DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

CİNSEL ATLAS

Prof. Dr. Erwin J. Haeberle

ÜÇÜNCÜ BASIM

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

say

CİNSEL ATLAS

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu kitabın Türkiye'de basım hakları Kesim Ajans aracılığıyla **SAY YAYINLARI**'nındır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

erwin j.haeberle

CİNSEL ATLAS

say

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ISBN 975-468-043-4

CİNSEL ATLAS

Erwin J. Haeberle / Özgün Adı: The Sex Atlas / Yayımlayan: SAY YAYINLARI / Türkçesi: Mesut Akın / Kapak: Derman Över / Basım Tarihi: 1997 / Dizgi: Ekran Dizgi / Baskı: Orhan Ofset

Genel Dağıtım: **SAY DAĞITIM LTD. ŞTİ.**
Ankara Caddesi No: 54 Sirkeci - İSTANBUL
Tel: 528 17 54 - 512 21 58 Fax: 511 50 80
Sürekli PDF Kitap Arşivi - http://kantey.org

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ 9

I. İNSAN VÜCUDU 11

1. CİNSEL FARKLILAŞMA SÜRECİ 23

Kadın ve Erkek Vücudunun Anotomik Gelişimi 26
Temel Cinsel Özellikler 27
İkincil Cinsel Özellikler 36
Hormonların Rolü 38

2. CİNSEL ORGANLAR 45

Erkek Cinsel Organları 45
Dış Cinsel Organlar 48
İç Cinsel Organlar 51
Kadın Cinsel Organları 56
Dış Cinsel Organlar 57
İç Cinsel Organlar 62
Adet Dönemi 68
Göğüsler 74

3. İNSANIN CİNSEL TEPKİLERİ 77

Erkeğin Cinsel Tepkileri 77
Cinsel Tepkinin Dört Aşaması 80
Yaşlı Erkeklerde Cinsel Tepki 85
Kadının Cinsel Tepkileri 89
Tepkinin Dört Aşaması 91
Yaşlı Kadınlarda Cinsel Tepki 95

4. İNSANIN ÜREMESİ 101

Üreme 104
Erkek Cinsiyet Hücreleri: Sperm 106
Dişi Cinsiyet Hücresi: Yumurta 106
Cinsel Birleşme (Çiftleşme) 109
Döllenme 109
Bölünme 110
Yuvalanma 111
Çok Sayılı Gebelikler 112
Gebelik 113
Embriyon ve Dölütün Gelişimi 113
Gebelikte Kadın 115

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Gebelikte Cinsel İlişki 120
Doğum 120
Doğum Sancıları ve Kurtulma 123
Doğumdan Sonraki Dönem 130
Gebelikten Korunma 132
Gebelikten Korunma Yöntemleri 137
Düşük 152
Çocuk Aldırma Yöntemleri 155

5. BEDENSEL SORUNLAR 159

Kısırlık 160
Erkekte Kısırlık 161
Kadında Kısırlık 161
Yapay Döllenme 162
Kalıtsal Kusurlar 163
Cinsel Sakatlıklar 164
İnmemiş Erbezleri 164
Hermafroditizm (İki Cinsiyetlilik) 166
Ağrılı Cinsel İlişki 167
Cinsel İlişki Sırasında Erkekte Görülen Acılar 167
Cinsel İlişki Sırasında Kadında Görülen Acılar 168
Zührevi Hastalıklar 169
Belsoğukluğu 171
Frengi 174
Bazı Tropik Zührevi Hastalıklar 177
Cinsel İlişki Yoluyla Yayılan Başka Hastalıklar 177
Kaşık Biti 179
Uyuz 179

II. İNSANIN CİNSEL DAVRANIŞI 181

6. CİNSEL DAVRANIŞLARIN GELİŞİMİ 198

Bebeklik ve Çocukluk 215
Bebeklikte Cinsel Tepki 219
Cinsel Rolü Öğrenme 220
Çocuklukta Cinsel Oyunlar 222
Buluğ Çağı 227
Ergenlikte Fiziksel Değişimler 232
Ergenlikte Cinsel Etkinlik 234
Yetişkinlik 248
Bekâr 249
Evlilikte Cinsel Uyum 251
Sex ve Yaşlılık 254

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

7. CİNSEL FAALİYET BİÇİMLERİ 256

Kendi Kendini Uyarım 259
Uykuda Orgazm 265
Mastürbasyon 267
Karşıcinsel İlişki 271
Elle İlişki 276
Ağız Yoluyla İlişki 278
Jenital İlişki 282
Anal İlişki 294
Birleşme Pozisyonları 295
Eşcinsel İlişki 303
Hayvanlarla Cinsel İlişki 318

8. CİNSEL UYUMSUZLUK 322

Cinsel İşlevsizlik 324
Sex Terapisinde Temel Sorunlar 329
Erkekte Cinsel İşlevsizlik 331
Kadında Cinsel İşlevsizlik 341
Sorunlu Cinsel Davranışlar 347
Sorunlu Cinsel Davranışlara Örnekler 353
Transseksüalizm (Farklı Cins Davranışı) 359

III. **CİNSELLİK VE TOPLUM** 363

9. ERKEĞİN VE KADININ TOPLUMSAL ROLLERİ 373

Cinsellik ve Cinsiyet 378
Çift Standartlık 383
Kadın Özgürlüğü 391
Avrupa'da Feminizmin Doğuşu 393
Amerika'da Feminist Hareket 397
Kadınların Günümüz Dünyasındaki Yeri 404
Türkiye'de Kadın Hareketleri 406

10. UYUMCULUK, SAPKINLIK 421
«Doğal» ve «Doğaldışı» 432
Sex ve Din 435
Doğal Yasa ve Doğanın Yasası 460
Yasal - Yasadışı 480
Sex ve Hukuk 481
ABD'de Yürürlükteki Sex Yasaları 496
Cinsellik ve Türk Hukuku 519
Sağlıklı - Hasta 533
Sex ve Psikiyatri 536
Tıbbi Cinsel Sapkınlık Modeli 553

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

11. EVLİLİK VE AİLE 578
Evliliğin Anlam ve Biçimleri 583
Batı Uygarlığında Evliliğin Tarihi 590
Batılı Olmayan Ülkelerde Evlilik 598
Çağdaş Amerikada Evlilik 601
Evliliğin Geleceği 604
Tarihsel Perspektif İçinde Aile 611
Geleneksel Geniş Aile 616
Modern Çekirdek Aile 621
Yeni Aile Modelleri 626
12. CİNSEL BASKI 629
Çocuklukta ve Yetişme Çağında 637
Yaşlılıkla 642
Eşcinseller Üzerinde 644
Kusurlular ve Sakatlar Üzerinde 655
Özel Cinsel İlgileri Olan Kişiler Üzerinde 657
Akıl Hastanelerindeki Kişiler Üzerinde 661
Tutuklular Üzerinde 663
13. CİNSEL DEVRİM 665
Sex Araştırmaları 669
Sex Araştırmalarının Öncüleri 673
Sex Araştırmasının Geleceği 684
Cinsel Eğitim 686
Sex Eğitimin Ölcüleri 694
Sex Eğitimin Geleceği 698
Cinsel Ahlak Sorunları 704
Dinsel Gelenek 705
Çağdaş Meydan Okuma 706
Geleceğin Yeni Ahlakı 710
DİZİN 715
CİNSEL EĞİTİM TESTİ 727

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SUNUŞ

ABD'de olsun çevrildiği dillerde olsun, CİNSEL ATLAS'IN (SEX ATLAS) büyük başarı kazanması, elinizdeki bu düzeltilmiş ve genişletilmiş baskıyı hazırlamam için yüreklendirdi beni.

Metnin büyük bir kısmının zaman içinde sınanmasıyla çok iyi sonuçlar alındı, ama gene de kimi örnekler için önemli sayılabilecek düzeltmeler ve eklemeler yapmayı gerekli gördüm. Özellikle «Zührevi Hastalıklar», «Sorunlu Cinsel Davranışlar» ve «Cinsel Tedavi» ile ilgili bölümler genişletilmiş ve günümüze uyarlanmıştır. Kimi bölümler de yeniden düzenlenerek daha kolay anlaşılır bir duruma getirilmiş, ayrıca pek çok tanımlamalar ve çizelgeler eklenmiştir.

Çoğunlukla, bu tür bir kitapta, dikkatin, yaygın ilgi alanlarına ya da mesleki ilgi alanlarına kayma tehlikesi vardır. CİNSEL ATLAS, daha ilk tümceden başlayarak, bu tür bir zayıflığa düşmekten kaçınmıştır. Bununla birlikte, alanında hitap ettiği kitleye, kendini kanıtlayabilmiş tek yapıttır. Bu yeni baskı, daha çok olgulara dayalı bilgileri kapsamakta ve dolayısıyla bütün bir Cinsel Bilimin özenle, dikkatle düzenlenmiş biçimini sunmaktadır okuyucuya.

Geleneklerine bağlılıklarıyla tanınan Amerikalılar, günümüzün «Cinsellik Bilimi» düşüncesini, kendi gerçekliği içinde akademik bir zorunluk olarak görmektedirler artık. CİNSEL ATLAS, işte bu zorunluğu daha da pekiştirme ve insan cinselliğine karşı sınırsız bir bakış kazandırma anlayışıyla, Cinsel Bilimin bir ders kitabı olarak kaleme alındı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu yüzdendir ki, klinik ve tedavi yöntemleriyle sınırlandırmamıştır kendini. Konusunda yapılmış öteki çalışmalardan farklı nitelikte bir yapıttır CİNSEL ATLAS, çünkü tarihsel, toplumsal, antropolojik ve edebi katkılarda da bulunmayı amaçlamaktadır.

Bu kitap, her evde bulunması gereken genel bir başvuru kitabı olarak hazırlanmıştır. Elinizdeki yeni basım, sağlam sistematik yapısı, pek teknik olmayan dili, büyük boy oluşu ve rahatça okunan yazısıyla, çoğunluğunu cinsel konularda bilgi eksikliği duyan ailelerin oluşturduğu yeni bir okuyucu kitlesine ulaşma olanağı bulacaktır.

Özetle, CİNSEL ATLAS'ın yalnızca okullarda değil, pek çok evde ve kütüphanede ilk başvurulacak kaynak olacağını umuyorum. Tıpkı bir coğrafya atlası ya da bir sözlük gibi. İnanıyorum ki, Cinselliğin ve Cinsel İletişimin anlaşılmasına büyük kolaylık getirecek ve bunun yanı sıra, daha insanca koşullarda yaşanan bir dünyayı gözler önüne serecektir.

ERWIN J. HAEBERLE

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İNSAN VÜCUDU

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İnsan vücuduna çok değişik açılardan bakma olanağı vardır. Tanrının en soylu yaratığı olarak hayranlık duyabileceğimiz gibi, ruhun tutsağı olarak hor görebilir, bir aşk şatosu olarak tapabilir, günahlarımızın kaynağı olarak korkabilir ya da üzerinde bilimsel çalışmalar yapılan bir nesne olarak gözlemleyebiliriz onu. Ancak tüm bu yaklaşımlarda da görülebileceği gibi, vücudumuza ilişkin her şeyin tutum ve isteklerimizi etkilediği kesin bir gerçektir.

Çoğu toplumlar, insan vücuduna, özellikle de onun cinsel işlevlerine karşı bayağı olumsuz bir tutum gösterirler. Örneğin bu durum kendisini: 'açık saçık uygunsuz giyim', 'kötü film ve kitaplar' suçlamasıyla okullarda cinsel eğitimin yapılmasına karşı çıkma biçiminde gösterebiliyor. Öte yandan, çıplaklık ve cinsellik salgınının uygarlığımızın temelini saran bir tehlike olduğu yaygın inanışı da etkin olmaktadır.

Bununla birlikte, birkaç bin yıldır süregelen Batı uygarlığı, hiç kuşkusuz, her dönemde böyle sorunlarla boğuşmak zorunda kalmamıştır. Eski Yunanlılar ve Romalılar döneminde çıplaklık alışılmış, olağan bir görünüm taşıyordu. Atletler cimnazyumda çalışmalarını çıplak olarak sürdürürken, başta olimpiyatlar olmak üzere tüm spor karşılaşmalarında çıplak sporculara rastlanıyordu. Resmi ve özel kurumlar, çıplak erkek ve kadın yontularıyla, resimleriyle süslenirdi. Kısacası çıplaklık ve cinsel görünümler büyük bir hoşgörü ve beğeni dünyası içinde ele alınırdı. Hermes ve Priapus gibi Tanrıların yontuları, özellikle sertleşme halindeki penis, bereketin ve gücün simgesi olarak benimsenmişti. Cinsel organları simgeleyen sanatsal biçimler bir şans ve süs eşyası olarak kullanılır, güldürü oyuncuları, kostümlerine bir de büyük penis ekleyerek sahneye çıkarlardı. Öyle ki, o dönemde günümüz ile karşılaştırılamayacak ölçüde az engele rastlanırdı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bugün birçok insan bu talihsiz değişimin sorumluluğunu Hıristiyanların doğuşunda bulmaktadır. Hatta kimi Hıristiyan yazarlar, yazılarında bu gerçeği benimsemiş görünüyorlar. Öte yandan kimi görüşler de olayı epeyce basitleştirerek Hıristiyanlığın insan vücuduna karşı tutumunun ancak birkaç yüzyıl öncesine inebileceğini, ondan önceki dönemlerde ise konunun kilisede açık bir biçimde ele alındığını söylemektedir bize. Örneğin, kendi kendine doyuma karşı değişmez ahlak anlayışı ya da çocuğun masum olduğu düşüncesi çerçevesinde, onun cinsel bilgilerden korunması gerektiği düşüncesi, 18. yüzyıldan önce izlenmemişti. 16. yüzyılın başlarında, Hollandalı büyük hümanist Erasmus, çocuklar için cinsel bilgilerden tutun da, evlilik öncesi ve evlilikte cinsel bilgilere, gebelik, doğum, fahişelik, hadımlaştırma, cinsel uyarılar ve zührevi hastalıklara varıncaya değin tüm cinsel konuları işleyen yapıtlar veriyordu. Ancak bu metinler daha sonraki yüzyıllarda çocuklar için fazla kapsamlı ya da uygunsuz yazılar olarak görülmeye başlandı.

Günümüz kültüründe yaygınlaşan çıplak insan görünümüne karşı kızgınlık ya da utanma duygusu, gerçekte yakın zamanlarda ortaya çıkmıştır. Ortaçağ Avrupa'sında çıplaklık, bir ahlak sorunu olarak görülmüyordu. Aileler aynı odada, çoğu kez aynı yatakta çıplak olarak yatıp kalkıyorlardı. Hanlarda ve başka konaklama yerlerinde yabancı konukların, hatta hemcins olanların birlikte uyumaları doğal karşılanırdı. Üstelik yatağını paylaşmak ya da giysilerini çıkarmak istemeyenlerden kuşkulanılır hatta hastalıklı oldukları düşünülürdü. Her yaşta erkek ya da kadın, dönemin gözde buluşma, söyleşme yerlerinde ya da hamamlarda çıplak olarak görülürdü. Özel kutlama günlerinde ise bir tören havası içinde güzel vücutlu kızların geçişleri izlenirdi. Hatta kimi zaman rahipler bile dinsel törenlerde çıplak olarak görülebilirdi.

Frengi salgınının görüldüğü 16 ve 17. yüzyıldan sonra orta sınıfların* doğuşuyla birlikte çıplaklık, yani müstehcenlik, açık saçıklık olarak nitelenmeye başladı. İnsanın bedensel işlevlerine karşı tüm tutumlar değişti. Artık yakın dostluklar, iğrençlik ve sağlıksız ilişkiler olarak değerlendiriliyor ve şiddetle karşı çıkılıyordu. Halkın aynı tabaktan yemesi, aynı bardaktan su içmesi uzun sürmedi. Parmaklar yerine çatal ve bıçak kullanılmaya başlanırken,

* Gerçekte bu, orta sınıfların doğuşu. burjuvazinin görülmeye başladığı dönemdir. (çev.)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

varlıklılar da geceleri yatmadan önce pijama ya da gecelik giyer oldular. Kişi hakları ve dokunulmazlığı gelişti. Önceleri aynı odada oturulup yatılırken, sonraları ayrı yatak odaları düzenlendi. Hamamlar kapatıldı, ırmaklarda ya da denizde erkekler ve kadınlar için ayrı ayrı yüzme yerleri oluşturuldu. Bir başka deyişle, artık eskinin, insan vücudunun işlevlerine olumlu yaklaşımı, yerini anlamsız bir fazilet yarışı ve gösterisine bıraktı. Hatta 19. yüzyılda toplum öylesine duyarlı bir hale geldi ki, kazara cinsellikle ilgili bir sözcük duyulsa hemen ona 'iğrenç!', 'lanet olsun!' damgası vuruluyordu. Öyle ki, kaba et, göğüs, terleme gibi önemsiz sözlerin kibarca kullanılması bile hoş karşılanmazdı. Artık insan vücudu dokunulmazlar listesine alınıyor, giderek bir tabu haline geliyordu. Batı uygarlığı, dünyayı ele geçirme çabası içindeyken de unutmadı fazilet dağıtmayı. Topraklarına el konulan halklara, üstelik onlarda çıplaklık bir yaşam biçimi olarak benimsenmiş olmasına karşın zorla o 'ünlü' anlayışlarını aşılamaya çalıştılar. Günümüzde bile, geçmişteki bu olumsuzluğun etkisiyle kimi Afrika ve Asya ülkeleri, 'uygarlaştırma' adına, yurttaşlarını hiç de alışkın olmadıkları türden giysiler kullanmaya zorlamaktadır. Bir yandan da bu varsıl ülkeler ve Batılı ülkeler birçok açıdan eskinin hoşgörülü değer yargılarını uygulamaya da başlamışlardır. (Bu gelişmenin tartışmasını daha kapsamlı bir biçimde kitabın «Cinsellik ve Toplum» başlıklık üçüncü bölümünde bulacaksınız.)

Çağdaş toplum, bizi büyük ölçüde cinsel baskı altında tutarken, tüm insanlar için daha insanca bir yaşama doğru da önemli bir yardımda bulunmaktadır; insan vücudu ve işlevlerinin bilimsel keşfi.

Eski ve yakın soylarımız bize biyoloji ve tıp konusunda çok az bir bilgi aktarmışlar, hastalandıkları zaman ise kocakarı ilaçlarına, boş inanç ya da tümden büyücülüğe bel bağlamışlardır. Büyü ve gizemli şeylere duyulan inançlar, aynı zamanda onların cinsel ve üretimsel yaşamlarını da yönlendirmiştir. Örneğin 'aşk iksiri' ile çoğu erkek ve kadın, hiç istek duymasa bile eşinin kalbini kazanacağına inandırılmıştır. Bir başka inanışa göre, gebe kadın, düşünde biriyle birleşirse, bu çocuğunun kör doğacağı anlamına geliyordu. Kan dolaşımı, hormonlar, erkek ve dişi üreme hücreleri (sperm ve yumurta) vb. çağdaş buluşlar üzerine herhangi bir bilgisi yoktu halkın. Birçok saygın bilimadamı, yalnız erkeklerde değil, kadınlarda da meni benzeri bir salgının bulunduğunu, vajinada döllenmenin olabilmesi için de bu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sıvıların karışımının zorunlu olduğunu savunuyordu. Ayrıca dölütün yaşamaya başlaması, gebeleğin beşinci ayında anne karnında tekmelerin duyulduğu sırada gerçekleşiyordu onlara göre.

Daha sonra bu ve benzeri yanlış anlayışlar çağdaş bilimin gelişmesiyle etkilerini yitirmiştir. Ancak günümüzde görülen olgular da öyle çabucak ve kolayca ortaya çıkmamıştır. Kimi biyolojik yasalar ve hastalıkların kesin nedenleri yüzyıllardan beri sabırla sürdürülen gözlemler sonucunda aydınlanmıştır. Sonunda, bilimsel araştırmalar insanları öylesine beklenmedik sonuçlarla karşı karşıya bırakmıştır ki, bunları benimsemekte oldukça güçlük çekmişler, hatta bir süre yadsımışlardır da. Gerçekte bilimsel gelişmeler salt bu sonuçlarla kalmamış, bizim geleneksel düşün biçimlerimize dahası, yaşama biçimimize de meydan okumuştur. Son zamanlarda bunun çarpıcı bir örneği, laboratuvarda insanın cinsel tepkilerinin gözlemlenmesi sırasında yaşanmıştır. Bu buluşlar, çok yaygın varsayımların çürütülmesiyle sonuçlanmıştır. Bir örnek verelim: Kadının cinsel kapasitesinin en az erkeğinki kadar, hatta bazı görüşlere göre erkeğinkinden de fazla olduğu savı ortaya atılmıştır. Açıktır ki, böyle bir anlayış cinsiyetlerarası ilişkilerin tümden gözden geçirilmesini gerekli kılabilir. Bu ya da başka önemli gözlemler, çok derin toplumsal değişimlerle de sonuçlanabilir.

Böyle değişmeler gereklidir belki, ama ne yazık ki hoşgörüyle karşılanmıyor her zaman. Nitekim bilimsel gözlemler bu türden tepkiler ve karşı durmalarla çok karşılaşmıştır tarihte. Bilimadamları ne zaman basmakalıp düşüncelerden kuşkulansa ya da bunların yanlışlığını göstermeye kalkışsalar, kendilerine toptan karşı çıkılmış, dahası, zaman zaman alaya bile alınmışlardır. Zaman zaman da bu buluşları ortadan kaldırılmaya çalışılmış ya da hor görülmüştür. Kimi toplumlar yalnız buluşlara değil, bilimin kendisine de sert tepkiler göstermiştir. Bugün bile pek çok insan, yaşamın gizemlerini ortaya çıkaran bilimadamına karşı içgüdüsel bir tepki ve saygısızlıkla karşı çıkmaktadır.

Gerçekten de, bilimsel yaklaşımın, şimdiye dek yüceltilerek kutsallaştırılan nesnelerin büyüleyici şalını sıyırıp attığı için toplum da sarsıntılara yol açtığı yadsınamaz. Gerçekte bilimsel çalışmaları görkemleştiren ve böylesine önemli değişimler sunmasına yol açan, onun incelediği nesneye karşı önyargısız, herhangi doğru olmayan bir bilgiye uzak duran yaklaşımıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu kendine özgü nesnel tutum; özel bir duyarlık, bir aydın disiplini, özel bir düşünme yetisi, yani çağdaş bir yaklaşım ister. Ortaçağda, Antik Yunan ve Roma'da insan kendisini dünyanın ayrılmaz bir parçası olarak görür ve kendisini ondan ayırmak istemezdi. Bu haliyle, o ahlaksal ilgi ve duygularını bastırmıyor, ancak tüm kişiliğiyle her şeye tepki duyuyordu. O, güneş, dünya ve tüm yıldızların çevresini sardığı evrenin merkezinde yaşadığına inanmakla kalmaz, bu evrende yaşayan her şeyin, kendisi için kişisel anlamları olduğunu ve bunların her nasılsa kendi yazgısıyla ilgili bulunduğunu da kabul ederdi. Kimi olaylar karşısında bunu Tanrıların ya da Tanrının, kendisini ödüllendirmek ya da cezalandırmak için yaptığını söylerdi. Örneğin, sağlık dürüstlüğün ödülü, hastalık da günahın bedeli olarak değerlendirilirdi. Kuralcı ve nedensel yasalar arasında herhangi bir ayrım sözkonusu değildi. Doğa yasası, Tanrısal irade tarafından oluşturulmuştu. Yorumu da doğruluğu da tekti.

Doğa yasası, Tanrının isteğine göre işliyordu. Çağdaş bilimin başlangıcı, tarihte açıklama ve doğruluğun ilk ayrıldığı zaman olarak kabul edilebilir. Sağlık ve hastalık gibi, güneş ve yağmur, iyi ve kötü ürün, insanın her zaman görülen davranışları ve ahlaksal tutumlarına göre bir ödül ya da ceza olarak dikkate alınıyordu. Bilim, işte insanın üstündeki tüm bu doğaüstü etkileri ve anlamları çürüttüğü zaman olası göründü. Bundan sonra da doğa ve benzeri konular üzerine herhangi bir Tanrısal yorum ve insan ilgisine başvurmaksızın çalışmalarını sürdürdü.

Bilimadamı, insan bedenine nesnel, yansız bir anlayışla yaklaşır. Yani tam anlamıyla gözlemlenebilir, ağırlığı ve uzunluğu belirlenebilir bir nesne olarak görür onu. Bedenin güzelliği, günahkârlığı, hatta sağlığı, onun bilimsel yaklaşımı dışında kalır. Amacı, iyi ya da kötü olmasına kafa yormaksızın, yalnızca incelediği nesnenin işlevlerini anlamaktır. Değerini değil, olgunun kendisini inceler. Başka bir deyişle, bilimadamı bedenin ne olacağını kurallaştırmaya değil, ne olduğunu tanımlamaya çalışır. Bedende bir hastalık görürse, bu hastalığın belirtilerini çıkarır ve nedenlerini araştırmaya koyulur. Böylece üzerine düşeni yapmıştır. Hastalığın iyileştirilmesi başka uzmanların işidir artık. Gerçekte, günümüzde tanı ve iyileştirme, tek kişi eliyle yürütülmektedir. Bu görevi bir doktor üstlenmektedir genellikle. Ancak iyi bir doktorun iki ayrı işlevi yerine getirdiğini bilmesi ve kimi durumlarda onları birbirinden ayırması gerekir. Bir bilimadamı olarak sürekli yoğun biçimde

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

içilen sigaranın hastayı ölüme sürükleyebileceğini bilmeli, bir iyileştirici olarak da ona sigarayı bırakmasını öğütlemelidir. Bu öğüt yaşamın, sigaradan alınan hazdan daha değerli olduğu yargısı üzerine kurulacaktır kuşkusuz. Bununla birlikte hasta, sigara içmeyi sürdürüp kendisini ölüme teslim ederse, doktor, ölen bir adam üzerinde yalnızca sigaranın etkisini gözlemleyen bir bilimadamı olarak rolünün kısıtlandığını görecektir. (Bunun en çarpıcı örneği, ünlü psikanalist Sigmund Freud'un durumudur. Freud, bir bilimadamı olarak sigaranın kendisini ölüme götüreceğini biliyordu. Ancak bir iyileştirici olarak onu bırakmadığı sürece, bilgisinin hiçbir yararı olamazdı kendisine. Hasta olarak yadsıdı istenileni ve sonuçta çene kanserinden öldü.)

Olayları bilimsel açıdan değerlendirmek, bilimle uğraşmayan kişilere güç gelmiştir oldum olası. Özellikle çağdaş bilimin henüz geliştiği yıllarda halkın büyük çoğunluğu vurdumduymazlık içinde, bilimadamlarının araştırdıkları konular üzerinde ahlaksal yargıların kısıtlayıcılığını dikkate almasını yanlış anladı. Örneğin, 16. ve 17. yüzyılda, bilimadamları, insanın anatomik yapısını incelemek için cesedi parçalara ayırmak gerektiğini söyleyince herkes dehşete düştü. Hiç kimse bilimsel çalışmalar için bilimadamlarına ölülerini vermeyi düşünmediği gibi, bu tür çalışmaların yasaklanması için de ellerinden geleni yaptılar. Sonuç olarak pek çok anatomist, çalışmalarını büyük gizlilik içinde sürdürmek zorunda kaldı ve mezarlık ya da darağacından ölü alabilmek için büyük paralar ödedi. (Günümüzde de kimi cinsel araştırmalar gizlilik içinde başlamış, üzerinde çalışmalar yapılan sokak kadınlarına da yüksek ödemelerde bulunulmuştur.) Bütün bu engellemelere karşın, yüzyıllarca süren çalışmalar en sonunda meyvesini vermiş, insan vücudunun kapsamlı bir biçimde gerçekleştirilen incelemesi, başka çalışmalara da sınırsız olanaklar kazandırmıştır. Bilimin kendisi büyük yansızlık ve nesnellik içinde olmasına karşın, bilimsel bilgilerin ahlaksal amaçlar için kullanıldığı da olmuştur. Bu yüzden, hastalıkların iyileştirilmesi ve önlenmesinin önemi tartışılmaz ama, bu alanda insanın gizil gücünün gerektiği ölçüde kullanılmasını engelleyen dar, boş inançlardan ve anlamsız korkulardan sıyrılıp özgürce davranabilmek de zorunludur.

Bilim, her bir buluşuyla insanın geleceğini yönlendirmekte ve onun yeteneğine katkıda bulunmaktadır; bu yüzden tüm insanlık, derin bir saygı duyuyor bilime. İnsanlığa yaptığı hizmetler için de minnet duygularımızı sunuyoruz ona.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Cinsel araştırmalar alanında son on, on beş yılda çok çarpıcı gelişmeler görülmüştür. Hemen hemen her gün, üremenin işlevleri ve cinsellik anlayışı üzerine yeni görüşler ileri sürülmektedir. Geçmişte bunlar birbirine sıkı sıkıya bağlıydı ve üstelik pek bir şey bilinmiyordu. Bu yüzden, insanların denetimi de sınırlı kalıyordu. Cinsel ilişki üremeye yol açıyor ve birleşme olmaksızın üreme de gerçekleşmiyordu. Çiftlerin sınırlı sayıda çocuk sahibi olabilmelerinin yolu, cinsel perhizden geçiyordu; ancak bu da pek kolay olmadığından, doğan çocukların sayısı bile unutuluyordu neredeyse. Öte yandan, çok sayıda doğum yapan kadınlar da çoğu kez ölümle burun buruna geliyor, yaşamlarını yitiriyorlardı. Bir türlü çocuk sahibi olamayan çiftler ise kısırlıklarını alınyazıları olarak görüyorlardı. Zamanla, üreme bilinçli bir seçim anlayışıyla birleşti, Yani bilimadamlarının üreme olayını kavramalı, gebeliği önleyici yöntemlerin gelişmesini sağladı. Günümüzde, istenmeyen gebelikler kolayca önlenebiliyor artık. Bundan başka, eskiden umutsuz bir sorun olan kısırlık, şimdi başarıyla iyileştirilebiliyor. Günümüzde, çocuk sahibi olma, herhangi bir birleşme olmaksızın, yapay dönllenme yoluyla da sağlanabilmektedir. Cinsellik ve üremeye ilişkin konuları birbirinden tümüyle ayırmanın zamanı gelmiştir.

Bu çağdaş gelişmeler, tam bir cinsel eşitlik için güçlenen istemi desteklleyerek büyük toplumsal sonuçlar doğurmaktadır. Cinsiyetler arasındaki biyolojik ayrımlar, kadın ve erkeği farklı toplumsal rollere zorlayıcı yargılar olarak kullanılmaktadır çoğu kez. Böylece erkekler, 'Kadının görevi yuvasından ayrılmamaktır, onun yeri çocuğunun yanıdır, bu görevi doğa yüklemiştir ona' zihniyetini benimsemektedirler. 'Bu doğal görev dışında herhangi bir göreve yönelmek doğru değildir.' (İşin garip yani, babalık, açıklanmayan aynı doğal nedenlere boyun eğmeyi hiç uygun bulmamıştır.)

Bununla birlikte, kadınlar bu kaderci anlayışın kabuğunu kırarak, bu görevi yapıp yapmamayı gönüllerince, özgürce belirlemeye başlamışlardır artık. Öte yandan, toplumdaki genel değişiklikler de kadınların sözde 'doğal'görevlerinin ne anlama geldiğini daha geniş bir biçimde gösterdiği içindir ki, günümüzde bu düşünce, daha çok kaba, ayrıcalıklı konumlarını haklı çıkarmaya çalışan erkek ideolojisi tarafından yayılıyor.

Bu olguya hangi gözle bakarsak bakalım, sürdürülen bilimsel araştırmalar, şimdiki inançlarımızın çoğunu çürütecektir er geç. Özellikle cinsellik konusu gündeme gelince, ne denli nesnel ve yansız olmaya çalışırsak çalı-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

şalım, hâlâ kimi önyargıların etkisinden kurtulamadığımız apaçık görülmektedir. Dahası, çoğu kez gözlemlerimizin henüz bilmediğimiz önyargılar ve açıklığa kavuşmamış ahlaksal varsayımlar tarafından nasıl biçimlendiğini göremiyoruz. Özcesi, şu meraklı yanımız, doğuştan geldiğini sandığımız birtakım yanlış alışkanlıklarla kuşatılmıştır. Oysa biz uzun bir deneyimden geçerek gelen çağdaş bilimin, tam bir kesinlik ve nesnellikle kişisel ilgi ve isteklerimize en iyi biçimde hizmet edebileceğini görmeliyiz.

Bilim, insanın üzerinde çalıştığı her şeyin insan açısından, Tanrısal görünüşünü çürütmeye başladığı zaman boy attı. Bu aykırı görünen yaklaşım, sonraları daha derin anlayışlara kapılarını açmıştır. Ama bu dar kişisel isteklerimizi aşmaya yönelirsek, öz gerçeğimizi bulacağımız konusunda umutlanabiliriz. İşte ancak o zaman gerçek anlamda kavuşabiliriz özgürlüğe.

Bilimin yardımlarıyla, insan vücudunun işlevlerinin ne olduğu konusundaki doğruları eskisinden daha fazla insana ulaştırdığı içindir ki, kitle iletişim araçlarına ve çalışanlarına minnet duyuyor, teşekkür ediyoruz.

Artık pek çok insan, eski çağların doktorlarından daha fazla anatomi ve fizyoloji bilgisi edinmiştir. Ama bu insanlar, ne denli kuramsal bilgileri olursa olsun, herhangi bir hastalığa kolayca yakalanabilmektedirler. İnsan vücuduna yaklaşımda soylarından ayrılıyorlar; yani kendi bedenlerine karşı bir soğukluk duyuyor, alışılmamış ise, kendi bedenine bilimsel açıdan yakaşabilmekte, geçmişin tüm verilerinden yararlanmasını becerebilmektedir.

Günümüz sanayi toplumu, hepimizin üzerinde bir disiplin kurmaya çalışmaktadır. Bunun etkisiyle olacak, çoğu kez duygularımızı dile getirmeye, dürtülerimizi izlemeye ya da enerjimizin zevklerimize göre yönlendirilmesine yanaşmayız pek. Tak tersine, işimiz söz konusu oldukta, hemen düzenli ve belirgin bir dinlenme ve zamanı ayarlamak için geliş-gidiş çizelgesi çıkarmaya koyuluruz. Yani içimizde doğan istekleri bir anda çıkarmaya koyuluruz. Yani içimizde doğan istekleri bir anda bastırıverir, duygularımızı tekdüze bir ortamda körletiriz. Özcesi, kendimizi iş yaşamının düzenli işleyen aygıtlarına dönüştürme çabası içinde buluruz. Sonuçta, insan vücudunu bir robot, bir makine gibi kullanıp, bu vücut-makine'nin tüm işlevlerine ilişkin artan bilgi ve anlayışımızı da onun verimlilik hanesine yazmaya başladık.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ne yazık ki, çoğu insanın bu tutumu cinsel ilişkilerini de yansımaktadır. Bu, gençliklerinde, bedensel bakımdan dinç oldukları yıllarda daha açık bir biçimde gösterir kendini. Bu insanlar çoğu kez yeni bir yemek rejimine, yeni bir ilaç denemesine, ya da yeni bir alet kullanmaya, özcesi, cinsel güçlerini artıracağını umdukları her uygulamaya büyük bir istekle sarılırlar. Dahası, kendilerini herhangi bir okuyucu olmaktan kurtaracağını, usta bir âşık düzeyine yükselteceğini umdukları sayısız seks kılavuzunu, aşk ve cinsel teknik konulu kitapları da ellerinden düşürmezler.

Yadsımayalım, pek çok yararı olabilir bu tür kitapların. Yüzyılların baskısından sonra, insanın cinsel işlevinin açık bir tanımı ve olası cinsel ilişki biçimlerinin gösterilmesi, gereksiz ve anlamsız yasaklarla kuşatılan erkek ve kadının, az da olsa özgür davranmasını sağlayabilir.

Ne yazık ki, bu başvuru kitaplarının pek çoğu, cinsel mutluluğun bir hüner işi olduğunu söyler ve atletik bir yetenek gerektirdiği biçiminde yanlış bilgiler taşıdığından, çiftlerin olumsuz bir görüş edinmelerine yol açar. Çiftler, bu yanlış bilgilerden hareketle, cinsel işlevlerini değerlendirmeye kalkışırlar ve «demek ki yetersizmişiz» kanısına kapılarak, cinsel işlevlerinin artık sona erdiğine inandırırlar kendilerini. Gerçekte cinsel hünerlerini ustalıkla uygulayabilen, hatta en önemsiz bir hareketi bile kaçırmayan pek çok insan, doyuma ulaşamama sorunun çözemeyebilir. Nitekim, mekanik yaklaşımların yol açtığı birçok cinsellikten uzaklaşma olayına rastlanmıştır. Son yıllarda, özellikle gençlerin mekanik yaklaşımlar sonucu yıkıma sürüklendikleri ve insan vücuduna karşı isteksiz bir tutum takındıkları saptanmıştır. Ancak gençler de sevgi ya da algılarını çarpıtan disiplin ve yarış (rekabet) toplumunun gerçeklerini anlamaya başlıyor ve dikkatli br çabayla eski dönemlerin tensel ya da duyusal yanlarını yeniden kazanmaya çalışıyorlar. Böylece, vücutlarını herhangi bir sömürü söz konusu olmaksızın, geçmişleriyle kurdukları çok yönlü bağlarla değerlendirecek ve benimseyecek bir olgunluğa ulaşıyorlar.

Bugün çok sayıda genç erkek ve kadın, hiçbir sıkılma duygusuna kapılmaksızın, çıplak insana bakabilmekte, dahası, çıplaklığı günlük yaşamın kanıksanmış bir olayı olarak görebilmektedir. Her şeye karşın, insan vücuduna, özellikle onun cinsel işlevlerine karşı kötü gözle bakmanın yaygın bir biçimde sürdüğünü de unutmamalıyız. Bu görüşü taşıyan insanlar salt eskinin erdemlilik taslayanlarıyla sınırlı kalmıyor, davranışları psikolojik olarak

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yanlış yönlendirilmiş ya da bu konuda hiçbir bilgisi olmayanlara dek uzanıyor.

Konuya bakışımızı sınırlandıracak olursak, özgürce bir öneride bulunmak ve içtenliğin yarattığı yeni durumun havasından yararlanmak, doğru ve gerekli görünüyor bize.

Aşağıdaki sayfalarda, insan vücudunun cinsel görümümüne, özellikle erkek ve kadının cinsel organları, çocuk düşürme, cinsel tepkiler, üreme ve gebelikten korunma konularına ilişkin kimi temel bilgiler bulacaksınız. Buna ek olarak, normal cinsel işlevin bozulmasına yol açan kimi bedensel düzensizlikler üzerine bilgiler de yer almakta. İnsanın cinsel davranışlarının ruhbilimsel açıdan çözümlenişi, «İnsanın Cinsel Davranışı» adlı ikinci bölümde yer alıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1. CİNSEL FARKLILAŞMA SÜRECİ

Bir insanın cinsiyeti, döllenme zamanında belirlenir. Oysa ana karnında geçen ilk haftalarda insanın erkek mi dişi mi olduğu ayırt edilemez. Bir insanın dişi ya da erkek olduğu, ancak belirli bir süre geçtikten sonra anlaşılabilir.

Hepimiz, yeni doğan çocukların kız mı erkek mi olduğunu farklı dış cinsel organlarına bakarak anlarız. Gerçekte bu organlar dışında onların başka yanlarının çoğu birbirine benzer. Simgesel dişi ve erkek, yıllar sonra başlayacak gelişimlerle ortaya çıkar. Kesin cinsel farklılıklar, dişi ve erkeğin cinsel olgunluk dönemine girmesiyle görünür. Yani bu, onların kendi çocuklarını yapabilecekleri zamandır.

Çoğumuz, cinsiyeti, insanları birbirinden farklı kılan en basit ve temel öğe olarak düşünürüz. Gerçekte bu varsayım dilimizde de kendini gösterir. Cinsiyet sözcüğü, bölmek, ayırmak, kesmek gibi anlamlara gelen, kökü 'secare' fiiline uzanan Latince sexus'tan türemiştir. Sözcüğün dar anlamıyla dendikte, insan ırkını iki ayrı gruba ayırırız. (Aynı zamanda çoğu yüksek hayvan ve kimi bitkileri.) Bu durumda her birey, bu iki gruptan birine aittir, yâni iki cinsiyetten birine. Bir kişi ya erkektir ya dişi.

Görünüşte bunların tümü yeterince açıktır. Oysa son bilimsel araştırmalar, erkeklik ve dişiliğin geleneksel olarak kabaca belirlenmesinin gerçeği tam anlamıyla göstermeyebileceğini, birtakım karmaşık nedenlere bağlaya-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

rak açıklamaktadır. Çağdaş bilimadamları, kişinin kesin cinsiyetini belirleyebilmek için şu yedi soruyu aydınlatmaya çalışırlar.

1. Kromozomal Cinsiyet

Erkek vücut hücreleri bir X ile bir Y kromozomu; kadın hücreleri ise iki X kromozomu içermektedir. Ancak yakın zamanlarda herkesin bildiği bu olguların yanı sıra, başka kromozomal yapılar da belirlenmiş bulunmaktadır.

2. Gonadal Cinsiyet

Erkekler, erkek gonadları adı verilen erbezlerine, dişiler de, dişi gonadları denilen yumurtalıklara sahiptir. Oysa seyrek görülmekle birlikte, aynı vücutta erbezi ve yumurtalıkla ilgili dokulara da rastlanmıştır.

3. Hormonal Cinsiyet

Hormonlar, ergenlik çağında ve doğum öncesinde dişi ve erkek vücudun gelişmesinde önemli rol oynayan erbezleri ve yumurtalıklar tarafından salgılanırlar. Bu homonların eksikliği, dengesizliği ya da fazlalığı, kişinin anatomik ve ruhsal yapısı üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir.

4. Yardımcı İç Üreme Yapıları (Organları)

Erkek Sperm kanalları, vesikül seminalis, bir prostat bezi gibi iç yardımcı organlara sahiptir. Kadında ise dölyatağı, fallop borusu, bir de vajina bulunur. Seyrek durumlarda, bu organların tümü ya da bir bölümü gelişmemiş ya da kaybolmuş olabilir.

5. Dış Cinsel Organlar

Erkekte penis ve bir torba, kadında klitoris, dış ve iç dudak vb. organlar bulunur. Seyrek durumlarda bu organların bir bölümü ya da tümü gelişmemiş ya da kaybolmuş olabilir.

6. Cinsiyet Belirlenmesi ve Yetişme

Erkeksi vücudu olan bir çocuk, çoğunlukla erkek gibi yetiştirilir. Bununla birlikte, bir kız çocuğu gibi büyümesi de olasıdır. Aynı biçimde, bir dişi vücuduna sahip kız çocuğu da erkek gibi büyüyebilir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

7. Cinsel Kimliğin Belirlenmesi

Erkek vücuduna sahip bir çocuğa erkeğin rolü öğretilirse çocuk kendisini bir erkek olarak görür ve buna göre öğrenir. Oysa, kimi durumlarda erkek çocuklar, anne ve babalarının öğüt ve düşüncelerine karşın, kendi kimliklerini bir yana iterek, bir kız gibi davranmaya başlarlar. Kız olarak yetiştirilirken bu kimliğini bir yana bırakıp kendisini erkek gibi gösteren durumlar da olmaktadır.

Bilimadamları, bu yedi ayrı olayın birbirinden bağımsız olabileceği üzerinde durmaktadırlar. Örneğin, yeni doğan bir erkek çocuğun dış cinsel organları görünürde normalken, iç organlarının incelenmesiyle onun dişi cinsel organlarına sahip olduğu görülebiliyor. İşte böyle kusurlu cinsel organlara sahip olduğu bilinmeksizin, görünürdeki durumuyla oğlan olduğu kararlaştırılan çocuk, bir oğlan gibi yetiştirilmeye başlanıyor. («Cinsel Bozuk oluşumlar» bölümüne bakınız). Kendisine yakıştırılan cinsel kimliğiyle gerçek kimliğini arama çabası içindeki bir başka kimseye örnek için de («Transseksüalizm»e bakınız.) Bu gibi olası uyumsuzluklar, kuşkusuz birçok ruhsal ve tıbbi sorunlar yaratmaktadır. İşin olumlu yanı, çoğu insanın dişi ya da erkek olup olmadığı, bu yedi ölçütle açıklık kazanır ve bu nedenle onlar cinsel gelişimleri sırasında bir uzmanın yardımına gereksinim duymazlar.

Erkeklik ve dişilik konusu da bir sorun olmamakla birlikte, dişi ve erkeğin özel toplumsal rollerinde bazı kesin olmayan durumlar ortaya çıkabilir. Buna göre, geçmişte erkek ve kadının çoğunlukla ortak noktalarının çok az olduğu varsayılıyordu. Onlardan yalnızca bu ayrımları görmeleri beklenmez, aynı zamanda birbirlerinden farklı davranmaları da istenirdi. İşte bu anlayış üzerine değerlerini oturtan toplumlar, her iki cins için farklı toplumsal roller ve ahlak ölçüleri geliştirdiler.

Çağdaş araştırmalar, bu geleneksel varsayımlar üzerinde kuşkular uyandırarak onların köklerini sarsmaya başladı. Birçok anlayışların yıkılmasına ya da etkisini yitirmesine karşın, bunlardan biri gücünü korudu. Erkek ve dişi arasındaki bu tek farklılık; onların üreme işlevlerine değgin olanıydı. Her iki cinsiyet de yeni bir yaşamın yaratılmasına, yani bir çocuk sahibi olma gereksinimi duyduklarında, bu işin ağırlığı kadının üzerine yıkılır. Gebe kalan, bebeği karnında taşıyan, onu dünyaya getiren ve ona bakan

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

hep annedir. Üreme olayı dışındaki cinsel farklılıklar, görüldüğü gibi temel değildir. Eskiden, değişmez ve doğuştan geldiği kabul edilen birçok erkek ve dişi özelliklerini kültürel oluşumun etkisinden kaynaklandığı gösterilmiştir. Kuşkusuz her zaman biyolojik kalıtla toplumsal koşullar arasına kesin bir sınır çekilemiyor. Üstelik bu konuda yürütülen bilimsel çalışmaların yeni yeni başlamış olması, konuyu biraz daha nazikleştiriyor. Bu arada cinsler arasındaki pek çok benzerliği anımsamanın da yararı var. Erkek ve dişi anatomisi ile fizyolojisinin benzer yanları ortaya konuldukça, birbirlerini anlamaları da çok daha sağlıklı biçimde gerçekleşecektir.

Aşağıdaki sayfalarda, cinsel olgunlaşma sürecinde, cinsler arasında ortaya çıkan bedensel farklılıkların bir özetini bulacaksınız. Davranışta ve toplumsal konumda cinsel farklılıklar için «Cinsel Davranışların Gelişimi» ve «Erkek ve Kadının Toplumsal Rolleri» bölümüne bakabilirsiniz.

KADIN VE ERKEK VÜCUDUNUN ANATOMİK GELİŞİMİ

Erkek ve kadın arasındaki anatomik farlılıklar pek öyle büyük değildir. Onların cinsel sistemleri birbirlerine şaşılacak denli benzer. Öyle ki, gelişmenin ilk aşamasında hangi cinsiyete ait olduğunun belirlenmesi oldukça güçtür. Daha sonraki anatomik değişim ve gelişim, farklılaşmayı artırmasına karşın bu haliyle de cinsel organlar arasında benzerlikler bulunabilir. Başka bir deyişle, cinsel farklılıklar her yumurtaya göre düzenlenirken (geleceğin bedensel biçimleri gibi) yavaş bir gelişme süreci içinde gerçekleşir. Kimi farklı örneklerde, gelişmenin durdurulabildiği ve sürecin tamamlanmadan kaldığı da olur. (Bkz. «Cinsel Bozukoluşumlar»)

Yukarıda belirtildiği gibi, bir kimsenin cinsiyetinin belirlenmesi, sanıldığından da güç olabilir. Ancak günlük yaşamımızda bir kişinin cinsiyetini belirlememiz için, onun açık karakteristik bedensel ve ruhsal davranışlarının yeterli olduğunu düşünürüz. Geleneksel olarak bu belirtiler, ilgili cinsiyetin cinsel özellikleri olarak bilinmektedir ve bunun için üç farklı sınıflamaya gidilir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1. **Temel cinsel özellikleri**, dış cinsel organlar oluşturur. Bunlar doğumla birlikte görüldüğünden, yeni doğan çocuğun kız mı oğlan mı olduğu ilkönce bu organlarıyla belirlenir.

2. **İkincil cinsel özellikler**, erkek ve dişi arasındaki anatomik farkın kesin çizgilere ulaşması ve ergenlik döneminde bedensel görünümün gelişmesi olarak bilinir.

3. **Üçüncül cinsel özellikler**, temelde cinsiyeti güçlendiren ya da onu yıkıma, düş kırıklığına uğratabilen psikolojik olgulardır.

Temel ve ikincil cinsel özellikler, biyolojik olarak belirlenir ve kişinin erkekliği ya da dişiliğini oluşturur. Üçüncül cinsel özellikler ise temel olarak kültürel bağlamda ele alınır ve bunlar, kişideki erkeklik ya da dişiliğin ruhsal bakımdan oluşumunu sağlar.

Aşağıdaki satırlarda bedensel özellikler yer almaktadır. Cinsel farklılaşmanın psikolojik görünümü için «Cinsel Davranışların Gelişimi» ile «Erkek ve Kadının Toplumsal Konumu» bölümlerine bakınız.

TEMEL CİNSEL ÖZELLİKLER

Cinsel organlar, bir insanın kendine özgü cinsel özelliklerinin çok açık bir görünümünü oluştururlar. Bu organlar, aynı zamanda yeni doğan çocuğun cinsiyetinin belirlenmesinin tek dış örnekleridir. Bununla birlikte, dişi ve erkek cinsel organları, görünürde birbirinden çok farklı olmasına karşın, yapı ve köken bakımından benzerlikler gösterirler. Gerçekten de bu organlar, aynı embriyonik hücre kümesinden gelişmişlerdir. Farklılık yalnızca gebelik sırasında, yani doğum öncesinde ortaya çıkar. («Gebelik»e bakınız.) Cinsel organlar, eksiksiz işlevlerini hormonların gelişiminin tamamlandığı ergenlik çağında kazanırlar. (Bkz. «Hormonların Rolü»)

Erkek

Gebeliğin ilk haftalarında, dişi embriyonunda olduğu gibi, erkek embriyonu da henüz herhangi bir biçimde insana benzemeyecek denli küçük, bir organizma halindedir. Bununla birlikte o, ilkel bir baş ve tomurcuk halinde, zamanla gelişerek gerçek kol ve bacaklara dönüşecek olan organlara

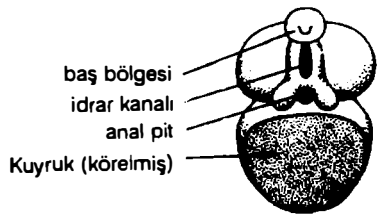
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantev.org

sahiptir. Bundan başka embriyon, belli belirsiz gelişerek cinsel organlara dönüşecek sırt halinde beliren bir dokuya da sahiptir. Ne var ki, cinsel bezler ya da gonadlar, ilk önceleri farklı bulunmakla birlikte, henüz bu noktada hâlâ cinsel farklılaşmaya uğramamışlardır. Yani bunlar her iki cinsiyette de aynıdır. Dış kısımda bir çıkıntı (erkeklik organını andırır) ve bir kanal (dişilik organını andırır) gözlemlenebilir ki, bunlar gelecek cinsel organların bulun-

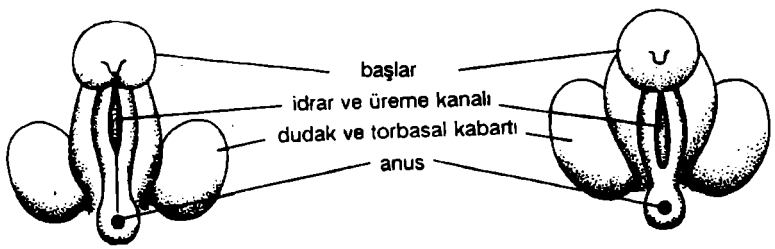
Erkek ve Dişi Cinsel Organlarının Gelişimi

A: Gebeliğin İkinci Ayından Üçüncü Ayına

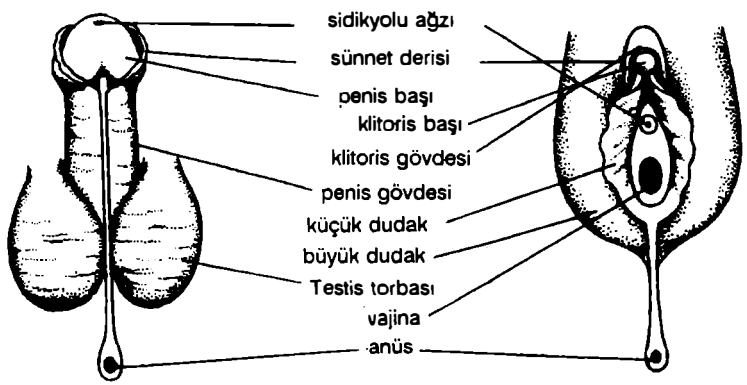
Erkek **Dişi**

B: Gebeliğin Üçüncü Ayından Dördüncü Ayına

C: Tam Gelişmiş durumda

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

duğu yerde belirir. Erkek embriyonu, üçüncü ayının sonlarına doğru biraz daha biçimlenmeye başlar. O ana değin farklılaşmamış erbezleri gelişir; dışarıdaki çıkıntı bir penis biçimine bürünür ve kanal kapanır. (Bu kapanan kanalın belirtisi olarak her erkekte penisin başından anüse doğru uzanan ince, oluk gibi bir iz kalmıştır.) Çıkıntının her iki tarafındaki derinin iki parçasından torbalar oluşmaya başlar. (Dişide bunlar vulvanın dış dudaklarına dönüşür).

Embriyon gelişimini sürdürürken, cinsel organlar da vücutla birlikte gelişedurur. Yedinci ve dokuzuncu aylar arasında erbezleri, torbaya inerler.

Doğumdan ergenlik çağına değin uzanan dönemde, cinsel organlar herhangi önemli bir gelişme göstermezler. Öte yandan, 12 ile 17 yaşları arasında erkek cinsel organlarında ayırt edilebilir bir gelişme olur ve bu, ilk meni boşalmalarıyla sonuçlanır. Gene bu dönemde, penis altında kasık kılları adı verilen kılların gelişmeye başladığı da görülür. Tüm bu belirtiler, kişinin cinsel organlarının olgunlaştığını gösterir. (Daha kapsamlı bilgi için «Erkek Cinsel Organları» bölümüne bakınız.)

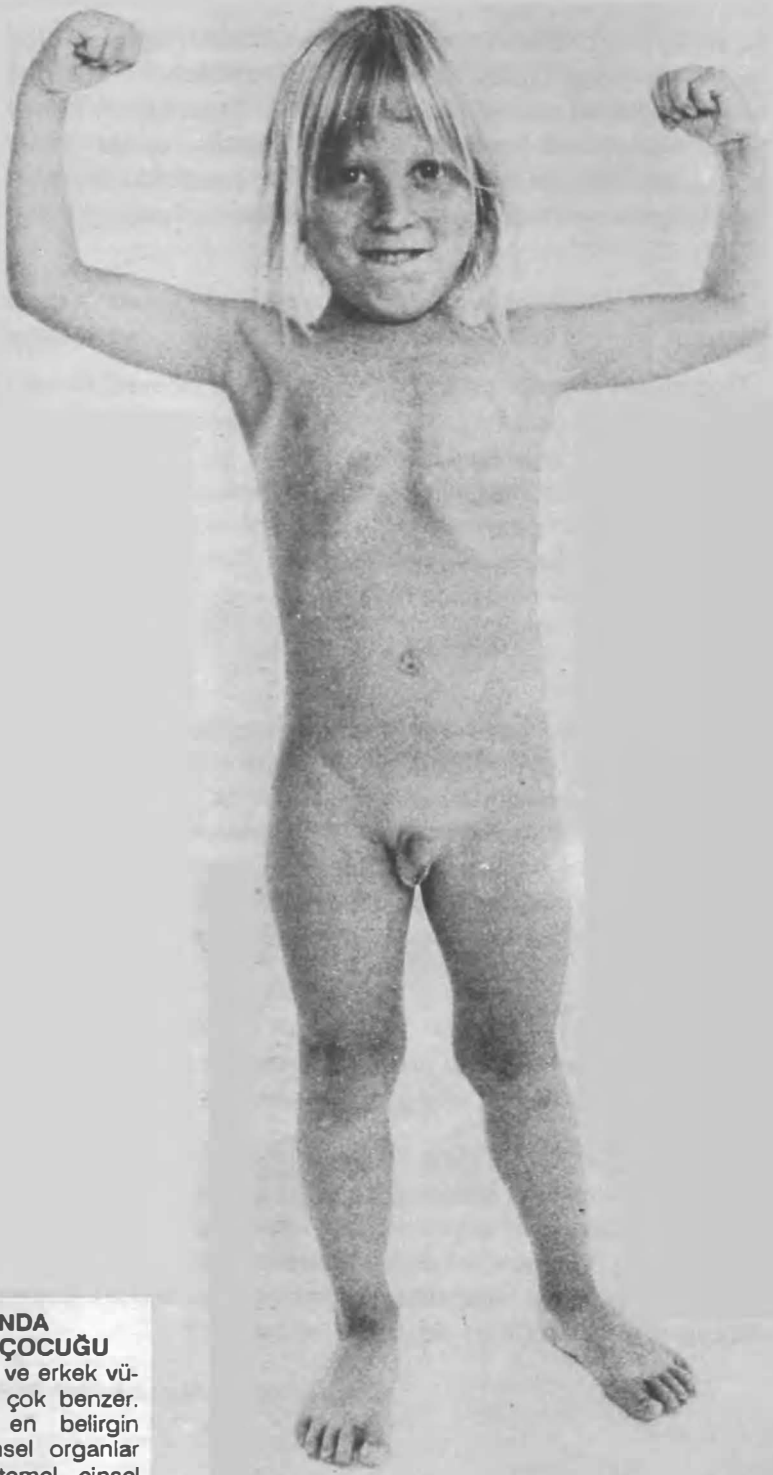
Dişi

Dişi ve erkek embriyonlarının her ikisinde de başlarda cinsel bakımdan herhangi bir farklılaşma görülmediğini biliyoruz. Bu embriyonlar başlarda cinsiyet bezleri ve yumurtalara sahip olmakla birlikte, her iki cins de cinsiyet bakımından aynı özellikleri gösterirler. Tıpkı erkekte olduğu gibi, dişide de gelecekte dış cinsel organlara dönüşecek olan bir çıkıntı ve kanal bulunmaktadır. Bununla birlikte, dişide kanal açık kalırken, çıkıntı da klitorise, yani bızıra dönüşür. Bu kanaldan daha sonraları küçük dudak ve vulva girişi oluşacaktır.

Derinin her iki yandaki parçası gelişerek büyük dudakları oluşturacaktır. (Erkekde bu deri parçaları gelişerek torbayı oluşturur.) Özgün gonadal yapı erkeklerde erbezlerine, dişilerde ise yumurtalıklara dönüşür.

Doğumdan ergenlik çağına değin bir kızın cinsel organları, erkeklerde olduğu gibi herhangi bir çarpıcı değişikliğe uğramaz. Bununla birlikte, 11 ile 13 yaşları arasında vulva çevresindeki kasık kılları gelişmeye başlayacak ve normalde ilk âdet görmesi de bu dönemde gerçekleşecektir. Bu belirtiler de onun artık cinsel bakımdan olgunlaşmaya yaklaştığını gösterir. (Kapsamlı bilgi için «Kadın Cinsel Organları» na bakınız.)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi

5 YAŞINDA BİR ERKEK ÇOCUĞU

Çocuklukta dişi ve erkek vücutları birbirine çok benzer. Bu dönemde en belirgin farklılık, dış cinsel organlar üzerine, yani temel cinsel özellikler üzerine kurulmuştur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

7 YAŞINDA
BİR KIZ ÇOCUĞU

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GENÇ BİR ERKEK

Dişi de erkek de, ergenlik çağında hızla boy atarlar. Bu dönemde ikincil cinsel özellikler de gelişir. Erkeklerde vücut daha kaslı, omuzlar kalçalardan daha geniş olur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GENÇ BİR DİŞİ

Ergenlik döneminde, ikincil cinsel özelliklerden olan göğüsler, belirgin bir biçimde gelişir. Kalçalar da omuzlardan daha geniş bir durum kazanır. Yetişkin kızlar, göğüs ve öteki fiziksel değişimlerini yukarıda görüldüğü biçimde tamamlarlar.

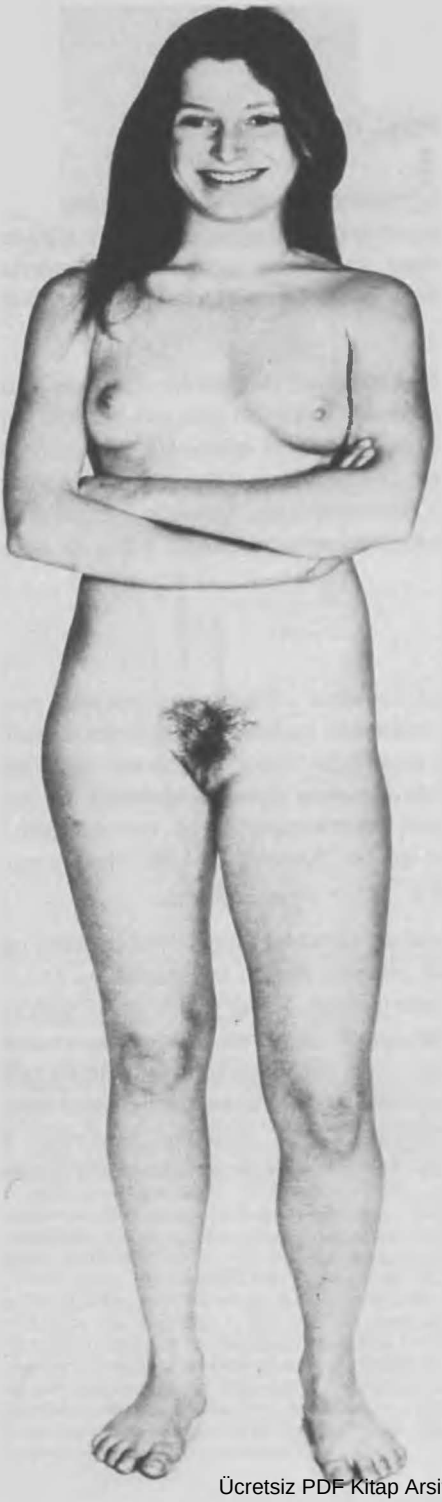
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YETİŞKİN ERKEK

Yetişkin erkeklerde ikincil cinsel özellikler tam olarak gelişmiştir. En dikkat çekici yanlar, genellikle daha biçimli ve kaslı bir vücut ile kimi erkeklerde göğüs kıllarının görülmesidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YETİŞKİN DİŞİ

Yetişkin dişilerde de ikincil cinsel organlar tam olarak gelişmiştir. En dikkat çekici yanlar, vücutta genel bir yuvarlaklaşma, yumuşaklık ve göğüslerin oluşumudur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İKİNCİL CİNSEL ÖZELLİKLER

İkincil cinsel özellikler, hormonal, uyarımların bir sonucu olarak ergenlik döneminde görünmeye başlar. Bunlar ilkönce dişilerde, kısa bir süre sonra da erkeklerde görülürler. Bedensel bakımdan gelişmeleri tamamlanan kadın ve erkek, birkaç belirgin farklılık gösterirler («Hormonların Rolü» bölümüne bakınız).

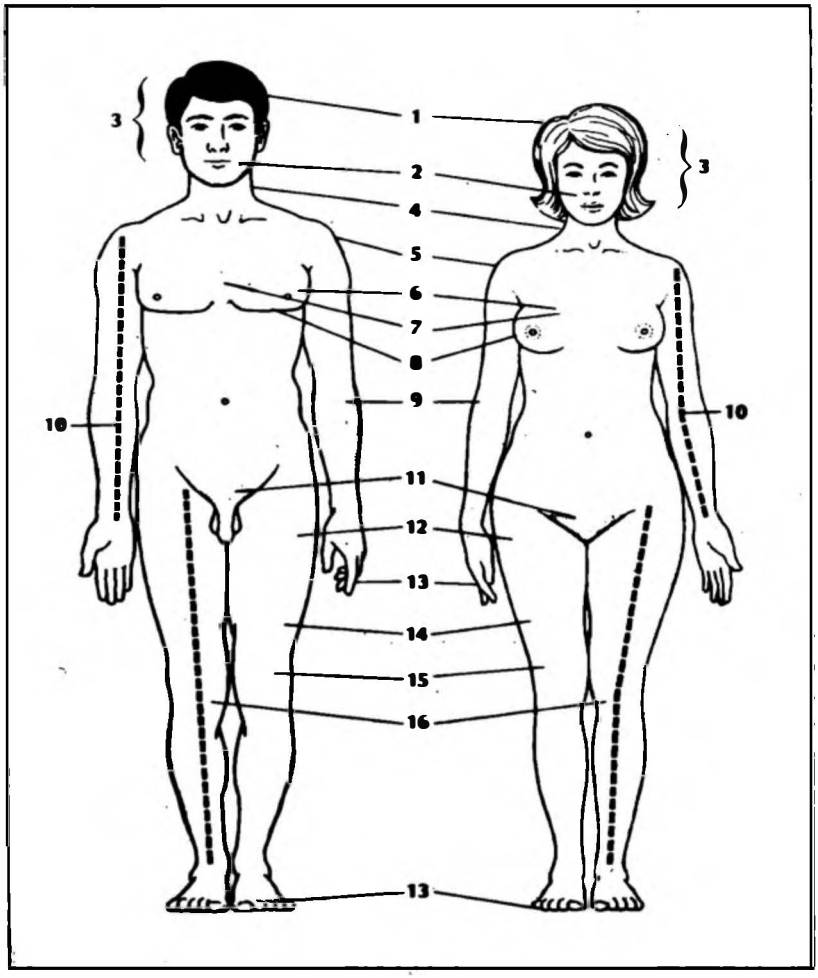
Aşağıdaki satırlarda, ergenlikteki bedensel değişimler üzerinde duracağız. Bu değişimler çok yavaş sürebileceği, hatta on yıllık bir dönemi kapsayabileceği gibi, beklenmedik bir anda, bir iki yıl içinde de tamamlanabilir. Kuşkusuz genel toplumsal koşullar, beslenme ve iklim gibi etkenlerin yanı sıra, bu durumu kalıtımsal yapı da belirlemektedir. Örneğin, Asyalı erkekler Avrupalılara göre daha az sakallı ve kıllı, aynı zamanda daha az kaslı bir görünümdedir.

Erkek

Ergenlik çağındaki erkekte ilk vücut değişimi, erbezlerinin, gelişimi, penisin altındaki kasık kıllarının belirmesi ve penisin genişlemesi biçiminde görülür. Bu gelişmeler vücudun artık cinsel olgunluğa ulaştığını gösterir ve bu arada ilk boşalma gerçekleşir. Başlangıçta boşalma sonucu herhangi bir sperm hücresi görülmeyip yalnızca prostat bezinin ürettiği bir sıvı çıkabilir. (İlk boşalma, mastürbasyon sırasında ya da uyurken olabilir. Halk arasında çocuğa, rüyasında ıslattığı söylenir.)

Ergenlik çağında vücut hızla gelişir. Omuzlar kalçalarından daha geniş olur. Göğüs çok değişik boyutlarda genişler. Ayrıca kol, bacak ve omuzlardaki kaslar güçlenir ve daha bir belirginleşir. Kasık kılları daha yoğun ve baş kısmı göbeğe doğru uzanan bir üçgen biçiminde büyür. Bu arada koltukaltlarında da kıllar çıkmaya başlar. Aynı zamanda bazı erkeklerde göğüs kılları belirir. Genel olarak erkekler dişilerden daha kıllıdır ve yüz kılları da düzenli tıraşlarla sakal haline dönüşür. Cinsel organlar büyürken aynı zamanda gırtlak da genişler. Sonuç olarak erkek, kadından daha güçlü ve kalın bir sese sahip olur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İKİNCİL CİNSEL ÖZELLİKLER

Erkek: Ortalama olarak dişiden uzun ve ağırdır.

1. Saçlar: yaşlılıkla birlikte seyrekleşir. 2. Yüz kılları: sakal ve bıyıklar yetişkinlik döneminde gelişir. 3. Çehre: daha belirgin, yüz daha uzun, baş önden arkaya doğru daha uzun. 4. Boyun: daha kalın, daha uzun, gırtlak üçte bir genişlikte. 5. Omuzlar: daha geniş ve köşeli. 6. Göğüs: her boyutta daha geniş. 7. Vücut kılları: daha belirgin, özellikle göğüs ve kollarda. 8. Memeler: büyümemiş. 9. kaslar: daha büyük ve daha belirgin. 10. Kollar: daha uzun, kalın ve köşeli. 11. Kasık kılları: yukarıya doğru uzanan bir üçgen gibi gelişir. 12. Kalçalar: daha dar. 13. Eller ve ayaklar: daha geniş, el ve ayak parmakları daha kuvvetli ve kürelmiş. 14. Uyluklar: daha silindirik ve çıkıntılı, belirgin kaslı. 15. Bacaklar: daha uzun ve çıkıntılı baldırlı. 16. Koldaki köşeler gibi bacak ve uyluk açısı: uyluktan ayakbileğine kadar düz bir çizgi biçiminde uzanır.

Dişi: Ortalama olarak erkekten daha kısa ve daha hafiftir.

1. Saçlar: daha dayanıklı. 2. Yüz kılları: çok az, ancak sonraki yıllarda ayırt edilebilir. 3. Çehre: kısa, daha narin, yüz yuvarlak, baş daha küçük ve tepeden aşağıya daha yuvarlak. 4. Boyun: daha kısa, daha yuvarlak ve gırtlak daha küçük. 5. Omuzlar: Daha yuvarlak ve eğimli. 6. Göğüs: daha küçük ve dar. 7. Vücut kılları: daha açık ve az. 8. Memeler: daha göze çarpıcı ve ileriye doğru uzamış ve çevresindeki halkalarla memebaşları iyi gelişmiş. 9. Kaslar: geniş olarak şişman tabakalar arasında gizlenmiş. 10. Kollar: köşeli. 11. Kasık kılları: ters çevrilmiş bir üçgen gibi aşağıya doğur uzanıyor. 12. Kalçalar: daha geniş ve daha yuvarlak. 13. Eller ve ayaklar: daha küçük ve daha dar. 14. Uyluklar: yukarıda daha geniş ve daha az uzunlukta. 15. Bacaklar: daha kısa ve diş hatlar daha düz. 16. Uyluk ve bacak açısı: dizde bir açı oluşturan biçimde ve önemsiz bir kıvrılma var.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://tahtev.org

Dişi

Dişilerin ergenlik çağındaki fiziksel değişimleri aşağıdaki sırayı izler: İlkönce göğüsler genişlemeye başlar. Sonra vulva çevresinde biraz düz ve sonra karışık, kıvrımlı kıllar görünür. Bu kıllar, tepesi aşağıda bir üçgen biçimindedir. Nihayet koltukaltlarında da kıl çıkmaya başlar. Bu dönemde vücut ağırlaşır ve kalçalar omuzlardan daha geniş olur. Göğsün içinde ve çevresindeki yağ dokusu, omuzlar, kalçalar dişinin vücuduna genel bir yuvarlaklaşma görünümü verir. Bu sırada görülen ilk âdet, cinsel olgunluğun yaklaştığını gösterir. Başlangıçta aybaşların görülmesi düzensizdir ve bazılarında yumurta hücreleri görülmez. Başka bir deyişle, kız aybaşı olmasına karşın hâlâ döllenme yeteneğini gösteremeyebilir. Gerçekten de bir kadın, çoğu kez tüm üreme kapasitesini ilk aybaşından bir iki yıl sonra kazanır.

Dişilerde, gırtlakta kesin bir genişleme yoktur. Bu nedenle erkeklerde sesin değişmesi olayıyla karşılaştırma yapılamaz. Öte yandan kadınlar, erkeklerden daha az kaslı, aynı zamanda daha kısa boyludur.

Ergenliğin sonunda göğüsler kendine özgü yuvarlak biçimini kazanmış ve böylece dişinin ikincil cinsel özelliği daha açık bir nitelik kazanmıştır. Ancak dişiler hamilelikten önce süt üretemezler. («Doğum»a bakınız.)

HORMONLARIN ROLÜ

Kadın ve erkeklerin anatomik gelişimleri ile üreme yetenekleri, bedenlerinde bulunan birtakım özel bezlerin işlevlerine bağlıdır. Bu bezler ve salgıları üzerinde yapılan bilimsel çalışmalar, günümüzde henüz ilerleme aşamasındadır. Bu yüzden, bu konuda bilmediğimiz daha pek çok şey vardır.

Ağız içinde, deride ya da kadınların memelerinde bulunan bezlerin süt, tükürük, ter vb. maddeler çıkardıkları uzun süredir bilinmektedir. Bunlar karmaşık yapılı bezler olup salgılarını kendilerine ait kanallarla dolaştırırlar. Bu çeşit salgılar gözle görülebilir, izlenebilir ve ölçülebilir. İnsan vücudunda ayrıca kanalsız bezler de vardır. Bunlar salgılarını doğrudan doğruya kan dolaşımına akıtırlar. Bu tür bezlere iç salgı bezleri denir. (Grekçe 'endokrin'

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

içe salgılayan demektir.) Görevleri, başka organlann işlevini uyarmak ve düzenlemektir. Bu bezlerin salgılarına ise hormon adı verilir. Hormon da Grekçede 'uyandıran', 'canlandıran', 'tahrik eden'' anlamlarına gelir. Her insan vücudunda iç salgı bezleriyle çok farklı amaçlara yönelik çeşitli hormonlar bulunur. Kişinin cinsel ve üreme yeteneklerini etkileyen hormonlar aşağıdaki sayfalarda anlatılacaktır.

Cinsiyet ve üreme açısından en fazla önem taşıyan iç salgı bezleri, hipofiz bezi ile erkek ve dişi organlar içinde gonad diye adlandırılan erbezleri ve yumurtalıklardır. Hipofiz bezi, beynin en alt kısmında yer alır. Bazen bu bez 'yönetici, ana bez' diye de adlandırılır. Çünkü ergenlikle birlikte salgıladığı hormonlar, öteki iç salgı bezlerini de uyarır ve bunların birbirlerine göre işleyişlerini düzenler. Hipofiz hormonları arasında en ilginç olanlar FSH, (follicle – stimulating – hormone) yani folikülü uyarıcı hormon ve LH (luteinizing hormone), luteinleştirici hormondur. Bunlar dişi ve erkek gonad bezlerini uyararak bu bezlerin kendi hormonlarını salgılamalarına yol açar. LH hormonundan aynı zamanda erkeklerde erbezlerindeki hormonları harekete geçirici hormon, yani ICHS (İnterstitial – cell – stimulating hormone) olarak da söz edilir.

Gonadlar ya da cinsiyet bezleri erkeklerde erbezi, dişilerde yumurtalık olarak görülür. Bu bezler tarafından üretilen hormonlara cinsiyet hormonu denilir ve bunlar bellibaşlı gruplara ayrılırlar. Özellikle yetişkin erkekte kendini gösteren hormona androjen denilir. Yetişkin dişilerde özellikle beliren bir başka hormon grubuna da östrojen denir. Dişilik gonadları, projesteron adı verilen bir hormon daha üretmektedir. Bu hormonun kadının üreme etkinliği açısından ayrı bir önemi vardır. Bununla birlikte dişide östrojenlerin, erkeklerde androjenlerin ağırlıkta olmasına karşın, her bireyde iki ayrı hormon grubu da bulunur. Cinsiyet hormonları, kişinin cinsel olgunlaşmasında önemli rol oynarlar. İlk belirgin etkileri, insanoğlunun doğumundan bile önce başlar.

İnsan embriyonu yaşamın ilk haftalarında henüz cinsel bir farklılaşmaya uğramamıştır. Gonadlar da başlangıçta her iki cinsiyette de aynı durumdadır. Daha sonra dış cinsiyet organlarının gelişeceği yerde erkek organını andıran bir şişkinlik ile dişi organını andıran bir çukur göze çarpar. Belirgin bir farklılaşma, gebeliğin ikinci ayının sonlarına doğru başlar. Bu sırada erkek embriyonda androjenlerden biri olan testosteron hormonu üretimi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

görülür. Bu da cinsiyet bölgesi şişkinliğini yavaş yavaş bir penise dönüştürür. Altındaki çukur kapanır ve içte bir kanal oluşur. Bu kanal da idrar yoludur. Cinsiyet organları, erbezi görünümü kazanır ve doğumdan önceki birkaç hafta içinde torbaya inerler. Erkeklerde doğumdan önce bu testosteron üretimi olmazsa, cinsiyet organlarının tam anatomik gelişimi gerçekleşemez.

Dişi bir embriyon için fazladan yeni bir hormon salgılanması gerekmez. Zaten dişi iç ve dış cinsiyet organları hiçbir özel ya da ek unsura gerek duymaksızın oluşumlarını kendiliğinden sağlarlar. (Bundan dolayı da dişilik cinsiyeti temel, birincil cinsiyet olarak kabul edilir). Androjenlerden gelen herhangi bir özgün uyarı olmadığı için henüz farklılaşmamış durumdaki cinsiyet organları yumurtalıklara dönüşürler. Embriyonun cinsiyet bölgesindeki şişkinliğinden de klitoris gelişir. (Klitoris, gelişme döneminde testosteron gibi bir uyarıcısının olmamasından dolayı penisten daha küçüktür.) Öte yandan, oluşum sürecinde vulva girişi ve iç dudağın meydana geleceği kanal, biraz daha derinleşerek açık kalır.

Doğumla ergenlik dönemi arasındaki çağda, kişinin cinsiyet organlarında belirgin bir gelişme görülmez. Androjen ve östrojenin düzeyleri hemen hemen her iki grupta da aynı kalır. Aşağı yukarı sekiz yaşlarında, hormon düzeyinde yavaş bir gelişme göze çarpar. 10 ile 11 yaşlarında bu artış özellikle dişilerde belirgin bir durum alır. Hipofiz bezleri de dişilerde ICSH diye bilinen LH (luteinleştirici) ve FSH'yi (golikül uyarıcı hormon) önemli ölçüde salgılamaya başlar. Bu hormonlar, yumurtalıklarda yumartalar ve erbezlerinde spermlerin üretimi kadar gonad hormonlarının salgılarını da uyarırlar. Erkeklerde androjenler, östrojenlerden biraz daha fazla bir düzeye, dişilerde ise östrojenler androjenlerden çok daha yüksek bir düzeye ulaşırlar. Bu yoğunlaştırılmış hormonal bombardıman, erkek ve dişi vücudunda ikincil cinsel özelliklerin gelişmesiyle sonuçlanır. Bu fiziksel olgunlaşma aynı zamanda sinir sisteminin de her yönüyle gelişmesine yol açar ve böylece erkek ve dişi cinsel sorumluluğunun temeli atılmış olur. Seyrek olarak kız ve oğlanların gonadlarının gelişmesi başarısızlıkla ya da bir kayıpla sonuçlanırsa, bu, onların tüm fiziksel gelişimlerine etkiliyebilir. Cinsel sorumlulukla ilgili yetenekleri en alt düzeyde kalır ve ikincil cinsel özellikler de kuşkusuz fazla belirginleşmez. Örneğin, erbezleri torbaya inemeyen ya da ergenlik öncesinde hadımlaştırılan bir çocuk, genel olarak ergenlik çağında beliren özellikleri göstermez; erkekler de tipik bir gelişme olan gırtlağın genişleme-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

siyle sesin değişmesi olayını yaşayamaz. 18. yüzyıl Avrupa'sında müzik hayranları opera müziği yaparken bu olgudan yararlanarak değişik bir ses kullanmayı bile denediler. Yani sesleri için kendilerini hadımlaştırdılar. Nitekim sesleriyle ünlenmiş çok sayıda çocuk sanatçı, seslerini koruyabilmek ve net perdelere sahip olabilmek için hadım olmuştur. Ayrıca bu çocuklar önemli ölçüde müzik eğitimi de almıştır, kimileri de ün dolu bir yaşam sürme beklentisi içinde olan birçok virtüoz ya da başka müzisyenlerle karşılaştırılamayacak ölçüde büyük kontralto ve sopranolar haline geldiler, yetişkin bir erkek oldukları zaman. Handel, Cluck, Mozart gibi en büyük kompozitörler, en ünlü parçalarını bu hadımlaştırılmış erkek müzisyenler için hazırladılar. Ancak günümüze dek ulaşan bu tür opera yapıtları eski değerlerini yitirmiştir artık. Bunların modern seslerle icra edilebilmeleri için yeniden düzenlenmeleri gerekmektedir.

Yetişkinlerin hadımlaştırılması, çocuklarda görüldüğü gibi, ayrı belirgin sonucu vermez. Bu, birçok Asya ve Ortadoğu ülkelerinde uzun zamandan beri bilinmektedir. Eskiden, yetişkin erkek köle ve hizmetçiler, harem korumacısı olarak görevlendirilirler, padişah eşleri ve cariyelerinin gebe kalmaması için hadım edilirlerdi. (Aslında bu iş için kısırlaştırma yeterli olmaktadır.) Hadımların, dölleme yeteneğinin yitirilmesi dışında herhangi bir fiziksel eksiklik göstermeleri gerekmez. Modern hadım tipini tüysüz, şişkin, cılız ve yüksek perdeli bir sese sahip olarak göstermek yanlıştır. 18. yüzyıl Avrupa'sına dönersek, bu dönemde genel olarak Avrupalıların biyolojik olguların çok gerçekçi ve dikkate değer bir değerlendirmesine sahip oldukları görülür. Örneğin, çok sevilen «Saraydan Kız Kaçırma», operası tam da harem korumacılarına uygun bir sesle, derin, bas bir ses için yazılmıştır. (Burada ayrıca şehvete düşkün bir tip canlandırılır.) Kural olarak kimi yıllarca süren, vaktinden önce bozulan, örnekler olmasına karşın, insan vücudunun eksik bir gonadal hormonu birkaç ay içinde düzeltme yeteneğine sahip olduğu görülmektedir. Günümüzde, hadımlaştırmanın etkileri hormonal tedaviler sonucu tümüyle yok edilmektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi, hormonlara ilişkin önemli sorunlar ve henüz yanıtlanamayan etkileri üzerine bilimsel çalışmalar sürdürülmektedir. Bununla birlikte, halk arasında tüm ayrıntılarıyla bilinmese de, bazı genel sonuçlar şimdiden tartışılmaktadır. Gerçekten de bugün birçok erkek ve kadın beslenmeleri gibi, hormonların etkilerini rastgele ve seve seve tartışıyorlar. Ne

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantev.org

yazık ki hormonlar konusundaki pek çok kanı tümüyle yanlıştır, özellikle cinsellikle ilgili kanılar.

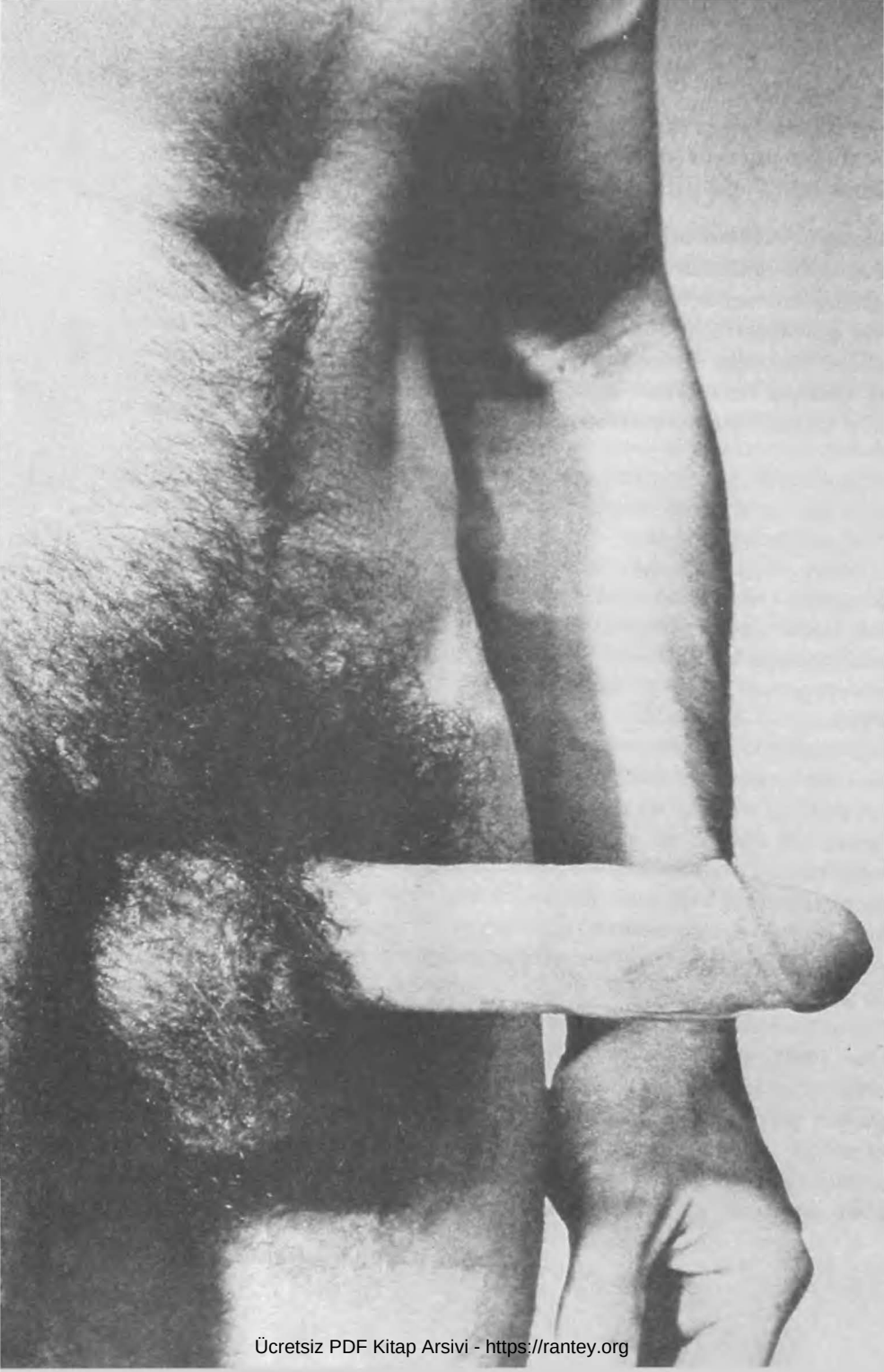
Bu karmaşıklığın bir kısmı iç salgı bezleri ve salgılarını konu edinen endokrinoloji tarafından açıklanabilir. Bulgulanan ilk hormonlar gonad ve cinsiyet bezleri tarafından salgılanan hormonlardır. Gonadların erkek ve dişi gametleri, yani cinsiyet hücreleri ürettiği bilinmesinden bu yana, gonadal hormonlara yakın zamanda basit cinsiyet hormonları adı verildi ve bunlar, erkek ve dişi cinsiyet hormonları olarak ikiye ayıldı. Bununla birlikte, böylesine uygun bir karşılaştırma yanlış olur. Erkek cinsiyet hücreleri, yani spermler yalnızca erkekte ürerken, erkek cinsiyet hormonları olarak adlandırılan androjenler her iki cinsiyette de üreyebilmektedir. Buna karşın dişi cinsiyet hücreleri yani yumurtalar yalnızca dişide oluşmakta, dişi cinsiyet hormonları olarak bilinen östrojenler ise her cinsiyette de görülmektedir. İşte erkek ve dişi cinsiyet hormonları arasında böylesi bir ayrım yanlış bir noktaya götürür bizi. Gerçekten de gonadal hormonların her görüldüğü yerde cinsiyet ayırt edici hormonlar olarak değerlendirilmesi, cinsel davranışları da değişik biçimlerde belirleyen yanlış bir kavrama yol açacağından, büyük önem taşımaktadır. Örneğin, kimi insanlar cinsiyet hormonlarının, cinsel arzunun doğrudan belirleyicisi olduğuna inanırlar ve bu nedenle onların çoğalmasının cinsel arzuyu artıracağı, azalmasının da cinsel arzuyu zayıflatacağı biçiminde bir görüşe ulaşırlar. Gerçekten çok yaygın olan bu görüşe dayanarak pek çok insan, cinsiyet bezlerinin ve böylece cinsiyet hormonlarının yoksunluğundan ötürü, artık çarpıcı ya da başarılı bir cinsel etkinlik gösteremeyeceği saplantısına kapılır. Kimi ülkelerde de bu varsayıma dayanılarak cinsel saldırganlara ceza vermek amacıyla hadımlaştırma yoluna gidilir, sözde bu önlemle onun saldırgan davranışlarına bir son verilecektir. Bununla birlikte, bilimsel çalışmalar erbezlerinin yitirilmesi ya da yok edilmesi durumunda gelişkin bir adamın cinsel etkinliğinin ancak biraz değişime uğrayabileceğini açık bir biçimde göstermektedir (Kuşkusuz erkeğin kısır olması bunun dışındadır. Menopozdan sonra etkinliğini yitiren yumurtalıklı bir kadın için de aynı gerçek söz konusudur. Onun cinsel isteği olduğu gibi kalır.) Zorla hadımlaştırma, kafasında binbir türlü boş inanç bulunan bazı insanlarda şiddetli psikolojik yıkımlara neden olmaktadır. Böyle bir yolla onun cinsel yetenekleri oldukça bozulabilir. Yalnız başına androjenlerin eksikliği de cinsel ilginin azalmasını gerektirmez ya da cinsel ifadeleri de

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yasaklayıcı bir rol oynamaz. Bu durum çoğu kez her nedense cinsel başarının (performansın) düzeyini düşürür. Ancak şiddetli ve ağır değişimlerin açık bir biçimde görülmesi uzun yıllar alır.

Halk arasında insanın üreme yeteneği ile cinsel tepki yeteneğinin iki ayrı şey olduğu hâlâ anlaşılamamıştır. Cinsiyet bezleri, genç bir insanın fiziksel olgunlaşması ve insanın üremesi bakımından zorunlu bir öğeyken, yetişkinlerin cinsel etkinlikleri için buna gereksinim duyulmamaktadır. Başka bir deyişle, cinsiyet hücreleri olmaksızın, yani spermsiz ve yumurtasız üreme olmaz ama, cinsiyet hormonları olmaksızın (androjen ve östrojen) cinsel etkinlik çok iyi bir biçimde sürdürülebilir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - http://rapidshare.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

2. CİNSEL ORGANLAR

Erkeklere ve dişilere, cinsel olgunluklarına yaklaştıkları zaman artık çocuk yapabilecek bir yaşa geldikleri söylenir. İki cinsiyetin, yeni yaşamın yaratılmasında ayrı roller oynamaya başlamalarıyla birlikte, erkek ve dişi vücudu birkaç belirgin farklılık gösterir. Benzerlikleri olduğu kadar farklılıkları da anlayabilmek, bu geleceğin aile bireylerine, kendilerine özgü sorumlulukları tanıttıktan başka, mutlu bir yaşam için büyük yardımlarda sağlayabilecektir. Böylesine önemli bir konuyu, yani dişi ve erkeğin cinsel anatomisi ve fizyolojisini ayrı bir bölümde sunmak daha yararlı görünüyor. Aşağıdaki sayfalar, erkek vücudunun görünüşünü ve cinsel etkinlik ile döllemeye uygunluğunu tartışmaya ayrılmıştır.

ERKEK CİNSEL ORGANLARI

İnsanlığın doğuşundan bu yana cinsel organlara vücudun tüm öteki organlarından ayrı bir özellik ve gereksinim nedeniyle dikkatle yaklaşılmıştır. Bazı toplumlar onlara tapınmışlar ve büyüleyici bir güç olarak inanmışlardır. Amerikan kültürü ise tam tersine onları uzun zamandan beri utanılan bir nesne olarak ele almıştır. Cinsel organların öyle şaşırtıcı, yüz kızartıcı, iğrenç, kirli ve adı ağıza alınmayacak bir şey olarak kabul edilmesi etkisini uzun zaman sürdürmüştür. Özcesi, istenilmeyen kötü şeyler arasında sayılagelmiştir.

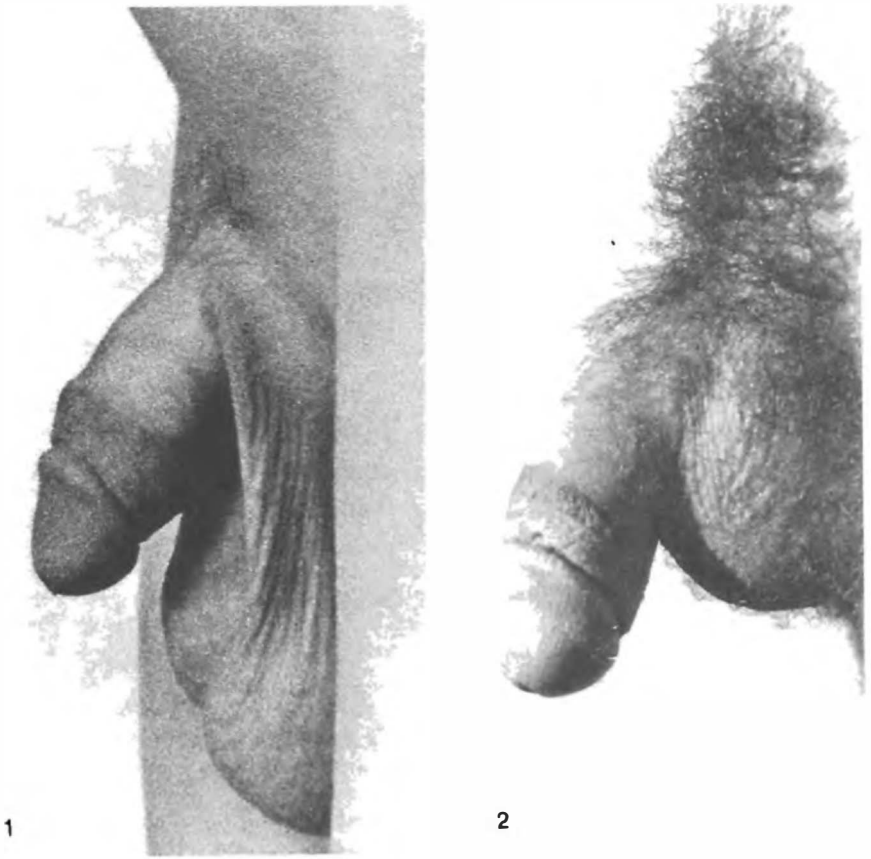
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantevi.org

Günümüzde artık oldukça uç anlayışlar haline gelen bu yaklaşımlar ortadan kalkarken, ne yazık ki çoğu insan da bu konunun açıkça tartışılmasından hâlâ rahatsız olabiliyor. Ayrıca, herhangi bir cinsel konuyu gündeme getirip tartışmaya kalktığımızda, dilimizin de yeterince elverişli olmadığını görüyoruz. Kullanılan çoğu sözcük, bilimsel gözlemlerden çok, törel görüşleri yansıtıyor. İyice tanımlayıcı ve doğru terimler o denli az ki. Örneğin, çoğu tıp el kitaplarında cinsel organlar (Latince 'genitalia': dölleme organları) genital ya da üreme organları olarak tanımlanır. Gerçekte bu terimler ancak çocuk üretme olasılığını ve dölleme işlevini vurgulamaktadır. Sonuçta, böyle tek yanlı terimler, insanı tek yanlı yorumlara götürebilir. Şunu kesinlikle unutmamak gerekir: İnsanlarda döllenme ile cinsellik tümüyle ayrı şeylerdir. Çoğu zaman üreme organları olarak bilinen organlar, üreme organı olarak hiç kullanılmaz, yalnızca cinsel haz verme işlevini yerine getirirler. Bu, üreme yeteneğini kazanmadıkları halde orgazma ulaşan çocukların durumuyla daha açık bir biçimde görülür. İşin doğrusu, cinsel organların üreme işlevi, genelde insan ırkı için oldukça geç kalmış bir buluştur. Cinsel ilişkinin ne olduğunu anlamayan ya da hazırlıksız olan ilkel topluluklar olmuştur ama, kuşkusuz ondan haz duyulduğu da açıktır.

Bu kitapta kullanılan 'cinsel organlar' terimi, iki anlama da geldiği için çok kesin bir anlam kazanamıyor. Her şeyden önce, bu terimden bir kişinin cinsiyetini belirleyen organlar anlaşılmaktadır. Bu anlamda, cinsel organlar, cinsiyetler arasındaki en büyük fiziksel farkı oluşturmaktadır. Bu nedenle cinsel organlar aynı zamanda temel cinsel özellikler olarak değerlendirilmektedir. İkinci olarak, bu terim, kişinin cinsel tepkileriyle ilgisi olduğunu dile getirir. Gerçekten de, bu yanlış izlenimin etkisi altındaki kimi insanlar, cinsel organlara yalnızca cinsel tepkiyle ilgisi açısından yaklaşmaktadırlar. Bununla birlikte, bütün vücudun bir tepkisi yerine insanın cinsel tepkileri birkaç organla kısıtlanmamalıdır. Bu nedenle cinsel uyarı ve dönüşümü etkilediği için, ağız ve deri de birer cinsel organ olarak kabul edilebilir. Bununla birlikte, sınırlı anlamlara da sahip olsa, böyle bir kullanım alanları olduğundan, cinsel organlar terimi tüm anlamlarıyla birlikte akılda tutulmalıdır.

Bazı erkekler ve kadınlar alışılmış tıbbi terimleri fazla mesleki ve kesin bulurlar. Böyleleri, 'edep yerleri' yerine kabaca bazı özel organlar için üstü kapalı bir dil kullanmayı yeğlerler. Bu terimler cinsel organların tartışılmaksızın, gizli kalmasını çağrıştırır, üstelik bunların her nasılsa kulak, ağız ya da

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ergenlikten önce (1) ve sonra (2) erkeğin dış cinsel organları

gözlerden daha özel organlar olduğu söylenerek üzerlerine bir giz perdesi çekilmeye çalışılır. Bu tutum, törel değerlerden destek almaktadır, evrensel boyutlardan uzaktır. Aslında 'edep yerleri'nin herkesin anlayacağı biçimde çok yaygın olarak kullanıldığı, hatta cinsel organların dev kopyalarının tapınak, tiyatro vb. toplanma yerlerinde büyük bir gururla sergilendiği kültürler görülmüştür. Bundan başka, kimi toplumların genel çıplaklığa karşı olumlu bir yaklaşım içinde olmamakla birlikte, kimi durumlarda cinsel organları özellikle süs eşyası olarak kullandıkları belirlenmiştir.

Bugün birçok genç insan fazilet gösterisi yapmaya az da olsa, gereksinim duyar. Kural olarak onlar insan anatomisinin herhangi bir parçasından

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ne korkutulabilir ne de iğrendirilebilirler. Bu tür kişiler basitçe bir merak duyarlar. Böyleleri için cinsellik yaşamın başka bir parçasıyla yüzyüze olmak demektir. Özellikle kendi cinsel olgunlaşmalarını gözlemledikleri ergenlik döneminde, çoğu kez vücutlarından soğutulmuş oldukları duygusuna kapılırlar. Kendilerini gerçekten tanıyabilmek için nesnel bilgi isterler. Gelecekte böyle bilgiler elde olunca, onların gözünde cinsel organlar o eski gizemli ve büyüleyici konumlarının çoğunu yitirecektir. Başka bir açıdan, kendi cinsel anatomilerini gerçekçi bir biçimde anlamaları, daha üretici ve daha sağlıklı bir yaşama için çok iyi bir olanak sağlayabilir.

Aşağıdaki sayfalarda, erkeğin dış cinsel organlarının kapsamlı bir tanımı sunulacaktır. Genç bir insandan bu dış cinsel organlar çoğu kez büyük ilgi yaratır. Bununla birlikte, bunların işlevlerini anlamak için, çoklarının ayırımına bile varmadığı iç cinsel organların varlığını da kabul etmek gerekir.

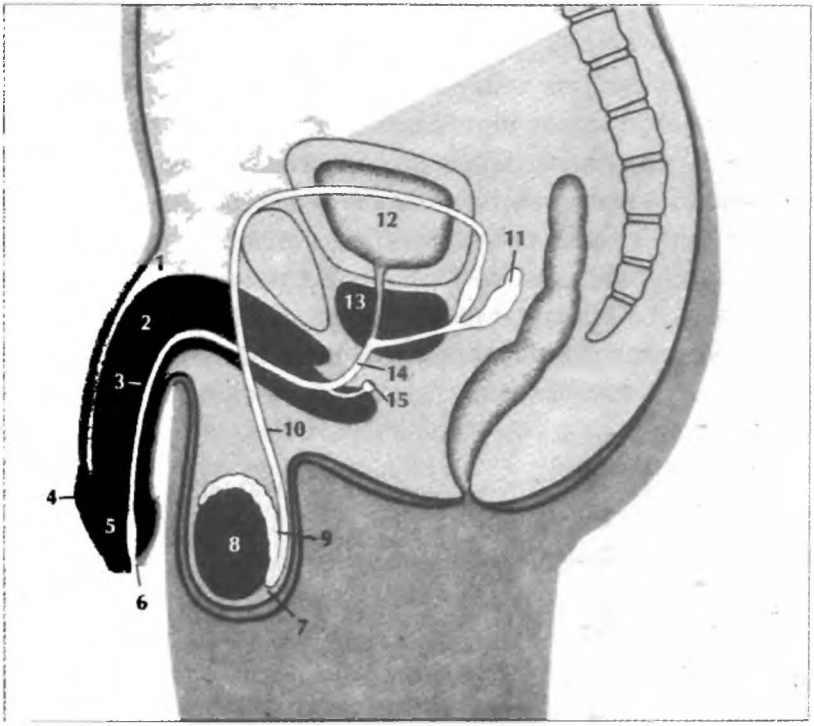
DIŞ CİNSEL ORGANLAR

Erkek dış cinsel organları penis ve torbadan oluşmaktadır. Torba, erbezleri ve onların uzantılarını içerir. Bu organlar çoğu kez karın boşluğunun dışında olmasına karşın, iç organlar arasında sayılır.

Penis

Latince kuyruk anlamına gelen penis, sertleştirici dokular içeren silindirik bir organdır. Daha açacak olursak: penis içinde uzunlamasına süngerimsi üç bölüm vardır. İkisi birbirine koşut olarak yukarıya doğru uzanır (corpora cavernosa). Öbürü ise alt kısım boyunca uzanır (corpus spongiosum). Daha sonraki bölüm sidik ve meninin içinden geçtiği kanalı, idraryolunu içerir. Kan damarları, bu süngerimsi bölümü kolayca kanla doldurarak penisin sertleşmesini sağlar. Sonuç olarak penis birleşmeye hazır hale gelir. Kan bu süngerimsi dokulardan çekildiği zaman sertleşme sona erer. Penisin sertleşmesi çoğu kez cinsel heyecanla başlar, ancak başka nedenler de etken olabilir. (Kapsamlı bilgi için «Erkeğin Cinsel Tepkisi»ne bakınız.)

Penis, sertleşme halindeyken boyuna ve enine büyür. Penisin dışındaki derinin gevşek olması büyümeyi kolaylaştırmaktadır. Ayrıca sünnet derisi adını alan bir kısmı, penisin uç kısmında serbest bir kıvrım oluşturur.

ERKEK CİNSEL ORGANLARI

1. Penis 2. Penisin kavemoz dokusu (bir çift) 3. Süngerimsi doku 4. Deri 5. Penis başı 6. Sidikyolu çıkış boşluğu 7. Erbezi torbası 8. Erbezi (bir çift) 9. Epididim (bir çift) 10. Meni kanalı (bir çift) 11. Meni kesesi (bir çift) 12. Sidik kesesi 13. Prostat bezi 14. Sidikyolu 15. Bulboüretral bez (bir çift)

Sünnet derisi, doğal olarak penisin gland adı verilen baş kısmını kaplamaktadır. Bununla birlikte, bir sertleşme halinde, penis başı sünnet derisinden dışarıya çıkar. Penis başının altı, penisin gövdesinden biraz daha kalın bir yapıya sahiptir. Biçim olarak bir meşe palamudunu andırmaktadır. Penis başı gerçekte süngerimsi dokunun uzantısı olup, dış idraryolu boşluğunu içerir. Penis başının düz yüzeyi sayısız sinir uçlarıyla dolu olduğundan, bu sinirler herhangi bir uyarı, bir temas halinde (özellikle kenar çevresi son derece duyarlıdır) derhal harekete geçerler. Ayrıca, aynı nedenle baş kısım erkekler için önemli bir cinsel haz kaynağıdır. Penis başı, alt kısmından frenum ya da zar adı verilen bir incedokuyla (sünnet derisiyle) birleşmiştir. Baş halkası, yani kenarının arkasında ve sünnet derisinin altında smegma diye bilinen ve peynir gibi madde salgılayan bezler bulunur. Eğer sünnet

derisi gerginleşirse bu smegma toplanır ve kişide tahrişe neden olur. Bunu önlemek için her gün penisin başındaki sünnet derisinin çekilerek yıkanması yararlı olur.

Aynı zamanda fimosis diye bilinen sünnet derisinin gergin ve darlığı yaygın olarak yapılan sünnetin herhalde maddi nedenlerinden birisidir. Sünnet derisinin alınması cerrahi bir müdahale gerektirir. Aynı zamanda dinsel bir öneme sahip bulunan sünnet, Müslüman ve Yahudi toplumlarda uzun zamandır uygulanan bir gelenektir. Bununla birlikte, dinsel isteğe dayanmaksızın sünnet ABD'de büyük ölçüde yaygınlaşmış ve erkekler için, doğumdan hemen sonra sünnet olmak doğal bir duruma gelmiştir. Bunda, sünnetin cinsel yetenekleri herhangi bir biçimde etkilememesinin de rolü vardır.

Gelişmiş bir erkeğin penisinin ortalama uzunluğu gevşek halde 7.5 cm. ile 9 cm, sertleşme halindeyken 12.5 cm ile 17.5 cm arasındadır. Bununla birlikte penisin büyüklüğü kişiden kişiye değişiklikler gösterebilir. Yaygın olarak bilinen bazı mitlerin tersine, penisin büyüklüğü vücut yapısı, deri rengi ya da cinsel cesaretle ilgili değildir. Çok kısa boylu bir adamın penisi pekâlâ daha uzun boylu birininkinden büyük olabilir. Bir beyaz adamınınki bir zencininkinden büyük olabilir; küçük penisli bir adam, büyük penisli bir adamdan daha çok orgazm olabilir, ayrıca bu olasılıkların tersi de görülebilir. Bundan başka kimi penislerin sertleşme durumuyla normal durumu arasında büyük farklar bulunabilir.

Kültürümüzde pek çok insan, penislerin büyüklüğüyle yakından ilgilenirken, tüm bu söylenilenlerin nedenleri ne yazık ki açıklığa kavuşturulamamıştır henüz. Ama gene de, bu merak bütünüyle yersizdir. Bir penis sertleşme halinde nispeten küçük olsa bile, büyük bir penisin yapabileceği her işlevi yerine getirir. Örneğin, bir kadının vajinası, penisin büyüklüğünü dikkate almaksızın kendini her duruma göre ayarlayabilir ve kadının vajinası az sayıda sinir uçları bulundurduğundan, onun duyularındaki herhangi bir fark, psikolojik etmenler kadar vajinayı çevreleyen kasların dayanıklılığına bağlıdır. (Geniş bilgi için «Kadının Cinsel Tepkileri» bölümüne bakınız). Bu, aynı zamanda anal cinsel ilişki sırasında rektumlar içindeki duyular için de geçerlidir. Pratik olarak anal büzücü kasların ötesinde hiç böyle bir duyu yoktur. (Bu, rektumlarına uzun ve kalın nesneleri sokmaya çalışan insanların önemli bir biçimde yaralanmasının nedenidir, üstelik bunlar o işi de gerçekleştiremezler.)

Torba

Deriden bir kese ya da çantaya benzeyen torba, erbezlerinin doğal yuvasını oluşturur. Torba, penisin alt kısmıyla uyluklar arasına yerleşmiştir. Daha koyu derili olup ter bezlerini içerir. Torbanın iç kısmı ise iki ayrı bölümden oluşmuştur ve her birinde erbezleri ile onların ince sperma kordonu bulunur. Bunlar da karın boşluğuna dek uzanırlar. Bu sperma kordonu, meninin hareket ettiği ince bir boru biçimindedir. Vas deferans, yani meni kanalı olarak da bilinir. Meni kanalı ameliyatla kesilerek kişinin üreme özelliği ortadan kaldırılabilir. (Ayrıntılı bilgi için 'Gebelikten Korunma' bölümüne bakınız) Sperma kordonu, yani meni kanalı aynı zamanda kan damarları, sinirler ve kaslarda içerir. Kesin bir uyarıcıyla, özellikle soğuk havalarda bu kaslar büzülür ve erbezlerini çekerek karına doğru yaklaştırır. Aynı zamanda, torba derisi büzülür ve kırışık bir görünüm alır. Bununla birlikte torbanın alışılmış hali gevşek olup ince, düz bir biçimdedir. Aslında torbanın çalışması bir termostatın işleyişine benzer; meni üretimi için gerekli ısı olursa meni bezlerinin içinde sürekli meni üretilir. Bu sıcaklığın, vücudun öteki bölgelerinde görülenden az daha düşük olması gerekmektedir.

İÇ CİNSEL ORGANLAR

Erkeğin iç cinsel organları, meni ve hormon üretimini sağlayan erbezleridir. Erbezleri, bir kanal ağıyla meni ve meninin oluşması sırasında bazı yardımcı organların çıkardığı salgıların dolaşmasını ve depo edilmesini de sağlamaktadır.

Erbezleri

Erbezleri (erkek cinsel bezleri ya da gonadlar), embriyonun gelişimi döneminde, karında oluşurlar. Bununla birlikte bir erkek bebeğin doğumundan önce de normal olarak torbalara inerler. Erbezlerinin büyüklüğü kişiye göre değişmekle birlikte, her biri ortalama 20-25 gram ağırlığa, 4-5 cm uzunluğa, 2.5 cm kalınlığa ve 3 cm yüksekliğe sahiptir. Karın boşluğunun dışında, torba içerisinde iki ayrı kesede konumlanmıştır. Her iki erbezi de yaklaşık aynı büyüklükte ve biçimde olmasına karşın, sol taraftaki biraz daha aşağıya doğru sarkık durumdadır. Bu nedenle daha büyükmüş izlenimi vermektedir. Erbezlerinin iki işlevi bulunmaktadır:

- Üreme kanallarıyla boşaltılabilen meniyi üretirler.
- Doğrudan kan damarlarına gönderilen hormonları üretirler.

MENİ ÜRETİMİ

Bir erbezi, kıl kadar ince halkamsı borular içeren yüzlerce küçük bölümlerden oluşmuştur. Spermatogenesis (ergöze oluşumu) denilen meni üretim süreci bu boruların içinde geçer. Bu işlem, erkek ergenlik çağına yaklaştığı zaman başlar ve yaşamı boyunca kesilmeksizin sürüp gider. Meni üretimi üç aşamada gerçekleşir:

1. İlk aşama, borunun dış kısmına en yakın hücrelerde başlar. Bu hücrelere ilkel spermatogonia adı verilir. Bunlar vücuttaki öteki hücreler gibi olup biri X, öbürü Y olmak üzere 46 kromozom içerir. Hücre bölünmesi yoluyla tek bir ilkel spermatogonia, iki benzer dişi hücreye dönüşür. Bunlardan biri hücrenin yerini alırken, öbürü de borunun merkezine doğru hareket geçer. Bu hücre daha sonra ana **spermatocyte** adını alır.

2. Ana spermatocyte, öteki hücrelerin yaptığı gibi kendisini tekrarlamaz, yani çiftini yaratmaz, ancak tek bir yola ayrılır; ikiye bölünerek yeni hücreleri 22 kromozom artı 1 X kromozu ve 22 kromozom artı 1 Y kromozumunu paylaştırır. Bu iki yeni hücre, ikincil spermatocyte'ler olarak adlandırılır ve onların her biri öteki vücut hücrelerindeki kromozomların yarısını içerir.

3. İki ikincil spermatocyte borunun merkezine doğru yaklaşır ve burada her biri yeniden kendine benzer bir hücre yaratır. Bu yeni hücrelere **spermatid** adı verilir. Spermatidler oluştuktan sonra biçimlerini değiştirerek kuyruklu bir hücre haline gelir ve böylece **spermatozoa** diye bilinen olgun sperm hücreleri yetişmiş olur. Üç aşamadan oluşan bu gelişme işlemi yaklaşık 64 gün sürer. Köken ve gelişme açısından spermatozoaların iki ayrı türden geldiği açıktır. Bunlar 1 X kromozomu (ve başka 22 kromozom) ve 1 Y kromozomu (ve 22 başka kromozom) içerir. Bir döllenme olduğu zaman X kromozomu taşıyan spermatozoa, bebeğin kız olmasını, Y kromozomu taşıyan spermatozoa ise oğlan olmasını sağlayacaktır. (Geniş bilgi için «Gebelik» bölümüne bakınız.)

HORMONLARIN ÜRETİMİ

Önceki bölümde tanımlandığı gibi erkek ve dişi gonadlar (erbezleri ve

yumurtalar) aynı zamanda kesin olarak hormon üretimini de sağlamaktadır. Bu gonadal hormonlar, erkek hormonları olan androjenlerle dişi hormonları olan östrojenlere ayrılmışlardır. Bu terimlerin bu biçimde kullanılmasının, bir başka deyişle her iki hormonun da aynı erkek ya da dişide de bulunabileceğini belirtmeden söz etmenin yanlış yerlere götüreceğini bir kez daha anımsatalım. Ve bu hormonların her iki cinste yalnızca niceliğinin farklı olacağını da unutmayalım. Ergenlikten önce ise kız ya da erkekte androjen ve östrojen düzeyi hemen hemen eşittir. Sonra yetişme sırasında erkek vücuttaki androjenler, östrojenlerden biraz daha yüksek bir düzeye ulaşırken, dişi vücuttaki östrojenler, androjenlerden çok daha yüksek bir düzeye varmaktadır.

Ergenlik döneminde erkekte androjen artışı ikincil cinsel özelliklerin gelişmesine yardımcı olur. Dişide ise aynı dönemde östrojen artışı yine ikincil cinsel özelliklerin oluşmasına yardım eder. İnsan vücudundaki hormonların rolü üzerine aslında daha çok öğrenilecek şey olmasına karşın biz bu alandaki temelimizi şu ana değin öğrendiğimiz birkaç olgu üzerine kurabiliriz.

Gonadal hormonlar genç bir kişinin bedensel olgunluğu için gerekliyken, bu hormonlar yetişkinlerin cinsel etkinliklerinin sürmesi için zorunlu değildir. Başka bir deyişle, erkek ve dişiler, cinsel yetişme döneminde etkinliklerini tam olarak geliştirmek için gonadal hormonlara gereksinim duyarlar. Bir kere bu etkinliğe ulaştıktan sonra bu hormonlar olmaksızın da cinsel işlevlerini yerine getirebilirler. Bu, gerçekte uzun zamandır, menopozdan sonra yumurta üretimi durmasına karşın kadınların cinsel tepkilerinde herhangi bir azalmanın olmaması biçiminde de değerlendirilebilir. Çoğu insanlar, örneğin hadımlaştırmayla gonadal hormonlarından yoksun kalan erkekler, bu gerçeğe inanmakta pek istekli davranmazlar. Hatta birçok ülkede yetişkin erkekler, inançlarına göre hadım edilirler, böylece cinsel işlevleri ortadan kaldırılmış olur. Bu inançların yanlış olduğu artık kesindir. (Ayrıntılı bilgi için «Hormonların Rolü» bölümüne bakınız.)

GENİTAL KANALLAR SİSTEMİ

Erbezlerinde üretilen sperm hücreleri boşaltılma noktasına değin bir genital kanal sistemiyle taşınır. Bu kanallar benzer çiftler içerirler (sırasıyla, epididimides, meni kanalı, boşaltma kanalları). Kanallar, sidiği boşalttıkları gibi

spermleri de erbezlerinden alarak karın boşluğuna, oradan da tek bir kanala dönüşen sidikyoluna akıtarak, bu tek kanal yoluyla boşaltma işlemini gerçekleştirirler.

Epididim

Meni üreten tüpçük ya da borucuklarda devamlı oluşan sperm hücreleri, her erbezinin çevresini saran toplama borularına doğru hareket ederler. İşte bu tür borulara **epidim** adı verilmektedir. (çoğulu: epididimides). Yaklaşık uzunluğu 50 cm olan epididimler, sarmal ve bükülmüş halde bulundukları için kendilerini erbezlerinin uzunluklarından fazla göstermezler. Bir sperm hücresinin toplama borularına, yani epididime ulaşabilmeleri için birkaç haftaya gereksinimleri vardır. Sperm hücreleri bu süreç içerisinde harekete geçebilecek asgari gelişmeyi sağlamış olurlar.

Meni Kanalları (Vasa Deferentia)

Sperm hücreleri toplanma borularına gelmeye başladıktan sonra, bu borulardan daha kısa ve daha yeni borulara girmeye başlarlar. İşte meni kanalları adı verilen bu borular, torbadan karın boşluğuna dek uzanırlar. Meni kanallarının aşağı kısımları sidik torbası derisinin alt kısmından hissedilebilecek bir konumdadır. Aslında onun bu yapısı meni kanalı ameliyatı olarak da bilinen kısırlaştırmanın kolayca gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır. Bu ameliyat sırasında meni kanalları kesilip atılmaktadır. (Geniş bilgi için «Gebelikten Korunma» bölümüne bakınız.)

Erbezlerinde birleşmiş, ancak karında iki tane olan meni kanalı burada uzun bir kıvrımla bükülür ve oradan, daha genişlediği sidik torbasının altında bir noktaya ulaşır. Burada kabarcık (ampulla, çoğulu ampullae) adı verilen bir tür kese oluşturur. Sperm hücreleri, boşalmayı beklemek üzere bu keseciklere doğru yol alırlar. Ampullar buradan meni kesesi (vesikül seminalis) diye bilinen iki kesemsi kanalla birleşir. Meni kesesinden sonra iki kanal oluşur. Bu boşaltma kanalları, prostat bezinin içinden geçer ve oradan da üretrayla, yani sidik kesesiyle birleşir. (Kapsamlı bilgi için aşağıya bakınız.) Boşaltma kanallarına girmeden önce sperm hücreleri esas olarak kendi kendilerine belirli bir hareket kapasitesinde, boru içinde kasların kasılmasıyla ince kılların hareketine benzer bir biçimde yol alır. Ancak hemen hemen boşalmayla birlikte çok güçlü bir hareket başlar. Bu çarpıcı değişim

meninin oluşmasını sağlayan değişik kaynaktan çıkan birkaç sıvı sayesinde gerçekleştirilir. Meni içerisinde yüzmeye başlayan sperm hücreleri, aynı anda tüm enerjilerini kazanırlar.

Üretra (İdraryolu)

Sidikyolu, sidikkesesinden penisin ucuna değin uzanan tek bir boru halindedir. (Sidikyolu, böbreklerden sidikkesesine uzanan iki ayrı sidikyoluyla, üreterle karıştırılmamalıdır.) Erkeklerde sidikyolunun iki önemli işlevi vardır: sidik ya da meniyi, yani her ikisini de taşımak. Kasların kesin durumu nedeniyle sidik ve meni aynı anda taşınamaz. Sidikyoluna doğrudan sidikkesesinden girerken, birkaç sıvıdan oluşan meni, ancak prostat bezi bölgesindeki özel bazı kapılardan sidikyoluna geçebilir.

YARDIMCI ORGANLAR

Boşalmadan sonra canlı kalabilmek için sperm hücreleri besleyici, koruyucu ve koyu beyazımsı sıvı olan meni'de yüzmeye gereksinim duyarlar. Meninin birkaç farklı sıvı tarafından üretildiğini ve bunların sidikyoluna değişik yerlerden girdiğini biliyoruz. İşte bu çok önemli sıvıların hangi organlarca üretildiğini aşağıda göreceğiz.

Meni Kesesi (Vesikül Seminalis)

Meni kesesi, prostat bezinin hemen üzerinde ve sidikkesesinin altında, meni kanallarının genişlemesiyle oluşan kabarcığa uzanan iki kese halindedir. Eskiden, meni kesesinin spermlerin toplanma merkezi olduğuna inanılırdı. Bugün artık etkin olan görüş, meni kesesisin prostat beziyle birlikte boşalmadan sonra spermlerin etkinliğinin sürdürülmesini sağlayacak bir akıcı sıvı ürettiği olgusudur.

Prostat Bezi

Prostat bezi sert, yuvarlak gövdeli, kestane büyüklüğünde ve doğrudan sidikkesesinin aşağısında yer alan bir yardımcı cinsiyet organıdır. Daha önce tanımlanan iki boşaltma kanalı gibi sidikyolu tarafından bir uçtan bir uca aşılır. Prostatlar da kesin olarak spermlerin döllenme yeteneklerini güçlendiren bir salgı üretir. Bunların bir bölümü sidikle yol alırken, geri kalanları daha büyük salgılar oluştururlar.

Kimi yaşlılarda prostat bezleri genişleyerek sidikyolunun üzerinde bir baskı oluşturur. Böylece sidik boşaltma işi zorlaşır. Böyle durumlarda prostat bezinin ameliyatla kaldırılması gerekebilir.

Gowper Bezi (Bulboüretal Bezler)

Prostat bezinin aşağısında, bezelye büyüklüğünde iki küçük bez vardır. Cinsel coşku ya da orgazm öncesi saydam, alkalin bir sıvı salgılayan bu beze cowper bezi denilmektedir. Boşalmaya yaklaşıldığı sırada, penis ağzında çoğu kez saydam sıvıdan damlalar görülebilir. Bu damlaların sperm hücreleri içermesi kimi zaman olasıdır. (Bu sav, meni boşalması olmaksızın gebe kalınan seyrek durumlar için ileri sürülmektedir.)

Boşalma sırasında, çoğunlukla bir çay kaşığı dolusuna yakın miktarda gelen meni, sperm hücreleri ve epididim, meni kesesi, prostat bezi ve cowper bezinin salgıladığı sıvıların karışımından oluşmuştur. Bu sıvıların hiçbiri zararlı bir madde içermez. Yanlışlıkla ya da bilerek meni yutanların herhangi bir hastalığa kapılma korkusu yersizdir. Meni, çoğu kez koyu kıvamlı, kurşuni beyaz bir renktedir. Bununla birlikte, kimileyin daha az kıvamlı suya benzer bir görünümde olabilmektedir. Meninin tam miktarı, içeriği ve bileşimi, boşalmanın sık olup olmamasına bağlıdır.

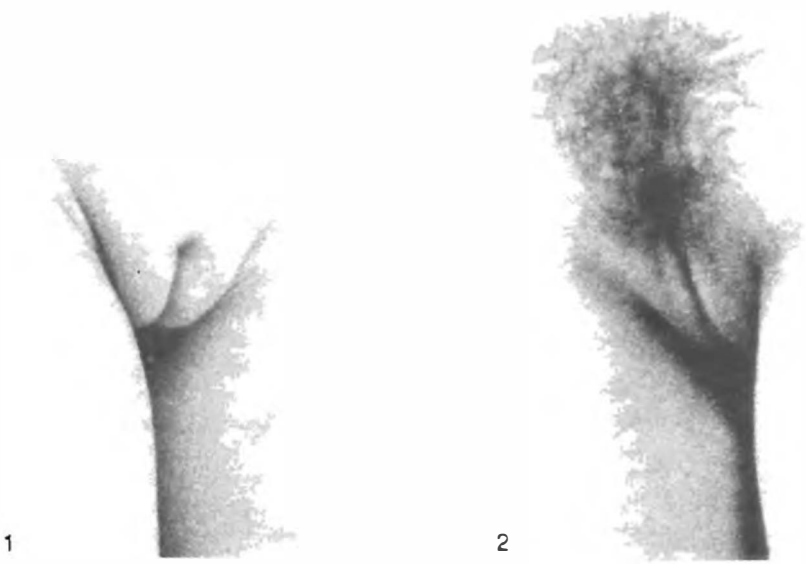
KADIN CİNSEL ORGANLARI

Kadın cinsel organları üzerine nesnel bir çalışma her zaman güç olmuş ve bu nedenle onların işlevleri erkek cinsel organlarının işlevlerinden daha az anlaşılmıştır. Bu bilgisizliğin bir nedenide, toplumsal tepkiler ve kadının üreme etkinliği üzerindeki aşırı baskıdır. Kadının orgazmsal etkinliğine ilişkin basit bir bilgi yeterince ilginç değildir. Başka bir neden de, kadın cinsel organlarının ya güç bela görülebilmesi ya da karın boşluğunda olduklarından, görülememesindendir. Çıplak gözle bir kadının kolayca gözlemlenebilecek dış organı daha iç kısımlara yönelecek fiziksel çözümlemelere ilişkin bir ipucu vermez. Böylece kadın çoğu kez kendi vücudunun işlevlerini anlamakta güçlükle karşılaşır. Ancak çağdaş bilimsel çalışmalar sayesinde bu görev çok daha kolayca anlaşılabilir bir duruma getirilmiştir. Gerçekte

birçok sorun yanıtsızlığını sürdürmesine karşın, günlük yaşamın amaçlarına yetecek ölçüde bir gelişme de sağlandığından, kadın artık en azından bu kadar bilgiyi bulmakta zorlanmayacaktır. Böyle olgulara dayalı bilgiler, kadın cinsel organlarına karşı olgun ve sorumlu bir tutumun her iki cinsiyette de gelişmesine yardımcı olurken, eski boş inançlarla birlikte boş yere duyulan korkuları da silebilmektedir.

KADININ DIŞ CİNSEL ORGANLARI

Kadının dış cinsel organları venüs tepesi, büyük ve küçük dudaklar, klitoris ve vajina ağzından oluşmaktadır. Bu organların tümü vulva olarak da adlandırılmaktadır (Latince: kaplayan).

Ergenlikten önce (1) ve sonra (2) dişinin cinsel organları

Bir dişinin cinsel organının görünüşü

Venüs Tepesi

Venüs tepesi (Latince: Venüs dağı) tam kasıkkemiği üzerindeki deri altında bulunan yağ dokusunu içermektedir. Venüs tepesinin dış kısmı kasık kılları ile kaplıdır. Bilindiği gibi, bu kasık kılları ergenlik döneminde ortaya çıkmakta ve uzaktan bakıldığında Venüs tepesini vulvanın en göze çarpan kısmı yapmaktadır.

Büyük Dudaklar

Büyük dudaklar, yağlı kalın iki deri parçası olup, Venüs tepesinden aşağı kısma doğru vulvanın dış sınırlarını oluşturarak uzanmaktadır. Dış yüzeyi, tıpkı Venüs tepesinde olduğu gibi kıllarla kaplıdır. Büyük dudakların iki yaka-

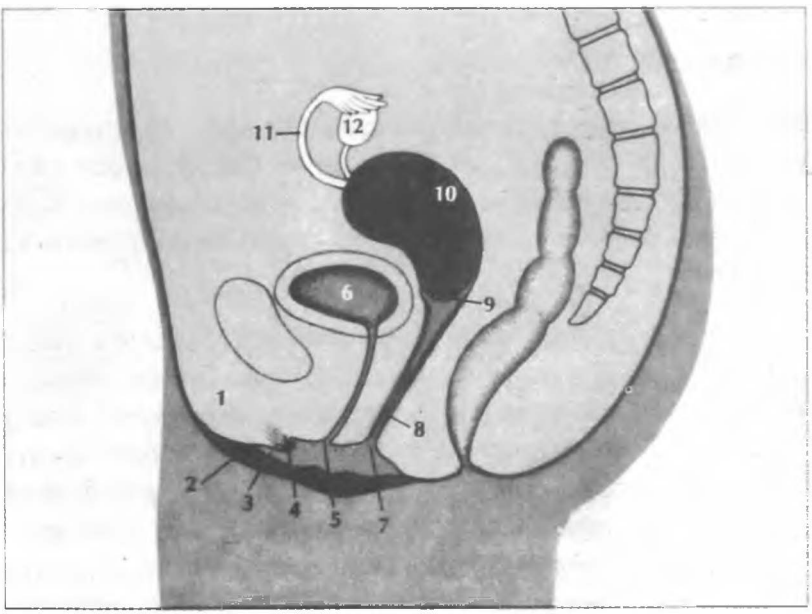
sı çoğu kez birbirine yakın bir durum alır ve böylece vulvanın öteki parçalarını koruyor görünür.

Küçük Dudaklar

Hemen büyük dudakların altında uzanırlar. İki ince deri parçası halinde olan küçük dudaklar, kan damarları ve sinir uçları bakımından oldukça zengin sayılırlar. Dolayısıyla temesa karşı çok duyarlıdırlar. Küçük dudaklar, üst kısımda klitorisi kaplayan tek bir deri haline gelirler. Bu tabaka aynı zamanda klitoris derisi ya da klitoris başlığı adıyla bilinir.

Klitoris

Klitoris, Venüs tepesinin küçük dudaklarla birleştiği noktada konumlanmıştır. Klitoris, aslında kanla sertleşebilir bir dokudan oluşmuş küçük, silindirik

DİŞİ CİNSEL ORGANLARI

1. Venüs tepesi 2. Büyük dudaklar (bir çift) 3. Küçük dudaklar (bir çift) 4. Klitoris 5. İdraryolu ağzı 6. Sidik kesesi 7. Vajina ağzı 8. Vajina 9. Dölyatağı boynu (rahim boynu) 10. Dölyatağı (rahim) 11. Fallop borusu (bir çift) 12. Yumurtalıklar (bir çift)

bir organdır. Yani iki süngerimsi bölüm çabucak kanla dolabilir ve böylece organın sertleşmesini, büyümesini sağlayabilir.

Klitoris, kısmen klitoris başlığıyla örtülüdür. Bu başlık, smegma gibi genital salgıların deri altında toplanmasına olanak verirken, bir yandan da tahriş ve başka sorunlara yol açabilir. («Acılı Cinsel Birleşme» bölümüne bakınız.)

Bir klitorisin uyarılmamış durumdaki uzunluğu 2.5 cm'den daha azdır ve çoğu kısmı da gözden ıraktır. Bununla birlikte, uyarılmış durumdaki uzunluğu, alışılmış ölçülerinden iki kat fazla olabilir. Bir başka açıdan klitoris, küçük bir penis ve onun başıyla karşılaştırılabilir. Sayısız sinir uçlarıyla dolu olduğu için bir temas sırasında son derece duyarlı bir durum alabilir. Uyarılmış durumdayken, penis gibi dışarı çıkmaz ve başlığı altına gizlenebilir.

Klitoris, mekanik uyarımlarla kolayca duyarlı bir duruma getirilebilir ve kadının cinsel coşkusunda zorunlu bir rol oynar. (Kapsamlı bilgi için «Kadının Cinsel Tepkileri» bölümüne bakınız.)

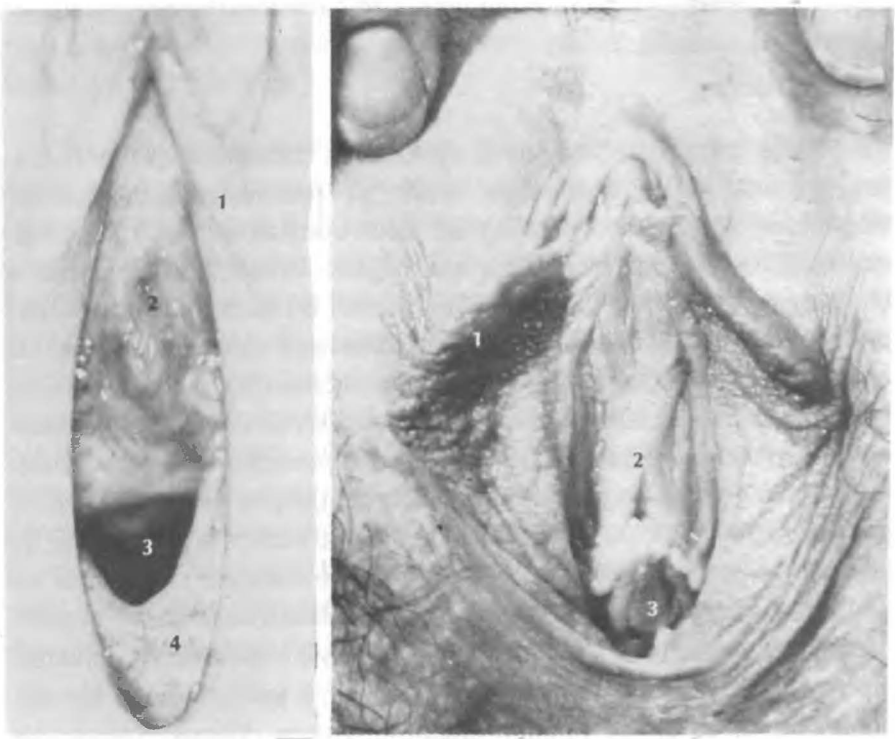
Vajina Ağzı

Kadında sidikyolunun aşağısında uzanan vajina ağzı, cinsel organlardan bağımsızdır ve yalnızca sidik çıkışı için kullanılır. Çok küçük olan sidikyolu ağzı, vajina ağzı ve klitorisin ortasında bir yerde konumlanmıştır. Sidikyolu ağzının tersine, kızlık zarı denilen bir zarla kısmen kapalı olmasına karşın daha geniştir.

Kızlık zarının fizyolojik işlevleri bilinmemektedir. Bununla birlikte geçmişte birçok insan ona büyük anlamlar yüklemiştir. Örneğin, parçalanmış bir kızlık zarı, kadının bakireliğini yitirmesi anlamına geliyordu. Ama gene de boş bir inandan öteye gidemiyor bu görüş. Nitekim bir kızlık zarının üzerinde çoğu kez bir ya da birkaç deliği bulunması, zarda yırtılma olmadan bir kalemin ya da penisin içeriye sokulabileceğini ortaya koymuştur. Bir başka deyişle, bazı kadınlarda kızlık zarının kolayca yırtılması, yalnızca bir cinsel ilişki sonucu değil, ağır bir bedensel iş ya da bir spor çalışması sırasında da olabilir. Kimi durumlarda ise kızlık zarı tümden bulunmayabilir. Tüm bu gözlemler sonucunda, bir kadının kızlık zarının durumu, onun cinsel masumiyetini ya da deneyimini gösteren bir ölçü olarak değerlendirilemez.

Çoğu kez, ilk cinsel ilişki, kızlık zarının yırtılması için çok iyi bir yol olabilir, ancak bu durum bir mastürbasyon, bir kızgınlık anında ya da kadının ilk âdet tamponunu kullandığı zaman da olabilir. Kızlık zarının yırtılması, ilk anlarda biraz acı verebilir ve önemsiz bir kanamaya neden olabilir. Bununla birlikte, kadınların bu konuda herhangi bir korku duymalarına gerek yoktur.

Vajina ağzının her iki yanında, kızlık zarı ve küçük dudaklar arasında, Bartholin bezi adı verilen daha büyük bir bez vardır. Bu bez erkeklerde Cowper beziyle bir benzerlik taşır. Bartholin bezleri, az miktarda yağlı bir sıvı salgılar. Bununla birlikte cinsel ilişki sırasında gerek duyulan vajinal yağların çoğu, bu bezler tarafından değil, vajinanın kendi duvarları tarafından sağlanır.

GENÇ BİR KIZIN DIŞ CİNSEL ORGANLARI

Açıkta görülebilen kızlık zarı kısmen vajina ağzına doğru uzanır. 1. Küçük dudak 2. Sidikyolu ağzı 3. Vajina ağzı 4. Kızlık zarı

BİR KADININ DIŞ CİNSEL ORGANLARI

Kızlık zarı yırtılmış olduğundan görünmüyor. 1. Küçük dudak 2. Sidikyolu ağzı 3. Vajina ağzı

KADININ İÇ CİNSEL ORGANLARI

Kadının iç cinsel organları yumurtalıklar, fallop borusu, dölyatağı (rahim) ve vajinadan oluşmaktadır.

Yumurtalıklar

Yumurtalıklar (dişi cinsel bezleri ya da gonadları) karın içinde, dölyatağının her iki yanında yer alan, ceviz büyüklüğünde birer organdır. Yumurtalıkların iki işlevi vardır.

- Falop borusuna gönderilen yumurtayı üretir.
- Doğrudan kan damarlarıyla salgılanan hormonları üretir.

Yumurta Üretimi

Kız çocuğu doğmadan önce, ilerde yumurtalara dönüştüreceği tüm hücreleri, yumurtalıklarda oluşturmaya başlar. İlk zamanlarında bu hücreler **oogonla** adı verilir. Bu oogonlalar daha sonra **oocytes** adı verilen olgunlaşmamış gametlere dönüşürler. Bunların bazıları ilerde olgun yumurtaların oluşmasına neden olur. **Oogenesis** adı verilen bu yumurta üretme işlemi dişi dölütte başlar, ancak doğumla bir duraklamaya uğrar. Böylece her kız çocuğu ergenlik çağına değin gelişmesini donduran 500.000 ana oocytes ile birlikte doğar. Bu süreç içerisinde hiç yeni oocytes üretilmez. Tam tersine, bunların büyük çoğunluğu gelişmesini sağlayamadan daha önce ölmüştür. Nitekim ergenlik çağına yaklaşan bir kızda, gelişme yeteneğini yitirmemiş oocytes sayısı 30.000'in üzerinde değildir. 30 yaşlarına gelindiğinde bu sayı gittikçe azalarak 10.000 dolaylarına inmiş ve menopoz döneminde ise tüm ana oocytes ortadan kalkmıştır. Bir kere oogenesis işlemi, ergenlik döneminde yeniden başlamış, menopoz dönemiyle birlikte her iki yumurtalığın da işlevini yapamaz duruma gelmesine değin yumurtalıkların her biri, her ay bir ya da birkaç yumurta üretmiştir. Üreme dönemi boyunca bir kadın 400 dolayında olgun yumurta üretebilir. Kuşkusuz gebelik için bunların çok küçük bir bölümü her zaman yeterli olabilir.

Tüm bu işler sperm hücrelerinin üremesiyle çarpıcı bir karşıtlık oluşturur. Oysa sperm hücreleri ergenlik döneminin başlamasıyla birlikte her gün milyonlarca sayıda üreyebilmektedir. (Kapsamlı bilgi için «Erkek Cinsel

Organları» bölümüne bakınız.) Olgun bir yumurtanın gelişimi birkaç aşamada gerçekleşir: Her ana oocytes, bir küme destekleyici hücre içerir. Bu hücre kümeleri yumurtalığın dış tabakası altında uzanır. Her ay, hormonların kesin etkisi altındaki kümelerden biri, yumurtalığın dış yüzeyinde oldukça geniş bir kabarcık görünümüne ulaşıncaya değin gelişimini sürdürür. Bu kabarcığa, 17. yüzyıl anatomistlerinden de Graaf onuruna **Graafian** folikülü adı verilmiştir. Folikülün (bezcik) gelişme döneminde herhangi bir dişi gövde hücresinin içerdiği 46 kromozon (2 X kromozomu içerir) gibi çok eşitsiz büyüklükte iki yeni hücreye bölünür. Bu yeni hücreler, nispeten geniş **ikincil oocytes** (olgunlaşmamış dişi gamet) ve **polar body** denilen mini cisimlerdir. Bu bölünmede 46 kromozom da parçalara ayrılır ve onların yarısı yeni hücrelerin her birine dağılır. Böylece ikincil olgunlaşmamış dişi gamet bu sırada oluşan mini cisimler (polar body) gibi 23 kromozom içerir (bir tanesi X kromozumudur).

Bu mini cisimler ölerek parçalanır. Yalnızca ikincil dişi gametler olgunlaşma için ayrılır. İlkönce oocyte, gelişmekte olan sıvı folikülün içinde serbestçe yüzer. Nihayet folikülden ikincil oocyte karın boşluğuna çıkar. Bu çıkma, dökülme işlemine yumurtlama denilir. Daha sonra, ikincil olgunlaşmamış dişi gamet en yakın fallop borusuna girer. Burada yeniden eşitsiz iki yeni hücreye bölünür: Biri nispeten geniş ootid (olgun yumurta), öbürüyse ikinci mini cisimdir (polar body). Bununla birlikte, bu bölünme sonucu parçalanan kromozom sayısından daha çok üreme olur. Böylece hücrelerin her ikisi de 23 kromozom alıkoyar (biri X kromozomudur). Bu son bölünme ve ikinci mini cismin (polar body) çıkarılması, yalnızca döllenmeden sonra gerçekleşir. İkinci mini cisim de, tıpkı birincisi gibi, ölürken ootidin 23 kromozomu, spermatozoon'un 23 kromozomuyla birleşir. Böylece, vücudun öteki hücrelerinde görüldüğü gibi, 46 kromozom içeren yeni bir hücre oluşur. (Ayrıntılı bilgi için «Gebelik»e bakınız.)

Hormonların Üretimi

Önceki bölümde de tanımlandığı gibi, erkek ve dişi gonadları aynı zamanda hormonlar üretmektedir. Bu gonadal hormonlar, dişi hormonları olan östrojenle erkek hormonları olan androjene ayrılmışlardır. Bununla birlikte, erkek ve dişi hormonlarının, erkek ve dişi vücudunda aynı anda bulunmasının yanlış yorumlara yol açabileceği belirtilmiş, ayrıca bunların yalnızca

nicelik bakımından farklı olduğuna dikkat çekilmişti. Ergenlik öncesinde, erkek ve kadın vücudundaki androjen ve östrojen düzeyi aynı orandadır. Bu denge sonraları, yetişme sürecinde değişmeye başlar. Erkekte androjenler, östrojenlerden birazcık fazla bir düzeye, kadında ise östrojenler, androjenlere göre çok daha fazla bir düzeye ulaşır. Kadınlarda, ergenlik döneminde östrojen artışı, ikincil cinsel özelliklerin gelişmesine yardımcı olur. (Erkekte androjen artışı da ikincil cinsel özelliklerin gelişmesine yol açar.)

Östrojen (andojen)e ek olarak, cinsel bakımdan olgun dişi yumurtalıkları aynı zamanda projesteron denilen hormonu üretir. Projesteron üretimi, esas olarak yumurtlama sırasında folikülden kopan parçaların oluşturduğu **corpus luteum**'un katılmasıyla görülür. Bir kadının dölleme yeteneğini sürdürdüğü yıllarda, projesteron kadar östrojenlerin de önemli bir rolü vardır onun üreme dönemlerinde. (Kapsamlı bilgi için «Âdet Görme» bölümüne bakınız.)

İnsan vücudundaki hormonların işlevi ve doğası üzerine hâlâ öğrenilecek çok şey var. Bununla birlikte, şimdiden birkaç temel olguyu belirlemiş bulunuyoruz: Gonadal hormonlar genç bir kişinin fiziksel olgunluğu için zorunluyken, yetişkinlerin cinsel etkinliğinin sürdürülmesi açısından zorunlu değildir. Başka bir deyişle, erkek ve kadınlar, yetişme dönemlerinde cinsel etkinliklerini tam olarak geliştirmek için gonadal hormonlara gereksinim duyarlar. Bununla birlikte, bir kez cinsel etkinliğe ulaşıldıktan sonra, her iki cinsiyet de hormon salgılamaksızın cinsel etkinliklerini sürdürebilirler. Bu nedenle menopoz dönemine yaklaşan bir kadının cinsel etkinliğini yitirme korkusuna kapılması yersizdir ve doğru temellere dayanmamaktadır. Yumurtalıkları hormon üretimini kesse bile, bir kadın, cinsel etkinliğini sürdürebilir. Aynı şey, bir hastalık nedeniyle yumurtalıklarını aldıran kadın için de geçerlidir. (Geniş bilgi için «Hormonların Rolü»ne bakınız.)

Fallop Boruları

Adını 16. yüzyıl anatomistlerinden Fallopius'tan alan bu borular, yumurtalıklardan dölyatağına uzanırlar. Bunların yumurta geçidi anlamına gelen **oviducts** adıyla anıldığı da olur. Gerçekte bu terim, fallop borusunun işlevini de tanımlamış olmaktadır. Yani bir döllenme sırasında, yumurtaların aşağı kısımlara ulaşmasını sağlayan bir geçityol görevi yapar. (Fallop borularının aynı zamanda dölyatağından yumurtaya yaklaşmaya çalışan sperm hücre-

lerinin yukarı kısma doğru yüzmesini sağlayan bir kanal işlevi de vardır.) Fallop borusunun yumurtalık sonuna doğru geniş kısmında, parmağa benzer, yumurtalık yüzeyi boyunca hareket eden saçak gibi cisimler bulunmaktadır.

Bir yumurtanın döllenmesi, bir Fallop borusunun üst kısmında gerçekleşir doğal olarak. Borunun içinde, boru kaslarının kasılmasıyla birlikte hareket eden ve silia adı verilen, kısa kıla benzer sayısız tüycükler vardır: Silialar, yumurtayı dölyatağına doğru sürükler. (Erkek meni kesesindeki sperm hücreleri, kendi kendilerine hareket edemedikleri için bu noktada aynı şekilde taşınırlar.)

Dölyatağı

Kaslardan oluşan dölyatağı, karnın alt merkeziyle yumurtalıkların tam aşağısında yer almıştır. Dölyatağının biçimi, 7.8 cm. uzunluğundadır ve üst kısmı aşağıya dönmüş küçük bir armuda benzer. Dölyatağının üst kısmına yakın bir yerden Fallop borusu girer. Geniş olan üst kısmı dölyatağı gövdesi olarak bilinir ve çoğu kez sidik kesesinin üst kısmı üzerine yatık olup, önemsiz bir geçitle dar olan aşağı kısımdan ayrılır. Bu aşağı kısım **cervix** ya da dölyatağı boynu (rahim boynu) olarak bilinmektedir. Cervix (dölyatağı boynu), vajinadan dölyatağına doğru hareket eden sperm hücrelerinin geçişini sağlayan bir ağıza sahiptir. Bununla birlikte, yumurtlama dönemi dışında bu ağız kesin olarak herhangi bir geçişe olanak vermeyen bir sümüksüyle tıkalı durumdadır.

Dölyatağının kalın duvarı üç tabakadan oluşmuştur: Dış tabaka perimetriumla kaplıdır, orta tabaka ya da kas tabaka myometrium diye bilinir, iç tabakaya ise endometrium denir. Bu endometrium tabakası, döllenmiş bir yumurtanın yetişmesi için her ay dölyatağının hazırladığı özel bir dokuyla kalınlaşır. («Gebelik»e bakınız) Eğer döllenmiş yumurtanın gelişmesi sözkonusu değilse, endometrium tabakası bozularak cervix'e, oradan da âdet sırasında vajinaya geçerek dışarıya atılır. (Bakınız «Âdet Dönemleri»)

Gebelik sırasında dölütün gelişmesiyle dölyatağı genişler. Orta tabaka nın (myometriumun) değişik kas yapısı yalnız dölyatağının genişlemesin değil, dölütün doğum anında dışarıya çıkması için gerekli kolaylığı da sağlamaktadır. (Bakınız: «Doğum»)

Dölyatağı kasları ayrıca orgazm sırasında da kasılırlar. (Kapsamlı bilgi için «Kadının Cinsel Tepkileri» bölümüne bakınız.)

Vajina

Latince koruncak, kap anlamına gelen bir sözcükten türeyen vajina, 8-9 cm. uzunluğunda, cervix'ten dışarıya vulvanın parçası olan bir ağızla açılan bir boru biçimindedir. Vajinanın üç ana işlevi vardır:

- Âdet kanamasının dışarıya atılması için bir geçit görevi yapar.
- Bir erkeğin penisini kabul edebilen ve boşalan sperm hücrelerini karşılayan bölümdür. Bu hücreler sonra cervix'e doğru hareket ederler. (Bakınız: «Gebelik»)
- Doğum sırasında bebeğin dölyatağından dışarıya çıkması için bir geçit görevi yapar. (Bakınız: «Doğum»)

Vajina, bilindiği gibi çöküntü sonucu oluşmuş bir borudur. Ağız kısmı gibi iç yüzeyi de farklı tür organizmaların doğal bir çevresel denge çerçevesinde yaşayabildiği sıcak bir yuva yapısındadır. Bununla birlikte bu denge, kimyasal karışımlar sonucu bozulabilir. Bunun nedeni, kullanılan vajinal püskürteç ve şıringalardır. Gerçekte vajina, kendi salgılarıyla temizler kendisini. Aynı zamanda bu salgıların herhangi bir bulaşıma karşı koruyucu bir özelliği de vardır. (Vajinal bulaşımlar ve istilalara ilişkin olarak «Zührevi Hastalıklar» bölümüne bakınız.)

Birbirine yakın uzanan vajina duvarları sümüksü çukurcuklar ve kan damarları içerse de, salgı bezleri ya da sinir uçları bulunmaz. («Kadının Cinsel Tepkileri» bölümüne bakınız.) Cinsel coşku sırasında bu duvarlar, cinsel ilişkiye yardım eden kaygan, yağlı bir sıvı salgılar. Eğer bu yağlayıcı madde salgılanmasaydı penisin vajinaya girmesi güçleşir ve cinsel ilişki hem kadına hem erkeğe büyük acılar verebilirdi. (Bakınız: «Cinsel İlişki Sırasındaki Acılar») Kimi kadınlar orgazm sırasında sidikyolundan birtakım sıvıları dışarıya atarlar.

Eskiden bu sıvının yalnızca idrar olabileceği düşünülür ve bu durumun kadının utanması ya da sıkılmasından ileri geldiği söylenirdi. Kuşkusuz başka açıklamalar da getirildi bu konuya: Sıvıyı belki vajinanın kendisi salgılamıştır, belki aşırı bir yağlanmadır ya da Bartholin bezlerinden gelen bir salgı-

dır. Oysa her iki açıklama da yanlıştır; çünkü bu sıvı gerçekten idraryolundan gelmektedir, ama idrardan değil. Son yıllardaki araştırmalar, sıvının idrar yolları sisteminin oluşturduğu bir salgıdan kaynaklandığını göstermektedir. Yani idraryolunu çevreleyen bezler, salgıyı idraryolunun içine dökmektedir. Bu bez sistemi kimi kadınlarda daha fazla gelişmiştir. Herhalde bu, erkeklerde idraryolunu çevreleyen prostatla benzer işlevleri görmektedir. Bu nedenle kimi araştırmacılar buna «bir kadın prostatı» gibi adlar takmışlardır. Aynı nedenle orgazmik kasılma sırasında bez sisteminden sıvının dışarı çıkarılmasına bu sıvının özellikle erkek prostatik sıvısıyla benzerlikler göstermesi nedeniyle 'kadın boşalması' adı verilmiştir. (Kuşkusuz bu 'kadın boşalması'nda sperm hücrelerine rastlanmamıştır.) Ancak az sayıda kadın 'boşalma' duyusuna kapılırken, tümüne yakın bir bölümü de vajina duvarının ön kısmının uyarılmasını ve bu uyarımı duyabilmelerini sağlayan şeyin, sidikyolunu saran bir doku kümesi olduğunun ayrımındadır. Sidikyolunu çevreleyen bir doku salkımı tarafından vajinanın ön duvarlarının uyarılabilir olmasıdır bunun nedeni. Bu duyarlı bölge (olasılıkla sidikyolu bez sistemiyle ilgisi vardır), şiddetli uyarıcılar yoluyla ilkönce büyür ve sonra şiddetli bir orgazm geçirilmesine yardımcı olur. Bu duyarlı bölge, anatomik olarak Ernest Grafenberg tarafından 1950'de belirlenmesinden bu yana Grafenberg noktası olarak bilinmektedir.

Vajina, birleşme sırasında penisin büyüklüğü ya da küçüklüğüne göre kendini hazırlar. Bununla birlikte, cinsel birleşmenin durumuna bağlı olarak dışa en yakın kısmı oldukça gevşeyebilir. Bu, çocuk doğumundan sonra görüldüğü gibi normal yaşlanma süreci sonucunda da görülebilir. Bazen vajinal giriş öyle gergin ve sert bir durum kazanabilir ki penisin girmesi olanaksızlaşır. Bu tür vajinal spazmlara **vajinizm** (vajina kasılması) denilmektedir. Bir kadın, anımsadığı herhangi bir olay sayesinde vajinal kaslarını denetlemeyi başarabilir ve bunu uygun alıştırmalarla geliştirebilir. Kegel Deneyleri olarak bilinen bu tür alıştırmaların bir bölümü her yerde ve her zaman kolayca uygulanabilir. Bu konu, kitabımızın başka bir bölümünde ele alınmıştır. (Bakınız: «Kadında Cinsel İşlevsizlik - Orgazm Yokluğu»)

KADIN VE ERKEĞİN CİNSEL SİSTEMİNDE KİMİ BENZER YAPILAR

Bir oğlan çocuğu doğmadan önce testosteron onun orjinal farklılaşmamış embriyonunu dönüştürerek erkek cinsel organlarla birlikte erkek vücudunun gelişmesinde rol oynar. Eğer bebek kız ise testesteron yokluğu bu gelişim aşamasında otomatik olarak kendisini gösterir ve embriyon, testosteron yokluğundan dişi cinsel organları ve dişi vücudu biçiminde bir gelişime uğrar. Bununla birlikte her iki cinsiyetin cinsel organları aynı embriyonik kütlesinden geldiği için birbirleriyle ilişkilidir, ya da bilimsel dilde 'benzeşik'tirler.

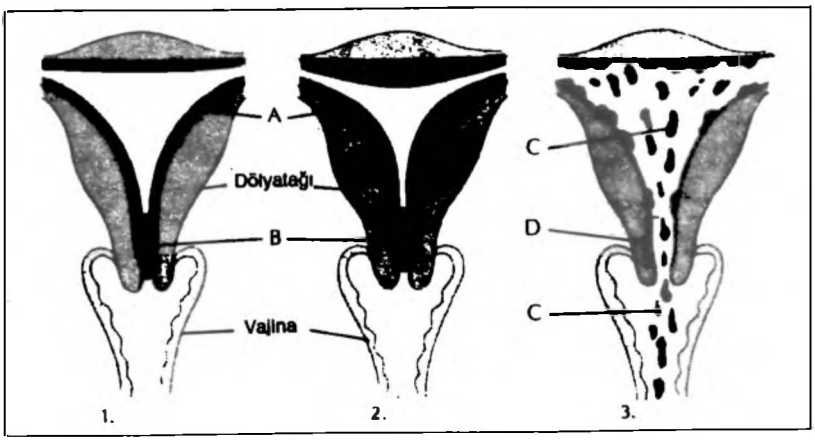
KADIN	*ERKEK*
Yumurtalıklar	*Erbezleri*
İdraryolu	*Prostatik idraryolu*
Küçük dudak	*Uretsal penis borusu*
Büyük dudak	*Torba*
Klitoris	*Penis*
Bartholin bezleri	*Cowper bezleri*
İdraryolu bezleri	*Prostat*
(Dişi prostatı)	

ÂDET GÖRME DÖNEMİ

Bir kadın, üreme yeteneğine ergenlik döneminde kavuşur ve bunu 50'li yaşlarda yitirir. Ne var ki, bir kadın, doğurganlık yeteneğinin bulunduğu süreç içerisinde bu olanağa her zaman sahip değildir. Doğurganlığını koruduğu sürece, her ay kesin olarak bir kez âdet görür, bu da yumurta üreme zamanıdır. Vücuttaki öteki değişimlerle birlikte, bu olayın aylık süregitmesi, kadının üreme dönemini oluşturur. Bu dönemin en önemli dış belirtisi âdet görmedir (aybaşı kanaması). Bunun nedeni olan üreme dönemi aynı zamanda âdet görme dönemi olarak tanımlanabilir. Son kullanılan terim, tüm kadınların pratik olarak alışılagelmiş yoğun deneyimlerini de içermesi bakımından daha doğru görünüyor. Oysa üreme terimi tüm deneyimleri içermemektedir.

Bir kızın ilk âdeti (aynı zamanda menarşe diye adlandırılır) çoğunlukla 11 ile 13 yaşları arasında görülür. Bununla birlikte bu ilk âdet dönemleri düzenli olmayıp ikinci âdet daha uzak dönemlere çıkabilir. Ancak olgunlukta âdet görme dönemleri oldukça düzenlidir. Olgun bir kadında âdet görme dönemi çoğu kez son 28 ve 35. günler arasındadır. Bu dönemlerde bile kimi düzensizlikler görülebilmesi, oldukça olağan bir durumdur. Bu düzensizlikler, kadının yaşı ilerledikçe daha sık görülür. Sonunda, menopoz dönemiyle birlikte âdet görme tümden kesilir.

Bilimsel metinlerde âdet görme dönemi çoğu kez ikiye, üçe, dörde, hatta çok daha fazla aşamalara bölünerek ele alınır. Böyle bölümlemeler her ne kadar kendince yapılsa da âdet görmeyi kapsayan biyolojik sürecin anlaşılmasına yardım edebilir. Gelecek bölümde, bu ayırımı üç aşamada ele alınarak incelemenin daha uygun olduğu görülecektir.

Şekil: A. Endometrium B. Dölyatağı boynunun sümüksü tıkacı C. Atılmak üzere parçalanmış endometrium parçacıkları D. Tıkanmamış bölge.

(Son âdet görme gününü izleyen gün başlangıç alınarak)

1. Yumurtlama Hazırlığı

Endometrium, âdet görmeden sonra yetişmeye başlar.

2. Yuvalanmaya Hazırlık

Endometrium, bir tomurcuk gametin yuvalanması için hazır duruma gelir.

3. Âdet Görme

Yuvalanma, yani döllenme olmazsa, dölyatağı için hazırlanan duvar parçalanarak vajinaya boşaltılır.

Âdet Görme Döneminin Üç Aşaması

Âdet görmenin temel işlevi; döllenmiş bir yumurtanın yuvalanmasını gerçekleştirmek için dölyatağının iç duvarlarının hazırlanması biçiminde özetlenebilir. Yuvalanma olmazsa bu duvarı oluşturan maddeler dışarıya atılır. Bu boşalmanın dışarıya atılmasına basit olarak âdet görme adı verilir. Kanama durduğu zaman yeni bir dölyatağı iç duvarı hazırlığı başlar ve böylece dönem yinelenir.

Kuramsal olarak bir âdet görme döneminin tanımı, onun herhangi bir aşamasında başlatılabilirdi. Tıbbi hesabın amaçları âdet görmenin ilk günüyle başlamayı sağlamak ve gelecek âdetten önceki son günle sona erdirmektir. Bununla birlikte bu hesaba yumurtanın gelişimiyle ve azar azar dölyatağı duvarının yuvalanma hazırlıkları için kalınlaşmasıyla başlamak çok yararlı görünüyor.

1. Yumurtlamaya Hazırlık

Âdet kanaması durduğu zaman dölyatağı duvarı çok incedir. Bununla birlikte kan damarları yoluyla atılan ve yumurtalıklarca üretilen bir hormon olan östrojenin etkisi altında yavaşça kalınlaşmaya başlar. Östrojen düzeyinin yükselmesi aynı zamanda olgunlaşmamış yumurtayı kaplayan Graafian foliküllerinin bazılarının gelişiminde uyarıcı bir rol oynar. Nihayet öbürleri geri çekilirken bu foliküllerden biri gelişmesini tamamlar. Yaklaşık olarak iki hafta sonra bir folikül kopar ve yumurtalıktan atılır. Bu atılış yumurtlama olarak bilinir. Yumurtlama zamanında dölyatağı duvarı yuvalanma için belirgin bir kalınlığa ulaşır ve olası bir yuvalanmaya hazır duruma gelir.

Bir yumurtlama, gelecek âdet görmeden önceki yaklaşık 14 gün içerisinde gerçekleşir. Bu şu demektir: Eğer yumurtalık döllenmez, yuvalanmazsa, iki hafta sonra dölyatağı duvarı parçalanarak dışarı atılır. Geri kalan kısmın da hesaplandığında bir âdet görme döneminin 28 günde bir olduğu, yumurtlamanın ise 14. günde gerçekleştiği 35 günlük bir âdet görme döneminde ise yumurtlamanın 21. günde olduğu açıklık kazanmış olmaktadır. Bir başka deyişle, yumurtlama ve onu izleyecek âdet görme arasındaki zaman dönemi genellikle değişmez ise de, âdet görme ve gelecek yumurtlama arası epeyce değişebiir. Gebelikten korunmak için ritmik yöntem uygulayan çiftler, bunu akıllarından çıkarmamalıdır. («Gebelikten Korunma» bölümüne bakınız.)

2. Yuvalanma Hazırlığı

Yumurtlamadan kısa bir süre önce, yumurtayı barındıran folikül, **progesteron** adıyla anılan yeni bir hormon üretmeye başlar. Bu üretim, çatlayan folikül yumurtlamadan sonra **corpus luteum** adındaki sarı bir cisme dönüştüğünde çarpıcı bir biçimde artış gösterir. Dölyatağı duvarının son hazırlıklarında önemli bir rol oynayan progesteronlara ek olarak, sarı cisim de östrojen üretmeyi sürdürür. Bu hormonal uyarımın etkisi altında, dölyatağı duvarı, yuvalanmaya hazır duruma gelerek en son kalınlığına ulaşır.

Yumurta, yumurtalıktan sonra en yakın fallop borusuna girer ve oradan da dölyatağına doğru yol alır. Birkaç saat içinde olgunlaşır ve döllenme için hazır duruma gelir. (Kapsamlı bilgi için «Gebelik» bölümüne bakınız.) Döllenmeden sonra da bir hücre salkımı biçiminde, fallop borusundan dölyatağına doğru yolculuğunu sürdürür. Döllenmiş yumurta, yaklaşık üç günde varabilmektedir dölyatağına. Dördüncü güne geçildiğinde, besleyici dölyatağı duvarında yuvalanmaya başlar. Böylece gebelik gerçekleşmiş olur.

Gebelik, sarı cismin dölyatağında kalmasına, östrojen ve progesteron üretimine yardım eder. Bunun sonucu olarak yeni bir yumurtlama olmaz ve dölyatağı iç duvarı bozulmaz. Başka bir deyişle, gebelik durumunda aylık dönemin bu noktasında duraklanır ve aşağıda anlatılan üçüncü bölüme girilmez.

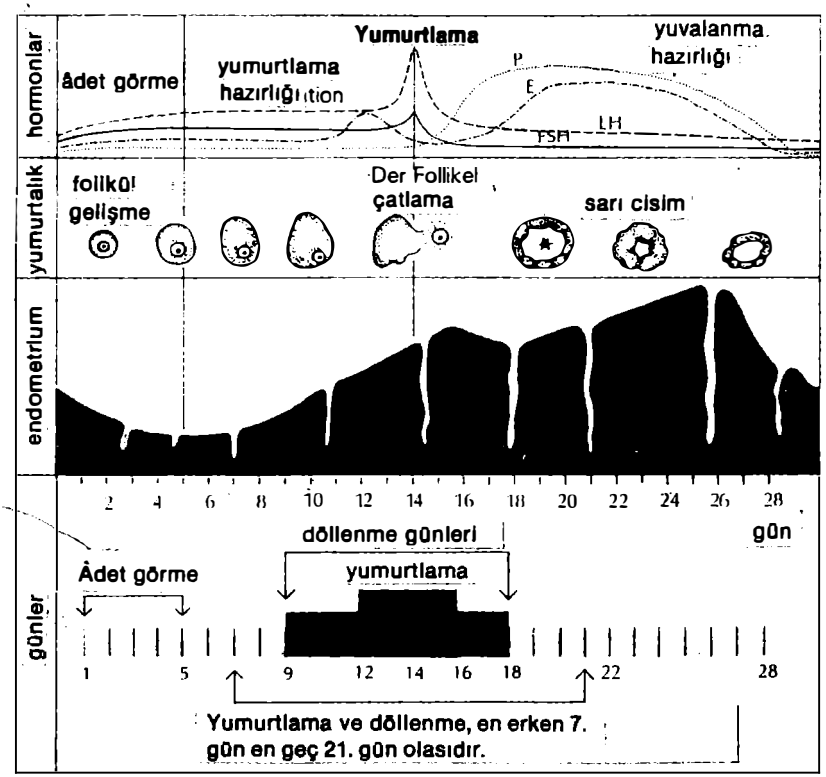
3. Âdet (Kanama)

Döllenme, yalnızca yumurtlamayı izleyen 24 saat içinde olasıdır. Bu dönemde yumurta herhangi bir spermle karşılaşmazsa, doğal olarak ölür ve bozulur. Kuşkusuz bu durumda dölyatağı içinde başka bir yuvalanma söz konusu olamaz. Bunun sonucu olarak dölyatağında kalın bir iç duvara gereksinim duyulmadığından, dölyatağının bu kısmı kısa bir süre sonra parçalanarak dışarıya atılır. Atılan madde esas olarak sümüksü mukoza duvar dokusu ve değişik miktarda kandan oluşmaktadır. Bu atılma, aylık kanama ya da âdet görme olarak adlandırılmaktadır. (Latince 'mensis', ay anlamına gelir.) Çoğu kez 3 ile 5 gün arasında sona erer. Halk dilinde kanamanın ilk günü bazen tüm aylık dönemin başlangıcı sayılır.

Âdet görme günlerinde kadının baş ağrısı, sırt ağrısı ve kramp gibi birtakım fiziksel şikayetleri olur. Gerçekte, kimi kadınlarda bu belirtilerin bir

bölümü âdet başlamadan birkaç gün önce görülür. Âdet şikayetleri gibi, âdet öncesi gerginlikler de çoğunlukla ilaçla önlenebilir. Bu dönemde, günlük düzenli etkinlikleri bir kesintiye uğratmak pek gerekli değildir. Örneğin, âdet görmekte olan bir kadın, sağlığının bozulmasından korkmaksızın, spor etkinliklerine rahatça katılabilir.

Günümüzde, âdet sırasında tampon kullanan kadın sayısında büyük artış görülmektedir. Bu tamponlar pamuk ya da emici madelerden yapılmaktadır ve kanamayı emdikleri yer loan vajina girişine yerleştirilir. Yeterli ölçüde yerleştirildiğinde, kullanımında herhangi bir tıbbi tepki olmaz. Ancak, ağır kanamalarda geleneksel âdet görme peçeteleri kullanmak daha uygundur.

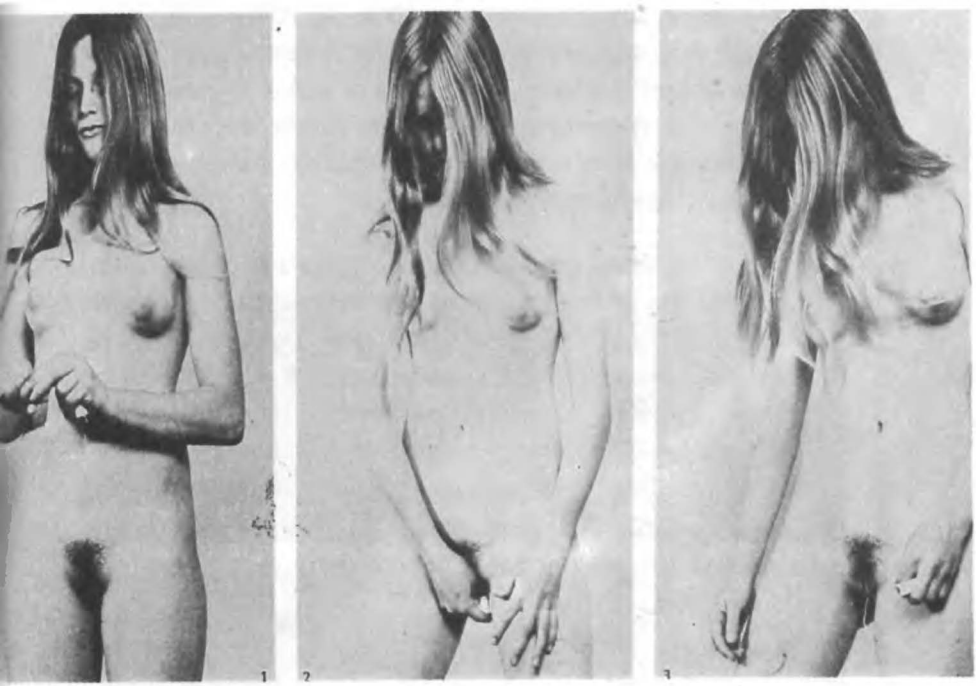

ADET GÖRME DÖNEMİNİN ÜÇ AŞAMASI

Açıklama: FSH Folikül uyarıcı hormon, E: östrojen, LH: yumurtlamayı ve sarı cismin oluşumunu düzenleyen hormon. P: progesteron. Yumurtlamayı izleyen 24 saat içinde progesteron düzeyinin belirgin bir biçimde yükseldiğine dikkat ediniz.

Âdet Görme Döneminde Cinsel İlişki

Geçmişte, birçok toplumda âdet görme döneminde cinsel ilişkiye katı yasaklar konmuştu. Kadınlar, bu dönemde çoğu kez kirli olarak kabul edilir ve kimi toplumlarda âdet gören kadınla cinsel ilişkiye giren erkeğin hastalanabileceğine inanılırdı. Oysa çağdaş tıbbi araştırmalar bu ve benzeri anlayışların salt önyargı ve boş inanlar olduğunu ortaya koymuştur. Tıbbi bir yaklaşımla açıkça görülebileceği gibi kadınların âdet görmeleri sırasında herhangi bir zamanda cinsel ilişkiye girmeyi engelleyecek bir durum söz konusu değildir. Üstelik pek çok kadın, âdetlerinden hemen önce ya da âdet sırasında oldukça duyarlı olabilmektedir. Yine de kimi çiftler kanamanın yol açtığı estetik kaygılardan ötürü cinsel ilişki kurmada ikircimli davranırlar. Bu durumda, koruyucu bir diyafram kullanılabilir. Böyle bir korunma

Bir tamponun kullanılışı:

1. *Tampon, kılıfından çıkarılır.*
2. *Tampon, vajinaya yerleştirilir.*
3. *Vajinaya yerleştirilen tampon, aybaşı kanamasını ortadan kaldırır. (Dölyolu dışında kalan kısa iplik yardımıyla tampon daha sonra yerinden kolayca çıkarılır.)*

yalnızca kanı durdurmakla kalmayacak, döllenmeyi de engelleyecektir. Buna karşın sperm hücreleri kadının bedeninde canlı kalmayı başarabilir, üstelik erken yumurtlama olasılığı da gözardı edilmemelidir. («Gebelikten Korunma» bölümüne bakınız.)

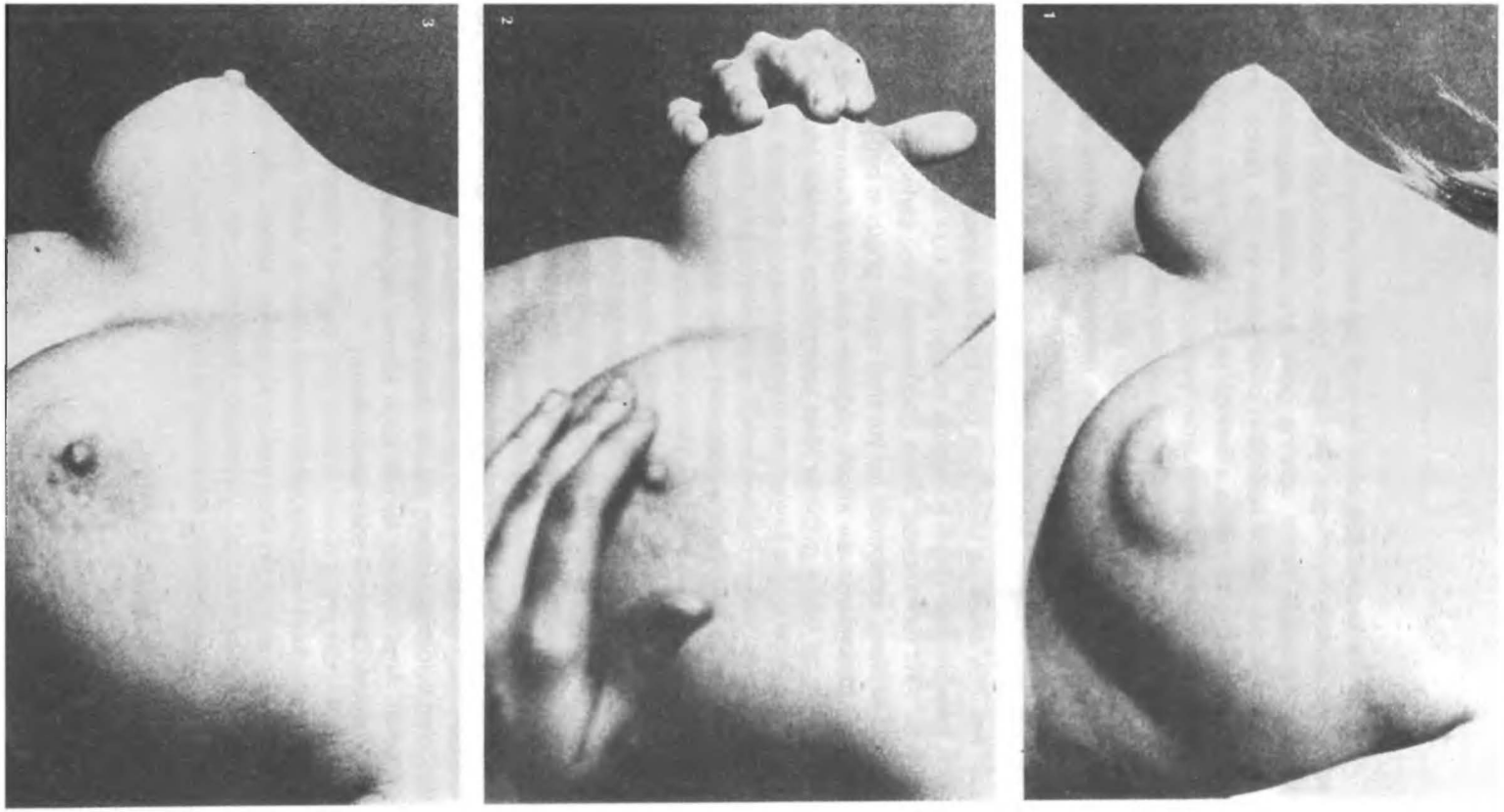
Menopoz

Çoğunlukla bir kadının 45-50 yaşları arasında âdet görme dönemi gittikçe daha düzensiz bir durum alır ve sonunda âdetten kesilme gibi değişik terimlerle anılan bu dönem, kadının yaşamına sorunlu bir dönem olarak bilinir. Çünkü birtakım fizyolojik ve ruhsal sorunlara yol açabilir. Daha önce de vurgulandığı gibi, yaşı ilerledikçe bir kadının yumurtalığında döllenmek üzere oluşan yumurta sayısı azalarak sıfıra iner. Bu dönemde, dölyatağı iç duvarının hazırlığı için gerekli hormon üretimi de kesilir. Kimi kadınlarda bu hormonal değişimin sonucu acı verici baş ağrısı, baş dönmesi, yorgunluk, uykusuzluk ve bunalım belirtileri görülür. Sık sık yinelenen bir başka belirti de, 'sıcak basması' diye bilinen, bedende kısa bir sıcaklık yayılması duygusudur. Bu, bir saniyeden birkaç dakikaya değin sürebilir, ardından terleme ya da üşüme gelir. Bu ve başka menopoz rahatsızlıkları, hormon tedavisiyle azaltılmakta, hatta tümüyle giderilebilmektedir.

Klimakterik dönem, yani âdet kesilmesi çoğunlukla iki yıl kadar sürer. Bu dönemde âdet görme önemli ölçüde azalmasına karşın yumurtlama az da olsa sürdüğünden, gebe kalma olasılığı vardır. Menopoz döneminde gebe kalmak istemeyen bir kadın, gebelikten korunmak için gerekli önlemleri almaya sürdürmek zorundadır. Âdet kesilmesinden bir yıl geçtikten sonra, döllenme olasılığının kalmadığından emin olunabilir. Döllenme yeteneğinin yitimi, bir kadının cinsel tepkilerini etkilemez. Dahası, birçok kadın, istenmeyen gebelik korkusundan kurtulduğu için, cinsel ilişki kurmada kendini yeniler ve daha atak davranabilir. («Hormonların Rolü» bölümüne bakınız.)

GÖĞÜSLER

Terimin dar anlamıyla göğüsler, cinsel organ olarak kabul edilmemesine karşın, yalnızca cinsel istek uyandırmakla kalmayıp, aynı zamanda bebeğin beslenmesini de sağlarlar. Dahası, göğüslerin üreme işlevinin yanı sıra, erotizme de sahip olduğu söylenebilir.

Bir uyarım sonucunda göğüslerin büyümesi 1. Uyarılmamış durumda 2. Uyarım sırasında 3. Uyarımdan sonra

Olgun bir kadının göğüsleri, iki yağlı şişkinlik ve meme bezlerini çevreleyen dokulardan oluşmuştur. Bir kadın, çocuk doğurduğu zaman bu bezler özel kanallarla meme uçlarına giden ana sütünü salgılamaya başlar. Meme uçları düz iplikçil kaslardan oluşmuştur ve çok sayıda sinir uçları içermektedir. Bu, bir temas sırasında ya da cinsel coşku anında kadının çok duyarlı olmasını sağlamaktadır. («Kadının Cinsel Tepkileri» bölümüne bakınız.) Meme çevresindeki bölge pembemsidir, ancak gebelik sonucu rengi koyulaşabilir ve daha sonra olduğu gibi kalabilir.

Göğüsler, tam olarak hormonal uyarımın bir sonucu olan ergenlik döneminde gelişmeye başlar. («Hormonların Rolü»ne bakınız.) En son biçimi ve büyüklüğü kalıtımsal olarak belirlenir.

Pek çok erkek ve kadın için özel bir cinsel anlamı vardır göğüslerin. Ama gene de, tüm cinsel konularda olduğu gibi, bu konu da cinsel tercihe bağlıdır. Kimi toplumlarda, kadın göğüslerinin iyice sarkık ve uzun olması makbul sayılmış, kimilerinde ise yuvarlak ve dik göğüsler beğeni kazanmıştır. Kimi toplumlarda ise küçük göğüsler çok güzel bulunarak övülmüş, kimilerinde ise büyük göğüsler ideal kategorisine girmiştir. Hatta aynı toplum içinde güzel göğüs kavramının kuşaktan kuşağa değiştiği ya da bu kavramın kişiden kişiye değişebileceği gözlemlenmiştir. Daha az gelişmiş olmakla birlikte erkekler de göğüslere sahip bulunmaktadır. Hatta erkek meme uçları da herhangi bir uyarım karşısında oldukça duyarlı ve erkek göğüsleri de cinsel ilişki sırasında önemli bir cinsel coşku kaynağı olabilmektedir. («Erkeğin Cinsel Tepkileri» bölümüne bakınız.) Ama erkek göğüslerinde bir fark vardır: Meme bezleri gelişmeyerek eksik kalmıştır. Gerçekte bir erkeğin yaşamı boyunca bir kez 'süt verebileceği' belirlenmiştir, o da doğumu sırasında. Yeni doğan bir bebek, hormonlarını annesiyle paylaşmaya devam eder. Bu hormonlar, annenin süt üretimine uyarıcı bir etki yapmaktadır. Bu nedenle bebeğin göğüsleri de aynı zamanda süt öncesi maddesi olan kolostrumu içerir. Bu, kız olsun erkek olsun, her iki bebek için de geçerlidir. Ama doğaldır ki, pek uzun sürmez bu durum. («Erkek ve Kadının Anatomik Gelişimi» bölümüne bakınız.)

3. İNSANIN CİNSEL TEPKİLERİ

ERKEĞİN CİNSEL TEPKİLERİ

Her sağlıklı kişi, cinsel uyarımlara bir karşılık, bir tepki verebilir. Bu tepki herhangi iki insanda hiçbir zaman aynı biçimde görülmez, ama gene de temel psikolojik özellikleri tüm erkek ve kadınlarda ortaktır.

Cinsel etkinlik, insan bedeninde nabız atışı ve kan basıncının yükselmesi gibi birçok değişimlere yol açar. Bu değişimlere kasların kasılması, salgı bezlerinin işlemesi, organların kabarması ya da şişmesi gibi daha pek çok heyecan uyandırıcı özelliklerin yanı sıra, insana büyük haz ve coşku veren orgazm olayı da eklenmelidir.

Kuşkusuz insanlar bu cinsel değişimlerle birçok görüş kazanmışlardır. Ancak işin özüne inmek ve daha kapsamlı bilgi edinmek yakın zamanlarda gerçekleştirilmiştir. Dahası, bu alanda ortada fazla bilgi yokken bir de cinsel tepkileri ölçme ve gözlemleme düşüncesi çok akılalmaz, inanılmaz kabul edilerek bu sorunların çözümü biraz daha geciktirilmiştir. Bu alanda

dünyada ilk göze çarpan çalışmalar Kinsey, Masters ve Johnson(*) tarafından yapılmıştır. Bu bilim adamları, bu alanda geleneksel inanışları ve varsayımları ortaya attıkları yeni düşüncelerle sarsmışlardır. Cinsellik konusunda daha yakın zamana değin araştırma yapanlar parmakla gösterilecek denli azken, artık bu alanda bilimsel çalışma yapanlar büyük sayılarla ifade edilir olmuştur.

İnsanların cinsel heyecanları çok farklı yollardan, hemen hemen her zaman çok değişik nesneler kullanılarak uyandırılabilir. Örneğin, bir adam bir şeyi anımsayarak, basit bazı düşünceleri aklına getirerek, bir sesle ya da kokuyla, bir kişi ya da herhangi bir şeyle, gece ya da gündüzün herhangi bir saatinde, cinsel heyecan duyabilir. Cinsel uyarım için olası kaynaklar o denli çok ve değişiktir ki, bunları kolayca listelemek, sınıflandırmak ya da böyle bir girişimi bir kitapta toplayabilmek pek olası görünmüyor. Bununla birlikte, cinsel tepkilerin oluşumunu sağlayan çok daha açık uyarıcıları en azından gelişigüzel bir sınıflandırmayla toplamak bile yararlı olur.

İnsan duyularından temas duyusu kuşkusuz erotik uyanış için en etkin örnek olarak ön plana çıkıyor. Bir kişi, daha derideki doku ve derideki sinir uçlarına temasla kolayca uyarılabilmektedir. İnsan vücudunun yüzey kısmı öteki kısımlardan daha çok sinir uçları içerdiği için uyarımlara oldukça açıktır. Sonuç olarak sinir uçlarının toplandığı bölgeler özellikle cinsel uyarımlara karşı oldukça duyarlıdır. Bu nedenle, bu özel bölgeler çoğu kez duyarlı (erojen) bölgeler olarak adlandırılır. (Bu cinsel uyarım bölgelerinin dilimizdeki karşılığı, Latince aşk ve üreme anlamına gelen eros süzcüğünden gelmedir.) Bilinen en iyi duyarlı bölgeler; erkekte penis başı, kadında klitoris ve küçük dudak, cinsel organlarla anüs arasındaki bölge, anüsün kendisi, kalçalar, apışarası, göğüsler (özellikle meme uçları), boyun, ağız ve kulaklardır. Bu bölgelerde sürtünme, okşama, temas, gıdıklama, öpme ya da yalama edimi cinsel coşkuyu önemli ölçüde artırır. Bununla birlikte, bu bölgelerden otomatik olarak bu tür tepkilerin geleceğini beklemek de anlamsız olur. Büyük ölçüde kişinin uyarım sırasındaki durumu, yani cinsel ilişkiye başlamadan önceki koşulları önemlidir. Örneğin, bir doktor, muayene ya da bir deney sırasında hastasının duyarlı bölgesine temas ettiği zaman, hiçbir cinsel tepkiyle karşılaşmayabilir. Böyle bir tepki, bir tecavüz sırasında

---

* Masters ve Johnson'un araştırmalarından ilki ülkemizde «Seks Raporu» adıyla ilk kez 1968'de yayımlanmış, ikinci baskısı ise 1970'de yapılmıştır. (Ağaoğlu Yayınları).

da görülebilir. Özcesi, psikolojik etmenler çoğu kez böyle dokunmayla ilgili uyarımlarda belirleyici bir rol oynamaktadır. (Bu kurala uymayan özel durumlar da olabilir. Ama gene de bunların etkisi tam olarak zihinsel duruma bağlıdır. Kimi durumlarda temas, yansıtıcı bir tepkiye yol açabilir. Örneğin, omuriliği zedelenmeye uğramış bir erkeğin, beyni bir uyarım kaydetmemesine karşın, penisinin okşanması üzerine bir ereksiyon durumuna gelebilir.)

Ayrı deneyimlerinden dolayı ayrı kişilerde olasılıkla duyusallık ayrı ölçülerde gelişir. Kafadaki kimi olumsuz düşünceler temasla herhangi bir cinsel tepkiyi önleyebilir. Gerçekten de, cinsel ilişki sırasında bile olabildiğince az temas edilmesini isteyen insanlar vardır. Başka bir deyişle, çiftler, vücudun hemen hemen her yerinde kendilerini doyuma ulaştıracak yeni cinsel uyarım noktaları ya da biçimleri bulabilir ya da geliştirebilirler ve böylece yeni duyarlı bölgelerin keşfine önderlik etmiş olurlar. Sonuç olarak insanlar, kendi bedenlerinin ya da eşinin, okşamaya istekle karşılık veren duyarlı bölgelerini araştırarak bulmak zorundadır.

Çoğu insanlar cinsel istek uyandırıcı olarak yalnızca kişi ya da nesnelerin temasını değil, aynı zamanda görme, işitme, koklama ve tat almanın da bir olgu olarak ne denli etkin olduğunu iyi bilirler. Güzel bir vücudu seyretmek, bir müzik dinlemek, bir parfüm kokusu almak, kimi gıdaların tadı ya da bir sevgilinin salgıları güçlü uyarıcılar olabilir. Ama gene de bunların etkisi tam olarak zihinsel duruma bağlıdır. Kişi, özel bir görünümden, sesten, koku ya da tattan, önceki cinsel deneyimleriyle birleştirerek canlandırdığı bir düşünceden heyecan duyabilir. (Olumsuz çağrışımlar elbette olumsuz tepkilere neden olur. Bu tepkiler cinsel heyecanı azaltabilir ya da bastırabilir.)

Bu gözlemlerden erotik olmayan görünümler, sesler ya da koku gibi özellikler belirlenebilir. Kuşkusuz bunlar erotik deneyimler sonucu ortaya çıkabilir. Buradan farklı kültür ya da zamanların çok farklı güzellik anlayışı ya da bazılarının bir uyarıcı olarak beğenip de bazılarının hoşlanmadığı müzik parçalarının olması, bizi şaşkınlığa düşürmemelidir. («Cinsel Davranışların Gelişimi» bölümüne bakınız.)

İnsanlar cinsel tepkilerinde çoğunlukla ruhsal etmenlere çok bağımlı olmakta ve pek çok insan yalnızca zihinsel imgelerle cinsel uyanışa geçmektedir. Öyle insanlar vardır ki, kimi cinsel nesnelerin verdiği düşlemleme

ile basit bir doyuma ulaşabilmektedirler. Öte yandan erotik düşünce, düşleme ve sezinlemeler, erkekte kadından çok daha fazla bir etki yapmaktatır. Oysa kadınlar cinsel ilişki sırasında orgazma yalnızca sürekli bir fiziksel uyarımla yaklaşmaktadırlar. («Kadının Cinsel Tepkileri» bölümüne bakınız.)

Cinsel tepkilerin kendine özgü durumlarının bazen cinsellik dışı nedenlere yol açtığından söz edilir. Örneğin, çoğu erkek ağır bir yük kaldırdığında ya da sidik kesesinin dolu olduğu sırada sinirli bir haldeyken penisinin ereksiyon durumuna geçtiğini görür. Aynı zamanda bir erkekte ereksiyon yitimine yol açan ve **priapizm** olarak bilinen bazı patolojik koşulların da bu tür sorunlara yol açtığı görülmektedir. Bu hastalık büyük acılar verebilir ve peniste önemli yaralar bırakabilir.

Bir erkek, bir kez cinsel bakımdan tam coşkunluğa ulaştığı zaman, cinsel etkinliğinin gereği olarak boşalmaya eğilim duyar. Kuşkusuz kişinin seçtiği etkinlik tipi koşullara göre değişir. Oysa seçtiği tiplerin önemi yoktur, çünkü vücudun tepkileri her zaman aynı örnekler izler. Bir başka deyişle, ister güvenli bir kendi kendine doyum yolunu, isten cinsel ilişkinin başka bir biçimin seçsin, bunlar bedensel olarak hiçbir farka yol açmazlar. («Cinsel Etkinlik Tipleri»ne bakınız.) Ruhsal bakımdan deneyim tam farklı bir duygu verebilir, ancak temel bedensel tepkiler değişmeksizin kalır.

Öte yandan, bedensel tepkilerin kişilere göre değiştiği, hatta aynı kişide bile değişik koşullar altında değişik tepkiler görüleceği anımsanmalıdır.

İnsanlar aynı tornadan çıkmış makineler değildir. İnsanın cinsel tepkilerinin herhangi bir genel tanımı kuşkusuz genel olarak yapılabilir. Bir kişinin kendine özgü tepkileri, göstereceği bazı bireysel dönüşümlerle sınırlanmıştır. (Örneğin gevşek bir penisle bazı insanların boşalması ya da orgazma ulaşması olasılığı çok yüksek olabilir.) Bu nedenle aşağıdaki özetleme her insanın çabalaması gereken bir ideal fiziksel başarım (performans) ya da bir kural olarak kabul edilmemelidir. Bunun tek amacı, şimdiye değin karanlıkta kalmış konulara ışık tutmak, erkek ve kadınlara bedenlerine ilişkin birtakım değişmez, temel bilgileri sunabilmektir.

CİNSEL TEPKİNİN DÖRT AŞAMASI

Daha önceki bölümde tanımlandığı gibi, erkek ve kadın arasındaki anatomik ayrım çok büyük değildir. Bu nedenle aralarındaki cinsel tepkilerdeki benzerliğe de şaşmamak gerekir. Kuşkusuz bazı farklar vardır ama bunlar

o denli belirleyici nitelikte değildir. Sonuç olarak, insanın cinsel tepkileri, erkek ve kadındaki görünümü üzerine rahatça konuşabiliriz.

Cinsel etkinlik sırasında insan vücudu çok sayıda belirgin örnek olabilecek ruhsal değişimler gösterir. En basit terimlerle bu örnek insanın cinsel tepkisinin yapısını ve gerilimin sona ermesinin tanımlanmasına yardımcı olabilir. Bununla birlikte böyle bir girişim sürecine ilişkin kapsamlı bilgi edinmek kolay olmayabilir. Herhalde bu tür etkilerden dolayı değişik bilimadamları cinsel tepkiyi yalnızca iki değil, üç dört aşamaya ayırarak incelemiştir. Kuşkusuz her kişinin cinsel tepkilerinin sürekli bir bütünlük taşıdığının akılda tutulması gerekir, ve değişik aşamalarda ele alınan bölümler her zaman yapay ve özneldir. Ancak onlar bu biçimleriyle de bizim cinsel uyarıcıya karşı vücudumuzun tepkilerini anlamak ve tanımak için, geçerli yollar arasındadır. Aşağıdaki satırlarda sunulan erkeğin cinsel tepkilerinin tanımı, Masters ve Johnson tarafından önerilmiş olup, dört aşamalı bir bölümleme üzerine temellendirilmiştir.

1. Heyecan

Cinsel heyecan, özelikle daha genç erkeklerde oldukça çabuk ve beklenmeyen bir tırmanma gösterebilir, ancak aynı zamanda uzun bir zaman süreci içinde yavaş yavaş daha düzenli gelişebilir. Gerçekten de bazı kişiler, uyandırılmaktan aldıkları hazzı uzatmak için kendilerini bilinçli olarak başka bir düşünceye yöneltirler. Özellikle bunun ilk aşamasında cinsel heyecan bazı dış dokunmalar, ani kaygı ya da kuruntular yoluyla kolayca azaltılabilir. Bununla birlikte, böyle olumsuz etkenlerle gerilim artışının giderek işe yaramaz duruma gelmesi söz konusu olabilir. Bu durumda öz-denetim yeteneği bozulur ve alışılagelmiş çekingenlikler yok olup gider.

Cinsel heyecanın erkekteki en belirgin göstergesi, penisin kabarmasıdır. Onun iç kısmındaki üç süngersi bölüm (iki corpora kavernoz ve corpus spongiosum), ereksiyon durumunda kanla dolarak penisin dikleşmesini, sertleşmesini sağlar. Aynı zamanda torbanın düz kasları kasılır, dokusu kalınlaşır ve erbezleri yukarıya, karına doğru spermatik kordonların kasılmasıyla çekilir.

Cinsel heyecan artarken, kas gerilimiyle artış arasında bir ilişki vardır. Aynı zamanda nabız atış oranı ve kan basıncı yükselir. Bu belirtilere ek olarak pek çok erkekte aynı zamanda cinsel kızarıklıklar görülür. Bu kırmızı lekeler çoğunlukla karnın alt bölgesinde görülmeye başlar ve sonra boyuna, yüze ya da omuzlara, kollara ve kalçalara yayılır. Cinsel kızarıklar yalnız-

ca heyecan aşamasının sonunda başlar ve olasılıkla düzlük aşamasında da görülür. Bununla birlikte, çoğu durumlarda cinsel kızarıklara hiç rastlanmaz.

Bu temel gözlem aynı zamanda meme uçlarının sertleşmesi gibi başka olaylara da uygulanabilir. Kimi ereklerde göğüslerin doğrudan uyarımı heyecanlanmaya neden olabilir. Meme uçlarının sertleşmesi çoğunlukla heyecan aşamasının sonunda ya da düzlük aşamasında görülür ve öbür aşamalarda da sürer.

Burada şu olgu üzerinde de duralım: Bir erkek, kendisini cinsel ilişki kurmaya istekli ve heyecanlı hissetmesine karşın, penisinin sertleşmesini bir türlü sağlayamaz. Kuşkusuz böyle bir durumda cinsel tepkisinin öbür aşamalarına geçmesine olanak yoktur. Geçici de olsa bir sertleşmenin olmamasının birçok nedeni olabilir. Ancak bu çoğunlukla kendine özgü bir durumda, özel koşullar altında izlenebilir. Her iki cins de olay karşısında hoşgörülü ve ılımlı olmalı, sertleşme durumuna geçemeyen penisin belki böyle bir tutumla aşk yapacak hale dönüşmesi beklentisini taşımalıdır. Böyle bir durum için tasalanmaya gerek yoktur. Ama bu sorun sık sık, hatta düzenli aralıklarla görülürse, o zaman bir uzmanın yardımı istenebilir. (Bakınız: «Cinsel İşlevsizlik»)

2. Düzlük (Plato) Aşaması

Düzlük aşaması, gerçekte heyecan aşamasının devamından başka bir şey değildir. «Düzlük» sözcüğü artık orgazma kadar değişmeden sürecek olan belli bir heyecan düzeyine ulaşıldığını göstermek için kullanılmaktadır. Cinsel heyecan, bir kez bu yüksek düzeye vardıktan sonra kişi artık kolay kolay dikkatini başka yöne veremez ve çevresinde olup bitenlere ilgisi kalmaz. Cinsel uyarımın artışıyla tüm vücutta istençli ya da istençdışı kas gerilimleri olur. Aynı zamanda kan basıncında ve nabız atışında yükselme görülür ve soluk alma sıklaşır.

Düzlük aşamasında, herhangi önemli bir değişiklik görülmez peniste. Ancak erbezleri gözle görülür bir biçimde yukarıya, karına doğru şişerek çekilir. Cowper bezleri, penisin ucunda beliren bir iki damla saydam bir sıvı salgılar. (Bu damla kimi zaman sperm hücreleri içerebilir.) Bu olgu, cinsel ilişki sırasında gebelikten kaçınan çiftlerce unutulmamalıdır. («Gebelikten Korunma - Geri Çekme» bölümüne de bakınız.) Daha önce sözü geçen

cinsel kızarıklar, ilk bez, ya da önceki aşamada görülmüşse daha açık ve yaygın bir biçimde görülür. Yine tüm erkeklerin bu belirtileri göstermeyeceği, bunların bir bölümünde görülebileceği akılda tutulmalıdır. Bu gerçek meme uçlarının sertleşmesi için de geçerlidir. Bununla birlikte meme uçları düzlük aşamasında sertleşme durumuna gelirse, öbür aşamalarda da öyle kalırlar.

3. Orgazm

Grekçe şehvetli, heyecan anlamındaki orgazmus sözcüğünden türeyen orgazm, cinsel heyecanın doruk noktasında, sinirsel gerilimin ve kasların ani gevşemesi olarak tanımlanabilir. Bu olay, kadın ve erkek için temelde aynı olup, insanın tadabildiği en yoğun bedensel hazdır. Orgazm, ancak birkaç saniye sürer ve tüm vücudu saran bir dizi kasılma ya da bir nöbet biçiminde algılanır ve ardından tam bir rahatlama, gevşeme gelir. Cinsel bakımdan olgun erkeklerde, orgazm eşliğinde meni boşalması olur. Kadınlarda meni üretimi olmadığı için böyle bir boşalma görülmez. Ancak tüm öteki yönlerden fizyolojik süreçler her iki cins için de aynıdır.

Erkeklerde orgazm; genital kanallar ile yardımcı organların (meni kesesi, vesikül seminalis, prostat bezi idraryolu), penisin alt tabanındaki kasların ve son olarak penisin istençdışı ritmik kasılmalarıyla başlar. İlk üç ya da dört kasılma, bir saniyenin altında bir süre içinde olur; daha sonraki kasılmaların hem arası uzar hem de öbürlerinden daha zayıftır. Bu kasılmalar sonucu toplanan meni, idraryolundan çıkmak için zorlanır ve birkaç kısa fışkırma ile dışarı çıkar. Kimi zaman epeyce uzağa fışkıran meni, kimi zaman da oldukça yavaş biçimde sızar dışarıya. Meninin dışarıya boşalma biçiminin bir erkeğin cinsel gücüyle, yani erkekliğiyle ilgisi yoktur. Boşalma sırasında dışarıya atılan meni miktarı, çoğunlukla bir çay kaşığı dolusu kadardır. Kısa zaman içerisinde yinelenen boşalmalarda, meni miktarı da giderek azalır.

Cinsel organlarda meni boşalımından sonra gelen kasılmalar, orgazmın çok açık belirtileridir. Ayrıca bu sırada tüm vücudun bir sarsılma geçirdiğini anımsamak gerekir. Örneğin, yukarıda sözü geçen cinsel organlar gibi anal büzgen kaslar da aynı aralıklarla kasılırlar. Gerçekten orgazm sırasında vücudun her yanında kaslarda büyük bir gerilim, soluk almada sıklaşma ile, nabız atışı ve kan basıncı düzlük aşamasından daha yüksek ölçülere ulaşır. Sonuç olarak, tüm gerilimlerin ani çırpınmalarla gevşemesi, orgaz-

mın oluşmasına neden olmaktadır. Meni boşalması, bu gerilimden kurtulmanın yalnızca rastlantısal bir parçasıdır.

Orgazm ile boşalma iki ayrı süreçtir. Erkeklerde orgazm olmaksızın boşalma olmayacağı açık bir gerçektir ama, buna karşın boşalma olmaksızın, pekâlâ orgazm olabilmektedir. Bunun en açık örneği, ergenlik öncesi oğlanların boşalmasız orgazmlarıdır. Onların iç cinsel organları, meni üretimi için henüz yeterli düzeye gelmediğinden, orgazm olduklarında bu yüzden herhangi bir sıvı boşaltamazlar.

Öte yandan, yetişkin erkeklerde bile orgazmdan birkaç saniye sonrasına değin boşalmanın olmadığı durumlara rastlanmıştır. Bu iki cinsel özellik birbirinden tümüyle bağımsız olarak gerçekleşir. Kimi erkekler, kısa bir zaman içinde birkaç kez orgazm olabilirler. Bir süre sonra onların meni boşalması durmasına karşın, orgazm olmaya devam ederler. Ancak böyle bir duruma daha çok gençken rastlanılır, yıllar geçtikçe bu tür örnekler olgun erkeklerde oldukça seyrek görülür. Birden fazla orgazmlar kadınlar arasında çok daha yaygındır. Bazı erkekler Latince deyimiyle 'Coltus resarvatus' yani **gen tutma** (karezza) diye bilinen bir uygulama sayesinde hiç boşalmaksızın orgazm olabilmektedirler. Erkeğin penisi bir kere vajinaya girdikten sonra olabildiğince hareketsiz tutulur. Bu uygulamanın, yani yinelenen orgazmlarla çiftlerin haz duydukları süreyi uzatarak aynı zamanda ruhsal bir birlikteliğe ulaştıklarına yardım ettiği söylenmektedir. Bütün bunlar bir yana, erkeklerin kendilerini yeterli ölçüde hoşnut kılan düzlük aşamasında oldukça kısa süre kaldıkları görülüyor. Cinsel ilişkinin büyük haz veren doruklarıyla burada tartışılan fiziksel süreçler nedeniyle her zaman aynı biçimde görülemiyor.

Bilinen özel bir olay da **geri çekme** diye tanımlanan ilişki biçimidir. Kimi erkekler, bu yöntemle menilerini dışarıya akıtmayıp, bunun yerine idrar kesesine boşalırlar. Meni bu keseden idrarlar birlikte dışarıya atılır. Bu yöntemi kullanan erkekler, dıştan bakıldığında hiç boşalmıyormuş gibi görünmektedirler. Kaslarını kendi istencine göre çalıştırabilen bu erkekler, bunu gebeliği önleme amacıyla yaptıklarını ileri sürmektedirler.

4. Geri Dönüş (Sönüş) Aşaması

Orgazmdan sonra cinsiyet organlarının ve tüm vücudun heyecan öncesi duruma dönüşü oldukça kısa bir sürede gerçekleşir. Geri dönüş aşaması

dediğimiz bu aşamanın süresi, heyecanlanma aşamasının süresiyle orantılıdır. Bu aşamada gözle görülür en büyük değişiklik, erkeğin cinsel organının sertliğini yitirmesidir. İki aşamada olmaktadır bu. Boşalmadan hemen sonra ilk sertlik yitimi gerçekleşir. Ancak organda belli oranda bir sertlik vardır. Bunun yok olması, eğer heyecan ve düzlük aşamaları uzun geçtiyse biraz zaman alabilir. Cinsiyet dışındaki ilgi ve etkinlikler, sertleşmenin, oldukça hızlı biçimde giderilmesini sağlar.

Daha önce sözü edilen cinsel kızarıklıklar çabucak yok olur. Buna karşın meme uçlarındaki dikleşmeler bir süre daha devam edebilir. Vücuttaki genel kas gerilimi yok olur. Nefes, nabız atışı ve kan basıncı normale döner. Kimi erkekler boşalmadan hemen sonra terlerler, kimilerinse yalnızca avuçiçleri ya da ayaktabanları terler.

Orgazmdan hemen sonra erkeklerde her çeşit cinsel uyarıma karşı bir isteksizlik görülür. Bu dönem, kimi erkeklerde oldukça kısa sürebilir. Bu durum özellikle gençlerde görülür, yaş ilerledikçe bu dönemin uzadığı bilinmektedir. Ayrıca, her tür cinsel uyarım ya da heyecana karşı genel isteksizlik durumuna hızlı bir biçimde birkaç orgazm yaşamış birçok kadında rastlanmıştır.

YAŞLI ERKEKLERDE CİNSEL TEPKİ

Toplumda cinsel etkinliği gençlerin bir ayrıcalığı olarak kabul eden pek çok insan vardır. Gerçekten bu tür insanların bazıları cinsellik açısından yaşlı kimselere küçümseyici bir gözle bakarlar: Ne var ki böyle dar düşünceli tutumlar biyolojik olgularla apaçık çatışmaktadır.

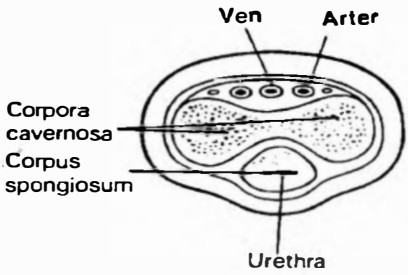
Kadın ya da erkek olsun, her ikisinin de cinsel etkinlikleri yaşlılıktan ötürü eskisi gibi güçlü yürümez. Yukarıda tanımlandığı gibi, cinsel tepki zorunlu olarak aynı kalır. Kuşkusuz yaşlı insanların eski fiziksel güçlerini yitirdiği ve bu yüzden kimi tepkilerinin daha yavaş olacağını açık bir biçimde ortaya koymak gerekir. Örneğin 60'ındaki bir erkek, 20'sindeki gibi hızlı ve sürekli koşamaz. Bu elbette onun hiç koşmaması gerektiği anlamına gelmez. Gerçekte düzenli olarak koşmaya devam edebiliyorsa, bu yavaş ve sakin de olsa koşu yapmayan çok daha genç kişiden daha iyi bir durumda olduğunu gösterir. Aynı şey, etkinlik için de geçerlidir. Tüm yaşamı boyunca cinsel ilişkide bulunmuş erkekler, cinsel ilişkilerinin yaşlılıkta da iyi bir biçimde sürmesini beklerler. Bu tip erkekler, hâlâ bazı küçük değişimlerin olacağı beklentisi içerisinde, temel cinsel tepkileri çerçevesinde eşini anımsadığı gibi, cinsel ilişkilerini de anımsamaya devam ederler.

Dikkat çeken en önemli aşama, heyecan aşamasıyla ilgilidir. Yaşlı erkekler, uyarılmış duruma gelebilmek için daha uzun bir süreye gereksinim duyarlar. Bundan başka, ereksiyon önceden görüldüğü gibi tam olarak uzamayabilir. Bununla birlikte, bu onun cinsel ilişkiden aldığı hazzın azalmasının bir nedeni değildir. Gerçekte yaşlı erkekler, düzlük aşamasında daha genç bir erkeğe göre oldukça avantajlı sayılırlar. Çünkü bu aşamada ereksiyon için daha fazla çaba harcayabileceklerdir. Sonuç olarak, yaşlı bir erkek orgazma eskisi kadar sık ulaşamaz ama orgazmlarının zamanlaması üzerinde daha büyük bir denetim olanağına kavuştuğu için, eşlerini gerçekten daha hoşnut kılacak bir şansa erişmiş olurlar.

Yaşlı ve genç erkeklerin cinsel tepkilerindeki başka ayrımlar fiziksel dinçliğin azalması nedeniyle çok doğaldır. Onların cinsel doyumun ölçüsünden etkilenmemeleri gerekir. Örneğin, öbür aşamalar sırasında görülen fiziksel tepkiler, eskisi gibi belirgin değildir. Orgazm, daha az şiddetli ve güçsüz olur. Boşalma daha zayıf, ereksiyon durumu daha kısadır. Ek olarak, cinsel isteksizlik dönemi daha fazla uzar, yani cinsel uyarımlara yeniden bir karşılık verebilmek için yaşlı erkeklerin çok daha fazla zamana gereksinimleri vardır.

ERKEĞİN CİNSEL TEPKİLERİ

Çağımızda cinsel tepki devresi ilk olarak bu devreyi dört aşamada ele almayı öneren Albert Moll tarafından çözümlenmiş ve tanımlanmıştır. 1. Şehvete düşkünlüğün başlaması, 2. Düzenli şehvet duyguları, 3. Şehvet doruğu ve 4. Ani düşüş (A. Moll; **Çocuğun Cinsel Yaşamı**, 1909). Wilhelm Reich ise daha sonraki bir kitapta bir başka tanımlama önerdi. Ona göre: 1. Mekanik gerilim, 2. Biyo-elektrik yükü, 3. Biyo-elektrik yükün boşalması, 4. Mekanik rahatlama. (çözülme) (W. Reich, **Orgazmın İşlevi.** 1927, 1942). Daha yakın zamanlardaki araştırmalarıyla Masters ve Johnson bu aşamaları başka biçimde yorumladılar: 1. Heyecan aşaması, 2. Düzlük aşaması, 3. Orgazm ve 4. Sönüş aşaması (geri dönüş ya da sönüş). Onlar, beşinci bir aşama kavramı olarak da cinsel isteksizlik dönemini getirdiler. Burada, erkek organlarındaki tepkiler Masters ve Johnson'un tanımladığı biçimde ele alınmıştır. (Kapsamlı bilgi için önceki bölüme bakınız.)

Cinsel heyecan sırasında kanın hızla penise akması için damarlar genişler. Kanla dolan penis böylece sertleşir.

1. HEYECAN

İdraryolu ağzının genişlemesi

tam uyarılmış durum

kısmen uyarılmış durum

uyarılmamış durum

erbezlerini karına doğru kısmen yükselmesi

torba derisinin kalınlaşması

2. DÜZLÜK

cowper bezi salgısı

renk koyulaşır

meni, prostatik idraryolunda toplanırken, boşalmanın kaçınılmaz olduğu duyusu vardır.

son kan hücumu penis başının çapında artışa neden olur.

Cowper bezi

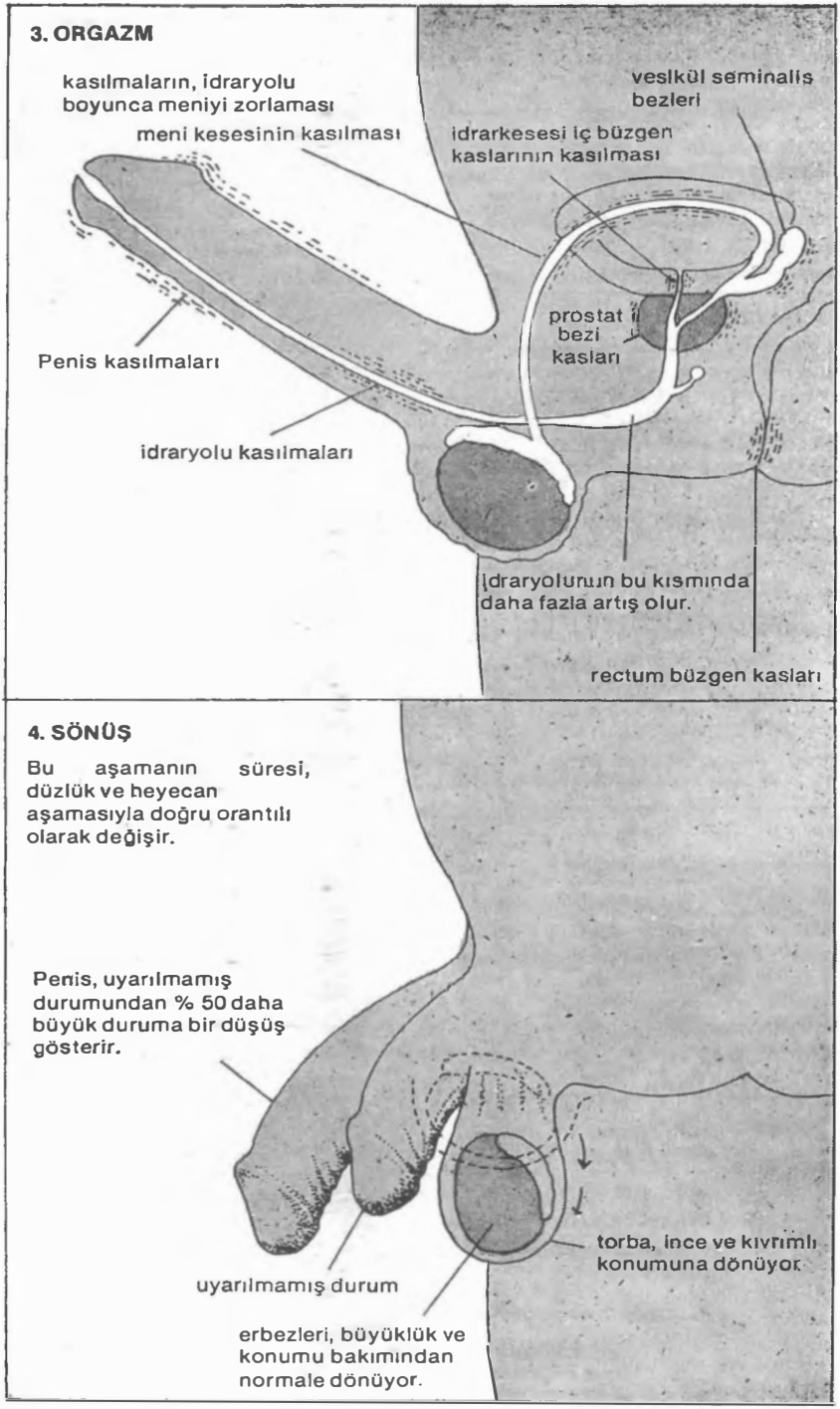
erbezlerinin ileriye doğru hareketi

torbanın kalınlaşması

erbezlerinin tam olarak yükselmesi

İdraryolunun bir kısmında 2 kata ulaşan büyüme artışı

erbezlerinin % 50'yi aşan büyüme artışı

(5. CİNSEL İSTEKSİZLİK DÖNEMİ)

Orgazm sonrası bu dönemde, erkek, yeni cinsel uyarımlara herhangi bir cinsel tepki göstermez. Bu dönem, genç erkeklerde daha kısa, ileri yaşlarda daha uzun sürer.

KADININ CİNSEL TEPKİLERİ

Her sağlıklı erkek gibi, her sağlıklı kadın da cinsel uyarımlara karşı bir tepki duyar. Bu tepki her bireyde her zaman aynen görülmemiş, ancak onun tele fizyolojik modeli cinsiyetine bakılmaksızın tüm insanlar tarafından paylaşılmıştır.

Kadınlar açısından bu araştırmanın önemi çok az abartılmış olmasıdır. Batı toplumunda kadın uzun bir süre cinselliği yadsıyıcı bir toplumsal tutumun baskısına katlanmak zorunda kalmıştır. Çoğunlukla erkeğin cinsel doyum isteğinin biricik öğesi, hatta 'cinselliğin sürücüsü' olduğu varsayılıyordu. Bir başka deyişle, kadınların güçlü cinsel duygulardan yoksun olduğu kabul ediliyordu. Kadınların bilinen tek biyolojik işlevi, çocuk doğurmaktı. Kısacası erkekler, üremeyle ilgili olmayan cinsel etkinlik, herhangi bir evlilikdışı işten kadınları engellemek için her çabayı gösterirken ancak çoğunlukla kabul edilebilir cinsel izini de bağışlamak lütfunu gösterdiler. Erkeklere cinsel güçlerini artırmak için cesaret verildi, kadınlara ise uygunsuz, alçaltıcı olarak nitelendirilen cinsel isteklere karşı dikkatli olması öğretildi. («Erkek ve Kadının Toplumsal Rolü» bölümüne bakınız.)

Kadın ve erkek cinsel davranışlarına uygulanan bu tür çift ölçü, yalnız toplumun moral sağlığı üzerinde değil, aynı zamanda kadının birey olarak fiziksel yapısını etkileyen kimi olumsuz sonuçlara da neden olmuştur. Örneğin, bunların sonucu olarak kadın, kendisinin cinsel coşkularını geliştirmek için güçlüklerle karşılaşmış, hatta birçok durumda erotik duygularını tam doyuma ulaştırmaksızın yaşayıp gitmiştir. Belirli bir uyarımdan sonra tüm erkekler pratik olarak cinsel heyecanlarının en haz verici aşamasını, yani orgazmı kolayca yaşarken bu heyecan ve doyum noktasına ulaşacağından üzülen birçok kadın vardır. Kimi kadınlar da ilk orgazm deneylerine cinsel ilişkiye girdikten çok sonra kavuşabilmiştir.

Az rastlanır fiziksel yeteneksizlik ya da hastalık dışında, kadına açık bir yolla anlatılan bu acayip ve gereksiz güçlükler bizim toplumumuzda artık yok olmaya yüz tutmuştur. Gelişme çağında kız çocukları çevrelerinde saygınlıklarını koruyabilmek, alçakgönüllü ve terbiyeli görünmek için cinsel dürtülerini yadsımaya zorlanmıştır. Ancak onların romantik ve simgesel hayal-

lerle avunmalarına izin verilmiş, gerçekçi deneyimlerden belirsiz özlemlere dönüşen cinsel kapasitelerinin gelişmesinin önüne geçilmiştir. Artık çekingenlikle sonuçlanan duyguların olağan cinsel işlevleri yanıtlaması için büyük çaba harcamak gerekiyor. («Cinsel İşlevsizlik» bölümüne bakınız.)

Bu acınacak sorun yüzyıllardır kaçınılmaz ve doğal olarak kabul edilegelmiştir. Kadının cinsel doyumu, ulaşılabilir ya da arzu edilebilir bir amaç olarak görülmemiştir. Üstelik bu çift ölçü kadının sonsuz gizemine ilişkin olarak şiirsel kanıtlar ve cinsiyetlerin Tanrı tarafından eşit yaratılmadığı dogmatik inancıyla doğallaştırılarak savunulmaya başlanmıştır. Ancak çağımızda cinsel eşitlik için öne sürülen istemler gelişmekte ve son 10 yılda kadın özgürlüğü hareketleri büyük ilerleme göstermektedir. Bu ilerlemelerin bir kısmı, bilimsel cinsel araştırmaların sonuçlarıyla etkinlik kazanmıştır. Şimdi karşı koyulamayacak denli açık ve doğru bilgiler, kadının cinsel kapasitesinin en az erkeğinkiyle eşit, hatta kimi durumlarda ondan daha fazla olduğunu göstermiştir. Ayrıca cinsel tepkinin her iki cinsiyette de aynı modeli izleyeceği anlaşılmıştır. Bu bilimsel bulgulara artık eskisi gibi ürkütücü bir gözle bakmayan ülke sayısı giderek artmaktadır. Erkek ve kadın arasındaki ayrımların çoğu doğuştan gelmekte ve kişilerdeki cinsel davranışlar ise derin olarak toplumsal koşullardan etkilenmektedir.

Günümüzde, kadın olsun erkek olsun, her ikisinin de aynı duyusal uyarıma cinsel olarak bir tepki göstereceğini biliyoruz. Dokunma, görme, işitme, koklama ve tat alma, tüm insanların cinsel uyarımında önemli bir rol oynamaktadır. Erkek gibi kadın da vücudunun aynı bölgelerinde özel duyarlılıklara sahiptir ve isterse bu bölgeleri geliştirebilir. Bu konu önceki bölümlerde tartışıldığı için yinelenmesine gerek yoktur. (Kapsamlı bilgi için «Erkeğin Cinsel Tepkileri» bölümüne bakınız.) Bununla birlikte, kadın ve erkek tepkilerine ilişkin, toplumsal etkilerle ilişkisi olmayan bazı noktaları bir kere daha ele almak gerekmektedir. Örneğin, ortalama olarak bir kadının yalnızca düşünsel imgelerle daha az uyarılabildiği belirlenmiştir. Genelde kadınlar uyandırıldıkları zaman bile başka noktalara kolayca yöneltilebilirler ve birçok kadın, orgazma sürekli fiziksel uyarımlar sonucu ulaşır. (Elbette bu kuralın dışında olanlar da vardır. Bazı kadınlar salt ruhsal uyarımlara gösterdikleri tepkiyle orgazm olmayı başarabilmektedirler.) Bunlardan başka biyolojik ayrımlar da aşağıda sıralanmıştır.

İnsanın cinsel tepkileri üzerine aşağıdaki özetten ideal bir cinsel başarım ya da bir kural çıkarmayı uygun bulmuyoruz. Buradaki amacımız yalnızca kadın ve erkeğin cinsel etkinliğine yardımcı olacak bu fiziksel süreçlere ilişkin genel bilgiler vermektir. Kişiye göre pek çok şeyin değişik olacağı unutulmamalıdır. Hâlâ, belli bir kadının cinsel tepkileri, yaşamı boyunca hiç değişmemiştir. Cinsel ilişkinin kabul edilebilir herhangi bir biçimi ya da mastürbasyon olup olmaması onun için farketmemektedir. (Bakınız: «Cinsel Etkinlik Tipleri») Gerçekte bu deneyler fiziksel olarak birbirinden tümüyle farklı olmasına karşın, insan vücudunun tepkisi değişmeksizin kalmaktadır.

TEPKİNİN DÖRT AŞAMASI

Daha önce anlatıldığı gibi, kadın ve erkek tepkileri temelde aynıdır. Bazı belirgin farklılıklar vardır ama bunlar kesin değildir. Hatta insanın temel cinsel bir tepkisini ve onun kadın ve erkekteki değişik biçimlerini tartışmak duyarlı kılar konuyu.

Cinsel etkinlik sırasında insan vücudu belli, tipik çok sayıda fiziksel değişim biçimlerine sahne olur. En basit terimlerle, bu örnek, gerilimin görülmesi ve gevşemesi olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte, bu süreci daha ayrıntılı görebilmemiz için bilimadamları çeşitli yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Bilimadamları, insanın cinsel tepkilerini iki, üç, hatta dört farklı aşamada ele almışlardır. Kadının cinsel tepkilerinin aşağıdaki tanımı Masters ve Johnson tarafından önerilen dört aşama temeline dayanmaktadır. (Bu örneğin erkekteki görünümü için «Erkeğin Cinsel Tepkileri» bölümüne bakınız.)

1. Heyecan

Eskiden kadınların cinsel uyarımlara karşı tepkisinin erkekten daha yavaş olduğuna inanılırdı. Yanlıştır bu inanış. Yalnızca erkekler değil, aynı zamanda kadınlar da cinsel olarak çok ani uyarılabilir ve kimi kadınlar birkaç dakika içerisinde birden fazla orgazma ulaşabilirler. İşin doğrusu, cinsel ilişkiye geçişten sonraki 15 ile 30 saniye arasında orgazma ulaşan kadınlar da vardır. Bununla birlikte kadın, cinsel uyarılmanın ilk aşamasında başka şeyleri erkekten daha kolay düşünebileceği için, doğrudan sürekli fiziksel uyarımlara bağlılığı oldukça önemlidir. Bu nedenle birçok kadın, cinsel ilişki sırasında erkeğe göre orgazm için daha çok zamana gereksinim duyar. Elbette

bu sırada fiziksel etmenlerin artışı bu süreyi etkiler. Genel olarak kadınların salt bakış ve seslerle ya da erotik hayal ve sezinlemeyle cinsel uyarımı pek kolay olmamaktadır. Bir başka deyişle, herhangi bir kadın, tercih ettiği uyarım yöntemini yoğunlaştırabildiği zaman (örneğin mastürbasyonda) tıpkı herhangi bir erkeğin başarabildiği ölçüde orgazma ulaşmayı başarabilir.

Kadınlarda cinsel heyecanın ilk ve en açık belirtisi, vajinanın yağlanmasıdır. Etkin uyarımlara bir tepki olarak vajinanın duvarları vajinayı bir süre sonraki cinsel ilişkiye hazırlamak için saydam bir salgı üretmeye başlar. Vajinada herhangi bir yağlanma olmaksızın erkek cinsel organının vajinaya girmesi kadın ve erkek için ağrılı ve acılı olabilir. (Kadındaki bu ilk cinsel heyecan örneğinin erkekteki karşılığı penisin sertleşmesidir. Kısacası penis vajinaya girmek için, vajina da onu kabul etmek için hazır olur.) Uyarılmanın devamıyla vajinanın iç kısmının üçte ikisi aynı boyda ve uzunlukta artış gösterir. (Vajina heyecansız durumda sönmüş bir balon gibidir, yani duvarları birbirine temas eder.) Aynı zamanda bu aşamada vajinanın alışılagelmiş pembe rengi daha da koyulaşır. Sonraki aşamalarda koyulaşma daha da artar.

Ayrıca bir kadının dış dudaklarının tepkisi farklı olarak, o kadının çocuk doğurmasına bağlıdır. Kadın doğum yapmamışsa cinsel heyecanla birlikte büyük dudaklar düzleşip açılarak, dölyolu girişinin ortaya çıkmasını sağlar. Doğum yapmış bir kadının dış dudaklarıysa geniş olur ve bunlar heyecanlanmayla birlikte biraz daha genişleyerek dölyolu girişini açığa çıkarırlar. İç dudaklar da bütün kadınlarda belirgin bir biçimde şişer ve koyu kırmızı bir renk alırlar. Peniste olduğu gibi klitoris de dokuların kanla dolmasından dolayı büyür. Bu büyüme daha çok klitoris tabanının çapının genişlemesiyle göze çarpar. Aynı zamanda dölyatağı da şişmeye başlar ve karına, yani yukarı doğru çekilerek vajinanın uzamasına yardımcı olur.

Cinsel heyecanlanma sırasında meme uçları dikleşir ve bu dikleşme öbür aşamalar boyunca devam eder. Her memenin çevresindeki koyu bölge, hatta tüm meme kan hücumuna uğrar ve şişer. Bu durumda meme dikleşmesi kendisini yavaş yavaş gösterdiği çin daha az göze çarpar. Cinsel gerilimin artışı istemli ve istemdışı kasların vücudun değişik yerlerinde kasılmalarıyla nabız atışının ve kan basıncının yükselmesine yol açar.

Cinsel heyecanın gelişimini gösteren tüm belirtilere ek olarak, bazı kadınlarda cinsel kızarıklıklar diye bilinen kırmızı lekeler görülür. Orgazm

aşamasıyla sona eren bu kırmızı lekeler, karından başlayarak göğüs ve boyuna yayılır.

2. Düzlük Aşaması

Düzlük aşaması, heyecan aşamasının devamından başka bir şey değildir. Düzlük sözcüğü artık orgazma değin değişmeksizin sürecek olan belli bir heyecan düzeyine ulaşıldığını göstermek için kullanılır.

Bu aşamada vajinanın iç kısmının üçte ikisi, genişlikte ve uzunlukta önemsiz bir artış gösterir. Bununla birlikte vajinanın dış kısmının üçte biri, büyük ölçüde kan hücumuna uğrar. Bunun sonucu olarak ilk heyecan aşamasında genişlemiş olan bu kısım, %33 oranında daralır. Masters ve Johnson, vajina dışının üçte birinin böyle kanla dolarak daralmasına 'orgazm düzlüğü' adını vermişlerdir.

Dış dudaklarda önemli bir değişiklik görülmemekle birlikte, iç dudakların rengi koyulaşmaya devam eder. Bu çok belirgin renk değişikliği orgazmın yaklaşmakta olduğunu gösterir. Koyulaşma, özellikle doğum yapmış kadınlarda çok daha fazladır. Belli bir heyecan düzeyine ulaştıktan sonra klitoris, üzerindeki derinin altına saklanarak dokunulamaz hale gelir. (Geçmişte klitorisin cinsel heyecanla dokunulamaz hale gelmesi, cinselliğin bir artışı olarak görülmezdi.) Kadında, erkeğin Cowper bezleri karşılığı olan Bartholin bezleri bu sırada ya da heyecan aşamasının sonlarında az bir sıvı sağlayabilir. Aynı zamanda dölyolu da karına, yani yukarıya doğru çekilerek genişler.

Göğüsler de düzlük aşamasında en son büyüme noktasına ulaşırlar. Kızartılar varsa daha da artarak yayılabilir.

3. Orgazm

Grekçe 'şehvetli heyecan' anlamına gelen orgazmus sözcüğünden türeyen orgazm, cinsel heyecanın en üst noktasında aniden gelen kas ve sinir gerilimi ve boşalmasıdır. Bu olay kadın ve erkekler için temel olarak aynı olup insanoğlunun ulaşabildiği en yoğun fiziksel hazdır. Orgazm, ancak birkaç saniye sürer ve sonra tüm vücudu saran bir dizi kasılma ya da bir nöbet biçiminde algılanır. Ardından tam bir rahatlama, gevşeme olur. Cinsel bakımdan olgun erkeklerde, orgazm eşliğinde meni boşalması olur. Kadın-

larda meni üretimi olmadığı için böyle bir boşalma görülmez. Ancak tüm öteki yönlerden fizyolojik süreçler her iki cins için de aynıdır. («Erkeğin Cinsel Tepkileri» bölümüne bakınız.)

Orgazm deneyi her iki cins için temelde aynıyken, kadınların kısa bir zaman içinde birden fazla orgazma sahip olma konusunda daha iyi durumda olduğu görülür. Aslında erkeklerde de buna benzer durumlara rastlanır. Bu, özellikle daha genç erkeklerde olmaktadır. Kadınlarda ise özel bir durumdan çok yaygın bir avantaj olarak değerlendirilmelidir.

Ayrıca bir fark daha vardır: Erkeklerde pratik olarak orgazm şeması pek değişmez; oysa kadınların birkaç yoldan orgazmı yaşadıkları görülür. Bazı kadınlarda orgazm kısa süreli ve hafif, bazılarında ise uzun süreli ve şiddetli olur. Hatta aynı kadın değişik durumlarda birbirinden farklı orgazmlar yaşayabilir. Bununla birlikte, bu olası değişikliklerin altında yatan temel fizyolojik süreçler değişmeksizin kalır.

Kadınlarda orgazm, vajinanın üçte birinde Masters ve Johnson'ın 'orgazm düzlüğü' olarak adlandırdığı aşamada kuvvetli ritmik kasılmalarla başlar. Üçten 15'e değin sayılabilen bu kasılmalar ilkönce saniyenin daha altında bir sürede gerçekleşebilir, sonra giderek zayıflayarak araları uzar. Hemen hemen aynı zamanda dölyatağında da kasılma olur. Buna karşın bu kasılmalar düzensizdir. Bunlar dölyatağının üst kısımlarından başlar, aşağıya doğru uzanırlar ve doğumun ilk aşamasındaki kasılmalara benzerler. Rektumun büzgen kasları da orgazmik düşlük aşamasında aynı aralarla birkaç kez kasılırlar. Genel olarak yalnız belden aşağı bölgede değil, aynı zamanda boyun, kollar, eller, bacaklar ve ayaklarda da büyük kassal gerilmeler vardır. Kan basıncı ve nabız atışı düzlük aşamasına yaklaşıldığında, görülenden daha fazla bir yükselme gösterir. Tabii bu aşamada soluk alma daha da sıklaşır. Kuşkusuz tüm bu fiziksel tepkilerin şiddeti, cinsel gerilimin derecesine ve süresine bağlıdır. Daha önce de açıklandığı gibi, bazı kadınlar orgazm sırasında «prostatik boşalma» diye adlandırılan bir sıvı çıkartırlar. Bu sıvı iyi gelişmiş idraryolu bezleri tarafından üretilir (kadın prostatı). («Vajina» bölümüne bakınız.)

4. Sönüş Aşaması (Geri Dönüş)

Orgazmdan sonra tüm vücutla birlikte cinsel organların da eski haline gelmesi için biraz zamana gereksinim duyulur. Sönüş ya da geri dönüş aşa-

ması dediğimiz bu aşamada, orgazm düzlüğünde dış kısmının üçte biri kanla dolan vajina, çabucak eski haline döner. Aynı zamanda dış ve iç dudaklar da kısa zamanda eski biçimlerini alırlar. Klitoris, derisinin altından çıkarak yeniden görünebilir hale gelir. Dölyatağı da orgazm öncesi biçimini alır, bir yandan alışılagelmiş büyüklüğüne dönerken, bir yandan da iç kısmının üçte ikisinde görülen şişme iner. Daha önce sözü edilen cinsel kızarıklar da gözden kaybolur. Göğüsler ve meme uçları yeniden eski durumuna dönerken kassal gerilimin gevşemesiyle nabız atışı ve kan basıncı düşer, soluk alma da normale döner.

Şu noktaya dikkat edilmelidir: Birçok kadının bu aşaması erkeklerinkine benzemez, en azından açıkça belli olmaz. Uyarımların devamlı ve yinelenmesiyle kadınlarda ikinci, üçüncü orgazmlara ulaşılabilir. Gerçekten de birçok kadın art arda orgazm olma yeteneğine sahiptir. Açıktır ki, sönüş aşaması burada tanımlandığı gibi değildir, ancak bu orgazmların bitiminden sonra başlayabilir.

YAŞLI KADINLARDA CİNSEL TEPKİ

Kadınların menopoz döneminden sonra cinsel etkilerini yitirdiklerine inanan hâlâ çok insan vardır. Bazıları da yaşlı kadınların onurlanma ve geleneklere uyma uğruna cinsel ilişkiden kendisini uzak tutacağını umarlar. Ne var ki bugün, eski yüzyılların cinsel mitlerinin yerini çağdaş bilimsel çalışmaların almasıyla bu tür önyargılar hızla yıkılmaktadır. Artık ne erkeklerin ne de kadınların ilerleyen yaşlarından ötürü, doyum sağlayıcı bir cinsel ilişkiden vazgeçmelerine gerek yoktur. Onların cinsel tepkileri de yukarıda tanımlandığı gibi esas olarak aynı kalır. Elbette yaşlılar eski güçlerinde olmadıkları için gösterdikleri tepkilerin çoğu daha yavaş olacaktır.

Bu dönemde kadının cinsel organlarında onun tepkilerini etkileyen bazı değişmeler olur. Bu değişimlerden en göze çarpanı vajinanın işleviyle ilgilidir. Vajinal yağlanma daha genç kadınlarda 15 ile 30 saniye arasında görülürken, yaşlı kadınlarda görülebilmesi için birkaç dakikaya gereksinim vardır, üstelik miktarı da eskisine oranla çok daha azdır. Bu değişime ek olarak vajinal duvarlar daha ince olur ve hormon yokluğundan dolayı eski esnekleğini yitirir. Bununla birlikte, hormon olması halinde durum çoğunlukla daha iyi olur. Yağlanma yetersizliği, yapay yağlanmayla giderilebilir. Menopozdan sonra dölyatağı daralmaya, hafifçe küçülmeye başladığından dölyatağı yükselmesi cinsel uyarılma sırasında daha az görülür. Sonuç ola-

rak vajinanın iç kısmının üçte ikisinde görülen şişme, eskisinden daha az olur. Orgazm kasılmaları, sayı olarak azalır ve daha hafif geçer. Sönüş aşaması da çok daha kısa sürer.

Bu olası fiziksel değişikliklerin hiçbiri, cinsel birleşmeden haz duymaya engel değildir. Gerçekten de kadınlar yaşamları boyunca cinsel etkinliklerini sürdürmüşse, yaşlandıkları zaman da cinsel tepkilerinin iyi olabileceğini bekleyebilirler.

KADININ CİNSEL TEPKİLERİ

Çağımızda cinsel tepki aşaması ilk olarak bu devreyi dört aşamada ele almayı öneren Albert Moll tarafından çözümlenmiş ve tanımlanmıştır: 1. Şehvete düşkünlüğün başlaması, 2. Düzenli şehvet duyguları, 3. Şehvet doruğu ve 4. Ani düşüş. Moll'dan sonra Willhelm Reich, bir kitabında bir başka tanımlama getirmiştir: 1. Mekanik gerilim, 2. Biyo-elektrik yükü, 3. Biyo-elektrik yükün boşalması, 4. Mekanik rahatlama (çözülme).

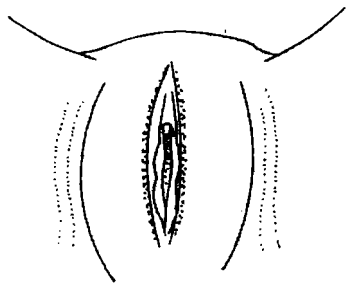
Yakın zamanlarda ise, Masters ve Johnson, araştırmalarıyla bu aşamayı başka bir biçimde yorumladılar; 1. Heyecan aşaması,

2. Düzlük aşaması, 3. Orgazm ve 4. Sönüş aşaması. Masters ve Johnson, ayrıca beşinci aşama olarak cinsel isteksizlik devresini getirdiler.

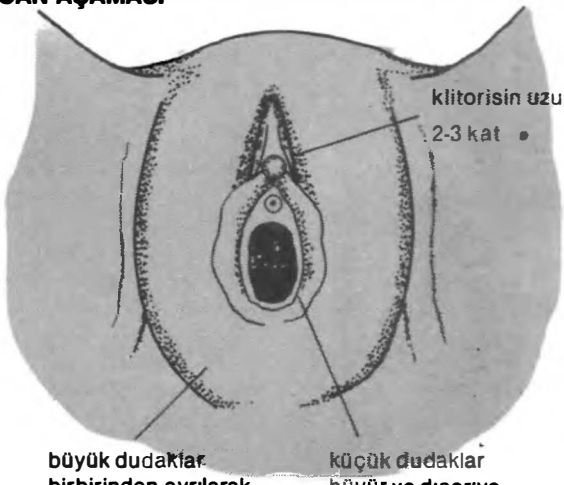
Burada, kadın organlarındaki cinsel tepkiler Masters ve Johnson'ın tanımladığı gibi ele alınmıştır. Ancak tepkilerin tüm vücudu etkilediği de anımsanmalıdır. (Kapsamlı bilgi için önceki bölüme bakınız.)

DIŞ CİNSEL ORGANLARDAKİ DEĞİŞİMLER

dinlenme sırasında

1. HEYECAN AŞAMASI

büyük dudaklar birbirinden ayrılarak kabarır.

küçük dudaklar büyür ve dışarıya doğru uzar

2. DÜZLÜK AŞAMASI

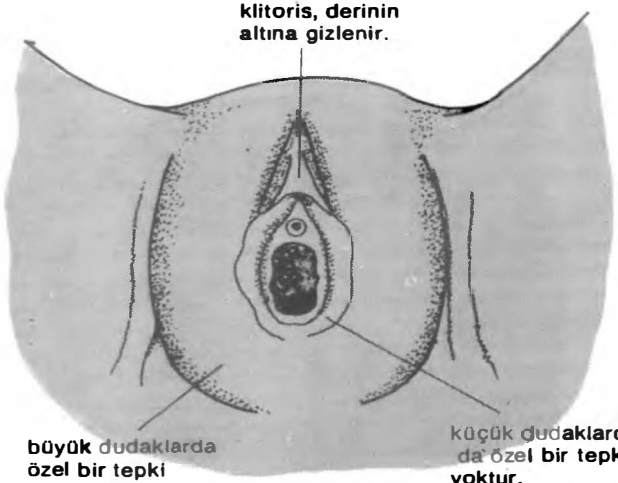
klitoris, derinin altına gizlenir. Yerini bulmak güçtür ve klitorise doğrudan bir temas acıya neden olabilir.

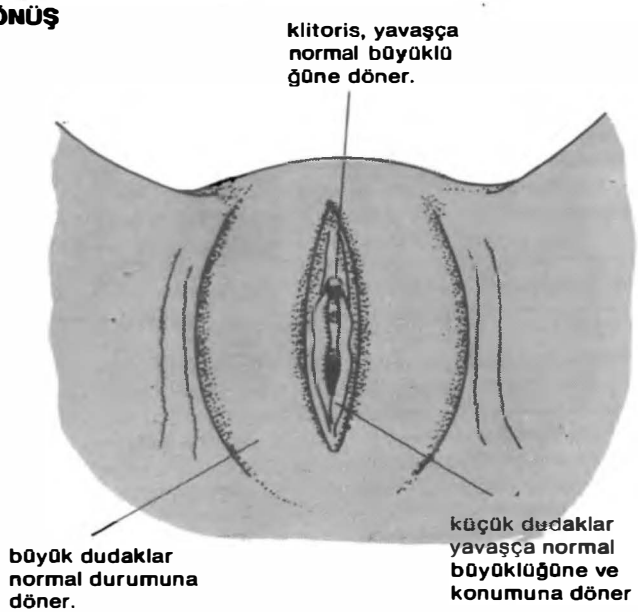
Bartholin bezleri 1-3 damla salgılar

küçük dudak parlak kırmızıya dönüşür ve büyür. Uyarım devam ederse, parlak kırmızı rengin görülmesinden bir, bir buçuk dakika sonra orgazma ulaşır.

3. ORGAZM

4. SÖNÜŞ

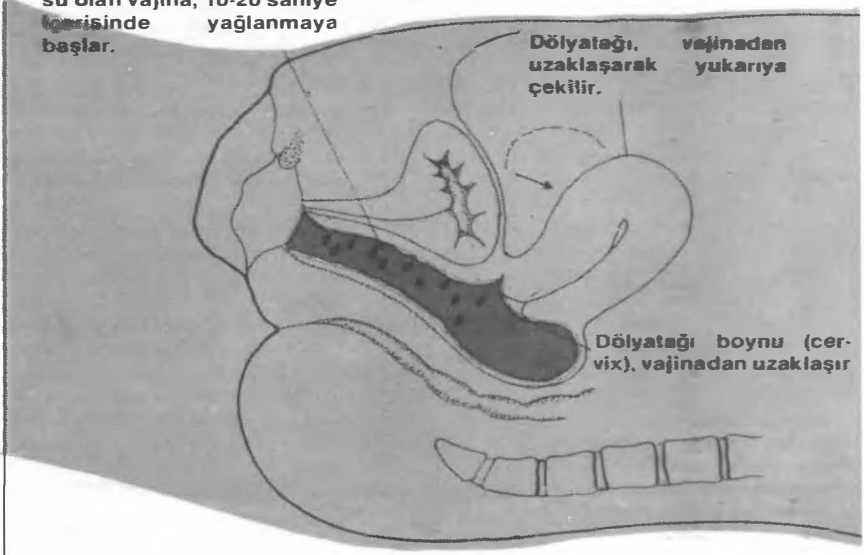

(5. CİNSEL İSTEKSİZLİK DÖNEMİ)

Kadınlar da, orgazmdan sonra, bir süre cinsel uyarılmalara tepki göstermezler. Bununla birlikte, pek çok kadın, kısa bir sürede birkaç orgazma ulaşma yeteneğine sahip olduğundan, bu aşamayı farketmek her zaman kolay olmaz.

1. HEYECAN AŞAMASI

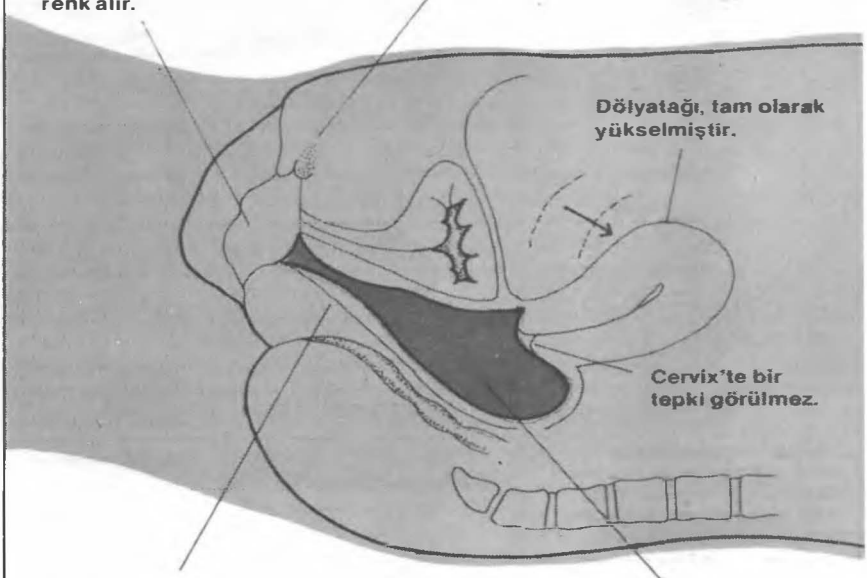
Gerçekte bir çöküntü borusu olan vajina, 10-20 saniye içerisinde yağlanmaya başlar.

2. DÜZLÜK AŞAMASI

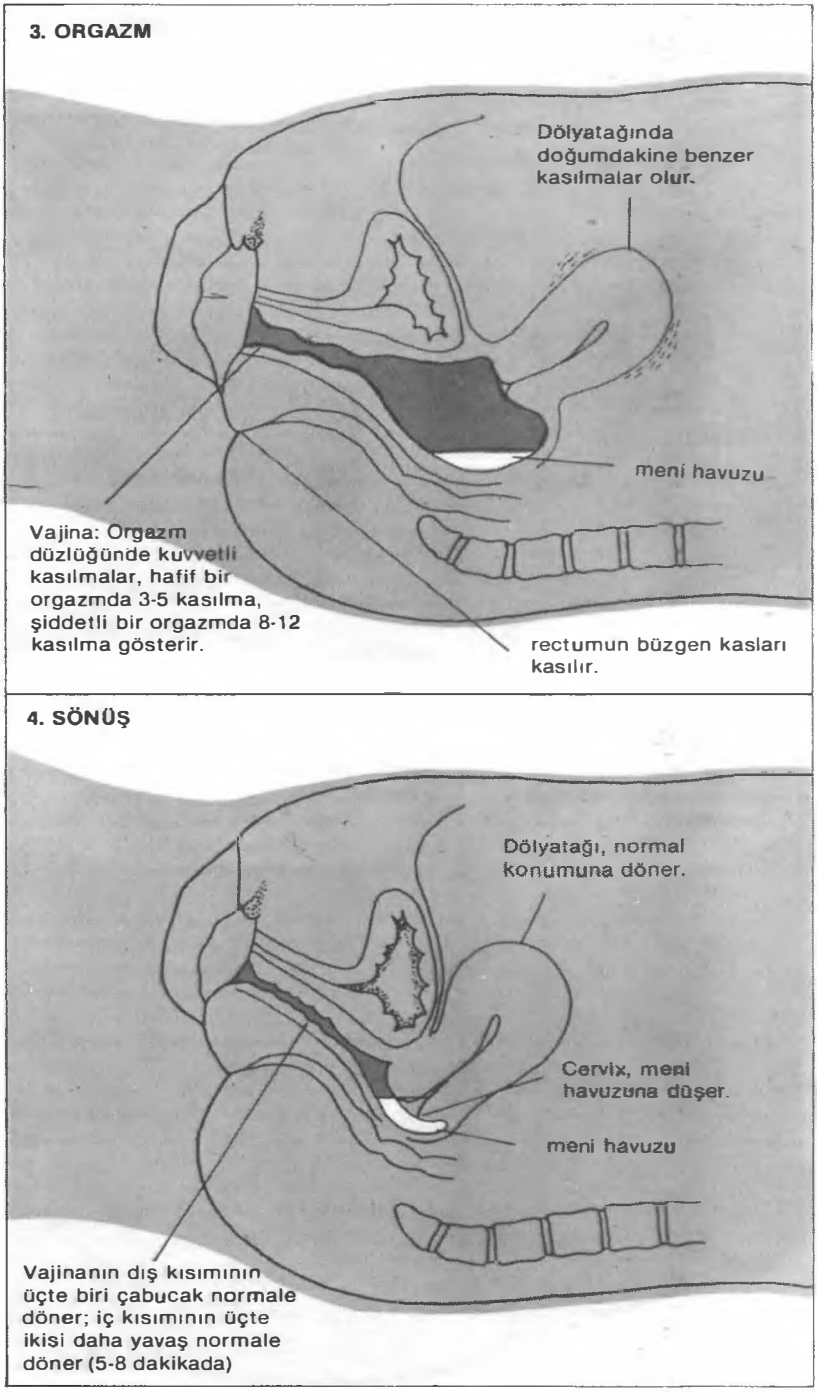
Küçük dudaklar büyüyerek parlak kırmızı bir renk alır.

Klitoris, deri altına gizlenir.

Orgazm düzlüğü-Vajina girişi, erkek organını kavrayabilmek için kasılır.

Vajina haznesi şişer

(5. CİNSEL İSTEKSİZLİK DÖNEMİ)

Kadınlar da, orgazmdan sonra, bir süre cinsel uyarımlara tepki göstermezler. Bununla birlikte, pek çok kadın, kısa bir sürede birkaç orgazma ulaşma yeteneğine sahip olduğundan bu aşamayı farketmek her zaman kolay olmaz.

4. İNSANIN ÜREMESİ

İnsan yaşamı, erkek ve kadın arasındaki cinsel birleşme sonucu başlar. Erkek ve kadın cinsel organları kolayca birleşerek, her iki cinsin hücrelerinin, yani sperm ve yumurtaların birleşmesi olanağını sağlar. Bu birleşme, ilerde yeni bir insana dönüşecek olan bir hücrenin oluşmasıyla sonuçlanır.

Üreme, cinsel birleşme olmaksızın gerçekleşemez ama, üremesiz bir cinsel etkinlik her zaman düşünülebilir. Kadın olsun erkek olsun, birbirlerini arzuladıklan herhangi bir yerde istedikleri biçimde cinsel ilişki kurabilir, üstelik birleşme olmaksızın bu zevki sürdürebilirler. Ancak üreme olabilmesi için birleşmek ve bir sperm hücresinin, kadının yumurtasını döllleyebilme koşullarını beklemek gerekecektir.

Bu açık biyolojik olgulara karşın toplumumuzda hâlâ cinselliğin tek amacının ancak üremeyle olabileceği inancı sürmekte. Ayrıca bu inanış Hıristiyanlık dogmalarını, ceza yasalarını ve hatta bazı geleneksel tıp kuramlarını bile etkilemiştir.(*) Kısacası biz toplum tarafından kendimize günahkâr, gayrimeşru ya da sağlıksız damgası vurdurmamak korkusuyla koşullandırılmışız.

Öte yandan, dünyamızda insanın cinsel birleşmeyle gerçekleştiğinden habersiz halklar yaşamaktadır hâlâ. Bu halklar, kadın bedenine giren bir ruhun gelişerek çocuğa dönüştüğünü varsaymaktadırlar. Böyle bir anlayışın, insanı bizim toplumumuzda görülenden çok farklı bir cinsel ahlaka götüreceği açıktır.

(*) Bu inanış yalnız Batı toplumlarında değil, dünyanın pek çok toplumuyla birlikte Türk toplumunda da görülür.

Cinsiyet ve üreme arasındaki bağı hiçbir zaman işitmemiş bir insan. kendi keyfince cinsel ilişki kurmakta serbesttir. Onun tutumu ancak cinsiyet ve üreme arasındaki ilişki gösterildiği zaman değişebilir. Böylece bilgisizliğinin sonu aynı zamanda onun ahlak yargılarını yeniden gözden geçirmesi anlamına gelecektir. Hatta toplumumuzun cinsel ölçütlerini kabul etmeye başlayacaktır. Bir başka deyişle, kısır olduğunu görünce, yeni bir ahlaksal çıkış ararken tekrar eski değer yargılarına bağlanacaktır. Tüm bu deneyimlerden sonra o, üreme ile cinsiyet arasında bir ilişkinin olmadığına inanmaya devam edecektir.

Bu kuramsal örnek, görüldüğü kadar uzak değildir. İşin doğrusu, belki çok yaygın bir soruna da ışık tutabilir. Biz her toplumda erkek ve kadın arasındaki cinsel ilişkinin gebeliğe yol açmadığı durumları biliyoruz. Bu durumda bulunanlar çok genç ya da çok yaşlı olabilir, kısırdır ya da cinsel ilişki için hemcinsini yeğliyor da olabilir. Ne de olsa onların hepsi aynı görevle karşı karşıyadır. Üremeye başvurmaksızın gelişen bir cinsel ahlak anlayışı. Geçmişte bu duruma uygun insanlar her zaman nispeten azdı. Nüfusun büyük çoğunluğu için üreme ve cinsiyet sorunu, onlar bunu isteler de istemeseler de değişmeksizin kaldı. Son zamanlarda gebeliği önlemek için yapılan araştırmalar sonucu pratik olarak herkesin üreme olmaksızın cinsel ilişki kurabileceği belirlendi. Bir başka deyişle, çiftler artık yapay döllenmeyle çocuk sahibi olabilirler, yani hiç doğrudan cinsel bir çabaya girilmeksizin gebe kalabilirler. Bu gelişmeler sonucunda cinsiyet ve üreme olgusu, bir kez daha herkesin farklı ahlak sorunlarını gözden geçirip tartışmasına yol açmıştır.

Birçok toplum artık bu olguyu hesaba katmaya başlamış, hatta bazı ülkeler cinsel bilgilerin öğretilmesi için bu işe resmen el atmışlardır. Aslında bu ülkelerde geleneksel cinsellik eğitimi hiçbir zaman üreme bilgisini vermekten öteye gitmiyordu. Öğretmenler bu konuda konuşmaya başladığında, bir bebeğin doğumunu anlatmaktan uzaklaşıp, yaşamın başka gerçeklerini tartışmaya yöneliyordu. Gerçekte, gebelikten korunma da bu anlayışla doğru bir biçimde öğretilemiyordu. Çoğu insanlar da bu tür bilgilerin öğretilmeye başlamasıyla toplumda genel bir ahlaksızlığın başgöstereceğine inandılar. Aslında bugün yeni tanınmaya başlayan bir gerçek vardır ki, o da, gençlerin bu tür bilgileri yadsımasının ahlaksızlığa yol açacağıdır. Bir yandan da nüfus patlaması dünyanın değişik yerlerindeki ülkeleri ahlak yargıla-

rının tersine dönmesi yüzünden zorlamaktadır. Artık çoğu ülkelerde özel ve resmi kuruluşlar gebelikten korunmayı bilinçli bir biçimde öğretebilmek için birçok yolu denemektedirler. Yayımladıkları kitaplar, dergiler, broşürler, ilanların yanı sıra hazırladıkları filmler ve danışma bürolarıyla yoğun bir uğraş içindedirler. Aynı zamanda toplumdan herhangi bir tepki gelmeksizin onların üreme dünyaları üzerinde tam bir denetim kurmaya çalışmaktadırlar.

Cinsiyet ve üremenin ayrımı kuşkusuz yaşamımızda bir devrime yol açacaktır. Artık cinsel ilişki sonucu istenmeyen bir gebelik olmayacak ve gebe kalma bilinçli bir seçimle gerçekleşebilecektir. Aynı zamanda bu gelişme, çiftlerin ilişki sırasında birbirlerini kırmalarının da önüne geçen bir öğe olacaktır. Çiftler arasında karşılıklı anlayış ve ortaklık çok daha güçlenecek, birçok çift planlarını önceden yapacak ve kadının gebeliğinden çocuğun doğumuna değin çıkabilecek sorunları birlikte paylaşacaklardır. Modern hastaneler, çocuğun doğumu sırasında sabırsızlıkla bekleyen babayı yüreklendirici, ayrıca çiftlerin çocuk bakımı üzerine isteklerini artırıcı olanaklara sahiptir. Bu paylaşılan ilgi ve sorumluluklar kısa zamanda kadın ve erkeğin toplum içindeki rolünün değişimine yol açacaktır. Bu, aynı zamanda insan tarihinde ilk kez bir cinsel eşitliğe öncülük edecektir.

Zamanımızda her iki cinsiyetin de temel biyolojik olguları apaçık bilmesi gerekmektedir. Yanıtsız kalan birçok önemli sorun olmakla birlikte, bilimadamları doğumun bilinmeyen birçok yanlarını ortaya çıkararak büyük ilerlemeler göstermişlerdir. Şimdiye değin baştacı edilen birçok mit ve yanlış anlayış geride kalmıştır artık. Bugün bedenlerinin üreme işlevini anlayan erkek ve kadının, önceki zamanlardan daha mutlu anababalar olmalarının yolu açılmıştır. Aşağıdaki sayfalarda insanın üremesi, üzerine günümüz biyolojik ve tıbbi bilgilerinin bir özetini sunacağız. İki özel bölümde de «Gebelikten Korunma ve Çocuk Düşürme»ye değinilecektir. Bu sorunlara değişik toplumsal yaklaşımlar, kitabımızın «Cinsiyet ve Toplum» adlı üçüncü bölümünde tartışılacaktır.

ÜREME

Eskiden, gebe bir kadına, karnında bir 'gebelik' olmuş ya da 'gebe kalmış' denirdi. Bugün bu terimler günlük dilde az duyulur hale gelmiş, dahası pek çok kişi tarafından gösterişçi ve melodramatik bulunur olmuştur. Bununla birlikte bilimadamları, yeni bir insanın varlığını ya da yeni bir yaşamın başlangıcını belirtmek istedikleri zaman, hâlâ şu 'conception', yani gebe kalma sözcüğüne başvurmaktadırlar. Gebelik bu basit görünümüne karşın, henüz tam olarak anlaşılmaktan uzak, çeşitli karmaşık olgularla doludur. Bu nedenle bilim adamlarının tümü gebe kalma terimini ortak anlamda kullanmazlar.

Bir kadının gebeliğinin birkaç biyolojik sürecin bileşimiyle sonuçlandığını biliyoruz. Buna göre:

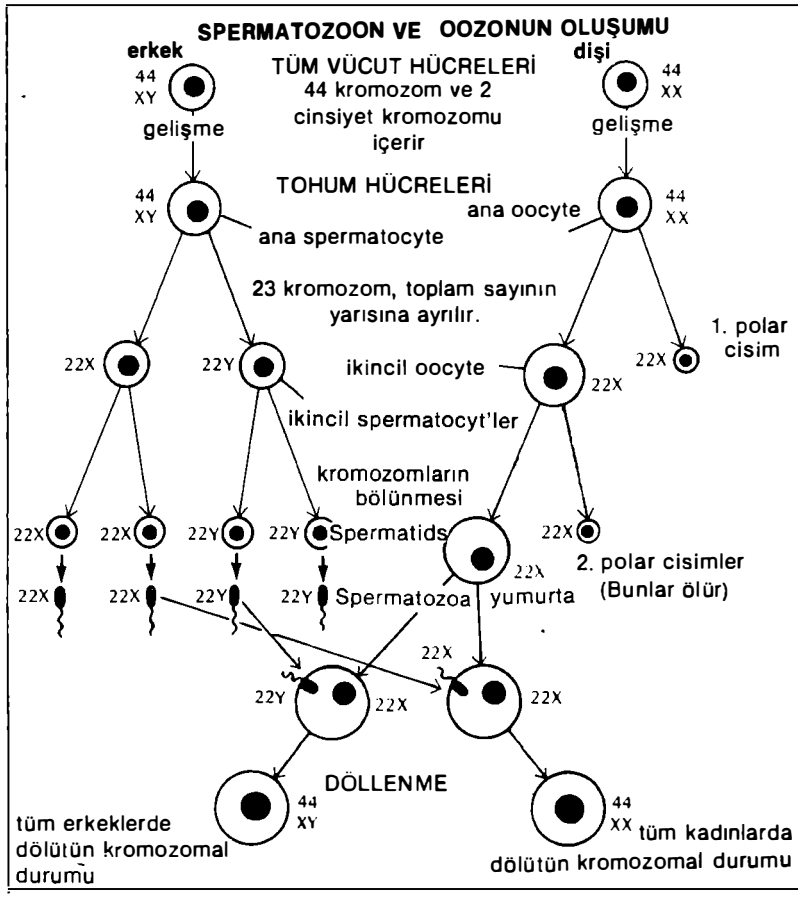
- Erkek ve dişi cinsiyet hücrelerinin birleşmesiyle zigot adı verilen yeni, tek bir hücre oluşur. Bu sürece döllenme denilir.
- Zigotun gelişimi hücre bölünmesiyle olur; bu, blastosist olarak adlandırılan, top biçiminde hücrelerin oluşmasına yol açar. Bu sürece segmentasyon, yani bölünme adı verilir.
- Blastosist kümesinin dölyatağına inerek bağlanması, bu sürece yuvalanma (içeyerleşim) denir.

Bu süreçlerin herhangi birinde yanlış bir olay olursa gebelik gerçekleşemez.

Gelişim üzerine çalışmalar yapan biyologlar, gebelik üzerine kesin bilimsel nedenler söyleyebilmek için derhal döllenmenin tamamlanma sürecini incelemeyi öngörürler. Bir başka deyişle bazı üreme fizyologları, yuvalanma sürecinin başlamasıyla, yeni bir yaşamın başlayacağı biçimindeki tezlerine inanırlar. Yani onlar döllenme olmadan gebeliğin olamayacağını söylerler.

Aynı soruna bu farklı bilimsel yaklaşımlardan dolayı bazen insan yaşamının ne zaman başladığını öğrenmeye çalışan birinin kafası karışmaktadır. Bununla birlikte modern bilimsel gelişmelerin tam ölüm anına ilişkin geleneksel yaklaşımları da parçalayıp attığını unutmamak gerekir. Artık artan bilimsel bilgilerimizle yaşamın sonu kadar başlangıcını da belirleyebilmek oldukça zorlaşmıştır. Gerçekten, şimdi herhangi bir özel durumun kesin olarak yerini belirtmek çok güçleşmiştir. Demek ki hâlâ çok şeyler bilmeyi ve

daha fazla özel terminoloji geliştirmeyi gerekli buluyoruz. Yoksa bu zor soruları nasıl yanıtlarız.

CİNSİYETİN BELİRLENMESİ

Çizelge, dişi ve erkek cinsiyet hücrelerinin üretimini karşılaştırdıktan sonra, döllenmenin olası sonuçlarını gösterir.

1. Spermotozoon ve Oozon Oluşumu

Bir ana spermatocytle, sonunda dört olgun spermatozoa dönüşürken, bir ana olgunlaşmamış gamet (occyte), yalnızca bir yumurtaya girer. Çok küçük polar cisimcikler (oogenesis sürecinde oluşmuşlardır) ölür ve parçalanır. (Aynı zamanda 29, 30, 45. sayfalara bakınız.)

2. Döllenme

Tüm olgun yumurtalar bir X-kromozomu taşır, ancak spermatozoa ya bir X ya da bir y kromozomu taşır. Böylece bir yumurta ve spermatozoa'nın birliği (döllenme), olası iki yeni hücrenin her ikisinden biriyle sonuçlanabilir: biri erkek çocuğun gelişmesi (X-y bileşimi), biri kız çocuğunun gelişmesidir (XX-bileşimi).

Aşağıdaki paragraflarda insan yaşamının üremesine yardım eden temel biyolojik süreçlerin bir özeti verilmiştir.

ERKEK CİNSİYET HÜCRELERİ: SPERM

İnsan yaşamı farklı cinsiyetlerden bireylerin birleşme çabaları sonucu başlar. Bir erkek ve bir kadının üreme yapabilmesi için her iki cinsin de cinsel bakımdan olgun olması gerekir. Yani onların vücutları cinsiyet hücreleri (gametler) üretebilecek düzeyde olmalıdır.

Erkek cinsiyet hücrelerine sperm denilir (spermatozoon, çoğulu spermatozoa). Sperm hücreleri, erkek cinsiyet bezlerinde, yani erbezlerinde üretilir. İnsan vücudunun en küçük hücreleri olan spermler çıplak gözle görülmez, ancak mikroskop altında gözlemlenebilirler. Tek bir sperm hücresi üç birimden oluşur. Bunlar kafa, gövde ve kuyruktur. Baş bölümü, bütün tohum hücresinin onda biri kadar uzunluktadır ve bölümde erkeğin kalıtım özelliklerini taşıyan 23 tane kromozom bulunur. Spermin toplam uzunluğu ise 1 santimetrenin 250'de biri dolayındadır. Sperm hücresi, bir kadının yumurtasıyla birleştiği zaman, üreyecek çocuğun cinsiyetini bu kromozomlardan biri belirler. Bir başka deyişle, iki tür sperm hücresi bulunmaktadır: X kromozomu içeren ve kız çocuğun üremesini sağlayanlar, ya da y kromozomu içeren ve erkek çocuğun üremesini sağlayanlar. Baştan sonra gelen gövde, sperme güçlü hareket yeteneği için enerji sağlar. Hareketin oluşması gövdenin altındaki üçüncü bölüm olan kamçı biçimindeki kuyrukla sağlanır. Bir kuyruğun güçlü darbesiyle uygun koşullar altında sperm hücresi dakikada 3 mm kadar yol alabilir. Bu hareket kadının iç kısımlarında bir yerde bulunan yumurtaya spermin ulaşması bakımından çok önemlidir. Bu hareketle sperm, döllenmenin gerçekleşebileceği Fallop borularında yumurta hücresiyle birleşmeye doğru yol almaktadır.

Erkeğin cinsiyet bezleri ergenlik döneminde bir kez olgunlaştıktan sonra her gün milyonlarca sperm hücresi üretir. Bu sayının en küçük bir kısmıyla bile bir kadının gebe kalması olasıdır. Bir insanın yaşamı boyunca spermlerin çoğu bir döllenme koşulları olmaksızın boşaltılır. Aslında boşalma olmadan basit olarak yeniden vücudun içine çekilir.

DİŞİ CİNSİYET HÜCRESİ: YUMURTA

Dişi cinsiyet hücrelerine yumurta denir. (Ovum, çoğulu ova). Yumurtalar, dişi cinsiyet bezi olan yumurtalıklarda üretilir ve insan vücudundaki en

büyük hücreler olarak bilinir. Çıplak gözle de görülebilen yumurtalar, bir tümcenin sonundaki noktaya benzerler. Yumurta ve spermin hacimleri arasında çok büyük bir karşıtlık göze çarpar. Yalnızca üç sperm hücresinin toplam uzunlukları bir yumurta hücresinin çevre uzunluğuna eşittir. Buna karşın, yumurtanın hacmi spermin hacminden 85.000 kez daha büyüktür. Biçimi yuvarlak olan yumurta, kadının kalıtsal özelliklerini taşıyan 23 tane kromozom barındırmaktadır. Sperm hücresinde bulunan iki tür cinsiyet kromozomuna karşılık, yumurtanın kromozomu yalnızca tek türdedir. Bütün yumurtalar dişilik kromozomu, yani X kromozomunu taşır. Bir yumurta kendisi gibi bir X kromozomu taşıyan bir spermle birleşirse, bu birleşmeden doğacak çocuk kız olacaktır. Eğer, aynı yumurta bir Y kromozomu taşıyan sperm hücresiyle birleşseydi, bir erkek çocuğu olurdu. Başka bir deyişle, çocuğun cinsiyeti yalnızca yumurtayla değil, spermin içeriğine göre belirlenir. Yumurta, spermle birleşmek için kadının vücudundan ayrılmaz. Bunun yerine döllenmenin olabilmesi için spermin kadın vücuduna gelmesi gerekmektedir.

Ergenlik sırasında olgunlaşan dişi cinsiyet bezleri, normal olarak her ay bir yumurtayı dışarı bırakır. Bu durumda bir kadının yaşamı boyunca yumurtalıktan döllenmek üzere saldığı yumurta sayısı ancak 400'ü bulur. Kuşkusuz bu yumurtaların birçoğu döllenmeyip ölürler ve âdet sırasında vücuttan dışarı atılırlar.

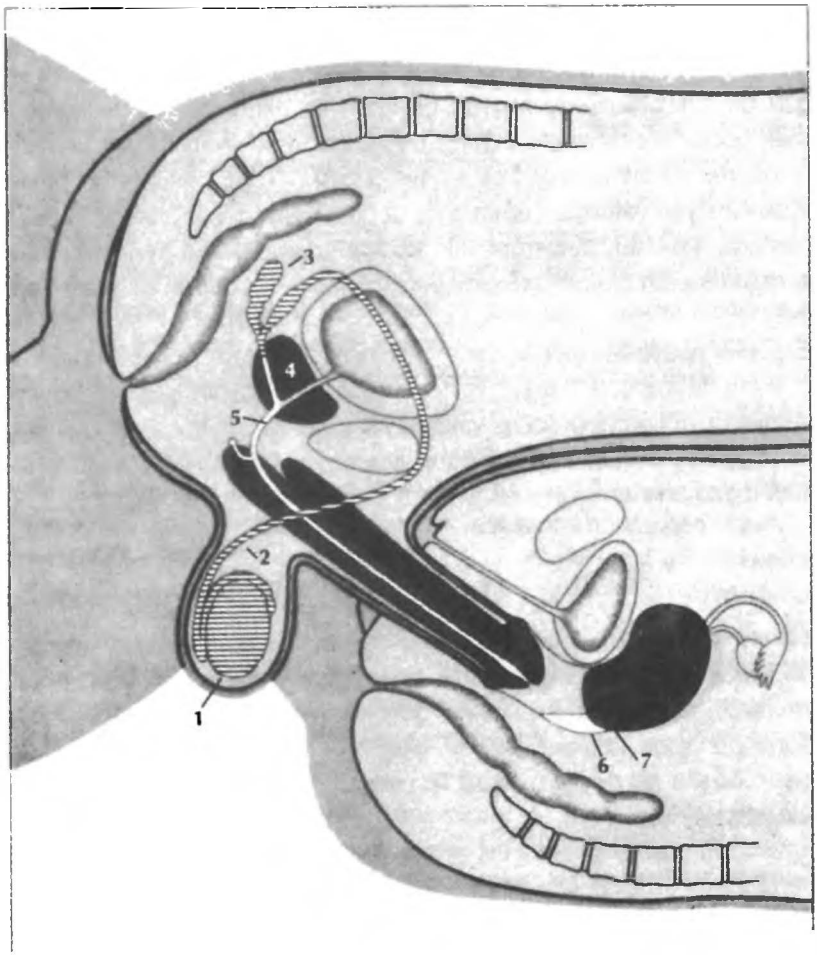
CİNSEL BİRLEŞME (ÇİFTLEŞME)

Daha önce söz edildiği gibi, gebelik ancak bir kadının vücudunun içinde olabilir. Burası, bilindiği gibi yumurta ve spermin karşılaştığı yerdir. Spermle yumurtanın buluşması çoğunlukla bir birleşme sonucu gerçekleşir. Coitus terimi de zaten Latince 'birlikte giden' anlamına gelen bir sözcükten türemiştir. Başka bir deyişle, bu terim çiftleşme, cinsel bağlanma anlamına gelmektedir.

Erkek ve kadının cinsel birleşme sırasındaki çok yakın temasları kendilerine büyük bir haz verir. Onların bu hazları vücutlarının karşılıklı uyarımları arttıkça yükselir,

Nihayet haz ve heyecan doruğa yaklaşır. Orgazm olarak bilinen bu doruk, bir rahatlama ve derin bir doyum duygusu verir ve erkeğin cinsel organından kadınınkine ani bir meni boşalması görülür. Sperm hücreleri, meni içerisinde bulunur. Açıktır ki insan üremesinde orgazmın büyük önemi vardır. Orgazm sırasında erkeğin cinsel organlarının içinde bulunan kas-

lar kasılarak meninin dışarıya atılmasını sağlarlar. Bu ani atılma işine 'boşalma' denilir. Boşalma olmazsa sperm hücreleri vücudun içinde kalır. Bununla birlikte bu kurala uymayan durumlar da görülmektedir. Kimi insanlar orgazmdan hemen önce boşalabilmekte, hatta orgazm başarılı bile olamamaktadır. (Kapsamlı bilgi için bkz. «Gebelikten Korunma», «Geri Çekme».)

CİNSEL BİRLEŞME

Şekil, sperm hücrelerinin erbezlerinden meni kesesine yol alışını gösteriyor. Bu yolculuğun sonucunda sperm, cinsel etkinlik için boşalmaya hazır duruma gelir. Cinsel birleşme sırasında sperm hücreleri, rahim boynunun yanındaki vajinaya boşalarak, meninin bir kısmının bulunduğu prostat bezine girer.

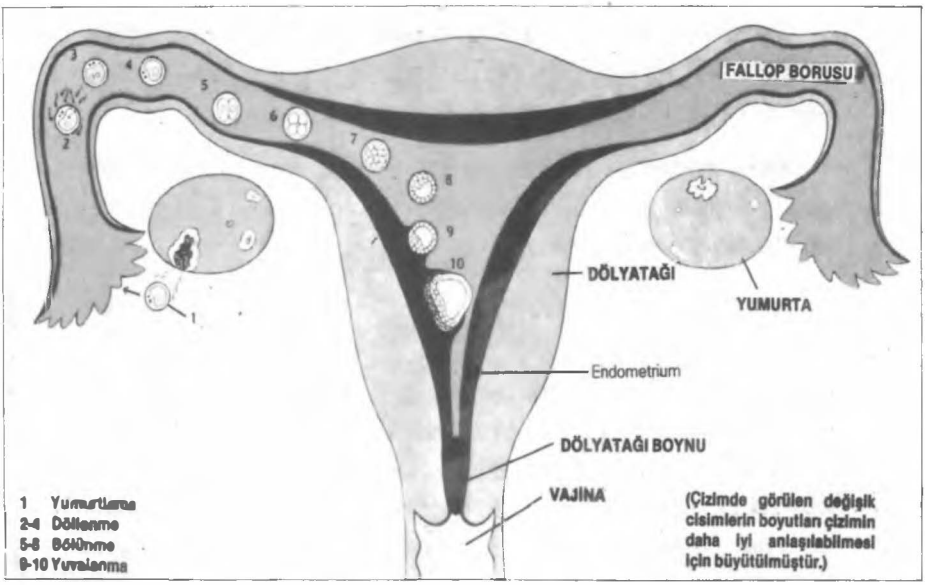
1. Erbezleri, 2. Meni kesesi, 3. Vesikül Seminalis, 4. Prostat, 5. İdraryolu, 6. Meni havuzu, 7. Cervix (dölyatağı boynu)

Öte yandan bir kadın da orgazm olmaksızın gebe kalabilmektedir. (Kapsamlı bilgi için «Erkeğin Cinsel Tepkileri» ve «Kadının Cinsel Tepkileri» bölümlerine bakınız.)

Ayrıca modern tıbbî yöntemlerle artık birleşme olmaksızın yapay döllenme yoluyla da gebe kalınabilmektedir. (Bu konuya ilişkin kapsamlı bilgi için «Kısırlık» bölümüne bakınız).

DÖLLENME

Yumurtalıklardan birinden bir yumurta dışarı atılınca, bu yumurta, hiç zaman yitirmeksizin en yakındaki fallop borusunun açık ucundan hemen içeri girer. Borudan dölyatağına doğru yol alırken bir sperm hücresiyle birleşebilecek biçimde olgunlaşır. Daha fallop borusu içinde birkaç saat geçmişken olgunluğa varmış olur. Döllenmenin olabilmesi tam da bu zaman içinde gerçekleşebilir. Yumurta ile spermin birleşebilme süresi 24 saatten bile azdır. Eğer böyle bir birleşme olmazsa, yumurta ölür ve çözülür. Bununla birlikte fallop borusu içinde hareket halinde olan yumurta, cinsel birleşmeden birkaç gün sonra bile buraya dek gelmiş ve hâlâ canlı kalmış spermlerle karşılaşabilir. (Cinsel birleşmeden 5 gün sonra fallop borusu içinde canlı bulunan spermlere rastlanmıştır.) Birleşme sırasında boşalmayla dışarı fışkırtılan sperm hücreleri, meni denilen gri beyaz renkli, koyu bir sıvı içinde yüzerler. Boşalmadan sonra meni, dölyatağının girişine yakın bir yerde birikerek durur. Bir kerede akıtılan meninin tüm miktarı bir çay kaşığı dolusunu ancak bulur. Bu ölçüdeki meni içerisinde yaklaşık 200-300 milyon sperm hücresi bulunmaktadır. Bunlar dölyatağına girme ve oradan da fallop borularından yukarı çıkma çabası içindedir. Oysa, tam bu sırada yumurtalıklardan biri dışarıya bir yumurta salabilir. Dölyatağının girişi kalın ve geçilmez bir mukoza ile kaplıdır. Bu mukoza ancak yumurtlama sırasında sperm hücreleri tarafından aşılabilecek incelikte olabilir. O zamanda bile spermlerin ancak yüzde biri dölyatağına girmeyi başarabilir. Ötekiler, dölyolunun kendilerine yaramayan hafif asitli ortamında birkaç saat içinde ölürler. Dölyatağına giren sperm hücreleri ise orada hafif baz özellikte daha iyi bir ortam bulurlar. Bundan başka, dölyatağının ve fallop borularının kasılımları onlara yolculuklarında yardımcı olur. Yine de bir yumurta ve spermin birleşmesinin olası olduğu fallop borularının üst kısmına ancak birkaç yüz birkaç bin sperm ulaşabilir.

YUMURTLAMADAN YUVALANMAYA

Çoğunlukla birkaç sperm hücresi aynı zamanda yaklaşır yumurtaya. Bununla birlikte yumurtanın içine ancak onlardan bir tanesi girer, çünkü yumurtaya ilk spermin girişiyle birlikte yumurtanın dış katında oluşan kimyasal bir değişiklik, başka sperm hücrelerinin içeri girmesini engeller. Sperm hücresi, yumurtaya girer girmez kuyruğunu yitirir. Tek bir birim haline gelen sperm şişer ve ufak bir hücre çekirdeği oluşturur. Bu hücre çekirdeği daha sonra yumurta tarafından geliştirilecek bir başka hücre çekirdeğiyle birleşir. İşte bu sürecin bütününe döllenme adı verilir. Spermin çekirdeğine gelen 23 kromozom, yumurtanın çekirdeğinden gelen öbür 23 kromozomla birleşince döllenme süreci tamamlanmış olur. Böylece döllenme sonucunda 46 kromozom taşıyan yeni bir hücre oluşur. Doğrudan doğruya döllenme sonucu oluşan ve kadınla erkeğin kalıtsal özelliğini taşıyan bu yeni hücreye zigot adı verilir.

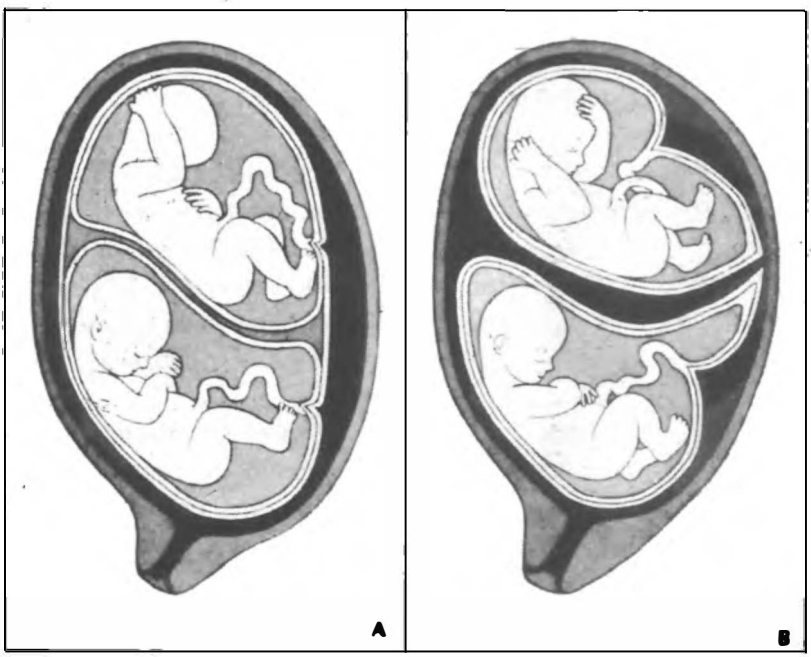
BÖLÜNME (SEGMENTASYON)

Sperm çekirdeğinin yumurta çekirdeğiyle birleşmesinden birkaç saat sonra zigotta bir iç bölünme süreci başlar. İlkönce iki hücreye ayrılır, sonra dörde, sekize, on altıya... böyle sürüp gider bu bölünme. Yani her bölünmeyle

bir öncekinin iki katı oranında yeni hücre ortaya çıkar. Bu bölünme süreci, zigotu bir hücreler kümesine dönüştürür. Mikroskopla bakıldığında bu kümenin bir dut salkımına benzediği görülür. Küme, yavaş yavaş fallop borularından aşağıya inerek döllenmeden üç gün sonra dölyatağına varır. Bu süre sonunda zigot bir hücreler balonu haline gelen «blastosist»e dönüşmüştür.

YUVALANMA

Dölyatağına ulaşan blastosist, gelişimini birkaç gün daha sürdüdür. Bundan sonra dölyatağı iç duvarına bağlanmaya hazır duruma gelir. Bu bağlanma aşağı yukarı döllenmeden bir hafta sonra başlar.

İKİ İKİZ ÖRNEĞİ

A. Eş Yumurta İkizleri: Özdeş cinsiyetten olup tek plasenta'yı (döleş) paylaşır. Her iki dölüt torbasını bir dış zar kuşatır.

B. Ayrı Yumurta İkizleri: Dölütler ayrı cinsiyetlerden olabilir. İki plasenta'nın (döleş) da kendi zarı ve dölüt torbası vardır.

ikinci bir hafta sonra da blastosist, dölyatağının iç yüzeyini oluşturan besleyici dokulara kendini bütünüyle gömer. Bu sürecin bütününe de yuvalanma denir ve bu nokta gebeliğin kesinleşme anı olarak görülür. Yuvalanma ancak belirli özel koşullar altında gerçekleşebilir. Örneğin zigot, bir blastosist biçimine dönüşmeden dölyatağına ulaşmışsa, yuvalanma olası değildir ve böyle bir durumda gebelik kesin olarak oluşmaz. Dölyatağının iç duvarı blastosisti kabule hazır değilse, yine aynı şey görülür. Her iki durum sonucunda da hücre kümesi ölüp çözülecektir.

Bazı çok seyrek durumlarda, blastosistin dölyatağı duvarına bağlanmak yerine falop borusunun içine ya da dölyatağı dışında başka bir yerlere, yani karın boşluğuna bağlanabilir. Dış gebelik adı verilen bu durumda, doğacak çocuğun yaşaması söz konusu olamayacağı gibi, kadının yaşamı da tehlikeye girer. Bu nedenle dış gebeliğe ameliyatla son verilmelidir.

ÇOK SAYILI GEBELİKLER

Kimi durumlarda zigot, bir dış bölünmeyi gerçekleştirip iki ayrı hücreye bölünür. Bu iki yeni hücre birbirinden bağımsız olarak gelişimlerini sürdürürler. Sonuçta her ikisi de dölyatağına ulaşmayı başarırlar ve burada ayrı ayrı yuvalanırlar. Bu durum sonucunda ikiz gebelik ortaya çıkar. İkizlerin her ikisi de aynı yumurta ve spermden geldiği için birbirlerinin özdeşi olacaktır: Yani özdeş cinsiyet ve öteki bakımlardan da büyük bir benzerlik.

Aslında eş yumurta ikizlerinin gelişimi fallop borularında başlamak zorunda değildir. Döllenmenin ikinci ve on dördüncü günleri arasında herhangi bir zamanda oluşabilirler. Böylece yuvalanma sırasında bile blastosist bölünerek iki değişik embriyon halinde gelişebilir.

Çok seyrek durumlarda, aynı anda, birden çok yumurtanın fallop borularına indiği görülür. Bu yumurtalar döllendikleri zaman yine birden çok embriyon oluşacaktır. Böyle bir gebelik sonunda doğan ikizler, ayrı yumurta ikizleridir. Bu biçimde üç bebek birden doğarsa üçüz, dört bebek birden doğarsa dördüz, beş olursa beşiz vb. denilir. Bu bebeklerin her biri, ayrı bir yumurtanın ayrı bir sperm tarafından döllendiğinde ayrı cinsiyetlerden olabilir ve birbirleriyle benzerlikleri, herhangi başka kardeşten daha fazla değildir.

GEBELİK

Bir kadının gebeliği onun dölyatağındaki döllenmiş yumurtanın yuvalanmasıyla başlar ve normal koşullar altında dokuz ay sonra bebeğin doğumuyla sona erer. Oysa çağdaş tıbbın kesin kanısı gebeliğin başlangıcının yuvalanma tarihiyle değil, en son âdet görme tarihine göre olmasıdır. (Bunun nedeni de kadının yuvalanmanın farkında olamaması, ancak çoğunlukla son âdet görme gününü anımsayabilmesidir.) Böyle bir takvime göre kadın 280 gün, yani 40 hafta sonra doğum yapacaktır. Aynı hesaplama yöntemini temel alırsak, doğum süreci önceden şöyle hesaplanabilir: 'Aylardan 3 çıkartıp, günlere 7 eklemek', Örneğin son âdet görmenin ilk günü 10 Aralık, yani 12. ayın 10. günü olursa:

Aylardan 3 çıkar: 12-3 = 9
Günlere 7 ekle: 10 + 7 = 17

Bu hesaba göre doğum tarihi: 9. ayın 17. günüdür. Yani Eylülün 17'si.

Sağlıklı bir bebek, bir kadının vücudunda son derece karmaşık ve büyüleyici bir büyüme sürecinden sonra dünyaya gelir. Bu sürecin tam mekanizması bugün bile bütünüyle anlaşılabilmiş değildir. Bununla birlikte bu sürecin temel aşamalarını tanımlayabiliriz. Aşağıdaki paragraflar döllenmiş bir yumurtanın insan vücudunda nasıl geliştiğini özetleyecektir.

EMBRİYON VE DÖLÜTÜN GELİŞİMİ

Döllenmiş yumurtanın doğumda gördüğümüz bebek haline dönüşmesi, üç temel aşamadan geçer. 1. Yuvalanmadan önceki aşama, 2. Embriyon aşaması, 3. Dölüt aşaması. Yuvalanmadan önceki aşamayı henüz gördüğümüz için, konuya yeni organizmanın dölyatağı içinde gelişiminden gireceğiz. (Ayrıca «Gebelik»e bakınız.)

Embriyon

Yunancada iş, şişkinlik anlamına gelen embriyon terimi, büyümekte olan organizmanın ikinci haftası ile sekizinci haftası arasındaki varlığını belirtmek için kullanılır. Bu hücreler kümesi, bu süre içinde 2-3 cm'lik bir uzunluğa

ulaşır. Gelişme ilerledikçe embriyon ile dölyatağı arasında değişmez özel bir alışveriş organı olan **plasenta** büyümeye başlar. Embriyon, plasentaya göbek kordonuyla bağlıdır. (Doğumdan hemen sonra bebeğin göbek kordonu hâlâ plasentaya bağlıdır ve onunla birlikte dışarıya atılır. Bu nedenle plasentaya 'son' da denilir.) Plasenta bir süzgeç, bir korunak görevi yapar. Embriyonun daha sonraları dölütün annenin kanından besin ve oksijen emmesine, kendi kanından karbondioksit ile öteki gereksiz maddeleri atmasına yardımcı olur. Bununla birlikte, her iki kan dolaşım sistemi, birbirinden tümüyle ayrı kalır.

Yaşamın ilk aylarında insan embriyonu kedi, köpek ya da domuz gibi herhangi bir gelişmiş hayvanın embriyonuna benzer. Sonra ikinci ay içinde yavaş yavaş insan görünümü almaya başlar, yüzü biçimlenir, kolları, bacakları, el ve ayakları gelişir. Bacaklar arasında cinsel organların ilksel başlangıçları belirir. Ancak bu gelişme anında organlar arasında farklılaşma henüz başlamamıştır. Büyümükte olan organizma tümüyle insan görünümü kazandığında, embriyon aşamasından çıkarak dölüt aşamasına girer.

Dölüt

Dölüt, yaşamının üçüncü ayının başlangıcından doğum zamanına değin büyümekte olan organizmayı tanımlamak için kullanılan terimdir. Dölüt 2-3 cm. boyundayken ancak birkaç gram ağırlığındadır. Doğuma değin süren gelişme içerisinde aşağı yukarı 50 cm. boyunda, 3-3,5 kg. ağırlığında bir bebek durumuna gelir. Bu gelişimin ilk haftalarında iç organlarda dişi-erkek cinsiyet farklılaşması belirginleşir. Kısa bir süre sonra da dış cinsiyet organları kendilerine özgü bir görünüm kazanırlar. Bazen gebeliğin beşinci ayı dolaylarında bebeğin hareketleri anne tarafından hissedilecek ölçüde artar. Eskiden, bu anın bebeğin ana karnında canlandığı zaman olduğuna inanılırdı.

Büyümesi boyunca dölüt, her türlü incinmeden iyi korunmuş olarak, amniyos kesesi ya da dölüt torbası adı verilen, içi sıvı dolu bir kese içinde yüzer. Altıncı ayın sonunda dölüt, artık 20 cm. boyunda ve 600-650 gram ağırlığındadır. Bu aralarda nefes alıp vermeyi denetleyen beyin merkezleri gelişmeye başlar. Ne denli az rastlansa da, bu durumdaki dölütün erken doğum halinde yaşayabilmesi büsbütün olanaksız değildir. Bununla birlikte, henüz yetersiz olan nefes alıp vermeden dolayı beynin zarar görme ola-

sılığı büyüktür. Dölütün gelişmesinin son ayı, beyinde ısı denetim mekanizması ile deri altına koruyucu bir yağ tabakasının yerleşmesi gibi özel birtakım ayrıntıları kapsar. Erkek dölütte erbezleri torbaya girer. Eğer bu inme gerçekleşmemişse doğumdan sonra bu durumu düzeltmek için gerekli müdahale yapılmalıdır. Eğer bu durum sürer giderse kısırlıkla sonuçlanır. Doğumdan öncek son haftalar sırasında dölüt yalnız boyca büyümekle kalmaz, aynı zamanda ağırlığını da önemli ölçüde artırır. 2,5 kg. altında bir dölüt, az gelişmiş sayılır.

Gebelikte Kadın

Doğumdan önce yeni bir canlının oluşumu ve gelişimini özetledikten sonra şimdi geleceğin annesinin karşılaşacağı süreci gözden geçireceğiz.

Gebeliğin Belirtileri

Bir embriyonun dölyatağında yuvalanmasıyla birlikte gelişmeye başlayan plasenta, koryon gonadadtropin adıyla bilinen belli bir hormon üretir. Bu hormon, yumurtalıkları uyarır ve östrojen ile projesteron hormonlarının salgılanmalarının devam etmesini sağlar. Sonuç olarak yeni yumurta olgunlaşması olmaz ve âdet görme kesilir. Nedeni, dölyatağı iç duvarının gebelik süresince bozulmayıp yerinde kalmasıdır. (Kapsamlı bilgi için âdet görme bölümündeki, «Kadının Cinsel Organları»na bakınız.) Bu nedenle kadın, düzenli âdet görmede bir kesilme olduğu zaman cinsel ilişki sırasında gebe kaldığını düşünür. Bununla birlikte bazen bu belirti yalnızca âdet görmenin gecikmesinden dolayı olmayabilir. Eğer kadının göğüslerinde büyüme ya da meme uçlarında bir koyulaşma varsa, sık sık sidik çıkarma gereksinimi duyuyorsa bu gebelik olasılığının arttığını gösterir. Tüm bu olası belirtiler gebeliğin kesin olarak varolduğunu söylemeye yetmez.

Ayrıca gebeliğin daha kesin olması belirtilerini aramak gerekebilir. Dölyatağının genişlemesi, dölyatağı boynunun yumuşaması ve üçüncü ay sırasında karnın büyümesi, gebeliğin öteki belirtileri olarak sıralanabilir. Yuvalanmadan üç hafta ya da son âdet görmeden altı hafta sonra, plasental koryon gondadodtropin hormonu, kadının sidiğinde ortaya çıkabilir. Böyle basit bir denetim birkaç dakika içerisinde yapılabilir. Olumlu bir hormon denetimi doğru olmakla birlikte, olumsuz bir sonucun da tam olarak güvenilebilecek bir durum olmadığı göz önüne alınmalıdır.

EMBRİYON GELİŞİMİ

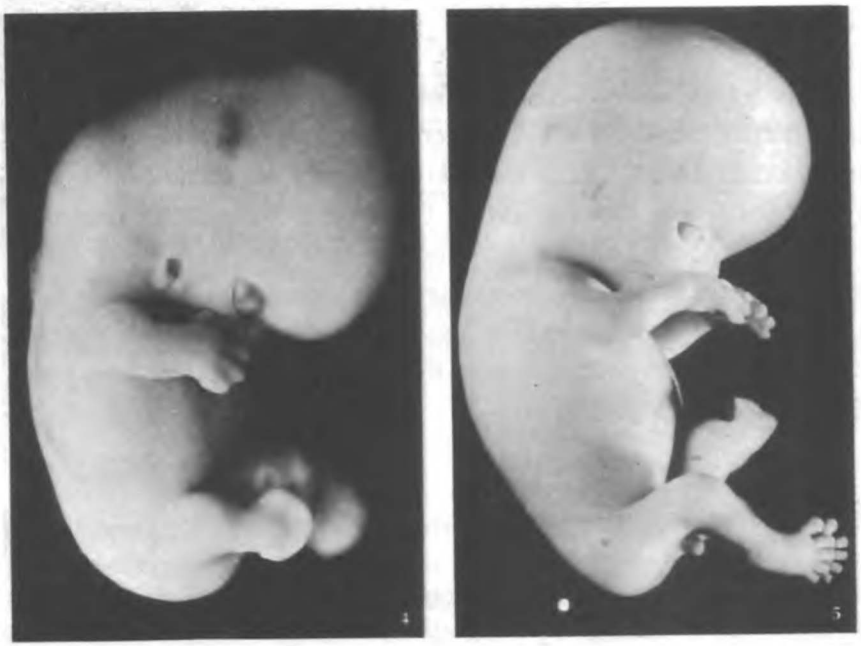
1. Dört haftalık, 2. Beş haftalık, 3. Altı haftalık, 4. Yedi haftalık, 5.Sekiz haftalık

Gebeliğin kesin üç doğru belirtisi vardır: 1. Dölütün kalp atışının duyulması. Doktor bunu beşinci ayın başlarında bir stetokoskopla kolaylıkla duyabilir. 2. Dölütün etkin hareketi. Bu da aşağı yukarı aynı zamanda duyulabilir. 3. Dölüt iskeletinin bir röntgen filminde görülmesi. (Tıbbi nedenler dolayısıyla dölütün X ışınlarından etkilenmemesi için çoğu kez bu deneyimden kaçınılır.)

Gebeliğin gelişmesi üç dönemde ele alınmaktadır.

İlk Üç Aylık Dönem

Doktorlar, gebeliğin dokuz ayını üç aylık döneme ayırarak ele alırlar. En son âdetin ilk gününden başlayan ilk üç ayda kadın, gebeliğin ilk belirtilerini görür. Böylece âdetten kesilme ile bulantı (sabah hastalığı) çoğunlukta bir doktora görünmek için yeterli neden sayılır. Doktor gerçekten gebeliğin olup olmadığını saptamaya çalışacaktır. Yukarıda belirtildiği gibi basit hormonal gebelik testi, son âdet tarihinden yaklaşık altı hafta sonra yapılabilir.

Eğer gebelik durumunun olduğu belirlenmişse tıbbi denetim ve bakım, doğuma değin sürdürülmelidir. Bu denetimin başlangıcı olarak kadının tıbbi geçmişinin saptanması gerekir ve sonra yapılacak tam bir bakım, herhangi bir sorununun olup olmadığını ortaya çıkaracaktır. Bunların yanı sıra bazı testlerin de yapılması gerekmektedir. Öneğin, kan testi ile kadının Rh pozitif mi, Rh negatif mi olduğu, ya da frengi mikrobu taşıyıp taşımadığı belirlenir. (Kapsamlı bilgi için «Olası Sorunlar ve Şikayetler» ile «Zührevi Hastalıklar» bölümüne bakınız.) Tüm bu ölçümler, normal bir gebeliğe ve sağlıklı bir çocuğun doğumuna katkıda bulunacaktır.

İkinci Üç Aylık Dönem

Dördüncü ayın başlangıcıyla altıncı ayın sonu çoğunlukla gebe kadının rahat olduğu dönemdir. Önceleri görülen bulantı kaybolur ve henüz oldukça küçük olan dölüt, herhangi bir rahatsızlığa neden olmaz. Bununla birlikte bazen beşinci ay dolaylarında kıpırtılar sezilmeye başlar ve herhangi basit bir alet yardımıyla kalp atışları duyulabilir. Dölüt, gelişmesini sürdürürken, karın da gözle görülebilir bir biçimde genişler ve ikinci üç aylık dönem sonunda gebelik belirgin bir görünüm kazanır.

Son Üç Aylık Dönem

Gebeliğin son üç ayında kadının sık sık doktora muayene olması gerekir. Çünkü görülebilecek şikayetlerin pek çoğu bu dönemde ortaya çıkar. Kadının karnındaki şişkinlik, göbek deliğinin yukarılarına ulaşınca dölütün gelişimi çok daha açık bir biçimde görülür. Gebeliğin 8. ayında dölüt, gelişmesinin en yüksek noktasına ulaşır. Artık doğuma hazır duruma gelmiştir. Gebeliğin başlangıcından sonuna kadarki süre aynı kadında bile değişebilir. Çokça beden hareketi yapan kadınlar başkalarına göre daha erken doğurur; kızlar da erkeklerden biraz daha önce doğar, kimi seyrek durumlarda gebeliğin 280 günü aştığı görülür.

Olası Sorunları ve Şikayetler

Gebelik süresince kadının vücudu birçok değişikliğe uğrar. Bu değişikliklerden kimileri rahatsız edici ve tatsız olabilir. Örneğin, bulantı, hazımsızlık, kabızlık, sırt ağrıları, kramplar ve varis, geleceğin annelerinde çokça görülebilir rahatsızlıklardır. Bununla birlikte, bu tür şikayetler çocuğun doğumunda temel herhangi bir önemli soruna yol açmazlar. Ancak kimi şikayetlerin tıbbi dikkat ve gözetim gerektirdiği de unutulmamalıdır. Düşük, erken doğum gibi durumlar bunlar arasında sayılabilir. Kadın erken davranıp gebeliği sırasında doktorunu düzenli ziyaret ederse kendini en azından bu zorlukların çoğunu atlatabilecek bir biçimde hazırlamış olur.

DÜŞÜK

Gebeliklerin hemen hemen yüzde 25'i ilk iki üç aylık zaman içinde dölütün ölümüyle sona erer. Bir başka deyişle dölüt, 'düşük'le yaşamını yitirir. Nedeni, çoğunlukla yuvalanmada ortaya çıkan zorluklar ya da kusurlu yumurta ve spermden gelen dölütün anormal gelişimidir. Başka nedenler arasında kadının anatomik ve işlevsel anormallikleri sayılabilir. Aynı zamanda kötü beslenme, hastalık ya da bazı ruhsal sorunlar da bu tür düşüklere yol açabilmektedir. Halk arasında ayrıca düşme, atlama, çarpma ya da karnın tekmelenmesinin kadının düşük yapmasına neden olabileceğine inanılmakla birlikte, bu tür güç bedensel çalışmaların etkin olduğu söylenemez.

ERKEN DOĞUM

Son üç ay içerisinde olan düşük, ölü doğum olarak adlandırılmaktadır. Bununla birlikte normal doğum tarihine yakın düşüklerde dölütün canlı kalabilme şansı vardır. Seyrek olmakla birlikte altıncı ayın sonunda doğan bir dölütün yaşayabildiği gözlemlenmiştir. Yedinci aydan sonra yaşama şansı çoğalır, sekizinci ay içinde daha da artar. Bu tür doğumlar elbette uzman ellerde bakım ister. Erken doğumlann nedeni her zaman açıkça anlaşılmaz. Bunda kimi hastalıkların, annenin sağlığının ve başka sorunların etkin olduğu söylenebilir. Örneğin, çok sigara içmenin bu tür sonuçlara yol açtığı saptanmıştır.

RH ETMENİ

Rh etmeni, çoğu insanların kanında bir antijen oluşturur. Bu insanların genellikle Rh pozitif oldukları söylenir. Sorun, Rh negatif kan grubuna sahip bir kadının, Rh pozitif kan taşıyan bir erkekten gebe kalması durumunda ortaya çıkar. Bu durumda dölüt de Rh pozitif olabilir. Kadının vücudu dölüte zarar verebilecek antikorlar üretebilir. İlk gebelik durumunda böyle bir tepki çoğunlukla fazla sorun yaratmaz, ancak daha sonraki gebeliklerde etkili olabilir.

GEBELİK ZEHİRLENMESİ (KAN ZEHİRLENMESİ TOKSEMİ)

Kan zehirlenmesi; yüsek kan basıncı, ani ağırlık kazanma, ayakbileği şişmesi ve sidikte protein görülmesi gibi belirtiler gösteren bir gebelik hastalığıdır. Kuşkulu durumlarda bir doktor muayenesine gidilmezse, kan zehirlenmesi, plasentanın erken ayrılması, gebelik çırpınağı (lohusa humması ya da havale) gibi tehlikeli sonuçlara neden olabilir. Doktorlar, bu hastalığın nedeni konusunda kesin bir yargıya varabilmiş değildir. Bununla birlikte onu, özel bir beslenme dengesinin önleyebileceği belirtilmektedir.

YALANCI GEBELİK

Gebe olmayan kimi kadınlar çok seyrek durumlarda gebeliğe özgü belirtiler gösterirler. Bir kadın, birkaç aydır âdet görmüyor olabilir; bulantılar, kilo alma, karnın genişlemesi, hatta doğum ağrıları gibi belirtiler de göstermiş olabilir. Ancak tüm bunlara karşın herhangi bir dölütün doğmasına da rastlanmaz. Bu koşulların gebeliğin güvenilir bir belirtisi olmayacağı açıktır.

GEBELİKTE CİNSEL İLİŞKİ

Gebelik sırasında kimi kadınlar cinsel ilişki konusunda daha az istek duyarken, kimi kadınlar da daha fazla cinsel ilişkide bulunma eğilimi taşırlar. Genellikle gebeliğin ikinci üç aylık döneminde çoğu kadınların cinsel isteklerinde bir artış olduğu görülür. Oysa bu isteğin gebeliğin son üç aylık döneminde oldukça azaldığı belirtilmektedir.

Bir kadının, gebeliğin herhangi bir aşamasında cinsel birleşmede bulunup bulunmaması kuşkusuz kendi kişisel duygularına kalmış bir şeydir. Bir kere sevişmeyi tıbbi bakımdan engelleyecek hiçbir neden yoktur. Ancak doktor şu durumlarda birleşmeden kaçınılmasını önerir: 1. Eğer birleşme karında ya da vajinada ağrıya neden oluyorsa, 2. Dölyatağı kanaması varsa, 3. Dölyolu ile dölyatağı arasındaki zarda yarılmalar olmuşsa, (Kapsamlı bilgi için «Doğum» bölümüne bakınız.) 4. Orgazm sırasında yer alan dölyatağı kasılmalarının düşük ya da erken doğum olasılığına yol açması durumu söz konusuysa. (Bu durumda kendi kendine doyumdan da kaçınmak gerekmektedir.) Gebelik sırasında vajinaya pompalanan havanın hem dölüte hem kadına zarar verebileceği de düşünülmüştür. Bu nedenle ağızla cinsel ilişki de önerilmemektedir. Yukarıdaki nedenlerden herhangi biri söz konusu olduğunda, doktorun, kadının özel durumuna ilişkin önerileri eşlere açıklanmış olmalıdır.

Gebelik ilerledikçe kadının büyüyen karnı cinsel ilişki sırasında bazı duruşları olanaksız kılar ya da çok rahatsız edici bir durum olabilir. Böyle durumlarda erkeğin, kadının üzerine çıkarak sağladığı birleşmeleri kural olarak uygulamamak gerekmektedir. İki eşin yan yana ya da erkeğin kadının arkasında olduğu ya da kadının erkeğin üstünde oturduğu duruşlar daha uygun ve daha haz verici olabilir. Ayrıca, cinsel birleşmenin birçok yolları vardır, bir anlayışa saplanıp kalma yerine başka biçimler denenebileceğini anımsamak kuşkusuz her iki eş için de yararlıdır.

DOĞUM

Bir bebeğin doğumu, kadının yaşamında büyük bedensel, duygusal ve toplumsal değişimlere neden olan bir doruk noktasıdır. Özellikle isteyerek çocuk sahibi olan bir kadın için bu son derece olumludur ve duygusal yönden önemli bir yaşantıdır.,

Viktorya Çağında kadının bedensel işlevlerini öğrenmesi bilerek engellenirdi. İnsan üremesi üzerine tam bir bilgi edinmek olası değildi, bir tabu gözüyle yaklaşılıyordu bu konuya. Bu inanışa göre cinsel organların 'kirli, pis' olduğu düşünülür, hatta kendilerine çıplak haldeyken bakmaları bile doğru bulunmazdı. Gebe kalma, gebelik ve doğum; karanlık, uzak durula-

cak gizemli konulardı. Tabii bu anlayışların bir sonucu olarak birçok kadın gebe kalmaktan bile korkar olmuştur.

O zamanlar çocuk doğurmak çok zordu, dahası, tehlikeli deneyimlerle doluydu. Üstelik o dönemde bir kadının çocuğunu acı içerisinde doğurmasının onun annelik duygularının artacağına ve bu tür zorlukların anne için iyi olacağına inanılıyordu. Böyle bir durumda annenin ancak edilgin bir konumda olması söz konusu olabilirdi. Kadın, doğum sürecinin de olduğunu anlayamadığı gibi, kendisindeki değişimin ne olduğunu da bilemiyordu. Bundan başka, evde ya da hastanelerdeki sağlıksız koşullarla karşı karşıya kalan anne ve bebeği, önemli bulaşımlara uğruyordu. Böylece birçok kadın, doğum sırasında ölürken, doğmayı başarabilen birçok bebek de, ne yazık ki doğumlarının ilk birkaç haftasında yaşamlarını yitiriyorlardı.

Günümüzdeki tıbbi gelişmeler, çocuk ölüm oranının önemli ölçüde azalmasını sağlamaktadır. Anne, artık hastaneye giderken bile eskisinden daha fazla bir güven içerisinde doğum masasına yatmayı bekleyebilmektedir. Aslında benzer gelişmeler doğum öncesi ve sonrası eğitimde de görülmektedir.

Doğuma hazırlıklı olmanın ilk önemli yararlarını, doğum sırasında çekilen acıların gereksiz kasılmalardan kaynaklandığını ortaya atan İngiliz doğum uzmanı Dr. G. Dick Read'e borçluyuz. Onun doğal doğum yöntemi, özel bedensel ve zihinsel davranışlarla bir gevşeme, bir dinlenme sırasında doğumu gerçekleştirmeye dayanmaktadır.

Öte yandan, yakın zamanlarda 'eğitilmiş çocuk doğumu' yöntemi üzerine Fransız doktor Lameze'nin geliştirdiği çalışmalar bu ülkede geniş bir biçimde uygulanmaya başlanmıştır. Bu yöntem, doğumun bir baskı durumu oluşturduğu ve bunun, kadının etkin katılımıyla ortadan kaldırılabileceği varsayımı üzerine kurulmuştur.

Amerikalı doğum uzmanı Dr. Robert Bradley tarafından geliştirilen doğum yöntemi ise babanın kılavuzluğu altında annenin gevşeme durumunu öğrenmesine dayanmakta, ancak uzun bir çalışma süreci gerektirmektedir. Bu, Lameze yönteminden daha uzun bir çalışma istemekle birlikte, birçok anne ve baba bu eğitimden hoşlanmaktadır. Bu yöntemle herhangi bir ilaç kullanmaksızın bir doğum yapılması ile anne ve babanın bedensel ve ruhsal yakınlaşmaları sağlanmaktadır. (ABD'de ağrısız doğum seansları)

Ayrıca Fransız doğum uzmanı Dr. F. Leboyer tarafından geliştirilen ve 'Ağrısız Doğum' diye bilinen yeni bir yöntem daha vardır. Bu yöntemin temeli, annenin dölyatağında bulunan dölütün doğal süreç içerisinde doğumunu sağlamaya yöneliktir. Bu nedenle anneyle temas halinde olan dölyatağının karanlık, dingin durumuna benzesin diye doğum odası donuk bir ışıkla aydınlatılır, ılık bir banyo hazırlanır ve tıbbi müdahale yavaşça gerçekleştirilir. Bu sırada bebek sakin, gözü açık ve mutlu bir ağlamayla dünyaya gelir. Doğduktan hemen sonra annesinin karnı üzerine koyulur ve göbek kordonu, bebek nefes almaya başladığı zaman kesilir.

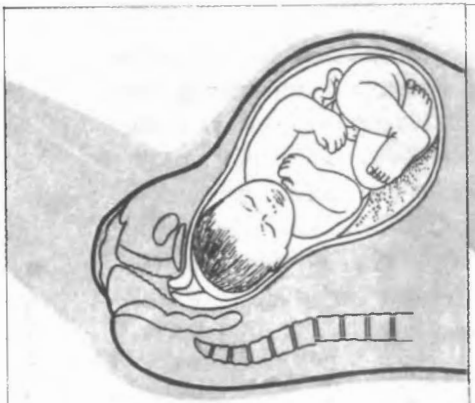
Bir süre sonra bebeğe masaj yaptırarak onun bu arada banyo yapmasını da sağlar. Tüm bu yapılan işlemler bebeğin 'doğum incinmesi' ya da travmasını en az düzeyde tutabilmek içindir ve onun bu aşamada yüksek bir duyusallığa sahip olduğunu dikkate almak gerekir. Çocuk doğumu için başka yöntemler de vardır, ancak bunlar genellikle aynı anlayışta birleşir: Bebeğin duygusuz edilgin halinin bilinçli bir başarıya dönüştürülmesi: Giderek çok daha fazla erkek bu başarıya yardım etmek için eşlerine destek olmakta ve hastaneler bu süreçte başarılı olabilmesi için baba adayına cesaret vermektedir. Nitekim, anne olsun baba olsun, onların eğitim gruplarına, hastanelere ya da doktorlar tarafından yönlendirilen doğum öncesi hazırlık sınıflarına gitmeleri önerilmektedir. Sonuçta bu tür eğitim yerleri anne ve babanın birbirlerine daha da yakınlaşmalarını sağlamakta ve böylece onlar bir çocuk sahibi olmanın sorumluluğunu daha yakından duyabilmektedirler.

Günümüzde birçok kadın, doğum deneyimini tüm ailesiyle birlikte yaşamayı ve yeni doğan çocuğundan ayrılmayı istemediği için doğumu evde yapmak istemektedir. Ayrıca hastane havası dışında, bambaşka bir hizmet anlayışı içerisinde oluşturulan Deneysel Çocuk Doğum Merkezleri de kadının bu istemini karşılayabilecek doğumevleri olarak düşünülmüştür.

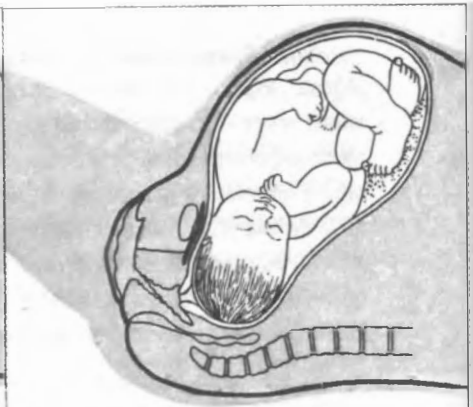
Aşağıdaki paragraflar çocuk doğumunun değişik anlarının ana biyolojik süreçlerini özetleyecektir.

DOĞUM SANCILARI VE KURTULMA

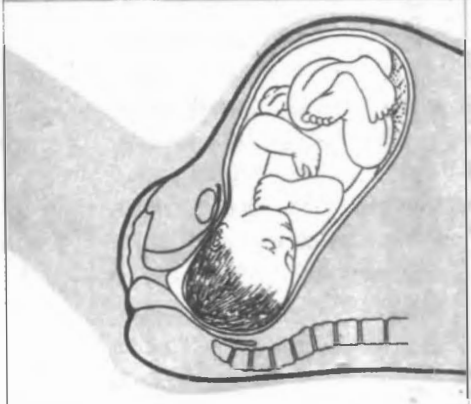
Doktorlar çocuk doğumunu üç aşamada ele alırlar: 1. Dölyatağı boynunun yavaş yavaş genişlemesi, 2. Bebeğin dünyaya geldiği zaman, 3. Plasenta ya da 'son'un doğumu. Bu tıbbi sınıflandırma çerçevesinde her aşamayı ayrı ayrı ele alalım:

1. Dölüt doğmaya hazır.

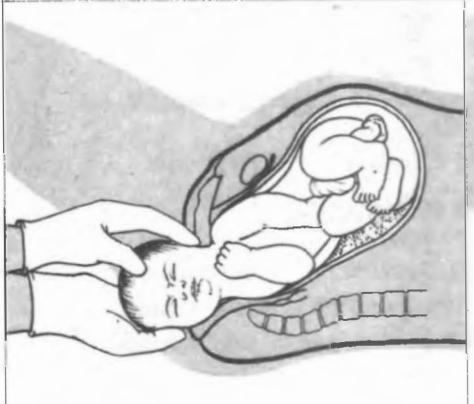
2. Dölyatağı boynunun genişlemeye başlaması

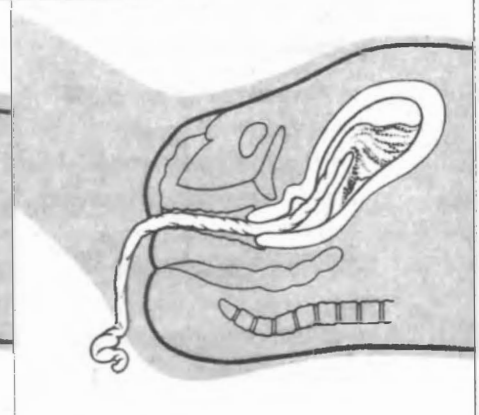
3. Dölyatağı boynunun genişlemeyi tamamlaması

4. Başın görülmesi

5. Omuzların görülmesi

6. Plasentanın dölyatağından ayrılması

Doğumun İlk Aşaması

İlk aşamada doğum sancıları uzun zaman alır. (Kadın ilk kez doğum yapıyorsa sancılar 6, sonraki doğumlarında ise 8 saat önceden doğuma değin sürer.) Bu dönem süresince doğum sancıları daha şiddetli ve sık sık hissedilmeye başlar. Bu sancılara, tam gevşemeye başlayan dölyatağı kaslarının ritmik kasılmaları neden olur.

Başlangıçta kasılmalar 30 saniye kadar sürer ve aşağı yukarı her 15-20 dakikada bir görülür. Sancılar ilerledikçe kasılmalar 60 ya da daha fazla saniyeye çıkarken gevşeme dönemleri de 3-4 dakikada bir görülür. Birinci aşamada her kasılma sırasında dölyatağının kas lifleri kısılır ve dölyatağının boynu, dölyatağının iç kısmına doğru çekilir. Dölyatağı boynu, dölyatağının duvarları kadar inceldiği zaman açılmaya, genişlemeye başlar. Dölyatağı boynunun genişlemesi, bebeğin başının vajinaya kolayca geçebilmesini sağlar. Bu aşama tamamlandığında, doğum artık çok yaklaşmıştır.

Doğumun bu aşamasındaki kasılmalar her beş dakikada bir olur ve bir dakika süreyle devam etmeye başlar. Gerçekte böyle bir duruma gelindiğinde annenin hastaneye götürülmesi gerekir. Doğumun başladığının bir başka belirtisi de dölyatağı ve vajina arasında bir engel oluşturan dölyatağı boynu mukozalarının geri çekilmeleridir. (Çekilen kaslar açık kırmızı renkli kanla benekli bir görünüm oluşturur.) Başka bir belirti ise dölüt torbası zarının parçalanmasıdır. Bu parçalanma sonucu vajinadan su gibi berrak bir sıvı akar.

Doğumun İkinci Aşaması

Doğumun ikinci aşaması, birinci aşamasından daha kısa sürer. (Bu, ilk doğum yapan kadınlar için yaklaşık iki saat, sonrakiler için bir saat dolaylarındadır.) Bu aşamanın başlarında bebeğin başı dölyatağından geçerek vajinaya, oradan da dışarıya çıkar. Bu sırada annenin karın kaslarını kasarak ve aşağıya doğru dayanarak bu sürece büyük yardımları olabilir. Başı dışarıya çıktıktan sonra bebeğin vücudunun geri kalan kısmı kolayca dışarı çıkarılabilir.

Yeni doğan çocuk, dölyatağı içindeki plasentaya göbek kordonuyla hâlâ bağlıdır. Bununla birlikte bu beslenme ve oksijen kaynağına artık daha fazla gerek kalmamıştır. Isıda ve basınçtaki bu ani değişim (çoğu kez de poposuna bir şaplak) bebeğin ilk nefesini almasını sağlar. Nefes alma düzenli hale gelince göbek kordonu karından birkaç santimetre yukarıdan kesilir. (Göbek kordonu herhangi bir sinir içermediği için kesme işi sırasında acı duyulmaz.) Kesildikten bir süre sonra, kalan kısım kuruyarak kendiliğinden yere düşer.

HASTANEDE DOĞUM

ABD'de, günümüzde doğumların büyük çoğunluğu hastanelerde olmaktadır. Anne ve bebeğin yaşamıyla ilgili olası tehlikeler ve doğum sırasında meydana gelebilecek pek çok sorun, tıbbi bir dikkatle kısa zamanda ve etkili bir biçimde önlenir.

EVDE DOĞUM

Doğum olayının tüm ailece paylaşılması ya da doğumun aniden başlaması gibi durumlarda, evde müdahale gerekebilir. Resimde görüldüğü gibi, az bir bilgiyle ve fazla riske girmeden doğum gerçekleştirilebilir.

Doğumun Üçüncü Aşaması (Kurtulma)

Doğumun üçüncü ve son aşaması, bebeğin doğumundan 15 dakika sonra dölyatağından göbek kordonunun ve plasentanın çekilmesine sahne olur. Tıp dilinde plasentanın çıkması sayılan kurtulma, yalnızca birkaç dakika sürer. Bu arada dölyatağı, yerine çekilerek eski büyüklük ve biçimini almaya başlar.

Olası Şikayetler

Doğum yapma, dişi vücudunun normal bir işlevidir. Birçok geçmişle ilgili tehlike ve şikayetler doğumla birlikte ortaya çıkabilir. Çoğunlukla bu şikayetler doğrudan doğuma etki etmezler ama, doğum olayı altında görülen iliksel ve sağlıksız durumlar olduğu için hem doğumun durumuna ilişkin bir ipucu verirler hem de doktor muayenesinin gerekli olup olmadığını anımsatırlar. Ancak gebeliğin görülmesiyle birlikte doktorunun önerilerini düzenli uygulayan ve bunu uygulayarak doğum yapan kadının önemli sorunlardan korkması için bir neden yoktur. Olası zorluklar artık kolayca ve çabucak ele alınabilmektedir. Örneğin dölütün basınçla vajina ağzını yırtması çok sık görülen bir durumdur. Böyle bir durumda doktorun yırtılmayı önleyebilmesi için küçük bir yarma yapması yeterli olacaktır. Doktorun açtığı yarık kolayca dikilerek kısa zamanda iyileşir. Başka bir sorun ise, bebeğin ayağı ya da kıçının doğum sırasında öne geçmesi, yani ters dönmesidir. Kıçtan gelme, kurtulma, sürecini uzatabilir ve bebeğin biraz tehlikeye girmesine yol açabilir. Tüm yeni doğan çocuklar için bir risk de gözden belsoğukluğu bulaşımıdır. Bu tür bulaşımları önlemek için her yeni doğan çocuğun gözleri gümüş nitratlı bir eriyikle ilaçlanır.

Kimi seyrek durumlarda da normal bir doğum bir ya da birden çok nedenle gerçekleşemez. Bu durumda sezaryan ameliyatıyla çocuğun doğumu sağlanır. Bu, doktorun bebeği vajinadan geçirmeden önce karnı dölyatağına doğru kesmesi demektir. Söylenceye göre Roma imparatoru Sezar da bu işleme uygun bir ameliyatla doğmuştur.

DOĞUMDAN SONRAKİ DÖNEM

Doğumdan sonra anne de çocuk da yorgun bir durumda oldukları için dinlenmeye gereksinim duyarlar. Çoğu kadının hastaneden birkaç gün içerisin-

de ayrılmakla birlikte eski gücünü toplayabilmesi için biraz dinlenmesi gerekir. Aşağıda bu doğum sonrası döneme ilişkin bilgiler sunulacaktır.

İyileşme

Doğumu izleyen haftalarda dölyatağı yavaş yavaş eski yerine çekilir. Bu süreç içerisinde dölyatağı duvarı parçalanarak vajinaya dökülür. Başlangıçta bu bozulmuş yığın, kalın ve kanlıdır; sonraları ince ve sarımsı bir görünüm kazanır, hatta beyazımsı bir renge bile dönüşebilir. Doğumdan üç hafta sonra tüm bozulmuş maddeler ortadan kalkar. Altı hafta sonra dölyatağının geri çekilmesi tamamlanır. Aslında doğumdan altı hafta sonra annenin her şeyin normale dönüp dönmediği konusunda bir doktora görünmesinde yarar vardır. Kuşkusuz bu ziyaret sırasında ya da hemen arkasından bebeğin de ilk denetimi yapılmalıdır.

Kimi bedensel hareketlerin uygun koşullar altında bu sürece yardım edeceğini göz önüne almalıdır. Bu tür bedensel hareketler aynı zamanda iştahsızlık, kabızlık gibi bu dönemde görülen rahatsızlıkların en azından hafif geçirilmesinde etkin olabilir.

Bu küçük rahatsızlıklara ek olarak bazı kadınlar bu dönemde küçük çapta bunalımlar geçirebilir. Kadınlar bu dönemde oldukça duyarlı ve sinirli olabilir, açıkça görülemeyen nedenlerden dolayı ağlayabilirler ya da bağırabilirler. Bu beklenmedik üzüntü her zaman önemli sonuçlara götürmez. Halk arasında bu duruma «al basması» denilir. Gerçekte bütün bu rahatsızlıklar bedensel değişikliğin yanı sıra anne olmanın getirdiği ruhsal durumla koşutluk içerisinde ele alınan bir yaklaşımla kolayca geçirilebilir.

Emzirme

Doğumdan hemen sonra kadın memelerinden su gibi bir akıcı sıvı gelir. Kolostrum adı verilen bu sıvının bebeğe belirli bir bağışıklık kazandırdığı görülmektedir. Yaklaşık üç gün sonra bu sıvı, yerini ana sütüne bırakır. Süt üretimine laktasyon (Latince lac: süt demektir.), yani sütlenme adı verilir. Eğer kadın çocuğunu kendi sütüyle beslemek isterse bunu aylarca sürdürebilir. Çoğu kadında vücuttaki belirgin hormonal değişimler sonucu yumurtlama (ve yine bu nedenle âdet görme) olmaz. Bir başka deyişle, bu dönemde kadın gebe de kalamaz. Bununla birlikte çiftler bu 'doğal korunma'yı hesaba katmamalıdır. Bu bebeği besleme süreci gebelikten korunmanın

yerine koyulamaz. Bebeğine meme verirken bir kadının cinsel heyecanının uyanması çok doğaldır. Bunun için telaşa kapılmanın bir anlamı yoktur. Tam tersine, bu deneyimden önemli bedensel ve ruhsal işlevler yerine getirdiği için memnun kalmalıdır.

Doğumdan Sonra Cinsel İlişki

Bebek olduktan sonra kadınlar cinsel ilişkiye yeniden ilgi duyabilmek için zamana gereksinirler. Bu arada geleneksel olarak çiftlere doğumdan en az altı hafta sonrasına değin cinsel ilişkide bulunmamaları önerilir. Bununla birlikte yakın zamanlarda yapılan araştırmalar böyle genel bir kuralın gerçekten yararlı olmadığını ve kararı her duruma göre almanın daha doğru olacağını göstermektedir. Anneye acı vermeksizin daha yakın bir zamanda cinsel birleşme gerçekleştirilebilir. Ancak salt tıbbi kaygılardan ileri gelen durumlarda, örneğin vajinadan gelen kanın durması, vajina yöresinde herhangi bir yırtık, ya da yarılmanın iyileşmesi sonrasına değin cinsel ilişkiye girilmemesi yerinde olacaktır. Vajinadan gelen önemsiz oranda bir kahverengimsi akıntının cinsel birleşmeyi engelleyici bir işlevi yoktur.

Anne ve baba arasında cinsel iletişimi de içeren tam iletişim, kuşkusuz yeni doğan çocuğun da ilgisini çeker. Kadının bu dönemdeki kişisel duygu ve istekleri bebek için ilk çıkış noktası kabul edilecektir.

GEBELİKTEN KORUNMA

Gebelikten korunmanın en kesin ve güvenilir yolu elbette ki cinsel birleşmeden uzak kalmaktır. Ancak tarih boyunca erkek de kadın da bu kolay yolu seçmektense gebelikten korunmanın çarelerini araştırmaktan geri kalmamıştır. Yani birleşme sırasında istenmeyen sonuçları önleyebilmek için hangi yöntem ve araçları kullanmalıdır ve bunların hangisi en güvenilir yoldur? Bu tür yöntemler oldukça kusurlu ve yetersiz bir biçimde binlerce yıldır uygulanagelmiştir. Geçmişte yalnızca çeşitli deneyimler sonucu uygulanan yöntemler, yerini daha çağdaş yöntemlere bırakmıştır. İstenmeyen gebelikler kesin olarak önlenebilmektedir artık. Bundan sonraki çalışmalar daha güvenli, daha basit ve daha ucuz korunma yollarının bulunması için sürdürülmektedir.

Gebelikten korunma yöntemlerinin gelişmesi, insanın cinsel davranışları üzerinde çok derin etkiler yapmıştır. Geçmişte cinsellik ve döllenme arasında bir ayrım olmadığından, kadın ve erkek arasındaki cinsel ilişki her zaman bir çocuğun doğumuyla sonuçlanacak bir birleşmeyle sınırlıydı. Tabii doğan çocukların iyi bir şekilde yetiştirilmesi ailenin en önemli uğraşıydı ve bu nedenle de ailenin büyükleri çocuğun bakımını üzerlerine alıyordu. Bu tür bir anlayış sonucu toplumların çoğunda ahlak kuralları ancak evli çiftlerin cinsel etkinlikte bulunabileceği sınırlamasıyla biçimleniyordu. Evlilik öncesi ve evlilik dışı cinsel ilişki ahlaksızlık kabul ediliyor, hatta bazen bu tür davranışlar şiddetle cezalandırılıyordu. Evli çiftlere ise çok sayıda çocuk yapmaları telkin ediliyordu. Böylelikle doğurganlık 'doğanın' tek ve gerçek amacı olarak ifade edilirken, gebelikle sonuçlanmayan cinsel ilişki ya da cinsel davranışların tümü doğadışılıkla suçlanıyordu.

Günümüzde modern ve kesin sonuçlu korunma yöntemlerinin bulunması bu ahlak anlayışının temellerini büyük ölçüde sarsmıştır. Artık geleneksel evlilik, anne-baba olma ve cinsellik arasındaki o kutsal bağ çözülmeye başlamıştır. Böylece evli bir çift çocuksuz kalmaya ya da evliliklerinden yıllarca sonra bir çocuk yapmaya rahatlıkla karar verebilirler. Aynı nedenle istenilmeyen gebelikler sonucu yapılan zorunlu evlilik anlayışını reddedebilirler. Sonuç olarak, evlilik kavramının anlamı değişmeye başlamıştır. Ana babalık, evliliğin temel koşulu olmaktan çıkmıştır artık. Bunun yerini alan aşk, dostluk, mesleksel dayanışma, manevi destek ve güven, evliliğin kurulmasında ve korunmasında yeterli nedenler haline gelmiştir. Aynı zamanda evlilik içi ve dışı cinsel ilişki dikkate değer bir iletişimin kurulmasıyla çocuk doğurma amacından tümüyle ayrı olarak ele alınmaktadır.

Bütün bunlar sonuç olarak, insana yaklaşıma temel bir değişim getirmektedir. Yeni bir özgürlük hareketi ve kişisel karar ve sorumluluklar için yeni bir soluk. Ancak insanı öteki insanlara karşı sözde korumaya yönelik yasaklayıcı ahlak kuralları, kısıtlayıcı yasalar ya da bastırıcı siyasetler yürürlükte kaldığı sürece tüm bu gelişmeler hayata geçirilemez. İnsanın gerçek gereksinimlerini ortaya çıkarıp artık bunları karşılamak zorunlu hale gelmişken tüm bu kısıtlayıcı anlayışları değiştirmek gerekir.

Ne var ki, eski inanış ve alışkanlıkların hemen ortadan kalkmasını beklemek anlamsızdır. Daha uzun bir süre, pek çok erkek ve kadın gebelikten korunma yöntemlerine gözlerini kapayacak ya da açıkça korkacaktır. Günü-

müzde, korunmanın herkesçe kabul edilmesinin, ilişkileri karmaşıklaştıracağını ve bir ahlak çöküntüsüne yol açacağını düşünen pek çok insan vardır. Sorunun bir başka yanı da, korunmanın ortadan kalkmasıyla nüfusun hızla artması tehlikesi ve bunun yaratacağı sorunların gittikçe daha fazla sayıda insanı kaygılandırmasıdır. Gerçekten de denetimsiz nüfus artışının dünyanın pek çok yerinde büyük sorunlar yaratacağından kimsenin kuşkusu yoktur. Ancak buna karşılık çevre kirliliği, savaşlar, hastalık ya da kıtlığın da aykırı bir olgu olarak insan ırkını yok etmeye başladığı pekâlâ ileri sürülebilir.

Birçok ülkede bu karmaşık sorunlar belirsiz birtakım siyasetlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Gebeliği önleyici maddelerin kullanımı konusunda evli çiftlere hoşgörü ve anlayışla yaklaşırken ne yazık ki küçük ve evli olmayanlara aynı tutum gösterilmemektedir. Bazı ülkelerde yasaklanan çeşitli yollardan düşük yapma girişimlerini azaltmak için korunma fikri yaygınlaştırılırken, bazı ülkelerde ise düşük, nüfusu asgaride tutacak bir girişim olarak hoşgörülmektedir. (Korunmanın güç olduğu yerlerde düşük oranı yüksektir ve yaygın düşük görülen yerlerde de gebelikten korunma savsaklanabilmektedir.) Bazı ülkelerde ise düşükde, gebelikten korunmada yasaktır. Bazı ülkelerde kişinin kendi isteğiyle gebelikten korunmasının yaygınlaştırılması hâlâ bir karara bağlanmamışken, öte yandan, kişilerin zorla kısırlaştırılmasına da vicdan elvermemektedir. Aslında kısırlaştırma genellikle de genetik bazı bozuklukların yeni kuşaklara geçişini önlemek için uygulanmaktadır. (Bkz. «Genetik Bozukluklar») Bununla birlikte bazen tıbbi zorunluktan çok toplumsal nedenlerle zorla kısırlaştırmanın yapıldığı da bir gerçektir. (Öte yandan yoksulluk ya da cinsel isteksizlikleri nedeniyle pek çok sağlıklı erkek ve kadın kısırlaştırılmaktadır.) Çoğu otoritenin gebelikten korunmaya yaklaşımı onun bu konuya bakışını gösterir. Örneğin bugün birçok insan konuşmalarında 'Doğum Kontrolü'ne değinir. Bu terim çocuk aldırmayı da içermektedir. (Çocuk alındıktan sonra doğum olmaz.) Ancak kimi durumlarda sorun doğumun değil, gebeliğin önlenmesidir. Bu nedenle 'Gebelik Kontrolü' ya da 'Gebelikten Korunma' demek çok daha kesin bir tanımdır. Kimi insanlar da 'Aile Planlaması' deyimini kullanmakta ısrar ederler. Bu deyimle gebelikten korunmadan yalnızca bir ailenin büyümesinin ölçüsü anlaşılır. Başka bir deyişle, bu deyim, yalnızca ailelere yöneliktir. Bizce, «gebeliğin planlaması» teriminin kullanılması kuşkusuz çok daha nesnel olacaktır. Bir başka terim de 'Sorumlu Ana-babalık'tır ki bu terim kadın ve

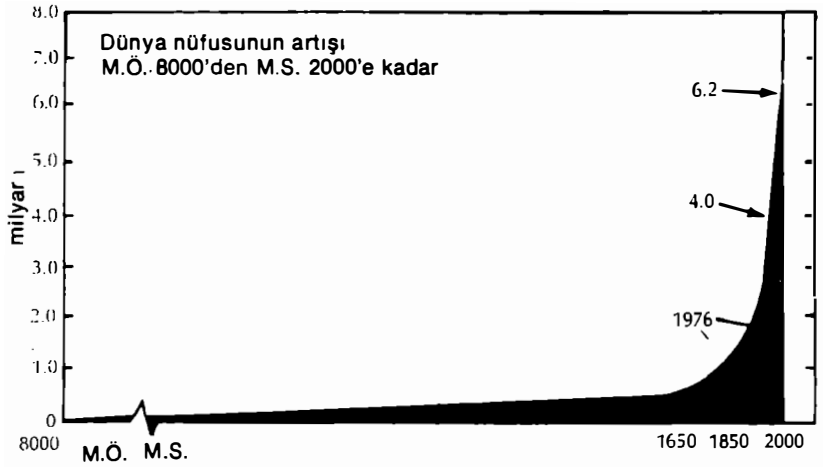
erkekte kesin ahlaksal nitelikler aramaktadır. Daha yansız bir terim olan 'planlı ana-babalık', evli olsun olmasın, gebelikten korunma yollarını arayan herkese önerilerde bulunan dünya çapında örgütlerce kullanılmaktadır.

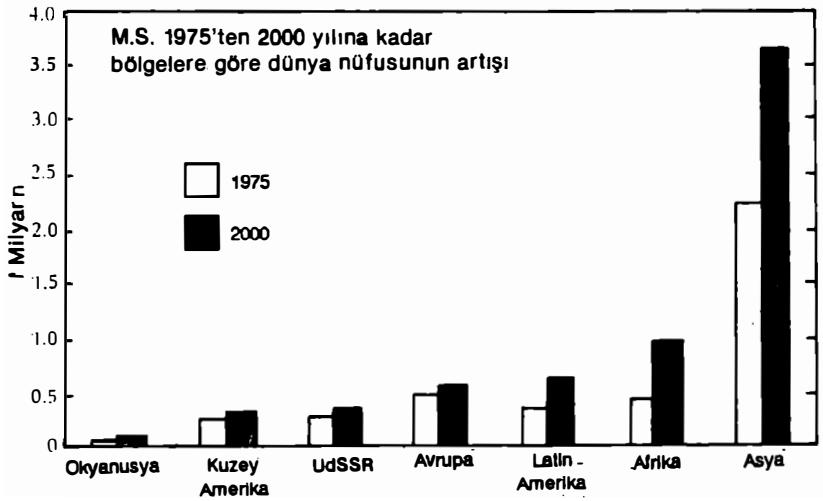
Bugün için gebelikten korunma yöntemlerinin kısıtlı sayıda kişilerce uygulanması, bunun böyle sürüp gideceği anlamına gelmez. Gerçekleşmesi uzun bir süre alsa da korunma yöntemleri yaygınlaşacaktır. Daha şimdiden, pek çok sayıda erkek ve kadın bir kişisel hak olarak üreme yaşamları üzerinde tam bir denetim kurmak istemektedirler. Bu hakkın kazanılmasıyla mutlaka daha insanca ve daha onurlu bir yaşam için bir adım atılmış olacaktır. Bütün çiftler şans eseri olarak değil, isteyerek, yani istedikleri zaman ve istedikleri kadar çocuğa sahip olabileceklerdir. Soylarında gördükleri hastalık, zayıflık ya da kusurluk gibi bozuklukların yeni kuşağa geçmemesi için pek çok insan hiç çocuk yapmamaya karar verebilecektir. Birçokları da duygusal bakımdan olgunlaşana ya da ekonomik güvence ve mesleki ilerlemesini sağlayıncaya değin çocuk sahibi olmayı istemeyebilecektir. Gençlerin artık 'zorla evlendirme' ya da 'başının derde girmesi' gibi sorunlar başlarını fazla ağrıtmayacaktır. Böylece her çocuk, istenen bir çocuk olacak ve sağlıklı bir ortamda, daha iyi koşullarda yetişecektir.

NÜFUS PATLAMASI

Çoğu kişi insan özgürlüğünde bir gelişme umarken, birçok insan da madalyonun öbür yüzüne ilişkin karışık duygular içindedir. Başta gençler olmak üzere evlenmemiş çiftler arasında çok daha fazla cinsel ilişki olabilir. Ancak okullarda resmi cinsel eğitim sınıfları, kiliseler ve gençlik kuruluşlarında nedense gebelikten korunma, söz konusu edilmekten kaçınılır. Bundan başka çoğu eğitmen, insan üremesine ilişkin olguları açıklarken biraz zorlanır ve cinsel etkinliğin kapsamlı bir biçimde tartışılmasına girmek zorunda kalacağı için gebelikten korunmanın değişik yöntemlerini anlatırken çok sıkıntı çeker. Aynı zamanda bu gençlerin aileleri ve kendilerini beklenmedik bir ikilem içerisinde bulurlar. Eğer çocuklarına gebelikten korunma yöntemlerini anlatırlarsa onları daha fazla cinsel etkinliğe özendirmiş olacaklar, sorunları anlatmazlarsa bu kez de istenmeyen gebeliklere davetiye çıkarmış olacaklardır.

Küçüklerin gebelikten korunmasına ilişkin yasa açık değildir. Üstelik

«NÜFUS PATLAMASI»

Son birkaç yüzyıldır, dünya nüfusu çarpıcı bir gelişme göstermiştir. Gelecekte, bu gelişmenin çok daha dikkat çekici bir görünüm kazanacağı bekleniyor. Grafikte de görüleceği gibi, en büyük artışlar dünyanın en yoksul bölgelerinde olacaktır. Bu gelişmenin dayattığı gerçekler karşısında birçok ülke, gebelikten korunma yöntemlerinin yaygınlaşması için büyük çaba harcamaktadır. (Tablolar Washington DC Nüfus Bürosundan alınmıştır.)

bu konuya ilişkin karşıt yasaların yanı sıra, birçok mahkeme kararı da çok farklı bir şaşkınlığa neden olmaktadır ABD'de. Tabii yasal alandaki bu karışıklık sonucunda bu tür sorunlarını çözümlemede yine ailenin iznine gereksinim duyulur.

Günümüzde ABD'de küçüklere gebelikten korunmayı anlatan 'planlı

ana-babalık ya da öğrenci sağlık servisleri' gibi örgütler, resmi ve özel birçok grup vardır. Aslında 10-12 yaşları arasında gençlerin herkesten daha çok bu tür yardımlara gereksinimleri olduğu açıktır. Gençler, cinsel olgunluğa kavuşmalarına karşın aileye destek sağlama uğruna ve evlene değin yıllarca beklemek zorunda kalmaktadırlar. Gençlerin kafası kendilerine özgü duyguları, gereksinimleri ve yaşamlarındaki başka nesneleri tanıma konusunda karmakarışıktır. Bazı gençler gerçekten kumar oynar gibi, doğanın, kendileri için doğru olanı seçeceğini, hatta gebe kalınca yaşamlarına birazcık olsun düzen ve amaç geleceğini düşünürler. Daha da ileri giderek, doğuracakları bebeğin ailelerinden bağımsız olabilmelerini sağlayacak gizli bir umut kaynağı olduğuna inanırlar. Bazı genç kızlar bilerek arkadaşlarını aldatırlar ve onları evliliğe ya da sürekli arkadaşlığa zorlamak için kendilerini gebe bırakmaya çalışırlar.

Günümüzde birçok kuruluş, gençlerin bu sorunlarını çözebilmek amacıyla, onlarla yakın ilişkiler kurulmasını, bunun bir parçası olarak da gebelikten korunma konusunun tartışılmasını sağlar. Bu tür yaklaşımlar her zaman, gebelikten korunmanın her iki cins tarafından da sorumlu ve bilinçli bir biçimde ele alınmasına yaramıştır. Buraya değin anlatılanları özetlersek:

- Her çocuk isteyerek yapılmalıdır.
- İstenmeyen gebelikler dikkatli bir gebelik önleyici yöntemle çözülmelidir.
- Gebelik her iki cinsin de sorumluluğu altındadır.
- Her gebelikten korunma yöntemi, eşit etkide ya da herkes için uygun ölçülerde olmayabilir.
- Gebelik önleyici yöntemler uygun bir biçimde kullanılmadıkça işe yaramaz.

GEBELİKTEN KORUNMA YÖNTEMLERİ

Çeşitli gebelikten korunma yöntemleri, etki ve nitelik bakımından doğal olarak birbirine benzememekle birlikte, gebelikten korunmanın oldukça basit bir disiplini vardır. Önceki bölümde tanımlandığı gibi gebelik süreci fallop borularından birinde bir sperm hücresinin yumurtayı döllemesiyle başlar. Dölyatağında gelişen hücre kümesinin yuvalanmasıyla, gebelik tam anlamıyla gerçekleşmiş olur. Açıktır ki gebelikten korunma ya da gebelikten

sakınım, ya yumurtlamayı, döllenmeyi ya da yuvalanmayı önleyerek gerçekleşir. İşte bu sürece karışmanın birkaç farklı biçimi vardır:

1 – Yumurtalıklardan yumurtanın çıkmasını önleme, 'Hap'.
2 – Yumurtanın fallop borusuna geçisini önleme.
3 – Dışarıya atılan sıvının bir parçası olan spermlerin önlenmesi.
4 – Yumurtlama zamanında birleşmeden kaçınılması.
5 – Vajinada toplanan spermin önlenmesi.
6 – Dölyatağı boynu içinden vajinaya doğru ilerleyen spermlerin önlenmesi (Diyafram, spermisid).
7 – Yuvalanma sürecini engelleme.

Yukarıda belirtilen tüm gebelikten korunma yöntemleri, uygulamaya konulmadan önce uzun ve dikkatli gözlemlerden geçirilerek geliştirilmiştir. Bunların hepsi bilimsel ve rasyonal hesaplamalar sürecinden geçmiş ve çoğunda bir ısıölçer, bir takvim, aygıt, özel aletler ya da kimyasal maddeler kullanmak gerekmiş, böylece insan marifeti doğanın işine engel olmuştur. Özcesi, gebelikten korunma her zaman, doğaya kendi yasalarıyla meydan okuyan bilinçli bir kararın sonucudur.

Bu temel olgu bazen 'doğal ve yapay' gebelikten korunma arasında bir ayrım yaratmak isteyen yazarlarca güçlükle anlaşılmaktadır. Böyle bir ayrım keyfi ve bilimdışı olmakla birlikte, tıbbi danışma gerektiren ve buna gerek duymayan gebelikten korunma yöntemleri arasında bir ayrım yapmak, günlük yaşamın pratiği açısından yararlı olacaktır.

Kısırlaştırma söz konusu olduğu zaman kuşkusuz bir ameliyat gerekecektir (vasektomi, tüp bağlama). Ayrıca haplar, diyaframlar, cinsel birleşme sonrası alınan haplar ve dölyatağı için kullanılan aletler için de doktor reçetesi gerekmektedir. Özellikle ritimsel yöntem için doktor tavsiyesi ve reçetesi önem kazanmaktadır. Öte yandan herhangi bir uzmanlık gerektirmeden kullanılabilen üç tür yöntem daha vardır. Bunlar; geri çekme, spermisid ve prezervatif (kaput, kondom) yöntemleridir.

Bazı gebelik önleyiciler de kişilere göre hiçbir etki yapmayacağından ya da tehlikeli olabileceğinden, doktor reçetesiyle alınmalıdır. Aslında gebelikten korunma yöntemleri üzerine bilgi almak için doktorların yanı sıra, konuya ilişkin çalışmalar yapan devlet kuruluşlarına da başvurulabilir.

DEĞİŞİK TÜRDE GEBELİK ÖNLEYİCİ HAPLAR VE PREZERVATİFLER
Prezervatif, aynı zamanda insanı zührevi hastalıklardan koruyan mükemmel bir gebelik önleyicidir.

Her yöntemin kullanım zamanı değişebildiği gibi, herkes için de kendi durumlarına göre bir yöntem belirlenmelidir. Gebelikten korunma yöntemi-

* Ülkemizde Ana Sağlığı merkezleri bu konuda belli yardımlarda bulunmaktadır.

nin sağlıklı bir biçimde seçilmesi yöntemin başarısının ilk koşuludur. Dinsel nedenler ya da kişisel özellikler yöntemi bozabilir ve bir gün bir kişide çalışan ertesi gün başka birinde çalışmayabilir. Bu nedenlerle yöntemin kendine özgü yanlarını ve nasıl çalıştığını enine boyuna öğrenmek gerekmektedir. Salt bu yüzden birçok etkin yöntemin işlevini yerine getirememesi nedeniyle istenmeyen gebeliklerle karşılaşılmaktadır.

Korunma konusunda bilgi sahibi olan bazıları, hiç kullanmamaktansa, herhangi bir korunma yöntemini kullanmanın daha iyi olduğunu söylerlerdi geçmişte. Oysa pratik olarak yararsız olduğu gibi oldukça etkisiz yöntemlerdi bunların bir kısmı. Örneğin bunlar arasında 'karezza', yani erkeğin 'geri tutması' diye bilinen coitus resarvatus, erkeğin birleşme sırasında boşalmadan kalması ilkesine dayanan yaygın bir yöntemdi. Böyle bir yöntem duygusal ve ruhsal değerler açısından bazı niteliklere sahip olabilir, ancak bu yöntem gebeliği kesin olarak önlemez. Başka bir tartışmalı yöntem de vajinaya spermisidal bir toz ya da sıvıyla birlikte küçük, emici bir tıkacın yerleştirilmesidir. Bu yöntemin etkisiz olmasının yanı sıra, cinsel birleşme sırasında rahatsızlığa da yol açtığı görülmüştür. Bir başka yöntem de, birleşmeden sonra vajinanın değişik sıvılarla yıkanması kuralına dayanıyor. Bir yararı olmadığı için vajinayı yıkama ya da spreyleme yöntemlerinden kaçınılmalıdır. Üstelik çıkardığı salgılarla vajina kendini doğal olarak temizlemektedir. Ayrıca bu bölgeye fazla müdahale etmek, vajinanın doğal durumunu bozabilir, bulaşımlara ya da sinirlenmeye yol açabilir. («Zührevi Hastalıklar» bölümüne bakınız.) Aşağıdaki paragraflarda gebelikten korunma yöntemleri ve işleyişleri anlatılacaktır.

ERKEKLERDE ÖNLEYİCİ YÖNTEMLER

Geri Çekme

Latincesi **coitus interruptus** olarak bilinen geri çekme, olasılıkla en eski korunma yöntemidir. Kabaca, tam boşalma sırasında penisin vajinadan çekilmesi anlamına gelmektedir. Sonuç olarak erkeğin spermleri, kadının bedeninde olmayacağı için yumurtanın döllenmesi de doğal olarak olası değildir. Kuramsal olarak doğru görülmekle birlikte, aslında pratikte bu yöntemin hiç güven verici olmadığı açıktır. Birçok insan, geri çekmenin tam

zamanını ayarlayamadığı için istemeyerek de olsa birkaç damla meninin vajinaya sızmasını sağlar. Ayrıca normal cinsel birleşme anında boşalmadan önce, ilk heyecanlanma aşamasında penisin ucuna gelen menide de sperm bulunur. Korunma yönteminin başarılamaması ve her seferinde cinsel tepkileri kontrol etme gereksinimi, çiftler arasında belirgin bir gerilime yol açabilir.

Öte yandan, vajina dışına boşalma sonucunda bile meni içindeki spermlerin nemli ortamlardan yararlanarak vajina içine doğru hareket ettikleri de görülmüştür. Tüm bu nedenlerle geri çekme güvenilir bir gebelik önleyici yöntem değildir. Bu yöntemin tek üstünlüğü, cinsel birleşme öncesi herhangi bir hazırlık gerektirmeksizin, istenilen bir zamanda uygulanabilmesidir. Oysa bunun olumsuzlukları daha önemlidir ve çoğu insan bu yönteme güvenerek başka bir yönteme başvurmayı düşünmeksizin, korunma için yeterli hazırlığı yaptıkları kanısına kapılırlar. Bu yöntem etkin değildir ama hiç yoktan daha iyi olduğu söylenebilir.

Prezervatif

Erkek tarafından kullanılan bir korunma aracı olan prezervatif (kondom, kaput, kılıf) çok ince, eldiven parmağı biçiminde lastik bir torbadır. Cinsel birleşmeden önce sertleşmiş haldeki penisin üzerine geçirilir. Erkek boşaldığında meni bu torbanın içinde kalır. Böylece spermlerin vajinaya akması önlenir ve kadın gebe kalamaz.

Prezervatif, uygun bir biçimde kullanıldığında çok etkin bir korunma aracıdır. Penise geçirilirken, uç kısmında, boşaltılacak meninin toplanacağı bir yer bırakılmalı, ayrıca yarılmaması için özenle takılmalıdır. Penis, boşalmadan hemen sonra, sertleşme hali devam ederken geri çekilmeli, içindeki sıvının vajinaya akmaması sağlanmalıdır. Prezervatif kullanılırken bazı noktalara dikkat edilirse etkisi daha da artırılabliir. Penise uygun olması ve takılırken iki parmak arasına alınarak dikkatle penis üzerine geçirilmesi ve boşalma sırasında yırtılmaması için nemlendirilmesi ya da krem sürülmesi bu noktaların yalnızca bir bölümüdür. Ayrıca kadının kullanacağı spermisidal köpükler de prezervatifin etkinliğini artırmaktadır. Bu açık yararlarına karşın bazı insanlar aşk oyunlarını böyle bir işlemle tatsızlaştırmak istemediklerinden ya da lastik duygusunun, duyarlılığı körelttiğinden yakındıkları için prezervatif takmayı benimsemezler.

Tüm bunlara karşın prezervatif kullanımı hâlâ en güvenli, en ucuz ve en basit gebelik önleyici yöntemlerden biridir. Bu nedenle çok yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Prezervatif, bu yararlarının yanı sıra, kimi zührevi hastalıkların bulaşmasını da önleyici bir rol oynar. Reçetesiz olarak satılır, etkinliği % 95 olup kadının köpük kullanımıyla birlikte bu oran daha da artar.

KADINLARDA GEBELİKTEN KORUNMA YÖNTEMLERİ

Gün Sayma Ya da Ritim Yöntemi

Gün sayma yöntemi, kadının döllenme günlerinde cinsel birleşmeden kaçınma ilkesine dayanır. Oldukça kolay ve etkin bir yöntem olmakla birlikte, epeyce karmaşıktır ve çekince oranı yüksektir. Bu yöntemin asıl güçlüğü, kadının döllenebileceği günlerin tam olarak belirlenememesinde yatmaktadır. Döllenme günleri, yumurtanın yumurtalıktan salınıp fallop borularına geldiği zamandır.

Spermlerin canlılığını sürdürebilmesi nedeniyle yumurtlama öncesi ve sonrası birleşmeden kaçınmak zorunludur. Ancak âdet döneminin düzensiz olması, yumurtlama gününün kesin olarak hesaplanmasını güçleştirir. Bu nedenle, hesap yapılırken bir yumurtanın döllenebilme olasılığının en az bir hafta devam edebileceğini dikkate almak gerekir. Bu hesaba fallop borularında 5 gün canlı kalabilen spermlerin bu sürelerini de eklemeliyiz. Bu günlere, 2 gün de güvenlik payı eklenirse, ortaya 15 günlük bir dönem çıkmaktadır.

Peki bu iki hafta tam olarak ne zaman başlar?

Yukarıda belirtildiği gibi her şey yumurtlama zamanına bağlıdır. (Bu kesin olarak hesaplanabilseydi, güvenilmez günler iki haftadan daha az olacaktı.) Yumurtlama çoğunlukla âdet döneminin ortasında ya da daha kesin olarak gelecek âdet görmenin başlangıcından iki hafta önce başlar. Genç kızlık ya da menopoza yaklaştıkları dönemlerinde çoğu kadının âdet görmeleri düzensizleşir. Hatta âdet dönemleri düzenli olan kadınlarda bile normal sayılan 2 ile 5 gün arasında değişiklikler olur. («Kadının Cinsel Organları»na bakınız.)

Kadın bazı kesin sonuçlara ulaşmak için iki ayrı yöntem uygulayabilir. (Aslında gün sayma yöntemini benimseyen kadınların çoğu bu iki yöntemi

GÜN SAYMA YÖNTEMİ

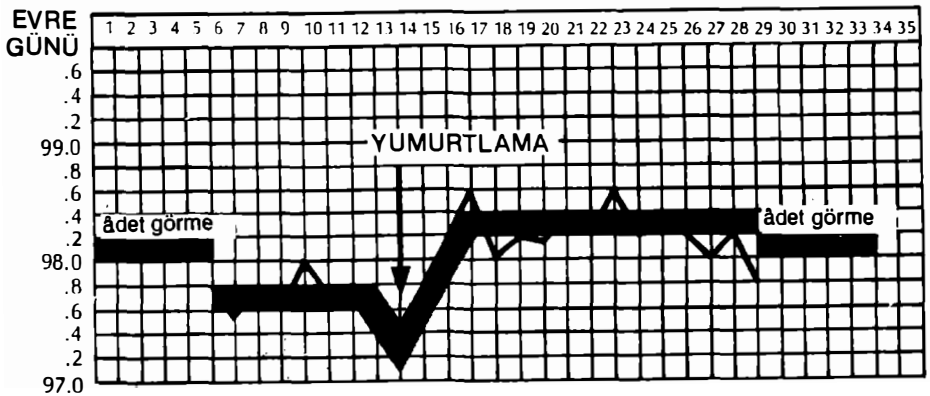
(TAKVİM YÖNTEMİ)

«GÜVENİLMEZ» GÜNLERİN BELİRLENMESİ

En kısa evre		Herhangi bir evrenin başlamasından sonraki güvenilmez son gün	En uzun evre		Herhangi bir evrenin başlamasından sonraki güvenilmez son gün
21. Günler	– 18 =	3. Gün	21. Günler	– 11 =	10. Gün
22. Günler	– 18 =	4. Gün	22. Günler	– 11 =	11. Gün
23. Günler	– 18 =	5. Gün	23. Günler	– 11 =	12. Gün
24. Günler	– 18 =	6. Gün	24. Günler	– 11 =	13. Gün
25. Günler	– 18 =	7. Gün	25. Günler	– 11 =	14. Gün
26. Günler	– 18 =	8. Gün	26. Günler	– 11 =	15. Gün
27. Günler	– 18 =	9. Gün	27. Günler	– 11 =	16. Gün
28. Günler	– 18 =	10. Gün	28. Günler	– 11 =	17. Gün
29. Günler	– 18 =	11. Gün	29. Günler	– 11 =	18. Gün
30. Günler	– 18 =	12. Gün	30. Günler	– 11 =	19. Gün
31. Günler	– 18 =	13. Gün	31. Günler	– 11 =	20. Gün
32. Günler	– 18 =	14. Gün	32. Günler	– 11 =	21. Gün
33. Günler	– 18 =	15. Gün	33. Günler	– 11 =	22. Gün
34. Günler	– 18 =	16. Gün	34. Günler	– 11 =	23. Gün
35. Günler	– 18 =	17. Gün	35. Günler	– 11 =	24. Gün
36. Günler	– 18 =	18. Gün	36. Günler	– 11 =	25. Gün

doğal olarak uygulamaktadır.) İlkin kadın yataktan çıkmadan önce, her sabah, özel bir ısıölçerle vücut ısısını belirler (normal ısı). Vücut ısısı, âdet görürken biraz artar, yumurtlamadan önce de önemsiz bir düşüş çizgisi izler. Kadının 6 ay önceki ısı kayıtlarıyla karşılaştırma yapılarak bir dahaki yumurtlama zamanı hesaplanır. 'Güvenilmez' günleri bulmanın ikinci yolu da, kadını en az 8 aylık âdet görme kayıtlarının belirlenmesidir. Bu zaman çizelgesini kullanarak kadın en uzun ve en kısa âdet görme dönemlerini seçer, sonra gelecek âdet görme döneminin ilk 'güvenilmez' gününü bulmak için en kısa âdet döneminden 18 günü çıkarır. Gelecek âdet görme döneminin son 'güvenilmez' gününü bulmak için de en uzun âdet görme

ÂDET GÖRME EVRESİNDE NORMAL VÜCUT| ISISI AL CYCLE

döneminden 11 gün çıkarır. Örneğin, en kısa âdet görme dönemi 25 gün ise, 25-8: 17'dir. Bu sayı, kadının gelecek âdet görme döneminin ilk 'güvenilmez' günüdür.

En uzun evre 31 gün ise, 31 – 11: 20'dir. (Yirminci gün bir dahaki âdet görme evresinin son 'güvenilmez' günü olmaktadır.)

Gün sayma yönteminin yollarından her biri (normal ısı ve zaman çizelgesi) uzmanların kılavuzluğuyla hesaplanmalıdır. Hiç kimse bunu kendi başına denememelidir. Bununla birlikte bazen bir doktorun yardımıyla da olsa kimi durumlarda bu yöntem pek güvenilir olamamaktadır. Örneğin, en uzun âdet görme evresi, en kısasından 10 gün daha fazla farka sahip kadınlarda bu yöntem hiç çalışmaz. Bedensel ve duygusal sorunlar evrelerin uzunluğunu değiştirebilir ve ayrıca bazı kadınlarda cinsel birleşmeye tepki olarak ani yumurtlama olasılığı bulunmaktadır.

Birçok olumsuz yanlarına karşın bu yöntem Batıda Katolik ülkelerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Çünkü Katolik kilisesi ancak böyle bir önleme izin vermektedir. Bazen yöntemin sakıncalarını vurgulamak için bu yönteme 'Katolik Ruleti' de denilmektedir.

Yakın zamanlarda gün sayma yönteminin başka yolları da tutunmaya başlamıştır. Bunlar 'kas yöntemi' ya da bunu ilk ortaya atan kişi olduğu için 'Billings Yöntemi' olarak bilinir. Bu yöntem, yumurtlamada dölyatağı boynu kaslarının normal olarak açık ve kaygan olduğu gerçeğine dayanmaktadır.

Yumurtlama zamanı, spekulum ve el aynası yardımıyla dikkatlice gözlenerek kadına kolayca gösterilebilir. Bu gözlem sayesinde 'güvenilmez' günlerde, yani yumurtlama günlerinde cinsel birleşme yapılmayarak döllenmenin önüne geçilir. Ne var ki bu yöntem bir uzmana danışılmaksızın uygulanmaya kalkılırsa gerçekten yararlı olamaz. Aslında bu olgu yöntemin fazla kullanılmasını gündeme getirir.

Sonuç olarak şimdiye dek anlatılan üç gün sayma yöntemi de pek etkin değildir.

Spermisidler

Spermisid, herhangi bir döllenme olasılığını ortadan kaldırmak için sperm öldürücü olarak kullanılan kimyasal maddelere verilen addır. Vajina köpüğü, krem, jöleler, köpük tabletleri ya da fitiller başlıca spermisidler arasındadır. Kimi kadınlarda yan etkilere yol açtığı için kullanmaya başlamadan önce bir doktora başvurmada yarar vardır. Spermisidal koruyucular kullandığı halde gebe kalan kadınların çocuklarında bu maddelerin yan etkilerinin görülebileceğinden kaygılanılması yersizdir.

VAJİNA KÖPÜĞÜ

Vajina köpükleri küçük bir aerosol kutuda bulunur. Aerosol kutu, kullanımdan önce iyice çalkalanır. Koruyucu köpükle doldurduktan sonra, kadın, köpüğü vajinanın iç kısımlarına yaymaya çalışmalıdır. Bu işlem her birleşmeden önceki yarım ile bir saat arasında yapılmalıdır. İki koruyucu kullanılırsa daha yararlı olur. Vajinadan içeriye gönderilen köpük, dölyatağı boynunu kaplayarak spermlerin ölmesini sağlar. Böylece herhangi bir canlı sperm hücresinin dölyatağı girişinde dolaşmasının önüne geçilir. Erkek de birleşme sırasında prezervatif kullanırsa köpüğün koruma gücü daha da artar.

% 90 olan etkisi, prezervatifle birlikte % 100'e çıkar.

SPERMİSİDAL KREM VE JÖLELER

Spermisidal krem ve jöleler, uygulandığı yüzeye kimi zaman eşit ölçüde dağılmadığı için köpüklerden daha az etkili olurlar. Bazıları vajinal köpük gibi tek başına kullanılabilir. Ancak bir diyaframla birlikte kullanılması koruyucu gücünü artırır. Aslında bunların kullanımında diyaframın pek bir önemi yoktur, bunun yerine erkeğin bir prezervatif kullanması daha yerindedir. Sonuç olarak bu spermisidler, diyaframsız birleşmede fazla etkin olmazlar.

VAJİNAL KÖPÜK TABLETLERİ VE FİTİLLER

Vajinal köpük tabletleri ve fitiller, vajinanın içine yeterli ölçüde girebildiklerinde etkili olabilirler. Bu nedenle onları her birleşmeden 10–15 dakika önce bu uyarıyı dikkate alarak vajinaya yerleştirilmelidir. Ancak bu koruyucular da yalnız kullanıldıklarında gebelik önleyici olarak etkili sayılmazlar.

Diyafram ve Jöle

Diyafram küçük, esnek, düğme biçiminde, lastikten yapılma bir alettir. Dölyatağı boynu yakınlarına yeleştirilerek sperm hücrelerinin dölyatağına girmesini engeller. Diyaframın etkisini artırmak için içine ve kenarlarına jöle ya da krem sürülmelidir. Diyaframın boyutu, kullanan kadının vajinasının yapısına göre değişebilir. Ayrıca doktor tarafından yerleştirilmesi iyi olur. (Kadın her gebelikten sonra ve her iki yılda bir diyafram büyüklüğünü gözden geçirmelidir.) Doktora başvurulduğu zaman bunun nasıl kullanılacağı konusunda da bilgi alınmalıdır. Birleşmeden 6 saat öncesine değin takılabilen diyaframlar, birleşmeden en geç 8 saat sonra da çıkarılmalıdır. Eğer çiftler bu süre dolmadan yeniden birleşirlerse, diyaframı çıkarmak gereksizdir. Ancak bu kez vajinaya birazcık krem ya da jöle sürülmelidir. Diyafram, birleşme sonunda çıkarıldıktan sonra sabunlu suyla yıkanarak yeniden kullanmak üzere saklanmalıdır.

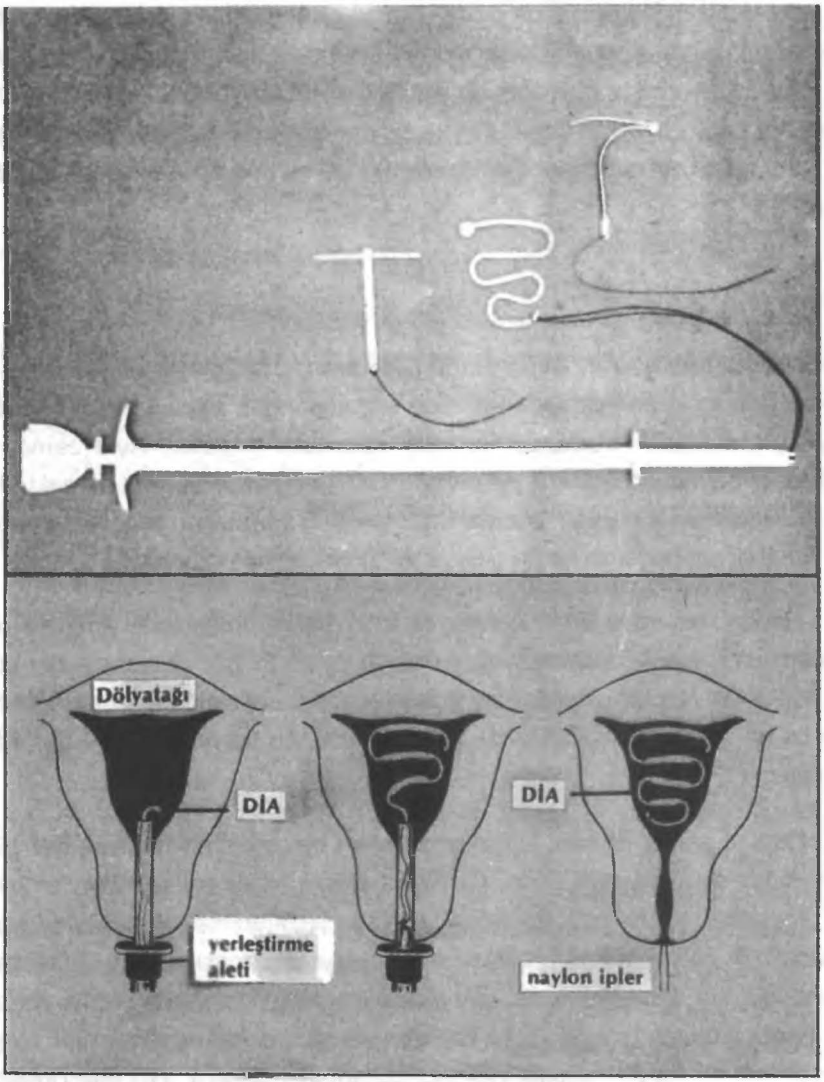
Sonuç olarak diyafram, spermisidal jöle ya da kremle birlikte kullanılırsa, çok etkin bir gebelik önleyicidir.

Diaların Yerleştirilmesi

Rahim için araçları (DİA, spiraller), eskiden beri kullanılmaktadır. Ancak bu araçların çok gelişmiş örnekleri yakın zamanlarda ortaya çıkmıştır. Modern bir DİA, esnek bir metal ya da küçük plastik bir parçanın alt kısmına bir naylon ip tutturularak yapılmaktadır. Doktorun yardımıyla gebelik önleyici olarak, adından da anlaşıldığı gibi, dölyatağının iç kısmına yerleştirilir. DİA'lar para, spiral ya da 7 rakamı gibi değişik biçim ve büyüklüklerde olabilmektedir. Aslında DİA'ların da tam işlevi konusunda kapsamlı bir açıklama yapılamamaktadır. Ancak bu araçların uygun koşullar altında spermle yumurtanın birleşmesinin önüne geçtiği ya da döllenmiş yumurtanın dölyatağı duvarında yuvalanmasını engellediği sanılmaktadır. Bunların işleyişine ilişkin birkaç

görüş ileri sürülmekle birlikte, içlerinden bir tanesi ağırlık kazanıyor; DİA'lar yerinde kaldıkları sürece gebelik önleyici işlevleri son derece güçlüdür. Hiç dokunulmadan yerinde yıllarca kalabileceği gibi, gebe kalmak istenildiğinde de kolayca çıkarılabilmektedir.

ÜÇ MODERN RAHİM İÇİ ARACI (DİA-SPİRAL)

DİALARIN YERLEŞTİRİLMESİ

Son zamanlarda hapların bileşiminde bulunan hormonların kullanıldığı bir DİA türü geliştirilmiştir. Progestasert olarak bilinen bu aygıt, birbirinden farklı iki korunma yönterni üzerine oluşturulmuştur. Öteki DİA'lara benzememekle birlikte, Progestasertler de yılda bir kez değiştirilmelidir.

DİA'lar ne yazık ki bazı durumlarda kadının haberi olmaksızın yerlerinden kaymaktadır. Bu nedenle her âdet dönemi sonrasında vajina içindeki ip yoluyla aletin ne durumda olduğu gözden geçirilmelidir. Eğer kadın hiç çocuk sahibi olmamışsa, DİA'lar şiddetli kramp ve kanamalara neden olabilir. Böyle durumlarda doktorun da önerisiyle DİA'lar yerlerinden çıkarılabilir. Bununla birlikte, birçok kadın, önce biraz rahatsızlık geçirse bile DİA'lara bir süre sonra alışmaktadır. Sonuç olarak DİA'lar çok etkin bir gebelik önleyicidir.

«Hap»

Gebelik önleyici haplar, kadın yumurtalıklarının ürettiği östrojen ve pregestrojen hormonlarının yapay yolla elde edilenlerinden yapılmaktadır. Bu tür haplar, yumurtanın yumurtalıklarından çıkmasını engeller. Aynı zamanda dölyatağı boynunda döllenmeyi önleyici bazı gelişmelere de yol açmaktadırlar. Bu yanlanyla haplar, spermin dölyatağına girmesini engellemektedir. Bu sürecin sonunda da kadın gebe kalmaktan kurtulmuş olur.

Haplar, bir ayda biten kutular halinde hazırlanmaktadır. Âdet görme döneminin beşinci gününde başlanarak 20 ya da 21 gün süresince her gün bir hap alınır. Haplar bitince, yeni âdet döneminin beşinci gününe değin bu işleme ara verilir. (Bazı kutularda 28 hap vardır, bu durumda son 7 gün hap alınmaz.)

Haplar, ancak düzenli kullanılırsa yararlı olacağından herkese her gün aynı saatlerde alması öğütlenir. (Örneğin uyandığı zaman, sabahleyin dişlerini fırçalarken, kahvaltıda, yemekte, yatmaya hazırlanırken vb.) Böyle uygulanacak bir günlük düzen, kadının hap almayı unutmasını önler. Eğer hap almayı bir gün unutursa, ikinci gün yine alışageldiği zamanda alarak yöntemi sürdürebilir. Arka arkaya iki kez alınmazsa, bu kez kadının geri kalan günler için bir başka gebelik önleyici kullanması gerekir. Gebelik önleyici haplar yalnızca reçeteyle verilir. Yakın zamanlarda sonuçlanan araştırmalarla hapların bazı yan etkilerinin olabileceği, bunun özellikle 40 yaşını aşmış

kadınlarda daha sık görülebileceği belirlenmiştir. Tabii doktor tavsiyesiyle kişiler bu tür haplardan hangisinin kendileri için uygun olacağını öğrenebilirler.

Bu haplan henüz kullanmaya başlayan kadınlarda, başlangıçta gebeliği çağrıştıracak belirtiler görülebilir. Ağırlığın artması, mide bulantısı ve bir yumuşamayla göğüslerin irileşmesi, bu belirtilerden birkaçıdır. Aslında belirtiler birkaç ay içinde kaybolmakla birlikte, bu süre sonunda hâlâ devam ediyorsa kadına o an kullandığı hapı bırakıp başka bir hapa başlaması öğütlenebilir. Öte yandan, bu tür haplann kan pıhtılaşmasına da yol açtığı ileri sürülmektedir. Kuşkusuz böyle bir durumda kadının sağlığı, gebelikten çok daha önemlidir. Sonuç olarak bu hapların % 100 etkili olduğu söylenebilir.

Cinsel Birleşmeden Sonra Alınan Haplar

Herhangi bir gebelik önleme yöntemi uygulamaksızın cinsel ilişki kuran ya da kullandığı yöntemin etkin olmayacağına inanan ve bu yüzden gebe kaldığını sanan kadınlar 'morning arter pill' olarak adlandırılan haplardan alarak, gebeliğin önüne geçebilirler. Yoğun östrojen içeren bu haplar, döllenmiş yumurtanın dölyatağı duvarına yuvalanmasının önüne geçerler. Reçete ile satılırlar ve birleşmeden sonraki üçle beş gün arasında alındıkları zaman etkili olurlar.

Artık bu tür haplar bir kez başlandıktan sonra daha sonraki kullanımlar için reçetesiz sağlanabilmektedir.*

ERKEK YA DA KADIN İÇİN BİR BAŞKA GEBELİKTEN KORUNMA YÖNTEMİ

Kısırlık

Kimi erkek ya da kadın, artık hiç çocuk yapmamaya karar verirler. Bunu gerçekleştirmek için en etkin gebelikten korunma yöntemi sayılan kısırlaştırmayı seçerler. Ancak bu öteki yöntemlerden farklıdır ve küçük bir ameliyat gerektirir. Öte yandan doktorlar çok yakın zamanlarda ayrıca kısırlığı giderip yeniden eski haline getirecek yeni ameliyat teknikleri üzerinde yoğunlaşmışlardır. Ancak bu girişimler henüz başlangıç aşamasındadır.

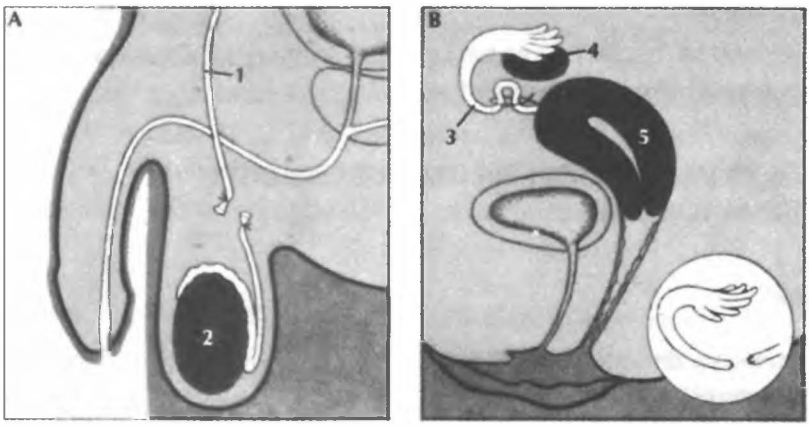
* Ülkemizde de böyle bir uygulama yaygınlaşıyor.

ERKEĞİN KISIRLAŞTIRILMASI: VASEKTOMİ

Erkeğin kısırlaştırılması basit, güvenli ve birkaç dakikada yapılabilen meni kanalı ameliyatı yoluyla, yani vasektomi ile sağlanır. Torbanın her iki yanında bulunan ve içinde spermlerin yol aldığı ince kanalların kesilerek bağlanmasından başka bir şey değildir vasektomi ameliyatı. Ameliyat sonucunda, sperm hücreleri, meniye karışmayıp vücut içerisinde emilerek yok olur. Bunun sonucunda erkek, kadını gebe bırakamaz. Erkeğin cinsel işlevinde bir değişiklik yaratmaz bu ameliyat. Sertleşme, orgazm ve boşalma her zamanki gibi devam eder. Başka bir deyişle, vasektomi, bir erkeğin cinsel isteğini ya da bu alandaki becerisini hiç etkilemez. Hatta bazı erkeklerin, istenmeyen gebelik korkusu ortadan kalktığı için cinsel birleşmeden eskisine oranla daha çok haz duyduğu görülmüştür. Etkinliği hemen hemen % 100'dür.

KADININ KISIRLAŞTIRILMASI: TÜP BAĞLAMA

Kadında kısırlaştırma, tüplerin bağlanması yoluyla olur. Bu, kadının yumurtalarının içlerinden geçerek dölyatağına ulaştığı fallop borularının kesilerek bağlanmasıyla gerçekleştirilir. Fallop boruları vücudun içerisinde yer aldık-

VASEKTOMİ VE TÜP BAĞLAMA

1- Meni kesesi 2- Erbezi 3- Fallop borusu 4- Yumurtalık 5- Dölyatağı.
A. Vasektomi
Meni kanalları kesilir ve kesik uçlar düğümlenir.
B. Tüp Bağlama
Fallop borusunun her bir parçası önce bağlanır, sonra da kesilir. Borunun kesilen uçlarındaki yara birkaç hafta içinde kapanır ve uçlar birbirlerinden ayrılır.

ları için kadında kısırlaştırma işlemi erkeğinkinden daha zordur. En azından 24 saat hastanede yatmayı gerektirir. Bununla birlikte, kimi doktorlar laparoskop adı verilen bir araç yardımıyla bu ameliyatı basitleştirerek süresini azaltmaktadırlar. Bu ameliyat, fallop borularının bağlanması sonucunda yumurta ile sprem hücresinin karşılaşmasını olanaksız hale getirmektedir. Yani artık ameliyattan sonra kadının gebe kalması olası değildir. Öte yandan, kadının cinsel yaşamında da hiçbir değişiklik görülmez. Kadının duyguları ve orgazm yetisi eskiden olduğu gibi kalır. Hatta, tıpkı erkeklerde görüldüğü gibi, istenmeyen gebelik korkusu ortadan kalktığı için, eskisine göre daha iyi durumda olabilir. Etkinliği % 100'dür.

GELECEKTE GEBELİKTEN KORUNMA YÖNTEMLERİ

Öte yandan, erkekler için de gebelik önleyici hap bulmak amacıyla tıbbi araştırmalar yapılmaktadır yıllardan beri. Ancak bu alanda yapılan testler daha uzun bir zaman süreceğe benzer. Aslında bu çalışmalara ilişkin bazı pratik sonuçlar da şimdiden alınmaya başlanmıştır. Bu arada kadınlar için de birkaç yeni korunma yöntemi üzerinde duruluyor. Bunlar arasında, hapın her gün değil de yalnız cinsel ilişki öncesi alınması için yürütülen çalışmalar en dikkat çekici olanıdır. Başka bir yöntem de, deri altına küçük bir koruyucu kapsülün yerleştirilmesini öngörüyor. Böyle bir kapsülle kan damarlarına gebeliği yıllarca önleyebilecek maddenin boşaltılabileceğine inanılıyor. Bir başka yöntem de, vajinanın kasılması sağlanarak, döllenmeye karşın gebeliğin önlenmesi ya da herhangi bir zamanda sona erdirilmesini amaçlamaktadır. En son yöntemlerden biri de, her üç ayda ya da altı ayda bir vücuda hormon verilerek, gebeliğin önlenmesi biçimindedir.

Bu kısa özetten de anlaşılacağı gibi, henüz deneme aşamasında bulunan korunma yöntemlerinin büyük çoğunluğu, korunmanın önceliği ve sorumluluğunu hâlâ kadına bırakmaktadır. Korunmada erkeğin işlevinin de artırılması bir beklentiden öte gitmiyor henüz. Bundan anlaşılacağı gibi, aslında gereksinim duyulan şey; tam cinsel eşitlik isteminin gebelikten korunma yöntemlerinde de pratik olarak uygulanmasıdır. Yani bu ilişkide koruyucu yöntemler bakımından erkeğin seçeneğinin artırılması da, en azından kadın üzerindeki yükü azaltıcı bir rol oynayacaktır.

DÜŞÜK

Düşük, en genel anlamda, dölütün yaşama yeteneğine kavuşmadan gebeliğin sona ermesi diye tanımlanır. Aslında bu tanım, gebeliğin isteyerek ya da istekdışı sona erdirilmesini kapsamaktadır. Öte yandan bu terim, halk arasında istenilmeyen bir gebeliğin istenilerek sona erdirilmesi, yani çocuk düşürme anlamında da kullanılmaktadır.

İstenilmeyen gebeliklerin birçok nedeni vardır. Bazen cinsel ilişki sırasında gebelikten korunmayı bilmemekten, bazen de gebelik önleyicilerin etkisiz kalmasından kaynaklanabilir. Hangi nedenle olursa olsun, istenilmeyen gebeliklerin çok önemli sorunlar yarattığı bir gerçektir.

Zaten bin bir güçlükle yetiştirilen çocuklara bir tane daha eklenince ekonomik sıkıntı iyice artmakta, öte yandan da yeni bebek aile içinde bir dert ve üzüntü kaynağı olarak görülmektedir. Bu nedenle aile bireylerinin tutumlarında olumsuz değişmeler olabilmektedir. Üstelik, böyle bir olaya annenin bedensel zayıflığı, hastalıklı olması ya da ancak ilaçlarla ayakta durabilmesi durumu da eklenince koşullar daha da zorlaşmaktadır. Bu durumda gebe bir anne, sağlığını büyük tehlikelere atabileceği gibi, hastalıklı ya da sakat bir doğumla da karşılaşabilecektir. Gebe kalan genç, evlenmemiş bir kız ise, hazırsızlık ya da anneliğin getirdiği sorumluluktan habersiz olabilecektir. Böylece istenilmeyen bir gebelik yalnız onun değil, çocuğun da geleceği konusunda birçok sorunu gündeme getirecektir.

Buna benzer durumlarda kadın, çocuk aldırmanın tek çıkış yolu olduğunu iyice düşünüp karar vermelidir. Ne yazık ki, kimi kadınlar türlü rahatsızlık ya da sakatlıklara yol açan, yaşamlarını tehlikeye sokan üzüntü verici yöntemlerle düşük yapmaya kalkışmaktadırlar. Aslında toplumumuzda çoğunlukla güvenilir bir düşük yapabilmenin zor olması, kadınları bu tür sakıncalı yöntemlere sürüklemektedir. Kadınların çocuk aldırma hakkına sahip olmamalarının yanı sıra, resmi, dinsel ve siyasal yetkilerin aşırı baskıcı tutumları da bu tür kötü yöntemlerin yaygınlaşmasına yol açmaktadır.*

* Türkiye'de çocuk aldırma, 1984 başlarında belli koşul altında serbest bırakılmıştır.

Kendilerini dölütün koruyucusu ilan eden bazıları çocuk aldırmaya karşı çıkarak insan yaşamının bu kutsal görevinin yüceltilmesi (yani doğurmayı) gerektiğini söylerler. Buna benzer bir güdünün kimi insanları ters yönde etkilediği, bu türden insanların düşük yapmak isteyen ve bunun bir hak olarak kabul edilmesi için savaşım veren kadının yanında yer almaya götürdüğü de görülmüştür.

Bu karşıt bakış açıları arasında bir uzlaşma olasılığı görünmüyor. Üstelik bu ikilemin bilime başvurularak çözülemeyeceği de ortadadır. Çünkü bir insan yaşamının ne zaman başladığı ve buna hangi koşullar altında son verilebileceğini kararlaştırmanın bilimsel bir yolu yoktur. Bunlar gerçekte bireysel bilinçle yanıtlanabilecek ahlaksal sorunlardır.

Böyle konulara ahlaksal yol göstericilik geleneksel olarak kurulu birçok değişik din ve felsefi sistem tarafından sağlanmaktadır. Oysa bu kurumların bakış açıları her zaman aynı olmuyor. Kimi çağdaş dinsel gruplar kimi durumlarda, özellikle gebeliğin ilk aşamalarında çocuk aldırmaya hoşgörüyle yaklaşırken, kimileri de her çocuk aldırmanın bir cinayet olduğu düşüncesiyle (annenin yaşamını kurtarmak durumu dışında) şiddetle karşı çıkıyor. Örneğin bugün Katolik Kilisesi, ortaçağdaki öğretisinin tersine, gebe kalındığı andan başlayarak bir dölütün canlı bir insan sayılması gerektiğine inandırmaya çalışıyor herkesi. Bununla birlikte bilimadamları, tutumlarını, böyle bir özel durumun olup olmadığına göre belirlemeye çalışmıyorlar. İnsanın gebeliği ansızın görülen bir olay gibi değil ancak yavaş yavaş gelişen bir süreç içerisinde oluşur. Bir yumurtanın spermle birleşmesiyle başlar, değişik aşamalardan geçilerek dölyatağı boynuna ulaşır. Bu, yukarıda belirtildiği gibi otomatik bir işleyişle tamamlanmaz. Her zaman görülmeyen kimi beden içi koşullara bağlıdır. Bazı durumlarda da gelişme farklı bir yol izler: döllenmiş yumurta yuvalanamadan dışarıya atılır. İşte tüm bu nedenlerle biz, dölyatağında bir yuvalanmanın başlamasına değin gebeliğin oluştuğundan söz edemeyiz. (Kapsamlı bilgi için «Gebelik» bölümüne bakınız.)

Daha yakın zamanlara değin ABD'nin birçok eyaletinde çocuk aldırma yasaklar arasında yer alıyordu. Bununla birlikte çoğu dar kapsamlı yasalar, olası gebelikleri önlemek için rahim içi araçların, cinsel ilişki sonrasında kullanılan hapların, herhangi bir ceza söz konusu olmaksızın kullanılabilmesi için daha geniş bir bilimsel bakış açısını kabul ettiler. Gerçekten de bu anla-

yış, gebelik önleyicilerin yaygın bir biçimde kullanılmasını sağladı ve Katolik yorum bu alanda giderek gerilemeye başladı.

Aslında çocuk düşürmenin bir cinayet olduğu düşüncesi hiçbir zaman ABD yasalarına yansımamıştır. Eğer bu durum yasalara geçmiş olsaydı, çocuk aldıran kadın, bir katille aynı cezaya çarptırılacaktı: ölüm ya da ömür boyu hapis. Oysa bu konudaki cezalar daha hafif olmuştur. Üstelik çocuk aldıran kadın, pratikte hiçbir kovuşturmaya uğramamıştır.

Yasanın belirttiği konu üzerinde çağdaş anlayışın hiçbir dinsel ya da ahlaksal görüşe yarayacak bir desteği olamaz. Ancak bazı durumlarda her iki görüşü uzlaştırmaya yöneldiği olur. Gerçekte çok farklı yanlarıyla çoğu kez çatışan inanışları koruması ya da uzlaştırması, ancak kendi yasalarının akılcı anlayışları temelinde olasıdır. Çocuk aldırma söz konusu olunca bu anlayışlar açıkça bir yönü gösterir; konunun tam olarak yetkin tıbbi değerlendirmelere ve bireyin bilincine bırakılması.

Bu yönelim aynı zamanda 1973 yılında ABD Anayasa Mahkemesince de benimsenmiş, gebeliğin ilk üç ayında yaşama zarar vermeme, sağlığı koruma ve tıbbi ölçüler çerçevesinde kadının çocuk aldırma hakkı olduğu kararına varılmıştır. Sonraları, Anayasa Mahkemesinin kararı genişleyerek annenin sağlığını korumak ve geliştirmek amacıyla, gebeliğin üçüncü ayından sonra da çocuk aldırmanın yasalara uygun olacağı aşamasına ulaşıldı. Ancak yine annenin yaşamsal durumu ve sağlığını koruma amacı dışında, dölütün anne dışında da yaşayabileceği büyüklükte iken çocuk aldırmayı kısıtlayan bir durum da söz konusudur.

Tıbbi nedenlerle, esas olarak 19. yüzyılın sonlarında yürürlükte bulunan kısıtlı düşük yasalarını anımsamak belki yararlı olur. O dönemde kadını kolayca ölüme götürebileceği için çocuk aldırma çok tehlikeliydi. Çocuk aldırma ameliyatları, tıbbi gelişmenin bir sonucu olarak ancak şimdilerde mükemmel bir noktaya ulaşmıştır. Özcesi, bugün düşük özel bir konu olarak ele alınmakta, gerektiğinde onun koruyucu rolü azaltılabilmektedir. Aslında bu resmi tutum, düşüğün istenilen bir şey olduğunu göstermez. Anayasa Mahkemesi yalnızca çocuk aldırmanın suç olduğunu ileri sürmeyi doğru bulmuyor. Çocuk aldırmanın cinayet olduğunu düşünenler bunu yadsımakta özgürdür. Bu, tam anlamıyla zorla anne olmak gibi, zorla çocuk aldırmanın da öz-istem, özgürlük, eşitlik idealleriyle bağdaşamayacağına benzemektedir.

Geçmişte bu idealler büyük ölçüde gerçekleşmeden kalmak zorundaydı. Üstelik bu çocuk aldırma gündeme geldiğinde, çok daha eşitsiz ve kaba uygulamalar etkinliğini sürdürüyordu. Kadınların güvenli ve resmi makamların kabul ettiği ölçüler çerçevesinde bir düşük yapabilmesi için, bulunduğu yerden başka bir eyalete ya da daha liberal yasalarla yönetilen ülkelere gitmesi gerekiyordu. Ancak bu yol da yöneticilerce engellenmekteydi. Aslında tehlikeli sayılan ve kabul edilen düşükleri ve istenilmeyen doğumlara katlanmak zorunda olanlar, yoksul ve eğitilmemiş insanlardı.

Tüm bu çocuk aldırma olayları ve sorunlarından şu kısa sonuçları çıkartmakta yarar var:

- Çocuk aldırmayı düşünmeye başlayınca hemen bu işin uzmanına danışın.
- Erken çocuk aldırma her bakımdan daha iyi olur.
- Ülkemizde de ilgili hastane ve doktor muayenehanelerinde çocuk aldırmak, artık resmen kabul edilmiş bulunmaktadır.
- Usta olmayan, zaman zaman kadının ölümüne bile neden olan sözde uzmanlardan uzak durun.
- Bu işi kendi kendinize yapmaya kalkışmayın.

ÇOCUK ALDIRMA YÖNTEMLERİ

Gebeliğin başlarında ya da sonlarında çocuk aldırma arasında çok büyük farklar vardır. Başlarda yapılan daha iyi sonuç vermektedir. Gebeliğin ilk 12 haftası içerisinde yapılan işlemler hiç kuşkusuz daha güvenlikli ve basittir. Üstelik bu dönem içinde yaptırılan düşük sonucunda hastanede bir gün bile yatmaya gerek kalmaz. 12. haftadan sonra şikayetler daha büyük riskler taşır ve ameliyat için daha zor teknikler kullanılır. Çoğunlukla, hastanede de birkaç gün yatmak zorunludur. Doğal olarak geç çocuk aldırma daha pahalıya patlar. 20. haftanın sonuna gelindikten sonra çocuk aldırma, resmen kabul edilmiş olsa bile tıbben oldukça güç ve nazik bir duruma yol açabilir. Bu dönemde dölüt, bir erken doğum olasılığı gerçekleştiğinde, yaşayabilecek duruma gelmiştir. Bu ve benzeri nedenlerle doktorların çoğu böyle bir ameliyata girmeye karşı çıkar.

Erken de olsa her çocuk aldırmanın bir ameliyat olduğu akıldan çıkarılmamalıdır. Bu ameliyatlar sonucu beliren rahatsızlıkları ortadan kaldırmak amacıyla daha güvenli çocuk alma yöntemlerinin bulunmasına çalışılmakta.

Bunlardan biri de «prostaglandis» yoluyla dölyatağı kaslarının kasılmasını sağlamaktır. Prostat bezi tarafından üretilen ve erkek menisi içinde bulunan bu madde, dölyatağına aktarıldığında şiddetli kasılmalara neden olmaktadır. Bu kasılmalar sonucunda da dölüt yuvalandığı yerden kurtularak, kendiliğinden dışarıya atılır. Ancak bu yöntem henüz deneme aşamasında olduğu için yaygın bir kullanıma geçilememiştir.

Çocuk aldırma, istense de istenmese de günün birinde ailenin karşısına çıkacak bir olay. Bu nedenle değişik çocuk aldırma yöntemlerini bilmek ve gerekli tıbbi bilgilere sahip olmak, kadının çocuk aldırma öncesi ve sonrasında ne gibi durumlarla karşılaşacağını görmesi açısından yararlı olacaktır. Belki de bu bilgileriyle başından geçecek herhangi bir çocuk aldırma ameliyatının yeterli olup olmadığını ya da bu ameliyatta kullanılan tekniğin yasalara uygunluğunu, öğrendikleriyle değerlendirmeye çalışacaktır.

İLK ÇOCUK ALDIRMALARDA KULLANILAN YÖNTEMLER

Âdet Düzenleme

Alışılagelmiş gebelik testleri, son âdet görmeden sonraki günler ya da 40 güne değin olan günler için güvenilir bir sonuç vermez. Bu yüzden kadınlar bu dönemde gebe olup olmadıklarını sağlıklı bir biçimde öğrenebilmek için bir doktora başvurmalıdır. Bu işlem, rahim içi araçlarına ayrılan zamandan daha fazla tutmaz. Üstelik işlemin kendisi de bu aracın yerleştirilmesi sırasında izlenen yola benzer. Doktor, gebeliği önlemek için küçük bir tüpü dölyatağı boynuna koyar.

Kadın, gebeliğinin ilk aşamasında çocuk aldırıyorsa, düşük ya da kürtaj terimi yalnızca bu işlem için kullanılabilir. Ama yukarıda da belirtildiği gibi salt âdet görme döneminin gecikmesi kaygısıyla doktora gelmişse, yani gebe olup olmadığı henüz bilinmiyorsa, âdet görme döneminin başka nedenlerle geciktiği durumu açıklamak için âdet 'düzenlemesi' terimini kullanmak yerinde olacaktır.

Âdet düzenleme işi, doktorun dölyatağı boynuna ucu havasız olan, yani havası boşaltılmış bir tüpü yerleştirmesiyle başlar. Bu hava boşluğu yardımıyla çekilen parçalanmış dölyatağı duvarı dışarıya atılır. Bu işlem, çocuk aldırmanın anlamı (yani sonuçları, niteliği) ile gebelikten korunma arasındaki boşluğu doldurmak anlayışı üzerine kurulmuştur.

Emme

Vakum kürtajı denilen emme yöntemi, gebeliğin 12. haftasına değin uygulanabilecek en güvenli yöntemdir. Yalnız ABD'de değil, Batıda ve ülkemizde de yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Bu yönteme göre önce dölyatağı genişletilir; sonra ucunda emme pompası bulunan bir tüp dölyatağına yerleştirilir. Pompa bir elektrik süpürgesi gibi çalışarak dölyatağındaki plasenta ve embriyonu emerek dışarı çıkarır, sonra bu maddeleri tüpün içerisinde bulunan toplama şişesine boşaltır. Tüm ameliyat süresi birkaç dakikayı geçmez. Ameliyat sonunda hasta birkaç saat dinlendikten sonra hastaneden taburcu edilir.

Genişletme ve Kürtaj

Eski teknik, basit olarak 'G ve K', yani genişletme ve kürtaj yöntemi olarak bilinir. Aslında emme yönteminden çok farklı değildir: Bu işlemde dölyatağı boynu genişletilir. Ancak tüp ya da vakum pompası kullanılmaz. Ameliyat tamamen elle gerçekleşir. Ameliyata ucu hafif eğimli kaşık gibi boş bir aletin yardımıyla başlanır. Küret adı verilen bu aletin dölyatağına sokulmasıyla dölyatağı duvarında yuvalanmış bulunan embriyon ve plasenta kazınır. Ameliyat yaklaşık 15 dakika sürer.

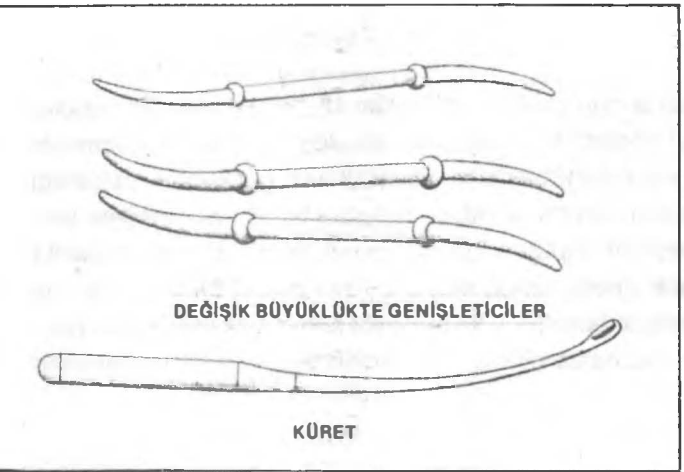
GEÇ ÇOCUK ALDIRMALARDA KULLANILAN YÖNTEMLER

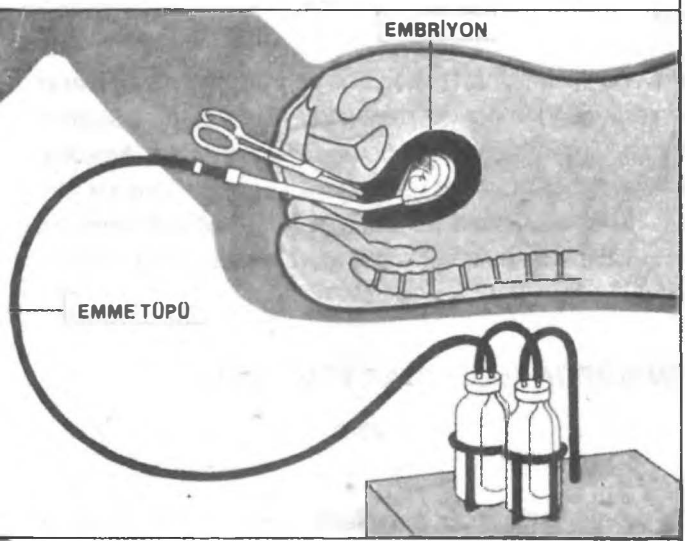
Tuz İçitme

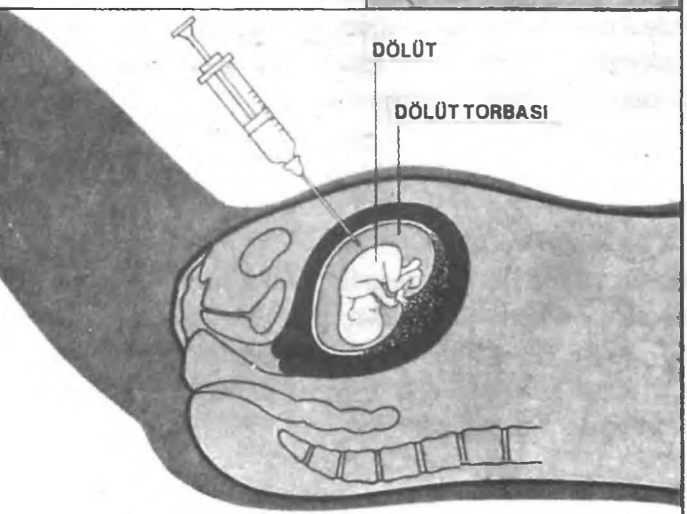
Bu yöntemde dölütün çevresi tuzlu suyla çevrelenir. İşlem karın boşluğundan dölyatağı içerisindeki dölüt torbasına bir iğneyle su verilmesinden oluşmaktadır. Dölyatağı, işlemden sonraki iki gün içinde kasılmaya başlar. Böylece dölütün kendiliğinden dışarı çıkması sağlanır.

Histerotomi

Histerotomi, minyatür bir sezaryen ameliyatı olarak tanımlanabilir. Karın boşluğunda açılan bir yarıktan dölüt ve plasentanın dışarı çıkarılmasıdır. Ancak bu ameliyat sonucunda hastanede birkaç gün yatmak zorunludur. Histerotomi yaptıran bir kadın (Histeroktomi, ya da dölyatağının kaldırılmasıyla karıştırılmamalıdır.) yeniden gebe kalabilir, ancak bebeğini doğuracağı zaman genellikle sezaryan ameliyatı uygulanır.

ÜÇ KÜRTAJ YÖNTEMİ

1. Genişleme ve Kürtaj

Resimde, kimi dölyatağı boynu genişleticileri ve bir küret görülüyor. Genişletici ve küretler, dölyatağı boynunu açmak için kullanılır. Aşağıdaki resimde, modern emme yöntemi görülüyor. Bu yöntemde, dölyatağı duvarından plasenta ve dölütü kazımak için yalnızca küret kullanılır.

2. Emme Yöntemi

Emmenin olabilmesi için ilkönce dölyatağı boynu bir aletle açılır. Sonra bir emme tüpü, genişletilmiş dölyatağı boynundan dölyatağına yerleştirilir. Bu tüp, embriyon ve plasentayı emerek bir şişeye boşaltır.

3. Tuz İçitme Yöntemi

İlkönce dölyatağına bir iğne sokulur. Bununla dölüt torbasındaki sıvının bir kısmı alınarak, yerine yoğunlaştırılmış tuzlu su içitilir. Bu su ile dölütün ölmesi sağlanır.

5. BEDENSEL SORUNLAR

Bedenini yaşamı boyunca sağlıklı bir biçimde koruyan çok az insan vardır. Çoğumuz şu ana değin ya tıbbi bir bakımdan geçmişizdir ya da ilerde böyle bir işleme gereksinim duyacağız. Çeşitli nedenlerle insanlarda büyük zararlara, sakatlıklara yol açan hastalıkların kuşkusuz insanın cinsel yetenekleri üzerinde de bir etkisi olmaktadır. Yaralanmalar ya da hasarlar cinsel organlara doğrudan zara verdiği gibi, vücudun başka yerlerindeki zararlarıyla da, bu organlar ve onların işlevlerini azaltmakta ya da işlemez hale getirebilmektedir. Böyle durumlar genelde bir zayıflığın sonucu olarak ortaya çıkabilir, küçük bir dikkatle de ne oldukları kolayca anlaşılabilir. Böylece kişinin yeniden güç toplamasıyla cinsel işlevleri de eski durumuna dönebilir. Eski durumuna gelmediğinde de, umutsuzluk bunları çalıştırmak için bir çözüm olamaz. Sürekli yeteneksizlik gösteren kronik hastalara, cinsel yaşamlarında başarılı bir doyum olanağı kazandırılabilmektedir artık. Üstelik sorunları henüz ortadan kaldırılmadan. (Bkz. «Cinsel Baskılar»)

Öte yandan, insanın cinsel etkinliğini ve döllenme yeteneğini doğrudan etkileyen kesin bedensel hastalıklar da vardır. Bu tür hastalıklar arasında kısırlık ve zührevi hastalıklar özel bir önem kazanırlar. Yaygın ve önemli olan bu hastalıklar, geçmişin umutsuz koşullarından hızla uzaklaşarak, hızla tedavi edilebilen tıbbi olaylar haline gelmiştir. Ancak tüm bunlara karşın milyonlarca insan hâlâ bu hastalıklardan birine yakalanmaktan kurtulamıyor. Bu nedenle cinsel olgunluğa varmış her kişi, bunları bilmek zorunda-

dır. Aşağıdaki sayfalarda insanın cinsel işlevine ilişkin temel bedensel hastalıklar ve bunların yol açtığı bozukluklar üzerinde durulacaktır. (Bedensel bakımdan herhangi bir şikayeti olmayan insanların cinsel zorlukları için «Cinsel Uyumsuzluk» bölümüne bakınız.)

KISIRLIK

Yaklaşık olarak her beş çiftten birinin çocuk yapma olasılıklarının olmadığı kabul edilir. Bu, bazı durumlarda bir sorun olarak görülmez, hatta çiftin cinsel yaşamına katkıda bulunacağı için iyi de karşılanır. Ancak anne baba olmaya değer veren kadın ve erkekler açısından kısırlık, büyük bir mutsuzluk kaynağıdır. Ama günümüzde tıbbi ilerlemeler sayesinde bu durumdaki çiftlere yardım etme olanağı giderek artmaktadır.

Bir çiftin çocuksuz kalmasına neden olan kısırlık durumu, erkek ya da kadından, ya da her ikisinden kaynaklanabilir. Kısırlığın çok çeşitli nedenleri arasında cinsel deneyimsizlikten kötü beslenmeye, ruhsal sorunlardan kadın ve erkek üreme organlarındaki bozukluklara değin daha pek çok etmen olabilir. Dış görünüşte sağlıklı olan, otuz beş yaşın altında bulunan bir çift, bir yıl boyunca bilinçli bir çaba gösterip de gebeliğin başlamasını sağlayamamışsa, bir doktora başvurmaları doğru olur. Her iki eşin uzman doktor tarafından dikkatlice muayenesi, bu başarısızlığın nedenini ortaya çıkarabilir. (Çiftlerin yaşları 35'in üzerinde ise 6 aydan sonra yardım istenmelidir.) Kısırlığın tanısı kadar iyileştirilmesi de kolay olabilir. Örneğin bazen bir çiftin salt cinsel birleşme için kadının döllenme yeteneği olduğu günleri seçmemiş olmasının, kadının çocuksuz kalmasına yol açtığı görülmüştür. Başka durumlarda da sorun karmaşık nedenlere bağlanabilir ve geniş çaplı bir iyileştirme tedavisi ya da ameliyata başvurulabilir. Daha yakın zamanda ve yaygın olarak kullanılmaya başlanan tedavi yöntemlerinden biri de yapay döllemedir. Bazı durumlarda (yaklaşık her on çiftte bir) tüm tıbbi çabaya karşın döllenme olmaz. Böyle çiftler evlatlık edinerek ana-babalık görev ve özlemlerini gidermeye çalışırlar.

ERKEKLERDE KISIRLIK

Çiftin çocuk sorununu çözmeye çalışan doktor, genellikle ilkin erkeği muayene eder. Çünkü erkeğin üreme sistemi daha basittir; kolay muayene edilebilir ve ayrıca sorunun kaynağı daha çok erkekte bulunur.

Kuşkusuz muayeneler sonucu bir erkeğin kusurunun doğuştan beri varolduğu da ortaya çıkarılabilir. («Kalıtımsal Kusurlar» ve «Cinsel Bozukoluşumlar»a bakınız.) Ayrıca, sonradan kazanılmış da olabilir. Örneğin, yetişkin yaşlarda geçirilen kabakulak ya da belsoğukluğu gibi hastalıklar, kısırlığa yol açabilir. (Bkz. «Zührevi Hastalıklar») Kısırlığın bir başka nedeni de sperm sayısının azlığı olabilir. Bu durumda erkek, canlı sperm hücresi üretmektedir ama üretilen spermin miktarı gebeliği başlatmak için yeterli değildir. Gerçi bir yumurta hücresini döllemek için tek bir sperm yeterlidir. Ancak bu tek spermin amaca ulaşabilmesi için sayısal açıdan bir kerede 200 milyon spermin boşaltılması söz konusu olmaktadır. Bazı durumlarda sperm sayısı az da olsa, döllenme başka nedenlerle sağlanamayabilir. Örneğin, bu spermlerin hareket yeteneği bir ölçüde kısıtlıysa, döllenememenin nedeni olabilir. En sık görülen durumlardan biri de, sperm sayısının azlığı, spermlerin bozukluğu ya da hareket yeteneklerinin az oluşu ile ortaya çıkmaktadır. Şurası açıktır ki, bu koşullar erkeğin cinsel isteklerini hiçbir zaman etkilemez. Kısır bir erkek, döllenme yeteneği bulunan bir kadını gebe bırakamaz, o kadar. Bir başka deyişle, böyle bir erkek cinsel bakımdan güçsüz değil, yalnızca kısırdır.

Bununla birlikte, cinsel güçsüzlüğünden dolayı kısır olan erkekler de vardır. Bunlar normal miktarda sperm üretmelerine karşın, bir kadını gebe bırakamazlar, çünkü bu erkekler için penis sertleşmesi ya da sertleşmenin bir süre devam etmesi olanaksızdır ve bu yüzden cinsel organlar yoluyla birleşmede bulunamazlar. Böyle durumda gebelik yapay döllenme yoluyla sağlanmaktadır.

KADINLARDA KISIRLIK

Eğer kısırlık sorunuyla ilgili olarak doktora başvuran erkeğin test sonuçları olumlu çıktıysa, yani çocuk yapma olanağına sahipse, doktor bu kez de kadına bir dizi test uygulayacaktır. Kadın, üreme organlarından bir bölümünün doğuştan bozuk olması nedeniyle kısır olabilir. Bu durum birtakım iç

yangılar, özellikle belsoğukluğundan ileri gelebilir. (Bkz. «Zührevi Hastalıklar») Böyle bulaşımlar fallop borusunda kalıcı tıkanmalara yol açarak döllenmeyi olanaksız duruma getirirler. Bazı kısırlık durumlarıysa döllenecek yumurta bulunmayışından kaynaklanır. Bunun nedeni de yumurtalığın salmamasıdır. Öteki durumlarda döllenmenin olduğu, ancak döllenmiş yumurtanın dölyatağı iç duvarında yuvalanmadığı görülür. Bir başka örnekte, döllenme ve yuvalanmanın gerçekleştiği, ancak gebeliğin mutlaka bir düşükle son bulduğu görülmüştür. Bunun nedeni ise dölyatağı ya da dölyatağı boynunda görülen bazı anormalliklerdir. Bazı kadınlarda dölyatağı boynundaki mukozalar (kaslar) spermlerin içeriye geçmesini engelleyecek kadar kalındır, bazı kadınlarda ise dölyatağı boynunun ya da vajina salgılarının spermlerin yaşamalarına uygun olmayıp ölmelerine neden olmalarıdır. Hatta bazen bir kadının vajinasında spermlere karşı bir bağışıklık geliştiren antikorlar görülür.

Kadınlarda kısırlığı olası nedenlerinin pek çok ve değişik olması, bazen bunlara karşı uygulanacak tedavi yönteminin belirlenmesini güçleştirir. Bundan dolayı kadın, hormon tedavisinden ameliyata değin bir dizi işlemden geçmek zorunda kalır. Bununla birlikte son on yıldaki tıbbi gelişmeler, özellikle son yıllarda giderek artış gösteren yapay döllenme, eski umutsuz kısırlık durumlarına yeni bir çözüm getirmektedir.

YAPAY DÖLLENME

Yapay döllenme, bir kadının dölyatağı boynuna yakın bir yere doktor tarafından bir tüp yoluyla meni bırakmakdan oluşan basit bir işlemdir. Ancak yapay döllenme işleminin başarıyla uygulanabilmesi için kadının yumurtlama zamanını beklemek zorunludur. Evli bir çift, döllenme sorununu kesin olarak yenmek istiyorsa, bu başarılı gebelik yöntemini seçebilir. Mastürbasyonla elde edilen meni, çoğunlukla kadını kocasına aittir. Eğer kocanın kısır olduğu belirlenmişse, o zaman adı bilinmeyen bir vericinin menisi döllenme için kullanılabilir. Bu verici doktor tarafından seçilir ve bunun kimliğini de yalnızca doktor bilir. Seçilen vericinin bedensel özelliklerinin babaya benzeyip benzemediği denenir, ayrıca, genel sağlığının iyi olup olmadığı da belirlenir.

---

* Ülkemizde böyle bir uygulama yoktur henüz. ABD'de bu tür uygulamaların yanı sıra, Sperm Bankası adı verilen kuruluşlarca, ünlü bilim adamlarından olduğu ileri sürülen menilere, yapay dölleme için kullanılmaktadır.

KALITSAL KUSURLAR

Hiçbir insanın yüzde yüz etkin olmadığı sık sık vurgulanmaktadır. Gerçekte bu, vücudumuzun biçimine ve işlevlerine özen göstermek açısından da geçerlidir. Hepimiz, doğduğumuz andan yaşlılığımıza değin özlenen yetkin bedensel ve zihinsel özellikleri engelleyici kimi kalıtsal zayıflıklar ve kusurlar taşırız. Bunların çoğu, erken oluşan dazlaklık ya da düztabanlık gibi gerçek anlamda kaygılanmayı gerektirmeyen sonuçlardır. Ancak kanın pıhtılaşmaması (hemofili), kansızlık, (orak hücre kansızlığı) ya da kas gelişmemesinin kimi türleri gibi kesin kusurlar, önemli olabilir. Kuşkusuz bunlar ve benzeri kalıtsal kusurların bir kuşaktan gelecek kuşağa geçmesi durdurulabilseydi, pek çok insan şimdi bunlara katlanmak zorunda kalmazdı.

Ne yazık ki kimi kalıtsal kusurlar gizli taşıyıcılarla kuşaktan kuşağa geçebiliyor. Yani bu etkileri taşıdıklarından habersiz olan erkek ve kadınlar, döllerine geçecek olan tehlikeleri de göremiyorlar. Bunun nedeni kalıtım yasalarında bulunabilir.

Bir başka açıdan bakıldığında, kalıtsal kusurların iki türde olduğu görülür: Başat ve çekinik. Başat kalıtsal kusur, anababanın yalnızca birinden geçebilir. Başka bir deyişle, anababadan yalnızca biri başat kusur taşıyorsa, bu kusuru çocuklarının yarısına geçirir. Çekinik bir kalıtsal kusur, anababanın her ikisince de geçirilir. Bir başka deyişle, anababadan her biri yalnızca bir kalı sal çekinik kusur taşıyorsa, bu kusur, çocuklarından herhangi birine geçmez. Ancak her ikisi de aynı kalıtsal çekinik kusuru taşıyorsa, bunu aşağıda gösterilen yolla çocuklarına geçirirler. Ortalama olarak her dört çocuktan biri tamamen etkilenmeyecek, ikisinde gizli taşıyıcılar olacak, bir çocukta da kusur görülebilecek. Bu bakış açısını, kimi çiftler çocuk yapmaya karar vermeden önce, kalıtsal danışma bakımından yararlı bulabilirler. Bir çiftin dikkatle muayene edilmesi, ailelerinin tıbbi geçmişi ve onların önemli kalıtsal kusurlarını taşıma olasılığı üzerine değerli ipuçları verebilir. Çoğu çiftler, taşıdıkları kalıtsal kusurları öğrenince bundan kaygı duyacaklarını düşünürler. Bununla birlikte, kimi çiftler de, sağlıklı çocuk yapamayacaklarını tam zamanında öğrenebilirler. Bu nedenle bir çocuğu evlat edinerek daha büyük bir mutluluk duyabilirler. Öte yandan, kadının gebeliği sıra-

sında, doğuracağı çocuğun önemli anormallikler taşıdığı, seyrek de olsa bulgulanmaktadır. Yakın geçmişte bile, böyle bir bulgu, resmi bir kürtaj için yeterli neden olarak kabul edilmekteydi.

CİNSEL SAKATLIKLAR

Çoğu insan vücudu gelişmesi ve işlevlerini yerine getirmesi bakımından sağlıklı olur. Vücudunda herhangi bir hastalık ya da işlevlerinde bir bozukluk görmeden de doktorun kapısını çalmaz. Bu durum, vücudun cinsel bölgeleriyle ilgili rahatsızlıklar için de geçerlidir kuşkusuz. Bununla birlikte, herhangi bir cinsel etkinlikte doyuma ulaşabilmek için tıbbi tedaviye gereksinim duyan, doğuştan gelme cinsel bozukluklara ve sakatlıklara sahip insanlar da vardır.

Böyle bir sakatlık ya da engel, kromozamal ya da hormanal dengesizliklerden ileri gelebilir. Ayrıca bu, iç ve dış cinsel organların tümünü birden etkisi altına alabilir. Dahası, kimileyin çok büyük sorunlar yaratabilir bu dengesizlikler. Bunlar, genellikle «vücudun cinsel kusurları» adıyla sınıflandırılarak ele alınmaktadır. Bu kusurların çoğu, başka bedensel sakatlıklar gibi, özel tedavilerle düzeltilebilmektedir artık. Bu sınıflamaya giren cinsel bozukoluşumlardan ikisi, aşağıdaki satırlarda tartışılmaktadır.

İNMEMİŞ ERBEZLERİ

Yumurtalar gibi erbezleri de, embriyonun gelişmesi sürecinde karında oluşur. Ancak erkek çocuğu doğmadan önce, karın boşluğunda bulunan bu erbezleri, torbaya iner. (Penisin arkasında, bacaklar arasında asılı duran deri kese.) Seyrek de olsa, kimi durumlarda erbezlerin torbaya inmediği görülür. Bu, kimi hormonal kusurlardan ya da başka nedenlerden kaynaklanabilir. Eğer çocuk ergenlik çağına böyle bir durumda girerse, erbezleri vücut sıcaklığında sperm üretemeyeceği için tedavi edilmesi gerekir. Bu durum tedaviyle düzeltilemezse kısırlık başgösterecektir. Hormon tedavisi ya da ameliyat, çoğunlukla özel gelişmelere yol açabilir.

Daha seyrek rastlanan kimi durumlarda ise, erbezleri ya normal değildir ya da hiç görülmez. Bu durumdaki çocuklara hormon tedavisi uygulanır. Böylece tıpkı öteki çocuklar gibi bedensel gelişimleri sağlanır. Ancak yine de bu çocuklarda kısırlığa yol açan başka nedenler de vardır. Böyle durumlarda, normal bedensel görünüm, torbaya yapay erbezleri yerleştirilerek sağlanır.

İKİCİNSİYETLİLİK

Bebek, annenin dölyatağında büyürken, cinsel organlarını da içeren dış ve iç organları, doğumda gördüğümüz tamamlanmış biçime ulaşana değin yavaş yavaş gelişir. Bununla birlikte, kimi seyrek durumlarda, bu gelişmede karışıklıklar olur ve sonunda bebek cinsel organları tamamlanmamış olarak doğar. Böyle bir durumda bebeğin cinsiyetini belirlemek güçleşir; çünkü cinsel organlan her iki cinsiyetin de cinsel organlarına benzemez, yani tamamlanmamıştır. Bebek, bir erkek (yalancı) ikicinsiyetli (iki erbezi görülürse), ya da bir dişi (yalancı) ikicinsiyetli (iki yumurtalık bulunuyorsa), ya da gerçek ikicinsiyetli (erbezi ve yumurtalıklarına ilişkin dokuların her ikisi de bulunuyorsa) olur. Kimi durumlarda, dış görünüme bakarak herhangi bir sorunun olmadığı söylenebilir. Ancak bu, bebeğin hangi cinsiyete ait olduğu konusundaki kuşkuları ortadan kaldırmaz. (Ayrıca «Cinsel Farklılaşma Süreci» ne bakınız.)

Günümüzde modern yöntemlerle sürdürülen araştırmalar, cinselliği tamamlanmadan doğan çocukların gelişimini gerçekleştirme yolunda önemli adımlar atılmasını sağlamıştır. Öte yandan, ruhsal bilgilenim yoluyla çocuğa cinsel rolüne uygun davranışlar kazandırılabiliyor. Cinsiyetin belirlenmesi için bütün etmenler zamanında verilirse, bir süre sonra belirli bir cinsel kimlik oluşturulabiliyor. Başka bir deyişle, kimi kalıtsal kusurlar bile, doğuştan ikicinsiyetlilik gibi bugün tıbbin büyük atılımlarıyla çözümlenebilir ve böyle kişiler normal biçimde yetiştirilebilmektedir.

Hermafrodit sözcüğü, yani ikicinsiyetlilik, her iki cinsiyetin özelliklerini gösteren bir kişinin konumunu belirlemek için eski çağlardan beri kullanılmaktadır. (Yunan mitolojisinde Hermafroditos, Afrodit ile Hermes'in oğlu, güzellik ve iffet simgesi bir gençtir: Bir peri kızının aşkını yadsıdığı zaman, peri kızı onu öyle bir coşku ve sabırsızlıkla kucaklar ki, bedeni onun bedeniyle birleşir ve ikisi tek bir beden gibi olurlar).

Aynı zamanda bir «cinsiyet değişimi» isteği duyan ve bu isteğini karşı cinsin özelliklerini yansıtarak açığa vurmaktan çekinmeyen, cinsiyeti apaçık ortada olan kadın ve erkeklere de rastlanmaktadır. Transseksüalizm olarak bilinen bu olay, bedensel bir sorun olmaktan çok ruhsal nedenlere dayanmaktadır. (Bu konuyu «Cinsel Uyumsuzluk» bölümünde tartışmak daha yerinde olacaktır.)

AĞRILI CİNSEL İLİŞKİ

Pek çok sağlıklı insanın cinselliğinin dış görünümü, herhangi bir cinsel sorunu olup olmadığı konusunda güvenilir bir gösterge değildir. Bazı kuşkular ve deneylerden sonra cinsel tepki, fazla kaygı uyandırmayan başka bedensel işlevlere dönüşür. Bu kurala uymayan durumlar da vardır elbette. Örneğin bazı erkekler ve kadınlar, cinsel ilişki sırasında acı duyarlar. Böylesi deneyimlerin çok büyük yıkımlara yol açabileceği ya da bazı insanları tam bir cinsel perhize bile zorlayabileceği açıktır. Ancak doktor tarafından yapılacak titiz bir muayane ile sorunun nedeni belirlenir ve iyi bir tedaviyle hastanın tümüyle iyileşmesi sağlanabilir. Aşağıdaki sayfalarda, cinsel ilişki sırasında duyulan acının bedensel nedenleri ele alınacaktır. (Olası ruhsal nedenleri ise «Cinsel İşlev Güçlüğü» bölümünde tartışacağız.)

CİNSEL İLİŞKİ SIRASINDA ERKEKLERDE GÖRÜLEN ACILAR

Belirgin jenital yara ve hastalıklar dışında, cinsel ilişki sırasında erkeklerde görülen acının en yaygın nedeni, fimosis olarak da adlandırılan, sünnet derisinin sıkılığıdır. Bu durum, sünnet derisinin küçük bir ağıza sahip olmasından ötürü, derinin penisin baş kısmından geriye doğru güçlükle çekilmesinden kaynaklanır. Bu sıkılık, her sertleşme sırasında tahrişe ve acı duymaya yol açar. Hemen belirtelim, bu olay günümüzde bir sorun olmaktan çıkmış, küçük bir cerrahi tedavi yoluyla derinin bütünüyle kaldırılması, ilerde doğabilecek olası sorunları önler. Öte yandan, sünnetsiz erkekte, bu tahriş ve acı duymanın yanı sıra, başka sorunlar da ortaya çıkabilir. Sünnet derisinin, penisin başından geriye doğru çekilmesi doğal biçimde sağlanamıyorsa, yardımcı olarak genellikle sabunlu su kullanılır. Ancak sabunlu su ve benzeri maddeler, bulaşım ve yangıya neden olan belirgin salgılar biriktirebilir.

Penisteki bulaşımlar, cinsel ilişki sırasında da kendini gösterebilir. (Bkz. «Zührevi Hastalıklar») Bu sorun, özellikle erkek cinsel organının sünnet edilmesini öngörmeyen toplumlarda yaygındır.

Sonuç olarak, cinsel ilişki sırasında duyulan açıyı önlemek için vajina çevresinin şırıngayla ılaçlanması gibi hazırlıklar, kimi erkeklerde, penis baş-

lannda duyarlığın anormalleşmesi ya da alerjik tepkiler doğmasına yol açabilir.

Doğal olarak, gebelikten korunma yöntemi gibi, şırınga ile ilaç alma alışkanlığı da değişik bir tedavi gerektirir. Bir prezervatif kullanmak, sorunun en azından geçici olarak çözümlenmesini sağlayabilir.

CİNSEL İLİŞKİ SIRASINDA KADINLARDA GÖRÜLEN ACILAR

Jenital yaralar ve hastalıklar dışında, cinsel ilişki sırasında kadınlarda görülen acının en yaygın nedeni, vajinal yağlanmanın yetersiz oluşudur. Bu, daha çok yaşlanma döneminde görülür ve hormon tedavisiyle iyileşebilir. Yetersiz yağlanma, kadının cinsel isteklerinin yetersizliğini gösterir ve böyle bir durumda kadın birleşmeye hazır değildir. (Buna koşut olarak, erkekte ve penisin sertleşmemesi olayı görülür.)

Bazı kadınların kızlık zarı olağandışı bir kalınlıktadır, bu durum penisin vajinaya girmesini güçleştirir ve acıya neden olur. Böyle durumlar küçük bir ameliyatla düzeltilebilir. (Öte yandan, bazı küçük rahatsızlıklar, kadınların ilk cinsel ilişkiye girdikleri zaman da görülebilir. Bu durumda kızlık zarı uygun bir yerinden delinerek rahatsızlık ortadan kaldırılır.)

Bir başka acı da, vajinada yanma ve kaşıntıya yol açan zührevi hastalıkların bulaşımından doğar. Dölyatağı ya da dölyolunun iltihaplanması, bir mayanın aşırı gelişmesi (pamukçuk), benzer belirtiler gösterebilir. (Kapsamlı bilgi için «Zührevi Hastalıklar» bölümüne bakınız.) Böyle belirtiler, çiftlerin ilkin anal birleşme kurarak, sonra da penisi yıkamaksızın vajinal birleşmeye geçmesi sonucunda görülür. Böyle durumlarda, penis, rektumsal bakterileri vajinaya taşıyarak bulaşımın kadına geçmesine yol açar. Bu bulaşım olasılığı, geri çekildikten sonra penisin sabunlu suyla yıkanması ile önemli ölçüde azaltılır. Bazen de kadınlar, torba yangısından ötürü cinsel ilişki sırasında acı duyarlar. Böyle durumlar kesin bir tedavi gerektirir.

Gebelikten korunmak için şırınga ile alınan ilaçların içerdiği kimyasal maddelerin tepkimesiyle vajinanın duyarlığı gelişebilir. Böyle durumlarda koruyucu olarak alınan maddelere devam etmemek gerekir. (Kural olarak vajinal şırıngalar kullanmak zorunlu değildir, üstelik bunlar acı duyulmasına da yol açabiliyorsa.)

Başka bir acı nedeni de, cinsel ilişki sırasında vajina duvarının incelmesidir; bu, özellikle ileri yaşlarda görülür. Bu sorun hormonal tedaviyle giderilebilir. Sonuç olarak, bazı kadınlar, ya erkeğin klitoris başını aşırı uyarmasından ya da klitoris başının neden olduğu olumsuz bir gelişmeyle karşılaşabilirler.

ZÜHREVİ HASTALIKLAR

Cinsel ilişki, insan yaşamanın en doğal, en haz verici duygulanımlarından biridir. Ne yazık ki bazen bu, gereksiz bir dert, bir acı, hatta ölümle sonuçlanan durumlarla karşı karşıya bırakabilir insanı. Toplumumuzda bugün de görülen ve zaman zaman yaygınlaşan, üstelik uzun süre önce ortadan kaldırıldığına inanılan önemli sağlık sorunları vardır: Zührevi hastalıklar... Belirsiz bir terim şu 'zührevi hastalıklar'. (Tam karşılığı, Venüs'e yardım eden hastalıklar anlamına geliyor.) Üstelik, özellikle cinsel ilişkiyle geçen bu bulaşıcı hastalıkları tanımlamakta da hafif kalıyor. Kuşkusuz, bir kişiyle yakın ilişki kurma yoluyla geçen birçok bulaşıcı hastalık var: Soğuk algınlığı, çiçek hastalığı, verem ve benzeri hastalıklar... Zührevi hastalıklar ise, çiftlerden birinin yakın temasıyla geçmesinden dolayı, her zaman kendine özgü bir grup oluştururlar. Zührevi hastalıklar, çoğunlukla ilk kez ilişkide bulunan cinsel organları etkileyerek gösterir kendini.

Tıp dilinde artık 'zührevi hastalıklar' yerine 'cinsellikle geçen hastalıklar' terimi yaygınlaşmaya başlamıştır. Bununla birlikte, eskisinden daha eksiksiz ve kesin bir anlam yüklenmiş değildir bu yeni terim. Gerçekte, konuyu burada tartışmanın gereği yok. Az önce vurguladığımız gibi, bütün bulaşımlı hastalıkların da arasında bulunduğu bu sınıflama, nedendir bilinmez, konuya olağan bir yaklaşım sağlamaktadır. Aynı gerçek, 'cinselliğe bağlı hastalıklar' için, yani doğrudan cinsel temas olmaksızın, cinsel organların etkilenmesine yol açan olası hastalıklar için de geçerlidir.

Pek çok zührevi hastalık, değişik belirtiler göstermekle birlikte, aynı yolla geçer. Bunlara ya virüsler ya da elverişli ortamlarda doğan mikroplar neden olur. Özellikle de cinsel organların kas dokusunda, ağızda ya da rektumda yuvalanırlar. Bu elverişli çevre dışında ise çabucak ölürler. Örneğin

tuvalet kapağı, kapı tokmağı ya da benzer nesneler, bu mikropların toplanması için uygun değildir. Ancak kimi seyrek durumlarda; kullanılan havludan, iç çamaşırları ve öteki giysilerden de bulaşabilmektedirler. Başka türlü dendikte, cinsel ilişki, bu mikroorganizmaların bir kişiden başka bir kişiye geçmesi için çok elverişli bir ortam yaratır. Ayrıca, böyle bulaşımlar sonucu birkaç zührevi hastalığa birden yakalanmak olasıdır. Uçuk dışında, bunların tümü tedavi edilebilir, ancak bir bağışıklık hiçbir zaman söz konusu olamaz. Bir kişi, tüm zührevi hastalıklara tekrar tekrar yakanabilir.

Zührevi hastalıklar içinde bütün dünyada en çok yaygınlaşanı ve en tehlikeli sayılanı, belsoğukluğu, ile frengidir. Her ikisinin de tarihi eski zamanlara kadar uzanır. Bin yıllardır gösterilen çabalar bile ortadan kaldıramamıştır bu hastalıkları. Dahası, cinsel tabuların etkisi oranında, tartışılmaz konular arasına girmişlerdir bunlar. Tarihte ilk etkin tedavi yöntemi, 1910 yılında bulunmuş ve frenginin önlenmesi yolunda önemli adımlar atılmıştır. Aslında 1940'larda penisilinin bulunmasına dek, frengi ve belsoğukluğu kesin biçimde tedavi edilemiyordu. Ne yazık ki onca gelişme, onca bilimsel buluş bile bu hastalıkları yenmede yeterli etkinliği sağlayamıyor. Bu hastalıkların kökünün kazınabilmesi için toplumun tutumunda da köklü değişikliklerin yaşanması gerekiyor.

Geçmişte, zührevi hastalıklara oldukça bağnaz anlayışlarla yaklaşılıyor, hatta bunlar tıbbi bir sorundan çok ahlaksal bir sorun olarak görülüyordu. Bağnaz kafalılar, bu hastalıkları 'günahın bedelleri' diye nitelendiriyor ve baştan çıkmanın cezası olarak bunu hak ettiklerine inanıyorlardı. Bu anlayışa göre, 'iyi' insanlar bu hastalıklara yakalanmazdı. Dahası, genç bir insanın bunlara değin ayrıntılı bilgi edinmesine de gerek yoktu. Korku ve bilgisizlik, bir zırh gibi koruyordu bu bağnaz anlayışları. Başarılı bir tedavi yönteminin, cinsel özgürlüğü yaygınlaştıracağı görüşü bile egemen olmuştu. Bulunabilecek çözümlerin de toplumsal ahlakı sarsacağından korkuluyordu. Böyle tehlikelerle karşılaşmak gizli bir gözdağı idi sanki ve halkın bedensel sağlığından daha önemli görülüyordu. İşte bu bağnazlıklar, bu bilim dışı yaklaşımlar, günümüzde çok daha iyi gözlemlenebilen anlamsız ve çileli sorunlarla karşı karşıya bıraktı binlerce insanı. Öte yandan, son yıllarda geliştirilen gebelik önleyici yöntemler de, zührevi hastalıkların önlenmesinde önemli bir işlevi olan prezervatif kullanımını azalttı. Sonunda, zaten yetersiz olan kendi kendine bakım, hastanın bilgisizliğiyle birleşince, dünyanın

birçok yerinde belsoğukluğunun yeni ve daha güçlü bir türünün doğup yaygılaşmasına yol açtı. Çağımızdaki ulaşım kolaylığı da bu hastalığın büsbütün yayılmasına yaradı. Bu ve benzeri etmenler, bir zührevi hastalığın, günümüzde nasıl bir salgın halini alabileceğini apaçık göstermektedir. Bu salgının, özellikle 10 ile 20 yaş arası gençler üzerinde etkin olduğu görülüyor. Günümüz gençliği, eğitim yetersizliğinden olacak, zührevi hastalıkların belirtileri üzerine yeterli bilgi edinememektedir. Bu nedenle çoğu, hastalığı göremediği için, bulaşıcı etkisinden de kurtulamıyor ve bu hastalık, ilişkide olduğu arkadaşlarına da kolayca bulaşabiliyor. Öte yandan, bazı gençler de, cinsel ilişki kurmaya başladıklarını ailelerinin öğrenmelerinden çekindikleri için, hastalığa yakalanınca tedavi olmaktan kaçınıyor ya da çok korkuyorlar. Oysa bu hastalıkların tedavi edilmeden yayılması, bir aile sorununun ortaya çıkmasıyla ölçülemeyecek denli tehlikelidir. Cinsel olgunluğa ermiş bir insanın, kendi sağlığından başka, toplumun beden ve ruh sağlığını da düşünmesi ve kendi kendine alabileceği önlemleri, en önemli yurttaşlık görevlerinden biri olarak görmelidir.

Zührevi hastalıklara ilişkin önemli noktaları toparlayalım şimdi de:

- Zührevi hastalıklar oldukça tehlikelidir.
- Herhangi bir belirtisi görülmeksizin bu hastalıklardan birine yakalanmak her zaman olasıdır.
- Bir kişide birkaç zührevi hastalık birden görülebilir.
- Tedaviye erkence başlanırsa, zührevi hastalıklar kolayca iyileştirilebilir.
- Tüm zührevi hastalıklara değin tedaviler, bütünüyle gizli tutulur.
- Kendi kendine tedavi yeterli değildir.
- Zührevi hastalıklara tekrar tekrar yakalanma olasılığı da vardır.

Aşağıda, çeşitli zührevi hastalıklar üzerine bilgiler sunulmaktadır.

BELSOĞUKLĞU

Belsoğukluğu, günümüzün en yaygın zührevi hastalıklarından biridir. Gonoküs adı verilen bir bakterinin yol açtığı belsoğukluğu, bir kişiden başka bir kişiye cinsel organların kas zarları ile, ağız ile ya da rektum yoluyla geçebilir. Bu organların bulunduğu sıcak ve nemli bölgeler dışında, gonokok

çabucak ölür. Bu nedenle hastalığın havlu, kapı tokmağı, klozet kapağı ya da benzer nesnelerden hemen geçmesi pek olası değildir.

Belirtileri

Cinsel organlara belsoğukluğu bulaşımının görülmesi (jenital ilişki olduğu takdirde) erkekte çoğunlukla 2 ile 10 gün arasında, işeme sırasında ani bir yanma duygusuyla fark edilir.

Aynı zamanda penis ağzında koyu yeşil-sarımtırak bir akıntı görülür. Öte yandan, kadınlarda belsoğukluğu, bir süre fark edilmeksizin gelişmesini için için sürdürür. İlk belirtiler erkekte olduğu gibidir: yanma duyusu ve boşalma. Bununla birlikte, hiçbir belirtinin görünmediği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda kadın, herhangi bir bulaşımının olmadığı sanısına kapılır. Aslında kadın bu haliyle kendisinden daha sonra görülecek çekincelere göz yummakla kalmayıp, bilmeden bu hastalığın başkalarına da geçmesini sağlamış olur.

Ağız yoluyla cinsel ilişki olduğu zaman belsoğukluğu bulaşımı bu kez de boğazda görülür. Belsoğukluğunun boğazda görünen belirtileri, yutkunma sırasında duyulan şiddetli acıdan, bildiğimiz boğaz yanmalarına değin bir dizi oluşturur. Ancak hiçbir belirtinin görülmediği durumlar da olabilmektedir.

Anal cinsel ilişki sonucu rektumda görülen belsoğukluğu bulaşımı; kaşınma, yanma ya da kanamalara neden olur ve dışarı atılırken acı veren sarımtırak bir akıntı belirir. Aslında bu belirtiler basur ya da ishalde de görülebileceğinden, kimi zaman yanılgılara neden olmaktadır. Öte yandan, bu bölgede oluşan belsoğukluğunun hiçbir belirtisine de rastlanmayabilir.

Belsoğukluğu, tedavi edilmeyip kendi seyrine bırakılırsa, vücut içinde yayılmaya devam derek iç çıbanların çıkmasına neden olur. Bu çıbanlar da mafsal (artrik) iltihabı ve kısırlığa yol açar. (Bu hastalıklar, belsoğukluğunun ilerlediği sıralarda özellikle kadınlarda görülür.) Belsoğukluğuna yakalanmış bir annenin bebeğine de doğum sırasında bulaşabilir bu hastalık. Gonokokkinin yol açabileceği olası göz bulaşımlarını önlemek için yeni doğan çocuğun gözlerine genellikle gümüş nitratlı özel bir eriyik sürülür.

Teşhis

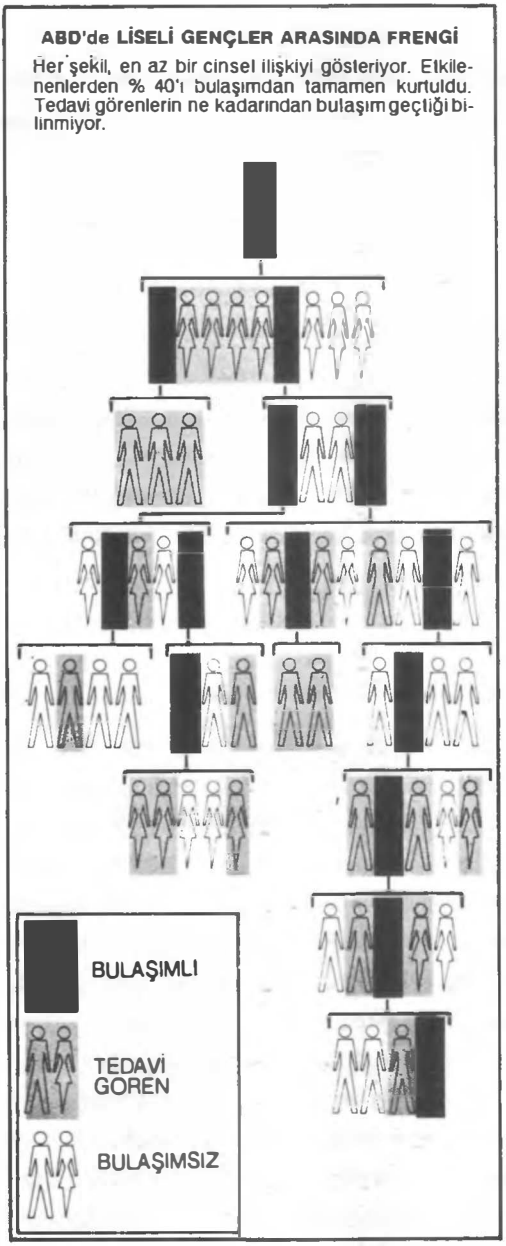
Belsoğukluğu, uygun bir biçimde bir doktor tarafından bakterinin görüldüğü bulaşımlı bölgeden, yani cinsel organlar, boğaz ya da rektumdan alınan bir parçanın incelenmesiyle kolayca teşhis edilebilir.

Tedavisi

Belsoğukluğu, görüldüğü andan başlayarak hemen kesin tedavi gerektiren önemli bir hastalıktır. Günümüzde, bu tedavi oldukça basitleştirilmiş ve etkili bir duruma getirilmiştir. Eğer penisilinle erken bir tedavi gerçekleştirilirse, hastalık birkaç gün içinde iyileştirilebilir. Penisilin tedavisinin yanı sıra, bazen başka tıbbi uygulamalar da olabilir. Bununla birlikte başarılı bir tedavi, bu hastalığa karşı bir bağışıklık kazandırmaz. Kişi, belsoğukluğuna yine yakalanabilir.

Önlem

Belsoğukluğu bulaşımını önlemenin en kesin yolu, hastalık görülen bir eşle cinsel ilişkiye girmemektir. Oysa hastalık günümüzde öyle hızlı yayılabiliyor ki bazen belirtilerinin farkına bile varılmıyor ya da gerçekten hiçbir belirti de görülmeyebiliyor. Gerçekte bu önlem, sonunda tam cinsel perhiz uygulama gereğine bile varır. En azından jenital ya da anal yoldan cinsel ilişkide bulunanlar, bir prezervatif kullanarak, bu hastalığın bulaşımından kendilerini koruyabilir ve ilişki sonrasında işeme yoluyla ve cinsel organını sabunlu suyla yıkayarak da bu önlemi pekiştirmiş olurlar. Birleşme sırasında vajinaya iletilen bazı jöle ve spermisidal köpükler de bu önlemin etkinliğini artırır. Belki ağız yoluyla cinsel ilişkiden sonra bazı anti bakteriyal maddelerle ağzı çalkalamanın da yararları vardır. Ne yazık ki tüm bu önlemlerin değeri ve etkisi hâlâ oldukça azdır. Bu nedenle cinsel bakımdan oldukça etkin kadınlar, düzenli aralıklarla vajinalarını koruyucu önlemler almak zorundadırlar. Kadınlarda olduğu gibi, ağız yoluyla cinsel ilişki kuran erkekler de düzenli bir boğaz kültürü yaptırmalıdır. Ayrıca şunu anımsatmakta yarar var: Cinsel ilişkilerini yalnızca bir eşle yürütenler sık sık değişik eşlerle cinsel ilişki kuranlardan daha az yakalanırlar bu hastalığa.

Hastalığın eşcinsel ve karşıcinsel ilişkiler yoluyla yayıldığına dikkat ediniz. Burada verilen kişilerin doplam sayısı 63. Bunlardan yalnızca 44'ü karşıcinsel ilişki, 16'sı yalnızca eşcinsel ilişki, 3'ü ise hem eşcinsel hem karşıcinsel ilişkide bulunuyor. (Kaynak: Newsweek, 24 Ocak 1972)

FRENGİ

Frengi, çok tehlikeli bir zührevi hastalıktır. Belsoğukluğu kadar yaygın olmamakla birlikte, bu onun seyrek rastlanan bir hastalık olduğunu göstermez.

Frengiye, cinsel ilişki sırasında vücudun nemli iç kısımlarının özel temasıyla, yakın bedensel birleşmelerle bir kişiden başka birine geçen, spiraket adlı bir bakteriyal organizma neden olmaktadır. İnsan vücudunun dışında bu spiroket bakterisi, birkaç saniyeden fazla yaşayamaz. Bu nedenle frenginin tuvaletten, banyo küvetlerinden, havlulardan, yatak çarşaflarından ya da benzeri nesnelerden geçmesi olası değildir. Bu hastalık vücudun hiç el sürülmemiş bir parçasından, yani derinin böyle bir parçasından da geçemez.

Bununla birlikte, kas dokusu arasında bulunan spiroket; bulaşımlı bir kişinin tükürüğünden, menisinden, kanayan herhangi bir küçük sıyrıktan ya da cinsel ilişki sırasında oluşan bir aşınma noktasından bulaşabilir.

Belirtileri

Frengi bulaşımının ilk belirtisi, acısız bir yaradır. Bu yara, spiroketin vücuda girdiği noktada 10 günle 80 gün arasında görülür. Gerçekte, görüldüğü yer, cinsel ilişkinin çeşidine göre değişir: Cinsel organların yakınlarında, ağızda ya da rektumda görübeldiği ölçüde başka alanlarda da ortaya çıkabilir. Yara, gözle görülebilir ölçüde büyük ya da zor fark edilebilir biçimde küçük de olabilir. Eğer yara, vajina ya da rektum içinde görülürse, bunu kolayca incelemek olası değildir. Ne yazık ki bazı durumlarda dışarıda bile hiçbir belirti olmaz. Herhalde yara bir süre sonra iyileşir. İşte böyle bir gelişme sonucunda bulaşımlı kişi iyileştiği kanısına kapılarak kendini avutur. Gerçekten bu durumda hastalık ikinci aşamasına geçmiştir.

Frenginin ikinci aşamasında spiroketler kan dolaşımına girerek vücudun her yanına yayılırlar. Sonuçta bulaşımın 3. haftasıyla 6. haftası arasında vücutta deri döküntüleri ya da kırmızı lekeler görülmeye başlar Bu lekeler herhangi bir biçim alarak derinin küçük ya da geniş bir kısmını kaplayabilirler. Bazı durumlarda hiç leke görülmeyebilir de. Leke olsun ana yara olsun, her ikisi de bulaşımlıdır. Aynı zamanda bu sırada tutam tutam saç dökülmesi olabilir.

Lekeler görünmez olduktan sonra frengi üçüncü aşamasına girer ve birkaç aydan birkaç yıla uzayabilir. Uzun bir süre hiçbir belirti görülmez. Oysa hastalığın bu aşaması vücut içerisinde ani sıçramalarla değişik yerler-

de görülmesinden dolayı normal vücut dokularını zedeleyen ve aynı zamanda önemli kalp hastalıkları, körlük, felç, beyin sarsıntısı ya da başka beyin hastalıklarına, hatta ölüme götüren sonuçlara yol açtığı için çok tehlikelidir.

Frengi hastalığı, doğum öncesinde, annenin kan damarlarından bir bebeğe de geçebilir. Bu nedenle anneler, doğumdan çok önceleri frengi için bir teste gereksinim duyarlar.

Teşhis

Çoğunlukla bir kan testi sonucu doktor tarafından kesin bir teşhis yapılabilir.

Tedavi

Frengi, çok erken tedavi isteyen önemli bir hastalıktır. Tedaviye başlamadan önce de önemli bozukluklara yol açmış olsa bile, günümüzde kolayca iyileştirilebilmektedir. Alışılmış tedavi, bir dizi penisilin iğnesi gerektirmektedir. Arasıra başka tıbbi önlemler de alınmaktadır. Başarıdan emin olmak için düzenli kan testleri yapılması da zorunludur. Yine de belsoğukluğunda görüldüğü gibi başarılı tedavi, bir bağışıklıkla sonuçlanmayacağından, kişilerin frengiye tekrar tekrar yakalanma olasılığı da vardır.

Önlem

Frengi bulaşımını önlemenin tek kesin yolu, hastalıklı kişilerle cinsel ilişki kurmamaktır. Bununla birlikte, belirtilerine dikkat edilmediği ve pek çok insan bu hastalığı taşıdığından habersiz olduğu için, önerebileceğimiz en akılcı önlem şudur: Cinsel bakımdan oldukça etkin kişiler düzenli kan testi yaptırmalıdırlar. (Her 3 ile 6 hafta arasında bir kez.) Böyle testler, gerektiğinde genel sağlık merkezlerinde kolayca yapılabilir(*).

Jenital ya da anal cinsel ilişki sırasında prezervatif takarak, işeyerek, ilişkiden sonra cinsel organları sabunlu suyla yıkayarak, en azından kısmi bir önlem alınabilir. Ayrıca vajinal köpük ve jöleler de bu iş için kullanılabilir.

(*) Ülkemizde de özellikle büyük kentlerde zührevi hastalıklar için hastane ya da bakımevleri bulunmaktadır.

BAZI TROPİKAL ZÜHREVİ HASTALIKLAR

Burada açıklamamız gereken daha az yaygın başka zührevi hastalıklar da vardır. Bunlar genel olarak tropik ülkelerde görülmekle birlikte, bunların çağımızda hangi yolları izleyerek yayılabildiğini görmekde sanırız yararlıdır.

Chancroid (Yumuşak Çıbanlar)

Yumuşak çıbanlar da denilen bir ya da birkaç acılı ve iz bırakan yarayla sonuçlanan bir tropik zührevi hastalıktır. Penis ve vulva üzerinde birkaç günde görülebilen yaralara neden olur. Bulaşım, «ducrey» basilinin etkisiyle olur. Bu hastalık, antibiyotiklerle etkin bir biçimde tedavi edilebilir.

Granuloma Inguinale

Yaralara neden olan başka bir bakteriyal bulaşımdır. Etkin bir antibiyotik tedavisiyle iyileştirilebilir.

Lymphogranuloma Venereum

Bir virüsün etkisiyle oluşan tropikal zührevi hastalıklardandır. Kasık bölgesinde bir yaraya (ülser) ve lenf düğümlerinde şişkinliklere yol açar. Hastalığın teşhisinde bir cilt testinden yararlanılabilir. Etkili bir biçimde tedavisi yapılabilir.

CİNSEL İLİŞKİ YOLUYLA YAYILAN BAŞKA HASTALIKLAR

Klasik zührevi hastalıklara ek olarak, cinsel temasla pek çok hastalık yayılabilir. Kara sarılık, amipli dizanteri, tifo, salmonello gibi hastalıklar bunlardan birkaçıdır. Kara sarılık, örneğin anal ve ağızdan cinsel ilişki sırasında dışkı yoluyla geçebilir. Kara sarılığa neden olan kimi virüsler de meni ve tükürükte görülür ve böylece cinsel ilişki sırasında virüs kolayca öbür kişiye taşınabilir. Bu hastalıkların tümümün tedavi gerektirdiğini söylemek bile gereksiz. Sorunun tek olumlu yanı, bu hastalıkların fazla yaygın olmayışıdır. Aşağıdaki paragraflarda daha yaygın ve önemli hastalıklara değinilecektir.

Monilial Vajina Yangısı

Kadınlar, bazen vajinada yaşayan birçok organizmanın çevre dengesinin bozulduğunu görürler. Böyle bir bozulma, vajinal şıringalar, alınan antibiyo-

tikler, doğum kontrol hapları ya da başka nedenlerden ileri gelebilir. Sonuç olarak, vajinada monilia diye bilinen aşırı bir maya artışı olur.

Belirtisi kaşıntı, yanma, kendine özgü bir kokuyla beyazımsı bir sıvı akıntısı ve çoğu kez vajinanın kuru olmasıdır. Bu hastalığın bir erkekle cinsel ilişki sırasında da geçebilme olasılığı vardır. İlişki sırasında penis ucunun yanmasına neden olan bu hastalık, erkeğin kadınla birleşmesi sırasında yeniden bulaşabilir. Monilial vajina yangısı, henüz yeni yeni görülmekte olup frengi ve belsoğukluğu gibi önemli sonuçlara yol açmaz. Lokal tıbbi uygulamalarla tedavi edilir.

Trichomonal Vajina Yangısı

Trichomonas vajinalis, kadın ve erkek keselerinin birçoğunda ve sidikyolunda görülen tek hücreli bir organizmadır. Erkekte herhangi bir belirti göstermemesine karşın, kadında, kendine özgü bir kokusu olan, beyazımsı köpüklü, işeme sırasında yanma duyusu veren ve sorunlara neden olan bir akıntı biçiminde görülür. Öte yandan, vajina ağzının birazcık şişmesine ve kızarmasına da yol açar. Ağızdan alınan ilaçlarla, her iki çiftte de uygulanmak üzere tedavisi yapılmaktadır. Yaygın olarak görülen trichomonas salgını, frengi ve belsoğukluğuna benzer belirtilerle sonuçlanmaz.

Zührevi Siğiller (Venereal Warts)

Zührevi siğiller, virüsten ileri gelen bulaşımlardan kaynaklanır. Bu bulaşım, çoğunlukla cinsel ilişki sırasında gerçekleştiği için, siğiller erkek ve kadının anüsünde ya da cinsel organların yakınında ya da üzerinde görülür. Tedavisi nispeten kolay ve etkilidir.

Herpes Progenitalis

Soğuk algınlığı ya da uçuk, vücudun değişik giriş çıkış bölgelerinde özellikle ağız ve burun çevresinde görülen ve virüs yoluyla bulaşan hastalıklardır. Bu bölgelerdeki bulaşım, kuşkusuz bir cinsel ilişki olmaksızın belirir. Oysa farklı virüslerin neden olduğu cinsel organ uçukları, bir kişiden başka bir kişiye cinsel ilişki sonucunda geçerler. Belirtileri erkek ve kadın cinsel organlarıyla anüs çevresinde görülen acılı yaralardır. Yara, birkaç hafta rahatsız eder, sonra kendiliğinden görünmez olur. Ne yazık ki bu aşamadan sonra kendini yeni bulaşımlara hazırlıyor da olabilir. Son zamanlarda,

belirtinin görüldüğü yere krem sürme yoluyla bir tedavi geliştirilmiş olmasına karşın, iyileşmesi konusunda bir sonuç alınamamıştır. Bu yaraların görülmesi durumunda başka hastalıklara yakalanmamak için bir doktora görünmekte yarar vardır.

Hangi Mikroptan Geldiği Belirsiz Olan İdraryolu Yangısı

Hangi mikroptan geldiği bilinmeyen idraryolu yangısı, bir kızarma, bir yangı gibi belsoğukluğuna benzer belirtiler gösterebilir: Örneğin bir boşalma ve işeme sırasında rahatsızlık duyma. Bununla birlikte durum belsoğukluğundan daha az önemlidir ve çoğunlukla birkaç gün içinde başarılı bir tedavi uygulanabilir.

KASIKBİTLERİ

Kasıkbitleri, kasık kıllarının bulunduğu bölgede yaşar ve ürerler. Bu bölgeden de, yakın cinsel ilişki sonucu başka kişilere geçerler.

Seyrek durumlarda da geçiş, bitlenmiş giysiler ya da yatak çarşafları yoluyla gerçekleşebilir. Kasık bölgesinde kaşıntıya neden oldukları için kısa sürede fark edilirler. Salık verilen herhangi bir ilaçla bakımı yapılabilir, reçetesiz bir ilaç kullanmamaya özen gösterilmelidir. İlaç kullanmadan önce sıcak bir banyo ve sabunlu suyla temizleme önemlidir. Bundan sonra temiz bir giysi giymek, yeniden bitlenmeyi önlemek için yararlı olacaktır. Bitlenen giysi ve çarşaflar, temizlemeden geçirildikten sonra bir güzel de ütülenmelidir.

UYUZ

Uyuz kaşıntılarının nedeni, deri boyunca uzanan ince aralıklarda gizlenen kene ya da uyuz böcekleridir. Keneler, bitlenmiş çarşaflardan, giysilerden olduğu kadar, cinsel ya da başka bedensel temaslarla bir kişiden bir başka kişiye geçebilir. En etkin tedavisi, kasık bitlerinin görüldüğü yere sıkılan losyonlarla gerçekleşir.

ZÜHREVİ HASTALIKLAR

Belirtileri Gözden Geçirme Listesi

Herhangi bir belirti görülmeksizin bir insanın frengi ya da belsoğukluğuna yakalanma olasılığı oldukça fazladır. Cinsel bakımdan fazla etkin kimseler, bu nedenle düzenli tıbbi test yaptırmalıdır. Ancak, bunlara karşın, herhangi bir belirti görülürse aşağıda gösterilen yerlerde ve biçimlerde olur.

Bütün Vücutta

İnsana hasta duygusu veren önemsiz bir ateş, bir frengi (ikinci aşama) ya da boğaz belsoğukluğu belirtisi olabilir.

Deride

Kene ya da uyuz böceklerinin yol açtığı kaşıntıdan oluşan kabarcıklar ya da sivrisinek ısırığına benzer kırmızı şişkinlikler görülebilir. Öte yandan, vücudun temas yerlerinde bunlara benzer frengi yaraları belirebilir. Ayrıca, vücutta bulunan bir leke, frengi belirtisi olabilir (ikinci aşama). Frengi lekeleri olasılıkla avuç içinden ayak tabanına değin uzanır.

Kafa

Kafadan bir tutam saçın ani olarak dökülmesi frengi belirtisi olabilir (ikinci aşama).

Ağız

Önemsiz görünen bir soğuk algınlığı, frengi belirtisi olabilir.

Boğazda

Bir boğaz ağrısı, ağız yoluyla ilişki sonucunda geçen belsoğukluğu belirtisi olabilir. Bununla birlikte, çoğu durumlarda boğaz belsoğukluğu hiçbir belirti göstermez.

Peniste

Girişte acısız bir ağrı, frengi yarasından ileri gelebilir. Yanma duygusu ile beyaz, sarımsı bir boşalımın, belsoğukluğu ya da mikrobu henüz bilinmeyen bir idraryolu yangısından ileri geldiği söylenebilir. Küçük ve acılı görünen kabarcıklar kendi kendilerine iyileşseler bile sonraları yeniden görülür ve siğile dönüşürler. Küçük karnabahar biçimindeki siğiller, zührevi bir hastalıktan kaynaklanıyor olabilir.

Vulva ve Vajinada

İç ve dış dudakta görünen yaralar, frengi belirtisi olabilir. Aslında bu hastalığın belirtisi kadında seyrek olarak görülür. Beyazımsı bir akıntı ve karın krampları, belsoğukluğu tanısını güçlendirir. Vajinal akıntılar daha büyük olasılıkla monilla ya da trichomonas salgılarından kaynaklanıyor olabilir. Vulva, aynı zamanda uçuk, zührevi siğil ve bitlerden de etkilenebilir.

Anüste

Küçük karnabahar biçimindeki siğiller, zührevi siğillerden kaynaklanabilir. Küçük bir kan akıntısı ya da pislik üzerindeki sümüksü madde, bir rektum kaşıntısıyla birlikte görülüyorsa, bu bir anal belsoğukluğu belirtisi olabilir. Bununla birlikte böyle bir hastalık çoğu zaman belirti göstermez. Anüs bölgesi ve rektumda, anal ilişki sonucunda frengi yaraları, uçuklar ya da ağrılar ortaya çıkabilir.

İNSANIN CİNSEL DAVRANIŞI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bugün «insanın cinsel davranışı» terimi öylesine alışılmış, öylesine yaygın bir kullanım alanı bulmuştur ki, bu terimin bilinmediği bir zamanı düşlemek bile çok zor olacaktır. İnsan ırkı her zaman iki cinsiyetten oluşmuş ve bunlar her zaman birbirini çekmiştir. Gerçekten bu iki cinsiyet, yani erkekle kadın cinsel ilişkide bulunarak yeni canlıların doğum heyecanını yaşamışlardır. Öte yandan biz, onların çoğunun yaptıklarının bilincinde olduklarını varsayıp, bu bağlamda insanın cinsel davranışı üzerine konuşmaya başladığımızda, insanlığın kendisi kadar eski ve basit evrensel bir kavramı irdeliyor görüyoruz kendimizi.

Bununla birlikte halkın, her zaman kesin olarak, yaptığı şeylerle düşündüklerinin, her zaman aynı doğrultuda sonuçlanmadığı görülüyor. Gerçekten de, herhangi bir tarihçi ya da antripolog, insanın en temel «yaşam olgularının» algılanmasının bile belirli bir zaman ve yerden, bir başka zaman ve yere göre büyük değişiklikler gösterdiğini bilir. Aynı zamanda dilbilimciler ve görünürde basit sözcüklerin çoğunlukla öteki dillerde tam karşılıklarının olmadığını ve de yıllar geçtikçe bunların anlamlarında büyük değişiklikler olacağını bilir.

Bu, özellikle «cinsiyet» ve onun türevleri için de geçerlidir. Biz, eski ve ortaçağlarda halkın, erkek ve dişi organlar ve cinsel birleşme üzerine düzinelerle, hatta yüzlerce sözcük kullandığını biliyoruz. Aynı zamanda bereketli olmaktan ve «kendi kanlarını, canlarını» sürdürmekten söz ettiklerini de biliyoruz. Öpmenin, kucaklamanın ya da bir kişiyi okşamanın ne anlama geldiğini iyi biliyorlardı onlar. Aynı zamanda duyusal hazza, bedensel uyarımlara ve heyecana yabancı değillerdi. Aşktan, arzudan, sevgiden, sevecenlikten, tutkudan, duygusal şiirlerden, sevdadan, aşk tanrısı Eros, Cupid ve Tanrıça Venüs'ten gurur ve coşkuyla söz ederlerdi. Kimi kadın ve erkekler de vücutlarını çırılçıplak göstermekten ya da çıplakları seyretmekten hoşlanırdı. Kimileriyse cinsel arzularını bastırmayı denediler ve şehvetin, uçarılığın, sefahatın ve zamparalığın ya da arzu ve baştan çıkmanın şeytan işi olduğu üzerine ahkâm kestiler. Kimileri «cenabetliğe», «kirlenmeye», «tohu-

munu ziyan etmeye» karşı başkalarını uyardılar. Kimileri, şehvet düşkünlüğünü, hayvani eylemleri Tanrıya ve doğaya karşı işlenen günahları kınarken, iffet, örtünme, cinsel perhiz ve bekareti övdüler. Ama biraz yakından inceleyince atalarımızın tüm bunları bir tek «cinsel davranış» kavramında özetlememiş olduklarını görüyoruz. Bütün bu farklı insan deneyimlerinin, eylem ve tutumlarının aynı kaynaktan fışkırdığını görmedikleri gibi, bunların birbirleriyle ilişkili olduklarının da ayrımında değillerdi.

Aynı zamanda insanlar, güdülenimlerinin geniş yelpazesi içinde kendine özgü bir «cinsel itki»nin varlığını da ayrımsayamıyorlardı. Bilim öncesi düşüncede, insan yaşamı da henüz belirgin bir bölümleme içinde değildi. Bedensel işlevler ne ayrı ayrı sınıflandırılıyor ne de bedensel gereksinimlerin farklı türleri arasında keskin bir ayrım yapılıyordu. Erotik itkiler (impulse) bir anda parlayıp sönen ruh hali gibiydi. Arasıra cinsel ilişkide bulunmak, okşamak ya da sevişmek kendi doğrultusunda özerk bir içgüdü olarak görülmeyip, insanın genel durumunun oldukça küçük bir yönü olarak değerlendiriliyordu. Erkek ve kadın, yaygın bir deneyimi paylaşıyordu. Her dem birlikteydiler, bir dünyanın insanlarıydılar; sonsuz bir tasarının mütevazi öğeleriydiler, «büyük bir yaratılmışlık zinciri» ile birbirlerine bağlıydılar. Aynı tanrısal yasa, yıldızları, mevsimleri, ölüleri ve yaşayan organizmaları yönetiyordu. Her şey, bir şeylerle bağlıydı birbirine. Bütün normal yönetimler, aynı sürekliliğin bir parçasıydı ve bu nedenle onlara bir kendine özgülük, bir karakter kazandırmanın çok az nedeni vardı.

Bu, «cinsel davranış» ifadesinin, neden modern çağlara değin herhangi bir Batı dilinde ortaya çıkmadığını açıklayabilir sanırım. Kutsal Kitabın herhangi bir yerinde geçmez; Homer'den Dante'ye, Shakespeare, Racine ya da Gothe'ye kadar klasik Avrupa yazarlarınca bilinmezdi. İşin doğrusu, tek başına «cinsel» sözcüğü bile günümüzden ancak birkaç yüzyıl öncesine dayanır ve bugünkü anlamsal çeşitliliğini aşamalarla kazanmıştır. Başlangıçta dar anlamda ve salt teknik bir deyimden başka bir şey değildi ve basit anlamda, erkek ya da kadın olmayı açıklamaya yönelikti.

Kuşkusuz sıfat olarak «cinsel»in ortaya çıkmasından önce «cinsiyet»in ad olarak bilinmesi gerekliydi. Bu deyim, ilk kez 1382'de İncilin Latinceden İngilizceye çevrilmesiyle kazanıldı. Din reformcusu John Wycliffe'in esin kaynağı olan bu ünlü çeviride Tanrı, Nuh' tan, her hayvan türünden bir çift almasını buyuruyordu, «erkek ve dişi cinsiyette» (Yaradılış 6: 19). Burada

«cinsiyet» sözcüğü, basit olarak cins, çeşit, küme, sınıf, tip, ırk ve soy anlamındadır. Gerçekten de «cinsiyet» sözcüğü 18. yüzyıla değin bu anlamda kullanıldı. Tıpkı «mezhep» sözcüğü gibi. Yani izleyiciler grubu, tarikat, hizip, akım, ekol gibisinden bir anlamda kullanıldı. Artık, herhangi biri aynı deyimi «büyük ve küçük cinsler», «yeni bir cinsiyet» ya da «ardıç kuşlarının türü» gibi değişik anlamlarda kullanabilirdi. 19. yüzyıla değin «cinsiyet», «kadınlar» (dişi cinsiyet) sözcüğüne eşanlamlı ve hatta birisinin ya da bir şeyin erkek ya da dişi cinsiyetten olması anlamını karşılamak üzere «cinselleşmek» fiili olarak kullanıldı. (Latince «sexus» sözcüğünün kökeni için bakınız: «Cinsel Farklılaşma Süreci»)

Aynı nedenle, «cinsel» sıfatı da bazı türlerin sınıflandırılmasından başka herhangi bir şey dile getirmeyen birkaç sınırlı kullanım alanı bulmuştu. İşin doğrusu, sözcüğün anlamının genişletilerek aynı zamanda üreme sürecine ilişkin bir kullanım kazanması, 18. yüzyılda gerçekleşmiştir. Bu da kısmen bilimsel ilerlemenin bir sonucudur. Örneğin, 1735 yılında İsveçli bitkibilimci Linne, «Cinsiyetler Yöntemi» (Methodus Sexualis) dediği bir sınıflama geliştirdi. Türleri sınıflandırma yöntemi ya da sistemi diyebileceğimiz bu yönteme göre bitkiler, üreme yapılarının sayısına ve niteliğine göre sıralanıyordu. Bugün artık kullanılmayan bu yöntem, dönemin bu işe aklı erenini de, ermeyenini de büyük ölçüde etkiledi. Bununla birlikte, oldukça tuhaf karşı çıkışlar da vardı. Bir çiçekte birkaç dişi organla (pistil) bir erkek organın (stamen) birarada bulunmasının Tanrının işi olduğunu savunan dinsel liderler, Linne'nin yöntemine şiddetle saldırdılar. Onlara göre bu, düpedüz Tanrı buyruğunu ve onun sistemini ayaklar altına alan deli saçmasından başka bir şey değildi. Linne'nin sınıflandırmasını, körpe öğrencilerine anlatmamaları için biyoloji öğretmenlerinin de kulakları büküldü.

Bugün bizim bakış açımızdan bu ahlak şampiyonlarını alaya almak kolaydır, kuşkusuz. Ama karşı çıkışları bir dereceye kadar anlaşılır şeylerdi. Onlara göre, Linne ve öteki bilimadamları, doğayı «cinselleştiriyor» ya da bir başka deyişle her bir bitkinin tek yaprağının gelişimine bile kösnül (şehvani) bir amaç yüklüyorlardı. Bu suçlama haksızdı. Ayrıca çalışmalar genelde, geçerli bir izlenim bırakmaya başlamıştı. Biyolojik ve tıbbi araştırmaların hızla ilerlemesiyle yaşamın daha çok alanlarında korkusuz bir araştırma içine girildi; anatomiler ve davranışlar karşılaştırıldı; önceleri hiç kimsenin farkına bile varmadığı ilintiler kuruldu. İnsanlar bir kez güller ve fulyaları cinsel yaratıklar gibi düşünmeye başlamıştı, cinsellik kavramının bütünüyle yepye-

ni boyutlar kazanmasıyla, cinsellik birdenbire kapsamlı bir nitelik kazanmıştı, ne var ki bu kavrayış, gençlerin körpe dimağlarında kötü etkilere yol açtığı gerekçesiyle sınırlandı. (Ne denli gariptir ki, bir süre sonra ahlakçılar bile genişleyen bu görüşlerden etkilenerek insan üretimini, çocuklarına «kuşlardan, çiçeklerden ve arılardan» söz ederek anlatmaya başladılar.)

Her nasılsa çok dar ve yansız cinsellik kavramının genişlemeye başlamasına, Linne'nin 'sınıflandırma sistemi' çevresinde yoğunlaşan tartışmanın önemli katkıları olmuştur. Tartışma, artık yalnızca cinsleri kapsamakla kalmıyor, aynı zamanda döllenme süreci ve onunla ilgili değişik bedensel ve ruhsal tepkilere değin uzanıyordu. Böylece sonraki 150 yıl içinde çok sayıda yeni ve her biri kendine özgün ifadeler ortaya çıkarak hızla birçok Avrupa dillerinde kullanılmaya başlandı. İngilizce, aslında bu dillerden herhangi birinde görülen genel eğilimi yansıtır. Örneğin, Oxford'un «İngilizce Sözlük»ü aşağıdaki terimleri ilk olarak yanlarındaki baskı tarihlerinde kullanmıştır: Cinsel ilişki (1799), cinsel işlev (1803), cinsel organlar (1828), cinsel istek (1836), cinsel içgüdü (1861), cinsel dürtü (1863), cinsel eylem (1888) ve cinsel ahlaksızlık (1911).

İşin bir ilginç yanı da bu ifadeler sırasıyla kullanılmaya başladıktan bir süre sonra kendi kendilerine anlamları da genişledi. Örneğin «cinsel organlar» terimi başlangıçta yalnızca dişi ve erkek «cinsiyet organlarını» dile getiriyordu (yani anatomik olarak ayrı ayrı bilinen organlardı). Ancak bir süre sonra erotik zevk veren duyarlı noktalar da bu terimin kapsamına girdi. Sonuç olarak, bu organları uyaran çok yakın herhangi bir davranış da «cinsel» olarak tanımlanabiliyordu. Bu nedenle aynı temel anatomik yapıyı paylaşan aynı cinsler arasında «cinsel» teması konuşmak da doğal hale geldi.

Bundan başka 19. yüzyılın başlarında bilimsel tartışmalarda yepyeni bir terim olarak «cinsellik» boy gösterdi. Bu terim de başlangıçta erkek ya da dişi niteliği olan anlamıyla sınırlıydı. Birkaç on yıl sonra cinsel konularla ilgili zihinsel çaba anlamında kullanıldı ve sonraları erotik duygular yeteneği ya da cinsel güçlerin etkisi anlamına ulaştı. Özcesi, o görecelikten daha mutlak bir terim haline geldi. Böylece 1880'lerde bu terimle bir kişinin cinselliği bütünüyle özel bir olay olarak tartışılabilirdi. Bu olgu salt erkeksi ya da kadınsılıktan daha geniş bir anlam ifade ediyor ve esasen her zaman kadın ve erkekle ilintisi olması da gerekmiyordu. Herhangi bir cinsel çekicilik ya da herhangi bir üreme süreci bunu dile getirmezdi. Artık kendi kendi-

ne doyum bile 'cinsel' davranış olarak yani, birinin «cinselliğinin» bir dışavurumu olarak kabul edilebilirdi.

Yüzyılımızın başlarında ve ruhçözümley'ci düşüncenin artan etkisi altında cinsellik kavramı daha kapsamlı bir konum kazandı. Artık yalnızca erotik zevkleri kovalama ve dölleme anlamlarıyla sınırlı kalmıyor, aynı zamanda aşk ve kişisel doyumlara gereksinimi de içeriyordu. Yani yaşamı tutkuyla isteme. Erkek ve kadının cinselliği, artık insanın yerine getirebileceği cinsel tepkileri açısından onları, kişiliklerinin temel ve kapsamlı bir karakteristiği, duygularının ve etkinliklerinin tam tamına önemli bir görünümü olarak değerlendiriliyordu. Hatta Freud ve izdeşleri insanın hemen hemen bütün etkinliklerinin altında bir cinsel öğe olduğunu ileri sürdüler ve bunu birincil bir içgüdünün dışavurumu ve temel, güçlü içsel «itki»nin bir görünümü olarak tanımladılar.

Kendi doğrultusunda doğal bir güç olarak insan «cinselliği»nin keşfi ve bu anlam kaymalarının, halkın kafasında yarattığı düşüncelerde belirgin değişiklikleri yansıttığından hiç kimsenin kuşkusu yoktur sanırım. Yine de ortaçağın sonundan bu yana Avrupa'da yaşam biçimi her zamankinden daha hızlı ve köklü dönüşümler geçirdi. Feodal ekonomiden kapitalist ekonomiye geçiş, ticaretteki büyüme ve teknolojik gelişmeler, yeni tutumlar, alışkanlıklar ve ahlaksal değerler getirdi. Yükselen orta sınıf ya da burjuvazi, o zamana değin görülmedik ölçüde disiplin, denetim ve özveriyle kendini eğitti. Etkin olma, dakiklik, üretkenlik ve kâr, her yerde yeni idealler olarak değer kazanıyordu.

İnsan vücudu, olası en akılcı ve düzenli bir biçimde işlemesi gereken bir makine gibi görülüyordu. Böylesine pürüzsüz işlevlerle çatışan kendiliğinden fiziksel tepkiler ve istekler acımasızca baskı altına alındı. İsraf ve avarelik hoşgörülemezdi. Aşk bile bir yol, bir amaç olarak – çocuğun yaratılması – aklanmak zorundaydı. Yani yeni yeni işçiler, askerler ve toplumun 'işe yarayan' öbür üyeleri yetişmeliydi aşklarla. 18. yüzyılda, kendi kendine doyum, sağlığa karşı ciddi bir tehdit olarak görüldü. Büyüyen erdem taslama hastalığı, kadınları hem kendilerinden hem de birbirlerinden soğuttu. Bu tutumların sonucu olarak 19. yüzyılın ortalarında vücudun her tür doğal işlevi tam bir tabu haline geldi. İşin garip yanı, boyun eğdirme, sömürü ve vücuttan korkma, dikkatleri sürekli «cinsel» nitelikler üzerinde yoğunlaştırıyordu. Ancak insanlar kendileriyle ne denli çelişirse çelişsin, vücutları ten-

sel haz duyma ve «yararsız» görülen esrime yeteneğini sürdürüyordu. Gerçekte, insanların haz ve esrimeleri ne denli kınanırsa, onların bu konu üzerine düşkünlükleri de o denli artar. Demek ki tehlike her yerdedir, bunun için herkes kendine iyice gözkulak olmalıdır. Sonuç olarak, iffet taslama hastalığı arttıkça, yasaklanmış beden ve işlevleri güçlü, gizli bir sabit fikir haline gelir. Nitekim Viktorya dönemindeki insanlar her yerde 'seks' görür ve ararlardı.

Onlar aynı zamanda duyusal ve erotik sözler dünyasının giderek daraldığını ve kısırlaştığını ayrımsadılar. Ortaçağ İngilizce, Fransızca, Almancasının cinsel organlar, vücut işlevleri ve sevişmeye ilişkin fantastik değişikliklerinin yerini yavaş yavaş utangaç bir kibarlık ve anlaşılmaz bir görünümle eski Yunan ve Latince terimler aldı. Zengin bir anlatımı olan konuşma dili, «kaba» ve «iğrenç» bulunarak bastırıldı. Sonuç olarak bütün aynı anlamsal alanı karşılamak üzere «kabul edilebilir» birkaç sözcüğü öteye beriye çekiştirmek gerekiyordu.

Böylece «cinsel» sözcüğü henüz yaratılan terminolojik boşluğu doldurarak basit, belirgin yeni anlamlar kazanmayı sürdürdü. Çağdaş Avrupalı ve Amerikalılar, önceki dönemlerde konuştukları ayrı ve birbiriyle bağlantısı olmayan olayları karşılamak üzere tek seçeneğe sahiptiler: 'Seksüel' sözcüğünü kullanmak. Böylesine bir kullanım belirli bir süreç içerisinde insanların bilinçlerinde etki bırakmadan kalamazdı. O zaman da toplum, önceleri pek «safiyane» ya da cinsellikten bağımsız görünen her tür davranışta, cinselliği çağrıştıran alışkanlıklar edindi. Başka bir deyişle, kadın ve erkek birbirlerine karşı son derece duyarlı ve aşırı cinsel bir tutum geliştirmeye başladı. Algılamadaki bu değişim basit bir örnekle de tanımlanabilir: Kadın ve erkek karışımından oluşmuş tedavilerinde, pek çok kişilerarası sorunların cinsel kökenli olduğu biçimindeki tanı, modern psikiyatrislerin ortak kanısıdır. Bununla birlikte, bu ortak sorunlar, tüm kadın ya da erkek gruplarında oldukça farklı bir biçimde tanımlanır. Burada cinsel görünüm çok önemli sayılmaz ve grup tedavisine katılanlar başka bir açıklama arayışına girerler. Aynı zamanda, modern bir gözlemciye cinsellikten başka hiçbir şey çağrıştırmayan kimi durumlarda, sözde ilkel diye nitelenen pek çok insan herhangi bir cinsel öğe bulamaz. Bu, cinsel doyuma büyük önem veren insanlar için de geçerlidir. Bu insanlar davranışlarını dallandırıp budaklandırmaktan ve onlara başka anlamlar ya da simgeler yüklemekten çok uzaktırlar. Böylece, cinsellik onlar için önemli bir durum olmakla birlikte, onu kendileri için sınırlı bir konu haline getirirler.

Aynı sorun Batı toplumunda «cinsel» etkinlikle yüzyüze gelen gençler için de söz konusudur. Onlar, bu etkinliklerin çoğunu «cinsel» olarak görmezler bile. Dahası, yetişkinlerin bu konu üzerine yorumları yavaş yavaş ve çoğu kez isteksizce kabul edilir.

Bu ve benzer gözlemler, her yerde cinsel simgeler aramak ve her şeyi kapsayan temel bir güç olarak tasarlamak için özel bir düşünce biçiminin olması gerektiğini gösterir. Dahası, bu düşünce biçimi, temelde duyusal haz için daha büyük bir yetenek ya da daha güçlü bir aşk yaşamını yansıtmaz. Gerçekte, pekâlâ körelmiş ya da yoksullaşmış bir duyarlılığın simgesi olabilir. Kafanın cinsel şeylerle yüklü olması erotik eylemle aynı şey değildir: Herhalde konuya dikkatle yaklaşmak yalnızca iffet taslamak olarak görünüyor. İnsanın «cinsel» davranışından söz ettiğimiz zaman, kimi nesnel olayları kolaycacık tanımlamakla sorunu çözümleyemeyeceğimizi hiç mi hiç unutmamalıyız. Böylece bu olaylar üzerinde yoğunlaşan özel bir bakış açısını da seçmiş oluyoruz. Kısacası, belirli öznel (belki de dargörüşlü) bir anlayışı dile getiriyoruz.

Çağımızın meslek dilini gözden geçirdiğimiz zaman yazarın bilimsel ilgi ve geçmiş deneyimine bağlı olarak «cinsel davranış» terimi üzerine üç farklı temel anlam geliştirdiğimizi görüyoruz:

1. «Cinsel davranış» terimi döllenmeyi olası kılan tüm tepki ve eylemlere değin olabilir.

Gerçekte bu, en eski, en basit ve en sığ tanımlamadır. Her yüksek hayvan türünün iki gruba ya da cinsiyete, erkek ve dişiye bölündüğünün ve onların cinsellik ürettiğinin gözlemine dayanır. Yani, erkek ve dişi birbirinden farklı, ama birbirini bütünleyen cinsiyet hücreleri (gametler) üretirler. Yeni yaşam, bir erkek cinsiyet hücresinin bir dişi hücresiyle birleşip onu döllemesiyle gelişmeye başlar. Bu döllemeyi etkilemek için erkek ve dişi bireylerin bir dizi fiziksel hareket ve tepkilerle ayırt edici bir sürece girmesi zorunludur. İşte bu süreç (ya da onun herhangi bir parçası) uygun olarak cinsel davranış diye tanımlanır.

Aşağı memeli sınıfında cinsel davranışlar, kendine özgü fizyolojik bir denetimle düzenlenir. Döllenmenin olası olduğu belirgin dönemlerde dişi ve erkek yaratık, birbirlerine karşı açık davranışsal 'işaretler'de bulunurlar ve böylece sonuçta erkek ve dişi cinsiyet hücrelerinin biraraya gelmesi sağ-

lanır. Örneğin, erkek dişinin üzerine çıkar, cinsel organlar birleşir ve daha sonra döllenmeye yol açmak üzere, erkek, dişinin bedenine boşalır (erkek cinsiyet hücrelerinin dişiye aktarılması). Bununla birlikte, söz konusu süreç ve tepkiler ancak eşlerin tüm gerekli işaretleri karşılıklı olarak göstermeleriyle tamamlanır. Erkek ve dişi cinsel davranışları, her aşamada, kendilerine özgü yollarla birbirlerini karşılıklı olarak güçlendirmek zorundadır. Hayvanlar döllenmeyi gerçekleştirmek üzere «programlanmış»lardır ama, karşılıklı dayanışma ve birbirlerini güçlendirme olmazsa döllenme yarıda kesilebilir, hatta gelişme tümden durabilir. Bu demektir ki, öteki şeyler arasında söz konusu hayvanların cinsel davranışları içgüdüsel değildir, yani tümden içsel güdülerle yönlendirilmemektedir.

Yüksek memeliler sınıfında cinsel davranışlara ilişkin doğuştan gelen denetimler «başarılı» bir çiftleşmeyi sağlama bağlamak için yeterli değildir, ancak öğrenilerek başarı şansı artırılabilir. Örneğin, daha önce cinsel birleşmeyi hiç görmemiş ya da yaşamamış, bir tür tecrit ortamında yetişen maymun ya da kuyruksuz maymunlar (goril, şempanze, orangutan), ansızın karşılarına çıkan karşı cinslerinin çağrılarını yanıtlayabilme yeteneğine sahip olmalarına karşın, onlarla karşılıklı etkileşimin nasıl gerçekleştirileceğini bilmeyebilirler. Böyle bir şaşkınlığın sonucunda, vücut hareketleri beceriksiz ve yetersiz kalabilir. Sonuç olarak, döllenme meydana gelmez. Dolayısıyla bu hayvanların 'normal' cinsel davranışlarının büyük ölçüde deneyim ve öğrenime bağlı olduğu ortaya çıkar. Dahası, yüksek memeliler sınıfının pek çoğunda cinsel davranışın yalnızca bir yeniden üretim işlevi olmaktan çok, tümüyle çeşitli ve özenle düzenlenmiş hizmetlerden oluştuğunu görürüz. Cinsel davranış aynı zamanda toplumsal uyum ve eşgüdümün sürdürülmesine de yardımcı olur.

Davranışsal örnek en gelişmiş yüksek memeli olan insanda daha esnek ve karmaşık bir durum alır. İnsan belirli, kesin ve temel cinsel tepkiler yeteneğiyle doğar, ama, cinsel birleşme için hiçbir şekilde kendiliğinden düzenlenmiş değildir. Bu, tümüyle gözlem ve deneyime bağlıdır. Cinsel davranışları aşırı ölçüde değişkenlik gösterdiğinden, döllenme, insanın hiçbir zaman birincil işlevi olamaz. Tersine, bireysel doyum ve değişik toplumsal amaçlar çok daha fazla önem kazanabilir. Özcesi, insanlardan söz ettiğimiz zaman, onların cinsiyetlerini basitçe üremeyle eşitleyemeyiz. İnsanın cinsel davranışı üreme davranışından çok daha geniştir ve bu yüzden yukarıda belirtilenle sınırlı kalmayıp, daha kapsamlı bir tanımlamayı gerektirir.

2. «Cinsel davranış» terimi vücudun «cinsel tepki»sini içeren herhangi bir davranışa değin olabilir.

Bu tanımın, yakın zamanlara değin kullanılagelen oldukça yararlı bir niteliği vardır. Bu, yüksek gelişme düzeyindeki hayvanların eşleştiklerinde 'cinsel tepki' terimiyle özetlenebilen ve kendine özgü bir örnek oluşturan belirgin bedensel değişim sürecinin gözlemine dayanır. Çok sonraları, döllenmenin olası olmadığı durumlarda bile bu tepkinin var olduğu görülmüştür. Böylece kimi hayvanların cinsel organlarının yalnız oldukları zaman ya da kendi cinsiyetlerinden eşlere karşı, ya da öteki türlerin üyeleriyle birleşme (insanları içeren) anında uyarıldıkları görülmüştür. Bunların tümünde de açık bir cinsel tepki söz konusudur.

Yukarıdaki anlamda cinsel davranış yalnızca üreme terimiyle ve erkek-dişi ilişkileriyle açıklanamaz. Gerçekte, bu sözde cinsel davranış «uyarı davranışı», «karşılama davranışı», «yatıştırma davranışı», «güç gösterisi davranışı»... gibi daha farklı ve çok daha iyi bir biçimde tanımlanabilir. Örneğin, kimi maymunlar, bölgelerine izinsiz giren kimi konuklarına bir uyarı olarak sertleşmiş haldeki penislerini gösterir; kendilerini cinsel ilişkide bulunuyormuş gibi selamlar ya da yatıştırırlar. Ya da kendilerinden daha aşağı düzeydeki hayvanların üzerine çıkarak güç gösterisinde bulunurlar. Dolayısıyla böyle davranışlara cinsel dediğimiz zaman salt tanımsal davranıyor ve bunun anlamına ilişkin herhangi bir şey dile getirmiyoruz. Yani, davranışın yalnızca bazı eksik cinsel tepkileri kapsadığından söz ediyor, ama bu tepkinin ne anlama geldiğini belirtmiyoruz. İşin doğrusu bu anlamı kapsamlı bir biçimde sunabilmek için kimi hayvanlar üzerine derin gözlemler yapmak gerektiği de ortada.

İnsanlarda, cinsel davranışın anlamı bu bağlamda bazen çok daha az belirgindir. Böylesi bir cinsel tepki yeteri kadar açık olabilir, ancak temel güdü ve amaç büsbütün bulanık kalabilir. O zaman yaygın bir deyişle, «cinsellik amacından uzak bir cinsellik» gösterildiğini söyleyebiliriz. Gelgelelim, bu amacın ne olduğu üzerine yapılan tartışmalar çoğunlukla çözümsüz kalmakta. Gerçekte, «cinsellik amacından uzak cinsellik» gibi dikkat çekici bir kanı, cinsel davranışı belirleme sorununun bütününü açık bir biçimde yerli yerine oturtur. Bununla birlikte, bu deyim, yüzeysel bir yaklaşımla anlamsız görülmektedir. Bu, tam da, politikasız politika'dan söz etmeye benziyor. Gerçekte her şey «politika»dan ne anlaşıldığına bağlıdır.

Değişik anlamlarına kaynak gösterilmeksizin cinsel davranıştan söz

etmenin yararını belirtmeye gerek yok kuşkusuz. Yansız bir kullanım bizi soruna önyargıyla yaklaşmaktan korur. Bununla birlikte, bu kullanım, niçin yaptığını açıklamadan önce, yaptığının kapsamlı ve nesnel bir tanımını vermeye çalışan cinsellik araştırmacıları arasında çok tutuluyor. Açıkçası tanım, insanın cinsel davranışının her türünü kapsamakta (kendi kendini uyarım, eşcinsel ve karşıcinsel ilişkiler ve hayvanlarla cinsel temas) ama, aralarında hiçbir hiyerarşik sıralamayı çağrıştırmamaktadır. Dahası, bu eylemlerin her birini yoruma açık bırakmaktadır. Özcesi, yukarıdaki tanımlama, cinselliği, üreme ya da belli bir başka amaçla eş tutmamaktadır. Dikkatleri, ancak eyler türleri arasında ortak olan belli fiziksel tepkiler çekmektedir. Bu tepkiye insanlarda çoğu kez güçlü hazzın eşlik ettiğini biliyoruz.

3. «Cinsel Davranış» terimi haz aramaya ilişkin tüm eylemler ve tepkileri kapsıyor olabilir.

Bu, Sigmund Freud ve onun psikoanalitik kuramınca izlenmiş olan modern ve çok yaygın bir tanımdır. Freud, başlangıçta, bedensel enerjiyle cinsel itinin birleşmesinden oluşan ve sonra insanın tüm yapısal çabası biçimine bürünen «libido» kavramını ortaya attı. Sonunda Freud, insan yaşamına bir bütün olarak iki karşıt temel içgüdünün egemen olduğunu gördü: Eros (yaşam içgüdüsü) ve Thanatos (ölüm içgüdüsü). Bu görüş, onun izdeşlerinin tümünce paylaşılmadı, ancak doğuştan gelen güçlü bir erotik içgüdü ya da dürtü kanısı büyük bir yaygınlık kazandı, hatta modern bilgeliğimizin bir parçası haline geldi. Böylece birçoklarının kafasında 'cinsel dürtü' her türlü arayışın tüm biçimleri yerine geçti. Seks, artık yaşamı güçlendiren ve ona haz veren her güdünün temelini oluşturdu.

Gürdüğümüz gibi, «cinsel davranış» terimini bu içeriğiyle kullandığımız zaman oldukça kapsamlı bir durum çıkıyor ortaya. Bu durumda terim, yalnızca erkek ve kadın arasında aşk yapmanın tüm biçimlerine değil, aynı zamanda insan etkinliklerinin tümüne de ilişkin olabiliyor. Dahası, yetişkinin yemek yemesi, su içmesi, sigara tüttürmesi, dans etmesi, şarkı söylemesi, bisiklet sürmesi, sanat koleksiyonuyla uğraşması ya da bir artisti alkışlamasından, bir çocuğun meme ya da parmak emmesine değin genişletilebilir bu terimin kullanım alanı. Biraz daha ileriye götürürsek: avlanmayı, güreşmeyi, eksrim çalışmayı ya da silah kullanmayı bile kapsayabilir. Bu durumların tümünde tek sorun, güdülenmenin tek olmasıdır. Eğer davranış haz duyma isteğiyle güdüleniyorsa, eksikliğini duyduğu bir şeyi tamamlamak amacıyla bir bireyin iç gereksemelerince harekete geçiliyorsa, onu doyuma

ulaştırıp huzur veriyorsa, onun canlı olma duygusunu artırıyorsa, o zaman davranış açıkça cinseldir.

İşin doğrusu, insan, aşk üzerine düş gören ya da simgesel, anlaşılmaz bir biçimde erotik fanteziler yaşayan kişilerdeki cinsel davranışlar üzerine konuşabilir, hatta konuyu daha da derinleştirebilir. İnsan, aynı zamanda «cinsel dürtü»nün kimi erkek ve kadınlarda yasaklandığı, saptırıldığı ya da bozulduğunu ve onların bu yüzden savunmaya geçtiklerini, saldırıya uğradıklarını, yaralandıklarını, sakatlandıklarını, hatta saldırgan girişimlerle doyuma ulaşan başka insanlarca öldürüldüklerini ileri sürebilirdi. Üstelik bu durumların kimilerinde açık cinsel ipuçları bile bulunmayabilirdi. Oysa bir psikoanalist belki de onları belirleyebilir ve böylece «gerçek» güdülenimi açığa çıkartabilirdi. (Öte yandan, «gerçek» güdülenim sonunda tümüyle olumsuz bir duruma da dönüşebilir, yani ölüm içgüdüsünün görünmesiyle). Sonuçta, kuşkulu cinsel davranışın hiç mi hiç cinsel olmadığı açığa çıkacaktır.

Bu örnekler, yukarıdaki cinsel davranış tanımının sorunsal olduğunu göstermeye yetebilir. Kuşkusuz daha önce görülen tanımlamalar gibi yansız bir tanımlama değildir. Tersine, yorumsaldır ve güçlü kurgusal öğeler taşımaktadır. İnsan, bu tanımın hayvanlara uygulanmasının herhangi bir anlam taşıyıp taşımadığını sorabilir. Ancak gene de bilimadamlarına yararlı bir sonuç vermemiştir. Oysa, ahlakçı ve düşünürlerin büyük beğenisiyle karşılaşmıştır.

Burağa değin, kuramsal düzeyde de olsa, seksin görüldüğü kadar basit olmadığının yeterli açıklıkta anlaşılmış olması gerekir. Bundan başka, insanların yaygın olarak konuştuğu «seks», «cinsel davranış» ya da «cinsel dürtü»nün de o denli kolay kavranır terimler olmadığı açıktır. Yani bunlar nesnel bir çözümleme için kesin olarak uygun değildir. Şimdi soralım: Böyle cinsel dürtü diye bir şey var mıdır? Varsa ne anlama gelmektedir? Üretmek bir dürtü müdür? Ya da özel bir yolla, bir gerilim sonucunda boşalma, bir dürtü müdür? Ya da zevk duyma bir dürtü müdür? Şurasını iyice belirlesek: Neye ne ile başlamak bir dürtüdür?

«Seks dürtüsü» ya da «cinsel dürtü» yüzyılımızın başlarında aynı zamanda «cinsel içgüdü» olarak da kullanılan Almanca «Sexsualtrieb» sözcüğüyle bir kıyaslama içinde ortaya çıkmıştır. İçgüdü yada dürtünün, hayvanları önceden kestirebilen belirli davranışlara götüren doğuştan gelen bir güç ya da enerji olduğu söylenirdi. Dürtüler, özellikle hayvanların açlık,

susuzluk gibi rahatsızlıklardan sakınmak ve cinsel etkinlikle gerilimini boşaltmak için harekete geçmesini sağlıyordu. Örneğin, hayvanın yiyecek bulmak üzere avlanması, açlık dürtüsünün çalışmasını, su araması susuzluk dürtüsünü, cinsel etkinliğe girişmesi de cinsel dürtünün çalışmasını gösteriyordu.

Bu nedenle, «dürtü» sözcüğü başlangıçta, yalnızca dar bir biliyolojik anlama geliyordu. Oysa, biraz önce gördüğümüz gibi, cinsel içgüdü ya da cinsel dürtü kavramı, Sigmund Freud'la birlikte çok daha büyük boyutlar kazandı. Libido adı altında, sonraları Eros olan terim, tüm insan davranışlarının güdülenimlerini (büyük ölçüde bilinçsiz) açıklayarak hızla etkisini artıran psikoanalitik kuramın bir parçası oldu. Gerçekte, çok yaygın bir biçimde benimsenmeyen, ançak öbür psikoanalitik varsayımlar bağlamında doğrulanan «cinsel dürtü» terimi, Freudçular tarafından bugüne değin kullanılageldi. Ayrıca, bir başka olgunun varlığı da sarktı günümüze; o da, ruh çözümlemenin bilimsel bir kanıt olmaktan çok, bir inanç konusu olmasıydı.

Çağdaş bilimsel tartışmalarda «dürtü» sözcüğü eskisi kadar sık kullanılmıyor artık. Gerçekte pek çok bilimadamı, bunu bir kavram olarak da bütünüyle yadsımakta. Bilimadamları, açlığı açlık dürtüsüyle tanımlamanın bir yarar getireceğini ummuyorlar ve susuzluk dürtüsünden söz açmak yerine, hayvanların susadığını söylemeyi yeğliyorlar. Bundan başka, hayvanların, hareketsiz ağır oldukları, bu yüzden de etkin olabilmeleri için dürtülenmiş olması gerektiği düşüncesi üzerine de giderek kuşkular artıyor. Öte yandan, «dürtü» kavramı, kimi psikolojik temeller içeren güdülenimi tanımlamak isteyen psikologlarca birazcık beğeniyle karşılanıyor ve onlarca korunuyor. Böylece insan, psikoloji metinlerinde «dürtü» terimini, kimi psikolojik gerilim, eksiklik ve dengesizliklerin kökeninde yatan ve bir organizmayı harekete geçiren bir itki gereksinimi olarak gösteren bir tanımla karışlaşabiliyor hâlâ. Bazen «dürtü», bir bedensel dengesizlik ya da rahatsızlık durumundan sakınmayı yönlendiren bir organizmanın davranışının uyandırılmış durumu olarak da tanımlanır. Örneğin, dürtüler, bu anlamda açlık, uykusuzluk, susuzluk, sakinlik, bir ortama duyulan gereksinim olabilir. Uyku, yiyecek ve su yetersizliği, ısının ya çok sıcak ya da çok soğuk olması, dürtüyü harekete geçirir. Daha büyük dengesizlik, daha büyük dürtü demektir. Gene bu nedenle yeterli yiyecek, su, uyku ve normal bir hava olduğu zaman dürtü, kendisini harekete geçirecek yeni bir dengesizliğe değin doyum halinde kalır. Sonunda, bu dürtülerin organizma için yaşamsal bir

önem taşıdığı apaçık ortaya çıkmaktadır. Yiyeceksiz, susuz, uykusuz ve cayır cayır yanan, tir tir titreten bir havada organizma ölür.

Biraz önce belirttiğimiz gibi, bilimadamları, bu «basit» durumlarda bile dürtü kavramının yeterince açıklayıcı olup olmadığını tartışıyorlar. Oysa, en azından seks konusunda bu kavramın bize az da olsa bir şeyler verdiğini görüyoruz. Her şeyden önce, cinsel etkinliğin, herhangi bir organizmanın kalıcılığı açısından zorunlu olmadığı bilinmelidir. Su ya da yiyecek eksikliği insanı ölüme götürür ama, seks eksikliğinin hiç kimseyi ölüme götürdüğü görülmemiştir. İkinci olarak, cinsel isteğin gücü, cinsel yoksunluk ölçüsüne bağlanamaz. Cinsel perhiz, her zaman cinsel isteği nasıl artırmıyorsa, çok sık yapılan cinsel etkinlik de cinsel arzuyu her zaman azaltmaz. Tam tersine, uzun zaman cinsel perhiz uygulayan kimi insanlar eninde sonunda seksе duydukları ilgiyi tümden yitirmişlerdir. Çok kolayca uyandırabilenler ise son derece etkin bir cinsel yaşam sürdürmüşlerdir. Bundan başka, insanlar kendilerini bilerek aç ve susuz bırakmazlar ama, sık sık, hem de etkin bir biçimde cinsel uyanma ararlar. Susuzluk ve açlığa benzemeyen bu uyanmalara salt psikolojik etmenler neden olabilir ve uyanmaların etkinliğini artırabilir. Sonuç olarak, açlık ve susuzluk hoş şeyler çağrıştırmaz, hatta acıya bile neden olurken, cinsel uyanma hoş duygular verdiğinden, doyumsuz kalsa bile kendisini böylece ödüllendirmiş olur.

Bu olgulara bakışta, modern seks araştırmacıları pratik anlamda seks dürtüsü kavramını bir kenara atmışlardır. Yerine, 1940'ların başlarında R.L. Dickinson, seks yeteneği ve cinsel dürtü arasına bir ayrım koydu. 1948'de Alfred C. Kinsey «gerçek başarım»a karşılık olarak «cinsel yetenek kapasitesi»ni getirdi. 1958'de de Lester A. Kirkendall, «cinsel yetenek», «cinsel başarım» ve «cinsel dürtü» arasına bir ayrım getirmeyi önerdi. («Erkeğin Cinsel Dürtüsü Kavramının Açıklığa Kavuşmasına Doğru», «Evlilik ve Aile Yaşamı», 20 Kasım 1958) Şimdiye değin, en son sözünü ettiğimiz yaklaşım daha doğru geliyor. Burada Kirkendall'ın görüşünü desteklememiz gerekiyor belki. (Elbet dilini biraz değiştirerek.) İnsanın cinsel davranışı üzerine konuşmaya başlayınca, bunu, aşağıda olduğu gibi üç temel etmene ayırarak incelemek daha yararlı görünüyor.

1 – Cinsel **Kapasite** (Bireyin yapabildiği)
2 – Cinsel **Güdülenim** (Bireyin yapmak istediği)
3 – Cinsel **Başarım** (Bireyin yapacak olduğu)

Cinsel kapasite (yani cinsel uyanma ve orgazma ulaşma yeteneği), bir kişinin genel fiziksel durumuna ve özellikle sinir ve kas sistemlerinin işlevine bağlıdır. Bu kapasite kişiden kişiye, hatta aynı kişide bile zaman zaman değişir. (Örneğin, aynı kişi çok kere bebeklikte, çocuklukta, delikanlılıkta, yetişkinlikte ve yaşlılıkta tümüyle farklı cinsel kapasitelere sahiptir.)

Cinsel güdülenim (yani cinsel etkinlik kurma arzusu), çoğunun psikolojik etmenlere bağlı olmakla birlikte, vücuttaki belli hormonların düzeyinden de etkilenebilir. Ayrıca herhangi bir özel durumda, özel ve toplumsal koşulların önemi çok büyük olur. İşte bu nedenlerle cinsel güdülenim de kişiden kişiye, ya da aynı kişide bile farklı zamanlarda büyük ölçüde değişebilir.

Cinsel başarım (yani cinsel etkinliğin nesnel miktarı), yalnız bedensel ve psikolojik etmenlere değil, aynı zamanda ele geçirilen fırsata, olanağa da bağlıdır.

Öte yandan, oldukça yüksek bir başarımın, kapasiteyle sınırlı olacağını söylemek bile gereksizdir.

Sağduyumuz bize, cinsel kapasite, güdülenim ve başarımın, her zaman kolayca örtüşmeyeceğini söyler. Gerçekte iş sekse geldiğinde, çok az insan, yapmak istediği ve yapabileceği her şeyi yapma şansına sahiptir. Herhalde seks araştırmacıları da, erkeklerde en büyük cinsel kapasiteye, gerçek başarımın doruğuna varmadan önceki yıllarda ulaşıldığına dikkat etmişlerdir. Öte yandan, kadınlarda cinsel kapasitenin çok kere cinsel güdülenimden çok daha yüksek olduğu da gösterilmiştir. Kimi insanlarda, düşük cinsel güdülenim düzeyiyle yüksek cinsel başarım birarada bulunabilir. Ya da güdülenim önemli ölçüde mali (bir fahişenin durumunda olduğu gibi) ya da toplumsal (kocasını bırakmak istemeyen yorgun bir kadının durumunda olduğu gibi) olabilir.

Bu koşullar altında bir insanın «cinsel dürtüsü» hakkında bir fikir yürütmek artık pek kolay görünmüyor. Böyle dar bir yaklaşım, herhangi bir olumlu sonuca götürmez bizi. Üstelik, bu insanın cinsel etkinliğinin özel görünüşünün tanımını açıkça incelemek de çok daha umut verici görünüyor. Gerçekten de, bu inceleme sırasında birçok araştırmacı yararlı şeyler ortaya çıkartırken, kimileyin de şaşırtıcı sonuçlarla karşı karşıya kalmışlardır. Kinsey'in istatistiksel olarak cinsel başarımı hesaplamasından sonra, William H. Masters ve Virginia E. Johnson da laboratuvarda insanın cinsel kapasite-

sini ölçtüler. Nitekim bu ve birçok başka çalışma, soruna büyük bir açıklık getirmiştir. Bu alanda çok daha ayrıntılı çalışmalar günümüzde de yürütülmektedir. Örneğin, cinsel güdülenimi, uyarma ve uyanma yeteneği (uyarılabilme) diye ikiye ayıran R.E. Whalen tarafından yürütülen çalışmalar umut vericidir. Bu ayrıma göre, insanların uyarılma yeteneği bedensel koşullara bağlıyken, uyanma ise, özel durumlarda özel uyarıcılara bağlıdır. Bu durumda uyanma yeteneği ya da uyanılabilirlik, büyük önem kazanmaktadır. Çünkü, vücutta bulunan hormon düzeyi de değişebilmektedir kişiden kişiye. (Whalen, «Cinsel Güdülenim», Psychological Review, 73, 151, 63, 1966) Kuşkusuz Whalen'in bu iki örneği Kirkendall'ınkinin basitleştirilmiş bir biçimi olarak anlaşılabilir. Gerçekte, «uyanma»nın, güdülenimin bir görünüşü olduğu açıkken, «uyanılabilirlik» ise bir anlamda cinsel kapasiteyi de dile getirmektedir. Her neyse, bu ve benzer ayrımlar, önceki çapraşık konuya yeni bir görüş getiriyor, böylece biz de, insanın bir bilmece karmaşıklığındaki cinsel davranışını, gelecekte daha anlaşılır biçimde bulacağımızı umabiliyoruz.

Cinsel davranış terimi, kitabımızda hem geniş hem de dar anlamıyla kullanılıyor. Geniş anlamda, insanın cinsel olarak yaptığı her şeyi içeriyor. Başka şeyler arasında, bu, yerine yetirdiği erkeksi ve kadınsı cinsel rolleri ve cinsel eşlerini seçtiği ve yaklaştığı yolu kapsar. Bu kullanım belirsiz olabilir, ama geniş biçimde benimsenebilir bir nitelik taşımakta olup, genel olarak da anlaşılır. Bu nedenle günümüzde herhangi bir önemli sorun yaratmaz.

Oysa gördüğümüz gibi, bu terimi dar anlamda tanımlamak daha güçtür. Cinsel davranışın her koşulda üremeyle ilgili olduğu ya da en azından kökensel olarak üreme davranışıyla bir bağlantısı olduğu konusunda kimsenin kuşkusu yoktur. Gelgelelim, yüksek hayvanlarda ve özellikle insanlarda, bunun bütünüyle bir rivayet olmadığını biliyoruz. Sonuç olarak, Freud ve izdeşlerinin her insanda temel güçlü bir içgüdü ya da dürtünün bulunduğunu varsaydığını da öğrenmiş olduk.

Ne iyi ki, asgari amacımız için bu varsayımın doğrulanıp doğrulanmadığına karar vermek zorunlu değildir. Bunun yerine kendimizi burada daha kılgısal bir bakış için sınırlayabiliriz. Bu yüzden, aşağıdaki sayfalarda cinsel davranışı, cinsel organların tahriki ve uyarımını içeren dar anlamda bir davranış olarak ele alıyoruz. Ayrıca, böyle bir davranışın nedenleri, güdüleri ya da amaçları konusunda, önceden bir yargıya varmak da istemiyoruz.

6. CİNSEL DAVRANIŞLARIN GELİŞİMİ

Bu kitabın birinci bölümünde, erkek ve kadın arasındaki anotomik farklılıkların, cinsel uyanmaların ve çoğalma yeteneklerinin birdenbire ortaya çıkmadığını, tersine, yavaş yavaş ve giderek bir gelişme sonucu ortaya çıktığını gördük. Ayrıca bu gelişmenin çeşitli yollardan engellenebileceğini de biliyoruz. Örneğin, belli bazı kromozom ya da hormon bozuklukları, dölütün normal büyümesini önleyerek «cinsiyeti tamamlanmamış» bir bebeğin doğumuna yol açabilmektedir. Hatta cinsel kusurlan olmadan doğan erkek ve kız çocuklar da, daha sonra yaralanma, hastalık ya da hadım edilme sonucu Gonad hormonlarından yoksun bırakılırlarsa, tipik dişi ve erkek görünümüne ulaşamayabilirler. Bu durumda cinsel yetenekleri de oldukça sınırlı kalır ve doğal olarak hiçbir zaman çocuk sahibi olamazlar. Sonuçta, her açıdan sağlıklı bir gelişim göstermesine karşın, kısır olan pek çok yetişkin insan vardır.

İnsanın fiziksel büyümesi için geçerli olan şeyler, insanların cinsel davranışının gelişmesi için de geçerlidir. Erkeksi ve kadınsı tavırlar ve belli cinsel eşlerin ya da cinsel etkinlik biçimlerinin tercihi belli bir anda değişmez biçimde yapılmaz, bunlar zaman içinde kazanılır. Bu sürecin sonucu yalnız çocuğun kalıtsal becerileriyle değil, aynı zamanda anababanın, öğretmenlerin, oyun arkadaşlarının ve dostlarının tepkileri gibi toplumsal etkiyle de

belirlenir. Örneğin küçük bir erkek çocuğa ailesi tarafından sürekli olarak kız gibi davranılırsa kendini bir dişiymiş gibi görmeye başlar. Erken yaşlarda benimsenen bu rol, daha sonra tersine çevrilemez duruma gelebilir ve yaşam boyu zorluklara yol açar. Doğru cinsel özdeşleşme yapan çocuklar bile, daha sonra tam cinsel potansiyellerine ulaşmalarını engelleyen ve kendilerini dar dürtüsel ya da yıkıcı davranış biçimlerine mahkûm eden travmatik deneyimlerle karşılaşabilirler. Dahası, sağlıklı bir gelişme geçirdikten sonra garip bir tutukluğa ve kötü bir eşgüdüme giren ve böylece cinsel olarak yetersiz kalan pek çok yetişkin de vardır.

Yetişkinlerin cinsel davranışının uzun, karmaşık ve çoğu kez tehlikeli bir gelişmenin ürünü olduğu anlayışı oldukça yenidir. Yüzyılımızın başlarına kadar seksin geniş ölçüde içgüdüsel, yani biyolojik kalıtımın bir sonucu olduğuna inanılıyordu. Çoğu kimse, ergenlikten bir süre sonra bütün erkek ve kadınlara «doğal» olarak cinsel arzu ve cinsel etkinlik geldiğini, bunun toplumsal koşullandırmayla ilgisi olmadığını varsayıyorlardı. Cinsellik, birdenbire ortaya çıkan, sonra da kendi başına eksiksiz «doğal» anlamını bulan bir «doğa gücü» idi. Toplum bu gücü bastırabilirdi ama biçimlendirilmesine katkısı olamazdı.

Bu geleneksel görüşe ilk ciddi karşı çıkış Sigmund Freud (1856-1930) ile ardıllarından geldi. Freud, pratisyen doktorluğu sırasında isteri denilen şeyden acı çeken birçok hastayla karşılaştı (Yani fiziksel hiçbir nedeni bulunamadan felç yada körlük geçirenlerle.) Gerçekten de standart tüm tıp deneylerine göre bu hastaların normal işlevlerini sürdürebilmeleri gerekiyordu. Bu erkek ve kadınlarla uzun süreler boyunca görüşen Freud, rahatsızlıkların acı ya da tedirginlik verici çocukluk deneylerine bağlı olduklarını bulguladı. Ayrıca, artık hastalarında bilincinde olmadığı bu eski deneyimlerin cinsel nitelikte olduklarını da belirledi. Sonunda, bu deneyimlerin rahatsız yetişkinler tarafından açık seçik hatırlanıp anlaşıldıktan sonra gizemli sakatlıkların yok olduğunu da gördü.

Bu ve başka bulgulara dayanarak Freud, Avrupa ve Amerika' nın düşünce yaşamında derin etkiler yapabilecek psikanalitik kuramını geliştirdi. Gelgelelim, kuram ilk önerildiğinde kamuoyunun geniş tepkilerini çekti. Çoktan unutulmuş bir çocukluk deneyiminin, yetişkin bir kişinin yaşamında belirleyici bir etki yapmayı sürdürebileceği, çoğu kimse için tümüyle anlaşılmaz bir şeydi. Bu kimseler, deneyimlerin cinsel olduğu görüşünü büyük bir öfkeyle karşılıyorlardı. Bunların görüşüne göre çocuklar «masum» idiler ve

«doğaları gereği» kesinlikle cinsel duygu ve tepkiler gösteremezlerdi. Öte yandan, Freud için çocukların, hatta bebeklerin cinselliği, yaşamsal önemi olan tartışılmaz bir gerçekti. Psikanalitik düşünceye göre, bütün insanlarda doğum anından başlayarak temel bir cinsel içgüdü ya da dürtü vardır. Duyusal zevke dayanan bu içgüdü, başlangıçta bulanıktır ve doğru yönelim ve keskinliğe yalnızca bir «psikoseksüel olgunlaşma» süreci ile ulaşır. Bebekler başlangıçta doyumu dolaysız, kısıtlamasız ve ayrım gütmeyen bir yoldan ararlar, sonra içgüdüsel dürtülerini toplumsal koşullandırma yoluyla değiştirmeyi ve denetim altına almayı öğrenirler. İnsan cinselliği böylece iki karşıt gücün etkisi altında serpilir: «Zevk ilkesi» ve «gerçeklik ilkesi». Başka bir deyişle, bir çocuğun kişilik gelişimi, biyolojik dürtülerle kültürel kısıtlamalar arasında bir çekişme olarak tanımlanabilir. Bu çekişme, çocuğun fizyolojik olgunlaşmasıyla bağlantılı olarak üç temel aşamada gerçekleşir; Oral, anal ve fallik aşamalar.

Oral aşamada (Latince os: ağız), biricik zevk kaynağı ağızdır. Bebek, anne memesini emerken sadece gıdaya değil, derin fiziksel ve psikolojik doyuma da ulaşır. Bu aşamada ağız bir araştırma organıdır da. Bebek her şeyi tanımak için ağzına sokar. Dünyayı «içine almak», ona egemen olmak için ilk girişimidir bu onun. Bunu izleyen anal aşamada (Latince anüs: rektum deliği), asıl duyusal doyum kaynağı, ağızdan anal bölgeye kayar. Çocuk şimdi bağırsak hareketleri üzerinde denetim kurmaya başlamış ve böylece, dışkısını ederek ya da etmeyerek hoşnut ya da hoşnutsuz kılabileceği yetişkinler üzerinde de denetim kurmuştur. Yine bu sıralar çocuk sevgisini vermeyi ya da vermemeyi, evet ya da hayır demeyi, özcesi, «tutarak» ya da «salarak» dünyaya egemen olmayı öğrenmiştir.

Yaşamın yaklaşık 3 yılını alan oral ve anal aşamalar, her iki cins için de aynı olmakla birlikte, bunları izleyen fallik aşama (Yunanca prallosi: penis), cinsel farklar, erkek ve dişi cinse organları hakkında artan bir bilinç getirir. Vücudun en zevk veren alanları artık ağız ya da anüs değil, erkek çocuklar için penis, kız çocukları için klitoristir. Çocukların, çevreleri hakkında doymak bilmez bir merak geliştirdikleri, oraya buraya parmaklarını soktukları, oyuncaklarını kırıp içine baktıkları, gerek kendilerini gerek başkalarını inceledikleri aşama, işte bu aşamadır. Ama bu aşamanın en önemli boyutu, 'Oidupus kompleksi' denilen şeyin gelişmesi, yani çocuğun karşı cinsten ebeveynine erotik bağlılık duyması ve aynı cinsten ebeveyni ile yarışmasıdır. («Oidipus kompleksi» deyimi, Yunan mitolojisinde, bilmeden babasını öldü-

ren ve annesiyle evlenen Kral Oidupus'tan gelmektedir.) Örneğin, 4 yaşında bir erkek çocuğu kural olarak annesine sırılsıklam âşıktır. Annesi onun için bildiği ve bilmek istediği tek kadındır. Ne ki, bu kadının zaten bir kocası vardır, çocuğun da babasıdır bu. Çocuk onu kıskanır ve bir kenara iterek yerine geçmeyi çok ister. Bu istek genellikle açıkça ve içtenlikle belirtilir. Örneğin, çocuk annesinin yatağına tırmanır ve «Büyüyünce seninle evleneceğim» der. Bu durumun Kral Oidipus'un durumuyla kıyaslanabileceği açıktır, şöyle ki: Oidipus, babasını yok etmiş ve annesiyle evlenmişti. Çocuğun normal gelişmesi ise başka bir yol izler. Erkek çocuğun, annesi ile evlenme isteği, annesi gibi bir kadınla evlenme isteğine dönüşür. Babasının yerini alma isteği, babası gibi bir adam olma kararlılığına dönüşür. Eğer baba izlenmeye değer, çekici bir model oluşturuyorsa ve eğer oğlunu bir erkek olması için etkin biçimde yönlendiriyorsa, çocuk bu geçişi kolay yapar. Bir

yandan da annenin görevi, seçimini zaten yapmış olduğunu ve artık cinsel ve nesne olarak kendisini elde edemeyeceğini algılamasını sağlamaktır. Ebeveynin bu tür tutumları, çocuğu cinsel doyumu başka yerde aramaya yöneltecektir. Kız çocuklarında gelişme bunun tersi olan bir yola girer: Babasını sever ve annesini kıskanır. Bunu tanımlayan psikanaliz deyimi, sevgili babasının ölümünden sonra, onu öldüren ve annesinin öldürülmesine yardımcı olan efsanevi Yunan Prensesi Elektra'dan esinlenen «Elektra kompleksi»dir. (Elektra kompleksi kavramının Freud'un ardıllarınca önerildiğini, ancak Freud'un bunu benimsemediğini belirtmek gerekir.)

Freud, gelişme sürecine olumsuz bir etki olmadıkça normal olarak bütün çocukların oral aşamadan anal aşamaya, sonra da fallik aşamaya geçtiğine inanıyordu. Ne var ki, bu üç aşamadan herhangi birine özgü gereksinimler, doyurulamaz ya da aşırı doyurulursa çocuk «fikse» olabiliyor ve böylece psikoseksüel büyümesi engellenebiliyordu. Örneğin bir çocuğun tuvalet terbiyesinin çok katı ya da aşırı tutucu olması, anal doyum düzeyinde fikse olmasına yol açabilir. Böyle bir çocuk, yetişkinliğinde «anal karakter» gösterir. Yani aklı fikri disiplin, düzen ve temizliktedir. Parasını yemez, saklar (başkalarından sakınılıp «tutulabilecek» bir şey olan dışkının bilinçsiz eşdeğeri) ya da bütün cinsel birleşim biçimlerinde anal uyarıları yeğler. «Oral karakter» sahibi bir kişi ise cinsel doyum için bile ağız düşkünlüğünü sürdürür ya da durmadan yiyen, içen ve sigara tüttüren biri olur.

Bu anlamda fikse olmayan çocuklar «jenital olgunluğa» ulaşırlar. Yani açık cinsel ilginin duraksamış göründüğü Latency döneminden sonra ergenlikle birlikte cinsel içgüdü yeniden uyanır ve jenital birleşme ile doyum arar. Oral ve anal uyarılar hâlâ sınırlı ölçüde hoşa gidebilir ama bunlar, yetişkinler için gerçekten biricik «olgunlaşmış cinsel dışavurum» biçimi olan birleşmenin yanında ikinci plana düşmüştür.

Bu kısa ve yüzeysel tablodan anlaşılacağı gibi, Freud'da insan cinselliği kavramı olağanüstü geniştir. Freud, bu kavramı kendisinden önce bütünüyle cinsiyetdışı varsayan tepki ve etkinlikleri anlatmak için kullanmaktadır. Bugün bile sıradan biri bir bebeğin meme emmesinde ya da bir yetişkinin tıkınıp durma alışkanlığında cinsel bir yön görmekte güçlük çekebilir. Gerçekte birçok bilimadamı da hâlâ psikanalitik görüş açısına karşı çıkmaktadır. Örneğin, çeşitli ilkel kültürleri inceleyen antropologlar, odipal çatışmanın evrensel bir deneyim olmayabileceğini söylüyorlar. Sosyal psikologlar,

içten gelen bir cinsel dürtü ya da içgüdü olup olmadığı konusunda kuşku duyuyorlar. Birçok davranışçı kuramcı da Freud'un kuramının aşırı karmaşık olduğunu ve insan davranışlarının daha basit, dolayısıyla daha inandırıcı bir biçimde açıklanabileceğini söylüyorlar. Ayrıca, bu kuramın doğruluğunu ya da tanışıklığını kanıtlayacak ölçüde yeterli bilimsel testin hiçbir zaman uygulanmamış olduğunu da belirtmek gerek.

Açıkça görülüyor ki, Freud'un öğretileri bir doğma olarak benimsenmemeli, içinde bulunduğu dönemin kültürel çerçevesi içinde incelenmeli ve değerlendirilmelidir. Böyle bir eleştirel değerlendirme, sonuç olarak Freud sonrası kültürümüzü de daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Freud, tarihin en parlak ve uzlaşmaz düşünürlerinden biri olmanın yanı sıra, büyük bir yazardı da. İngilizce baskısı 24 cilt tutan yapıtlarında yalnız insan cinselliği konusunda değil, Batı uygarlığının tarihsel niteliği konusunda da derin kavrayışlar buluyoruz.

Ne var ki, Freud'un öğrenci ve ardıllarından bazıları onun eleştirici kişiliğini örnek alacaklarına, kuramın çeşitli öğelerini toplumsal denetim araçları haline getirmeyi yeğlemişlerdir. Sonuçta, psikanalitik düşünce biçimin özgürleştirici etkisi gözden kaçmış ve saptırılmıştır. Freud'un bazı varsayımlarının, onun amacına ters düşecek biçimde cinsel azınlıklara zulmetmekte ve baskı yapmakta kullanıldığı Amerika'da bu eğilim özellikle belirgindir. (Bkz. «Uyumculuk ve Sapkınlık» ve «Cinsel Baskı»)

Çeşitli psikanalitik akımların, hatta Freud'un özgün kuramının ayrıntılı olarak tartışılması, bu kitabın kapsamı dışındadır. Öte yandan, yaşam bize bu kuramın basitleştirilmeye ve yaygınlaştırılmaya yatkın olmadığını göstermiştir. Böyle basitleştirme girişimleri sık sık ciddi yanlış anlamalara yol açmıştır. Freud'cu deyimlerin dilimize çoktan girdiği, bugün gazete ve dergilerde «Oidipus kompleksi» ve «bilinçaltı» gibi konularda yazılar çıktığı bir gerçektir. Filmlerde, radyo ve televizyonda sık sık Freudvari ağızdan kaçan sözler; «ego», «süper ego», «libido» ve «yüceltme» gibi sözler çarpıyor kulağımıza. Her şeye karşın bu sözler, kuramsal anlamı dışında kullanıldığında kafaları bulandırıyor ve konuyu bilmeyenlerce yanlış yorumlanıyor.

Neyse ki, bu arada psikanalitik kavramlar kullanmadan cinsel davranışın gelişmesini anlatmak pekâlâ olası görünmektedir. Son zamanlarda yapılan deneysel seks araştırmaları, insanların içinde bulundukları davranış

biçimlerini nasıl öğrenmiş oldukları konusunda bol bol yeni bilgiler sağlamıştır. Belli davranışların istatistiksel yoğunluğu üzerine de bir görüş kazanmış bulunuyoruz. Bütün bunlar, insan cinselliğinin «doğası» hakkında birçok geleneksel varsayımı yeniden incelemeye zorluyor bizi. Sonuç olarak, konuya yepyeni bir açıdan yaklaşabiliyoruz.

Yüzyılımızın ortalarında Indiana Bluemington'daki Seks Araştırmaları Enstitüsünden Alfred C. Kinsey'le arkadaşları, her yaş grubundan ve her kesitten binlerce kişiyle özel görüşmelere dayanan, insanların cinsel davranışları hakkında iki tarihsel inceleme yayınladılar. Daha önce bu türde yapılan incelemeler, tedavi altındaki hastalardan ya da cinsel suç işlemiş kimselerden oluşan küçük örnekleme gruplan üzerinde yapılmıştı ve «normal» cinsellik konusu genellikle pek araştırılmamıştı. Kinsey'in çalışmaları sağlıklı normal (vasat) erkek ve kadınların davranışı üzerine ilk güvenilir istatistiksel bilgileri gün ışığına çıkarıyordu. **(Erkeğin Cinsel Davranışı,** 1948 – **Kadının Cinsel Davranışı,** 1953)

Yine bu sıralarda, biri antropolog öbürü psikolog olan iki bilim adamı, Clellan S. Ford ile Frank A. Beach 191 değişik toplumda cinsel davranış biçimlerini araştıran bir karşılaştırmalı kültür incelemesi yayımladılar. **(Cinsel Davranış Biçimleri,** 1951). Daha sonraları Johns Hopkins Üniversitesinden John Money ile birkaç araştırmacı arkadaşı, bozuk cinseloluşumlar ve cinsel kimlik sorunları üzerine yaygın araştırmalar yaptılar **(Vücudun Cinsel Kusurları,** 1968: **Kadın ve Erkek, Kız ve Oğlan; Cinsel İşaretler.** 1975). Ayrıca, Missouri St. Louis'teki Reprodüktif Biyoloji Araştırma Vakfında araştırmalar yapan William H. Masters ile Virginia E. Johnson, insanların cinsel etkinlikleri ve etkinlik bozuklukları üzerine ayrıntılı bir bilimsel araştırma yaptılar. **(İnsanın Cinsel Tepkileri,** 1966: **İnsanın Cinsel Yetersizliği,** 1970; **Zevk Bağı,** 1975)

İnsan cinselliği üzerine bu ve birçok yeni inceleme, psikanalitik kuramdan hiçbir şey almıyor ya da pek az şey alıyor. Bu araştırmacılar, belli konularda Freud'a şiddetle karşı çıkıyorlar. Ama yine de onun temel varsayımlarından hiç değilse bir bölümünü doğruluyorlar. Örneğin, cinsel davranışı insanların «doğal» olarak kazanmadığını, bunun toplumsal koşullandırmayla biçimlendiği bugün artık herkesce benimsenmektedir. Bu koşullandırmaların, farklı toplumlarda farklı şeylere hizmet ettiği ve farklı sonuçlar doğur-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

duğu da apaçık ortadadır. Çocukların cinsel tepki gösterebildiği ve çocukluğun ilk dönemlerindeki belli deneyimleri o kimsenin daha sonraki cinsel gelişmesi üzerine belirleyici bir etki yapabildiğinden de artık hiç kimsenin kuşkusu yoktur.

Bu toplumsal koşullandırmanın gerçekten de ne anlama geldiği sorunu, her zamankinden daha karışıktır. Bir doktor olan Freud, her şeyden önce hastalarına yardımcı olmaya çalışıyordu ve çocukluktaki cinsel deneyimleri tek ölçüye göre kolaylıkla yararlı ya da zararlı olarak nitelendiriyordu: Kişinin «jenital olgunluğunu» geliştiriyor ise yararlıydılar, engelliyor ya da önlüyor ise zararlıydılar. Böylece cinsel davranış olgun olmak ya da olmamak, sağlık ya da hastalık, normallik ya da sapkınlık olarak ele alınabiliyordu. Ama sonraları cinsel araştırmacılar daha dikkatli davranmaya başladılar. Cinsel normalliğin başka başka yerlerde ve başka başka zamanlarda, çok değişik olabileceği ve insan davranışı açısından olgunluk ve sağlık gibi deyimlerin bir olguyu belirtmekten çok, bir değer yargısı olduğu artık bilinmektedir. Freud'un zamanında cinsel sağlık ve olgunluğun belirtilerinin çocuk sahibi olmaya yönelik tek eşli evlilik olduğuna inanılıyordu. Bu yüzden de seks, aşk, evlilik ve çocuk yapmak birbirinden ayırt edilmiyordu. «Toplumsal yararı olan», özelliklerinden yoksun cinsel etkinliğe kötü gözle bakılıyordu: Aşksız seks (mastürbasyon ve fuhuş), nikâhsız seks (evlilik öncesi ve evlilikdışı), çocuk yapmadan seks, çocukların cinsel oyunları, menopozdan sonra seks, eşcinsellik. Bugün, bu özgün değer sisteminin hiç de evrensel olmadığını, belli bir tarihsel dönemde Batı toplumlarının orta sınıflarına özgü olduğunu biliyoruz. Örneğin, ortaçağ köylüleri ya da feodal toprak ağaları, bütünüyle değişik bir değer yargıları sistemine göre davranıyorlardı. Aynı şey, geleneksel Asya ve Afrika toplumları için de söylenebilir. ABD toplumunda giderek artan sayıda erkek ve kadının mirasçısı olduğu orta sınıfın, törel değerlerinden koparak yeni değerler aramaya başladığını görüyoruz. Bu koşullarda cinsel davranış için herhangi bir özel amaçtan, normdan ya da standarttan söz etmeden önce iyice düşünmek gerekir. İlk işimiz böyle bir olguyu anlamaktır ve bu yüzden de ahlaksal açıdan nesnel tanımlamalar kullanmak zorundayız. Tek başına nesnellik de yeterli değildir. Ayrıca tanımlamalar açık ve kesin olmak zorundadır ve bu da çok zor bir iştir. İnsan cinselliği kadar terminolojik kargaşa yaratan başka bir alan yoktur. Gerçekte, bu kargaşa en başka seks kavramıyla başlar.

«Seks» deyimiyle erkekler ve kadınlar arasındaki farka ve çekiciliğe şu ya da bu şekilde değinildiğini biliyoruz ama bu farkın boyutları ve bu çekiciliğin niteliği hâlâ büyük bir tartışma konusudur. Her şeye karşın modern araştırmalar soruna oldukça açıklık kazandırmış ve özellikle çocukluktaki gelişmelerin incelenmesi çok değerli ipuçları vermiştir. Örneğin, hermafrodit çocukların (yani «cinsiyeti tamamlanmamış» çocukların) istenirse kız, istenirse erkek olarak yetiştirilebileceği ve cinsel eş tercihi de dahil olmak üzere «yakışan» bütün tavırları geliştirebilecekleri gözlenmiştir. Başka bir deyişle cinsiyeti doğuşta yanlış saptanan çocuklar, kendilerine yakıştırılan cinsiyet ile özdeşleşmektedirler. Üstelik belli bir kritik dönem geçtikten sonra bu özdeşleşme kalıcı olmaktadır. Bu yanlışın farkına sonradan varılsa bile düzeltilememektedir. Kız olarak yetiştirilen bir erkek çocuk, belli bir yaştan sonra kendisini dişi varsaymaya devam edecek ve çoğu durumda erkeklere cinsel ilgi duyacaktır. Erkek olarak yetiştirilen bir kız çocuğu ise kendisini erkek varsaymaya devam edecek ve çoğu durumda dişilere cinsel ilgi duyacaktır. Başka bir deyişle, eğer «cinsellik» dişi ve erkek arasındaki karşıtlık ile ilgiliyse, kişinin «cinsel» gelişmesinin en az üç yanı vardır:

1. Vücudun erkek ya da dişi özellikleri (fiziksel cinsellik)
2. Erkek ya da dişi olarak toplumsal rol (cinsel rol)
3. Erkek ya da dişi cinsel eşlerin yeğlenmesi (cinsel yönelim)

İnsan cinselliğinin bu üç yanı göz önüne alınırsa karışıklığın çoğu giderilir. Bu yüzden de aşağıdaki tanımlamaları belleğe iyice yerleştirmekte yarar vardır.

BEDENSEL CİNSİYET (FİZİKSEL CİNSİYET)

Fiziksel cinsellik, bir kişinin erkekliği ya da dişiliği olarak tanımlanmakta ve beş fiziksel ölçüte göre saptanmaktadır;

Kromozomsal cinsiyet
Gonadsal cinsiyet
Hormonsal cinsiyet
İç yardımcı üretimsel yapılar ve dış cinsel organlar.

İnsanlar, erkeklik ya da dişiliğe ilişkin fiziksel ölçütlere uydukları oranda erkek ya da dişidirler.

Çoğu kimse, beş fiziksel ölçütün tümüne göre, açıkça erkek ya da dişidir.

Bir azınlık ise, bu sınavı verememekte, o yüzden de fiziksel cinsellikleri belirsiz kalmaktadır (Hermafroditizm).

CİNSEL ROL

Cinsel rol, kişinin erkeksiliği ya da kadınsılığı olarak tanımlanır ve bir cinste özendirilen öteki cinste ise önlenen belli psikolojik verilere göre saptanır.

Kişiler, cinsel rollerine uydukları ölçüde erkeksi ya da kadınsıdırlar.

İnsanların çoğu, kendi biyolojik cinsiyetlerine uygun cinsel role tümüyle uyum gösterir. Ancak bir azınlık kendi biyolojik cinsellikleriyle çelişen bir cinsel rolü kısmen benimser (Transvestizm). Çok küçük bir azınlıkta ise bu rol büsbütün tersine dönmüştür. (Transseksüalizm)

CİNSEL YÖNELİM

Cinsel yönelim, bir kişinin eşcinselliği (homoseksüelliği) ya da karşıcinselliği (heteroseksüelliği) olarak tanımlanır. Yani bu yönelim, kişinin seçtiği cinsel eşe göre belirlenir.

İnsanlar, aynı cinsten ya da karşı cinsten eşlere besledikleri erotik duygularının ölçüsüne göre, eşcinsel ya da karşıcinseldirler. Genellikle çoğu kimseler, karşı cinsiyetten eşlere karşı açık bir erotik duygu geliştirirler, (karşıcinsellik - heteroseksüellik).

Bununla birlikte, az sayıda insan da hem erkeğe hem de kadına karşı erotik duygular besler (ambiseksüel). Daha küçük bir grup ise en başta kendi cinsinden eşlere karşı güçlü erotik duygular taşır (eşcinsellik-homoseksüellik).

Böyle durumları yalnız fiziksel cinsiyetle değil, cinsel rol ve cinsel yönelimin ölçüsüne göre açıklamak daha nesnel olur. Ayrıca bu özellikler birbirinden bağımsız bir nitelikte de görülebilir.

Bu açıklamalar çerçevesinde erkeklerin fiziksel özellikleri aşağıdaki belirtilerle gösterilebilir:

- *Erkek - Erkeksi - Heteroseksüel*

  Erkek cinsiyetli bir kişi, genellikle erkeksi rolü benimser ve heteroseksüel bir yönelim geliştirir. Böyle bir kişi sonradan, bildiğimiz «tipik» erkek imgesine uyum gösterir.

- *Erkek - Erkeksi - Homoseksüel*

  Erkeksi cinsel rolü benimsemiş bir erkek cinsiyetli kişi, pekâlâ homoseksüel eğilimler de geliştirebilir. Böyle bir kişi, yalnız eş tercihindeki farklılığı dışında her bakımdan bütün «tipik» erkekler gibi görünebilir ve davranabilir.

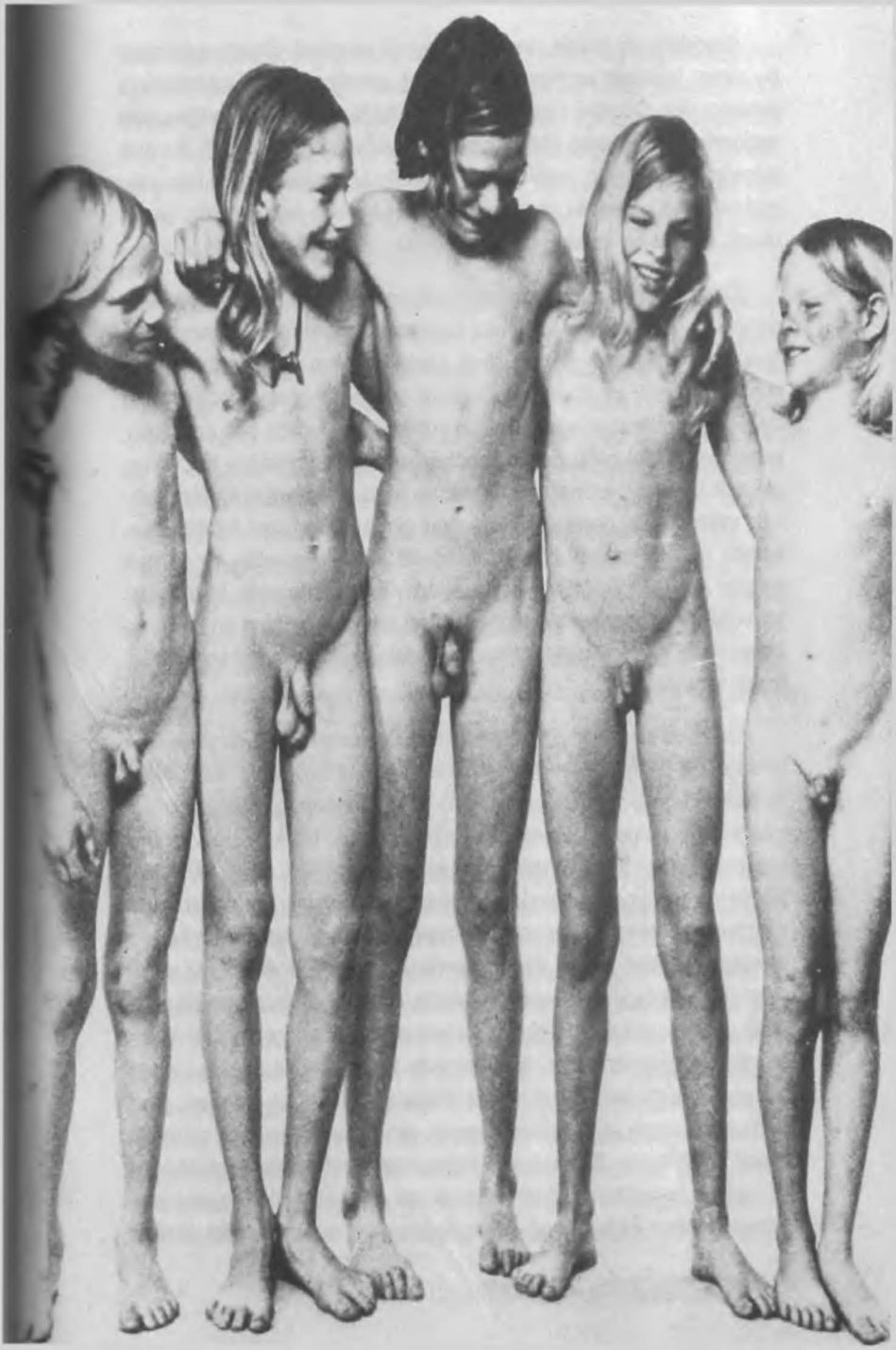
- *Erkek - Kadınsı - Heteroseksüel*

  Erkek cinsiyetli bir kişi, kadınsı bir cinsel rolü benimseyebilir. Böyle bir kişi sonradan cinsiyet değiştirme ameliyatı dahil vücudunu kadınsı görünüme uygun hale getirmek için mümkün olan herşeyi yapmaya çalışabilir. Bu durumda onun erkeğe karşı cinsel yönelimi elbette heteroseksüel olarak kabul edilecektir.

- *Erkek - Kadınsı - Homoseksüel*

  Erkek cinsiyetli bir kişi, kadınsı bir cinsel rol benimseyebilir ve vücudunu kadınsı görünüme uydurmak için ne gerekiyorsa yapar. Eğer, böyle bir kişi kadınlara karşı erotik tercih geliştirirse, bu cinsel yönelim ancak homoseksüel diye adlandırılabilir.

Son iki olayın oldukça uç örnekler olduğu açıktır ve ayrıca kendisini kadınsı cinsel rolle özdeşleştiren bir erkeğin bu özdeşleşmeyi tamamlamasının da gerekmediği anımsanmalıdır. Üstelik böyle biri, kadınsılığı kısmen, hatta arasıra kabullenebilir ve kendisini hiçbir zaman bir dişi olarak görmeyebilir de. Ancak, kendini kadınsı tavırlar için hazırlayabilir ve kadınsı giysiler kullanır ve kadınlara özgü uğraşlan yeğler. Bu hallerin bütününün ya da herhangi birinin görülmesi, ileride kişinin eşcinsel, karşıcinsel ya da ambiseksüel olabileceğinin belirtisi sayılabilir. Özcesi, burada verilen dört örnek; yeni kurallar, sınıflandırmalar ya da prototip insan tanımı yerleştirmek amacını taşımıyor. Ancak bu örneklerle insan yaşamının şaşırtıcı farklılıklardan geniş bir açıdan ele alınıyor. Bununla birlikte biz, her kişinin doğada tek olduğunu da hiçbir zaman unutmamalıyız. Üstelik, aynı kategoriye az sayıda insan girebileceği ve bunların da sayısız türevleri ve derecelerinin olacağı bir gerçektir.

Gerçekten de fiziksel cinsiyet, cinsel rol ve cinsel yönelim arasındaki bu ayrım, yüzeysel yargılamalar ve yanlış genellemelerden sakınmamıza yardımcı olur. Örneğin, bize her efemine erkeğin eşcinsel olmadığını, tüm eşcinsellerin de efemine özellikler göstermeyeceğini anımsatabilir. Bu, aynı zamanda bir kimsenin, pekâlâ erkek olduğunu bildiği halde, niçin tam anlamıyla «gerçek bir erkek» olamadığını anlayabilmesine açıklık getirir. Sonuç olarak, bu bize bir «cinsiyet değişimi»nin olası alt ve üst sınırını da gösterir.

Cinsel davranışımızın gelişmesini anlamak yolundaki ilk adım, erkek ve dişi olarak gelişmemizde toplumsal koşullandırmaların nasıl bir etkisi olduğunu belirlemekle atılır. Dahası, şimdi, başka bir ayrım da yapabiliriz. Önceki metinde erkek ya da dişi eşlerin erotik tercihlerini göstermek için geniş bir biçimde «cinsel yönelim» terimini kullanmıştık. Aslında pek çok insan, erotik duyguların, çoğu zaman kendine özgü yanlar taşıdığını bilir. Örneğin, tipik bir erkek hiçbir zaman her kadına ilgi duymaz, ancak kadının belirli bir yaşta olması, boyu, posu, saç rengi gibi özellikler onun ilgisini çeker. Aslında o, yalnızca özel tipte bir kadını da tercih etmeyebilir ya da özel koşullar altında ve özel türde bir cinsel ilişkiyi de tercih edebilir. İnsanın cinsel yöneliminin genel çatısı altında bu özel tercih ve hazların en iyi tanımı kişisel cinsel ilgi bütünsünda bulunur. Bu ilgiler de bir toplumsal koşullandırmanın sonuçlarıdır.

Kuşkusuz insanların çok çeşitli duyusal uyarımları yanıtlama yeteneğiyle doğduğu bir gerçektir. Nitekim, çok küçük bebeklerdeki ritmik kalça hareketlerini, kasların kasılmasını, vajinanın yağlanmasını ve penisin sertleşmesini de bu olguya dayanarak açıklarız. Özcesi, hiç kimsenin, kendini orgazma götüren fizyolojik tepkileri öğrenmesi gerekmez. Ancak herkes bu tepkilerin hangi koşullar altında başlatılabileceğini öğrenir. Yaşamlarının ilk yıllarından itibaren çocuklar belirli bir uyarıya olumlu ya da olumsuz karşılık vermeyi öğrenirler. Kişisel deneyimlerinin bir sonucu olarak, daha sonra kendi davranış biçimlerini kazanmış olurlar. Dolayısıyla biraz önce de anlatıldığı gibi, insanlar erkeksi olmayı, kadınsı olmayı, karşıcinsel ya da eşcinsel olmayı öğrenmiş olurlar. Aynı zamanda kendi kendine doyumu, cinsel birleşmeyi ve cinsiyetlerinden hoşnut olmayı ya da suçluluk duymayı; genç ya da yaşlı, sarışın ya da esmer, Avrupalı, Afrikalı ya da Asyalı bir eşi tercih etmeyi de öğrenirler. Bu arada bazı kişiler, özel olarak bir kişiyle güçlü bağlar kurar ve başka herhangi bir kişiye de ona gösterdiği güçlü tepkiyi göstermez. Birtakım kişiler ise sık sık eş değiştirmeye devam ederler. Kimileri

erotik tekniklerde değişiklikten hoşlanırken, kimileri de yaşam boyunca aynı teknikten haz duyar. Kimi erkek ve kadınlar cinsel heveslilikle rine büyük bir dikkat ve dokunulmazlık içinde bağlıdır; kimileri ise dayandıkları bilgiye ek uyarımlar aramaya koyulur. Cinsel ilişkide bir yandan heyecanlı, saygısız, hatta acımasız olanlar da vardır. Kimileri herhangi bir cinsel ilişki yerine kendi kendine doyumu yeğlerken, kimileri de hayvanlarla cinsel temas yolları arar.

Bütün bunlar ve benzeri kişisel cinsel ilgi, seçim ve tercihler öğrenmeyle geliştirildiğinden kişiye doğal, akla uygun ve hatta kaçınılmaz görünebilir. Dahası fantastik, anlamsız, rezilcesine ya da gülünç görünen davranışlar bile, çoğu insana çeşitli koşullanmaların etkisiyle anlamlı ve dikkate değer gelebilir. Tahta bir at gördüğünde cinsel heyecanı kabaran bir adam bu olayla yalnızca atlıkarıncayla oynamaktan cinsel zevk duyduğu ilk deneyimlerini yansıtmış olur ve onun bu davranışı striptizciyi seyreden bir adamın cinsel kıpırdanmalarını açıklamaktan daha zor değildir. Buradan da görüleceği gibi, daha sonraki tepkiler, genç yaşlarda önemli etkiler bırakan tepkilerden kaynaklanan, ortalama bir özelliğe sahip olabilir. Ancak bunların tümünün de mutlaka bir toplumsal sorun haline gelmesi gerekmez. Öte yandan çok sayıda insan, herhangi bir şeyin yalnızca bir yoldan gidilerek doğru yapılabileceği inancıyla, rahata kavuşacaklarını umarlar. Bu insanlar kendi dar ve tek yönlü duyularını yetersiz görmez; tersine, insanın sınırsız sayıda cinsel davranışları olabileceğinden de pek hoşlanmazlar. Böyle insanlar her zaman kendi kurallarını evrenselleştirmeye bayılırlar ve bunlara ters düşenleri de kınamaya kalkışırlar.

Öte yandan, her toplumun kendisini, şiddet ve güçle dolu ya da istenmeyen tanıklar önünde cinsel ilişkiden koruma hakkına sahip olduğu açıktır. Bu tür eylemler onları yapanları doyuma ulaştırıyor olabilir, ancak başkalarının haklarını çiğnediği için toplumsal sayılmazlar. Geleneksel olarak bu tür hareketler önemli suçlar arasında görülerek, şiddetle cezalandırılmaları uygun görülür. Ancak yakın zamanlarda bu tutuma karşı, bu tür eylemlerin suç olarak görülmesinden çok, bir akıl hastalığı belirtisi» olarak değerlendirilmesi eğilimi güç kazanmaktadır. 19. yüzyılla birlikte, psikiyatristler, bu durumda olan insanların hapisane yerine, akıl hastanelerine gönderilmesini mahkeme kürsülerinden savunmaya başladılar. Böylelikle psikiyatristler onların cezaya değil, tedaviye gereksinimleri olduklarını vurgulamış oluyorlardı. Nitekim bu yaklaşımları desteklemek amacıyla cinsel eylemlerin; nor-

mal, anormal ya da kişilerin hasta ya da sağlıklı olmalarını inceleme çerçevesinde pek çok girişimde bulunuldu. Bu girişimler içerisinde en iyi bilineni, Viyanalı psikiyatrist Richard Von Krafft-Ebing'inkiydi belki de. 1886'da yayımlanan **Cinsel Psikopatlık** adlı kitabında yazar, patolojik kabul edilen cinsel olayların uzun bir listesini veriyordu. Aslında Krafft-Ebing'in bu listesinde oldukça düşsel birkaç özel terim de bulunuyordu. Sonraları, birçok psikiyatristin bu örneği izlemesiyle liste uzadıkça uzadı ve özel terimler garip ve yabancı anlamlar bile kazandı. Ne yazık ki bu listeler, çoğunlukla toplumsal bakımdan zararlı eylemlerle sınırlanmıyor, yaygın ve uygun olmayan ya da yazarca beğenilmeyen pek çok davranış tiplerini de içeriyordu. Gerçekten de cinsel psikopatoloji konusunda bugüne kadar sürdürülen çalışmalar, bilimsel kılığa girmiş ahlaksal değerlendirmelerden ancak bir boy fazladır. Bunlar, temel olarak özel bir dönemin ahlak anlayışının değişmez düşünce ve cinsel standartlarını yansıtan tarihsel belgeler olması bakımından önemlidir. (Daha kapsamlı bilgi için «Uyumculuk ve Sapkınlık» bölümüne bakınız.)

Bununla birlikte, bazı insanların kendilerinin bile kabul etmediği davranışlar gösterdikleri yadsınamaz. Örneğin, bir erkek başkalarına zarar veren bir cinsel eylemde bulunabilir, ancak kendisini denetleyebilmek için büyük güçlükler de çekebilir. Başka bir durumda böyle bir davranış, toplumdışı görünmeyebilir. Ancak kişide bir güçlük, zayıflık duygusu yaratılırsa, bu kişi büyük ölçüde saldırma, tedirgin etme gibi başkalarına zarar veren eğilimleri uygulamaya kalkışabilir. Aynı zamanda herhangi bir cinsel etkinliğe kaygıyla ve suçluluk duygusuyla yaklaşan kadın ve erkek olduğu gibi, duygularını ve öz bilinçlerini tuttukları için cinsel yetersizlik gösteren kadın ve erkekler de vardır.

Bu tip insanların tümünün de cinsel olarak bir uyumsuzluk içinde olduklarını söylemek sanırım yerinde olur. Başka bir deyişle, bunların belirli bazı deneyimleri, tam bir cinsel iletişimde yetersiz kalmalarına neden olmuştur. Bu halleriyle ya başkalarının gereksinimlerine karşı duygusuz kalırlar ya da tam bir karşılık veremezler. Aynı zamanda cinsel eşleriyle tam bir kişi olarak ilişki kuramaz ya da kendi isteklerini farklı durum ve koşullara uyarlayamazlar. Bunun yerine, aynı düşkırıklığını ve kendisini yenilgiye götüren eylemleri yinelemeye mahkûm görünürler. Kısacası, her insanın başarabileceği bedensel ve duyusal doyumu, gerekli ölçüde başaramamış olurlar.

(Bu sorunun kapsamlı bir tartışması «cinsel uyumsuzluk» bölümünde bulunabilir.)

Aşağıdaki sayfalarda, çocukluktan yaşlılığa değin, insanların cinsel davranışlarının «normal» gelişimi üzerine bilgimizin yalın bir özetini bulacaksınız. Böyle bir özetin, bu gelişmeyi etkileyen sayısız yolları tam olarak karşılayamayacağı açıktır. Ama bellibaşlı ipuçları da vermek zorundayız. Gene de, bu konu üzerinde ek bilgiler, kitabın üçüncü bölümünde yer alan «Seks ve Toplum» başlığı altında görülebilir.

BEBEKLİK VE ÇOCUKLUK

Yüzyılımızın başında, ilk kez Sigmund Freud, çocuk cinselliği üzerine yazmaya başladığı zaman, «toplumun saflığı ve masumiyetini bozan şeytan fikirli adam» yakıştırmasıyla, kendisine karşı büyük bir saldırıya geçilmişti.

Ayrıca, Freud'un çağdaşlarının çoğu da çocukta böyle cinsel duyarlık ya da kapasitenin olmadığına inanıyorlardı. Gerçekte, bugün bile birçok insan, çocukların doğumla birlikte bir cinsel yaşama sahip olduğu konusunda derin bir kuşku duymaktadır. Oysa Batı uygarlığında, halk her dönem böyle düşünmemiştir. Gerçekte, çocukluğun, yaşamın korunulması gereken «saf» bir dönemi olduğu kanısının birkaç yüzyıllık bir geçmişi var. Eski ve ortaçağ Avrupa'sında çocuklar, yetişkinlerden pek farklı görülmezdi ve çoğu, etkinliklerini yetişkinlerle paylaşırdı. Yetişkinlerle aynı işi yapar, aynı oyunu oynar, aynı şarkıları söyler ve aynı türde elbiseler giyerlerdi. Ortaçağ ressamları, oğlanlar ve kızlar kaslı vücutları ve ciddi yüzleriyle çizerek, onları minik yetişkinler gibi gösterirlerdi. Aynı dönemde ozanlar ve yazarlar da, çocukların kendilerine özgü kişiliklerinin olmadığı düşüncesinden hareketle, onları yalnızca yetişkinlerin deneyleri ve ilgileri çerçevesinde işlemişlerdir. Bu nedenle özel bir çocuk edebiyatı da olmamıştır. Okuyabilselerdi, klasik Latin ve Yunan yazarlarını, özgün dillerinden okurlardı. İşin doğrusu, çocuklar için özel bir okul da yoktu. Çoğu çocuk da herhangi bir resmi eğitimden geçmemişti, salt anababaları için çalıştılar, bazı zanaatçıların yanına çırak girdiler, ya da soylu bir ailenin yanında uşak olarak yaşadılar. Tabii özel

öğretmenlerce yetiştirilenler bunların dışındadır. Bu arada bir kısmı da her yaştan öğrencinin bulunduğu sınıflara girerek bir şeyler öğrenmeye çalıştılar. Gençler için belirli dinsel kurallara göre eğitim yapan okulların kuruluşu ise 16. yüzyıldan önce gerçekleşmişti.

Çocukların cinselliği bir sorun olarak görülmüyordu. Genelde cinsiyet ile üreme eşit tutuluyor, eşitleştiriliyor ve bu anlamda insanlar ergenlik öncesi cinsel davranışlara fazla dikkat etmiyorlardı.

Oğlanlar ve kızlar, üreme yapamadığı ölçüde cinsel sınırlamalardan uzak kaldı. Söz konusu dönemde hiç kimsenin, bir başkasının gerçek yaşını belirleme konusunda bir çaba göstermediği de anımsanmalıdır. Çocuklar, çoğunlukla kaç yaşında olduklarını bile bilmezlerdi, dahası, bunu kendi anababaları da bilmezdi. Bir kız ilk âdetini gördüğünde, evlenmeye hazır olduğuna inanılırdı.

Bu geleneksel tutumlar ortaçağın sonlarında değişmeye başladı. Teknolojik ilerlemeler, uzmanlaşmanın artışı ve kentlerin gelişimi, yepyeni bir yaşam biçimi ile yeni bir aile yapısı yarattı (orta sınıfların doğuşu-burjuvazi). Kiliseler de tam bir kesinlikle doğum kayıtları tutmaya başladı. Yaş farklılıkları, sıkı bir program izlenmesi ve yeterli zaman kullanımı bakımından önem kazandı. 16. ve 18. yüzyıl arasında çocukluk, özel gereksinimler nedeniyle yaşamın ayrı bir aşaması olarak görünmeye başladı. Büyükler, çocuklar için okullar, kitaplar, oyunlar, oyuncaklar ve modalar yaratmayı uygun gördüler. Böylece çocukların duygusal, entelektüel ve toplumsal olgunluğu bir süre bütün yönleriyle dikkate değer bulundu. 18. yüzyılın başlarında, gençlerin «korunması» yaşamın başka alanlarına da kaydırıldı. Özcesi genç insanlar, yetişkinlerden çok farklı bir dünyada yaşamaya başladılar. (Kapsamlı bilgi için «Delikanlılık»a bakınız.)

Gerçekte bu yeni dünya, giderek artan cinsel baskıya bir kaynak da oluyordu. Kitabın önceki bölümlerinde söz edildiği gibi, modern çağ, insanın yeteneği ve başarımı üzerinde özellikle durarak, her kişiden, büyük ölçüde öz-denetim mekanizmasını çalıştırmasını istiyordu. İnsanlar kendi tepkilerini izlemeye yetişemiyorlardı artık. Dahası, kendiliğinden oluşan bedensel işlevleri konusunda çok daha duyarlı olmaya başlıyorlardı. Ağzın açık tutulması, öksürme, esneme, aksırma, yellenme ve geğirme gibi sağlık ve doğallık olarak benimsenen hareketler, kibarlaşan toplumda hoş görülmez olmuştu. Nitekim çıplaklığa şiddetle karşı çıkılarak, üreme ve boşaltım organları iğrenç, hatta kirli organlar olarak görülmeye başlandı. Sonunda bunlar büsbütün bir tabu haline getirildiler. 18. yüzyılda doktorlar, bedensel

ve zihinsel sağlığı tehdit eden yeni ve korkunç bir tehlike bulduklarını duyurdular birden: Çocukluk mastürbasyonu. Dönemin çok yaygın tıp kitaplarında mastürbasyon, hemen hemen tüm insan hastalıkları ve yetersizliklerinin temeli olarak gösteriliyor ve insanı ölüme bile sürükleyeceği savunuluyordu. Bundan etkilenen anabalalar da, cahilce uygulamalarıyla çocuklarının yaşamını tehlikeye attılar.

6 ile 12 yaşları arasındaki zengin «şımarık» çocuklarından bu kötü huya alışmamış az sayıda çocuk kalmıştı. Bu talihsiz oğlan ve kızları, ölüm ve çılgınlıktan ancak çok önemli değerler kurtarabilirdi.

Mastürbasyona karşı, 200 yıldan fazla süren bir haçlı seferi açıldı ve çok garip bir eğitim yöntemi uygulandı. Bununla birlikte kendi amaçları hiç değişmedi: Çocukların cinsel varlıklarını yadsıyarak öz cinselliklerine karşı koruma. Çocukların cinsel konular üzerine bilgi edinmelerine gerek olmadığı gibi, «kötü» etkilerden de uzak tutulmalıydılar. Gerçekte çocuklar her zaman gözlenmeli ve denetlenmeliydi. «Saflıkları» belki «kirli» şeylerle bozulabilir, hatta mikrop kapabilirdi. (Bu dönemde yetişkinler, işçi çocukların koşullarında hiçbir olumsuzluk görmediler. Viktorya İngiltere'sinde yoksul çocuklar, hâlâ fabrika ve kömür ocaklarında günde 12 saatten fazla çalışmaya zorlanıyordu.) Sonunda, çocukluk mastürbasyonundan artık açıkça söz edilmez oldu. Burada anababalar ve öğretmenler, mastürbasyondan «normal» kız ve oğlanların haz duymayacağını, bunun çocuklardaki «doğal olmayan» kötü huylar ya da hastalıklardan başka bir şey olmadığı görüşünü savunmaya başladılar. 19. yüzyılın sonlarında çoğu yetişkin, çocukluğun, bir kişinin herhangi bir cinsel itki bakımından tümüyle serbest olduğu bir yaşam dilimi olduğuna inandı.

Freud tarafından çürütülen ve sarsılan bu inançların niçin korunduğunu anlamak güç değildir. Gerçekte Freud tam karşıt şeyler söylüyor göründü. Onun kuramına göre her çocuk, güçlü bir cinsel içgüdüyle doğuyor ve yaşamının ilk yıllarında da kendine özgü bir biçimde kesinleşiyordu.

Önemli çelişkiler içermesine karşın, bu psikoalatik görüş, giderek yaygınlaştı. Yaygınlaştı ama, anababa ve eğitimcilerin korumacı tutumları değişmedi. Tam tersine, çocuğun cinselliğini artık yadsımaz oldular ve gittikçe artan bir ilgiyle, cinselliğin, çocuğun gelişimi üzerindeki etkilerini gözlemlemeye koyuldular. Dahası, bu gözlemleme sırasında kendi tepkilerinin de ayrımına vardılar ve bu durum, bazen onlarda yepyeni kaygılar ve heyecanlar yarattı.

Günümüzde, Freud'un kuramı önemini yitirmeye başlamıştır. Birçok çağdaş cinsel araştırmacı, onun varsayımlarını artık benimsemiyor ve genelde çocukluk deneyimleriyle de çok daha az ilgileniyor. Erkekler ve kadınlar, yaşamları boyunca birçok tutum ve tepkilerini yeniden öğrenip öğrenememe konusundaki farkın, eskisinden çok daha fazla olduğunu görüyorlar artık. Böylece, bebeklik ve çocukluktaki koşutlanmanın aynen kaldığı da iyice bilinmiş oluyor. Akrabaların da büyük etkisi oluyor bunda. Yetişkinler, cinsel tutumlarını çocuklara bin türlü yolla taşırlar: Alçakgönüllülükleriyle, gizlilik duygularıyla, cinsel konulara ilişkin sorulara verdikleri yanıtlarla, cinsel organlar ve cinsel etkinlikleri tanımlamak için kullandıkları sözcüklerle, ses tonlarıyla, jest ve yüz ifadeleriyle.

Ne yazık ki, Batı kültüründe birçok yetişkin, kendi cinselliğinden oldukça rahatsızlık duyar ve bu nedenle kendi çocuklarını da cinsel yönden sağlıklı ve mutlu göremez. Sonuç olarak, kuşaklar arasında önemli bir iletişim kopukluğu gelişir çok kere. Bedensel tepkileri hakkında kendilerini suçlu hisseden çocuklar, anababalarına karşı güvenlerini yitirir ve bir süre sonra da onlara cinsel konular üzerine sorular sormaktan vazgeçerler. Böyle durumlarda bazı anababalar gizliden gizliye bir ferahlama duygusuna kapılır ve çocuklarının cinsel konulara olan ilgilerinin kalmadığı yanılgısına da düşebilirler. Her nasılsa bugün çoğu yetişkin, çocukluğun son yıllarını, cinselliğin geçici bir duraklama gösterdiği bir dönem olarak görmeye alışmıştır.

Gerçekte çocukların, ergenlik dönemine yaklaşırken, toplumsal ilgi ve yükümlülükleri epeyce artar ve bu nedenle cinsel etkinlikleri bir süre için azalıyormuş gibi görünür. Daha büyük çocuklar ise, serbest etkinlikleriyle çok kere ayrılırlar öteki çocuklardan. Oğlan ve kızlar arasında bedensel temas şansı daha azdır. Özellikle kızlar, öpüşmeye, kucaklaşmaya, vücutlarını göstermeye ya da cinsel ilişkiye girme konularında uyanır. Kendi kendine doyumla orgazma ulaşan bu çocuklar, hâlâ bu yolla doyuma ulaşmaya devam ederler. Başka bir deyişle, bir kuvveden fiile geçme dönemi, yeni bir duraklama varsa, bunun biyolojik bir temeli olmadığı apaçık görülüyor. Bu sonuç, değişik antropolojik çalışmalarla da desteklenyor. Çocuklar, cinsel konulara hoşgörüyle yaklaşan ülkel toplumlarda, çocukluklarının sonlarında bile cinsel oyunlardan vazgeçmiyorlar. (Çocuklukta cinsel oyunlara karşı toplumsal tutumlar üzerine ayrıntılı bilgi için «Cinsel Baskı»ya bakınız.)

BEBEKLİKTE CİNSEL TEPKİ

Modern araştırmacılar, çok kere bir dil öğrenimiyle cinsel davranışın gelişimini karşılaştırmışlardır. Gerçekten de çok aydınlatıcıdır bu karşılaştırma. Örneğin, farklı kültürlerdeki insanların, farklı cinsel davranış gösterdiklerini biliyoruz. Tıpkı farklı dilleri konuştukları gibi. Üstelik bir insanda ve aynı kültürde de farklılıklar görülüyor. Kişinin kendi dilini her yönüyle oldukça ustaca kullanabilmesi gibi, bazı kişiler de başkalarından daha fazla cinsel heves gösterebilirler. Bazı insanlar, konuşurken pelteklik vb. engellerle karşılaştığı gibi, bazı erkek ve kadınlar da cinsel engeller, yasaklar ya da tepki eksikliği ile yüzyüze gelebilirler. Sonuç olarak, insanlar birkaç dili öğrenebildikleri gibi, pek çok değişik cinsel uyarılara karşılık vermeyi de öğrenebilirler. Özcesi, tüm sağlıklı çocuklar, herhangi bir cinsel davranışı kabullenecek ve herhangi bir dili öğrenecek kapasitede doğarlar. Her iki durumda da gelişmeleri kültürel koşullarca önemli ölçüde etkilenir.

Çok küçük yaşlarda, henüz konuşamayan çocuğa bebek denildiğini söylemeye gerek yok. (Bebek sözcüğünün İngilizcesi, Latince 'konuşamayanlar' anlamına gelen 'infas'tan gelmektedir) Bebekler, konuşma için tüm fiziksel araçlara (ağız, dil, ses telleri vb.) sahip olmakla birlikte, başkalarınca anlaşılabilen bir sözcük çıkarabilmekten uzaktırlar. Ancak sözcük yerine rastgele ve çok farklı olan normal insan sesine benzer sesler çıkarırlar. Bu sesler, onların öğrendikleri dilin herhangi bir parçasıyla bile ilgisi olmayan sesli ve sessiz harfler içerir. Bu kendine özgü sesli ve sessizler, çocuğun anadilinden yineleyerek öğrendiği uygun seslerin gelişmesiyle bastırılır ve unutulur gider. Ama ilerde bir yabancı dil öğrenmeye başladığında, bebekliğinde unuttuğu birçok sesi yeniden öğrenmek için büyük bir çaba ve zaman harcayabilir.

Cinsel davranışın ilk gelişmesi buna çok benzer bir çizgide ilerler. Tüm bebekler, cinsel uyarımları yanıtlayabilecek belirli fiziksel araçlarla (organ vb.) doğar. Oğlan bebeklerin penisleri sık sık sertleşebildiği gibi, kız bebeklerin de vajinaları yağlanabilir. Bebekler, cinsel organları ya da erojenik bölgelerine değildiği zaman çok hoşlanırlar ve yaşamın bu ilk döneminde bile orgazma oldukça yaklaşabilirler. Bununla birlikte bebekler, hiçbir zaman cinsel bakımdan kendilerini tam olarak gösteremezler. Tüm uyarımlara rastgele tepki gösterirler ve tepkileri de tam yoğunlaşmış ve düzenli değildir. Ancak toplumsal koşulların etkisi altında çocuklar, yavaş yavaş yetiştikleri

kültürce kabul edilebilecek bir yolla cinsel davranışlarını biçimlendirmeye ve oluşturmaya başlarlar. Başka bir deyişle 'uygun' tepkiler öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda 'uygunsuz' olanları da bastırıp unuturlar. Gerçekte, daha sonra cinsel tepkilerini artırmaya çabaladıkları zaman, bir kez bastırması öğretilen 'o' cinsel tepkileri yeniden öğrenmeye kalkınca, büyük bir çaba ve zaman harcayabilirler.

Bebeklerin asıl uyarım kaynağı annedir. Vücutlarına dokunulurken, okşanırken, beslenirken, sevilmeyi ve kabul edilmeyi öğrenirler. Bedensel yakınlık, onlara sağlıklı bir gelişme için gereksindikleri güven duygusunu verir. Ne yazık ki, hastanelerde, yeni doğan bir çocuğu annesinden hemen ayırma işlemi oldukça yaygın bir uygulamadır. Böylece hem bebek, hem de annesi ilk gerekli ilişkiden yoksun bırakılmış olur. Daha sonra, bu ilk yanlış, bebek eve gelince, çeşitli nedenlerle onunla temastan kaçınan annenin geliştirdiği başka yanlışlarla birleşebilir. Aynı nedenlerle bebeğini emzirmekten sakınan bir anne, bebeğiyle yakın ve önemli bir ilişki kurma fırsatını bir kez daha elden kaçırır. Bebek de annenin güven verici varlığından ve sıcaklığından (şefkatinden) yoksun kalır. Bazı anneler, çocuklarının gereksinmelerini bu anlayışla karşılamaya çalışırlar, ancak kısa bir süre sonra bebeğin olumsuz bir tepkisiyle karşılaşırlar. Oysa bebekler, kendileriyle konuşulmadıkça, konuşmayı öğrenemedikleri gibi, bakıcıları ya da anababalarınca öpülmedikçe, kucağa alınıp okşanmadıkça ve gıdıklanmadıkça sevgi ve şefkat duygularını geliştirmeyi de öğrenemezler. Çocuklarının böyle fiziksel ve duyusal zevklerinin olabileceğini yadsıyan anababalar, onları yıkıma sürükleyebilir ve dolayısıyla çocuklarına kendi bedenlerinden rahatsızlık duymayı öğretmiş olurlar. Kuşkusuz bu ilk olumsuz deneyimler, çocuğun cinselliğe karşı tutumunda gelecekte derin bir etki bırakır.

CİNSEL ROLÜ ÖĞRENME

İnsanlar ya dişi ya da erkek cinsiyetlidir ve çocuklar ilk yıllarda kendilerini bunlardan biriyle özdeşleştirmeyi öğrenirler. Aynı zamanda, dişi ya da erkek tiplerinde görüldüğüne inanılan özelliklerde davranmayı öğrenirler. Özcesi, kadını ya da erkeksi bir rolü benimsemeyi öğrenirler.

Cinsel rol kavramı, bu alanın önde gelen araştırmacılarından biri olan John Money tarafından açıklanmıştır. Cinsel rol, erotizm duygusundaki cinselliği sınırlamaksızın içerir. Bir cinsel rol doğumda oluşmaz, ancak açık

öğretim ve telkinle, rastlantı ve planlanmış öğrenimle, yaşanmış ve işlemden geçirilmiş deneyimlerin birikmesiyle oluşur.

Çocuk doğar doğmaz; anababa, akrabalar, arkadaşlar ve komşular, bebeğin kız mı yoksa oğlan mı olduğunu araştırmaya koyulurlar. Hemen bebeğin dış cinsel organlarına bir göz atmayla 'cinsiyet belirleme' işi tamamlanıverir. Sorun çözümlenmiştir. Bu, toplumsal sonuçları da beraberinde getirir.

Bir yetişkin, soruna çok daha farklı bir biçimde yaklaşabilirdi. Sözgelimi, oğlan bebeği gücünden ötürü, kız bebeği de güzel yüzünden ötürü övebilirdi. ABD toplumunda genellikle oğlanlara mavi, kızlara da pembe elbiseler giydirilir. (Pek çok Amerikalı, pembeyi kadınsı bir renk olarak görür.) Oğlanlara, kızlardan çok daha farklı adlar verilir ve çoğunlukla saçları da farklı biçimde kesilir. Ayrıca farklı oyuncaklar armağan edilir ve farklı oyunlar oynamaya yönlendirilir. Yaşamının bu ilk aylarında bile bir oğlan çocuğu, kız çocuğundan daha farklı ve az okşanmayı ve farklı bir durumda tutulmayı isteyebilir. Yetiştirilirken «erkekler ağlamaz» denir ona ve duygularını denetim altında tutması öğretilir. Öte yandan, bir kız çocuğundan da şefkat ve sevgi göstermesi beklenir. Yaygın bir çocuk şiirinde, oğlanların «çulluk, salyangoz ve köpek yavrusu kuyruğundan» yaratıldığı, kızlann ise «şeker, güzel kokular ve hoş şeylerden» yaratıldığı söylenir. Bu şiir de koşullanmaya bir örnek oluşturuyor. Böylece oğlanlar, kendilerinde öyle ödüllendirilecek bir kibarlık ve yumuşak bir tavır aramazlar. Kızlar da bir süre sonra yakında saldırgan tepkilerini bastırmayı öğrenirler. (Bkz. «Kadın ve Erkeğin Toplumsal Rolleri»)

Yetişkinlerin bu yaklaşımları, tutumları, imaları, örnekleri ve bekleyişlerinin etkisi altında oğlanlar ve kızlar, yavaş yavaş kendilerini cinsel birer varlık olarak görme kavramını geliştirirler. Bununla da kalmaz, iki cinsin birbirleriyle nasıl bir ilinti içinde olduklarını da öğrenirler. Bu arada çocuklar 18 ay ile 2 yaşları arasında bir dil öğrenmeye, olumlu yollarla cinsel rollerini oluşturmaya başlarlar. Bu dönemde ve sonraki 2 yılda çocuklar, cinsel olarak kendilerini, güçlü bir biçimde kendi cinsinden anababasıyla özdeşleştirirler. Dişi ya da erkek kimlikleri tersine çevrilemez çoğunlukla. 4-5 yaşlarındaki çocuklar, hâlâ, erkek ve dişi cinsel organlarını birbirine karıştırabildiğinden, dikkat edilmesi gerekir, çünkü bu yaşlarda, dişi ve erkeği ağırlık, cüsse, giyim ve saç biçimi vb. ölçülerle tanımlayabilirler. Bütün bunlar, çocuk-

lann kendi erkeksiliği ya da kadınsılığı üzerine herhangi bir kuşkuya düştükleri anlamına gelmez. Yalnızca, bu yaştaki çocuklann cinsel organlannın henüz belirleyici bir öneme ulaşmadıklannı gösterir.

Cinsel kusurlan bulunan çocuklara seyrek de olsa kimi durumlarda doğumda yanlış bir teşhis konulur. Böylece çocuk, kendi biyolojik cinsiyetine uymayan bir cinsel rol geliştirir. Bu yanlış daha sonra belirlendiği zaman, varolan cinsiyeti tersine çevirmek gerekebilir. Yaşamın ilk aylannda, böylesi bir yeniden cinsiyet belirlenimi, çok kere, çocukla ilişkisi olan tüm yetişkinlerin nzası ve onayıyla olası kılınabilir. Oysa ilk 18 aydan sonraki girişimlerin başarı şansı daha azdır ve dört yaşından sonra da artık yeni cinsiyet belirleniminin başarılı olamayacağı kesinlikle söylenebilir. («Cinsel Kusurlar» bölümüne bakınız.)

Öte yandan, açıkça erkek ya da dişi olan çocuklann hatalı, karmaşık ya da kusurlu bir cinsel rol benimsedikleri belirli durumlar da vardır. Bu kişilerin sorunları, kitabımızın başka bir bölümünde tartışılacaktır. (Bkz. «Transseksüalizim»)

ÇOCUKLUKTA CİNSEL OYUNLAR

Çocuklar, kendi cinsiyet kavramlarını ancak yavaş yavaş geliştirirler. Böylece, demin belirtildiği gibi, onlara, bir dişi ya da erkek olarak ve kendi yaptıklarına göre bir özdeşleşme, bir kimlik kazanma öğretilir. Bununla birlikte yalnızca ergenlikten sonra cinsel bir anlam kazanan birçok şeyi içeren bir cinsel rol provasını gerçekleştirmek de önemlidir. Başka bir deyişle çocuklar, çok önceden gerçek anlamlarını gösterecekleri bazı «cinsel» davranış örnekleri öğrenirler. Örneğin, birçok ABD ve Avrupa plajlarında erkekler basit bir şortla (mayoyla) denize girerken, küçük kızlar ise iki parçalı bir mayo giyerler. Dar mantıksal bir bakış açısıyla, giyimdeki bu fark ilkönce zor anlaşılır. Aslında ergenlik öncesinde erkek ve dişi göğüsleri hemen hemen birbirinin aynıdır. Oysa gelecekteki farklılıkları duyumlama, kızlara şimdiden anatominin bu özel bölümü üzerine utangaç ya da iffetli davranmayı öğretir. Sonuç olarak, dişi göğüsleri «erotize» olmuştur ve erkek göğüsleri için böyle bir şey söz konusu değildir. (Belirli Batı dışı kültürlerde göğüs özel bir erotik anlam taşımaz.)

Bu örneğin de gösterdiği gibi, çocuklar herhangi bir gerçek cinsel karşılaşmadan önce, pekâlâ belli bir cinsel tutum edinebilirler. Ama öteki insan-

larla cinsel olmayan yakın fiziksel temaslar da kurabilirler. Onlara seksle ilgili bazı davranış ve eylemlerin daha büyük çocuklar ya da yetişkinlerce anlatılmış olması gerekir. Bu nedenle «gizemli, gizli, heyecan ya da serkeşlikle ilgili olan şeyler» onlar için özellikle önemlidir. Ayrıca, çocuğun cinsel gelişimi üzerinde etkisi bakımından anababaların belirleyici bir özelliğe sahip olduklan da apaçık ortadadır. Yetişkinler, kendi cinselliklerine ilişkin bir rahatsızlık, hatta bir suçluluk duygusu içindeyseler, bu olumsuz duyguyu çevrelerindeki herkese taşıyabilirler ve sonuç olarak çocukta bir korku ve uyumsuzluk görülür. Bu da onları oldukça rahatsız edecektir. Çocuklar, yeni deneyler aramaya, varolanları yapmaya özendirilmez ve tüm yeteneklerini gösterme olanağı bulamazlarsa, olumlu bir biçimde gelişemezler. Çocukların «cinsel oyunları», böyle yüreklendirme ve uygun yol göstericilikle birlikte, amaçlı ve sorumlu davranışlara dönüşecektir.

Kendi Kendini Uyarım

Yukarıda belirtildiği gibi, yeni doğmuş bebekler de belirli cinsel tepki gösterebilme yeteneğindedirler. Hatta birçok erkek çocuğun, penisi sertleşmiş halde doğduğu görülür. Kız ya da erkek olsun, pek çok bebek, cinsel organlarını yataklarına, oyuncaklarına ya da döşemeye sürterken gözlemlenmiştir, onların bu eylemlerinde fiziksel bir zevk olmadığını kimse söyleyemez. Daha bir süre hareketlerini düzenleyemezler ve doğrudan uyarım için ellerini kullanamazlar. Bununla birlikte, kısa bir süre sonra bunları yapmayı öğrenerek mastürbasyona başlarlar. Böyle istenilerek yapılan mastürbasyonun orgazma değin sürdüğü görülür.

Bir çocuğun orgazm olma kapasitesi yaşı ilerledikçe artar. Beş yaşlarında tüm çocukların yarısından çoğu orgazma ulaşmıştır. 10-13 yaşlarındakilerde bu oran % 80'e yükselir. Pek doğaldır ki, bu çocukların orgazmında boşalma olmaz, ergenlikten önce meni benzeri salgı üretmez çünkü. (Daha sonra boşalma olsa bile bir süre meni içinde sperm hücresi bulunmaz.) Öte yandan, bazı oğlanlar kısa sürelerle birkaç kez orgazma ulaşabilirler. Büyüdükçe de doğal olarak bu kapasitelerini yitirirler.

Genelde, ilk yaşlarda kendi kendini uyararak orgazma ulaşan kız çocuklarının, oğlan çocuklarından daha az olduğu görülür. Bunun ilk nedeni, iki cinsiyetin farklı anatomilere sahip olmasında bulunabilir. (Vajinayla karşılaştırıldığında, penisi yönlendirmek kolaydır. Vajinanın yağlanması pek o kadar önemli olmasa da penisin sertleşmemesini umursamazlıkla karşıla-

mak oldukça zordur.) İkinci neden, pasiflik olabilir; yani kızların toplumsal koşullanmanın bir sonucu olarak cinsel olmayan tutumları kabullenmeyi öğrenmeleri. ABD kültüründe bile çok kere küçük kızlar cinsel olma konusunda pek yüreklendirilmezler. Kendi çocuklarını mastürbasyon yaparken gören anababalar, onları doyum konusunda uyarmak ve ceza verme tehdidiyle durdurmaya zorlamakla, ciddi bir yanlışa düşerler. Bu durum, çocukta yalnızca gereksiz bir suçluluk duygusu yaratacak, üstelik bu işe gizlice devam edeceklerdir. Hangi yaşta olursa olsun, cinsel tepki insan bedeninin normal bir işlevidir ve herhangi bir zararı olamaz. Hiçbir şey, çocuğun gelişiminde onu durduramaz. Tam tersine, mastürbasyon birçok çocuğun büyümesinin bir parçasıdır ve ondan hoşlanmaması için herhangi bir tıbbi neden yoktur. Oysa ABD kütüründe bile, çocukların, mastürbasyonunun kabul edilemez özel ve çok kişisel bir etkinlik olduğunu öğrenmesi gerekir ve öğrenebilirler de. Aynı zamanda, bu etkinliğin temelde kötü, günah, utanç verici, pis olmadığını da anlamaları gerekir. Böyle olumsuz çağrışımlardan kaçınılırsa, çocukluk mastürbasyon sorun yaratmaz.

Öteki Çocuklarda Cinsel Oyunlar

Çocuklar doğal olarak meraklıdır ve büyürken kendi dünyaları çevresinde, kendilerini ilgilendiren her şeyi öğrenmeye çalışırlar. İlkönce kendi vücutlarını incelemekle başlarlar işe, öteki çocuklarda herhangi bir farkın olup olmadığını öğrenmekte de pek heveslidirler. Bu, özellikle anababalarını, kız ve erkek kardeşlerini hiç çıplak görmemiş çocuklar için geçerlidir.

Oğlanlar ve kızlar, ağırlıklan ve çevikliklerini karşılaştırdıklan gibi, vücudun değişik bedensel kısımlarını ve buraların hangi tür giysilerle örtülmüş olduğunu da karşılaştırabilirler. Çok kere bu işleri yapmanın «doktorculuk», «evcilik» ya da «annecik ve babacık» olma gibi, pratik yollarını bulurlar. Böyle oyunlar onlara birbirlerinin bedenleri üzerinde zevkli bir inceleme yapma olanağı verir. Bu arada dokunmak, cinsel organları okşamak ya da karşılıklı mastürbasyon yapma, bu oyunlar arasında görülebilir. Hatta birbirlerinin üzerine uzanarak cinsel birleşme ya da anal cinsel ilişkiyi taklit edebilirler. Kızlar gibi oğlanlar da penisi ağızlarına alabilir ve onu emebilirler. Böyle davranışlar, yetişkinler düzeyinde bakıldığında, temelde cinsel olarak görülmez. Çocuklar yalnızca yavaş yavaş erotik anlamlı toplumsal durumlar ve belirli etkinlikleri araştırmayı öğrenirler. Başlangıçta, çocukluk cinsel oyunları, insan anatomisinin alışkın olduğu şeylerin başka bir yoludur. Böylece

oğlanlar, bilinegelen kızlarla oynamanın yanı sıra başka oğlanlarla da oynarlarken, kızlar da birbirleriyle cinsel oyunlar oynarlar. İstatistiksel olgulara göre, oğlan çocuklar, 10 yaşından önce kızlardan çok kendi cinsleriyle oynamaktadırlar. Ancak bu durumu bir eşcinsellik belirtisi olarak görmek biraz aptallık olacaktır. «Eşcinsel davranış» terimi teknik açıdan aynı cinsten kişilerin birbirleriyle ilişkiye geçmesi anlamında doğrudur ama, aynı türde çocukluk cinsel oyunları, yetişkinlerde görülen bir karşıcinsel yönelime götürülemeyeceğinden, konuyu bu bağlamda ele almak yanlış olacaktır. Çocuğun davranışına hemen bir yafta vurmaya kalkmak yalnızca gereksiz sorunlara yol açar. Bu nedenle, her çocuğun kişisel gelişiminde bir 'eşcinsel aşama' olacağı düşüncesi de akıldışıdır. Ancak oğlan çocuklar, bir dönem 'kız düşmanlığı' duyabilir ve bu nedenle başka oğlanlarla olmayı yeğleyebilirler. Bununla birlikte, bu tutum, erkeksi cinsel bir rolü pekiştirme girişimi olarak açıklamak yerinde olacaktır. (Kuramsal olarak çocukların kendi kendilerini sevmekten, aynı cinsten olanları sevme ile hiçbir zaman denenmemiş karşı cinsten olanları sevmeye doğru ilerledikleri öne sürülüyor. Oysa yakın zamanlarda ortaya koyulan bilimsel bulgular, bu anlayışın önemli ölçüde yanlış olduğunu göstermiştir.)

Hemen hemen tüm çocuklar, zaman zaman cinsel oyunlar oynarlar. Bunlar, çoğunlukla çocuklar için bir sağlıklı olma ve zevk ölçütü sayılır. Bu oyunlarda tam bir erotik potansiyel gösteremezler, ama kısa bir süre sonra bunun ne anlama geldiğini anlarlar. Cinsel oyunlarını severek sürdürürlerse, sonuçta bu, çocuklara cinsel korku ya da suçluluk duygusuna kapılmaksızın, kendi bedenlerini sevmeleri konusunda yardımcı olur.

Ne yazık ki, olumlu sonuç her zaman sağlanmıyor. Hatta belirli durumlarda, cinsel oyunlar çocukların dünyasını allak bullak ediyor. Bu tür olaylar, örneğin, çocuklar daha büyük arkadaşları ya da oynadıkları yerlerdeki zorbalarca istismar ya da tehdit edildiğinde ortaya çıkabilir. Öte yandan kimi çocuklar da acımasız davranır ve zayıf ve ürkek olanları pekâlâ incitebilirler. Çocuğun isteksizce katılacağı herhangi bir cinsel oyunun da zararlı olacağı açıkça kabul edilmelidir.

Başka bir sorun da, anababaların tepkisidir. Birçok anababa, çocuklarını cinsel oyunlar oynarken gördükleri zaman çılgına döner ve bazı durumlarda böyle 'kötü' davranışların en acımasız biçimde cezalandırılması gerektiğini düşünürler. Ancak böyle bir tutum, her zamanki masumluklarıyla çocuklara anlaşılmaz gelir ve bu cezanın uygulanması halinde ilk kez yanlış

bir anlamayla karşılaşır ve bu olaydan büyük rahatsızlık duyarak şaşkınlığa düşerler. Aynı zamanda, böyle bir olayın onlar üzerinde bıraktığı etki, çok daha korkulu ve önemli sorunlar ortaya çıkarır. Kişilik gelişimi ilerde büyük bozukluklar gösterebilir. Özellikle bazı duyarlı çocuklar, böyle bir sarsıntılı (travmatik) deneyimi yaşamları boyunca unutamazlar.

Şimdiki çocuklar, anababalarının ya da yakınlarının cinsel konular üzerinde daha hoşgörülü ve bilgili oldukları için oldukça şanslı sayılırlar.

Yetişkinlerle Cinsel Temas

Daha önceleri de belirtildiği gibi Batı uygarlığında çocukların her zaman tüm cinsel temaslardan uzak tutulması gerektiğine inanılmamıştır. Oysa Ortaçağ Avrupasında çocukların ev halkından biri tarafından serbestçe sevilmesi ve okşanması, olasıydı. Kırsal kesimlerde, bizzat anababalar, bakıcılar ya da hizmetçiler, küçük çocukların mastürbasyon yapmaktan duydukları hazza alışkındılar ya da en azından onların bu hareketlerine göz yumarlardı. (Bu deneyim aynı zamanda Avrupa dışında birçok toplumda da görüldü. ABD'de bugün böyle bir uygulama Hopi yerlileri arasında hâlâ yaygındır.) Oysa modern çağlarda çocukları cinsellik dışı olarak görme eğilimi gelişmiştir. Yalnızca yaşadığımız yüzyılda Freud'un ve izdeşlerinin etkisiyle çocukların cinselliği yeniden, en azından kısmi olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Ancak çoğu insan hâlâ çocuklarla yetişkinler arasında zararsız bir cinsel temas olasılığının bulunmadığı inancını sürdürüyor.

Dahası, çocuğu cinsel yönden kötüye kullanan bazı yetişkinler var ve anababalar da bu tehlikeyle ilgilenmekle yetiniyorlar. Ne yazık ki bu ilgi bazı anababaları, çocuklarına aşırı baskıcı ve koruyucu davranmaya kadar götürüyor. Yabancılara karşı kesin olarak uyarılan ve yetişkinlerin bir kısmının herhangi bir dostluğuna kuşkuyla bakması öğretilen çocuklar sinirli, düşmanca ve çekingen olabilirler. Sonunda, tüm yetişkinlerden ve tüm cinsel duygulardan uzak durmayı öğrenebilirler, ancak bunun sonunda duygusal bakımdan sakatlıklar ortaya çıkabilir. Bu durum, bir yetişkinle bir cinsel yönden karşılaşan ve öteki yetişkinlerce yanlış anlaşılan çocuklarda da görülebilir.

Yarıda kalan bir cinsel karşılaşma, resmi görevlilerin, komşuların ve anababalarının aşırı tepkisinden daha az psikolojik zarara neden olabilir. Çocuklara gösterilen bu tutum teşhircilere karşı alınan resmi tutumla aynı-

dır. Çıplak bir insan vücuduna alışkın olan çocuklar ondan ürkebilir ama penisini gösteren bir adam gördükleri zaman ciddi bir şok geçirmeleri pek olası değildir. Dahası, böyle bir adam, çoğunlukla şiddete başvurmadığından, anababalar sakin davranır ve olayı uygun bir biçimde açıklarlarsa, çocuğa büyük bir zarar vermemiş olurlar. Bununla birlikte, toplumumuzda genel olarak çocuklara, yabancılardan uzak durması ve yetişkinlerle, hatta kendilerinden büyük çocuklarla bile herhangi bir cinsel temastan sakınması öğütlenir. Ancak kendi akranı olan yakın arkadaşlarıyla cinsel oyunlar oynayan bir çocuğun daha iyi gelişeceği açıktır.

BULUĞ ÇAĞI

Delikanlılık (Latince: adolescene - yetişmek), yaşamın ergenlik ve yetişkinlik arası dönemini içerir. Son birkaç yüzyılda bu dönem oldukça uzamış olmasına karşın, insan tarihinin bütünü ya da büyük bir bölümü açısından nispeten kısadır. Ancak bizim anladığımız anlamda bir delikanlılığı hiç bilmeyen birçok ilkel topluluklar vardır dünyanın birçok bölgesinde. Bu tür topluluklar, ergenliğe yaklaşan çocuklarının, artık yetişkinlerin arasına girip giremeyeceklerini saptamak üzere, sözde dinsel bir tören yaparlar.

Ergenlik, ikincil cinsel karakteristikleri ortaya çıkarıp döllenmeye yol açan bir fiziksel olgunlaşma sürecidir. Buna karşıt olarak delikanlılık, tam bir yurttaşlığa götüren toplumsal olgunlaşma ve psikolojik bir süreç olarak tanımlanır daha çok. Ergenlik biyolojik, delikanlılık ise kültürel bir olgudur. Ergenlik, kişinin 10'lu yaşlarının ilk zamanlarında başlar ve birkaç yıl sonra sona erer. Delikanlılık, ergenlikle başlar ve on yıl sonunda biter, ya da biraz daha sürer.

Batı kültüründe bile birçok insan, her zaman böyle bir yol izlenmediği olgusundan bile habersizdir. Örneğin, Ortaçağ Avrupasında kızlar ve oğlanlar, resmi yetişkinliğe oldukça erken yaşlarda ulaşırlardı. Çoğu eski Orta Avrupa kabileleri, çocuklarının yetişkinliğe 12 yaşında ulaştıklarını açıklıyordu. Angıllar ve Saksonlarda bu yaş 11'e bile iniyordu. XIII. yüzyıla ait bir Alman resmi belgesinde, anababalarının rızası olmaksızın her 14'ündeki erkek ve 12'sindeki kızın evlilik başvurularının kabul edilebileceği belirtiliyordu.

Bu yasa ve gelenekleri iyice anlamak için o dönemde güdülen tarımsal uğraşın büyük gereksinimleri ve ayrıca ortalama insan yaşamının kısalığı ve genç-yaşlı herkesin pratik olarak tüm günlük işleri paylaştığı anımsanmalıdır. Bu koşullarda çocukluktan yetişkinliğe geçişte uzatılmış özel bir döneme gereksinim duyulmuyordu. Gerçekte, bir çocukla yetişkin arasındaki toplumsal karşıtlık, bugünkünden çok daha az söz konusu oluyordu. Çocukların zayıf, saf, aklı ermez olduğuna bakılmıyor ve yapabildikleri ölçüde, anababaları, ağabeyleri ya da ablaları yanında kabaca işlere koşuluyorlardı. Onlar da yavaş yavaş kendilerini yetişkin saymaya başlayarak, buna uygun tepki ve tutumlarını yansıtmaya çalıştılar.

Modern çağların başlangıcında kuşaklar arası farkların gözle görülür biçimde arttığını daha önce belirtmiştik. Çocuklar daha bir «çocuksu», yetişkinler de daha bir «ciddi» oldular. Artık yetişkin olmak, kendisini denetim altında tutabilmek, öncekinden daha büyük bir disiplin göstermek anlamına geliyordu. Gelişen kentlerde işlerin mekanikleşmesi, uzmanlaşmayı, yeri ve zamanı tam değerlendirecek yöntemleri bulmayı gerekli kıldı. İş saatleri ve boş zamanlar için sabit programlar oluşturmak gerekiyordu. Genç insanlar belirli bir programa göre bir işe girmeye, zanaat tutmaya çalışıyor ya da belirli eğitim programları olan bir okula gönderiliyordu. Yıllar geçtikçe daha da arttı bu çabalar. Üstelik kişilerin ilk zamanlarındaki başarı şansı da giderek azaldı. Bu arada gençler için özel okullar kurulmaktaydı. Bunlar, gerçek yaşamın istemlerinden ve kendi değer yargılarıyla kapalı bir çevreden, geçici de olsa bir kaçış sağlıyordu. Öğrencilerin bir yığın görevi vardı ama fazla hakları yoktu ve uzun bir süre daha öğretmenleri ile anababalarına bağlı kaldılar. 15. yüzyılın başlangıcında çocukluk, yaşamın korunması gereken, özel bir dönemi olarak ortaya çıkmıştı. 18. yüzyılda ise delikanlılığı tanıtacak böyle bir ikinci dönem açılıyordu.

Nitekim, son birkaç yüzyıldan bu yana, gençlere karşı takınılan toplumsal tutumda çarpıcı bir değişim olmuştur. 16. ve 18. yüzyılın iki önemli kitabını okuduğumuzda, bu değişimin özellikle cinsiyet alanında olduğunu görüyoruz. Bu yapıtlardan **Aile Konuşmaları**'nı (Colloguia Familiarla) 1522 yılında Hollandalı ünlü yazar Erasmus, **Emile**'i ise J.J. Rousseau yazmıştır. Erasmus, **Aile Konuşmaları**'nı 6 yaşındaki vaftiz oğluna «iyi bir Latince öğretmek ve dünya hakkında bilgilenmesini sağlamak için» yazmıştı. Bu nedenle yapıt, cinsel sorunlar da içinde olmak üzere, günlük yaşamın cinsel zevk, cinsel ilişki, döllenme, gebelik, doğum, evlilik, boşanma fahişelik

ve zührevi hastalıkların çok dürüstçe ve kapsamlı bir tartışmasını yapıyordu. Dili açıktı ve yer yer mizaha kaçıyordu; seks, yaşamın sağduyu ve anlayışla yaklaşılması gereken doğal ve hoş bir parçası olarak görülüyordu.

Öte yandan ütopik (ideal) bir eğitim tanıtımını yerleştirmeye çalışan Rousseau, seksi büyük bir gizilgüç olarak değerlendiriyordu. Rousseau, bu nedenle çocuklar, hatta anababalar için pek bir şey yazmaz. Ancak ilgisini uzman eğitimcilere yöneltir: Dili de bu yüzden dolambaçlı ve çetrefildir; önemli noktalar bilerek es geçilmiş, ama cinsiyetin tüm olumsuz çağrışımları önemle vurgulanmıştır. Erasmus'un tersine Rousseau, çocukluk, delikanlılık ve yetişkinliği açıkça ayırt eder. Onun bu «modern yaklaşımına göre çocukların seks hakkında büsbütün bilgisiz kalmaları sağlanmalı, delikanlılar ise olabildiğince az öğrenmelidirler. Yalnızca doğrudan ve ısrarla sorulan sorular yanıtlanmalı, sonra da konunun önemi özellikle vurgulanmalıdır. Böylece, gençlerin «masumiyeti» daha iyi korunabilir. Özcesi, gençlik, cinsel bilgiden korunmalıdır, der Rousseau ve bunu yetişkinlerin nasıl sağlayabileceklerini uzun uzun anlatır kitabında.

Rousseau'nun, ondan önce de Erasmus'un yalnızca kendi dönemlerinin ruhsal yapısını dile getirdiklerini anlamamız gerekir. Yeni ideal, yaşamın sıkıcı görevleri için «gücünü koruyan», «cinsellikten uzak», «saf», «idealist» gençler yetiştirmeyi amaçlıyordu. Mastürbasyonun tehlikelerini tanımlayan ilk tıbbi kitapçıkların yüzyılın başlarında İngiltere ve Almanya'da görülmesi rastlantı değildi. Hatta **Emile**'in basımından birkaç yıl önce Tissot adındaki bir İsviçreli hekim de bu kampanyaya katıldı. Batı dünyasında hızla yayılan ve gençliğin «fiziksel ve ahlaksal çürümesi» üzerinde yetişkin isterisinin benzeri görülmemiş aşırılıkları vardı bu kampanyanın.

Bu gelişen sözde erdemlilik havası içinde gençler, kısa sürede yalnız cinsel bilgilenme haklarını yitirmekle kalmadılar, aynı zamanda cinsel etkinliklerin herhangi birinden ya da tümünden de oldular. (Daha kapsamlı bilgi için «Cinsel Etkinlik Tipleri», «Cinsel Özuyarım»a bakınız.)

Bununla birlikte, başlangıçta bu gelişmelerin yalnızca orta sınıftan çocuklara yansıdığına dikkat çekilmelidir. Aristokrasi ile çiftçiler, işçiler, askerler ve hizmetçiler gibi aşağı sınıflar, geleneksel cinsel tutumlarını koru-dular.

Sanayi Devrimiyle birlikte orta sınıflar, toplumsal olarak başat güç hali-

ne geldiler ve yaşam biçimleri de toplum için bir model oldu. Öte yandan, ABD toplumunda bir modeli kabul etmeyen toplumsal gruplar bugüne değin gelmiştir. Ancak bu gruplar daha çok etnik kökenlidir. Örneğin, özel yerleşme bölgelerinde (rezervasyonlarda) yerliler, kent gettolarında zenciler, Alaska'da Eskimolar ve ABD'ye bağlı çeşitli Pasifik adalarında Polinezyalıların hepsi, cinsel ahlak anlayışı ve delikanlılığa bakış açılarını koruyorlar. (Daha bir ayrıntıya girecek olursak; bu tür kültürel farklılıklar aynı zamanda çeşitli beyaz etnik gruplar arasında da bulunabilir.) Bundan başka, yakın yıllarda, orta sınıfın birçok üyesi, konumunu terk ederek tarihsel bakımdan daha geri dönemlere tekabül eden aşağı sınıfların değer yargılarını benimsemiştir.

Aslında çoğu, sanayi toplumunda cinsel yasa ve âdetler, genel olarak konuşursak, modern çağların başlangıcıyla ortaya çıkan orta sınıfların gereksinmelerini, umutlarını ve korkularını yansıtırlar. Böylece dekikanlılık, gençlerin yalnızca yaşamın acımasız gerçeklerine karşı değil, onların kendi acemiliklerine karşı da korunması gereken oldukça uzun, özel bir düzeltme dönemi olarak kabul edilmiştir. Yetişkinlik hakları, ayrıcalıkları ve tepkileri bireylere, hepsi bir arada, bir törenle verilmez, bunların, yıllar alan ve yavaş yavaş süren bir gelişmeyle kazanılmış olması gerekir. Hatta bazılarının tam bağımsız bir yetişkin olması otuzlu yaşların ortalarına ya da daha ilerki yaşlara değin sürebilir.

ABD'de yetişkinliğe doğru ilk adım, şimdi çoğunlukla çocukların 12 yaşına girip bazı fiyat indirimlerinden yoksun kalmasıyla atılıyor. Arkasından sinemalar, müzeler, hayvanat bahçeleri, otobüsler, uçak şirketleri vb. kuruluşlarca tam yetişkin bir müşteri olarak kabul edilmesi geliyor. Statüsündeki gerçek değişim 4 yıl sonra oluyor. 16'sına gelen kız ve oğlanlar bir sürücü ehliyeti elde edebiliyor ve çocuklar için düzenlenmiş iş yasalarının sınırlamalarından kurtuluyorlar. Bazı eyaletlerde cinsel ilişkilerinin onanması için resmi yeterlik de kazanıyorlar. Başka bir anlamlı değişim de 18 yaşında görülüyor. Kadınlar için bu yaş çoğu eyaletlerde evlilik için onay yaşıdır. Erkekler askerliğe yazılabiliyor. (Ancak bu kural barış zamanında geçici olarak uygulamadan kaldırıldığı için fazla bir anlam taşımıyor.) Çoğu eyaletlerde her iki cins de anababalarının onayı olmaksızın evlenebiliyor. Bu yaştaki gençler oy kullanma ve resmi görevlerde çalışabilme hakkını da kazanıyorlar. Hatta birçok eyalette resmi görevlerin çoğu için yetişkinlerle aynı statüde değerlendiriliyor, yani yetişkin kabul ediliyorlar. Bununla birlikte pek çok eyalette, içkili gece kulüplerine ya da barlara girerek içki içebilmek için 21 yaşına

değin beklemesi gerekiyor. Durum böyleyken, kişiliklerinin işlerliği açısından tam yetişkin olamıyorlar. Örneğin, bir lise öğrencisi ekonomik bakımdan anababasına bağlılığını sürdürüyor olabilir. Yoğun uzmanlık isteyen bir işe girmek isterse, başının çaresine bakmayı, bir on yıl ya da daha fazla desteksiz kalmayı göz önüne alması gerekiyor.

Böylece şunu görüyoruz ki kültürümüzde geçmişlerine ve geçmişlerinin yardımlarına bağlanan genç insanlar, ergenlikten sonraki 5-10, hatta 20 yılda bile resmi ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanamıyorlar. Kuşkusuz büyük çapta, bu gecikme modern dünyanın artan karmaşasından kaçınamıyor. Gecikme, bugünün yetişkin yaşamının birçok isteminin yalıtıcı bir düzeltimine izin verdiğinden yararlı olarak da görülebiliyor. Oysa bu, cinsel olanları da içeren birçok önemli sorun yaratıyor.

Resmi ahlak anlayışımız, evli eşlerle cinsel ilişkiyi kısıtlıyor, üstelik 20'sine basmadan önce evlenmek istemediklerinden ya da para yetiştiremeyeceklerinden, fiziksel bakımdan olgun dişi ve erkeklere de çok kere izin vermemiş oluyor. Sonuç olarak, gençler, cinsel sorunlar ve engellerle dolu ağır bir döneme girmeye zorlanıyorlar. Bereket versin, bu arada son iki yüzyıldır mastürbasyona karşı yürütülen kampanyalar etkisini yitirmiş görünüyor. Ne var ki, evlilik öncesi ilişki geniş ölçüde mahkûm edilmeye devam ediyor. Böylece birçok delikanlı için kendi kendine doyum biricik çıkış yolu oluyor.

Çeşitli «sevişme», teknikleriyle yapılan deneyimler, geçici bir bedel olarak eşcinsel ilişkilere dönüşüyorlar. Aslında cinsel baskı altında olan gençlerin, çok daha ciddi sorunlarla karşılaştıklarından kimsenin kuşkusu olmasın. Çağdaş uzmanlar ve bilimadamları, onlu yaşlarda erkeklerin cinsel heveslilikleriniri ortalama olarak, oldukça yükseğe ulaştığını açıkça göstermişler ve onların bazı düzenli etkinlikleri gerçekleştirmelerinin gerçekten olanaksız olduğunu belirtmişlerdir. Genç bir dişiye cinsel perhiz yapmak kolay gelebilir, ancak evliliğinde cinsel doyum şansı, eğer daha önce bir orgazm deneyimi geçirmişse, çok daha büyük bir artış gösterir.

Böylece modern araştırmalar, önceki, daha az bastırıcı yaşlarda, bunun her zaman açıkça görülmekte olduğunu yeniden göstermiş bulunuyor. Hatta Alfred C. Kinsey gibi araştırmacıların da on yıl önce vurguladığı gibi, dünya edebiyatının romanlarının çoğu büyük gençlerin aşırı tutkulu aşklarını selamlıyor. Eros ile Psyche (Roma mitolojisinde Venüs'ün oğlu

Tanrı Cupid tarafından sevilen ve Jüpiter tarafından ölümsüzlüğe kavuşturulan kız) Acis ile Galatea, Pyramus ile Thisbe (Pyramus, Thisbe'nin komşusu ve oğlan arkadaşı), Daphnis (Apollon tarafından kovalanan peri kızı) ile Chlöe, Floire ile Blancheflior, Aucassin ile Nicolette, Romeo ile Jüliet... Tüm bu âşıklar, modern ölçülere vurulacak olursa henüz olgunlaşmış sayılmazlar. Margarethe, Faust'a âşık olduğunda 13 ile 19 yaşları arasındaydı ve Helen, kocası Meneleas'ı terk edip Paris'i Truva'ya dek izlediğinde henüz 12 yaşındaydı.

Birçok delikanlı ve genç kız, onda aşkı aradıkları zaman Narcissus 16'sındaydı. Gonymede, Zeus'un gözdesi olduğunda bundan da gençti. Hyacinth, Apollo ve Zephros onun için tartışmaya giriştiklerinde bir delikanlıydı ve Hylas da Herkül tarafından anababasından zorla alındığı zaman aynı yaşlardaydı. Kısacası, kültür tarihini bilen her öğrenci, böyle gençlik dönemindeki 'aşk konuları' üzerine batı mitoloji ve şiirinde oldukça bol örnekle karşılaşabilir. Eğer onlardan herhangi biri bugün yaşamış olsaydı, çocuk suçlular gibi işlem görecek ve âşıkları da, küçükleri baştan çıkarma suçundan hapse atılacaktı.

Toplumumuzdaki bu olumsuz ve bilimdışı tutumların silinip gideceğini, ancak gelecekte umabiliriz. Artan sayıda yetişkinin daha şimdiden delikanlılığın cinsel haklarını savunması ve benimsemesi bu konuda olumlu bir göstergedir. Bazı resmi ve özel okullar, kuruluşlar ve sağlık kurumları, geleneksel gerekçeleri bırakıyor ve artık belli sayıda gencin cinsel etkinliğini doğal haklardan biri olarak görüyor. ABD'nin birçok bölgesinde gençler, sağlıklı bir cinsel eğitim görüyorlar ve gençlerin cinsel sorunlarına etkin bir biçimde yardımcı olunmaya çalışılıyor. Ancak böylesi yeni gelişmelere karşın, yaşamlarında en çok uğraşmaları gereken dönem olarak delikanlılık yine de birçok erkek ve genç kızın en büyük sorununu oluşturuyor. (Bu sorunların kapsamlı bir tartışması için «Cinsel Baskılar»a bakınız.)

Aşağıdaki sayfalarda, ergenlikteki fiziksel değişimlerin ilkönce kısa bir özeti verilecek, sonra da toplumumuzda, gençlerin kendilerini cinsel olarak ifade etmelerinin bazı yolları tanımlanacaktır.

ERGENLİKTE FİZİKSEL DEĞİŞİMLER

Ergenlik, oğlanların genç erkeğe, kızların da genç kadına dönüştüğü bir yaşam dönemidir. Yani bu dönemde onların bedenleri ikincil dişi ve erkek özelliklerini göstermeye başlar ve üreme yeteneğine kavuşur. Bu bedensel

değişimler, değişik hormonların, özellikle de gonodal hormonların etkisi altında gerçekleşir. (Ayrıntılı bilgi için «Cinsel Farklılaşma Süreci»ne bakınız.)

Ergenlik, farklı kişilerde farklı yaşlarda görülür ve bir ile birkaç yıl arasında değişir. Çoğunlukla kalıtımsal etmenler, beslenme, iklim, kültürel etkiler ve duygusal koşullara bağlıdır. Son on yılda ergenlik yaşının her iki cinsiyet için de düştüğü görülüyor.

Ancak her nasılsa dişinin bedensel olgunlaşması hâlâ erkeğinkinden önce gerçekleşiyor. Kızlarda göğüslerin genişlemesi ve kasık kıllarının gelişimi ortalama olarak 10-11 yaşlarında başlıyor ve ilk âdette, 11-13 yaşları arasında gerçekleşiyor. Oğlanlarda erbezleri genişlemesi ve kasık kıllarının gelişimi normal olarak 12-16 yaşları arasında başlarken, ilk boşalma 13-17 yaşlarında görülüyor.

Ergenlikteki bedensel değişimler, erken ya da geç, hızlı ya da yavaş bir süreç izlediğinden, aynı yaşlardaki kişiler kendilerini başkalarından çok farklı bir gelişme içerisinde görebilirler. Ancak bir delikanlı için, bu büyük bir ilgi konusudur. Oğlanlar ağırlıklarına, omuzlarının genişliklerine, kaslarının gücüne, penislerinin büyüklüğüne üzülebilirler, kafalarındaki ölçülerle benzeşmiyorsa. Kızlar çok uzun boylu olmaktan korkarlar ve göğüslerinin büyüklüğünü, kalçalarının genişliğini heyecanla ölçerler. Hatta bu dönemde gençler görünüşleri hakkında son derece duyarlı ve utangaç olmaya eğilimlidirler. Birçok durumda, vücuttaki hormonsal değişimler yangılı bir deri hastalığı olan sivilcelerin görülmesine yol açar. Zararsız olmakla birlikte, bunlar yüz, boyun ve sırtta geçici çirkinleşme ya da biçim bozukluklarına yol açabilir. Bazı gençler de çok kilo aldıklarından, artık çekiciliklerini yitirdikleri kanısına varırlar. Başka bir sıkıntı kaynağı da, aşırı cinsel hevesliliğin açıkça görülmesidir. Örneğin, çok uygunsuz bir anda penisin aniden sertleşmesi, oğlanları fena halde utandırabilir. Bu durum çocuklukta da belli ölçülerde görülmektedir. Öte yandan, bu durum ergenlik döneminde daha sık görülür ve bunun açıkça cinsel olduğu düşünülür. Paradoksal olarak kızların cinsel bakımdan farkedilirliği oğlanlardan sonra gelir.

İkincil cinsel özellikler dişide, erkekten çok daha önce görülebilirken, dişinin cinsel uyarım ve orgazm kapasitesi çok kere daha geç gelişir. Bunun bazı biyolojik nedenleri olabilir, ancak toplumsal koşulların da bir rol oynadığı kuşkusuzdur.

ERGENLİKTE CİNSEL ETKİNLİK

Biraz önce de belirtildiği gibi, çocuklar ergenlikten önce pekâlâ cinsel tepki gösterebiliyor. Örneğin, bu tepkiler oyun oynarken ya da beslenme etkinlikleri sırasında uyanmış olabilir. Hatta bisiklet sürerken, dağa tırmanırken, bir trabzandan kayarken ya da güreşirken orgazm olabilirler. Bununla birlikte, başlangıçta bu deneyimler yetişkinlerin bildiği anlamda cinsel olarak tanımlanmaz. Onlar sadece yaşları ilerledikçe yavaş yavaş böyle yapmayı öğrenirler. Gerçekte oğlanlar ve kızlar normal olarak ergenliğe yaklaşana değin cinselliklerinin tam olarak ayrımına varmazlar.

Bu nedenle delikanlılık, çocuklukta provası yapılan birçok cinsel tepki ve tutumun, gerçek anlamın açığa çıktığı bir dönem olarak görülür. Deneysel ve araştırıcı cinsel oyunlar, ileride amaçlı cinsel davranışlara dönüşeceği için hepsinin büyük önemi vardır.

Ne yazık ki kültürümüzde gençler, cinsler açısından oldukça büyük bir sınırlamayla karşılaşıyorlar.

Toplumsal ve dinsel tabular nedeniyle çoğu delikanlı, karşı cins ten biriyle cinsel ilişkiye girerken birçok güçlükle yüz yüze geliyor. Delikanlılar, böyle bir eş bulsalar bile çoğunlukla kendilerini kısa süren bir sevişmeyle sınırlıyorlar. (Petting: Kısa bir süre sonra durdurulan cinsel birleşme biçimi.) Bazı oğlanlar arasıra küçük gruplarla bir arada mastürbasyon yolunu geçseler de, delikanlıların geniş bir kesimi tek başına mastürbasyonu esas cinsel çözüm olarak görüyor. Kırsal kesimlerde yaşayan çok az sayıda delikanlı da hayvanlarla cinsel temasta bulunmayı sürdürüyor.

Genel olarak, genç kızlar, oğlanlardan daha az cinsel etkinlik gösteriyorlar. Bunun başlıca nedeni, kadınları daha acımasızca yargılayan çift standartlı ahlak anlayışıdır kuşkusuz. (Aynı zamanda «Kadın ve Erkeğin Cinsel Rolleri»ne bakınız.)

Bundan başka, kızlar çok kere cinsel gereksinimlerini geliştirmek için bir destek göremiyorlar. Kızlara cinsel bakımdan, çekici olmaları, kibar davranmaları, baştan çıkarıcı şeyler giymeleri, çarpıcı saç biçimlerini denemeleri ve yüz makyajı yapmaları öğretildiği de bir gerçek. Ama cinsel duyguları gene de zayıf ve önemsiz kalıyor. Bunun yerine genel olarak gelecekte kendini gelin, eş ve anne olma düşleriyle avutması isteniyor. Kimi zaman ideal aşk ya da romantik durumlar üzerine belli belirsiz düşler kuruyorlar. Kısacası kızlar, cinsiyetin toplumsal çağrışımlarından çok, bedensel görünümleriyle ilgileniyorlar.

Oğlanların cinsel fantezileri ise çok daha kendilerine özgüdür. Oğlanlar esas olarak cinsel etkinlikle doğrudan ilgileniyorlar. Çoğu için cinsel arzu ve doyum herhangi bir toplumsal engelle ilişkisi olmayan bedensel deneyimlerdir.

Oğlanların cinsellikleri farklı, özel ve kişiseldir. Böylece her iki cins, bir süre için, kişisel gelişmelerinin dışında bir adım atar. Genç kızlar cilveli, uyumcu ve tepkisiz görünürken, oğlanlar da düşüncesiz, sorumsuz ve bencil görünebilirler. Erkekler yalnızca delikanlılık döneminin sonuna doğru cinselliği bir insan iletişimi anlamında görmeye başlar, dişiler de bedenlerinin tam cinsel potansiyelini bu arada keşfederler.

Kendi Kendine Doyum (Mastürbasyon)

Ergenlikteki hormonal değişim cinsel heveslilikle büyük bir artış gösterir. Özellikle oğlanlar çok çabuk heyecanlanır, yani esrime çok kolay olur ve bedenleri meni üretme ve boşaltma için hazır hale gelir. Bazı durumlarda, meni boşalımı oğlan uyurken kendiliğinden olur. Başka bir deyişle, «rüyasında ıslatma». İlk boşalma deneyimini bu biçimde yaşayan delikanlı sayısı oldukça fazladır.

Kızlar meni üretiminde bulunmadığından onlarda boşalma görülmez. Oysa onlar da uykularında orgazm olabilirler. Ama oğlanlarda görülenden çok daha seyrektir bu.

Aynı durum isteyerek yapılan mastürbasyon için de geçerlidir. Delikanlıların hemen hemen % 100'ü 15 yaşında mastürbasyonu gerçekleştirirken, bu oran kızlarda % 25 dolaylarında kalır. Buradan kalkarak mastürbasyonun, delikanlıların evrensel deneyimi olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, işin teknik ve sıklığına gelince, bu, kişiye göre çok farklılıklar gösterir. Bazı oğlanlar sık ve düzenli mastürbasyon yaparken, kimileri de arasıra, yaşamlarında kısa bir süre bu yolla doyuma ulaşır. Bu arada kimileri penisi okşamak ve sıkmak için bir ya da iki elini birden kullanır. Kimileri de penisini yorganına, battaniyesine ya da yastığına sürter. Bir kısmı da anatomik olarak mümkün olmamakla birlikte penisi ağzına almaya çabalar. (Bunu tüm erkeklerin ancak % 1'i yapar.) Başka bir bölümü de birleşme duygusuna varmak amacıyla penisini geniş bir şişe ağzına sokarak doyuma ulaşmayı dener. Bu ya da benzeri kendi kendine doyum tekniklerini ve duruma göre bunlardan birini denemek, oğlanların alışkın oldukları konular arasındadır. Bununla birlikte, kullanılan yöntem ne olursa olsun, genç erkek yakında

canı istediği gibi nasıl orgazm olacağını öğrenir. Kısa sürede bedeninin tepkilerine alışır ve yavaş yavaş onun üzerindeki denetimini artırır. Böylece, yeni cinsel kapasitesi üzerinde bir hakimiyet duygusu geliştirir.

Kızlar ise farklı mastürbasyon teknikleri kullanırlar. En çok kullandıkları teknik tek parmağını ya da tek elini klitoris ve çevresinde yavaşça hareket ettirmeleridir. Klitoris'in doğrudan uyarımı uzatıldığında, bu, o kıza acı verebilir, birçok kız da vulvanın tümünün okşanmasını tercih eder. Bazıları parmağını çevresine sürter ya da içine sokar. Kimi durumlarda da silindirik bir nesneyi vajinaya sokarak bu yolla birleşme deneyine benzer bir pozisyona yaklaşmaya çabalarlar.

Aynı zamanda, kızlar vulvayı bir sandalyenin köşesine, çeşitlisert yastıklara sürter ya da evcil bir hayvana yalatabilirler.

Ayrıca baldır kaslarını kasarak ya da bir bacağını kalçaya yaklaştırıp, başlattığı ritmik hareketlerin baskısıyla orgazma ulaşan kızlar da vardır. Tüm bunlara karşı herhangi iki kızın mastürbasyon biçimleri arasında son derece az bir benzerlik görülür.

Çoğu oğlanlara öteki oğlanlar tarafından (genellikle daha büyük olanlar) mastürbasyonun nasıl yapılacağı öğretilirken, kızlar pratiğini kendi kendilerine geliştirirler. Bazı örneklerde, kızların yaptıklarının ne olduğunu öğrenmeden yıllarca düzenli olarak mastürbasyon yolunu denedikleri oluyor. Daha sonraları, yaptıklarının anlamını öğrendiklerinde, büyük bir sarsıntı geçirebiliyor ve kendilerini suçlu hissediyorlar. Her şeye karşın toplumumuzda çoğu insan mastürbasyonu yanlış değerlendiriyor ve birçok delikanlı da hâlâ büyüklerin ahlak değerlerini benimsiyor.

Hemen hemen tüm genç erkekler, kendi kendine doyuma başvurduğundan, bu ahlak sorunu onlar için özellikle keskinleşiyor. Birkaç on yıl öncesine değin, mastürbasyonun yalnızca günah olması değil, aynı zamanda bedensel ve zihinsel hastalıklara da neden olabiliceği anlatılırdı. Bugün bile bazen gençlere aşırı mastürbasyonun vücudu her nasılsa zayıf düşüreceği anlatılır durur. (Üstelik bu aşırılık öylesine belirsiz kalır ki.) Sonuç olarak birçok genç erkek, çifte suç işlemiş duygusuna kapılır. Böylece gençler sağlıklarını yıpratırlar.

Bu yaygın kaygılar karşısında sorumlu bazı yetişkinler, kendilerini gençlere bu olguları bilimsel bir biçimde anlatmakla görevli sayarlar. Mastürbasyon, herhangi bir olası zarara yol açamaz ve hiçbir zaman aşırı da olmaz.

Bazı kişiler başkalarından daha kısa zamanda ve daha fazla orgazma ulaşabilirler, ancak vücut bir süre sonra biraz dinlenmek zorunda kalacağından, kişinin isteğine yanıt veremez. İşte bu yüzden hiç kimse aşırı ölçüde mastürbasyon yapamaz.

Bazı gençler, mastürbasyon sırasında canlandırdıkları cinsel düşlemlerden dolayı bir bozuklukla karşılaşabilirler. Böyle düşlemler özellikle oğlanlar arasında yaygındır. Bu oğlanlar bir ya da birkaç kıza, öteki oğlanlarla, kardeşleriyle, kızkardeşleriyle, hatta kendi anababalarıyla cinsel ilişki kurduklarını düşleyebilirler. Kendilerini, tuhaf ve yabansı cinsel durumlarda düşlemleyebilirler, örneğin bazı kimselerin ırzına geçmek ya da bizzat kendilerinin ırzına geçilmesi gibi. Bu düşlemler böyle bir çocuğun hasta olduğu, ya da bunları gerçek yaşama taşıyacağı anlamına gelmez. Aynı zamanda birçok oğlan çocuğu düşünde, milyoner, büyük bir film yıldızı, Romalı bir imparator, ya da dünyanın en acayip adamı olur. Bu türden günlük düşler herhangi özel bir durumun göstergesi olmadığı gibi bunu önemli bir şey olarak değerlendirmek de doğru değildir. Bununla birlikte, zevk veren cinsel düşlemler, insanın yaratıcılığını ve imge gücünü pekiştirmektedir. Bu düşler aynı zamanda bir delikanlıyı gelecekte gerçek bir eşle karşılaşmaya hazırlayabilir.

Delikanlılara mastürbasyon yapmayı önermek genelde dengeyi sağlayıcı bir unsur olarak büyük önem taşıyor. Kendi kendine doyum yapana iyi bir duygu veriyor, gerilimi boşaltıyor ve kişinin düşsel yaşamını uyarıyor. Resmen yasak olmayıp her zaman gerçekleştirilebilir ve herhangi bir kimsenin sağlığını da tehlikeye atmaz. Ayrıca gebeliğe neden olmaz ve herhangi bir zührevi hastalığa da yol açmaz. Dahası, kız ve oğlanların daha iyi sevgili olmalarına da yardım edebilir. Sık sık mastürbasyon yapan oğlan, buna ara vererek ya da hareketini yavaşlatarak boşalmasını geciktirmeyi öğrenebilir. Bu yetenek sonraları birlikte olduğu eşiyle ilişkisinde daha büyük doyum olanağı sağlayabilir. Öte yandan, aynı yolla daha çabuk orgazm olmayı öğrenen kızlar, sonraki cinsel ilişkilerinde bu deneyimin çok yardımını görebilirler.

Mastürbasyona karşı çıkışlar genelde dinsel temellere dayanıyor. Geleneksel olarak Yahudi ve Hıristiyanlar her zaman ayıplamışlar mastürbasyonu, ancak bu ayıplar hiçbir zaman son iki yüzyıldaki kadar güçlü olmamıştır. Herhalde, dinin mastürbasyon yapmalarına izin vermediği delikanlılar, olasılıkla ondan bir yarar da ummuyorlardır.

Eğer korku, utanma, heyecanlanma ve suça neden oluyorsa, mastürbasyon kesin olarak kötüdür. Şükür ki, kimi Hıristiyan kiliseleri yakın zamanlarda tutumlarını değiştirerek bu konuda çok daha hoşgörülü davranmaya başlamıştır. Sonuç olarak bazı delikanlıların belki ara sıra sıkılganlık, yalnızlık ya da moral bozukluğundan ötürü mastürbasyon yolunu seçtiğini söylemek gerekiyor. Evde, okulda büyük bir baskı altında olabilir ya da kimi cinsel sorunlarla karşı karşıya bulunabilirler. Mastürbasyon bu yüzden zor bir durumla yüz yüze gelmemek için bir özür ya da çıkış yolu durumuna gelebilir. Böyle bir durumda gerekirse bir danışman yardımıyla asıl sorunun altında yatanları çözümlemek yerinde olur. (Mastürbasyon üzerine ayrıntılı bilgiyi «Cinsel Etkinlik Tipleri»nde bulabilirsiniz.)

Homoseksüel İlişki

Grup halinde mastürbasyon, genç erkekler için alışılmış bir şey değildir. Arasıra iki ya da üç oğlan mastürbasyonla doyuma ulaşabilir. Hatta ağız ya da anal yoldan (anüs-makat) cinsel ilişkiyi bile deneyebilirler. Böyle bir davranış, aynı cinsten olanlar arasında görüldüğünde, eşcinsel olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte, eşcinsel oğlanlar esasen bu yolu izlemez ve kızlarda görülen cinsel ilgiye sahip olmazlar. Kesin olarak ortaya koyulacak olursa, eşcinsel olmakla eşcinsel ilişkiye geçmek ya da davranışta bulunmak farklı şeylerdir. Hiçbir zaman gerçek bir cinsel temas kurmayan birçok eşcinsel, yani kendi cinsinden eşlere âşık kişiler vardır. Öte yandan, şu ya da bu nedenle eşcinsel haraketlere katılan birçok heteroseksüel de vardır. Örneğin hapishanede, işçi kampında ya da seferdeki bir gemide erkeklerin, kadınsızlık yüzünden birbirleriyle geçici olarak cinsel temas kurdukları olur.

Genç erkekler de bazen kendilerini buna benzer durumlarda bulur. Yani kızlarla cinsel temas olanakları çok sınırlı olduğundan, erkek arkadaşlarından karşıcinsel ilişki için daha fazla şansa sahip olanların en iyisini seçerek ilişki kurar ve bu ilişki, karşıcinsel ilişki kurma olanağı bulana değin onları doyuma ulaştırabilir ve biraz büyüyünceye dek onunla dostluğunu sürdürür.

Oysa çoğu durumlarda delikanlılıktaki eşcinsel temas bundan bile daha gelişigüzeldir. Birçok durumda oğlanlar arkadaşlarına cinsel yiğitliklerini göstermekten hoşlanır ya da bazı yasaklanmış deneyimleri paylaşarak yetişkinlerin koyduğu ahlak değerlerini çiğnemeyi amaç edinirler. Böyle

deneyimlere girişen bir hayli çocuk vardır, ancak bunların çoğu yalnızca tipik karşıcinsel bir erkek olmaya devam ederler.

Bu koşullar altında delikanlılar arasında aynı cinsten davranışlara herhangi bir etiket vurmaktan sakınmak, oldukça duyarlı bir konudur. Gerçekte aynı cinsten bir çocukla seks yapıyor diye herhangi bir oğlanı eşcinsel olarak adlandırmak büsbütün aptallık olur. Böyle bir yafta önemli toplumsal sonuçlara yol açabilir ve böylece daha sonra görülecek karşıcinsel başarısızlıklara neden olabilir. «Homo» olduğu söylenilen bir delikanlı yanlış da olsa artık kendini, imgesindeki toplumu canlandırmaya zorlayabilir.

Kültürümüzdeki yaygın eşcinsellik korkusundan dolayı erkekler çoğunlukla birbirlerine sevgi ve şefkat göstermek için zorlar kendilerini. Öte yandan kimi toplumlarda erkekler bir dostluk ifadesi olarak herkesin görebileceği bir yerde el sıkışır, öpüşür ya da kucaklaşırken, Amerikalılar bu tür davranışlarda bir cinsel yan görmeye koşullandırılmışlardır. Dahası, kendi ülkelerinde böyle bir olayla karşılaştıklarında, olasılıkla adamı erdemsizliğinden dolayı durdurmaya çalışırlar. Genel yaklaşımın bu zehirli atmosferinde, birçok çocuk yakında ya da daha sonra kendi özel cinsel gelişmesinden kuşkulanmaya başlar. Örneğin başka bir çocuğa karşı sevgi duyuyorsa, bu sevginin eşcinselliğe dönüşüp dönüşmeyeceğini merak eder. Böyle boş ve anlamsız üzüntüler delikanlılara yıllarca eziyet çektirebilir ve birçok arkadaşlığı bozar.

Bu bakımdan bir kız, oğlanlardan daha çok bir avantaja sahip olduğuna sevinir. İki kız, birbirleriyle öpüşürken, temas halinde ya da kucaklaşırken görüldüğünde hiç kimse onlar hakkında kötü şeyler düşünmez. Sonuç olarak kızlar yakın arkadaşlıklar geliştirmekte daha özgürdürler. Üstelik bu açıkça aşırı erotik bir noktada olsa bile özel bir dikkat çekmez ve ona herhangi bir toplumsal etiket yapıştırılmaz.

Gerçekte az sayıda kız birbirleriyle cinsel temas kurar, ancak bu ilişkilerine fazla dramatik bir hava vermediklerinden, bu ilişkileri pek seyrek gün ışığına çıkar. Herhalde genç kızların eşcinselliğinin toplumca kınanması, erkeklere oranla ılımlı olup daha sonraki karşı cinsel düzeltmelerle de hemen hemen hiç kalmaz.

Toplumumuz, delikanlılara karşı da aynı tutumu takınsaydı, onların yaşamlarının da çok daha kolay olacağına hiç kuşku duyulmayacaktı. Arası-

ra görülen eşcinsel ilişkileri de artık onların temel cinsel yönelimi biçiminde görülmeyecek ve bazı katı cinsel prototiplere uymaya çalışan büyük çoğunluğu, kişiliklerinden övünç duymayı öğrenecekti. Aslında soruna daha esnek bir yaklaşım, kuşkusuz gerçekte eşcinselliğe dönüşmeyecek küçük bir delikanlı grubuna oldukça yararlı olacaktır. (Eşcinsellik üzerine daha ayrıntılı bilgiyi «Cinsel Etkinlik Tipleri», «Uyumculuk ve Sapkınlık» ve «Cinsel Baskı»da bulabilirsiniz.)

Heteroseksüel İlişki

Çocukluğun sonlarına gelindiğinde, oğlanlar ve kızlar günlük etkinliklerinde hızla birbirlerinden ayrılmaya başlarlar. Gittikleri okul ya da eğitim kurumları aynıdır ama, dişi ve erkeğin ayrı ayrı katıldığı oyunlara alınırlar ve zaten ayrımın kadınsı ya da erkeksi hobiler temelinde olması da özendirilir. Buna benzer ayrımlar yaz kamplarında da görülür. Ergenlik dönemine yaklaşınca ayrı dünyalar, değerler ve ilgiler arasında yaşarlar. Sonuç olarak oğlanlar ve kızlar, çoğunlukla birbirlerini az tanırlar ve yeniden bir kişisel temas kurma çabası içinde, daha zor bir döneme girerler.

ABD'nin birçok kesiminde bu çabalar oldukça klasikleşmiş «randevu vermek» ya da «birlikte çıkmak» gibi bilinen bir yol izler. Oğlan, önce bir randevu ister kızdan, sonra anababasının otomobilini ödünç alarak kızın evine gider, yola çıkıp bir sinemaya, oradan da diskoya dansa giderler ve sonunda oğlan kızı tekrar belirli bir saatte anababasına geri getirir. Konuyla ilgilenenlerin tümünün bildiği gibi, eğer oğlanla kız yalnızlarsa, biraz sonra elini avucunun içine alma, kucaklama, öpme gibi bazı yakın temaslarda bulunurlar. Bazı durumlarda çok yakın okşamalar bile görülebilir, ama işi cinsel birleşmeye götürmeden. Zaten böyle bir sınır çoğunlukla her ikisine de ailesince, hatta kızın kendisince konur.

Özel randevu biçimleri bölgelere, toplumsal sınıflara ve etnik zemine göre önemli ölçüde değişir. Bundan başka Amerika'da yakın yıllarda gençlerin yaşam biçimlerinde genelde büyük bir değişim olmuştur. Onlu yaş grubundaki gençler, artık önemli ölçüde o beylik randevu örneğini yinelememeye özen gösteriyor, bunun yerine kendiliğinden birliktelikler ve buluşmaları yeğliyorlar. Gerçekte, bazen çoğu kez, toplumsal bir başarı için, bir kavga ya da yaygın bir rekabete bile dönüşme görünümü olan, çok sayıda istenilmeyen olayların görüldüğü geleneksel randevu anlayışı da yadsınmaz bir gerçek. Böylece randevular cinslerin anlaşmalarını sağlayacak iyi bir zemin

olmak yerine, birlikte çıkanlar için kırıcı sonuçlarla noktalanabiliyor. Kuşkusuz, gelecekte gençler pekâlâ yeni ve daha anlamlı radevu biçimleri geliştirebilirler. Ancak bazı yararlı amaçlara hizmet edeceğinden kendisini bir tek biçimle de sınırlayabilir: Birlikte çıkmalar oğlan ve kızlaar birbirleriyle buluşma şansı verdiği gibi, kendilerine güvenlerini de pekiştirir, incelik ve iyi hallerini geliştirir, ayrıca evlilik için uygun bir eş bulmasına yardımcı olur.

Bazı oğlan ve kızlar nasıl davranacaklarını bilmediklerinden ilk randevularda korktuklarını hissederler. Üzücü bir durumla karşı karşıya kalınca, arkadaşlarının saygısını yitireceklerinden korkarlar. Bu sorun ikili ya da grup randevularıyla kolayca çözümlenir. Birkaç oğlan ve kız, birlikte çıktıkları zaman daha kolay bir eğlenme yolunu bulabiliyor ve çekingenliklerini yenebiliyorlar. Aslında bu tip gençler birkaç deneyim kazandıktan sonra bazen tekli çıkmanın korkularından da birazcık hoşlanmaya başlamış oluyorlar.

Randevu, oğlanlara ve kızlara birbirlerine ilişkin pek çok şey öğrettiği gibi, aynı zamanda kendilerini anlamlarına da yardımcı olur. Örneğin çok farklı özellikleri olan bir arkadaşıyla birlikte olmayı başarabildikleri gibi, ilişkinin kopmasına neden olmaksızın sevmediklerini kabul etmeyi öğrenebilirler. Arasıra reddedilme de yetişkinliğin bir göstergesidir. Böylece kimi insanların, göründükleri gibi değil, gerçekten oldukları gibi görünen insanları sevdiklerini öğrenebilirler. Bu deneyimler onları birçok yersiz korkudan kurtarır ve kendilerine içten davranmalarına yardımcı olur.

Nihayet birçok genç çift «yalnız birbirlerinin olmayı», yani öteki arkadaşlarıyla artık çıkmamayı kararlaştırarak, boş zamanlarının çoğunu birlikte geçirirler. Böyle bir kararın yararları da zararları da vardır kuşkusuz ve bunlar peşinen kabul edilmelidir.

Böyle tek kişiyle devamlı ilişki durumunun duygusal bir güven sağladığı açıktır. Bu yüzden kızlar kadar oğlanlar da randevulara üzülmeyi bırakabilirler. Eşlerinin kendileriyle birlikte olacağından emin oldukları için birlikte çıkarken her zaman yeni bir kılığa girmelerine gerek kalmaz. Her ikisi de yürümeyecek bir arkadaşlığı rizikolu bir sona götürmezler. Öte yandan, tek eşle arkadaşlık, kişileri birçok ilgi ve gelişen deneyimlerden yoksun bırakabildiği gibi daha uygun bir başka eşle birlikte olma fırsatını da kaldırır ortadan. Bu tartışmaların, delikanlılarca hesaba katılması gerekir. Nitekim bilgili yetişkinler de onlara sonuç olarak; seçecekleri eş konusunda, kendilerine açık bir seçme şansı bırakmalarına dikkat çekebilirler.

Tek arkadaşla çıkan çiftler, normal olarak bedensel ilişkiyi daha ne kadar zaman sonra kurmaları gerektiğini merak ederler. Öte yandan genç erkek ve kızların cinsel birleşmelerinden hoşlanan anababasa sayısı da oldukça azdır. Oysa anababalar, çok kere kucaklaşıp öpüşme (necking) ve sonu orgazma da gidebilecek birleşmesiz sevişmeler (petting) gibi cinsel temas biçimlerini özendirebilirler. Bu terimler farklı delikanlılarda farklı anlamlar kazanır ve bugün artık modası geçmiş boş laflar düzeyindedir. Aslında necking ve petting, gerçek cinsel ilişkiden kaçınılan bir okşama anlamına gelir. (Necking terimi genellikle yüz ve göğüslerin öpülmesi, petting ise cinsel organlar da dahil tüm vücudun sevilmesi anlamındadır. Daha şiddetli pettingler bir orgazma ulaşmayı da içerebilir.)

Hangi durumda olursa olsun, bir nokta her zaman aynı kalıyor; kızın «bakireleğinin», yani kızlığının korunması.

Bugün hâlâ, sayıları giderek azalmakla birlikte, sadece bir kızla, yani bakireyle evlenmekte ısrar eden birçok erkek var. Ne yazık ki, kızlık kavramı ilk bakışta görüldüğü kadar basit ve açık değildir. Geçmişte «kızlık» sözü bir kız ya da kadının hiç cinsel ilişki kurmadığını ve bundan dolayı saf, masum olduğunu ifade etmek için kullanılırdı. Bu masumiyetin kanıtı ise kızlık zarının yırtılmamış olmasıydı. Bugün salt cinsel ilişkiyle değil, mastürbasyonla ya da belirli bir sportif etkinlik sonucu olarak da yırtılabileceğini bildiğimizden, artık bu inançda geçerliliğini yitirmiş görünüyor. Öte yandan, bazı durumlarda kızlık zannın hiç olmadığı da görülmüştür. Dahası, kızların kızlık zarları kolayca açılıp uzayabiliyor, yani onlar kızlık zarlarını koruyarak da birleşebiliyorlar. Yine kızlığını teknik olarak koruyabilen bazı kızlar da görülüyor. Bunlar bizzat cinsel birleşmeden kaçındıkları halde ağızla ve anal yoldan serbestçe cinsel ilişki kuruyorlar. (Fransızlar böyle kızlara demi-vierge, yarı-bakire diyorlar.)

Bu olgular açısından bakıldığında, kızlık zarı üzerine geleneksel sabit düşünce oldukça yanlış görünüyor. Temelde, kızlık zarının, başlık parası verip gelini satın alan adama, onun «hasarsız» olduğunu gösteren bir kanıt olarak kullanılması, eski dönemlerin bir kalıntısıdır. Oysa bu istem, demin anlattığımız yanlış varsayıma dayanıyor.

Öte yandan, bakireliğin yeni bir tanımı herhangi bir yararlı amaca azıcık hizmet edebilir. Bu, bazen yapıldığı gibi, terim erkeklere de yöneldiği zaman, iyice açıklığa kavuşur. Bir oğlan çocuğu bakirliğini hangi noktada yitirir? İlk orgazma ne zaman ulaşır? Uykusunda ilk boşalma ne zaman

olur? Tek başına mastürbasyona ne zaman başlar? Öteki oğlanlarla birlikte ne zaman mastürbasyon yapar? Bir kızı okşayarak ne zaman orgazm olur? İlk kez ne zaman cinsel birleşmeyi gerçekleştirir? Yanıtların her kişiye göre değişebileceği oldukça açıktır.

Bu örneklerin de gösterdiği gibi, bir kişinin bakireliği ya da bakirliğinin tartışması aşırı teknikler içinde, bir baştan savmayla kolayca yozlaşabilir. Bu nedenle soruna büsbütün farklı bir açıdan yaklaşmak daha akla uygundur. Öpme, okşama, sevişme, uzun uzadıya sevişme, birleşmesiz cinsel ilişki ve gerçek cinsel ilişki arasındaki ayrımlara üzelmek yerine genç insanlara kendi güdülerini gözden geçirmelerini önermek daha doğru olacaktır. Yine de bir oğlan, kızın bu tür etkinliklere hazır olmadığını ve bu etkinliklerin kızı altüst edeceğini bilirse basit bir öpüşmede bile yanlış yapabilir. Başka bir deyişle, hesap edilen cinsel etkinliğin tipi değil, onun ardında yatan niyettir.

Öte yandan herkesin aynı cinsel gereksinimleri olmadığını, hiç seks yapmadan mutlu bir şekilde yaşayan insanların da var olduğunu anlamak önemlidir. Gençler böyle kişisel farklılıklara yaklaşımda çok kere benmerkezcil bir tutum içindedir. Dahası, kendi benzer gruplarının ölçülerini uyarlamak isteyebilir ve «herkes böyle yapıyor» diye işittiklerinden, kendilerinin de aynı şeyi yapmalarının mübah olacağını düşünürler. Gerçekte bu baskı türü bazı oğlan ve kızların kendilerinde bozukluk ya da yetersizlik duymalarına neden olabilir; tabi çoğunluğu izlemek isterlerse. Oysa kişisel gelişim için uyumculuk hiçbir zaman iyi bir temel olamaz ve cinsel uyumculuk da bunun dışında değildir.

Her şeyden önce, cinsel ilişkinin herhangi bir türü kişiler arasındaki bir iletişim anlamında ele alınmalıdır ve bu nedenle ilk kabul edilmesi gereken şey, onların bireysel gereksemeleri, istekleri, umutları ve korkularıdır. Örneğin, bir delikanlı, kız arkadaşının birleşmeden çok insana içtenlik, cana yakınlık, şefkat, anlayış ve duyarlıkla ilgilendiğini anladığı zaman, onun da bu nitelikleri geliştirmek için çabalaması gerekir. Delikanlı ancak bunları gerçekleştirebildikten sonra birbirlerinin beklentilerine karşılık verebilirler. Elbette kızın da oğlanın beklentilerini anlamaya çalışması gerekir. Demek ki, herhangi bir yakın ilişki, bazı karşılıklı düzletme ve sorumlulukları paylaşmayı gerektirir.

Bu açıdan bakılınca, cinsel temasın tüm biçimleri ve ölçüleri anlamlı ve değerli olabilir. Nitekim genç bir çift, bir süre pekâlâ önemsiz ve sade öpüş-

melerle yetinebilirler. Sonra birbirlerine alıştıklarında bazı soyut kurallar ve düzenlemelere aldırış etmeksizin, ya da temelde kendilerini başkalarıyla karşılaştırmaksızın, sevişmenin daha yakın her biçimini yavaş yavaş uygulayabilirler. Bu bilinçli ve kişisel yaklaşım, her ikisine de seks için bir seçme özgürlüğü verir ve başka akılcı kararlar almalarını da sağlar. Her şeyden önce kişi olarak birbirlerini değerlendirmeyi öğrendiklerinden, cinsel birleşme isteyip istememe konusunu kararlaştırmakta çok daha eşit bir duruma gelmiş olurlar.

Birleşme (yani penisin vajinaya girmesi), cinsel ilişkinin, çocuğun ana rahmine düşmesiyle sonuçlanabilecek tek biçimidir. Bu, büyük sonuçlara yol açıcı istenilmeyen gebeliklere neden olduğundan, kişilere, çiftlere, özellikle kızlara, büyük bir sorumluluk yükler. Toplulumuzda evlenmemiş annelere ve «piç» olarak görülen çocuklara karşı hâlâ kötü bir gözle yaklaşma ve onlardan uzak durma anlayışı vardır. Öte yandan, bir çocuk aldırma da hiç hoş bir şey değildir. En iyi koşullar altında olsa bile bebeği evlatlık verme de memnunluk verici olmayabilir. Öyleyse geriye kalan tek olası seçim; erken ve zorla evliliktir. Bu da tüm çözümlerin en kötüsü olabilir.

Önceki bölümlerde belirtildiği gibi, oğlanlar ilk boşalmalarından sonra, geçici bir süre için kısır kalabilir ve bu kısırlık kızlar için de ilk âdetlerinden sonra başlayarak birkaç yıllık bir döneme sarkabilir. Ancak bu, ciddiye alınacak bir şey değildir. Gençler için çok daha güvenli olanı, ergenliğe ulaşır ulaşmaz kısır olabileceklerini varsayarak davranmaktır. Onların aynı zamanda en geç bu sıralarda yeterli bir gebelikten korunma anlayışı kazanmış olmaları da gerekir. Bereket versin, bugün birçok anababa, okullar ve kilise grupları, gençlere tüm gerekli bilgileri sağlıyor. Ayrıca hemen hemen her kentte bulunan aile planlama merkezleri de bu konularla ilgileniyor. Bu koşullar altında sorumlu onlu yaştakiler, istenilmeyen gebeliklerden doğacak risklerle karşıkarşıya kalmazlar.

Bununla birlikte, dikkatli bir gebelikten korunma bile, evlenmemiş gençler için birleşmeyi «güvenli», zararsız ve arzu edilebilir kılamıyor. Öte yandan, beklenilmeyen resmi zorluklar da, başka bir engel oluşturuyor onlar için. Ayrıca cinsel ilişki için yasal olarak kabul edilen yaşın üzerinde bile olsalar (bu yaş ABD'de eyaletlere göre değişmektedir; bazılarında 16, bazılarında 18'dir), zina suçuna çarptırılmaktan kurtulamıyorlar. Çoğu eyaletlerde bu suçu işleyenlere 1 yıl hapis cezası veriliyor. Eğer her ikisi de yasal olarak istenilen yaşın altındaysalar, yine suçlu muamelesi görebilir ve zina-

nın suç sayılmadığı eyaletlerde de aynı kader onları bekleyebilir. (Kız yasal yaşın altındaysa, o zaman oğlan reşit olmayan bir kızla cinsel ilişkide bulunmak cezasına çarptırılabilir.) Bu yasaların varlığı insana şaşırtıcı gelebilir. Ancak şu da belirtilmelidir ki, bu cezalar çok seyrek uygulanmaktadır. Bununla birlikte, «istenilmeyen» herhangi bir durumda kullanılmasının önünde de hiçbir engel yoktur. (Kapsamlı bilgi için «Uyumculuk ve Sapkınlık», «Yasal-Yasal Olmayan» bölümlerine bakınız.)

Söz konusu edilen başka bir nokta da zührevi hastalıklar tehlikesidir. Zührevi hastalıkların ağız ve anüs yoluyla ilişkiden geçebileceği doğrudur. Hatta bazı seyrek durumlarda öpüşmeyle, ya da birleşme yoluyla adamakıllı büyük bir bulaşma şansı bulduğu görülmüştür. Ne yazık ki bugün gençler arasında zührevi hastalıklar salgın haldedir (ABD'de). Bu nedenle, kız olsun oğlan olsun, tüm gençler frengi ve belsoğukluğunun belirtilerini, tedavi yollarını ve önlenmesini öğrenmek zorundadır. (Ayrıntılı bilgi için «Zührevi Hastalıklar»a bakınız.)

Öte yandan, bir başka sorun kaynağı da delikanlılıkta sık sık görülen, cinsel ilişkilerin bastırıcı heyecan yüklü havasıdır. Gençler, anababalarıyla ya da okul yurtlarında yaşadığı sürece gerçek bir yakınlık için ne uygun bir yer, ne de bir zaman bulabilirler. Bu nedenle onların cinsel birleşme girişimleri, aceleyle karışık durumlara ve nihayet daha olumsuz durumlara dönüşebilir. Bundan başka, evlenmeksizin yapılan seksin güçlü toplumsal kınanışı ve dinsel bakımdan lanetlenmesi, bireylerde derin suçluluk duygusu yaratabilir.

Her iki cinsiyetten gençlerin cinsellik dışı nedenlerle ilişki kurabileceği ve bu ilişkinin kötüye kullanılmasının eşleri incitebileceği ve onurunu kırabileceği bilinmelidir. Böyle davranışlar yalnızca acı ve güvensizliğe yol açar ve bu nedenle bu davranış bir insanı kırarak kendini de mahkûm etmiş olur.

Öte yandan onlu yaşlardakilerin, birleşme de dahil, cinsel ilişkinin tüm biçimlerini gerçekleştirdikleri ve tümünde de herhangi bir olumsuz sonucun görülmediği de gerçektir. Tam tersine, bunu olgunlukla ele alan sorumlu tavır, kendilerinin cinsel ilişkilerini de güçlü ve mutlu kılabilir.

Dişilerde olduğu kadar, erkeklerde de gençken birbirlerini düzeltmek konusunda, kendi cinsel kapasitelerini göstermeyi çok kolay buldukları üze-

rine önemsiz bir kuşku vardır. Bu anlamda, ilk düzenli birleşme mükemmel bir evlilik hazırlığı olarak görülebilir.

Kısacası, yalnız karşı çıkmakla kalmayıp aynı zamanda gençler arasında sınırlanmamış cinsel ilişkinin son tahlilde yine kendi kararlarına bağlı olacağını tartışmak yerinde olacaktır. Tüm yetişkinlerin umudu, bu kararın, doğacak tüm sonuçların dikkate alınarak verilmiş olmasıdır. (Karşıcinsel ilişki üzerine ayrıntılı bilgi için «Cinsel Etkinlik Tipleri»ne bakınız.)

Yetişkinlerle Cinsel Temas

Tarih boyunca çok farklı yaşlar arasında her zaman büyük ölçüde cinsel ilişkiler kurulmuştur. Binlerce yıldır, ortayaşlı erkekler, onlu yaşlardaki kızlarla evlendiler ve ergenliğe yaklaşan oğlanlara da çok az deneyimli yaşlı kadınlarca aşk bilimi ve sanatı tanıtıldı, anlatıldı ve böylece hazırlıklar sürüp gitti. Bu pratikler bugün bir delikanlılığın modern anlamda bilinmediği ve dölleme yeteneğine gelenlerin de hemen yetişkin statüsüne alındığı kimi «ilkel» toplumlarda hâlâ uygulanıyor. Bu yapısal değişim oldukça ani olabilir ve belirli büyü töreni ya da üyeliğe kabul toplantısıyla ilintilidir. Hatta bu tür toplantılarda yetişkinlerle cinsel temas örnekleri sunulabiliyor. Örneğin, kızların rahipler ya da kabile şefi tarafından kızlığı bozulabilir, oğlanlar ise daha yaşlı kabile üyeleriyle anal ilişkide, edilgen bir eş olabilir. Bu oğlanla ilişki âdetine, aynı zamanda daha sonra genç erkeğin akıl hocası olacak bir adamla, cinsel ilişkiye girmesi biçiminde eski Yunanistan'da da rastlanır. Benzer uygulamaların kimi Asya topluluklarında da görüldüğü biliniyor. Daha yakınlarda Akdeniz ve Latin Amerika ülkelerinde gençlerin büyüdüğünü, yani adam olduğunu göstermesi için fahişelerle ilişki kurması beklenirdi.

Bununla birlikte, son 200 yılda çoğu Batı toplumlarından onlu yaşlardaki gençlerin daha yaşlı kişilerle fiziksel olarak cinsel temastan korunmaları inancı gelişti. Böylece birçok ülke cinsel ilişki için bir yaş sınırı koydu. Yani, evlilik dışında yetişkin sayılanların belirli bir yaşın altında bulunanlarla (küçüklerle) cinsel ilişkide bulunmaları giderek azaldı. Ancak tam küçüklük yaşı ülkeden ülkeye değişik olabiliyor.

ABD'de tam resmi yetişkinlik, çoğunlukla 21 yaşından başlıyor. Oysa gençler, yetişkinlere özgü pek çok ayrıcalığı bu tarihten çok daha önce kazanmıştır. Gençler, reşit yaşa yaklaştıklarında cinsel ilişki kurma onayını alıyorlar. Ne yazık ki bu yaş her eyalette aynı olmayıp 12 ile 18 yaş arasın-

da değişebiliyor. Ayrıca bu yaş karşıcinsel ve eşcinsel ilişkide olduğu gibi, dişi ve erkek için de çok kere farklı olabiliyor.

Sonuç olarak, bazı «küçükler» ve «yetişkinler», kendilerini beklenmedik bir korku ve şaşırtıcı bir durum karşısında bulabiliyorlar.

Buna iyi bir örnek, reşit olmayan bir kızla cinsel ilişki kurma suçudur. Bir kızın reşit olma yaşına yaklaşmadan önce, yasaya göre cinsel ilişki kurması mümkün değildir. İşte bu onayı almadan yapılacak cinsel ilişkiyle suç işlendiğinden, kızın sevgilisi otomatik olarak bu suçu işlemiş olacaktır. Şimdi vereceğimiz örnek bu konuyu biraz daha açacaktır. 18 yaşında bir oğlan, 17 yaşındaki bir fahişe tarafından ayartılır. Ancak kızlar için cinsel ilişki yaşını 18 olarak kabul eden bir eyalette, baştan çıkartıcı olarak kabul edilen erkek, reşit olmayan bir kızla cinsel ilişki kurma suçunu işlemiş olacaktır. Kızın oğlandan para alması ve oğlanın bu işe gönülsüz katılması, durumda bir değişikliğe yol açmaz. Korunulması gereken küçük bir kız, erkek ise cezalandırılması gerekli bir yetişkin. Öte yandan eyaletin kızlar için onay yaşı daha küçükse, erkeğin bu suçtan cezalandırılması söz konusu olamaz. (Bununla birlikte oğlan ve kızın başka yasaları çiğneyip çiğnemediği eyaletlere göre değişmektedir.)

Böyle açık bir örnekte de görüldüğü gibi, «küçüklerin korunması»nın çok uzak noktalara götürülebileceği ortadadır. Hatta konuya yakından bakıldığında sorunun başka açılardan çok daha keyfi ve resmi tanımlama konusu olabileceği görünüyor. Mantıksal bir açıdan yaklaşıldığında, bir eyalette 17 yaşındaki bir kız resmen cinsel ilişki kurma hakkına sahip değilken, başka bir eyalette bu yaşın 12 olması, yani bu yaştan yukarı olan kızların resmen cinsel ilişki kurma hakkının olabilmesi anlaşılır şey değildir doğrusu. Yasanın burada söyler göründüğü, duygusal olgunluğun coğrafi bölgeye bağlı olması ve ahlaken henüz yetersiz bir kızın, bir eyalet sınırını geçiverince yeterli hale gelmesidir. Bazı eyaletlerde cinsel ilişki onayı verilmeden birkaç yıl önce evlenme onayı alınabiliyor. Bereket versin, bu sırada çok sayıda eyalet bu anlamsız yasaları kaldırıp daha gerçekçi bir tutum benimsedi. Bu arada Hawai'nin yeni Ceza Yasası, tüm ulus için bir örnek olur da reşit olma yaşı her iki cins için de 14'e düşürülür. Aslında birçok eyaletde gereksiz sorunların ortadan kaldırılması yönünde bir çaba da gözlenmektedir.

Artık kendi cinselliklerini anlamaya başlayan ve değişik gebelikten korunma yöntemlerini öğrenen kız ve oğlanların, cinsel bakımdan yetişkinlerce istismar edilmesi pek olası değil.

Seksin gençler ve yaşlılar arasında sorunlara yol açıyor görünmesi karşısında, bir uzmana danışmak yararlı olabilir. Yasadan farklı olarak, böyle bir danışmada her durum kendine özgü bir biçimde ele alınarak kişilere uygun olmayan toplumsal etiketler takılmasından ve onların sonuçlarından kaçınılır.

Örneğin, örğretmenine 'tutulan' ya da ortayaşlı bir adamla buluşmaya başlayan genç bir kız, kendi kendine düşünmek yerine konuyu başka biriyle, konuya ilgisi olmayan bir yetişkinle apaçık tartışmaktan yararlanabilir. Birazcık sorunlu, yaşlı bir adamın çok genç kızları uygun bir eş olarak kabul edeceğini düşünmeyebilir.

Danışma, aynı zamanda birçok yanlış kavrama ve korkuya da götürebilir. Birçok anababanın, kızları ve oğullarının bir eşcinsel tarafından ayartılarak, onların da bir eşcinsel olabilecekleri biçiminde anlayışları olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte çoğu bilimsel görüş, bu olasılığa kuşkuyla yaklaşıyor. Gençlerde yalıtılmış cinsel eylemlerin, erkek özendirilmeksizin kendisini hemen ya da sonra gösterecek belirli bir eğilim olmadıkça sürekli bir cinsel tercih haline dönüşmesi olası görünmüyor. Dahası, eşcinsellerin kendi belirttiklerinin büyük çoğunluğundan da çıkarılabileceği gibi, söz konusu bir ayartmanın kendi gelişmelerinde önemli bir etkisi olmamasıdır.

Kısacası, az sayıda eşcinsel ilişki (yetişkinlerle ya da gençlerle olsun) kendi kendilerine eşcinsel bir yönelime neden olmuyor.

YETİŞKİNLİK

Vurguladığımız gibi, insanların cinsel gelişimi ne onların fiziksel olgunlaşmasıyla başlar ne de onunla sonra erer. İnsanlar cinsel durum ve kapasitelerini pekâlâ ergenlikten önce elde edebilir ve onu yetişkinliklerinde de daha çok kazanabilirler. Aynı zamanda yaş ilerledikçe kapasitelerinde belirli ölçüde azalmalar olur ya da onlara farklı bir biçimde bakmayı öğrenebilirler. Yıllar geçtikçe farklı cinsel huylar ve hazlar geliştirdikleri gibi, kimi dönemler etkinlikleri artar ya da azalır.

Bu değişim, düzeltme ve yeniden yönelimler, yalnızca doğal biyolojik nedenler sonucu olmayıp, aynı zamanda değişik kültürel istemleri de karşılar. Örneğin, kültürümüzdeki insanlar erkek ya da kadın, eşcinsel ya da karşıcinsel, bekâr ya da evli, genç ya da yaşlı olup olmadıklarına bağlı olarak

çok farklı cinsel ölçülere sahiptirler. Bundan başka, erkekler ve kadınlar elit bir sınıfa yükseldiklerinde, küçücük bir taşra kentinden büyük bir kente hareket ettiklerinde ya da bir ülkeden başka birine göç ettiklerinde, değişik cinsel tutumları kabule zorlanmış olabilirler. Toplumlarının beklentilerini gerçekleştirmeyen kişiler suçlu ve yetersiz hissedebilir kendilerini, hatta bazı durumlarda cezai bir kovuşturma riskine girebilir ya da «eski hale gelmeye» zorlanabilirler. Kişi böyle sorunların tümünden de sakınmaya ve «normal» bir yaşama varmaya çabalasa bile kendini ansızın büyük toplumsal hareketler karşısında ve olayların etkisi altında bulabilir. Nitekim güvenilir gebelikten korunmanın bulunuşu ve kadının resmi özgürleşim hareketi birçok başka durağan yetişkinlere, davranışlarını değiştirmeyi ve yeni cinsel değerler araştırmayı dayatmıştır.

Kısacası, yaşam varoldukça cinsel gelişme de varolacaktır ve bu nedenle yetişkinliğin belirli bir tanımını koymak da olası değildir. Burada yapabileceğimiz tek şey, yetişkinlerin bugün karşılaştıkları cinsel sorunlara biraz daha geniş bir açıdan yaklaşmaktır.

Özel sorunların daha ayrıntılı biçimde tartışılması bu kitabın ilgili konularında bulunabilir.

BEKÂR

Resmi ahlakımız yalnızca evlilikle cinsel ilişkiye izin veriyor ve bundan dolayı genç erkek ve kızlar, evlenmeleri için toplumun yoğun baskısıyla karşılaşıyorlar. Gerçekte bugün eskisinden daha fazla insan evleniyor, ancak bu olgulara karşın evliliklerin üçte biri de ABD'de boşanmayla sonuçlanıyor. Boşanan erkek ve kadınlar çoğunlukla evlilik için yeteneksiz kişiler oldukları ya da evlilik kurumunda bazı yanlışlar olduğu kanısına varmıyorlar. Tersine, çoğu mutlu bir evlilik sürdürmeyi amaçlıyor; ancak iyi bir eşle. Böylece iki ya da üç, hatta dört ya da beş kere evlenip boşanan insanlar oluyor yaşamlarında. Özcesi, toplumumuzda hemen hemen evrensel ve sarsılmaz bir inanış var şimdilerde: Herkes evlenmeli ve evlilik yalnızca cinsel işlevi içermeli.

Eskiler hiçbir zaman bu inançta olmamıştır. Gerçekte 19. yüzyıla değin belirli sayıda insana evlilik için uygun olmadığı gözüyle bakılırdı. Bu iş için desteklenmeyenlerin evlilikleri çoğunlukla yasayla engellenirdi. Böyle resmi bir engelle yüz yüze gelmeyip de uygun bir eş bulana değin evlenmeyi bile-

rek istemeyenler de vardır. İşte birçok anababa da kızlarından en az bir tanesinin yaşlanınca kendilerine bakması için evde kalmasında ısrar ettiler. Bu sırada anababa ölüp de kızlar da çoğunlukla herhangi bir koca bulma umudunu yitirince, evde oturmaktan başka çareleri kalmıyordu. Bununla birlikte, onlar hakkında her zaman kısmetine küsmüş, geçmişin evde kalmış kız ya da erkekleri biçiminde bir sonuca varmak yanlış olacaktır. Her şeyden önce, bütün olarak evlilik bugünkünden çok daha az romantizedir. Bundan başka, bekâr olan yetişkinler, eğlenceler ve aile yaşamının rahatından yoksun değildir. Geleneksel geniş bir aile; çocukları, anababaları, dedeleri, büyükdedeleri, uzak yakın akrabaları ve hizmetçileri içerirdi. Böyle bir ev halkında evlenmemiş erkek ve kadınların odası vardı. (Geniş aile üzerine daha ayrıntılı bilgi için «Evlilik ve Aile»ye bakınız.)

Bugün de tek başına yaşayan birçok yetişkin vardır. Bu yaşam kimi zaman çok renksiz, baskıcı olurken, kimi zamanlarda avantajlı da olur. Hatta büyük kentlerin çoğunda (ABD) bekâr yaşama biçimi çok çekici gelebilir. Bekâr yetişkinlerin kaldığı, aynı zamanda onların yemek gereksinmelerini de karşılayan otel ve pansiyonlar, ayrıca emekliler için huzurevleri, oldukça hoştur ve rahat bir yaşam için pek yararlı olmaktadır. İşin doğrusu, bu kentler, kütüphaneleri, müzeleri, tiyatroları, kulüpleri, spor etkinlikleri, kaplıcaları, lokantaları, kafeleri ile insanlara geniş olanaklar sunuyor. Bunlardan da önemlisi, kentlerin özgürce yaşanan cinselliğin her türünü büyük bir sır olarak kendinde saklamasıdır. Evlenmemiş erkekler ve kadınlar sosyal faaliyetlerde, partilerde, özel tek kişilik barlarda olduğu gibi (damsız barlar) gazete ilanlarıyla bile bir araya gelebiliyorlar. Onlar uzun ya da kısa bir süre birlikte yaşayabiliyor, sonra ayrılıp çok fazla zorlukla karşılaşmaksızın yeni eşler bulabiliyorlar. Bunların tümü eşcinseller kadar karşıcinseller, yaşlılar kadar gençler, boşanmış ya da dul olanlar kadar hiç evlenmemiş olanlar için de böyledir. Kısacası, en azından cinsel olarak dünyadaki olası tüm şeylerin en iyisiyle karşılaşabildiği ya da yaşadığı söylenebilir, modern bekâr yetişkinlerin.

Oysa birçok durumda bu izlenim aldatıcıdır. Örneğin banliyölerde, küçük kent ya da kırsal birimlerde yaşayan bekâr yetişkinlerin, hele orta yaşlara da yaklaşmışlarsa, cinsel bakımdan şansları oldukça sınırlanmıştır.

Büyük kentlerde, bir de komşularıyla açıkça cinsel ilişkiye girmemesi ölçüsüyle davranılırsa, yaşlı erkek ya da kadınların da oldukça zorlandıkları görülüyor. Bununla birlikte bazen bir emekli maaşı ya da başka mali olanak-

larını yitirmesi anlamına geldiğinden, bir çiftin evlenmekten başka bir çözümü kalmıyor.

Böylece bugün birçok yaşlı çift resmen bekâr görülmelerine karşın birlikte yaşıyor. Ne yazık ki sonuç olarak bu çiftler birkaç olumsuzluğa da katlanıyorlar. Bekâr bir kişi, çok kere daha fazla vergi verip evli birinden daha zor bir iş buluyor. Eğer aday, bir de eşcinsel ise o zaman iş arayanın vay haline. Bundan başka, ABD'nin çoğu eyaletlerinde modası geçmiş seks yasalarına göre tek başına yaşayan yetişkinlerin herhangi bir cinsel ilişki kurması teknik olarak (yani kağıt üstünde) suç oluşturuyor ve bu nedenle onlar sert bir ceza ve mahkumiyet tehdidi altında yaşıyor. (Karşıcinseller de dava konusu olmakla birlikte, en çok eşcinseller katlanmak zorunda kalıyor bu yasalara.) Ve nihayet birçok yetişkin, devamlı hastalık, bozukluk, sakatlık ve başka bedensel olumsuzluklardan dolayı tek başına yaşamak zorunda kalıyor. Bir kısmı da hâlâ cinsel yetersizliği ya da alışılmamış eş olarak doyumsuzluk yaratacak cinsel ilgilerinden dolayı böyle yaşıyorlar. Bu tür yetişkinler çok mutsuz bir yaşam sürebilirler. Kimileri de ancak fahişelerde bir doyum bulabiliyor, ancak burada da gene yasalar ve polis dikiliyor karşılarına.

EVLİLİKTE CİNSEL UYUM

Birçok erkek ve kadın, evlilikte cinsel görevlerini yerine getirme yollarını arıyor. Bununla birlikte, hepsi bu işi istenildiği gibi gerçekleştirmiyor. Bu yüzden sürekli cinsel ilişki, büyük sabır, hoşgörü ve alışılmış çabalar istiyor. Yani evlilikte otomatik olarak mutluluğu sağlayıcı herhangi bir şey yok elimizde.

Bunun için insanların kendi cinsel ilgi ve yeteneklerini gerçekçi bir anlayış temelinde geliştirmesi önem kazanıyor. Böyleleri aynı zamanda eşlerini de düzeltme olgusunu kabul etmelidirler. Bundan başka, her çift, en azından evlilik yaşamının fiziksel görünüşlerine ilişkin temel olaylara ya da onun pratiğe dayanan bir bilgisine gereksinim duyar. Cinsel ilişkinin değişik biçimleri, gebelik, doğum, gebelikten korunma... gibi.

Kendi kendilerini evlilik için hazırlayan çiftler de çok acılı ve kötü deneyimler yaşayabilirler. Kültürümüzde (ABD) siyasal, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak kadın ve erkeğin toplumsal rolünde çok hızlı gelişmeler oluyor. Geleneksel erkeksilik ve kadınsılık kavramları giderek daha kuşkulu bir durum alıyor ve bu da evlilik tartışmalarının bir başka

kaynağını oluşturuyor. (Aynı zamanda «Kadın ve Erkekğin Toplumsal Rolleri»ne bakınız.) Tartışma, kendisini bir bozulma ya da normal cinsel tepkilerin tıkanmasıyla da gösterebilir. Böylece kendi başat statüsünden korkmaya başlayan erkek ya da erkeğin başatlığına gücenmeye başlayan kadın, cinsel bakımdan yetersizleşebiliyor. Bazen (bir uzmanın yardımı dışında) yeniden eski cinsel ilişkileri kurabilmek için bilinen şeyleri öğrenme durumu söz konusu olabiliyor.

Çağımızda başka bir olası düş kırıklığı da zihnin cinsel yeterlik ve 'başarım' üzerine çalışmasıdır. Bugün evli çiftler (herkeste olduğu gibi), seksin tam esrime yolundan geçtiğini ve ancak böyle düzenli bir esrimenin evliliği değerlendirdiğini, herkesin bütün zamanının güzel ve romantik olabileceğini anlatan katı bir ticari propaganda engeliyle karşı karşıya bulunuyorlar. Oysa gerçek yaşam hiç de öyle görünmüyor. Örneğin çiftler, evlenmeden önce birlikte yaşamadıkları sürece kimi zamanlar birbirleriyle olmak istiyorlar. Bu durumda pekâlâ tutkuyla ve sık sık sevişebilir, ancak evlendikten sonra birkaç ay ya da yıllarca tam alışılmış bir doyuma ulaşamazlar. Karı ve kocanın aynı zamanda cinsel itilerinin yoğunluğu farklı olabilir. Evliliğin ilk zamanlarında cinsel ilişkide en büyük cinsel hareketi kocanın göstermesi sıkça rastlanan bir olaydır. Daha sonra karısı bazı yargılarını yitirip daha güven duymaya başladığı zaman durum pekâlâ tersine dönebilir. Hatta birçok erkek orta yaşlara yaklaştığında cinsel kapasitesinde belirli bir azalma gözleyebilir. Böyle bir düşüş seyrek de olsa biyolojik nedenlere dayanabilir, ancak çoğunlukla bu olayın insanın iş yaşamı, fiziksel güç yitimi üzerine belirsiz bir kuruntu, imgelem eksikliği, can sıkıntısı ve alışılmışlıkla ilgili olduğu açıktır. Öte yandan bir kadın da menopoz döneminde istenilmeyen gebeliklerin getirdiği tüm üzüntülerden sonunda kurtulduğunu hisseder ve böylece cinsel bakımdan her zamankinden daha etkin olabilir.

Evli çiftlerin yaygın olarak cinsel ilişki teknikleri ve sıklığı üzerine uyuşmazlığa düştükleri görülür. Bazen böyle uyuşmazlıklar yaradılıştan gelen bir farklılıktan da çıkabilir. Bununla birlikte kimi zamanlarda bu farklılıklar iffet taslamak ya da bilgisizlikten kaynaklanabilir. Ayrıca başka durumların daha karmaşık nedenleri olabilir. Örneğin seksi, cinsel olmayan sonuçlar için kullanmak isteyen kadın ve erkekler vardır. Böyleleri eşlerini cezalandırmak istedikleri için cinsel ilişki kurmak istemezler, ya da onu yalnızca bazı özel isteklere karşılık olarak kabul edebilirler. Sonuçta, bu tür bencil davranışların kendini savunmak için yapıldığını söylemek bile gereksiz. Aynı

zamanda bazı çiftler de birbirlerine, gerçek arzu ve duygularını iletmekten korktukları için cinsel zorluklarla yüzyüze gelirler. Bunun bir sonucu olarak çiftler tek ölçülü bir ilişki tutturarak kabuğuna çekilirler. Bu tutum sonucunda ortaya çıkan büsbütün tekdüze yaşamla birlikte eşlerin cinsel ilgileri de yavaş yavaş yok olur. Öte yandan evliliğinde bulamadığı ölçüde yüksek cinsel doyum ve tercihi, ansızın kazanmış görünen kişiler de vardır. Eşleri tarafından yalnızca alay konusu olan ya da reddedilen bazıları da değişik sevişme yollarını dener durur ve sonunda hızla artan bir umutsuzluğun içinde bulurlar kendilerini. Bir kısmı da kendini hâlâ evlilik dışı işlerde yeni bir heyecan arayışı içinde görür. Bunlar ve benzeri gelişmeler evliliği belirli bir gerilime itici ya da sarsıcı bir rol oynayabilir ve bazı durumlarda eşler kendilerini artık işe yaramaz biri gibi görürler. Aslında birbirleriyle hâlâ ciddi olarak ilgileniyorlarsa, bir uzmanın yardımıyla evliliklerini rayına oturtabilirler. (Aynı zamanda «Cinsel Uyumsuzluk»a bakınız.)

Evli eşler çocuk sahibi oldukları zaman yeni cinsel düzenlemeler yapmaları gerekir. Örneğin gebeliğin ileri aşamalarında ve kimi zamanlar bebeğin doğumundan sonra cinsel birleşme yaklaşımlarını ve öteki cinsel ilişki biçimlerini tümden değiştirmek zorunda olabilirler. (Bkz. «Gebelik», «Doğum»ve «Karşıcinsel İlişki»).

Anababalık rolü az sonra yeni bir meydan okuma biçimiyle karşılaşabilir: Artık çocukların da cinsel olarak kabul edilip cinsel eğitimden geçirilmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte birçok anababa, çocuğun cinselliğinden öyle bir rahatsızlık duyar ki, sırf bu yüzden, özgürce ve açıkça bir cinsellik konusunu tartışamaz onunla. Çocuk büyüdükçe anababası yaşlanır, bu arada eskiyi hatırlayabilirler, derin baskılar bu arada tartışılır ve böylece yeni bir cinsel kuruntu yaşanır. Birçok anababa bu nedenle çocuklarının cinsel çekicilik ve olgunluğa yaklaşımına ilişkin karışık duygular besler. Burada bir kez daha uzmana danışmak çok yararlı olabilir. (Aynı zamanda «Cinsel Eğitim»e bakınız.)

Şimdiye değin anlatılanların hiçbiri evlilik ve anababalığı ödüllendirme anlayışı vermez. Tam tersine, burada belirtilen tüm evlilik tartışmaları kişisel gelişim için şans taşır». Hatta bunlar bir güç kaynağı olabilir ve böylece daha dolu ve anlamlı bir yaşama yardım eder. Sertlikten kaçınan ve birbirle-

rini istismar etmeyen çiftler mutluluklarının sürmesini pekâlâ evlilikte bulabilirler. (Daha ayrıntılı bir evlilik tartışması için «Evlilik ve Aile»ye bakınız.)

SEKS VE YAŞLILIK

Cinsel etkinlik, önceleri gençlere özgü bir ayrıcalık olarak görülürdü. Kadınlar, menopozdan sonra cinsel heveslerini yitireceklerini sanır, erkekler de orta yaşlarının sonlarına doğru erkekliklerinin hızla geri çekilişine boyun eğerlerdi. Oysa modern seks araştırmaları bu varsayımların yanlış olduğu-

nu ve insanların cinsel etkinliklerinin yaşlılıkta da iyi bir biçimde sürebileceğini göstermiştir. (Bkz. «Erkeğin Cinsel Tepkileri» ve «Kadının Cinsel Tepkileri».)

Bununla birlikte birçok kişi sonraki yıllarda cinsel itilerinde tedrici bir zayıflama gözlerler. Bazen, kimi hobilere dalma, mesleksel başarılar, torun sahibi olma anababalık sevinci gibi başka şeyler bir kişinin sekse karşı ilgisini azaltabilir. Aynı zamanda, yaşlılar da salt cinsel eş aramada sıkıntı verici ve kişiliği zedeleyici yanlar bulurlar. Bazı insanlar da fiziksel güç yitiminin, cinsel yaşamlarının sonuna işaret ettiğini düşünür ve böylece varolan isteklerinden bile vazgeçerler. Özcesi, insanlar kendi cinsel zevklerini biyolojik koşulların zorlamasından çok daha önceleri yadsırlar, köreltirler.

Birçok bakımdan talihsizliktir bu. Cinsel ilişki, yaşlılara özsaygılarını ve güvenlerini korumaya yardım edebilir. Aynı zamanda yaşama bakışta ilgilerini yenilemeyi ve kendilerini iyi hissetmelerini sağlayabilir ve böylece onların erkence yaşlanmasını önleyebilir. Yaşlılıktaki zayıflığın ve belirli bir güç yitiminin cinsel doyuma bir engel olmaması gerekir. Dahası, bedensel sorunlar hormon ve öteki tedavi biçimleriyle hafifletilebilir.

Yaşlı erkek ve kadınların cinsel etkinliklerinin sürmesinin nedenleri çoğunlukla psikolojiktir. Bununla birlikte, cinsel özgürlük için değişik belirli çağdaş hareketlerin de yaşlılık üzerinde er geç etkisi olacak ve kişilerin yeni cinsel tutumlar geliştirmesini sağlayacaktır. (Aynı zamanda «Cinsel Baskılar»a bakınız.)

7. CİNSEL FAALİYET BİÇİMLERİ

İnsanın cinsel davranışlarını sınıflandırmanın birçok değişik yolu vardır kuşkusuz. Örneğin, kişi norm ya da standart olarak cinsel etkinliğin özel bir tipini seçip, sonra da ona dayanarak öteki tüm tipleri değişmeler ya da sapkınlıklar olarak tanımlar. Dinsel resmi ve psikiyatrik otoriteler tarafından geleneksel olarak kullanılan da bu yaklaşımdır.

Bununla birlikte cinsel normlar birbirlerini her zaman kabul etmeyen ve değişimi etkileyen psikiyatrik uzmanlık, yasa ya da klise tarafından koyuldu. Böylece belirli bir davranışın çok yönlü etkiler nedeniyle bir tarihsel dönemde normal olduğu söylenip başka bir dönemde sapma olarak duyurulduğu olur. Bundan başka teolojistler, millet meclisi üyeleri ve psikiyatristler, çok kere bir kişinin cinsel hareketinde neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda farklı kavramlara sahiptirler. Başka bir deyişle, bir kişi her törel cinsel işin resmi ve sağlıklı kabul edileceğini varsayamaz. Aynı nedenle her cinsel günah aynı zamanda bir cinsel suç değildir ve her cinsel suç da bir cinsel düzensizliğin belirtisi olmaz. (Ayrıntılı bilgi için «Uyumculuk ve Sapkınlık»a bakınız.)

Bu olgular çerçevesinde bakıldığında daha başka yansız bir sınıflandırma sistemi aramak da düşünülebilir görünüyor. Hatta sorunu peşinen sonuçlandırmak istemezsek, tüm değer yargılarından ve tam anlamıyla klasik farklardan kaçınmamız en iyisidir. Bir başka yaklaşım da «nesnel» terimine dayanarak basitçe tanımlamaktır cinsel davranışı. Örneğin biz bir kişinin yalnız başına yaptığı ile başkalarıyla temas halinde yaptıkları arasında bir ayrım yapabiliriz. Böyle bir temas, karşı cinsten bir eşle, aynı cinsten biriyle ya da bir hayvanla olabilir.

Böylece cinsel etkinliğin dört temel tipine ulaşırız:

1. Kendi kendini uyarım
2. Karşıcinsel ilişki
3. Eşcinsel ilişki
4. Hayvanlarla cinsel ilişki

Kuşkusuz bu ayırımların yalnızca farklı davranış tiplerine ait olduğunun vurgulanmış olması gerek, yani farklı insan tiplerine göre değil. Başka bir deyişle, bir kişi pekâlâ cinsel davranışın bu dört tipinde de etkinlik gösterebilir. İlkönce esas olarak kendi kendine uyarıma giren kişiler, sonraları kısa bir dönem hayvanlarla cinsel deneyimlere girer ve daha sonra ilgileri karşı cinsten insanlara yönelir. Bazıları yaşamları boyunca hem cinsel hem de karşıcinsel ilişkiler sürdürür. Gençliklerinde değişik cinse, deneyimlere başvuran bazıları da, sonuçta tam doyumu geleneksel bir evlilikte bulur. Öte yandan, ölümle ya da boşanmayla evli bir eşin yitimi bazı erkek ya da kadınları daha önce görülen davranış örneklerini göstermeye itebilir.

Çağdaş seks araştırmaları, insanın cinsel davranışlarına yalnızca sabit ve yanılmaz biyolojik içgüdülerin kılavuz olmadığını, toplumsal koşulların da bunu epeyce etkilediğini göstermiştir. Bundan başka, bu bakışla, farklı toplumların kendi bireylerine çok farklı koşullar dayattığı da tarihsel ve antropolojik çalışmalarla açığa çıkıyor. Özcesi, günümüzde insanların cinsel nesnelerini genelde koşullara göre seçtiğini ve bu seçimin kişilerin öğrenim deneylerinin bir sonucu olduğu anlaşılıyor. (Bkz. «Cinsel Davranışın Gelişimi.»)

Bununla birlikte, tüm toplumlar arasında çoğu toplumların bir tek cinsel nesneyi seçtiğine de kuşku yok. Karşı cinsten yetişkin bir insan, bir eş. Nitekim, karşı cinsel ilişki her zaman en yaygın cinsel etkinlik tipi olmuştur.

Bunun nedenini bulmak pek de zor değil: Yalnızca erkek ve kadın arasındaki cinsel ilişki üremeye götürür ve o nedenle de toplumsal grubun türlerinin sonsuzluğu sağlanır. Yani ancak bu yolla insan soyu sürüp gider. Hayvanlarla cinsel ilişki, kendi kendini uyarım ya da eşcinsel ilişkiden herhangi birini temel eğilim haline getirecek herhangi bir toplum, kendisini silinmeye, yok olmaya mahkûm eder.

Bildiğimiz gibi, insanın geleceği yalnız üreme azlığı ile değil, aynı zamanda aşırı nüfus artışı ile de tehdit edilebilir ve bu son durumda, bir toplum pekâlâ insanın cinsel değerlerini değiştirmek zorunda kalabilir: Örneğin Yunan filizofu Aristotales, **Politika** adlı yapıtının ikinci kitabında aşırı nüfus artışı nedeniyle doğum oranını düşürmek için, Giritlilerin eşcinsel ilişkilerin yerleşmesi için çalıştıklarından söz eder. Bu örnek doğru ya da yanlış olabilir ama, en azından insanların 2000 yıl önce bile bir cinsel seçim yapabildiklerini göstermesi açısından ilginçtir.

Öte yandan, bu örnekleri dikkate alarak insanların cinsel davranışlarının biyolojik etmenlerin tümüyle dışında olduğunu ileri sürmek de doğru olmaz. Gerçekte, insanın karşıcinsel ilişkiye yönelim duyması, onun memelilere ait olmasından ileri gelen bir nesnel göstergedir. Ayrıca yüksek memelilerin çoğu için kendi kendine uyarım, eşcinsel etkinlik ve öteki türlerle ilişkisi (insan da dahil) hep bu köklü kalıttan kaynaklanır. Tüm bunlara karşın, onların hakim cinsel etkinlik tipleri aynı cinsle karşıcinsel ilişkidir.

En yüksek memeli olarak insanın bu genel davranışların en azından bir örneğini miras aldığını varsaymak daha güvenli bir yaklaşım olur. Oysa, aynı zamanda, insanların varolan karşıcinsel potansiyellerini artırmanın yanı sıra, cinsel ilişkinin öteki türlerini de özendirmek ya da uygulamak için elinden gelen çabayı gösterdiğini bilmemiz gerekir. Buradan iki açık sonuca ulaşmamız olası: Birincisi, herhangi bir tabu ya da yasaklamalar olmaksızın karşıcinsel ilişki, toplum içinde cinsel etkinliğin en yaygın biçimi olacaktır. İkincisi, öteki cinsel etkinlik türler de aynı koşullar altında, önceki durumundan daha yaygın bir uygulama alanı bulacaktır.

Yakın zamanlarda, ABD toplumunda, cinsel özgürlük gözle görülür bir gelişme göstermiştir. Bunun sonucu olarak insanın bir dizi cinsel davranışı hakkında eskisinden daha fazla bilgi sahibi olunmaktadır. Oysa, ilk güvenilir istatistiksel bilgilerin toplanmasından bu yana birkaç on yıl geçtiğinden,

cinsel davranışın bizzat kendisinde bir değişme olup olmadığını söylemek güçtür. Kuramsal düzeyde, Viktoryan soyumuzun, cinsel etkinliklerinde bizden çok daha fazla kısıtlı olduklarını biliyoruz. Gerçekte, onların davranışlarıyla bizim davranışlarımız arasında hâlâ büyük bir benzerlik görülüyor.

Ayrıca, günümüz insanlarının cinsel potansiyeli araştırmak açısından çok daha şanslı ve bilgili oldukları açıktır. Güvenilir gebelik önleyici yöntemlerin bulunması, istenilmeyen gebelik korkusunu önemli ölçüde azaltmış, hatta bir kenara atmıştır. Kadının ekonomik ve resmi özgürlüğü, kadın erkek ilişkilerini daha saygıdeğer bir konuma getirmiş ve kitle iletişim araçları, genç olsun yaşlı olsun, her iki kesimden insanların kendilerini cinsel olarak kabul edip anlaması için kesin ve sürekli bir bilgi akışı sağlamıştır.

Herkesin en uygun cinsel tercihi yapmasını yine o kişiye vererek, cinsel davranışları zorla tek bir standart çerçevesine sıkıştırmayıp, aşkın gelişebilmesi için hoşgörülü bir ortam sağlayarak, bu ve benzer gelişmelerin eninde sonunda gerçekleşebileceğini umabiliriz.

Aşağıdaki sayfalarda cinsel etkinliğin dört temel tipi üzerine bazı genel bilgiler verilecek ve çok yaygın cinsel tekniklerin kısa bir tanımı yapılacaktır. (Bu terimlerin toplumsal anlamı daha derin bir biçimde «Uyumculuk ve Sapkınlık» bölümünde tartışılacaktır.)

KENDİ KENDİNİ UYARIM

İnsanlar (ve pek çok hayvan) bir eşle birlikte olmadan da cinsel olarak uyanabilir ve pekâlâ orgazma ulaşabilirler. Böyle kendi kendini uyarım herhangi bir yaşta olasıdır. Uyarım, mastürbasyonla istemli olarak sağlanabildiği gibi kişi uykudayken, istemdışı da olabilir. Özcesi, bedenimiz her zaman başkalarının yardımı olup olmadığına bakılmaksızın kendi kendine cinsel tepki yeteneği gösterir.

Geçmiş zamanlarda istemdışı orgazmların, çoğunlukla gece uyurken ziyarete gelen bir melek, bir ruh ya da bir kötü ruh tarafından yapıldığı düşünülürdü. Ortaçağlarda ise bir karabasan gibi görünerek (bir kadının üzerine ya da erkeğin altına yatarak), gece iyi Hıristiyanların bizzat şeytan tarafından uyarıldığına inanılırdı. İşin ilginç yanı, Yahudi ve Hıristiyan din otoriteleri, kadının kendiliğinden orgazmıyla erkeğinkinden çok daha az ilgilenirlerdi. Bunun bir nedeni, onların düşüncesine göre erkeğin menisinin

üremeyle ilgili olduğudur kuşkusuz. Bu ortaçağ hekimleri de, meninin, insanın yaşamını sürdürebilmesi için kandan daha önemli olduğunu söylüyorlardı; onlara göre meni, sanki bir bengisu idi. Bu nedenle aşırı boşalmalar bedeni zayıflatırdı. Meni yitimi yalnızca özel koşullar altında sağlıklıydı, tıpkı zorunlu kan kaybının yalnızca belirli bir hastalığın tedavisinde gerekli olabileceği gibi. Kadınlar, meni türünden herhangi bir sıvı boşaltmadıklarından, bütün bunlar onlarla ilgili değildi, zaten onların orgazmına da pek önem verildiği yoktu.

Meninin boşa gitmesi olasılığı üzerine Yahudi-Hıristiyan ilgisi aynı zamanda erkek mastürbasyonu üzerinde genel bir hoşnutsuzluğa da ulaşıyordu. Kutsal Kitabın hiçbir yerinde mastürbasyonun sözü bile geçmezken, haham öğretileri bunu büyük bir günah olarak yorumluyor, en azından bir Talmud'da ölümle cezalandırılması gereken bir suç olduğu belirtiliyordu. (Niddah, 13 a). Daha sonra Hıristiyanlar, bunu olumsuz bir Yahudi tutumu olarak kabul ettiler.

Ortaçağ Avrupasında mastürbasyon hâlâ çok önemli bir sorun gibi görünmüyordu. Çok değişik tövbeler edilerek cezalara uğranırken bir yandan da dönemin öbür düşsel ve pastoral yanlarında bundan hiç söz edilmiyor ya da onun belli belirsiz bir döneme ait olduğu söyleniyordu. 16. yüzyılda görülmeye başlayan yaygın ilmihallerde (soru ve yanıtlarla öğretme) bile konu üzerine herhangi bir şey yoktur. İlk bakışta bu yok sayma acayip görünebilir, ancak ortaçağda cinselik kavramının nispeten dar kapsamlı olduğunu anımsarsak konu kendiliğinden anlaşılabilir. Dahası, o zamanlar, çok terim de bilinmiyordu. İnsanlar aşk, arzu ya da Venüs'ten söz ediyorlardı ve cinsel etkinliğin yalnızca bir türünü tanıyorlardı. Tam anlamıyla cinsel ilişki; yetişkinler arasındaki birleşmeydi. Bu nedenle en azından kadınlar ve çocukların mastürbasyona ilişkin büyük bir suçluluk duygusuna sahip olmadıkları görünüyor, ancak bu yalnızca kaşınma ya da ovuşturmayla karşılaştırılınca, fiziksel gerginliklerin daha rahatlatıcı bir yolu olduğu düşünülüyordu.

Bunların tümü 18. yüzyılda değişmeye başladı. 1710'da İngiltere'de **Onania, ya da her iki cinsiyette tüm korkuların sonuçları ve öz kirlenimin iğrenç günahları kabul edilen ruhsal ve fiziksel öğütler** adlı, yazarı belirsiz bir el kitabı ortaya çıktı. Eski bir rahip olan yazar Bekker, sahte bir hekim görünümüyle meninin «boşa gitme» tehlikesi üzerine eski safsataları allayıp pullayıp yeniden okuyucularına aktarıyordu. O, bu davranışa kutsal kitapta kardeşinin dul karısını gebe bırakmayı reddettiği için Tanrı tarafından cezalandırılan Onan'a ithafen Onania adını verdi. Geleneğin bir gereği

olarak Onan, yengesiyle birleşti, ama gebelikten korunmak için geri çekme yöntemiyle herhangi bir olası gebeliği önledi (Yaradılış. 38: 8-10). Ne yazık ki Bekker'in safsataları ve yanlış noktalara götüren terimleri geniş bir yaygınlık kazandı. El kitabı hızla öteki Avrupa dillerine çevrildi ve sonunda 80'i aşkın baskısı yapıldı.

1760'ta Tissot adında İsviçreli bir hekimin, öncekinden çok daha etkin olan Onanizm ya da Mastürbasyonun Yol Açtığı Düzensizlikler Üzerine Tez'i basıldı. Yazar, mastürbasyonun yalnız bir suç ve günah olduğunu söylemekle yetinmeyip, aynı zamanda «halsizlik, görme bozukluğu, beslenme düzensizlikleri, iktidarsızlık... ve cinnet» gibi birçok önemli hastalığın doğrudan sorumlusu olduğunu açıklıyordu. Tissot'un başarısı görülmeye değerdi. Mastürbasyon üzerine en büyük otorite olduğu söylendi ve insanlığın bir velinimeti olarak dünya çapında övüldü, göklere çıkarıldı. Birkaç on yıl içerisinde onun görüşleri resmi tıp doktrini haline geldi. Batı dünyasındaki tüm hekimler artık hemen hemen her bedensel sorunun kökeninde mastürbasyonu bulmaya başladılar.

1812'de Amerikan psikiyatrisinin babası olarak bilinen Benjamin Rush'un, **Akıl Hastalıkları Üzerine Gözlemler ve Tıbbi Sorunlar** adlı kitabı basıldı. Mastürbasyonun her yerde zararlı etkileri olduğu kabul ediliyor ve bunların sayısı giderek artıyordu. Rush'a göre onanizm, salt cinnete neden olmakla kalmıyor, aynı zamanda, meni zayıflığı, iktidarsızlık, idrar zorluğu, bellek yitimi, hazımsızlık, omurilik zayıflaması, sara, baş dönmesi, görme bulanıklığı, aptallık, hastalık kuruntusu ve ölüme neden olabiliyordu.

Bu örnekler de gösteriyor ki, mastürbasyon şeytanına karşı çıkan ilk modern savaşçılar hekimlerdi ve tartışmaları çoğunlukla tıbbiydi. Bu hekimler, kısa bir süre içinde başka «aydınlanmış» eğiticiler tarafından desteklenir oldular. Ayrıca kilise de yardımlarını esirgemedi. Örneğin, bazı rahipler kutsal yazılarda mastürbasyona başvurmayı öğütleyebilecek tek bir satırın bile olmadığına dikkat çektiler ve buna dayanarak mastürbasyonu mahkûm ettiler. Böylece, kutsal kitapların zinaya karşı buyruklarının çok daha geniş ve yeni bir yorumu ortaya çıktı. Bununla birlikte, sonunda bu uygulama daha kötü boyutlara ulaştı. Daha ayrıntılı bir cinsel eğitim isteniyor ve özellikle genç ve günahsızlara önceden hiç duymadıkları günahların hemencecik anlatılması gerekli görülüyordu. Dahası, mastürbasyonu eksiksiz tanımlamak öyle kolay görünmüyordu. Yine de terim ilkönce yetişkin erkeklere uygulandı. Ayrıca kadınlar ve çocuklar için mastürbasyon yeni sayılırdı. Hatta, dönemin mastürbasyona karşı yazılmış kitaplarında, konunun herkesin anlayabileceği bir açıklıkla verilememiş olması bunun bir kanıtıdır. Ama

rahipler bile ilk isteksizlikten sonra mastürbasyonun tehlikelerini yeterli ölçüde tanımada «ilerici» oldular ve yakında herkes bu tehlikenin gerektirdiği çok çarpıcı ve alışılmamış korunma ölçülerini uygulamaya ikna edildi.

Böylece tıp tekrar bir noktaya dikkat çekti. Her şeyden önce, mastürbasyoncuların nasıl keşfedileceğini biliyordu. Genel duygusuzluk ve uyuşukluk, donukluk ya da aldatıcı gözler, soluk bir ten, gevşek bir duruş ya da titreyen eller 'kendini suistimal' sırrının belirtileriydi. Ne zaman bu belirtiler görülürse tam bir araştırma sırada bekliyordu. Bereket versin, çoğunlukla kanıtlarla ansızın yüzyüze gelmesi suçluyu tam itirafa zorluyor ve artık olgular sıralandıktan sonra sağaltım (tedavi) başlıyordu.

18. yüzyılda müzmin bir mastürbasyona çok kere özel bir beslenme kürleri uygulanıyordu. (Farklı doktorlar -ki şişmanlarla uğraşan çağdaş meslektaşlarına hiç benzemiyorlardı- farklı beslenme kürleri öğütlüyordu.) Ayrıca kalın sağlam bir yatak, ince bir battaniye, soğuk suyla sıkça yıkanma ve düşük sıcaklıkta bir odanın bu huyun kırılmasında yararlı olacağına inanılırdı. Ek olarak, pratik ve sade giyinmek de gerekliydi. (Hatta erkekler için pantolon giymeme kampanyası bile vardı. Pantolunun cinsel organları çok sıcak tuttuğu ve tahrik ettiği söylenirdi.) Sonunda hastanın kesin bir denetime gereksindiği apaçık ortadaydı.

Bu nispeten zararsız tedavi, 19. yüzyılda daha acımasızca ve inceden inceye ele alınmaya başlandı. Psikiyatristler cinnete neden olan mastürbasyonun özel, kabul edilemez bir tür olduğu sonucuna vardılar. 1867'de zamanın en büyük İngiliz psikiyatristi olan Henry Maudsley açıkladı bunu ilk kez.

Mastürbasyon, adam öldürme ve intihar etme isteği, gece karabasanlarıyla akıl yetersizliklerinin ilk ve daha sonraki aşamaları, düşünce dengesizliği karşılığı ve en uç duygu sapıklığı tarafından «karakterize» ediliyordu. Başka bir deyişle, mastürbasyon yapanlar bir anlamda deli katillerdi ve yapılacak en sağgörülü şey, onları bir yere kilitlemekti.

Mastürbasyonal cinnet daha kötü bir aşama oluyordu. Zaten bundan sonra hastaya onulmaz, derdine deva bulunmaz gözüyle bakıldı. Tüm tıbbi bilimlerin gerçekten yapabildiği, hastalığın ilkönce gözlenmesi ve sonradan önlenmesi için üzerinde yoğunlaşmaktı. Bu yüzden anababalara, çocuklarının yatarken ellerini yatağın yanlarına bağlamaları ya da parmakları dikenli

eldivenler giydirmeleri öğütlendi. Cinsel organlara ulaşılmaması için özel bantlar ve bekâret kemerleri kullanıldı.

İnsanları kendilerine zarardan «korumak» için usta hekimler tarafından akıl almaz teknikler geliştirildi. (Bu acayip keşiflerden biri de sertleşme dedektörü idi. Bu dedektör, çocuklar uyurken penisleri sertleştiğinde gerekli yerlere koyulan zillerle anababayı uyarıyordu.) Sonunda her şey başarısız kalınca, çözüm ameliyatlara bırakılıyordu. İçlerinde çok yaygın olanları erkeklik organlarının sıkıştırılması (yani derinin altına metal bir halka konularak ereksiyonu önlemek) ve kadınlarda klitorisektomi adı verilen, klitorisin kesilmesiydi. Bununla birlikte cinsel organların dağlanması, sinirlerin öldürülmesi ve hatta iğdiş etme (hadımlaştırma bile) bazen gerekli görülüyordu.

Tüm bu mekanik araç ve ameliyat işlemlerinin kesin olarak cinsel organlar ve işlevleri üzerinde yoğunlaştığını söylemek bir an bile gereksiz. Böylece, «hastaların» sorunlarını unutması bir an için hemen hemen olanaksız hale geliyor; küçük bir merak, sonra, birçokları için mastürbasyona ilgi tam bir sabit fikre dönüşüyor. Kişi, mastürbasyonun bir ceza olarak önlenmesini yani bunun için açık, tehlikeli ve yararsız «tedaviyi» yürüten otoritelerin öyle çok ilgilenmediklerini hisseder ama yardım edemez. Onların talihsiz kurbanları, öte yandan bu cezalandırmayı kabul etmeye garip şekilde istekli görünür. Hatta bu suçtan kurtulmuş bazı kişiler intihar ederek ya da bir yerini keserek kendi kendilerini cezalandırmışlardır.

Bugün akıllı bir insanın nasıl böyle tutumlar geliştirebileceğine şaşar kalırız. Aslında birazcık sağduyu, insan ve hayvanların basit gözlemi, mastürbasyonun cinsel ilişkiden bir farkı olmayan evrensel ve zararsız bir pratik olduğunu anlatabilirdi.

Özcesi, mastürbasyona karşı yürütülen tıbbi tartışmalar baştan itibaren geçersiz ve mantıksızdır. Oysa kimi açıklamalara körü körüne inanılıyordu.

Mastürbasyona karşı yürütülen bu fütursuz kampanyanın gerçek nedeninin aşırı iffet taslamaktan ileri geldiği görünüyor. Hepsi de orta sınıfın üyeleri olmakla dikkat çeken doktorlar, eğitmenler ve rahiplerin, yani bu kampanyanın baş aktörlerinin biraraya gelmesi az bulunur bir rastlantı. Biz bu kitabın önceki bölümlerinde Avrupa ve Amerika'da yükselen orta sınıfın, çocuk ve yetişkinlerin tedavilerini nasıl etkilediğini ve bunun insan vücudu ve işlevlerinde nasıl bir değişmeye yol açtığını anlatmıştık. (Ayrıntılı bilgi için

«İnsan Vücudu», «Bebeklik ve Çocukluk» ve «Delikanlılık»ın girişine bakınız.) Burjuvazinin, insanın vücuduna ve işlevlerine bakışı özellikle ekonomik ve çok yetenekli, işlemesi gerekli bir makine, bir iş aleti biçiminde ortaya çıkıyor. Aylaklık, yeteneksizlik ve kötülük şimdi en büyük kusur, ayıp olarak görülen eski ve ortaçağa küçük bir ilgiden ileri gelmektedir.

Çocuk üretip işgücünü artırdığı sürece cinsel etkinliğe izin verilebiliyordu. Oysa amaçsız, salt cinsellik, hâlâ tehlikeli ve yıkıcıydı. Kendi kendine doyum bir eşin işbirliğini bile istemediğinden, özel bir tehdit anlamına geliyordu. Dahası, mastürbasyon, her yaşta erkek ve dişilere, toplumsal sınıflara, vücutlarını aynı zamanda bir zevk aracı olarak kullanabileceklerini hatırlatıcı bir rol oynadığı içindir ki, vücudun bu şekilde kullanımı anlamsızdı, saçmaydı ve bu konuda hoşgörülü davranılamazdı. Böylece mastürbasyonun tehlikeleri üzerine yalancı bilimsel kuramlar, genelde üretimsel olmayan cinsellik üzerine artırılan baskının haklı ve akılcı gösterilmesi çabasından başka bir şey değildi.

Bu baskının, aynı zamanda Batıda sanayileşmenin başlangıcıyla, disipline sokma, yani uysal işçiler yaratma istemi ile bağlantılı olduğu açıktır. Bu nedenle mastürbasyon yapanlara karşı en büyük zulümler ve cezaların Viktorya dönemi yaklaştığında arttığına şaşmıyoruz. Yalnız çoğu Batı toplumunda 19. yüzyılın sonlarına doğru sanayileşmenin tamamlanmasıyla yeni dönemin bolluklarından zevk alma dönemine girildi. Buna koşut olarak da yavaş bir cinsel liberalleşme başladı.

Böylece son yüzyıllarda mastürbasyona karşı kaba psikiyatrik tutumlarda hafif bir yumuşama gözlenebilir. İlkönce, kimi psikologlar daha çok bir kişinin deliliğinin sonucu olup olmadığına merak duymaya başladılar. Sonra herhangi bir bağ olmadığına inandılar. (Kendini aşağılama ya da suistimal, belki de yalnız «kötü bir huyun» ya da «engellenmiş bir gelişmenin» belirtisiydi.) Mastürbasyonun hâlâ en azından erkekler için potansiyel olarak zararlı olduğu düşünülüyordu. Bazı doktorlar gençlerin uygun fiziksel gelişimlerinin, menilerinin korunmasına bağlı olduğunuda ve bu nedenle onun boş yere kullanımıyla vücudun zayıflayabileceğinde ısrar ettiler.

Doğal olarak bir süre sonra bu kuramlar da kanıt yetersizliğinden başaşağı gitti. Daha sonra hiç değilse mastürbasyonun «aşırı» yapılmaması biçiminde geri çekilmiş bir uyarıma dönüştü bu girişimler. Ancak «aşırılık» hiçbir zaman açıkça tanımlanamadığından bilimsel bir kanıt sunulmuş olunmu-

yor, ama herhangi bir olası mastürbatöre de engel olunuyordu bir yandan. Bununla birlikte, modern seks araştırmaları konuya bir açıklık getirdi: Mastürbasyon herhangi bir fiziksel ya da ussal zarar yapamaz ve «aşırılık» görece bir terimdir. Bazı insanlar hiçbir zaman mastürbasyon yapmamışken, bazıları onlarca yıl günde birkaç kez mastürbasyon yapmıştır ve onun davranışı tıpkı öbürlerininki gibi «doğal», «normal» ya da «sağlıklıdır.»

Ne yazık ki bu olumsuz olguların basit bir şekilde anlatılması yüzyılları kapsamakta. Bugün bile birçok insan mastürbasyon konusundaki korku ve kuşkusunu atabilmiş değil. Gerçekte bu insanlar bu korkularına da kesin bir neden bulamıyorlar, ama ondan da bir türlü kurtulamıyorlar nedense. Üstelik eğitim üzerine yazılarıyla tanınan yazarlar da mastürbasyona hâlâ «verimsiz», «yaratıcı olmayan» ve «asalak» bir duygu gibi suçlamalar getiriliyor. Bu yazarlar mastürbasyonun herhangi bir fiziksel zarar veremeyeceğini kabul ediyorlar, ama herhangi bir aşırılığa dönüşebileceği ya da kumara zorlayacağı türünden uyarılar yapmaktan da geri kalmıyorlar. Kimi yazarlar da mastürbasyonun kişiyi belli belirsiz bencilliğe, yalnızlığa ya da karşı cinsten nefret duymaya sürükleyebileceğini yazıyorlar.

Bu ve benzeri boş inançlar, toplumda varolan geçmişin cinsel baskısından kendini tam anlamıyla kurtaramadığı içindir ki etkilerini sürdürebiliyor. Bununla birlikte, gelecekte pek çok insan, mastürbasyonu erotik potansiyelinin gelişmesine yararı olacak ve yaşamlarını zenginleştirecek bir cinsel etkinlik biçimi olarak görmeyi öğrenecektir.

UYKUDA ORGAZM

İnsanların uykudayken de her zaman cinsel tepkilerini gösterebildikleri bilinegelmiştir. Belirli kültürel ve tarihsel dönemlerde insanlar bu yetiyi yalnızca erkeklere özgü sanıyordu. Örneğin, kutsal kitap bize, eski Yahudiler arasında, uykusunda orgazm olan bir adamın ruhunu arındırmak için bir banyo yapması gerektiğini aktarır. İstemdışı meni boşaltması «pislettiğinden» dolayı «kirlenme» diye tanımlanır. (Leviticus 15: Deuteronomy 23) Kadınların bununla karşılaştırılabilir bir gereksemesi yoktu. Kadınlar herhangi bir şey boşaltmadığından, hiç kimse onların kendiliğinden orgazmına dikkat etmiyordu. Hatta, daha yakın zamanlara kadar Yahudi-Hıristiyan kültüründe dinsel ve tıbbi otoriteler konuyu yalnızca «gece kirlenmesi» ya da «gece bel gelmesi» başlıkları altında tartışırdı. Yüzyılımızın yarılarından hemen

önce Kinsey ve yardımcıları cinsel boşalımların bu tiplerinin sıklığına ilişkin güvenilir istatistiksel araştırmalar ortaya koyana değin durum pek değişmedi. Bu araştırmalar uykuda yalnız erkeklerin değil, aynı zamanda kadınların da orgazm olduğunu gösteriyordu. (Kadınların orgazm yüzdesi daha düşük oluyordu.) Sonuç olarak Kinsey, «gece kirlenmesi» yerine «gece rüyaları»nı söz konusu etti. Bu, her iki cinsiyet için geçerli olan bir terimdi kuşkusuz. Oysa, bu terim aynı zamanda orgazma ulaşmayı söz konusu etmiyordu. Öteki seks araştırmacıları konuyu daha da kesinleştirmek için Kinsey'in terimine karşılık «gece orgazmı» (yani geceleyin olan orgazm) terimini ileri sürdüler. Ne yazık ki, bu yaygın terim bizi çok yanlış bir noktaya götürüyor. Çünkü bizim kültürümüzde birleşmeyle olanı da içeren çoğu orgazmlar gece olmaktadır. Öte yandan, cinsel düşler pekâlâ bir öğle şekerlemesinde de olabilir (diurnal seks rüyaları). Tüm bunlardan sonra «uykuda orgazm» teriminin çok basit ve kesin bir anlamı olduğu görülüyor.

İstemdışı orgazmlar hemen hemen her zaman, özellikle erkeklerde cinsel düşler sonunda gerçekleşir. Bu düşlerde yakın akrabalarla, çocuklarla, hayvanlarla seks (grup seksi), teşhircilik ve kişinin uyanıkken hiç aklına getirmediği birçok başka etkinlikler gibi alışılmamış ve yasaklanmış davranışlar boy gösterirler. Bununla birlikte uyku sırasında bizim normal yasaklarımız ve kendimizi denetlemek için öğrendiklerimiz çok daha az etkili olur ve böylece bilinçsiz isteklerimizin çoğu zararsız ve simgesel bir kılıkla ortaya çıkmış olabilir.

Bilinç eksikliği aynı zamanda hesaba alınması gereken başka fenomenleri de gündeme getirir: Birçok insan (özellikle kadınlar) orgazma uykudayken çok daha hızlı ulaşabilirler.

Bugün, bu tür deneyimlere karşı dinsel ve tıbbi tutumlar genellikle çok hoşgörülüdür. Kimi Hıristiyan kiliseleri artık bu konularla ilgilenmeyi bırakmış ve Katolik kiliseleri de, yalnızca bilinçli olarak planlanan, hoşlanılan ya da memnun kalınan durumları günah saymaktadır. Belirli psikiyatristler de kadında istemdışı orgazmların bazı sinir bozukluklarının belirtisi olabileceğine dikkat çekmiş, ancak bu arada bu ilginç görüş tümüyle çürütülmüştür. Bunun yerine şimdi uykuda orgazmın gerekli ve sağlıklılık ifadesi olduğu ve cinsel perhizin doğal bedelinin karşılanması biçimi diye bir görüş yaygınlaşmıştır. Başka bir deyişle, bilinçli herhangi bir cinsel etkinlik göstermeyen kişilerin, orgazmı, bu gereksinmeleri karşılamak üzere uyurken buldukları

doğal bir çözüm olduğu varsayılır. Bununla birlikte bu yaygın varsayım yanlış olarak niteleniyor. Örneğin, Kinsey'in bulgularına göre, haftada bir kez birleşme yoluyla, ansızın birkaç orgazma ulaşma şansını yitiren kadınlar, yılda ancak bu sayının biraz daha fazlası orgazmı olabiliyor uykusunda. İşin doğrusu, bazı kadınların istemdışı orgazm sayısı, ancak onların istemli orgazmları fazlalaştığı zaman artış gösteriyor. Özcesi, uyku sırasında orgazm bir insan bedeninin olası doğal işlemidir, ama bilinçli cinsel etkinliğin karşılığı değildir.

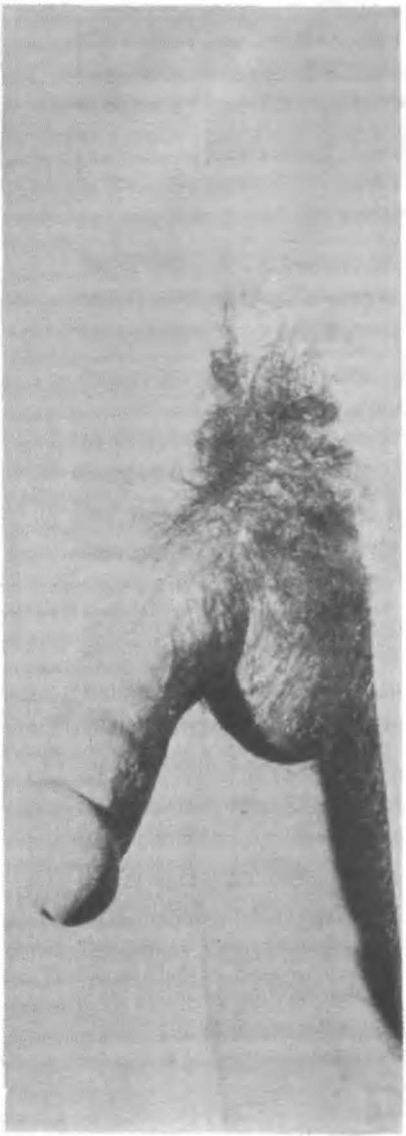
MASTÜRBASYON

Mastürbasyon sözcüğü Latince elle kirletme ya da elle bozmak anlamlarına gelen masturbare fiilinden türemiştir. (Yani manus = el, stupare = pisletmek ya da turbare = bozmak). Terim, İngilizceye yaklaşık 200 yıl önce girmiştir. Bu zamandan önce insanlar, «gençlik tutkuları» ya da «tek başına zevk» gibi daha az belirli başvurular ve tanımlar kullanırdı.

Oysa, bugün «mastürbasyon» sözcüğü çoğu Avrupa dillerinin bir parçası olmuş ve mesleksel el kitaplarında tüm öteki tanımlarıyla birlikte yer almıştır. Koşulların gereği olarak biz bu kitapta herhangi bir seçim yapmadık, ama en yaygın kullanımı yeğledik.

Kadın olsun erkek olsun, ellerini kullanmaksızın da mastürbasyon yapabildikleri için bu terimin gerçekte tümüyle belirsiz ve yanlış yollara götürebildiğini ortaya koymak önemlidir. Bu nedenle, çağdaş seks araştırmacıları, mastürbasyondan söz ettiklerinde onu «bir cinsel tepki üreten istemli fiziksel kendi kendini uyarım» olarak değerlendiriyorlar. Böyle isteyerek uyarım çok farklı biçimler alabilir. Bu hareketin birçok biçiminde yine eller kullanılır kuşkusuz. Bu çerçevede erkekler orgazma ulaşıncaya değin kendi penislerini elle okşayabilir, ovabilir ya da sıkabilirler. Aynı zamanda bir ellerini vücudun öteki erojenik bölgelerini uyarmak için kullanabildiklerinden, yine cinsel uyanışı artırmak için torbalarını okşayabilirler ya da tek parmaklarını anüsten içeri sokarlar. Kimi seyrek durumlarda erkeklerin uyarmak amacıyla sidikyoluna tel gibi katı bir nesneyi soktukları görülmüştür. (Son pratiğin potansiyel olarak tehlikeli olduğu hatırlatılmayacak ölçüde açıktır.) Yakın zamanlarda ise marketlerde, erkekler için mekanik ve hatta elektrikli mastürbatörlerin satıldığı görülmüştür. Penisi saran ritmik bir hava akımı veren bu aletler bedensel sorunları olan erkeklerde belirli bir tedavi

için kullanılabilir. Bununla birlikte bu aletlerde geleneksel mastürbasyon biçimlerinden çok farklı şeyler olabileceğini göstermiyor. Üstelik bunlar oldukça pahalıdır.

ELLE UYARIM

Öte yandan kadınlar aynı zamanda bir ya da her iki elini kullanabiliyorlar. Çok kere tüm vulvayı uyarıyor ya da incitmeden klitorisi okşuyor ve küçük dudağı ovuyorlar. Kimi kadınlar da aynı anda memeleriyle oynuyor ve kimi durumlarda yalnız meme uyarımlarının orgazma götürdüğü oluyor.

Ellerini kullanma yerine kimi kadın ve erkeklerin aynı zamanda cinsel organlarını yastık, havlu, yorgan ya da yatağa sürterek orgazma ulaştıkları görülüyor. Hatta bazı kişiler bisiklet sürerken bile orgazma ulaşıyor. Kimi kadınlar bacaklarını ileri geri ritmik bir hareketle birbirine sürterek mastürbasyon yapıyorlar. Belirli örneklerde de, yalnızca ritmik kas gerilimleri orgazma yol açabiliyor.

Birçok erkek, mastürbasyon sırasında, vajinasına silindirik katı bir şeyler ya da parmaklarını sokan bir kadın imgeler. Ancak, nispeten çok az sayıda kadın öyle yapar. Bir kere vajina duvarlarının sert sinir uçları içermesi nedeniyle kadın bir duygulanma göstermez. Üstelik çok daha duyarlı ve heyecanlandırıcı kadın cinsel organları, klitoris ve iç dudaklardır.

Ancak kimi kadınların, öteki dış cinsel organlarını daha kolay uyarabilmek amacıyla bir parmaklarını vajina ağzına soktukları durumlar da vardır.

Vajina içlerine değişik nesneler sokan kadınlar çok kere bunu yalnızca erkeğin zevklenmesi ve hoşlanması için öyle yaparlar. Bu iş için kullanılan nesneler mum, salatalık ya da muz gibi kolay bulunur maddelerdir. Bununla birlikte, bugün marketlerde (ABD) kadınlar için mastürbasyon aygıtları da satılmaktadır. Bunlar içinde en çok bilineni dildo adıyla bilinen yapay penistir. (Dildo sözcüğü, olasılıkla İtalyanca diletto = zevk veren'den geliyor) dildolar tahta kauçuk ya da plastikten (bazılarının içi ılık suyla doldurulabiliyor) yapılıyor. Bundan başka yakın zamanda ABD'de penis görünümlü elektrikli vibratörler piyasaya çıkmış bulunuyor. Japonlar da «ben-wa» ya da «rin-no-tamo» denilen başka bir aygıt geliştirdi. Bu aygıt iki yuvarlak metal top içermekte. Toplardan biri daha küçük. İki top vajinaya sokuluyor ve bir tamponla belirli bir yerde kalmaları sağlanıyor. Kadının normal bedensel hareketleri sonunda toplar birbirine çarpmaya başlıyor ve bunun sonucunda kadının tam pelvik bölgesini saran hoş bir titreşim doğuyor.

Bununla birlikte, bu aygıtın çok daha fazla cinsel uyarıma ya da orgazma neden olup olamayacağı kuşkulu. Bir kere, toplar hiçbir zaman klitorise temas etmiyor ve vajinanın kendisi gerçekte sinir uçları içermiyor. Vajinanın

yalnızca dış kısmının üçte biri cinsel uyarım karşısında daralıyor (orgazm düzlüğü). Sonuç olarak, kadının dış cinsel organları üzerinde kullanılan bazı elektrikli vibratörler ya da masajörler de (masaj makinesi) vardır. Böyle bir vibratör genellikle plastikle kaplanmış küçük bir elektrikli motor ve titreşimli sürtme aletlerinden oluşmaktadır. Sürtme aleti, vajinaya sokulanla başarılandan çok daha etkin bir cinsel uyarım sağlayabilen vajina açıklığı ve klitoris yakınına yerleştiriliyor. (Ayrıntılı bilgi için «Kadında Cinsel İşlevsizlik – Orgazm Yokluğu» bölümüne bakınız.)

Dişi ve erkek, daha bebeklik çağında, kendi kendine mastürbasyon yapmayı öğrenebilir. Öteki organlarıyla oynadıkları gibi cinsel organlarla kendiliğinden bir temasla bebekler bazı hoş duygular algılar ve bu deneyimlerini yinelemeye çabalarlar. Bununla birlikte bilinçli ve düzenli mastürbasyona delikanlılığa kadar rastlanmaz. Oğlanlara çok kere nasıl mastürbasyon yapacağı başkaları tarafından öğretilir, ya da mastürbasyon sözünü konuşmalarda işitirler.

Oğlanlar, kızlara göre çok daha açıkça cinsel konuları tartışıyor göründüklerinden, çoğunlukla ilk yaşlarında bir hayli cinsel bilgi kazanırlar. Kızlar ise mastürbasyonu daha çok yalnız başlarına ya da rastlantısal olarak öğrenirler. Bazılarında bir oğlanla «sınırlı» sevişme anlatılır ve bazıları da bu konuyu kitaplar ve dergilerde okur. Yaptıklarının ne anlama geldiğini bilmeden yıllarca mastürbasyon uygulayan kızlar bile vardır.

Birçok seks kılavuzunda (bazı tıbbi metinlerde bile), mastürbasyondan hemen hemen bir delikanlı işi olarak söz edilir. Oysa gerçek durum, bunun birçok yetişkin tarafından da (aralarında evliler de olmak üzere) uygulandığıdır. Özellikle yalnız yaşadıkları zaman yaşlı erkek ve kadınlar, mastürbasyonla kendi kendilerini yeniden kazanmayı düşünürler. Bu ve birçok durumlarda mastürbasyon, gerilimi azaltmak ya da boşalmak için cinsel ilişki yerine geçecek çok doyum verici bir çözüm yerine geçebilir. Mastürbasyon sırasında beden gözden geçirilir, imgelem uyarılır ve cinsel kapasite canlı tutulur.

Toplumumuzda hâlâ mastürbasyonun olası yararlarından tam verim alanlar iyi eğitim görmüş kimselerdir genellikle. Aşağı düzeyde eğitilmiş birçok insan birleşme dışında kalan öteki şeyleri ahlaksız, uygunsuz ya da sağlıksız bile bulduğundan, artık mastürbasyon yapmayı açıkça bırakmış

görünüyor. Öte yandan işe yüksekokul öğrencileri, mastürbasyonun sağlığa zararlı olmadığını biliyor ve gerçekte yararlı ve tedavi edici olduğunu görebiliyor. Dahası, iyi eğitim görmüş başka kişiler de normal olarak daha cazip ve kendisini sevindirebilecek cinsel fantezileri büyük bir merakla denemeye başlıyor.

Biz, toplumumuzda, onlu yaşlardaki gençlerin mastürbasyonu yaygın kullandıklarını, hatta bir kısmının bunu tek cinsel çıkış yolu olarak gördüklerini biliyoruz. Bu mastürbasyonun yalnızca delikanlılık dönemi için «uygun» olduğu ve insanın cinsel gelişmesinin ilk aşamalarının tipik bir örneği sayılabileceği anlamına gelmez. Bu demektir ki, delikanlılar cinsel ilişki için yeterli şansa sahip değildir. Öte yandan cinsel bir eş bulamadıkları zaman mastürbasyon yapan yetişkinlerin, olgun olmadıkları şeklindeki bir duyguya kapılmaları için bir neden yoktur.

KARŞICİNSEL İLİŞKİ

Sözlük anlamı olarak İngilizce ilişki sözcüğü (Latince intercuro: araya girmekten geliyor), kişiler arasında herhangi bir iç değişim ya da iletişimi çağrıştırabilir. Böylece kişi genelde ya da özele indirgendiğinde toplumsal ilişkiden, birbirlerine göz kırpan insanlar arasındaki görsel ilişkiden, birbirleriyle konuşan insanlar arasındaki sözsel ilişkiden ve el sıkışan insanlar arasındaki el ilişkisinden söz edebilir. Bununla birlikte, bugün birçok doktor, avukat ve öteki mesleklerden olanlar, terimi çok dar bir anlamda kullanır. Bu kitap eskiden söz ettikleri zaman, yalnızca iletişimin özel bir türünü kastederler: Cinsel ilişki. Hatta çoğu zaman cinsel ilişki teriminden de yalnızca özel bir ilişki türünü anlarlar: Birleşme (cinsel birleşme).

Ne yazık ki zamanımızda, bu dar mesleki kullanış genelde geniş yaygınlık kazanmıştır. Örneğin, çoğu yaygın el kitapları sevişmenin bütün türleriyle pettin (aşk yapmanın son aşamasında penisin vajinadan geri çekilmesini içeren bir sevişme türü) birleşmeyi ayırt ediyor. (Ayrıca cinsel yakınlık biçimlerinin tümü ayrı ayrı adlandırılıyor.) Aynı zamanda «önceki oyun»dan «aşk için ön oyun»dan önce gelmesi gereken ve «sonraki oyun»la sonraki çarpıcı ilişkiler açıklanıyor. Özcesi, yalnızca penis ile vajina arasında olduğu düşünülen ilişkiler kendilerine özgü, çok değişik dillerde açıklanabilirler.

Ancak bu da dar görüşlü bir bakıştır. Gerçekte kitabımızın ilk bölümünde gördüğümüz gibi, insanın cinsel tepkileri tüm vücudu kapsar ve orgazma da birçok değişik yollarla ulaşılabilir. (Bkz. «Erkeğin Cinsel Tepkileri» ve «Kadının cinsel Tepkileri».) İstatistiksel konuşursak, birleşme, cinsel ilişkinin pekâlâ en yaygın biçimi olabilir. Ancak bu, cinsel ilişkinin biricik yolu olduğu anlamına gelmez. Hatta birçok erkek ve kadının en hoşlandığı ilişki biçimi bile olmayabilir. Bundan başka, belirli sakatlıklar, yaralar, hastalıklardan dolayı birleşmeyi başaramayan sayısız kişi vardır ama gene de çeşitli cinsel ilişkilerle doyuma ulaşabilmektedirler.

Birleşme, kuşkusuz cinsel ilişkinin döllenmeyle sonuçlanan tek biçimidir ve kültürümüzde bu nedenle her şeyin üstünde tutulmaktadır. Hıristiyan ve Yahudi dinsel geleneklerinde seks ve döllenmenin birbirinden ayrılmayacağı biliniyor. Birçok cinsel etkinlik, tüm doğallığına karşın, gebelikle sonuçlanmıyorsa, günah kabul ediliyor ve böyle bir hevesinde kırılması öngörülüyor. Sonuç olarak, çoğu Batı ülkesinde günah, aynı zamanda bir suç sayılır oldu. Birleşmesiz ilişkiler ciddi bir kusur olarak görülüyor ve bunun cezası da çok şiddetli olabiliyordu. Sonunda çağdaş psikiyatristler, birleşmeyi öngörmeyen herhangi bir cinsel etkinliğe girişen yetişkinin akıl hastası olduğunu ya da en azından «olgun olmadığını» açıklayarak, suçu bir hastalığa dönüştürdüler. (Daha ayrıntılı bilgi için «Uyumculuk ve Sapkınlık»a bakınız.)

Bugün, birleşme dışındaki tüm cinsel ilişkilere karşı olan tutumların birçok canlının her yönden yoksullaşmasına, kısırlaşmasına yol açtığını anlamaya başladık. Hatta penisle vajinaya aşırı önem verip vücudun öteki erojenik bölgelerini önemsiz saymanın, gerçekte erkek ve kadınları duyarsızlaştırdığı, böylece de onları normal cinsel işlevini önlediği konusunda kuşkulanır olduk. (Bkz. «Cinsel Yetersizlik»)

Bu olgu, birleşme öncesi aşk oyunları ve sevişmenin seks uzmanlarınca gerekli görüldüğünü vuruluyor. Bununla birlikte anlayışlı kişiler bile gerçek sorunu tanımakla başarılı olamıyorlar. Birleşme, cinsel ilişkinin nihai ve en yüksek biçimi olarak tanımlandığında, öteki tüm cinsel ilişki biçimlerinin alt kategorilere gireceği açıktır. Bunlar, «çeşitler» ya da «esas olanın yerini tutanlar» diye kabul edilir ve asıl işlevi de her zaman «ana olay»a bir «giriş» ve «sonuç»un türleri olarak görülür. Başka bir deyişle, çiftler hâlâ birleşmeye gitmeyi deneyerek, cinsel deneyimlerini doğrulamaya zorunluymuşlar gibi hissederler kendilerini. Bu çiftler cinsel ilişkilerini yapılan işlere, kısımla-

ra, yükselen aşamalara bölmeye devam ederek tam erotik potansiyellerini geliştirmeden bırakacaklardır. İşte bu nedenle biz, kitabımızda öteki seks kılavuzları ve evlilik el kitaplarının standart yaklaşımlarını izlemedik. Ancak konuyu daha benimsetmek yerine, çok basit bir tanımla başlıyoruz işe.

Cinsel İlişki, Bir Cinsel Tepki İçeren Kişilerarası Herhangi Bir İletişim Biçimidir.

Böyle bir iletişimin birçok farklı yolu vardır kuşkusuz. İnsanlar birbirleriyle kucaklaştıklarında, öpüştüklerinde, birbirlerinin gözlerine baktıklarında ya da telefonda konuştuklarında, birbirlerine cinsel bir tepki gösterirler. Başka bir deyişle onlar öteki cinsel organlarla hiçbir zaman temas etmeyebilir, hatta doğrudan fiziksel bir ilişki kurmazlar, ancak iç değişimler ve cinsel doyumsamaların karşılıklı algılanması sürdükçe gerçek anlamda bir cinsel ilişkiden söz edilebilir.

Rahiplerin, doktorların ve avukatların insanların birbirleriyle olan aşklarını ille de belirleme, sınıflandırma ve kategorileştirme çalışmaları olmasaydı, sorun bundan ibaret olacaktı. Doğal olarak her meslek disiplini, kendi olguları, ilgileri ve mesleki jargonundan hoşlanan herhangi bir kimsenin kolayca önce sürebileceği türde terimlere sahiptir. Yani olasılıklar gerçekte sonsuzdur. Doğrudan fiziksel temas olmadan yapılan ilişkiler bile kendi içinde alt kategorilere bölünebilir. Örneğin, açık saçık bir telefon konuşmasıyla uyarılan bir kişinin ve konuşmacıyı gerçekten cesaretlendirenin, bir sözsel ve işitsel ilişki gerçekleştirdiği söylenebilir. Aynı yolda bir teşhirci ve onu izlemek zorunda kalan bir yolcunun ilişkisi «görsel ilişki» olarak tanımlanabilir. Dahası, birbirlerine cinselliği uyandırıcı mektuplar ve fotoğraflar gönderenler arasında neden bir «pastoral ilişki» olduğundan söz edilmesin?

Oysa, örneklerin de gösterdiği gibi, bu tür bir terminoloji, sonunda gülünç gelebilecek özellikte olabilir. Pratik amaçlar için bazı uzmanlar, bu nedenle, katılanlardan en az bir kişinin cinsel organlarıyla yalnızca doğrudan fiziksel temas kurmanın biçimlerini tanımlamak için salt birkaç temel terim üzerinde anlaşmıştır. Bu uzlaşmacı yaklaşım kusursuz değildir kuşkusuz, ancak konuyu inanılır bir biçimde yalınlaştırdığı için yaygın bir biçimde benimseniyor. Bu nedenle bu yaklaşımları, tartışmamızı biraz biçimlendirmesi ve yapılandırması için biz de kullanabiliriz. Böylece modern kuralları izleyerek cinsel ilişkiyi dört temel tipe ayırıyoruz.

- **Elle İlişki:** Bir eşin cinsel organlarına öbür eşin elle temas etmesi.
- **Ağız yoluyla ilişki (oral):** Bir eşin cinsel organlarına öbür eşin ağızla temas etmesi.
- **Jenital ilişki (Latince genitalia: Döllenme organları):** Bir eşin cinsel organlarının, öteki eşin cinsel organlarıyla temas etmesi.
- **Anal ilişki (makattan ilişki):** Bir eşin cinsel organlarının, öteki eşin anüsüyle (makatıyla) temas etmesi.

Kuşkusuz bunlar salt teknik ayırımlar olup daha açık seçenekler ya da ayrımlar ile kendine özgü yaklaşımları içermez. Bazı erkek ve kadınların kendilerini yalnızca bir tür cinsel ilişkiyle sınırladıkları bir gerçektir. Ancak bugün birinden öbürüne değişik yaklaşımları deneyerek özgürce aşk yapmaya başlayan çiftlerin sayısı giderek artmaktadır. Böylece çiftler elle cinsel ilişkiden başlayarak, ağız ve jenital ilişkiye ulaşmaktadırlar. Hatta eşlerden biri bilgiçlik taslamaya kalkıştığında öteki eş, cinsel ilişkinin daha birkaç çeşidini tanıtmaya ve tartışmaya geçebiliyor. Örneğin bir erkek, penisini eşinin göğüslerinin ya da kalçaları arasına getirdiği zaman, eşine gemoral ilişki (kalça bölgesi ilişkisi) ve meme ilişkisinden söz açması gibi.

Buna karşın orgazma ulaşana değin birbirlerinin kollarında aşk yapmanın olası tüm çeşitlerini uygulayarak zamanlarını geçiren çiftler de var. Çiftler, zaman zaman orgazma gitmeksizin alışageldikleri uyarımlarla tam bir doyuma ulaşarak yalnızca bu doyumla yetinebilirler. Bütün bunlar tanımlamamızın amaçlarında herhangi bir değişikliğe yol açmaz. Önemli olan, bu doyumun olası son aşaması değil, çiftlerin etkileşimlerinin bütünüdür.

Öte yandan, burada bizi ilgilendirenin bu etkileşimin yalnızca cinsel karakteri olduğunu anımsamamız gerekir. Örneğin, elle ilişki tanımımız bir hastanın cinsel organlarının hekim tarafından uyarılmasını içermez. Bu olgu, bir kişinin cinsel organlarının elle, ağızla, cinsel organlar ya da başka birinin anüsüyle temas etmesi demektir, cinsel ilişkinin konuşulması değil. Terim, en azından bu ilişki türlerinden biri, eşlerden biri tarafından özendirilir ve sonunda ciddi bir cinsel tepki gösterilirse doğrulanmış olur. (Yalnızca merak ettiği için birbirlerinin cinsel organlarına temas eden çocukların ki gibi, başka şeyler de cinsel ilişki olarak değerlendirilmez.)

Cinsel ilişkinin genel bir tanımı üzerine bir anlaşmaya varmak oldukça kolayken, standart bir tanım bulmaya çalışmak aptallık olacaktır. İnsanlar

arasında seks gerçekte kişisel bir konudur. Her kişinin cinsel ilgileri farklıdır ve bu nedenle tamamen aynı yolla aşk yapan bir çift de yoktur. Kimileri yaşamları boyunca tek bir örneğe bağlı kalır, kimileri özel durumlarda özel biçimler dener, kimileri de değişiklikler aramayı sürdürür. Aşk yapmak için yalnızca birkaç dakikayla, hatta birkaç saniyeyle yetinen çiftler olduğu gibi, bunu saatlerce uzatan çiftler de vardır. Kimileri ise düzenli olarak yinelerler, ancak oldukça uzun aralarla. Kimi çiftler de sürekli, yıllar boyunca günde birkaç kez cinsel ilişki kurmaya devam eder.

Çiftler, bu ilişki türlerinden biriyle doyuma ulaştıkları sürece bu seçmelerin herhangi birinde bir yanlış yoktur ve herhangi bir dinsel, resmi ya da tıbbi yetkiliye onları başka türlü anlatmak da akıl işi değildir. Ne yazık ki, geçmişte tam olarak birçok yetkilinin yapmaya çalıştığı da budur. İnsanlara mutluluğa giden yolu kendilerinin bulması ve zevkleri için kişisel yetilerini geliştirmesini aşılamak yerine, kafalara katı bir «doğal», «normal» ve «sağlıklı» cinsel ilişki ideali yerleştirdiler ki, herkesin çaba göstermesi gereken bu idealden çıkışla, tüm sapkınlıklar da «doğal dışı», «anormal» ve «hasta» olarak nitelendi.

Önce de belirtildiği gibi kültürümüzde çok uzun zamandır birleşme, cinsel etkinliğin kabul edilebilir tek yoluydu. Gerçekte, bugün bile ABD'nin birçok eyaleti hâlâ birleşme dışı cinsel etkinliği «doğaya karşı işlenmiş bir suç» olarak cezalandırıyor.

Ağız yoluyla cinsel ilişki kuran evli çiftler bile baştan çıkarıcı ve tehlikeli suçları işlemekle karşı karşıya bulunuyor ve bu suçu işlerlerse mahkeme önüne çıkarılıp hesap vermeleri ve hatta ceza yemeleri bile söz konusu olabiliyor.

Bu yasalar seyrek uygulandıkları için anlamsızlıkları derinden derine görünmüyor. Gerçekte, uygulandıklan zaman büyük bir skandal oluyor. Bununla birlikte yasalar, nesnel olabildiği ölçüde, esinlendiği insan cinselliğine karşı ilkel bir bakışı yansıtıyor.

Bu bakışla yaklaşıldığında, insanlar arası cinsel ilişki dölleme anlamından başka bir şey değil; yani sığırın çiftleşmesinden farksız. Saflık ve inceliğe yer yok. Hatta böyle bir incelik, kibarlık girişimi «doğa düzenine bir saldırı»dır. İnsanlar yaşamının tüm öteki alanlarında yetkinleşmek için çaba gösterebilir, ancak cinsel etkinlikte hiçbir zaman dört ayaklıların düzeyini aşmamalı.

Bereket versin ki, zamanımızda toplumumuzdan çoğu insan daha

uygarca bir tutum benimsemiştir. Bu insanlar, cinsel ilişkinin her eşi içeren, bedeninin bütünü üzerinde herhangi bir kısıtlamaya gitmeyen bir anlayışla ele alınmasını sağlıyorlar. Böylece en azından pratikte cinsel deneyim geniş bir kabul görüyor.

Oysa bugün erotik potansiyelini tam olarak geliştiremeyen bir çok çift var. Önemsiz farklı nedenlerden dolayı bu çiftler, aşk oyunlarına değişiklikler getirmekten pek korkmuyorlar ama aşk yapmayı seyrek olarak doyuma ulaşmak için bir araç anlamında görmeye devam edebiliyorlar. Yani tıpkı ataları gibi. Cinsel ilişki sürecinden çok, onun üretim yanıyla ilgileniyorlar. Çocuk üretmek anlayışı basitçe şimdi orgazm üretmek anlayışına dönüştü. Kısacası, onlar yalnız cinsel zevkin bizzat kendisinin de bir son olabileceği kapasitesinde hâlâ eksiktir. Bununla birlikte erkeklerin ve kadınların birbirine bağlanmasını sağlayan bu kapasite, onlara en derin doyum ve yaşlılığa değin iyi bir cinsel işlev sağlar.

Aşağıdaki sayfalarda üreme ve orgazm işlevi taşımaksızın gerçekleştirilen bazı cinsel ilişki biçimlerine değinilecektir. Kitabımızın başka bölümlerinde de olduğu gibi, burada da asıl amaç, bazı terimleri yalın biçimde açıklığa kavuşturmak, belirli teknikleri tanımlamak ve değişik olasılıklara dikkat çekmektir. Bu olasılıklar arasında seçimi kişilere bırakmak gerekir. Metin, karşılıklı zevk alınanlar dışında herhangi bir standart, norm ya da cinsel ilişki amacını yerleştirmek için herhangi bir girişimde bulunmaz.

ELLE İLİŞKİ

Elle ilişki, burada bir kişinin cinsel organlarını başka kişinin el ya da elleri arasına alarak uyarması biçiminde tanımlanmaktadır.

Eski evlilik kılavuzlarında ise cinsel ilişkinin bu biçimi çoğunlukla birleşme öncesinde bir «sevişme» ya da «önoyun» olarak gösterilirdi. Bir kadının cinsel organlarının elle yoğun bir biçimde uyarılması, onun tamamen uyandırılması için gerekli görülür ve bu nedenle kocasına, karısını zevklendirmek için onu düzenli bir huy haline getirmesi öğütlenirdi. (Bu kitapların her zaman yalnızca evli çiftler için yazıldığı ileri sürülürdü.) Ne yazık ki birçok erkek, elle ilişkiyi tıpkı başka bir zevksiz erkek gibi «önoyun» olarak düşünmeye başladı. Bundan başka, kadının cinsel tepkileri üzerine yeterli bilgi edinmedikleri için, kimi erkekler kadının klitorisini zevkten çok acıya neden olacak bir noktaya ulaşana dek uyarırdı. Kadınlar da, erkek cinsel organları-

nı elle uyarmayı çoğunlukla istemiyorlardı. Özcesi, elle ilişki, alışılmış, hoşlanılabilir bir deneyim olarak pek seyrek uygulandı.

Oysa, bugün, cinsel tutumlarda genel bir değişim görülüyor. Birçok erkek ve kadın, cinsel olarak ne tür şeylerden hoşlandıklarını birbirlerine kibarca anlatıyor ve çok daha fazla deneme yapmak istiyorlar. Böylece onlar yalnızca cinsel doyum anlamında ele alınmayan bir birleşmeyi gerçekleştirmeye başlıyor. Hatta, birbirlerinin vücuduna masaj yaparak, okşayarak ya da yalnızca dokunarak büyük zevkler alıp verebildiklerini görüyorlar. Daha, çağdaş seks terapistleri uzun zaman bloke edilerek yasaklanmış cinsel tepkileri bulmuşlar ve böylece kadın ve erkeğin yetersizliklerini yenmelerine yardımcı olmuşlardır. (Bkz. «Cinsel Bozukluklar.»)

Eşler birbirlerinin erojenik bölgelerini incelikle araştırırken, olasılıkla çok duyarlı kısımlara, –cinsel organlara– tekrar tekrar dönüyorlar. Böylece çok doğal olarak, kendilerini elle ilişki halinde bulabiliyorlar. Aynı zamanda birbirlerinden inisiyatifi alabileceklerini ya da pekâlâ aynı zamanda, birlikte de yapabileceklerini keşfediyorlar. Bu son anlattığımız üzerine karşılıklı mastürbasyondan söz edilebilir kuşkusuz. Açıktır ki, bir kadınla mastürbasyon yapmak isteyen erkek, nerede ve nasıl temas edilmesinden hoşlandığını ona sormalıdır. (İki kadının aynı yolla mastürbasyon yapmasına çok az rastlanır.) Ona herhangi bir doğrudan uyarım için klitoris başının aşırı duyarlı olduğu sık sık anlatılmış olsa gerek. Tabii klitoral gövde kenarının ve iç dudağın daha az duyarlı olduğu da bilinmelidir. Bundan başka kadın, cinsel bakımdan heyecanlandığı zaman vajinası doğal olarak yağlanmaya başlar ve erkek olası gerilimden kaçınmak için eliyle bu yağlanmayı klitorise yaymaya çalışır. Aynı zamanda erkeğin, artan heyecanla klitorisin başlığı altına girdiğini hatırlaması gerekir. Bu nedenle artık klitorise doğrudan ulaşılamaz. Bununla birlikte vulva bölgesinin genel olarak uyarımını sürdürebilir ve kadının sözlerini yerine getirirse onu orgazma da ulaştırabilir. Hatta, kadınlarda kısa aralıklarda birkaç orgazm yeteneği bulunduğundan, o erkek, okşamalarını oral temas ya da jenital ilişkilerle de sürdürebilir.

Geleneksel evlilik el kitapları ve anlayışlar, kadınları cinsel bakımdan hep edilgin olarak yetiştiregeldiğinden kadınlar da bunların etkisiyle kocalarının cinsel organlarını uyarmayı pek seyrek isterler. Bununla birlikte, birçok erkek penislerine temas edilmesinden hoşlanır. Hatta öteki okşamaların erkeği bu denli uyandıramadığı olaylar da vardır. Bir erkekle mastürbasyon

yapmak isteyen kadın, erkeğe penisinin nasıl tutulmasını, okşanmasını ve sıkılmasını istediğini apaçık sormalıdır. Çoğu kez kadın, erkeğin zevkini artırmak için penisi eliyle tükürükler ya da bu iş için yapay yağ kullanır. (Vajinaya girme söz konusu olursa, sakıncalı olduğu için vazelin tavsiye edilmez.) Bir erkek böyle bir mastürbasyonla orgazma ulaşırsa, yeni bir sertleşme için olasılıkla biraz zamana gereksinim duyar. Oysa kadın hâlâ doyuma ulaşabilme yeteneğini sürdürebilir, kuşkusuz kadının isteğine bağlıdır bu. Bu durumda başvurulacak belirli teknikler el ve ağız yoluyla ilişkidir.

Bugün bile böyle davranışların kadına göre olmadığı, çocuksu ve saldırgan olduğu anlayışıyla, erkeğin penisini uyarmakla gönülsüz olan kadınlar da olabilir. Bu kadınlar aynı zamanda gerçek bir erkeğin böyle bir yola izin vermeyeceğini de düşünebilirler. Bununla birlikte, bu kadınlar erkeklerin tarih boyunca bu iş için fahişelere para ödediklerini hatırlarlarsa iyi olur. Günümüzde bile ABD'de masaj salonları bu işten büyük gelirler sağlamaktadır. Durum şu ki Batı ülkelerinin yasaları, cinsel organlara değin uzanan masajlara izin vermez ve bu yüzden masörler sıkı bir polis denetimi altında bulundururlar. Üstelik bazen sonu tutuklamayla biten bu tutumların yararlı bir amaca hizmet edip etmediği de pek belirgin değildir. Yine de ne kadınların ne de müşterilerin, herhangi bir alçaltıcı duruma girmediklerini ya da herhangi bir zührevi hastalığa yakalanmaları tehlikesi de yoktur. Gerçekte bu masajlara fahişeliğe varan yaftalar yakıştırmak büsbütün gereksiz olup, belki de toplumumuz bunları fiziksel terapinin bir biçimi olarak görürse büyük yararlar sağlayabilir.

Yukarıda belirtildiği gibi elle ilişkinin değeri, çağdaş seks araştırıcıları tarafından artık benimsenmiş görünüyor ve Masters ve Johnson gibi terapistler, tedavileri sırasında bütün hastalarına bu yolu denemelerini salık veriyorlar. Bu önerinin nedeni oldukça basit. Elleriyle birbirine zevk vermeyi öğrenen kadın ve erkek, öteki cinsel ilişki biçimlerinin çoğuna da bu yolla iyice hazırlanmış oluyor.

AĞIZ YOLUYLA İLİŞKİ

Ağız yoluyla ilişki, burada, bir kişinin cinsel organlarıyla, bir başka kişinin ağzı arasındaki teması içeren bir ilişki olarak tanımlanır.

Cinsel organlar ve ağız, insan vücudunun çok kolayca uyarılabilen iki

erojenik bölgesidir ve bu nedenle onların doğrudan temas haline getirilmesi çok doğaldır. Hatta böyle davranışlar hemen hemen tüm memelilerde yaygındır ve biyolojik bakış açısıyla memelilerin en yüksek gelişmiş türü ve en duyarlısı olan insanın bir istisna olmasını gerektirecek bir neden de yoktur. Bununla birlikte, kimi topluluklarda ve tarihsel dönemlerde ağız yoluyla ilişki günah, suç ve hastalık olarak kabul ediliyor ve bu yolla ilişki kuran çiftler de şiddetle cezalandırılıyordu. İşin doğrusu, ABD'nin birçok eyaletinde

YAŞAMIN YENİDEN GÜÇLENDİRİLMESİ
(Mochia heykeli)

Çeşitli Amerikan Kızılderili kültürlerinde erotik sanat gelişmeye başlar. Burada resmi görülen toprak figürler Peru'ya aittirler. Bu tür erotik yönü belirgin seramikler çoğunlukla mezarlara konurlardı, vedalaşma hediyesi olduğu gibi, yaşamın yeniden canlandırılması sembolü olarak da kullanılırlardı.

ağız yoluyla cinsel ilişki (karı koca arasında bile) hâlâ «doğaya karşı bir suç» olarak tanımlanıyor ve yıllarca süren hapislerle cezalandırılabiliyor.

Geleneksel, dinsel, resmi ve psikiyatrik yaklaşımların mahkûm etmesine karşın ağız yoluyla ilişki, ABD'de her zaman yaygın bir biçimde uygulanmaktadır. Üstelik çiftlerin her ikisini de doyuma ulaştırabileceğinden, bu ilişki doğal bir görünüm de kazanıyor. Bundan başka, gebeliğe neden olmadığı için, istenmeyen gebelik korkusundan uzaklaşan çiftler daha rahat bir sevişme yolu bulmuş oluyorlar bu ilişki biçimiyle. Salt evli çiftler değil, aynı zamanda gençler de ağız yoluyla ilişkinin birçok avantajını değerlendirebiliyorlar. Yalnız gebelik sorununu çözümlemekle kalmıyor, bu ilişki yoluyla kızların «bakireliği» de korunmuş oluyor. Aynı nedenle genç erkeklerde vajinaya olduğu gibi, kızın ağzına boşalmaktan hoşlanabiliyorlar. Kısacası, ağız yoluyla cinsel ilişkinin çeşitli biçimlerini bilmek çok yararlıdır ve onların uygulanması ve öğrenilmesini kafaya koyan herkes, erotik kapasitelerindeki büyük artışla ödüllenmiş olacaktır.

Fellatio

Fellatio sözcüğü Latince «fellare» (emmek) fiilinden türemiştir. Bu terim, erkek cinsel organlarını emmek, yalamak ve öpmek olarak tanımlanır. Birçok erkek, penisinin emilmesinden hoşlanır ve birçok kadın da eşini bu yolla orgazma ulaştırmayı sever. Erkek dış cinsel organları temasa karşı son derece duyarlıdır ve dudaklar, dil, ılıklık ve kadının ağız içinin nemliliği cinsel uyarımın çok zevkli olmasını sağlar. Gerçekten de kadın, erkeğin kalçalarının içini ve torbalarını öperek ya da erbezlerini nazikçe yalayarak ona büyük bir coşku verir. Kadın, aynı zamanda erkeğin vücudundaki öteki erojenik bölgeleri keşfetmek için ağzını kullanabilir.

Bir erkeğin penisini emen kadının kuşkusuz erkeğe onu hangi biçimde sevip sevmediğini sorması gerekir ve erkeği orgazma ulaştırmadan önce bazı pratikleri gereksindiğini anlamalıdır. Dudakların ve dilin hızlı sert ve yavaş hareketleri çok etkili olabilir. Aynı zamanda kadın, dişlerinin, penisin herhangi bir noktasına değmemesine de dikkat etmelidir. Erkek orgazma yaklaşırken kadın hareketlerini hızlandırmalıdır. Aynı sıralarda penisi emerken mastürbasyon için duruma göre bir ya da iki elini birden kullanabilir. Oysa kadın bu arada fellatio'yu bir uyarım amacıyla kullanabilir ve bir süre sonra cinsel ilişkinin başka biçimlerine geçmeyi yeğleyebilir. Burada her zaman olduğu gibi, çiftlerin bireysel tercihleri biricik kılavuzlarıdır.

Birçok kadın, ağzına erkeğin boşalmasından hoşlanır ve gerçekte ılık meni tadını da sever. Meni, yutulduğunda herhangi bir hastalığa yol açmayan temiz ve zararsız bir sıvıdır. (Yalnız zührevi bir hastalık geçiren bir erkeğin menisi bunun dışındadır. Meniye karasarılık mikrobu geçmesi durumunda da hastalık bulaşması olasıdır.)

Bir erkek çok farklı biçimlerde emilip yalanabilir. Erkek normal olarak yatağa sırtüstü uzandığında, sandalyede otururken ya da kadının dizüstü çökerek erkeğin ayakta durması gibi pozisyonlarda... Bunların tümü denenebilir ve fellationun başka biçimlerini ve çiftlerin bulabileceği yeni biçimler de uygulanabilir.

Cunnilingus (Erkeğin, Kadını Ağzıyla Uyarması)

«Cunnilingus» terimi, (Latince cunnus: vulva ve lingere: yalamak fiilinden türemiştir), erkeğin, kadın cinsel organlarını emmesi ve yalaması anlamında kullanılır.

Kadının dış cinsel organları ve çevresindeki alanlar çoğunlukla vücudun en duyarlı erojenik bölgeleri olarak tanıtılır. Bu bölgeler hafif sıkmalarla ya da nazik ve tutkulu öpücüklerle düzenli olarak kolayca uyarılabilir. Böylece, erkek kalça içlerini, anüsle cinsel organlar arasındaki yeri ve anüsü yalayarak bir kadını kolayca coşturabilir. Dahası, klitoris gövdesini, iç dudakları öperek, emerek ve yalayarak kadının coşkusunu yükseltebilir. Hatta bazı uygulamalarla kadını ağız uyarımıyla pekâlâ orgazma ulaştırabilir.

Bazı durumlarda erkeğin penisi sertleşmez ve bu yüzden birleşme başlayamaz. Erkek çoğu kez yalnızca kadını doyuma ulaştırmak için ağız yoluyla ilişkiyi uzatmayı keşfetmiş olmaktan hoşnut kalabilir. Öte yandan erkek, cunnilingusu yalnızca cinsel ilişkinin öbür biçimlerine bir geçiş anlamında kullanabilir. Başka zamanlarda erkek, kadın birkaç kez orgazm olana değin cunnilingus'a devam edebilir, sonra kadını birleşme boyunca bir kez daha orgazma ulaştırabilir.

Cinsel heyecanın artmasıyla kadının vajinası bazı özel sıvı yağlar salgılar. Sağlıklı bir kadında bu sıvı tamamen temizdir ve herhangi bir hastalık korkusu duymamak gerekir. Gerçekte birçok erkek bu sıvının özel, hafif sidiksi tadını sever. Bununla birlikte yakın yıllarda kozmetik endüstrisi belirli «doğum kontrolü» spreyleri ve ter kokulu vajinal şırıngalar üretmeye başlamıştır. Bu gereksiz ürünler vajinanın doğal düzenini bozabilir ve böylece

bulaşım ve tahrişe neden olabilir. Bundan başka, erkeğin ağız ve penisinin duyarlı bölgelerine zarar da verebilirler. Bu yüzden bir kadının kendisini bu tür ürünlerden sakınması, bunun yerine vajinanın basit biçimde sabunlu suyla yıkanması önerilir. Üstelik vajina, salgıladığı sıvılarla kendisini temizler. Kısacası, kadın ve erkeğin, cunnilingusun sağlığı bozacağı ve zevksizlik yaratacağı kaygısına kapılmasına gerek yoktur. Alışılmamış vajinal salgılar ve kokular, bazı şeylerin kötü gittiğinin bir göstergesidir. Böyle bir durumda hekime başvurulmalıdır.

Fellatio gibi cunnilingus da çok farklı pozisyonlarda uygulanabilir. Kişiler, kendilerine en çok zevk veren pozizyonu yine kendileri bulmalıdır. Bazı çiftler estetik nedenlerle âdet dönemlerinde cunnilingustan kaçınabilir. Bu, kişilerin tercihine kalmıştır. Bununla birlikte vajinaya hava girmesi, dölüt ve kadının üzerinde önemli yıkımlara yol açacağından, gebeliğin son aşamasında bir kadının cinsel organlarının emilip yalanmaması yerinde bir davranış olur. Bu tehlike, gebeliğin son aşamasında bazı uyarı ve dikkatsizlikler, cinsel ilişkinin tüm biçimleri için öğütlenebilmesine karşın her nasılsa abartılmış olabilir. (Bkz. «Gebelik».)

«69»

Bu sayı simgesel olarak iki kişinin ters biçimde birbirine sarılıp yatmasını gösterir. Bu yöntemde eşler ağız yoluyla aynı anda birbirlerinin cinsel organlarını yalayıp emebilirler. Aynı anda alışılmış ağız yoluyla ilişki, her iki eşe de çok zevk verebilir ve bu kuşkusuz orgazma da ulaştırabilir. Bununla birlikte, çoğu erkek ve kadın, bu alışılmamış durumda pozisyonu korumayı zor bulduklarından, bu yöntemi olasılıkla aşk yapmanın öteki biçimlerinden önce ve yalnızca bir uyarım anlamında kullanırlar. Böyle bir pozisyonu eğer eşler biraz zaman harcarlarsa, birbirlerinin üzerine çıkmak yerine yan yana, ters biçimde uzanarak kolayca sağlayabilirler. Bununla birlikte daha sonra eşlerden biri orgazma ulaşabilir. Bu durumda cinsel ilişkiye başka yollarla devam etmek daha iyi olur.

JENİTAL İLİŞKİ

Jenital ilişki, iki kişinin cinsel organları arasındaki cinsel teması kapsayan bir tanımlamadır.

Cinsel organlar, vücudun en duyarlı erojenik bölgeleridir ve kadın ve erkeklerin büyük çoğunluğu için jenital temas bu nedenle cinsel ilişkinin

gözde biçimidir. Bundan başka, anotomik olarak penis ve vajina kolayca birleşebilir. Gerçekte, tarih boyunca insan yaşamının döllenimini sağlayan dişi ve erkek vücutlarının tek birleşme yoluydu bu. (Bugün, bir kadın aynı zamanda yapay döllenme yoluyla gebe kalabiliyor.)

Yahudi-Hıristiyan kültüründe seks, geleneksel olarak döllenme amacına bağlanmıştır. Böylece çok uzun süre penis ve vajinanın birliği, cinsel ilişkinin tek doğal biçimi olarak gösteriliyordu. El ve ağız yoluyla uyarmaya, çiftler ilişkiyi birleşmeye götürmeye niyetlendikçe izin vardı. Oysa bu niyet olmaksızın yapılan cinsel temaslar her zaman günah kabul ediliyordu. Dahası, çoğu Batı ülkelerinde günah, aynı zamanda bir suç olarak cezalandırılırdı.

19. yüzyılda psikiyatristler tüm dikkatlerini insanın cinsel davranışı üzerine yoğunlaştırdıkları zaman, ilkönce göreneksel cinsel ahlak bilgisinden kuşkulanmaya cesaret edemediler. Sözler ve terimler değişmesine karşın, iletilenler aynı kalıyordu: Birleşmesiz olan tüm cinsel ilişkiler yanlıştı. Oysa insanlar öldükten sonra lanetlenme yerine, şimdi yaşamın sıkıntı ve baskılarıyla tehdit ediliyorlardı. Mastürbasyon, «oralizm-ağız yoluyla seks» ve «analizm-makattan seks» yorumları, dinsel kusurlar olmaktan çıkıp psikolojik düzensizliklere dönüştü ve böylece günahkârlar kendilerini birdenbire zihinsel hastalar kategorisinde buluverdiler.

Bununla birlikte zaman sürecinde artan sayıda psikiyatristler, cinsel davranışın amacına ilişkin kuşkulanılmaz genel varsayımları gözden geçirmeye başladılar ve yeni yeni açıklamalarla sonuçta çok daha uyarıcı oldular. Başlangıçta «sapık» ya da «yoldan çıkmış» olarak nitelendirilenlerin çoğu, artık «olgunlaşmamış» olarak adlandırılıyor ve bunlar her zaman bir hastalık belirtisi olarak da görülmüyordu. İşin doğrusu, mastürbasyon ve ağız yoluyla ilişki de sağlık ve terapatik bakımdan geniş bir kabul görmeye başladı. Günümüzde bazı geleneksel psikiyatrik metinler düzenli olarak yapılan birleşmesiz cinsel ilişkileri düzeltilmesi gerekli bir «sapıklık» olarak değerlendirmeye devam etti. Ancak çağdaş psikiyatristlerin büyük çoğunluğu bu beylik yaklaşımı artık paylaşmıyorlar. Bunun yerine daha çok cinsel etkinliğin öznel ve nesnel etkileriyle ilgileniyorlar. Şimdi çoğu uzman arasında sapık, hasta, bozuk ve anormal gibi nitelendirilenlerin başkalarına açıkça zarar verdikleri ya da cinsel eylemlerini uygularken kendilerinde üzüntü verici durumlar yaratanların, tam anlamıyla bakıma alınması gerektiği konu-

sunda ortak bir düşünce oluşmuş bulunuyor (consensus). İnsan cinselliğine bu bakış biçimine göre birleşmesiz cinsel ilişki, hiç kimsenin tasalanmasına neden olmaz. Öte yandan, ırza geçme gibi belirli durumlarda, birleşme psikiyatrik bir sorun olabilir. (Ayrıntılı bilgi için «Sorunsal Cinsel Davranış»a bakınız.)

Kuşkusuz, jenital ilişkinin her zaman en yaygın ilişki olacağı konusunda pek çok neden var. Jenital ilişki, geçmişte de çoğu insan tarafından aşk yapmanın en çok yeğlenen biçimi olmuştur ve gelecekte de kesinlikle öyle kalacağa benziyor. Ne yazık ki, toplumumuzda, uzun bir baskı döneminden yeni çıkmış birçok çift, bu ilişkinin bile nasıl uygulanacağını öğrenmek zorunda. (Bkz. «Cinsel İşlevsizlik»)

Cinsel Organların Apozisyonları

Evlenmemiş onlu yaşlardakiler, cinsel ilişki deneyimlerine ilk başladıkları zaman, istenilmeyen bir gebeliğe yol açmamak ya da kızın bakireliğini bozmamak için, penislerini vajinaya sokmaktan kaçınırlar. (Bkz. «Delikanlılık».) Bununla birlikte, en azından yetişkin oğlanlar çok kere aşk oyunları sırasında yüksek bir coşkuya ulaştığından, kızlar bazen güçlü sevişme (petting) yoluyla onların orgazma ulaşmasını izin verirler. Örneğin, çok heyecan duymayan bir kız, giyinikken üzerine erkek arkadaşının birleşme pozisyonunda uzanmasını destekleyebilir. Bu yolla çoğu oğlan orgazma ulaşır.

Kız arkadaşları oğlanlara yavaş yavaş daha bir serbestlik tanırken, oğlanlar da giysilerinin bazılarını ya da birçoğunu çıkarabilir ve sonunda, çiftler, tümüyle çıplak sevişmeye karar verirler. Her şeye karşın kızlar gebe kalmayı ve kızlık zarının yırtılmasını istemedikleri için bir süre korkarlar. Aynı zamanda acı ve kanamaya ya da bir zührevi hastalığın bulaşımına üzülebilirler. Ancak vajinaya girmediği sürece kız, erkek arkadaşının penisiyle vulvaya sürtünmesine izin verebilir. Hatta erkeğin ve kızın böyle bir apozisyonu, her ikisi için de pek zevklendirici olabilir. Cinsel organlarının sürtünmesi ve bazı deneyimlerle her ikisi de bu teknikle pekâlâ orgazma ulaşabilir. (Aslında penis doğrudan uyarılır ve vulvanın belirli bir bölgesini iterken, klitoris ve iç dudağı dolaylı olarak uyarabilir.) Normal olarak birleşen çiftler bazen cinsel ilişkinin bu basit biçiminden hoşlanabilirler ve bazen de kadının dış cinsel organları bir hastalık ya da yaradan dolayı çok duyarlı olursa, bu biçime başvurabilir. (Bkz. «Cinsel İlişki Sırasında Acı»)

Bununla birlikte yalnızca birleşmenin yerine olmak üzere cinsel organların apozisyonunu düşünmek belki akıllıca bir iş değildir.

Bazı erkek ve kadınlar, apozisyonları kendi değer yargılarına göre ele alabilirler ve özellikle bu apozisyonları kendilerini daha çok heyecanlandıran bir biçimde uygulayabilirler. Böylece onlar cunnilingus'tan sonra düzenli bir yolu denerler. Vulva, tükrük ve vajinal yağlanmayla iyice ıslanınca ya da sinirliliğe karşı cinsel organları korumak için özel yağlar kullanıldığında, çiftlerin alışılmış duyarlılıkları da artırılmış olur.

Birleşme

Birleşme, olasılıkla cinsel ilişkinin, en yaygın ve aynı zamanda insanı döllenime götüren tek türüdür.

Toplumların erkek ve dişi arasındaki cinsel ilişkileri, yalnızca birleşmeyle sınırladığı dönemler olmuştur. Böyle toplumlar, cinsiyetin döllenim işlevi üzerine özellikle dikkat çekmiş, başta kadınlarda olmak üzere tüm cinsel zevkleri kınamış ve cesaret kırıcı davranışlarda bulunmuşlardır. Hatta ABD'de bugün bile yalnızca penis ve vajinanın birliğine değin öteki aşk oyunlarıyla alay eden bazı insanlar vardır. Dahası, birleşmeleri birkaç saniyeden fazla sürmeyen ve böylece, hızlı bir orgazmdan başka, yalnızca sönük bir cinsel heyecan duyan erkekler de vardır. Öte yandan, bu erkeklerin eşleri ise çoğunlukla çok kötü ve sıkıntılı bir durumda kalırlar. Oysa cinsel ilişkiyi usul usul, özenle hazırlanan bir törensel görünüme çeviren çiftler de vardır ve bu çiftler birleşmeyi yalnızca birbirlerini doyuma ulaştırmanın bir yolu olarak görebilirler ve birleştikleri zaman birkaç saat öylece kalabilirler.

Son birkaç on yılda güvenilir gebelik önleyicilerin bulunuşu birçok erkek ve kadını istenmeyen gebelik korkusundan uzaklaştırmıştır. Bu giderek, birleşmeden daha çok zevk almayı da sağlamıştır. Bugün birçok sayıda kadın, cinsel doyuma ulaşma hakkında ısrar ediyor ve sıradan bir «seks nesnesi» rolü oynamaya da artık razı olmuyor. Bu kadınlar yalnızca zevk almak değil, zevk vermekten de hoşlanıyorlar ve yalnız coşkulandırmayı bekleme yerine, cinsel bakımdan eşit eşler haline geliyorlar. Birçok çift artık birleşmeyi edilgin kadınla etkin erkek arasında geçen bir şey olarak görmüyor ve birlikte oldukları zaman ya da birbirlerine pozisyonlarını değiştirme önceliğini verdikleri zaman çok daha büyük bir doyuma ulaşıyorlar.

Böylece birleşme insan iletişimi anlamında yeni bir öğe daha kazanıyor. Birleşmeye başlanması, kolay, ancak cinsel ilişkinin tüm öteki biçimlerinde olduğu gibi, tam karşılıklı doyum, hemen hemen her zaman deney ve uygulama sonucu gerçekleşiyor. Öte yandan, gençler ise doyumun özellikle sık sık, çok yakında olmasını bekleme eğilimi taşıyorlar. Çoğu kız ve oğlanlar, daha ilk birleşmesini gerçekleştirmeden önce konu üzerinde arkadaşlarıyla tartışıyorlar, düşler görüyorlar, düşünüyorlar ve umutları, korkuları ve fantezilerinin sonunda ikinci planda bir gerçek deneyime dönüşebiliyor. Buna iyi bir örnek, bir kızın kızlığının bozulmasına (defloration) yüklenen büyük önemdir. Yani kızlık zarının yırtılması. Kızlık zarı, tampon kullanımıyla, mastürbasyonla ya da belirli bir sportif etkinlik sonucuyla yırtılabilir kuşkusuz. Çoğu kadınlarda kızlık zarı, penisin vajinaya ilk girdiği zamana değin hemen hemen dokunulmadan kalır. Birçok delikanlı bu anı, gerçekdışı fikirlerle abartmış ve onların ilerde yıllarca bu duruma üzüldükleri görülmüştür. Böylece oğlanlar, penislerinin kızlık zarını delip içeri girebilecek kadar sert olup olmadığını merak edebilirler. Kızlar da bu olay sonucunda bazı bedensel acılara, yaralara katlanabilirler. Bununla birlikte, bu üzüntülerin hiçbiri doğru değildir. Kızlık zarı, normal olarak kolayca yırtıldığından, erkeklerin acımasız ve sert olmasına gerek yoktur. Gerçekte yavaş ve nazik bir yaklaşım en iyisidir. Öte yandan kızlar, bazı rahatsızlıklar ve önemsiz kanamalar görebilirler, ancak herhangi bir büyük acı korkusuna kapılmaya gerek yoktur. Yalnızca çok seyrek durumlarda kızlık zarı çok kalın olduğundan delinmesinde güçlük çekilir, ancak bu sorun bir hekim tarafından kolayca çözümlenebilir.

Genelde, çiftlere birdenbire ve ivedi biçimde birleşmeye başlamamaları öğütlenir, ancak bilinen işleme hazırlanmak da onların zamanlarını alır. Örneğin, elle ya da ağız yoluyla ilişkinin ilk gerçekleştiği sıralarda zevkleri büyük ölçüde yükselebilir. (Bu yolla bir kadın birleşmeden önce bir ya da birkaç orgazmdan bile hoşlanabilir.) Her durumda birleşmeye, yalnızca vajina doğal olarak yağlanmaya başladığı zaman girişilmiş olmalıdır. Aşk oyunları sırasında cinsel heyecan duymaya başlarken kadının vajina duvarları penisin düz olarak girişini sağlamak ve tahrişe karşı vajina ve penisi korumak için saydam bir sıvı salgılar. Böyle bir yağlanma olmaksızın yapılan birleşme, her iki eşe de acı verebilir. (Yalnızca ileri yaşlardaki kadınlarda vajinanın doğal yağlanması yetersiz kalabilir. Sorun, hormon tedavisiyle kolayca düzeltilebilir.) Ayrıca böyle durumlarda yardımcı olabilecek yağlanma

öncesi prezarvatifler kullanılabilir. Bununla birlikte, oral ve elle ilişkide kullanılan vazelin gibi belirli yapay ev yağlarının vajinaya koyulmaması gerekir.

Çünkü, vajina zaten yeterince yağlanır. Erkek de yavaş yavaş penisini sokabilir. Erkeğin, penisini birdenbire derinlere sokmasına gerek yoktur, çünkü cinsel heyecanına karşın, kadın bir süre daha gerginlik duyabilir. Bu durumda, erkek, penisinin ucunu vajinanın dışında, ileriye geriye yavaşça hareket ettirerek kadının rahatlamasına yardımcı olabilir. Sonra, kadın bu durumdan hoşlandığını hissettiği zaman kalça hareketleriyle kendine girilmesine daha kuvvetlice ister. Kalça hareketleri ilişki sırasında «doğal olarak» tüm memelilerde görülür, öyle ki, bebeklerin cinsel tepkilerini keşfedip hoşlanmalarında bile kolayca gözlenebilir bu olgu. (Bkz. «Bebeklik ve Çocukluk») Ama bu davranış içgüdüsel olduğundan deneyimli âşıklar tarafından büyük ölçüde düzeltilip geliştirilebilir.

Sınırlı cinsel deneyimli erkekler, değişmez, derin ve ani hamlelerin çok etkili olduğuna inanabilirler, ancak gerçekte bu olgu pek seyrek gerçekleşir. En azından birleşmenin başlangıcında bir erkek yavaş hareketlerle girişi sığ tutarak çok daha büyük bir zevk alıp verebilir. Hatta önceliği kadına bırakarak pek çok şey öğrenebilir. Çoğu durumlarda, kadın her yeni derin bir girişten önce penis ucunun vajina ağzına doğru, uzun ve isteyerek yapılan hareketlerle, geri çekilmesini tercih edebilir. Bunun nedeni basittir. Cinsel heyecanın yükselmesiyle vajinanın dış kısmı kanın hücum etmesiyle üçte bir darlaşırken, iç kısmı da genişler. Başka bir deyişle, vajinanın bu üçte birlik dış kısmı (orgazm düzlüğünde) penis için en büyük uyarımı sağlar. (Ayrıntılı bilgi için «Kadının Cinsel Tepkileri»ne bakınız.)

Bu noktada, birçok kadının vajina girişini çevreleyen iç kaslarını denetlemeyi öğrendiğinin belirtilmesi gerekir. Böylece, onlar penisi daha sıkı kavrayarak karşılıklı uyarımın artmasını sağlamış olurlar. (Vajina girişi geniş ve gevşek olan, vajinal kasların ne durumda olduğunu bilmeyen ya da onları gelişmemiş bulan kadınlar bu sorunlarını uygun tedavi ve alıştırmalarla düzeltebilirler.) (Bkz. «Kadında Cinsel İşlevsizlik - Orgazm Yokluğu»)

Kadın ve erkek birleşmelerini sürdürürken, çok kere kalça hamlelerini hızlandırarak vajinada daha derin girişlerin olmasına yardım ederler. Bu işi bazen yalnızca tek bir eş yürütür. Bu durumda öteki eş nispeten edilgen kalır. Öte yandan, her iki eşin birlikte hareket ettiği zamanlar da olur. Bundan başka, genel ritmik örneklerle, eşler, hamlelerini derinden sığa büyük

ölçüde değiştirebilirler. Aynı zamanda kalçalarını ileriye geriye dairesel hareketleriyle penisin vajina içinde derin bir rota tutturmasına izin verebilirler.

Herhangi bir çifte, birleşmede en büyük zevkin nasıl kazanılabileceğini yalnızca deneyimler öğretebilir, ancak, eğer birbirlerinin tepkisine duyarlı iseler, birbirlerini, doyuma en iyi nasıl ulaştıracaklarını öğreneceklerdir. Yine de birleşme yukarıda da belirtildiği gibi iki kişinin birbirleriyle yakın etkileşiminden başka bir şey değildir ve uzmanca öneriler bile doğrudan ve açık bir iletişim olmadıkça hiçbir yarar sağlamaz. Özellikle kadın, neyden nasıl hoşlandığını erkeğe tam olarak anlatmaktan hiçbir zaman korkmamalıdır ve kendisini cinsel sezgilerine bıraktığı zaman karşılıklı ilgilerin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiğini anlayabilir. Bir erkek, orgazmını bir süre kontrol altında tutmak isterken kadın da hiçbir zaman kendisini gemlemeye gereksinim duymaz. Erkek sertleşmesini sürdürdükçe kadın orgazma ulaşmaya devam edebilir.

Ne yazık ki birçok erkek ve kadın, orgazma duydukları aşırı ilgiden ötürü birleşme zevklerini azaltıyorlar. Erkekler orgazma nispeten çabuk ulaştıklarını bildiklerinden, eşlerinin doyumlarının yeterince uzun sürüp sürmeyeceğini merak ediyorlar. Öte yandan, kadınlar da orgazmlarının yeterince çabuk olmayacağından ya da orgazm olamamaktan korkuyorlar. Söylemek gereksiz ama, böyle gizli üzüntüler çiftler arasında önemli sorunlara yol açabilir ve normal cinsel işlev sonuçta işlemez hale gelebilir.

Çiftler, birleşme sürecinde daha yoğun bir ilgi gösterirlerse daha büyük cinsel mutluluk duyacaklardır kuşkusuz. Her cinsel işlevin orgazmla sonuçlanması gerektiğini söyleyen bir kural yoktur. Gerçekten de, sıra aşk yapmaya geldiğinde insanlar özgün bir amaç için çaba göstermiyorlarsa kendi kendilerine kötülük yapmış olurlar. Fiziksel zevkin paylaşılan deneyimi (zirve ya da boşalımla sonuçlanmasa bile) birleşmeyi değerli kılar. Deneyimli âşıklar için ustaca, her yanıyla görkemli bir gerilim, nihai boşalmadan daha önemlidir.

Orgazm, cinsel uyarımın en yüksek aşamasında istemdışı olan basit bir şeydir; uğruna dövüşülen ve kazanılması gerekli bir ödül değildir.

Bazı eski el kitaplarında, çiftler orgazma yalnız başlarına değil, aynı zamanda, aynı anda ulaşmaya zorlanıyordu. Sonra onlara ödül olarak, tam bir coşkunluk deneyimi vaat ediliyordu. Oysa gerçekte, bu garip tavsiye yarardan çok zarar getirdi. Bunun neden böyle olduğunu anlamak kolay.

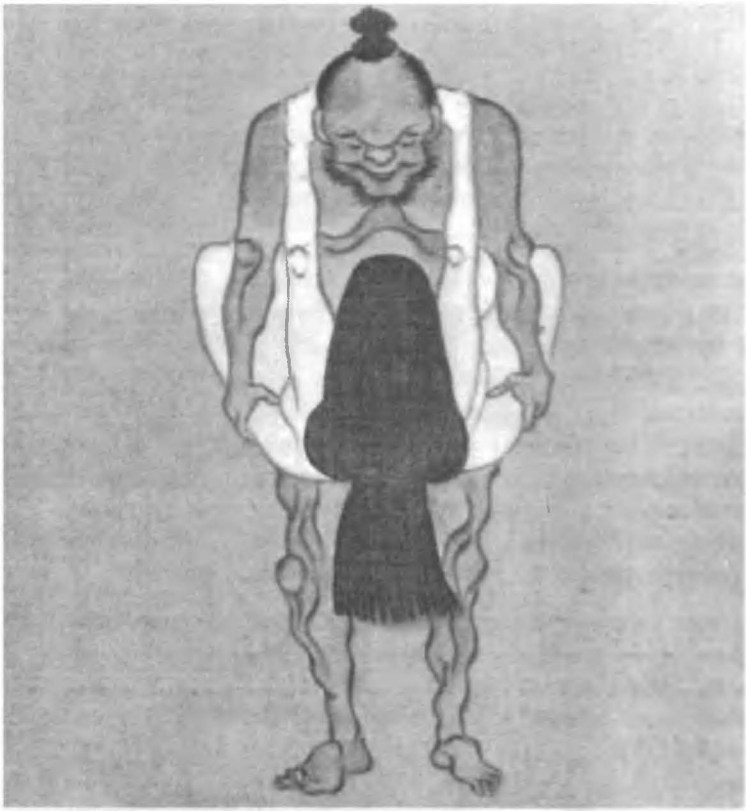
Her şeyden önce, cinsel uğraşın kendisine değil, sonucuna dikkat çekiliyor. İkinci olarak, eşler her zaman belirli bir denetim altında bulunmalarına yol açan soğuk ve bağımlı bir tutumu benimsemeye zorlanıyorlar. Böyle bir tutum zamanla hiç orgazm olmamayla sonuçlanıyor ve tepkilerini özdeşleştirmeyi başaramayan erkek ve kadınların kendilerini yetersiz hissetmelerine neden oluyor.

Birleşme olayına bu mekanik açıdan yaklaşmanın modası geçmiştir artık. Zamanımızda çoğu «seks uzmanı» daha gerçekçi olmuş ve aynı anda orgazmı dört dörtlük bir ilişkinin kanıtı olarak görmekten uzaklaşmaya başlamıştır. Nitekim günümüzde gelişen eğilim, birlikte orgazm olmama sorununa üzülmeye bir son vermenin daha iyi olduğudur. Bunun yerine çiftler, özel bir deneye girişmeksizin ya da başarmaya çabalamaksızın, birleşmeden kendi beğenilerine göre zevk almayı öğreniyorlar.

İşin garip yanı, çok derin bir doyum sağlamasına karşın, istenilmeyen güzel aşk oyunları tersine dönüyor. Bu da uzun süre yasaklanan cinsel tepkilerin kurutulmasına yardımcı oluyor ve böylece kişinin erotik yeterliği artıyor. Doğal olarak, kişiyi daha çok orgazma da ulaştırıyor bu durum. (Ayrıntılı bilgi için «Cinsel İşlevsizlik»e bakınız.)

Geçmişte çoğu Batı Hıristiyan kültürü, cinsel birleşmenin yalnızca bir tek pozisyonuna bağlı kalmayı öngörmüştür; yüz yüze ve kadının sırtüstü uzanarak, erkeğin kadının üzerine çıkması pozisyonu. (Pasifik Adaları, Afrika ve Asya'nın daha katı görüşlü putperestleri, «misyoner pozisyonu» diyerek bununla alay ederler.) Bununla birlikte, 19. yüzyılda karşılıklı kültürel ilişkinin artması sonucunda Avrupalılar ve Amerikalılar, sekse yaklaşımlarını gereksiz yere gerginleştirdiklerini anladılar, yeni, heyecanlandırıcı birleşme pozisyonları için eski Yunan duvar resimleri, Çin süslemeleri, Japon süslemeleri ve Japon ağaç oymalarıyla yerli aşk el kitaplarını incelemeye başladılar ve öğrendikleri gerçekler kendilerini, gerçek cinsel eylemlerin uzun zamandır gömülü kalmış sırlarını bulduklarına inanmaya götürdü.

Ama cinsel konulardaki katılık, kuşkusuz kötüyken her değişik atletik harekette de özel bir büyü aramaya gerek yok. Birleşme için böyle bir şey ne nihai olarak en üstün ne de doğal ya da normal pozisyondur. Bu nedenledir ki, artık Batıda yayımlanan birçok başvuru kitabında birleşme pozisyonlarının tanımlanmasına pek fazla yer verilmiyor. Nitekim, birbirlerinin istek ve gereksemelerini tam anlamıyla doyurmaya çalışan yaratıcı ya da

JAPONYA'DA EROTİK SANAT

Bir ipek rulo (tomar) üzerindeki resimler. Katushika Hokusai'nin mizahi sahneleri (1760-1849).

imgelemi güçlü eşler, duruma göre, yaklaşımlarını kendiliğinden değiştirerek, yeni birleşme pozisyonları bulabiliyorlar. Bu tür pozisyonların ayrıntılı tanımları gereksizdir ve birleşme üzerine mekanik bir bakış verebileceği, için zararlı bile olabilir.

Gerçek birleşmeyle ilgili pozisyonları açıkça belirlemek, bununla ilgili herhangi bir liste oluşturmak hiç de akıl işi değildir. Birleşme, her zaman bir dizi hareketle bir bütün oluşturur ve çoğu eşler herhangi bir planlı ya da bilinçli bir çaba göstermeksizin, bir pozisyondan başka bir pozisyona geçerler. Bu nedenle, 10, 12, 20 ve daha fazla özel duruş vardır gibisinden bir ayırım yapmak ve bunların her birine özel ortamlar öngörmek, bilgiçlik taslamaktan öteye gitmez. Kişi, birkaç temel birleşme biçimi belirleyebilir kuşkusuz, ancak bunların sayısı gerçekten sınırlıdır; eşler ayakta durabilir, oturabilir ya da uzanabilirler; yüz yüze olabilirler ya da kadın erkeğe sırtını dönebilir; eşlerden biri üstte olabilir ya da ikisi de yan yana uzanabilir.*

Erkeğin penisi, kadının klitorisinin uyarılmasını sağlayacağından, belirli birleşme yaklaşımlarının özellikle etkili olduğuna inanılır. Aynı nedenle, belirli yaklaşımlar da kadının klitorisini tümden uyarımsız hale getirdiğinden, oldukça karmaşık kabul edilebilir. Modern seks araştırmacıları her iki yaklaşımın da yanlış olduğunu göstermiştir. Daha önceleri de belirtildiği gibi, kadında heyecanın yükselmesiyle klitoris, başlığı altına girerek herhangi bir doğrudan uyarım için ulaşılamaz bir duruma gelir. Bununla birlikte o, vajina içindeki penisin ileri geri hareketiyle itilip çekilen küçük dudakların, klitoris başlığını da harekete geçirmesiyle dolaylı olarak uyarılmış olur.

Bu dolaylı uyarım, hemen hemen her zaman sağlanabilir. Bunda penisin vajinaya girme açısı ya da doğrudan girmesi o kadar önemli değildir. Oysa, birçok kadının özellikle bu yaklaşımdan doyuma ulaştığı durumlar var, çünkü bu yaklaşım onlara birleşme hareketlerini tümüyle kontrol edebilme olanağı sağlıyor. Örneğin, bir erkeğin edilgin bir biçimde, sırtüstü uzanarak, bacaklarını açması. Bu yaklaşım aynı zamanda eski Yunanlılar ve Romalılar arasında da çok yaygındı ve gerçekte onlar tarafından bu pozisyon «normal» kabul ediliyordu. Bugün de bu pozisyon, cinsel bakımdan yetersiz olan çoğu erkek ve kadına yardımı olacağından, seks terapistleri tarafından salık veriliyor. (Ayrıntılı bilgi için «Cinsel İşlevsizlik»e bakınız.)

** Her ne kadar bu kitabın yazarı sevişme pozisyonlarının izahını gereksiz görüyorsa da, yayıncı olarak biz içeriği geniş olan böyle bir kitaba okurlan eğitmek amacıyla pozisyonlarla ilgili şema ve açıklamalan koymayı uygun buluyoruz.*

SANATTA HETEROSEKSÜEL CİNSEL İLİŞKİ

Heykeltraşlar ve ressamlar her zaman seksüel davranışları sergilemişlerdir. Bu sanat eserleri çoğunlukla dini bir arka plana sahiptiler, bazen öğretme amacı taşırlardı; ama amaçları çoğunlukla hoşa gitmek ve seyredeni heyecanlandırmaktı. Bugün erotik sanat, eski kültürlerin seksüel davranışlarına ilginç bakışlar sunmaktadır.

AFRİKA'DA EROTİK SANAT

Fildişi sahilinin bu iki bronz figürü birçok şekilde düzenlenerek, cinsel ilişkinin çeşitli pozisyonlarını gösterirler.

Ayrıca, oldukça edilgin kalmaktan ve sırtüstü uzanarak erkeğin ağırlığını taşımaktan hoşlanan kadınlar da var. Hatta bu kadınlar için «misyoner pozisyonu» (erkek kadının üstünde, yüz yüze) çok daha değerli olabilir. Bundan başka, kadının bacakları esnek bir konumda olursa, penisin de vajinanın derinlerine girmesi sağlanır ve böylece gebe kalma olasılığı da artmış olur. Boşalan meni, dölyatağı yakınlarında bir meni gölcüğü oluşturur ve kadın birleşmeden sonra bir süre sırtüstü kalarak kolayca bir döllenme sağlayabilir. Ayrıca, daha derinlere girmek birçok kadın için büyük bir ödül olabilir ve böylece onlar bu işi olası kılacak birleşme pozisyonlarına gönüllü olarak geçebilirler.

Sonuç olarak, çok kere yan yatarak birleşmeyi çok rahat bulan zayıf ya da şişman kişiler, bu pozisyonu değiştirmeden aşka devam ederler. Hatta bu pozisyonda arkadan giriş yaklaşımı, öteki pozisyonlardan daha rahat olabilir. Doğal olarak, gebeliğin daha sonraki aşamasında kadın için en uygun birleşme yaklaşımın bu pozisyon olduğu kuşku götürmez.

ANAL İLİŞKİ

Anal ilişki, bir kişinin cinsel organlarıyla başka bir kişinin anüs arasındaki temas olarak tanımlanır.

Çoğu kişilerde, ilişki sırasında anüsün çok duyarlı olduğu görülür. Gerçekte anüs, en erojenik bölgelerden biridir. Bu yüzden cinsel ilişki sırasında bazı anal uyarım biçimlerinden hoşlanan insanların olması pek şaşırtıcı değildir. Örneğin, mastürbasyon yaparken anüslerine silindirik bir madde ya da parmaklarını sokan insanlar olduğu gibi, ağız yoluyla ve jenital ilişki sırasında anal uyarımdan hoşlananlar da vardır. Kimi erkek ve kadınlar, aynı zamanda anüsün öpülüp yalanmasından zevk duyarlar. Eşlerini de bu harekete zorlamaktan büyük bir mutluluk duyabilirler. (Meslek dilinde bu, «pratik anilingus» adıyla bilinir.)

Bununla birlikte, tam temizlik olmaksızın yapılan bir uygulamanın kimi durumlarda karaciğer yangısına yol açabileceği gözden ırak tutulmamalıdır.

Sonuç olarak kimi erkeklerin, penislerini kadının kaba etleri arasına yerleştirmekten ve orgazma ulaşana değin ileri geri hareket etmekten hoşlan-

dıkları bilinmektedir. Böyle bir durumda herhangi bir giriş olmamasına karşın, kadın zaman zaman bundan hoşlanabilir. Aynı zamanda erkeğin penisini kadının anüsüne sürtmesi de olasıdır ve böyle bir anal ilişkiden büyük zevk duyan kadınlar da vardır. Ancak vajinaya benzemediğinden, anüste bir yağlanma olmaz. Bu tür ilişkide bulunmayan bir kadın, penisin anüse girmesinden hoşnutsuzluk, hatta acı bile duyabilir. Anal ilişki ya sapkınlık ya da doğaya karşı suç olarak belirlenmiş oysa bu düşünüldüğü kadar da yaygın değildir. Yine de bizim kültürümüzde sapık ve günahkâr ilişki damgasını yemekten kurtulamamıştır. Hatta ABD'de birçok eyalette «livata» (erkekler arasında cinsel ilişki ya da sapıklık) ve «doğaya karşı suç» olarak belirlenmiş ve ilişkiye girene de yıllar süren bir hapis cezası verilmiştir. (ABD cinsel yasalarının ayrıntılı bir tartışması için «Uyumculuk ve Sapkınlık»a bakınız.) Bundan başka, toplumumuzda birçok insan, dışkı çıkarma işleminden dolayı anüsü pis ve iğrenç olarak görmektedir.

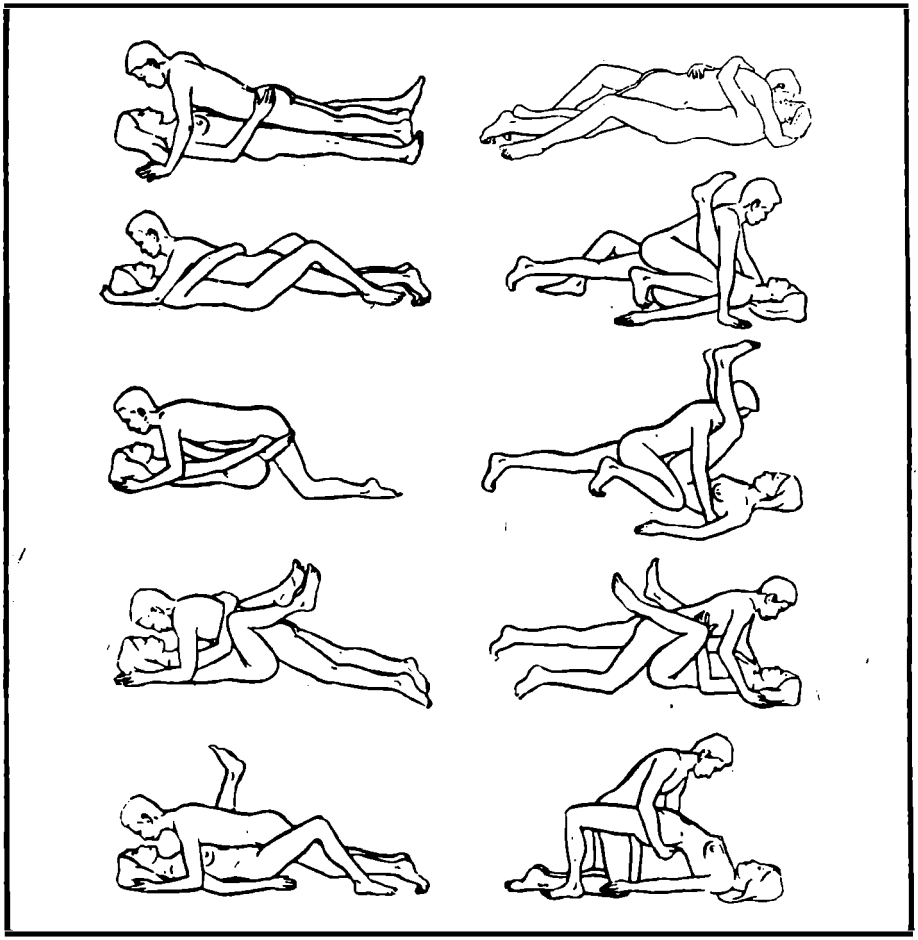
Anal ilişkide, gözlenmesi gereken önemli bir sağlık kuralı vardır; çiftler anal ilişkiden vajinal ilişkiye geçmeden penisin mutlaka yıkanması gerekir. Ayrıca kalınbağırsak bakterileri vajinaya bulaşım taşıyabilir. Böyle bir sorun, penisin anüsten geri çekilip herhangi bir cinsel ilişki biçimini uygulamaya girişmeden, hemen sabunlu suyla yıkanmasıyla önlenebilir.

BİRLEŞME POZİSYONLARI

Erkeğin Üstte Olduğu Pozisyonlar

En alışılmış pozisyon, erkeğin üstte, kadınla yüz yüze olduğu pozisyondur. (Genellikle «misyoner» ya da «evlilik» pozisyonu adı verilir.) Kadınların çoğu bu pozisyonu yeğler.

Misyoner poziyonu, öteki pozisyonların çoğundan daha elverişlidir. Birleşme daha az derin, uzun süreli ve duygusal ya da derin, kısa süreli ve şert olabilir. Bir çift, birleşmeye bu pozisyonla başlayabilir; erkeğin orgazmını geciktirmek amacıyla, birleşme sırasında pozisyon değiştirilebilir ve daha sonra birlikte orgazm için en uygun pozisyon olan misyoner pozisyonuna dönülerek birleşmeye son verilebilir.

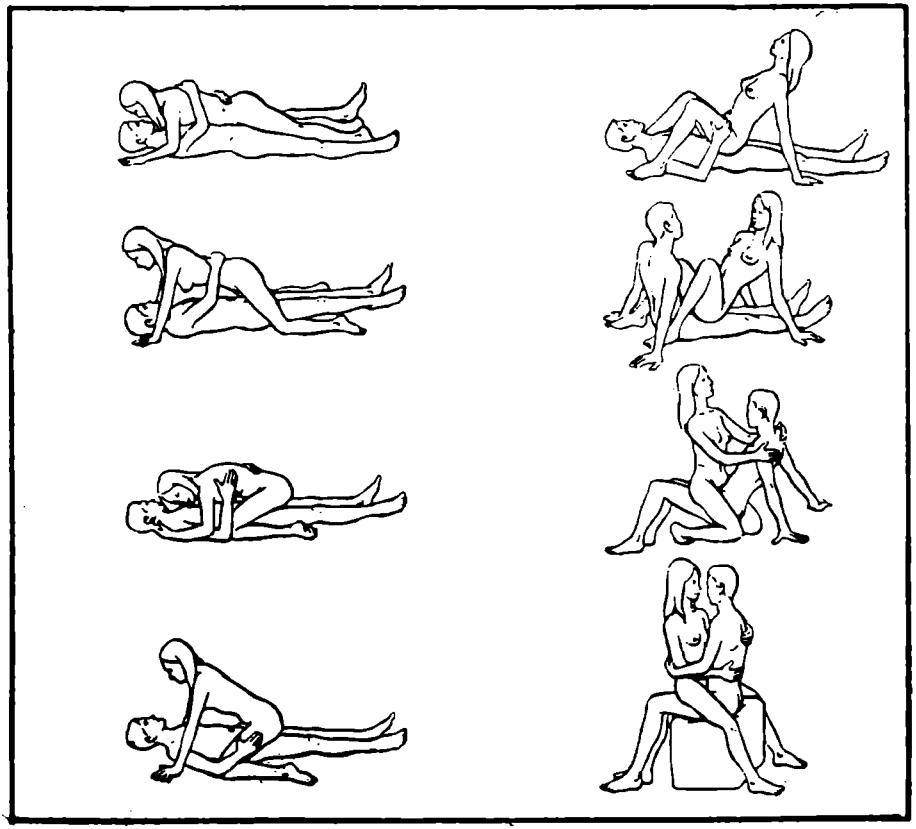
Misyoner Pozisyonun Temeli

Bu pozisyon kadını gevşetir, birleşmeyi kolaylaştırır ve erkeğin alt karın (pelvis) darbelerine yardım eder. Aynı zamanda karşılıklı okşamaya ve öpüşmeye de uygundur. Bununla birlikte, derin birleşme, daha fazla hareket özgürlüğünden hoşlanan bazı kadınları rahatsız eder. Erkek çok ağırsa ya da erken boşalma sorunu varsa ya da kadın ileri gebelik dönemindeyse, bu pozisyon uygun değildir.

Kadının Üstte Olduğu Pozisyonlar

Misyoner pozisyonunun karşıtı olan pozisyonda çift, yüz yüze ve kadın erkeğin üstünde ata biner gibidir. Bu ona, cinsel ilişkinin şiddetini ve süresi-

ni denetleme olanağı sağlar. Diz çökmüş olarak başlayıp pozisyon da değiştirebilir. Örneğin, teması kaybetmeden uzanabilir. Bazı seksologlar, bu pozisyonun iki eşe de en çok haz veren pozisyon olduğunu ileri sürmektedirler.

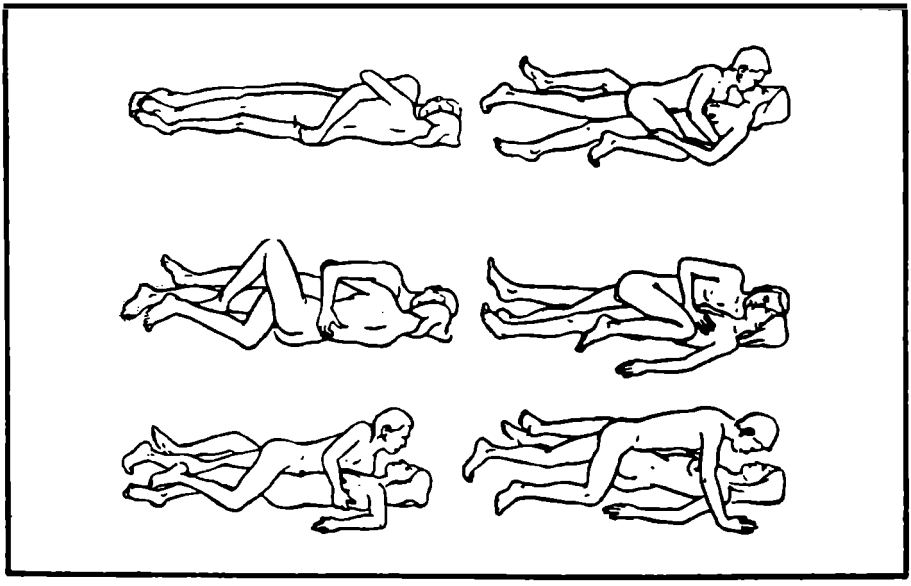

Bu pozisyonda, kadın, erkeğin ağırlığından kurtulmuş olduğundan pelvis darbeler yapabilir ve birleşmenin derinliğini duyabilir. Erkek onu serbestçe okşar ve orgazmı geciktirebilir. Bu pozisyon özellikle kadının kısa ve erkeğin uzun olduğu çiftler için uygundur. Ancak kadın otururken yapılacak ters bir hareket acı verebilir, pasif rol erkeğin hoşuna gitmeyebilir. Bu pozisyon gebe kalmaya pek uygun değildir.

Eşlerin Yan Yana Olduğu Pozisyonlar

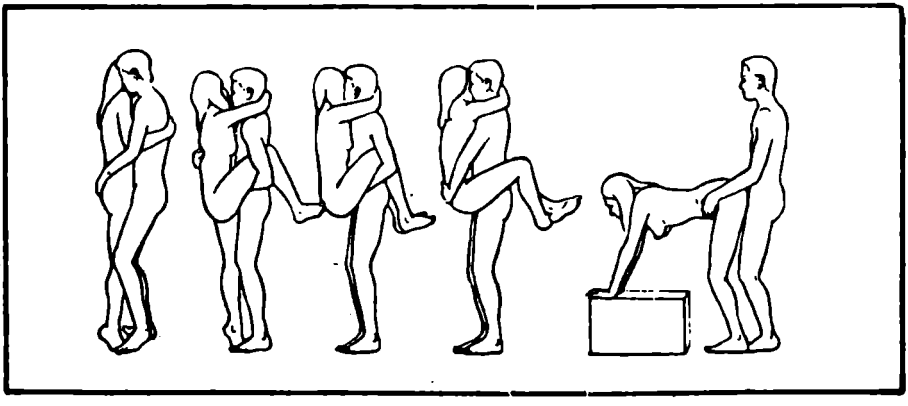
Eşlerin birbirlerinin ağırlığını taşımak zorunda kalmamaları ve kollarının serbest kalıp birbirlerine sarılabilmeleri, bu pozisyonun üstünlükleri arasında

sayılabilir. Bunun yanı sıra, bazı çiftler yeterli uyarı olanağı vermediğini öne sürerek bu pozisyonu elverişsiz bulmaktadır.

Ayakta Pozisyonlar

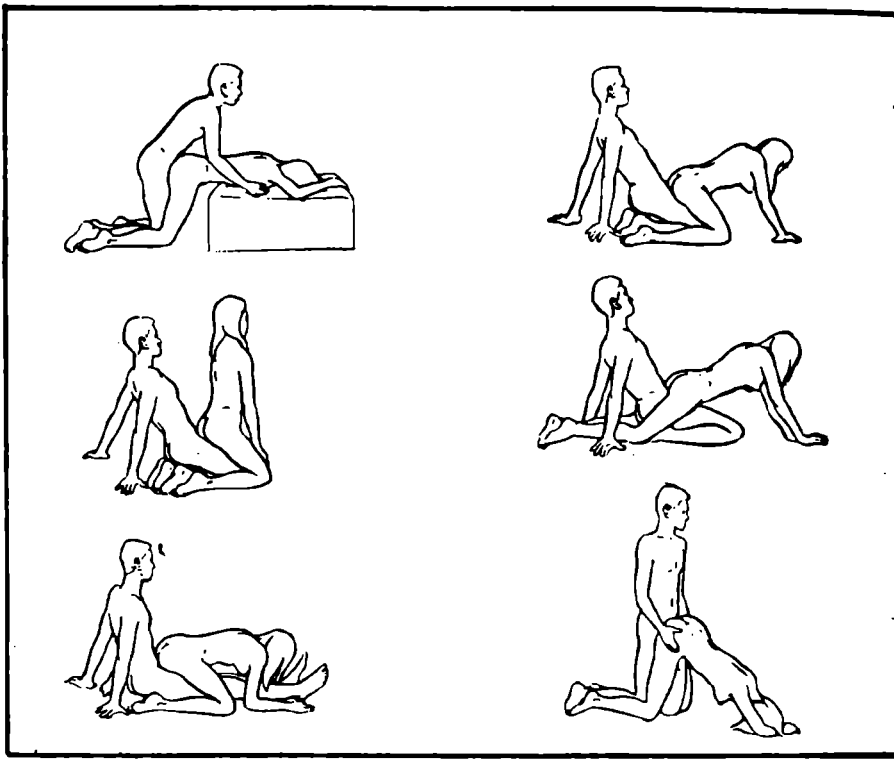
Ayaktaki pozisyonlar genellikle aceleyle, gizli ve rahatsız koşullarda uygulanmaktadır. Bununla beraber, en iyi koşullarda bile eşlerin boyları farklı ise durum zorlaşır. Bazı pozisyonlar erkeğin eşini yerden kaldırmasını gerektirir; bu, boy sorununu ortadan kaldırır, ancak erkeğin yorulmasına neden olabilir.

Daha kısa olan eş bir eşyanın, örneğin, kalın bir kitabın üstünde ayakta durabilir.

Arkadan Sarılarak Birleşme Pozisyonları

Çoğu kişiler arka yolla birleşmenin doğaya aykırı olduğunu savunurlar. Oysa ki, hemen hemen tüm memeliler yalnızca bu şekli uygular. Bu yeterli

derecede derin birleşmeyi ve klitoris üzerinde hoşa giden bir baskı sağlar. Uzanarak, diz çökerek, oturarak ve ayakta uygulanan değişik pozisyonlar vardır. En azından bunlardan bazıları her yaşta çifti tatmin etmektedir. Hatta bazı pozisyonlar, öteki birleşme şekillerinin çoğunu olanaksız kılan fiziksel koşullarda olan kişilere özellikle uygundur.

Özel İsteklere Cevap Veren Pozisyonlar

Yeni duygular tatma isteği, insanların çoğunu cinsel birleşmede mümkün olan yüzlerce pozisyonu denemeye itmektedir. Daha az kullanılan pozisyonlardan bazıları ise yeniliğin ötesinde bazı fiziksel ve psikolojik sorunları

çözümlemeye yarar. Gebe bir kadın için, şişman olan eşler, sırt ağrısı çekenler, penisi kısa olanlar için ve eşi kendisinden uzun ya da kısa olanlar için hiç denenmemiş, hatta düşünülmemiş bir pozisyon en iyisi olabilir. Doğru pozisyonun seçimi, hiç orgazma varamayan bir kadının orgazma varmasına ya da iktidarsız bir erkeğin sorununun üstesinden gelmesine, hatta görünüşte kısır olan bir çiftin çocuklarının olmasına yardım edebilir.

Bakirelere Uygun Pozisyonlar

1. İlk kez ilişkide bulunanların çoğu «misyoner» pozisyonunu seçmektedir. Bakire kadın ve erkekler için pozisyon ve şekil çok önemli değildir. Yaklaşım, yavaş ve düşünceli olmalıdır. Ön hazırlık vajinanın kayganlığını sağlar ve özellikle geçmişteki «petting» deneyimleri, kadının kızlık zarını genişletmiş ya da yırtmışsa, kadının rahatsızlığı azalır.

Gebe Kalmak İçin Uygun Pozisyonlar

2. Kadın, dizleriyle erkeğin omuzlarına dayanır. Bu, kilolu kadınlarda tam birleşmeye ve spermlerin rahim ağzının yakınında birikmesine yardım eder.

3. Diz çökmüş olarak yapılan arka yolla birleşme, eğer rahim retrovers (arkaya dönük) ise spermlerin rahim kanalına ulaşmasına sağlar.

Sorunlu Kişiler İçin

4. Kadın, erkeğin üzerinde doğrulur. Bu pozisyon kadının vajinası darsa tam birleşmeye ulaşılmasını sağlar.

5. Yan yana, yüz yüze pozisyon, hastalara, yorgun kişilere ve boyları birbirinden çok farklı eşlere yardım eder.

6. Bu yan yana arka yolla birleşme pozisyonu zayıf ereksiyon sorunu olan erkeklere önerilir.

7. Kadının üstte olduğu bu pozisyon, erkek iktidarsızlığının ve erken boşalmanın tedavisi olarak önerilir. Ayrıca orgazm olmayan kadınların tedavisinde başlangıç pozisyonu olarak yararlanılır.

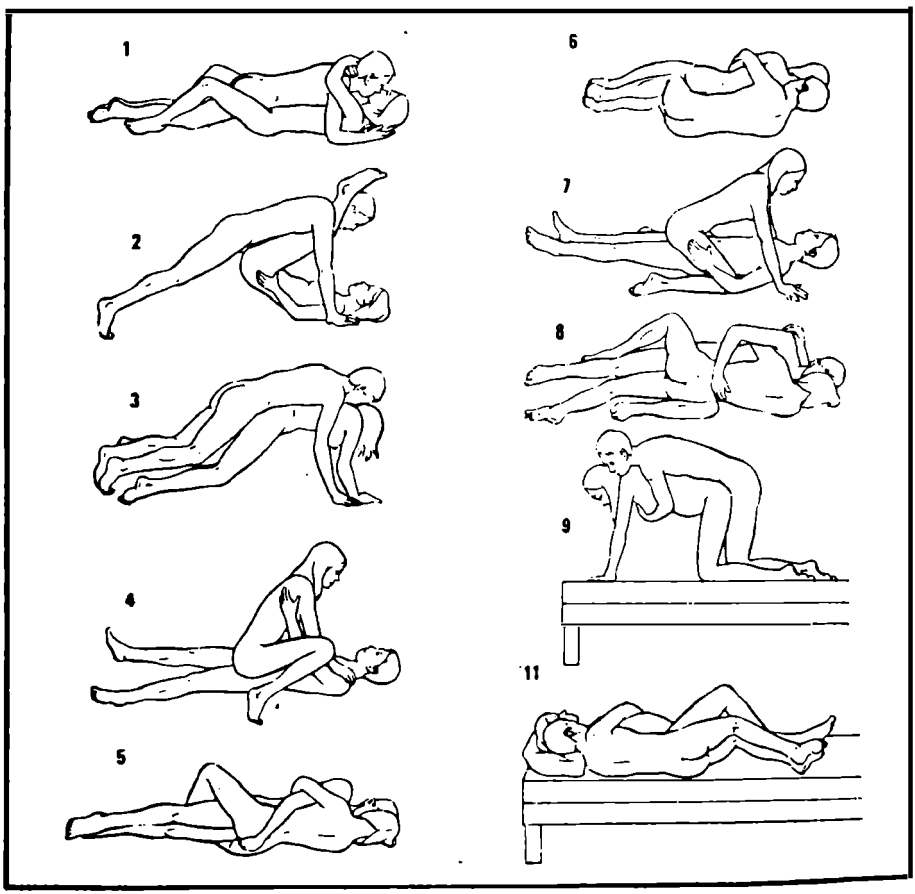
8. Bu yan yana pozisyon kadının istem-dışı kalça hareketlerini daha kolaylaştırır ve orgazma ulaşmasında yardımcı olur (7). Pozisyonun devamı olarak önerilir.

Gebelik Sırasındaki Pozisyonlar

Geçmişteki kendiliğinden düşükler nedeniyle, doktor tarafından ilk üç ayda ilişki yasaklanmamışsa, gebelik süresince önerilir. Çift, normal ilişkide bulunabilir. Gebeliğin ilerlemesi ve karnın büyümesi ile klasik ilişkiler zor ya da olanaksız olmaya başlar. İleri gebelik dönemindeki bir kadın için karına doğrudan basınç yapılmasından sakınan ya da en azından birleşmenin derinliğini denetlemeye izin veren pozisyonlar gereklidir.

9. Eşler, yatak üzerinde bir arka yolla birleşme pozisyonunda diz çökerler ve erkek, çok fazla derine itmekten kaçınır.

10. Kadın, bacakları, vücudunu taşıyacak şekilde, açık olarak yatar. Karın üzerine basıncın olmaması bu pozisyonu gebeliğin son dönemlerine uygun kılar.

11. Çift, arka yolla birleşmek için yan yatar. Burada da karına baskı yoktur.

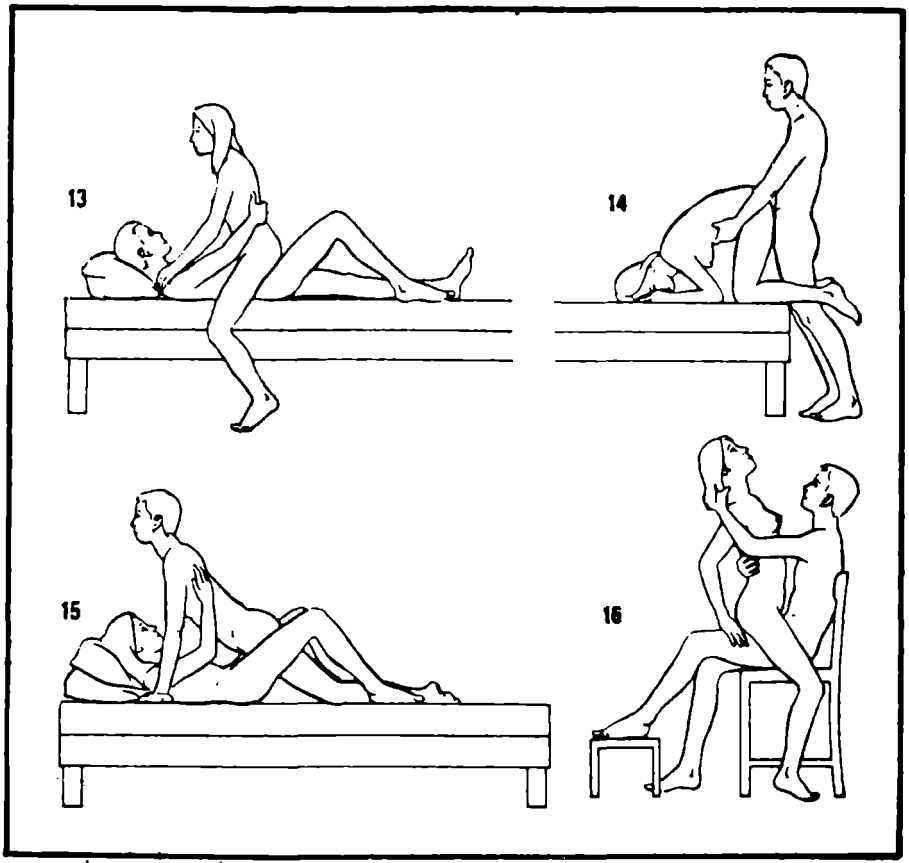
12. Çift bir sandalye üzerinde birbirine sarılır. Kadın, erkeğin üzerine oturur. Böylece birleşmenin derinliğini denetleyebilir.

Sırt Ağrısı Çekenler İçin

Sırt ağrısı çeken kişiler alışagelmiş pozisyonlarda çok rahatsız olabilirler. Oysa sıklıkla daha az kullanılan yöntemlerden yararlanabilirler ya da en azından onlara katlanabilirler. Şefkatli bir eş bu pozisyonları bulmaya çalışacaktır. İşte sırt ağrısı çeken kişilerin çoğuna uygun dört pozisyon:

13. Erkek yatağa yatar, kadın ata biner gibi oturur, öne eğilir. (Sırt ağrısı çeken erkektir.)

14. Erkek arka yolla birleşmek üzere ayakta durur, kadın aşağıda, yatağın üzerinde diz çöker. (Sırt ağrısı olan erkektir.)

15. Kadın yatağa yatar, erkek ise bacakları arasında ileriye doğru kendini kaldırır. (Ağrısı olan kadındır.)

16. Bir sandalye üzerinde yüz yüze, kadın erkeğin üzerine pelvik darbeler yapabilecek şekilde oturur. (Ağrısı olan erkektir.)

Cinsel Birleşme Seçenekleri

Penis, vajinaya girmeden de aşk yapılabilir. Birçok çift burada tanımlanan öteki cinsel etkinliklerden karşılıklı zevk alırlar. Bunlar, birleşmenin yerine ya da birleşmeden önce ya da sonra, sevişme sırasında uygulanabilirler. Birleşmenin yerine kullanıldıklarında gebelikten korunma avantajları da vardır ve böylece Ogino-Knaus gibi doğum kontrol yöntemleri kullanan çiftlere bazen önerilebilir.

Mastürbasyon, çiftler arasında yaygın bir cinsel etkinliktir. Genital birleşme araçlarının dışındaki araçlarla genital erotik bölgelerin uyarılmasını içerir. Uyarma yöntemi olarak sıklıkla kullanılan mastürbasyonu, bir eş, öbürüne uygulayabilir ve orgazma kadar sürdürebilir. Zevki doruğa çıkarmak için her eş öbürünün tercihlerini tanımalıdır. Örneğin, bir erkeğe mastürbasyon yapan bir kadının hangi hız ve hangi baskının onun daha çok hoşuna gittiğini bilmesi gerekirken, erkeğin de kadınların çoğunun klitorise uyarılar sırasında baskının doğrudan doğruya üzerine değil de, yandan ya da civarına gelmesine tercih ettiklerini bilmesi gerekir.

EŞCİNSEL İLİŞKİ

Tüm memeliler gibi insanlar da yalnız karşı cinsten eşlerle değil, ayrı cins ile de cinsel ilişki kurarlar. Başka bir deyişle, erkek de kadın da, hem karşıcinsel hem de eşcinsel ilişkide bulunabilir. (Yunancada «hetero» ayrı, farklı; «homo» ise aynı, benzer anlamına gelir.)

Kitabımızın önceki bölümlerinde belirtildiği gibi aynı cinsel davranış çocuklukta yaygın olmasına karşın, delikanlılıkta pek alışılmış bir şey değildir. (Bkz. «Bebeklik ve Çocukluk», «Delikanlılık») Gerçekte ABD toplumunda insanların ergenlikten önceki yıllarda karşı cinsten çok, aynı cinsle ilişki kurdukları bilinir. Bu dönemde eşcinsel etkinliğe karşı az ya da hiç dikkat göstermeksizin, onların sık sık karşı cinsle ilişki kurması yoğun tepkilerle

engellenir. Daha sonra durum tersine döner. Bir kez onlu yaşlara ulaştıklarında oğlan ve kız çocuklarından özel olarak karşıcinsel ilişki kurmaları beklenir ve herhangi bir eşcinsel durumun görülmesi büyük bir baskı ve lanetlenmeyle karşılaşır. Aslında birçok kişi eşcinsel ilişkiyi ileri yaşlarda da sürdürür. Kimi insanlar için eşcinsel ilişki, karşıcinsel ilişki arasında bir garnitür olmaktan başka bir değer taşımaz. Kimi insanlar ise eşcinsel ilişkiyi sık sık uygularlar. Bunu arada sırada uygulayanların yanı sıra, eşcinsel ilişkiyi cinsel ilişkinin tek biçimi olarak yeğleyenler de vardır.

İnsanın cinsel davranışı üzerine değerli çalışmalar yapmış olan Alfred C. Kinsey ve yardımcıları, konuyu açıklığa kavuşturarak, çok pratik bir yöntem kullandılar. Onlar bütün olarak nüfusta görülen eşcinsel ve karşıcinsel dengeyi ölçmek için 0-6 yaşları arasında 7 dereceli bir ölçü düzenlediler. Bu ölçünün bir ucuna (0 sayısına), yalnızca karşıcinsel deneyimleri olanları yerleştirdiler, öbür ucuna da (6 sayısı) yalnızca eşcinsel deneyimleri olanları yerleştirdiler. Bu iki ucun arasına da eşcinsel ve karşıcinsel deneyimleri olanları her ikisinde de değişik ölçülerde bulunanları koydular (1-5).

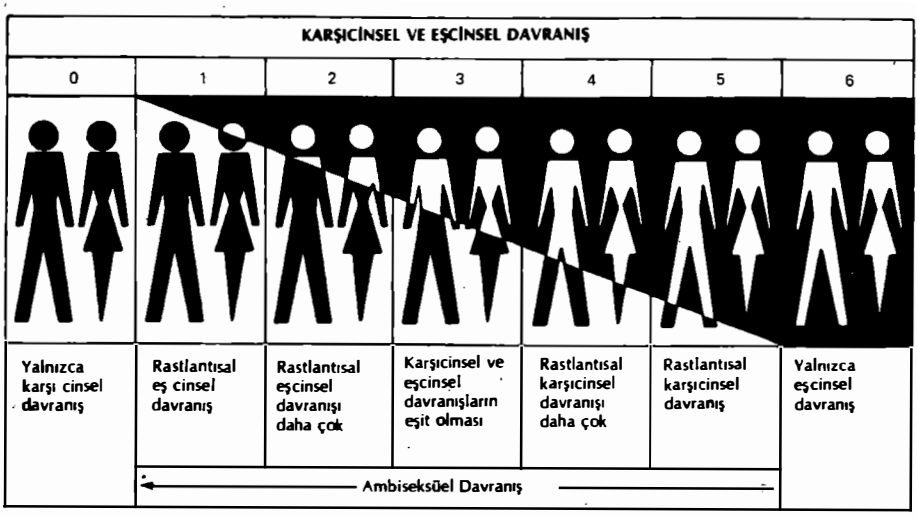
Buna göre dağıtım tam olarak aşağıdaki gibi yapıldı:

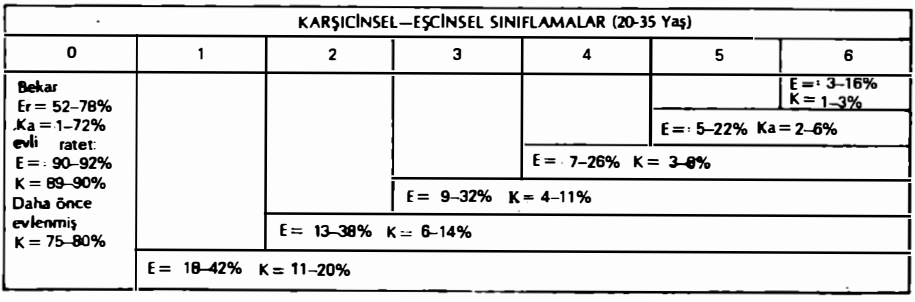
0 – Yalnızca karşıcinsel davranış
1 – Büyük ölçüde karşıcinsel, ancak rastlantısal eşcinsel davranış.
2 – Büyük ölçüde karşıcinsel, ancak rastlantısaldan daha fazla eşcinsel davranış.
3 – Karşıcinsel ve eşcinsel davranışın eşit ölçüde olması.
4 – Büyük ölçüde eşcinsel, ancak rastlantısaldan daha fazla karşıcinsel davranış.
5 – Büyük ölçüde eşcinsel, ancak rastlantısal karşı cinsel davranış.
6 – Yalnızca eşcinsel davranış

Bunun gibi kategorilerde yeni ve çok büyük değişikliklere yol açıcı herhangi bir şey yoktur kuşkusuz. İnsanların her zaman karşıcinsel ilişkide bulunduğu ve yalnızca eşcinsel ilişki kuranların da var olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda bazı kişilerin pekâlâ her iki cinsle de ilişki kurdukları anlaşılmaktadır. Böylece, Kinsey'in sınıflama ölçüsü kuramsal olarak yüzlerce, binlerce yıl önce bile geliştirilmiş olabilirdi. Aslında Kinsey'den çok önce, birçok insan bu düşünceyi taşımış olmalı. En azından Yahudi-Hıristiyan kültüründe bile bu düşünce kuşku duyulmaz bir genel varsayımdan ötürü hiçbir zaman herhangi bir kabul görmedi: Yalnızca karşıcinsel ilişkilerin oranı o denli yüksekti ki, tüm öteki ilişkilerin toplamı bile bir denge kurmaya yetmeyecekti. Başka bir deyişle, Kinsey büyük istatistiksel çalışmasına girişmeden önce, eşcinsel eylemlerin doğal olmayan istisnası dışında ancak çok seyrek görülen bir ilişkiyi temsil edebileceğine inanılıyordu.

Kinsey, bu geleneksel bakışın tümüyle yanlış olduğunu gösterdi. Örneğin, onun istatistiklerinin açıkladığına göre, orta yaş grubuna ulaşan tüm

erkeklerin % 50'si, kadınların ise % 20'si, kendi cinsinden olanlarla doğrudan erotik deneyimlere girişmektedir. Bu sayı, ülkedeki her iki erkekten, her beş kadından birine tekabül ediyor. Gerçekte erkeklerin % 37'si ve kadınların % 13'ü delikanlılıktan büyük yaşlara doğru en azından bir cinsel ilişki kuruyor. Bu da her beş erkeğin yaklaşık ikisinde ve her sekiz kadından ya da biraz daha fazlasında görülür. Sonuç olarak, Kinsey'in bulgularına göre tüm erkeklerin % 4'ü ve tüm kadınların yaklaşık % 2'si yaşamları boyunca davranışlarında eşcinseldir.

KİNSEYİN KARŞICİNSEL VE EŞCİNSEL DAVRANIŞLARI SINIFLAMA ÖLÇÜSÜ:

Şema Kinsey'in 1953'te yayımlanan, erkekler ve kadınlar üzerine yaptığı bir çalışmasından alınmıştır. Yüzde sayısı, yedi kategoride, değişik alt guruplarda, değişik oranlarda sonuçlanıyor.

Bu veriler ilk kez yayımlandığında, genelde büyük şaşkınlıklara yol açtı. Her şeyden önce, insanlar, sözü geçen eşcinsel davranışları genelde yadsıdılar. Hatta, şimdi bile değişik uzmanlar şişirilmiş ve temsil gücü olmayan tasvirlere meydan okumaya devam ediyor. Öyle ki, bu meydan okumayı yeterli ölçüde destekleyecek başka bir araştırma henüz yapılmadı. Kin-

sey'in çalışmaları bazı yanlışlar da taşıyor. Üzerinden uzun yıllar geçmiş olmasına karşın, hâlâ en sağlıklı bilgiyi vermekte. Bildiğimiz kadarıyla, günümüzde yapılacak yeni bir çalışma, eşcinsel davranışın (özellikle kadınlar arasında) büyük ölçüde rastlantısal olduğunu gösterebilir.

Oysa, halkta en büyük sarsıntıyı yaratan Kinsey'in buluşlarından çıkardığı sonuçlarıydı. Kinsey'den önce, eşcinselleri ve karşıcinselleri iki ayrı grupta düşünmek, alışkanlık haline gelmişti. Bazen eşcinseller, «karşıcinsel», («contraseksüel: cinsel evirtikler») «psikoseksüel hermafroditler» ya da «üçüncü cinsiyetçiler» olarak değerlendiriliyordu. Eşcinsel diye adlandırılmanın kendilerine üzüntü verdiğine inanılıyor ve bu durum insanlığın geri kalanıyla onlar arasına açık bir set çekiyordu. Hem erkek hem kadınlarla cinsel ilişki kuran bir kişiye, «görünüşü kurtarmayı» her nasılsa başarana, bir eşcinsel olarak bakılıyordu. Oysa bu kalıpların tümü kanıtlar karşısında çökmüştür artık. Üstelik, istatistikler eşcinsel ve karşıcinsellerin birbirinden kesin çizgilerle ayrılmış ve uzlaştırılamaz varlıklar olmadığını ortaya koymuş bulunuyor. Kinsey'e göre farklı nüfustan insanları eşcinsel ve karşıcinsel (heteroseksüel) olarak ayırmak yanlıştır. Dünya, koyun ve keçilere bölünmüş değildir. Tüm şeyler ne ak ne karadır. Doğanın ayrı kategoriler oluşturduğu pek seyrek görülür. Kategorileri yalnızca insan aklı keşfeder ve onları ayrı ayrı sınıflamaya zorlayan da yine odur.

Yaşanan dünya, görünümlerin her birinden öbürüne doğru uzanan bir süreçtir. İnsanın cinsel davranışına yakınlaştıkça öğreniriz bu ilgiyi, yaklaştıkça da seks gerçekliğini anlamaya başlarız.

Kinsey, aynı zamanda yeni yaklaşımların mantıksal imgeleri üzerinde de durdu. Kişiler, karşıcinsel ya da eşcinsel olarak nitelendirilmeyip, belirli miktarda eşcinsel deneyime ve belirli miktarda karşıcinsel deneyime sahip olmuş kişiler olarak karakterize edilseydi, bu konular üzerinde kafa yormaya daha bir cesaret edilecekti. Kişileri nitelendiren sıfatları, onları ayakta tutan adlar gibi bu terimleri kullanmak yerine, kişisel erotik tepkilere yol açan uyarıların ya da doğrudan cinsel ilişkilerin doğallığını tanımlamak, daha iyi olabilirdi. Gerçekte kendisi hakkında konuşulanların karmaşıklığının ve yarım yamalak düşüncenin neden olduğu eşcinsel sorunun çokluğundan dolayı konu pekâlâ ele alınmıştır. Silahlı kuvvetlerden, hapishanelerden ve akıl hastanelerinden verilecek bir örnekle, insanların tek bir eşcinsel deneyime giriştikleri belirlenince, hemen eşcinsellikle damgalandığı rahatça

görülür. Tek bir karşıcinsel deneyim geçirmiş her kişi bu mantığa göre karşıcinsel olarak adlandırmak, bu etiketi vuran kimselerin hiç aklına gelmiyor.

Ne yazık ki bu tümüyle onlara ilişkin bir konu değildir. Ama gerçek bir insan onuru söz konusudur. ABD'de, bir eyalette bir adam hapishaneye girebilir, işini ya da bonservisini yitirebilir, resmen «psikopat» olarak kayıtlı olabilir ve eşcinsel ilişki sırasında yakalanan bir delikanlı «queer» (argoda eşcinsel) olarak adlandırılabilir ve böylece toplumsal ve cinsel bakımdan uyumsuz bir birey olmaya itilmiş olur. Sonuç olarak, bu kişiler karşıcinsel potansiyellerini, geliştirme şansından yoksun kalırlar.

Verdiği duygusallık içinde bir an başka bir erkekle onur kırıcı bir durumda bulunabilen mutlu bir aile babası, toplum tarafından «onlar gibi» damgalanır ve bu yüzden evliliği yıkılabilir.

Toplumsal yıkıma uğramak bir yana, böyle bir etiketleme, mantıksal olarak da savunulamaz ve vurgulanan bu nokta, hiçbir zaman tersine uygulanmaz. (Yani tek bir karşıcinsel deneyimin herhangi bir kimseyi karşıcinsel olarak nitelendirmeye yeterli olmayacağı hiçbir zaman kabul edilmez.) Dahası, bu önyargılı yaklaşım, «eşcinselliğin» gereksiz yere artması ile kendi amacına yenilir ve böylece «eşcinsellik», çok yaygın bir durum olarak ortaya çıkar. (Yukarıda belirtildiği gibi, erkek nüfusunun yarısı, kadın nüfusunun da beşte biri, en azından kendi cinslerinden olanlarla doğrudan erotik deneyimler geçirmiştir.

Öte yandan, eşcinsellik terimini Kinsey'in kategorisine göre 6. derecede yer alan, yalnızca kendi cinsine ilgi duyan az sayıda kişiyle sınırlandırmak da olaya bir çözüm getirmez. Bu durumda mantık, «karşıcinsel» terimini yalnızca karşı cinse ilgi duyanlar, yani Kinsey'in «0» derecesinde olanlarla sınırlamaya yol açacaktır. Bu ise, her iki cinsiyete de ilgi duyan ve Kinsey kategorisine göre 1-5 dereceler arasında yer alan çok sayıda insanı değerlendirme dışında bırakacaktır.

EŞCİNSEL VE KARŞICİNSEL DAVRANIŞ

0 – Yalnızca karşıcinsel davranış
1 – Rastlantısal eşcinsel davranış
2 – Rastlantısal eşcinsel davranışı daha çok
3 – Karşıcinsel ve eşcinsel davranışların eşit olması
4 – Rastlantısal karşıcinsel davranışı daha çok

5 - Rastlantısal karşıcinsel davranış
6 - Yalnızca karşıcinsel davranış

Sonuç olarak, bir kişide belirli bir zaman içinde karşıcinsellik ve eşcinsellik dengesinin değişebileceğini göz önüne almamız gerekir. Yaşamının belirli bir döneminde yalnız karşıcinsel, başka bir döneminde ise eşcinsel davranan insanlar vardır. Bazılarında her iki davranış da birden görülür, ancak yoğunlukları farklıdır. Bazılarında da her iki cinse karşı eşit erotik ilgi başlar ve yavaş yavaş birine, ya da öbürüne doğru bir tercih ortaya çıkar. Bununla birlikte, bu tercih her zaman sürekli olmaz. Kısacası, Kinsey'in sınıflama ölçüsüne göre bir kişinin pozisyonu yıllar içinde birkaç kez değişebilir.

Bu yüzden herhangi bir kişiyi «eşcinsel» ya da «karşıcinsel» olarak adlandırmanın yanlış olması gibi tıpkı erkek ya da kadın nüfusunu bir bütün olarak «eşcinseller» ve «karşıcinseller» biçiminde bölmek de yanlıştır. Aynı nedenle, kaç kişinin «eşcinsel», kaç kişinin «karşıcinsel» olduğunu belirlemek de olanaksızdır. Ancak kaç kişinin bir eşcinsel-karşıcinsel sınıflama ölçüsü üzerinde verilen herhangi bir zamanda, kategorilerin hangisine ait olduğunu belirlemek de olanaksızdır. «Kaç tane eşcinsel var?» ya da «Ben eşcinsel miyim?» gibi soruların, bilimsel anlamda bir yanıtı yoktur. Ancak toplumumuz soruna mantıksal ve sistematik bir biçimde yaklaşmazsa, bu sorun da yaşamın bir gerçeği olarak kalır. Eski düşünme yolu çok kökleşmiştir. Gerçekte, insanlar hâlâ eşcinsel ve karşıcinsel olarak adlandırmayı sürdürüyor ve şimdiye dek de çok azı nesnel davranabilmiştir. Hatta iletişim uğruna pek çok uzman bu terimleri kullanmayı sürdürüyor, üstelik bu terimlerden her birinin küçük farklılıklarla belirlenmesine karşın.

Böylece, kendimizi genel tartışmadan koparmak istemezsek, bu kitapta da, herkesin üzerinde anlaştığı kimi terimleri beimsememiz gerekir. Kesin olmasa da, ortak bir kullanımın yararları var. Örneğin bu, sık sık yapılan belirli tartışmaları yalınlaştırabilir. Toplumsal sorunları kaçınılmaz olarak birleştirir. Başka bir deyişle, onun yansız karakteri açık olarak anlaşıldıkça geleneksel terminoloji pekâlâ bazı yararlı amaçlara hizmet edebilir.

Bu anlayışla aşağıdaki önerileri sunuyoruz:

- **Karşıcinsel** (heteroseksüel) terimi, karşı cinsten bir eş için açık bir erotik tercihe sahip olan kimseleri tanımlar. (Kinsey'in sınıflama ölçüsünde 0-2 kategorileri.)

- **Eşcinsel** terimi, aynı cinsten bir eş için açık bir erotik tercihe sahip olan kimseleri tanımlar. (Kinsey'in sınıflama ölçüsüne göre 4-6 kategorileri.)

- **Ambiseksüel** (çiftcinsellik) terimi, her iki cinsi de erotik olarak çekici bulan kimseleri tanımlar. (Kinsey'in sınıflama ölçüsüne göre 1-5 kategorileri.)

Üçüncü tanımlamanın, birinci ve ikinci tanımlamayla kısmen benzeştiği görülüyor. Yani ambiseksüel sınıflama (Latince ambo: her iki) belli ölçüde karşıcinselleri (1-2 kategoridekileri) belli ölçüde de eşcinselleri (4-5 kategoridekileri) içeriyor. Bu tutarsızlık, erotik ilgisi cinsiyetler arasında eşit bir biçimde bulunan bir kişinin yalnızca ambiseksüel olarak adlandırılması karşısında kaçınılmazdı (3. kategori).

Bununla birlikte, böyle bir kullanım, hiçbir zaman yaygın bir biçimde benimsenmemiştir. Bu yüzden, bizim de bir anlamda belirli kişilerin eşcinsel ya da karşıcinsel, bir anlamda da ambiseksüel olarak adlandırılması olgusuna bağlı kalmamız gerekir.

Terimlerimizi Kinsey'in sınıflama ölçüsüne bağladığımızdan beri, bu ölçünün yalnız cinsel etkinliğin miktarı temelinde değil, aynı zamanda kişilerin eşcinsel ve karşıcinsel deneyimleri arasındaki denge üzerinde de temellendiğine bir kez daha dikkat çekmeliyiz. Bu, örneğin aynı miktarda eşcinsel deneyime sahip olan kişilerin, ayrı kategorilere sokulabilmesi anlamına gelir. Böylece, 10 eşcinsel deneyim ve yalnızca 5 karşıcinsel deneyime sahip olan bir kişi eşcinsel kabul edilirken, 10 eşcinsel ve 50 karşıcinsel deneyim gerçekleştiren bir kişi de, karşıcinsel kabul edilir. (Gerektiğinde her ikisi de aynı zamanda ambiseksüel olarak adlandırılabilir kuşkusuz.)

Sonuçta, «deneyim» teriminin burada yalnızca açık saçık şeyleri belirtmekte kullanılmadığı, aynı zamanda doğrudan fiziksel temasa götürmeyen psikolojik tepkileri de kapsadığının anlaşılmış olması gerekir. Başka bir deyişle, açık cinsel etkinliğiyle karşıcinsel olduğu görülen bir erkek, psikolojik olarak kadından çok erkeğe ilgi duyuyor ise, karşıcinsel görülmesine karşın, eşcinsel olarak adlandırılır. Aynı nedenle eşcinsel terimi, hiçbir açık cinsel etkinlik göstermeyenler için de kullanılır. (Eski kitaplarda, sonraki nedenden ötürü, aynı durum bazen «gizli eşcinsellik» olarak tanımlanırdı.) Ne yazık ki bu merak uyandırıcı ifade, gerçekleşmeyen ya da gizlenmiş arzulardan çok daha fazla yaygınlaşmıştır. Bu terim aynı zamanda bilinçaltında,

bilinmeyen ve gerçekleşmemiş eğilimler anlamında da kullanılıyordu. Ama böyle eğilimler gerçekte her insanda varolduğundan, «gizli eşcinsellik» terimi, «gizli sigara içicisi», «gizli uykusuz» ya da «gizli iştahlı» gibi terimlerden pek farklı değildi.

Doğal olarak, bu açıklamalar ve nitelendirmelerin tümünü, cinsel bir yönelim olarak eşcinsellik üzerine konuşulduğu zaman unutmamak gerekir. Gerçekte birçok olgu yalnızca kitapta daha önce dikkat çekilen noktaları doğrulamak için bile gereklidir. Kadının ve erkeğin cinsel yönelimi soyut terimlerle değil, açık terimlerle anlaşılır, tıpkı biyolojik cinsiyet ve cinsel rollerde olduğu gibi. Kısacası, biz şimdiden erkeklik ve dişilik, erkeksilik ve kadınsılık, karşıcinsellik ve eşcinsellik ölçüleri çerçevesinde insanın cinsel gelişmesini gözlemeyi öğrenmiş bulunuyoruz. (Ayrıntılı bilgi için «Cinsel Davranışın Gelişmesi» adlı konunun girişine bakınız.)

Bununla birlikte, şimdi kabul edilmesi gerekli bir başka önemli nokta var: ABD kültüründe «eşcinsel» terimi hiçbir zaman yansız teknik bir terim olmamış ve üstelik her zaman salt mantıksal yanından çok, kullanımında ortaya çıkan yanıyla belirmiştir. Ne denli ihtiyatla uygulanırsa uygulansın, bu terim çok açık toplumsal tepkilere belirli bir imge ve anlayış vermiştir. Pratikte insanların eşcinsel olarak adlandırılması, bazı istatistiksel nedenlerden değil, eşcinseller gibi davranıp onların benzediği genel bir kavrama uygun görüldükleri içindir. Bu kavram genelde tümüyle gerçekdışıdır. Örneğin, bugün uygun olmayan bir cinsel rolü kabullenmenin, eşcinselliğe neden olduğu biçiminde çok yaygın bir inanış vardır. Erkek eşcinsellerin, kadın gibi olmaya eğilim duyduğu ve kadın eşcinsellerin de erkeğe öykünmeye çabaladıkları varsayılır. Bu basit yanlış varsayım, ardından yanlış bir sonuca götürür. Oğlanlarının «hanımevladı», kızlarının «erkek gibi» olmasını önleyen anababalar, bu nedenle onların eşcinsel olmasını da önlemiş olurlar.

Oldukça gariptir, tarihsel ve karşı kültürel çalışmalar bu özel yasanın yalnızca belirli toplumlarda ortaya çıktığını ve belirli toplumlarda da görülmediğini ortaya koymuştur. Örneğin, eski Yunan kent devletlerinin bazılarında erkek eşcinselliği, zayıflık ve efeminelik değil; erkeklik, yüreklilik ve kahramanlıkla birlikte ele alınıyordu. Nitekim, Yunanlıların en ünlü, gözde askeri birliklerinin, Makedonyalı Filip tarafından yenilen kutsal Thebe birliklerinin tümüyle sevici erkeklerden oluştuğu söylenirdi.

Bu örneklerin de gösterdiği gibi, eşcinselliğin toplumsal basmakalıp

ölçüsü, dönemden döneme, toplumdan topluma değişebiliyor. Bir kez daha görülüyor ki, tipik olarak gösterilecek bir eşcinsellik yoktur ve eşcinsel bir kişilik üzerine konuşmak pek bir anlam taşımıyor.

Farklı kültürlerin farklı, hatta çelişik eşcinsellik kavramları geliştirebilmesi olgusu; eşcinselliğin belirgin, değişmez ve açık belirtileri olan nesnel bir durum olmadığını göstermektedir.

Eşcinseller, kendi içsel nitelikleriyle değil, insanlara göründükleri gibi tanımlanmaktadırlar.

Kinsey'in konuyu yargılamaksızın, tamamen tanımlayıcı bir biçimde ele almaktan başka seçeneği olmamasının da nedeni budur. Kinsey, çok sayıda kişinin eşcinsel ilişkiye girebildiğini ve girdiğini, onların yalnızca bir bölümünün eşcinsel sayıldığını kabul etmek zorunda kalmıştı.

Kinsey, kimin eşcinsel sayılacağı kararının ancak keyfi olabileceğini ve bunun tümüyle toplumsal alışkanlıklara bağlı olduğunu anlamıştı. Elbette bu alışkanlıklar, eşcinselliğin zayıflık mı güçlülük mü, günah mı sevap mı, sapkınlık mı dinginlik mi, ruh hastalığı mı yoksa ruh dinginliği mi olduğunu da belirlemektedir. Kısacası, eşcinsellik denilen şey, ne ahlaksal, ne yasal ne de tıbbi bir nitelik gösteren bir olaydır. Belli durumlarda belli kişiler için kullanılan toplumsal bir kategori ya da etikettir. Eşcinsel olmanın anlamı, belli bir toplumda anlaşıldığı biçimiyle eşcinsel rolüne bürünmektir.

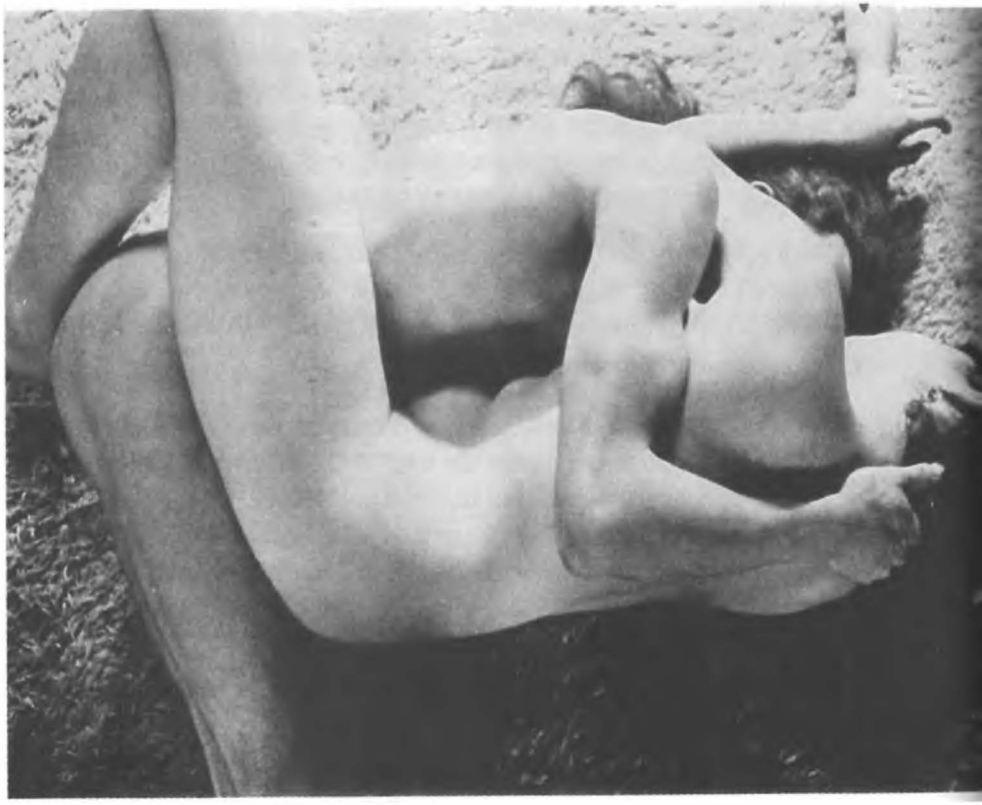
Bazı toplumlarda, pek çok eşcinsel davranış görülmesine karşın, eşcinsel rolün bulunmaması dikkat çekicidir. Gerçekten de böyle davranışlar ayırt edilerek özel bir sınıflandırmaya sokulmadıkça, ne birey ne de toplum için bir sorun haline gelmeyebilir.

Örneğin, Afrika'daki Siwanlar, Avustralya'daki Arandalar ve Yeni Gine'deki Karakiler gibi, hemen hemen tüm erkeklerin hem karşıcinsel hem de eşcinsel ilişkilere girdiği çeşitli ilkel toplumlar bilinmektedir. Böyle toplumlarda, terminolojik açıdan söz konusu olmasa bile, karşıcinsellerle eşcinseller arasına bir ayrım koyulamayacağı açıktır. Kinsey'in sınıflandırma ölçüsü yine de uygulanabilir, ama erkeklerde, yalnızca 1-5 kategorileri arasında değişen, değişik cinsellikte davranışlar gösterecektir. 0 ve 6 kategorilerdeki karşıcinsel ve eşcinsel uç noktaları ise boş kalacaktır.

Batı toplumunda da ayrım çizgilerinin her dönemde bugünkü gibi kesin olmadığına inanmak için pek çok neden vardır. Örneğin, Eski Yunan-

da eşcinsel davranışlar, bir erkeğin cinsel etkinliğinin normal bir parçası olarak görülüyor ve bunun evliliği ya da babalığı önlemesi asla düşünülmüyordu. Eşcinsellik diye bir sözcük yoktu. Bunun yerine, insanlar «pederast» (yani oğlan sevgisi, oğlan ya da daha doğrusu delikanlı anlamında pais, sevmek anlamında eron sözcüklerinden türemiştir) sözcüğünü kullanıyordu, bu da toplumsal yararı olan övgüye değer bir gelenek olarak. Ancak, ne «ilham veren» diye adlandırılan daha yaşlı sevicinin, ne de «dinleyen» denilen daha genç sevilenin, kadınlarla ilişki kuramaması düşünülmüyordu. Kısacası, çağdaş eşcinsellik terimini Eski Yunanda uygulama olanağı yoktu. İlle de çağdaş bir sınıflandırmaya sokmak istersek, en yakın tanımlama olarak, ambiseksüellik terimi kullanılabilir.

Eşcinsel eylemlerin günah diye nefretle karşılandığı Ortaçağ Avrupasında bile, bunların «bir eşcinselliği» gösterdiği varsayılmıyordu. İnsanlar, «sodomy» (kutsal kitapta geçen Sodom kentinden) yada «buggory» (Bulgaris-

tan'da sapkın bir mezhepten) suçlarından cezalandırıldıklarında, bu kişilerin isteseler pekâlâ uygun karşıcinsel davranışlara girebileceği varsayılabiliyordu.

Anal ve ağız yoluyla ilişkiler gibi yalnızca birkaç özel eylemin de cezalandırıldığını anımsamak gerekir. Erkekler arasında başka aşk ve şefkat gösterileri özel bir dikkat çekmiyordu.

Aynı cinse yürekli davranışlarda bulunan kişilerin, temelde herkesten farklı görülmesi, ancak modern çağda olmuştur. Bunun sonucu olarak da sıradan bir erkek ya da kadının, kendi cinslerinden olan kişilere erotik tepkiler gösteremeyeceği düşünülmeye başlanmıştır. Böyle tepkiler ancak doğuştan gelen anormal koşulların bir sonucu olabilirdi. Psikiyatristler, bu kuruntu verici durumla ilgilenmeye ve ona çeşitli ekzotik adlarla atıflarda bulunmaya başladılar. 19. yüzyılın sonlarına doğru ise «eşcinsellik» yeni bir terim olarak ortaya çıktı. Gerek bu terim, gerekse onun karşıtı olarak türetilen karşıcinsellik terimi, kısa sürede yaygın biçimde kullanılır oldu ve bütün Avrupa dillerine yerleşti.

Bu sözcüklerin kökeni ve tarihi üzerine bilgisi olmayan çağdaş okur, bunlarla anlatılmak istenen fenomenleri yanlış anlayabilir. Bugün rahatlıkla eşcinsellikten ve karşıcinsellikten söz ediyoruz ve görünürde herkes ne demek istediğimizi hemen anlıyor. Ancak, karşılıklı olarak birbirimizi dışlayan bu kategorilerin, başlangıçtan beri sorunu aşırı basitleştirdiğini ve önyargılı bir biçimde yayıldığını anlamamız gerekir. Gerçekten de bunlar, ancak insanların cinsel yeteneklerinin tamamının ortak bir kabul görmediği baskıcı bir kültürde ortaya çıkabilirlerdi. Eşcinseller ile karşıcinseller arasına yapay bir ayrım çizgisi çeken bir kültür, böylece insan doğasına çok garip ve çok dar bir biçimde baktığını göstermiş olur. Bu, insanlar arasındaki farkların soyutluğunu, insan davranışının nüans ve tonlarını, kısacası yaşamın doğal çeşitliliğini görmezlikten gelen bir bakış açısıdır.

Olumsuz koşullandırmaların, psikolojik baskıların ve toplumsal yaptırımların olmadığı durumlarda insanlar her iki cinsin üyelerine kişisel tepki gösterebilmektedirler. Erotik ilgisi yalnızca bir cinsle sınırlı olan kişiler, ancak kültürel koşullanmanın sonucu bu duruma gelirler. Gerçekten de, tıpkı karşıcinsel eşlere tepki göstermeyi başaramayanlar gibi, eşcinsel eğilimlerinin farkında olmayan erkek ve kadınların da aldıkları eğitim tarafından yaratıldığını söyleyebiliriz. İdeal bir dünyada herkesin ambiseksüel bir yaşamı olmayacağı açıktır. Mutlaka güçlü cinsel tercihlerin, hatta cinsel ilgilerin bir ölçüde birbirini dışlaması söz konusu olacaktı. Üstelik, başka yerde de

açıkladığımız gibi, çoğu erkek ve kadında bu ilgilerin baskınlıkla karşıcinsel olması beklenebilir. (Ayrıntılı bilgi için «Cinsel Etkinlik Tipleri»ne bakınız.) Buna üzülmek için hiçbir geçerli neden yoktur. Asıl üzülmemiz gereken nokta, birçok kişinin bir yana ittikleri yeteneklerini görmemeleri ve öteki insanlar için kendilerini bir örnek ya da norm saymalarıdır. Üzücü olan, böyle tek yanlı bireylerin dar kafalılığıdır, kendilerinden olmayan herkese reva gördükleri hoşgörüsüzlüktür.

ABD toplumunda birbirlerine kesin bir düşmanlıkla bakan birçok eşcinsel ve karşıcinselin bulunduğunu biliyoruz. Önceleri, bir kural olarak bu insanlar, kendilerine özgü cinsel yönelimlerinden onur duyarlardı. Bundan övünç duyanlar ya da karşıtlarının eylemlerine yol açanlar böylesi umutsuz sınırları sürdürmekte de ısrar edebilirler. Bunlar özellikle eşcinsellerdir ve özür dileyici, üzünçlü olmaları beklenirdi çok kere. Yine de onlara, günahkâr, suçlu ya da hasta sapkınlar gibi ikinci sınıf yurttaşlarmış gibi davranılırdı. Bu nedenle, onlar hakkında, geçmişte iyi kişiler olduğu biçiminde bir görüşün yaygın olması şaşırtıcı gelmemelidir.

Yalnız bu yakınlarda eşcinsellerin çoğu, kendileri üzerine koruyucu bir kanat geliştirdi. Kendi kendilerini «homo» ve «dürüst» diye adlandırarak şimdi resmi değer yargılarına meydan okuyorlar ve uzun zamandır yadsınan yurttaşlık hakları için savaşım veriyorlar. Sonraki bu gelişmenin birçok bakımdan yapıcı ve sağlıklı olduğunu kuşku yok. Hâlâ gerekli olsa da, bu gelişme, insanların talihsiz iki kampa bölünmüş olmasını özenle vurgulamasının yanı sıra bu bölünmüşlüğe de değinmesinden dolayı üzücü nitelik taşıyor.

Homo ve dürüst de olsa, her ikisi de yalnızca tek bir dünyanın parçasıdır ve bu gerçekleşmeksizin birbirlerini ve kendilerini yanlış anlamaya devam edeceklerdir.

Geçmişte esas olarak toplumsal bakımdan başat olan karşıcinsel kesim belirli kişileri kendilerinin dar cinsel standartlarına uymadığı gerekçesiyle eşcinsellikle etiketlediler. Şimdi bu etiketlemenin önceki gibi devam ettiğini söylemek bile gereksiz. Bununla birlikte, eşcinsellerin yurttaşlık hakları hareketinin etkisi altında birçok erkek ve kadın, şimdi, kendi durumlarını yasallaştıracak girişimlerde bulunuyorlar. Kısacası, onlar kendilerine her açıdan eşit davranılması için verdikleri mücadelenin dikkate alınması gerektiğine inanıyorlar. Aynı zamanda kendilerine uygulanan ağır psikolojik baskıdan da kurtulmak istiyorlar. Aslında onların kendi yasal kimlikleri için verdikleri mücadele oldukça yavaş ilerlemekte.

Bazıları resmen eşcinsel olarak damgalanmışken, (belki bazı küçük eşcinsel olayların keşfinden sonra onların bu etiketi çabucak kabullenmekten başka bir seçenekleri yok), gizli eşcinsel bilgiler, o kişi kendisini homo olarak görmeden önce yıllarca sürebilir. Başlangıçta, O, eşcinselliğin ima ettiklerine bir anlam veremez ve dürüst arkadaşlarından kendini farklı kabul etmekte isteksiz olabilir. Gerçekte gördüğümüz gibi bu isteksizlik pekâlâ mazur gösterilebilir. İsteksizlik, kavrayış eksikliğinden değil de daha çok basmakalıp ve yerli yerince (istiflenmiş) olmaya karşı ani, doğal tiksinme değişimlerinden doğar. Hiçbir ortak yanı olmadığını bildiği gibi, tipik «eşcinsel» özellikleri olan biri gösterildiği zaman bu tiksinme ona karşı büyük bir nefrete dönüşebilir. Ve onun meydana çıkma süreci, bu yüzden birçok psikolojik dolambaçlar, çıkmazlar, yanlış çıkışlar ve terslikler yüzünden oldukça karmaşık bir niteliğe bürünüyor.

Ne gariptir ki, daha önce sözünü ettiğimiz, eşcinsel imalar veren insanların çoğu asla ortaya çıkmazlar. Bazıları basitçe tüm cinsel ilişkilerden vazgeçer, bazıları becerebildiğince ortalama bir karşıcinsel ilişki sürdürür. Bazıları da hem eşcinsel hem karşıcinsel ilişkide bulunur. Ancak onlar kendilerini temelde dürüst olarak tanımlarlar. Yaptıklarını anlatırken, ve yalnızca eşcinsel ilişkide bulunanlar da kendilerini anlatırken cinsellikle ilgili olmayan resmi nedenlerden ötürü öyle yaptıklarını söylerler. (Örneğin erkek fahişeler gibi para kazanırlar.)

Aşağıdaki sayfalarda, eşcinsel ilişkilerin çeşitli biçimlerinin kısa bir özetini bulacaksınız. Kuşkusuz cinsel ilişki terimi burada da önceki bölümdeki anlamıyla kullanılmıştır. («Karşıcinsel İlişki»nin giriş bölümüne bakınız.) Aslında biraz sonra görüleceği gibi, eşcinsel ve karşıcinsel teknikler de temelde birbirinin aynıdır.

Ama «Eşcinseller ne yapar?» diye soran insanlar, imgesel eksiklikten dolayı bu soruyu ancak kendi karşıcinsel dünyasına dayanarak açıklığa kavuştururlar.

Dar görüşlülüğün böylesi, insanların kendi bedenlerinin erotik potansiyelinden bir kere bütünüyle nasıl soğutulabileceğini gösterir. Aslında toplumumuzda eşcinsel ve karşıcinsellerin ezilmesi, cinsel barbarlığın başka bir göstergesidir.

Eşcinsel davranışlara karşı toplumsal tutumlar daha derinlemesine olarak kitabımızın «Seks ve Toplum» adlı üçüncü bölümünde tartışılıyor. (Özellikle de «Uyumculuk ve Sapkınlık»a bakınız.)

HAYVANLARLA CİNSEL İLİŞKİ

Birçok kültürün mitleri ve halk öyküleri; insanlarla ayı, kurt, yılan ve timsah gibi hayvan türleri arasında cinsel ilişkiye başvurulduğunu anlatır. Bu hayvanlar çok sık olarak insanın birdenbire beliren tutkularının araçları olur, ancak eski Yunan ve Romalı yazarlar, bazı durumlarda hayvanların önceliği (inisiyatifi) ele aldığını anlatırlar. Örneğin, Aelian'ın ünlü bir öyküsünde, bir yunusbalığı güzel bir çocuğa âşık olur ve yoğun kur yapmalardan sonra onu âşığı yapmayı başarır. Yunanlılar en büyük Tanrıları Zeus'un erişilmez bir kadının yanına yaklaşmak için arasıra bir hayvan kılığına girdiğine inanırlardı. Tanrı Zeus, Eurupa'ya bir boğa kılığında, Leda'ya da bir kuğu kılığıyla ulaşmıştır. Grek mitolojisi, Girit Kraliçesi Pasiphoen'in bir boğayla ilişki kurduğunu da anlatır. Buna benzer öyküler Asya, Afrika ve Amerika'daki çeşitli ilkel topluluklarda da anlatılırdı. Örneğin, belirli bir Eskimo kabilesi, beyaz insan ırkının bir kadınla bir köpek arasındaki cinsel ilişki sonucu meydana geldiğine inanırdı.

İnsanların hayvanlarla cinsel ilişkisi, tarihten günümüze değin ressam ve heykeltraşların da büyük ilgisini çekmiştir. Gerçekten de bu sanatçıların tarihte en büyük başyapıtları bu konuya ayrılmıştır. Öte yandan, birçok sanatçının, bir hayvanla olan ilişkiyi çizerken kadınları seçmesi de oldukça ilginçtir. Dişi hayvanlarla erkeğin artistik temsilleri ise son derece az sayıdadır. Aynı durum, bazı ülkelerde görülen yaşamın aşamalarını gösteren yapıtlar için de söz konusudur. Bu yapıtlar, çoğunlukla köpekler, domuzlar ya da eşekler ve atlarla cinsel ilişki kuran kadınları gösterirler. Erkekle ilgili açık yapıtlar ise bilinmiyor. Bu tür yapıtların belirli erkek fantezilerini tatmin etmek için yaratıldığı ve herhangi bir gerçek dişi gereksinimine yanıt vermediği anlaşılıyor.

Hıristiyan-Yahudi kültürünün de ceza yasaları hayvanlar ve insanlar arasındaki ilişkiyle yakından ilgilendi. Kutsal Kitap'ta görüldüğü gibi, eski Yahudiler (İbraniler) böyle bir etkinliği kesin olarak ölüm cezasıyla yasakladılar (Leviticus 20). Hatta Talmud'dan dul bir kadına korunmak amacıyla köpek verilmesine izin verilmiyor ve bu kararın köpeğin kadın tarafından başka amaçlarla kullanılması tehlikesini önlemek için alındığını açıklıyordu (Abodah Zarah. 22b. Baba Metziah 71 a). Bu olumsuz Yahudi tutumu sırasıyla Hıristiyan kilisesi ve çoğu Batı toplumunda benimsendi. Yasaların bir-

çoğunda güçlü etkiler bıraktı. Gerçekte derin bir ironik tarihsel dönüşle bu yasalar bizzat Yahudilerin kendilerine karşı kullanıldı. Bazı ortaçağ dinbilimcileri ise bir Hıristiyanın bir Yahudi ya da Müslümanlarla cinsel ilişki, yasalara göre böyle bir kişiyi göz önünde bulundurarak bir hayvanla cinsel ilişki kurma gibi anormal ahlaksallıkla eşdeğer tutuluyor ve kutsal inanca göre de onun hayvandan hiçbir farkı kalmıyordu. Bu, çok ciddi bir suç olarak kabul ediliyordu. Ortaçağ boyunca ve hatta modern çağlarda hayvanlarla cinsel ilişki kuran erkek ve kadınlar diri diri gömüldü. Kızgın demirle dağlandılar ya da asıldılar. Bazı durumlarda hayvanlar da aynı cezalara çarptırıldılar.

LEDA VE KUĞU
Klasik Yunanistan'dan bir heykel

Bugün bile çok az insanın böyle bir cezaya çarptırılması uygun görülüyor. Bu arada birkaç on yıl içinde ABD'nin bazı eyaletleri ve birkaç Avrupa ülkesinde havyanlarla cinsel ilişkiye getirilen yasal kısıtlamaların tümüyle kaldırıldığı görülmektedir.

Ancak ABD'nin çoğu eyaletinde hâlâ bu ilişkiyi şiddetle cezalandırma yoluna gidilebiliyor. (Bazı eyaletlerde olası en yüksek ceza, ömür boyu hapisle noktalanıyor.)

Bu dinsel ve resmi gelenek, uzun zaman Batı tıp düşüncesine de yansımıştır. Bunun sonucunda, din adamlarınca ve hukuk çevrelerince günahkâr ve suçlu kabul edilen davranışlar, psikiyatristler tarafından kolayca hastalık olarak ilan ediliverdi. Sayısız psikiyatrik metinler bir bozukluk belirtisi olarak etiketlenen hayvanlarla cinsel ilişkiye (anormallik, sapkınlık ya da sapınç) küçümsenmeyecek denli önemli bir yer ayırdılar.

Kilise ve üstyapının «sodomy», cinsel sapık «doğaya karşı suç» olarak adlandırdıklarını psikiyatri «zoofili» ya da vahşilik (bestiality) olarak mahkûm etmeyi hızlandırdı. Kısacası, sonuçta böyle davranışlar gösteren insanlar akıl hastası olarak kabul edildi. (Aynı zamanda «Uyumculuk ve Sapkınlık»a bakınız.)

Bugün insanın hayvanlarla cinsel ilişkisi üzerine sık istatiksel ayrıntılı çalışmalardan sonra bu çalışmalara birazcık olsun kulak kabartmamış olan ve birazcık canı sıkılması gereken seçkin dinsel, resmi ve psikiyatrik çevreler, gerçekten garip bir görünüm içindeler. Biz bu türde cinsel etkinliğin pek yaygın olmadığını biliyoruz. Bu, erkekler arasında oldukça seyrek, hatta kadınlârda çok seyrek görülen bir durum. Kısacası, bunun gerçek bir toplumsal anlamı yoktur. Bu yüzden onun güçlü toplumsal mahkûmiyetinin temelde yalnızca belirli simgesel dinsel amaçlara hizmet edeceğini varsaymamız gerekir. Çağdaş Batı ülkelerinde hayvanlarla cinsel ilişki, daha çok kırsal kesimlerde görülür. Örneğin, çiftliklerde yetişen çocuklar bir sığırın doğumunu gözleyebilir ve böylece bazı cinsel deneyimler kurmak için ayartılmış olurlar. Bu çocuklar bu gözlemlerini danalar, domuzlar, midilli, köpek ve hatta ördek ya da tavuk üzerinde deneyebilirler.

Bir çocuğun bir süre için özel bir hayvanla düzenli bir cinsel ilişki kurması gibi istisnalar olmakla birlikte, çok kere bu girişimler birkaç kereden

fazla yinelenmez. Kuşkusuz hayvanlarla cinsel ilişkinin tek biçimi birleşme değildir. Bazı çocuklar kolayca hayvanlarla mastürbasyon yaparlar (yapay dölleme için meni elde etmek isteyen çiftler gibi) ya da hayvanların penislerini ya da anüslerini yalamasına izin verirler. Kadınlar ve kızlar bu tür ilişkilerde erkeklerden daha az olmakla birlikte, yine de benzeri yöntemlerle hayvanlarla ilişki kurabilirler.

İnsanla hayvan arasındaki cinsel ilişki oldukça az rastlanan bir olayken, farklı türden hayvanlar arasındaki cinsel ilişki hiç de öyle az değildir. Bazı durumlarda, (atlar ve eşekler ya da aslan ve kaplan) böyle iç çiftleşmeler sonucu hayvanlar gebe kalarak doğum bile yapabilirler (katırlar, ligerler). İnsanın öteki memelilerle arasında gerçekten nispi bir yakınlık bile olamaz.

Böyle bir ilişkinin asla ne bir insan ne de bir hayvan gebeliğine yol açmayacağı açıktır.

Toplumumuzda, gelecekte olasıdır ki resmi ve tıbbi yetkililer, hayvanlar ve insanlar arasındaki cinsel ilişkiyle çok daha az ilgilenecektir. Gerçekte, havyanlar yaralanmadıkça ya da başka olumsuz sonuçlara neden olmadıkça toplumsal bir karışıklığın doğması için hiçbir neden yok. Aynı zamanda böyle ilişkiler psikiyatristlerin soyutlanmış girişim gibi etiketler takmasının da akla sığar hiçbir yanı yoktur.

Ancak, insanla ilişki yerine her zaman hayvanla ilişki kurmayı yeğleyen erkek ve kadınların cinsel yönden uyumsuz oldukları kabul edilebilir. Bu durumda öbür özel ve zorlayıcı davranışların bütününde olduğu gibi bir uzmanın yardım etmesi pekâlâ salık verilebilir. (Aynı zamanda «Cinsel Uyumsuzluk - Sorunsal Cinsel Davranış»a bakınız.)

8. CİNSEL UYUMSUZLUK

Toplumumuzda «uyumsuzluk» sözcüğü o denli yanlış kullanılıyor ki, insanlar enerjik, meraklı, eleştirel, girişken ve yaratıcı olmaya görsün, kendiliğinden gelişen herhangi bir şeyden korkan pek uyumlu kişilerce, hemen uyumsuz damgasını yemekten kurtulamıyorlar. Temel sorunlardan biri, çok kere baskıcı yaşam koşullarına edilgin bir biçimde boyun eğmiş pek düzenlilerin durumudur. Bazı durumlarda uyumsuzluk tek uygun tepki oluyor bu kişiler için. Bu, özellikle cinsel baskı açısından doğrudur.

Cinsel ilgilerinden vazgeçmekte zorluk çekmeyen, dar cinsel rollere seve seve uyan ve resmi cinsel ahlakla asla sorunu olmayanların insancıllıkları pek seyrek görünür ve (böyle birileri varsa) pekâlâ duygusuz, tehlikeli karakterler olabilirler.

Gerçek yaşamda bu türden bütünüyle düzenli kişilere rastlamak büyük bir şanstır. Aslında çok dürüst New England püritenleri bile günah işlemekte her zaman özgür değildir. Onların katı kültürel kurallarına nasıl uymaya çalıştıklarının da önemi yok, hem zaten uzun zamandır asla başaramadılar bunu. İşte onların gerçekdışı standartları! Gerçekte onlar cinsel olarak uyumsuzdular, ama kendilerini suçlu görmek için küçük bir nedenleri vardır.

Bugünkü ABD kültürü hâlâ birçok püritenik öğeler içermekte; üstelik geleneksel engellerin çoğundan kendinizi kurtarmış olmanıza karşın. Oysa ahlaksal değerler, ceza yasaları ve tıbbi standartlar hâlâ bir keyfilik ve çok

kısıtlı cinsel ülküler yansıtıyor. İşte bu durumda belirli miktarda uyumsuzluk kaçınılmaz bir hale geliyor. Başka bir deyişle, bugünkü koşullar altında cinsel yaşamlarının çok iyi yürüdüğünü oldukça az sayıda insan açıklayabilir.

Öte yandan, bu, tam cinsel özgürlük mümkün olmadıkça açık bir soru olarak kalıyor. Biraz açarsak, cinsel sorunlar insanın basit bir parçası olabiliyor. Bu, belki de uygun yaratıklar olarak bizlerin ödemek zorunda kaldığı bir bedeldir. Herhalde genelde hoşnutluk üzerine diretmek küstah ve çocuksu görünür. Olgun bir insan bazı düşkırıklıklarıyla yaşayabilir ve çevresinde her zaman bir uyum olmasını beklemez. İlerlemek için uygun bir durum gördüğünde, bu uğurda seve seve çalışır, ancak aynı zamanda neyi değiştiremeyeceğini kabul etmeyi de öğrenir.

Bu yüzden, dünyanın genel kusuru, gerekliliği ve uygarlığımızın kaçınılmaz bozukluklarını hesaba almamakla, cinsel uyumsuzluğun her örneğiyle düzenini bozmamalıyız. Aslında bu, genelde yaşamın bir simgesidir yalnızca. Hatta kişisel cinsel arzuların bütünündeki hazır baskılar ve onların tam doyumları üzerindeki dirençli ısrarların her ikisi de çok daha büyük bir ilgiyi hak etmiş görünüyor. Çoğu insanlar bu iki uç arasında kendiliğinden akla uygun bir denge bulmaya çabalıyor. Bu insanlar pekâlâ uyumsuz olabilirler. Ancak herhangi bir uzmanın yardımını ne istiyor ne de ona gereksinim duyuyorlar. Aşağıda belirtilecek olanlar kolayca yanlış anlaşılabileceğinden, herkesçe kabul edilen bu gerçekleri burada bir kez daha yinelemeyi gerekli buluyoruz. Biz, cinsel uyumsuzluğun çeşitli özgün biçimlerinin tartışmasını önceden başlattığımız için, onların gösterdiği doğal olmayan koşulları, suçları, hastalıkları ya da ahlaksal suçları burada ayrıntılarıyla tartışmayacağız.

«Normal» cinsel uyumculuk ve rahatlık eksikliğinin basit kişisel ilişkileri sürdürme yetenekleriyle, ciddi bir biçimde kötü bir noktaya götürebilen bazı erkekler ve kadınlar kolayca tanınır. Başka bir belirli yolla belirli insanlar, öyle kolay rahatsız olurlar ki, ya kendi ilgileri ya da eşlerininkine müdahale doğru ve gerekli bir görünüm kazanır.

Kuşkusuz, sözcüğün alışılmış anlamıyla kusurları, bozukoluşum ya da özür gibi hastalıkları söz konusu yapmıyoruz. Bunlar kitabımızın «Kimi Bedensel Sorunlar» bölümünde tartışılacaktır. Bunun yerine, bir kişinin bedeninin sağlıklı olduğunu ve psikolojik doğasından gelen cinsel sorunlarını dikkate alıyoruz. Örneğin, kimi erkek ve kadınlar, cinsel sorunların psiko-

lojik bozukluklarına katlanırlar. Onların durumunu genel mesleki terimle belirleyecek olursak, «cinsel yetersiz» tanısıyla açıklıyabiliriz. Bununla birlikte, bu tür insanların pek çoğuna özel cinsel terapiyle yardım edilebilir. Bazıları cinsel davranışlannda öyle beceriksiz bir katılık içindedir ki, ne kendi kendilerine mutlu olurlar ne de başkalarına saygılı davranırlar. Onların cinsel işlevi ya bazı engeller ve kendi kendini koruma ahlakı oluşturur ya da doğrudan saldırıya dönüşür. Bu yüzden onlar yalnızca yıkıcı ve zorlayıcı olarak tanımlanabilirler. Son derece uç örneklerde, böyle bireylerin yasayla engellenilmesi gerekir. Bununla birlikte onlar da psikoterapinin bazı yöntemlerinden oldukça yararlanabilirler.

Sonuçta, anatomik yapıları nedeniyle oldukça uyumsuz durumda bulunan insanlar da vardır. Kendi hataları olmamakla birlikte bu kişiler gerçek biyolojik cinsiyetlerine karşıt bir cinsel kimlik geliştirmişlerdir. Bunlar, kendilerini yanlış bir vücutta kapana kıstırılmış gibi hissederler ve bu yüzden yanlış düzeltilene değin gerçek mutluluğun tadını alamazlar. Yalnızca bir cinsiyet değişimi, onları kafa bakımından gerçekten tam bir huzura kavuşturur. Transseksüel olarak adlandırılan bu insanları amaçlarına daha da yaklaştıracak herhangi bir profesyonel müdahalenin onlar için büyük bir değeri olduğu açıktır. Aşağıdaki sayfalarda transseksüelizm, sorunsal cinsel davranış ve cinsel yetersizlik üzerine bazı temel bilgiler yer almaktadır. Bu davranışların bazılannın toplumsal görünümleri kitabımızın «Seks ve Toplum» bölümünde daha ayrıntılı bir biçimde işlenmiştir.

CİNSEL İŞLEVSİZLİK

Önceki bölümde de gördüğümüz gibi, bazı erkek ve kadınların cinsel ifadeleri, bedensel uyumsuzluklar, özürler, hastalıklar ya da yaralanmalardan dolayı (Bkz. «Bazı Fiziksel Sorunlar») sınırlıdır. Bunların yanı sıra psikolojik nedenlerle cinsel tepkileri zayıflamış, duygulan körelmiş, hatta büsbütün silinmiş olan ve bu yüzden cinsel ilişkiden tam bir zevk alamayanlar da vardır. Bugün böyle bir kişi genel olarak «cinsel yetersiz» ya da «cinsel işlevsiz» olarak nitelendirilmektedir.

Cinsel yetersizliğin fiziksel ya da psikolojik nedenleri arasındaki ayrıma, beden ve aklın birbiriyle son derece yakın ilişki içinde olmalarından dolayı kesin bir sınır çekilemiyor ve bu yüzden de belirli bir noktaya değin keyfi oluyor. Bundan başka, herhangi bir kişideki cinsel yetersizliği tartışmak, işi aşırı basite indirgemek olabilir. Çünkü, kural olarak bu kişi kendisini başka bir kişiyle ilişki içinde gösterir. Hatta birçok durumda, iki kişi arasındaki cinsel yetersizliği konuşmak çok daha yararlı olabilir. Herhalde bugün seks terapistleri, pek çok çiftte görülen sorunun tek tek kişilerde daha az görüldüğü varsayımı üzerinde duruyorlar. Buradan kalkarak, eşlerin her ikisinin de tedavisi üzerinde ısrar ediyorlar. Şu yakınlarda, tüm Amerikalı evlilerin yarısından çoğunun, en azından eşlerden birinin cinsel yetersizliğin bazı biçimleriyle karşı karşıya bulunduğu ileri sürülmüştür. Kuşkusuz bu durum cinsel bakımdan yeterli sayılan öteki eşlere de yansıdığından, eşlerin her ikisi de yaşamlarını bir dizi cinsel engelle doldurmuş oluyorlar. Kuşkusuz bazı durumlarda, bu engeller sürekli bedensel özürlerden kaynaklanıyor. Gerçi bazı gerçekçi danışmanların yardımıyla bazen cinsel seçim olanağı artırılıyor ve bu nedenle akla yatkın minimum bir doyum sağlanabiliyor. Oysa çoğu kez sorunlar psikolojik kökenlidir ve bunlar modern seks terapisitlerince tümüyle yok edilebilmektedir.

Öte yandan, bu alanda ilk öncü çalışmaları 1960'larda gerçekleştiren William H. Masters ve Virginia E. Johnson'un yolundan gidilerek bugün ABD'nin birçok kesiminde başarıyla uygulanan yeni değişik teknikler geliştirilmektedir.

Seks terapinin büyük başarısı ve terapiye artan istemin yeni cinsel tutumlar için duyulan genel gereksinimin önemini artırması oldukça ilginçtir. Cinsel sorunlar yaygınlaşmış görünüyor ve kişi kesin bir örneği tartışırken, artık sorunun öneminden kuşku duyulmuyor.

Geçmişte, bir erkeğin cinsel yetersizliği sık sık bazı kötü felaketlere ya da büyüye (eğer masum olduğuna inanılıyorsa) ya da «yozlaşmaya », «suistimale», «ahlaksızlığa» ve «aşırılığa» (durumundan sorumlu tutuluyorsa) bağlanıyordu. Bugün, bununla birlikte biz her iki açıklamanın da yanlış olduğunu ve gerçek nedenin başka yerde yattığını öğrenmiş bulunuyoruz. Aslında seks terapistlerinin gösterdiği gibi, insanlar cinsel bakımdan esasen katı yetişme, travmatik cinsel deneyimler, cahillik, dar dinsel inanışlar, bilgili olmayan din adamlarının kötü öğütleri, evlilikte bilgi almak için başvurulanlar, hekimler, psikoterapistler ve öteki uzmanların etkisiyle yetersiz hale gel-

mektedir. Bu farklı nedenlerin tümü sırasıyla uygarlığımızın cinsel bakımdan baskıcı karakterinde iz bırakmış olabilir.

Hepimizin yaşamında yer alan cinsel baskılar, çeşitli biçimde görünürler ve bunların çoğu, kitabımızın değişik bölümlerinde ele alınıyor. Bununla birlikte, insanın cinsel işlevine bakışta, herhangi birinden çok daha anlamlı görünen bir olumsuz özgün etmene dikkat çekebiliriz: Erkek ve dişi cinsel organlarına karşı hemen hemen özel ilgi, hatta sabit fikir. Cinsel organlara yüklenen bu abartılmış önem, yalnızca sıradan bir insanı değil, aynı zamanda insanın cinsel kapasiteleri üzerine nitelikli çalışmalar yapan belirli seks kuramcılarını bile şaşırtmıştır.

«Jenitallik», yüce cinsel ülkü olarak hâlâ tahtını korumaya devam ediyor. Sonuç olarak, toplumumuzdaki cinsel ilişkiler üçlü bir çarpıklığa dayanıyor.

- Erkeğin etkinliğinin aşırı vurgulanması (Kadının edilginliği pahasına)
- Birleşmenin aşırı vurgulanması (Cinsel ilişkinin öteki biçimleri pahasına)
- Orgazmın aşırı vurgulanması (Acele etmeksizin ulaşılan duyusal zevkler pahasına)

Bu yüzden, karşımızda cinsel bakımdan işlevsiz olan sayısız erkek ve kadın buluyoruz. Son yıllarda bunların çoğuna, üzerinde durulması gerekeni yeniden salık vererek ve daha dengeli bir cinsel yaklaşımla basitçe yardım edilebileceğini öğrendik. Örneğin cinsel bakımdan kalıplaşmış etkin erkek ve edilgin kadın tipleri, erkek ve kadınların kendilerini bu modele uydurmaya uğraşmasından sonra, çoğu kez cinsel bakımdan çok sınırlanmış oluyorlar. Her zaman yakın birleşme sağlamayı bekleyen ve bu istemini bir türlü gerçekleştiremeyen bir erkek, başarımı konusunda üzüntülere kapılabilir. Aslında bu üzüntü nihai olarak doğrudan başarısız kalma korkusuna bile götürebilir. Bu korku daha sonra onun doğal cinsel tepkilerini kuşatır ve böylece eşini de doyuma ulaştıramaz olur. Öte yandan, ele almanın kadınca olmadığını düşünen bir kadın kendisini sınırlamakla (tutmakta) çok zorlanabilir ve böyle bir durumda cinsel ilişki zevkli ve verimli olmadığından, onun yapay edilginliği de bir hayli engellenmiş olur. Onun, sonraları cinsel bakımdan uyumsuz olması pek şaşırtıcı değildir. Ancak bu durumların her ikisinin çözümü de açıktır: Tutumların bilinçli sürekli olarak tersine

çevrilmesiyle heyecan ve engellemeler hafifletilir ve yasaklanmış cinsel tepkiler yeniden serbest kalır.

İkinci olarak, birleşme üzerinde aşın biçimde durulması birçok erkek ve kadının aşk yapmanın öteki biçimlerini savsaklamasına ve böylece cansıkıntısı ve sertlikle mağduriyete düşmesine neden olur. Hatta daha kötüsü, yalnız jenital ilişki üzerinde yoğunlaşarak öteki erojenik bölgelerin duyarlılığını yavaş yavaş yitirmesine yol açabilir. Vücudun geri kalan kısmı asıl kalırken bu yalnız cinsel organların cinsel doyum için «tam bir sorumluluk taşıdığı» bir duruma götürebilir. Bununla birlikte, cinsel tepki sınırlanmış, bölünmüş ya da bölümlere ayrılmış olmamalıdır. Çünkü bu yüzden önemli bozukluklar olabilir. Öte yandan çiftler cinsel ilişkinin birleşme dışındaki biçimlerine döndükçe onların cinsel tepkisinin çoğu kez tam gücünü nasıl yeniden kazandığı gerçekten dikkate değer.

Modern seks terapistlerinin, müşterilerine cinsel güvenlerini yeniden kazandırmak amacıyla el ve ağız yoluyla ilişki uygulamalarını öğretmesi işte bu nedenledir. Aynı zamanda, birleşme kuramayan eşcinsellerin, karşıcinseller arasında yaygın şiddetli işlevsizlikten zaman zaman acı çektikleri önemli bir noktadır. Erkek ve kadın eşcinseller, cinsel doyuma çok farklı yollarla varılabileceğini olduğu gibi kabul ediyorlar ve bu yüzden herhangi bir cinsel uyarımın en iyisini yapmayı alışkanlık haline getiriyorlar. Aynı tutumu benimseyen birçok «dürüst» çiftin bundan yararlanabileceği hiç kuşku götürmez.

Sonuçta, orgazm üzerinde aşırı durulması, onu bir amaca yöneltilmiş göreve dönüştürerek ve cinsel ilişkinin süresini kısaltarak, cinsel zevkin çoğunun erkek ve kadından çalınmasıyla sonuçlanıyordu. Böylece seks bir görev ve kişisel başarı ya da başarısızlığın kontrol edildiği başka bir test haline geliyordu. Aynı zamanda başarılı final, cinsel ilişkinin kendisi değil de, doruğu en büyük ilgi kaynağı oluyordu. Başka bir deyişle, şimdi tüm dikkatler artık sürece değil, ürünün kendisine yönelmiştir. Ne yazık ki bu dar yaklaşım, gerçekten zevk alınan durumları azaltmaktan başka bir değer taşımıyor. Hatta, normal cinsel tepkiyle ciddi bir biçimde karışabiliyor. Sonuç olarak, erkekler çok çabuk orgazma ulaşabilirken, kadınlar da hiçbir zaman orgazm olamıyorlar. Bununla birlikte, modern seks terapistleri eşlerin farklı bir tutum benimsemesi halinde bu işlevsizliklerin ortadan kalkabileceğini göstermiştir (yukarıda olduğu gibi). Hatta erkek ve kadınların birlikte

terapilerinde cinsel ilişkileri sırasında kasten orgazmdan kaçınılması isteniyor. Örneğin, çiftlere karşılıklı zevklerini uzatmaları söylenirken her ikisinden de orgazma yaklaşır yaklaşmaz fiziksel temaslarını kesmeleri isteniyor. Hatta bu müşterilerine günde birkaç saat birbirleriyle ilişki kurmalarını öngören kimi terapistler de, işi, orgazma ulaşmayı yasaklamaya dek vardırıyorlar. Bu basit sınıflamalar, sık sık çok dramatik sonuçlar doğurabiliyor.

«Görevi icra»nın verdiği gönül rahatlığıyla her iki çift de, birlikteliklerinin ilk dönemlerinde, kendilerini cinsel zevke kaptırabilirler ve bu yüzden birbirlerine karşı tüm tutumları değişebilir. Sonra bu yeni tutumu büyük ölçüde artış gösteren orgazmik potansiyelin kaynağı olur. Sonuçta, birkaç haftada cinsel tepki düzeltilip de terapistler yasağı kaldırınca, orgazm düzenli, iyi bir deneyim haline gelir ve artık onun zamanlaması bir sorun oluşturmaz. Oysa aynı nedenle bu deneyim şimdi bir zorunluktan bir seçmeye dönüşmüştür. Orgazm, döllenmenin zevk verici duyumlarının devam eden sürecinin çok tatlı bir kesilmesinden ne aşağı ne daha fazla bir şey değildir. Eşlerin aynı anda ya da her cinsel karşılaşmada orgazma ulaşması gerekmediğini öğrenmiş olmaları çok önemlidir. Arasıra görülen bir orgazm eksikliğinin, çiftlerin mutluluğunu azaltmaması gerekir. Aslında aşk yapma ne bir savaş, ne de bir spor karşılaşmasıdır. Başarı kavramlarının mutlu bir cinsel ilişkide yeri yoktur. Her türden cinsel işlevsizliğin tarih boyunca birçok toplumda, birçok insanın başını ağrıtmış olduğu biliniyor. Örneğin, eski ve ortaçağ hekimlerinin de bu sorunlar üzerine kafa yorup bunlara değişik çözümler aradıklarını biliyoruz. Oysa aynı zamanda bu işlevsizliklerin modern çağlarda daha şiddetli ve yaygın olduğu görülüyor. 19. ve 20. yüzyıllarda bu işlevsizlikler sık sık psikiyatristlerce tedavi edilmiş, ancak tedavinin sonucu her zaman cesaret verici olmamıştır. Bugün biz, cinsel işlevdeki çapraşık fizyolojik uygulamaların güç bela anlaşılmasından dolayı bunun başka türlü olabileceğini söyleyebiliriz. (Ayrıntılı bilgi için «Uyumsuzluk ve Sapkınlık», «Sağlıklı - Hasta»ya bakınız».)

Başka bazı şeylerin belirtilerini tedavi etmek yerine, terapistlerin cinsel işlevsizliklere doğrudan yaklaşmasını sağlayan yalnızca Masters ve Johnson gibi bilimadamlarının özgün çalışmaları olmuştur. Masters ve Johnson, cinsel terapi için bir klinik kurmuşlar ve burada verdikleri başarılı çalışmaları onların örneklerini izleyen başkalarına da büyük destek sağlamıştır. Masters ve Johnson, aynı zamanda kadın - erkek, ikili tedavi gruplarının öncülüğünü de yapmışlardı. Buradan kalkarak bireylerden çok, çiftleri tedavi etmişlerdir.

Bu çiftler ya karı-koca ya da eşlerini birlikte getiren tek erkek ve kadınlardan (karşıcinsel ve eşcinsel) oluşuyordu. Tedavi için kendine eş bulamayan bazı kişilere terapi süresi için «vekil eşler» sağlanıyordu. Masters ve Johnson'un bu ve başka yaklaşım biçimleri, zamanında başkalarınca da geniş biçimde uygulandı.

Öte yandan, yakın zamanlarda seks terapisi üzerine San Francisco'daki California Üniversitesi Tıp Merkezinin işbirliğiyle düzenlenen Ulusal Seks Formu'nda yeni bir program geliştirildi. Cinsel tutumun yeniden planlanması olarak bilinen bu program, film ve çeşitli görsel malzemelerin kullanımını içeriyordu.

Ne yazık ki günümüzde kendilerini seks terapisti olarak tanıtıp yarardan çok zarar vererek müşterilerini sömüren birçok niteliksiz insan var. Bu yüzden gelecekte seks terapilerinin bu konuda uzman olan kişilerce yapılması en büyük umudumuzdur. Bu önemli alanda gerekli bilgi ve deneyim göstermiş olmayanların uygulamalarına izin verilmemesi gerekmektedir.

SEKS TERAPİSİNDE TEMEL SORUNLAR

Seks terapisi ve tıbbi eğitim çabaları son zamanlarda ABD toplumunda belirli bir saldırıya uğradı. Bu saldırılar yalnızca tutucu otoritelerden değil, radikal liberallerden de geliyor. Bazı hümanist bireyci şampiyonlar kadar çeşitli ahlakçı bağnazlar, seks terapilerini, «saf insanları etkileyen düzmece uzmanlar ve güç yoksulluklarınca gerçekleştirilen tehlikeli sahte bir iş» olarak suçluyorlar.

Böyle bir kin ve düşmanlık nasıl açıklanabilir? Bu acayip suçlamaların arkasında yatan güdü nedir? Onların bunu doğrulamaları olası mıdır? Öyleyse nereye kadar gider bu suçlamalar? Seks terapi kendisini mi aldatıyor yoksa? Gerçekten bir geleceği var mı? Ve bu geleceği hak ediyor mu? Bu sorulara verilecek yanıtlar, günümüzde terapatik uygulamanın şimdiye değin sessiz kalan varsayımlarının bir gözden geçirilmesini sağlayacaktır yalnızca.

Kuşkusuz, çoğu zaman terapistler varsayımlarına üzülmekle kalmıyor, aynı zamanda görebildikleri kadarıyla zorunlu gereksemeleri ve sorunları da karşılamaya çalışıyorlar ve bu yaklaşım genelde halk tarafından desteklendikçe doğrulanmasına gerek kalmıyor. Bununla birlikte, bugün bu destek artık herhangi bir belirli terapatik alanda uygun ya da aynı fikirde olmu-

yor. Ne seks terapisinde, ne psikiyatride, ne de geleneksel somatik (gövdesel) hekimlikte. Bu yüzden kuramda bazı konuları geliştirmek, basit pratisyenler için bile gerekli oluyor. Bu, onların çalışmalarını içeren toplumsal-tarihsel bağlamda bir eleştirel anlayışa gereksinim duymalarından başka bir anlama gelmiyor. Ne yazık ki, bir seks araştırmaları tarihi kadar bir seks terapisi tarihi de hâlâ yazılmayı bekliyor. Böyle temel ve zorunlu çalışmalarda ha deyince çıkmıyor kuşkusuz. Üstelik şimdiye değin her iki alanda da bir çalışma verilmiş değil. Oysa biri çıkıp şunu söyleyebilir: Hipokrat'tan Masters ve Johnson'a terapistler yalnızca cinsel işlevsizliğe değil, aynı zamanda cinsel sapkınlığa da değinmişlerdir. Onlar yalnızca cinsel gücü artırmak ya da azaltmakla değil, aynı zamanda ona toplumsal bakımdan kabul edilebilir bir çıkış yolu bulmak için uğraşmışlar ve «doğanın hizmetkârları» olduğu varsayımı üzerine onlara böyle bir yol bulmuşlar, yani onlar ilk aşamada «doğuştan gelmesi» gerekeni başarmak için insanlara yardım etmişlerdir.

Böylece, bütün seks terapinin ilk ve en büyük sessiz varsayımı yalnızca bir müdahale sonucu olarak sapkın ya da işlevsiz kalan sağlıklı, «doğuştan» verilen bir cinsellik inanışı olmuştur. Tam tersine, artık bu müdahale durdurulmakta, sağlıksız etkileri yok edilmekte ve insanın «doğal cinselliği» de kendiliğinden onarılmaktadır. Bu inanış dışında çeşitli terapatik müdahaleler, temelde fazla ortak yanlara sahip olmamıştır. Hatta bunlar yüzyıllar boyunca karşıt stratejiler tarafından izlenmiştir. Bir dönemde doğal bir işlev olarak değerlendirilirken, başka bir dönemde bir aşırılık olarak nitelenmiş ve bir hekim tarafından sağlıklı olarak gösterilen davranış, başka birinin patolojiktir tanısıyla karşılaşmıştır. Örneğin, eski Roma'da hekimler doğal sağlığın bir parçası olarak kadın hastalarına mastürbasyon yapmayı salık veriyorlardı.

19. yüzyılda ise kadınlar doğal olmayan mastürbasyon alışkanlığına karşı klitoridetomya yoluyla sık sık tedavi edildiler. 20. yüzyılda Wilhelm Reich, doğal cinsel işlevin yeniden kazanılması amacıyla mastürbasyon yapılmasını salık verdi. Reich, Viyana'daki ruh çözümleyici meslekdaşlarıyla yazışırken, gizlice Galen'in önerilerini uyguladı ve terapatik toplantılarda kadın hastalarına mastürbasyon yaptırdı. Günümüzde bu türden bir terapi, Amerikan Cinsel Eğitmenleri, Danışmanları ve Terapistler Birliği ahlak ilkelerince yasaklandı (1980. III. 7). Bu yüzden yalnız terapatik teknikler değil, aynı zamanda bu çalışma süresinde onların amaçlarının da oldukça çarpıcı bir biçimde değiştiği açıktır. Ancak onların altında yatan varsayım hep aynı

kalmıştır. İster mastürbasyonu bastırma olsun, isterse cesaretlendirme, her ikisi de sırasıyla yalnızca hastanın sağlığı için gerekli olan 'doğal' cinsel tepkilerini düzeltmeye hizmet etmiştir. Bu tür usavurma olgusu böyle farklı sonuçlarının tanıtımında bize, ilkönce onun bazı kusurları bulunduğunu, üstü kapalı biçimde en karşıt terapilere götürebilir. Bu kusurlu nokta, burada yer verildiği gibi «doğallık» kavramının kuşku götürür karakterindendir. Çeşitli terapistlerin «doğallık» diye adlandırdığı, gerçekte tıbbi görünüm altında bir ahlaksal değerdir. Bu yüzden gerçekte kendi görüşleri dışında, sözde «doğal» olanı izlemediler. Nesnel olarak konuşursak, herhangi bir işlevsizlik de tıpkı herhangi bir işlev gibi doğaldır; aynı şekilde kural da, kuralsızlık da, sağlık da sağlıksızlık da doğaldır, kuşkusuz. Bu, bir «doğal cinsellik» inanışının bilimsel temelinde kurulu değildir ve kurulamayacağını, ancak özünde kaçınılmaz olarak ideolojik olacağı anlamına gelir.

Cinsel işlevsizlik tedavisi için geçerli olan yöntem, ilk bakışta, şimdi geçmiştekinden çok daha ince ve karmaşık görünmesine karşın, cinsel sapkınlık tedavisine de uygulanabilir kuşkusuz. Örneğin çok yakınlarda 'ilerlemeci' terapatik edebiyatta sapık, sapınç ve sapkın gibi açık dinsel, ahlaksal kökenli terimlerin yerini daha nesnel görünen «paraphilia» sözcüğü almıştır. Ancak yakın muayeneler üstünde bu terim öbürlerinden daha az ideolojik değildir. Bu terim hâlâ doğru bir «philia» daha az hayranlık duyulabilir oranda, «doğuştan» verilen bir normun varlığını öngörür. Aslında bu «philia»nın «paraphilias» ile ilişkileri, gerçek uzman ya da gerçek hekimle, değişik üst uzmanlar ve tıpçılar arasında olan ilişkinin aynısıdır. Daha sonraki kesinlikle ikinci sırada yer alır. Onlar önemsiz bir farkla öncesinin aşağısında ve üstünde dururlar ve aynı saygınlığı taşımazlar.

ERKEKLERDE CİNSEL İŞLEVSİZLİK

Bugün insan cinselliği üzerine yazılan çoğu kitaplar, erkeğin cinsel işlevsizliğini üçe ayırıyorlar: «İktidarsızlık», «erken boşalma» ve «boşalma yetersizliği».

Kısaca tanımlarsak, iktidarsızlık: güç eksikliği, erken boşalma ise adı üstünde; boşalmanın zamanlanmasıyla ilgili nesnel bir ölçüt içeriyor; boşalma yetersizliği deyimi ise; meni boşalmaya başladığı zaman, bazı erkeklerde başka erkeklerden daha yeterlidir. Oysa gerçek durumda bu yeterlilik onunla hiçbir şey yapılamıyacak düzeyde kalıyor. Çünkü boşalma, bir aksırma gibi istemdışı bir tepki durumunda oluyor. Boşalma hiç olmayabildiği gibi, başladığı zaman da hiç kimse herhangi bir yolla onu bastıramıyor,

geciktiremiyor, denetim altında da tutamıyor. Bundan başka, boşalmanın orgazmla ilgisi rastlantısal olup herhangi bir boşalma olmaksızın da bir erkeğin pekâlâ orgazma ulaştığı anımsanmalıdır. Böyle bir erkeğin cinsel yönden yetersiz olduğunu kabul etmenin biraz saflık olacağı açıktır. Başka bir deyişle, gerçekte sorunları yaratan boşalma yokluğu değil, orgazm yokluğudur. (Ayrıntılı bilgi için «Erkeğin Cinsel Tepkileri»ne bakınız.)

Geleneksel terminoloji hâlâ başka bir olumsuzluğa saplanıyor. Erkek ve kadın cinsel sorunları için kullanılan terimler, birbirinden tümüyle farklıdır. Sonuç olarak, birçok insan, kadın ve erkeğin fiziksel tepkilerini gerçekten karşılaştıramadığı için yanlış izlenimler ediniyor. Oysa modern seks araştırmacıları, böyle bir karşılaştırma yapabilmenin öneminin büyük olacağına değiniyorlar. Biz, tıpkı erkek ve kadının cinsel tepkilerinin tümüyle benzer olması gibi cinsel yetersizliklerinin de öyle olduğunu yeni yeni anlamaya başlıyoruz.

Bu nedenle her iki cinse de uygun düşebilecek olan yeni özel terimlere gereksinim duyuyoruz. Erkek olsun kadın olsun, her ikisinin de cinsel tepkileri şu üç yolla işlevsiz olabilir.

1. Cinsel organlar gerekli ilk tepkiyi göstermediği zaman birleşme başlayamaz. (Her iki cinste uyanma ve kadın da vajinizm eksikliği)
2. Orgazmın çok erken ya da çok geç olmasından dolayı birleşmenin bozulması. (Doyumsuz orgazm zamanlaması)
3. Orgazma hiç ulaşılamaması (Orgazm yokluğu)

Şimdi bu üç temel yetersizliği irdelemeye çalışalım:

FİZİKSEL UYANDIRMA EKSİKLİĞİ

Süreğen (kronik) bir uyandırma eksikliğine, yani sertleşmeye, şiddetli sinirlenmelerden beslenmeye, düzensizlikler, hastalıklar, vücut yaralanmaları gibi çeşitli şeyler neden olabilir kuşkusuz. Böyle durumlar bir hekim tarafından tedavi edilmelidir. Üstelik şimdi sorunların önemli ölçüde düzeltilmesini sağlayabilen birkaç umut verici tedavi de var. (Gerekli yerlere silisyum ve şişirilebilir protezler koyulması.) Ancak bunlar kesin fiziksel sorunlar olduğundan bu bölümde tartışılmayacaklardır.

Birleşme girişiminde bulundukları sırada, yaşamları boyunca penisleri

sertleşmeyen bazı sağlıklı insanlar vardır. Böylelerinin cinsel tepkileri bu yüzden tümüyle yasaklanmıştır ve eşleriyle doyuma varmak onlar için umutsuz bir beklentidir.

Bu can sıkıcı durumun çeşitli nedenleri olabilir. Bununla birlikte, çok kere bu, olumsuz koşulların birleşiminden oluşabilir. Örneğin erkek, çekici ve kendi kimliğini bulmasına izin vermeyen bir annenin etkisiyle büyüyebilir, ya da tüm cinsel etkinliğin günah, pis ya da tehlikeli olduğunu düşünmeyi öğrenebilir. Böyle bir erkek, ilkin birleşme girişimlerinde başarısızlığa uğrar ve olumsuz koşullar hiçbir zaman değişmeden kalabilir. Yani olumsuzluklan bir türlü yenemez. Başka bir erkek güçlü eşcinsel eğilimler taşır, ancak bu tür bir ilişki kurmaktan da korkabilir.

Çözülmemiş iç çatışmalar, sonraları onun uygun bedensel işlevini önleyebilir. Bu ve benzeri durumlardaki bir erkeğin olasılıkla yalnız karısı ya da arkadaşından daha çok yardıma gereksinim duyacağı açıktır. Aslında onun için en umut verici olan yoğun seks terapisidir.

Böyle bir terapi, yaşamlarının bazı zamanlarında birleşme yeteneğini göstermiş olup da bu yetinin tümünü ya da çoğunu yitirmiş görünen çok daha geniş bir erkek grubu için gerekli olabilir. Böyleleri, artık ya hiç ereksiyon olamazlar ya da uzun bir süre bunu başaramazlar. Kuşkusuz, arasıra görülen ereksiyon eksikliğinin normal bir olay olduğunun anımsanması gerekir. Her şeyden önce, insan bir makine değildir. Bazen yorulduğu, üzüldüğü, ilgisi dağıldığı ya da sarhoş olduğu zaman kendini âşık hisseder, ancak bedeni buna yanıt vermeyi kabul etmez. Böyle bir durumda, çılgınca çabalar, irade ya da özel cambazlıklar hiçbir yere götürmez. Bunun yerine çiftlere durumu kabullenmeleri ve gerekli olanı, en iyi biçimde yapmaları salık verilir. Örneğin, eşini doyumlandırmak için ereksiyona gereksinim duymayan bir erkeği akıllarına getirebilirler. Gevşek bir penis, elle vajinaya «tıkıştırılabilir» ve içerde gevşek kalsa da, çiftler bazı birleşme hareketlerine geçebilirler. Bir kadının bu yolla orgazma ulaşması hiçbir zaman olası değildir. Üstelik erkek de elleri, dudağı ve diliyle aşk yapabilir. (Bkz. «Elle İlişki» ve «Ağız Yoluyla İlişki») Bu çiftler, koşulların daha iyi olduğu bir zamanda penisin yeniden kolayca sertleşmesini bekleyerek dinlenebilirler.

Bununla birlikte, bazı erkekler öyle güvensizdirler ki, bu yüzden kendilerinde bir başarısızlık korkusu gelişir. Bazıları ise yalnızca kendilerinden çok fazla şey isterler ve cinsel tepkilerini, her cinsel karşılaşmaları zaferle

ya da yenilgiyle biten savaşa dönüşecek bir teste tabi tutmaya başlarlar. Bazıları da hâlâ içmeye devam ederek, tasarılarını, pekiştirmeye çabalar. Doğal olarak bu tuzaklar yalnızca yenilgiyi buyur eder ve böylece arasıra görülen sorunlar süreğen bir niteliğe dönüşür. Aynı yazgı, her zaman eşinden daha çabuk orgazm olan bir erkekte de görülebilir. (Ayrıntılı bilgi için «Doyumsuz Orgazm Zamanlaması»na bakınız.) Aynı zamanda eşlerden birinin ya da ikisinin egemenliğinden duygusal olarak kendilerini kurtaramayan ve püritnik terbiye sonucu cinsel duygularında rahatsızlık çekenler de vardır. Bundan başka belirli erkekler de eşcinsel ilgilerinden dolayı, birleşmeye başlarken zorlukla karşılaşabilirler ve bazıları da cinsel deneyimlerinin bunaltıcı etkisi altında kalırlar. Nihayet bu erkeklerin tamamı, birleşme olanağı sağlayacak bir ereksiyona sahip olamaz ya da onu koruyamaz bir durumda bulunabilirler. Bu durumda düzenli olarak başarısızlık zamanın dörtte birinden daha çok görülürse onların sorunları özel bir terapi gerektirecek ölçüde önem kazanmış demektir.

Masters ve Johnson'un geliştirdiği tedavi programları bir erkeğin normal cinsel tepkilerinin düzeltilmesinde tamamen başarılı olmaktadır. Ancak bu başarı önemli ölçüde eşlerin işbirliğine bağlıdır. Eşi, penisini sertleştirmede düzenli başarısızlık gösteren bir kadın, bunun olumsuz etkisiyle de sınırlı kalır ve aynı zamanda bu, onun tedavi edilmesi gereken tüm cinsel tepkilerinin kökenini oluşturur.

Terapide ilk adım, çok kere çiftlerin cinsel bakımdan yeniden eğiltilmesiyle başlar. Örneğin, onların bir kere her şeye karşın sertleşmenin istençsiz bir tepki olduğunu anlamaları gerekir. Hiçbir erkek, istediğinde bir ereksiyon durumunda olamaz. Ancak ereksiyonun olmasına izin verebilir.

Eşi ve kendisi arasında cinsel etkileşim varsa, bu, olacak olanı etkileyebilir. Öte yandan, kaygı ve kuruntunun onun tepkilerini tıkaması olasıdır. Kısacası, çiftler «hiçbir şeyden korkmamayı, ancak korkunun kendisinden korkmayı» öğrenirler. Doğal olarak böyle bir korkunun altında yatan nedenlerin tartışılması gerekir ve eğer çiftlerin ikisi ya da biri genelde sekse karşı olumsuz ve gerçek olmayan tutumlara sahipse, öncelikle bunları düzeltmiş olmalıdırlar. Ek olarak, çiftlerin ilişkilerinin cinsel olmayan görünümlerinin kabul edilmesi gerekir. Sonuçta, erkek ve kadını karşılıklı mutluluğa götürecek olan şey, insan iletişimidir kuşkusuz.

Bu iletişimi artırmak için; seks terapistleri, çiftlerin yatak odalarının gizlilik koşulları içinde birlikte uygulayabilecekleri kimi basit deneyler tasarlar-

lar. İlkönce her ikisinin de birbirlerinin vücutlarına temas ederek basitçe zevk alıp vermeyi öğrenmeleri gerekir. Bu aşamada, onların birleşmelerine ya da herhangi bir yolla orgazma ulaşmalarına bile izin verilmez.

Bunun yerine birbirlerini nazikçe okşayıp kucaklamaktan zevk almaları cesaretlendirilir. Aynı zamanda birbirlerinin elleri yardımıyla zevklerini yavaş yavaş nasıl artıracakları anlatılır. Bu arada sık sık losyon ya da başka vücut yağlarının kullanımı salık verilir. Bununla birlikte, seçilmesi söz konusu olan hiçbir alan, ulaşılması gereken özel hiçbir amaç yoktur ve görevi yerine getirmek için bir baskı da yoktur. Bir kere eşler böyle zevkli şeyleri birkaç kez uygulamışlar, çok kere cinsel duygularıyla sarsılmış ve kendi bilinçlerini yitirip dinlenmeye başlamışlardır.

Bu deneyimlerden birkaç gün sonra eşler, okşamalarını cinsel organlar üzerinde ve kadının göğüslerinde yoğunlaştırabilirler. Burada da gene, ellerini kullanarak pek mutlu olabilirler. Her iki eş de mastürbasyon yaparken tam olarak hoşlandıkları şeyleri birbirlerine açmaları gerekir ve özellikle erkek, penisinin kadın tarafından nasıl tutulup okşanmasından hoşlandığını anlatmalıdır. Bu türden bir açıklık, eşlerin birbirlerine zevk vermelerini sağlar. Bununla birlikte, onlar hâlâ birleşme, hatta orgazma yardım etmeme temelinde, terapistin kesin denetimi altındadırlar. Penisin sertleşmesi söz konusu olursa, eşler, penis sönene değin sevişmeyi hemen kesmelidirler. Sonra, yitireceği bir başka sertleşmeye değin yeniden mastürbasyon yapmak için izin ister ve bu, birkaç kez yinelenerek ilerler. İşte penisin bu sertleştirilip yeniden söndürülmesi olayı, erkeğe sertleşme yitiminin öyle korkulacak bir şey olmadığını gösterecektir. Aşağı yukarı bir hafta sonra erkek, başarısızlık korkusunu yenip tepkilerine güven duymaya başladığı zaman, çiftler isteyerek ya da kendiliğinden birleşme sağlayabilirler. Kadın, etkinliği yeniden ele alır. Erkek edilgin bir biçimde sırtüstü uzanırken, kadın onun üstüne oturur ve penis sertleşene değin erkeğe mastürbasyon yapar. Sonra kadın kendisini biraz daha alçaltarak sertleşmiş durumdaki penisi vajinasına girdirir. Bu işlemden sonra, kadın bir süre hareketsiz kalır, öyle ki erkek o anda kadının içindeymiş duygusuna kapılır. Birkaç dakika içinde kadın yavaş yavaş kımıldamaya başlar, böylece penisin uyarılması ve sertliğini koruması sağlanır. Eğer sertleşme durumu biterse, o zaman kadın penisi çıkarır ve sertleşinceye değin yeniden mastürbasyon yapar. Bununla birlikte, çok kere kadın hızlı, yorucu hareketlerden kaçındığı sürece erkek sertleşme durumunu koruyabilir.

Sonunda etkinliğin bir kısmı erkeğe geçebilir. Yani kadın, eşinin üzerinde bir pozisyonda kalır ve penis hâlâ vajinasının içindedir, ancak bir süre sonra ritmik kalça hareketlerini durdurur ve erkeğin kendi içinde ileri geri hareketine izin verir. Her iki eş de orgazmı amaçlamakla birlikte kurallara bağlı kalırlar. Her ikisi de orgazm olunca, buna hoş bir sürpriz olarak dikkat etmelidirler. Bir kere çift bu durumda gevşemeyi öğrenmiş olup, her ikisi de arzu ettikleri sürece penisin vajinanın içinde sertliğini koruyabilecek bir biçimde kalmasından büyük bir zevk duyarlar. Sonunda, güçlenmiş güvenleriyle her birleşmeyi çoğunlukla gerçekleştirmeye ve değişik birleşme pozisyonlarını serbestçe denemeye hazırdırlar.

DOYUMSUZ ORGAZM ZAMANLAMASI

Mastürbasyon ve cinsel ilişki, yaşamın en büyük zevkleri arasındadır ve bu yüzden de insanların yapabildikleri ölçüde bundan hoşlanmaya çabalamaları çok doğaldır. Aynı zamanda mastürbasyonu elverdiği sürece uzatmak istemeleri de oldukça doğaldır.

Bu, son anlatılanlar açısından, kadın erkekten daha belirgin bir avantaja sahiptir. Kadın, kısa aralarla birkaç kez orgazma ulaşabilir ve böylece cinsel ilişki, eşinin durumunu koruduğu sürece devam edebilir. Öte yandan, bir erkek çok kere belirli bir zamanda bir kez orgazm olur ve sonra vücudu bir dinlenme dönemine gereksinim duyar. (Bkz. «Erkeğin Cinsel Tepkisi» ve «Kadının Cinsel Tepkisi».) Başka bir deyişle, kadının tersine, cinsel etkinliklerini uzatmak isteyen erkekler bunu yalnızca orgazmlarını geciktirerek sağlayabilirler.

Gençlik yıllarında, sık sık, birden çok orgazm olabildiklerinden, böyle bir erteleme düşüncesi akıllarının ucuna bile gelmemiştir. Gruplarında ilk orgazma ulaşabilen kişiyi bulmak için mastürbasyon yarışmalarına giren oğlanlar için, bu alışılmış bir şeydir. Böyle bir yarışmanın «galibi» büyük hayranlık duyulan ve gıpta ile bakılan bir kahraman gibi olur. Ancak daha sonra oğlan, bir kızla birleşmeye giriştiği zaman cinsel tepkisinin hızı birdenbire bir dezavantaja dönüşür. Sonra, kızla olduğundan ve onu doyumsuz bıraktığındakinden çok daha yakın bir zamanda orgazma ulaşır. Böyle olduğu zaman oğlanın cinsel yetenekleri önemli bir kuşku geliştirebilir ve nihayet kızla olduğu zamanlarda ereksiyon bile olmayabilir.

Ne var ki, bu sorun hemen hemen her zaman çözümlenebilir, her iki

eşin de işbirliği yapmak istemesi koşuluyla. Gerçekte eşler konuya biraz sağduyuyla yaklaşırlarsa, kendilerine peşinen bir yardım yapılabilir.

Her şeyden önce erkeğin cinsel ilişkiyi sürdürmemesinin nedeni, kadından önce orgazma ulaşması olgusu değildir. Erkeğin sürekli uygulaması gereken şey, birleşmeden, cinsel uyarımın öteki biçimlerine geçmesidir. Başka bir deyişle, bir kez, kadını orgazma ulaştırabilmek için hâlâ elini ya da ağzını kullandığı için penisi sertleşmesini yitirmiştir. (Bkz. «Elle İlişki» ve «Ağız Yoluyla İlişki») Bir kere, erkeğin «erken» orgazmı yüzünden kadının kendi orgazmından yoksun kalmayacağını, kaygı ve sinirliliklerin, çoğu zaman sıkıntının hafifletilmesiyle sınırlı olduğunu her iki eş de anlar.

İkinci olarak, birinin orgazm zamanını denetleme yeteneğinin açık olması gerektiği bir pratik ve deneyim konusudur. Örneğin, delikanlılıklarında mastürbasyondan hoşlanan erkekler, çoğu kez hareketlerini keserek ya da yavaşlatarak kendi orgazmlarını geciktirmeyi denerler. Öte yandan, kızlar da orgazma nasıl çabucak ulaşacaklarını öğrenirler. Üzerlerinde kontrol kurmadan önce insanların öncelikle kendi cinsel tepkilerine alışmış olmaları gerekir.

Sonuçta, yalnız olan insanlar için kötü bir orgazm zamanlaması gibi bir şeyin olmadığının anımsanması gerekir. Sorun, yalnızca başka kişiyle ilişki gündeme gelince ortaya çıkmakta ve bu yüzden de her zaman farklı iki bakış açısından belirlenmektedir:

1. «Erkeğin çok çabuk orgazm olması», 2. «Kadının çok geç orgazm olması». Böylece kendisinden birkaç dakika önce erkek orgazm olduğundan, kadın, erkeğin doyumsuz orgazm zamanlamasıyla karşılaşabilir. Oysa, aynı erkek üstelik daha çabuk tepkilerle başka bir kadını pekâlâ doyuma ulaştırabilir. (Aynı zamanda «Kadınlarda Cinsel Yetersizlik» bölümüne bakınız.)

Bu gözlemlerin tümü de aynı sonucu gösteriyor: Orgazm zamanlaması temelde, çiftlerin karşılıklı olarak düzeltilmeleriyle ilgili bir konudur ve birçok durumlarda bu amaca çoğunlukla yardım edebilenler, kadınlar olabilir. Kadının yardımıyla, eşlerin her ikisi de istedikçe, pratik olarak her erkeğin orgazmının geciktirebileceğini kadın bilmelidir.

Son yıllarda, seks terapistleri, kadın ve erkeğin ilişkilerini uzatabilmeleri için oldukça kolay bazı deneyimler edinmiş bulunuyorlar. Arasıra, özellikle sinirli ve uyumsuz bir çift, bu deneyimleri uygulamada bir uzmana gereksi-

nim duyabilir. Öğrenilmesi gereken en önemli teknik, aşağıdaki biçimde uygulanması zorunlu olan «sıkış tırma» tekniğidir. Bacakları ayrık durumda olan erkek sırtüstü uzanır. Kadın, erkeğin tüm gövdesinin üzerinde, kendi ayaklarıyla erkeğin bacakları arasında oturur. Bu pozisyon kadına, erkeğin cinsel organlarını eliyle vajinasına serbestçe girdirme olanağını verir. Bazı masaj yağlan ya da losyonlar kullanarak, sertleşene değin penisini nazikçe sıkar. Erkek, gevşemiş ve edilgin bir durumdayken, kadın da onu orgazma ulaştırına değin erkeğe mastürbasyon yapmaya devam eder. (Bunu uygun bir biçimde yapmak ve penisi tutma sıkılığını ve tempoyu öğrenmek için erkeğe sorması gerekir. Bazı erkekler yavaş, değişmez, ağır sürtünmelerden daha kolayca heyecanlanır, bazıları da hızlı ve hafif olanlardan hoşlanır. Aynı zamanda uyandırmayı ilerletirken, erkek değişik bir ritm isteyebilir. Eşler arasında açık ve belirgin bir iletişim bu yüzden gereklidir.) Erkek orgazma yaklaşırken ve tıpkı «dönüşü olmayan yol»una yaklaşır gibi sıkıştırma yapması için kadını uyarır. Kadın da hemen davranıp kendini yukarı çeker, penisin baş bölümünün altında, yani sünnet derisinin hizasından başparmağıyla işaret ve ortanca parmağı çevreleyerek, çevresel olarak 4-6 saniye kadar penisi sıkar. Nispeten kopmaz ve kırılmaz bir yapıda olduğundan, penisin incinebileceği korkusuna kapılmaya gerek yoktur.

Bununla birlikte, erkek bu sıkma işinden oldukça rahatsızlık duyuyorsa, kadın bu tekniğin süresini 8-15 saniyeye çıkararak öncekinden biraz daha hafif bir biçimde yeniden uygulayabilir. Her iki durumda da etki aynıdır, boşalma olmaz ve erkek sertleşmeyi yitirmeye başlar. Bir kere penis gevşedikten sonra, kadın uyarıma yeniden başlar ve orgazm yakınlaşınca da yine kadın tarafından penis sünnet derisi hizasından sıkıştırılır ve bu işlem üç dört kere devam edebilir. Bütün bu denemeler en azından ikiden daha fazla yinelenmelidir.

Üç dört sevişme, sıkıştırma tekniğine ayrıldıktan sonra çiftler ikinci adımı atabilirler. Buna tıkıştırma denemesi denir. Bu sevişmede kadın ilkönce sıkıştırma tekniğini yineler. Bununla birlikte ilk sıkıştırmadan sonra, erkek, sertleşmeyi yitirdiği zaman, kadın ileriye doğru eğilir ve gevşek penisi vajinasına tıkıştırır. Böylece, tamamen edilgin bir biçimde sırtüstü uzanmış olan erkeğin üzerine oturur. Sonra da penis içinde iken öylece kalır. Birkaç dakika sonra, penisin sertleşmesi için yavaşça hareket etmeye başlar. Erkek, orgazma yaklaşırken yine kadına işaret verir. Kadın da penisi çıkarıp önce olduğu gibi sıkıştırma tekniğini uygular. Bir kere erkek sertleşmesini yitirir, kadın da gevşek penisi vajinasına tıkıştırır ve bu yinelenerek sürer.

Bu tıkıştırma ve sıkıştırma en azından üç sevişmede birkaç kez yinelenmelidir. Bu denemeler erkeğin orgazm zamanlamasını denetebilmek için güven duygusu kazanmasına değin düzenli olarak sürmelidir. Yalnızca ilk birkaç hafta, sırtüstü uzanan erkeğin üzerinde oturan kadın pozisyonunun terk edilmemesi salık verilebilir. Bu denemeler sonucunda orgazm zamanlaması düzene koyulmadıysa ya da bir iki yerinde uygulamadan sonra tekrar orgazm olduysa, aynı uygulamaya yani sıkıştırma tekniğine yine başlanmalıdır. (Eğer erkek kendini ona kaptırırsa sıkıştırma tekniğinin her zaman çalışması beklenemez.)

Bazı seks terapistleri, sevişme pratiklerinde ne erkek ne de kadının tam cinsel doyumu amaçlamadıklarına inanırlar. Bazıları da herhangi bir özel çaba olmaksızın, bir sevişme sonunda boşalmanın olmasına izin verilebileceğini düşünür. Böyleleri için tam rahat bir havanın olmasının, bu araştırmaların başarısı için önemi büyüktür. Bu işi yapmak için kesinlikle baskı olmamalıdır. Zamanı uzatmak isteyen erkekler için başka bir teknik de San Francisco'da bulunan California Üniversitesi Tıp Fakültesince geliştirilmektedir. Bu program, temelde sıkıştırma tekniğini güvenilir bulmaz. Bunun yerine erkekler (ilkönce yağsız, sonra yağlanarak) 5 dakika mastürbasyon yaparak orgazmını geciktirmeyi öğrenirler.

Erkek, bu ilk adımları tamamen başardığında, 15 dakika için orgazmını geciktirebilene değin (yeniden ilkönce yağsız, sonra yağlı olarak) kendisine eşinin mastürbasyon yapmasına izin verir. Böylece eşler, yukarıda tanımlanan, istenmeyen birleşme biçimlerine geçebilirler. Erkek her durumu 15 dakika uzatabilene değin adım adım ilerler. Bütün bu çabalar, iyi çalışıyor görünmesi dışında pek dramatik değildir.

ORGAZM YOKLUĞU

Penisin sertleşmesini başaran hemen hemen tüm erkekler, aynı zamanda orgazmı da başarırlar. Yani durgunluk aşamasında ortaya çıkan güçlüklere sahip olan kadınların tersine, erkeklerin normal olarak cinsel tepkilerini tamamlayabilecekleri bilinmektedir. (Bkz. «Erkeğin Cinsel Tepkisi» ve «Kadının Cinsel Tepkisi») Ancak bazı seyrek durumlarda erkeklerin yalnızca mastürbasyon ya da cinsel ilişkinin başka özgün biçimleriyle orgazma ulaşabildikleri görülmüştür. Örneğin, penisi kadının ağzında ya da vajinasında olduğu sürece bir erkek orgazma ulaşamayabilir. İşte bu durumda gebe kalmak

isteyen ya da tatmin etmekten hoşlanan bir kadın, kendini düşkırıklığı içinde bulabilir. Eşi bir ereksiyon için kolayca çaba gösterebilir, ancak erkek, orgazma yalnızca ya kadının vücudundan kendini çektikten sonra ya da onun varlığından tümüyle uzaklaştıktan sonra ulaşabilir. Çok açıktır ki, bu garip duruma erkek, orgazm olmak istediği halde onu önleyen bazı akılsal ve duygusal kuşatmalar neden olmaktadır. Örneğin, aşırı zor ya da kadının gebeliğinden anlamsızca bir korkuya kapılabilir ya da kadının şirinliğinden zevk alan erkek, bundan çok hoşlanmayabilir. Başka bir durumda erkek, ilk travmatik bir denemenin kurbanı olabilir. Böylece, «gece ıslatırken» ya da mastürbasyon yaparken anababası tarafından cezalandırılan bir çocuk, daha sonra kendisini birleşme sırasında orgazma ulaşamayacağı korkusu içinde bulabilir. Bazı durumlarda ise kadının ağzında ya da vajinasında bir pisliğin görünmesi biçiminde hoş olmayan bir cinsel karşılaşma, yaşamın sonraki dönemlerinde bu yeteneksizliğe yol açabilir.

Öteki cinsel işlevsizlikler gibi, uygun denemeler ve eşlerin gereksinimleri, istekleri ve korkularının tam bir iletişimiyle, birbirlerine karşı eşlerin istenmeyen tutumlarıyla bu sorunların üstesinden gelinebilir. Örneğin, erkeğin orgazm olmasını mastürbasyonla yavaş yavaş beceren bir kadın, bununla erkeğin korkuya kapılmışcasına geliştirdiği davranışlarını kırmayı başarabilir. Erkek, kadın orgazm olduğu sırada da boşalmayı gerçekleştirmeye başladığı gibi, kadının içinde ya da yakınında boşalma düşüncesini kabul etmeye de başlayabilir. Burada birleşme dışı cinsel ilişkinin oldukça zevkli biçimlerinin, eşleri çok daha rahatlatabileceğini bir kez daha anlamış bulunuyoruz. Bazı durumlarda uzman seks terapistleri, bu yolu öğütleyebilir.

Bu olayın tedaviyle giderilebileceğini bilmelerine karşın, hâlâ tüm çiftlerin buna pek önem vermediklerine de dikkat çekmeliyiz. Aslında, bir kadının ağzını ya da vajinasına kolayca boşalmayan bir erkek, bu durumda bile kadını orgazma ulaştırabilir. İlkönce erkek, cinsel bakımdan doyuma ulaştırılır. Sonra da mastürbasyon ya da herhangi bir uygun yöntemle kadını orgazma ulaştırabilir. Böylece her iki eş de doyum verici bir cinsel ilişki gerçekleştirmiş olabilir ve gebelik önleyici yöntemlere başvurup vurmamayı hiç düşünmeksizin ilişkilerinin verdiği avantajdan pekâlâ hoşlanabilirler. Öte yandan, eğer eşler bir çocuk yapmaya karar verirse, bu isteklerini yapay döllenmeyle her zaman yerine getirebilirler. (Bkz. «Kısırlık»)

Belki, erkeklerin etkin olarak boşalmasız birleşmesini teşvik eden eski belirli dinsel grupların varlığından söz etmek de gerekebilir. Bu birleşme

türünün çok kere (aynı zamanda karezza ya da coitus reservatus olarak bilinir) sevişmeyi saatlerce uzatabileceği ve bir çiftin ruhsal gelişimini hızlandıracağı varsayılmalı. Böyle bir çift için, erkeğin orgazm yokluğunun hiçbir zaman sorun olmayacağını söylemek bile gereksizdir.

KADINDA CİNSEL İŞLEVSİZLİK

Erkeğin, kadınların tüm olası cinsel işlevsizliklerini tanımlamak için kullandığı tek bir sözcük vardı bir zamanlar: Frijid. Yani soğukluk. (Frijid: Latince soğukluk anlamına gelen «frigidus» dan türemiştir.) Bugün belirsiz ve küçültücü olan bu terimin, artık kabul edilebilirliğinin kalmadığını biliyoruz. Aslında erkeğin ve kadının cinsel tepkilerinin tamamen birbirine benzediği gibi, kadınların cinsel yetersizlikleri de benzerdir. İşte bu yüzden her iki cinse de uygun düşebilecek bir terminolojiye gereksinim duyuyoruz.

Modern seks araştırmacıları, kadın olsun erkek olsun, her ikisinin de cinsel tepkilerindeki işlevsizliklerin üç ana yolla ortaya çıktığını göstermişlerdir:

1 – Cinsel organların gerekli ilk tepkiyi gösterememesinden dolayı birleşmenin başlayamaması, her iki cinste uyarım eksikliği (kadında vajinizm.)

2 – Eşlerden her ikisinin, ya da birisinin durumu nedeniyle orgazmın ya çok erken ya da çok geç olması sonucu, birleşmenin boşa gitmesi (doyumsuz orgazm zamanlaması.)

3 – Hiç orgazma ulaşılamaması (orgazm yokluğu).

Aşağıda, kadında etkili olan üç ana yetersizliğe değinilmektedir.

Uyandırma Eksikliği ve Vajinizm

Erkeklerde, penisin sertleşme eksikliği fiziksel olarak kadınlarda görülen yağlanma eksikliğine eşittir. Bununla birlikte, bir kadın için bu yetersizlik yapay yağların kullanılmasıyla kolayca düzeltilebileceğinden, bir erkeğin eksikliğinden daha az yıkıcıdır. Böylece gevşek penisli bir erkeğe benzemeyen, vajinası yağlanmamış bir kadın, eğer böyle bir yol seçerse birleşmeye kolayca başlayabilir. Ancak erkekler gibi kadınlar da aynı zamanda birleşmeyi erkeğin istemesinden kaçınan bir durumda olabilirler. Bazı kadınlar istemdışı kas spazmlarının vajina ağzını kapalı tutmasından dolayı birleşmeyi gerçekleştiremezler. Sonuç olarak, erkeğin penisinin girdirilmesi son

derece güç ve hatta olanaksızdır. İşte bu durum vajinizm olarak bilinir. Çok seyrek durumlarda, yaralanmalar ya da dış cinsel organların hastalığı ile cinsel ilişki sırasında acıya neden olur. Böyle bir durumda fiziksel nedenlerin tedavi edilmesi gerektiği açıktır. (Bkz. «Cinsel İlişki Sırasında Acı»)

Bununla birlikte, vajinizmin nedenleri hemen hemen tümüyle psikolojiktir. Örneğin, penisini sertleştiremeyen ya da sertliği koruyamayan bir kocadan dolayı kadın, birleşmedeki bu boş, anlamsız girişimler karşısında sinirli ve hassas olabilir. Bu ise vajinanın istemdışı gerilmesine neden olur.

Öte yandan, normal cinsel tepkileri olan bir erkek bile, kadının vajinasını her zaman giremeyecek kadar sıkı bulursa sonunda o da işlevsiz bir duruma gelebilir. Böylece çiftler, bu sorunun belirmesinden sonra küçücük bir farklılığa uğrayan bir karşılıklı düşkırıklığı kısırdöngüsüne girebilirler. Sorun ortaya çıkınca her ikisinin de tedavi olması gerekir. Vajinizmin başka bir olası nedeni de, kızlara seksin pis ve kötü olduğunu öğreten katı, püritanik eğitim biçimidir. Böyle olumsuz bir tutum, kadının her durumda normal işleyen cinsel yönünü pekâlâ engelleyebilir. Öte yandan, kadının vajinizmi, istenilmeyen bir eşle birleşme ya da tecavüz gibi bazı olumsuz travmatik deneyler sonucu da ortaya çıkabilir.

Nedeni ne olursa olsun, eğer çiftler işbirliğine istekliyse, vajinizm her zaman başarıyla tedavi edilebilir. İlk ve en önemli terapatik adım, basit bir eğitimdir. Bir seks terapisti, olayı ayrıntılı olarak açıklar ve sonra kadını muayene masasına yatırarak sorunu fiziksel olarak gösterir. Terapist, kadının vajinasına elini sokmaya çalıştıkça, istemdışı spazm vajina ağzını kapatır. Sonra kadından eşinin yardımıyla bir ovucu muayene eldiveni giymesi ve kendisini sıkışıyor hissetmesi istenir. Bir kere her iki eş de birleşmek için gerçekte açık bir fiziksel engelle karşılaştıklarını anlarlar. Şimdi uygun pratik adımlar almaya hazırdırlar. Terapist, eşlere kendi özel yatak odalarında kullanabilecekleri büyüklükteki derecelendirilmiş birkaç özel vajinal genişletici verir. Orada kadının yönetiminde, erkek, kadının vajinasına en küçük genişleticiyi sokmaya başlar. Kadın giderek gevşedikçe, erkek daha büyük genişletci kullanabilir ve birkaç gün sonra kadından geceleyin birkaç saatliğine büyük genişleticilerden birini vajinasında tutması istenir. Sonunda erkek, mekanik aletler yerine kendi penisini vajinaya girdirmeyi deneyebilir. Genişletici, her gece kullanılırsa vajinal spazmlar çok kere bir haftadan daha az bir zaman içinde görünmez olur. Ancak, bazı seyrek durumlarda, genişleticilerle birleşmeden önce bir aya yakın bir süreye gerek duyulabilir.

Başarılı fiziksel terapi çok kere bazı psikolojik danışmanlarca izlenebilir. Bu, müşterilerinin güvenini kazanmak ve onları herhangi bir gerilim ve yanlış anlayışlardan kurtarmak için terapistler açısından en uygun yoldur. Vajinal spazmların yalnızca birleşmeden önce değil, penisin vajinaya girdirilmesinden sonra da olabileceği ve böylece kadının vücudunda onun kıskıvrak yakalanacağı biçiminde yaygın bir inanışın olduğunu da belki bu arada belirtmek gerekir. Ancak insanlar arasında bu olası değildir. (Olay, aynı zamanda «penis captivusu» olarak da bilinir. Bu yalnızca belirli hayvanlarda görülür.)

Doyumsuz Orgazm Zamanlaması

Orgazma, çoğu erkekten daha yavaş ulaşan kadınlar vardır. Tek başına seks yaptıklarında herhangi bir neden yoktur kendilerini yetersiz görmek için. Ancak cinsel ilişkiye başladıkları zaman kendilerini dezavantajlı bir durumda bulabilirler. Erkek eşleri daha çabuk orgazma ulaştığından, onları doyumsuz bırakırlar.

Geçmişte, bu sorunun yalnızca başarısız terimiyle belirlenmesine alışılmıştı. Oysa, bugün konuyu erkek-dişi düzeltmesinin bir sorunu olarak görmenin daha gerçekçi ve yararlı olacağını anlıyoruz. Aslında verilen uygun uyarımları, ortalama erkek kadar, ortalama kadın da çabuk yanıtlayabilir. Birçok kadın, aynı zamanda cinsel tepkilerini hızlandırmak için mastürbasyon yapmaya uğraşırlar. (Bkz. «Kadının Cinsel Tepkileri») Hâlâ böyle bir etkinlikte küçük bir meziyet olduğunu ve acelesiz aşk yapmanın, orgazm için yarışa girmeye yeğ tutulduğunu hissedebilir bir kadın. Aynı zamanda birleşme sırasında birden çok orgazm olmaktan da hoşlanabilir ve bu onun eşiyle, birlikte daha iyi bir cinsel düzeltme istemesi için yeterli neden olabilir.

Bereket versin, böyle bir düzeltme, eşler yeterli ölçüde harekete geçirilirse hemen hemen her zaman başarılabilir. Modern seks terapistleri, cinsel ilişkilerini uzatabilmeleri için hem erkeğe hem de kadına yardım edebilecek bazı basit denemeler geliştirmişlerdir.

Hatta bu alıştırmayla eşlerin her ikisi de istedikten sonra, kadın, erkeğin orgazmını geciktirmeyi gerçekleştirebilir. Erkeğin cinsel yeteneklerinin düzeltilmesinin bir sonucu olarak, kadının kendisi de daha sonra çok heveslı olabilir. Kısacası, doyumsuz orgazm zamanlamasının her iki cins için de

bir sorun olmasına gerek yoktur. (Alıştırmaların ayrıntılı bir tanımı için «Erkekte Cinsel İşlevsizlik»e bakınız.)

Sonunda, yaygın bir inanışa göre, cinsel etkinliğin, erkek olsun kadın olsun, her ikisinin de aynı anda orgazma ulaşmak olduğunu burada belirtmemiz gerekir. Ancak böyle bir idealin izlenmesi yarardan çok zarara yol açabilir. Bu, eşlerin her zaman birbirlerinin tepkilerini denetlemesi ve gözlemesine neden olabilir ve dolayısıyla onların kendiliğinden tutumlarının köküne kibrit suyu dökülmüş olur. Birlikte orgazmı, arzulanan bir rastlantı olarak düşünmek daha doğrudur.

Orgazm Yokluğu

Hemen hemen tüm erkekler kolayca orgazma ulaşırken, birçok kadın bu basit amacı başarmak için onu zor bulur. Bunun çok değişik nedenleri olabilir, ancak en önemli nedeni, hiç kuşkusuz yaşamın ilk başlarında toplumumuzca kabul edilen cinsel zevke karşı olumsuz tutumdur.

Batı toplumlarında kızların cinsel gereksinimlerini geliştirmek, kendi cinselliğinden övünmesi ve cinsel etkinlik yetkisi verilmesi gibi çok doğal şeylerin bile özendirilmediğini sık sık gözlemlemekteyiz.,

Ancak ilk çocukluk yıllarının tersine, kızlara güzel, hoş, uygun terbiyeli ve bakımlı olmaları öğretilir. Onlardan cinsel tepkilerini denetlemesi, gizlemesi, ya da yadsıması istenir ve vücutlarının ne olup olmadığını araştıracak cesaretleri kalmaz. Kızların bazı belirsiz romantik gösterilerle eğlenmesine izin verilir ama birtakım pratik cinsel deneyimlerin derhal önüne geçilir. Böyle deneyimler arayan kızların bir hiç ya da bayağı yaratıklar oldukları söylenir. Aynı zamanda onlara, kadınları cinsel nesneler olarak kullanan ve kötü yola iten, adi ve hayvansı içgüdüleri olan erkeklerden uzak durmaları söylenir. Kadınların da aynı içgüdüye sahip olabileceği ya da karşılık verebilecekleri asla kabul edilmez.

Bu olumsuz koşulların sonucu olarak, birçok kadın, gerçekdışı ve çok sınırlı cinsel değerler geliştirir. Cinsel olmak için bazı özel izinlere gereksinim duyduklarını ve bu iznin kendilerine çok alışılmamış, hemen hemen ideal koşullarda verilebileceğini hissederler. Ne yazık ki bu ideal koşullar gerçek yaşamda hiçbir zaman bulunamaz ve böylece kadın tam olarak cinsel kapasitesinden hoşlanmakta yeterince rahat davranamaz.

Bu genel elverişsiz durum dışında, kuşkusuz kadınlar da kendi kişisel nedenlerinden ötürü orgazm olmayabilirler. Örneğin, bir kadın cinsellik yönünden özellikle katı dinsel bakış açılarının etkisi altında yetişmiş olabilir ve bu yüzden de seksten hoşlanmaz. Başka bir durumda, gerçekten çok fazla sevmediği bir eşle birlikte olabilir. Bu durumda kadın erkeğin etkisinde kalmamak için kendini gemler. Bir başka durumda ise erkeğin kendisi cinsel bakımdan yetersizdir, bu da kadında kötü ve olumsuz bir etki yapar. Aynı zamanda yalnız karşıcinsel ilişkilerden hoşlanmayan, ancak kendi cinsinden olanlarla ilişki kuran eşcinsel kadınlar da vardır. Sonunda kişinin, bazı kişilerin seksle pek fazla ilgilenmeyebilecekleri olasılığına kendini inandırması gerekir.

Yaşamlarında hiç orgazm olmamış ya da uzun zamandır bunu başaramamış kadınlar vardır. Oysa bugün terapistlerce bu kadınlara uygun yöntemlerle yardım edilebilmektedir. Şimdiye dek bu terapilerin en iyi olanı Masters ve Johnson tarafından tasarlanmıştır. Onların kısa zamanlı programlarında, dolaylı yoldan denetlenen alıştırmalar ve yoğun danışma yoluyla, eşleriyle birlikte orgazm olmayan kadınlar tedavi ediliyorlar. Başvuran çiftlerin sekse ve birbirlerine yaklaşımı yeniden sağlamaya çalışılır. Alıştırmalar, özel olarak çekingen doğal cinsel tepkileri engellememeyi amaçlar.

Açıktır ki, cinsel özel tedavilerinin yerine gerçek bir şey önermiyoruz. Bu kitapta «Bunu kendiniz yapınız» gibisinden herhangi bir cinsel terapiyi salık vermeye de girişemeyiz. Bununla birlikte, genel bilgi olarak, orgazm olmayan kadınlara terapistlerin salık vermiş olduğu bazı fiziksel alıştırmaları tanımlayabiliriz.

Bu alıştırmaların ilki öz olarak gevşek ve isteksiz vücuda basitçe sürtünme ve temas etmeyi içeriyor. Bu çiftler erojenik bölgelerinin keşfine ve herhangi bir baskıya uğramaksızın duyusal zevk hissetmelerine izin veriyor. Bu biçimde birbirlerini zevklendirdikleri zaman, zevklerini artırmak için birbirlerinin ellerine kibarca yol gösteriyorlar. Bu, kadının «ıslatma» ve «cenabet» gibi seks korkularını yenmesine yardım edebilir. Ayrıca eşlere vücut losyonları ya da masaj yağları kullanmaları önerilmekte.

Bu alıştırmalardan birkaç gün sonra çiftler, kadının cinsel organlarını uyarma üzerinde yoğunlaşmaya başlıyorlar. Bunu yapmanın en iyi yolu, bacaklarını açarak uzanmış bir kadının bacakları arasında erkeğin oturmasıdır.

Bu pozisyonda erkek, kadının göğüslerini ve vulvasını uyarırken, kadının yeniden güvenini kazanmasına yardımcı olur. Kadın bu kez de erkeğin elini tutarak vücudunun kendisine en çok zevk veren bölgesinde gezinmesine yol gösterebilir. Aynı zamanda erkeğin duyarlı klitoris başına doğrudan sürtünmekten kaçınmasını ve bunun yerine genelde klitoris bölgesi ve küçük dudakları okşamasını söyleyebilir. Kadın, cinsel olarak heyecanlandığında vajinası doğal olarak yağlanmaya başlar ve bu yağlanma, tahriş olasılığını azaltmak için klitoral bölgeye yayılabilir. Bununla birlikte, her iki eş de orgazma ulaşmamaları için uyarılır. Bunun yerine cinsel duygularından zevk duymaları ve o anın zevkine kendilerini tamamen kaptırmaları teşvik edilir.

Eşler bu basit alıştırmaları yapmayı öğrenip bunlardan hoşlanmaya başladıklarında, gelecek adım için hazır olduklarını da göstermiş olurlar. Bu adımda erkek, edilgin bir biçimde sırtüstü uzanırken, kadın üstte birleşme pozisyonu alır. Sonra kadın bacaklarını açar ve kendisini penisin üzerine doğru alçaltır. Artık penis vajinaya girmiştir. Kadın duygulanmak için bir süre hareketsiz kalır. Ancak birkaç dakika sonra basit hazlardan başka herhangi bir özel amaç olmaksızın, yavaş yavaş hareket etmeye başlar. Nihayet erkek kendi kalça hareketleriyle kadının hareketlerini yanıtlayabilir. Eşlerin bu sırada orgazma ulaşmayı değil de ayrıntılardan hoşlanmaları istenir. Orgazm olmuşsa da buna hoş bir sürpriz gözüyle bakılmalıdır.

Birbirlerinin kollarında yeniden gevşemek ve çok istenildiği zaman bu birleşme türünü kesmek, bir çift için çok kere yararlı olabilir. Bazı basit hazlar, yeni bir uyarılma ve penisin yeniden girdirilmesine götürebilir eşleri. Erkek olsun kadın olsun, her ikisi de cinsel sabırsızlıklarını denetlemeyi öğrendikleri ve birbirlerinin cinsel tepkilerini rahatlattıkları zaman, yan yana bir pozisyonda birleşmeyi deneyebilirler. Kadının üstte olduğu pozisyonda deneyim kolaydır; erkek, bir dizini kaldırarak sırtüstü uzanır. Kadın, erkeğin üzerinde, bir bacağı onun bacakları arasında gerilir ve yana doğru inerek yan yana duruş pozisyonunu tamamlar.

Bu alıştırmaların hepsi uygun bir biçimde yapılırsa, er geç kadının yasaklardan kurtulması sağlanır ve böylece onun orgazma ulaşmasının yolu açılır. Ancak ek terapi gerektiren bazı durumlar da olabilmektedir. Örneğin, bazen birleşme sırasında kadının cinsel tepkileri geniş ve gevşek bir vajinadan dolayı bozulur. Başka bir deyişle, vajinayı çevreleyen vücutiçi kaslar görevini yapamaz ve vajinal duvarlarla penis arasında yeteri kadar

sürtünme olmazsa, penis zayıf bir durumda kalır. Bu durumda eşlerin her ikisi de penisin girip girmediğini hissetmeyebilirler.

Böyle durumlarda, güçlendirilmesi gereken ana kas işlevsizliği, «pubocccocoygues» diye bilinir. Bu kas, tam kalça bölgesinin ana halka kası (büzgen) olarak tanımlanabilir ve kasıkkemiğinden kuyruk sokumu kemiğine, ya da sırtta, belkemiğinin sonuna değin uzanır. Birkaç on yıl önce Arnold H. Kegel adında bir jinekolog, herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda, herhangi bir kadının uygulayabileceği bu özel kaslar için bazı uygulamalar geliştirdi. Doğal olarak kadın, ilkönce bu kasların kendi yaşamında nasıl belirleyici olabileceğini öğrenmelidir. Bunu sağlamak için, bacaklarını elverdiğince açarak tuvalete oturması salık verilir. İşemeye başlayıp da ardından durdurabilirse, sidik boşalmasını durdurabilen kasların, pubococoygues kaslarının farkına varır. Artık kaslar belirlenmiştir. Kadın fırsat bulduğu her yerde bu kasılma pratiğini yinelemelidir. Kaslar sertleşene değin, günde üç-beş dizi olmak üzere... Her dizi bu kasları 10 kez esnetir. Sonuç olarak, vajina ve penis arasındaki temas daha yakınlaşacağından, birleşmeleri de haz verici bir durum kazanır. Vajina duvarları çok az sinir uçları içerdiğinden, kadın herhangi bir duygu algılamaz, ancak vajinal hazneyi çevreleyen kaslar sinir uçları içerir ve bu kaslar sertleşirse uyarımları algılayabilir ve böylece benliğine hoş bir duygu yayılır. Herhangi bir durumda, vajinal kasların kontrol yeteneği, cinsel ilişkilerini çoğaltmak isteyen herhangi bir kadının, bu durumun sürmesini hoş karşılamış olmasıyla sınırlanır.

Bir kadının cinsel tepkilerini çoğaltmak için, kullanılan başka bir yöntem de elektrikli vibratör uygulamasıdır. Çeşitli vibratör türleri içinde, pilli ve penis biçimli olanı en çok tutulandır belki de. Oysa bu vibratör en az etkin olandır. Daha yararlısı plastik bir koruyucu içinde, küçük bir elektrik motoru içerir.

SORUNLU CİNSEL DAVRANIŞLAR

Bazı kültürlerin hemen hemen tüm cinsel davranış biçimlerini ilahi esin kaynağı (ve bu yüzden doğal) olarak kabul ettiğini tarihten biliyoruz. Bu kültürler, modern anlamda hoşgörülü ya da liberal değillerdi, temelde ancak çok farklı erotik doyumlara yer ayırabiliyorlardı. Bireyler çok kere

kendi cinsel ilgilerini izlemek üzere yalnız bırakıldı ve ancak başkalarının haklarını şiddetle engellemeye kalktıkları zaman cezalandırıldılar.

Oysa Yahudi-Hıristiyan kültürü tamamen bambaşka bir gelenek üzerine kurulmuştur. İlk ve orta Hıristiyanlar gibi eski İsrailliler de (İbraniler) seksin doğal amacının yalnızca döllenme olduğuna inanırlardı ve bu nedenle döllenme dışında bir cinsel etkinliğe karşı son derece acımasız davranırlardı. Örneğin, Kutsal Kitap'ta – Hıristiyan Avrupasında da binlerce yıl bir âdet olarak süren - İsrail'de erkek eşcinselliğinin ve hayvanlarla cinsel ilişkinin ölümle cezalandırıldığı belirtiliyor. Bugün bile ABD'nin birçok eyaletinde, bu davranışlar suç olarak görülegelmekte.

Geleneksel Hıristiyan öğretisi, 13. yüzyılda Thomas Aquinas tarafından, Tanrının, yalnızca aşağıda gösterilen biçimlerde cinsel ilişkiye izin verdiği biçiminde özetlemiş bulunuyor:

- Doğru amaçlar için (yani döllenme)
- Doğru insanlarla (yani evli eşlerle)
- Doğru yolla (yani birleşme anlamında).

Bu üçlü ölçütle bağdaşmayan herhangi bir cinsel etkinlik, doğal sayılmadığı gibi aynı zamanda günahkâr olarak kabul ediliyordu.

Modern çağlarda kilise, yerini devlete kaptırdığında, tanrıbilimcilerin yerini de cinsel davranışlar üzerine yeni araştırmalarıyla psikiyatristler aldı. Ne var ki, eski öğreti bir türlü yerini bırakmak istemiyordu. Aslında, ilk başlarda yapılan şey, dinsel olandan tıp diline çeviriydi yalnızca. Eskinin doğal olmayanı, şimdi «sağlıksız», «günah» ve «hastalık» olarak tanımlandı. 19. yüzyılda psikiyatristler cinsel psikopatoloji (yani cinsel akıl hastalığını) tanıdılar ve cinsel sapkınlık, sapınç ve sapıklık üzerine düşüncelerini açıklamaya başladılar.

Sapıklık, sapkınlık ve sapıncın, karşılgelinmez bazı tecavüz normlarını gösterdiği açıktır. Aslında bu terimler psikiyatriye yüzyıllar önce girmişti. Sözcüklerin her üçü de imansızları, doğru yoldan çıkanları, toplumdaki çürümeyi açıklamak için Hıristiyan ahlakçılarınca öteden beri kullanılmaktaydı. Bu yüzden sapkınlık, sapınç ve sapıklığın daha ortaçağlarda bile mahkûm edilen cinsel yanlışları yaratması pek şaşırtıcı gelmiyor. Onlar için «doğru» kişiyle «doğru» birleşme türü hâlâ cinsel norm olmasına karşın,

modern psikiyatristler artık döllenme üzerinde durmuyorlardı. İnsanın cinsel ifadesinin her bir biçimi patolojik ve sapıklık olarak değerlendiriliyordu. Oysa bir fark varsa özde değil, biçimdeydi. Şimdi çeşitli psikopatolojik ve sapık durumlar yöntemli olarak listeleniyor, biraz gizemli yeni adlar altında sınıflandırılıyor ve bu da bütün girişimlere bir bilimsel nesnellik havası getiriyordu.

Aşağıda kısaltılmış olarak sunulan katalog bunları biraz olsun tanıma fırsatı verebilir:

Tıpkı önceden olduğu gibi, insanlar «uygun» birleşme normundan temelde iki yolla cayabilirdi:

1 – «Yanlış» cinsel nesne seçerek
2 – «Yanlış» cinsel etkinlik seçerek.

Örneğin, bir erkek, kendi yaşıyla ilgisi olan bir kadın seçmek yerine;

- Kendisini seçerse (oto erotisizm)
- Başka erkek seçerse (eşcinsellik)
- İki ya da daha fazla kadın seçerse (trolizm)
- Çok yakın bir akraba seçerse (ensest)
- Bir çocuk seçerse (pedofiliya)
- Yaşlı bir kadın seçerse (gerontofiliya)
- Bir hayvan seçerse (zoofiliya ya da vahşilik - bestiality)
- Bir ölü vücut seçerse (nekrofiliya)
- Bir heykel seçerse (pigmalionizm)
- Cansız bir nesne seçerse, (fetişizm)

O erkek cinsel sapıktır. Bu olgunun değişik biçimlerde görülmesinin, bu sapıklıkları daha da kötüleştireceğini söylemeye gerek yok. Yani genç bir erkeğin bir oğlan çocuğu (eşcinsel - pedafiliya) ya da bir yaşlı ölüyü seçmesi (gerontofilik - nekrofiliya) gibi.

Bununla birlikte, bir erkek 'doğru' cinsel nesne seçse bile basit birleşme biçimi yerine, cinsel doyumunu;

- Cinsel etkinliği ve çıplaklığı başkalarında gözlemekten (voyeurizm)
- Kendi cinsel organlarını göstermekten (teşhircilik)
- Eşininkine karşı kendi vücudunu ovmaktan (frottage)
- Ağız yoluyla ilişki kurmaktan (oralizm)

- Makat yoluyla ilişki kurmaktan (analizm)
- Eşini yaralamak ya da utandırmaktan (sadizm)
- Eşi tarafından yaralanmak ya da utandırılmaktan (mozoşizm)
- Karşı cinsin giysilerini giymekten (transvestizm)
- Bazı şeyler çalmaktan (kleptomanizm)
- Ateşe vermekten (pyrolagnia)
- Eşinin ya da kendi sidiğiyle oynamaktan (urolognia)
- Kendi ya da eşinin dışkısıyla oynamaktan (coprophilia)

sağlarsa. Tabi bu nedenle onun saldırgan olduğu ileri sürülebilirdi. Eşiyle anal ilişki kurarken ona acı vermekten hoşlananlar (sadistlik-analizm) ya da kendisine acı verilmesinin yanı sıra eşinin sidiğiyle oynamaktan hoşlananlar gibi (mazoşist - urolognia) değişik kombinezonlara göre bu sapıklıklar daha da ağırlaşıyordu.

Aynı nedenle bazı kimseler «yanlış cinsel nesne yanlış etkinliği» seçtikleri zaman da cinsel sapıklık noktasına ulaşıyordu. Örneğin, buna aynı zamanda birkaç kadınla ağız yoluyla ilişki kuran bir adamın durumu, ya da açıktan açığa kız çocuğunun kirlettiği bezle mastürbasyon yaptığı zamanki duruma benzer (exhibitionistic coprophillc incestuous pedohilic fetishism). Sonuçta, bu sapıklıklar ve olası kombinezonların tümü, hatta daha önemlileri erkekte «satyriasis», kadında «nymphomania» ya da her ikisinde de «erotomania» diye bilinen aşırı bir cinsel itinin neden olduğu durumlar olarak açıklanabilir.

Belirttiğimiz gibi yukarıdaki liste ya da sapıklıklar sistemi asla tamamlanmış değildir. Farklı psikiyatristler çok kere farklı listeler ortaya koymuşlar ve bunları çok daha fazla genişletmişlerdir. Dahası, onların terminolojileri her zaman birbirine uygun ve sabit olmamıştır. Böylece «eşcinsellik», bazen aynı zamanda «contraseksüelizm», psikoseksüel hermafroditizm, uranizm, ya da inversion (ters dönmüş) olarak adlandırılmıştı. Bazen de erkek ve dişi eşcinselliği arasında, önceleri «pederasty» ve sonraları «safizm» ya da «tribadizm» olarak adlandırılan bir ayrım yapılıyordu. Öte yandan, bazı psikiyatristler de bu denli çok ayrımı uygun görmediler. Sonuç olarak onlar «pygmalionizm», ya da «transvestizm» gibi belirli özel sapıklıkları tanımadılar, ama onları basitçe fetişizm gibi daha uygun bir terim altında sınıflandırdılar. Aslında onların da belirttiği gibi, heykeller ve giysiler, cansız nesneler olup bu yüzden fetiş sayılırlar.

Ayrıca tüm sapıklıkların aynı ölçüde kötü kabul edilmediği de belirtilmelidir. Örneğin, fetişizme sırasıyla ensesttten daha kolay kabul edilebilir olan eşcinsellikten, daha hoşgörülü davranılırdı. Bununla birlikte çok korkunç cinsel psikopatolojik olanı, yani en kötü sapıklığı belirlemeye gelince, ona dayanak olacak hiçbir ortak düşünce yoktur.

Arasıra, otoerotisizm (autoeroticiszm) en büyük kötülük olarak görülüyor, başka zaman da «troilizm» en büyük tiksinç olarak gösteriliyordu. Bir gün «teşhircilik» en tehlikeli dert görülüyor; ertesi gün analizm nihai cinsel azgınlık olarak değerlendiriliyordu. Ve kuşkusuz kleptomani, pyrolognia (kundakçılık) ve sadizm gibi öteki insanlara doğrudan zarar veren sapıklıklar da vardı.

Bununla birlikte, kişinin patolojik düzeyi ya da onu başkalarına zarar verme potansiyeli temelde bir uzmanın yardımını gerektiren bir cinsi sapıklıktı. Doğal olarak bu bakışı, sapıklık kavramından çok hastalık olarak ele alınması izledi. Eğer sapıklar hasta idiyseler, hareketlerinden gerçekten sorumlu tutulamazlardı. Anormal cinsel davranışa uygun toplumsal tepki, bu nedenle onu mahkûm etmek ya da suçlu olarak cezalandırmak değil, tıbbi tedavi uygulamaktı.

Öte yandan, konu açığa kavuştukça, ancak oldukça ılımlı boyutta olursa sapıklığın bazı biçimlerine hemen hemen herkes katlanıyordu. Milyonlarca erkek ve kadın, aşırı cinsel düşkünlüklerini mastürbe ettiler ya da fantezileştirdiler. Sayısız insan eşcinsel tepkiler, ya da ensest arzulara ve sevdikleri kişilerden aldıkları aşk mektupları, saç, mendil, ya da giysi parçasına sahipti. Aynı zamanda birçoğu da çıplak vücuda bakmak ya da kendi vücudunu göstermekten hoşlandılar, karşılaşmalarında saldırgan ya da uysal oldular, banyolardan büyük zevk duydular ve «kötü» sözcüklere hayran kaldılar.

Bu gözlemler sonunda cinsel sapıklıkların sanıldığı gibi garip özel hastalıklar olmadığı, ancak konunun derecesine göre normal eğilimlerin oldukça abartılmış biçimi olduğu anlaşıldı. Bu yüzden gittikçe artan psikiyatrist, yalnızca özel ya da hemen hemen çok özel yanlış cinsel sayıda seçmeleri sapıklık olarak adlandırmanın uygun olduğuna inanmaya başladı. Arasıra yanlış nesneler ya da etkinlikler seçen ve «sağlıklı» birleşmeyi başka türlü yapabilmekten hoşlanan bazıları, gerçek bir sapık değildi. Nitekim bazı psikiyatristler, hiç sapıklık saymadıkları «transvestizm», «analizm», «oralizm», «gerontofiliya», «froilizm», «eşcinsellik» ve «otoerotisizm» (autoeroticiszm) gibi davranışlar ve bunların özel biçimlerini de içeren listenin gözden geçiri-

lip düzeltilmesini istediler. Onlar belki dar kişisel huylar olarak tanımlanabilirdi, ancak bu durumlarıyla açıkça tıbbın dışıdaydılar.

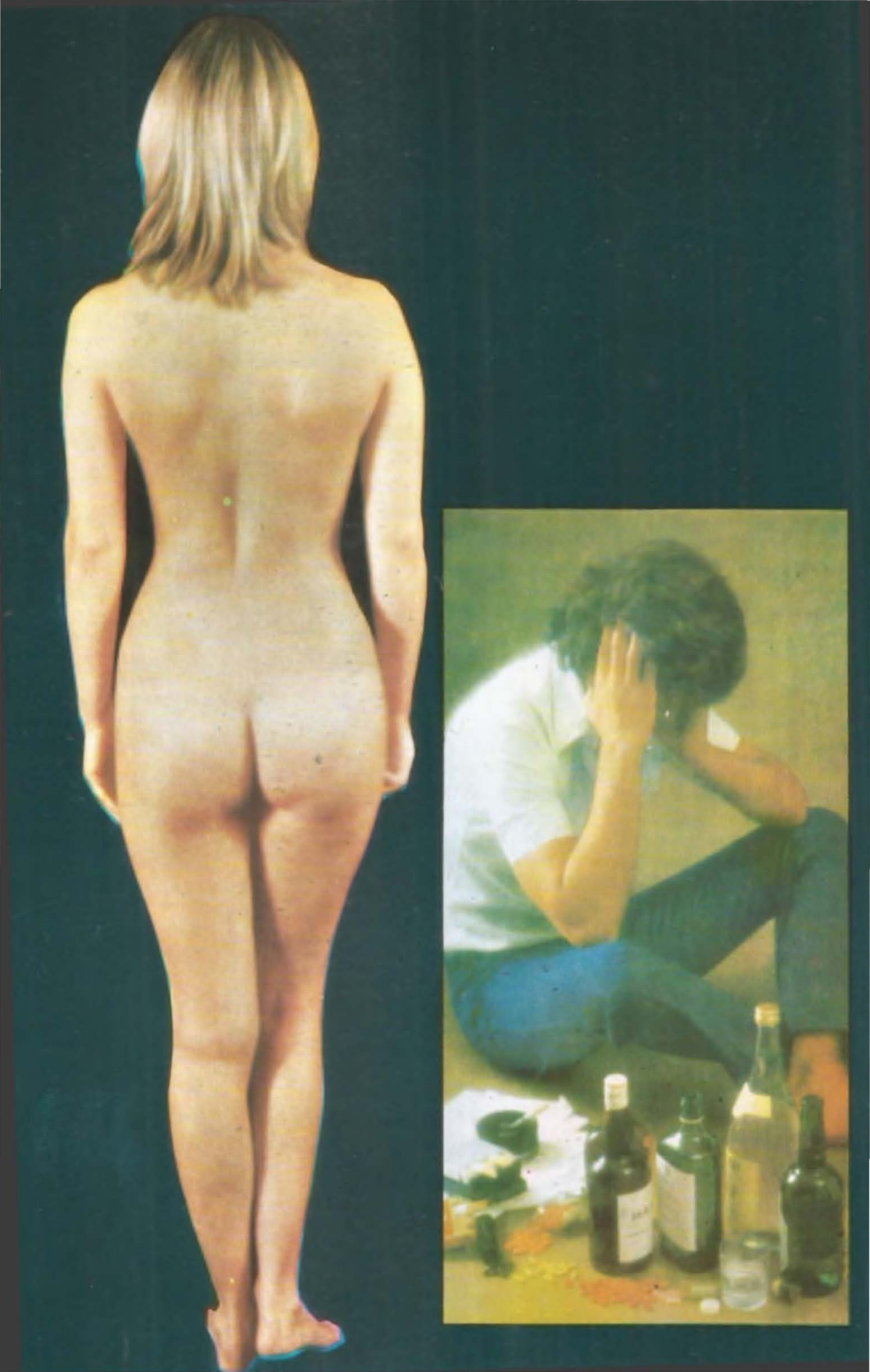
Herhalde cinsel sapkınlıklar, sapınçlar ve sapıklıklar olarak adlandırmanın oldukça karışık bir sınıflandırma olduğu, zaman içinde anlaşıldı. Tehlikeli etkinlikler gibi zararlı, bilerek yapılanlar gibi körcesine zorlayıcı, çok yaygın davranışlar gibi geniş ve ender olan da vardı. İnsanlar onları biraraya getirmenin gerçekten doğru olup olmayacağını merak etmeye başladılar. Dahası, tümünün farklı psikopatoloji ve hastalıklar temsil ettiği kanısından kuşkulanma giderek artmış görünüyordu. Kısacası, çoğu eleştirici gözlemciler yakında kuramsal olarak yeniden bir değerlendirme yapmanın gerekli olduğu kanısına vardı.

Bu yeniden değerlendirme, ruhçözümleme kuramıyla Sigmund Freud tarafından gerçekleştirildi. Freud, cinsel sapıklıkları bir «düşkünlüğün» (fixated) ya da kısıtlanmış «psikoseksüel gelişme»nin görülmesi olarak tanımladı. Yani onun gözünde çocuk, güçlü bir içgüdüyle doğuyor, ancak bunu henüz normal olarak ifade edemiyordu. Bunun yerine, çok yönlü sapıklıklar gösteriyordu. Çocukların nihai uygun cinsel davranışı, tecridi, büyük ölçüde bilinçsiz bir psikolojik süreç sonunda beliriyordu. Oysa bu süreci bir karışım bir «düşkünlüğe» götürebilir ve böylece sonraki yetişkin davranışı olgunlaşmadan kalırdı. Yani bir «sapık» olarak. (Aynı zamanda «Cinsel Davranışın Gelişimi»ne bakınız.)

Aslında tartışmalı olmasına karşın psikoanalitik görüş birkaç on yıl içinde Avrupa ve ABD'de her alanda geniş bir etki sağladı. Bununla birlikte, birçok seks araştırmacısı da aynı zamanda kuşkularını duyurmaya devam etti. Sapıklık olabilen «doğru» bir cinsel tepinin tüm tasarımları, onlara bilimdışı ve varsayımsal görünüyor. Böylece 1940 ve 1950'lerde Alfred Kinsey ve yardımcıları insanın cinsel davranışı üzerine görkemli bulgularını sundukları zaman, ille de sapıklık kavramını kullanmaya gerek olmadığını gördüler. Bu arada Kinsey'in ölçülü yaklaşımı birçoklarınca izlendi ve çoğu Amerikan bilimadamı arasında bugün «cinsel sapıklık», «sapınçlık», ve «sapkınlık» terimleri gözden düştü. Cinsel sapıklık üzerine bazı tartışmalar var, ancak bu terimin dile getirmek istedikleri tümüyle farklı. (Ayrıntılı bilgi için «Uyumculuk ve Sapkınlık»a bakınız.

Kuşkusuz, daha nesnel ve daha az dogmatik tutumu kabul ederek modern seks araştırmacıları tüm cinsel normlar ya da standartların bir kenara atılması gerektiğini belirtmek istemiyorlar. Aslında böyle bir durum söz konusu olunca cinsel davranışın bazı biçimlerinin kaygıya neden olduğu

konusunda bir yargı var. Bu yargı, özellikle zorlayıcı, yıkıcı ya da bireye acı verici olan davranışları içeriyor.

Uygulanırken sıkıntıya neden olan herhangi bir cinsel etkinliğin değiştirilmesinin yerinde olacağı açıktır. Öznel etkilerden tümüyle ayrı olarak yıkıcı davranış, öteki insanlara zarar verebilir ve bu yüzden durdurulmalıdır. Öte yandan hiç kimseye zararı olmasa bile, cinsel zorlamalar mutsuzluk ve sinirliliğe yol açar.

Bu durumların çoğunda olumsuz davranış, bazı psikoterapi biçimleriyle değiştirilebilir ya da en aza indirilebilir. Ancak böyle bir terapiyi başarmak için bireyin kendi rızasının alınması, daha iyisi, temelde uyumsuz kişinin açığa vurduğu istemleri üzerine çalışılmasıdır. Bu alanda istemdışı tedavilerin de yapılabilmesi için küçük bir umut ışığı vardır. Ancak insan davranışının herhangi bir istemdışı değişikliği çok ciddi ahlaksal sorunlar yaratır. Gerçekten anlaşılmamış ve son derece uç durumlar dışında, bu, ahlaksal bakımdan doğrulanmış görünmüyor.

Başka bir sorun da, cezai dava ve masum mağdura zarar veren yıkıcı davranışın cezalandırılmasıdır. Cinsel saldırganlıktan biçimlerinin tümüne karşı resmi koruma, devletin önemli görevlerinden biridir. (Saldırganlar suçlu bulunsun ya da bulunmasın, bir psikiyatrist tarafından tedavi edilebilir ve edilmesi gerekir. Aslında bu karmaşık sorunun tartışması bu kitabın amacı dışındadır.)

Aynı nedenle mağdurun şikayeti üzerine açıkça belirlenebilmeksizin, uygun olmayan cinsel davranışın suçlandırılmaması gerekir. Ayrıca başka zararsız özel cinsel ilgileri olan kimseler, mantıklı olarak yalnız polise teslim olmamayı isteyebilirler. Onların baskıya uğraması haksızlık ve ihtiyatsızlıktır. (Geniş bilgi için «Cinsel Baskılar»a bakınız.)

SORUNLU CİNSEL DAVRANIŞLARA ÖRNEKLER

İnsanın cinsel etkinliği her zaman neşe ve mutluluk getirmez. Hatta birçok insanda cinsel tepiler büsbütün zorlamalara dönüşür ve bazı durumlarda bu etkinlikler gaddarlık ve şiddete varır.

Herhangi bir zorlayıcı davranış gibi, zorlayıcı cinsel davranış da acı vericidir ve ayrıca bireyi doyumlayıcı değildir. Yıkıcı ya da toplumsal bakımdan zararlı davranışlar, açıktır ki suç sayılarak ceza kapsamına girer.

Bu nedenle, her iki tür davranışın da istenir olmadığına kuşku yoktur.

Cinsel zorlamalar, birçok biçimlerde olabildiği gibi, cinsel saldırganlık da bu bağlamda ele alınabilir. Bunların tümünün «cinsel psikopatolojiler» ya da «sapıklıklar» biçiminde listelenmesi ve ayrımlaştırılmasının gerekip gerekmediği tartışılabilir. Herhalde, yakın zamanda böyle psikolojik etiketlenmeler sakınılacak kadar artmıştır. Her şeye karşın, geleneksel etiketlerin bazıları bugün hâlâ yaygın olarak kullanılmaktadır, üstelik bunlar tartışmayı basitleştirebildiğinden, bazılarını burada önermek yerinde olur. Bununla birlikte, onların çok düzgün olmayan bir bölünme oluşturdukları da akılda tutulmalıdır. Böylece farklı derecelerde ve farklı nedenlerde olan sorunlu cinsel davranışlar, aşağıda verilmiştir.

Teşhircilik

Teşhircilik, başkalarının isteği ve hoşgörüsü dışında, çok kere yabancıların, cinsel ve duygusal doyumlar kazanmak amacıyla cinsel organlarını göstermesi olayıdır. Bu davranış, genelde oldukça zorlayıcı bir görünümdedir. Teşhircilerin çoğunu erkekler oluşturur.

Teşhircilerin çok kere cinsel bakımdan ürkek ve doyumsuz kişiler olduğu anlaşılıyor. Bu eylemleriyle onlar, psikolojik gerilimlerini biraz olsun gideren süpriz şok ya da kızgınlığı harekete geçirmeye çabalıyorlar. Aynı nedenle, sakin bir tepki ya da yaptığı şeyin alay konusu olması onları utandırıyor ve amacına engel oluyor. Kural olarak, teşhir için seçtiklerine bir saldırı yöneltmiyor, hatta onlara yaklaşmıyorlar bile, ancak teşhirden hemen sonra kaçıyorlar. Bazısı teşhir sırasında cinsel yönden oldukça uyanıyor ve sonra mastürbasyon yapıyor.

Teşhirciliğin nedeni açık değildir. Ancak, özellikle bazı yaşlılar ve zihin geriliği gösteren kişilerin teşhircilik yaptığı dikkat çekiyor. Bu davranış, aynı zamanda belirli bir beyin hastalığı sonucunda da olabiliyor. Konuyu biraz daha derinleştirdiğimizde, bazı hayvanların da bir uyarı ya da saldırganlık jesti olarak cinsel organlarını teşhir ettiğini görüyoruz. Bununla birlikte, sağlıklı insanlar arasında görülen teşhirciliğin çoğu kez bazı psikolojik çatışmalar ya da kusurlu eğitime bağlı olduğu görünüyor. Onların rızasıyla eşlerine kendilerini göstermekten hoşlanan insanlar burada (kullanılan anlamda) teşhirci değillerdir.

Teşhircilik, bir kere inanıldığı kadar tehlikeli olmayabilir, üstelik kabul edilebilir bir sıkıntı olarak kalırsa sorun da olmaz.

Röntgencilik

Röntgencilik (voyeurism) terimi (Fransızca voir: - görmek), cinsel etkinlik ya da çıplak vücudun gönül rızası olmaksızın, zorlayıcı biçimde gözlenmesi anlamına gelir. Mağdurlar ya da mağdureler, gözetlendiklerinden çok kere habersizdirler ve birdenbire gözlendiklerinin farkına vardıkları zaman büyük bir yıkıma, çöküntüye uğrayabilirler. Öte yandan röntgenciler, ya da «dikizciler» (Peeping Tom) çok kere, düzenli bir cinsel ilişki kurmakta çok yetersiz olan, cinsel bakımdan amacına ulaşamamış, engellenmiş bireyler olmaktadır. Dikizcilik, bu işi yapan kişilere asıl yapmak istediklerini, başka bir karşılıkla yerine getirme olanağı veriyor. Oysa, bazı psikoterapi yöntemleriyle, rizikolu ve kalıplaşmış huylarından vazgeçmesine yardım edilebilmekte.

Röntgencilik (voyeurizm), cinsel suçların en kötüsü olmayabilir, ancak hoşgörülemez bir özel saldırıya dönüştüğünde uygun bir biçimde yasaklanır.

Kişilerin, eşlerin tam rızasıyla cinsel etkinliklere ya da insan vücuduna bakmaktan hoşlanması durumunun burada anlaşılandan tümüyle ayrı bir konu olduğunu söylemek bile gereksizdir. Böyle durumlarda ilgili kişi, aynı zamanda dikizciliğe ilişkin eğilimler ya da ilgilerden söz edebilir, ancak koşullar terime sonra oldukça farklı bir anlam verir. Bu davranışın sorunlu olmadığı açıktır.

Transvestizm

Geçmişte transvestizm terimi, karşı cins gibi giyinmenin tüm durumları için, çok geniş bir anlamda kullanılırdı. Başka bir deyişle, karşıt cinsin giysilerini giymeyi alışkanlık haline getiren her erkek ve kadın, transvestit olarak adlandırılırdı. Bazen de bu sözcük, aynı zamanda cinsel ilişki sırasında bazı biçimlerde kılık değiştirmeyi yeğleyen ya da cinsel heyecanını bir bebek, bir oyuncak ya da bir hayvan olma gibi rollere bağlı varsayan herhangi bir kimse için kullanılırdı.

Oysa son yıllarda transvestit sözcüğü, aynı zamanda fetişist, karşı cins giysisi olarak adlandırılan bir durumda, yalnızca karşı cins giysisinde cinsel uyarım bulan kişiler için, daha sınırlı bir anlamda kullanılmaktadır. Bu trans-

vestizm, erkeklerde, kadınlar arasında olduğundan çok daha yaygındır. Yaygın inanışın tersine, çoğu transvestit, yönelimlerinde karşıcinseldir. Gerçekte bunların çoğu evli olup, koca ya da karılarının rızasıyla bu ilgilerinin büyük bir bölümünü evlerinde ortaya dökerler. Karşıt cinsin giysilerini giymekten hoşlanan eşcinsel erkek ya da kadın da vardır. Bununla birlikte, onların çoğu giyinmeyi cinsel heyecanına bağlamaz. Bu durumda olanları yukarıda belirtilen anlamda transvestit olarak adlandırmak uygun olmaz. Aynı anlayışla kadın taklidi yapan belirli erkek palyaço vb. de transvestit olarak değerlendirilmezler. Onların ne kadın giysilerine karşı fetişist bir bağı ne de eşcinsel yönelime bir ilgisi vardır. Bunun yerine onlar, bir kadın rolü oynamayı, bir ödül olarak nitelendiriyor görülebilirler. (Bkz. «Cinsel Davranışın Gelişimi» başlıklı konunun girişi.)

Sonuç olarak, kendilerini biyolojik cinsiyetlerine tümüyle uygun olmayan bir cinsel rolle özdeşleştiren erkek ve kadınlar da vardır. Böyle bir durumda zaten kendi doğal giysileriyle olduklarından, onlar için aykırı giyinen terimini kullanmak bizi yanlış yere götürmüş olacaktır. Bu, onların anatomik yapılarıyla yalanlansa bile, söz konusu kişiler transvestit değil, transseksüeldirler. (Ayrıntılı bilgi için bkz. «Transseksüelizm»)

Dar anlamda transvestizme gelince; en büyük sorun, çok kere toplumsal kabul eksikliğine dayanır.

Bir kere, bir transvestitin arkadaşları, ailesi, karı ya da kocası, onun davranışını kabul etmiştir (belki de bir terapistin önerisi üzerine). Gerçekte transvestizm ayrıntılı olarak bir yaşam modeli içinde daha iyi toparlanabilir.

Pedofiliya (Sübyancılık)

Pedofiliya (Grekçe **pais:** oğlan ya da çocuk ve **philein:** sevmek, âşık olmak), tam anlamıyla (çocuğa yönelik cinsel sapıklık) öteki yetişkinlerle cinsel ilişki kuran ve böyle bir ilişkiyi çocuklarda aramanın sonucundaki itiden kaynaklanan yetişkinlerin psikolojik yetersizliğidir. Çocuklarla cinsel ilişki kuran tüm yetişkinlerin bu anlamda pedofili olarak adlandırılmayacakları açıktır. Biraz derinlere inersek, çocuklarla yetişkinler arasındaki cinsel etkinliğin pek seyrek olarak birleşmeyle sonuçlandığını, ama bunun yanı sıra çoğu kez yalnızca mastürbasyon, vücudu friksiyon (ovma) ya da basitce okşamaların görüldüğünü anımsamamız gerekir. Böylece insanın böyle bir ilişki sonucunda çocuk üzerinde zararlı etkiler bekleyebildiği durumlarda

bile, pedofililer duruma bağlı olarak yoğunluk ve karekterde büyük farklılıklar gösterebilirler.

Bazı durumlarda pedofililer saygısızlaşır hatta azgınlaşırken, çoğu kez de tamamen nazik, bir özsaygı yitiminden ya da yalnızlıktan ezilen, son derece yüksek ahlakçı insanlar olarak karşımıza çıkabilirler.

Birçok durumda onlar, ailenin dostları, komşular, amcalar ya da dedeler olarak çocukların yakından tanıdığı kimselerdir. Bu yüzden de çocuklar kendilerini herhangi bir şeyden rahatsız hissetmeyebilir, hatta yapılan işe isteyerek etkin biçimde katılabilirler de. Genelde, bu nedenle, her durumu ayrı ayrı yargılamak, hemen yafta vurmamak ya da genellemeye girişmekten uzak durmak akla uygun görünüyor. Çocuğun sübyancılarca rahatsız edilmesine karşı ana-babasının ya da resmi görevlilerin aşırı tepkisi bazen, elüstünde tutulması gereken çocuğa zararlı olabilir. Özcesi, yetişkinlerle çocuklar arasındaki cinsel ilişki, karmaşık bir sorundur.

Kuşkusuz, çocuklar cinsel istismardan özellikle incinirler. Çocukları saygısızca cinsel ilişkiye zorlayan kişiler bu nedenle kısıtlanmalı, gerekirse zor bile kullanılmalıdır. Çocuklara cinsel saldırı ciddi bir şiddet suçu olarak cezalandırılmalıdır. Bazı durumlarda, psikoterapiyle saldırganın eski durumuna gelmesine yardım edilebilir.

Sadizm ve Mazoşizm

Sadizm terimi 18. yüzyıldan sonra, Fransız yazar Marki de Sade'dan gelir. Terim, Cinsel eşlerini yaralama, onlar üzerinde egemenlik kurma ya da gururunu kırma gibi eğilimler taşıyan bazı insanların, bu etkinliklerini tanımlamak için kullanılır. Mazoşizm terimi ise 19. yüzyıldan sonra, Avusturyalı yazar Von Sacher - Masoch'tan gelir. Sadizmin tersine, eşi tarafından incitilmek, yaralanmak, onun egemenliği altında bulunmak ya da gururunun kırılmasından zevk alanların bu isteklerini tanımlamak için kullanılır. Her iki cinsel tutumu da içeren tek bir terim, yani sadomazoşizm terimi de vardır (kısaca s/m).

Daha önce de belirtildiği gibi, belirli bir çapta böyle tutumlar oldukça yaygındır. Hatta belirli hayvanların çiftleşmesi şiddetle ya da ölümle bile noktalandığından, bu tür hareketler bazı biyolojik temellere bile sahip olabilir. Bununla birlikte, insanlar arasında güçlü sadistik ve mazoşist tepiler, alışılmamış kabul edilebilir. Bu tepiler pekâlâ bu duyguları duyumsayanları

oldukça tedirgin edebilirler. Aynı zamanda cinsel saldırılara, hatta cinayete yol açtığı bazı örnekler de olduğu gibi sadizmin, toplumsal olarak zararlı olacağını söylemek bile gereksizdir.

Oysa uzmanlar bugün, sadomazoşizmin zorla ve tarafların anlaşmasıyla yapılanı arasına bir ayrım koyuyorlar çok kere. Birinin tam rızası üzerine, eşinin her türlü eziyeti yapmasıyla, sadomozoşist ilişkiler kurmak, eşcinsel ve karşıcinsel çiftler arasında yaygındır. Hatta eşinin sadizmini denetleyen ve körükleyen çok kere mazoşist in kendisi olabiliyor. Herhalde tarafların kendi isteğiyle gerçekleştirilen böyle ilişkiler, oldukça uyumlu ve tümüyle sıcak olabilir. Bu durumlarda resmi ya da psikiyatrik, her iki müdahalenin de gereksiz olduğu görünüyor.

Bugün birçok ülkede sadomazoşistik kulüpleri ve yayın istasyonları kurulmuş bulunuyor, bunların üyeleri zaman zaman bir araya gelerek yapacakları işleri kararlaştırıyor ve planlıyorlar. Bu tür gruplar, aralarına yeni katılanların öğrenmesini de istedikleri özel cinsel biçimleri de geliştiriyorlar. Burada bir kez daha ortaya koyulmalıdır ki, eğer tarafların gönül rızasıyla yaptığı bir iş oluyorsa, bu duruma dışarıdan karışmak için hiçbir neden yoktur. Bununla birlikte, istemediği halde sadist hareketlerden mağdur durumda kalanları korumak da, tartışmasız kabul edilmelidir. Böyle pratiklerden nefret eden herhangi bir erkek ve kadına yöneltilen herhangi bir sadistik saldırı da devletçe gerekli cezaya çarptırılmalıdır.

Tecavüz

Tecavüz, eşin karşı çıkması ve istememesine karşın, onunla cinsel ilişki kurmak ya da cinsel saldırıda bulunmak anlamına gelir. Tecavüz, çok kere zorla ya da kabagüç tehdidiyle yapılır.

Psikolojik bakış açısıyla, saldırının özgün biçimi küçük bir fark gösterir. Daha önemlisi onun şiddetidir. Bu nedenle, kanun adamlarından farklı olarak, psikologlar ve psikoterapistler yalnızca tecavüz olarak birleşmeyi değil, aynı zamanda zor kullanarak elle, ağızla ya da anal ilişkiyi de dikkate alırlar.

Bazı tecavüzkârlar, sadistik yanlarının yanı sıra, çoğu kez sadece kabahat ve suçlarla dolu geçmişlerinden gelen bir gaddarlık ve duyarsızlık içindedirler. Bazılarının ciddi bir biçimde düzeni bozulmuştur, ancak çok azı da aynı zamanda eşlerinin tepkilerine ani bir tepiyle ya da yanlış yargıyla karşılık veren oldukça normal insanlar olabilir.

Buradan anlaşılıyor ki, tecavüzkârlar grup olarak aynı tutum ve görünüm içinde olmuyorlar. Onların olası psikiyatrik tedavi sorunları bu nedenle karmaşıktır. Kriminolojik bakış açısıyla yaklaşıldığında, tecavüz, temelde çabucak şiddetle cezalandırılması istenilen bir şiddet suçudur.

TRANSSEKSÜALİZM

Bu kitabın daha önceki bölümlerinde de belirtildiği gibi, insanın cinsel gelişimi en azından üç görünüşe sahiptir: Biyolojik cinsiyet, cinsel rol ve cinsel yönelim. (Bkz. «Cinsel Davranışın Gelişimi») Biz, aynı zamanda bazı bireylerin kendilerini büsbütün karşıt biyolojik cinslerin cinsel rolleriyle özdeşleştirdiğini vurgulamıştık. Başka bir deyişle, kendilerini dişi kabul eden, ancak erkek vücuduna sahip kişiler olduğu gibi, dişi vücuduna sahip olup da, kendilerini erkek kabul eden kişiler de vardır. Özellikle ergenlikten sonra, böyle insanlar anotomik görünümlerinden çok rahatsız olurlar ve bu yüzden imgelemlerinde yarattıkları vücuda uymak için, bütün güçleriyle, yapabilecekleri her şeyi denemeye koyulurlar. (Bu, aynı zamanda cinsiyet değiştirme ameliyatını da içerir.) İşte onların bu durumu transseksüelizm olarak adlandırılır.

Transseksüelizmin nedeni, henüz tam olarak anlaşılmış değildir. Biz ancak cinsel rolün çok erken yaşlarda oluştuğunu ve bu belirli kritik dönem atlatıldıktan sonra, bir kişinin kendi cinsel kimliğinin tersine çevrilemeyeceğini biliyoruz. İşte doğumda yanlış teşhis yapılan çift (hermafrodit) cinsiyetli bir oğlan çocuğu, anababası tarafından bir kız çocuğu gibi yetiştirilir. Anababa, sonunda bu hatayı öğrendikleri zaman durumu düzeltmek için çok geç kalınmıştır ve sonrasında da çocuk kendisini kız gibi kabul etmeye devam eder. Ne yazık ki çocuklarının bu biyolojik cinsiyetini kabul etmeyen anababalar da olmaktadır. (Örneğin, bir anne gerçekten istediği için kız çocuğunu bilerek oğlan rolüne zorlayabilir.) Bununla birlikte, bazı durumlarda çocuklar, anababalarının açıkça kendisinden istedikleri cinsel rolden vazgeçmeyerek, uygun olmadığı halde bu rolü kabul ediyor görünür. Bu olgulardan yaklaşarak, birçok seks araştırmacısı bugün, transseksüelizme toplumsal ve biyolojik etmenlerin bir arada bulunduğu bir birleşimin neden olabileceğine ve bazı çocukların doğmadan önce bile transseksüel bir mizaç geliştirebileceğine inanıyorlar.

Bildiğimiz kadarıyla farklı kültür ve tarihsel dönemlerde çok farklı görünüyor olmasına karşın transseksüelizm insanlığın kendisi kadar eskidir. Eski çağlarda bir cinsiyet değişimi, korku ve saygıya yol açan bir dinsel gizem olarak görülürdü çoğunlukla. Örneğin, eski bir Yunan miti, genç bir adam olan kör tanrı Teiresias'ın mucizevi bir biçimde bir kadına dönüşmesini ve sonra, birkaç yıl öyle yaşayıp yeniden bir erkek olmasını anlatır. Böylece o, otoritesine eklediği bir olay olarak, kişisel deneyimlerinden hem kadın hem de erkeğin cinsel tepkilerini öğrendi. Aynı zamanda biz de, geçmişte bazı toplumların, (bazı ABD yerlilerini de içeriyor) belirli erkeklerin bir dişi cinsel role girmesine izin verdiğini, hatta cesaretlendirdiğini ve «şamanlar», «alya» ya da «berdaşeler» olarak yaşadıklarını biliyoruz. Bu erkekler, kadınlar gibi giyiniyor, büyük savaşçılar ya da topluluktaki başka büyük kişilerle evlenebiliyorlar ve ailelerini koruyorlardı. Çok kere, onların gizemli güçlere sahip olduğuna inanıldığından, kendilerine gösterilen büyük saygınlıktan hoşnutluk duyuyorlardı. (Açıktır ki, bu toplumsal anlaşma yalnızca transseksüeller için değil, aynı zamanda hermafroditler, transvestitler ve efemine eşcinseller gibi öteki küçük cinsel gruplar için de geçerliydi. Öte yandan, daha erkeksi görünen eşcinseller bir Berdaşeyle evlenerek, erkeksi rolüne cinsel görev bulabilirdi.

Cinsel bakımdan hoşgörüsüz Batı toplumu, hiçbir zaman bu örnekle karşılaştırılabilir ölçüde herhangi bir basit çözüm bile getirmedi... Tam tersine, Yahudi - Hıristiyan kültürü bunu her zaman cinsel sapkınlıkların bağnazca zorbalığı ve baskısı olarak karakterize etti. Böylece de uzun bir zaman transeksüelizme yaklaşım, çoğunlukla cezai bir nitelik taşıdı. Oysa şimdi, cezai yaptırımlar, cinsel baskı ve elektroşok ya da iğrenme terapilerinin, durumu değiştirmede etkin olamayacağı anlaşılıyor.

Bugün, birçok uzman, amaçlarına ulaşmayı ya da en azından ona yaklaşabilmek için transseksüellere yardım edilmesi gerektiğini düşünüyor. Her şeyden önce bir hekim olarak şöyle düşünüyor: «Eğer kafayı vücuda uydurmayı başaramazsam, sonra belki, kafaya uydurmak için vücudu değiştirmek zorunda kalırım.» Modern hormon terapisi ve yeni ameliyat teknikleri, artık bir kişinin anotomik görüşünü kabul edilir bir ölçüde değiştirmeyi olası duruma getirmiştir. Böylece hormonal tedavi ve cinsiyet değiştirme ameliyatlarıyla, bir erkek genelde kadın olarak değerlendirilebilecek bir hayli dişi fiziksel özellikler kazanabiliyor. (Göğüsler ve yapay vajina gibi.) (Aynı zamanda bir kadının da erkeğe dönüştürülmesi olasıdır.) Bir erkekte vajina

İki Transseksüelizm Örneği:

Dişiden Erkeğe: Annie M. Henüz 16'sındayken (solda) ve cinsiyet değiştirme ameliyatından dört yıl sonraki hali (sağda).

Erkekten Dişiye: İngiliz yazar James Morris (solda), başarılı bir cinsiyet değiştirme ameliyatından sonra Jan Morris oldu (sağda).

yapma ameliyatı kadında penis yapmaktan daha kolaydır. Şimdi dünyanın dört bir yanına cinsiyet değiştirme ameliyatları yapılabiliyor. Hatta ABD'de gizli cinsiyet değiştirme ameliyatı yapan yerlere de rastlanıyor.

Cinsiyet değiştirme birkaç yıla kadar yayılabilir. Bu sürece hormon tedavisiyle girilir. Gereken süre sonunda da ameliyat yapılır. Hatta ameliyattan sonra bile, çok kere terapatik sonuçların izlenmesi ve yeni yaşam biçimini düzeltmenin tartışılabilmesi için hastanın düzenli olarak denetlenmesi gerekebilir.

Bu yolun her adımında uzmanın öneri ve yardımları çok önemlidir. Örneğin, cinsiyet ameliyatına hazırlanan transseksüellerin bazı noktalarda yeni cinsiyetlerinin elbiselerini giymeye başlaması gerekir. Ne yazık ki, ABD'nin birçok yerinde aykırı giysilerle görülmek, hem yerel yasalar hem de kuralların şiddetiyle yüzyüze kalıyor. Neyse, tedavi tamamlandıktan sonra, birçok resmi işlem de sonuçlandırılıyor. Artık yeni erkek ya da kadına yeni bir ad koymak, nüfus cüzdanı, şoför ehliyeti, sigorta kartı ve pasaport çıkarmaya kalıyor iş. ABD dışındaki ülkelerde, özellikle Avrupa'da, cinsiyet değişikliklerinin tanınması, yasayla reddediliyor. Yakında bu ülkelerde transseksüellere karşı daha eğitici ve sorunlarını çözümleyici yasaların çıkartılması bekleniyor.

CİNSELLİK VE TOPLUM

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İnsanlar «toplumsal hayvanlardır» ve huyları, istekleri, umutları, korkuları ve inançları, doğdukları yerdeki çeşitli topluluklarca biçimlendirilir. Bu, aynı zamanda cinsel tutum ve davranışlar için de geçerlidir. İnsanlar belirli bir cinsel ifade potansiyeliyle doğarlar. Ancak bu potansiyel oldukça çeşitli yollarla gerçekleştirilir. Aslında cinsel bakımdan bastırıcı toplumlarda bu kısmen ya da tümüyle gerçekleşmeden kalabilir.

Konu, belki de en iyi sık sık kullanılan dil kıyaslamamızla tanımlanabilir: Bütün çocuklar konuşma yetisiyle doğarlar, ancak herhangi bir özel dile göre programlanmamıştır. İngiltere'de İngilizce, Çin'de Çince konuşarak yetişirler. Bazı toplumlar, erkekler ve kadınlar için farklı «gizli» dillere sahiptir ve çocuklar da bunları cinsiyetlerine göre öğrenirler. Üstelik bilgili anababalar ve iyi öğretmenlere sahipseler, konuşmayı oldukça iyi bir biçimde öğrenirler. Aynı nedenle, bilgisiz ve kaba anababalar, çocukların sessiz kalmalarına, kendilerini iyi ifade edememelerine ya da kekeme olmalarına neden olabilirler. Öte yandan, bazı kötü davranışlarla karşılaşan çocuklarda her bakımdan kötü bir dil gelişebilir ve onu sevmediklerine karşı kullanırlar; daha şanslı olan ötekiler ise yalnızca bağlılık ve sevgi ifade etmek amacıyla kullanacakları sözcükleri dikkatlice seçebilirler. Sonuçta, bazı dinsel ya da ahlaksal nedenlerle bir sessizlik yemini ederler sanki.

İnsanın cinsel davranışı buna çok benzer biçimde gelişir. Çocuklar, özel kültürlerinde kabul edilebilir davranış neyse, onu kabul etmeyi öğrenirler. Aynı zamanda cinsiyetlerine göre farklı erkeksi ve kadınsı nitelikler kazanırlar. Eğer ana babaları hoşgörülüyse, çocukların erotik kapasiteleri artar, ancak püritenik eğitim, onların kendilerini suçlu hissetmelerine, cinsel tepkilerinin engellenmesine ya da sakatlanmasına yol açacaktır. Öte yandan, engellenmiş bu çocuklar «düşük ahlaklı» gelişir ve seksi, özünde düşmanlığını dışa vurmak için kullanır. Bazıları ise, yani doyuma ulaşanlar, cinsel eşlerini dikkatlice seçerler ve onlara sevgiyle armağanlar sunarlar. Sonun-

da, bazıları seks zevkinden vazgeçmeye karar verirler ve bazı dinsel ve ahlaksal nedenlerle iffet ve bakirelik yemini ederler.

Oysa karşılaştırma, bu kişinin düzeyi, yani kişisel durumu, başarısızlıkları ya da başarılarıyla kendisini sınırlamamayı gerektiriyor. İnsanın cinselliği ve dili genel düzeyde her zaman karşılaştırılabilir ve ortak imgeleri gözden geçirilebilir. Gerçekte, her dilbilimcinin bildiği gibi, farklı diller, farklı temel felsefeler içerir. Bu diller farklı bir gerçeklik tablosu çizerler ve yaşamı farklı yaklaşımlarla yansıtırlar. Kısacası, her dil önce kendisiyle birlikte geliştirmiş olduğu algıları oluşturur. Özgün kişisel görüşlerinden tümüyle ayrı olarak, halkın büyük kesimleri hep birlikte, farklı yerel dillerine göre, dünyaya farklı bir biçimde bakmayı öğrenirler.

Bu, aynı zamanda «yerel» seks felsefesi için de geçerlidir. Kadınların ve erkeklerin cinsel davranışı yalnızca onların kişisel hazlarını değil, aynı zamanda geniş çapta, bağlı oldukları toplumların ya da toplumsal gruplarının temel değerlerini de yansıtır.

Kişilerin, birey olarak ne denli farklı olduklarının önemi yoktur. Ahlak anlayışı her zaman bütün kültürlerin altında yatan varsayımlarca biçimlendirilir. Zevk düşkünü ve hoşgörülü toplumlarda çoğu insanlar olasılıkla neşeli ve duyarlı olur; püritenik ve baskıcı kültürlerde ise heyecanlı ve yasaklayıcı olmaya eğilimlidirler. İlk önce, belirtilen durumda olanlar, cinsiyetlerini bir mutluluk kaynağı olarak kutlarlar; ikinci durumdakiler ise bir utanma kaynağı olarak cinsiyetlerinden üzüntü duyarlar. Bu yüzden, bir insanın cinsel tutumları üzerine kafa yorduğumuz zaman gerçekte iki ayrı sorunlar kümesine değinmiş oluyoruz. Biz yalnızca şu erkek ya da bu kadının toplumlarının cinsel standartlarına ne denli iyi uyduğunu değil, aynı zamanda bu standartların hangi temellere dayandığını, en son amacını, anlamını ya da seksin doğasının ne olduğunu da soruyoruz.

Çoğu toplumlarda, kuşkusuz seksin anlamı, başka herhangi bir şeyin anlamı gibi din tarafından belirlenir. Bu en azından, geçmiş toplumlarda söz konusu olmuştur ve hatta modern laik toplumlarda cinsel standartlar sık sık eski dinsel öğretilere bağlı kalmıştır. Örneğin ABD toplumunun cinsel standartlarının hâlâ Yahudi-Hıristiyan mirasınca etkilendiğinden hiç kimsenin kuşkusu yoktur: Oysa karşı kültürel çalışmalar, bu mirasın her zaman oldukça kendine özgü olduğunu ortaya koymuştur. Eski İsrailliler, seksin doğasını üremede gördüler ve bu amaca yönelmeyen herhangi bir cinsel davranışı mahkûm ettiler. İlk Hıristiyanlar da bu dar anlayışı kabul etti ve

hatta cinsel perhizden dolayı yüceltilmekten, seksi zorunlu bir kötülük olarak görmeye değin uzanan bir sınırlama getirdiler.

Onlar, İsa'nın yeniden dönmesini ve yaşamları boyunca dünyanın sonunun gelmesini beklediklerinden, cinsel zevki öyle uzun boylu düşünmediler. Bunun yerine dönemlerindeki değişik münzevi felsefelerinin izdeşi oldular ve bu anlayışları kendi dilleriyle birleştirdiler.

İsa, geri dönmeyi başaramayınca ve dünya da önceki gibi sürüp gittikçe, biraz daha hoşgörülü olmaya başladılar, ancak temel inançları değişmeden kaldı: Cinsel etkinlik yalnızca evlilik içinde ve gebeliğe doğru yol alabildiğinde kabul edilebilirdi onlarca.

Hıristiyan cinsel felsefesinin, taraftarlarına keyfi ya da rastlantısal görünmediğini söylemek bile gereksiz. Tam tersine, onlara bu felsefe nesnel, sonsuz ve evrensel gerçek olarak görünüyordu. Baktıkları her yerde, bu gerçeğin olgusal gözlemlerle doğrulandığını gördüler. Saygıdeğer erkekler ve kadınlar, bedenlerini giysilerle örtmediler mi? Bu, onların doğuştan bir alçakgönüllülük duygusuna sahip olduklarını göstermedi mi? İnsanlar, cinsel düşlemlerini açıkça tartışmaktan sakınmadılar mı? Bu, kendileri hakkında rahatsızlık duymalarına yol açmadı mı? Anababalar, evliliklerinin içyüzünü çocuklarından saklamadı mı? Bu, cinsel ilişkilerinde bazı yanlış şeylerin olduğunu göstermedi mi? Kısacası, doğanın kendisi seksin her yerde doğuştan bayağı ve utanç verici olduğunu göstermedi mi? İşte Kuzey Afrikalı rahip Augustine, **Tanrının Kenti** adlı kitabında, tüm cinsel ilişkilerin içinde bulunduğu utancı böyle dogmatik bir biçimde ele aldı (XIV. Kitap, 18. Bölüm):

> **«Cinsel ilişki her zaman şehvetle gerçekleştirilir ve bu yüzden de gizlenmiş olması gerekir... Hatta doğal bir utanma duygusu olduğundan genelevlerde bile bu bir sır olarak saklanır... Evli olmayan kişilerle ilişki, utanç duymayan erkeklerce bile utançla karşılanır ve üstelik onlar bunu sevseler bile pek belli etmemeye özen gösterirler... Karı koca arasındaki ilişki saygıdeğer ve yasal olsa bile, her zaman tanıkların huzurundan uzakta, özel bir odada yapılmaz mı? Damat, gelini okşamadan önce, tüm hizmetkârları yanlarından uzaklaştırmaz mı?.. Zifaf odasına girenler akraba olsalar da, eğer bu doğal olarak yerinde ve uygun olanın utanç cezasıyla birlikte yapıldığından ötürü değilse, nedendir öyleyse?»**

Bu görüşe göre, Augustine erkek ve kadın cinsel organlarını edepdışı organlar olarak sunuyor ve tüm cinsel arzulara da hemen hemen gizli bir tiksinmeyle bakıyordu. Dahası, tüm edepli insanların her yerde aynı duyguyu paylaşacağına inanıyordu. Ancak gerçekte, tutumları kendi zamanında bile evrensel boyutlara ulaşmamıştı. Roma İmparatorluğunun uzak yörelerinde hâlâ eski «pagan» geleneklerini koruyan gruplar, seks ve çeşitli cinsel oyunlardan büyük zevk duyan kabileler vardı.

Augustine'nin «her cinsel ilişkide utanç bulunması» üzerine söyledikleri gerçeğe uygun değildi. Bu anlayış, çok daha sonra ve salt Hıristiyanlığın etkisiyle çoğu Avrupalı için bir gerçek haline geldi. Bununla birlikte, Avrupa dışında, birçok toplum çok farklı cinsel değerler geliştirdi. Yüzyıllarca süren bir yalnızlıktan sonra Hıristiyan kaşifler böylesi toplumları keşfettikleri zaman, büyük bir şaşkınlığa düşerek gördüklerine güçlükle inanabildiler. Örneğin, Kaptan Cook, Tahiti'ye geldiği zaman Tahitililerin ayakta cinsel ilişki kurmaları ve her iştah ve tutkuyu izleyicilerin gözü önünde büyük bir hazla yerine getirmeleri karşısında büyük bir şaşkınlığa düşmüştür. Böylece Kaptan Cook, **Dünya Çevresinde Yolculuk** adlı yapıtını kaleme aldı (1769):

«Yaklaşık 1.80 cm boyunda genç bir adam, yaklaşık 11 ya da 12 yaşında küçük bir kızla, bizden birkaç kişi ve büyük sayıda yerlilerin önünde en azından yakışıksız ya da uygun olmadığı duygusuna kapılmaksızın, Venüs törenini yerine getirdi. Ancak göründüğü gibi oranın geleneklerine tam bir uyum gösteriyordu bu hareket. İzleyiciler arasında daha deneyimli birkaç kadın da vardı... Bu kadınlar, kızın bu konuda bilgilenmesi gerektiği için, üzerine düşen görevi nasıl yerine getireceğini öğretiyorlardı.»

Bununla birlikte, şaşkınlıktan donakaldığı halde soğukkanlılığını koruyordu Kaptan Cook ve birleşmeyi durdurmaya da kalkışmadı. Aslında, gözüdönmüş bir ahlakçı değildi Kaptan. Pratik bir İngiliz, bir dünya gezgini ve aydınlanma döneminin insanıydı. Adanın bu kökleşmiş gelenekleri ancak sonraki zamanlarda gelen Hıristiyan misyonerlerin baskısı ve zorlamasıyla ortadan kaldırıldı. Cinsel manzaranın etkisini kafasında canlandırabilen bir kişi bu manzaranın Augustine üzerinde nasıl bir etki yapacağını da görmüş olacaktı. Kişi, aynı zamanda onun görüşünü değiştirmemiş olacağını varsayabilirdi. «Utançsız» adalılarca ona yanlış gösterileni benimsemek yerine, olasılıkla şeytanın köleleri olarak hepsini mahkûm etmiş olacaktı. Bu

Tahitili icracılar, bugün ABD'de görünmüş olsaydılar, başlarına ne geleceğini herhalde çok iyi biliyoruz.

«Canlı seks mağazalarında» 11 yaşlarında bir kızla söz konusu işi uygulayan herhangi bir adam, reşit olmayan bir kıza tecavüz etmekten hapishaneye yollanacaktır. Hatta daha kötüsü, «Çocuğa tecavüz eden» biri olarak ya da pedofili (sübyancı, çocuk sevici) gibi bir «cinsel psikopat» olarak ilan edilebilecektir. Bu da ona önce, sonra ya da hapishanede bulunduğu dönemde takılabilir. Eğer akkiyatrik tedavi için bir akıl hastanesine teslim edilebilirdi. Eğer aklanamazsa, geri kalan yaşamını polis kayıtlarına geçirilmiş olarak sürdürecek, öte yandan kıza da bir suçlu çocuk muamelesi uygun görülüp bir «islahevine» gönderilmiş olacaktı. Sonunda tüm izleyiciler de tanık oldukları için tutuklanabilir ve salt bu nedenle «uçarılık ve müstehcenlik», genel olarak özendirilmiş olurdu.

Bu örneğin de gösterdiği gibi, modern ABD'nin ahlak değerleri Prekoloniyal olan Tahiti'den tümüyle farklıdır. Burada (ABD'de de) suçlu ya da delirmiş kabul edilen insanlar, orada topluluğun değerli üyeleri olarak karşılanıyorlar. Şimdi ABD'lilerin, küçüklerin ahlaksal çürümesi olarak nefret ettiklerini, Tahitililer, pratik seks eğitimi olarak teşvik ettiler. Bize günah görünen, onlar için genelde dinsel bir amaç oldu. Nitekim halka cinsel bir gösteri sunmak isteyen Arioi toplumu, özel bir kutlama düzeni gerçekleştirdi. Kısacası, Tahitililer hemen hemen toplumumuza karşıt olan bir cinsel felsefeye imzalarını attılar.

Şimdi bu yüzden bunların «çökmüş», «bozulmuş», «çürümüş», «ahlaksal çöküntüye uğramış», «animalistik», «sağlıksız» ya da «sapıklık» oldukları sonucuna varabilir miyiz? Varamayacağımız açıktır. Ziyaretçilerinin tümü Tahitilileri dünyanın en mutlu, sağlıklı, arkadaş canlısı ve çok cömert insanları olarak tanımlamakta aynı fikirde birleştiklerinden dolayı, böyle bir suçlama yüzde yüz yanlış olacaktır. Bugün bile o saf kalpliliklerini sürdürmelerine karşın, gerçekte onların gerileyişi, yalnızca Batılı Hıristiyanlarla ilişkilerinden sonra başlamıştır.

Peki eski Tahitililerin cinsel törelerini benimsemeye çalışabilir ve bizim standartlarımızın yanlış olduğu sonucuna varabilir miyiz? Temelde hayır. Her şeyden önce, bir anlık yansıma bu türden bir radikal, ani değişimin gerçekleşemeyeceğini gösterir. Sonra, diyelim bu değişimi gerçekleştirdik; ancak bu, çözebileceğinden de büyük toplumsal ve cinsel sorunlara yol açabilirdi. Tıpkı, yabancı bir ahlak anlayışının Tahitililere yardımı olmadığı

gibi, biz de böylesi yabancı değerlerin körü körüne benimsenmesine hayıflanabilirdik. Her toplumun cinsel normları, çok sayıda toplumsal amaca hizmet etmek ve birbirini desteklemek için uzun bir zaman süreci içinde geliştirilmiş olan gelenekler, yasalar ve öteki normların geniş bir ağıyla ilişki içindedir. Bu nedenle cinsel davranıştaki değişimler her zaman yaşamın birçok alanını etkilemiştir. Özel tarihsel durumlara rıza gösterilemez ve kültürel geleneklerin güçlüğüne önem verilmezse, sonuçta cinsel devrimin pek olumlu şeyler yapamadığı görülür.

Gerçekte bu, Pasifiklilerin tezelden Hıristiyanlaştırılması yanlışıyla özdeştir. Onlar için doğru olan bir cinsel ahlak, çocukların eğitimini engelleyen başka bir ahlakla yer değiştirdiğinde, onların geleneksel kur yapma ve evlilikleri karıştı ve halen yaygın olan aile kurumunu zayıflattı. Daha kötüsü de, bu değişimlerin hiçbiri gözle görülür bir yarar sağlamadı. Üstelik, yeni ahlak, başlangıçta nüfusun geniş kesiminin ahlakını da bozdu. Tüm toplumsal dokuyu gevşetti ve uzun, çalkantılı bir döneme yol açtı.

Biz karşılaştırmalı ahlak çalışmalarını genişlikte olduğu kadar derinlemesine de ileriye götürebilirdik kuşkusuz. Ancak şimdiye değin en azından bir temel bakışta açıklık kazanmış bulunuyoruz. Cinsel normlara ilişkin evrensel ve sürekli hiçbir şey yoktur. Tam tersine, karşı kültürel alanla karşılaştırdığımız zaman, bunlar oldukça keyfi ve değişebilir görünüyor. Ayrıca bunları benimseyen özgün toplumlara nesnel ve sağlıklı görülebilmesine karşın, bu toplumların dışındakiler, bunları saçma ve yoz bulabilirler. Özetle, cinsel konularda insanların «doğal» olarak adlandırdığı, genelde, herkesin yaptığından başka bir şey değil çoğunlukla.

Duyarlı erkekler ve kadınlar, her zaman bu gerçeği bilir ve ona göre davranırlar. Örneğin, Tahiti'de Kaptan Cook'un, belki ülkesinde bir linç ya da kargaşaya yol açabilecek bir cinsel gösteriyi soğukkanlılıkla izlediğini görmüştük. Aydınlanma döneminin bir kaşifi olarak Cook, bu hareketiyle basitçe şu atasözünün şanına uygun davranıyordu: «Roma'dayken Romalı gibi davran». Yani yerel geleneklere saygı göster ve ev sahibini gücendirme. Kaptan Cook'un bu tutumu beraberinde İngiltere'ye götürdüğü Tahitili, yakışıklı, soylu savaşçı Omai tarafından da izlendi. Bu Tahitili savaşçı, Londra'da büyük bir terbiye ile davrandı, sosyete salonlarında Londralıların geleneklerine uygun bir biçimde davranarak bayanların büyük ilgi ve övgülerini topladı. Bu Tahitili savaşçının cinsel davranışını tahmin edebiliriz yalnızca, belli aristokratik İngiliz hayranlarının hoşgörülü tutumuyla açıklanabilmesiy-

le birlikte, herhangi bir skandala neden olacak kadar «aşırı» bir tutuma girmediğini biliyoruz. Gerçekte, bu durumda bir putperestle Hıristiyan arasındaki karşılıklı saygının esaslı bir nedeni, onların karşılaşmalarının zamanlamasıydı. 18. yüzyıl İngilteresi, artık püritenik kuralların etkisinde olduğu gibi, erdemlilik taslayan bir hava içinde değildi. (19. yüzyıl Viktorya dönemi başka bir konudur.) Yunan ve Roma klasikleri üzerine çalışma, çeşitli dünyevi modern filozoflar ve uzak yabancı kültürlerle ilişki, Avrupalılara dinsel ve cinsel yönden biraz hoşgörülü olmayı öğretmişti. Gerçekte Kaptan Cook'un yazdığı raporların okunması ve Omai gibi insanlarla karşılaşılması, onların geleneksel ahlak varsayımları üzerine sorular sormasına yol açtı ve onları daha liberal bir kafa yapısına ulaştırdı. Fransa'da Kaptan Bougainville, Pasifik Yolculuğu sırasında tuttuğu notlarını yayımladı ve büyük ansiklopedist Denis Diderot, **Bougovinville'in Yolculuğuna Ek** adlı yapıtında, Polinezya'da cinsel ahlakı açıkladı 1772. Böylece, yavaş yavaş bazı Batı ülkelerinde eski katı cinsel tutumlar yumuşadı, soyut olarak benimsenmiş olan ahlaksal değerler nispi olarak gözden geçirilmeye başlandı ve insanlar eski yaşam biçimini eleştirmeye giriştiler. Çoğu da giderek kendileri için düşünmeye, kendi bildikleri yolda, kendi mutluluklarını izlemeye karar verdi. Kilisenin müdahalesi olsun devletin düzenlemesi olsun, her ikisinden de uzak durarak, ahlaksal baskılardan kurtulma istemlerini dile getirdiler. Bireysel ülküler ve özgürlük istemi giderek artan bir destek kazandı ve ABD ve Fransa devrimleri bir dizi siyasal ve toplumsal reformların gerçekleşmesine öncülük etti.

Bu, artık Batıda erdemlilik taslamanın ölümü anlamına gelmiyordu. Gerçekte bu olgu, hâlâ orta ve aşağı sınıflar içerisinde canlılığını sürdürüyor ve yukarıda vurguladığımız gibi, sonraki yüzyılda yeniden büyük bir güç kazanıyordu. Oysa, orada eğitilmişler arasında, kısıtlanmamış Batı yanlısı, Batılı olmayan cinsel geleneklerin bilinci kalmıştı. Aslında Augustine, Hıristiyan kardeşlerinin her biri için hiçbir zaman bir konuşma yapmamıştı. Resmi ahlak perdesi arkasında, her zaman bir eski yerel Avrupa duyarlığı oluşmuştu. İşte Hıristiyan münzeviliğinin varışıyla birlikte, bu duyarlık küçük düşürülmekte, yadsınmakta ve yeraltına itilmekteydi, ancak Ortaçağda halk festivallerinde, Rönesans sanat ve edebiyatında, Barok'un görkemli ve şatafatlı törenlerinde, kırsal törelerde, kentsel biçimde, kaba folklor ve aristokratik şaşaada tiyatro, müzik ve dansta tekrar tekrar ortaya çıktı bu duyarlık. Aynı nedenle, gerçekte Batılıların cinsel davranışı, hiçbir zaman onların dinsel dogmaları ve dünyevi yasalarının öne sürdüğü kadar sevimsiz bir disiplinde olmadı. Özellikle çiftçiler ve feodal efendiler büyük ölçüde daha az bastırıcı

cinsel ölçülerle yaşamışlardır. Kendini tutanlar ve katılıkta diretenler, çok kere rahipler zümresi ve modern zamanlarda ise burjuvaziydi.

Bununla birlikte, Batı dünyasının başarılı bir biçimde sanayileşmesinden sonra, önceleri ahlak ve davranışlar konusunda tutucu olan orta sınıflar, cinsel konularda daha hoşgörülü oldular. Maddi rahatları artarken, cinsel özgürlükler olmaksızın, ekonomik ve siyasal özgürlükler elde ettiler. Böylece, bu yüzyılda cinsel liberalleşme eğiliminde bir artış gördük. Batı liberal gelenekleri ve Batılı olmayan kültürlerin deneyimleriyle ilgilenen bir hayli bilgin, ahlakçı ve sade yurttaşlar, bugün cinsel baskının olmadığı yepyeni, insanca bir dünya için savaşım vermektedir.

Şimdi yüzyıldan daha fazla bir süre içinde, bu çalışmaların önemli bir bölümünü insanın cinsel davranışı ve onun toplumsal sonuçları üzerine yapılan bilimsel araştırmalar oluşturmaktadır. Tanımlamalarla seks araştırmaları, cinsel sorunlara akılcı bir yaklaşımı geliştirme eğilimi taşıyor ve böylece cinsel önyargı bilgisizlik ve korkuyla savaşılıyor. Bu anlayışladır ki, aşağıdaki sayfalarda çalışmanın çeşitli alanlarında toplanan bilgiyi tanımlamaya girişilebiliyor. Gerçekte, elinizdeki kitabın kapsamı çerçevesinde seksle ilgili tüm toplumsal sorunlara değinmek pek olası görünmüyor, ancak kişi az bir tarihsel ve karşı-kültürel gözlemleriyle bunların karmaşıklığında en azından bazı anlayışlar kazanabilir. Bu nedenle, metnin bu son bölümü, çağımızda cinsel eşitlik kavgası, cinsel sapkınlık sorunu, evlilik ve aile tiplerinde yakın değişimler, cinsel baskıların niteliği ve cinsel devrim diye adlandırılan günümüzdeki çarpışmanın kısa bir çözümlemesini sunuyor.

9. ERKEĞİN VE KADININ TOPLUMSAL ROLLERİ

Tüm toplumlarda, erkek ve kadınlar arasındaki açık biyolojik fark, onların davranış ve tutumlarını biçimlendiren ve sınırlandıran, onları farklı toplumsal rollere zorlamayı haklı gösteren bir öğe olarak kullanılır. Yani toplum, cinsiyetin doğal farkına rıza göstermez, ancak her birine kültürel bir cinsiyet farkı eklemekte ısrar eder. Bu yüzden basit fiziksel olgular her zaman karmaşık psikolojik niteliklerle iç içedir. Bir erkeğin erkek olması yeterli değildir; aynı zamanda erkeksi görünmesi de gerekir. Aynı biçimde, kadın olmak da yeterli değildir, kadın da kadınsı olmalıdır.

Oysa kadın ve erkek arasındaki karşıtlık artmış ve özellikle bu biçimde vurgulanmıştır, bu da toplumsal rollere duyulan gereksinimi doğrulayan biyolojik farkların daha da derinleşmesine götürür. Öte yandan, başka bir yola koymak amacıyla, cinsiyet farkları, daha sonra cinsiyet farkları olarak açıklanan cinsel farkları yaratmak için kullanılır. Sonra sırasıyla cinsel farklar istenir ve bu böyle sürüp gider. Bu yinelenegelen bir muhakemeden başka bir şey değildir, ancak toplumsal bakımdan oldukça etkindir. Örneğin, bizim ataerkil toplumumuzda erkekler, toplumsal olarak etkin pozisyondan hoşlanırlar. Böylece ilk yaşlardan başlayarak oğlanlarda bu pozisyona ulaşılır ve bunu sağlamak için onların izin verilen bir erkeksiliği elde etmelerine yardım edilir. Aynı nedenle kızlara da uysal bir kadınsılık edinmeleri öğretilir. Kadın ve erkek arasında sonuçlanan farkın doğuştan geldiği açıklanır ve

bu, varolan güç düzenlemesini savunmak için kullanılır. Yalnızca bunu benimsiyor. Kadının rolü salt kadınsı kadınlara nispi avantajlar sağlarken, erkek toplumsal rolünün de erkeksi erkekleri ödüllendirmesi tasarlanır. (Kavgacı erkekler daha büyük işlere koştururlar: hoş, güzel kabul edilir kadınlar da daha zengin koca bulur.)

Başka bir deyişle, erkeksilik ve kadınsılık, toplumsal ayırma yanıt olarak geliştirilen cinsel niteliklerdir. Oysa bir kere onlar cinsellik ayrımını doğrulayıp birleştirerek gelişmektedirler. Erkeksi ve kadınsı cinsel roller, birbirlerini karşılıklı olarak zorlar ve bu nedenle onlar üzerine kurulu olan eşitsizliği ebedileştirirler.

Açıktır ki, bu psikolojik mekanizma yalnız, kadınlar ve erkeklerin davranışı, genel olarak kabul edilen sınırı aşmadığı sürece işleyebilir. Bu yüzden her toplum, değiştirilemez, «ebedi», «doğal», «toplumsal» olarak adlandırdıkları cinsel rolleri öne çıkarmak, bu tür ihlalleri önlemek için uğraşır. Bunları onaylamayı reddeden herhangi bir kimse, bir «sapkın» sayılarak baskıyla karşılaşır ve yalnız topluma karşı değil, aynı zamanda «doğanın» kendisine karşı, bir saldırgan olarak cezalandırılır. Böyle sapkınlıklar üzerine tarihsel bir örnek, yalnızca İngilizleri yenerek Fransız ordusunu zafere götürmekle kalmayıp, aynı zamanda erkek elbiseleri giyen genç kız Jeanne D'Arc'ın durumudur. Son duruşmasında derhal doğa yasalarını çiğnemekle suçlanıp şiddetle cezalandırılmıştır.

Yüzyıllar sonra, birçok insan, sözde «doğal» yasaların böyle şiddetli toplumsal uygulamalara niçin gereksinim duyduğunu merak etmiştir kuşkusuz. Ama bu yasalar gerçekten doğal idiyse, zaten erkek olsun kadın olsun, her ikisine de doğal gelecekti. Oysa, cinsiyetlerin, sözde doğal eşitsizliğinin savunucularının bu eşitsizliğin devam etmesinden başka bir şeye içerlemedikleri, dikkate değerdir. Gerçi, onların bu konudaki tartışmaları gerçek olsaydı, erkeklerle yarışma gücü olmayacağından, kadınların eşit şansları olduğunu yadsımaya gerek duymayacaklardı. Eğer kadınlar «doğuştan» ikinci derecede yaratıklarsa, erkeklerin hiçbir şeyden korkması gerekmeyecekti. Bu nedenle, böyle yarışmalardan birçok erkeğin korkması olgusu, iddialarının doğruluğuna yeterince kuşku düşürüyor.

İnsanın istek ve kapasitelerinin, bizim geleneksel cinsel rollerimizin dar sınırları ötesine gitme eğilimi taşıdığı bir gerçektir. Hatta bu eğilimi denetim altında tutmak için tüm toplumsal otoritelerce birleştirilen çabalar bir kesin-

lik kazanır. Bu tür toplumsal denetim, anababanın kılavuzluğu biçiminde, akran gruplarının baskısı ve yasa uygulamaları gibi yalnızca dıştan değil, aynı zamanda her bireyin kendi imajını belirleyen değerler ve kavramlar biçiminde içten de görünebilir ve bu durumda cinsel ile cinsiyet kavramları çok ciddi sorunlar yaratarak insanın kafasını karmakarışık eder.

Örneğin, basmakalıp kadınsı ve erkeksi tiplerin, kendilerine uygun olmadığını hisseden ya da onların çok sınırlandırıcı olmalarından keyfi kaçan erkek ve kadınlar, aynı zamanda kendi biyolojik cinsiyetleri hakkında iki yönlü duygular geliştirebilirler. Bunun sonunda onlar, sevdikleri başka rolü oynamalarını sağlayan farklı vücutları arzulamaya başlayabilirler. Erkekler kadınların toplumsal ve cinsel bakımdan edilgin olduğu söylenilegeldiğinden, başka bir örnek olmak isterler, ancak cinsel ilişkide etkinliği ele alan ve toplumsal bakımdan kavgacı bir kadınla karşılaştıklarında, çok kere kafaları allak bullak olur. Bir kadında, bu kadınsılık eksikliğiyle yüzyüze gelinmesi bir erkeği onun kadınlığını tartışmaya itebilir.

Eğer bu çekişme tanıkların gözü önünde olmazsa, bu kez erkek, kendi erkeksiliğinden kuşku duymaya başlayabilir ve cinsel bakımdan işlevsiz kalır. Tersi durumda ise güzel, nazik ve edilgin bir kadın pekâlâ dalgasını geçebilir ve kendini bir «sapık» ya da «eşcinsel» olarak açığa vurabilir. «Gerçek kadın» ona «gerçek erkek»ten daha az ilgi gösterir ve bu yüzden onu cinsel bir eş olarak reddeder.

Bununla birlikte karışıklık daha ileriye gider. Orada her karşılaşmada bir edilgin (kadınsı) ve bir etkin (erkeksi) cinsel eş olması gerektiği kanısı öyle diretir ki, bu birçok karşıcinsel ilişkiyi çökertmekle kalmaz, aynı zamanda bu basmakalıplıklardan sonra kendilerini model olmaya zorunlu hisseden belirli eşcinsel davranışı da etkiler. Böyle yaparak, onlar, hatta aynı cinsten üyeler arasında cinsel ilişkilerde olan, ki onlardan biri kendini «kadın» varsayıp öbürü erkek rolü oynaması gereken garip inançlara destek verirler. Gerçekte, kadın olsun, erkek olsun, her eşcinsel çiftin bir etkin (erkeksi) ve bir edilgin (kadınsı) eş içerdiği biçiminde genel bir izlenim vardır. Ancak tümü erkek sevicilerden oluşan eski Yunanın ünlü eşcinsel seçme birlikleri gibi genomeni açıklamak, yukarıda anlatılan inançları koruyan insanları büsbütün sarsar.

Bu bakışların tümü yanlış bir varsayımdan gelen yanlış bir sonuçlandırma üzerine kuruludur. Bu varsayım, erkeklerin doğal olarak etkin, kadın-

Fahişelik suçu

Çoğu Batı Avrupa devletinden başka günümüzde ABD'nin çoğunluk Federal Devleti fahişeliği suç olarak cezalandırmaktadır. Buna karşın Antik dönemde ve Ortaçağ'da fahişeliğe büyük ölçüde tolerans tanınıyordu ve birçok kentte genelev olması normaldi. Ortaçağ Avrupa'sında genelevlerin kilise yakınlarında bulundukları sık görülür. ABD'de 19. yüzyılda birçok yerde legal olarak işleyen genelev vardı.

Antik Romada genelev bozuk parası.

Ortaçağ genelevi.

New Orleans'da bir genelevdeki fahişe, yaklaşık 1912

ların ise doğal olarak edilgin olduğunu belirtir. Yanlış sonuçlandırma ise her etkin olan kişinin erkeksi bir rol oynarken, her edilgin kişinin de kadınsı bir rol oynadığını ileri sürer. Oysa gerçek durumda ne cinsiyet, ne de cinsellik bu biçimde karakterize olmaya gereksinim duymaz. Aslında bazı insan topluluklarında kadın ve erkekler için rol belirlenimi, bizim toplumumuzun tersinedir. Özcesi, bizim cinsel basmakalıplığımız üzerine kesin ya da doğal hiçbir şey yoktur.

Aynı nedenle, iki «etkin» ve «edilgin» eş özendirici bir ilişkiye sahip olabilene ve etkin edilgen her iki cinsiyetin tutumları, her ikisi için de uygun görülene değin tam insan eşitliği kazanılmış olmayacaktır.

Bu, ideal bir gelecekte, tüm insan farklarının görünmez olacağı anlamına gelmez. Gerçekte, bir kere eski basmakalıplıklar safdışı olmaktadır. Her cinsten bireyler arasındaki farklar ise muhtemelen artar. Üstelik, toplumsal eşitlik koşulları altında, bu bireyler aynı zamanda mutlu bir biçimde farklı cinsiyet rollerini oynamaya devam ederler. Böyle cinsiyet farklarıyla ilgili hiçbir yanlışın olmadığını göstermeye gerek kalmayacaktır. Biz insanlarda, «farkın» aşağı ya da üstün derecede olması gerekmediğini anladıkça onlar yaşamlarını büyük ölçüde yeniden zenginleştirecektir. Başka bir deyişle, kadınlar ve erkekler için eşit haklar isteyenler, sıkıcı bir birliktelik değil, sömürülmüş olmaksızın gelişebilecekleri değişik bir toplumsal ortam istiyorlar.

Aşağıdaki sayfalarda, seks ve cinsiyetin temel kavramlarının daha derin bir biçimde ele alındığını, erkek ve kadınlar için getirilen farklı ahlak standartlarının kısa bir tartışmasının sunulduğunu göreceksiniz.

CİNSELLİK VE CİNSİYET

Bu kitabın başlarında, insanın cinsel davranışının gelişmesini tartışırken, kişinin fiziksel cinsiyeti (vücudun dişi ya da erkek karakteristikleri) cinsel rolü (erkek ya da dişi olarak toplumsal rolü) ve cinsel yönelimi (erkek ya da dişi cinsel eşleri tercih) arasına bir ayrım getiriyorduk.

Aynı zamanda, biz insanların «fiziksel cinsiyetlerinin» erkeklik ya da dişiliğe, onların «cinsel rollerinin» erkeksi ya da kadınsılığa ve «cinsel yönelim» teriminin karşıcinsellik ya da eşcinselliklerine ait olduğunu açıklamıştık. Şimdi kadınlarla ilgili olarak ilk iki kavram üzerinde yoğunlaşacağız. (Her üçü üzerine ayrıntılı bir tartışma için «Cinsel Davranışın Gelişmesi» başlıklı konunun girişine bakınız.)

Birinci tartışmamızda, fiziksel cinsiyet ve cinsel rollerin her zaman kusursuz bir düzenleme içinde olmadığını gördük: Bir kişi pekâlâ erkek ve kadınsı, ya da kadın ve erkeksi olabilir. Bundan başka, biz fiziksel cinsiyet ve cinsel rollerinin ölçü konusu olduğunu da gördük: İnsanlar, karşılaştıkları belirli fiziksel ölçütlerin derecesine göre dişi ya da erkektirler. İnsanlar,

belirli kültürel basmakalıplıklara karakter ve davranışlarının uygunluğu ölçüsünde erkeksi ya da kadınsıdır. İnsanların fiziksel cinsiyetinin belirlenmesinde, yani onların erkekliği ya da kadınlığı söz konusu olduğunda, vücutlarını gözden geçirdik; insanların cinsel rollerinin belirlenmesinde; yani erkeksiliği ya da kadınsılığı, tutumlarını ve bunları ifade biçimlerini gözden geçirdik. Bir kere, fiziksel cinsiyet ve cinsel rol kavramları arasındaki temel farkı kavradık, bir erkek ya da kadın olmanın karmaşıklığını kavramaya doğru ilk adımı attık. Ancak, bu ilk adım kesinlikle yeterli değildir. Gerçekte, konuyu iyice kavramak istiyorsak, şimdi bunlar arasında başka bir ayrım belirlememiz gerek: «Cinsel Rol» ve «Cinsel Kimlik». «Cinsel Rolü» kadın ya da erkeğin toplumsal rolü olarak oldukça geniş bir biçimde ele almıştık. Yani, insanların erkeksiliği ya da kadınsılığının gösterilmesi yolunda... Şimdi bunun aşırı basitleştirilmiş olduğunu kabul etmeliyiz. Çünkü, kişi herhangi bir toplumsal role en azından iki bakış açısıyla yaklaşabilir: Rol alanlar, öbürlerine nasıl göründükleri ve kendilerine nasıl göründüklerine göre yargılanabilirler. Aslında insanlar bunu inanarak da inanmaksızın da yapabilirler, rolleriyle özdeşleşebilir ya da özdeşleşmeyebilirler.

Aynı zamanda, bu cinsel rolün gerçeğidir. Örneğin, erkek bedenli çocuklardan erkeksi bir rol oynamaları beklenir, onlar da çoğu kez bu rolü seve seve yerine getirirler. Bununla birlikte, bazı durumlarda bu rolün dış görünüşüne karşın bir çocuğun gizlice kadınsı bir rolle özdeşleşerek, yüzeysel, yarı-yürekten bir performansla yapılması da olasıdır. Gerçekte, uzun bir süre içinde bu kadınsılıkla özdeşleşme, erkeksi davranış ve fiziksel erkek özelliklerinin her ikisinin de sözde bir cinsiyet değişimine gönüllü bir biçimde kendilerini koyvermelerinde olduğu gibi, kendisini oldukça güçlü bir şekilde gösterebilir. Başlangıçtan sonra, «oğlanın» bir kız olarak yetiştirilmesinin daha iyi olacağı açıklığa kavuşmuş olabilir. (Bkz. «Transseksüelizm») Bereket versin, bu tür durumlar seyrek olarak karşımıza çıkar, ancak bunlar insanların cinselliklerinin nihai ölçütünün ne fiziksel koşullar ne de onların açık davranışı olmadığı, bunun yalnızca kendi özdeşleşmesine bağlı olduğunu gösteriyor: Bu yüzden, «cinsellik» hakkında konuştuğumuz zaman, iki farklı görünüşü ayırt etmemiz gereklidir. Cinsel rol (erkek ya da dişi olarak toplumsal rolü) ve cinsel kimlik (erkek ya da dişi olarak özdeşleşmesi - kimliği).

KARŞI CİNSİN ELBİSELERİNİ GİYENLERE TARİHTEN ÖRNEKLER

Eski Yunan şairi Homer, büyük kahraman Akhilles'in, Truva savaşları sırasında kadın elbiseleri giydiği ve bir kız gibi yetiştirildiğini yazar. Oysa biz aynı zamanda buna ek olarak başka birçok tarihsel kişilerin de karşıcinsin elbiselerini giyindiğini biliyoruz. Karşıelbise giyenlere, örnekler dizisi pagon dönemi Roma İmparatoru Heliogabulus'tan (3. yüzyıl), Christian abbé de Cnaisy'ye (17. yüzyıl) ve bir köylü kızı olan Jeanne D'Arc'tan (15. yüzyıl) İsveç Kraliçesi Christine'e (17. yüzyıl) uzanır. Tüm bu erkek ve kadınların davranışlarının aynı güdülenmeler göstereceği varsayılmamalıdır. Üstelik onları «transvestitler» olarak tanımlamak da, olayı aşırı basitleştirmek olacaktır. Gerçekte onların bazıları belki de transseksüeldi ve başkalan çevresinin büyük şaşkınlıklara düşmesinden, ya da cinsel olmayan nedenlerle, karşıcinsin giyim biçimini kabul etmekten hoşnutluk duyuyorlardı. Bazılan da bu karşıcinsten olanların elbiselerini giymeyi geçici olarak uyguladılar ve sonunda bunu tümden bıraktılar.

(Yukanda solda) Combury Lordu Edward Hyde, New York ve New Jersey sömürge valisi. Biyoloik olarak erkekti ama kadın giysileri kullanmaktan ve hatta halk içinde bi'le kadın giysileriyle görünmekten hoşlanırdı. Burada görülen portresi, çağdaşlarının hoşgörüsüne ve kendisinin utangaçlığına bir kanıttır.

(Yukanda sağda) George Sand (Lucille Aurore Dugin), 19. yüzyıl ünlü Fransız yazan, biyolojik olarak kadındı, ancak bir erkek adı kullandı ve erkek kılığıyla göründü. Bir süre bu yaşam biçiminden büyük zevk aldı ama sonunda daha uygunca bir yaşam biçimini benimsedi.

(Aşağıda) Şövalye d'Eon, 18. yüzyıl Fransız diplomatlarından ve saygın bir şövalye. Biyolojik olarak erkek cinsiyetliydi, ancak uzun kariyeri süresince erkeksi ve kadınsı roller arasında birkaç kez değişiklikler gösterdi. Solda bir erkek gibi yaşarken, sağda ise bir kadın gibiyken. Ne var ki şövalye her iki cinsel rolde de şövalyeliği elden bırakmadı.

Kuşkusuz, çoğu bireylerin cinsel rolü ve cinsel kimliği birbirine uyar. Böylece, örneğin çoğu kadın, yalnız kadınsı bir rol oynamakla kalmaz, aynı zamanda bu rolü gerçekten kendileri için yaparlar. Yine yalnızca kadınsı nitelikler geliştirmek ve göstermekle kalmayıp, aynı zamanda bu niteliklerin «kendi gerçeklerinin» gerçek bir dışavurumu olduğunu kabul ederler.

Kadınların çoğu, kuşkusuz kadınsılıklarını sakatlanmış ve sınırlanmış olarak yaşayabilir ve kadınsılığın tanımını derinleştirmeye çabalayabilirler; ancak ilke olarak kadınsılığı kabul etmedikleri anlamına gelmez bu. Onlar rolleriyle özdeşleşir ve bu rollerini her açıdan görmek isterler. Gerçek cinsel kimliğine kavuşmuş kadınların sorunlu olanlarına seyrek rastlanır. Bu yüzden, genelde kadını etkileyen toplumsal sorunlar hakkında konuştuğumuz zaman, cinsiyet ve cinselliğin genişlemiş kavramları üzerine yoğunlaşarak, kimlik ve rol arasındaki karşılıklı ilişkiyi gözardı edebiliriz çok kere.

Görüldüğü gibi «cinsiyet» biyolojik, cinsellik ise psikolojik ve kültürel bir terimdir. Cinsiyet, üzerine cinselliğin yapılandırıldığı bir temeldir. Bebekler doğunca, cinsiyeti, dış cinsel organlarına bakılarak çabucak belirlenir, hemen sonra da cinsel rolleri başlar. Başlangıçta anababaların farklı yaklaşımları, okşamaları, cezalandırmaları, oyunları, oyuncakları, giysiler, saç biçimleri, kitapları, mobilyaları, mücevherleri ve benzeri nesneler, oğlanlar ve kızlar arasındaki cinsel farklılığı yavaş yavaş artırır. Akrabalar, arkadaşlar, oyun arkadaşları, dadıları, hemşireleri ve öğretmenleri, verilen bu farklılıkları kendi örnekleriyle, ne zaman ortaya koyabileceklerini bir kez daha vurgulayarak gösterirler. Böylece, birkaç yıl içinde çocuklar yalnız erkek ya da kadın olarak bir kimlik kazanmakla kalmayıp aynı zamanda «uygun» bir kadınsı ya da erkeksi davranış benimserler. Özcesi, insanlar kendi cinsel kimlik ve rollerinde herhangi bir akılcı seçme ve denetimden geçmeden önce onları da denemeye başlayabilirler. Yani onların cinsel kimlik ve rolleri, cinsiyetlerine «benzeştirilir» ve zamanla bu sürekli hale gelir. (Ayrıntılar için «Cinsel Davranışın Gelişimi», «Bebeklik ve Çocukluk»a bakınız.)

Kuramda, iki cins arasındaki fark herhangi bir sorun yaratmaz ve hatta bu bir sevinç kaynağı olabilir, ancak artık gittikçe artan sayıda insan, ne yazık ki, pratikte çoğu kez adaletsizliğin, eşitsizliğin bir yansıması olarak anlamaya başlıyor bunu. Bizim de içinde bulunduğumuz çoğu toplumlarda, kadına erkekten daha aşağı bir statü veriyor ve kadınsı niteliklere, erkeksilerden daha az saygı gösteriyorlar. İşte bu yüzden kadınların cinsiyeti bir

aşağılanma belirtisi oluyor. Öte yandan, erkekler ise, erkeksiliklerini statülerinin bir güvencesi olarak algılıyorlar. Bu, cinsiyetin aynı zamanda toplumsal güç ve güçsüzlük sorunuyla ilgili olduğu anlamına geliyor. Son çözümlemede, bu olay, siyasal bir sorun olarak çıkıyor karşımıza.

Bu yüzden, çağdaş feminist hareket uzun zamandır kadınların resmi ve özel, genelde her işe katılmaları ve kadınların siyasal eğitimi üzerinde özellikle duruyor. Ayrıca kadınlar, öteki siyasal ve resmi haklarla birlikte kadınlara oy verme hakkı tanınması için savaşım veriyorlar; buradan kalkarak, cinsiyetler arasındaki güç degnesinin düzenlenmesi umudunu taşıyorlar. Dahası, aynı zamanda feministler, bir kere eşit haklar sağladıklarında, birçok yönlerden eşit görüneceklerini tartışıyorlar uzun zamandır. Kuşkusuz, belli cinsiyet farklılıkları her zaman kalır, ancak şimdiki cinsel farklılıkları daha bir vuurgulanabilir. Hatta, farklılıklardan herhangi birinin bırakılıp bırakılmadığının görülmesi de oldukça ilginç olacaktır.

Temel biyolojik olgular tartışılmaz: Çocuklara yalnızca kadınlar dayanabilir, bakabilir ve ortalama olarak erkekler, kadınlardan daha cüsseli, güçlü ve daha hızlıdır. Aynı zamanda yetişkin bir erkek vücudu, yetişkin bir kadından daha fazla androjen içerir. Ancak insanlar hiçbir zaman bu basit olgularla yetinmezler. Onlar her zaman bu olguların psikolojik anlamları üzerine varılan sonuçlandırmalara yönelirler. Böylece toplumumuzda kadın özelliklerinin zayıflık, duygusallık, edilginlik, tepisellik, uysallık; erkek özelliklerinin ise etkinlik, saldırganlık, güçlülük, kendine egemenlik ve akılcılık olduğu biçiminde bir görüş çıkar. Bu nedenle; erkeklerin daha iyi dövüşçü, ağır araçları kullanıcı, ağır şeyleri kaldırıcı, teknik sorunları çözücü ve soyut düşünmeye eğilimli oldukları kabul edilir. Kadınların ise çocuk yetiştirme ve eğitiminde, küçük ince aletler kullanmada, dekorasyon ve iletişim alanlarında üstün oldukları söylenir. Bunların tümü önemli ölçüde kuşku duyulabilir genellemelerdir, ancak gerçek olarak kabul etsek ile günümüzde toplumsal durum ve biyolojik mirası bunların yansıtıp yansıtamadığını söylemenin gerçekten olası görünmediğini anlamamız gerekir.

Aslında erkek ve dişiler arasındaki ayrımın doğumdan başladığı belirtilir ve bu ayrım devam ettiği sürece, onların «karıştırılmamış» özellikleri bir varsayım olmaktan öteye gidemez.

Herhalde bu arada antropologlar bazı toplumlarda erkeksi ve kadınsı rollerin bizim toplumumuzda görülenin hemen hemen tersine olduğunu bulmuş ve tanımlamışlardır. Yani kadının kavgacı, evinin erkeği gibi her şeyi

sağlayan, erkeğin de halim selim bir ev kadını gibi görünmesi. (Örnekler için, Margaret Mead'in «Üç İlkel Toplumda Seks ve Mizaç» adlı çalışmasına bakınız 1933). Bundan başka bu roller, kadınların ağır işlere koşulduğu (su taşımak, ağır şeyler götürmek), gelişmekte olan ülkelerde de gözlenmiştir. Aynı zamanda bu bağlamda kadınların çoğu toprağı işleyip, balık tutarken, erkeklerin de kendilerine daha kolay işleri buldukları görülmüştür.

Bir yandan kadınların «zayıf cinsiyet» olduğunu ilan edip, öte yandan tüm ağır işleri kadınların ve kızların yapmasına izin veren erkeklerin, bu tutumlarına hayret etmemek elde değil. Güç ilişkilerinin mantıksal bir anlamı olması gerekmiyor. Onlar aklı uyanık tutmadığından, bir sonuca ulaşmıyorlar. Aslında eski Roma'nın zengin yurttaşları, çocuklarının eğitimini, aşağı sınıftan görmelerine karşın, kölelere emanet etmekte duraksamıyorlardı, hatta daha yakın zamanlarda Avrupa monarşileri, ülkelerinin yönetimine yardım etmeleri ve aristokratik yönetimin üstünlüğünü göstermek için aşağı sınıftan adamlar kullanıyorlardı. Tam mantıksal bir bakış açısından, herhangi bir cinsel rol ayrımını doğrulamak ya da bunun çok yaygın biçimde benimsenişini açıklamak zordur. Kişi yalnızca ayrımın varolduğu olgusunu ve bu bakış açısının da, çok kere kadınların boyun eğmeleri ve iftira konusu olmalarını ima ettiğini görüyor.

Sırasıyla, erkeğin ayrıcalığı ve kadının boyun eğmesi, erkeksi ve kadınsı özelliklerin her ikisini de bozar. Birçok erkekte, tüm hareketlerini sınırlayan ve erkeksiliğini renklendiren tutucu, heyecanlı bir kibir gelişir.

Başkalarını tehdit edip alaya alıyor görünen bu sağlıksız tutum, belki de en iyi İspanyolca «maşizmo» sözcüğüyle tanımlanır. (macho: erkek anlamına geliyor). Öte yandan, kadınlar, çift cinsel standardın adaletsizliğine maruz kalmak ve tüm etkinliklerini ellerinden alan yalancı bir saf kadınlık ülküsünü yaşatmak zorunda kalıyorlar.

ÇİFT STANDARTLIK

Çift standart terimi, erkekler ve kadınların cinsel davranışları için farklı normlara sahip olduğumuz olgusuna dayanır. Yani yalnız bizim toplumumuzda değil, aynı zamanda öteki toplumlarda da kadınlar, erkeklerden daha çok cinsel engellemelerle karşılaşmaktadırlar. Geleneksel olarak kız-

lar ve kadınların «saf» ve «masum» kalmalarını sağlamak amacıyla cinsel olanakları daha şiddetli bir sınırlandırma ile karşılaşmaktadır. Öte yandan, oğlanlar ve erkeklerin de çok kere, kendi hayvansı doğalarının gerektirdiği gibi çılgınlıklar yapmaları özendirilmektedir. Erkekler ise kabul edilebilir cinsel çapkınlıktan hoşlanırken, aynı nedenle, dişiler de çoğu kez en küçük bir cinsel ihlal yüzünden cezalandırılmaktadır.

Bugün de çift standart büyük ölçüde toplumsal baskı, ahlaksal telkin, görgü kuralları, gelenekler, usuller ve tabularla dolaylı olarak işletilmektedir. Geçmişte ise karıları, kızkardeşleri ya da kızlarının «uygun olmayan» davranışları üzerine, erkekler onları doğrudan hırpalıyor, hatta öldürüyorlardı. Erkeklerce koyulan yasa elbette erkeğin görüşünü destekleyecek ve aynı zamanda kadınların zina yapmasını ve evlilikten önce bakirelik yitiminin sert bir biçimde cezalandırılmasını sağlayacaktı. Zinacı ya da «kızı iğfal eden» erkekler ise yalnızca başkalarının haklarını çiğnemekle cezalandırılıyordu. Başka bir deyişle, kadınlar, erkeğin malı olarak sayılıyor, yani babalarına, kocalarına ya da kardeşlerine bağımlı oluyorlardı. Böylece zina ve iğfal, kadının değerini düşürünce, onun koruyucusu ya da vasisine, zarar ziyan tazminatı ödenmesi gerekiyordu. Örneğin Eski İsrail'de bir kızı iğfal edenin «bakirenin çeyizi»ne göre babasına para vermesi zorunluydu. (Exodus. 22, 17). Hatta 19. yüzyıl İngilteresinde bir koca resmen, karısını iğfal edenden biraz mali tazminat isteyebilirdi.

Şurası da açıktır ki, çift standart daha çok cinsel ahlakın sorunlarına bağlı olmaktan çok, daha temel bir soruna dikkat çeker. Bu sorun yakınlarda «seksizm» olarak yeniden belirlenmiştir, yani toplumsal ayrımın tüm türlerinin temeli olarak bir kişinin cinsiyetini kullanan bir düşünce ya da bir tutum. Daha özgür olarak, kadın haklarının çağdaş savaşımcıları (Şoven adlı üstün bir Fransız kahramandan sonra), erkek ayrıcalığı üzerine usdışı ve bağnazca diretmeleri tanımlamak için «erkek şovenizmi» terimini kullandılar.

Ne yazık ki erkek ayrıcalığı, uzun bir tarihsel geçmişten bu yana hâlâ tüm toplumsal kurumları avucunun içinde tutmaktadır. Gördüğümüz gibi, cinsel davranış için çift standart temelde erkeğin hemen hemen, kadın üzerinde ekonomik, resmi ve cinsel gücünün tümünü yansıtmaktadır. Toplumlar, kadının, tüm önemli kararları alan erkeğe bağlı olduğu biçiminde örgütlenmiştir. Kadınlar, genel işlerde hiçbir ses çıkaramaz ve dar bir çevre içine sıkıştırılırken, erkekler tüm siyasal, dinsel ve sanatsal otoriteyi ellerinde

tutarlar. Özcesi, insanlar ataerkil bir toplumsal sistem altında yaşamaktadırlar. (Patriarkal, yani ataerkil; Yunancada baba düzeni anlamına gelir.)

Bu arada kuşkusuz bu ataerkil sistem nedense değiştirilmektedir. Aşırılıklarının en kötüleri düzeltilmekte, ancak, kadınların da iyice anladığı gibi, ilkeleri bu günlere değin gelmiştir. Gerçekte birçok erkek tarafından «doğal» ve kaçınılmaz olarak savunuluyor. Kanıt olarak, ataerkilliği en erken çağlara değin uzanan evrensel bir kurum olarak göstermek için bir hayli tarihsel ve antropolojik tanıklara dikkat çekilmekte.

Oysa son yüzyıl içinde bu bakışa, ataerkil kültürün, şeylerin sağlıklı düzeninden şanssız bir sapmadan başka bir şey olmadığını ve biraz uzak geçmişte, tüm insanların anaerkil sistem altında daha merhametli ve insancıl bir biçimde yaşadığını açıklayan bilginlerce tekrar meydan okunmaktadır.

Her ne kadar doğruluğun, şimdiye dek kurulmuş bulunan anaerkil bir sistemin günümüzde ya da geçmişte kurulmuş olduğunu ortaya koyacak kesin kanıt olmadığını açıklamamızı istemesine karşın, bu tartışmada bu bağlam içinde bizim bir yan tutmamız zorunlu değildir. Kurulmuş olan, birkaç anasoyluluk sistemidir. Bu durum kadına kuşku duyulamayacak bir konum kazandırır, ancak temelde bu, kadınların toplumsal olarak da egemen bir pozisyonda olduklarını göstermez.

Toplumlar aynı zamanda anaerkil ve babaerkil bir sisteme sahip olabilir. Anasoylu sistemin yaygın bir biçimde kabulü, burada bazı ilişkilere sahip olabilen ilginç bir noktaya getiriyor bizi.

Babadan çok, ana yoluyla aile bağını izlemek daha doğrudan daha «doğal» ve kolaydır. Bazen bir bebeğin babası güçbela belirlenirken, anasının belirlenmesinde asla kuşku duyulmaz. Bir babasoylu sistem, ancak kadınların gebeliklerinin tüm aşamalarının hesap edilebilmesi için onun yakından denetlenmesi koşuluyla işleyebilir. Bu nedenle, idealde, onlar evliliğe bakire olarak girer ve birbirlerine bağlılık gösterirler. Aynı nedenle, bir kadının evlilik öncesi ve evlilik dışı işleri, çocuğunun babalık sorunu üzerine, kocasının kafasında sorunların ortaya çıkmasıyla sınırlıdır.

Erkek, çocukların biyolojik babası değil, yalnızca yasal ve resmi babası olabilir. Bazı toplumlarda kocaların, biyolojik babalık üzerine üzüntüye kapılmayıp, resmi rollerine razı oldukları bir gerçektir. Ancak başka birçok

toplumda, ABD toplumu dahil olmak üzere, erkekler geleneksel olarak çocuklarının kendi «teninden ve kanından» olması için diretmektedirler. Oysa onlar, bu kesinliğe ancak cinsel özgürlüğü sınırlayarak ulaşabilirlerdi. Böylece, cinsel yasalar ve ahlak standartlarımız kadınlar için daha sert bir içerikte oldu.

Şu gezegen üzerinde hâlâ cinsel ilişkinin gebeliğe neden olduğundan habersiz, üstelik bir kısmı 20. yüzyılın başlarından beri yaşayan insanların olduğunu bilmek doğrusu ne kadar garip. Bu yüzden, onlar için zaten biyolojik babalık bütün bir sorun olamazdı. Hem onlar kadının yüzerken, banyo yaparken ya da başka durumlardayken bedenine giren bir ruh tarafından gebe bırakıldığına inanıyorlardı.

Başka bir deyişle, bir kabilenin, gebe kadının vajinasında büyüyen dölütün bir erkeğin menisiyle beslenmesi gerektiğine inanmayı akıl etmesine karşın, bu «ilkeller» için cinsiyet ve üreme birbiriyle bağlantılı olaylar değildi.

Biz, birleşme ve gebelik arasındaki bağlantıyı insan aklının anlamasının, onun gelişmesinin hangi noktasında olduğunu bilmiyoruz. Ancak bunu, çoğu toplumların uzun zaman önce bulguladığını varsayabiliriz. Aynı zamanda biz farklı toplumların bu bulgudan değişik sonuçlar çıkardığını da biliyoruz. Bazıları, şeyleri yalnızca kadınlar yetiştirebilir diyerek, üremede dişinin rolünün zorunlu olduğuna inandılar. Bu nedenle erkekler salt yardımcı bir rol oynadılar. Bazı toplumlar her iki cinsiyete de eşit önem verdiler, bazıları da erkeğin yardımına karar verici bir gözle baktılar. Batı uygarlığında ise bu sonuncu görüş, yaygın birimde benimsendi. Kadın vücudu, erkek yaratıcı sıvısını taşıyacak bir araç sayılmaya başladı. Kadınlar, erkeklerin tohumlarını ektiği topraktı. (Aslında İngilizcede meni karşılığı kullanılan semen kavramı, Latince tohum anlamına gelen «seed»ten türemiştir.)

Böylece kadınlar kısa bir süre sonra kendilerini aşağı, ikinci sınıf bir pozisyonda buldular. Kendi çocukları gerçekte kendilerine ait değildi, erkek, tarladan hasadı kaldıran çiftçi örneği, bir meni üreticisi durumunda olduğundan, bunun ürünü de, yani çocuk da ona ait olacaktı. Tarladan kalkan ürünün tarlaya ait olduğu hiç görülmüş müydü? Hatta bir çiçek tarhında yetişen çiçek gibi rahimde biriktirilen meninin her bir damlasının tam bir insanın minik bir kısmını oluşturduğuna bile inanıldı. Her halde tam bir üreme sürecinde kadın, edilgin bir depodan daha önemsiz bir durumdaydı. Kadın yalnızca yaşamı besledi, ama onu yaratmadı. Gerçek yaratıcı erkekti.

Aynı zamanda algılamadaki bu genel tutum kuşkusuz dinsel inançlara da yansıtıldı. İlk olarak eski dünyanın çoğu, «Toprak Ana» ya da dölleme ve «yeniden doğuşa yaşam veren İştar, (Babil'de) Astarte (Fenike'de), Sibıl (Frigya'da) ve Isis (Mısır'da) gibi bazı tanrıçalara tapındı. Oysa bu korku veren tanrıçaların işlevleri, giderek erkek karşıtlarınca ellerinden alınmaya başladı. Örneğin, göçebe Yahudiler arasında daha sonra Hıristiyanlıkla işbirliği yapan yeni bir itikat doğdu ve böylece bu, Batı tarihinin çoğuna egemen oldu: Erkek Tanrı Yahova, dünyayı ve ilk erkek olan Adem'i yarattı. O aynı zamanda Adem'e arkadaş olsun diye onun kaburga kemiğinden Havva'yı yarattı, ancak Havva, şeytanın kendisini iğfal etmesine izin verince, Adem'in gözden düşmesine neden oldu.

Bir kere, kadının aşağı statüsünü tam olarak doğrulamış görünen, onun doğuştan gelen bir günahla suçlanmakta olduğu ve yaratıcı rolünün yoksun olduğunu söylemek bile gereksiz. Eski İsrail'de bir kadın, eşini «Efendi» ya da «Sahibim» diye çağırırdı. Çünkü, erkek onu kovabilirdi, kadınınsa böyle bir hakkı yoktu; gerçekte, kadın bütün yaşamı boyunca bundan bir parça etkilenmiştir. «ON EMİR»'de eşler, kocanın malları arasında sayılmaktadır. Bu nedenle, geleneksel bir Musevi duasında, Tanrıya, «Kadının yaşamı çok lanetlidir. Bana bu nedenle kız evlat verme» diye yalvarılmasına ve her gün mutlulukla, «Beni kadın yaratmadığın için sana şükürler olsun» demelerine şaşmamak gerekir.

Eski Yunanda, kadınların başına gelenler bundan daha iyi değildir. Kahramanlar Döneminin başında, kadınlara belli bir ölçüde bağımsızlık tanınmıştır, ama Perikles Döneminde (İ.Ö. 5. yüzyıl) durumları evdeki kölelerle aynı düzeye inmiştir. Kadınlara bazı üstünlüklerin tanındığı Askeri Isparta Devletinin ise aşırı bir yanı vardır. Ancak onlar yine de erkeklerle birlikte, yaşam boyu totaliter yönetime bağımlı idiler. Roma Cumhuriyetinde de kadınlar, babaları ve kocaları tarafından yönetilmekte idiler ve bu durum, İmparatorluk döneminde geniş bir özgürlük kazanmalarına kadar sürmüştür. Avrupa'nın Hıristiyanlığa dönüşümü, kadınlara özgürlük açısından çok az bir şey getirmiştir, üstelik, evlenme ve boşanma konusunda bu dönemde eskiden beri sahip oldukları bazı haklardan yoksun kalmışlardır. Yalnızca bazı Barbar Kuzey ülkelerinde kilise daha fazla cinsel eşitlik getirdi. Bununla birlikte, kadın ilke olarak hâlâ ikinci sınıf insan olarak görülüyordu. Kadınlar zaman içerisinde «ılımlı» ve «uygun» hale geldikçe, kutlamalarda bulunmalarına izin verildi. Ancak dinsel ve genel konularda yine hiç sesleri

çıkmıyordu. Aziz Paul'un açıkça koyduğu gibi: Ana ben senin, her erkeğin başının İsa olduğunu bildiğini ve elbette kadının başının da erkekte olduğunu biliyorum. Erkek, Tanrının imgesi ve onurudur, ancak kadın da erkeğin onurudur. Erkek, kadın için yaratılmamıştır ama, kadın erkek için yaratılmıştır. (Cor. 11: 3, 9) Aziz Paul şöyle devam etti:

«Kadınlarınızın kiliselerde sessiz olmasını sağlayınız: Onların konuşmalarına izin yok. Aynı zamanda yasalarda belirtildiği gibi, kadınlara yalnızca itaat altında olmaları buyrulmuştur. Ve onlar herhangi bir şey öğrenirlerse, kilisede konuşmak kadınlar için ayıp olduğundan, konuşacakları şeyleri evde kocalarına sormalarına izin ver. (1. Cor. 14; 34-35)

Böylece birçok papaz dinlerinin tersine, Hıristiyanlık, kadınları rahiplik ve öteki kilise görevlerinden dışladı. Aynı zamanda, evlerinde kocalarına elpençe hizmet ederek kalmaları beklendi.

Tek ve oldukça gecikmiş olarak, dişi cinsiyete dinsel ayrıcalık, Ortaçağlarda serpilip gelişmeye başlayan Bakire Meryem inancıyla geldi. Cinsel ilişkiyle kirletilmemiş olan Meryem, oğlunu karnında taşıyarak Tanrının bir aracı gibi hizmet etmişti. Böylece Meryem, erkeğin kurtuluşuna ve Havva'nın suçuna kısmen kefalet edilmesine yardım etmiştir. Müminlerin gözlerinde bu, kadına yeni bir saygınlık veriyordu. Kadını gizem şövalyece bir çehre ve görkemli bir aşkın keşfiyle daha büyüleyici oluyordu. Şiir ve şarkıda trobodorlar(*) ve başka duygulu erkekler, hanımefendilerin büyük ölçüde ulaşılamaz, yaklaşılamazlığını ve soyluluklarının üstünlüklerini yücelttiler, övdüler. Oysa Bakire Meryem olsun, ortaçağ şairlerinin yücelttiği «soylu hanımefendiler» olsun, her ikisi de bağlılık, saflık, uygunluk, yani kadınlığın yalnızca edilgin görünüşünü simgelediler. Etkin, uyanık, duyarlı görünüş ise, kurbanının yaşam suyunu cinsel bakımdan doymak bilmez hayvan gibi emen, baştan çıkarıcı bir kadın imgesiyle temsil ediliyordu. Üstelik bu hayvansı yaratık, onları ebedi bir lanetlenmeye sürüklüyordu kuşkusuz. Burada yeniden uygun bir ideoloji sağlayan Kutsal Kitaba ve özellikle Eski Ahid'e (Tevrat'a) dönüyoruz. Hıristiyan kadın düşmanları, Ecclesiaste'ten şunu severek aktarıyorlardı. «Ve ben yüreği tuzak ve kötülüklerle dolu olan kadını ölümden daha acı buldum. Kim ki Tanrıyı sever, ondan uzak durmalıdır, ancak günahkâr olan onunla birlikte olur» (Eccl 7: 26).

(*) Fransa ve İtalya'da, 11-13. yüzyıllarda yaşamış saz şairleri.

Bu kadın korkusu, sonunda açık saldırganlığa ulaşan bir noktaya geldi. Gerçekte artan sayıda kadın doğrudan doğruya şeytanla birlikte olmakla suçlandı. Onlara, itiraf edene değin işkence yapıldı, sonra, büyücü kadın olarak yakıldı, asıldı ya da boğuldular. 1486'da Dominikan rahipler Jakob Sprenger ve Heinrich Kraemer, «Malleus Maleficarum» (Büyücü Kadınların Çekici) üzerine tezlerinde şu anlayışa yer verdiler: «Bir kadın dostluğun düşmanı, kaçınılmaz bir ceza zorunlu bir şeytan, doğal bir günah teşvikçisi değil de nedir? Doğru renklerle boyanmış, bir doğal şeytan. Kadınlar zekâca çocuklar gibidir. Bunun doğal nedeni, kadınların erkeklerden daha şehevi olmasıdır ve bir kaburga parçasından oluştuğundan beri ilk bu kusurla o, kusursuz bir hayvan olduğundan, kadın her zaman aldanır... Kadınların aynı zamanda bellekleri de zayıftır ve bunun disipline edilmemesi onlarda doğal bir kayıptır.» Birkaç yüzyıl içinde kadınların büyücü olduğu çılgınlığı Katolik olsun Protestan olsun, her iki inançtan türlü ülkelerde de şiddetli boyutlara ulaştı ve binlerce kadın bu damganın kurbanı oldu. Hıristiyan erkeğin kafasından çıkaramadığı büyücü kadın korkusu, Aydınlanma Çağına değin durmadı. (Aynı zamanda «Uyumculuk ve Sapkınlık»a bakınız.)

18. yüzyılın Aydınlanma filozof ve yazarları, kadın imgesini daha insaflı boyutlara indirmeye çabaladılar. Onlara göre, kadınlar ne tertemiz aziz ne de şeytansı baştan çıkarıcıydılar, yalnız oldukça hoş ve yararlı arkadaştılar. Aydınlanmacıların çok azı kadınların doğal olarak eşit olduklarını saymalarına karşın, yine de onlara hayranlık ve nezaket gösterilmesi için çabaladılar. Jean Jacques Rousseau, 1762'de yayınlanan **Emil ya da Eğitim Üzerine** adlı yapıtında, zamanın erkeklerinin felsefesini şöyle açıklıyordu: «Erkek güçlü ve etkin olmalı, kadınsa zayıf ve edilgin... Kadının, erkeğin değerlendirmesinin insafına kalmış olmasını doğanın kendisi buyurmuştur.»

Gerçek çalışmalar kadının ulaşacağından ötededir ve o tam bilimsel çalışmalarda başarı için ne doğruluğa ne de dikkatli bir titizliğe sahiptir... İnsanın koyduğu yasalardaki eşitsizlik, insanın yapmasından dolayı değildir, ya da herhalde o salt bir önyargı değil, bir şeyin nedeninin sonucudur. Açıktır ki kadın aklının bu görüşü özde daha önceki büyücü kadınlarınkinden çok az farklıdır. Rousseau'nun «doğalı» ve «uslamlaması» bu büyücü kadınların Ortaçağda sahip olduklarından daha doğal ve akla uygun değildi.

Bu koşullarda erkekler, cinsel çift standarttan vazgeçmek için henüz mantıksal bir zeminlerinin olmadığını gördüler. James Boswell böyle bir

düşünsel ortam içinde **Samuel Johnson'un Yaşamı** adlı yapıtında yeni bir tanım getirdi (1791). Zina üzerine görüşlerini açıklarken, ataerkil ve babasoylu sisteminin katı, soru bile sorulamaz cinsinden bir savunusunu yaptı: «Suyun karışımı suçun özünü oluşturur; bu yüzden evliliğini çiğneyen bir kadın, o işi yapan erkekten daha çok suçludur.» Öte yandan, Dr. Johnson da, kadının cinsel gereksemesini daha az baskıcı kabul ettiğinden, sadakatli olmanın, kendileri için de daha kolay olduğuna inandı. Kadın, erkekten daha erdemli olmak zorundaydı çünkü, Boswell'in gösterdiği gibi, kadınlar, biz erkekler kadar günaha teşvik edilmezdi ve onların her zaman erdemli arkadaşlarla yaşayabileceğini, erkeklerinse dünyada rastgele şeylere karışabileceğini söyleyerek, kadınlara da yol gösteriyordu sözde.

Kuşkusuz, Dr. Johnson gerçek bir burjuvaydı ve kadınların günah teşvikçiliği, eksikliği için getirdiği anlayış o zamanda bir dereceye kadar gerçekti. Yükselen burjuvazi, giderek çoğalan karılarını ve kızlarını, dışarının büyüyen etkenden korumak için eve kilitledi. Dolayısıyla aile yaşamı daha yakın ve özel oldu. Dışarıdakilerden, ailelerin özel işlerine ve evin kutsallığına saygı göstermeleri isteniyordu. Sonuç olarak, kadınlar her zamankinden daha bağımlı ve evcimen oldular.

Gerçekte gelecek yüzyılda, onların yaşamları, sık sık küçük (dar kafalı) beyinli, yetersiz ve tutku yoksunu olma izlenimi verecek denli bir sınırlama içerisine girdi. Böylece, kadına yakıştırılan ilk imgelerin tam tersi bir durumda, kadının erkekten daha az «şehevi» sayıldığı bir noktaya gelindi sonunda. Yalanlama korkusu olmaksızın, Viktorya Çağı İngiltere'si seks uzmanlarından Sir William Actor, bu yüzden, «Üreme Organlarının İşlevi ve Düzensizlikleri» (1879) adlı çalışmasında, erkek okuyucularına, «Kadınların çoğunluğunun (toplum için sevindirici) herhangi bir cinsel duyguyla başlarının fazla dertte olmadığını» temin ediyordu. Actor; en iyi anneler, kadınlar ve ev yöneticileri, cinsel düşkünlük üzerine çok az şey bilir ya da hiçbir şey bilmezler. Ev, çocuk sevgisi ve ev işleri, kadınların tek tutkusudur diye açıklamalarını sürdürüyordu.

Yalnız Viktorya erkeği değil, aynı zamanda birçok kadının bu bilimsel görüşü doğru olarak kabul ettiğine hiç kimsenin kuşkusu olmasın. Kadınlar bu basmakalıplığı kendilerine tümüyle uygun görmeselerdi, kendilerinde bir kusur bulacaklar ve bunu düzeltmeye uğraşacaklar ya da en azından bunu gözleyeceklerdi. Bu baskı ve bunun sonucunda ortaya çıkan kendi-kendi-

ne baskı, aynı zamanda kadınların çoğunun mutsuz ve hatta yüzyılın sonuna doğru önemli sayıda dişi isterisinin kanıtı olarak hasta olmalarına yol açtı. Oysa bu cinsel kürenin dışında olan bazı orta sınıf kadınları istemlerini daha uzun zaman sürdürdüler.

1789 Fransız Devrimi, tam resmi eşitlik için kadınların umutlarını artırdı. Sonradan bu umutlar hızla küllenmeye başlamasına karşın, birtakım feminist kadınların oy hakkı için savaşımları devam etmiştir. Zaten Avrupa ve Amerika'da, Actor zamanında kadınların oy kullanma hakkı için kavgaları iyi bir yoldaydı. Bu konuda etkinlik gösteren kadınların çoğu, cinsel bakımdan «uygun» ve saygıdeğer idi. Ama artık onlar da ev işlerine boyun eğmiyorlardı. Üstelik yalnız değildiler. Gittikçe artan sayıda kadın siyasal bir bilinç geliştirirken, aşağı görüldükleri oranda gücenmeyi ve karşı koymayı öğrendiler.

Bu onlara yalnızca toplumsal bir aynmı değil, aynı zamanda cinsel çift standardı da yıkmaları gerektiğini ve erkek ile kadının, bu değişiklikle daha iyi anlaşacaklarını gösterdi. Kısacası, tam özgürleşme sağlanana değin siyasal, ekonomik ve cinsel ahlakın kadın için bir gerçek olamayacağını görmeye başladılar. Böylece cinsel eşitsizliğe karşı kavga, tam bir insancıl toplum yaratma kavgasına dönüştü. Kadınlar, kendilerini özgürleştirerek aynı zamanda baskı yapanları da özgürleştireceklerdir. Bu temel feminist inanç, yüzyıllar boyunca tekrar tekrar açıklandı, propagandası yapıldı, ancak belki de en iyi ilk özetlemeyi, 19. yüzyılda, «kadınların özgürleşmesinin ölçüsü, genel özgürleşimin doğal ölçüsüdür» diyen Fransız toplumcu ütopisti Charles Fourier yaptı.

KADIN ÖZGÜRLÜĞÜ

Kadınların özgürleşimi, yani onların dinsel, resmi, ekonomik ve cinsel baskıdan kurtuluşu, daha yüksek bir eğitime girmeleri ve dar cinsel rollerden kaçmaları kolayca başarılamıyor. Cinsel eşitlik savaşımının uzun bir geçmişi vardır ve daha yıllarca sürecektir. Hatta cinsel eşitlik, sanayileşmiş ülkelerde kazanılmış olsa bile, gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda pekâlâ öfkeyle karşılanıyor, engellenebiliyor.

YÖNETİCİLER OLARAK KADINLAR

Avrupa tarihinde erkek karşıtlarıyla karşılaştırılabilecek ölçüde başarılı birkaç dikkat çekici kadın devlet başkanı görülmüştür.

I. Elizabeth (1533 - 1603)
İngiltere Kraliçesi

Maria Theresa (1717 - 1780)
Avusturya Arşidüşesi, Macaristan Bohemya Kraliçesi, Kutsal Roma İmparatorluğu İmparatoriçesi

II. Katerina (Büyük) (1729 - 1796)
Rus İmparatoriçesi

Geleneksel ataerkil toplumlarda, kadınların statüsünde herhangi bir ilerleme, çok geniş boyutlu sonuçlara neden oluyor ve temel siyasal değişimler içeriyor. Bu nedenle her zaman kurulu düzen güçlerinin direnişleriyle karşılaşılıyor.

Bununla birlikte, karşı koyucuların sonunda yumuşamak zorunda kalacakları da açıkça görülüyor, çünkü kadınların özgürleşimi hem zorunludur hem de olumlu olgular içermektedir. Bu, toplumsal adaleti büyük ölçüde sağlayacak ve böylece herkes bundan yararlanacaktır. Gerçekte, başlangıçta büyük feministler ya da kadın hakları şampiyonları her zaman tüm insanlığın çıkarı için çalıştıkları konusunda ısrar etmişlerdi.

İşte bu yüzden feminist hareket her zaman insancıl bir hareket olmuştur. Temsilcilerinin kimileri reformcu, kimileri devrimci olmasına karşın, hemen hemen tümü, daha iyi, daha eşitlikçi ve daha insancıl bir dünya için çalıştılar. Çoğu, deneyimlerinden öğrenmiş olduğu gibi, sık sık olaylara, zulümlere ve hücumlara katlandılar, ama aynı zamanda hayranlık, destek ve zafer de onların oldu. Bu arada yavaş yavaş amaçlarının birçoğuna da ulaştılar. Öte yandan, karşıtları da haklı bir nedenin hiçbir zaman bastırılamayacağını öğrendi. Reform isteyenlere ağırlık verildi, devrim kaçınılamaz duruma geldi.

Aşağıdaki sayfalarda, çağdaş dünyada kadının yeri üzerine bazı gözlemler ve Amerika ile Avrupa'daki feminist hareketin tarihine kısa bir giriş yapılacaktır.

AVRUPA'DA FEMİNİZMİN DOĞUŞU

Eski Keltler ve Romalılar, azımsanmayacak ölçüde bir özgürlük vermişlerdi kadına. Ancak Hıristiyanlığın ortaya çıkmasıyla birlikte bu konumda bir gerileme başladı. Ortaçağda tek başına kadınların hâlâ pek çok hakkı vardı, ancak evlenince bu hakların kocası tarafından sınırlandırılması zorunluydu. Böylece, genelde, kadın ikinci sınıf bir yurttaş olarak görülüyordu.

Her şeye karşın, arasıra birey olarak kadınlar da bağnaz tutumları kırabiliyor ve başarılarıyla çağdaşlarını etkileyebiliyorlardı. Gandersheim'lı rahibe Hroswitha oyun yazarı olarak, Bohemyalı, Guillemine dinsel bir önder olarak, Jeanne D'Arc bir asker olarak dişi cinsiyetin erkeklere özgü işlerde bile hiç de aşağı kalmadığını gösterdiler. Dahası, İngiltere Kralı, I. Henry'nin

karısı Matilda ve III. Edward'ın karısı Filipa gibi kraliçeler bile yadsınamaz ölçüde ve çok yararlı siyasal etkiler bıraktılar.

Rönesans, Poitiens Diane Mavarre'li Marguerite, Medic'li Catherine ve İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth gibi daha güçlü kadınlar gördü. Margaret Roper (Thomas More'un kızı) gibi bazı soylu kadınlar, aynı zamanda yazarlar ve bilginler olarak ayrı bir ün kazandılar. Gerçekte kadınların entelektüel bağımsızlığı, birçok erkeği korkutup onlara sövüp sayan kitaplar ve broşürlerle saldırıya geçildiği bir noktaya ulaştı. Örneğin, İskoç din reformcusu John Knox «Kadınların Acayip Sınıflanmasına Karşı Koparılan İlk Fırtına» (1558) adlı kitapçığında: «Bir kadının koyduğu kuralı, üstünlüğü, egemenliği, ya da onların herhangi bir ülkenin, ulusun ya da kentin tepesinde kral olmasını desteklemek, doğa'ya karşı gelmektir. Tanrıya hakaret anlamına gelir bu. Kadının yapacağı en kusursuz şey, erkeğe buyruklar vermesi, kurallar koyması değil, ona hizmet ve itaat etmesidir» diyordu. Bu Doğal Yasa tartışması gelecek yüzyıllarda çok kere yalnız dişi monarşizme karşı değil, aynı zamanda kadının herhangi bir yüksek amaca ulaşma isteğine karşı da kullanıldı.

Oysa, Robert Vaughan gibi kadın hakları savunucuları da vardı. Vaughan, «Kötüniyetli Kötüleyicilere Karşı Kadının Savunmasında Diyalog» adlı kitabında (1542) çift standartlı ahlak anlayışını mahkûm etti. Sonunda, Haec Vir, «Kadıncıl Erkek» broşüründe savunulduğu gibi bazı kadınlar da hücuma kalktılar. Burada erkeklerin olduğu kadar özgür doğduklarını, özgürce seçme ve özgür ruha sahip olduklarını, bir bütünün parçaları gibi ve yaratılışları gereği özgürlükten hoşlanabileceklerini vurguladılar. Her iki cinsiyete de eşit davranılmasını istemeye ve tutsaklıkla kadınlara yapılan baskının eşit sayılması konusunda direttiler.

17. yüzyılda İsveç Kraliçesi Christina, ardından Fransız ve İngiliz yazarları Madam de la Fayette ve Aphra Behn, az sayıda kadın bilgin, oyun yazarı ve romancılar, ilerlemeye devam ettiler. Fransa'da eğitim görmüş kadınlar «salonları» doldurmaya başladı. Moliere'in de güldürülerinde bu dönemde yüksek bir kültüre girmek isteyen kadınların girişimlerini hicvettiği, herkesçe görülebilen bu saygın entelektüel çabalara pek değer verilmedi. Ancak Fransız entelektüel yaşamında kadınların etkisi sürüyordu. Gerçekte bu etki günümüze değin süregelmiştir. Madam de Sevigne'den Madam de Stael'e, George Sand'e ve Simone de Beavoir'e, Fransız kadını, Fransız edebiyatında hatırı sayılır bir yer tuttu.

Bununla birlikte, kadının entelektüel üstünlüğü ayrıcalıklı durumlarla ödüllendirilirken, ne yazık ki kadınlara hâlâ herhangi bir siyasal hak verilmiyordu. İşin doğrusu, gelişen bir doğallık anlayışıyla, kadınların, bir entelektüel eğitim yapmaları bile uygun görülmemeye başladı. Jean Jacques Rousseau, **Emile**'inde bunu apaçık koyuyordu ortaya: «Kadınların eğitiminin her zaman erkeğininkiyle ilgili olması gerekir. Hoşnut etmek, bize yararlı olmak, bizi sevmek ve bizleri saymak, bizi gençken eğitmek, büyürken bize bakmak; işte her zaman kadının görevleri bunlardır. Ve bunların tümü, onlara daha bebekliğinde öğretilmelidir.» Böylesi düşünceler, her zaman genel geçer görüşler olarak etkisini gösterdi. 1789 Fransız Devrimi patlak verdiğinde, kadınlara eşit haklar ve eşit eğitim sağlamak için bazı girişimlerde bulunuldu. Marki de Condorcet, 1790 yılında «Kadınların Tam Yurttaşlığa Girişi» adlı denemesinde bunları dikkat çekici bir biçimde ortaya koydu. Ne yazık ki kısa bir süre sonra Condorcet'de «terör devrinin» bir kurbanı oldu ve ötekiler gibi onun önerisi de çabucak alaşağı edildi. Hatta 1793'te Milli Konvensiyon, tüm kadın toplulukları ve salonlarını kapattı. Kadınların tüm siyasal hakları hiçe sayıldı. Bu arada Talleryrand, yeni hükümetin eğitim programını hazırladı. Bu programda, kızların evde korunduktan sonra, ancak 8 yaşında devlet okullarına gidebilecekleri belirtiliyordu.

Fransız Devrimini yakından izleyen ve Rousseau ile Talleryrand hayranı olan İngiliz yazarı Mary Wollstonecraft, bu tepkisel eğilimi protesto etmeyi bir görev bildi. Wollstonecraft, **«Kadın Haklarının Korunması»** adlı yapıtında (1792), bu iki erkek yazara meydan okudu.

Rousseau'ya doğrudan tepkisini dile getirerek: Kadınların salt erkeği teselli etmek için yaratılmadığını... Bu cinsel yanlışın tüm cinsiyetimizin en değerli yönlerini kuşatan yanlış bir sisteme sahip olduğunu açıkladı. Ayrıca o, cinsel baskıdan kaçışın bir yolu olarak, tüm kadınlar için tam ve eşit eğitim isteminde bulundu. Baskıcı siyasaları savunmak için doğayı yardıma çağırma, kadının güvenine bırakıldı.

Rousseau şunu sözde «nesnel» bir gözlem olarak sunuyordu: «Oğlanlar sporları, gürültüyü ve etkinliği severler: topa tekme atmayı, trampet çalmayı, küçük arabalarını çekmeyi... Kızlar ise gösterişli şeyler ve süs eşyalarını severler; bebekler, aynalar, yüzükler, biblolar...» Wollstonecraft bu görüşe karşılık verdi: «Küçük kızlar hâlâ oturmaya ve biblolarla oynamaya zorlandıkça çocukların onları sevip sevmediğini kim söyleyebilir?»

Tüm çağların en ünlü ve başarılı askeri komutanlarından biri de genç bir kız olan Jeanne D'Arck'tı. (1412-31) Oysa tarihte kadınların çoğunlukta askerlikteki rolleri yadsınmıştır. Ancak, birçok ülkenin mitleri söylencelerinin kadın gibi asker ve hatta bizzat bütünüyle kadınlardan oluşan ordulardan söz etmesi yeterince garip görünüyor.

Eski Roma'da Savaşçı Amazon Heykeli: Söylencelere göre Amazonlu savaşçılar bir kadınlar toplumuydu.

Kızlar için, toplum tarafından dişi ve erkeğin farklı davranışları üzerine «doğal olmayan» ayrımlar yaratılması gündeme getiriliyor. Bu ayırımların yok edilmesi isteminde, Wollstonecraft eşit şans ve haklar için tartıştı.

Kadınlar tüm mesleklere girmeli ve politikada etkin olmalıydı. «İnsan (erkek) Hakları» için kavga «İnsan Hakları» biçiminde genişletilerek daha uygun bir hale getirildi.

Mary Wollstonecraft'ın kitabı, zamanla onun ünlenmesini ya da oldukça saygın bir yer kazanmasını sağladı. Ancak zamansız ölümünden sonra o da unutulup gitti. Ancak gelecek kuşaklar John Stuart Mill'in **Kadının Boyuneğişi Üzerine** (1869) adlı yapıtında feminizmin büyük bildirgesini gördüler.

Çok seçkin İngiliz düşünürlerinden biri yani S. Mill tarafından hazırlanan bu görkemli deneme Avrupa ve ABD'deki kadın hareketi üzerinde önemli bir etki bıraktı. Mill, denemesini, bir anlamda en ortak yazarı kabul edilmesi gerektiği söylenen, ona esin kaynağı olan karısının ölümünden sonra yazdı. Her iki cinsiyete verilen «eşit» eğitim fırsatlarından hoşnut olmayan Mill, kadınlar için oy isteminde bulundu ve daha başkalarıyla birlikte kendini kadınların oy kullanma hakkını savunan topluluk içinde buluverdi.

Ancak yüzyılımıza değin gerçekleşmeyen bu hak, Lydia Beckerve Emmeline Pankhurst ile onun kızları ve daha nice insanın bu uğurda verdiği savaşım sonunda kazanılabildi.

ABD'DE FEMİNİST HAREKET

Amerikan Devrimi zamanında tıpkı Avrupalı kızlar gibi Amerikalı kadınlar da ezilen bir grup oluşturuyorlardı. Genellikle eğitimsiz oluyor ve çok kere ekonomik olanaklardan yoksun kalıyorlardı. Bir gelirleri olsa bile bunu denetleyip kullanma olanağını da pek seyrek bulabiliyorlardı. Evli kadınlar resmen kocanın egemenliği altındaydı ve tümüyle ona bağlı durumdaydılar. Kuşkusuz, yukarı ve orta sınıf kadınları rahatlık veren şeylerden hoşlanıyorlardı, ancak her hareketleri katı toplumsal kural ve cinsel çift standart tarafından kuşatılıyor, sınırlanıyordu. Daha da önemlisi, tüm kadınlar siyasal haklara sahip değildi, bürolarda çalışamazlardı, oy kullanma hakları yoktu.

Birçok kadın bu eşitsiz konumları sessiz sedasız kabul etti. Ancak siyasal yaşama derin ilgi duyan ve kendilerinin süregiden dışlanmalarına karşı doyumsuzluğu gittikçe artan kadınlar da vardı. Buna karşın erkekler tarafından tartışılmakta olan, Aydınlanma Çağı ile birlikte filizlenen kurtuluş, eşitlik ve demokrasi düşünceleri, ilerici kadınlar arasında geniş bir yankıya yol açtı.

Amerikan sömürgeleri, İngiliz Kraliyet tacına bağımlılıktan kurtulmak için hazırlanmaya başladığında, doğal olarak cinsel eşitlik için kadınların umutlarında da büyük bir yükselme gösterdi.

Bu dönemde bir kadın, yalnız konuşmalarıyla değil, kocasına yazdığı düşünceleriyle de dikkat çekti: Abigail Adams. (Kocası John Adams, daha sonra ABD'nin ikinci Cumhurbaşkanı seçilecektir.)

Abigail Adams, 1776 ilkbaharında kocasına şunları yazdı: «Uzun zamandır senin bağımsızlık ilan etmeni bekliyorum. Söz aramızda, çıkarmak zorunda kalacağın yeni yasalarda kadınları unutmayacağını ve onlara karşı atalarından daha cömert ve hoşgörülü olacağını umuyorum. Kocaların eline sınırsız güçler verme. Ellerinden gelseydi tüm erkeklerin zorba olacaklarını anımsa. Bayanlara özel bir dikkat ve değer verilmezse, onları isyana teşvik etmeye başlayabiliriz ve bunun için, sesimizi duyurmayan ya da bizlerin temsilcisi olmayan bir yasayla kendimizi sınırlayacak değiliz.»

Ne var ki, John Adams karısının dileklerini çarçabuk ve pek açık bir dille reddetti: «Senin özgün yasalarına gülmekten başka bir şey yapamam. Erkeklerin kurduğu sistemleri kaldırmayı daha iyi bildiğimizden kuşkun olmasın. Erkeklerin tam iktidarda olmalarına karşın kuramda daha az güçleri olduğunu biliyorsun... Pratikte buyruk altında olduğumuzu da biliyorsun. Bizde yalnız başkan var ve bundan vazgeçmemiz bizi tümüyle kırmızı ceketlilerin despotizmine götürecektir. General Washington ve tüm yürekli kahramanlarımızın dövüşeceğini ümit ederim.»

Katı inançlar temelinde olmasına karşın, bu yanıt içten değildi kuşkusuz. Gerçekte başkanın adı ardına sığınılarak, yalnızca açık bir aşağısama tutumu alınmıştı. Abigail'in zekâsına karşı. Adams'ın kendi tutumunun gerçek nedenini John Sullivan adında bir adama yazdığı ve yalnızca mülk sahiplerinin oy hakkı olması gerektiğinden söz eden bir mektubunda açığa vurması yeterince ilginç görünüyor. O günlerde az sayıda kadının mülk sahibi olmasından beri, ekonomik bakımdan bağımlı başka kişilerle birlikte onlar da oy hakkından yoksun bırakıldı. Kısacası, John Adams'ın da iyi anladığı gibi, karısıyla tartışmayı başarmamak değildi sorun; kadınların ezilmesinin altında ekonomik nedenler yatıyordu.

Herhalde, ABD kurulur kurulmaz kadınlar ve köleler de siyasal haklarını kullanmaksızın anayasası kabul edildi. Yeni dünyaya hayran kalıp çalışmaya gelen Avrupalı kadınlar, eski cinsiyet ayrımları ve kölelik gerçekliğiyle karşılaştıkları zaman o coşkulu havalarının erimekte olduğunu gördüler. Örneğin 1820 yılında yayımladığı **Amerikan Toplumunun Görünümü ve**

İLK FEMİNİSTLER

Kadınlar eşit haklar uğruna uzun zamandır mücadele etmektedir. Ancak öyle bir amaçtır ki, bugüne değin henüz ulaşılamamıştır. Burada ünlü ilk Feministler gösterilmiştir.

Abigail Adams (1744 - 1818)

ABD İkinci Cumhurbaşkanı John Adams'ın karısı.

Mary Wollstonecraft (1759 - 1797)

İngiliz Feminist yazarı

Durumu adlı kitabıyla tanınan İskoç yazarı Frances Wright, sonunda ABD'ye yerleşip kölelerin özgürlüğü, kadınların özgürleşmesi ve kent yoksullarının hakları için etkin biçimde savaşım kararı alanlardan biriydi.

Aydınlanma döneminin geleneğiyle F. Wright, ABD'de dinsel içerikli bir yeniden uyanış başladığında, bu durumu insanlığın ilerlemesine karşıt ve gerici bularak karşı koymuştur buna. Wright'in toplumsal çabaları ve kişi zekâsı kendisine birçok düşman kazandırmakla birikte, eleştirilerinin daha sonra doğru olduğu kabul edilmiştir. İngiliz yazarı Harriet Martineau, **Amerikan Toplumu**'nda (1837) Yeni Dünya'da yaşamın algısal bir tanımını sundu. Ancak köleliğin kaldırılmasını desteklediğinden, zaman zaman ABD'ye yaptığı gezilerinde canından olmamak için kendini korumak zorunda kaldı.

Döneminde çok övülmüş olan **19. Yüzyılda Kadın** (1845) adlı yapıtın yazarı Amerikalı Margaret Fuller de aynı zamanda cinsel eşitsizlik ve ekonomik haksızlıklara karşı savaşıma girişti.

1820 ve 30'larda çeşitli dinsel ve ahlaksal reform hareketleri, Amerikalı kadının giderek ilgisini çekmiştir. Eğitim, barış, içkinin yasaklanması ve köleliğin kaldırılması, Amerikan Hıristiyanlığının, kadınlara sunduğu ilk olumlu toplumsal kazanımlardı. Sonraki yıllarda bu genel reform hareketi gelişti ve sonunda kadının oy kullanmasını da içeren yeni bir savaşın görünümüne büründü. İçki yasağı konması, kocaları tüm ailenin gelirini içkide tükettiğinden, kadınların özel olarak ilgisini çekiyordu. Zaten bunu engelleyecek herhangi bir resmi yasa da yoktu. Çocukların ve kendilerinin bağımlı konumundan dolayı kadınlar, böyle bir durum karşısında korunmasız kalıyorlardı. Köleliğin kaldırılmasına duyulan ilgi ise, öteki insanların durumunu düşünmek, onlara yardım etmek düşüncesinden kaynaklanıyordu gerçekte. Öte yandan, köleliğin kaldırılması hareketinin önde gelenlerinin çoğunu orta sınıftan beyaz kadınlar oluşturmasına karşın, Sojourner Truth ve Harriet Tubman gibi zenci kadınlar da ön saflarda yer almıştı.

Köleliğin kaldırılması için mücadele eden en iyi savaşçılardan ikisi Angelina ve Sarah Grimke kardeşlerdi. Doğdukları Güney Carolina'da köleliği yakından tanımışlardı. Kuzeye hareketlerinden hemen sonra bu mücadelenin içinde yer alıp köleliğe karşı konuşmalar yapıp yazılar yazdılar. 1838'de Angelina Grimke Massachusetts Meclisinin önünde köleliğe karşı yaptığı konuşmasıyla aynı zamanda kadınların yurttaşlık haklarını açıklarken, Amerikan Meclisinde konuşma yapan ilk kadın ünvanını da aldı.

Köleliğin kaldırılması mücadelesinin öbür iki önemli kadın kahramanı –ki bir süre sonra feminist hareket saflarında görüleceklerdir– Lucretia Mott ve Elizabet Cady Stanton'dur. Onlar bu olaylar içerisindeyken cinsel ayrımın ne denli etkili olduğunu görünce, buradan aldıkları ders ve esinle tarihin bilinen ilk Kadın Hakları Konvensiyonu'nu örgütlediler (1848). Bu konvensiyonda (Seneca Falls) Amerikan Bağımsızlık Bildirgesinden esinlenen: «Biz bu gerçekleri; tüm erkekler ve kadınların eşit yaratıldığını ve onlara yaratıcıları tarafından aralarında yaşam, özgürlük ve mutluluk peşinde koşmanın yer aldığı başkasına devredilemez haklar verildiğini, açıkça bilinmesi için koruyoruz,» diye açıklayan bir Düşünceler Bildirgesi geçti. Belgelerde sonra, yönetim biçimini değiştirilmesinin de bir hak olduğunu aktarılarak: «İnsanlık tarihinin kadına karşı, kadın üzerinde mutlak bir diktatörlük kurmanın doğrudan araçlarına sahip olan erkeğin süregelen bir incitme ve gasp tarihi olduğu» belirtiliyordu.

Seneca Falls Konvensiyonunda, aynı zamanda, talep edilen resmi ve eğitsel reformları, ortaya çıkan bir dizi sorunların cinsel çift standart sonucu olduğu kabul edildi. Nihayet, oy verme hakkının da bu ülke kadınlarının korunması gereken kutsal bir görevi olduğu biçiminde bir sonuca varıldı.

Başta rahipler ve erkek gazeteciler olmak üzere, tüm ülke çapında bu taleplere karşı kampanyalar açılıp alay konusu edildi. Üstelik bu sıralarda kadınların bu hareketinin önemini kavrayıp onu destekleyen insan sayısı da azdı. Az sayıda insan-arasında yer alanlardan birisi de, kadın hakları toplantılarında konuk konuşmacı olarak bulunan ve gazetesinde feministleri alkışlayan büyük zenci kölelik aleyhtarı Frederick Douglass idi. Kadınlar kendilerine yönelen bu düşmanca tutuma karşı kahramanca direndiler ve haklarını savunmada ödün vermediler. Bu uğraş içinde Elizabeth Cady Stanton kendine yakın bir dost buldu. O dost, yorulmak bilmez çalışması, taktik ustalığıyla düşmanlarının bile övgüsünü kazanan kadın haklarının Napolyonu şanı verilen Susan B. Anthoy idi. Bu iki korkusuz kadının deneyimi ve fikirleri, kendilerinin birlikte bastırdığı kapsamlı Kadınların Oy Kullanma Hakları Tarihinde haleflerinin yararlanacağı değerli bir çalışma haline geldi (1881-86).

Amerikan İç Savaşı (1861 - 1865) kadın hareketini geçici bir duraklama içine soktu, ancak kölelik kaldırılınca kadınların taleplerini duyurabilmek için ellerine bir olanak geçmiş oldu. Gerçekte, siyah erkekler için istenilen oy verme hakkıyla birlikte kendilerine de oy hakkı verilmesinde bazı haklı nedenler kazanmış oluyorlardı. Bununla birlikte, bu umut bir süre sonra suya düştü. Kadınlara defalarca beklemeleri gerektiği, bir de kendi haklarını ortaya atıp siyahların mücadelesini baltalayacakları gerekçesiyle geri durmaları istendi. Bu iyi niyetle ona dargörüşlü tartışma kadın hareketinde bir bölünmeye yol açtı. Üstelik bu durum onun yıllarca etkisinin azalmasını beraberinde getirmişti. Daha kötüsü de, önce Anayasa'da erkekler gibi oy hakkına sahip oldukları belirtilirken, 1868'de yapılan bir değişiklikle çok ciddi bir geridönüş deneyimi geçirdiler.

Bütün bunlara karşın, birkaç alanda dikkate değer ilerlemeler oldu. Artık kadınlar da yüksek eğitime kabul edilmeye başlandı. 1830'larda kadın yüksekokulları kuruldu ve 1860 başlarında bazı yüksekokul ve üniversiteler karma eğitime geçti. Örneğin ABD'de ilk kez bir kadın, Elizabeth Blackwell tıp diploması aldı. Elizabeth ve kızkardeşi Emily, kadınlar için tıp üzerine bir kitap yazdı (1860) ve onlar bu çalışmalarıyla birçok genç kızın tıp ya da baş-

ka alanlarda yükseköğrenim görmesini teşvik etmiş oluyordu. Feministler, aynı zamanda giysi konusunda reform, fahişeliğe karşı mücadele, daha iyi çalışma koşullan ve yüksek ücret, çocuk işçiler sorunu, sendikalaşmak ve cinsel özgürlüklerle ilgilenmeye başladılar. Bu sorunlann bazıları oy verme mücadelesinden daha etkili ve çarpıcı oldu, ancak soruqlann geniş yankı uyandırması bu tartışmada birçok kadının daha dikkatli bir tutum izlemesine yol açtı. Bir yandan da bazı «radikal» feministler daha etkin bir mücadele vermeye başladı. Nitekim 1871'in başlarında, Victoria Woodhull hâlâ etkin bir biçimde görülen cinsel çift standartı eleştirip karşı çıkarken, «serbest aşkın» devredilemez anayasal ve doğal bir «hak» olduğunu savundu. Emma Goldman ve ondan sonra Margaret Sanger, doğum kontrolü kampanyası içinde yer aldılar. Perkins Gilman **Kadınlar ve Ekonomiler** adlı yapıtında, kadınlar üzerindeki baskıları birçok açıdan ele aldı (1898). Bu oldukça tutulan kitapta başta politik özgürlük anahtar olmak üzere, kadınlar için ekonomik eşitlik talep ediliyor ve varolan aile yapısı eleştiriliyordu.

Artık herkes şunu açıkça anlamıştı: Yüzyıl içinde ABD derin bir dönüşüme uğramış, serbest yerleşmecilerin bir tarım ülkesinden milyonlarca yeni, yoksul göçmenleriyle geniş bir kent ve sanayi toplumu ile toplumsal sorunları olan koca bir ülkeye dönüşmüştü. Ayrıca bu sorunlara kadınların yurttaşlık haklarından yoksun bırakılması ve boyun eğişleri de ekleniyordu. Aslında benzer sorunları yaşamış başka ülkeler sonunda düzeltici bir harekete girişti. Yeni Zelanda 1893'de, Finlandiya 1906'da kadınlara oy hakkı verdi. Birinci Dünya Savaşının ortaya çıkardığı toplumsal sorunlar içerisinde kadınlar bazı ülkelerde yeni haklar almaya devam etti. Nitekim Norveç ve Sovyetler Birliğinde (1917) kadınların oy kullanma hakkı devletin güvencesine alındı. Bu belli bir düzeyde İngiltere'de de sağlandı (1918). Bu uygulamaları 1919'da Almanya izledi. Koşullara göre, ABD'de kadınların oy kullanma hakları bir eksiklik olarak duyulmaya başlandı. Bunun sonucu olarak 1920'de Anayasa'da yapılan 19 değişiklikle birlikte kadınlara oy kullanma hakkı verildi. Bu duruma gelinmesinde 7 yıldır yoğunlaşan mücadelenin önemli bir payı vardı. Bununla birlikte, feministlerin de iyi bildiği gibi cinsel ayrım daha ince ve hatta hâlâ açık başka biçimlerde sürüp gittiğinden, ulaşılan aşama yeterli olamazdı. Eşit işe eşitsiz ödeme, kadınlann etkili yerlerden uzaklaştırılması ve sayısız resmi kısıtlamalar, Amerikan yaşamında kadınların eşit fırsatlara sahip olduğunu pek göstermiyordu. Kadınların ekonomik bakımdan sömürülmelerine son verilmesi, bunu kadınların gerçekleştirebilmesinden uzak bir konuydu. Bu nedenle feminist hareket daha çok

analık ve bebek bakımı, doğum kontrolü, koruyucu iş yasalarının çıkartılması ve devletin daha adil bir iş düzenlemesi yapması konusunda yoğunlaştırdı çabasını. Bu çabalar sonucunda feministler «aldatılmış bolşevikler» ve «komünist eylemciler» olarak nitelendirildiler kurulu günlerce. Arkasından, bir «kötü kızıl leke» hücumu başladı ve bir de «aile yıkıcısı» oldukları eklendi bu suçlamalara. Aslında basit ve ne olduğu açık olarak görülmesine karşın, bu taktikler genelde bir süre, oldukça etkin oldu. Orta sınıftan birçok saygın kadın ya hareketten hepten uzaklaştı, ya da daha suskun bir bekleyiş içine girdi.

1923'de Kongre'de ilk «Eşit Haklar Değişikliği» ile ABD'de kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu, bunun her yerde yangının koruması altında olduğu açıklandı. Bununla birlikte, teklif edilen değişiklik, feminist hareket içinde bile muhalifler yarattı. Muhalif olanlar, bazı koruyucu iş yasalarının kadına verdiği olanağı kaldırdığını ileri sürdüler. Politik toplantılarda, komitelerde, gazetelerde ve dergilerde uzun ve ateşli tartışmalar birbirini izledi, tabii bu kadınlar arasında kuvvetli bir ayrılık ve politik etkilerinin güçsüzleşmesi sonuçlarını doğurdu.

1960'larda feminist hareket yeni bir patlama gösterdi. Simone De Beauvoir'nin Batı kültüründe dişiliğini tarihi ve karşılaştığı boyuneğişleri tahlil ettiği oldukça etki yaratan 'The Second Sex(*) adlı yapıtı İngilizceye çevrildi. 1963'te Betty Friedan'ın Amerikalı ev kadını ve annede hakim olan tabii genel olarak kadınlarda olan) klişeleşmiş rolü açık bir biçimde eleştirdiği **Kadınlığın Gizemi** (The Feminine Mystique) basıldı. 1963'te aynı zamanda Amerikan kadınının durumunda bir kısım reformlar yapılmasını öneren Başkanlıkça hazırlatılmış bir rapor yayınlandı. Tüm bu gelişmeler içinde Ulusal Kadın Örgütü (NOW) kuruldu (1966). Bir süre sonra NOW, kadın örgütleri içinde en güçlü ve tanınanı haline geldi. Bu gelişimi içinde NOW, hemen yeni bir Eşit Haklar Değişikliği için mücadele başlattı ve içinde çocuk düşürme hakkının da bulunduğu birkaç çarpıcı sorun konusunda reform yapılmasını talep etti. Öte yandan aynı yıllarda siyahların yeniden başgösteren yurttaşlık hakları mücadelesi, Güneydoğu Asya'da sürdürülen Amerikan Savaşına karşı barış hareketi gibi benzeri hareketler birçok orta sınıftan kadının radikalleşmesini sağladığından, bu talepler de öncekinden çok daha geniş bir destek buldu.

(*) *Orijinal adı: Le Deuxiéme Sexe. Bu yapıt Türkçe'de* Genç Kızlık Çağı, Evlilik Çağı *ve* Bağımsızlığa Doğru *adlarında üç ayrı kitap halinde Payel yayınlarından çıkmıştır.*

Cinsel ve üretimsel özgürlük, tüm ülke çapında cinsel özgürlük ve adalet sorunlarına daha duyarlı olunabildiği koşullarda daha açık bir biçimde tartışılabilirdi. 1970'lere gelindiğinde feministlerin öncülüğünde çocuk aldırma sorunu birden ABD Anayasa Mahkemesinde görüşülmeye başlandı. Sonunda Eşit Haklar Değişikliği Kongreden «Yasa altında hakların eşitliği ABD'de herhangi bir eyalet tarafından cinsiyet farkı gözetilerek reddedilemez ve kısıtlanamaz» biçiminde yeni bir şekilde ifade edilerek geçti.

Mücadele ne denli uzun ve güç ve ne denli başarısız olursa olsun, feministler değişikliğin nihai olarak kabul edilebileceğinden umutludurlar.

KADINLARIN GÜNÜMÜZ DÜNYASINDAKİ YERİ

Geride yapılacak çok şey bulunmasına karşın, kadınların Sanayi Devriminin ilk günlerinden itibaren Avrupa ve Kuzey Amerika'da erkeklerle eşit olmaya doğru bir hayli adım attığı kabul edilebilir bir gerçektir. Kuşkusuz, Batı ülkelerindeki sanayileşme hemencecik kadınların özgürleşmesini sağlamadı, önce onlan ve çocuklannı fabrikalarda sömürerek daha yıpranmış bir hale soktu. Önceleri ise nispi olarak iyi, uygun tarım alanlannda kadınlar erkeklerle eşit oranlarda bir ustalaşma gösteriyorlardı. O zamanlar aileler hâlâ birer «üretim birimi» konusundaydılar ve kadınlar da bu birime katkıları ölçüsünde bir saygı görüyorlardı. Fabrika sistemi, geniş ev halkıyla geniş aileyi dağıtarak ve onlara sürekli hareket halinde makineler ardında koşturma türünden özel monoton sıkıcı görevler vererek her şeyi değiştirdi. Üstelik erkeklerle aynı çalışmayı göstermekle birlikte, kadın ve çocuklara daha az bir ücret verildi, böylece onlann ekonomik «değeri» küçülmüş oluyordu. Bunun sonucu birkaç on yıl süren mücadeleler başladı, sendikalaşma da bu hareket içinden ortaya çıktı. Sendikalaşmanın yaygınlaşmasıyla birlikte yapılan bazı resmi reformlar bu kaba aynma son verdi.

Aynı zamanlarda üst ve orta sınıftan kadınlar da çocuk bakımı dışında pek bir şey yapmadıklan gibi bir de eve hapsedilmeye başlanmıştı.

Kocalan artık ev içinde çalışmıyordu, günün çoğunu dışarıda geçiriyordu. Bu çerçeve içinde, onlar sık sık, herhangi bir rahatsızlık durumunda bayılan ve boş konuşan, kolay kınlır duyarlı yaratıklar rolü oynamaya başladı. Öte yandan, onlann birçoğu da toplum içindeki bu konumlannı eleştirdi.

Aynı zamanda kendilerine dinsel ve ahlaksal davalara ayıracak zaman buldular, hatta bir kısmı kadın hakları ve köleliğin kaldırılması mücadelesi içinde yer aldı. Nihayet, çalışan sınıftan olsun, burjuva sınıfından olsun, her iki sınıftan kadınlar, konumlarının değişmesinde ısrar ederek feminizmin başarısına yardımcı oldular. Bununla birlikte, bu başarı tümüyle tamamlanmış değildir. Bugün sanayileşmiş ülkelerde de kadınlar eşit haklar için mücadeleye devam etmektedir. Ancak şimdi ekonomik sorunlara ek olarak cinsel bakımdan kendi konumlarını belirleme sorunlarını ön plana çıkarmış bulunuyorlar.

Kuşkusuz, Avrupa ve Kuzey Amerika'da nispeten zengin ve liberal kadınların Dünya Kadınları içinde çok küçük bir azınlığı oluşturduğunun hatırlanması gerekir.

Batı dışındaki ülkelerde, özellikle Üçüncü Dünya ülkelerinde kadın sefil ve bir kör boyun eğiş koşullan içinde yaşar. Enerjilerinin çoğu hayatta kalmak için verilen zor ve acımasız bir mücadele içinde tüketilir. Bu yüzden onlar için «Cinsel Özgürlük» hakkında Batıdaki anlamda bir konuşmanın en iyisi yasadışı ve en kötüsü anlamsız olduğu yorumundan öteye gitmez. Onların ilgileri daha temel, daha çok etinde tırnağında duyduğu sorunlar üzerinedir. Bu durum, Birleşmiş Milletler Mexico City'de bir Uluslararası Kadın Konferansı organize ettiğinde açık bir biçimde görüşülmüştü. Bu konferans aynı zamanda sanayi ülkeleri ile tarım ülkelerindeki kadınlar arasında ciddi bir iletişim uçurumunun olduğunu gösterdi. Konferanstan ayrıca, kaba ama sade bir tablo ortaya çıktı: Yoksul, kırsal alanlarda 1 milyarın üzerinde kadın yaşıyor (yani dünya kadın nüfusunun çoğu) bunların çoğu da okuma yazma bilmez, bitkin ve hastalıklıdır, küçük bir ödül için saatlerce fazla çalışmaya zorlanırlar. Doğal olarak erkekler bu zor işlerin birçoğunu paylaşır ama, kadın buna karşılık en büyük yüke katlanmak zorunda kalır. Hemen hemen tüm gelişmemiş ülkelerde oğlan çocukları, yaşlılıkta bunlar anababalarının bakım güvencesi sayıldığından, doğum anından itibaren el üstünde tutulurlar. Böylece bu katı yoksulluk altında bile oğlan çocukları kızlardan daha iyi beslenir, daha iyi giyinir ve öncelikle onların eğitimi sağlanır. Güç durumlar ya da hastalıklar karşısında en çok gereksinimi olan değil de, oğlan çocuğunun gereksinimi esas alınır. Yani dişi ihtiyaçları ikincildir. Bunlardan başka, birçok yoksul ülkede kadınlar çok daha az hakka sahiptir. Bir konu üzerine seslerini çıkarabilmeleri ancak evliliktedir, o da

yarım ağızla görülür. Bedenen yıpratıcı çalışmalar ve peşpeşe geçirilen gebelikler sonucu zayıf düşer ve bu işleyişe daha çok bağlanırlar. Yoksul toplumlarda genel yaşam standardını yükseltmek amacıyla uluslararası kuruluşlar ya da hükümetlerce yapılan çalışmalar, çalışma yükü artan kadınlarda daha ezici bir etki yaratabilir. Böyle baskıcı durumlar altında «kadın özgürlüğü»nün sahip olduğu özel bir anlam vardır ve gerçekte zengin ve güçlü Batı kadın hareketine bir meydan okuma niteliği gösterir.

Bu arada bazı yoksul ülkelerin ekonomik ilerlemede büyük adımlar attığı görülmektedir. Bu gelişmenin yanı sıra, cinsel özgürlük konusunda dikkate değer bir çıkış yapan Çin Halk Cumhuriyeti'nin çabası oldukça başarılı olmaktadır. Ayrıca Hindistan, Sri Lanka ve İsrail'de kadınların devlet başkanı seçilmesinin de özel bir değeri vardır. Genel olarak, kadınların özgürleşiminin bir Batı sorunu olmadığı ve onun global anlamının giderek daha çok tanındığını söyleyebiliriz. Aynı zamanda cinsel eşitlik talebinin her yerde kazanılması sürecinde güçlüklerle karşılaşılacağı, ancak bunun için mücadeleden de vazgeçilmeyeceği açıkça görülüyor.

TÜRKİYE'DE KADIN HAREKETLERİ

Kadın hareketleri Batı'da örneklerini gördüğümüz gibi her şeyden önce kadınlara özgü sorunların odak olarak alındığı, kadınların dayanışmalarına bilinçlenme ve bilinçlendirilmelerine, kamu oyunu ve siyasal iktidarları uyarmalarına yönelen kitle hareketleridir. Bilindiği gibi erkeklerle kadınlar XX. yüzyıla değin iki eşitsiz cinsiyet halinde sürdürmüşlerdir varlıklarını. Aşağı yukarı toplumların tümünün yapısı erkeklerin egemen oldukları, kadınların ise onlara bağımlı kalarak yaşadıkları hakça olmayan bir yapı olarak çıkmış karşımıza... Ama dünyanın genel durumundaki değişiklikler kadın - erkek ilişkileri düzeninin de sarsılmasına yeni boyutlar kazanmasına neden olmuştur. Nitekim Batı toplumlarında yüzyılın başında ve 1970'lerde kadın hareketleri iki büyük dalga halinde kendini göstermiştir.

Kadın hareketlerine yol açan etmenlerin en önemlisi, hiç kuşku yok ki, kadınların içinde bulundukları toplumsa koşullardır. Batılı kadınlar Burjuva toplum yapısı içinde çalışma koşulları, ücretler, eğitim, siyasal katılım vb. gibi konularda erkeklerle **eşit** bir konuma kavuşamadıkları için, toplumsal yaşamda hep ikinci planda kalmışlar ve bu durumun getirdiği **bilinçlenme** Batı'daki kadın hareketlerinin temel koşulu olmuştur.

Türk kadınlan da Batılı hemcinsleri ile ortak bir yazgıyı paylaştıklan hatta yaşamlannı onlardan daha ağır koşullar altında sürdürdükleri halde, Cumhuriyet öncesinde de Cumhuriyet'ten sonra da Türkiye'de Batılı anlamında kadın hareketlerinden söz etmemize olanak yoktur. Nitekim Prof.Nermin Abadan - Unat: «Türkiye'den son elli yılın bilançosu Atatürk döneminde yasama yoluyla yapılan devrimci girişimlerin Türk toplumunda kadının rol ve statüsünü ancak **sınırlı** biçimde değiştirebildiğini göstermektedir. Kadının bağımlılığı sadece çağı geçmiş gelenek ve törelerin ürünü değil, her şeyden önce sosyo-ekonomik konumunun bir sonucudur. Kadının siyasal davranış ve eylemlerinde **özerklik** kazanması sadece **ikna edici** yöntemlerle gerçekleştirilemez. Yeni kadın tipinin ortaya çıkışında asıl belirleyici faktör **yapısal değişimler** olacaktır... Türkiye'de sosyalleştirme sürecini değiştirmek cinslerin görev ve sorumluluk paylaşımını yeniden saptamak gereklidir.» (Bkz. Milliyet Gazetesi 21 Mayıs 1978 s.2) demektedir.

Türkiye'de yapısal değişim sürekli devingen bir oluşum halindedir. Ekonomik açıdan **endüstrileşme,** toplumsal açıdan **kentleşme,** siyasal açıdan **demokratikleşme** süreçleri toplumlar için gerçekten yaşamsal önem taşıyan sancılı süreçlerdir. Günümüzde Türk toplumu bu sorundan çok yoğun bir şekilde çekmektedir. Ama artık Türkiye'de kadın sorununun erkeklerden soyutlanarak gündeme getirilemeyeceği, kadın ve erkeğin sosyo-ekonomik yapıdaki işlev ve konumlannın her şeyden çok siyasal düzen sorunu ile ilgili olduğu kavranılmıştır. Prof. Emre Kongar'a göre «özgürlüğün ve eşitliğin en önemli güvencesi, yönetime katılmadır». (Bkz. Gösteri Dergisi, Temmuz 1983, sayı 32 s.72). Demokrasi ise en ideal yönetime katılma yöntemidir. Bu bağlam içinde ele alındığında günümüz Türkiyesi'nde kadın haklarından söz ederken kadınlanmızın yönetime katılma oranlannı gözardı etmememiz ve gerçekçi bir ölçüt olarak ele almamız gerekir.

Türkiye'de kadınlann toplumsal konumunu yürütmek için çeşitli girişimlerde bulunulduğunu hiç kimse yadsıyamaz. Ama kadınlanmızın yine de toplum içinde sağlıklı bir konuma ulaşamamış olmalannın çeşitli nedenleri vardır. Söz gelimi toplumda bazı sosyal gruplara eşitliği ve özerk sosyal grupların yararlandığı sosyal haklan yadsıyan geleneksel, baskıcı ve istismar edici kurumlar hâlâ etkinliklerini sürdürmektedirler. Toplumumuzun temelinde İslâm düşüncesinin kültürel değerleri ve bu değerlerin belirlediği ahlaksal ideoloji yatmakta bu ideoloji ise toplumsal etkinliklerde iş bölümü-

nü cinsiyete göre düzenlemektedir. Bunun sonucunda ise kadının yeri **ev kadınlığı** ve **anne** oluşuyla belirlenmektedir.

Cumhuriyetten sonra kadınlarımıza hukuk açısından eşit haklar yanında eğitimde ve iş hayatında eşit olanaklar sağlanması da amaçlanmıştır. Laikleşme ile birlikte dinsel ideolojinin neden olduğu cinsiyet temeline dayanan işbölümü de bir ölçüde çözülmüştür. Ama yasal haklarla gerçekler arasında hâlâ büyük bir uçurum vardır. Bir toplum içinde kadın ve erkeğin rolleri o toplumun gelenek görenek ve inançlarınca da belirlenir. Kadın bu yüzden toplumsal yerini salt yasa değişiklikleriyle kazanamaz. Prof. Abadan'ın çok yerinde bir saptamayla belirlediği gibi, toplumu oluşturan kadın - erkek tüm bireylerin dünya görüşlerini, davranışlarını değiştirecek köklü yapısal değişimlere gereksinme vardır. Her toplumda «kadınlara» ya da «erkeklere» özgü diye belirlenen bazı kalıplaşmış yasaların bulunduğunu ve bu kalıplaşmış yasaların toplumumuzda da çok üstün bir rol oynadıklarını yadsıyamayız.

Türkiye'de açıkça söylenmese de kadınların ülke kalkınmasında erkekler kadar katkı ve payları bulunmadığı inancı yaygındır. Büyük bir bölümüyle kadınlarımız da kendileri için belirlenen yer ve durumu değiştirmek üzere bir şey yapmamakta, yapamamakta, konumlarını bir yazgı olarak benimsemektedirler.

Kadınlarımız özellikle erkeklerin egemen olduğu alanlara girerlerse kadınlıklarından bir şeyler yitirecekleri kaygısını duymakta, bir yandan başarılı olurken bir yandan **saldırgan, tutkulu, erkeksi** diye değerlendirileceklerinden korkmaktadırlar. İşte bu korku onları geleneksel beklentilerine sığınmaya itmektedir. Oysa, kadın kendi yaşamını kendisi özgürce planlayabilmeli, başkalarının kendisi için çizdiği yazgıya gerektiğinde «hayır» deyip değiştirebilmelidir onu. **İnsan** olarak önündeki tüm olanak ve alanlardan yararlanabilmesi; özellikle siyasal alanda etkinlik gösterip ağırlığını duyurmalıdır. Çünkü tüm idari kademeler ve plan siyasaları son derece ilerici öneriler getirseler, yasalar önerseler bile, ideal çözümlerin gerçekleşmesi için önemli bir koşulun yerine getirilmesi gerekmektedir: Bu yasalardan yararlanacak toplumsal güçlerin toplu istem ve savaşımları. Kısacası çözüm büyük ölçüde siyasal alanda - demokratikleşme sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesiyle koşut olarak belirlenecektir. Oysa Türk kadını toplu

olarak çalışma yaşamına bile önce Balkan Savaşı daha sonra I. Dünya ve Kurtuluş Savaşı gibi **olağanüstü** koşullarda, erkeklerin cepheye gitmesi sonucu ortaya çıkan bir zorunlulukla atılmıştır. I. Dünya Savaşı o zamana değin yaşamını kafes ardında sürdüren çok sayıda kadını silah ve gıda fabrikalarında çalışmaya itmiştir. Kurtuluş savaşı ise ekonomik yaşama katılmalarının yanısıra kadınlarımızın siyasal savaşıma katılmalarını da zorlamıştır. Buna karşın, kadınlarımız siyasal haklarını elde edebilmek için 1930 ve 1934'lere değin beklemek zorunda kalmışlardır. 1935 - 1977, yılları arasında Parlamentoya 69 kadın girebilmiş, hükümetlerde yalnız iki kadın görev alabilmiştir. Kısacası kadınlarımız siyasal alanda sayın Şirin Tekeli'nin değerli yapıtında önemle vurguladığı gibi «her zaman sınırlı, olağandışı ve simgesel bir yol» oynamışlardır. (Bkz. Şirin Tekeli, Kadının Siyasal Hayattaki Yeri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma.)

Kısacası Türk kadınlarının büyük çoğunluğu toplumsal - siyasal yaşama yaygın olarak katılmadıkları ve Atatürk Devrimi Kadın Haklarını yukardan gerçekleştirdiği için Batı benzeri kitlesel kadın hareketleri ya da gerçek anlamında feminist bir hareket Türkiye'de görülmemiştir. Çeşitli Kadın Derneklerinin etkinliklerini bu akım içinde ya da tepkisel kadın hareketleri olarak yorumlamak ise büyük bir yanılgı olur.

Bu genel değerlendirmeden sonra Batılı anlamda kadın hareketleri olmasalar bile Osmanlı döneminde (özellikle Tanzimat ve Meşrutiyette) kadına ilişkin çalışmaları kısaca özetleyip Atatürk Devriminin Türk kadınlarına getirdiği hakları ele alacağız.

A. Osmanlı Döneminde Kadının Kurtuluşuna İlişkin Etkinlikler

1839 Gülhane Hatt-ı Hümayun'u, Osmanlı İmparatorluğunda bir dizi reformun ve bu arada da (özel bir anlamda) kadının kurtuluşu hareketlerinin başlangıcını simgeler. Bu dönemde okullar Batı örnek alınarak yeniden örgütlenmişler, yeni bir hukuk düzeni reformu gerçekleşmiş, Avrupa'dan kaynaklanan çeşitli ideolojik akımlar artık yavaş yavaş eski İslâm görüşünün yerini almaya başlamıştır. Bu dönemde resmi olmayan basın gelişmiş ve eski medrese kültüründen kopmuş yeni bir kültürlü insanlar sınıfı doğmuştur. Başlangıçta dış görünüşleri daha sonra da düşünme biçimleri büyük ölçüde değişen ve giderek Batılı bir yaşam biçimini benimseyen bu

sınıfın Osmanlı İmparatorluğunun dinsel dönüşümünde çok önemli bir rolü olmuştur. Bu yeni düşünen sınıf yabancı dil de bilenlerden oluştuğu için Avrupa'da olup bitenleri, Batı'nın kültürel ve toplumsal olaylarını yakından izleyebilmiş ve bunun sonuçları yerli gazete ve dergilerde yankılanmıştır. İşte kadının toplumdaki konumunun yükselmesi düşüncesi de böyle bir ortamda Osmanlı toplumunda yavaş yavaş etkinliğini göstermeye başlamıştır. Örneğin 1860'larda Agâh Efendi ile İbrahim Şinasi'nin yayınladıkları **Tercüman-ı Ahval** gazetesinde Türklerde evlilik ilişkileri ele alınmış ve Şinasi'nin din adamlarını hicveden **Şâir Evlenmesi** adlı piyesi yayınlanmıştır. (Bkz. B. Caporal, **Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını, s.54)** 1862 yılında ise Şinasi **Tasvir-i Efkâr** gazetesini çıkarmaya başlamış, Namık Kemal kadınların eğitimi sorununu ele alan **Terbiye-i Nisvan Hakkında bir Lâyiha** adlı makalesini burada yayınlamıştır. Namık Kemal daha sonra kendi yönetimindeki **İbret** gazetesinde de Osmanlı toplumunda kadının ezikliğine karşı çıkan **Aile** başlıklı makalesini yayınlamıştır. Namık Kemal'e göre, Osmanlı İmparatorluğunda öğretim Batıdaki biçimiyle yeniden düzenlenmeli; kızlar okullara devam edip çağdaş değerleri işleyen bir öğrenim görmelidirler. Çünkü aile ve ulusun çöküşünün en önemli nedenlerinden biri de kadınların bilgisizliğidir. Yine dönemin yayın organlarından **Terakki,** Türk kadınlarının da Avrupalı kadınlar gibi eğitim görmelerini isteyip evlilikteki aşağı durumlarını kınayan, kadının köleliğini ayıplayan ve bu köleliğin onun toplumsal yaşama katılmasını nasıl engellediğini vurgulayan bir dizi makale yayınlamıştır. (Bkz. a.g.y. s.55) **Terakki** daha sonra **Muhadderat İçin Gazetedir** başlığı altında haftalık bir kadın gazetesi eki yayımlamaya başlamıştır. Bu ekte, kadınların yazdığı kız okulları açılmasını, cinslerin eşitliğini, tek eşitliğin üstünlüğünü savunan yazılar ve Batı Feminist akımlara ilişkin haberler yer almıştır.

Eğitimde kadınla erkeğin eşitliği ilkesini Ahmet Mithat Efendi de, gerek **Felsefe-i Zenan**'da gerekse **Diplomalı Kız**'da savunmuştur. (Bkz. a.g.y. s.59).

1876'da Osmanlı Devleti Kanunî Esasî'yi kabul etmekle meşrutî bir idareye geçmişti. 23 Aralık'ta ilan edilen bu Anayasa, Batıdan esinlenmiş olan özgürlükçü reformları içeriyor ve Osmanlı toplumu için bir dönüm noktasını müjdeliyordu. Bu Anayasa için en çok emeği geçen kişi, Batıdakilere benzer özgürlükçü reformların tutkulu bir savunucusu olan Mithat Paşa idi. Ne yazık ki, Anayasa'nın ilanından çok kısa bir süre sonra 5 Şubat 1877 de

dönemin padişahı Abdülhamit, Mithatpaşa'yı görevinden azlediyor ve böylece Osmanlı İmparatorluğu yeniden 30 yıl sürecek olan katı bir mutlakiyet yönetimine geri dönüyordu.

Abdülhamit döneminin resmi ideolojisi Pan-İslamizm idi. Bu ideolojinin temelinde Batı karşıtlığı yatıyordu. Bu ideolojiyi benimseyenler Batı tekniği ile sermayesini kabul ederlerken tüm Batılı düşünceleri şiddetle yadsıyorlardı. Bu yüzden, basın ve yayına giderek inanılmaz boyutlara ulaşan bir sansür uygulandı. Ne var ki tüm önlemlere karşın basın ve yayın yine de belli bir gelişme gösterdi ve okur sayısı önemli ölçüde arttı. Örneğin kadın okur sayısı Tanzimatın son yıllarına oranla yüz katına ulaştı. (Bkz. B. Caporal, a.g.y. s.66) Kadın basını gelişip kadın dersleri yayınlanmaya başlandı. Bunlara örnek olarak **Hanımlara mahsus gazete, İnsaniyet, İnci, Hanımlar, Hanımlara Mahsus Malûmat** gibi basın organlarını sayabiliriz.. Bu dönemin yazıları yayınlanan ünlü kadın yazarları da Fatma Aliye, Emine Semiye, Nigar Hanım, Makbule Leman, Fahrünnisa hanım, Hamiyet Zehra ve Keçecizade İkbal hanımlar idi. Ne var ki bu dönemde kadınların siyasal hakları hiçbir şekilde söz konusu olamıyor, çıkan yazılarda genellikle «iyi bir anne, iyi bir eş, iyi bir müslüman» olma motifi işleniyordu. (Bkz. a.g.y. s.66-67)

Osmanlı - Türk toplumunda belli bir Aydınlar azınlığının gerçekleştirdiği başarılar, o dönem Osmanlı toplumu içindeki kadın hareketlerine gerçek bir hız vermek için yeterince kuvvetli değildi. Ayrıca cephelerdeki yenilgi ve iç güçlükler, büyük kitlelerin ve özellikle kadınların daha iyi yaşam koşulları için savaşmalarını engellemek üzere nedenler olarak kullanıldı. 1889'da yenilgi ile sonuçlanan Türk-Rus savaşından sonra II. Abdülhamit bir fermanla halktan olan kadınların yaşmak ve ferace giymelerini yasakladı. Böylece, artık yaşmak ve ferace giymek yalnız saraylılar için sözkonusu oluyordu. Bu garip karar, Osmanlı kadınlarının kara çarşafı sokak giysisi olarak kullanmalarına yol açtı. Yani çarşaf ancak 19. yüzyıl sonlarında bir giysi olarak kabul edilmiş oldu.

Aslında Osmanlı İmparatorluğunda kadın için yaşam, türlü sınırlamalar içinde varolmayı sürdürmek demekti. Ama, Osmanlı egemenliği altında kadınların tümüyle edilgin birer araç olduklarını varsaymak bir yanılgı olur. Yukarda örnek olarak verdiğimiz aydın kadınlar, daha iyi ve daha çok eğitim görmek, poligaminin ve hulle yoluyla boşanmanın ortadan kaldırılmasını sağlamak, erkeklerle eşit haklara sahip olmak için 19. yüzyılın son çeyre-

ğinde ve 20. yüzyılın başlarında savaşımlarını sürdürdüler. Örneğin 1896'da Ahmet Cevdet Paşa'nın kızı olan Fatma Aliye hanım roman ve makalelerinde hep kadın sorununu işledi. Çok karılılığı bir doğa yasası olarak kabul eden Mahmut Esat Efendiye karşı sürdürdüğü polemiklerle ün kazandı. Fatma Aliye hanım daha sonra da **Nisvan-ı İslâm** adlı bir kitap yayınladı. Böylece Osmanlı toplumunda kadının durumu sorunu ilk kez bir kadın tarafından ayrıntılı bir şekilde ve çözüm önerileriyle birlikte ele alınıyordu.

1899 sıralarında ise **Hanımlara Mahsus Gazete**'de Rasime Hanım, «Kadın Terbiyesi» başlıklı bir yazısında şunları söylüyordu: «Hakiki iffet ve edeb ahkâmının umumî cereyanı, kadınları evde oturmaya, bir yere çıkmamaya veya çıktıkları zaman, sıkıca örtünmeye davet etmekten ziyade, ıslâh ve tenviri fikirlerine hizmet etmelidir.» (Bkz. N. Arat, **Kadın Sorunu** s. 74, 75)

II. Meşrutiyet Dönemi başlangıçta anlatım özgürlüğünü de birlikte getirdiği için, tüm özgürlük biçimlerinin bu arada kadınlara ilişkin sorunların da çok yoğun bir şekilde tartışıldığı bir dönem olmuştur. 1909 - 1918 yılları arasında kadınlara ilişkin sorunları inceleyip çözümler getirmeye çalışan ve canlı bir tartışma ortamının organları olarak karşımıza çıkan çok sayıda gazete ve dergi görüyoruz. Örneğin, Kadın, Kadınlar Dünyası; Kadınlık, Osmanlı Kadınlar Alemi, Kadın Kalbi v.b.g. Bütün bu dergilerde kadınlar yazar hatta yönetici olarak görev almışlardı. Nitekim, **Kadınlık** dergisinde Nigar hanımı **Osmanlı Kadınlar Alemi** dergisinde ise Feriha Kâmran hanımı tanınmış yazarlar olarak buluyoruz. (Bkz. B. Caporal, a.g.y. s.77)

II. Meşrutiyet döneminde kadın sorunu karşısında değişik tutumlar takınmış olan ve etkilerini günümüz Türkiye'sinde de hâlâ duymakta olduğumuz üç ideolojik akımla karşılaşıyoruz: İslâmcılık, Batıcılık ve Türkçülük.

İslâmcılar kendi işlerinde üç gruba ayrılıyorlar:

1. Derviş Vahdetî'nin başını çektiği **İttihad-ı Muhammedî** grubu. Yayın organları **Volkan.**
2. Şeyh-ül İslâm, Mustafa Sabri ve Musa Kâzım efendilerin yönettikleri **Cemiyet-i İlmi-yye-i İslâmiye** grubu. Yayın organları **Beyan-ûl Hak.**
3. Sonradan tutuculaşarak **Sebilürreşat** adını alan, başlangıçta reformist eğilimli **Sırat-ı Müstakim** dergisi çevresinde toplanan ve aralarında

Sait Halim Paşa, Mehmet Akif, Aksekili Ahmet Hamdi ve Mihrettin Arusi'nin bulunduğu **İslâmcı** grup.

(Bkz. 3. Caporal, a.g.y. s.79)

İslâmcıların tümü de Batı uygarlığının bilimsel ve teknik yönünün belli bir ölçüde ödünç alınabileceğini; ancak İslâmın kültürel ve dinsel yönü, Batı'nınkinden çok daha üstün ve zengin olduğu için, bu alanların şiddetle korunması gerektiği görüşündeydiler. Bu arada, Müslüman Osmanlı kadını da modernleşmeye, Avrupai yaşam biçiminin etkisine karşı korunmalıydı. Nitekim Musa Kâzım gibi bazı İslâmcılar, kadınların giyim konusunda biraz özgürlük kazanmaları ve erkeklerinin yanında sokağa çıkmaları karşısında «Devletin dini İslâmdır. Hükümet, Şeriatı çiğneyenleri cezalandırmalıdır» yaygaralarıyla hükümete başvurup çarşaf giymeyi zorunlu kılan bir yasanın çıkarılmasını istediler. Mehmet Âkif, çarşaf çıkarma isteğinin bir bahane olduğunu, Osmanlı kadınının Batılı değer ve adetleri ve Avrupalı hemcinslerinin özgürlüklerini isteyip benimseme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu öne sürmekteydi. İslâmcılar çok eşliliği ve tek yanlı boşanmanın yasallığını savunup kadınlann yalnızca ev işleriyle uğraşmaları gerektiğini vurguluyorlardı. Örneğin, Mustafa Sabri, kadınların yönetimde söz sahibi olmaları kesinlikle olanaksızdır derken Sait Halim Paşa da kadınlara özgürlük ve yönetime katılma hakkı veren uygarlıkların batıp gittiklerini dile getiriyordu. (Bkz. B. Caporal, a.g.y. s.82,83)

Batıcı akımın yandaşları da kendi içlerinde köktenciler ve ılımlılar olmak üzere ikiye ayrılıyorlardı. Köktenciler din ve devlet işlerinin ayrı şeyler olduğunu savunuyor; Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünün gerçek nedeni ve sorumlusu olarak İslâm dinini suçluyorlardı. Bunlara örnek olarak ozan Tevfik Fikret'i, İttihat ve Terakki Derneği üyelerinden Doktor Niyazi'yi ve **Türk Kadınlığının Tereddisi** adlı kitabın yazarı Selahattin Asım'ı sayabiliriz. Laiklik konusundaki görüşleri gözönüne alındığında, İttihat ve Terakki Derneği kuruculanndan Doktor Abdullah Cevdet de belki bu grup içine sokulabilir.

Ilımlı Batıcılara gelince, onlar Osmanlı İmparatorluğunun içine düşmüş olduğu durumun sorumlusu olarak ulemayı suçlamaktaydılar. Onlara göre, İslâmın kendisi hiçbir zaman ilerlemeyi engellememiş ama hep yanlış yorumlanıp yobazlar ve fırsatçılar tarafından sömürülmüştü. İslâm işte bu

gibilerin yüzünden «bir boş inançlar bataklığı haline» gelmişti. (Bkz. Caporal, a.g.y. s.87,88) Bu yüzden eğer içine düşmüş olduğumuz bunalımdan kurtulmak istiyorsak İslâm bir reformdan geçirilmeli, Batı uygarlığı teknik yönüyle benimsenmeli ama Batı'nın kültürüne karşı kendi Türk-İslâm kültürümüz şiddetle savunulmalıdır.

Oysa köktenci Batıcılar için bunalımdan çıkış yolu, Batının yalnız uygarlığıyla değil, dinsel ve kültürel değerleriyle de benimsenmesi, bir düşünsel - dinsel devrimin gerçekleştirilmesine dayanmaktadır. Bu yüzden İslâma dayalı eski değerler dizgesi yadsınıp Batı'nın laik değerler dizgesi benimsenmelidir.

Bu gruba giren düşünürlerden Selahattin Asım, Türk Kadınlığının Tereddisi (1905) adlı kitabında Türk kadınının çarşaf giyme, kadını kapatma, çok - eşlilik, boşama, miras, kölelik vb. gibi konulara ilişkin dinsel kökenli yasalar ve töreler yüzünden ağlanacak duruma düştüğünü, çok uzun süredir dinsel kurumların baskısı altında ezildiği için, doğal niteliklerini yitirip yozlaştığını dile getirir. Ona göre bu yasa ve töreler yalnız Türk kadınlarının değil, Türk erkeklerinin de gerileme ve yozlaşmalanna neden olmuştur. (Bkz. B. Caporal, a.g.y. s.88,89) İşte bu yüzden, «bu alandaki dinsel normların, kuramların, yargılar ve ilkelerin tümü, hem uygarlık hem de Türk kadını, Türk halkı adına reddedilebilir ve reddedilmelidir.» (Bkz. a.g.y. s.89)

II. Meşrutiyet dönemi içindeki üçüncü ideolojik akım, Türkçülük akımıdır. Başta gelen Türkçüler arasında Ziya Gökalp'i, Hamdullah Suphi Tanrıöver'i, Halim Sabit Şibay'ı ve Mehmet Emin Yurdakul'la Halide Edib Adıvar'ı sayabiliriz.

Ziya Gökalp'in öncüsü olduğu bu düşünce akımı önce Selanik'te **Genç Kalemler** ve **Yeni Felsefe Mecmuası** dergilerinin yazarları arasında doğup Yeni Hayat akımı adını aldı. Yeni Hayat Akımı'na bağlı düşünürler de kendi içlerinde iki ayrı gruba ayrıldılar. Birinci grupta materyalist ve sosyalistler, ikinci grupta ise ülkücü ve ulusçular yer aldı. İlk grup kısa sürede dağıldı. İkinci grup ise, asıl Türkçülük akımının çekirdeğini oluşturdu. Ziya Gökalp 1912'de Selanik'ten ayrılıp İstanbul'a geçmiş ve Türk Ocağı adlı bir dernekte yerleşmiş bazı Pan-Türkistlerle işbirliği yapmıştı. Bu Pan-Türkistlerin yayın organları **Türk Yurdu** dergisi idi. Ziya Gökalp ve arkadaşları Pan-Türkistlerle her konuda ayn görüşleri savunmalarına karşın bir işbirliğine giriştiler.

Türkçüler Osmanlı İmparatorluğunun çöküş nedeni olarak müslümanların değişen koşullara uymamalarını, yeniliklere karşı olmalarını gösteriyorlardı. Onlara göre, İslâm, ulusal kültürleri baskı altında bırakıp zayıflamalarına neden olmuştu. Oysa ulusal kültürün yeniden canlandırılması gerekiyordu. Nitekim Ziya Gökalp için kalkış noktası kültür kavramıydı. O, kültürü uygarlık kavramından kesinlikle ayırıyordu. Batı uygarlığını ise değişik kültürlerdeki ulusların oluşturduğu bir uygarlık olarak görüyordu. Ona göre, Batı uygarlığını benimsemek, Türk kültürünü yadsımak anlamına gelmemekteydi. Tersine Türkler Batı uygarlığına geçtikleri zaman, ulusal kültürleri ve onun bir parçası olan İslâmi değerlerle Batı uygarlığının zenginleşmesine katkıda bulunacaklardı. (Bkz. a.g.y. s.93-94) Bu genel düşünce çerçevesi içinde Ziya Gökalp'te kadın sorunu toplumbilim açısından değil de daha çok yazınsal bir tema olarak işlenmiştir. Başlangıçta şiirlerinde kadın özgürlüğü ve kadın - erkek eşitliği temasını işleyen Ziya Gökalp 1917'den sonraki yapıtlarında Türklerde aile kurumunun evrimini irdelerken kadın sorunu üstünde daha ayrıntılı bir şekilde durmuştur.

O, Türk ailesinin evrimini «boy», «il», «konak» ve «yuva» dönemlerini içeren dört ayrı aşamada inceler. «Boy»larda kadınların hakları ilke olarak erkeklerininkine eşittir. Çocuklar anneye aittir. Ama kadın, bu anaerkil düzenden yeterince yararlanamaz. Çünkü hukuksal açıdan her türlü yetke «dayı»ya aittir.

Birçok «boy»un bir araya gelerek oluşturdukları illerde evsel yaşam özerklik kazanır. Aile, siyasal örgütten ayrılıp toplumsal bir birim olarak kendisini gösterir. Gökalp, İl'lerde atalara tapınma olgusunun da ortaya çıktığını ama bu olguda yalnız erkek atasının değil, kadının atasının ruhunun da yer aldığını vurgular. Bu yüzden, Gökalp'e göre, bu dönemin Türk devletlerinde ailede yetke, eşit olarak anne ve baba tarafından paylaşılır.

«Konak» aşamasına gelince, bu aşama İslâmiyet'in Türkler tarafından kabul edilmesinden sonra görülür. Bu aşamada Türkler İslâmı benimsedikleri için, Türk adetleri ortadan kalkar; Arap ve İran uygarlıklarıyla Bizansın etkisi Türk aile yapısını büyük ölçüde yozlaştırır. Kadınlarla erkekler arasındaki ayrılığın çarpıcı bir simgesi olan «konak»larda kadınlar kendilerine ayrılan «harem» dairelerinde Osmanlı kadınının yazgısı haline gelen aşağı bir durum ve konumda yaşarlar.

Türk ailesinin evriminde dördüncü dönem ise, Osmanlı İmparatorluğun-

da IX. yüzyılda başlamıştır. Dine dayalı geleneksel toplumsal kurumların bu arada da ailenin eleştirel bir tutumla ve bilimsel açıdan ele alındığı bu dönemde ailenin niteliği yavaş yavaş değişmiştir. Ekonomik gereksinmeler kadının aile dışına çıkmasına ve babalık yetkesinin tartışılmasına yol açmıştır. Bu nedenle «konak»lar artık yerlerini Ziya Gökalp'in «tek-eşli aile barınakları» diye adlandırdığı «yuva»lara bırakmışlardır. (Bkz. a.g.y. s.98,99)

Ziya Gökalp'in bu düşünceleri 1917 Aile Kararnamesinin çıkmasında etkili olduğu gibi, döneminin yazarlarını ve daha sonra Atatürk Devrimini büyük ölçüde etkilemiştir. Örneğin, o dönemin aydın kadınlarından Halide Edib, yapıtlarında kadınları çarşaflarını asmış, konak duvarları arasındaki tutsaklıktan kurtulup eşiyle birlikte ülkesinin kalkınmasına katkıda bulunan kişiler olarak betimlemiştir. Ne var ki o, kadın - erkek eşitliğini savunduğu ve bir kadın olarak bu tür sorunları ele alıp işlediği için tutucu çevrelerin ağır saldırılarına uğramıştır. (Bkz. a.g.y. s.100)

Kadının kurtuluşu konusundaki tüm bu düşünceler, zorlu karşı-çıkışlara ve Batılılışmaya karşı direnişlere rağmen aydınlar arasında yandaş buldukları için gerçek yengilerine Atatürk Devrimiyle sınırlı bir ölçüde de olsa kavuşacaklar ve Cumhuriyetle birlikte gelişip çiçekleneceklerdir.

B. Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Dönemi İçinde Kadına İlişkin Etkinlikler

Türk kadınının yazgısı belli bir dönemde Cumhuriyetle birlikte değişmiştir, denilebilir. Birinci Dünya Savaşından yenik, yorgun ve tükenmiş bir durumda çıkan Osmanlı İmparatorluğu, Batı'nın deyimiyle «Hasta adam», Ulusal Kurtuluş Savaşının liderliğini üstlenen Mustafa Kemal'in askeri dehası ve yılmayan çabaları sonunda yerini genç ve dinamik Türkiye Cumhuriyetine bırakmıştı. (Bkz. N. Arat, **Kadın Sorunu** s.76)

Osmanlı İmparatorluğunun çöküşü ve bu olayın etkileri kadınları özgürleştirme girişimlerini bir ölçüde yavaşlatmıştı ama büsbütün yok edememişti. Örneğin Maarif Nazırı Ali Kemal, İstanbul Darülfünununda kadınlara özgü ilk dersleri 19 Mart 1919'da Felsefe Fakültesinde başlamıştı. Bu derslere devam eden kız öğrencilere dersler sırasında yüzlerindeki peçeleri kaldırma izni de verilmişti. (Bkz. N. Abadan Unat **Türk Toplumunda Kadın,** s.12) Bu arada Yunanlıların İzmir'e, İngilizlerin İstanbul'a, Fransız ve İtalyanların

Güney Anadolu'ya girişleri Türk kadınlarını erkekleri ile birlikte yurt savunmasında etkin rol almaya ve ilk kez bu tür siyasal eylemciliğe yöneltti. Nitekim Türk kadınları İstanbul'da işgalci emperyalist güçlere karşı düzenlenen mitinglere katıldıkları gibi, Mustafa Kemal'in Anadolu'da oluşturduğu Kuvayi Milliye'de de erkekleri gibi etkin bir şekilde çalıştılar. Bu yüzden, Türk Kurtuluş Savaşını Türk kadınının kurtuluşu için bir dönüm noktası olarak kabul edebiliriz. Çünkü Anadolu'daki ölüm-kalım savaşında Halide Edib gibi aydın kadınlarla birlikte tüm köylü kadınlarımız silah ve yiyecek sağlanması konusunda canla başla çalışmışlardır. Kadınlarımız bu dönemde yalnızca sosyal yardım üstünlükleri için örgütlenmekle yetinmemişler, Sivas'da Anadolu kadınlarımızın Müdafaaî Milliye Teşkilatını kurarak (9 Eylül 1919) Mustafa Kemal'in güttüğü siyaseti desteklediklerini somut bir biçimde göstermişlerdir. Nitekim bu örgüt Amasya, Kayseri, Niğde, Erzincan, Burdur, Konya, Denizli ve Kangal'da da şubeler kurmuştur. (Bkz. N. Abadan Unat, a.g.y. s.12) Türk kadınlarının bu etkin çalışmalarını Atatürk 3 Şubat 1923'te İzmir'de verdiği bir söylevde şöyle belgelemiştir: «Kadınlarımız bundan sonra haremlere kapatılmayacak, gizlenmeyecek, yüzlerini örtmeyeceklerdir. Çünkü bu tüm ülkenin daha çok acılar çekmesine neden olacaktır. Türk kadınları ulusal bağımsızlığımız için savaş boyunca cesaretle dövüşmüşlerdir. Bugün onlar özgür olmalı, eğitim olanaklarından yararlanmalı, erkeklerimizinkine eşit bir düzeye çıkarılmalıdırlar. Çünkü buna layıktırlar. Dünyanın hiçbir yerinde hiçbir milletinde, Anadolu köylü kadınının fevkinde kadın mesaisi zikretmek imkânı yoktur ve dünyada hiçbir milletin kadını, 'ben, Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi halâsa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar himmet gösterdim' diyemez» (Bkz. N.Arat, **Kadın Sorunu,** s.78)

Bu sözler, Türk kadınlarının büyük potansiyel gücünü kavramış onların yeni Türkiye'nin bağımsızlık ve saygınlığı için gerekli temeller olduklarına yürekten inanmış büyük bir siyasal liderin ilerde kadınlara ilişkin olarak gerçekleştireceği devrimleri de müjdelemektedir. Zaten Mustafa Kemal yaptığı çeşitli yurt gezilerinin hemen hemen hepsinde özellikle kırsal alanlarda hep eşitlikçi önlemlerden yana olduğunu dile getirip Türk kamuoyunu köklü değişikliklere hazırlamaya çalışmıştır. Ne acı ki, ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin türdeş olmayan yapısı bu köklü değişikliklerin geciktirilmesine neden olmuştur. Meclisteki ilerici kesimin temsilcisi olan Tunalı Hilmi Bey gibi sözcüler birkaç kez Türk kadınının eşitlik özlemlerini yasal önlemler

haline getirmeye çalıştıkları halde, kasabalı esnaf ve küçük memurlardan oluşan tutucu çoğunluk tarafından engellenmişlerdir. Mustafa Kemal, ancak Cumhuriyet Hükümetinin **Tek Adam** olarak en güçlü kişisi haline geldikten sonra, planladığı devrimleri gerçekleştirebilmek üzere harekete geçmiş, uzun vadeli evrimcì güçlerin sonucunu bekleyerek zaman yitirmek istemediği için, yasama etkinliğini toplumsal değişimin itici gücü olarak kullanmaya başlamıştır. (Bkz. N. Abadan Unat, a.g.y. s.15) İlkin devrimleri engelleyebilecek kurumların etkisiz duruma getirilmeleri gerektiğinden Mustafa Kemal 1 Mart 1924'teki bir söylevinde gerçekleştireceği eylemlerin stratejisini şu sözcüklerle belirlemiştir: «Önemli olan sorun, hukuk anlayışını, yasaları, adalet örgütünü toplumsal yaşayışın **uyması gereken çağ koşullarıyla uyuşmazlık içinde olan ilkelerden** kurtarmak sorunudur. Aile hukukunda, medeni hukukta izlenecek yol ancak, Batı uygarlığının hukuksal yönü olabilir. Yarı önlemlerle, yüz yıllık inançlara bağlılıkla izlenecek yol, ulusların uyanışının karşısına çıkan en büyük engeldir.» (Bkz. **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri** c. 1. s.317)

Bu söylevden sonra 3 Mart 1924'te Halifelik kaldırılmış; yine aynı tarihte Öğretim Birliği Yasası kabul edilmiştir. 8 Nisan 1924'te çıkan bir yasayla Şeriat Mahkemeleri kapatılmış, 25 Kasım 1925'te Şapka Devrimi yapılmıştır. 26 Aralık 1925'de ise uluslararası takvim ve saat kabul edilmiştir. 4 Ekim 1926'da yürürlüğe giren Türk Yurttaşlar Yasası (Medeni Kanun) ise çok karılılığı yasadışı ilan etmiş, kadın ve erkeğe eşit boşanma hakkını tanıyıp kadınların özgürlük ve eşitliklerine biçimsel bir güvence sağlamıştır. Eskisinden farklı olarak çocukların gözetimi ana babanın her ikisine, ölüm halinde ise çocuğun velayeti geride kalan eşe verilmiştir. Boşanma halinde çocuğun velayetinin ana babadan hangisine verileceği yargıç takdirine bırakılmıştır. Mirasta tam bir eşitlik ilkesi kabul edilmiş. Evlenmelerin geçerli olabilmesi için gelinin hazır bulunması koşulu getirilip vekalet yoluyla nikâh kıyma geçersiz kılınmıştır. Tanıklık konusunda cinsler arasında eşitlik ilkesi kabul edilmiştir. (Bkz. N.Abadan Unat, a.g.y. s.15)

Yurttaşlar yasasının kadın haklarına ilişkin olarak getirdiği yenilikler Anayasayı da etkilemiştir. 9 Nisan 1928'de din ve devlet işlerini ayıran laiklik ilkesinin kabulünden ve 1 Kasım 1928'deki Harf Devriminden sonra 3 Nisan 1930'da kadınlarımıza Belediye Meclislerine seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. 5 Aralık 1934'de Milletvekili seçme ve seçilme hakkı ile birlikte Türk

kadınlarına eşit yurttaşlık hakları tanınmıştır. Bu tarihsel bir adım, Türk ve İslâm kadınının yazgısında değişiklik yapacak büyük bir atılımdı. Atatürk bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getiriyordu: «Bu kararla Türk kadınları, siyasal ve sosyal alanda pek çok Batı ülkelerindeki kadınlardan daha üstün bir durum kazanmışlardır. Bundan sonra, peçe altında, kafes ardında kadın kalmayacaktır. Türk kadınları bugün en önemli haklarını kazanmışlardır. Bundan ötürü, ben, bu kararı en önemli reformlarımızdan biri sayıyorum.» (Bkz. N. Arat, a.g.y. s.88) Bu yeniliğin sonucunda 1 Mart 1935'te açılışı yapılan 5. Dönem Büyük Millet Meclisinde 18 kadın milletvekili erkek arkadaşlarının yanında yer almıştır. Ne yazık ki bu dönemden sonra Büyük Millet Meclisine bir daha hiç bu kadar çok sayıda kadın milletvekili girememiştir. Bunun nedenlerinden birinin 1946 yılında çok partili seçim sistemine geçiş olduğu söylenebilir. Çok partili rejim, seçimlerde kadınlar için tercihli seçme sistemini değiştirdiğinden seçim kampanyalarına katılan kadın sayısı kadar parlamentoya giren kadın sayısı da giderek azalmıştır. Bu azalmanın bir başka nedeni ise, örneğin Şirin Tekeli'ye göre, Atatürk'ün yaşadığı süre içinde kadınların siyasal durumlarının salt **simgesel** bir durum oluşudur. Atatürk gerçek bir demokratik sisteme duyduğu inancı kanıtlamak için, Türk kadınlarına siyasal haklarını vererek Batıya Türkiye Cumhuriyetini Batılı demokrasilerin çoğundan daha ileri bir düzeye yükseltmiş olduğunu göstermek istemiştir. Yani Türk kadınları, tüm Müslüman ülkelerdeki kızkardeşlerinden hatta Batıdaki örneğin Fransız, İtalyan ve İsviçreli kadınlardan daha önce elde ettikleri siyasal haklarını gerçek bir çaba sonucunda değil, büyük önder Atatürk'ün bir armağanı olarak kazanmışlardır.

Atatürk Devriminin kadınlarla ilgili olan yanının ereği, gerçekte Türk kadınını yüzyıllar boyu yalnız kuşakların sürdürülmesini sağlayacak bir araç ve erkeğin malı kabul eden görüşü sarsmaktı. Onun en büyük özlemi, Türk kadınlarına eşit fırsat ve eğitim olanakları sağlayacak onların doğuştan taşıdıkları yeteneklerini geliştirme, onlara siyasal haklar tanımak suretiyle kamu işlerine karşı meraklarını uyandırmaktı. (Bkz. N.Arat, a.g.y. s.106)

Atatürk Devriminin, bu Devrime ve Batılılaşmaya candan inanmış seçkin bir sınıfın desteğine karşın, büyük kentlerin dışındaki yerlerde özellikle kırsal kesimde büyük bir kitleyi tümüyle değiştiremediği yadsınamayacak bu olgudur. Sayın Nermin Abadan Unat'a göre, «Seçkinci bir yaklaşımı benimsemiş olan Atatürk ve İnönü, Öğrenim düzeyinin her katına büyük

önem vermek ve kadınların hukuki statülerini siyasal katılmaya elverişli bir hale getirmek suretiyle sömürülen bir kadınlığın kurtuluşunu sağlamanın mümkün olduğuna inanmışlardı.» Oysa günümüz Türkiye'sinde sosyal bilimcilerin çoğu, kadının konumunun ancak üretimde oynadığı rol ve ekonomideki katılma payına göre irdelenebileceği kanısındadırlar. Bu yüzden, bu sosyal bilimcilere göre, siyasetle daha fazla ilgilenmek ve siyasal davranış ve eylemlerinde özerklik ikna edici yöntemlerle gerçekleştirilemez. Çünkü iç ve dış göç, kentleşme, endüstrileşme Türkiye'nin toplumsal yapısını sürekli etkilemektedir. (Bkz. N.Abadan Unat a.g.y. s.21,22) Bu etkiler altında durmadan devinen ve değişen toplumsal yapı, Türk kadınlarının konumlarında da sürekli bir devingenliğe neden olmaktadır. Bu devingen süreç içinde her kesimde daha özgür, bağımsız, sorumlu ve siyasal etkisi yoğun kadınların sayısı giderek artmaktadır. Hiç kuşku yok ki geleceğin Türkiye'sinde kadınlar, günümüze dek çözülmemiş bulunan sorunlarını kendileri çözümleyecekleri ve gerçek haklarını arayıp alacakları bir uygarlık düzeyine ulaşacaklardır.

KAYNAKLAR

Abadan Unat, Nermin (derleyen) Türk Toplumunda Kadın genişletilmiş ikinci bası, Araştırma, Eğitim, Ekin Yayınları İstanbul, 1982

Arat, Necla, Kadın Sorunu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayını No. 2776 İstanbul, 1980

Caporal, Bernard, Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Ankara, 1982

Tekeli, Şirin, Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat, Birikim Yayınları, İstanbul, 1982

10. UYUMCULUK VE SAPKINLIK

Her toplum, üyelerinin cinsel davranışı için standartlar, kurallar ve normlar geliştirir. Bu normlar, bir toplumdan başka bir topluma, bir tarihsel dönemden öbürüne, çok farklı olabilir, ama bunların her durumda yol açtığı sonuç, insanları iki gruba bölmek olmuştur: Normlara uyum gösteren «normal» kişiler ve normlardan sapan, yani «anormal» kişiler ya da «sapkınlar». Örneğin, yüzyılımızın başlarına kadar K. Afrika Siwanlan, bütün «normal» erkekleri eşcinsel sayıyorlardı. Buna karşılık, Arap Yarımadasında yaşayan Rwala bedevileri, eşcinselliği öyle «anormal» ve iğrenç görüyorlardı ki, eşcinsel eylemlerde bulunanları idamla cezalandırıyorlardı.

Kendi toplumumuza bakınca, Viktorya çağında «normal» kadınların orgazma ulaşmamaları gerektiğinin düşünüldüğünü görüyoruz. Orgazma ulaşanlar ya da mutlaka ulaşmak isteyenler, çoğu kez hafifmeşrep, ahlaksız ve hatta hasta diye damgalanıyorlardı. Bugün ise «normal», «işlevsiz» ya da «yetersiz» sayılıp tedavisi öngörülenler, orgazma ulaşamayan kadınlardır.

Bu birkaç örnek, yalnızca cinsel normların göreceliğini değil, bu normlardan sapmaların çok farklı toplumsal tepkiler doğurabileceğini de göstermektedir. Bir başka deyişle, bir kültürde cinsel uyumluluk sayılan şey, bir başka kültürde cinsel sapkınlık olabilir; üstelik sapkın sayılanlar da çok farklı akıbetlere uğrayabilirler.

Gördüğümüz gibi, cinsel sapkınlığa en az dört şekilde yaklaşılabilir:

- Kişisel bir yabansıllık olarak alaya alınabilir
  (Tamamen karşıcinsel Siwan erkekleri gibi)

- Bir ahlaksızlık belirtisi olarak kötülenebilir
  (Orgazma ulaşan Viktorya çağı kadınları gibi)

- Bir suç olarak cezalandırılabilir
  (Eşcinsel Rwala bedevileri gibi)

- Bir hastalık ya da bozukluk olarak tedavi edilebilir
  (Orgazma ulaşamayan çağdaş kadınlar gibi)

Yukarıdaki durumların ilkinde cinsel sapkınlık önemli bir sonuç doğurmamaktadır. Sapkınlık gösteren kişi, kolayca hoş görülebilen tuhaf bir insandır. Ancak, öteki üç durumun çok daha ciddi sonuçları vardır. Sapkınlık, bir kez ahlaksal, yasal, ya da tıbbi açıdan belirlenmeyegörsün, hemen kiliseleri, mahkemeleri ya da tıp mesleğini ilgilendirmeye başlar. Bunun sonucu olarak, sapkınlık gösteren kişi, artık itilmemesi gereken zararsız bir uyumsuz olarak görülmekten çıkarak, kurtarılması gereken bir günahkâr, cezalandırılması gereken bir suçlu ya da tedavi edilmesi gereken bir hasta haline gelir.

Kuşkusuz, demin saydığımız durumlara uyan dört örnekteki cinsel davranışın özel bir dikkat çekmeyeceği ve gerçekte hiç sapkınlık sayılmayacağı toplumlar da vardır. Böyle «hoşgörülü» toplumlarda cinsel standartlar birçok kişisel özellikleri kapsayacak biçimde geniş ve esnek olabilmekte ve böylece hem eşcinsel, hem de karşıcinsel erkekler, orgazma hem ulaşan hem ulaşmayan kadınlarla aynı normallik sınırları içinde sayılmaktadır.

Öte yandan, özellikle katı cinsel normları olan bir toplum, bütün bu farklı insan gruplarından herhangi birini ya da tümünü yalnızca bir değil, birkaç sapkınlık kategorisine yerleştirebilir. Viktorya Çağı Avrupa ve Amerika'sında orgazma ulaşan ve cinsel istekleri olan kadınların, çoğu kez hem ahlaksız hem de hasta sayıldığını daha önce belirtmiştik. Böylece onlar yalnızca dinsel öğütlere değil, aynı zamanda psikiyatrik tedaviye de katlanmak zorunda kaldılar. Günümüzde de bazı ülkelerde, erkek eşcinselliğine yalnızca günah değil, bir suç ve bir hastalık gözüyle de bakılmaktadır. Bu ülkelerin erkek eşcinselleri sonuçta üçlü bir toplumsal tepkiyle karşılaşıyorlar. Gerçekten de moral bozucu bir durum.

Ancak modern toplumlarda cinsel normlar oldukça hızlı değişebildiği ya da iki ayrı tip sapkınlık sayılan bir şeyin birdenbire basit bir sapkınlık ya da tam bir uyum düzeyine indirgenebildiği unutulmamalıdır. Böyle ani ve çarpıcı bir değişimin örneği son yıllarda ABD'de yaşanmış ve bu ülkede psikiyatristler artık eşcinselliği hastalık saymaz olmuş, birçok eyalette yasama organları, eşcinsel davranışlara karşı olan geleneksel yasaları kaldırmış ve Hıristiyan kiliselerin bazıları böyle davranışları günah sayarak lanetlemekten vazgeçmiştir. Böylece, oldukça kısa bir süre içinde çok sayıda Amerikalı eşcinsel, toplum dışına itilen kişiler olmaktan çıkarak saygın yurttaşlar haline gelmişlerdir. Yalnızca tutucu kiliselere mensup insanlar, tutucu eyaletlerde oturanlar ya da tutucu psikiyatrlara tedaviye gidenler, kendilerini, «düzeltilmesi» gereken sapkınlar olarak tanımlanır durumda bulmaktadırlar.

Böylece sorunun bir başka önemli yönüne ulaşmış bulunuyoruz. Hızla değişen dünyamızda cinsel davranışa ilişkin ahlaksal, yasal ve tıbbi standartlar her zaman birbirine uymayabilir ve hatta tümüyle kendilerine özgü olabilir. Yani bu standartlardan biri ile tümüyle uyum sağlamamız, öbüründen sapmamız sonucunu doğurabilir. Örneğin, terapist, orgazma ulaşamayan bir kadından, «tümüyle işlevsel» hale gelmesi için sık sık mastürbasyon yapmasını isteyebilir. Ancak, aynı kadına papaz, mastürbasyonun Tanrı tarafından cezalandırılacak bir günah olduğunu söyleyebilir. Kısacası o, ya sağlıklı ve ahlaksız, ya da ahlaklı ve hasta olmak arasında bir seçim yapmak zorunda kalacaktır. Kararı ne olursa olsun, sonuçta cinsel bir normu çiğnemiş olacaktır. Aynı nedenle, mastürbasyon yapmasını salık veren terapist de ceza yasasını çiğniyor olabilir. (Bugün bile, ABD'nin bir eyaletinde başkasını mastürbasyona zorlamak suçtur) Buna karşın, meslek ahlakı açısından terapistin böyle bir teşvikte bulunması gerekebilir. Yani terapist de ya yasalara uymak ve ahlaksız olmak, ya da ahlaklı ve suçlu olmak arasında bir seçim yapmak zorundadır. Böylece o da bir ikilemle karşı karşıyadır. Terapistin dinsel inançlarını ya da papazların tıbbi görüşlerini göze alarak, bu normlar çatışması daha derin olarak incelenebilir, ancak sorun daha şimdiden açığa çıkmıştır:

Gerek sapkınlık, gerekse uyumculuk görece deyimlerdir ve bunların somut anlamları, içinde bulundukları toplumsal koşullara göre değişir.

Geçmişte ne yazık ki bu basit gerçek her zaman anlaşılamamıştır. Bugün birçoğumuz için çok açık olan bu sorun, tarihte çoğu kez en aydın ve parlak zihinler tarafından görülememiştir. Tam tersine, cinsel sapkınlığı,

kişiden kaynaklanan ve toplum tarafından denetlenmesi gereken nesnel bir nitelik olarak görmüşlerdir çoğu kez. Bu görüşe uygun olarak, bir «sapkın kişilik» bulunduğunu varsaymışlar ve çabalarını, onun özelliklerini bulgulamaya ve gelişmesini açıklamaya yöneltmişlerdir. Bu alandaki bulgularına dayanarak, sapkın kişiliği uyumluluğa zorlayacak çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Cinsel sapkınlığa yüzyıllar boyunca kabul gören tek yaklaşım bu idi. Arasıra, bunun üslubu ya da vurgulanan sapkınlıklar değişmekle birlikte, sonuçlar her zaman şaşılacak ölçüde benzer idi.

Egemen toplumsal iktidarın dinsel içerikli olduğu ortaçağlarda sorun, temelde dinsel ve ahlaksal deyimlerle dile getiriliyordu. Böylece, cinsel uyumculuk ile cinsel sapkınlık arasındaki fark, doğru yol ile günah arasındaki fark olarak görülüyordu. Cinsel sapkınların içine şeytan ya da kötü bir ruh girmişti. Bunlar, yalnızca dua ederek ve tövbekâr olarak «normal» insanlara dönüşebilirlerdi. Cinsel sapkınlığı denetleyebilmek için, toplumun daha fazla papaz ve kiliseye gereksinmesi vardı. (Bunun ussal sonucu olarak cinsel uyumculuk en iyi bir «kilise devleti»nde sağlanabilirdi.)

Modern çağın başlamasıyla birlikte, kilise iktidarını giderek laik makamlara bıraktı ve böylece sorun, temelde yasal deyimlerle dile getirilmeye başlandı.

Cinsel uyumculuk ile cinsel sapkınlıklar arasındaki ayrım, artık yasalara uyma ve suç arasındaki ayrım olarak görülüyordu. Cinsel sapkınlar «suçlu tipler» idi. Bunlar ancak ceza ve ıslah ile «normal» insanlara dönüştürülebilirdi. Cinsel sapkınlığı denetim altına alabilmek için toplumun daha çok polise ve hapishaneye gereksinmesi vardı. (Bunun ussal sonucu olarak, cinsel uyumculuk en iyi biçimde bir «polis devleti»nde sağlanabilirdi.)

Sonunda, 19 ve 20. yüzyıllarda siyasal otoriteye güven azalırken, bilime duyulan saygı arttı. Sonuç olarak sorun, temel tıbbi terimlerle tartışılmaya başlandı. Cinsel uyumculuk ile cinsel sapkınlık arasındaki ayrım, ruh sağlığı ile ruh hastalığı arasındaki ayrım olarak görüldü. Cinsel sapkınlar «psikopatlar» idi. Bunlar ancak psikiyatrik tedaviyle «normal» insanlara dönüşebilirlerdi. Cinsel sapkınlığı denetim altında tutabilmek için toplumun daha çok psikiyatriste ve akıl hastanesine gereksinimi vardı. (Bunun ussal sonucu olarak, cinsel uyumculuk en iyi bir «terapatik devlet»te sağlanabilirdi.)

Bu durumların her birinde aynı temel ideolojinin geçerli olduğunu göre-

biliriz: Varolan cinsel normlar üzerine kafa yorulamaz. Cinsel sapkınlık hoşgörülemez. Sapkın, sapkın davranışta bulunma hakkına sahip değildir. Suçluları yola getirmek ve cinsel uyumculuğu evrenselleştirmek için özel yetkilerle donatılmış özel toplumsal sözcüler ve kurumlar gerekmektedir. Genelinde insanlar «en iyi» cinsel davranışlara ancak bir tür totaliter denetim altında ulaşacaklar ve bunu koruyabileceklerdir.

İkinci bir gözlem yapmak da yerinde olur. Cinsel davranışın toplumsal denetimi, «Tanrı», «yasal düzen», ya da «tıp bilimi» adına yapılabilir. Ama hangi gerekçeye dayanırsa dayansın, bu, nesnel yansızlıkla ve «doğal» olarak sunulmalıdır. Toplumlar bunun gerçekte, bir insan grubunun başka bir insan grubu tarafından denetim altına alınması olduğunu itiraf etmekten hoşlanmazlar. Düzenlemenin toplumsal ve aslında siyasal olan yönü pek tartışılmaz ve dinsel, yasal ve tıbbi maske altında gizlenir.

Ancak sapkınlık sorununu anlamak isteyen biri, olaya çok daha geniş bir açıdan bakmak zorundadır. Sapkın birey ve onun kabul edilebilir türden «normal» bir kişiye dönüştürülmesi üzerine dikkatleri toplamak yeterli değildir. Bu dönüşümün yapılması için direten ve zaten onu peşinen sapkın olarak tanımlamış olanların incelenmesi gerekir. Gerçekten de böyle bir incelemede çoğu kez görülebileceği gibi, uyumu çoğunluğun haklılığını, saygınlığını ya da ruh sağlığını geniş ölçüde besleyen ve doğrulayan şey; günahkârlar, suçlular ve ruh hastalarının görünür varlığıdır. Bunlar, gereksinim duyulan «uyarıcı örnekler»i sağlamakta ve böylece nüfusun geri kalan kısmında toplumsal yakınlık ve denge kurulmaktadır. Bunların varlığı, aynı zamanda olumsuz yoldan, toplumun egemen değerlerini doğrular: Tanrıtanımazların varlığı dinin önemini vurgular, yasa tanımazların varlığı, yasaların ve düzenin önemini vurgular. Aklı yerinde olmayan insanların varlığı, psikiyatrinin önemini vurgular.

Öyleyse, sapkınlık ve uyumculuk birbirini desteklemekte ve ortak bir kaynaktan fışkırmaktadır. Sapkınlığın belli kişilerde kendiliğinden doğduğu ve toplumun da buna ilişkin bir tür eyleme zorlandığı görüşü, dar bir görüştür.

Toplumların, belli ölçüde sapkınlık yaratacak ve bunların yardımıyla seçilmiş belli normları geçerli kılacak biçimde kendi kendilerini örgütledikleri söylemek daha doğru olur. Yani diyebiliriz ki, toplumlar hem kendi sapkınlıklarını hem de kendi uyumculuklarını öğretir; aynca sapkınlığın bazı kişilerde nesnel olarak varolduğunu ve bizatihi sapkın bir kişiyi ya da bizatihi

sapkın bir eylem olabileceğini düşünmek, sorunu fazla basitleştirmek olur. Sapkınlık, kişilerin bir özelliği ya da onların davranışlarının niteliği değildir. Tersine, sapkınlık insanların etkileşiminin bir sonucudur. Toplumsal ilişkilerle yaratılır, sürdürülür ve yok edilir. Kısacası, sapkınlığı bir toplumsal rol olarak tanımlamak en doğrusudur.

Erkekler ve kadınlar, ya başkaları ya da kendileri tarafından sapkın olarak etiketlendirildiklerinde sapkın olurlar. Örneğin, bir kişinin dinsel inançları, resmi dinsel yetkililer tarafından yalnız ve tehlikeli bulunduğunda kâfir olur. Sonuçta bu yetkililer onu afaroz ederler ve eğer güçleri varsa zor kullanarak sustururlar. Öte yandan, bir kişinin eyleminin yasaya aykırı olduğu yetkililer tarafından anlaşılırsa, o kişi suçlu olur. Nihayet, bir kişi, davranışlarının ruh sağlığına aykırılık gösterdiği resmen anlaşıldığı zaman ruh hastasıdır. Ondan sonra psikiyatrik makamlar onu hasta ilan ederek tedaviye koyulurlar.

Aynı ölçütlere göre, erkekler ve kadınlar, başkaları ya da kendileri tarafından sapkın diye etiketlendirildikleri zaman sapkınlıktan çıkarlar. Örneğin, küfürlerini geri alarak ve tövbekâr olarak, cezalarını çekerek ve suç işlemekten vazgeçerek ve ruh hastalığından kurtularak yetkili makamların isteğini yerine getirirler. Sonuçta, «kâfir», «suçlu» ve «ruh hastası» etiketleri resmen sökülüp atılır. Artık eski sapkınlar, uyumcu çoğunluğa katılır. Kilise de bağrına basar bunları, ya da toplum saygın kişiler olarak benimser, böylece sağlıklılar dünyasına katılırlar.

Özüne indirgendiğinde, uyumculuk ve sapkınlık arasındaki ilişki budur. Ancak uygulamada bazı ek etmenler durumu karıştırır. Bunlardan birine az önce kısaca değindik:

İnsanların kendi kendilerini sapkın olarak etiketlendirmeleri, yani kendi istemleriyle inançlarının küfür olduğunu itiraf etmeleri, işledikleri suçu itiraf etmeleri ya da bir ruh hastalığı için tedavi edilmeyi istemeleri sık sık görülür. Bazı durumlarda da tam tersine, kendilerine yükletilmek istenen sapkın rolü reddederler. Bunun korkunç bir yanlış olduğunu söylerler. Böylece afaroz edildikten sonra bile iddia eder, hapishanede bile masum olduklarını ileri sürer, akıl hastanesinde bile aklı başında kişiler olduklarını ısrarla söyleyebilir, ya da yükletilmek istenen sapkın rolünü başka bir nedenle reddederler: Resmi standartları çiğnediklerini kabul etmekle birlikte, bunların yasadışı ve geçersiz olduklarını ilan ederler. Böylece, geleneksel dinsel inançların batıl, ceza yasasının adaletsiz, teşhis yöntemlerinin bilimdışı olduğu ileri sürülebilir.

Yetkili makamlara gelince, onlar da bazen, belirli bir kişinin sapkınlığını onaylamaya çekinebilirler. Davranışları tümüyle gelenekdışı olmasına karşın, bunda olağandışı bir şey görmeyi reddedebilirler. Ya da, kendisi sapkın olmakta diretmesine karşın, arzusu hilafına onu hatalı ilan edebilirler. Ek olarak, bir kişinin üzerindeki sapkın etiketi başka iki yolla da olabilir: Birincisi, işgüzar sorgu görevlilerinin, rüşvet yiyen yargıçların ya da bilgisiz doktorların bir hata işlemiş olduğunu kabul edebilirler. Böylece «kâfir» diye yakılan bir kişi daha sonra aziz olarak ilan edilebilir, bir suçlu aklanabilir ve bir ruh hastası hatalı bir teşhisin şanssız bir kurbanı olarak taburcu edilebilir. İkincisi de, yetkililer, dogmalarında reform yapmaya, yasalarını yürürlükten kaldırmaya ya da psikiyatrik sınıflama sistemlerini gözden geçirmeye karar verebilirler. Bu durumların hiçbirinde sapkın, davranışını değiştirmediği halde tekrar uyumcu hale gelebilir.

Bütün bunlar, önemli bir başka noktayı ortaya çıkarıyor: Resmi standartları çiğneyen herkes sapkın diye etiketlendirilmiyor ve sapkın diye etiketlenen herkes resmi standartları çiğnemiyor. İmansızların tümü kilisenin dikkatini çekmiyor. Yasa çiğneyicilerin tümü yakalanıp hüküm giymiyor ve şaşırtıcı davranışlarda bulunanların tümü, soluğu psikiyatristin karşısında almıyor. Tersine, uyumcu olmayan bu kişilerin tümü, çevreleri tarafından az çok «normal» sayılıyor. Öte yandan, tümüyle «normal» olan kişilerin yanlış kanıtlara dayanarak kâfir, suçlu ya da deli rollerine itilmesi de pekâlâ olasıdır. Bu kişiler, biçilen rolü kabul ya da reddedebilirler ama her iki durumda da sapkınlıkları yadsınamaz bir olgu haline gelir ve sonuçlarına katlanmaya başlarlar. Belki hâlâ gerçek inançlarını yitirmemiş olabilirler. Ama yine de sapkındırlar. Belki gerçekten de yasaları çiğnememişlerdir ama yine de sapkındırlar; belki gerçekten «delilik» etmemişlerdir, ama yine de sapkındırlar.

Bu gözlemlerin ışığında, çağımızda sapkınlığı inceleyenler bakış açılarını çoktan genişletmişler ve sapkınlığın toplumsal içeriğini bütünüyle göz önüne almaya başlamışlardır. Yalnızca bireydeki sapkın davranışın kökenlerini merak etmekle kalmayıp, şu soruları soruyorlar şimdi: Belli kişiler, niçin ve nasıl toplumdan dışlanarak sapkın rolüne itiliyorlar? Bu kişiler kendilerine biçilen role nasıl tepki gösteriyorlar? Toplum buna nasıl tepki gösteriyor?

İnsanlar, sapkın rolünü hangi koşullarda red ya da kabul edebilirler? Toplum etmeninin, sapkın kişi için yararları ve zararları nelerdir? Öteki insanlar için yarar ve zararları nelerdir?

Kitabımızda bütün bu soruları olanca derinliği ile incelemek olanaksızdır kuşkusuz. Bunların karmaşıklığını anlamamız yeter. Amacımız sınırlı olduğu için kısa ve yüzeysel bir betimleme ile yetineceğiz. Bu yüzden de son bir noktayı vurgulayarak tartışmamızı kısa kesiyoruz. İnsanların, bir kez kendileri ya da başkaları tarafından sapkın olarak etiketlenmesi benimsenmeyegörsün, bu kişilerin, kendi toplumlarının özellikleri içinde bu rolün algılandığı biçimde sapkın rolünü oynamaktan başka seçenekleri kalmaz. Gerçekte bu kişiler çoğu kez sapkınlığı tam bir kariyer haline getirerek öteki sapkın arkadaşları ile birlikte özel sapkın alt kültürünü oluşturuyorlar. Böylece, örneğin bir münkir, yeni bir dinsel mezhebin tanınmış önderi olabilir: bir suçlu, profesyonelleşerek yeraltı dünyasına katılabilir ya da bir akıl hastası, «çılgınlığını» gözler önüne sererek bireysel izdeşlik kazanabilir. Bu sapkın alt kültürler, eninde sonunda kendi sapkınlarını yaratıyor ve bunlar da kendi alt kültürlerini oluşturabiliyor ve bu süreç devam ediyor.

Bütün bunların özellikle cinsel sapkınlıkla ilgisi nedir? İlk örneklerimize dönersek, bu soruyu en özlü biçimde şöyle yanıtlayabiliriz. Viktorya çağında orgazma ulaşan ve cinsel istek gösteren kadınların, çoğu kez hasta ve günahkâr sayıldığını ve gerek papazlar, gerekse psikiyatristler tarafından kurtarılmaya çalışıldığını görmüştük. Bu kadınlar, yalnızca şehvetli diye ahlaki açıdan yerilmekle kalmıyor, eğer mastürbasyon yaptıkları anlaşılır ise «mastürbasyon deliliği»nden kurtarmak için tıbbi tedaviye alınıyorlardı. Eğer kocalarının cinsel başarısından hoşnut değillerse, «nimfomani» ya da «erotomani» tedavisine alınıyorlardı. Bu tedavilerde şaşırtıcı aşırılıklara gidildiği, klitoridektomi yapıldığı (klitorisin alınması), hatta daha radikal cerrahi müdahalelere gidildiği oluyordu. Eğer hastalar tedavi sonucu iyileştirilemezse, ya «hafifmeşrep kadın» ya da «tımarhanelik deli» olarak sapkın bir statüye zorlanıyorlardı.

Ne var ki, orgazma ulaşan kadınların hepsi bu akıbete uğramıyorlardı. Eğer durumları fark edilmezse ya da kocaları buna dayanabilirse, sapkın olarak etiketlenmiyor ve oldukça normal bir yaşam sürüyorlardı. Dinsel ve psikolojik görüşler nihayet değiştiğinde ve orgazma ulaşmaya çok eğilimli kadınlar bile normal sayıldığında, kadınlarda aşırı cinsel istek sorunu bütünüyle ortadan kalkmaktadır. Gerçekte durum bu arada neredeyse tersine dönmüş ve artık orgazma ulaşamayan kadınlar suçluluk duymaya itilmiştir. Böylece yine bazıları tedavi için psikiyatristin yolunu tutmakta ve hatta

daha «etkin» mastürbasyon için dersler almaktadırlar. Öte yandan, eğer gerçekten iffetli bir yaşam yeğliyor ya da kocaları, onların orgazma ulaşmamalarını yeğliyorsa, sapkın olarak nitelendirilmeleri tehlikesi pek yoktur.

Eşcinsel erkek örneği daha da öğreticidir. Kitabımızda daha önce de gördüğümüz gibi, eşcinselliği sorun etmeyen toplumlar vardır. Bu toplumlarda eşcinsel davranışlar hoş görülmekte, hatta özendirilmekte ama hiçbir «eşcinsel»e de rastlanmamaktadır. Bizim toplumumuzda da eşcinsel için özel bir rol ayrıldığını ve bazı insanların bu rolü az çok keyfi olarak benimsediklerini görmüştük. Kinsey'in sınıflandırma ölçeği, karşıcinsellerle eşcinsellerin kesin çizgilerle ayrılmadığını, birbirini dışlamadıklarını ve bu olgunun kalıcı olmadığını göstermiştir. Bu yüzden de herhangi bir kişinin eşcinsel olup olmadığı sorusuna nesnel bir yanıt verilemez ve yanıt ancak toplumsal etkileşim yoluyla belirlenir. Örneğin bir tek eşcinsel eylemde yakalanan bir asker ömür boyu sapkın bir kariyer sürmeye itilirken, genç bir erkek fahişe kendini karşıcinsel sayabilir ve toplum da onu öyle benimseyebilir. Bu kişi eşcinsel eylemlerini salt para için yaptığından, bunlar «gerçek sayılmamaktadır». Eğer polis tarafından yakalanmazsa, eninde sonunda evlenerek «normal» bir aile babası sayılabilir. (Ayrıntılar için «Eşcinsel Birleşme» bölümünün girişine bakınız.)

Ne var ki, bir erkek eşcinsel diye etiketlenmişse, yani kendini «eşcinsel», «ibn...» ya da «homo» saymaya ve herkes tarafından da böyle sayılmaya başlanmışsa, rolünü herkesin beklediği gibi oynar. Bu beklentilerin farklı toplumlarda ve farklı durumlarda değişik olacağını söylememiz bile gerekmez. Bazen eşcinsel rolü tümüyle olumludur: Bir şaman ya mübarek bir adam (belli «ilkel» kültürlerde olduğu gibi), ya da örnek bir yurttaş sayılabilir (Melji öncesi Japonya'da olduğu gibi). İnce ruhlu bir dahi de sayılabilir (bazen batı folklorunda olduğu gibi). Başka zamanlarda ise bu rol tümüyle olumsuzdur. Ortaçağ Avrupa'sında olduğu gibi bir münkir, bugün ABD'nin kimi eyaletlerinde olduğu gibi bir suçlu, ya da yine bugün ABD'nin kimi eyaletlerinde olduğu gibi «psikopat» sayılabilir. Ayrıca, aynı toplum içinde bile eşcinsel rolünün olumlu ya da olumsuz niteliğinin değiştiği unutulmamalıdır. Yani insanlar bu rolü terketmeden anlamını tersine çevirebilmektedirler. Böylece, bir toplumda eşcinseller farklı görülmeye devam edilirken, yine de kendileri hakkındaki ahlaksal değerlendirme değişebilir. Bizzat eşcinseller için de geçerlidir bu. Örneğin, kamuoyunun istediği gibi kendilerini «kötü»

kişiler sayarak bu yüzden sorumsuz davranabilirler. Ancak vicdani yargı olarak «eşcinsellik iyidir» sonucuna vardıktan sonra, sorumlu yurttaş davranışına girebilirler. (Eşcinsel alt kültürü hakkında da aynı gözlemler yapılabilir.) Eşcinselliği sorun etmeyen toplumlarda ne «eşcinseller» ne de bir «homo alt kültürü» bulunmaz. ABD'de ise her ikisi de bulunmaktadır. Gerçekten de Amerikan homo alt kültürünün bizzat kendisi de, örneğin «teyzeler ve çıtkırıldımlar», «uzatmalı kraliçeler», «fahişeler», «bisikletliler ve deliler takımı» gibisinden birkaç ikinci derecede alt kültüre bölünüyor. Bütün bu gruplar kendilerine özgü toplumsal ve cinsel biçimlerini geliştiriyorlar. Buna karşın son yıllarda tümü de bazı ortak değişikliklere uğramıştır. Geçmişte genellikle ketum, kuşkulu, hoşgörüsüz ve dışlayıcı olmalarına karşın, bugün daha rahat ve açık hale gelmiştir. Üstelik artık onlara yeni, övünçlü ve liberal homo alt kültürleri katılmıştır. Bunlar arasında homo kurtuluş grupları, homo öğrenci birlikleri, homo spor kulüpleri, homo kiliseleri, homo siyasal gruplar ve homo meslek kuruluşları bulunmaktadır.

Bu ve öteki gelişmelerin sonunda, eşcinsellerin hem kendileri hem de kamuoyu katında, görüntüsü çok düzelmiştir. Giderek daha çok sayıda kişi eşcinsel rolünün içsel ya da kalıcı olmadığını anlamaya başlıyor. Çeşitli toplumsal baskılar altında edinilen özellikler dışında, eşcinsellerin cinsel yönelimlerinden başka bir ortak yanları yoktur. ABD'de eşcinsel sapkınlık yaratan sapkınlıklar böylece kırılmaktadır. En azından, geleneksel stratejilerden bazıları artık başarılı olamamaktadır. Örneğin, eşcinselliğin nedenlerinin psikiyatrik yöntemle araştırılmasının nesnel bir bilimsel çalışma olmadığı artık kabul edilmeye başlanmıştır. Bu anlayış, gerçekte eşcinsellerin denetim altına alınması için yeni mazeretler bulma ve yeni yöntemler geliştirme çabasından başka bir şey değildi. İşin aslına bakılırsa, eşcinselliğin nedenlerini araştıran bir psikiyatrist, Protestanlığın nedenlerini araştıran bir Katolik engizisyon yargıcına oldukça benziyordu. Kuramsal bilgi sağlamak isteyen nesnel bir gözlemci değil, bir sapıncı ezip yoketmeye çalışan, kurulu düzenden yana bir ajandı. Üstelik, tıpkı Protestanlık gibi eşcinselliğin de belli bir nedenler grubu olmadığı anlaşılmıştır artık. Bu iki olayın bizzat kendilerine parmak basmak hemen hemen olanaksızdır, çünkü gerek Protestanlar gerekse eşcinseller, çeşit çeşit ve boy boydur. Son yargıda, dinsel ve cinsel sapmaların tek başlarına incelenmesinde yarar olmadığı anlaşılmaktadır. Bunlar dinsel ve cinsel Ortodoksluğun doğal ürünleridir.

Bundan bütün cinsel standartların eşit olduğu ya da tümünün birden terkedilmesi gerektiği anlamı çıkarılabilir mi? Sapkınlık yalnızca onu görenin gözünde midir? Her şey belirsiz midir? Kesin cinsel ölçütler hiç mi yoktur? İnsanları cinsel ahlaksızlık nedeniyle kınamaktan, cinsel suçlar nedeniyle cezalandırmaktan ya da cinsel sorunlar nedeniyle tedavi etmekten vaz geçmeli miyiz? Elbette hayır. Bütün bunları yapmak hem hakkımız hem de görevimizdir. Her şey bir yana, çatışma ve mutsuzluğa yol açan ciddi cinsel uyumsuzluk örneklerini hemen her gün görüyor ya da işitiyoruz. Bu örneklerin kimilerinde cinsel saldırganlığın çeşitli biçimlerine karşı korunma isteyen kurbanlar, kimilerinde ise insanı kötürümleştirici cinsel çekingenliklerden, zorlamalardan ya da yıkıcı eğilimlerden muzdarip ve profesyonel yardım isteyen kişiler vardır. Bunlardan ne ilki ne de ikincisi uzun bir süre yok sayılamaz. Hiçbir toplum belli cinsel idealleri olmadan yaşayamaz. Bu standartların uygulanması ve bu ideallere yönelinmesi, bu ideallerin amaçlanması, bir toplumun ahlaksal değerinin doğrudan yansımasıdır.

Ama aynı nedenle her toplumun yaşadığı deneyimlerin ışığında, cinsel deneyimlerin tekrar tekrar incelenmesi gerekir. Bir toplum, cinsel değerlerinin sorumluluğunu açıkça yüklenmeli, bir «doğal düzen» kuruntusu ardına saklanmamalıdır. Tarihsel ve karşılaştırmalı kültürel incelemeler cinsel şiddet ve mutsuzluğun çoğu kez doğrudan doğruya gerçekdışı, usdışı ve gereksiz toplumsal düzenlemelerden kaynaklandığını açıkça gösteriyor. Bizim uygarlığımızın bu konuda çok sefil bir geçmişi olduğu kesindir. Avrupa ve Amerika'da, cinsel sapkınlık tarihi resmi iki yüzlülüğün, zulmün ve bağnazlığın dehşet verici örnekleriyle doludur ve hepimizin önünde çok hüzün verici bir ders olarak durmaktadır.

Bundan sonraki sayfalarda, cinsel davranış üzerine Batının geleneksel, dinsel, yasal ve tıbbi standartları ayrıntılı olarak incelenecektir. Ortaya çıkan cinsel sapkınlık biçimleri ve bunlarla başa çıkmak için geliştirilen çeşitli yöntemler de uzun uzadıya tartışılacaktır. Başka kültürlerle birkaç aydınlatıcı karşılaştırmaya, gözleme de gidilecektir. Metin, kolayca anlaşılması bakımından üç bölümde düzenlenmiştir.

«DOĞAL» - «DOĞALDIŞI»

Dinsel ve ahlaksal sorunlar gibi, cinsel normların çiğnendiği yerlerde, cinsel uyumculuk ve sapkınlık, doğruluk ve günah olarak görülür. Cinsel davranışa «uyum halinde», «uygun» «ahlaken yerinde» ve «doğal» gibi tanımlar verilirken, sapkın davranış da «uygun olmayan», «ahlaksız» ve «doğaldışı» diye adlandırılır.

Özellikle «doğal» ve «doğaldışı» sözcükleri, doğanın bahşettiklerinin her zaman salt edeplilik ya da ahlaklılıktan çok daha etkin olması nedeniyle, oldukça yaygın bir biçimde kullanılır ahlakçılar arasında. Doğa, insanın saçma istek ve kaprisleriyle karşılaşmaz görünür. Bu nedenle, doğa, gerçekten nesnel bir otorite, doğru ve yanlış sorularda başvurulabilecek yanılmaz bir yargıç olarak görülebilir. Doğal bir ahlaklılığın değiştirilemez, sonsuz, evrensel geçerlilikte olduğu ileri sürülebilir. Aynı nedenle, ahlak yargılarını doğa üzerine temellendirenler, kişisel eğilimlerinden uzak olduklarını düşleyebilirler. Onlara göre, yaşamamız gereken kuralları doğanın ta kendisi biçimlendirir. Doğanın yönelimleri doğru aklın yardımıyla bulunabilir ve biz insanlar bir kez onları bulduk mu, izlemeye zorlanırız. Ahlaksal olan şeyler yalnızca doğal olan davranışlardır. Bununla birlikte, bu kanıt doğa ve ahlaklılığın her ikisinin de yanlış bir temele dayanmasından kaynaklanır. Doğa yönelimlere sahip değildir ve bizim kişi olarak değerlerimizden sorumlu olduğumuzu yadsımakta ahlaklılık yoktur. Doğanın efendisi insandır ve onu kendi değişken çıkarlarına göre biçimlendirir. Buna göre insan uygun gördüğü doğal olayları özendirir ya da önler ve başka birine karşı koymak için de doğanın tek bir yasasını uygular sürekli. Gerçekte onun yaşamı büyük ölçüde doğanın işleyişini sürdürmesi için karşı çıkmak zorunda olduğu şeylere bağlıdır. Eğer insanlar yalnızca «doğal olanı» benimserse, sonunda sabun ve suyu istemeyerek tüm bedeni iltihaplı yaralarla kaplanan, ayrıksı aziz Simon Stylites gibi yok olacaktır. Yarasının üstünde kaynaşan kurtçuklardan yere düşenleri alıp eski yerine koyarken şunları söylüyordu Aziz Simon: «Tanrının size verdiğini yiyiniz!»

Şükür ki, çoğu insan bu aşırı dindarlık örneğini izlemeyecek denli akıllı. Böyleleri insanın ilerlemesinin her zaman doğayı 'olduğu gibi' izlenmemesi gerektiğine bağlı olduğunu biliyorlar. İnsanın tarihi, doğanın dönüşümünün

tarihidir. Özcesi, uygarlaşmış yaratık olana değin kendi yaptığı bir dünyada yaşar insanoğlu.

Normal Anormal?

Bu eski Yunan Vazo resmi İsa'dan önce 6. Yüzyıla, Yunanistan'da «Altın Çağın» başlama dönemine aittir. Burada cinsel ilişki biçimlerini deneyen beş kişi daha sonra, geç dönemlerde Hıristiyan Teologlar ve Psikiyatrlar tarafından «anormal» ya da «sapık» olarak yorumlanmıştır. Soldaki iki erkek anal ilişkiye başlamak üzereler, ortadaki adam çift bir «olisbos»u (suni bir penis ya da «Dildo») kadının Vaginasına sokmaktadır, sağdaki kadın ve erkek oral ilişki yapmaktadırlar.

Bu insan yapısı dünyanın önemli bir parçası, insan davranışını belirleyen ahlaksal değerler sistemidir. Birçok eski ve yeni cinsel ahlaklılıkları sınadığımız zaman bu özellikler daha açık bir biçimde görülür. Hepimizin bildiği gibi, Yahudi - Hıristiyan kültürü seksin doğasının üretimsel olduğuna ve bu amacı güçlendirmeyen herhangi bir cinsel davranışın bundan ötürü «doğal olmadığına» inanmıştır, bunca zaman. Dinsel dogmalar, yaygın mitler, gelenekler, tutumlar, sivil-cezai yasalar ve dilimiz pek güzel bir biçimde yansıtır bu inancı. Örneğin, insanın cinsel organlarını genital organlar (Latince döllenme organları) ya da «üreme sistemi» olarak belirlediğimizde, onların döllenmeden ileri gelen doğal işlevlerini belirtmiş oluruz. Bununla birlikte, cinsel organların daha başka birçok özellikleri bulunduğundan, bu bakış oldukça seçmeci bir anlayışı yansıtmış olur. (Bkz. «Erkek Cinsel Organları» ve «Kadın Cinsel Organları».) Kuşkusuz bilimadamları bu olgunun bilincindedirler ve bu terimleri öyle uluorta, olur olmaz yerde kullanmaktan kaçınırlar. Bununla birlikte, bazen bilimadamları dışındakiler, uygun organlara «uy-

gun» işlevler üretmeye çalışmakta ısrar ediyorlar. Bu anlayışa göre, Tanrı, doğa, ve akıl, üreme organlarının başka herhangi bir amaç için kullanılmasını yasaklıyor. Ancak ağız, diş, dil ve boğazın hep birlikte «gıda ya da beslenme sistemi» olarak tanımlanması pek anlamlı olacağa benziyor. Çünkü bu anlayış sürdürüldüğünde, sonraları insanların konuşması, şarkı söylemesi, ıslık çalması ya da öpmesini yasaklamaya değin uzanacaktır.

Aydın dürüstlüğü, böyle önceden tasarlanmış bir sonuca varan, katı, basitleştirilmiş düşüncelerden kendimizi uzak tutmamızı gerektirir. Bunun yerine, doğanın insan vücudunun nasıl kullanılacağını belirlemediği ve bunun her zaman insan iradesince belirlendiği gerçeğini koymalıyız. İnsan ağzını yalnız yemek yemek için değil, aynı zamanda konuşmak, şarkı söylemek, öpmek, sigara içmek, çalgı çalmak için, bacaklarını yürümek, koşmak, atlamak, zıplamak, tırmanmak, seksek oynamak ve tango yapmak için, cinsel organlarını da üreme ve aynı zamanda zevk almak ve eşine zevk vermek için kullanabilir.

Bu kullanışların herhangi biri kişiye göre «doğal» ya da «doğal değildir». Doğada değişiklik yapmak ya da yetkinleştirmek insanın bir parçasıdır. Üstelik kültürün de temelidir bu. İnsanlar günümüzde saçlarının ya da tırnaklarının «doğal olarak» büyümesine izin vermiyor, onları modaya göre kesip boyuyor. Ayrıca yiyeceklerini de doğal olarak, yani çiğ yemeyip pişirerek, ızgara yaparak ya da fırında pişirerek yiyorlar. «Doğal» acılara katlanmak zorunda olmadıklarından, bunları önleyici, yok edici ilaçlar yapıyorlar. Çeşitli bitki ve hayvanları olduğu gibi, yani doğal görünümleri ve biçimleri içinde bırakmayıp, onlardan yeni cinsler ve türler yaratıp yeni meyveler, yeni sığırlar yetiştirmeye girişiyorlar. Doğa, insanın uçmasını amaçlamadığı için ona kanat vermemiş, oysa insanoğlu çok doğal olarak, doğal sorunlarının üstesinden gelmiş; balonu, zeplini, uçağı, roketi ve uzay gemisini keşfederek doğayla ilişkisini bir kez daha göstermiş oluyor.

Özcesi insan kendisi için neyin «doğal» olduğuna yine kendisi karar verir ve ahlak değerlerini de bir başına oluşturur: Sonra da, kendi ahlak anlayışı içine girmeyen ve çevresindeki doğal dünya içinde görülen ahlak değerlerini bir kenara atar. Doğa da değer bakımdan özgürdür gerçekte. Doğanın tercihleri, yönelimi soncul amacı yoktur. Çürüme kadar gelişme, hastalık kadar sağlık, ölüm kadar yaşam da doğaldır. Doğa güneşi yağmuru da, sıcağı da soğuğu da yenebilir ve yenmez bitkileri de kısırlıktan kurtarıcı, gebelik önleyicileri ilaçları da, özcesi buna benzer her durumu sağlıya-

bilir. İnsan aklı bunlar arasında bir seçim yapıp kendi yaşamı için çeşitli ahlak ve ahlaklılık sistemleri yaratır. Şimdiye değin bu sistemler doğada sunulmakta olduğundan, insanların sahip olmadığı bir nesnellikle donatılmış görünürler. Bununla birlikte, bugün bu strateji kabul edilemez. Zaman, kendini bilen bir gerçekle yüzyüze gelmiş bulunuyor: Hepimiz inançlarımızdan ve inançlarımız adına dostlarımıza, insanlara yaptıklarımızdan sorumluyuz.

SEKS VE DİN

Ahlaksal sorunlara binlerce yıl tam anlamıyla dinsel içerikli kararlar getirildi. İnsanlar kimi üstün insan yetkesinden ayrıcalığın ne olduğunu öğrendikleri için doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayırt edebiliyorlardı. Ama ruhlar; Tanrılar ya da Tanrı, belli bir yolda davranılmasını buyurdu, herhangi bir biçimde bu yoldan sapıp başkaldıranlar cezalandırıldı. Özcesi, ahlaklılık ve din bir anlamda özdeşti. Tanrıtanımaz ahlak sistemi ise ancak insanlık tarihinin son çağlarında görüldü, yani uygarlığın bir ürünü olarak ortaya çıktı.

Bununla birlikte, dinsel olsun ya da olmasın, geçmişin çoğu ahlak sistemleri, kendilerini evrensel geçerlilikte sunmaya çabaladılar ve bu yüzden kendilerinin insan etkisinden bağımsız olduğunu ileri sürdüler. Yalnızca kiliseler değil, aynı zamanda otoriter yönetimler de her zaman herhangi bir dolaysız ahlaksal sorumluluğu yükümlenmekte garip bir isteksizlik göstermektedir. Bu güçler, çok özgün olan ahlak ölçütlerini uygulamakta diretirken, bu ölçütleri kendilerine uygulamaya çoğun yanaşmadılar. Dindar ahlakçılar «Tanrının iradesi» ya da «Doğanın yönelimi»ne, Tanrıtanımaz ahlakçılar da tarihin mantığı «diyalektik materyalizmin yasaları» ya da bunlar gibi inanılmaz, karşıkoyulamaz güçlere dikkat çektiler. Bir nedenle sapkınlık ya «günah», «putperestlik», «yoldan çıkma» «günaha girme» gibi dinsel terimlerle, ya da «hainlik», «tepkisel davranış», «öznelcilik» ve «burjuva yozlaşması» gibi bu dünyaya özgü terimlerle tanımlandı. Sapkın kişilerin itirafta bulunması ya da herkesin gözü önünde özeleştiri yapması gerekirdi. Her iki durum sonucunda da bu kişiler yeniden eğitiliyor ve kimi resmi dogmalar uğruna kişisel ilgilerini kesmeye zorlanıyordu.

Genel ahlak üzerine söylediğimiz cinsel ahlak için de geçerlidir kuşkusuz. Burada da yine, dindar olsun. Tanrıtanımaz olsun, her iki uçta insan, eylemlerini onların zevk, doyum ya da mutluluk gibi «öznel» etkilerine göre

değil de, ilgili eylemlerin iddia edilen «nesnel» karekterine göre yargıladı. Cinsel davranışın kimi yüce deneyüstü (transendental, aşkıncı) yasaya uyması gerekirdi. Bu yasa kimileyln yardımsever, hoşgörülü, esnek ve sekse yaklaşımı açısından olumlu, kimileyin ise baskıcı, dar, katı ve sekse yaklaşımı açısından olumsuzdu. İlk yaklaşımda insanların büyük çoğunluğu cinsel doyuma erdi. İkinci örnekte ise yalnız küçük bir azınlık bu doyuma kavuşabiliyordu. Geri kalanların tümü cinsel bakımlardan çeşitli düzeylerde engellenmiş olarak kaldı. Sonuçta, yaşamları oldukça tiksinç, sıkıcı ve acımasızcaydı. Aynı zamanda kendi içlerinde mutsuz, başkalarına karşı da hoşgörüsüzdüler. Kimi toplumların kendi üyelerini cinsel çileciliğe zorlarken, başkalarına neden böyle davranmadıklarını çözemiyoruz. Friedrich Engels, Sigmund Freud ve Wilhelm Reich gibi yazarlar «Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni», «Uygarlık ve Hoşnutsuzlukları» ve «Cinsel Ahlakın Boygöstermesi» adlı yapıtlarında, uzak geçmişte insan tarihi her nasılsa «yanlış bir yola sapıldığında» cinsel bastırmanın nedenlerini bulmaya çabalarken farklı kuramlar ileri sürdüler. Bununla birlikte, bunlar oldukça parlak kuramlar olmasına karşın, sorunların çoğunu çözümlemeden bırakıyor. Günümüzde yalnız tek bir şeyden emin olabiliriz: Cinsel ahlakı yaratan insanın ta kendisidir ve bu yüzden kendi iyiliğini tehdit etmeye başladığı zaman doğal olarak onu değiştirme hakkı da yine kendi elindedir. Gerçekte, koşullara göre bu hak onun ahlaksal görevi haline gelebilir.

Aşağıdaki sayfalarda, geçmişte ve günümüzde görülen çeşitli dinlerin bu alandaki öğretileri özetleniyor. Bununla birlikte çağcıl, dinci olmayan ahlak sistemlerinin de cinsel tutumlarda çeşitlilik gösterdiği anımsanmalıdır.

Tarihsel Zemin

Batı uygarlığının kökleri antik çağlara değin uzanır. Gerçekte ayrımında olalım ya da olmayalım, günümüzün ahlak değerleri yüzyıllardır akıp giden zaman içinde olayları, koşulları ve ortak deneyimleri yansıtır. Örneğin, eski pagan döneminden Yahudiliğe ve Hıristiyanlığa varıncaya dek, cinsel ahlak çok çeşitli dinsel inançlarca etkilenegelmektedir. Bu etki yalnızca doğrudan ve açık bir biçimde değil, aynı zamanda dolaylı, sıkça, ince ve gizlice görülüyordu. Birçok örnekte görüldüğü gibi, inançlar zayıflayıp değiştikten sonra bile etki göstermekte diretiyordu. Bu nedenle, kimi önemli Batı dinlerine ve özellikle insanın cinsel davranışı üzerine ortaya koydukları öğretilere, en azından şöyle bir göz atmak yerinde olacak.

Eski Yunan ve Roma

Genel olarak konuşursak, eski Avrupa uygarlıklarının sekse karşı çok olumlu bir biçimde yaklaştıklarını söyleyebiliriz. Oysa şimdi irdeleyeceğimiz anlamda, Kuzey Avrupa uygarlıklarını atlayıp, Batı ahlak anlayışını uzun zamandır etkisi altında tuttuğu için Akdeniz Bölgesinde görülen uygarlıklar üzerinde yoğunlaşabiliriz.

EROS'UN KUCAKLAYIŞI

Yunanlılar, tüm cinsel isteklerin, gençlik, oyun ve güçlülük Tanrısı Eros'tan esinlendiğine inandılar. Onun kucaklayışına direnmek salt boşa gitmekle kalmayacak, aynı zamanda kutsal bir şeye saygısızlık olarak kabul edilecekti.

Eski Yunan'da yaşamın temel güçlerinden biri olarak görülürdü seks; olgudan çıkışla, tüm cinsel tepkilerin iyi bir şey olduğu kabul edilirdi. Gerçekten de çeşitli Tanrılar, ayrıca bereket, güzellik ve cinsel zevk Tanrıçalarına görkemli törenlerle, özel biçimde, özel tapınaklarda tapınılırdı. Yunanlılar aynı zamanda tüm Tanrılarının seks yaşamlarına gerçek bir güç ve çeşitlilik verdiklerine inanırlardı. Bu nedenle Yunanlılar, bu gücü o Tanrısal örneği izleyen ölümlüler için uygun bulurlardı.

Öte yandan, Yunanlılar cinsel perhize öylesine az ilgi gösteriyorlardı ki, bu nedenle dillerinde iffet, fazilet gibi kavramları karşılayacak bir sözcük bile yoktu. Bu kavramlar yerine «hazcılık», yani tanımlarının tümünde cinsel zevk anlamına gelen «hedone» sözcüğünü kullandılar. Bununla birlikte, eski Yunan'da hazcılık, «hedonizm» kesinlikle cinsel izin için bir buyruk, bir reçete anlamına geliyordu. Hazcılık, yaşamın oldukça hoş bir eğlencesi, insan bedeninin ve özellikle cinsel işlevselliğin vazgeçilmez bir öğesiydi. Zevk akıldan ayrı değildir ve onunla uyum içindedir her zaman. Beden, taşıdığı ruh uğruna asla cezalandırılmaz ya da ölme noktasına değin aç bırakılmazdı. Yunanlılar ölümden sonra bir yaşamın varolacağına inanmadıklarından, bu dünyada her anın dolu dolu yaşanmasıyla yükümlü saydılar kendilerini.

Gençlik ve fiziksel güzellik büyük hayranlık uyandırdığı için, gencecik bedenler her zaman giysilere bürünmüyor ve sık sık gururla sergileniyordu. Birçok dinsel tören ve güzellik yarışmalarında çıplak bedenle görünmek olağan bir durumdu. Genç erkekler cimnazyumda çıplak bulunuyor, spor karşılaşmalarında (özellikle olimpiyat oyunlarında) kadın seyirciler olmaksızın çıplak bedenle yarışıyorlardı. Öte yandan, Sparta'da oğlanlar ve kızlar arasındaki güreş karşılaşmalarında bile yarışmacılar çıplaktı. Erkek ve dişi dansçılar, partiler ya da başka türde toplantılarda konukları çıplak vücutla eğlendiriyorlardı. Ayrıca tapınaklar, tiyatrolar, meydanlar ve evler, çıplak erkek ya da kadın yontuları ve resimleriyle süsleniyordu. Cinsel çıplak görünümler olağan karşılanıyor, nitekim çıplak cinsel etkinlikleri konu alan birçok sanat çalışması bunu doğrulayan resimler sunuyordu. Yunanlılar sürekli bir güzellik arıyor ve hiçbir şey gözlerine sağlıklı, genç, çıplak bir insan vücudundan daha güzel görünmüyordu. Yunanlılar erkeğin üstün tutulduğu bir toplumdu ve onun 'altın çağında' güzellik ideali erkekti, kuşkusuz. Erkekler çoğunlukla evlenmeye, bir aileye bakmaya yükümlü olmalarına karşın, eşlerinde romantik bir bağlılık aradılar. Çoğu soylu, duyarlıkları ve tutkulu duygularını evlilik öncesi ve eşcinsel ilişkiler için saklıyordu. Bu

konuda desteği yine dinlerinde buluyorlardı. Zeus ve Apollo gibi Tanrılar ve Herkül gibi yarı tanrıların güzel, genç erkeklere âşık olduklarına inanılırdı. Bu yüce örneklerin birçok Yunanlıya sürekli bir esin kaynağı olduğundan hiç kimsenin kuşkusu olmasın.

Klasik Yunanistan'da aşk ve cinsel istek; gençlik, güçlülük ve önceden bilinemezlik Tanrısı Eros'ta cisimleniyordu. Eros, insanları istediği gibi kullandı; ona karşı herhangi bir direnç yalnız kutsal bir şeye saygısızlık olmayacak, aynı zamanda umutsuz bir çıkıştan öteye gitmeyecekti. Aşkın tüm biçimleri Tanrısal kökenliydi ve bu yüzden ona saygı gösterilmesi gerekirdi. İşte bu temel inanç, Yunanlıların cinsel konularda niçin o denli hoşgörülü olduğunu ve cinsel «sapkınlar»ın da niçin herhangi bir dava konusu olmadıklarını güzelce açıklamış oldu. Herhalde, şu bizim insan cinselliğinin modern, garip görünümlerinin çoğu, gerçekten bilinmiyordu. Örneğin, acı ve haz hiçbir zaman birleşmedi ve böylece cinsel «zalimlik», «kölelik ve disiplin» ve başka bu türden pratikler gelişme şansına sahip olmadı. Özellikle bu son durumuyla Yunanistan, imparatorluk Romasının cinsel gaddarlık ve acımasızlığının yaygın olduğu günlerde keskin bir karşıtlık oluşturuyordu. Sonunda, Romalılar arasında seks, Yunanlılar arasında görülenden çok daha kaba, duygusuz ve bayağı oldu. Bununla birlikte, zenginlerin alışılagelmiş belli yanları bir yana, sekse karşı Roma'da genel tutum oldukça akla uygun ve gerçekçiydi.

Yunanistan'da olduğu gibi, Roma'da da dinsel inançlar temelde bir tarım toplumunun değerlerini yansıtıyordu. Çiftçiler, sığırlarının artması ve iyi ürün almak için dua ederlerdi; zaten en eski dinsel törenleri de bu örneklere koşutluk içerisindeydi. Doğal olarak, zaman içerisinde bu törenlerin birçoğu değişip arındı; ne var ki, imparatorluğun kentleşmiş Roması hâlâ dinsel sefahat törenlerine ve cinsel bakımdan oldukça açık saçık şölenlere zaman ayırmasını biliyordu. Öte yandan, tarlalar ve bahçelerin bereket Tanrısı Priapus'un sertleşmiş durumdaki görkemli penisini gösteren yontularıyla korunması da savsaklanmıyordu. Erkek cinsel organlarını simgeleyen sanat eserleri de şölenlerde taşınıyor, iyi şanslar getirsin diye bir güzel süsleniyorlardı.

Oysa, Yunanlılar gibi, Romalılar da hiçbir zaman seks ve üremenin birbirinden ayrılmaz olduğu inancına dikkat etmediler, ama cinsel etkinliğin tüm çeşitlerinin Tanrısal bir esin kaynağı olduğu ve bundan dolayı da iyi bir şey olacağına inandılar. Gerçekte, Yunan kültürünün egemen olduğu alan-

lar içinde, imparatorluğun yayılmasıyla birlikte, Romalılar birçok Yunan gelenek ve inancını doğrudan benimsediler. Böylece, Yunanın Afrodit ve Eros'u, Roma'da Amor ve Venüs adıyla yeni iki Tanrı haline geliyordu. Yunan eşcinsel aşkının ülkücülüğü ve soyluluğu, henüz çoğu Romalının ulaşabileceğinden uzaktaydı. Eşcinsel ilişkiler normal ve doğal sayılırken, onları olağanüstü değerlendirenlere de seyrek olarak rastlanıyordu. Romalıların sekse yaklaşımı oldukça dolaysız, yavan ve kılgısaldı.

Özetlersek, Yunanistan ve Roma'da; dinlerin, insanın her türden cinsel kapasitesinin tam anlamıyla dışa vurulmasına izin verdiğini söyleyebiliriz. Modern dinsel inançlarla oldukça şaşırtıcı bir karşıtlık içinde olduğu görülüyor. Oysa, eski ve yeni tutumlar arasındaki en büyük fark, belki de budur: Eski Dünyada cinsel isteğin nesnesi üzerinde değil, bizzat kendisi üzerinde durulurdu. Böylece, erkekler ve kadınlar sık sık âşık olmuyorlardı. Aşk, âşık olandan kaynaklanan itici bir güçtü. Başkalarına yöneliyordu ama, gücü ve değeri hiçbir zaman onların tepkilerine bağlı değildi. Bu bakış, Yunanlılarda daha iyi dile getiriliyordu: «Aşk Tanrısı, âşığın kendisinde bulunur, sevilende değil.» Özcesi, her cinsel davranışta tapılan, cinsel eşten çok, aşk Tanrısının kendisiydi.

Eski Yunanlılar ve Romalılar, bedensel aşkı dinsel bir tablo içerisinde yücelttiklerinden, cinsel perhiz yapanlara karşı pek hayranlık duymazlardı. Ancak Helenistik dönemde, yani Hıristiyanlığın görülmeye başlamasıyla birlikte, bu perhizci tutum belli çileci filozoflar arasında bir ilgi uyandırdı. Filozoflar, ölümlü bir bedenle ölümsüz bir ruh arasında çatışma olduğunu ileri sürerek, «doğruluk» ve «saflık» uğruna tüm maddi şeyler ve duyusal zevklerden vazgeçtiler. Bu yeni çileciliğin birdenbire yaygınlaşmasının nedenleri pek açık değil. Bununla birlikte, ilk Hıristiyan düşünürlerinin büyük bir çekim gücüne sahip oldukları da oldukça açıktır.

Eski İsrail

Eski İsrail'in töreleri, yasaları ve dinsel inançları, Kutsal Kitap'ta titizlikle ve oldukça geniş bir biçimde anlatılır. Bu nedenle, Kutsal Kitap hâlâ çeşitli Batı ülkelerinde yaygın olarak okunur. Bu kitapları okuyan insanlar diğer insanlara göre İsraillileri daha iyi tanır. Koşullar nedeniyle, kitabımızda bu konuya ancak çok kısa bir giriş yapabileceğiz.

Çoktanrılı komşularının tersine, İsrailliler, yalnızca dünyanın yöneticisi ve yaratıcısı olan Yahova'ya, yani tek bir Tanrıya inandılar. Tanrı da İsrailleri

kendi kavmi olarak seçmiş, uymak zorunda olduğu yasaları elçisi Musa aracılığıyla iletmişti. Bu yüzden, İsrailliler de bu buyruklara göre yaşamak ve öteki Tanrısal yasa ve yabancı etkilerden uzak durmakla yükümlü tuttular kendilerini.

İsrailliler için seksin temel amacının üremeyi gerçekleştirmek olduğu bilinmektedir. Erkekler ve kadınlar «meyveli» olup, çoğalma sağlamakla yükümlüydüler (Yaradılış I: 28). En kutsanacak şey, geniş bir aile kurmaktı. Bu nedenle, Tanrı, İbrahim'i ödüllendirmeye karar verdiği zaman ona şunları söyledi: «Seni kutsayacağım ve soyunu deniz kıyılarındaki kumlar, gökyüzündeki yıldızlar kadar çoğaltacağım» (Yaradılış 22: 17). Bu nedenle, cinsel perhiz, Tanrı önünde yalnız çirkin bir şey değil, topluma karşı bir tutum alarak yoldan sapma anlamına da geliyordu. İşin doğrusu, çocuk yapmak istemeyen bir kişi, kan döken birinden değersiz sayılıyordu.

İsraillilerin çoğalmaya karşı bu Tanrısal ilgileri, erkek üreme organını saf ve hemen hemen kutsanmış bir varlık düzeyinde değerlendirmelerine yol açtı. Örneğin İbrahim, oğlu İshak'a uygun bir eş aramak için hizmetkârını görevlendirdiği zaman, ondan dinsel bir yemin istediğinde, hizmetkârın, elini İbrahim'in uyluğuna koyarak, oğlu İshak'ın hiçbir zaman Musevi olmayan biriyle evlenmesine yol açmayacağı üzerine yemin etmesi oldukça dikkat çekicidir (Yaradılış 24: 24). (Buna benzer bir uygulama Eski Roma'da da görüldü. Burada yemin edilirken, yemin eden, elini öbürünün yumurtalarına değdiriyordu.)

«Testicle» sözcüğü, Latince «tanık» anlamına gelen «testis»in küçültücü bir biçimiydi. Bu sözcük, İngilizcede «testify», yani şahadet etmek, tanıklık etmek eyleminin kökünü oluşturuyordu. Öte yandan, seks organları belli bir koruma altına da alınıyordu. Bir kadın kocasıyla kavga eden bir adamın yumurtalarını ya da penisini sıkıp kocasına yardım ederse, kadının eli kesilirdi (Deuteronomy 25: 11-22). Ayrıca, cinsel olarak özürlü bulunan erkekler de cemaat dışına çıkarılırdı.

Kutsal Kitap'tan alınan çeşitli parçalar, İsraillilerin de cinsel zevklerine ne denli düşkün olduklarını gösteriyor. Buna dayanarak seksin, İsrailliler için sağlıklı yaşamın bir parçası ve seksten hoşlanmanın bir fazilet olduğu söylenebilir. Bu bakışa göre, yeni evli çiftler büyük bir balayı yapma hakkı kazanmış oluyordu: «Yeni evlenen bir adam askere alınmaz ya da herhangi bir iş verilmez, karısıyla mutlu olmak için evinde gönlünce bir yıl geçirir (Deuteronomy 24:5).

Öte yandan da, ne erkeklerin ne de kadınların vücutlarını çıplak göstermeleri teşvik edilirdi. Çıplaklık, genellikle ayıp ve utanç verici olarak değerlendirilirdi. Örneğin, zina eden bir kadın, kocası tarafından herkesin gözü önünde çırılçıplak bırakılarak cezalandırılmış olurdu. Sayısız töre ve düzenlemelerle, cinsel organların istemdışı görülmesi bile önlenmeye çalışıldı. (Sonraları, bir Yahudinin bir Yunan cimnazyumunda çalışma yapması, inançlarından saptığını gösteren bir durum olarak değerlendirildi.)

Her şeye karşın, Eski İsraillilerin bir erdemlilik taslama ve püriten hava içinde olduklarını söylemek yanlış olacaktır. Gerçekte, pek çok açıdan onların sekse yaklaşımları olumluydu. Ancak, üreme üzerinde durarak cinselliğin tek kabul edilir biçiminin birleşme olduğuna inanmaları da başka bir gerçek. Dolayısıyla, tüm üremedışı seks (kendi kendini uyarım da dahil olmak üzere), Tanrı'nın iradesine karşı gelmek olacağından, doğal bulunmuyordu. Dahası, eşcinsel ilişki ve hayvanlarla cinsel ilişki, ölümle cezalandırılıyordu (Levitikus 20: 13 ve 15).

Bu cinsel hoşgörüsüzlüğün, cinsel temellere dayandığını bir kez daha yerleştirmeliyiz belleğimize. İsrailliler, ulusal ve dinsel kalımları (bekaaları) için dövüştükleri zaman, çevreleri sayısız Tanrı ve putlara tapan ve cinsel etkinliğin tüm biçimlerini uygulayan kavimlerle doluydu. Eski Ahit'teki Krallar Kitabından ve peygamberlerin açıklamalarından, İsraillilerin Kudüs'te tapınaklara bağlı olarak çalışan erkek ve dişi fahişelere sahip olduklarını, üstelik bunların öteki yerel tapınaklarda da çalıştıklarını öğreniyoruz. Bununla birlikte, tektanrıcı saflık uğruna, bu «kutsal fahişelik» ve öteki çoktanrıcı töreler, sonunda halkın yaşamından silindi. Böylece halk, üremedışı seksle putperestliği birleştirip ona büyük bir dinsel kusur gibi davranmaya başladı.

Yine de, evlilik içinde birleşmenin dar çatısı altında bile olsa, cinsel zevk nispeten iyi bir şey olarak kaldı ve az da olsa özendirildi. İ.Ö. ve hemen sonraki yıllarda ortaya çıkan Yahudi tarikatı Essenelerde görüldüğü gibi, Eski İsrail tarihinin sonlarında, son derece çileci ülküler gelişti. Ancak bu cinsel çilecilik, hiçbir zaman bir bütün olarak Yahudi kültürünü temsil niteliği taşımadı.

Katolik Kilisesi

İsa Mesih zamanında, Roma İmparatorluğu sınırları içinde çeşitli çileci dinsel hareketler gelişmeye başlamıştı. O dönemde, tüm cinsel isteklerden

vazgeçip çileciliği seçen Esseneliler yalnız değildi, insan vücudunun «murdar» olduğunu ileri sürerek ona eziyet edilmesini ve ölene değin aç bırakılmasını savunan birçok papaz ve mezhep de bulunuyordu. Bununla birlikte, İsa, cinselliğe karşı olan herhangi bir tutumu destekler görünmedi, üstelik cinsel bakımdan daha geleneksel ve olumlu olan Yahudi öğretilerini izledi. Gerçekte, özgün sorunlara karşı yaklaşımı üzerine çok az şey biliniyor. Kendisi bekâreti bozulmamış kaldı ama cinsel itileri de hiçbir zaman övmedi, mahkûm da etmedi. Uygulamada, cinsel bakımdan toplumdışı bırakılanlara karşı tutumu sevecen ve bağışlayıcıydı (Luka İncili 7: 36, 50/John İncili 8: 1-11.

İnsan cinselliği, daha ayrıntılı olarak, Hıristiyanlığın en büyük yayıcılarından Aziz Paul tarafından tartışıldı. İsa'nın kişisel disiplini altında yetişmeyen Paul, zamanının olumsuz cinsel tutumlarından açık bir biçimde etkilenmişti. Paul'ün eşcinsel ilişkiyi şiddetli bir biçimde lanetlemesi, geleneksel Yahudi inancı çerçevesinde açıklanabilir. Paul, cinsel isteği son derece acınacak bir zayıflık olarak gördüğünden, bu geleneğin oldukça ötesine düşer. Nitekim Paul, bekârlığın evlenmekten daha üstün olduğunu açıkladığında, Yahudi öğretisine açıkça karşıt bir tutum içindedir. Sekse karşı bu çileci tutum Tertullian, Jerome ve Augustine gibi katı ve koyu Hıristiyan bilginlerince daha da derinleştirildi. Kilise Babaları diye adlandırılan bu düşünürler, çok düşük bir duyusal haz görüşüne sahiptiler. Parlak bir düşünür ve yazar olan Augustine, bu alanda oldukça etkinlik gösterdi. Kuzey Afrika'da doğup orada ölmesine karşın, orta yaşlarını, belli çileci düşüncelerin yayılıp moda olduğu İtalya'da geçirdi. Gençliğinde ve olgunluk yıllarının başında oldukça etkin bir seks yaşamı vardı, ancak Hıristiyanlığa dönmesiyle birlikte bunlara son verdikten başka, seksin utanç verici ve yozlaştırıcı bir şey olduğunu savundu. Ona göre, cinsel ilişki sırasında oluşan istemdışı bedensel tepkiler, köleliğin belirtisi gibi sıkıntı veriyordu insana. Bu bedensel tepkiler, Tanrı katında, kendi bedenlerinin ustası olmadıklarını gösterdi insanlara. Bu tepkilerin yerini, soylarının özdenetimleri ile Adem ve Havva'nın günahları aldı; böylece Yahudiler, ille de cinsel doyum arayan şehvetli arzulardan vazgeçirildi. Bu nedenle, «yeni» bir Hıristiyan yaşamı bu türden şehvetin tümüyle bastırılmasını öngörüyordu. Evlilik kötü bir şey değildi, çünkü o soylu üreme görevi için karı-kocaya bir izin sağlamış oluyordu. Bununla birlikte, karı-koca arasındakiler de içinde olmak üzere, her cinsel etkinliğe kötü gözle bakıldı. Böyle bir eğitim sonucunda doğan her çocuğun günah-

Sodomi (hayvanlarla cinsel ilişki) suçu

Bugün bile ABD'nin birçok eyaletinde «Sodomi»ye ya da «doğaya aykırı suça» karşı yasalar vardır. Bu yasalar oral ya da anal cinsel ilişkiye, eşler arasında da, ağır cezalar verirler. Ama eskiden «Sodomi» denince yalnızca erkeklerin işleyebilecekleri dini bir suç anlaşılırdı.

Sodom'un Yıkılması

İlk Hıristiyanların inanışına göre İncil kenti Sodom, erkekleri homoseksüel cinsel ilişkide bulundukları için Allah tarafından yıkılmıştır. Gerçi modern incil araştırmaları bu konuda şüphededir, ama bu yorum 1500 yıl boyunca Hıristiyan zihniyetini etkilemiştir.
(Monreale Katedralinden Mozaik)

Hıristiyan İmparatoru Jüstinyen ve Danışmanları

Kentlerinin Tanrı tarafından yıkılmasını engellemek için Hıristiyan-Roma imparatorları Avrupa'da «Sodomiye», yani erkeklerdeki homoseksüel davranışlara karşı, ilk yasaları çıkarırlar. 6. yüzyılda Doğu Roma imparatoru Jüstinyen, (Burada arkasında hale olan) erkek homoseksüeller için ölüm cezasını ünlü yasa yapıtında resmi olarak yazmıştır. Bu yapıt tüm Batı hukukunu oldukça etkilemiştir. (Ravenna'daki San Vitale Kilisesinden Mozaik).

larından arındırılması için Babtizmin gücüne ihtiyaç duyuldu. Adem ve Havva'dan beri süregelen şehvete karşı bu talihsiz karşıt tutum, sonraları bile öylece kaldı.

Augustine'nin kişisel günah ve suçu seksle birleştirmesi uzun bir süre etkinliğini gösterdi ve ne yazık ki daha sonraları bile Hıristiyan düşünürlerini etkilemeye devam etti. Kısacası ilk Hıristiyan kilisesinin herhangi bir duygunun gelişimine karşı entelektüel ve ahlaksal havasının düşmanca olduğunun anımsanması gerekir.

Onlar, dünyanın sonunun geldiğine, yani kıyamet gününün yaklaştığına inanırlar, hatta yaşam üzerine genel bir bakış kazanmadıkları zaman umutsuz ve çileci olurlardı. Bekâret, tam anlamıyla perhiz ve bedenin sistematik olarak ihmali, faziletin simgesi sayılırdı. Keşişler ve münzeviler övülür, şehvani olana karşı tutumları alkışla karşılanırdı. Dahası, kendi kendini hadım etme, ahlaksal bir davranışın yerine getirilmesi olarak değerlendirilirdi. Ayrıca, dinsel bağnazlık ve hoşgörüsüzlük; bir yücelik, ululuk ölçüsüydü. Sonuç olarak, Hıristiyanlık, Roma İmparatorluğunun resmi dini olduğu zaman, paganizmin kalıtları olarak görülen belli cinsel davranışları yasaklayan katı yasalar getirildi. Özellikle eşcinseller ile Hıristiyan cinsel ahlakından «sapanlar», büyük suç işleyenler olarak ilan edilip herkesin önünde diri diri yakıldılar. Özcesi, Hıristiyanlar kendi kendilerine baskı yapmayı bıraktıktan sonra, başkalarına zulmetmeye başlamışlardı. (Bkz. «Seks ve Hukuk - Tarihsel Zemin».)

Hıristiyan kilisesi, zamanla Avrupa'da yayılıp gelişirken, bu ilk Hıristiyan çileciliğinden daha ılımlı bir tutum içine girmiş bulunuyordu. Gerçekte, papazlar cemaatinden olanlar bile evlenip yeni aileler kurdular. Kilise önderlerince kaldırılan bu yasaktan sonra, ortaçağda kilisede evlenmeler oldukça yaygın bir biçimde görüldü. Zamanla, cinsel suçları yargılama, dünyevi olan tüm sorunları yargılama hakkını ruhların kurtuluşuna bağlı sayan kilise mahkemelerine bırakıldı. (Bununla birlikte, belli durumlarda, dava konusu olanlar cezalandırılmak üzere yöneticilere teslim ediliyordu.)

Cinsel davranışa karşı ortaçağ kilisesinin tutumu; itiraf eden, pişmanlık duyduğunu açıklayanlar için -bunlar «penitentialler» diye adlandırılırdı-, yazılmış uzun bir günahlar listesiyle, onlara uygun cezaları anlatan kitaplarda iyi bir biçimde ortaya konmuştur.

Genelde, pişmanlık kitapları (penitentialler) «sapkın cinsel davranışa» ya da etkin «normal» evlilik çerçevesinde olan cinsel yaşama karşı az da

olsa hoşgörülüydü. Ancak, sonraları Thomas Aquinas ve izdeşlerinin kilise üzerinde etkinlik kurmalarıyla birlikte, Hıristiyanlığın cinsel politikaları bir dereceye kadar daha dengeli ve gerçekçi oldu.

Ortaçağın en büyük tanrıbilimcisi olan Aquinas, seks konusuna dizgesel ve mantıksal yaklaşımıyla ciddi bir etki yarattı. Aquinas'ın bu konudaki temel varsayımı şuydu: İnsanın doğal cinsel ilişkileri, onu ister istemez üremeye götürür. Bu nedenle, bu sonuca hizmet etmeyen herhangi bir cinsel etkinlik «doğal değildir», yani Tanrının iradesine ters düşer ve günahtır. Thomas'ın cinsel konudaki tutumu, işte bu tanıtıcı önermeyi temel alır. «Doğal» cinsel etkinlik yalnızca «doğru» amaç için, «doğru» eşle ve «doğru» yolla (yani üreme amacıyla, evli eşle ve birleşme yoluyla) olur. Cinsel etkinlikler bu üçlü ahlaksal ölçütten sapma oranına göre «doğal değildir» ve günahtır. Doğaya karşı en büyük suç (ağız ya da anal yolla), yanlış yolla, yanlış eşle (örneğin aynı cinsiyetten olanla cinsel ilişki) yanlış amaçla (salt cinsel haz için) cinsel etkinlik arandığı zaman işlenmiş olur. Benzer biçimde, hayvanlarla cinsel ilişki ve kendi kendini uyarım da çok büyük günahlardandır. Karşı cinsten yanlış bir eşle zina, ırza geçme ve ensest yoluyla seks, daha az günah sayılır. Aynı nedenle, «doğal» evli olmayanlar arasındaki cinsel ilişki, gebeliğe götürmediği sürece önemsiz bir itaatsizlikten öteye gitmez. Bununla birlikte, bu son duruma doğacak çocuk, gayrimeşru olacağı ve bir babanın bakımı ve şefkatinden yoksun kalacağı için, ciddi bir «doğal olmayan» edim gerçekleşir.

Augustine'den farklı olarak, Thomas, «doğru cinsel etkinliği» yani evlilikle olan birleşmeyi şehvetle kirlenmiş olarak görmez. O, yalnızca akılcı bir denetim yitimine uğradığı için pişmanlık duydu. Genel olarak konuşursak, Thomas'ın seks üzerine tanrıbilimci düşüncede ılımlı bir etki bıraktığı söylenebilir. Her şeye karşın, cinsel perhiz, onun için bile ahlaksal bakımdan evlilikten daha üstün bir meziyet olarak kaldı.

«Doğal» olana cinsel uyumculukta, Thomas'ın direnişi, başka türlü söylersek, bir «doğal hukuk» diye adlandırılan inancı, günümüze değin Katolik öğreti üzerinde belirleyici etkisini sürdürdü.

Hiç kuşkusuz, özgün örneklerde Kilise, seks üzerine ortaçağdan kalma bakışında ılımlı değişiklikler yaptı. Özellikle ABD'de, belli bir liberal anlayışın yerleşmeye başladığı görülüyor. Ancak bugün, Katolik olanların çoğu, insanın cinsel davranışını hâlâ sapkın olarak belirlerken, aynı temel varsa-

yımlara başvuruyor. Kendi kendini uyarım, evlilikdışı ilişkiler, eşcinsel ilişkiler ve hayvanlarla cinsel ilişki, hâlâ çeşitli ölçülerde, «doğal olmadıkları» biçiminde bir yargıyla günah sayılıyor. Yapay döllenme, kısırlaştırma, düşük ve gebelikten korunmanın çoğu biçimleri yadsınıyor bir yandan da. (Gerçekte, gebelikten korunmanın yalnızca belli koşullar altında bir tek yöntemine davetiye çıkarılıyor; o da ritm yöntemi.) Son olarak da, kilisenin boşanmaları kabul etmediğini vurgulamak gerekiyor. Özetle, sekse yaklaşımıyla Katolik Kilisesi, dünya dinlerinin çok sınırlayıcı olanları arasındaki yerini koruyor.

Protestan Kiliseleri,

16. yüzyılda ortaya çıkan Protestan Kilisesiyle birlikte, birleşik Batı Avrupa Kilisesi bölünürken, başka birçok mezhep ve hareketlerin ortaya çıkışı da bu süreci devam ettiriyordu, nitekim bu gelişme günümüze değin uzandı.

İlk önemli Protestan önderleri olan Luther ve Calvin, öğretilerinde, Papa'nın seksi söz konusu yaptığında, onların da geleneksel tutumun çoğunu koruduklarını gözlemlendi. Bununla birlikte, Luther ve Calvin, dinsel bekaret töresinin ve cinsel perhizin övülmesine karşı çıktılar. Eski bir keşiş olan Luther, eski bir rahibeyle evlenerek eski geleneklerin ortadan kalkması için bir adım daha atmış oldu. Calvin de, daha düzenli ve üretici bir yaşama öncülük etme yolunda kendisine yardımcı olacak birini bulsa iyi olacaktı, bu anlayışla evlenme zorunluğu duydu. Her ikisi de, kadınların erkeklere yaşamda arkadaş olması için köle gibi boyun eğmelerini zorunlu saydılar. Özel olarak bu, Calvin'de kadını yaşam boyu kocasının en yakın yardımcısı olarak gören anlayışla biçimlendi. Kadın, çocuklarının bakımının yanı sıra, başka şeylerle de uğraşmalıydı. Bu nedenle, evlilik basit olarak bir üretme ve çocukların bakımını sağlama anlamına gelmiyor, eşlerin karşılıklı yararı için toplumsal bir kurum olma görevini de üstleniyordu. Evlilikte ulaşılacak cinsel zevk, aşırı tutku ve şehvetli isteklerle yozlaşmayı önlediğinden, ahlaksal bakımdan uygundu.

VIII. Henry yönetimi altında, Calvin'in teolojisi fazla aşırıya kaçmayan reformcu özelliğiyle İngiliz Püritenleri ve Amerika'nın doğu kıyılarındaki yeni İngiliz kolonilerine göç edenler arasında büyük etki yarattı. Varlıklarını sürdürebilmek amacıyla katlanmak zorunda kaldıkları sert, acımasız yaşam koşulları düşünülürse, Püritenlerin aile yaşamının bütünlüğüne çok değer vermesi daha iyi anlaşılır.

MADONNA ve ÇOCUK

(15. yüzyılda Fouquet tarafından yapıldı.)

İffetlilik ve üreme ideallerini birleştiren bakire Meryem'in bu paradoksal düşlemi, ortaçağ Katolikliğinin sekse karşı yaklaşımına en uygun örnektir.

Püritenler sekse karşı hiçbir tepki göstermeseler bile, evlilikdışı cinsel etkinliğin herhangi bir biçimine karşı son derece hoşgörüsüzdüler. Evlilik öncesi ve evlilikdışı seks, eşcinsel ilişki ya da hayvanlarla cinsel ilişki gibi şiddetle cezalandırılıyordu. Günahı özendirici şeylere karşı mücadele etmek için, Püritenlerin, genel giyim ve davranışları belirleyen katı yasalar

getirdiklerini görüyoruz. Öte yandan, duyguları körükleyici, genelde istenmeyen davranışlara yöneltici yaklaşımlardan da kaçınıldı. Bu koşullar altında, bir süre sonra kendilerini sıkıcı, kasvetli ve neşesiz bir yaşam içinde görmeleri, hiç de şaşırtıcı gelmemelidir: Nitekim, bu sıkıntılı ve baskıcı ortama karşı tepkiler, Salem'de düzene karşı gelenlerin yargılandığı bir duruşmada başgösteren kitle hareketiyle, Püriten cinsel ahlakının ne denli gerçekdışı, bağnaz ve yıkıcı olduğunu göstermiştir. Şükür ki, bu katı kültür, sonraki yüzyıllarda oraya göç edenlerin daha liberal eğilimleri taşımasıyla büyük ölçüde yumuşadı. Ancak, her şeye karşın, Püriten tutum, Amerikan ceza hukukunda, özellikle eyalet ceza yasalarında kendini göstermekten geri kalmıyor.

Bu arada, pek çok Avrupa Protestan Kilisesi, yeni çileci felsefelerin etkisi altına girdi. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında, İngiltere'de, Kraliçe Victoria döneminde iffetlik taslama, benzeri görülmemiş boyutlara ulaştı. Bu durum, çoğu Batı ülkesini de etkilerken, seks hakkındaki Hıristiyan düşüncesine de derin bir biçimde yansıdı. Bu iffet taslama, kilise dışında, büyük ölçüde hekimler, psikiyatristler ve eğitmenlerin bulunduğu yerlerde gelişti. Papazlar, bu tutuma karşı önce belli bir isteksizlik göstermelerine karşın, gelişen eğilim karşısında bu dalgaya kapılmaktan alıkoyamadılar kendilerini. Öte yandan, bilim, dar cinsellik yaklaşımlarından vazgeçtiği bir sırada, pek çok kilise önderi güç durumda kaldı. Victoria'cı yalancı bilimsel kuramlar, bu önderlerin dinsel inançlarının bir parçası olmuştu. (Bkz. «Seks ve Psikiyatri Tarihsel Zemin».)

Bugün birçok Protestan Kilisesi, seks öğretilerine göre oldukça değişik bir tablo çizmektedir. Öte yandan, en sınırlı olası ölçüleri koruyarak, evlilikdışı tüm cinsel etkinliği günah sayıp mahkûm eden aşırı tutucu kiliseler de var. Bu kiliselerin kimileri, moda giysilere, makyaja, dansa, öpüşmeye, kucaklaşmaya ya da evlenmemiş eşler arasında herhangi bir yakın duyusal ilişkiye hiddetle bakmayı sürdürüyor. Gelgelelim, evli olup olmadıklarına ya da cinsel yönelimlerine bakmaksızın, herkesin cinsel işlerini yerine getirmesini açık açık savunan kiliseler de var. Kimi kiliseler ise, kadınların önemli devlet adamları, vaiz vb. olmasını özendirmekle kalmıyor, özdeş cinsiyetten eşler arasındaki evlilik törenlerini de yürütüyorlar. Son zamanlarda, Birleşik Hıristiyan Kilisesi ve Esipcopal Kilisesi gibi kimi büyük Protestan mezhepleri, eşcinsel bir rahibe ilk kez açıkça görev vermiştir.

Ortaçağ İspanyasında ahlaksızlann (kâfir) idamı

Ortaçağ Avrupasında «Sodomi» sık sık kâfirlik ve dinsizlikle bir tutulmuştur. Örneğin İspanyol Engizisyonu Yahudileri, kâfirleri ve Sodomitleri aynı derecede cezalandınyordu. 1479 Yılında Kral Ferdinand ve Kraliçe İsabella, Sodomitlerin halk önünde yakılmalarına ve mallarına el konmasına resmen karar verdiler. Ressam Pedro Berruguete'nin resmi idamı göstermektedir. Bugünkü gözlemcilerin dikkatini ilginç bir detay çekmektedir: odun yığınının ortasındaki kazığın penis biçimli bir kazığı vardır. Bunlar suçluların bacaklan arasında durarak vücudu yanma sırasında dik tutarlar. (Prado, Madrid).

Protestan Kiliselerinin daha geniş bir bölümü, bu uç noktalar arasında, ortada bir yer alıyor. Birçoğu, insanın cinsel itilerinin yalnızca üreme amacı taşımadığını, evli çiftler arasında güçlü bir fiziksel ve ruhsal bağ yaratıp kişinin zenginliğine hizmet eden bir Tanrı vergisi niteliği taşıdığını da belirtiyorlar. Cinsel ilişkinin birleşme dışı biçimleri, gebelikten korunma ve kısırlaştırma, bu nedenle, koşullara göre ahlaksal olabilir, hatta böyle olması da iste-

nebilir. Mutsuz evlilikler boşanmayla çözümlenebilir. Evlilik öncesi seksin koşullara göre yargılanması gerekir; bu ilişki günah değildir. Geleneksel cinsel normlardan sapan insanları sevecenlikle, anlayışla karşılamak gerekir. Başkalarına zarar vermediği sürece onları herhangi bir yolla şikâyet ya da dava etmek, ahlaksızca bir tutumdur. Nitekim, Amerikan Ulusal Kiliseler Konseyi, bu tür davalara bir son vermek istemektedir. Kiliseler Yönetim Kurulu, tüm yurttaşların, cinsel ya da duygusal tercihlerine dikkat etmeksizin, onların sivil haklarının tümünü destekliyor.

Reformasyonun Etkisi

16. Yüzyıl Protestan Reformasyonu o güne kadar bir bütün olan Batı Kilisesinin bölünmesine neden oldu yeni ve çoğunlukla karşıt olan dini ve ahlaki görüşlere yol açtı. Bunun sonucunda Hıristiyanlar için Tanrının «gerçek» iradesini ve «doğanın gerçek niyetlerini» anlamak gittikçe zorlaştı.
(Solda) 16. Yüzyıldan bir protestan karikatürü Papa Alexander VI'yı şeytan olarak göstermektedir. (Sağda) 16. Yüzyıldan bir katolik karikatür, Martin Luther'i Şeytan tarafından çalınan bir tulum (gayda) olarak göstermektedir.

KARŞI – KÜLTÜREL PERSPEKTİFLER

Tıpkı Yahudi - Hıristiyan Batı uygarlığında olduğu gibi, başka kültürlerin cinsel tutumları da, onların dinsel inançlarından etkilenmektedir. Bu tutumlar hemen hemen tam anlamıyla, cinsel özgürlükten katı çileciliğe bir dizi oluşturur. Gerçekte, kimi Doğu dinleri sekse karşı yaklaşımlarında bilinen olumsuz etkisini gösterir. Bununla birlikte, genel olarak konuşursak, Batılı olmayanların, geçmişin her döneminde bizden daha çeşitli cinsel biçimlere yer verdiğini söyleyebiliriz. Nitekim, Afrika ve Asya'da cinsel «sapkınlar»a yapı-

lan zulüm, seyrek olarak Amerika ve Avrupa'daki kadar bağnaz olmuştur. Elinizdeki kitaba özgü gözlemler, yetkin ve ayrıntılı bir tartışmaya ne yazık ki izin vermiyor, gene de, Batılı olmayan dinlerden seçilmiş örneklerle pekâlâ onları tanıtmaya çalışabiliriz.

İslamiyet

İ.S. 7. yüzyılın başlarına uzanan tarihiyle İslâmiyet, büyük dünya dinlerinin en gencidir. Kurucusu Muhammed, Yahudi – Hıristiyan inançlarından belirli ölçüde etkilenmiştir, nitekim İslâmiyetin kutsal kitabı Kuran'da, Yahudi – Hıristiyan geleneklerini yansıtan birçok ahlak anlayışı yer almıştır. Ayrıca Müslümanlar, Kuran'a ek olarak, Muhammed'in ölümünden sonra resmi bir hukuk olarak gelişen Şeriat'ın ahlak otoritesini de benimsemişlerdir. (Şeriat'ın rolü, Yahudilikte Talmud'un rolüyle karşılaştırılabilir.)

İslâmiyet, geçici evliliklerin yanı sıra (mutah evliliği), kimi poligami biçimleri ve derhal boşanmalara yer verirken, Hıristiyanlıkta görüldüğü gibi çileci bir inancı yansıtmaz. Belli özel hareketler günah kabul edilmesine karşın, orijinal günah ya da bir «şehvet» öğretisine sahip değildir. Nitekim, Müslüman ülkelerde gebelik önleyicilerin ve düşüğün, nüfus artışı istenildiği için yasaklandığı dikkate alınmalıdır. Ayrıca, belli tarihsel ve kültürel geleneklere bağlı olarak (özellikle Arabistan ve Kuzey Afrika'da), Müslüman kadınlarda zina ve evlilik öncesi cinsel ilişkiler sık sık şiddetle cezalandırılmaktadır. Bunlara karşın, cinsel «sapkın»lığa karşı İslâmiyetin tutumu, ondan öncekilerle karşılaştırıldığında yumuşak kalır. Ancak Kuran'ın da Kutsal Kitap'ta yeralan Sodom ve Gomore öyküsünü yinelediği, eşcinsel davranışı mahkûm ettiği de bir gerçektir (Kuran: 26, 27, 28 ve 29. sûre). Gerçekten de, Müslümanların belli zamanlarda, belli koşullarda eşcinsel suçluların ölüm cezasına çarptırılmasını istedikleri olmuştur. Bununla birlikte, bu tür baskılara seyrek rastlanmaktadır. Uygulamada, çoğu İslâm toplumları eşcinsel ve ambiseksüel davranışlara karşı her zaman hoşgörülü olmuşlardır. Eşcinsellik karşıtı yasaların yürürlükte olduğu durumda, onların yargılanması biraz önemli olduğundan, Muhammed'e göre, bir mahkûmiyetin gerçekleşmesi için en azından iki tanığın olması gerekiyordu. Bu nedenle, tarafların rızasıyla olan cinsel davranışlar, gizli kaldığı sürece, pek fazla şeye katlanmak zorunda değildir. Başka bir deyişle İslâmiyetin sekse yaklaşımı, hatırı sayılır ölçüde cinsel ifadelere izin verici, gerçekçi ve oldukça liberal bir özellik taşıyor...

CENNETİN DUYUSAL ZEVKLERİ (14. yüzyıl Türk minyatüründen)

İslâmiyet, izleyicilerinden, cinsel ilgilerin bastırılmasını hiçbir zaman istemedi. Böylece, İslâm edebiyatı ve sanatı oldukça erotik ürünler verdi. Burada sunulan tablo, Hurilerin hizmet ettiği Cennetin gölgeli bahçesinde, ölümden sonra doğruluğu bekleyenlerin mutlu ahiretini resmediyor.

Hinduizm

Dünyanın yaşayan en eski dinlerinden biri olan Hinduizmin kimin tarafından kurulduğu belli değildir. Dört kutsal metinden oluşan yalaşık İ.Ö. 1000 yıllarına uzanan ilk öğretileri, Vedalar, Ganj ve İndüs nehri kıyılarında yaşayan insanların akıllarını başlarına almaları gerektiği üzerinde durur. (Hindu sözcüğü İndus'un Farsça adından türemiştir). Yüzyıllar geçtikçe, ilk kutsal metinler olan Vedalara, Upanişadlar, Manu Yasaları, Begavad, Gita ve Muhabharata ile Romayana gibi destanların da aralarında bulunduğu daha başka destanlar eklenmiştir.

Bu kitaplar, şu ya da bu biçimiyle, Hinduizmin genel varsayımını yansıtmakla birlikte, içerik, biçim ve amaçta büyük ölçüde değişirler. Hinduizm'e göre, bir yüce Tanrı, bir yüce Ruh ya da tüm ruhlarla nihai olarak birleşen bir Dünya Ruhu vardır. Bu amaç, yani birleşme, bir yaşam süresi içinde başarılamadığından, ruhun yeniden bir bedene girmesi ya da göç etmesi zorunludur. İnsanın yaşamdaki görevleri, gelecekteki durumunu da belirleyecek özelliktedir. Bununla birlikte, en aşağı düzeydeki yaratıklar bile bir ruha sahiptir ve bu nedenle bu yaratıklar da saygıya layıktır.

Daha özcesi, Hinduizm, Yüce Tanrıyla nihai birleşme yolunda tüm fiziksel haz ve rahatı bir engel olarak görüp yadsıyarak, kutsal insanlar ve başka dindar kişilerin çileci bir yaşam içinde olmasını istemektedir. Öte yandan, cinsel hazzın tüm biçimlerini Tanrısal varlığa uzanan yolun birer parçası olarak görüp kutsayan dinsel hareketler de vardır. Nitekim, cinsel bakımdan açık saçık ve ünlü birçok sanat ve mimarlık çalışması, bu inancın varolduğunu göstermektedir. Gerçekte, bilinen en iyi seks el kitaplarından biri olan **Kamasutra** (İ.Ö. II. yüzyılda yazıldı), cinsel ilişkiyi ruhsal zenginleşmenin bir aracı olarak ele alır. Bu tutumuyla **Kamasutra,** Hindu kültürünün meşru bir ifadesini yansıtmış olur. Zamanla bu kültür, poligami ve tapınaklarda «kutsal fahişeliği» de içermiştir. Lingam'a saygı anlamında erkek uzvuna tapınma, penisin sanatsal temsili, bugüne değin uzanan geleneklerdendir. Öte yandan, Hindistan'da cinsel «sapkınlığın» mahkûmiyetinin ve Hindulara yöneltilen baskıların hiçbir zaman uzun süreli olmadığı ya da şiddetle cezalandırılmadığını da biliyoruz. Ancak, zina ve ırza geçme bunların dışındadır. Birçok yerde Hijras diye adlandırılan eşcinsel fahişe gruplarının ilişkilerini açıkça sürdürmelerine izin verilirken, eşcinsel davranışların çoğunlukla hor görüldüğü de bir gerçektir.

Koşullara göre, Hinduizmin seks üzerine genel etkisini belirlemek zordur. Hinduizmin uzun tarihi içinde birçok felsefe, Hint kültürünün farklı parçalarına egemen oldu. Bununla birlikte, Hinduların sekse yaklaşımı, başka dinlerin çoğundan daha olumlu özelliktedir.

Budizm

Budizmin ilkeleri, İ.Ö. VI. yüzyılda Nepal'de yaşayan, daha sonra Buddha (aydınlanmış) diye adlandırılacak olan Siddharta Gautama'nın öğretisine dayanır. Gautama; insanın çektiği acıların kaynağını o insanın isteklerinde buluyor ve insanın bu durumdan, yani cinsel istekleri de içeren isteklerden; doğruluk, sevgi ve ruhsal yaşamla kendisini sıyırabileceğine, özgür olabileceğine inanıyor. Doğru inanç, doğru istek, doğru söz, doğru eylem, doğru iş, doğru çaba, doğru düşünce ve doğru düşünceye dalma (ansıma), yani «sekiz katlı soylu bir yol»a, «Nirvana»ya, aklın yüce katına, kusursuz görüşüne, huzura kavuşturur.

Gautama'nın ahlak öğretisi, tüm Doğu Asya üzerinde yayılırken, izdeşlerinden Hinayana adıyla bilineni, sadeliği ve disiplin kuralları isteyen iki büyük gruba ayrıldı. (Hinayana: Küçük araç.) Öteki grup; cennet, cehennem ve kurtuluş anlayışları üzerine gelişen ayrıntılar ve büyük ölçüde çeşitli yerel dinsel inançları özümleyen öğretilerle temellenmiş olan Mahaya'dır (büyük araç).

Öte yandan, iki grup içinde de sayısız alt gruplar ve parçalar vardır. Gautama'nın temel öğretileri: bir yüce Tanrı, Tanrı ya da birçok küçük Tanrılar hakkında bir fikir getirmediği gibi, sözcüğün bilinen anlamıyla dinsel de değildi. O, basit olarak uygun yaşama giden yolu aydınlatmaya çabalıyordu. Kendi kendine bilgi, disiplin ve şefkat, isteklerden yavaş yavaş kurtuluşa ve sonunda Nirvana'nın yetkin sükûnetine ulaşacaktı. Çeşitli teoloji ve mitolojilerin, Gautama'nın getirdiği mesaja bağlanması, ancak onun ölümünden sonra gerçekleşti. Bu süreç içinde, sırayla Batıda kiliselerle karşılaştırılabilecek anlamda farklı dinsel grup ve hareketlerin ortaya çıkışı izlendi. Bununla birlikte, hiçbir zaman tek, özgün bir cinsel dogma olmadı. Budistlerin cinsel davranışa karşı tutumları yerel kültür ve törelere göre değişiklikler gösterdi. Bunlar da, genelde olumlu, pratik ve insancıldılar. Tarafların rızasıyla gerçekleştirilen cinsel etkinlik, çoğunlukla çiftlerin özel sorunları olarak değerlendirildi. «Cinse sapkınlar»a yöneltilen baskı, Asya ülkelerinde hiçbir zaman egemen eğilim haline gelmedi. Mastürbasyon,

Hindistan'da Erotik Sanat

Hintli sanatçılar çoğunlukla çok sanatsal cinsel ilişki pozisyonlan resmederlerdi. Bu 18. Yüzyıldan kalma tablo özellikle karmaşık, omurgadaki enerji akışını etkileyen bir pozisyon göstermektedir.

karşıcinsel ilişkinin birleşmedışı biçimleri ve eşcinsel davranış, zaman zaman alay konusu oldu ya da hor görüldü ama, bu da resmi bir baskı biçimine dönüşmedi. Fahişelik, çoğu kez açıkça gelişme olanağı buldu. Dahası, kimi durumlarda yararlı bir kurum olarak görülerek saygıdeğer bir meslek sayıldı. Batının cinsel tutumları, onları etkilemeden önce, Doğu Asya'nın Budist toplulukları, cinsel bakımdan oldukça hoşgörülüydü. Gerçekte, bu hoşgörünün büyük bir bölümü günümüze değin gelmiştir.

Amerikan Yerli (Kızılderili) Dinleri

Amerika'nın farklı alanlarda, bölgelerde yaşayan yerlileri, dinsel inançlarında da yaygın bir farklılık içinde bulunmuş ve cinsel tutumlarında da farklılık-

lar göstermişlerdir. Örneğin, Avrupalı kâşiflerin, yerlilerin tümünü yanlış olarak «Hintli» ya da «Kızılderili» olarak adlandırmasına karşın, eski yüksek Güney ve Orta Amerika uygarlıklarının, Kuzey Amerika'nın çok daha basit kültürleriyle oldukça önemsiz ortak yanlarının bulunduğu açıktır. (Başlangıçta Amerika ayrı bir kıta olarak bilinmiyor, Hindistan'ın bir parçası sayılıyordu.) Her şeye karşın, Amerikan yerli dinleri üzerine en azından kimi gözlemlerde bulunmak ve yerlilerin insan cinselliğine yaklaşımlarını tanımak olasıdır.

Çoğu Amerikan yerlileri, çeşitli büyük, küçük Tanrılar ya da Tanrıçalara inanırlardı; üstelik bunlar kimi durumlarda biseksüel ya da hermafrodit Tanrılar olarak görülürdü. Kimi yerli halklar, bir Erkek Yüce Tanrıya, başkaları bir Büyük Toprak Ana'ya ya da başka dişi biçimlere dua ederlerdi. Çiftçilikle geçinenler arasında bereket ruhları yaygındı, ama bu ruhlar çok az cinsel karaktere sahip olurdu. Bununla birlikte, seks, kimi törenlerin bir parçası olarak ortaya çıkardı. Peru Yerlileri, ölülerini cinsel bakımdan apaçık kil figürlerle ve hemen hemen her akla uygun cinsel davranışın resmedildiği çömleklerle gömerlerdi. Öte yandan, kimi «kutsal» eşcinselliğin kurumlaşmış türlerinin varolduğu da görülüyordu. (Kimi Orta Amerika Kültürlerinde eşcinsel davranış en azından aşağı sınıftan olanların şiddetle cezalandırıldığı bir cinsel etkinlik oluyordu.) Âdet gören bir kadınla ensest ilişkiye giren Çoğu Amerikan Yerlilerinde belli sert cinsel tabular gözlemlenirken, iffet taslama üzerine dinsel bir etki de söz konusu değildi. Özel olaylarda geçici cinsel perhiz istenir, çocukların seks oyunlarına hoşgörüyle yaklaşılırdı. Evlilikler çok genç yaşlarda yapıldığından, gençler pek çok cinsel engellemelerle karşılaşırdı. Bekâr erkekler sık sık kardeşlerinin karıları ya da öteki akrabaların karılarıyla cinsel ayrıcalıklardan hoşlanırlardı. Ailenin evli bir erkek konuğuna ev sahibi tarafından benzer ayrıcalıklar verilirdi kimileyin. Cinsel «sapkınlık» çoğunlukla kişinin özel «doğası» ya da «ağrısı» olarak saygı görürdü. Örneğin, kadınsı bir davranış gösteren bir çocuk «düzeltilmezdi», ancak onun bir kadın gibi yaşamasına, hatta başka bir adamın «karısı» olmasına izin verilirdi. Bu nedenle, transseksüeller ve hermafroditler, pek az toplumsal sorunla karşılaştılar. Özetle, Tüm Amerikan yerlilerinin cinsel konulara son kerte geniş bir açıdan yaklaştıkları söylenebilir. Cinsel haz, yaşamın zorunlu bir parçası olarak görülürdü, bu yüzden de o herkesin hakkıydı.

ÇİFT CİNSİYETLİ BİR ATA FİGÜRÜ (Malanezya'da yapılan bir heykel.)
Cinsel bakımdan yasaklanmamış Pasifiklilerin birçoğu erkek ve dişi özellikleri gösteren soya ait figürler yaratarak, birleşik yaşam-gücüne tapınmalarını ifade ettiler.

Eski Polinezya Dinleri

Batı uygarlığıyla ilişkilerinden önce Polinezya, dünya üzerinde cinsel bakımdan en az yasağın görüldüğü bir yerdi. Farklı Polinezya kültürleri, farklı dinsel inançlar ve toplumsal âdetler geliştirirken, onların hiçbiri sekse kötü, utanç verici ya da kirli (murdar) gözüyle yaklaşmadı. Tersine, onların Tanrıları, Tanrıçaları ve rahipleri, cinsel enerjinin örnekleri oluyordu. Tensel haz ve bedensel güzellik yarışmaları ve cinsel sergiler, Polinezya toplumsal yaşamının alışılagelmiş birer parçalarıydı. Gerçekte, Tahiti'de adadan adaya geçerek herkese cinsel başarım veren profesyonel kutlamacı ve eğlenceciler olarak, Arici toplumunun bu yaklaşımları varolan dinsel bir kuraldan kaynaklanıyordu.

Polinezyalı çocuklar daha ilk yaşlarından itibaren cinsel bakımdan etkin olmaya özendiriliyor ve çoğunlukla genel şenliklerde ya da evlerde icra edilen yetişkinlerin cinsel etkinliklerini gözlemeleri için serbest bırakılıyordu. (Bununla birlikte, küçük çocuklarla ve yetişkinlerle cinsel ilişki mahkûm ediliyor ve bunun da gerçekte varolmadığı görülüyordu.)

Özel ergenlik törenleri yoktu, ancak topluluklarında müzik, spor ve cinsel eğlencelerle uğraşmaları sağlanan gençlik gruplarında gençlerin, cinsel bakımdan etkin ve kendilerini serbestçe geliştirebilecekleri birkaç yıl geçirmelerine izin veriliyordu. Evlilik öncesi gebelikler bereketin bir simgesi olarak memnunlukla karşılanıyor, bu da bir kızın koca bulma şansını artırıyordu. Bundan başka, geniş Polinezya aile sistemi, başka çocukları da bünyesine kolayca kabul ederdi. Bu nedenle hiçbir zaman «gayrimeşruluk» sorunu olmadı. Evlilikler çoğunlukla tekeşliydi. (Ancak kimi büyük şeflerin birkaç karısı olurdu.) Bununla birlikte, bir evlilik, karşılıklı anlaşma temelinde kolayca sona erdirilebilirdi ve yeniden evlilik de bu denli basitti. Karılardan sık sık erkek akrabalara ve kocanın konuklarına cinsel ayrıcalıklar sunmaları beklendiğinden, Polinezya monogamisinin tümüyle bir kişiye ait olduğunu söyleyemeyiz.

Polinezyalıların cinsel tutuma karşı bu genel hoşgörülerinden ötürü, eşcinsel ve ambiseksüel etkinliğin, onların kültüründe açıkca gelişmesi ve doğal olarak kabul edilmesi pek şaşırtıcı gelmiyor. Transseksüellerin de kendi tercihlerine göre yaşamalarına izin verilir ve böylece belli erkekler basit olarak kadın rolünü benimserlerdi.

Özcesi, koşullara göre «cinsel sapkınlık» teriminin eski Polinezya'ya yöneltildiğinde herhangi bir anlaşmaya sahip olup olmadığından kuşku

duyulur kimi güçlü tabular vardı elbette. (Tabu sözcüğü Polinezya kökenlidir.) Ancak onların cinsel davranışlardan çok sınır kısıtlamalarında görülmesi gerekirdi. Evli bir eşin seçmesine göre katı kurallar vardı. Ancak onlar herhangi bir kimsenin cinsel uygulamalarını pek seyrek önlerdi. Enseste karşı çeşitli tabular da bu çerçevede belirtilebilir. Gerçekte burada Hawai ve Rarotonga'da kraliyet ailelerinin kızları ve kardeşlerinin birbirleriyle evlenmeleri bir ayrıcalık olarak gösterilebilir. (Bu uygulamanın açık olarak görülen olumsuz etkileri yoktu.) Sonuçta, eski Polinezya kültürünün sekse gerçekçi, olumlu ve insancıl açıdan yaklaştığı ve toplumsal anlamda en iyi üretimsel kanıtı gösterdiği söylenebilir.

(Önceki bölümlerdeki bilgiler Albert Ellis ve Maurice Abarbanel tarafından yayınlanan **Cinsel Davranışlar Ansiklopedisi**'nden derlenmiştir. Bu nedenle, konuyu daha derinden incelemek isteyenler şu yapıtlara başvurabilirler: **Protestantism and Sex** / William Graham Cole, **Sex Life in Polynesia** / Bengt Danielsson, **Judaism and Sex** / Rabbi Samuel Glasner, **Sex Life in Islam** / Samuel Z. Klausner, **Sex Life in Orient** / Wu Lien Teh, **Sex Life in India and Pakistan** / Jelal M. Shan, **Sex Life in American Indians** / Fred W. Voget, **Sex Life in Ancient Civilizations** / Robert Wood.)

DOĞAL YASA VE DOĞANIN YASASI

Düşünce tarihinde doğa ve yasa sözcükleri kadar çok az sözcük bir karışıklık yaratmıştır. Bu sözcüklerin çok farklı anlamları olduğu söylenebilir ve bu anlamlar her zaman yeterli ölçüde açık değildir. Gerçekte, insanlar bu sözcükleri bir tartışmada kullandıkları zaman, ayrımında olmaksızın, birinin anlamını öbürünün yerine kullanabilirler. Böylece kendilerini mantıksal yanlışlara düşürürler.

Bu nedenle, «doğa» ve «yasa» kavramlarının temelde ne anlama geldikleri, çağlar boyunca nasıl geliştikleri ve bugün onları nasıl anlamamız gerektiğini açıklamak yararlı olur.

DOĞAL YASA ÖĞRETİSİ

Batı uygarlığında, insanlarca yaratılan yazılı yasaların kusursuz olmadığı, oysa Tanrının yarattığı yasaların daha yüce ve kusursuz olduğu biçiminde eski bir inanış vardır. Ayrıca, insanlarca koyulan yasalar, ancak doğal yasalarla uyum içinde yürüyebilir ve herkes aklını kullanarak bu doğal yasaların kendisi için ne anlama geldiğini çıkarabilir.

Bu inanış, yaklaşık 2000 yıl önce, Romalı politikacı ve yazar Çiçero' nun **Yasalar** adlı yapıtında güzel bir biçimde dile getirilmiştir. (1. 10): «Gerçekte bir tek yasa vardır – yani doğru sebeb – doğayla uyumlu tüm insanlar için geçerli, değiştirilemez ve sonsuz... Roma'da bir kural, Atina'da başka bir kural yatmaz yasaların temelinde, her ikisi de bugün aynı, yarın başka kural olamaz. Ancak, bütün zaman boyunca insanları bağlayan, değiştirilmez sonsuz bir yasa olur ve görüldüğü gibi, insanların yöneticisi ve temel dayanağı olarak yalnızca biri yaygınlık kazanır, yani yazarı, yorumcusu ve vekili Tanrı olan yasadır bu. Buna uymayan insan büyük ölçüde kendini sarsılmış hisseder, insanın gerçek doğasını yadsıyarak da insanların ceza olarak bildiği tüm öteki suçlardan kaçmış olmasına karşın, cezaların en şiddetlisini çeker.»

Bu kısa, tek paragrafta Çiçero, «doğal yasa»nın zorunlu tüm biçimlerini özetliyor! Her şeyden önce bu, Tanrısal buyruğun doğrudan dile getirilişidir. Bu nedenle evrensel, sonsuz ve değiştirilemezdir. İkincisi, bunun, kuralları doğru aklın yardımıyla bulunabilir ve bulunmuş olmalıdır. Üçüncüsü, insanın bu kurallara uymak için kutsal bir zorunluluğu vardır. İnsan ne zaman bu kuralları çiğnerse, buna kendi gerçek doğasıyla şiddetle karşı koyar ve bu yüzden kendi kendisini cezalandırır.

Böylece bir Doğal Yasa kavramı, doğada her zaman, her yerde varolan ahlak ilkelerini ve nasıl davranmamız gerektiğini onlara tam olarak anlattığını vurgular. Onlara uyduğumuz sürece, gerçek alınyazımızı görmüş, onları yerine getirmiş oluruz. Tüm davranışlarımız, yalnızca doğal değil, ahlaksal olarak da kusursuz olacaktır. Başka bir deyişle, eğer herkes kendi doğasına, yani kendi kişiliğine göre davransaydı, dünya uyum, adalet ve barış içinde kalırdı.

Kuşkusuz, bu hoşgörülü düşünceyi ilk ortaya atan Çiçero değildi. Ondan uzun zaman önce Stoacılar diye bilinen bir Grek felsefe okulu ve onlardan önce de Aristo ve Platon, aynı temel düşünceyi ortaya koymuşlardı. Oysa onlar da yalnızca daha eski bir felsefeyi güncelleştirmişlerdi. Gerçekte, gördüğümüz gibi, Doğal Yasa Öğretisinin, insanlığın ilk dinsel inançlarına dek uzanan bir kökeni vardır.

Dinin en eski ve en ilkel biçimi «animizm» adıyla bilinir. Yani uygarlığın en alt aşamalarında insan, zekâya ve duygulara sahip olarak ağaçları, ırmakları, dağları, gökyüzündeki yıldızları kabul eder. İnsan, onların arkasında ve içinde ruhlar ve canlıların yaşadığına ve ruhların, arkadaşları insanlara olduğu gibi aynı saygıyla davranması gerektiğine inanır. Gerçekte, in-

THOMAS AQUINAS

Thomas Aquinas, ortaçağın en büyük Tannbilimcisi ve Doğal Yasa Öğretisinin en parlak savunucusuydu.

sanlar bu ruhları, kendilerini ödüllendiren ya da cezalandıran süper insan güçlerine sahip olduklarından, daha büyük saygıyla onurlandırdılar. Böylece tüm doğal görüngüler kolayca açıklanır; mısır ruhu, doğru ilişkilerinde insanı ödüllendirmek istediği için yetişir. Eğer mısır ruhu insanın günahlarını cezasız bırakmamak isterse, mısırı yetiştirmez. Irmak ruhu, insanlarla dostluk ve barış içinde olduğu için taşır kayığı. Irmak ruhu gücendirildiği içindir kayığın çekilip dibe batması.

Doğanın bu animistik yorumu, toplumsal bir yorum olarak da tanımlanabilirdi kuşkusuz. Daha kesin olması için, insanın ilk doğal deneyimi, onun ilk toplumsal deneyiminin bir uzantısıdır. İnsanı çevreleyen ruhlar, güçlü Tanrılar, şefler ya da yaşlılar gibi, her yerde pek çok tepki gösterir ve bu yüzden onların benzer biçimde davranmış olması gerekir. Bu ruhlar, sırayla korunma ve yardımda bulunmayı önerirler. Nitekim, insan ve doğa arasındaki ilişki, karşılıklı yükümlülük ilkesiyle yönetilen bir toplumsal ilişki-

dir özünde. İnsan, yükümlülüğüyle karşılaştığı sürece kendini hoşgörülü ve doğa tarafından desteklenir bulur. Oysa, başaramadığı sürece doğa ona kızar ve cezalandırır.

İnsan, uygarlık yolunda ilerlerken, onun dinsel inançları daha belirginleşir ve ilkel animizm, kimi çoktanrılı (politeist) biçimlere dönüşür. (Polytheism, Grekçe'de çoktanrıya inanma anlamına gelir.) Güçlü çok sayıda Tanrı, giderek doğanın geniş bir bölümünü yöneten daha az sayıda güçlü Tanrıya doğru azalır.

Böylece bir bereket Tanrısı ya da Tanrıçası, yalnızca bir üründen değil, tüm hasattan sorumlu olur. Kayıkçılık ya da denizcilik artık her ırmak ya da Okyanusun kendi ruhuna değil, tüm su yollarının bir büyük Tanrısına bağlıdır. Daha ileri dinlerin yaşamı kabul edilir ölçüde basitleştirdiğini söylemek bile gereksizdir. Bununla birlikte, insanın doğayla ilişkisi temelde bir değişiklik göstermez. İşin doğrusu, bu ilişki, ilerlemenin, bilgilenmenin düzeyine karşın, yani çoktanrılı dinlerden tektanrılı dinlere yol alındığı zaman bile değişmeden kalır.

Günümüzde sürdürülen tartışmaların amacı için, bir mısırın, bir mısır ruhunun, bir soy ruhunun, bir bereket Tanrısının ya da her şeye gücü yeten bir Tanrının emrinde yetişip yetişmediğinin çok büyük bir önemi yoktur. İşin önemli noktası, bu gelişmeye, insan davranışına yanıt olarak bir süper insan zekâsının neden olmasıdır. Güneş ışığı ve yağmur, iyi ve kötü ürün, insanı tavrına göre ödüllendirme ya da cezalandırmadır. Gerçekte, doğada olan her şeyin insan için kişisel bir anlamı vardır ve bu anlam insanın yazgısıyla ilgilidir. Tüm doğal görüngüler, aynı nedene sahip olup, aynı sona hizmet ederler. Doğanın yasası Tanrısal istektir, nedensel ve kuralcı yasalar arasında bir ayrım yoktur. Açıklama ve doğrulanması, tek ve özdeştir.

Dahası, dinsel evrimin bu ilk aşamalarında, Tanrısal istek, kendisini yalnızca doğa yasalarında değil, toplum yasalarında da gösterir. Gerçekte, önce de belirttiğimiz gibi, toplum ve doğa, insanın kafasında apaçık ayırt edilmez. Her ikisi de aynı kuralları izler, aynı deneyimlerden geçerler. Bu dünyadaki herşey, tam bir kişisel boyun eğmeyi isteyen güçlü, üstün insanlarca yönetilir. Bu üstün insanlar – ruhlar, Tanrılar ya da Tanrı – bu yüzden bilinen ve bilinmeyen, genel ve özgün, açıklanan ve üstü kapalı belirtilen yazılmış ya da yazılmamış bütün yasaların kaynağıdır. Özcesi, kusursuz olmayan «yapay» insan yasaları ve bir kusursuz «doğal» yasa arasındaki karşıtlık henüz ortaya çıkmış değildir. Dahası, toplumsal gelenekler, kurallar ve düzenlemeler üçlüsünün kökeni Tanrısaldır. Birçok ilkel insan toplu-

luklarının, politik ve resmi kurumlarının varlığının kimi ulusal Tanrılar ya da Tanrısal esin kaynağı olan bir öncüye bağlı olduğuna inanmalarının nedeni budur.

Kimi toplumlarda, yöneticiler, kendilerinin Tanrısal olduklarını ya da en azından Tanrısal bir soydan geldiklerini ilan ederler. Eski geleneklerin ve yasaların değiştirilmesi gerektiği, insanların bir tarih anlayışı geliştirdiği ve yabancı düşünlere biraz hoşgörüyle bakmayı öğrenmeleri, toplumsal düzenlerinin, yanılabilir insanların yansız bir yaratıcılığı olduğunu anlamaları, yalnızca uygarlığın daha yüksek aşamasına denk düşmektedir. Yazılı kusursuz olmayan bir pozitif yasa ile yazılmamış, kusursuz bir doğal yasa arasındaki ayrım budur işte.

Emin olmak için, büyük tektanrılı dinlerde, doğrudan Tanrıdan esinlenerek yazılmış kimi yasalar kalır. Bu yasalar, kendi açıklamalarını da içeren kutsal kitaplarda bütün zaman saklanırlar. – Tevrat, İncil ve Kuran – Oysa karakterde oldukça genel olan bu yasalar, yaşamın yalnızca seçilmiş bir alanını kapsar ve bunun için dünyevi insan yasalarıyla birlikte genişletilmesi gerekir. Belirli koşullar altında, bu insan yasaları pekâlâ haksız ve akılsızca bir duruma dönüşebilir. Bu yüzden her zaman bizzat doğada kendini gösteren doğal yasa ve Kutsal Kitap'ta açıklanan Tanrısal yasaya göre onları değerlendirmek zorunludur.

Batı kültüründe, kuşkusuz her felsefe, eninde sonunda Hıristiyan inancının öğretisine bağlanmıştır. (Yahudi ve İslâm resmi gelenekleri kendi farklı çizgileri çevresinde gelişti.) Böylece, Antikçağın ve Ortaçağın Katolik Kilisesi, tüm «yüce» yasaların biricik kılavuzu ve yorumcusu olarak görüldü. Thomas Aquinas, **Summa Theologica** adlı yapıtında yasaları dört temel tipe ayırdı:

1. Sonsuz Yasa (Hemen hemen onun aklıyla özdeşleşen Tanrının adaleti)
2. Doğal Yasa (Doğada ve insan aklında Tanrı tarafından verilen, yerleştirilen Sonsuz Yasa)
3. Tanrısal Yasa (Tanrının isteğini açığa kavuşturan vahiy)
4. İnsan Yasası (Doğal Yasadan üretilen)

Yasanın ilk üç tipi, Tanrısal bir yasa koyucunun isteğini dile getirir ve bu yüzden açıkça Tanrıbilimin konusuna girer. Yalnızca İnsan Yasası'nın, yani dördüncü tipin kimi dünyevi temellere sahip olduğu söylenebilir. İnsan

Yasası, Doğal Yasadan (ve Tanrısal Yasa yerine geçen özgün örneklerden) türediğinden, nihai geçerliğine dinsel temellerde karar verilmiş olması gerekir.

Avrupa düşüncesine birkaç yüzyıl egemen olan yasaya Thomas'cı yaklaşım, Katolik Tanrıbilimcilerce bugün de tutulmaktadır. Açıktır ki, bu Tanrıbilimciler, aynı zamanda Thomas da, doğada Kutsal Kitaplar ve doğanın tek doğru yorumunun Katolik yorum olduğuna inanmaktadırlar. Bu son inanç, gerçekte tüm Hıristiyanlarca paylaşılmıyor artık. Bu arada, 16. yüzyılın başlarında, Protestan reform hareketi, kutsal kitapların yorumu üzerine tartışmalara yol açan ve farkın çeşitli biçimde olacağını ileri süren bağımsız, yeni Hıristiyan kiliselerinin büyük ölçüde artmasını sağladı. Bundan başka, bu kiliselerin birçoğu, üyelerini Kutsal Kitap üzerine çalışmada kendi yollarına göre davranmalarına özendirip, herhangi bir ayrıntılı resmi dogmanın formüle edilmesini reddettiler. Sonuç olarak özgün vahiy ilahilerin tam anlamıyla bir fikir sorunu oldu.

Öte yandan, modern Hıristiyanların Doğal Yasa yorumlarını ayrı görmeleri de pek şaşırtıcı değil. Tek bir ağızdan konuşan birleşmiş kilise tutumu yerine, biz şimdi, Tanrının yaratışının anlamı hakkında birçok kilise ve sayısız kişinin kendi farklı inançlarını dile getirdiğini işitiyoruz. Gerçekte, son birkaç yüzyılda bu çeşitlilik hemen hemen bir kaos noktasına gelmiş bulunuyor. Böylece insanın «gerçek doğası» geçmişte öyle açık görünmüş olan, anlaşılması güç bir aldanışa dönmüştür.

Bu gelişmelerden dolayı, Doğal Yasa Öğretisi, eski etkisini yitirdi ve yavaş yavaş bir gerileme içine girdi. Bugün, yasakoyucular ona pek dikkat etmiyorlar ama, yasalarını herhangi bir «Yüksek» otoriteye başvurmaksızın, yaygın bir isteğin ifadesi olarak gösteriyorlar.

Yasanın kaynağı olarak «Doğa»nın artan biçimde ihmali özellikle öteki Batı ülkelerinden oldukça farklı bir resmi miras paylaşan İngiltere ve Amerika'da dikkate değer bir süreç gösteriyor. İngiliz kralları, Doğal hakların kimilerini 1215'lerin başlarında imzaladıkları Magna Corta bildirgesiyle yürürlükten kaldırıyorlar ve sonraki yüzyıllarda onların gücü Parlamentoca daha da sınırlandırılıyor. Dahası, her ikisi de kralın hüküm ve yardımlarıyla sınırlı öncekiler tarafından rehberlik edilen ve pratik olarak uygulanan deneyimler üzerine yaygın bir yasa kuruldu. Böylece, kıta Avrupasının hukuku dışında, kısa bir süre içinde İngiliz hukuku oldukça pragmatik bir karakter kazandı. İnsanlar arasında görülen ihtilaflar gibi resmi ihtilaflar da kolayca belirlendi

ve adaletin anahtarı, Hukuk Kitabında olduğu gibi Kutsal Kitapta da öyle çok aranmadı.

Kuşkusuz, bu, İngiltere ve Amerikada Doğal Yasa felsefesinin tümüyle safdışı bırakıldığı anlamına gelmiyor. 18. yüzyılın sonlarında, Amerikan kolonileri İngiliz Kraliyet tacına başkaldırdığı zaman, isyanlarını haklı çıkarmak için bu felsefeyi oldukça iyi kullandılar. Bu nedenle, 1776 Bağımsızlık Bildirgesi, doğa yasalarına ve doğanın Tanrısından olan yasalar ve özgün olarak «apaçık gerçeklere» yönelir.

Bununla birlikte, daha yakın çalışmada, bu döküman, nedense yazarlarının tutumlarında kararsız olduklarını ve doğal yasanın temelleri üzerine ikincil düşüncelere sahip olduklarını göstermektedir. Örneğin, eski geleneklerin tersine, yöneticilerin güçlerinin yalnızca cennetteki Tanrıdan değil, aynı zamanda bu dünya üzerinde yönetilenlerin onayından da türediğini gösterirler. Bu, insanın «mutluluk ve güvenliğini» büyük ölçüde etkiliyor görünen ve bu biçimde güçlerini örgütleyen, yeni bir yönetim kurmak için bir hakka sahip olduğu fikri gelir arkasından.

Başka bir deyişle, yönetim ve yasa, temelde, insanın çalışması gibi dünyevi terimlerde görülür. Bu nedenle, insan, yalnız nihai politik ve resmi sorumluluğu kaldırır.

Çağdaş Amerika'da, Doğal Yasa Öğretisi, herhangi bir önemli pratik rol oynamaz olmuştur. Ondan arta kalanların hepsi, artık gözden geçirilmez olmuş eski eyalet yasaları içinde, pek dikkat çekici garipsi bir eser olarak gününü doldurmaktadır. Örneğin, bugün belirli sayıda eyalette hâlâ doğaya karşı suç diye adlandırılan yasaklamalar vardır. Yani gerçek mağdurların değil de, bunları Tanrı isteği olarak sayan Hıristiyan ve Yahudilerin karşı karşıya kaldığı yasalar... (Bkz. ABD'de yürürlükte olan resmi ve illegal seks yasaları.) Bununla birlikte, bu yasaların geçerliliğine yalnızca kimi Tanrıbilimciler değil, kimi bilimadamları da karşı çıkmaktadırlar. İşin doğrusu, normatif doğal bir kural, bütün doğal bilimlerin gelişmesiyle safdışı olmaktadır.

DOĞAL BİLİMLER VE DOĞA YASALARI

Daha önce de vurguladığımız gibi, ilkel insan, doğayı toplumun bir parçası gibi görür ve böylece toplumsal şeyler arasındaki terimlerdeki tüm doğal olayları yorumlar... Yani ödül ya da ceza olarak karşılıkta bulunmanın ilkele-

rine göre ilk ve en önde geleni... Gün ışığı ve yağmura, iyi ve kötü ürüne, sağlıklılık ve hastalığa, yaşam ve ölüme, insanın davranışına yanıt olarak Tanrı, Tanrılar ya da güçlü ruhlar neden olur. Doğru davranış hemen ödüllendirilir, günahkâr davranış otomatik olarak cezalandırılır. Nedensel ve kuralcı yasalar arasında bir ayrım yoktur. Doğada olup biten her şey, üstün bir insanın kişisel isteğinin doğrudan dışavurumudur. Özcesi, açıklama ve doğrulama, tek ve özdeştir.

Doğanın bu önceden bilinen bakış açısı, tüm dünya üzerindeki dinsel inanç ve eski mitlerle kolayca gösterilebilirdi kuşkusuz. Oysa, günümüz koşullarında biz, belki kendimizi Yahudi-Hıristiyan kültüründen dolayı sınırlayabilir ve yalnızca Kutsal Kitap'ın ilk parçalarından birkaç örnek gösterebiliriz. (Eski Ahit'de, yani Tevrat'ta Musa'nın beş babı.)

Örneğin, Levitikus babında (kitabında), Yahova, İsraillilere belirli cinsel ilişkilerin onun canını sıkacağını ve bu nedenle bu tür bir ilişkiyi cezasız bırakmayacağını anlatır. Öteki şeyler arasında: «Eğer bir adam kardeşinin dul karısıyla evlenirse o murdardır» Bundan dolayı onların çocuksuz olacağını açıklar. Levitikus (20-21) Başka bir deyişle, dinsel kusur ve fiziksel bozukluk basit anlamda sebeb ve etkisine dayanarak tanımlanır. «Murdar» evlilik kısırlık üretir. Hatta erkek olsun kadın olsun, önceleri her ikisi de kısır olmasa bile, onların günahları hemen ve kaçınılmaz bir biçimde normal vücut işlevlerini etki altına alır ve böylece döllenimi olanaksız kılar.

Daha önce ifade edilen Yaratılış babından (38; 8/10), Yahova'nın tutumunun tümüyle farklı olduğuna dikkat edilmelidir. O, ondan kardeşinin karısını gebe bırakmasını istediği zaman, bu buyruğu yerine getirmediği için cezalanır. («Cinsel Etkinlik Tipleri» ve «Kendi Kendini Uyarım»a bakınız.) Bu apaçık karşıtlık, burada çözümlenmeden bırakılmalıdır. Bu sorunla ve bin Kutsal Kitap bilgiçleri ilgilensin.

Yahova, «doğru» eşler bile olsalar, «yanlış» zamanda olup biten cinsel ilişkileri de cezalandırırır. Eğer bir erkek, kadının âdet döneminde ilişki kurarsa... ahali arasından çıkarılır (Levitikus 20:18). Bugün bu son aşama sürgün ya da yasaklama anlamına geldiği biçiminde yorumlanır, oysa kimi uzmanlar bu yorumun yanlış olduğunu ve ahali arasından çıkarılması «aşamasının» her şeyden bilgin olan Yahova'nın ilkönce ölüme gönderdiği ve hastalık yerine geçtiğini ileri sürerler. Böylece suç, kendi cezasını da üretir.

Deuteronomy babında, Yahova daha da açıktır, onun halkı doğada layık olduğu şeyler dışında hiçbir şey kabul edemez. Eğer onlar buyruklara

uyar ve dürüst davranırsa refah, bereket, iyi yağmur ve iyi ürünle ödüllendirilir (Deuteronomy 28, 8). Eğer itaatsizlik gösterirlerse, salgın hastalıklar, ateşli hastalıklar, şiddetli sıcaklıklar, verem, iltihaplar, ülserler, çıbanlar, kaşıntılar, skorbüt, delilik, körlük, akıl bozukluğu, kuraklık, çekirgeler, kurtlar yakalarını bırakmaz ve gıdasız kalmakla lanetlenirler. (Deuteronomy 28:20).

Emin olmak için, Yahova birçok durumda cezasını yerine getirmek amacıyla insanın yardımına bel bağlar. Böylece İsrail halkına buyurur: «Eğer bir erkek bir hayvanla cinsel ilişki kurarsa, onun katli vaciptir ve hayvan da öldürülecektir.» Bununla birlikte, öteki durumlarda olduğu gibi, bunda da cezayı infaz eden insanlar yalnızca Tanrının ilahi buyruğunu yerine getiren cellatlardır. Onlar görevlerini başarmazsa, kendi kendilerini cezalandırmış olurlar. Öte yandan, eğer söylenildiği gibi yaparlarsa derhal ödüllendirilirler. (Örnek için günahkâr bir çifti cezalandıran Phinehalıların ödüllendirilmelerine bakınız - Tevrat). Herhalde, ilahi adalet nedeniyle insanlar hiçbir zaman küçük bir yardımcı rolden başka bir şey oynamazlar. Yahova onları kullanabilir ama hiçbir zaman onlara bağlı olmaz, onların yardımlarıyla ya da yardımları olmaksızın doğada olduğu gibi toplumda da Tanrının isteği yerine getirilir.

Gördüğümüz gibi, eski İsraillilerde ahlak ve doğa yasaları aynı tip modeli izledi. Başka bir deyişle, İsraillilerde tek bir hukuk vardı ve hem yorumsal hem tanımsal bir hukuktu bu. Yalnızca olması gerektiği gibi değil, verilen herhangi bir durumda olacağı gibi ifade edildi. Karşılıkta bulunmak geciktirilebilirdi, ama önlenemezdi. Sonunda tüm suçsuzlar ve suçlular açıklanmış olacak ve herkese hakkı verilecekti.

Kuşkusuz bu resmi felsefenin, İsraillileri sınırladığı anlamına gelmeyeceğini anımsamamız gerekir. Benzer görüşler birçok başka eski halklarda da görülüyordu.

Örneğin, ilk Grek filozofları, fiziksel olsun toplumsal olsun, her iki dünyanın da, zorunluluk ve yazgısının ikiz güçlerce yönetildiğini gördüler. Yunanlılar, şeylerin Tanrısal düzenine karşı gerçekleşenlerin tümünün nihai yargısına, ödül ya da ceza olarak karşılıkta bulunma Tanrıçası Dike'nin korku veren çehresinde, yanılmaz adalet kavramına kişilik kazandırdılar. Bunu filozof Heraclitus'un ünlü bir parçasında okuyabiliriz: «Güneş yolundan bir adım bile atmaz; eğer o Dike'nin hizmetçisi Erinyes olursa, o bunu öğrenir.» Başka bir deyişle, Tanrısal bedenler de adaletin buyruklarını izler. Eğer gösterilen yoldan saparlarsa, kusurları bulunur ve cezalandırılırlar. Doğa

yasaları temelde itaatkâr bir evrence yerine getirilmesi gereken ahlak normlarıdır.

Ahlak yasalarıyla doğal eşitleştirmeler, tüm bilimöncesi düşüncelerin özelliğidir ve bu düşünce yalnızca uygarlığın yavaş yavaş ilerlemesiyle değişmiştir. İnsanın salgın hastalıklar, doğum kusurlan, depremler ve fırtınalar, yağmur ve gün ışığı, yıldızların işlevi ve yolu ile çekirge ve kurtlann davranışlarıyla insanın dürüstlüğü ya da günahkârlığı arasında hiçbir ilişkinin olmadığını keşfetmesi uzun zaman aldı. Eski Yunanlılarda, Atomcular olarak bilinen kimi filozoflar çok önceleri bir nesnel nedensellik fikri geliştirdiler, ancak Hıristiyan kilisesinin doğuşuyla, onların çalışmaları önemli ölçüde savsaklandı ve sonunda unutuldu gitti.

Modern çağın başlangıcından önce Copernicus, Bacon, Tyoho Brahe, Kepler ve Galile gibi bilginler, yeniden doğa üzerine nesnel çalışmalanyla, yani herhangi bir Tannsal ya da insani soruna başvurmaksızın, bilimsel devrim çağını başlattılar.

Bilimadamları doğal bir görüngüyü gözden geçirdikleri zaman, ileri sürülen dinsel ve ahlaksal anlamını bilerek gözardı ettiler. Bunun yerine, terimleriyle görüngünün kendisini etkin bir biçimde anlamaya çalıştılar. İyilik ve kötülük, adalet ve adaletsizlik onları ilgilendirmiyordu. Onlar, değerlerin yargılanmasını değil, olgulann yargılanmasını gerçekleştiriyorlardı. Özcesi, olması gerekene hazır reçete vermiyor, yalnızca olanı tanımlıyorlardı.

Bir bilimadamı, doğal ve toplumsal düzenin farklı ilkelerce yönetildiğini ve bu yüzden onları yargılamaksızın, doğal olayları pekâlâ açıklayabileceği varsayımında bulunabilir. O, doğaya herhangi bir «yüce amaç» yükleniyor, ancak birbirleriyle neden-sonuç ilintisinde olan bir elementler sistemi olarak dikkate alıyor. Bu ilinti herhangi bir insan ya da üstüninsan isteğinden bağımsızdır.

Kuşkusuz, bilim tarihini kıyısından köşesinden okuyanlar, tam «nesnelliğin» bir gece ansızın oluşmadığını bilirler. Gerçekte, birçok yüzyıllar yeni ahlakın yansız nedensellik ilkesi ve eski karşılıkta bulunma ilkesi birkaç dolaylı yolla bağlı kaldı. Örneğin, ilk modern bilim adamları, tıpkı insanın günahı ve Tanrısal cezası gibi, neden ve sonucun otomatik bir ardışıklıkla izlenmesi ve her zaman birbirleriyle doğrudan bir oranlama içinde olmaları gerektiğini varsaydılar. Daha güçlü nedenlerin daha güçlü sonuçlar doğuracağı düşünüldü. Daha da ileriye gidilerek, bir nedenin yalnızca bir sonuca

sahip olacağına ve bir sonucun da yalnız bir nedene sahip olabildiğine inanıldı.

Bu arada, bu ve öteki ödül ya da ceza verici düşüncenin izleri bilimsel nedensellik kavramından tümüyle çıkarıldı. Bugün bilimadamları, neden ve sonucun yalnızca değişmez ve kesintisiz süregiden elementler olduğunu ve onların da düzenli olaylar dizisinden başka bir anlamı olmadığını anladılar. Her neden, başka bir nedenin sonucudur ve her sonuç, başka bir sonucun nedenidir. Bu nedenle, herhangi bir özel sonuç için herhangi bir özel neden seçmek oldukça keyfi görünüyor. Dahası, neden ve sonuç arasındaki ilinti mutlak zorunluluktan biri olarak değil, salt olasılıktan biri olarak kabul ediliyor. Bu koşullar altında, gerçekte, kimi bilimadamları «neden» ve «sonuç» terimlerini altüst ettiler ve şimdi bunun yerine daha genel olarak «kuşkuları» ya da «bileşimde bulunan parçaları» ve bir olayın «sonuçları»ndan söz ediyorlar.

Şimdiki kitaplarda modern bilimsel kuramların tüm çapraşıklığıyla ilgilenmemiz gerekmiyor. Amaçlarımız için, onların temel yanlarını vurgulamak yeterli. Doğal ve toplumsal düzen özdeş değildir. Doğa, yani bizi çevreleyen fiziksel gerçeklik, herhangi bir toplumsal norma başvurmaksızın açıklanabilir ve açıklanmış olması gerekir. Doğanın yasaları dinsel, ahlaksal, kriminal ve toplumun sivil yasalarından temelde farklıdır.

Sorun, başka bir açıdan da özetlenebilir: Doğal bilimlerin ilerlemesiyle, «hukuk» sözcüğü iki farklı anlam kazanmıştır. Tanrı isteğinin, yani yalnızca bir yasanın varolduğu yerde, toplumda ve doğada her şeyi yöneten biz, şimdi kuralcı (normatif) ve nedensel hukuk arasında keskin bir ayrım olmasında diretiyoruz ve son olarak yapılan formülasyonda bir olası Tanrısal niyete herhangi bir başvurudan kaçınıyoruz.

Aşağıdaki iki yasa bu noktayı açıklayabilir:

1. Eğer bir kadın zina ederse cezalandırılır.
2. Su belirli bir ısının altında soğursa, buza dönüşür.

Bilimöncesi akıl için bu yasaların her ikisi de bir Tanrısal isteğin işleri olarak tanımlanır. Tanrı, zinayı cezalandırır, ırmakları ve gölleri dondurur ve o öbürlerini yaptığı gibi her zaman birini de yapar. (Bununla birlikte, isterse, her iki durum dışında bir şey de yapabilir.) Böylece, acımasını göstererek zina yapan kadını cezalandırmadan da bırakabilir. Ya da tek bir ırmak

dışında tüm ırmakları dondurarak mucizevi özelliğini bu biçimde de gösterebilir.

Öte yandan modern bilimsel akıl, yalnızca çok yüzeysel bir benzeyişle, bu iki yasayı paylaşır. Kuşkusuz, ikisinin de aynı gramatik yapıya sahip olduğu bir gerçektir. Üstelik çok genel ve soyut anlamda, aynı temel düşünceyi dile getirir. Yani onlar, bir sonuç olarak başka bazı şeylerle, bir şart altında olan bazı şeylerle ilinti kurarlar. Oysa, şimdi bu ilintinin karakterinin her durumda tümüyle farklı olduğu büyük ölçüde biliniyor. İlk yasa, sonucuyla (ceza), şartı (zina) arasında, şartın sonucu izlemesi gerektiği bir biçimde ilinti kurar. ikinci yasa, sonucuyla (suyun buza dönüşmesi) şartı (belli bir düşük ısı) arasında, şartın sonuç tarafından izlendiği, tanımsal bir biçimde ilinti kurar. İlk yasa bazı yasa koyucu otoritenin kafasında yatan zorunlu bir kural olarak kendini gösterir. İkinci yasa, gözlenmiş bir modelden başka bir şey değildir. İlk yasa, bazı üstüninsan ya da insan ruhları, Tanrıları, Tanrısı ya da polis gibi temsilcilerince güçlendirilmiş olmalıdır. İkinci yasa, sanki kendisini güçlendirir. O, herhangi bir insanın hareketine ya da görüşüne kulak asmaksızın kendi yoluna devam eder. Zina yapan bir kadın her zaman cezalandırılmayabilir. Belirli bir ısının altına düşen su her zaman buza dönüşür.

Kuralcı ve nedensel yasalar arasındaki fark, onların işleyişi sırasında değiştirebileceği yolları hesaba kattığımız zaman belki daha açık bir biçimde görülebilir. Kuralcı yasalar, yasa koyucu kararlarla ıslah edilebilir, hatta tümüyle ortadan kaldırılabilir. Eski normun ıslahı ya da tümüyle kaldırılmasından sonra yerine yeni bir norm getirilir. Öte yandan, nedensel yasalar, çok farklı bir biçimde değişir ve bu değişimin farklı bir anlamı vardır. Gerçekte, belirli bir anlamda, insan nedensel yasaların değiştirilemeyeceğini ve onların yalnızca bizim algılanmızda değiştiğini söyleyebilir. Örneğin, bilimadamları belli bir nedensel yasayı formüle edebilirler ve onu yeni gözlemlerin ışığı altında gözden geçirmeye zorlanabilirler. Oysa, böyle herhangi bir gözden geçirme ya da düzeltme, gözlemlenen görüngünün tanımında daha kesin bir ölçü ortaya çıkarabilir ve bu yüzden o yasanın kendi amacını hükümsüz kılmaz.

Sonunda, dünyada tek bir nedensel sisteme karşın, birçok kuralcı sistemin bulunduğunun anlaşılmış olması gerekir. Tarihsel gelişim sürecinde, insan ırkı büyük ölçüde farklı ve birbiriyle çatışan toplumsal düzenler oluşturmuştur. Böylece, bir zaman istenilen hareketler, başka zamanda yasaklanmış ve bir toplumda övülen nitelikler başka bir toplumda mahkûm edil-

miştir. Tersine, hiçbir zaman doğal düzenden başka bir düzen olmamış ve o bugün de her yerde aynıdır. Bunun nedeni açıktır: Doğal düzen hiçbir zaman insanın etkisiyle ne oluşmuş ne de yadsınmıştır. İnsanlar onun üzerinde çalışabilir ve avantajlarını kullanabilirler, ancak onu değiştiremezler.

İDEOLOJİ OLARAK «DOĞA»

Bugün, uygarlık tarihinde geriye baktığımız zaman, insanın en büyük başarılarından birinin kuralcı ve nedensel yasalar arasındaki kesin ayrımı olduğunu görürüz. Bu ayrım olmaksızın, tüm kazançlarıyla birlikte doğal bilimlerin gelişmesi söz konusu olmayacaktı.

Bilim, yalnızca sonuç olarak insanın üzerinde çalıştığı her şeyin Tanrısal ve insani çehresini çürütmeye karar verdiği zaman, yani doğruluğundan doğal olayların açıklanmasını ayırdığı zaman başladı. Sonuç olarak o, doğaya tarafsız ve her şeyden ayrı bir biçimde bakabildi.

O artık, sadece doğayı kendi terimleriyle anlamaya çalışmak yerine artık doğanın, onun için herhangi bir açık ya da gizli kişisel anlamı kalmadığını varsayıyordu. İnsanın doğa üzerine daha çok bilgilenmesini sağlayan ve böylece onu kendi amaçları için kullanan bu büyük ayrım, bu yansız 'nesnel' tutumdu.

Bilimin nesnelliği, doğal olayların «yüce amaca» sahip olmadığı ve herhangi bir ahlak yargısı oluşturmadığı ilkesi üzerine kuruludur. Bilimadamları «olan»dan olması «gereken»e, olgusal gerçeklikten ahlaksal norma, mantıksal karmaşanın olmadığını bilirler. Olması ya da olmaması gereken bir olay olgudan izlenmez. Doğada suyun, eğer su belli bir ısının altındaysa, buza dönüşmesi olgusu, soğuğun iyi ya da kötü olduğunu ya da suyun buzdan daha iyi ya da kötü olduğunu belirtmez. Aynı nedenle, doğada büyük balığın küçük balığı yuttuğu olgusu, onların davranışının doğru ya da her ikisinin de yanlış olduğunu göstermez.

Kimi bitkilerin aşırı büyüyüp başka bitkileri tahrip ettiği olgusuna dayanarak, bitki yaşamının ahlaksal değeri üzerine hiçbir şey söylenemez.

Oysa, doğa bu sıfatla değer serbestliğinde bulunur iken, insanlar değerler olmaksızın yaşayamazlar ve bu yüzden her zaman belli başka şeyler üzerinde belli doğal görüngüleri yeğlemezler. Böylece, kızaklar üzerinde bulunan insanlar, onların buzla kaplı olmasını isterken, bir gemide seyahat eden insanlar; ırmaklar, göller ve okyanusların donmamasını yeğlerler. Kimi balıkçılar, büyük balık yakalamayı sever, kimileri de küçük balık yakalamayı

yeğler. Çiftçiler ve bahçıvanlar kimi bitkileri ekip kimilerini de sökerek geçinirler. Özcesi, insanlar kendilerine yararlı olan belli doğal olayları ya da şeyleri yeğlerler ve yararsız olanlara da yol verirler. Her seçme durumunda ona kılavuzluk eden doğanın kendi normu ya da değerleri değil, insanın değişebilen kendi çıkarıdır.

Oysa bugün hâlâ tüm görüngülerin nihai amaca hizmet ettiğini ya da doğanın ahlak ilkeleri üzerine oturtulduğunu ileri süren insanlar var. Bundan başka, bu nihai amaç için «doğru aklın» yardımıyla, sözde doğadan bir sonuç çıkarılabilir. Böylece, doğayı dikkatlice gözlemleyen herkes, bizzat yaşaması gereken hukuku keşfedebilir. Bu «doğal hukuk» ona doğanın yönelimlerini izleyen ve bu yüzden kusursuz bir ahlak ve doğruluk getiren bir yaşam biçimini güvenceye alır.

Doğanın yönelimlere sahip olabileceği inancı, o kişiye irade ve zekâya sahip üstün bir insan olduğunu ya da en azından böyle bir varlıkla yönetildiği izlenimini verir. Doğa yasalarının salt gözlenmiş örnekleri tanımlamakla kalmadığı, gerçekte kimi yasakoyucuların altında yatan zorunlu kurallar olduğunu gösterir. Bu üstün yasakoyucu, ya doğanın kendisi ya da iradesinin bir dışavurumu olarak, doğayı yaratan Tanrıdır. Doğru olarak anlaşılırsa, insanın kendi çıkarına en iyi hizmetin Tanrının ya da doğanın buyruklarına uymakla sağlanacağı görülür. 18. yüzyılın en büyük bilginlerinden Sir William Blackstone'nun, **İngiltere Yasaları Üzerine Yorumlar**'ında özetlediği gibi: «İnsan her şeyiyle yalnızca yaratıcısına bağlıdır, her noktada yaratıcısının isteğine uymak zorundadır. Yaratıcısının bu isteği Doğal Yasa olarak adlandırılır.»

Daha önce de gösterdiğimiz gibi, Doğal Yasa öğretisi, bilimsel bir görüş temelinde kurulmuş değildir ve zaten öyle de olamaz, ancak dinsel bir karakter taşır. Bu durumuyla da bilimöncesi dünyamızın söylencesi bakış açısını yansıtır. Gerçekte bu olgu Hıristiyan Doğal Yasa savunucularının çoğunca da kabul edilir, hatta Hıristiyanlık dışı inançların savunucuları arasında da yaygın bir biçimde benimsenir. Her şeye karşın, modern çağlarda dinsel bir kılavuzdan yararlanmaksızın, doğadan «nesnel» normlar türetmek girişimleri yinelenmektedir. İşin doğrusu, kimi Tanrıtanımaz düşünürler de ahlak değerlerinin temelini doğada bulmaya çabalıyorlar.

Bu modern dindar olmayan inanıcılar, «doğal bir yasada», «sınırlı varlığın her zaman tamamlanmamış olduğunu» ya da tüm yaşayan nesnelerin

tamamlama ve yerine getirmeye doğru bir eğilimlerinin olduğunu ileri sürmüşlerdir. Nitekim, insanlar aynı zamanda varlıksal tamamlanmalarını ya da doğasında bulunan potansiyelin gerçekleştirilmesini sağlayan özel «doğal» bir yaşam biçimine belli eğilimler gösterirler. Bu amacı güçlendirecek herhangi bir eylem iyi, bu amacı engelleyecek ya da önleyecek herhangi bir eylem ise kötüdür. Toplumsal düzen, bu nedenle herkesi doğal davranmaya yöneltme zorunluğu duyar.

Doğadaki her şeyin yerine getirme ya da tamamlamaya doğru çabaladığı düşüncesi kuşkusuz oldukça eskidir. Örneğin, Aristo'nun **Metafizik** kitabında aşağıdaki tanımlamayı buluruz: «İlk ve kesin anlamıyla doğa, bir hareket kaynağı gibi kendinde varolan şeylerin özüdür.» «Şeylerin özü», Aristo'ya göre, onları doğru olarak gören ve gerçekten oldukları gibi yapan tek niteliktir. Bir meşe palamudunun özü meşe olmak, bir iribaşın özü kurbağa olmak, bir dölütün özü insan olmaktır. Kendilerinde varolan «şeylerin hareketini» potansiyellerini anlamak, yetiştirmek ve geliştirmek eğilimidir.

Meşe palamudundan meşe, iribaştan kurbağa ve bir dölütten insan üreten işte bu harekettir. Başka bir deyişle, meşe palamutları, iribaşlar ve dölütler kimi dış güçler önlemediği sürece, her zaman olmak istedikleri gibi olurlar. Eğer böyle bir durum olursa, onların doğal eğilimleri engellenmiş olacak ve gelişmeleri «doğal olmayan» bir durdurmayla karşılaşacaktır. Onların «doğası» tamamlanmadan ya da yerine getirilmeden yoksun bırakılmış olacaktır.

Oysa, bu doğal bakış eskiden beri kullanılageldiği ve hoş göründüğü halde bilimsel nesnelliğin gerektirdiği şeylerle taban tabana karşıttır. Bir bilimadamı için meşe ağacının, kurbağanın ve insanın gelişimi, yalnızca değişimlerin olası ve belirli bir çağa kadar önceden haber verilebilir düzenli bir gelişme modelini gösterir.

Öte yandan, eğer, doğal gelişmenin herhangi bir aşamasına eksik bir aşama olarak dikkat edilirse, tüm şeyler her zaman eksik olur. Örneğin bir dölüt, henüz doğmadığından, bir oğlan bebek henüz yetişkin olmadığından, bir yetişkin de henüz yaşlanmadığından ve bir yaşlı da henüz ölmediğinden eksik sayılır. Eğer bu olası değişimlerin herhangi biri «bir eğilimin» gerçekleşmesi olarak tanımlanırsa, onların tümü de bu yolla tanımlanabilir. Ardından, yalnızca yaşama doğru bir çıkış değil, aynı zamanda ölüme doğru bir eğilim de vardır. İkisi de eşit olarak «doğal» ve iyi olmalıdır. Açıktır ki, böyle bir sonuç hiç kimseye bir şey getirmez.

Gerçek, muayyen yaşayan bir şeyin «tamam» ya da «eksik» olduğu zamanı ya da tamam ya da eksik olup olmadığını, önyargısız olmayan gözlemin bize anlatabildiğidir. Onun varlığı süresinde her şey birçok değişimlere uğrar ve bu değişimlerin kimilerinin onun tamamlanmasına hizmet ettiği için daha iyi, kimilerinin de tamamlanmasını yoksun bıraktığı için daha kötü olduğunu söylemek, bilimsel değil, öznel bir görüşü savunmak olur. Gerçekte, aynı «tam olma» kavramı da, tıpkı «eksik» olanın olumsuz bir değer yargısını dile getirmesi gibi, olumlu bir değer yargısını da belirtir. Kimi şeylerin eksik olduğu savı, yalnızca onda bulunması gereken kimi şeylerin kayıp olduğu, kusursuz olmadığı anlamına gelebilir. Doğal şeylerin tamamlanmasının iyi, tamamlamanın eksikliğinin kötü olduğunu tartışan insanlar, yalnızca kendilerini totolojiyle, yani laf kalabalığıyla uyutmaktan öteye gitmezler.

Koşullara göre, nesnel bir gözlemcinin doğanın kendinde eğilimler, anlamlar, yönelimler ya da nihai amaçlara sahip olmadığını kabul etmek dışında bir seçme şansı yoktur. Bu nedenle o, ahlaksal bir kılavuz olarak alınamaz. Basit olarak onun üzerine «doğru» bir ahlak ya da yasal sistemi dayandırmak dürüst bir yol olmadığı gibi, birçok insan bu üzüntüye layık görülebilir. Şimdiye dek, doğadaki evrensel değerleri bulma girişimlerinin tümü başarısızlığa uğradı. En kötüsü de, bunların dar, kaprisli ve bağlayıcı dogmalara götürmesi, en iyisi de her olası hareketi haklı çıkarmakla ya da her olası amaca hizmet edebilen anlamsız ve boş kurallar üretmekle sonuçlanmasıdır.

Örneğin, «doğa», herkesin kendi hakkını aldığını söylemektedir. Nitekim, eski Roma ahlakçıları «juum cuique – her biri kendine»yi talep ettikleri zaman gerçek bir doğal ahlak yasası keşfettiklerini düşündüler. Oysa bu yasa; «Herkesin kendininki nedir?» gibi canalıcı bir soruyu yanıtlandırmayı başaramadığından, tam bir adalet yaratamaz hiçbir zaman. Gerçekte, bu soruya pozitif hukuk ya da politik sistem karar vermiş olmalıydı. Bu yüzden «her biri kendine» deyimi kölelik, feodalizm, kapitalizm ya da sosyalizm gibi herhangi bir sistemi haklı çıkarmak için pekâlâ kullanılabilir.

Bir başka düzeyde güvenilemez ahlaksal kural da Altın Kural diye bilineni ya da başka bir deyişle, «Kendine yapmak istediğini başkalarına da yap» öğütüdür. İnsan bunu ilk işittiğinde, evrensel olarak geçerli bir yasanın belirtilmesinden başka bir şeyi düşünmeyebilir.

Oysa, onlar böyle bir davranışla ilgilenmezse, başkalarına acı vermekten hoşlanan herhangi bir kimsenin bu acıyı tattırmasına izin verilecektir. Benzer biçimde, herhangi bir alkolik, ayık durumda da komşusunu aşırı içki içmeye zorlayabilir. Sonunda herhangi bir kimse, Altın Kuralı çiğnerse, Altın Kural ona karşı da çiğnenmiş olmaz mı? Gerçekte, o kişi yanlış yapsa bile, hiç kimse cezalandırılmasını istemez. Zaten Altın Kurala göre hiç kimse yanlış yapan biri olarak cezalandırılmamalıdır. Özcesi harfi harfine ele alınırsa, Altın Kural hukuk ve ahlakın ortadan kalkmasıyla sonuçlanır.

Başka bir örnek de Alman düşünürü Kant tarafından formüle edilen Koşulsuz Buyruktur: «Yalnızca evrensel bir yasa olmasını istediğin genel kurala göre davran.» Başka bir deyişle, bir adamın, yalnızca tüm insanları bağlıyor olmasını istediği kendi ilkelerine göre davranması gerekir. Ancak bu ilkeler nelerdir? Faşizmin, komünizmin ya da inanılabilir herhangi bir düzenin olduğu kadar, liberal demokrasinin ilkeleri de olabilir.

Tarihsel gelişimi içinde sorunun gerçeği, Doğal Yasanın herhangi hayal edilebilir ahlaksal ya da siyasal konumu haklı çıkarmakta olduğudur. Böylece, Aristo, kimi insanların «doğal olarak» köle olmalarının, onların yazgısı olduğunu açıkladı. (Kutsal Kitap'ın hiçbir yerinde köleliğin haksız olduğunu gösterecek herhangi bir şey bulunmadı.)

Modern çağlarda kölelik kurumu yoğun baskı altına alınınca, köleliği kaldırmak isteyenlerin Doğal Yasayı bir kasıt olarak kullanmaları yeteri kadar ilginçtir.

Dönemlerinin pozitif, yazılı yasaları, reddederek, onlara vazgeçmeyecekleri «doğal» insan haklarını güvenceye alan ve tüm insanların eşit olarak yaratıldığını bildiren «daha yüksek» bir yazılmamış yasaya başvurdular. Köle sahipleri etkilenmeksizin kaldılar, oysa, basit olarak söz konusu tartışmanın çevresinde döndüler. Onlara göre, Tanrı doğayı yarattı, doğa da insanlığın yazgısını biçimlendirdi. Tarih, insanın ilerlemesinin yalnızca üstüninsanın aşağıdakileri yöneterek, güçlerini geliştirme özgürlüğü kazanmalarıyla olası olduğunu gösterdi. Bu nedenle, doğa, köleliği uygarlığın bir bedeli olarak talep etti.

Yüzyıllar içinde, benzer bir sonuca varmayan tartışmalar, gerçek «doğal» yönetim biçimi üzerine yapılmıştır. Örneğin, monarşistler, Ay'ın, yıldızların çevrelediği ve Güneş'in çevresinde döndüğü biçimindeki gökyüzünün hiyerarşik gizemine dikkat çekmişlerdir. Böylece, o halktan kişilerin soylu

insanların hizmetinde yaşamasını, sırasıyla, bir kural ya da bir imparatora hizmet etmenin doğal olduğunu göstermekten başka bir anlama gelmiyordu. Öte yandan, demokratlar tüm Tanrısal vücutların eşit ölçüde aynı yerçekimi yasasına bağlı kaldığını ve bu nedenle doğanın yasa altında tüm insanlara eşit adalet verdiğini ileri sürdüler. Oysa bu bakış, evreni temel güçler arasında bir sürekli zaptedilmemiş mücadele yeri olarak gören anarşistlerce uygun bulunmadı. Bu nedenle, sözde bir eşitlik adı altında bir resmi tahdit, yalnızca doğanın uygun çalışmalarını karıştırdı.

Oysa, sorun, doğanın nihai ya da «gerçek» amacının şu ya da bu yanıyla yanlış anlaşılmış olması değildi. Hiçbiri «doğru aklın» ek bir dozajının sonunda onu tüm yanlarıyla açığa vuracağını var saymış olamaz. Gerçek, böyle bir amacın var olmadığı ve tartışılan parçaların doğa içindeki kendi değer sistemini, döngüsel (dairesel) mantığıyla yeniden kazandığını basitçe gösterdiği biçimindedir. Bu doğa kesin ahlaksal içeriğe sahip olmadığından, tümüyle olasıdır. «Doğa» sözcüğü, ahlaka ilişkin tartışmalarda kullanıldığı zaman, herhangi bir kimsenin onu anlamak istediği herhangi bir şey anlamına gelebilir.

Böylece, her toplum ya da grubun, şeylerin «doğru» düzeni üzerine kendine göre yonttuğu anlamsal bir alet, klasik bir «hazır reçete» örneği olmaktan öteye gitmeyecektir. Özcesi, ideolojik bir terimdir bu.

Bu, hiçbir yerde cinsel ahlak alanındaki kadar açık görülmez. Biz daha önce eski Yunanlıların hazda ve kişisel icrada seksin «doğası»nı nasıl gördüklerini göstermiştik. Cinsel iti, âşıkları sevgiyle birleştiren Tanrısal bir esin kaynağıydı. Bu amaca yardım eden ya da yaklaşan herhangi bir hareket «doğal»dı. Tersine, eski İsrailliler ve ilk Hıristiyanlar, seksin «doğa»sının üreme olduğuna inandılar ve bu yüzden de yalnız çok özgün bir hareket «doğal»dı: Birleşme. Bunun dışındaki tüm cinsel etkinlikler doğal değildi. Doğru bir toplum, bu tür etkinlikleri önlemekle yükümlüydü. Öte yandan, Amerikan yerlileri ve Polinezyalılar, eşciselliğin, transseksüelizmin ve transvestitliğin, kişinin doğasının yansıması olduğunu ve bu yüzden saygı gösterilmesi gerektiğini hissettiler. Herhangi bir toplumsal sataşma en büyük haksızlık, hatta doğanın kendisine karşı bir suç olacaktı. Bununla birlikte, özgün bir birleşmedışı hareket ya da onun bastırılması gibi doğaya karşı bir suçun nasıl belirlendiğinin önemi yoktur. Belirleme her zaman keyfi ve özneldir. Nesnel olarak konuşursak, doğa hiçbir zaman ihlal edilemez, çünkü ihlalin kendisi de doğal olacaktır. Ünlü bir seks araştırmacısının bir yerde belirttiği gibi; doğal olmayan tek şey, icra edilemez olan şeydir.

Bu nedenle, belirli işlerin «doğal olmadığı» savı, her zaman bir değer yargısını yansıtır ama asla bir gerçeğin yansıması değildir. Açıktır ki, doğanın olmakta olan bu işleri önleyeceği anlamı çıkarılamaz. Daha çok doğanın onların oluşumunu onaylamadığı ya da doğanın tam ilgisini çekmediği anlaşılır. Oysa, gerçek durumda doğa, onlar hakkında şu ya da bu biçimde bir düşünceye sahip değildir. Düşünce tümüyle insancıldır. Beğenilmeyiş, doğadan değil, ancak ahlak değerlerini reddedilmiş bulan erkek ve kadınlardan gelir.

«Doğal» ve «doğal olmayan» terimleri, övgü ve mahkûmiyet ifadeleridir. Bu terimler bize herhangi bir şeyin nesnel tanımını sağlamazlar. Salt gerçekliği tanımlamak isteyen insanlar yargılamaksızın onu kullanmaz. Örneğin, bir bilimadamının yansız bakışına göre, her şey doğanın bir parçası olduğunda doğaldır. Onun için acı haz gibi, sağlık hastalık gibi yaşam da ölüm gibi doğal haktır. Oysa, bu yansız biçimiyle kullanılırsa, «doğal» sözcüğünün pratik olarak anlamsız olacağı açıktır. Bu yüzden bilim adamları «doğal» sözcüğünü sözlüklerinden kaldırdılar ve onu ahlaklar dünyasına sürgüne gönderdiler.

Biz, «doğal» ve «doğal olmayan»ın gerçekten kullanıldığı örnekleri incelemeye başladığımızda, onların her zaman belirli ahlak yargılarını desteklemek anlamına geldiğini gördük. Bu değer yargılarının, konuşmacıların eğilimleri ile değiştiğini söylemeye gerek yok. Tarihsel ve antropolojik araştırmalar, tarihin farklı dönemlerinde ve dünyanın farklı parçalarında, toplumların farklı ahlak değerlerine sahip olduğunu göstermiştir. Gerçekte, bu tür farklılıklar bugüne değin gelmiştir. Ayrıca, bugüne değin her toplum kendi ahlak değerlerini evrensel, sonsuz ve değiştirilemez, yani gerçekten ve yalnız kendi değerlerini «doğal» sanmışlardır. Bunun nedeni basittir: Doğanın çağrısı bir nesnellik havası içinde, herhangi bir öznel değer sistemini ödünç veriyor. O insanlara ahlaksal durumları için kişisel sorumluluktan kaçınmalarına izin veriyor. Böylece, insan, komşusunun cinsel davranışından hoşlanmazsa, ona kendi adından çok Tanrının ya da doğanın adıyla kolayca baskı yapabilir. Özcesi, bize kendi haz ve tercihlerimizin evrensel adaletin, genel zenginliğin, «Tanrısal isteğin» ya da «doğal düzenin» istemlerine uyduğunu söyleyebiliriz.

Oysa, herhangi bir açıklama ya masum bir kuruntu ya da bir alaycı aldatmadır. İleri sürülen her durumun nesnel bir çözümlemesi, «Tanrısal istek» ya da doğal düzenin belirli bireyler, gruplar ya da toplumsal sınıfların

çıkarlarından başka bir şeyi temsil etmediğini gösterir. Bu, aynı Tanrı ya da aynı doğanın böyle birçok farklı toplumsal siyasetleri haklı çıkarmaya, yönelmesinin esas nedenidir. Önce de gördüğümüz gibi, en büyük tektanrılı dinler Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet bile yorumlarında önemli, farklar gösterir. Dahası, Hıristiyanlığın kendi içinde de sayısız kilise ve hareketler, Tanrının iradesine ve doğanın yasasına bakışta farklı yorumlar getirirler. Böylece, tartışmalarına destek sağlamak amacıyla aynı kutsal kitabı kullandıkları halde bazıları benimsemezken, bazı kiliselerde boşanmayı kabul eder, bazıları isterken bazıları gebelikten korunmayı yasaklar ve bazı kiliseler eşcinsel papazlara açıkça görev verip eşcinsel evlilikleri icra ederken bazıları da eşcinselliği mahkûm eder.

Ne de olsa, bugün seksin doğasınının üreme olduğu biçimindeki geleneksel Yahudi Hıristiyan inancını paylaşmayan bazı kiliselerin olduğu açıktır. Birçok Hıristiyana bu inanç, şimdi, modası geçmiş, dar ve keyfi bir varsayım üzerine temellendirilmiş geliyor ve bu yüzden yeni, daha açık bir cinsel ahlak geliştirmeye çabalıyorlar. Bununla birlikte, başka bir keyfi varsayım yerleştirmenin ve çözümü Doğal Yasa Öğretisinin biraz güncelleşmesinde aramanın yeterli olmadığını anlıyorlar. Yerine, cinsel değerlerinde, tam sorumluluk almaları gerektiğini anlamaya başlıyorlar.

Bu, daha önceki Doğal Yasayı koruyan tam ahlak çabasına önem verilmemesi ya da onun safdışı bırakılması anlamına gelmiyor. Hatta en şiddetli eleştirileri bile göstermiştir. Doğal Yasa öğretisine çoğu kez baskıcı dinsel ve dünyevi otoritelerin hücumlarda bulunduğu ve böylece onun insan özgürlüğünün nedenine de hizmet ettiğine dikkat çekiyorlar. Özcesi, tarihsel süreç içinde bir doğal yasa inancı, yalnızca egemen düzene hizmet etmiyor, aynı zamanda daha iyi bir düzenin gelmesinin yollarını da açıyor. «Doğa» sözcüğü boş bir reçete olabilir, ancak bazen insanlığın en iyi umutları ve yüce amaçlarıyla dolu olduğu da görülür. İnsanlar herhangi bir Tanrı-vergisi doğal haklara yaşama, özgürlük ve mutluluğun izlenmesine sahip olmayabilirler, ancak kimi modern toplumlar bu haklar uğruna dövüşmek ve onları kazanmak için doğaya başvurmuşlardır. Bu nedenle, bir Doğal Yasa kanısı, övülmeye bir ütopist insancıl görünüşe sahiptir. Bu anlamda Doğal Yasa geleneği üzerine eleştirel bir çalışma, bize gerçekten insancıl bir cinsel ahlakı öğretebilir.

(Not: Önceki bölümdeki belli kanıt ve örnekler, Ortaçağ Avrupasının öbür ideolojikritik temsilcileri ve Hans Kelsen, Karl Popper, Ernst

Topitsch'in çeşitli yazılarından alınmıştır. Bu yazarlar, cinsel sapkınlık sorununa değinmemekle birlikte, genel tutumları burada da açıkça görülebilir. Bu yüzden, daha derin çalışma yapacaklara bu yazarların yapıtları salık verilir. Kelsen'in Doğal Yasa eleştirisini yukarıda kısmen özetlemiş bulunuyoruz. Ayrıca, **Adalet Nedir**'deki toplu denemelerine bakınız (Berkeley, 1957). Doğal Yasa'nın Ütopist görüşü, Ernst Bloch'un **Naturecht und Menschlicke Würde** (Doğal Yasa ve İnsanın Değeri) adlı yapıtında incelenmiştir (Frankfurt. M. 1961).

YASAL - YASADIŞI

Cinsel normların ihlalinin resmi bir sorun olarak belirlendiği yerde, cinsel uyumculuk ve cinsel sapkınlık, yasalara ve suça uyma gibi görülür. Uyumcu cinsel davranış «doğru», «yasaya itaatkâr» ve «yasal»dır. Sapkın davranış ise «bastırıcı», «cezai» ve «yasadışıdır».

Kuşkusuz, cinsel davranışın belirli türlerinin gözü önünde yapılanların, yasayla yasaklanmış olması gerektiğinde sorun yoktur. Bu tür davranışın mağdurları, açıkça resmen korunma isteminde bulunmakta haklı olup, gerçekten de tüm toplumlar en azından önemli üyeleri için bu istemi yerine getirmeye çabalarlar. Özcesi, hiçbir toplum, asgari bir seks yasaları olmaksızın uzun süre ayakta kalamaz. Oysa, önemli sayıda insanı bilerek cinsel saldırının gaddarca biçimlerine karşı korunmasız bırakan toplumlar da vardır. Bu toplumlarda yasa yalnızca güçlü ve ayrıcalıklı olana hizmet etmekte ve söz konusu sınıfın bir aleti olmaktan öteye gitmemekteydi. Böylece, köleler ve serfler çoğu kez onların efendileri için «güzel bir oyun» oluyordu. Bazen, dinsel ya da ırksal azınlıkların tüm insan hakları çiğneniyor ve cezalandırma korkusu duymayan çoğunluk tarafından cinsel bakımdan kötüye kullanılabiliyordu.

Öte yandan, yasa altında eşit korunmanın geçerli olduğu modern toplumlar da, suçlunun sorununa bakılmaksızın, tüm cinsel kötüye kullanımları büyük bir şiddetle cezalandırmayı gündeme getirdi. Gerçekte herkes için «güvenli» bir dünya kurma hevesleriyle, bazen aşırı yasalar koyup başka hiç kimsenin varolamayacağı cinsel suçlar yarattılar. Böylece, yalnızca dürüstü kötü kişiden ya da kötüleri birbirinden korumayı değil, aynı zamanda dürüst olanları birbirinden korumayı da durdurdular. Yani, seks yasaları «kurbansız suçlar»a değin genişletildiği zaman, totaliter bir karekter kazanır ve bunun sonucunda birçok iyi insanı, yasaların kendisi mağdur edebilir.

Bununla birlikte, çoğu iyiniyetli yasa koyucu, cinsel yanlış yapmanın birçok biçimini cezalandırmadan bırakmalıdır. Örneğin, seksi birbirlerini alçaltmak anlamında kullanan karı-kocalar, çocuklarını cinsel bakımdan cahil bırakan ana-babalar, mastürbasyon hakkında yalanlarla öğrencilerini korkutan öğretmenler, cinsel uyumcu olmayana zulmü reva gören papazlar, büyük ölçüde zarar verebilirler. Her şeye karşın, onlar seks suçluları olarak dikkate alınmaz ve zaten herhangi bir yasanın onları denetip denetmeyeceği de kuşkuludur.

Tüm bunlardan iki sonuç çıkarabiliriz:

1 – Yasa ve ahlak, aynı şey değildir. İkisi arasında bir ilgi vardır kuşkusuz, ancak, bu ilişki doğrudan değildir. Kimi ahlaka aykırı seks davranışları tümüyle yasal olabilir, belirli seks davranışları da tümüyle yasadışı olabilir.

2 – İnsan, seks yasasının amacının basit olarak fiziksel ve duygusal korunmayı sağlamak olduğunu varsayamaz. Gerçekte, gördüğümüz gibi, kimi tehlikeli davranışlar yasal olabilirken, zararsız davranışlar da yasadışı olabilir.

Öte yandan, bulmaca gibi karmaşık seks yasalarımızın ardındaki «gerçek» nedenleri nasıl buluyoruz? Başka bir deyişle, toplumların, cinsel davranışlarının yasal ya da yasadışı olup olmadığını hangi gerçeğe göre belirliyor? Tarihe kısaca gözatmakla bu sorulara bir yanıt bulabiliriz belki.

SEKS VE HUKUK

Uygarlığın başlarında tüm yasalar dinsel yasalardı, yani kimi üstüninsan otoritesinin isteği olarak ifade ediliyordu Ruhlar, Tanrıları ya da Tanrı, insanların belli bir biçimde davranmasını istedi ve buna boyun eğmeyenleri derhal cezalandırdı. Bu nedenle, yasalar pratik olarak kendilerini güçlendirdiler.

İlk bilinen seks yasaları bu kuralın dışında değildi. Gerçekte, günah ve suç arasında da bir fark yoktu. Cinsel suçlular hem günahkâr hem suçluydu, cezaları da belliydi, insanın yasayı uygulamasının hiç de zorunlu olmadığı yerlerde, Tanrısal kurallar pek işlemedi.

İşin gerçeği, cinsel inançlar binlerce yıl tüm hukukun temeli olarak kaldı. Örneğin, Eski Dünyanın ilk büyük yasa koyucuları, açık olarak yüksek

bir amacın elçileri olduklarını ilan ettiler. Hammurabi, yasalarını Güneş Tanrısından aldı, On Emir, Musa'ya Sina Dağında Yahova tarafından verildi, Kur'an, Cebrail melek tarafından dikte ettirildi Muhammed'e.

Bunlar ve çeşitli «Tanrısal esinli» yasaların özellikle cinsel davranışa göre birbirlerinden oldukça farklı bir biçimde ayrıldıklarını söylemek bile gereksiz. Öte yandan, bu süreç içinde Yahova'nın kimi cinsel buyruklarının da değiştirildiği ya da tersine çevrildiğini de biliyoruz. (Örneğin: Yaratılış 38, 8/10 ve Levitikus 20:21).

Bununla birlikte, bir seks yasası üzerine ilk tarihsel girişimleri karşılaştırdığımız zaman, en azından tek bir ortak şey buluruz: Tümü de toplumsal ve dinsel suçlarla kaplanmıştır. Cinsel davranış yalnızca öteki insanlara zarar verdiği zaman değil, salt inançsızlık gösterdiği zaman da cezalandırılıyordu. Gerçekte, son suç çoğunlukla öncekinden daha ağır bir ceza taşıdı. İnsanlar herhangi bir kişisel incinmeden çok, Tanrısal hoşnutsuzluklardan korkarlardı.

Böylece, cinsel yönden genelgeler şeylere başkaldıranların hiçbir zaman toplumsal bakımdan zararlı oldukları açıklanamadı. Hatta, herhangi bir kimseyi özellikle tehlikeye atsalar bile, hâlâ topluma dolaylı bir tehdit yöneltmiş oluyordu. Tüm varlığıyla Tanrıyı horgörüp onun karşılıkta bulunmasını istediler. Bu nedenle hoşgörülü olamazlardı. Onlara yapılan zulüm dinsel bir görevdi ve onlara karşı alınan herhangi bir tutum haklı çıkarılırdı.

Bu, eski çağlardan orta çağlara hukukbilim uzmanlarının temel felsefeleriydi. Onların görüşüne göre, hukukun temel işlevi, Tanrı'nın doğal düzenini onarmak ve korumaktı. Gerçi, yüzyıllar geçtikçe cinsel davranışın kontrolü kilisenin özel bir görevi oldu. Din yalnızca özel değil, genel yaşamı da ilgilendiren çok etkileyici ahlaksal bir güçtü.

Modern çağların başlangıcında kilise, gücünü dünyevi devlete kaptırdıkça eski yasalar ortadan kalktı. Tüm Avrupa çapında dinsel mahkemelerin yerini dünyevi olanlar, papaz tarafından verilen cezaların yerini ceza yasalar, itiraftan sonra kefaret olsun diye papaz tarafından verilen cezanın yerini cezai cezalar aldı.

Ancak cinsel sapıklığa genel yaklaşım önceki gibi kaldı. Devlet basitçe geleneksel ahlak standartlarını kabul etti ve onları bütün gücüyle uygulattı. Hatta «zararsız» «mağdursuz ya da kurbansız» sapkınlıklar aleyhine dava açmaya devam etti. Bu kişiler dinsel başkaldırıcılıktan dünyevi yıkıcılar haline dönüştüler. Yasanın gözünde de onlar ulusun refahını tehdit etmektedir. Devlet, kiliseden tümüyle ayrılmadığını, 18. yüzyılda Fransa ve Amerikar

HUKUKUN TANRISAL KÖKENİ

İnsanlığın ilk büyük yasakoyucuları yasalarını tanrısal bir istenç olarak ilan ettiler.

Sertleşmiş haldeki penis biçimli taş, Güneş-Tanrısından esinlenen Hammurabi yasalarını ifade ediyor. Taşın üstündeki Rölyef (Kabartma) yontuda başında tacıyla tanrı önünde ayakta duran Hammurabi'nin öğretisini sunuşunu canlandırıyor. (Paris, Louvre).

Musa, tanrı Yahova'dan Sina Dağında Yasa maddelerini alırken.

Bu İran illustrasyonu da Hz. Muhammet'in Cebrail'den Kuran âyetlerini alırkenki tablosunu gösteriyor.

devrimlerinin görülmesine değin açıklayamadı. Bu, öteki şeyler arasında seks yasalarının artık kutsal kitaplardan kopye edilmeyeceği, ancak akılcı ve deneysel temellere dayanması gerektiği anlamına geliyordu. Sonuç olarak, suç olan birçok cinsel davranışa şimdi izin çıkıyordu. «Aydınlanmış» tüm yurttaşlar, önceki ahlaksal vasilikten kaçtı ve birçok yeni sivil özgürlükler kazandılar. Belli bir «özgür dünya» ve kişisel ahlak yaratıldı ve yasanın onun dışında olduğu anlatıldı. Bu demokratik kazançlar Batı Avrupa ve Latin Amerika'nın çoğunun dolaysız ya da dolaylı yoldan ulaştığı Napolyoncu resmi reformlarla pekiştirildi. Ayrıca ABD anayasasında aynı zamanda bu demokratik kazançların dinsel dogmadan bağımsız olduğu ilan edildi. Kongre kesinlikle bir dinsel oluşuma dayanan yasa yapılmamasını emretti.

Bununla birlikte, Hıristiyanlığın ya da daha püriten baskıcı hareketin Amerikan genel yaşam üzerindeki etkisi öyle kolay kırılamıyordu. Devlet çok uzun bir süre yalnızca tehlikeli olan suçları değil, salt günah ya da kurbansız kötülükleri cezalandırmaya devam etti. Bu kötülüklerin, gerçekte

faziletler olduğu ve onların inançlarına göre şimdi tam bir cinsel yaşama götürmeyi önlediği için artan sayıda püriten olmayanlara önem verilmedi. Gerçekte, herhangi bir cinsellik sorunu gündeme geldiğinde, birçok yasayapıcı hâlâ alışılageldiği gibi Anayasayı unutmaktadır. Son yıllarda herkes genelde daha bilgili oldu ve böylece cinsel özgürlüğün, örneğin konuşma özgürlüğü ve dinsel özgürlük gibi bir anayasal sorun olduğu anlaşılmaya başlanıyor. Daha şimdiden birtakım eyaletler seks yasalarını liberalleştirdi ve başkaları da böyle bir süreç içinde. Bu nedenle, en azından bu sınırlı alan içinde sonunda Amerikan Devrimi verdiği sözü tutacağa benziyor. Oysa bu birkaç gözlem, dinin yalnızca rasyonel seks yasalarının önünde bir engel olduğunu ima anlamına gelmiyor. Hatta kilisenin en katı biçimde ayrımı ve devletin bizzat kendisi, her yurttaş için cinsel özgürlüğü güvenceye alıyor. Gerçekte, Sovyetler Birliği, Çin Halk Cumhuriyeti ve Küba gibi modern, açıkça ateist devletler, herhangi bir ortaçağ Hıristiyan krallığındaki gibi cinsel sapkınlığa hoşgörüsüz bir tutum takınıyorlar. Öteki davranışlar arasında bu ülkeler hâlâ pornografi, fahişelik, eşcinsel davranışlara, karşı cinsten elbise giymeyi, bu suçlar herhangi bir kişiyi mağdur etmediği halde yasaklıyor. Açıktır ki, bu yasaklamalar şimdi elbette eski dinsel zemin üzerinde savunulmuyor. Bu olguyu, «burjuva yozlaşması», «kapitalist çürüme» ya da «Batı ahlaksızlığı» gibi yeni ideolojik dogmalar temeline oturtmaya çabalıyorlar. Gerçekte bu dogmalar üzerine daha derin bir çalışma, onların olasılıkla eski unutulan dinsel kökenlerden geldiğini keşfedebilirdi. Belki önce onları yaratıp sonra dine, başkaldıranlara zulmetme isteği, kimi toplumlarda öyle derine işlemiştir ki, onu haklı çıkaracak herhangi bir dinsel ya da dünyevi özür kullanamazlar. Günümüzde bile, dünyanın birçok yerinde aşırı bir cinsel hoşgörüsüzlük vardır. İnsanın evrensel cinsel hakları için verilen kavga henüz sonuca ulaşmaktan oldukça uzaktadır. (Aynı zamanda «Cinsel Baskılar»a bakınız.)

Aşağıdaki sayfalarda, Avrupa ve Amerika'da seks yasasının gelişmesi özetleniyor. Ek olarak, bu yasalar, kültürel karşılaştırmalar da sunuyor. Yer darlığı nedeniyle, evlilik, boşanma, gebelikten korunma, düşük, zührevi hastalıklar, gayrimeşruluk vb. seks yasaları burada ele alınmadı. Tartışmamız, terimin dar anlamıyla, insanın cinsel davranışını düzenleyen yasalarla sınırlıdır.

TARİHSEL ZEMİN

Günümüz İngiliz ve Amerikan seks yasalarını anlamak için bu yasaların tarihini gözönüne getirmemiz gerekir. Gerçekte, bu yasaların, kimileri eski ilkel insanların gelenekleri ve görenekleri üzerine kurulmuş ve bir dizi tarihsel olaylar içinde günümüze kalmıştır. Bundan başka, Kıta Avrupasının yasaları dışında, örneğin Anglo-Amerikan yasası, kilise ve devlet arasında henüz tam modern bir ayrımı yansıtmıyor. Ama özgür bir ortaçağ Hıristiyan ahlakını uygulamayı sürdürüyor. Bu, anayasasında tam bir dinsel özgürlük ilan etmiş ABD'nin durumunda pek şaşırtıcı geliyor. Her şeye karşın, cinsel davranış alanında anayasal güvenceler hâlâ gerçekleştirilmeyi bekliyor. Bugüne değin, dar Hıristiyan ahlak öğretileriyle resmen Amerikan Hıristiyanları, anayasal olarak Birleşik Amerika'nın inançlar ya da inançsızlıklarının tümüne kaynaklık ettiği, yalnızca bir «Hıristiyan ülkesi» olmadığı olgusunu kabullenmeyi reddediyorlar. Gerçekte bu olguya dayanılarak, birçok Amerikan seks yasasının anayasaya aykırı olduğu tartışılabilir. Aşağıdaki kısa tarihsel inceleme, Amerikan ve İngiliz seks yasasının gelişmelerini izliyor. Doğal olarak, bu inceleme günümüz bağlamındadır ve yalnızca taslak olup birçok yönden eksiktir. Eksik de olsa, bu inceleme yadsınamaz ve büyük ölçüde günümüz resmi tutumlarının dinsel temelini ortaya koymaktadır.

Yasal Yahudi Geleneği

Eski İsrail tarihi, İsrail'in ulusal kimliğinin kazanılması ve yaratılması mücadelesinin tarihidir. İmansızlar tarafından kuşatılan ve kesin olarak tehdit altında bulunan İsrailliler, «gerçek» inançlarını korumak için olağanüstü bir çaba gösterdiler. Töreler ve yasaların tümü işte bu temel çerçeve içinde ele alınmalıdır.

İlk Yahudi seks yasası «Tanrının seçtiği insanlar»ı dört büyük kötülükten korumaya çabaladı: Bir; nüfusun azalışı, erkek mülkiyet haklarının ihlali, yabancıların, yabancı âdetlerinin bulaşması ve dinsel inançlara başkaldırma. Böylece yasa tüm öteki cinsel etkinlikler pahasına, evlilikte birleşmeyi özendirdi ve komşu kabileler arasında yaygın olarak görülen ve üretime yol açmayan seksin çeşitli biçimlerini yasakladı. Döllemenin kabul edilmeyişi, anti-sosyal bir tutumu gösterdi ve bütün toplumu gücendirdi. Irza geçme, zina ve gayrimeşru gebelikler, karılarını ve kızlarını kişisel mülk gibi değerlendiren ve onlara verilen herhangi bir «hasar» karşılığında tazminat isteyen erkeklerin bireysel haklarını çiğneme anlamı taşıyordu. Eşcinsel davranış

ve hayvanlarla cinsel ilişki, yabancı Tanrılara tapınmayla birleştirildi. Böylece onlar putperestliğe ya da Kutsal Kitap'ta adlandırıldığı gibi, Yahova'nın kendisine karşı işlenen suçlara bir örnek göstermiş oluyorlardı.

Doğal olarak, zaman içinde belli seks yasaları elendi ve değişen koşulların ışığında yeniden yorumlandı. Her şeye karşın, sekse karşı genel yasal Yahudi tutumu, İsa'nın zamanında bile değişmeden kaldı. («Seks ve Din» ve «Tarihsel Zemin»e bakınız.)

İlk Hıristiyan Öğretileri

İlk Hıristiyanlar, resmi Yahudi geleneklerinin çoğunu kabul ettiler. Resmi olarak, Pagan Roma İmapatorluğunun yumuşak yasaları altında yaşamaya devam ettiler. Ancak, özel tavırlarında, daha katı olan Kutsal Kitap standartlarını izlediler. Gerçekte, ilk büyük Hıristiyan misyoner Aziz Paul, insanın cinsel arzuları üzerine çok sığ bir görüşe sahipti ve nerede olursa olsun, bu arzuları sınırlamayı savundu. Bu tutum, Augustine ve Kilise Babaları olarak adlandırılan çileciler tarafından daha da geliştirildi. Sonunda, Hıristiyanlık, Roma devletinin dini olduğu zaman, bu yeni çilecilik cezai yasada ifadesini buldu. Hıristiyan İmparatorlar Theodosius (İ.S. 390) ve Jüstinyen (İ.S. 538 - 544) belli cinsel pratikleri paganizmin kalıtı gibi ele alarak, çıkardığı drakonik (gaddarca) yasalarla mahkûm ettiler. Özellikle Jüstinyen Yasası (bizans İmparatorluğunda bin yıla kadar sürmüştür), cinsel sapkınlara karşı çok hoşgörüsüz bir tutum taşıyordu. Örneğin Jüstinyen, eşcinsel ilişki ve hayvanlarla cinsel ilişki gibi putperest iğrençlikleri, Tanrının fırtına, yangın, kıtlık, salgın hastalık ve depremle cezalandırarak feryat ettiğini ve bu yüzden devletin tüm suçluların yaptıklarından topraklarını korumak gibi bir ağır görevle yükümlü olduğunu açıklıyordu. Bu suçun infazı da kızgın demirle dağlamak, diri diri gömmek bunlardan önce de işkence etmek ve kötürüm bırakmakla yerine getiriliyordu. Jüstinyen Yasası, Batı resmi tarihinin bir alemeti farikasıydı ve ortaçağ hukuk uzmanları üzerinde büyük bir etkisi vardı.

Ortaçağın Dinsel Mahkemeleri

İngiltere, İskoçya ve İrlanda, misyonerlerin çalışmalarıyla Hıristiyan resmi öğretilerine yakınlaştılar. Anglo-Sakson hukuku, hiçbir zaman yazılı yasa-

lar halinde toparlanmadı. Yasanın temeli törenlerdi. Şimdi, yeni diniyle birlikte Hıristiyan Kilisesi, yeni bir resmi sisteme girdi. İngiliz kralları aynı zamanda yeni dünyevi yasalar koydular ve bunlar, uzun bir süre her iki resmi sistemde varlığını sürdürdü. Üstelik birbirlerini karşılıklı destekleyerek. Sonunda Kilise, tüm ruhani konular üzerinde yargılama hakkını elde etti. Cinsel sapkınlık, baştan çıkma, dinsel doğrulara başkaldırma, büyücülük yapma gibi suçlara bakmak üzere özel dinsel mahkemeler kuruldu. Bununla birlikte, bu dinsel mahkemeler herhangi bir dünyevi cezayı uygulama gücüne sahip olmadı. Bunun yerine mahkemeler, yalnızca belli bir ceza vermeyi buyurdular. Aynı nedenle, kendilerini alışılagelmiş tanıklar kuralıyla sınırlamaya temelde iradi itiraflara güven duydular. Suçlular çoğu kez ruhlarından korktuğundan, itirafta bulundular. Çünkü ancak bir dinsel mahkeme onları sonsuz lanetlenmeden kurtarabilirdi. Yargıçlar da, yalnızca yoğun hareketleri değil, salt günahkâr düşünceleri de dikkate almaya zorlanmış, hissettiler, kendilerini. Cezaların çeşitli türleri ve ölçüleri «Penitentialler» olarak adlandırılan özel bir kitapta yer alıyordu. Ki bunlar, bugün ortaçağın kilise adaleti üzerine hazin bir tablo sunuyor bize.

Genel olarak konuşursak, sekse karşı kilisenin tutumu son derece olumsuzdu. Karı-koca arasındaki birleşme bile son derece sınırlıydı. Örneğin, cinsel ilişki, evlendikten sonra üç gün, kadının âdet devri sırasında, gebeliği sırasında ve bebeğin doğumundan birkaç hafta sonrasına değin yasaklanıyordu. Aynı zamanda perşembe günleri (İsa'nın yakalanışı), cuma günleri (İsa'nın çarmıha gerilişi), pazar günleri (İsa'nın yeniden dirilme günü) ve her paskalya ve noel'den önceki kırk günden resmi oruç döneminde olduğu gibi yasaktı. Âdet gören kadınların kiliseye girmesine izin verilmezdi. Evlenmeden cinsel ilişki kuranlara bir yıldan daha fazla ceza ve evli biriyle ilişki kurana yedi yıldan fazla bir ceza istenirdi. Mastürbasyon ve uyku sırasında istemdışı orgazma nedense daha hafif davranılırdı. Oysa eşcinsel ilişkiler ve hayvanlarla cinsel ilişkiye yirmi iki yıldan ömür boyuna değin uzanan bir ceza istenebilirdi.

Modern kafalar için zinaya istenilenle eşcinsel ilişkiler için istenen ceza arasındaki bu büyük fark acaip görünebilir. Oysa hatırlanmalıdır ki ortaçağ düşüncelerinde bu günahlar bütünüyle farklı kategorilere giriyordu. Üretimsel olmayan cinsel davranış tipleri «doğal düzene» karşı gelmekle suçlanır ve bu yüzden Tanrının kendisine karşı gelinmiş oluyordu. Yalnızca öteki insanların suçlandığı iğfal'i zina, hatta ırza geçme gibi 'doğal' şehvetli günahlar çok daha az önemliydi.

Ceza işleyenlerin çok kere bir beyaz çarşaf giymeleri ve kilise kapısında yalınayak ve başıçıplak görünmeleri beklenirdi. Ağır bir mum taşımaları gerekir ve açık bir itirafta bulunduktan sonra koridor boyunca toplantı salonunun önüne yürütülürdü. Nihayet birkaç hafta ya da birkaç yıl sonra cezaları tamamlandığında, kendilerine yazılı bir sertifika verilirdi. Günahlarını itiraf etmeyi reddeden ya da kendisi için istenilen cezayı yerine getirmeyen suçlular, kiliseden afaroz edilirdi. Yüzyıllarca sapkınlıkları düzene sokmaya çalışan bu yöntemin büyük ölçüde işlemez olması belki de kaçınılmazdı. Her şeyden önce, kilise tarafından konulan cinsel standartlar son derece gerçek dışıydı. İkincisi, bu standartların çoğu bizzat papazlarca çiğnenirdi. Üçüncü olarak, sistem iyice sağlama alındığı zaman ceza gittikçe artan bir şekilde para ödeme cezası şekline dönüştü. Sırasıyla, bu tutum dünyevi yönetimle bir çatışma süreci üzerine kilise mahkemelerine de yerleşti. Aslında birçok ruhani suçlar aynı zamanda fiziksel zararlara da neden oldu. Öte yandan, Tanrıya karşı olan günahlar aynı zamanda insana karşı suçlar da olabilir. Örneğin, Ortaçağda Lordlara vasalların (hizmetkârlarının kızlarının) evlilik izni için özel bir ücret alma yetkisi veriliyordu.

Böyle bir kız rasgele bir cinsel ilişkiyle evlenme şansını yitirirse, beyinin alacağı ücrete hile karıştırmış oluyordu. Bu ve benzer durumlarda, dünyevi mahkemelere hasar için bir tazminat olarak her zaman para cezası alma yetkisini vermekteydi. Oysa şimdi kilisede aynı zamanda kendi mahkemeleri için para topladığından, suçlular çoğu kez sivil mahkemelere ya da mağdurlara ikinci bir ödeme yapamıyordu. Sonuç olarak, tüm kilise mahkemeleri sisteminden kuşkulanılmaya başlandı.

Sonunda, Reformasyon hareketi sırasında Kral VIII Henry, İngiltere kilisesinin başı olduğu zaman, kilisenin yargılama haklarının bir kısmı kalktı ve çeşitli dinsel suçlar da dünyevi suçlara dönüştü. Böylece, örneğin eşcinsel işler ve hayvanlarla cinsel temas, önce yalnızca bir ceza konusu iken, şimdi hukuksal bir suç olarak açıklanıyordu. Suçlular idam ediliyor ve tüm mallarına el konuluyordu. Kraliçe, I. Elizabeth, ahlaksal ve ruhani suçlara parayla ya da hapisle cezalandıran bir özel yüksek mahkeme bile tayin etti. Bununla birlikte, bu mahkeme bir süre sonra bozuldu ve protestan bir kralın engizisyonu haline dönüştü. Bu nedenle 1640'ta ortadan kaldırıldı.

Püriten Miras

Olivier Cromwell ve püritenler, İngiltere'de iktidara geldiği zaman, cinsel sapkınlıklar üzerine baskılan büyük ölçüde yoğunlaştırdılar. Cromwell, davacıların daha istekli davranmasını istemekten hiç yorulmadı. 1650'de, iğrençlikleri, ensesti, zina ve evlilikdışı cinsel ilişkide bulunmak gibi bu toprakları kirleten ve her şeye kadir olan Tanrıyı darıltan çok üzücü günahları bastırmak için, parlemento, Püriten Yasasını çıkardı. Böylece, püritenik seks yasasının da kuşku götürmez bir biçimde dinsel temelli olduğu görülüyordu. İstenilen cezalar Kutsal Kitaptaki anlayışlar da olduğu gibi aynıydı. Örneğin, tıpkı eski İsrail'deki gibi, zina, ölümle cezalandırılıyordu.

Püriten yönetim İngiltere'de sonlarına yaklaşırken, Amerika'da ikinci baharını yaşıyordu. Gerçi, yeni İngiltere'nin Püriten kolonileri dinsel totoliter devletlerdi. Seks yasalarının çoğu Musa'nın yasaları temelinde kuruluydu. Örneğin, Massachusetts kolonisi yasasını, zina, eşcinsel işler ve hayvanlarla cinsel temas için ölüm cezasının istenildiği Kutsal Kitaptan doğrudan kopye etmişti. Evlilikdışı cinsel ilişki oldukça karmaşık bir durum yaratıyordu. Çünkü eski İsrailliler böyle bir şeyi hiçbir zaman mahkûm etmemişti. Her şeye karşın, Hıristiyanlar en ağır bir günah olarak dikkate almayı öğrendiler. Nihayet püritenler kendi yaklaşımlarını geliştirip cezalandırmanın çeşitli biçimler ve ölçülerini özgünleştirdiler. Evlilikdışı, bir kızla cinsel ilişki kuranlar evlenemeyeceklerdi ve başkalarına bir uyarı olsun diye para ödeyebilir ya da «pillory» denilen kol ve boynun geçirildiği özel işkence aletlerine vurulabilir ve herkesin önünde kamçılanabilirlerdi. Bazen bu üç ceza birden verilirdi. Daha sonra ılımlı bir dönemde, aynı zamanda evlilikdışı ilişki kuranları zorlamak amacıyla üzerinde V harfi bulunan elbiseler giydirmek bir adet haline geldi (Vncleaness için). Zina suçu ise sonra AD ya da basitçe A harfiyle simgelendi. (Aynı zamanda Nathaniel Hawthorne'nin romanı **Scarlet Letter**'e bakınız. Scarlet Letter: Eskiden zina yapan bir kadının göğsünde taşımaya mecbur olduğu kızıl renkte A harfi) Oysa bu sıkı yasalar ve katı cezalara karşın, cinsel sapkınlık Yeni İngiltere püritenleri arasında oldukça yaygın bir biçimde kaldı. Birçok çağdaş belge sık sık gayrimeşru doğumlar yapıldığına ve eşcinsel davranışın oldukça yaygın olduğuna kuşku duyulmayacak bir açıklık getiriyor. Bu olgu, kuşkusuz toplumların tüm evlilikdışı karşıcinsel temasları önlemesi çabalarını yaygınlaştırdığı iç'n fazla şaşırtıcı gelmiyor.

MODERN HUKUK

ABD'nin çoğu eyaletlerindeki seks yasaları bugün hâlâ püriten modeli izliyor. Amerikan nüfusu kıta boyunca Batı yakasına hareket ederken, New England'ın cezai yasaları da birlikte getirildi ve hemen hemen tüm yeni eyaletlerde kopye edildi. Çoğu yerleşmeciler Doğu Kıyısında alışkın oldukları resmi geleneklerin korunmasından hoşnut kaldılar. Eski Dünyadan gelip yerleşenlerden farklı olarak, onlar yeni resmi kurumlar ya da temel reformlarla ilgilenmediler. 19. Yüzyılın başlarında Batı ve Güney Avrupa, 1. Napolyon'un emriyle seks yasalarını liberalleştirdi, yetişkinler arasında özel olarak tarafların rızasıyla yapılan cinselliği resmileştiren Napolyoncu yasa, Fransa sınırları ötesinde de yaygın bir etki sağladı. Aynı zamanda bu yasalar İtalya'da, İspanya'da, Portekiz'de, Belçika'da, Hollanda'da ve Latin Amerika'nın bütününde bir model olarak ya kabul edildi ya da kullanıldı. Böylece, Protestan Orta Avrupa ve Kuzey Amerika ülkeleri geçmişe bağlı kalırken, dünyadaki katolik ülkelerinin çoğu, minimum bir duyarlıkta modern seks yasasıyla yeni Sanayi Çağına girdi. Eski ve ortaçağ seks yasalarının çoğu el sürülmeden korundu. Tek gerçek değişim, cezalarda tedrici bir azalmada görüldü. Örneğin, zina Massachusetts'te bir suç olmaya devam ederken, ölüm cezası nispeten herkesin gözü önünde kamçıyla dövmek, bir para cezası vermek ve hapise attırmakla yer değiştirdi. Sonra, kamçılama, yerini para cezası ve hapse atılmaya bıraktı. Nihayet, bu hafifletilmiş cezalar bile çok şiddetli bulunmaya başlandı. Oysa yasayı değiştirmek yerine yetkililer sadece onu güçlendirmeyi durdurdu.

Başka daha iyi anlatan bir örnek, Massachusetts'e benzemeyen New York'un durumuyla verilebilir. Başlangıçta eyalet, zinaya karşı bir yasaya sahip değildi. 1907'de «Saflığı Yüceltme için Ulusal Hıristiyan Birliği» diye adlandırılan bir grup amacına uygun bir yasanın kabul edilmesi için meclise baskı yaptı. Ondan sonra zina yapanların her ikisi de para ödeyebilir ya da hapishaneye girebilirdi.

Bununla birlikte, bu başlangıçtan sonra konuyu gerçekten güçlendirmek için hemen hiç girişimde bulunulmadı. New York eyaletinde zina, sadece boşanma temelinde tanındığından, durum özellikle garipleşiyordu. Her yıl mahkemeler alışılageldiği biçimde bu temelde binlerce boşanmayı kabul etti. Ancak aynı zamanda alışılageldiği gibi suçlu tarafların aleyhine dava açmayı ya da yasal takipte bulunmayı da bıraktı. Yasal ikiyüzlülük içinde bu resmi uygulamalar, yasa koyucularını çok yakın hatalarla yüzyüze geldiği

zamana değin sürdü ve ilk aşamada hiçbir zaman yasa yürürlükte olması gerekmeyen anti-zina yasalar iptal edildi.

Ne yazık ki, bugüne değin eskimiş seks yasalarında reform Birleşik Devletler'de çok daha fazla ilerleme göstermedi. Eyaletlerin büyük çoğunluğu hâlâ yasalaşan ve aşırı yasalaşan ahlakta ısrar ediyor ve böylece gereksiz toplumsal sorunlara bir ev sahipliği yapmayı sürdürüyorlar. (Daha ayrıntı bir tartışmayı aşağıda, «ABD'de İşleyen Seks Yasaları»nda bulacaksınız.)

KARŞI – KÜLTÜREL GÖRÜŞLER

Cinsel sapkınlığa karşı ABD ve İngiliz yaklaşımı her zaman alışılmamış ölçüde sert olmuştur. Bu, öteki toplumların seks yasaları üzerine bir çalışmaya başlanıldığı zaman oldukça açık bir biçimde görünür. Bu yasaların çoğu oldukça hoşgörülüdür. İşin garip yanı, bu toplumların deneyimi Amerikalılara hiç ilginç görünmüyor. Böylece daha sıkı resmi kontrolü savunmak için Amerikan yasakoyucularının Kutsal Kitaptan aktarma yaparken görülmesi pek sık olur, ancak gerçekte onların hiçbiri öteki ülkelerin pratiklerini dikkate almayı düşünmezler. Bu ülkelerin birkaçı yüzyıldan daha fazla bir zaman, yalnızca asgari seks yasasına sahipti ve şimdiye değin, onlar onun nasıl çalışıp çalışmadığını pekâlâ biliyorlar. Bununla birlikte, İngiltere ve ABD'deki tartışmanın çoğu, resmi bilginler arasında bile dar bir fikir atmosferinde kaldı, sanki öbürlerinin deneyimlerinden hiçbir şey öğrenilmedi.

Ne yazık ki, elimizdeki kitabın çerçevesi, Avrupa, Afrika, Asya ve G.Amerika seks yasalarının ayrıntılı bir tanımına izin vermiyor. Çok kısa bir seçmeyle yetinmemiz gerekiyor. Her şeye karşın, aşağıdaki özetler, yetersiz ve yüzeysel de olsa en azından, tartışmaya birkaç görüş ekleyebilir. Buradaki tüm cezai yasalar modern sanayi ülkelerinde olanlardır.

Sovyetler Birliği

Sovyetler Birliği'nde cinsel davranış üzerine resmi kontrolleri özetlemek oldukça zordur. Her şeyden önce, Birliğin çeşitli Cumhuriyetleri, kendi cezai yasalarına sahiptir ve bunlar özellikle seks yasalarında değişir. İkinci olarak, tüm sapkınlık türleri çoğu kez cezai duruşmalar ya da resmi tevkifler olmaksızın «düzeltilir». Bunlar resmi olmayan yaptırımlarla karşılaşabilirler. Böylece yaptırımlar oldukça şiddetli olmasına karşın, onlar düzenli anlamda sapkınlığı bir mahkûmluk olarak belirlemezler. Örneğin, asalak bir

yaşam biçimine saptığı öğrenilen kişiler başka yerleşim alanlarına gönderilebilir ve belli bir zaman içinde tayin edildiği bir işte çalışmaya zorlanabilirler. Açıktır ki, bütün bunlar bir hayli discretion'a izin verir ve böylece cezai yasaya hiçbir zaman başvurulmayabilir.

Bununla birlikte, insan, 15 birlikten oluşan cumhuriyetin en büyüğü Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyetinin cezai yasası üzerine çalışarak, Sovyetler Birliği'nde sekse karşı genel resmi tutum hakkında kısa bir bilgi edinebilir. Bu yasada en büyük ciddi cinsel suç ırza geçmedir. Yasa, gerçekleştirilen şiddet ya da zorlamaya göre ırza geçme ölçüsü oranında ayrım yapar. Basit bir ırza geçmeye 3 yıldan fazla olmayan bir hapis cezası verilirken, saldırı biçimlerine göre çok daha sertçe cezalandırılabilir. (10 yıldan fazla hapis). Bununla birlikte, toplu ırza geçme (tecavüz) ve küçük bir grubun ırza geçmesi (tecavüzü) daha uzun bir hapisle, hatta ölümle cezalandırılabilir. Çocuklara sarkıntılık edenler (sübyancılık) 3 yıldan daha fazla cezaya çarptırılır; saldırgan biçimlerde olursa aynı suçlar azami 6 yıla çıkar. Erkekler arasındaki eşcinsel işler ciddi bir suç sayılır. Ceza 5 yıla kadar hapis olabilir. (Erkek eşcinsel davranışa karşı eski çarist yasa devrimin ilk yıllarında kaldırılmış, ancak 1934'te yeniden yürürlüğe girmiştir. Oysa, şimdi önce olduğu gibi kadınlar arasındaki eşcinsel davranıştan söz edilmez.) Pornografi yapma ya da sağlamaya karşı daha sıkı yasalar vardır (3 yıl hapis). Muhabbet tellallığı yapma ve zamparaya ev sağlama 5 yılla cezalandırılabilir. Ek olarak, küçükleri dilenme, kumar oynama ve fahişelik gibi cezai etkinliklere sürüklemek ciddi bir suçtur.

İskandinav Ülkeleri

Norveç, Danimarka ve İsveç, uzun zamandır adalet yönetimi alanında yakın işbirliği içerisindedir. Bu yüzden üç ülke cinsel eylemlerin hangi durumda suç olarak kabul edilmesi gerektiği üzerine benzer görüşler geliştirmiştir.

ABD ile karşılaştırılınca, cinsel davranışlarda resmi kontrolün çok fazla olmadığı görülür. En önemli suç, belli koşullara göre ömür boyu hapisle cezalandırılabilen ırza geçmedir. Oysa, ırza geçmenin çeşitli tiplerini tanımlar ve böylece aklen dengesiz kadınlar ya da bir deliyle cinsel ilişki gibi şiddetle olmayan ve 'kanuna uygun' durumlarda, ceza çok daha şiddetlidir. Katılan kişi eğer 15'in altındaysa, (Norveçte 14) cinsel temas çocuğa sarkıntılık ya da ırza geçme olarak cezalandırılabilir. Ensest, doğrudan soydan

olmayan ya da aynı soydan gelme ya da kardeş ve kızkardeş arasındaki cinsel ilişki gibi, dar anlamda tanımlanır. Katılanların 18 yaşın altında olması onların cezadan kurtulabilmelerine yeter, ancak olay ciddi bir suç kabul edilir. Öte yandan, evlilikdışı cinsel ilişki «sodomy» (oğlancılık) ya da doğaya karşı suç gibi işleri cezalandıran yasa yoktur.

Zina ve hayvanlarla cinsel temas, yalnızca Norveç'te suç kabul edilir. Ancak baskı son derece seyrektir. Eşcinsel işler, yetişkinler arasında gizlilik içinde yapıldığı sürece yasaldır. (Bu sonuçlar yalnızca katılanlardan biri 16 yaşından küçükse cezalandırılır.) Aynı zamanda fahişelik de yasaldır, ancak başkalarını iş bulmaya zorlamak ve serserilik yasasıyla tutuklanabilirler de. Şehvani ve açık davranışların herkesin ortasında yapılması suçtur. Bununla birlikte, özel bir yerde yapılırsa, (yaparlarsa) yasa kapsamına girmezler. Pornografiye karşı İskandinav yasalarının ılımlılığı bilinmektedir. Danimarka da az oranda bulunan sınırlamayı kaldırmış ve tüm açık cinsel materyalleri yasallaştırmıştır.

Federal Alman Cumhuriyeti

Batı Alman seks yasaları sayıca azdır. Birleşik Alman Ceza Yasasının yalnızca 10 paragrafını içerir (174-184 paragraf). Yasa, topluca, bir kişinin kendi öz cinselliğini belirlemesine karşı suçları seks suçları kapsamına alır ve böylece açıkça Alman Seks Yasasının altında yatan felsefe ifade edilmiş olur. Cinsel davranış, eğer öteki insanların özgürlüğü ve sağlıklı cinsel gelişmesi ve ifadesini bozarsa cezasaldır. Bu duruma göre, yasa, öğrenciler, mapuslar, akıl hastaları... gibi bakmakla sorumlu oldukları ya da otoritesi altında bulunanlarla cinsel ilişki kuranları cezalandırır.

16 yaşından küçük bir kızın baştan çıkarılması, ayartan 21 yaşından daha genç olsa bile bu durumda dava sayılabilir olmasına karşın cezalandırılabilir. 14 yaşından küçük çocuklarla cinsel ilişki her zaman suçtur ve 18 yaşın altında herhangi bir kimseye «yetişkin»ler düzeyinde pornografi yapmak da yasal değildir. Tecavüz, suçun şiddetine göre 6 ayla 5 yıl arasında ya da mağdur ölürse daha fazla hapisle cezalandırılır. Zor tehdidi ya da başka tehditlerle cinsel ilişki 3 aydan 5 yıla, hatta duruma göre 10 yıla kadar hapis cezasına çarptırılır. Ev sağlayan komisyoncular, pezevenkler ve teşvik edenlerin birkaç yıl hapisle cezalandırılabilmelerine karşın fahişelik de suç değildir. Gönül rızasıyla eşcinsel davranışta bulunan yetişkinlere karşı uygulanacak herhangi bir yasa yoktur. Oysa, 21 yaşın altında olan suçlu-

ların serbest bırakılabilmesine karşın 18 yaşın altında olanlarla yapılan eşcinsel işler yasaklanır. (Yasa burada 18 yaşın altında olanları çok küçük olduğunu ve bu yüzden eşcinsel davranışlar için bağımsız akılcı bir karar veremeyeceğini varsayıyor.) Herkesin önünde yapılan cinsel eylemler 1 yılın üzerinde bir hapis ya da parayla cezalandırılabilir, teşhircilik yalnızca bir şikâyet olduğunda dava konusu olabilir, ceza 1 yıl hapse kadar gidebilir. Eğer psikiyatrik tedaviyle suçlunun iyileştirilebileceği akla uygun geliyorsa, bu ceza geçici olarak durdurulabilir.

Japonya

Önceleri apayrı bir ülke olan Japonya, 19. yüzyılda, Batı etkilerine açıldı ve Meiji Restorasyonu olarak adlandırılan dönemde temel siyasal ve toplumsal değişimler geçirdi, Meiji Japonyasından önce seks yasaları karşılaştırılabilir ölçüde az ve ılımlıydı. Eşcinsel ilişkiler utanç sayılmıyor, ancak eski Yunanda bilinenle karşılaştırılabilecek düzeyde, toplumca hoş karşılanıyordu.

Fahişelik her zaman kesinlikle Amerika ya da Avrupa'daki gibi sefih olmayan, özel eğlence bölgelerinde açık bir biçimde gelişiyordu. Oysa, Japonya Batılılaştıkça bu geleneksel cinsel özgürlük gittikçe sınırlandı. Bugün Japon cezai yasaları, bütün olarak daha az baskıcı olmasına karşın, sekse karşı olumsuz Batı tutumunu belirli ölçüde yansıtıyor.

Hayvanlarla cinsel temas, evlilikdışı cinsel ilişki, zina, evlenmeden birarada oturma ya da eşcinsel davranışa karşı bir yasa yok. Bununla birlikte, fahişeliğin teşviki, kadın Simsarlığı, muhabbet tellallığı şimdi yasal değil. Fahişeler «İyileştirilmek ve korunmak» için 6 aylığına bir «kadın ıslahevine» gönderilebilir. Bundan başka, herkesin önünde gösteri yapmak ve açık saçık maddelerin satışı üzerine bir yasa var. (Japonya'da açık saçıklık tanımı Batı ülkelerinden oldukça farklıdır.) En büyük suç cinsel tecavüzdür. O da tecavüzkârın kullandığı şiddet ölçüsüne göre cezalandırılır. Basit davalar 2 yıldan fazla bir hapis dönemini geçmez. Ancak tecavüz, bir çocuğa yönelikse ve ciddi bir yaralama ya da ölümle sonuçlanmışsa hüküm ömürboyu hapis olabilir. «Yasaya uygun tecavüz» kavramı Japonya'da bilinmiyor. Cinsel sarkıntılık, yani bir erkek ya da dişiyle zorla ya da zor tehdidiyle yapılan edepsizce bir hareket «zorlama ahlaksızlığı» gibi cezalandırılabilir. Çocuğa zararlı sarkıntılık (eğer mağdur 13 yaşın altındaysa) aynı zamanda bu statüde dava konusu edilebilir. Hüküm çok kere şiddetlidir (6 ayla 7 yıl). Herke-

sin «önünde açık saçık davranış» en fazla 6 aylık bir hapisle cezalandırılır. Öte yandan ABD'de son derece ciddi suç sayılan birkaç cinsel hareket, Japonya'da önemsiz bir suç gibi işlem görür. Örneğin, herkesin önünde tiksinmeye neden olacak bir biçimde vücudunu teşhir eden ya da gizlice evleri, banyoları, soyunma odalarını ya da tuvaletleri dikizleyen bir adam, «engellenme» ve bir para ödemeyle cezalandırılır. Bu hareketlere, başkasının mülküne haksız olarak ayak basmak, yanlış yangın alarmı başlatma, at ve sığırları korkutmak ve onların kaçışmasına neden olma gibi değerlendirilen suçlar da eklenebilir.

ABD'DE YÜRÜRLÜKTEKİ SEKS YASALARI

ABD'nin her eyaleti, yurttaşlarının cinsel davranışını kendine göre değerlendiren seks yasalarına sahiptir. Bu yasalar, öngörülen cezanın şiddetliliği kadar, ceza verilebilir suçların karekteri ve sayısına göre de şaşırtıcı bir uyum eksikliği gösterir. Örneğin, başka bir eyalette henüz suç olmayan bir cinsel eylem, başka bir eyalette ömürboyu hapisle cezalandırılabilir. Bundan başka, cinsel suçları tanımlayan terminoloiye göre de bütünüyle bir karışıklık vardır. Bu amaç için kullanılan çeşitli resmi terimlerin çoğu bilimöncesi kökenlidir anlamları eyaletten eyalete değişir.

Düzenli seks yasalarına ek olarak, birtakım eyaletler aynı zamanda suçluları psikiyatrik tedaviye zorlayan ve onların herhangi bir tedavi kurumuna teslimine izin veren özel yasalara sahiptir. Bu yasalar belli bir cinsel suçluyu bir küre ihtiyaç duyan cinsel psikopatlar olarak açıklar. Sonuç olarak böyle suçlular, (ki bazılarını yalnızca belli bir müddet ya da kısa bir hapiste bulunma cezası olacaktır,) belirsiz bir dönem için ya da yaşamının geri kalan zamanı için bir akıl hastanesine kabul edilebilir. Bazı eyaletlerde bu suçlular duruşmaya çıkarılmaksızın teslim edilebilir.

Kuşkusuz, bu garip yasalar; onların dayandığı varsayımları destekleyecek bilimsel tanıkların varolup olmamasına bakılmaksızın, bilim adına yürürlüğe konmuştur. Gerçekte «cinsel psikopat» terimi tam olarak bilimsel değildir ve bugün psikiyatristlerce bilinen herhangi bir hastalıkla ilişkisi yoktur. Bu yüzden, bir kişi bir eyalette sağlıklı, başka bir eyalette hasta kabul edilebilir. Her şeye karşın, bu yasalar bilgilendirilmemiş olan insanlara hâlâ cinsel şiddet önleme kuruntusundan başka bir şey vermediğinden, sadece kitap raflarında kalıyor. Oysa, işleyen teşhis teknikleriyle potansiyel tehlikesi suçlulara ve tehlikeli olmayanları ayırt edebilme olanağını kazanılabilir.

Herhalde, yalnızca çok az cinsel suçlu şiddete başvurur. Bundan başka seks suçluları, suçlarını öteki suçlulara göre de muhtemelen daha az tekrarlar. Nihayet, zorla psikiyatrik tedavinin, rehabilitasyonun etkin bir aleti olduğuna ilişkin önemsiz bir kanıt vardır. (Daha fazla ayrıntı için «Sağlıklı-Hasta»ya bakınız.)

Amerikan seks yasasının alışılmamış çeşitliliği ve tutarsızlığı, elimizdeki kitabın çerçevesinde onun kesin bir tanımının yapılmasını önlüyor. Bununla birlikte, kişi bu yasaya konu olan belli esas davranış alanlarını tanıyabilir. Onlara karşı yürürlükte olan resmi tutum aşağıda kısaca özetleniyor.

Mağdurları İlgilendiren Suçlar

Gerçekte tüm ülkeler, zorla, hileyle yaralama, istismarın olduğu ya da isteksiz mağdurların gözü önünde yapılan cinsel hareketleri cezalandırır. Bu durumların her birinde, açıkça polise şikâyet edebilecek veya edebilir durumda olan mağdurlar vardır ve bunların korunma isteminde bulunmaları onların haklarıdır. Korunmayı sağlayamayan ya da onu istemeyen bir toplum uzun süre yaşayamaz. Bu nedenle, oldukça uygun bir şekilde, ABD'de her eyalet, mağdurları ilgilendiren cinsel suçlara karşı yasalara sahiptir ve bu yasalar her zaman uygulanmaya çalışılır.

Bununla birlikte, birçok eyalette yasaları düzeltmeye büyük bir gereksinme duyulur. Bazı durumlarda onlar artık etkili olmayan eski ve belirsiz bir dilde açıklanıyor. Başka durumlardaysa gerçekdışı ve karşı ceza üreten ya da uygulanması halinde suçlu ile mağdura birlikte ceza vermek durumunda olan yasalar konumundadır. Buna iyi bir örnek, şimdi kadın özgürlük gruplarının baskısı sonucu birçok eyalette gözden geçirilen geleneksel tecavüz yasalarıdır.

Bununla birlikte, yasalar başka bir durumda geri çekilebilir. Onların potansiyel mağdurları koruma girişimi sırasında esasen zararsız hareketleri de yasaklarlar ve böylece, başka hiç kimsenin varolmayacağı durumda suç yaratırlar. Öte yandan, yasakoyucular her zaman yeteri kadar koruyucu olmayabilirler. Sonuç olarak, bazı açıkça tehlikeli olduğu bilinen cinsel davranışlar uygun ceza almayabilirler.

Yasaların kendileri kadar bu ve benzer sorunlar, özel suçlara değinen aşağıdaki paragraflarda tartışılıyor.

Tecavüz

Sade vatandaş olasılıkla tecavüz suçunu «eşlerin isteğine karşı zorla cinsel ilişki» olarak tanımlayacaktır. Oysa bu ABD'nin birçok eyaletinde resmen belirlenen tanıma uymaz. Her şeyden önce birçok eyaletin ceza yasaları yalnızca «dişilere tecavüz edilebilir» anlayışıyla sınırlıdır. (Başka erkeklere tecavüz eden erkekler, bu tecavüz statüsüne göre dava konusu olamazlar.) İkinci olarak, bu yasalar çok kere zorla olmayan durumları tecavüz hareketi içine almaz, aslında tecavüz «mağdurun» tam rızasıyla da olabilir. Örneğin bir dişi, yaşının altında, aklen kusurlu ya da sarhoş olduğu zaman yasa basitçe onun rıza yaşının altında olduğunu varsayar. Bu durumlarda onun tamamen istekli olabilmesi ya da işinin aktif olarak ayartılmasının önemi yoktur. Böyle bir durumda dişiyle herhangi bir cinsel ilişkiye otomatik olarak tecavüz gözüyle bakılır. Bundan başka, reşit olmayan bir kızla cinsel ilişkide bulunma, olarak adlandırılan durumda çoğu kez toplu zorla tecavüz gibi şiddetle cezalandırılır. (Gerçekte çoğu tecavüz mahkûmiyetleri şiddet kullanılmayan tecavüz tipleri içindir.)

Geleneksel olarak, tecavüz cezası her zaman bir yıldan ömürboyu hapse değin uzanan, son derece şiddetli bir mahkûmiyetle karşılanır. Hatta birçok eyalette ölüm cezası da yaygındır. Özellikle suçlu siyah, tecavüze uğrayan beyaz ise. (Son yıllarda ölüm cezasının anayasaya uygunluğu mahkemelerde inceleme konusu olduğundan, tecavüz için verilen cezalarda herhangi bir infaz olamamaktadır.)

Bu birkaç gözlemin daha şimdiden gösterdiği gibi, Amerikan ırza geçme yasaları belki iyiniyetlidir ama her zaman doğru olmayabiliyor. Gerçekte bazı durumlarda açık anlamsızlıklar ortaya çıkabiliyor. Örneğin, bazı cezai yasalar tecavüz hareketini cinsel birleşme ya da birleşme girişimiyle sınırlar. Sonuç olarak herhangi bir giriş olmaksızın seks organlarının apozisyonu ve zor yoluyla el, ağız ya da anal ilişki, farklı statülerde dava konusu olabilir. Hatta bu cinsel hareketler, mağdura zorla birleşmeden çok, yaralayıcı ya da onur kırıcı gelebilir. Bu yalnızca karşıcinsel ilişkiyle değil, aynı zamanda cezaevinde sık sık olduğu gibi erkek ve dişi eşcinsel tecavüzleri biçiminde de görülebilir. Aynı zamanda kadınların erkeği silah ya da başka ölümcül silahlar kullanarak birleşmediği sekse zorladığı durumlar da olmaktadır. Böyle suçlar tecavüz kabul edilmez ve bu nedenle yeteri kadar şiddetle cezalandırılmayabilirler.

Öte yandan, birçok durumda reşit olmayan kızla cinsel ilişki kurmanın hiç kimseye zarar vermediği ve bunu aslında kitaplardan çıkarılması gereken eyalet-imalatı, geçersiz, yapay bir suç olduğu açıktır. Onlu yaşlardaki erkeği yalnızca kız arkadaşları reşit değil diye damgalayıp yıllarca hapse atmanın ne iyi bir yasayı işletmekle, ne de iyi bir duyguyla ilgisi vardır. (Çoğu eyalette 16-18 arasında olmakla birlikte, reşit olma yaşı eyaletten eyalete değişir ABD'de.) Aynı nedenle, aklen kusurlu olan birisiyle rızasız cinsel ilişkide bulunmayı tecavüz olarak değerlendirmek pek akıllıca bir iş değildir. Bu tür dişilerin de tıpkı başkaları gibi cinsel ilişki kurma hakkına sahip olmaları gerekir. Onları, sevgililerinin yasayla herhangi bir tecavüzkâr olarak değerlendirilmesi perişan eder. Gerçekte bu, onlara baskı yapmak değil de nedir? (Aynı zamanda «Cinsel baskılara» bakınız.)

Bununla birlikte, günümüz ırza geçme yasalarına başka bir karşı çıkış da onların uygulanması durumunda olabilir. Çoğu kez ırzına geçilen dişi, ırzına geçilmeden önceki cinsellik süreci incelenmek suretiyle rahatsız edilebilir. Oysa, onun cinsel yaşamının mahkemede de konu dışı tutulması gerekir. Aslında, bir fahişe bile ırzına geçilmeme hakkına sahiptir. Bazı eyalet yasaları aynı zamanda ırzına geçilenin son ana kadar direnmesini ister. Böyle bir direnişe kanıt bulunamazsa, ırza geçen serbest bırakılabilir. Dahası, ırza geçme için getirilen cezalar çoğu kez öyle uç noktadadır ki, mahkeme jürileri mahkûm etmekte isteksizlik gösterirler. Daha açık kanılara daha hafif cezalar verilebilir.

Sonuçta, Amerikan yasa yapıcılarının bir seks suçundan çok, bir şiddet suçu olarak değerlendirdiklerinde, ırza geçmeye karşı daha büyük korunma sağlayabildikleri görülüyor. Irza geçenin kullandığı şiddetin tipi ve ölçüsüne göre, ırza geçme cezalarının farklı olması gerekir. Tüm yaşlarda, erkek olsun dişi olsun, her iki cinsin de korunmuş olması gerekir. Reşit olmayanlar cinsel ilişki kurmanın tecavüz olarak görüldüğü kategoride de ortadan kaldırılmalıdır.

Çocuklara Sarkıntılık (Sübyancılık)

Kişiler cinsel sarkıntılık, tehdit ve saldırıyla karşılaştığında ya da rahatsız edildiğinde, yalnızca fiziksel yaralanmalar değil, aynı zamanda psikolojik yıkımla da karşı karşıya gelebilir. Bu çok genç ve yardım gereksinen kişiler, yani özellikle çocuklar için geçerlidir. Bu nedenle, cinsel sarkıntılıklara

karşı herkesin korunması gerekirken, çocuklar, delikanlılardan ya da yetişkinlerden çok daha fazla ihtiyaç duyar korunmaya.

Birkaç bu tür korunma belki sert cezalarla sağlanabilir. Çoğu eyaletin ceza yasası gerçekte bu varsayımla hareket eder ve böylece çocuklara sarkıntılık edenleri asgari 30 günden (Vizconsin eyaleti) azami ömürboyu hapse kadar (California) cezalandırır. Ek olarak, bazı eyaletler, böyle suçluları cinsel psikopat olarak değerlendirip tedavi için akıl hastanelerine gönderir ve hatta bu eğilimlerinden kurtuldukları zaman bile polis kayıtlarına geçirilir. Bizzat hapishanede bir sübyancı çok kere onu «short eyes» ya da «baby roper» diye adlandıran öteki mahkûmlarca hor görülür, kötü davranışlarla karşılaşır.

Ne yazık ki Amerika'daki çocuk sarkıntılığı üzerine yasalara daha yakından bir gözatma bu yasaların doğrulukları üzerine ciddi kuşkular yaratır. Her şeyden önce, çocuğun resmi tanımı eyaletten eyalete değişir. (Bazı durumlarda 18 yaşın altında olan herkes bu kategoriye sokulur.) İkinci olarak, suçlunun yaşı her zaman hesaba katılmaz. Böylece, gençler arasında karşılıklı cinsel oyun durumları «çocuğa sarkıntılık» olarak değerlendirilebilir. Kuşkusuz katılanlardan biri mağdur rolüne uygun bulunur, öbürü de bir sübyancı olarak damgalanır. Üçüncü olarak, yasalar çoğu kez tehlikeli olanla, gönül rızasıyla olan sarkıntılıklar arasına ayrım koymaz. Bu anlayışın temelinde çocuğun hiçbir zaman rıza göstermeyeceği ve böyle bir hareketin her zaman zararlı olduğu düşüncesi yatar. Oysa, bu bakış akılcı olmadığı gibi baskıcıdır da. (Bakınız: «Cinsel-Baskı-Çocuklar»).

Çocuğa sarkıntılık üzerine yasalara ek olarak, aynı amaca hizmet eden daha başka yasalar vardır. Böylece şu ya da bu şekilde çocuklarla cinsel ilişki kuran yetişkinler, aynı zamanda «bir küçüğü kabahat işlemeye teşvik», «bir küçüğün ahlakını bozma» «şehvetini kötüye kullanma», «sodomy», (oğlancılık) «uçarılık», «şehvet uyandırıcı davranış» ... gibi statülerde tutulup dava konusu edilebilirler. Koşullara bağlı olarak, edebe aykırı teşhir yasasıyla ya da eğer suçlu yakın akrabasıysa ensestle suçlanabilir.

Çalışmalar, çocuğa sarkıntılıktan mahkûm olanların büyük çoğunlukta mağdurların, arkadaşı, tanışı, komşusu ya da akrabaları olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda araştırmalar sonucunda fiziksel yaralanmaların seyrek görüldüğü belirlenmiştir, (davaların yaklaşık %2'sinden). Herhangi bir psikolojik yıkımı belirlemek çok zordur ve eğer böyle bir zarar olursa, bu da yetkililerin ve anababanın tepkisinin çocuğa, cinsel hareketin bizzat kendisin-

den daha fazla bir yıkıma neden olduğu durumlarda görülebilir. Çocuklar, baskı, gözdağı verme ve fiziksel saldırının kötü olduğunu anlarken, şiddet kullanmayan sübyancılara karşı yetişkin histerisinden ciddi bir biçimde sarsılabilir. Bu nedenle, çocuğun yaralanıp yaralanmadığı, tedirgin edilip edilmediği, zorlanıp zorlanmadığı, tehdit edilip edilmediğine ya da katılanların isteğine göre olup olmadığına göre, çocuk sarkıntılığına resmi bir fark getirilmelidir. Son durumlar dava konusu edilmezse, açıktır ki, çok daha hafif mahkûmiyetler alır. Gerçekte onları ilk aşamada bir suç olarak değerlendirmek pekâlâ doğru olmayabilir. Aynı zamanda reşit olma yaşını en azından ergenlik yaşına indirmek yalnızca gerçekçi bir davranış olarak görünür. Hawai eyaletinde, birçok Avrupa ve Asya ülkesinde olduğu gibi, reşitlik (rıza) yaşı her iki cinsiyet için en fazla 14 olarak görünür. Hatta birçok durumda yaşı indirmek doğru olabilir. (Gerçekte, cinsel eşler için bütün yaş sınırı kanısı kuşkulu bir konu olarak kalıyor. Bugün birçok insan haklı nedenle başka zararsız ve yasal davranışın bir suç oluşturması için yalnızca yaşın temel olmasının gerekmediğini tartışıyor.)

Müstehcenlik ve Uçarılık (Herkesin önünde) Uçarılık ve müstehcenliği tanımlamak oldukça zor, hemen hemen gözleyenin yorumuna kalmıştır bu. Her şeye karşın, onlar isteksiz tanıklar önünde çıplak olmak ya da cinsel davranışta bulunduklarından, insanları tedirgin edip gücendiren uçarılık ve müstehcenliği çeşitli örneklerle tanımlamak olası.

Böyle bir örnek, cadde üzerinde cinsel organlarını teşhir eden ya da mastürbasyon yapan birkaç insanla gösterilebilir ya da genel bir tuvalette cinsel ilişkide bulunan ve ansızın bu olayla karşı karşıya kalan insanları şoke eden birkaç insanın durumu da bunlara bir örnek oluşturabilir. Kadın ve erkek arasındaki cinsel ilişki, eğer herkesin gözü önünde, bir plajda, parkta yapılırsa suç teşkil edebilir. Seks hakkında yüksek sesle gürültülü konuşmalar, telefon görüşmelerinde cinsel açıklık ve cinsel davetler aynı zamanda yalnız kalmayı isteyen ve böyle şeylerden haz duymayan insanları oldukça rahatsız edebilir. Aynı şekilde ilan tahtasında açık işaretler, çizme, pencere önü gösterileri vb. ortalama insanca aşırı görülen şeyler de bu tablo içinde ele alınabilir. Son olarak insanlar birbirlerinin en yakın ilişkilerini gizlice izleyenlere, yani röntgencilik yapanlara karşı da büyük ölçüde kızgınlık duyabilirler.

Bu ve benzer durumlarda, toplu uygun yasalar ve uygun cezalarla potansiyel mağdurları korumak için açık bir yükümlülüğe sahiptir. Oysa,

şimdi ABD'nin çoğu eyaletinde kitap sayfalarında yer alan yasalar tatmin edici olmaktan uzaktır. Örneğin, cinsel organları herkesin önünde teşhir etmek durumunda, ceza çoğu kez gerçekte oluşan zarara oranla oldukça fazladır. Genel dinlenme salonlarında yapılan seks, sodomy ya da doğaya karşı suç gibi tamamen farklı çağrışımlar yapan ve aşırı cezalar taşıyan yasalarla cezalandırılır, herkesin rahatını bozduğu için bir ceza düşünülmez. Özellikle eşcinseller arasında, cinsel isteklerin bazen çok nazik ve engelleyici olmayan biçimleri bile cezalandırılır. Gerçekte suçun işlendiğine tanık olacak herhangi bir kişiye gerek duymaksızın sivil polisin tuzağına düşen ihtiyatlı kişiler hiç de seyrek değildir.

İş ilanları, magazin dergi kapakları ve aslında insanların büyük çoğunluğu onları tamamen kabul edilebilir bulmasına karşın, yasayla açık açık sayılabilir. Arasıra, hatta büyük sanat çalışmaları bile genel görüşe uygun olmadığı gerekçesiyle yargılanabilir. Röntgenciliğe (dikizciliğe) karşı yasalar, taraf tutucu ve tutarsız olabilir. Bu yüzden yasalar bir kanun adamının bir defasında önemsiz abartmayla dikkat çektiği gibi. Eğer bir adam bir kadını açık bir pencerenin önünde çıplak seyrederse, erkek «teşhirci» olarak tutuklanır. Kadının her zaman basitçe mağdur olduğu varsayılır. Herkesin gözü önünde uçarılık ve müstehcenliğe (açık saçıklığa) karşı çoğu yasalarda ortaya çıkan daha derin bir sorun; onların aşırı gayretli yetkililerce kötüye kullanılmayı davet eden aşırı belirsizliğidir.

Koşullara göre yasalar, zararlı olan hareketle, sadece şaşırtıcı ya da değeri olmayan arasında açık bir ayırım yaparsa halka daha iyi hizmet etmiş olacağa benziyor. Sonraki, durumun öncekinden daha az şiddetle cezalandırılması gerekir. Çıplaklık ve cinsel etkinliğin rıza gösteren yetişkinler arasında ya da kişisel olarak gücendirilmeyen tanıklar önünde olanının hiçbir zaman yasadışı olmaması gerekir.

MAĞDURSUZ SUÇLAR

Tıpkı başka birçok toplumda olduğu gibi, modern Amerika'da da herhangi bir kimsenin mağdur olmadığı, polise şikâyette bulunma niyetinde olmayan eşlerin rızasıyla, özel bir şekilde işlenen bir suç sınıfı vardır. Mağdursuz suç diye adlandırılan bu eylem hiç kimseye zarar vermez. Gerçekte belki en iyi karşılıklı yarar sağlamak amacıyla insanların hizmet ya da eşyaları değiştirmesi ya da işleme tabi tutması olarak tanımlanır. Ancak bu işlem yalnızca onlara katılanlarla ilgilidir. Başkasını etkilemek tasarlanmaz. Oysa,

yasanın onlardan inkâr ettikleri ve yasanın onlardan uzak tutmaya çalıştığı ya da reddettiği bazı şeyleri sağlar. Bu nedenle onlann yasanın yükümlü kıldığını izlemekte bir çıkarı yoktur. Onlar yetkililere ne bir soruşturma konusu yaratmak için uğraşırlar ne de tanıklık ederler.

Eğer yönetim yasalarını mağdursuz suçlara karşı uygulamak isterse, bu gözlemlerden alışılmamış ve çoğu kez büyük kuşkuyla karşılanan yöntemler kabul etmesi gerektiği çıkarılır. Bu tür yöntemlere sistemli hafiyelik ve gereksiz bir biçimde konuşma, gizli takip, gizli ajanlar kullanımı, baştan çıkarma ve tuzağı içerebilir. Bununla birlikte, bu ince çabalar çoğunlukla yalnızca yetersiz bilgilerle sonuçlanır ve bununda astarı yüzünden pahalı olur. Mağdursuz suçların çoğu karekteri onun farkedilmemesini sağlar. Yakalanan ve mahkûm olan az sayıda suçlu, her zaman küçük bir şanssızlık eseri o duruma düşen insanlardan başkası değildir. Polis görevlileri bu olgudan pekâlâ haberdar olduklarından bu tür hareketleri ortaya çıkarma girişiminde bile bulunmazlar. Bunun yerine onlar, ikiyüzlü ve adaletsiz bir hava içinde yalnızca zaman zaman ya da düzenli olarak bu yasaları belli grup ya da bireylere karşı kullanarak onları zorlamaya çalışırlar. Bu koşullarda, arkasından şantaj ya da rüşvet gibi yeni suçlar doğurur. Bütün bunların, sonunda resmi sisteme itaatsizliğe ve hor görmeye götürdüğünü söylemek bile gereksiz.

Birleşik devletlerde alışılmış çoğu mağdursuz suç yasaları cinsel davranışa değinir. Belli dinsel ve kültürel geleneklerden dolayı, çoğu Amerikan eyaleti yalnızca iki özgün cinsel hareketi yasal olarak kabul eder. Tek başına mastürbasyon ve evlilikle gerçekleştirilen birleşme, insanın cinsel ifadesinin başka herhangi bir biçimi, bunlar karı-koca arasında bile olsa, suçtur. Açıktır ki bu çoğu Amerikalıyı cezalı duruma düşürür. İşin doğrusu, Amerikan seks yasaları kitapta yazıldığı biçimde uygulanacak olursa, hapishanelerde yalnızca seks suçlularını koyacak yer kalmayacaktır.

Gördüğümüz gibi, mağdursuz seks hareketlerine karşı Amerikan yasaları akıldışı ve tehlikelidir. Bu yasalar başka hiç kimsenin varolamayacağı bir suç yaratır. Zararsız davranışları yeraltına inmeye zorlayıp sağlıksız cinsel altkültürler üretirler.

Bu yasalar sayısız saygın insanı lekeler ve onları gereksizce cezai kariyerlere zorlar. Ayrıca yolsuzluk, zorbalık ve poliste çürümeyi teşvik eder. Kısacası, ahlaksızca, akılsızca ve yıkıcıdır. Bu yasalar birçok insanı mağdur duruma düşürerek hiçbir şeyi korumayı da gerçekleştiremezler.

Her şeye karşın, bu yasalar kesin bir anlamda, mağdursuz suç olarak değerlendirilecek türde bir durum olmadığı ve en azından bazı insanları koruduğu zeminlerde bazen savunulur. Örneğin, baştan çıkarmanın çoğu kez istenilmeyen gebeliklere götürdüğü ya da zührevi hastalıklar yaydığı durumlar tartışılır. Ensest'in genetik kusurların geçişiyle potansiyel insanı mağdur ettiği söylenir. Fahişeler tellallarının kurbanı olarak tanımlanır. Eşcinseller, rastgele eşleri tarafından soyulabilir, dövülebilir ya da öldürülebilir olduklarından yaşam biçimleriyle tehlikeli yaratıklar olarak görülürler. Cinsel bakımdan açık kitaplar ve filmlerin, insanın beynini yıkadığına kördüğüne inanılır.

Oysa bu tür tartışmaları ciddiye almak zordur. Aslında eşlerin rızasıyla yapılan aşırı davranışların herhangi biri arzu edilmeyen yan toplumsal etkilere sahipse, onlar bütünüyle toplumun onu bir suç olarak değerlendirmesi olgusundan kaynaklanırlar. Başka bir deyişle, davranış ilk durumda yasal idiyse, onun yan etkileri ya hiç görülmeyecektir ya da büyük ölçüde azaltılmış olacaktır. İstenilmeyen gebelikler, gebelik önleyicilerin kullanımıyla kolayca önlenir. Eğer seks yasalarımız daha akıllıca olsaydı, çiftler daha fazla bilgilenmiş olacaktı ve zührevi hastalıklar sonunda yokedilmiş bile olabilirdi. Resmen ticari olarak çalışan fahişeler muhabbet tellallarına ihtiyaç duymaz. Yasadan korkmasını gerektirecek hiçbir şey bulunmayan eşcinseller, azgın yabancılarla «bir gecelik çıkmalar»la doyum arama ihtiyacı duymaz. «Pornografi» ve erotik materyallere karşı yasalar olmayınca onlar daha nitelikli olacaktır ve pekâlâ nicelikte de bir azalma görülebilir.

Bu nedenle, ABD'nin, tüm eyaletlerinde olmasa bile eşlerin rızasıyla gizli yapılan sekse karşı yasaları ortadan kaldıran öteki Batı ülkelerinin örneğini izleyeceği görünüyor. Bu politika aynı zamanda çeşitli Amerikan meslek grupları ve yasa gözden geçirme komitelerince tavsiye edilmektedir.

Aşağıdaki sayfalar, bugün ABD'de yasadışı yürütülen tüm gizli, eşlerin rızasıyla olan hareketleri kapsamıyor. Yasaların çeşitliliği ve sayısı, basitçe çok çok fazla. Bununla birlikte birkaç yasal kontrol alanı biraz ayrıntılı olarak tartışılıyor. Aynı zamanda özgün mağdursuz suçlarla ilgili belli sorunlara kısaca değiniliyor.

EVLİ OLMAYAN KİŞİLER ARASINDA CİNSEL İLİŞKİ

Birbirleriyle evli olmayan erkek ve kadının cinsel ilişkilerini birçok eyalet değişik biçimde cezalandırabilir. Ayrıca eşlerden biri başka bir kimseyle

evliyse, onlar erkek ya da dişi, evli olmayanların birbirleriyle cinsel ilişki kurmasından değil, zina suçundan cezalandırılabilir. Tersi durumda, erkek, evli olmayan biriyle suçlanıp daha ılımlı bir cezaya çarptırılır. Öte yandan, eğer dişi reşit olma yaşının altındaysa, cinsel ayrımın bu türü çoğunlukla tersine döner, erkek son derece şiddetli bir suç olan, reşit olmayan bir kızla cinsel ilişki kurmakla suçlanırken, kız serbest bırakılır. (Aynı zamanda «Irza Geçme»ye bakınız.)

Evli olmayanların birbirleriyle cinsel ilişki kurması eyaletten eyalete değişmekle birlikte, çoğunlukla 1000 Dolarlık para ya da 1 yıl hapis, bazen her ikisini de birden içerir.

Evli olmayanların birbirleriyle cinsel ilişki kurmasına karşı yasaların hergün milyonlarca kez çiğnendiğinden hiç kimsenin kuşkusu olmasın. Hatta suçluların çoğunun böyle bir suçun olup olmadığından bile haberi yoktur.

EVLİ OLMAYANLARIN BİRLİKTE YAŞAMASI (COHABİTATİON)

ABD'nin bazı eyaletlerinde evli olmayanlar arasındaki cinsel ilişki, eğer tekrarlanır ve böylece suçluların «birlikte yaşaması açıkça dile düşmüşse» bu durum suç kapsamına girer ve cezalandırılır. Eyalete bağlı olarak bu suç birkaç yıl hapis gibi bir ağır cezayla karşılanabilir. Böyle özel, sürekli bir ilişki içinde birlikte yaşayan çiftlerin cezalandırılmasının saçmalıktan başka bir şey olmayacağını söylemeye bile gerek yok. Öte yandan, rastgele cinsel ilişkide bulunan bireylere yasa bir şey yapmadan kalıyor.

BAŞTAN ÇIKARMA - İĞFAL

ABD'nin birtakım eyaletlerinde iğfale, yani evlilik sözüyle iffetli bir kadınla erkeğin birleşmesine karşı yasalar vardır. Oysa mahkûmiyetle sonuçlanması için bu söz kayıtsız şartsız yeterli olmamaktadır. Örneğin, eğer bir adam yalnızca kadın hamile kaldığı durumda ya da bizzat kendisinin boşanabileceği durumda evlilik sözü verirse, onun sözü suçun oluşmasında kayıtsız şartsız bir durum yaratmaz ve böyle bir durumda mahkûm da edilemez. Öte yandan, evlilik sözünün hilekârca ya da iyi niyetli olup olmadığı, yasal olarak bağlayıcı olup olmadığı önemli değildir. Erkek yaşının altında, ya da o sırada evli bile olsa dava konusu edilebilir. Söz, kayıtsız şartsız ilk gerekçe olduğu ve yerine getirilmediği sürece dava için yeterli neden olu-

şur. Gerçekte erkek gecikerek evlenme teklifinde bulunur, kadın da reddederse, erkek bu durumda da mahkûm edilebilir. Evlilik sözü, erkeğin töhmet altına girmesinden önce ya da ona karşı bir suç yüklenmeden önce verilirse dava çoğu durumlarda düşer. Bununla birlikte, kız iğfal edildiğinde reşitlik yaşının altındaysa, yeni koca önce reşit olmayanla cinsel ilişki kurmak suçundan mahkûm edilmekten kurtulamaz.

Bazı eyalet meclisleri bu karmaşık tablodan ve bunun daha derin birçok ayrıntılarından şikâyet etmektedir. Bununla birlikte, iğfal cezalarının bulunduğu tüm eyaletlerde de bu suçlar şiddetli bir biçimde cezalandırılmaktadır. (On yıldan fazla hapis, artı birkaç bin dolar para cezası). «İffetli» erkekleri iğfal eden kadınları cezalandıran bir yasa hiçbir zaman olmamıştır.

ZİNA

Zina, biriyle evli bir kişinin erkek ya da kadın, başka biriyle iradi bir cinsel ilişki kurması olarak tanımlanır. Yani evli bir kişinin evlenmemiş bir kişiyle, ya da birbirleriyle evli olmayan iki evli kişinin cinsel ilişki kurması da zina konusu olabilir.

Eyaletlerin tümünde zinaya karşı yasa yoktur ve olanlarda da büyük ölçüde farklı cezalar uygulanır. Bazı eyaletlerde mahkûmiyet az bir para cezasından başka bir şey içermez, bazı eyaletlerde ise ağır para cezaları ve birkaç yıla kadar hapisle mahkûm edilir.

Teknik olarak bu suç boşanma durumlarında bir rol oynamakla birlikte, son birkaç on yıldır zina için açılan davalara son derece ender rastlanmaktadır.

OĞLANCILIK VE DOĞAYA KARŞI SUÇLAR

ABD, cinsel ilişkinin birleşme dışı biçimlerine karşı yasalara sahip olan oldukça az sayıda modern ülkeler arasındadır. İşte çoğu Amerikan eyaletinde hayvanlarla cinsel temasta olduğu gibi ağız yoluyla ya da anal yolla cinsel ilişkide öngörülen ceza yasaları «oğlancılık» ya da «doğaya karşı suçlar» adıyla sınıflandırılır ve bunlar çok ciddi suç olarak değerlendirilir.

Bu cinsel hareketler eşlerin rızasıyla tamamen özel bir şekilde ve gerçekte evli çiftlerin kendi yatak odalarında icra ediliyor olsa bile bunun hiçbir önemi yoktur. Kural olarak yasa bekâr ve evli, kadın ve erkek, eşcinsel ve

karşıcinseller arasında herhangi bir ayrım yapmaz. Birleşme dışı cinsel ilişki her koşul altında cezalandırılabilir ve her iki taraf da suçlu bulunur. Cezalar son derece şiddetli olup eyalete bağlı olarak ömür boyu hapse değin uzanabilir. Ek olarak, suçlar «Cinsel psikopat» olarak değerlendirilip bir akıl hastanesine teslim edilmesi istenebilir. Suçlular bu durumdan kurtulursa, her şeye karşın polis kayıtlarına geçmeye zorlanabilirler; öyle ki, yönetimin gözü onların üzerindedir.

Çoğu Amerikalının bu yasalardan –hakkında kazaen bir şey işitse bile– haberdar olmadığı rahatlıkla ileri sürülebilir. Onlar muhtemelen bu yasaları yanlış anlayabilirler. Ortalama bir insan «doğaya karşı suç» terimini olasılıkla çevre kirlenmesi ya da tahribatının bazı biçimleri, yani bir yağ dökülmesi, maden tabakası kaplaması gibi sonuçlar çıkarır. Kutsal Kitap' tan türediği açık olan «Sodomy», yani oğlancılık teriminin modern dünyevi devletle ilgisi olmayan bazı belirsiz suçları çağrıştırdığı açıktır. Kısacası, insan cinsel davranışının oldukça yaygın biçimlerine ait olan bu iki garip terimin gerçeği kesinlikle açık değildir ve hatta bu davranışların ne için suç olarak kabul edilmesi gerektiği de daha az açıktır. Bu iki yanlı gizem yalnızca eski ve Ortaçağ tarihine daha yakından bir göz atışla çözümlenebilir.

İyi bilindiği gibi Yahudi - Hıristiyan kültüründe en büyük cinsel suçlar her zaman, hayvanlarla cinsel temas ve eşcinsel ilişki olmuştur. Bu davranışlar bizzat yapanlara zarar verebilir olmasına karşın, Yahudi tarihinin başlarında garip Tanrılara tapınmayla birleşmiştir. Bu nedenle onlar putperestlik işareti olarak görülegelmiş. Bu suçu işleyenler ölümle cezalandırılmıştır.

Ortaçağlarda, aynı cinsel davranışlar Kutsal Kitap'taki Sodomy kentinin yıkılmasıyla ulu Tanrı'ya yöneltilmiş bir suç olduğuna inanıldı ve bu yüzden onlar «Sodomy» ya da «doğaya karşı suçlar» olarak değerlendirildi. (Yani, Tanrı'nın doğal düzenine karşı suçlar.) Bu suçları işleyen herhangi bir kimse itaatsizlik göstermiş ve otomatik olarak yoldan çıkmış olarak kabul edildi. Tam ters olarak, genelgeçer dinsel düzene ve fikirlere karşı çıkanlar da aynı zamanda çoğunlukla «Sodomy» «oğlancılık» ile suçlandı. Örneğin, 14. yüzyılın başlarında Fransa Kralı IV. Filip, 12. yüzyılda Kudüs'te kurulan güçlü Şövalyeler Birliğinin (Knighs Templar) geniş zenginliğini müsadere etmek ihtiyacı doğduğu zaman, o şövalyeleri putperestlik, kâfirlik ve Sodomy ile suçladı. Bu suçlama son derece yanlış olduğu halde, şövalyelere karşı derin bir düşmanlık duygusu yerleştirildi. Şövalyeler düzeni mahkemeye getirdi ve liderleri mahkûm edilip herkesin gözü önünde

yakıldı. Doğru olarak sezinlediği gibi, kral inancın bir savunucusu olarak selamlandı ve bu yüzden yağmayı cebine indirirken bir sorun çıkmadı. Daha sonra var olan Hıristiyan otoritesine karşı çıkan her Hıristiyan mezhebi, doğal olmayan cinsel pratiklerle meşgul olmakla suçlandı. Böylece, bu mezheplerin bazıları Bulgaristan'dan Batı Avrupa sınırları boyunca yayıldığı zaman üyeleri (Bulgarlardan) «buggery», yani oğlancı olarak görüldü ki bu sözcük Sodomy ile eş anlamdaydı.

Ortaçağ İngilteresinde, cinsel yoldan çıkmışlık, tıpkı yoldan çıkmanın herhangi bir türü gibi kilise mahkemelerinin yargılama kapsamındaydı. Ancak, 1533'de VIII. Henry iğrenç oğlancılıkla suçlananlara karşı ilk dünyevi yasayı yarattı: Suçlu ölümle cezalandırılıyor ve mallarına el konuluyordu. Henry'nin yasası Mary döneminde kaldırıldı, ancak I. Elizabeth yönetiminde yeniden canlandı ve sonunda püritenler onu ABD'ye getirdi. Yüzyıllardır suçun cinsel karekteri açıkça kabul edildi. Böylece, örneğin orjinal K. Carolina'nın statüsünde ona açıkça Hıristiyanlar arasında adlandırılmayan doğaya karşı tiksinç ve putperestçe bir suç anlayışı getirildi. Suçlunun, «Ruhbanlık sınıfına tanınan dokunulmazlık hakkı» olmaksızın ölüme mahkûm edilmesi istendi. İşin garip yanı, bunların dinsel kökeni ve karekterinin açıkça anayasal olmadığı görülmesine karşın, kilise ve devlet ayrımının Amerikan Devrimiyle ortaya çıkması ve bunun ABD Anayasasında kanunlaştırılması bile, oğlancılık yasalarının derhal feshedilmesini sağlayamadı.

Bugün, ABD'deki eyaletlerin büyük çoğunluğu, bazı eyaletlerde şimdi, doğaya karşı suç «sodomy», «buggery» gibi dinsel terimlerden kaçınılmasına karşın, hâlâ kiliseye aykırı cinsel yasalarını alıkoyuyor. Bununla birlikte, bazı eyaletlerde onların statülerinin dilini modernize etmeye bile gereksinim duyulmadı. Böylece «oğlancılık» ve «doğaya karşı suç»un bazen birbirleriyle değiştirilerek bazen de yan yana kullanılması sürdürülüyor. Gerçekte, bazı eyaletlerde de bu sözcükler bu arada daha geniş bir anlam kazanarak şimdi yalnızca eşcinsel ve karşıcinsel eşler arasında ağız yoluyla ve anal yolla ilişki ve hayvanlarla cinsel temas değil, aynı zamanda ölü bedenle cinsel temas gibi (Nekrofiliya) ender ve garip cinsel pratikleri de kapsayan bir biçimde kullanılıyor.

Oğlancılık yasaları, evli çiftlerin de dahil olduğu, herkese yöneltilirken, şimdi bu yasalar esas olarak erkek eşcinsellere uygulanıyor. Aslında her zaman ilişkinin birleşme dışı olan biçimlerinden sakınmış ve yalnızca birleş-

me kurmayı varsaymış olabilir. Öte yandan, aynı cinsiyetten bireyler birbirleriyle birleşme gerçekleştiremezler. Ve bu yüzden onlar cinsel ilişki kurdukları zaman yasanın ihlal edilmesi olasılığı doğar. Her şeye karşın, bütün olarak oğlancılıkla ilgili davalara çok ender rastlanıyor. Bugün yasaların esas kullanımı dolaylı bir biçimde olmaktadır. Örneğin işverenler, toprak beyleri, banka müdürleri ya da sigorta acentaları alışılagelmiş bir eşcinsele karşı bir ayrım getirmek istendiğinde, o zaman eşcinselliği potansiyel bir ağır ceza olarak belirleyen «sodomy», oğlancılık yasalarına dikkat eder. Böylece, o eşcinseli işten atmakla, tehdit ederek banka kredisi, mesken ya da sigorta kredisi ödemekten kaçınarak pekâlâ tamamen yasal ve hatta saygın bir iş yapmış olur.

FAHİŞELİK

Fahişelik, en iyi biçimde para ya da bazı materyalleri ödül olarak kabul eden cinsel ilişki biçimi olarak tanımlanır. Oysa, varolan ABD yasalarının çoğu fahişeliği oldukça farklı biçimlerde tanımlar. Örneğin, birçok eyalette suçlu yalnızca dişiler olarak kabul edilebilir. Sonuç olarak, kendilerini cinsel olarak satan erkekler fahişelikle suçlanamaz, ancak oğlancılık, serserilik gibi, farklı statüler altında dava konusu olabilirler. Dahası, «rastgele ve ayrımsız» ticari olmayan cinsel davranışın bile fahişelik tanımı içerisine alındığı da olur. Bu eyaletlerde cinsel eşini sık sık değiştiren herhangi bir dişi, hiçbir zaman herhangi bir ödeme talebinde bulunmasa ya da, böyle bir şeyi kabul etmese bile, bir fahişe olarak mahkûm edilebilir.

Gerçekte, ABD'de fahişeliğe karşı çok yaygın suçlamalar getirildi, yani çoğu eyalet «uçarı ya da çapkın temas» kurmayı tahrik edici şeylere karşı yasalara sahiptir ki, bu yasalar hafif suç olarak değerlendirilip, bir para cezası ya da kısa bir hapislik dönemi ya da her ikisini de içerebiliyordu. Bir fahişeye karşı tanıklar çoğunlukla onu suçlamak üzere gerekli pozisyonlarda bulunan sivil polislerdir. Aslında, çok basit suçlamalarla tutuklanan fahişeler, az bir para cezasıyla serbest bırakılır ve yeniden işine koyulur. Üstelik bu para cezaları başka bir müşteriye, fahişenin daha pahalıya mal olmasından başka bir işe yaramaz. Başka bir açıdan bakıldığında, para cezası bir vergilendirme biçimi olarak değerlendirilebilir ki, zaten eyalet en azından bu anlayışla fahişenin gayrimeşru kazancının birazını paylaşmaya çabalamış olur.

Fahişeden başka, fahişenin işiyle ilgili olabilen birtakım insanlar da yasayı ihlal ediyor. Örneğin, fahişelere satışlarında yardım eden ya da teşvik eden erkek ya da dişi, herhangi bir kişi (yani muhabbet tellalı) ya da fahişenin kazancıyla yaşayan herhangi bir kişi (pezevenk ya da belalısı) ve bir (fahişeevi) randevuevi çalıştıran herhangi bir kişi, operatör (patron) bir fahişeden daha şiddetli cezalandırılır. Muhabbet tellallığı ve pezevenklik, çoğunlukla uzun bir hapis cezasına çarptırılabilir.

Fahişelik, çoğu kez «dünyanın en eski mesleği» olarak adlandırılır ve tüm uygar uluslar arasında bütün çağlar boyunca varolduğu için bu tanım oldukça gerçekçidir. Belli eski kültürlerde bu terim dinsel bir karektere sahipti. Dişi ve erkek «tapınak fahişeleri» ya da «kutsal fahişeler» kendilerini inanca sunarlardı ve ücretleri tapınağa giderdi. Bununla birlikte, dünyevi ve salt ticari fahişelerin daha az eski olduğu görülüyor. Eski Yunan ve Roma'da olduğu kadar Hıristiyan ortaçağı da fahişeliğe karşı oldukça hoşgörülüydü. Örneğin, Thomas Aquinas onları zorunlu bir kötülük olarak kabul edip «hatta halledenlerin bir saraya gereksinmesi» olduğunu tartıştı. Bu nedenle Ortaçağ kentleri iyi düzenlenmiş, çoğunlukla kiliseden uzak olmayan genelevlere sahip oldu. Belli sanayileşmiş ulusların genelevleri kapatmaya başlaması ve onların da yasadışı yollardan çalışması yalnızca modern çağlarda olmuştur. Oysa uzun bir süreç içinde bu politikanın akılsızca olduğu görüldüğünden, Hollanda ve Batı Almanya gibi ileri Avrupa ülkeleri, fahişeliği yeniden yasalaştırıp, fahişelerin çalışma koşullarını geliştirmeye çabaladılar. Böylece bu ülkelerde, fahişeler artık pezevenklere gereksinme duymadı ve yine bu ülkelerde polisin onların şiddetle tehdit edilmesini durdurmak için koruması hesaba alınmalıdır. Üstelik onlar aynı zamanda herhangi bir başka yurttaş gibi düzenli vergi öderler.

I. Dünya Savaşından önce birçok Amerikan kentinde «kırmızı ışıklı bölgeler» «delikanlı evleri» ya da bordellas adıyla bilinen yetkililerin genellikle hoşgörülü davrandıkları genelevler bulunuyordu. Ne yazık ki yüzyılın başlarındaki nüfus hareketleri saflık ve namus sözleri ardında bu hoşgörüden geriye pek bir şey bırakmadı. 1925'te Birliğin her eyaletinde anti-fahişe statüler kanunlaştırıldı. İkinci baskıcı dalga da İkinci Dünya Savaşıyla geldi. Savaş etkisiyle 650'yi aşkın birimde fahişe evleri kapatıldı. Bu politika 1941'de Mayıs Akdi olarak bilinen yasayla pekiştirildi.

FRANSIZ ve JAPON SANATINDA DİŞİ HOMOSEKSÜELLİĞİ

Çoğu kültür çerçevesinde sanatçılar, kadınlan yakın kucaklaşmalar içinde resmetmişlerdir. Yukandaki resimde (17. Yüzyıl) Suzuki Moronoba'nın bir gravürü, aşağıda ise Gustave Coubet'in bir tablosu (19. Yüzyıl).

Bugün yasadışı fahişelik yapmanın gerçekten herhangi bir sorununun çözümlenmemiş olduğu oldukça açık bir biçimde görülüyor. Bütünüyle bakıldığında, eskiden daha az fahişe varsa, bunun olası nedeni genelde cinsel standartlarda görülen gevşemedir. Gerçekte, bugün yetişkinler kadar, genç evlenmemiş insanlar da kolayca saygın, ticari olmayan bir iş bulabilir. Her şeye karşın, özellikle büyük kentlerde fahişelik bir istemi karşılamaya devam ediyor ve şimdiye kadar yasa onu bastırıcı bir tutum göstermedi. Yasanın tek etkisi, şimdi fahişenin sözde yasal danışmanı gibi hareket edebilen ve polise karşı onun koruyucusu olan pezevenklerin rolünü kuvvetlendirmek olmuştur.

Bununla birlikte, anti-fahişelik yasaları çoğunlukla genel cinsel ahlakı düzelttiği ve en azından bazı kadınların yoz bir yaşama düşmesini önlediği zeminlerde savunulur. Aynı zamanda fahişeliğin müşterilerin soyulması, rüşvet vb. suçlarla ilgisi olup olmadığına dikkat edilir. Dahası, yasallaşan fahişeliğin zührevi hastalıkların yayılmasına yardım edebileceği korkusu vardır. Son olarak, ortalama vatandaşın yanıbaşında bir «kırmızı ışıklı mahalle» ya da genelev istemediği ve bu yüzden fahişeliğin yasallaştırma ile resmi düzenlemesinin pratik olduğu söylenir.

Oysa, varolan yasaları eleştirenler, onların temelde uygulanamaz ve bu yüzden ikiyüzlü, havai, ahlaksız ve haksız olduğunu göstermeye çabalıyorlar.

İsteksiz fahişeyi korumaktan uzak, onlar ona bir suçlu gibi leke sürüyor ve böylece fahişenin bu lekeden kurtulup saygın bir kariyere geçmesi zorlaşıyor. Ayrıca her nerede fahişelik şiddet ya da hırsızlık suçlarına yardım ederse, bu suçlar bağımsız biçimde dava konusu edilebilirler. Gerçekte, fahişeliğin kendisi yasalsa böyle davaların çok daha etkili olacaktır. Ek olarak, hükümet sonra fahişelik gelirini vergilendirmeye de başlayabilir. Yasallaşma, fahişelerin düzenli bir biçimde denetimini sağlayacağından, aynı zamanda zührevi hastalıkların da daha iyi bir denetimi yapılmış olacaktır. Gerçi bu hastalıkları bütünüyle ortadan kaldıramayacaktır. «Kırmızı ışıklı mahallelerin» durumuna gelince, günümüz Avrupası ve Amerikan örneklerinin bu sorunun çözümlenemez olmadığını göstermesi gerekir.

Son yıllarda, sorun başka bir görünüm altında açığa çıkmıştır. Yasal seks araştırıcıları ve seks terapistlerinin bilimsel ya da terapatik amaçlar için hastalarına ya da deneylerine para karşılığı 'vekil eş' sağlamışlardır. Bu tutumlarıyla onlar, yasanın «muhabbet tellalı pezevenk» olarak tanımladıkla-

rına benzer bir konuma düşmüş bulunuyorlar. «Vekil eşlerin» bizzat kendileri birçok eyalet yasasının belirlemelerine göre fahişelikle meşgul oluyor görüneceklerdir. Her şeye karşın, bu insanların herhangi birine, suçlama getirilmiş değil ve hepsinin çok «Ahlaksal» sonuçlara hizmet etmeye çalıştıkları yeteri kadar açık.

Kişi sadece bir süre sonra toplumumuzun fahişelik sorununa değinen doğru ve çalışır bir yol bulacağını umut edebilir. Yukarıda gösterildiği gibi yasallaşma ve düzenleme, belirli bir noktaya kadar, başka ülkelerde başarılı olmaktadır. Bununla birlikte, kimi Amerikalı reformcular, herhangi bir resmi kayıt ve denetimin fahişeleri mimlediği ve onların bu mimle başka türde iş aramalarının zorlaştığına dikkat çekiyorlar. Oysa bunun yerine, suçlamanın kaldırılmasını, yani devletin daha derinden ilgilenmesine son verip anti--fahişelik yasalarının kaldırılmasını öneriyorlar.

Gelir sorununu çözümlemekle birlikte, bu öneride diretilmesi gerekir. Bazı fahişelerin hatırı sayılır bir geliri vardır. Başka işçilerin çok daha az para kazandığı halde artan biçimde vergi ödediği bir zamanda, fahişeliği vergisiz bırakmak haksızlık olacaktır.

ENSEST

Çoğu Amerikan eyaleti ceza yasaları, ensesti evlenmeleri yasaklanmış derecede birbirleriyle kan ya da evlenme bağlılığı bulunan kişiler arasındaki birleşme olarak tanımlanır. Başka şeyler arasında, bu cinsel ilişkinin birleşme dışındaki biçimlerinin ensesti oluşturmadığı ve ensestin aynı cinsiyetten kişiler arasında olamayacağı anlamına gelir. (Oysa, bu tür cinsel etkinlik çeşitli başka statüler altında dava edilebiliyor.) Biraz daha derine inersek, belli cinsel ilişkilerin bir eyalette ensest kabul edilebildiği, başkasında kabul edilmediğiyle karşılaşırız. Bunun da nedeni, bazı eyaletlerin ona izin verirken birinci derecede kuzen ve hısım olanlar arasında evliliği yasaklamasıdır. Bazı eyaletlerde aynı zamanda basit bir ensest ilişkisiyle bir ensest evlilik (ki daha az ciddi bir suç olarak değerlendiriliyor) arasında ayrım yapar. Böylece bir eyalette ensest evlilik için azami üç yıl hapis ve evlilikdışı ensest ilişkisine de 20 yıl hapis cezası verilir. Böyle birçok seks yasasında olduğu gibi, bunun mantığına akıl erdirilemez. Ensest için herhangi bir eyalette azami ceza 50 yıl hapistir. Ensestin bir ya da başka türünün yasaklanması tarih öncesi zamanlardan beri ve tüm insanlar arasında varolagelmiştir. Bunun nedeni hâlâ tartışmalıdır. Ortalama insan tarafından ensestin

değişmeden, her nasılsa erkek ve dişinin en kötü izlerini beraberinde getirdiği, çürümeye, bozulmaya götürdüğü, genetik kusurlar ürettiği var sayılır, çoğu kez. Oysa, profesyonel olmayan bir sığır yetiştiricisi işinde bu inanca göre davranmaz ve gerçekte onu desteklemek için önemsiz bir bilimsel tanık vardır. Herhalde, insanın ensest tabusu birkaç bin yıldır herhangi bir kesin genetik bilgisinden önce geliyor. Başka bir kuram da, ensest tabusunun birinin kendi ailesi ya da kabilesi dışında evlenmesinin toplumsal çıkarında kökleri olduğuna işaret ediyor. Bu, her toplumsal grubun daha da genişlemesini sağlıyor, böylece ilerleme ve uygarlığın temeli atılmış oluyor. Üçüncü ve belki de en mantıklı açıklama, ensest tabusunun baba ve oğul, ana ve kız ile erkek kardeş-kız kardeş arasındaki cinsel rekabetler yoluyla parçalanmış olacak olan aile birliğinin uyum ve huzur içinde olmasına yardım ettiğidir.

Ensest yasağı olabildiği kadarıyla uzun zamandır öyle evrensel ve öyle etkili olmuştur ki, hemen hemen «insan doğasının» bir parçası olduğu söylenebilir. Yakın akrabalar arasında tutulagelen bir cinsel cazibenin şimdi, istisnai kabul edilmesine ender rastlanıyor. Oysa, böyle istisnaların olduğu ve geçmişte bazı toplumların onları resmen tanıdığına dikkat edilmelidir. Örneğin, eski Mısır'ın kral soyundan gelen erkeklerine, Colomb öncesi Amerika'nın belli alanlarında ve belli Polinezya adalarında izin veriliyordu ya da kızkardeşleriyle evlenmeye zorlanıyordu. (Bu evliliklerde, ensest, kuşaklar boyu sürmesine karşın, herhangi bir olumsuz genetik etkiye rastlanmadı.) Kimi toplumlarda, belli koşullar altında, baba kız ilişkilerine bile hoşgörüyle yaklaşılıyordu. Oysa, bildiğimiz kadarıyla anne-oğul ilişkilerine hiçbir zaman herhangi bir yerde izin verilmemiştir.

Öte yandan, bazı kültürler, ensest yasağını büyükbabalar, amcalar, halalar, birinci, ikinci ve üçüncü kuzin ile kuzenlere, üvey baba ve üvey anadan damatlara ve başka akrabalara kadar genişlettiler. Böyle yasakların ne kadar değişken olduğuna belki de en iyi örnek, Kutsal Kitapta erkek kardeşin ağabeysinin dul karısıyla evliliği sorunu üzerine bizzat Yahova'nın tersine çevirerek gösterdiği iki pasajda tasviriyle verilebilir. (Yaradılış: 38; 8-10 ve Levitikus 20-21). Aynı zamanda, Shakespeare'in **Hamlet**'inde günümüz standartlarına göre pek öyle değerlendirilmese bile dul kalan anasıyla amcası arasındaki evliliğin ensest olarak tanımladığı da anımsanmalıdır. (13). Gerçekte modern İskandinav ülkeleri kardeşlerle torunlar arasındaki birleşmenin ensest olarak tanımlanmasını sınırlamıştır. Dahası, bir İsveç komitesi son yıllarda ensestin tamamen ceza konusu olmaktan çıkarılması-

nı teklif etmiştir. Gerçekte, bugün hâlâ hizmet edebilen enseste karşı yasaların ne kadar iyi olduğunu ve onların kaldırılmasının ne kadar zarar verebileceğini kestirmek zordur. Gebelik önleyicilerin kullanımı, genetik sorunlara üzülenlerin korkusunu kolayca bastırabilir. Çocuklar ve delikanlılar, herhangi bir cinsel istismara karşı şimdi korundukları biçimde büyükleri ya da ana-babalarınca kötüye kullanılmaları ve cinsel saldırılarına karşı korunabilirdi.

ÖZEL UÇARILIKLAR VE AÇIK-SAÇIKLIK (MÜSTEHCENLİK)

Uçarılık, açık-saçıklık (müstehcenlik), pornografi ve benzeri (küçültücü) terimleri tanımlamak çok zordur, çünkü bu terimler hiçbir zaman nesnel ya da ölçülebilir herhangi bir şeye ait olmazlar. Her birimizin kesinlikle söyleyebildiği, bazı insanların bu sözcüklerin onlara özel gösterilerde filmlerde, bantlarda, resimlerde, kitaplarda ve dergilerde gösterilen dufumları, seks ya da çıplaklığı beğenmediklerini göstermek için kullandıklarıdır. Açıktır ki, farklı gözlemciler farklı şeylerden hoşlanmazlar. Ancak onların suçlu bulunabildiği herhangi bir şeyin istemdışı teşhirinden hepsini korumak akla uygun görünüyor. Gerçekte, uygar bir toplumda hiçbir kimsenin cinsel bakımdan açık davranış ya da maddelere uyum göstermeye zorlamaması gerekir. Bu nedenle, hükümetin herkesin gözüönünde «uçarılık ve açık-saçıklığa» karşı geçerli yasalar koyması pekâlâ yerindedir. Gerçekte, Tanrı'nın resimsel temsillerini müstehcen ve itiraz edilebilir bulan Ortodoks Yahudi ve Müslümanların da aynı zamanda korunması gerekir. (Ayrıntılı bilgi için «Mağdurlu Suçlar»a bakınız.)

Oysa, özel uçarılık ve müstehcenliğe karşı yasalara sahip olmak bambaşka bir konudur. Yalnızca cinsel etkinlikle suçlanmayan, ancak müstehcen bir şeyi gözleyerek, olumlu bir ilgi içinde olan ya da bu olumlu ilginin kesilmemesi için para ödeyen insanların polisce rahatsız edilmemesi gerekir. Özel banyoevlerinde ya da sağlık kulüplerinde cinsel hareketlerle meşgul olan özel mahrem salonlarında, canlı seks gösterileri ya da seks filmleri seyreden, kendi evinde açık cinsel materyaller bulunduran herhangi bir kimsenin suçlu olarak tanımlanmasının anlamı yoktur. İstenmeyen seyirci ya da tanıkların izleme koşulları yaratılmadıktan sonra resmi yetkililerin müdahalesinin akılcı bir zemini yoktur.

Ne yazık ki, ABD'de bir barda erkeklerin birbirlerini öperken, kucaklarken ya da basitçe el tutuşurlarken tutuklandığı durumlar olmaktadır. İşte bu

zararsız davranışlar dünyanın başka birçok devletinde herhangi bir cinsel çağrışım vermiyor diye yorumlanmasına karşın, Amerikan polisine, savcısına ve yargıcına uçarılık ve müstehcenlik olarak görünmektedir. Gerçekte, Amerikan televizyon izleyicileri fırsat düştükçe yabancı politikacıların bu olaylar üzerine tutumlarını gözlemler. Her şeye karşın, erkekler arasında acayip bir sevgi gösterisine bu ülkede hoşgörülü olunmaz. Başka bir erdemlilik gösterisi de, bazı Amerikan topluluklarının sıcak yaz günlerinde üzerine gömlek giymeden dolaşan onlu yaşlardaki çocukların, çıplak bir göğüs göstererek uçarılık yaptığı gerekçesiyle tutuklanmasıdır. Kısacası, «uçarı davranış» ya da «canlı müstehcen davranış» içeren konumların tümünün çok kolayca kötüye kullanılabileceği açıktır. Dahası, bu müstehcenliği belirlemek ve müstehcenliğe koyulan cezalar eyaletten eyalete değişir.

Ayrıca, bu farklılıklara ek olarak, tek tek kentlerin genelgeçer kuralları da var. Böylece resmi karmaşa tamamlanmış oluyor.

Oysa, müstehcen materyaller ya da pornografiye karşı açılan resmi kampanyalar daha fazla kuşkulanabilir durumdadır. (Pornografi, harfi harfine fahişelik üzerine yazılar demektir. Yunanca porno-fahişe ve graphein: yazmak).

ABD'de ilk anti-pornografik yasa kongreden 1873'te geçti. Bu yasa, müstehcen materyallerin postalanmasını yasaklıyordu. Bunun için postahaneye özel bir görevli atandı. Görevliye herhangi bir mektup, paket, kitap ya da broşürü açma yetkisi verildi. Artık o, kişisel olarak bir şeyin uçarı ya da müstehcen olup olmadığına karar verme yetkisine sahipti. Bu yetkililer dar kafalı, erdemlilik taslayan fanatik tipler olduğundan, kırk yıl boyunca bir diktatörce püristenlik hakimiyet kurulmuş oldu. Mağdurların birçoğu da hastalarına doğum kontrolü bilgisi vermeye çalışan hekimlerdi.

Bu arada, çoğu eyalette, onların kendilerine özgü başka önemsiz yasalar da geçti. Bundan başka 1957'de Anayasa Mahkemesinin, müstehcenliğin anayasal koruma alanı içinde olmadığı biçimindeki kararı bir dönüm noktası oldu. Anayasa Mahkemesi, ayrıca kendi belli sınırlamalarına göre, her eyaletin kendi müstehcenlik standartlarını belirleyebileceğini açıkladı (1973). Bu sınırlamalara göre, herhangi bir çalışmanın müstehcen olarak açıklamasına a- Eğer ortalama insan çağdaş toplum standartlarına göre bir bütün olarak alındığında, ilgili şeyin «şehvetle ilgileri» hoşgörünür bulunursa, b- Eğer sözkonusu çalışma başvurulan eyalet yasasına özel olarak tanımlanan cinsel davranışı açıkça çirkin bir biçimde resmederse, c- Eğer

çalışma, bir bütün olarak ciddi, edebi, sanatsal, politik ya da bilimsel değerler bakımından eksikse, izin veriyordu.

Anayasa Mahkemesinin kararı, karar verildiği andan itibaren birçok gözlemci tarafından gerçekdışı, pratik olmadığı ve kötü olduğu düşüncesiyle eleştirildi. Gerçekte, «ortalama insan», «toplum standartları», «şehvete ilgi», «çirkin», «ciddi edebi-sanatsal, politik ya da bilimsel değer» gibi terimler belirsiz ve anlamı bir yerden bir yere, bir zamandan başka bir zamana değişir. Bu nedenle, üreticilerin ya da yayımcıların önceden yasayı ihlal edip etmediklerini belirleyebilmeleri çok zor, hatta olası değildir. Gerçekte bu karar alınmadan önce ilgili komisyonlara sunulan bilimsel çalışmalar basitçe bir kenara itildi. Böylece herhangi bir teknik bilginin yükünden kurtulan; Yüce Adalet de 19. yüzyılda cinsel nesnelerin sansürünün bilimsel fikirlerinin ciddi ifadelerini herhangi bir yolla sınırlayan ya da etkileyen tarihsel, deneysel tanık olmadığını ilan etti. Ne yazık ki, olaylar başkadır. 19. yüzyılda olsun 20. yüzyılda olsun, sansür bilimsel bilginin yayılmasıyla etkin bir biçimde önlendi. Doktor ve hasta arasında olduğu kadar bilimadamları arasındaki cinsel konuların herhangi bir akılcı tartışması bile yapılabildi. (Ayrıntılar için «Seks ve Araştırma» ve «Seks Eğitimi»ne bakınız.)

Oysa, tarih, cinsel sansürün bir ulusun sanatsal yaşamını boğma eğiliminde olduğunu da göstermiştir. (Yüce Adalet tarafından da tartışıldığı gibi.) Sık sık «pornografiye» karşı yasaların, hiçbir zorun, gerçek sanat çalışmalarına yönelmediği ve yönelmeyeceği tartışılır. Gerçekte, biraz daha derine inilecek olursa, ciddi sanatçıların her çalışmasının edebe uygun olması ya da iyi bir tat vermesi gibi sınırlamalarla her zaman önlendiği de bir gerçektir. Böyle tartışmalar ancak sanat tarihine âşina olmayan insanların inandırabilir. Peki, sayısız sanat yapıtlarını zedeleyen sansür örneklerini nereye koymalı? Öte yandan, sansürün kendini gösterdiği, özellikle üzücü bir durum tüm sanatsal dönemlerin en büyük çalışmalarından biriyle ilgilidir. Mikelangelo'nun «Son Yargılaması»sı: bir aydınlanmış papanın yönetimi sırasında Vatikan'daki Sistin Şapeli'nin (Sistine Chapel) duvarına yapılmıştır. Vatikan mahkemesinin üçte ikisinin kararıyla sanatçıdan tüm çıplak vücutlara elbise giydirerek resmini yeniden düzenlemesi istenmiş, böylece Mikelangelo'nun daha önce tasarladığı çalışma bir anlamda harap olmuştur. (Bereket versin, bu özel örnekte resmen çalışmayı gözlemek üzere atanan vandalın vicdanı elvermemiş ve Mikelangelo'nun ekler asgari düzeyde tutulmasına çaba göstermiştir.) Her şeye karşın bu zedelenmeler artık onarılamaz.

Bizim zamanımızda (kendi kendini atayan) başka bir vandal, Mikelangelo'nun «Pieta»sını kısmen tahrip ettiğinde halkın kızgınlığı büyük bir haykırışa döndü. Gerçi bu heykelin önceki görünüşünün sağlanması için restorasyona gösterildi ama heykelin değeri büyük ölçüde azalmıştı.

Bundan başka, her edebiyat öğrencisi, büyük romanlar, oyunlar, şiirler ve denemelerden müstehcenlik olarak baskı altına alınan düzinelerce olay aktarabilir. Günah diye tüm tiyatroları kapatan ve ona uyarak birdenbire dünya dramasının en görkemli dönemlerinden birine son veren 17. yüzyıl İngiliz Püritenlerinden, Havelock Ellis'in seks psikolojisi üzerine çalışmalarını, Joyce'un **Ulysses'**i, Lawrence'ın **Lady Chatterley'in Sevgilisi** ve Nabokov'un **Lolita'**sını yasaklayan modern yargıçlara, sofu fanatikler kendi dar açılı bakışlarıyla genelde sanat anlayışını etkilemeye çabaladılar. Hatta bu fanatiklerin sonunda kararları kalktı (bazen birkaç on yıl sonraları) ama gecikme, kitapların hak kazandığı etkinin çoğunu alıp götürüyordu.

Oysa, daha yakın zamanlarda, takibatlar kitaplardan filmlere ve illustrasyon dergilerine doğru değişmiş görünüyor. Anayasa Mahkemesinin 1973'te her eyaletin müstehcenliği kendi standartlarına göre belirleme kararından sonra, şimdi tüm ABD çapında, film yapımcıları, aktörler, yayıncılar ve dağıtımcıları cezalandırma giderek artmış bulunuyor.

Öte yandan başka bir sorun da, yine yakın zamanlarda «çocuk pornografisi» üzerine yaratılmaktadır.

Çeşitli özel ve genel baskılar altında, birçok eyalet meclisleri çocukların ya da daha genç olanların herhangi bir cinsel etkinlik anını resmeden çalışmalara karşı çarpıcı yasaları hem de oldukça hızla geçirmekte. Bu yasaların bazıları istisnasız hepsini içeriyor ve böylece resmen müstehcen olmayan filmler ve resimler bile bunların hışmından kurtulamıyor. Sonuç olarak, bilimsel ya da eğitsel çalışmalar bile, artık çocukluk cinselliği ya da ergenlikte cinsel tepkilerle ilgili görsel araştırma materyalleri sağlayamıyor.

Bu durumda tek umut yine Anayasa Mahkemesinin 1973 yılında aldığı kararı değiştirebilmesi ve kendi ifade özgürlüğünü anlayan Amerikan seçmenin kendini göstermesinde yatıyor. Günümüzde, Amerikan müstehcenlik yasaları «özgür» bir ülkenin yüzkarasıdır. Bernard Shaw'ın uzun zaman önce gözlemlediği gibi; Comstockluk Birleşik Devletler hesabına dünyanın ayakta duran bir şakasıdır.

CİNSELLİK VE TÜRK HUKUKU

Cinsellik, sahip olduğu özellikler nedeniyle Türk hukukunda da önemli bir yeri işgal etmiş bir kavramdır. Gerçekten cinsellik, kişinin yaşayışını, iç dünyasını, tutum ve davranışlarını, bilinçüstü ve bilinçaltı hayatını kuvvetle etkilediği gibi, toplum hayatını da etkileyen ve hatta biçimlendiren bir kavramdır. İnsanın erginlikten önceki ve erginlikten sonraki hayatı, davranışları, karakteri cinsellikle biçimlendiği gibi toplumdaki yaşayış, insanlararası ilişkiler, toplumdaki anlayış, gelenek, görenek, ahlak ve inanışlar da cinselliğin yorumlanmasına, değerlendirilmesine göre değişebilmektedir. Hukukta bu belirlemeye tabidir. Toplumdaki kişilerin davranışlarına, ilişkilerine inanışlarına, tarihsel değerlere göre biçim alan hukuk, bir üst yapı kurumu olarak cinsellik olayından da kuvvetle etkilenebilmektedir.

Türk Hukuk sistemi cinsellik açısından incelendiğinde konunun üç bölüme ayrılabildiği saptanabilmektedir. Başka bir deyişle, özellikle üç bölüme ayrılabildiği saptanabilmektedir. Başka bir deyişle, özellikle üç hukuk dalı içinde cinsellik konusunun özel düzenlemelere bağlı tutulduğu görülmektedir. **Bu bölümlerden ilkini Medeni Hukuk alanı oluşturmaktadır.** Cinsellik olayı, toplumun en önemli birimlerinden birisinin, ailenin temellerinden biridir. Ailede anne ve baba arasındaki cinsel hayat, gelecek nesillerin dünyaya gelmesinin kaynağını teşkil etmektedir. Dolayısıyla Medeni Hukuk bu olaya yakın ilgi duymuş, evliliği hazırlayan nişanlanma safhasını ayrıntılı biçimde kanunda düzenlemiş ve evlilik birliğinin kurulması ve devam etmesi olaylarını aynı şekilde ayrıntılı hükümlere bağlamış ve nihayet bu birliğin sona ermesinde cinsellik olgusunu dikkate almıştır. **İkinci bölüm İdare Hukuku ile ilgilidir.** Cinselliğin toplum hayatını kuvvetle etkilemesi, bunun konu edildiği yerler, hastalıklar, belirli bir düzenleme içerisinde tesbit edilmeğe ve kontrol altında tutulmağa çalışılmaktadır. Toplumdaki çeşitli yerler, mevkiler, cinselliğin icrası ve ticareti ile ilgilendiğinde, toplum, idare «zabıta» ile buna müdahale zaruretini hissetmekte ve bu amaçla pek çok hükümleri mevzuatına sokmaktadır. Nihayet cinsellik olayı toplumun yaşantısını kuvvetle etkilediği, pek çok hukuka aykırı eylemin kaynağını da oluşturabilmektedir. Böylece **üçüncü bölüm olan ceza hukuku alanı ortaya çıkmaktadır.** Cinsellik olayı ile yakından bağlı olan hukuka aykırı davranışlar, fiiller, suçlar bu hukuk dalının sahası içine girmektedir.

1 - Medeni Hukuk Alanı

Cinsel hayatın, evlilik hayatının vazgeçilmez, ayrılmaz parçası olduğu hususu, pek çok yargı kararında ortaya konulmuştur. Aslında cinsellik olgusu Medeni Kanunda açık ve seçik biçimde tanımlanmamasına, cinsellikle ilgili hükümler yer almamasına rağmen yargı kararlarında, birçok olayın temelinde ve çözümünde cinselliğin belirlendiği görülebilmektedir. Medeni Kanunun 134. maddesinde boşanma sebepleri gösterilirken «zina ve aşırı imtizaçsızlık-geçimçimsizlik» sayılmış ve bunlardan özellikle aşırı imtizaçsızlık-geçimsizlikte birçok cinsel olayın belirlendiği saptanmıştır. Bu sebepler içerisinde yer alan zina cinsellikle doğrudan doğruya bağlı ve sarih olarak cinsel bir olaydır ve pek çok kararda boşanma sebebi sayılmaktadır. Aşırı geçimsizlik kavramı içerisinde çok çeşitli-değişik cinsel olayın tasrih edildiği görülebilmektedir.

Türk Yargıtayının bazı kararlarında cinsel hayattaki bazı aksaklıkların, psişik rahatsızlıkların, anomalilerin çok şiddetli ve aşırı olmadıkça boşanma sebebi olarak kabul edilemeyeceği ilkesi ortaya konulmuştur. Bu açıdan, «kadının zifaf gecesinde genç kızlığının verdiği utançla kocasıyla birleşmekten kaçınmasının başlı başına boşanma sebebi sayılamayacağı» (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.10.1979, E. 111/K. 1305 - Bkz. İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi, 1980, sh. 7644), «kadının cinsel birleşmeye yanaşmamasının erkek tarafından dövülmeyi haklı gösteremeyeceği» (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 3.5.1982, E. 3427/K. 3948 - Bkz. Yargıtay Kararlar Dergisi, 1983, sy. 4, sh. 512), ilke şeklinde açıklanmıştır.

Cinsel birleşmenin kadın ya da erkek tarafından yerine getirilemeyişi pek çok Yargıtay kararında boşanma sebebi olarak kabul edilmiştir. Yüksek Mahkemenin bir kararında bu husus bir kural değerinde belirtilmiştir. Bu kararın bir bölümü aynen şöyledir: «...Evlenmenin sosyal amacı yanında nesli devam ettirme ve cinsi arzuları tatmin etme gayesi de vardır. Kocanın tenasül organı normal yapıda olsa bile psikolojik sebeple dahi olsa 1-2 aylık evlilik süresince kadının kızlığının bozulmamış olması şiddetli geçimsizlik sebebiyle boşanma sebebidir» (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 13.5.1976, E. 2600/K. 4110 - Bkz. İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi, 1976, sh. 4808). Aynı şekilde diğer kararlarda, karısı ile yedi ay içerisinde cinsel ilişkiye yanaşmamış kocanın davranışı (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 7.5.1979, E. 2441/K. 3748 - Bkz. İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi, 1979, sh. 7117 - 7118), kocanın iktidarsız oluşu ve eşinin kızlık zarını bozamamış oluşu (Yargıtay Hukuk

Genel Kurulu, 14.5.1975, 362/627 - Bkz. İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi, 1975, sh. 3852 - 3854), cinsel iktidarsızlığın kocalık ödevlerini yerine getirmede tam bir aciz hali olarak kabul edilişi (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 10.2.1969, E. 614/K. 783 - Bkz. Nihat İnal, Uygulamada Nafaka ve Boşanma Davaları, Ankara 1975, s bs., sh. 518 - 519), kadındaki ya da erkekteki cinsel organın cinsel birleşme yapamayacak şekilde noksanlıkla sakat olması (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 29.12.1966, E. 7213/K. 6966, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 8.6.1968, E. 1487/K. 415) (Bkz. İnal, adı geçen eser, sh. 519, 548 - 549) boşanma sebebi sayılmıştır.

Bu kararların ilginç yönü, cinsellik olayının evlilik için öneminin ortaya konulması ve cinsel birleşmenin evlilik içerisinde kadın ya da kocanın karşılıklı görevleri olarak nitelenmesidir. Bu yönden iktidarsızlık bu görevin yerine getirilmeyişi ve mutlak olarak da yerine hiçbir zaman getirilemeyeceğinin kesin kanıtı olarak belirtilmekte ve böylece boşanma sebebi olarak kabul edilmektedir. Buna karşılık kısırlık, Yargıtayımızın kararlarına göre boşanma sebebi olarak benimsenmektedir. (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 28.2.1968, E. 508/K. 119 - Bkz. İnal, age, sh. 807).

Yargıtayımızın bazı kararlarında cinsel hayatı tehdit eden ve insan sağlığı yönünden son derece önem taşıyan bazı rahatsızlıkların, hastalıkların da evlilik birliğini ortadan kaldırma sebebi sayıldığı görülebilmektedir. Kocanın zührevi hastalığa tutulmuş olması (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 21.11.1979, E. 735/K. 1385, Bkz. İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi, 1980, sh. 7570 - 7571), eşlerden birinin frengi hastalığına yakalanmış olması (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 13.3.1962, E. 692/K. 1544 - Bkz. İnal, age. sh. 524) boşanma sebebi olarak kabul edilmiştir. Eşlerden birinin felç olması ve bu nedenle cinsel birleşmede bulunamayacak duruma gelmesi bazı kararlarda boşanma sebebi sayılırken bunun aksine de rastlanılabilmektedir. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 27.12.1978 tarih ve E. 245/K. 1227 sayılı kararında (Bkz. İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi 27.12.1978, E. 245/K. 1227) «... yıllardan beri felç olup cinsel görevlerini yerine getiremeyen koca aleyhine açılan boşanma davasının kabulü gerekirken olayda kadın için çekilmesi çok güç bir yük teşkil eden, eşlerin birbirine yardım mükellefiyetinden bahsolunarak davanın reddi isabetsizdir...» denilerek felç olma ve dolayısıyla cinsel birleşmede bulunamama boşanma için bir sebep olarak kabul edilmiştir. Buna karşılık Yargıtayımızın daha yeni bir kararında «Evlilik birliği devam ederken davalının felç olup cinsel ilişkide bulunamayacak ve hizme-

ti yapamayacak duruma gelmesi boşanma sebebi sayılamaz...» denilmiştir (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 18.4.1983, E. 3313/K. 3372 - Bkz. İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi, 1983, sh. 1813 - 1814).

Cinsel hayatla, cinsel ilişki olayı ile yakından bağlı bu gibi aksaklıklar vè varsayımlar dışında cinsellik olayının gene pek çok Yargıtay kararında konu edildiği görülebilmektedir. Cinselliğin çeşitli yönleri ile ilgili bu durumlarda yaşanan hayat olaylarının irdelendiğini tesbit edebilmek mümkündür. Evli erkeğin yabancı bir kadınla kol kola dolaşıp sinemaya gitmesinin kusurlu bir eylem olduğu (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 4.11.1981, E. 2081/K. 713, Bkz. İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi, 1982, sh. 1043 - 1044), evlendiği kızla evlilikten önce aylarca metres hayatı yaşayan kişinin evlilikten sonra kız olmadığından bahisle boşanma isteyemeyeceği (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 9.12.1966, E. 737/K. 34 - Bkz. İnal. age., sh. 542), evli kadının bir erkekle aşikane hayat kurmasının haysiyetsiz bir hayat sürdüğü biçiminde yorumlanacağı (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 23.12.1959, E. 50/K. 57) - İnal, age., sh. 599), evli kadının evine geceleri erkeklerin girip çıkması ve bulunduğu apartmanda oturan bir şahısla içki âleminde bulunması haysiyetsiz bir hayat olarak değerlendirileceği (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 2.12.1969, E. 3154/K. 5494 - İnal, age., sh. 602), evli erkeğin başka bir kadınla metres hayatı yaşamasının büyük bir kusur olacağı ve böyle kabul edileceği (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 29.9.1950, E. 125/K. 27 - İnal, age., sh. 756), evli kadının bekar erkeklerle birlikte gazino, plaj gibi mesire yerlerinde birlikte görülmesi (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 22.3.1956, E. 1926/K. 1748, İnal, age., sh. 763), nihayet kocanın karısını pavyonda çalışması için zorlaması ağır kusur telakki edilmiştir (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 16.11.1970, E. 5548/K. 6007 -İnal, age., sh. 835).

Bu kararlar, cinselliği geniş boyutları ile ele almakta ve ailedeki birlik - beraberlik ve dirliğin ancak cinsel hayatın düzenli, ahlaklı ve gerektiği gibi yerine getirilmesine bağlı oluşunu vurgulamaktadır.

2 – İdare Hukuku Alanı

Cinsellik pek çok olayları, mekanları, toplumun sağlığını yakından ilgilendiren bir konu olması bakımından idari mercilerin müdahalesini gerektiren bir olay olarak ortaya çıkmaktadır. İdari mercilerin bu tür katılımları ve yaklaşımları bazı kanunlar tarafından düzenlenmiş bulunmaktadır.

Nitekim fuhuşun bir olay olduğunu kabul eden kanun koyucu bunun belirli bir ölçüde denetleme altında tutulabilmesi için hukuk sistemimizde Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun 128 - 132. maddelerini yürürlüğe soktuğu gibi, Genel Kadınların ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğünde konuyu ayrıntıları ile düzenlemiştir. Ayrıca Polis ve Vazife Selahiyetleri Hakkındaki Kanununda da konu ile ilgili hükümleri bulmak mümkündür.

Bu kanun ve tüzüklerle genelevlerin açılışları, sağlık ve idari yönden denetlenmeleri, genel kadınların özellikle sağlık yönünden sürekli denetim altında bulunmaları hususu nizamlanmıştır.

3 – Ceza Hukuku Alanı

Ceza Hukuku cinsellik olayına bütünü ile müdahale etmektedir. Cinsellik kişinin özel hayatına giren bir olaydır. Kişi, cinsel istekleri, arzuları, sorunları ve olayları, ilişkileri ile hayatını sürdürüp gitmektedir. Bu tür özel, gizli dünyaya kimsenin karışmaması ya da kişinin isteği dışında bu iç aleme girilmemesi gerekmektedir. Bu açıdan ceza hukukunun, kanunların bu dünyaya girmesi bir çeşit kanuni bir saldırı olarak düşünülebilir. Fakat ceza kanununun bu gibi müdahaleleri kişinin cinsel hayatını düzenlemek amacından çok, bu hayata karışan, bu hayatı tehdit eden ve tecavüz eden eylemleri cezalandırma amacını taşımaktadır.

Ceza Kanununun yapısında cinselliğe karşı eylemlerin, cürüm ve kabahat (istisnaen) şeklinde düzenlendiği görülebilmektedir. Bunlardan cürümler çok geniş bir yer tutmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nun 414. maddesinden 448. maddesine kadar uzanan sekizinci babı «Adabı Umumiye ve Nizamı Aile aleyhine cürümler» başlığını taşımaktadır. Bu bölüm içerisinde ırza saldırı, kız ve erkek kaçırma, fuhşiyata tahrik, zina ve nesep aleyhine fiiller yer almaktadır. Kabahatlar içinde de bir madde halinde, TCK. 576. maddede edebe aykırı hareketler düzenlenmiştir.

Cinselliğin ana konu olarak yer aldığı genel adap ve aile düzeni aleyhindeki suçlar incelendiğinde bunların hem kişinin cinsel yaşamı ve hem de toplumun bu eylem karşısındaki değerlerinin ahlak anlayışının dikkate alındığı görülebilmektedir. Belirtmek gerekir ki, kanunumuzda kişinin erginliğine (rüşt yaşına) kadar geçen dönemde istemine, rızasına hiç önem vermeden mağduriyet kabul edilmiş, rüşt yaşından sonra razı olma hallerinde suç

kabul edilmemiş, rızanın yokluğu suçu meydana getiren unsur olarak benimsenmiştir.

Türk hukuk uygulamasında, cinsel suçlar ve en çok işlenen suçlardan birisini oluşturmaktadır. Irza geçme, kız ve kadın kaçırma, ırza tasaddide bulunma suçları, diğer suçlar içerisinde çok rastlanan suçlardan birisi olduğu gibi, aynı zamanda başka suçları yaratıcı, sebep olucu bir niteliğe de sahip bulunmaktadır. Adam öldürme ve müessir fiil gibi suçların temelinde cinsel arzu, istek, kıskançlık gibi faktörler yer almaktadır. Böylece cinsellik bir yandan kendi özel suçlarını yaratmakta, bir yandan da diğer suçların sebebi olarak ortaya çıkabilmektedir.

Ülkemizdeki istatistikler incelendiğinde, cinsel suçların genellikle genç ve orta yaştaki kişiler tarafından işlendiği ve bu suçların mağdurlarının da aynı yaş grubu içerisinde bulunduğu görülebilmektedir:

Cinsel suçlarla ilgili bazı istatistikler vermek gerektiğinde, son yıllarda bu suçlardan bazılarının işlenişi yönünden şu durum tesbit edilebilmektedir:

Kız ve kadın kaçırmak suçları :	1978 yılı	801
	1979 yılı	766
	1980 yılı	861
	1981 yılı	814
Irza geçmek suçu	1978 yılı	1273
	1979 yılı	1183
	1980 yılı	1413
	1981 yılı	1510
Zina suçu	1978 yılı	282
	1979 yılı	278
	1980 yılı	374
	1981 yılı	304

Bu rakamlar, belirli bir fikir verebilmekte ise de istatistiklerin bütün yanıltıcı özelliklerine sahiptir. Adalet istatistiklerinde alınan bu sayılar, yıl içerisinde bu suçlardan kesin olarak mahkum olan kişileri göstermektedir. Suçun işlenişi hüküm tarihinden önce olduğuna ve yargılama da uzun süre devam ettiğine göre bu rakamlar görünümü tam olarak aksettirmekten uzak bir nitelik taşımaktadır. Başka bir istatistik, cinsel suçlardan bir bölümüne, ırza geçme, küçükleri baştan çıkarma ve iffete taarruz suçlarından

yargılanmakta bulunan sanık sayısını göstermekte ve konu ile ilgili daha geniş kapsamlı bir görünüm çizmektedir. Buna göre:

Yıllar	Sanık sayısı
1960	7016
1961	7879
1962	7731
1963	8418
1964	8223
1965	8311
1966	9082
1967	9630
1968	9914
1969	9912
1970	10252

Bu çerçeve içerisinde şu hususu söylemek mümkündür ki, cinsel suçlar ülkemizde en çok işlenen suç gruplarından birisini oluşturmaktadır.

Bu suçlarla ilgili olarak Türk hukuku ile yabancı ülkelerin ceza kanunları ve ceza hukukları eğilimleri karşılaştırıldığında ilginç birtakım saptamalara rastlanılabilmektedir. Öncelikle Türk Ceza Kanununda, bazı yabancı kanunlarda bulunan suç tiplerinin düzenlenmediği saptanabilmektedir. Ayrıca yabancı ülkelerde mevcut olan ve hukuk sistemlerini derin şekilde etkilemekte olan suç olmaktan ve cezalandırmadan çıkarma (dekiminalizasyon ve depenalizasyon) eğilimlerinin Türk hukukunu henüz yeterince etkilemediği ortaya çıkmaktadır.

a) **Türk Ceza Kanununda bulunmayan bazı cinsel suç tipleri:**

Türk Ceza Kanunu sistemi incelendiğinde, bazı suç tiplerinin kanunun içerisinde, özel bir düzenleme ile, yer almadığı görülmektedir. Tabiata aykırı fiiller yani aynı cinse mensup kişiler arasındaki cinsel ilişkiler, insanlarla hayvanlar arasındaki cinsel ilişkiler, fuhuş için aracılık, fahişe dostluğu, evlenmeleri yasak olan yakın akrabalar arasındaki cinsel ilişkiler, Türk hukukunda suç olarak düzenlenmiş değildir. Oysa bu tür anormal, tabiat dışı ilişkilerin bazı yabancı ülke kanunlarında suç olarak düzenlendikleri görülmektedir. Nitekim, Alman Ceza Kanunu'nun 175. paragrafında erkekler arasındaki cinsel ilişkiler (pederasti) cezalandırılmış, 175/b paragrafında da hayvanlarla ilişkiler ceza tehdidi ile karşılanmıştır. Aynı durumu İngiliz kanunla-

rında ve Fransız Ceza Kanunu'nun 331/2 fıkrasında da görmek mümkündür.

b) **Karşılaştırmalı hukuktaki yeni eğilimler:**

Cinsel suçlarla ilişkin olarak yabancı hukuk sistemlerinde son yirmi yılda derin değişikliklerin oluştuğu tesbit edilebilmektedir. Bu değişiklikler belirli düşünce akımlarına dayanmakta ve cinsellik –kişisel özgürlük– toplumsal yaşayış hakkında yeni görüşler ortaya atılmaktadır. Buna göre kişinin cinsel hayatı ve cinsel özgürlüğü vardır ve bu özgürlük hukuk tarafından korunmaya değer bir özgürlüktür. Toplumun gelenek ve görenekleri ile kişinin cinsel hayatı zaman zaman çatışmaya girebilmektedir. Bu noktada kanun koyucuya düşen görev, ahlak - gelenek - toplumun düzeni kavramlarının sınırları ile kişisel cinsel özgürlük sınırını çok iyi bir şekilde tesbit edebilmektir. Kanun koyucular, toplumu koruma iddiası ile cinsel özgürlüğü bütünü ile yokederlerse kişinin ezilmesi olayı ortaya çıkar. Bu sonuçtan kaçınmak gerekir. Dolayısıyla bugün cinsel suçlar alanını daraltmak ve kişiyi ve toplumu ağır zararlara uğratabilecek fiilleri suç olarak nitelendirmek gerekmektedir. Bu yönden, bugün genel bir belirleme ile, genel adaba aykırı bir fiilin cezalandırılabilmesi için üç nitelikten birini taşıması gerekliliği kabul edilmektedir. 1) Cinsel özgürlüğün kullanılmasına saldırının aracı olması, başka bir deyişle saldırgan cinsel davranışlar... 2) Başkasının fuhşunun, cinsel eylemlerinin sömürülmesi... 3) Kamunun edep ve iffet duygusuna tecavüz eden, ihlal eden hareketler...

Bu eğilim, belirtildiği gibi yabancı ülkelerin mevzuatında akisleri bulmakta ve bazı fiiller suç olmaktan çıkarılmakta ya da daha hafif cezalarla karşılanmaktadır.

4) **Türk Ceza Kanunu sistemi içindeki cinsel suçlar:**

a) **Irza tecavüz suçları.**

Irza tecavüz, kısaca, bir kişinin cebir ve şiddete ya da tehdit kullanarak başka bir kimse ile cinsel ilişkide bulunması biçiminde tanımlanabilir. Suçun oluşabilmesi için tam ya da yarıda kalmış bir cinsel ilişkinin gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Kızlık zarının cinsel ilişki olmaksızın, parmak, sopa, diğer herhangi bir vasıta ile yırtılmasında bu suç meydana gelmemektedir.

Suçta kullanılan cebir ve şiddet ya da tehdit, eylemlerle, sözlerle, çeşitli hareketlerle gerçekleşebilir. Fakat mağdurun 15 yaşından küçük olması ya da böyle bir ilişkiye, içinde bulunduğu ruhi rahatsızlık nedeniyle direnemiyecek durumda bulunan kişiye karşı fiilin yapılması halinde cebir, şiddet ve tehdidin varolduğu kabul edilir. Başka bir deyişle bu gibi kişiler üzerinde cebir, şiddet gösterilmese dahi bunların varoldukları kural olarak kabul olunur.

Suçun faili, kural olarak, ancak erkekler olabilir. Suçun mağduru ise, hem kız ve kadınlar hem de erkekler olabilir. Bir cinsel anomali türü olan ölülerle cinsel ilişkide bulunma durumunda bu suç meydana gelmemektedir.

Cinsel ilişkide iki kişi arasında evlilik bağı bulunması halinde, erkeğin cebir, şiddet ve tehdit kullanarak cinsel ilişkiyi gerçekleştirmesi ırza tecavüz suçuna meydan vermez. Evlilik bağı bu gibi olaylarda hukuka uygunluk sebebi teşkil ederek suçun ortaya çıkmasına engel olur. Buna karşılık nişanlılar arasında, ayrılık karan verilmiş eski eşler arasında cebirle cinsel ilişkinin varlığı ırza geçme suçuna sebebiyet verir. Evli erkeğin başka kimseleri karısı ile cinsel ilişkide bulunmaya sevketmesi durumunda suç meydana geldiği gibi koca hakkında aynı suç iştirak nedeniyle sözkonusu olur. (Yargıtay 5. CD., 27.1.1982, E. 83/K. 179 - Bkz. Yargıtay Kararlar Dergisi, 1982, sy. 5, sh. 729).

Cinsel ilişkinin gerçekleşebilmesi için kullanılan cebir ve şiddet, dövmek, boğazını sıkmak, tokatlamak, mağdurun el ve kollarını, bacaklarını tutmak, yiyecek, içecek veya ilaç vermemek şeklinde olabilir. Failin kullandığı araç, tehdit şeklinde de ortaya çıkabilir. Bu takdirde failin mağduru, hayatı ya da maddi varlığı itibariyle büyük bir zarar altında bırakacağı korkusunu yaratması ve bu korkunun etkisi ile mağdurun eyleme razı olması gerekmektedir. Tabiidir ki, suçun oluşması için cebir, şiddet ya da tehdidin cinsel ilişkiden önce olması gerekmektedir. Rıza ile gerçekleşen cinsel ilişkiden sonra ırza geçme suçu meydana gelmemektedir. Mağdurun cinsel birleşmeden haz duyması, cebir ve şiddetin varlığı halinde, suçun oluşmasını engellememektedir.

Mağdurun 15 yaşından küçük olması ya da akıl hastalığı altında bulunması ya da herhangi bir şekilde fiile direnemeyecek durumda bulunması durumlarında cebir ve şiddet var kabul edilir.

Cinsel birleşmenin gerçekleştiği haller ırza geçme suçuna meydan vermektedir. Cebir, şiddet veya tehdit ile gerçekleştirilen ve fakat cinsel ilişki-

ye, birleşmeye kadar varmayan hareketler ırza geçmekten başka bir suça, **ırza tasaddi suçuna** sebebiyet vermektedir. Bir kadının ya da erkeğin şehvet tahrik edici yerlerini tutmak, tutturmak, kucağa oturtmak, tenasül aletiyle sürtüşmelerde bulunmak, mağdura istimna yapmak, ağza men'i akıtmak, mağdurun çeşitli yerlerine tenasül aletini sürmek suretiyle meni akıtmak, kız çocuklarını karyolaya yatırıp tenasül yerlerini okşamak, bir çocuğu bir çukur kenarında kucağına oturtmak, çocuğun cinsiyet organlarını okşamak ve parmağını sokup çıkarmak gibi hareketler (Bkz. Sulhi Dönmezer, Ceza Hukuku, Özel Kısım - Genel Adap ve Aile Düzenine Karşı cürümler, 5. bs., İstanbul, 1983, sh. 103), bu suçun maddi unsurunu teşkil eden tipik ve yaşamış olayları teşkil etmektedir.

Sözkonusu suçun faili erkek ya da kadın olabilir, aynı şekilde mağdur da hem erkek ve hem de kadın olabilir.

Belirtilmekte olan suçların birden fazla kişi tarafından işlenmesi, mağdurun bakımı, gözetimi, eğitimi ile yükümlü kılınan kişilerce işlenmesi, ırza tecavüz ya da ırza tasaddi sonucunda mağdurun ölümünün meydana gelmesi ve nihayet bu eylem sonucunda mağdurda bir hastalığın, ya da sıhhi bir sakatlığın ortaya çıkması hallerinde suça ilişkin ceza ağırlaştırılarak verilir.

Irza geçme ve ırza tasaddi ile ilgili ilginç bir belirleme koğuşturma yönünden yapılmıştır. Fail ile mağdurenin yargılama sırasında evlenmeleri halinde dava, hükümden sonra evlenmelerinde ise cezanın infazı ertelenmektedir.

TCK. 423. maddesinde de özel bir ırza tecavüz suçu düzenlenmiştir. **Alacağım diye kandırıp kızlık bozma suçu** adı verilen bu suç tipinde on beş yaşını bitirmiş bir kız üzerinde, evlenme vaadi ile kandırıcı hareketlerle cinsel ilişkide bulunulması ve bu ilişkide kızlığın bozulması gerekmektedir.

b) **Edep ve iffete alenen tecavüz ve edebe aykırı hareketler:**

Türk Ceza Kanunu'nun çeşitli maddelerinde cinsellik olayının alenen yerine getirilmesi ceza müeyyidesi ile karşılanmıştır. Cinselliğin, kişinin gizli, özel hayatı ile yakından bağlı bir kavram olması dolayısıyla bunun belirli ölçüler içerisinde, estetik kuralları çerçevesinde cereyanı kanun koyucu tarafından öngörülmüştür. Toplumun ahlaki anlayışı, gelenek ve göreneklerı cinsellikle yakından ilgilidir. Bu geleneklerin, ahlakın, toplumsal yaşayışın düzenliliğinin korunması böylece amaçlanmıştır.

Bu nitelikteki suçların ilkini **alenen hayasızca hareketlerde ya da cinsel ilişkide bulunma teşkil etmektedir.** TCK. 419. maddesinde yer alan bu suçun oluşabilmesi için utanma, hicap yaratan hareketleri herkesin görebileceği şekilde yerine getirmek gerekmektedir. Çıplak olarak dolaşmak, çırılçıplak denize girmek, cinsel organları teşhir etmek, gibi hareketlere hayasız hareketler olarak nitelendirilmektedir. Aynı şekilde toplumun rahatça görebileceği yerlerde ve herkesin farkedebileceği şekilde açıkça cinsel ilişkide bulunmak bu suçun hareketleri olarak kabul edilmektedir.

Belirtilen suça benzer bir hareket TCK. 576. maddesinde düzenlenmiştir. Halkın **edep ve nezahetine tecavüz** olarak isimlendirilen bu hareket, kabahat niteliğindedir ve çirkin sözleri ve hareketlerin yapılması, küfür ve benzetmelerin alenen, toplumun utanmasını sonuçlayacak biçimde sergilenmesi ile meydana gelmektedir.

Fuhuş maksadı ile kadın oynatma ve kadınların bulunduğu yerlere girme, gene halkın edep ve iffetine tecavüz hallerinin özel suçları olarak kanunla düzenlenmiştir. **Sözatma** ve **sarkıntılık** fiilleri, aynı nitelikteki suçları teşkil etmektedirler. Yolda giden bir kadına müstehcen bir lakırdı söylemek, beraberce gezmeyi belirtmek, güzelliğini ortaya koymak gibi hareketler sözatma olarak kabul edildiği gibi, bir kimseye şehvet maksadiyle çimdik atmak, vücudunun çeşitli yerlerini okşamak, kalabalık yerlerde kadını sıkıştırmak, sürekli olarak müstehcen sözler söylemek ya da müstehcen şeyler yazmak, para karşılığında cinsel birleşme teklifinde bulunmak gibi haller sarkıntılık olarak nitelendirilmektedir (Bkz. Dönmezer, age., sh. 187 - 190 191).

c) **Müstehcen yayınlarda bulunmak**

TCK. 426. maddesinde belirlenen bu suç, son yıllarda Türk hukuk uygulaması ve içtihatlarında en çok tartışılan suç tiplerinden birisini oluşturmuştur. Açık saçık yayınların, filmlerin, basılı eserlerin cezalandırılıp cezalandırılmaması konusu ve sorunu olumlu ve olumsuz görüşlerle birlikte hukuk dünyasının başlıca konularından birisini teşkil etmiştir. Müstehcenlik kısaca, sefahat ve şehvet eğilimlerini tahrik eden, ar, haya ve adabı rencide edebilecek yayın olarak tanımlanabilmektedir. Bu tanıma toplumdaki ortak hicap, utanma duygusuna aykırı olan, ahlaksızca nitelik taşıyan yayınlar şeklinde bir nitelemede eklenebilmektedir. Türk Yargıtayının kararlarına göre de müstehcenlik ar ve haya duygularını inciten, çıplak, tahrik edici, cinsel birleşme ya da buna hazırlığı belirleyen resimlerdeki nitelik olarak

tanımlanabilmektedir (Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 6.4.1976, E. 982/K. 1096). Ar ve haya duygusunun ne olduğu konusunda da Yargıtay, aşırı ve fazla tutucu edep ve ahlak duygularının esas olarak alınmaması gerektiğini ortaya koymaktadır (Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 18.2.1975, E. 413/K. 427).

Herhangi bir yayındaki belirlemenin, görüntülerin müstehcen sayılıp sayılmaması hususunda bazı unsurların varlığının gerekliliği ortaya konulmuştur. Bu açıdan bir esere müstehcen nitelik nedeniyle ceza verilebilmesi için eserin tümünün dikkate alınması gerektiği ileri sürülmüştür. Amerika Birleşik Devletlerinde Federal Yüksek Mahkeme'nin 21 Haziran 1973 tarihli karan bu yönden çok ilgi çekicidir: «... Eğer eser tümü ile ciddi bir değer taşıyorsa burada yer alan bir ya da birkaç cinsi hareket ya da eylemin her zaman için esere hukuk yönünden müstehcen sıfatının verilmesi için yeterli olamaz...» (Bkz. Dönmezer, age., sh. 238). Müstehcenlik kavramındaki bu öemli unsurun bazı Yargıtay kararlarında da dikkate alındığı görülebilmektedir (Bkz. Yar. 4. CD., 12.11.1935, E. 8570/K. 6248).

Bir eserin müstehcen olmasında aranması gereken ikinci unsuru, yazarın amacı teşkil etmektedir. Yazar ya da eser yaratıcısı müstehcen hareket-te bulunduğunu, toplum yönünden ayıp ve utanma ile karşılanacak bir eser yaratmakta olduğunu bilecek, bu bilinç ile hareket edecektir. Bu amaç ve bilinç yargılamada ortaya çıkarılmalıdır.

Müstehcenlikte üçüncü unsur en önemli unsurdur. Buna göre, ancak şehveti tahrik eden nitelikteki yayınlar ve eylemler müstehcen olarak nitelendirilebilir.

Bu üçüncüye bağlı dördüncü unsur da, yayın ile, ya da müstehcen hareket ile toplumdaki kişilerin, mutlaka utanma, ar ve haya duygularının rencide olması gibi hallerle rahatsız olacaklarının sabit olmasıdır.

Müstehcenlikte önemle gözönünde tutulması gereken beşinci unsuru bu yayının, müstehcen eserin hiçbir edebi, artistik yönünün olmayışı teşkil etmektedir. Ayrıca gene yayın ile basının haber verme fonksiyonunun sınırlan dışına çıkılmış olması gerekmektedir. Dolayısıyla şayet bir yayın sanat özgürlüğü içerisinde düşünülebiliyor ve kabul ediliyorsa, eserin yapısı içerisinde edebi ve artistik öğeler yer alıyorsa bu resim açık saçık da olsa müstehcen sayılmayacaktır. Bu husus Yargıtayımızın bazı kararları ile belirlenmiştir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 18.3.1974, E. 575/K. 170, Yar. 5. Ceza

Dairesi, 18.2.1975, E. 413/K. 427, Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 3.3.1975, E. 714/K. 597, Bkz. Dönmezer, age., sh. 238 - 244; Çetin Özek Türk Basın Hukuku, İstanbul, 1978, sh. 293 - 313).

d) **Kız - kadın ve erkek kaçırma**

TCK. 429 ve 430. maddelerinde yer alan bu suçların meydana gelebilmesi için şehvet hissi ya da evlenmek maksadiyle bir kimsenin bulunduğu yerden başka bir yere zorla, cebir ve şiddetle ya da tehdit ile götürülmesi veya belirli bir yerde tutulması, alıkonulması gerekmektedir.

Suçun sonucu olarak faile verilecek cezanın miktarı mağdurun, kaçırılan kimsenin yaşına göre tesbit edilmektedir. Mağdurun reşit, ergin olması halinde, küçük olmaya nisbetle daha hafif bir cezalandırma öngörülmüştür.

Kız ve kadın ya da erkek kaçırma suçunun en önemli unsuru failde şehvet hissinin, ya da evlenme maksadının bulunmasıdır. Açıkça söylemek ve eklemek gerekir ki, ülkemizin belirli yörelerinde geçerli olan başlık parası verme geleneği, bu paraya sahip olmayanların sevdikleri kişileri kaçırmaları sonucunu meydana getirebilmektedir.

Suç failinin kaçırdığı kimse üzerinde hiçbir şehevi harekette bulunmaksızın emin bir yere kendiliğinden bırakması hali cezayı hafifletici bir hal olarak öngörülmüştür. Aynı zamanda kaçırılan kimsenin fuhşu meslek edinmiş bir kadın olması hali de cezayı hafifletici bir hal olarak öngörülmüştür.

Kaçırılan kimsenin, bu eylem nedeniyle yaralanması ya da ölmesi halinde suça ilişkin ceza arttırılmaktadır.

e) **Fuhşa teşvik suçu**

TCK. sisteminde cinsellikle ve özellikle bunun ticareti ile ilgili önemli bir düzenleme suça teşvik biçimi olan fuhşa teşvik suçu ile görülmektedir. Bu suç, on beş yaşını doldurmamış ya da on beş ile yirmibir yaş arasındaki kimselerin kandırılması ile fuhşa yöneltilmesinde teşekkül eder. Yirmi bir yaşından küçük olan kimselerin kocaları ya da yakın akrabaları ile fuhşa yöneltilmelerinde suç meydana gelir. Böylece suçun meydana gelmesinde fuhşa yöneltilen kişi dikkate alınarak üç ayrı şekil ortaya konulmuştur.

Fuhuş, genel bir belirleme ile cinsel birleşmelerin, ilişkilerin para, maddi menfaat karşılığı yapılması olarak tanımlanabilmektedir. Cinselliğin adeta

bir meslek haline getirilmesi böylece önlenilmek istenmiştir. TCK. 435. maddede geçen kandırmak terimi doktrinde çok eleştirilmiş ve bu terim ile maddenin uygulama alanının gereksiz yere daraltıldığı ve şüphelere sebep olunabildiği açıklanmıştır. (Bkz. Dönmezer, age., sh. 365).

Kandırmanın 21 yaşından küçük kimselerin yakın akrabaları (kardeş ve üst soy hısımları) veya gözetim, bakım, eğitimi ile ilgilenenler tarafından meydana getirilmesinde suça ilişkin ceza ağırlaştırılmaktadır.

TCK. 436. maddesinde **fuhuş için aracılık,** teşvikten ayrı bir fiil halinde düzenlenmiş ve müeyyide altına alınmıştır.

f) **Zina**

Cinsellikle ilgili olarak son bir suç biçimini zina olarak görmek mümkündür. Türk hukukunda Zina, evli erkeğin (koca) zinası ve evli kadının zinası olarak iki ayrı biçimde düzenlenmiştir. Bunlardan evli erkeğin zinası, erkeğin karısı ile birlikte ikamet ettiği evde yahut herkesçe karı-koca oldukları yolunda bir izlenim yaratacak şekilde başka bir yerde karı-koca gibi geçinmek için başkası ile evli olmayan bir kadını tutma, biçiminde tanımlanmaktadır. Buna karşılık kadının zinası, evli bir kadının kocasından başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunması biçiminde tanımlanmaktadır.

Böylece hem erkeğin zinasında ve hem de kadının zinasında suçun oluşabilmesi için nikahın varlığı ve cinsel ilişkinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Kadın yönünden sadece bir tek cinsel ilişki yeterli iken erkeğin zinası için birlikte oturma, herkeste karı-koca izlenimi yaratacak biçimde bir birlik ve süreklilik gerekmektedir. TCK. kadın ve erkeğin bu şekilde farklı bir düzenleme içinde öngörmesi ve kadının zinası için bir tek cinsel ilişki yeterli iken erkeğin zinası için belirli bir süreklilik araması doktrinde ve uygulamada tereddütler ve eleştirileri davet etmiştir. Düzenlemenin eşitliğe aykırı olduğu, kadın erkek eşitsizliğinin bu şekilde ortaya çıktığı ileri sürülmüştür. Anayasa Mahkemesi bir davada önüne getirilen bu iddiaları, eşitliğin ihlal edilmediği geekçesi ile reddetmiş ve özetlediğimiz düzenlemeyi Anayasaya aykırı bulmamıştır. (Bkz. Anayasa Mahkemesinin 28.11.1968 tarihli ve E. 3/K. 56 sayılı kararı - Bkz. Resmi Gazete, 8.7.1969, sy. 13243).

Karı ve kocadan birinin evi fiilden önce terketmiş olması veya karı koca hakkında ayrılık kararı verilmiş olması halinde suça ilişkin ceza hafifletilmektedir.

Zinanın aile birlik ve beraberliği ile yakında ilgili - bağlı oluşuna dikkat eden kanun koyucu bu suçtan dolayı koğuşturma açılabilmesi için ilgili kişilerden birinin şikâyetinin zorunlu oluşunu belirtmiştir. Böylece zina nedeniyle dava açılabilmesi için karı ya da kocanın fiili ve faili öğrenmelerinden itibaren 6 ay içerisinde şikâyet etmeleri gerekecektir.

SAĞLIKLI - HASTA

Cinsel normların çiğnenmesinin bir tıbbi ve psikiyatrik sorun olarak belirlendiği durumlarda, cinsel uyumculuk ve cinsel sapıklık, akıl sağlığı ve akıl hastalığı olarak görülür. Uyumcu cinsel davranış «olgun», «üretimsel» ve «sağlıklı» olarak tanımlanırken, sapkın davranış «olgun olmayan», «yıkıcı» ve «hasta» olarak adlandırılır.

Tarihsel olarak yaklaşırsak, bu nispeten daha yakın zamana ait olan bir bakıştır. Kökeni «aydınlanma çağına» uzanır ve ilk taraftarları da sapkınların daha iyi tedavi edilmesiyle ilgilenenlerdi. Daha önceleri, cinsel sapkınlar çoğu kez yoldan sapanlar ya da suçlular gibi değerlendirilmiş ve böylece nefret edilmiş, zulme uğramış, hatta vicdani nedenlerden dolayı öldürülmüşlerdir. Aslında, onların davranışlarının isteyerek yapılan kötü girişimler olmadığından hiç kimse kuşku duymamıştır. Öte yandan, sapkın oldukları iddiası birden hastalığa dönüşmüş ve bu gelişme, onları hareketlerinden sorumlu olmak sıkıntısından kurtarmıştır. Ancak bugün cezalandırma yerine tıbbi terapiye gereksinim duyulmaya başlanmıştır.

Şimdi yeni «aydınlanmış» doktorlar engizisyoncular ya da gardiyanlardan en azından başlangıçta, daha saygın ve sempatiktir kuşkusuz. Onlara sopa ya da benzer baskı yöntemleri yerine artık özel diyetler, temiz hava, soğuk banyo ve yatıştırıcı alıştırmalar salık veriliyor. Karanlık ve kirli zindanlar yerine temiz, pırıl pırıl ve havadar hastaneler sağlanıyor. Daha da önemlisi, yakın zamanlarda bu tür hastalarla ilgili tıpta özel dallar belirdi: Akıl iyileştirme ya da «psikiyatri». Kısacası, önceki durumlarıyla karşılaştırıldığında, sapkınlar daha iyi bir konum kazanmış görünüyorlar.

Bununla birikte, yıllar geçtikçe sapkınlığın tıbbi yorumunun aynı zamanda bir dezavantajı da içinde taşıdığı daha açık olarak ortaya çıktı. Her şeyden önce, psikiyatrik gelişmenin etkisiyle, çok daha kişi önceki, cinsel yoldan sapma ya da cinsel yönden suçlanmadan çok, cinsel «psikopatoloji»ye katlandığı söyleniyordu. Psikiyatristler sadece oğlancılık «sodomy», «ir-

za geçme» ve ensesti değil, aynı zamanda engizisyonun ya da mahkemenin önemsediği çok daha başka biçimleri de tedavi ediyordu. Örneğin, cinsel eşlerini sık sık değiştiren çiftler, şehvetlilikle cinsel ilişkiden hoşlanan kadınlar nymphomania (dişide aşırı cinsel arzu) ile açıklanıyor, «kendi kendilerine kötülük yapan» çocuklar ya da gençlerin «mastürbasyon illetinden» kurtulması gerekiyor ve kendi cinsiyetinden olanlara erotik ilgi duyan kişiler, hatta onlar bu duygularını hiçbir zaman gerçekleştirmeseler bile, patolojik bir duruma girmiş «eşcinseller» olarak tanımlanıyordu.

Bu insanların hepsi ve genel geçer cinsel uygulamalara karşı çıkanlar, psikiyatrik tedaviye kendiliğinden aday oluyor ve iyileşmek için böyle bir tedavi istemeleri, onların ahlaksal görevi oluyordu. Artık cinsel davranışlarından sorumlu olmazken, bu tutumlarını «düzeltmeye» çabalayan psikiyatristiyle işbirliğine yükümlü oluyorlardı açıkça. Eğer bunu reddederlerse «kendi iyilikleri» için bu kez zorunlu olarak tedavi edilmeleri gerekiyordu.

Cinsel hastalıklar listesi genişletilirken, bir yandan da terapatik donanım artıyordu. Örneğin, 18. yüzyılda mastürbatörler serin odalarda, sıkı gözetim ve ahlaksal ayarımlarla tedavi edilirdi. Sonraları, cerrahi ustalığın gelişmesi, yetkinleşmesiyle sünnet edilir ya da cinsel organı bağlanır hale geldiler, 19. yüzyılda ise cinsel organları yakıldı ya da yanma sonucu kabarcıklar oluştu. Penisin sinirleri ayrıldı, ya da klitorisleri kesildi. (Bu sonraki durum aynı zamanda «aşırı» orgazm olan ve «aşırı erotik» olan (nymphonaniac) kadınlar için de salık veriliyordu. Ameliyat teknikleri ilerledikçe, erbezleri ve yumurtalıklar da cerrahi yöntemlerle kaldırılmaya başlandı. Özetle, sonunda mastürbasyonun «tıbbi tedavisi» Ortaçağda uygulanan yöntemler gibi acı veren baskıcı uygulamalara dönüşürken öncelerin ileri doktorları, cinsel baskı uygulayıcılar haline geldi. (Ayrıntılar için bkz. «Cinsel Etkinlik Tipleri-Cinsel Kendi Kendini Uyarım»).

Bugün biz bu barbarlıklar karşısında hafifçe ürperebilir ve onları tıbbın karanlık çağından gelen korkunç hikâyeler ya da talihsiz sapmalar olarak yorumlayıp bir kenara atabiliriz. Aslında, artık mastürbasyon deliliğine inanmıyor ve «aşırı» mastürbasyonun sağlık için tehdit olmadığını biliyoruz. Hatta, bugün mastürbasyon cinsel yetersizliği tedavi edici olarak görüp tavsiye eden psikiyatristler var. Bununla birlikte, geçmişe dönüp de baktığımızda, sorunun çok daha geniş boyutlar içerdiğini görüyoruz. Örneğin, böylece, biz mastürbasyonun Eski Roma döneminde bile tedavi yolu olarak önerildiğini ve bu görüşün Ortaçağ İslâm doktorları tarafından da korunduğunu

öğreniyoruz. Başka bir deyişle, sınırlı Batı dünyasına mastürbasyona karşı haçlı tutumu, tam olarak modern bir fenomen olarak giriyor.

Benzer bir gözlem, eşcinsel davranış için de yapılabilir. Kuşkusuz biz eski Yunan ve Roma'da bu türden bir davranışın sağlıklı ve ahlaksal olduğunu, onun mahkumiyetinin daha sonraki Yahudi - Hıristiyan kültürünün etkisiyle ortaya çıktığını biliyoruz. Bununla birlikte, belki Hıristiyan Avrupasında arasıra Ortaçağ tıbbi tedavi yöntemlerinin uygulandığı da oluyordu. Örneğin, Orange'li William (daha sonra İngiltere Kralı III. William) 17. yüzyılda çiçek hastalığına yakalandığı zaman, onun hekimleri genç ve sağlıklı bir bedenden bazı «hayvan ruhlarının» alınması için oğlanlardan biriyle uyumasını önerdiler. Hastanın genç içoğlanıyla uyumaktan hoşlanacağı bilindiğinden, öneri kolayca yerine getirildi. Doğal olarak genç adam efendisinden hastalık kapıyordu, ancak eninde sonunda her ikisi de eski haline dönüyordu. (William içoğlanına verdiği değeri göstererek onu Portland Dükü yaptı.) İki yüzyıla yakın bir süre eşcinsellik bir akıl hastalığı olarak açıklandı ve eşcinseller bunun için psikiyatristlerce tedavi edildiler. 'Kür yapılması' için hastaların artık herhangi bir eşcinsel etkinlikte bulunmayacakları üzerine tövbe etmeleri gerektiğini söylemeye bile gerek yok. Bununla birlikte, yüzyılımızda bazı radikal psikiyatristler tekrar «hastalıklılık kuramını» reddettiler ve eşcinsellere «homo aktivizmi» ve doyurucu cinsel ilişkilerdeki duygusal sorunlardan özgür kalmanın yolları anlatıldı. Böylece herhangi bir hastalıkla ilgisi olmayan eşcinsel ilişkilere bir kez daha terapatik bir ölçüye tabi oldular. (Amerikan Psikiyatri Derneğinin yakın zamanlarda yaptığı çoğu değerlendirmelere göre, eşcinsellik bizatihi bir hastalık olarak ele alınmamaktadır.)

Bu örneklerin de gösterdiği gibi, yıllar boyunca, cinsel sağlık ve hastalık kavramı bazı alışılmamış değişimlere sahne oldu. Bir zaman sağlıklı olarak değerlendirilen davranış başka bir zamanda hastalık olarak ele alındı ve onunla uğraşan tıbbi otoriteler kendilerini ya övülür ya da mahkûm edilir buldular. Gerçekte, insan, «patolojik» cinsel hareketlerin hiçbir zaman bir moda konusu olmadığı ve tarih boyunca doktorların yaygın bir önyargı dışında, temelde bunu hiçbir zaman özendirmedikleri izlenimi edinebilir.

Her şeye karşın bu alaycı bakış yanlış olacaktır. Tıp mesleğinin yaygın ahlaksal standardın genel çatısı dışında bir işleme girişemeyeceği açıktır. Tıp kendi standartlarını yeleştirebilir ve genelde, herkes tarafından kabul edilen standartlara sahip olabilir. Başka bir deyişle, hekimlerin önderlik etti-

ği ve genel görüşün onu izlediği zamanlar da vardır. Tıp yıllıkları böyle durumları belgelemektedir. Aydınlanmışlığın cinsel yoldan çıkmaya ve suçlarını tıbbi hastalara değişiminin belki de kendisi en çarpıcı örnektir ve cinsel yollardan çıkma ve suçların tıbbi hastalara «aydınlanmış» dönüşümünün belki bizzat kendisi en çarpıcı örnektir.

Bununla birlikte, cinsel sapkınlıkla uğraşan çoğu ileri hekim ya da psikiyatrist insan yaşamında «uygun» cinsel rol üzerine bazı değer yargılarında bulunmaksızın ilerleme gösteremez.

Onun değer yargıları pekâlâ resmi cinsel ahlaktan farklı olabilir, ancak onlar onun hareketlerinden her birini kesin olarak etkiler. Hatta o herhangi bir harekette bulunmamaya karar verse bile bir gerçek olarak kalır. Dahası, herhangi bir tıbbi ya da psikiyatrik tedavi bazı temellere dayanır, bazen bilinmez mesleki varsayımlar içerir. Bunların sağlık ve hastalık ölçütüyle, çeşitli hastalık modelleri arasındaki seçimle, terapi seçimleriyle bir tür kaçınılmazlığı ve olasılığıyla ele alınması gerekir. Eğer kişi cinsel sapkınlığa karşı bu tıbbi ve psikiyatrik yaklaşımları değerlendirmek isterse incelenmesi, alıştırılması gereken bu bir dizi varsayımdır. İşin doğrusu, böyle bir eleştirel inceleme hasta ve doktor için zorunludur. Her ikisi de açlık fikirli olursa, birçok durumda herhangi bir tıbbi müdahalenin uygun olmayacağını ve bu şekilde herhangi bir tıbbi soruna değinilmeyeceğini keşfedebilirler. Öte yandan, onlar aynı zamanda, belli zor durumlarda tıp ve psikiyatrinin en iyi umutlar getirebileceğini de görebilirler.

Aşağıdaki sayfalarda cinsel sapıklık üzerine bazı tıbbi ve psikiyatrik varsayımların nereden kaynaklandığını, Avrupa ve Amerika'da nasıl geliştiğini ve bunların başka ülkelerde de nasıl geniş bir kabul gördüğünü tanımlamaya çalışacağız.

SEKS VE PSİKİYATRİ

Bozuk ya da kusurlu akılın çeşitleri üzerine bilgiler oldukça eski tarihlere uzanmakla birlikte Yunanca akıl ve ruhun iyileştirilmesi anlamına gelen psikiyatri sözcüğünün ancak yüzyıla yakın bir geçmişi vardır. Bununla birlikte, önceki çağlarda sömürü, soğuma, cinnet ve delilik gibi öyle çok akıl hastalığından söz edilmezdi. Aslında bunlar tıbbi terimler olmayıp, izleyenlere korku veren ve şaşırtan herhangi bir anormal insan davranışı türü olarak tanımlanabilir. Sömürülen ya da deliren insanlar bu nedenle sadece «akıl

doktor»larının çabalarıyla karşılaşmıyor, aynı zamanda engizisyonun, mahkemelerin, hapishanelerin ve bazen de idam fermanının uygulamalarına maruz kalıyordu. Hatta bunların yatırıldığı ya da bulundurulduğu zindanlar, timarhaneler vb. yerlerin akıl hastanelerine dönüşmesi ancak Modern Çağların başlangıçlarında gerçekleşti. Tabii bunların içinde yaşıyanlar da 'akıl hastası' oldu ve onlarla özel tıbbi psikologlar ya da psikiyatristler ilgilenmeye başladı.

Bu, Eskiçağ ve Ortaçağlarda hekimlerin delilerle uğraşmadıklarını söylememek anlamına gelmez. Tersine, onlar olayın fiziksel nedenlerini ve deliliğin tedavisini bulmak için çok uğraştılar, çünkü onlar deliliğin bazı bedensel hastalıklardan ileri geldiğinden kuşkulanıyorlardı. Nitekim bu hekimler birçok durumda bedensel tedavinin akıl sağlığını yerine getireceğine inandılar. Bununla birlikte, tedavinin başarısızlıkla sonuçlandığı durumda, çoğunlukla başarısızlığın, hastanın içindeki kötü ruhlar, şeytan ya da kötü kişilerden ileri geldiğini kabul ettiler ve buna da dinsel bir tepki gösterilmesi istendi.

Pagan Avrupasında bu tür şeytani durumlara dinsel tepki dua etmekti, ancak bazen de büyü ve hatta açık saçık şeylerin bağırılmasının yararlı olduğu varsayıldı. Mecnun olanların bazıları aynı zamanda pis kokulu zehirler içmeye zorlandı, ya da dövüldü, baskı uygulandı, aç bırakıldı. Bunlar ve diğer çarpıcı ölçülerle kötü şeylerin kurbanın bedeninden çıkarılacağı varsayılıyordu.

Ne yazık ki, Hıristiyanlığın gelmesi bu zalimce ve yararsız tedavilere bir son vermedi. Hatta Ortaçağların sonlarının başlarında bu kötü ruhlardan kaynaklanan delilik ya da cinnet anlayışı, teologlar tarafından daha da güçlendirildi ve delilik durumunda bulunan insan sayısı öncekinden çok daha büyük boyutlara ulaştı. Artık artan sayıda genç, yaşlı, kötürüm, basit düşünceli ya da başka yardıma muhtaç insanlar, kötü ruhların etkisiyle delilik geçiren «büyücü», «efsuncu» olarak duyurulmaya başlandı. Bu insanlar profesyonel büyücü avcıları tarafından yakalanıp resmen teşhis edildiler, sonra da öldürüldüler. Bununla birlikte, yıllar boyunca, bazı hekimler bu kutsal katliam yerine tıbbi tedavinin yeni biçimlerinin uygulanmasını isteyerek karşı çıkmaya başladılar. Onlara göre, bir büyücü aklen hasta olan bir kişiden başka bir şey değildi ve tıbbi tedavinin artışıyla birlikte bunlar iyileştirilebilirdi belki de. Sonunda, ideolojik mücadeleyle dolu birkaç yüzyıldan sonra, yeni görüş egemen oldu. Kilise, gücünü devlete bıraktı ve büyücülüğe

değin eski moda görüşler yerine akıl hastalığı üzerine modern görüşler yerleşti.

Bugün, çok uzun zamandan beri bilimin din üzerindeki bu zaferini gerçekten çok daha açık bir biçimde görebiliriz. Psikiyatristler artık kötü ruha inanmıyor, ancak «doğru» insan davranışı için onların standardı kiliseninkinden de çok farklı değil. Gerçekte öncenin tüm günahlan tıbbi terimlerde yeniden tanımlanıyor ve bunlar akıl hastalığı olarak duyuruluyor. Böylece, cinsel etkinliğin birleşme dışı çeşitli biçimleri dinsel «sapmadan» tıbbi «saldırganlığa» dönüşüyor. Gerçekte, psikiyatrik metinler Ortaçağ dinsel metinleriyle garip bir benzeşme içerisindeler. Tek gerçek farklılıkları ise, cinsel sapkınların ruhlann yitirmesi değil de, sadece akıllarını yitirmesidir.

Tarihsel Çerçeve

Cinsel sapkınlıklara karşı bugünkü tutumları tarih bilgisi olmaksızın anlamak olası değildir. Ne yazık ki birçok psikiyatrist böylesine bir bilgiden yoksundur ve bu nedenle kendi mesleki faaliyetlerinin gereği doğru çağrışımları bulmakta zaafa düşerler. Bu nedenle «tedavi edici» bazı müdahalelerinin, yalnızca hastalarına değil, daha büyük ölçekte topluma zarar verdikleri akıllarına bile gelmez. Aynı anlamda muhtemel yararlı olabilecek psikiyatrik bilgi kullanımları da keşfedilmeden kalır. Psikiyatristlerin bulundukları zaman ve zeminin ötesine bakabilecek biçimde yetiştirilmeleri bu nedenle pek yararlı olacaktır.

Kuşkusuz bu kitabın sınırlan içersinde bütün psikiyatri tarihini tartışmanın olanaksızlığını söylemeye bile gerek yok. Bunun yerine kendimizi onun belirli bir yönüyle sınırlandırmak gerektir. Seçilmiş birkaç örnek bize, «düzene bağlı» hekimlerin ve psikiyatristlerin cinsel sapkınlıklar hakkında çağlar boyunca ne düşündüklerini ve ne yaptıklarını gösterecektir.

Antik Çağda

Antik çağlarda insanlar, fiziksel ve zihinsel hastalıkları ya da vücut için bir doktor ve zihin faaliyetleri için ayrı bir doktor diye birbirinden ayırmıyorlardı. Gerçekten de, tıp, büyü ve din arasında bir ayrım yoktu. İnsanın her türden acısı ruhlara, Tann ya da Tanrılara atfedilir ve insanüstü güçlere yönelmediği sürece hiçbir tedavi başarılı olamazdı. Birisi hastalandığında ya da garip davranışlar göstermeye başladığında kutsal ayinler yapan bir

din adamına, şamana, büyücü kadınlara, sihirbazlara ya da büyücülere götürülürdü. Bu ayinler sıklıkla ilaç tatbikini içerirdi. Şurası da açıktı ki, tek başına insan müdahalesi bir tedavi için yeterli değildi. Hastalık ya da sıhhat takdiri ilahiye bağlıydı. Örneğin, Yahova antik İsraillilere şöyle diyordu: «Ben, size şifa dağıtan Tanrıyım» (Eski Ahit, İkinci kitap 15, 26) ve «Ben yok ederim ve hayat veririm; ben yaralarım ve şifa dağıtırım» (Deuteronomy 32, 39).

Bu bakış açısını destekler biçimde İncil'de Yahova'nın Mısırlılar üzerine nasıl musibetler gönderdiği; emirlerine uymayan İsrailoğullanna hastalıkların nasıl musallat edildiği anlatılır. O, aynı zamanda Kral Saul'a eziyet etmek üzere bir «kötü ruh» gönderir ve Kral Saul, üzerine çöken karamsarlık sonucu intihar eder (1. Samuel). Aynı yazgı, Yahova'yı sevmeyen herhangi birini de beklemektedir. Tıpkı İncil'in uyardığı gibi: «Tanrı senin başına çılgınlığı bela edecektir» ve «Tanrı senin başına çılgınlığı, körlüğü ve yürek şaşkınlığını bela edecektir» (Deuteronomy 28, 28). İlginçtir ki, cinsel sapık davranışlar İncil'in bakış açısında birer delilik belirtisi sayılmamıştır. Bununla birlikte, sapıklık bazı zihinsel ya da fiziksel melekelerin yok edilmesiyle cezalandırılabilir. Bazı cinsel sapıklık biçimlerinin en uygun tedavisi ise ölümdü. (Daha geniş bilgi için bkz. «Doğal - Doğal Olmayan»).

Klasik çağ öncesi Yunanlılar da insan hastalıklarına doğaüstü güçlerin neden olduğuna inanırlar ve tedavisi için tapınaklarına giderlerdi. En önemli ilk «sağlık kült»leri tıp Tanrısı Aesculapius'tu. Buna karşılık, Antik Yunan'ın Altın Çağı ile birlikte çözümleyici bir anlayış yükselmeye ve eski dinsel inançlar değişmeye, yerini sistematik gözlemler almaya başladı. En büyük Yunan hekimi Hipokrat (İ.Ö. 460-377) her türden bedensel ve zihinsel derdin kökenini doğal nedenlerde araştırmaya koyuldu. Örneğin, önceleri «kutsal» ya da «onulmaz illet» diye bilinen sara hastalığını, gerçekte hastalıklı bir beynin yarattığı ileri sürüldü. Bu nedenle tedavide büyünün hiçbir yararı yoktur. Hipokrat ve izdeşleri, beynin normal çalışmasının bedensel dört temel salgı arasındaki mükemmel dengeye bağlı olduğunu kabul ediyorlardı: Kan, siyah salgı, sarı salgı ve tükürük. (Bunlar hava, toprak, ateş ve suya ilişkin «dört temel eleman» ve aynı şekilde bunlara ilişkin «dört temel mizacı» neşeli, hüzünlü, asabi ve soğukkanlılığı oluşturuyordu.) Bu dört salgı arasındaki herhangi bir dengesizlik, çeşitli hastalıkları ya da davranış bozukluklarını yaratırdı. Tedavi, uygun bir diyeti, istirahati ve bazı durumlarda cinsel perhizi gerektirirdi. Öte yandan, güya «devingen dölyatağının»

neden olduğu «isteri»den muzdarip kadınlara ise, cinsel etkinlikte bulunmaları salık verilirdi.

Bir başka büyük antik hekim de, bugün Galen adıyla bilinen Cladius Galenus'tur (İ.S. 131-200). Galen Bergama'da doğdu, ancak yaşamının önemli bir bölümünü tıbbi konularda yazılarıyla ün kazandığı Roma'da sürdürdü. Kendisine özgü buluşları olmasına karşın Hipokrat'ın öğretilerini yakından izledi. Bir yandan Tanrısal bir yaratıcıya inanırken, aynı zamanda her türden bedensel ve zihinsel bozukluğun akılcı bir yolla açıklanabileceğinden emindi. Beyin faaliyetinin ve temel bedensel ve zihinsel bozukluğun akılcı bir yolla açıklanabileceğinden emindi. Beyin faaliyetinin ve temel bedensel salgılar dengesinin önemini bir kez daha vurguladı. Galen, aynı zamanda üreme ve cinsel sağlık üzerine çarpıcı kuramlar geliştirdi. Örneğin, Galen'e göre her iki cins de tohum sıvısı üretir ve hem erkek hem kadın uyku sırasında boşalabilirdi. Galen, bu tür tepkileri doğal ve gerekli varsayıyordu. Uzayan cinsel perhizler bu nedenle isteri, kuduz, titreme, kasılma ve çılgınlık gibi ciddi rahatsızlıklara yolaçardı. Bu tehlikeler karşısında Galen, kararlı ve düzenli bir cinsel yaşam öneriyordu. Cinsel birleşmenin olanaksız olduğu yerde mastürbasyon aynı ölçüde yararlı idi. Galen, gerçekten de sağlık için sık sık mastürbasyona başvurmasıyla tanınan Diyojen örneğini açıkça övüyordu. (Şu gündüzleri feneriyle dolaşan tanınmış Yunan filozofu).

Söylemek gereksizdir ki, ne Galen ne de Hipokrat, çiftleşmeye yönelik olmayan cinsel birleşme biçimlerini hiçbir zaman bir hastalık belirtisi olarak kabul etmemiştir. Antik Yunan ve Romalılar cinsel bakımdan hoşgörü sahibiydiler ve bu geniş hoşgörüleri tıbbi inançlarına da yansıyordu. Çok ilginçtir ki, bu inançların çoğu Ortaçağa, hatta daha sonralarına kadar yaşadı. Sözün doğrusu Galen, Batı dünyasında 1500 yılı aşkın bir süre en büyük tıp otoritesi olarak kaldı. Bununla birlikte, «şehvet»e Hıristiyanca bir lanetleme atfedilmesiyle Galen'in cinsel kuramları büyük ölçüde kenara itildi, sonraları reddedildi ve sonunda unutuldu.

Ortaçağda

Roma İmparatorluğunun çöküşü ve Karanlık Çağ diye adlandırılan dönemin başlamasıyla antik tıp bilgileri yok oldu. Avrupa, büyüler ve şeytancıl inançların etkisi altına girdi. Hıristiyan Kilisesi hastalık ve sağlık hak-

kında İncil'e dayalı vaazlar verdi. Anormal davranışlar, insanın ruhuna şeytanın girmesi ile açıklanıyordu. Cinleri kovma, ibadet, günah çıkarma ve tövbe biricik çare olarak görülüyordu. Cinsel davranış, ancak üremeye yönelik olduğu sürece normal sayılıyordu. Kendi kendini tatmin, eşcinsel birleşmeler ve hayvanlarla cinsel temas gibi «sapık» türden cinsel etkinlikler tıbbi deyimlerle değil, dinsel deyimlerle açıklanıp, büyük günah olarak kabul edilirdi.

Yedinci yüzyılın başlarında İslâm inancı bütün Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya, nihayet İspanya'ya kadar yayıldı. Müslümanların öğrenmeye büyük saygıları vardı ve bu nedenle Yunanlı ve Romalı seleflerin eserlerini koruyup incelediler. Tıpla da özellikle ilgilendiklerinden, bütün antik elyazması tıp bilgilerini gözden geçirerek kısa sürede büyük hekimler yetiştirdiler. Bunların en önemlilerinden birisi «İranlı Galen» diye bilinen, ilk «akıl hastalıkları koğuşunu» Bağdat Hastanesinde açan Razi (860 - 930), öbürü de bugün Latinceleştirilmiş (Avicenna) adıyla daha iyi tanınan Ebu Ali el-Hüseyin bin Abdullah İbni Sina'dır. İbni Sina da Galen gibi sağlığın korunması için bir cinsel etkinliğin gerekliliğine ve boşalmayan tohumların zehirli hale geleceğine inanıyordu. Sonraları İbni Sina düzenli bir kullanımla güçlendirilmedikçe insan penisinin kuruyup gideceğini ileri sürdü. Aynı zamanda da aşırı cinsel birleşme gözleri zayıflatır ve işitme güçlüklerine yol açabilirdi. Titreme, uykusuzluk, kellik ve sara gibi hastalıklara neden olabilirdi. «Aşırı» deyiminin tam bir tanımı insandan insana değişirdi; çünkü bazı insanlar başkalarından çok daha güçlü olabilirdi. İbni Sina, cinsel işlevi zayıflatan hastalıkların da kısa bir listesini yaptı. Bunlar arasında hermafroditizm (çift cinsiyetlilik), priapizm (acılı ve sürekli sertleşme hali) ve edilgen erkek eşcinselliği sayılabilir. Normal bir cinsel birleşmeyi olanaksız kılan belirli bir bedensel zayıflık, sözü edilenlerden sonuncusuna neden olur. Bu, ya doğuştan gelir ya da sonradan kazanılır. Bu eşcinseller kindar, kötü ruhlu ve kadınsı olur ve sağlıklı bir erkek gücüne sahip olmaları ya da kazanmaları olası değildir. Bu nedenle bunları tedavi etmeye yönelik her girişim başarısızlığa mahkûmdur.

Bunun gibi kınayıcı kuramlar İslâm tıp araştırmalarının da dinsel önyargılardan tümüyle bağımsız olmadığını gösterir. Bunun da ötesinde, İslâm hekimleri için Kur'an, bütün önemli konularda tek otoriteydi. İslâm hekimleri, insan vücudunu kesme ya da otopsi yasağı ile engellendi ve çıplak

kadın vücuduna bakmalan da yasaklandı. Bu koşullar altında bilimsel gelişmeleri sınırlı kalmak zorundaydı. Bununla birlikte, genelde ve Hıristiyan meslektaşlanna oranla dikkate değer ölçüde nesnel ve açık fikirliydiler. «Delilere» uyguladıklan tedavi kesinlikle daha insancıldı; çünkü delilik cin ya da şeytan işi olmaktan çok, Allah'ın takdiriydi. İslâm bilimi ve tıp pratiğinin yüksek niteliği Hıristiyan Avrupa'da bile kabul edildi. Özellikle 13. yüzyılda, Hohenstaufen hanedanından aydın imparator II. Frederik'in çeşitli ülkelerden pek çok bilgini sarayında toplayıp Müslümanlann çalışmalanyla ilgilendi. Salerno Üniversitesi'ni etkin biçimde destekledi ve Kutsal Roma İmparatorluğu topraklan içerisinde tıp ünvanlannı tek başına verme hakkını bağışladı. Salerno'dan yetişen hekimler, Müslümanlann korunması altındaki Hipokrat prensiplerinden yararlandılar ve büyüklere ya da dinsel ayinlere gerek duymadılar. Antik yazarlann yeniden keşfi ve bilgiye karşı artan saygı kısa sürede Avrupa'da yeni üniversitelerin temellerini attı. Bunu izleyen iki yüzyıl içinde öbürlerinin yanı sıra Padua, Paris, Viyana, Oxford, Cambridge, Prag ve Heidelberg Üniversiteleri kuruldu. Sözün kısası, insan sorunlarına karşı akılcı bir tutum temel kazanır gibi görünüyordu.

Bununla birlikte, gerçekte ilerleme güç ve yavaş sürüyordu. Var olan cin ve şeytan inançlarına karşı Yunan, Roma ve Arap klinik gözlemlerine dayalı inançlarla meydan okuyan bazı seçkin Hıristiyan hekimler, engizisyon tarafından dinden sapmakla suçlandı, hatta ölüme mahkûm edildi. Ruhban sınıfından olan - olmayan büyük çoğunluk boş inançlara sahip cahiller olarak kaldı. Aynı dönemde garip kitle hareketleri de ortaya çıktı. Bütün Avrupa'da geniş halk yığınlan caddelerde kendinden geçercesine dansediyor (tarantizm), ya da açık ayinlerde, kibirlerini yok etmek için kendilerini kanlar içinde kalıncaya kadar kırbaçlıyordu (Flagellantizm). Yaşamın bütün alanlannı suçluluk ve günah duygusu sarmaya başladı ve zaman zaman da Yahudilere, Çingenelere, toplum inançlarına ters düşenlere ya da günahlannı yükleyebileceklerine inandıklan toplum kesimlerine karşı şiddet eylemlerine giriştiler. Ortaçağın sonlannda kadınlara karşı garip bir korku ve nefret dalgası yaratılmış gibi görünüyordu. Kadınlar, pespaye, ahlaksız, büyücü, şehvet düşkünü erkekleri sürekli ayartan ve yıkıma sürükleyen yaratıklar diye karalanır oldular. Çoğunlukla da şeytanın aletleri olarak görülüyorlardı ve süreç içinde bu tutum, öteki korku dolu fantezilerle birleşerek yeni ve evrensel bir büyücülük sanısı yarattı.

Modern Çağ

Bugün, büyücülük sanrısı bir Ortaçağ fenomeni olarak görülür. Ancak, en yoğun ve sistematik büyücü avı Rönesansın en görkemli dönemlerinde başladı ve 18. yüzyıl ortalarına kadar sürdü. Büyücülük inancının Ortaçağlara, dahası antik dönemlere kadar uzandığı doğrudur; fakat kapsamlı ve tutarlı bir öğreti olarak biçimlenmesi ancak 15. yüzyıl sonlarında ortaya çıkar. 1486'da, Kolomb'un Amerika'yı keşfinden sadece birkaç yıl önce, Dominikan Mezhebine bağlı iki Alman, Jakop Sprenger ve Heinrich Kramer, **Malleus Maleficarum** (Büyücülerin Çekici) adlı tanıtıcı bir el kitabı yayımladılar. Bu çalışma kısa zamada kilise, devlet ve bilgin topluluklarınca desteklendi. Her Avrupa devletinde okundu ve benimsendi, sonraki 250 yıl boyunca 30'dan fazla baskısı yapıldı.

Söz konusu kitabı burada ayrıntılarıyla tartışmaya gerek yok. Şu kadarını söylemek yeter: Kitap insanlık tarihinde bağnazlık, insafsızlık, cehalet ve fanatizmin rastlanabilecek en aşağılık belgesidir. Metin öncelikle büyücülerin varlığını kendince «kanıtlıyor». (Kanıları reddedenlerin kendileri birer büyücüdür.) Sonra nasıl anlaşılabilecekleri tanımlanmakta ve sonunda yargılama ve infaz kuralları ortaya konmaktadır. Cinsel konulara hastalıklı yaklaşımlan bir yana, yazarlar kadınlara karşı sabit fikirlidir ve kinle doludur. Kadınlann büyücü olma olasılıklan, erkeklere oranla daha yüksektir. «Her türlü büyücülük kadınların doymak bilmez şehvetli isteklerinden kaynaklanmaktadır. İğrenç cinsel isteklerini doyurmak için daha da şehvetli hale gelen hırslı kadınlar bu hastalığa daha da derinden tutulmuşlardır.»

Büyücüler, şeytan tarafından ele geçirilmişlerdir ve çoğunlukla da onunla cinsel ilişkide bulunurlar. Ürünlerde verimsizliğe, sürülerde hastalığa, çocuklarda ölüme, kadınlarda kısırlığa, erkeklerde cinsel güçsüzlüğe ve her türlü karışıklık, felâket ve afetlere neden olurlar. Bu nedenle büyücülerin ortaya çıkarılması ve yokedilmesi toplum güvenliği ve sağlığı için gereklidir. Dahası, İncil bu konuda şaşmaz bir şekilde açıklık getirir: «Bir büyücünün yaşamasına izin veremezsin.» (Exodus 22; 18) Birkaç yıl içinde profesyonel büyücü avcılan, özel bir «şeytan damgasını» büyücülerin vücutlarında araştırmak üzere yerleştirilmiş hekimlerin yardımlarıyla da cadı kazanlan kaynatmaya, düzinelerle, yüzlerce ve giderek binlerce masum kadın, erkek ve çocuğu, büyücü diye tutuklamaya başladılar. Bu talihsizler, suçlannı itiraf edinceye kadar işkence gördüler ve ölüme mahkûm edilerek yakıldılar.

Bu itiraflar akraba, komşu ve arkadaşları da kapsıyordu ve bu dehşetli hareket kendini bunlarla besliyordu. Bu hareketlerin hem Katolik hem de Protestan ülkelerde aynı şiddetle yürütüldüğünü hatırdan çıkarmamak gerekir. Büyücülük sanrısı kiliseler çapında, uluslararası bir duruma geldi ve hiçbir yerde ne bir kuşku uç veriyor, ne de bir protesto sesi duyuluyordu. Ancak birkaç yürekli kişi, bu yeni tür barbarlık dalgasına, çoğunlukla da tıbbi tartışmalarla göğüs germeye çabaladı. Örneğin, Johann Weyer adında bir Alman hekim, 1563 yılında **De Praestiqiis Daemonum** (Şeytan Aldatmacası Üzerine) adlı bilimsel bir yapıt yayınladı. Weyer kitabında, büyücülüğe atfedilen hastalıkların gerçekte doğal nedenlerden kaynaklandığını, büyücü diye nitelenen «zavallı, şaşkın kadınların» pek çoğunun ruhen hasta olduklarını ileri sürüyordu. Bunların öldürülmekten çok, tedaviye ihtiyaçları vardı. Bununla birlikte bu görüş Weyer'in çağdaşlarının çoğu tarafından reddedildi ve kilise, eserini yasak kitaplar listesine aldı. Sadece İspanyol Engizisyonu –ki bu sırada din yolundan sapmışlar, Yahudiler ve sapıkların koğuşturması ile yeteri kadar meşguldü.– Büyücülerin kovuşturulması ve idamı ile ilgilenmekte isteksiz kaldı. İspanya'da İslâm mirası hâlâ yaşıyor ve deliler tedavi ediliyordu. Büyücülükten zanlı olanlar çoğunlukla deli diye kabul edildi ve manastıra ya da tımarhanelere kapatıldı.

Bu son yaklaşım 18. yüzyılda geniş ilgi gördü ve en sonunda yükselmekte ola psikiyatri mesleğince onandı. Yeni «akıl hekimleri» ipuçlarını Weyer'den aldılar ve büyücülük sanrısını tıbbi terimlerle ele almaya başladılar. Bundan başka itiraflarında büyücüler, havada uçmak, çeşitli hayvanların kılıklarına bürünmek «nazarla» ya da ilenme yoluyla ölüme sebebiyet verme gibi akıl almaz işler başardıklarını iddia ediyorlardı. Bu gerçek ve bunun yanında tanık oldukları olayların çoğunun açık cinsel karakteri, gerçekte henüz teşhis konmamış «ruhsal vaka» ile karşı karşıya olduklarını ve büyücülüğün yanlış anlaşılmış ve yanlış ele alınmış bir «ruh sağlığı» sorunundan başka bir şey olmadığını yeteri kadar kanıtlıyordu.

Ancak, ruhbilimcilerin dışındakiler, bütün itirafların işkence ya da işkence tehdidi altında alındığına ve mahkeme kayıtlarının da kurbanlar tarafından değil de engizisyoncular tarafından tutulduğunu belirterek, büyücülere atfedilen acayip cinsel fantezileri ya da «kuruntuları» (kurbanları) değil de suçlayıcıları daha çok sergilediler. Bu kez bazı tıp tarihi yazarları tarafından

da benimsendi ve daha sonra büyücü mahkemelerinde yer alanlar –büyücü avcıları, büyücüler ve uygulayıcılar– akıl hastası olarak ilan edildi.

İlk «akliyecilerin» ya da «psikiyatristlerin» toplumun uygunsuzluklarına karşı gerçek bir acıma duygusu ile yönlendirildiklerinden kuşku duyulmamaktadır. Onlar, birçok «büyülü» engizisyonun pençelerinden sadece kurtulmakla ve tıp bilimine göre onları hasta ilan etmekle kalmadılar, aynı zamanda bu hastalara da o güne kadar alışılmışın ötesinde nazik davrandılar. Fransa'da Pinel, İtalya'da Ciharugi, Almanya'da Langermann ve Amerika'da Rush gibi aydın insanlar tımarhanelerde reformlar yaptılar, tecrittekileri zincir ve prangalardan kurtardılar ve daha insancıl tedavi biçimlerini savundular. Buna karşın yeni psikiyatrik «aydınlanma»nın, cinsel sapkın davranışlar açısından ne yazık ki, pek az yararlı olduğunu ortaya koyduk. 18. yüzyıl sürecinden hekimler, mastürbasyonun o zamana kadar öne sürülen zararlarını bulguladılar; Amerikan ve Fransız devrimleri sırasında bu tehlikelerin son derece ciddi görüldüğü belirlendi. Bir zamanlar Galen'in bir sağlık gereği olarak önerdiği periyodik boşalım, artık bu noktada hemen her türlü bedensel ve ruhsal rahatsızlığın nedeni olarak suçlanır oldu. Mastürbasyon; bedeni zayıf düşürür, beyni eritir, cinsel yetersizliğe, genel bir uyuşukluk, delilik ve nihayet ölüme neden olurdu. Birkaç on yıl içinde «mastürbasyon deliliği»nin, insanlığın ruh sağlığına karşı temel bir tehdit haline geldiği düşünüldü ve bununla birlikte de korunmacı psikiyatrik tedavi için, zorunlu bir başka neden ortaya çıktı. Sonuç olarak; psikiyatristler, geçmişte olduklarından çok daha fazla etki ve önem kazandılar. (Anti-mastürbasyon kampanyası hakkında geniş bilgi için Bkz. «Cinsel Etkinlik Tipleri» - «Cinsel Öz uyarım») İffet budalası 19. yüzyıl; mastürbasyon ve cinsel sapkınlık biçimlerinin tehlikeleri hakkında yepyeni psikiyatri kuramlarının yükselişini getirdi. Örneğin, «kendi ırzına tecavüz»ün (mastürbasyon) kalıtımla geçen psikolojik zayıflığın bir sonucu olduğuna inanılmaya başlandı. Başka bir deyişle; mastürbasyon yapanlar zaten hasta doğmuşlardır ve üzücü durumlarının giderek ağırlaşmasına engel olamazlar. 1843 yılında Kaan adlı Rusyalı bir hekim, mastürbasyonun bu ikili tehlikelerini açıkladığı **Psychopathia Sexualis** (Cinsel Akıl Hastalığı) adlı bir kitap yayımladı. (Kitap, her ne kadar Moskova'da yazılmış ve Çarın özel hekimine ithaf edilmişse de, psikiyatri düşüncesini büyük ölçüde etkilediği Almanya'da basılmıştır. Gerçekten de Avusturyalı hekim Von Krafft-Ebing, yeni ve cinsel sapkın davra-

nışlar alanında çok daha ünlü kitabına 40 yıldan fazla bir zaman sonra Kaan'ın kitabının adını vermiştir.)

Kaan'a göre, hemen hemen bütün insanların kendilerini duyusal aşırılıklara doğru iten belirli bir «sağlıksız hayal»leri vardır. Yanlış bir besin, yumuşak bir yatak, dar giysiler ya da yalnızca biraz çapkınlık kaçınılmaz olaylar zincirini başlatır. Bu karamsar görüşe ek olarak, Kaan, erkek çocuklarına âşık olmak, karşılıklı eşcinsel mastürbasyon, cesetlere tecavüz, hayvanlarla cinsel ilişki ve heykellerle cinsel temas gibi nispeten ikincil cinsel «yarı-delilikler» listesini ortaya koydu. Kuşkusuz öteki psikiyatristler bu kısa cinsel «psikopatoloji» listesini genişletmekte gecikmediler. Daha sonra bu her an artan yeni sapıklıklar, sonuçta bir zamanlar pek fazla önemsenen mastürbasyonu ikinci sınıf hastalıklar kategorisine attı. Bununla birlikte, Kaan'ın cinsel sapkınlıklarda soyaçekim inancı uzun yıllar çekiciliğini korudu ve gerçekten de sonraki yıllarda daha da güçlendi.

Bu daha ileri «bilimsel» gelişmelere girişmeden önce, «cinsel psikopatoloji» kavramını kısaca ele almak pek yararlı olacaktır. Oldukça açıktır ki, başlangıçta bu deyim eski dinsel dogmaların dindışı uyarlamasından başka bir şey değildi. Kaan'ın cinsel «yarı-delilikler» dediği şeyin, İncil'de belirtilen «iğrençlikler»le neredeyse özdeş olması pek rastlantı olmasa gerek. Dahası, onun kalıtımsal «sağlıksız hayal»leri ile Agustine'nin «şehvet»i arasındaki koşutluk da çarpıcıdır. Kısacası, Kaan'ın uğraşlarının açıkça ortaya koyduğu gibi, «yeni bir din» olarak bilim, hâlâ eski cinsel tabuları barındırmakla ve kovmakla uğraşıyordu. (Ayrıntılı bilgi için «Cinsellik ve Din» - «Tarihsel Çerçeve» bölümlerine bakınız.)

Fransız psikiyatristlerinden Morel, 1857 yılında deliliğin açıklanması için, yozlaşmaya yöneldiğinde psikiyatrinin doğrulanmayan dinsel eğilimleri daha da belirginleşti. İlk dönemlerinde teoloji çalışmaları sürdürmüş olan Morel, sonunda ilerlemekte olan yozlaşmanın pek çok bedensel ve ruhsal hastalıklara neden olduğuna inandı. İlk insan (İncil'de Adem diye nitelenir) sağlıklı bir «ilkel örnek»ti. İlkel çağlarda insan doğası bozulmaya başladığında, insanlar zayıflatıcı içsel ve dışsal etkilerle karşılaştılar. Sonuç olarak, bugün özgün ve yetkin «ilkel örnek»le karşılaşamayız, ama birçok «yozlaşmış»ın yanı sıra, yetkinlikten uzak çeşitli ırkları görürüz. Bu «yozlaşmış»lar çoğunlukla kalıtsal cinsel sapıklıktan muzdariptirler ve yok olmaya mahkûmdurlar.

Morel'in kuramı, zamanla pek çok meslektaşı tarafından «Kitab-ı

Mukaddes»e aşın bağlı bulunduğu ve böylelikle çok daha moda «nesnel» deyimlerle yeniden açıklandı. Yozlaşmanın, evrim sürecinin herhangi bir aşamasında ortaya çıkabileceği kabul edilmeye başlandı. Ancak temel karakterleri aynı kaldığı halde, evlatlarıyla beraber yozlaşmış, kaçınılmaz kötü kaderlerine mahkûm olmuşlardır. Bu anlayışlar; daha sonraları en çarpıcı ayrıntılarıyla yozlaşmanın etkilerini tanımlayan İbsen ve Hauptmann gibi 19. yüzyıl büyük tiyatro yazarları tarafından daha da yaygınlaştırıldı. Gerçekten de, romancı Emile Zola, kalıtsal çürümeye örnek olarak, bir ailenin, Rougon-macquartların, «doğal ve sosyal tarihini» anlatır. Deliliğe ve cinsel sapıklığa karşı doğuştan gelen patolojik eğilim anlayışı; sonraları Sigmund Freud tarafından sarsıntılı (büyük ölçüde de bilinçsiz) birey yaşamı, tarihi kavramı ile yer değiştirinceye kadar, egemen psikiyatrik düşünce olarak kaldı.

19. yüzyılın, modern ırkçılığın «bilimsel» temellerini attığını akıldan çıkarmamak gerekir. «Yozlaşmış» deyimi; bazı nedenlerden dolayı, sevilmeyen ve biyolojik olarak aşağı tabakadan yaftası asılmış bütün sosyal ve etnik gruplara kolaylıkla uygulandı. Söylemek gereksizdir ki; bu tür yaftalama tutumu, her zaman cinsel «sapık» ithamını da çağrıştırmıştır. Irkçılığın mantıksal çağrışımları, karşılığında «üstün ırk yaratma» politikalarına yol açar. Örneğin; yozlaşmış olanların üremesinin engellenmesi yoluyla nüfusun biyolojik sağlık düzeyinin yükseltilmesine yönelik resmi girişimlerde bulunmak gibi. Öte yandan, üstün ırkların yeteri kadar üremediği keşfedilirdi. Bugün ya da daha sonra, bütün insanlığın yozlaşabileceği ve yok olabileceğine ilişkin yaygın bir korku vardı. (1800 ve 1900 yılları arasındaki nüfus eğrisine bugün bir göz atılırsa, bu korku özellikle daha da garip görünür.) Her nasılsa, artan ırkçı gurur, milliyetçilik ve hızla büyüyen endüstri hükümetleri nüfus artışını teşvik etmeye zorladı. Çocuk doğurma, cinsel birleşmenin «doğru» amacı olarak tekrar belirlendi.

Alman psikiyatristi Kraepelin, 1883 yılında akıl hastalarının ilk sistematik sınıflamasını ortaya koyan bir kitap yayınladığında psikiyatri, ileri doğru önemli bir sıçrama yaptı. Kraepelin, bütün hastalıkların bedensel bir nedeni olduğuna inandığından, her hastalığı kendine özgü belirtiler sistemi ve olası tedavileri ile birlikte tanımlamaya çok özen gösteriyordu. Kraepelin'in çalışması, kendinden sonraki bütün psikiyatrik sınıflamaların temeli oldu. Bu örnekten esinlenen psikiyatristler, kısa sürede her zamankinden daha da kılı kırk yarar oldular. Böylelikle, başka şeylerin yanında yeni ve ayrıntılı bir

cinsel «anormallikler» ve «sapıklıklar» listesi yaptılar. Bu listeler bazen öylesine olağanüstü boyutlara ulaştı ki, buram buram Ortaçağ iskolastiğinin ruhu tütüyordu. Her ne olursa olsun, geleneksel Hıristiyan ahlakçılarının temel varsayımlarını paylaşıyorlardı. Yalnızca «uygun» çiftler arasında cinsel birleşme doğrudur; bunun dışındaki her türlü cinsellik dışavurumu yanlıştır. Bununla birlikte, modern ve laik dünyamızda bir ayrıcalık olarak bu gibi önyargılar bugün artık dini deyimlerden çok tıbbi terimlerle ifade edilmektedir. («Cinsel Uyumsuzluk» bölümünün girişine bakınız.)

İlginçtir ki, mastürbasyon yapanlara karşı açılan Haçlı seferi, 19. yüzyılın sonlarına doğru hızını yitirmeye başladı. Bunun yerine dikkatler, yeni bir sapkınlar grubuna, kendi cinsinden insanlara yönelen kişilere yöneldi. Eşcinsel davranışlar, kuşkusuz, uzun bir süreden beri hem Yahudi hem de Hıristiyan inancında lanetlenmişti, ancak hiçbir zaman bir akıl hastalığının belirtisi olarak değerlendirilmemişti. (Ortaçağın Müslüman İbni Sina'sı onu bedensel bir bozukluk sayıyordu.) Bununla birlikte, bu davranışın, bazı insanların tutuldukları belirli bir psikolojik «durum»un sonucu olarak ortaya çıktığı keşfedildi ve bu durum için «eşcinsel (homoseksüel)» terimi yaratıldı. Bir dönem eşcinselliğin, bütün bütün «sapıklık», «yozlaşma» işareti ya da yalnızca basit bir «kişilik bozulması» olup olmadığı tartışıldı kaldı. Sigmund Freud, eşcinselliği bir «hastalık» değil, çok daha katı bir tutum takınıp eşcinselliği, «olgunlaşmamışlığın» bir göstergesi ya da karşı cinse duyulan sinirsel korku diye adlandırdılar. Her ne hal ise, «durum» Amerikan Psikiyatri Derneği eşcinselliği listeden çıkarmaya karar verinceye kadar «Psikiyatrik Bozukluklar Üzerine Tanısal ve İstatistiksel Elkitabı» (DSM) listelerinde 1973 yılına kadar yer almadı. O günden bu yana Amerikan eşcinselleri sağlıklarını resmen kazandılar. Şimdi yalnızca cinsel yönelimlerinde rahatsız olanların «Ben'e yönelik eşcinselliğin gücünü kırma» psikiyatrik tedavi ihtiyacı duydukları söylenmektedir. (Bkz. «Eşcinsel Birleşme» ve «Cinsel Baskı Altındakiler - Eşcinseller»).

(**Not:** Aşağıdaki bölüm yalnızca Alexander/Salesnick ve Zilboorg/-Henry'nin **Amerikan Psikiyatri Tarihi** (bkz. «Kaynakça») çalışmalarına dayalı olmayıp, İngilizceye henüz çevrilmemiş olan **Formen des Eros** (Cinsellik Biçimleri, 2 cilt, Annemarie ve Werner Leibbrand, Freiburg, Br., Münih, 1972) adlı Almanca yapıtın tarihsel bilgilerini de kapsamaktadır.)

Karşı Kültürel Perspektifler

Öteki ülkelerin psikiyatristlerinin, Amerikalı meslektaşlarının bütün varsayımlarını paylaşmaları gerekmez. Özellikle cinsel sapkın davranışlar hakkında psikiyatrik düşünceler ve uygulamalar bir kültürden bir başkasına geniş farklılıklar gösterir. Ama Amerika Birleşik Devletleri ile ortak bir kültürel mirasa ve siyasal düşüne sahip olan vee Kapitalist diye adlandırılan Batı ülkelerinde ayrılıkların en az olması şaşırtıcı değildir. Öte yandan, Komünist diye adlandırılan ülkelerde psikiyatriye yüklenen işlevi ise Batıdaki uygulayıcıların çoğu reddedecektir. Cinsel sapkınlara uygulanan tedavi yine en çarpıcı örneği oluşturur. Batılı bir gözlemciye göre bugünün komünist toplumları ekonomik ve siyasal iddiaları ne olursa olsun, Kraliçe Viktorya dönemi kapitalist burjuvazisinin cinsel standartlarına sıkı sıkı sarılmışlardır. Ne yazık ki, bu kitabın kapsamı sözkonusu olgu üzerine geniş bir tartışma yürütmeye elvermiyor. Bununla birlikte, aşağıdaki kısa notlar sorunun boyutlarını toparlamaya yardım edecektir.

Batı Avrupa

Batı Avrupa'da her ne kadar daha az psikiyatrist varsa ve bu nedenle ağırlıklı sosyal etkileri o derece büyük değilse de, psikiyatri pratiği Birleşik Devletler'deki uygulamanın aşağı yukarı benzeridir. Her şeyden önce, şurası akıldan çıkarılmamalıdır ki, 1930-40'larda ırkçılığın yükselişi ile pek çok önde gelen Avrupalı psikiyatrist sürgüne gönderildi. Özellikle psikoanalitik okula bağlı olanlar Nazi istilasına uğrayan ülkelerde koğuşturmaya uğradılar. Psikoanalitik kuram, «Yahudi bilimi» diye lanetlendi ve bütün psikoanalitik eserler yasaklandı, hatta alanlarda yakıldı. Dahası, cinsel reformlar talep eden çeşitli Avrupalı hareketler acımasızca yok edildi.

Avrupalı psikiyatristlerin savaştan önceki öncü durumlarını kazanabilmeleri, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden önce gerçekleşmedi. Buna karşın, önce kendi geçmişlerini yeniden keşfetmeleri gerekiyordu. Böylece, 1950 ve 60'lı yıllar psikoanalizde, en azından cinsel sapkınlıklar açısından, günümüzde de Avrupa psikiyatri düşününe hâlâ egemen olan bir Rönesans anlayışı getirdi. Bu anlayış, bugün tam anlamıyla Freudçu bir bakış açısıyla kavranabilen resmi ve yarı resmi cinsel eğitim kitap ve programlarında özellikle belirgin hale gelir. Şu ilginç noktayı da belirtelim ki, bugün en çağdaş psikanalistler, yaşlı Freud'un eleştirel yaklaşımlarına say-

gı duyar ve cinsel sapkın davranışlara «hastalık» yaftası vurmakta nispeten isteksiz davranırlar. (Genelde, Freud'u bir tedavi uzmanından çok bir filozof ve toplumsal eleştirmen olarak değerlendirirler.) Aynı zamanda geçerli bir cinsel standart «normali» soruşturmaya kendilerini zorunlu hissederler.

Kuşkusuz ki, bu özgür düşünce, belirli bir ölçüye kadar cinselliğe Avrupa resmi yaklaşımının daha hoşgörülü olduğunu yansıtır. Genel olarak mağdurları olmayan cinsel suçların koğuşturması pek az görülür ve bunun sonucu olarak da resmi sistemde psikiyatrik ilgi asgari düzeyde tutulabilmiştir. Ancak, cinsel suçların mağdurları olduğu yerlerde suçlunun psikiyatrik tedavisi mahkeme tarafından tavsiye edilebilir. Böyle bir tedavi pek seyrek olarak psikanalitik kavramlara dayandırılır.

Normal olarak ilaç tedavisi, davranış düzeltme teknikleri, hatta hadım etme ve yeni tip beyin ameliyatları (psikoşirururji) uygulanırdı. Bu arada «radikal» Amerikan psikiyatristlerinin kuramları etkin olmaya başlayınca bu tedavi biçimlerinden derin bir kuşku duyulmaya başlandı. Geleneksel psikiyatrik varsayımlara karşı çıkış yine Avrupalıların kendilerinden gelmiştir. Bunların en tanınmışı, İngiliz psikiyatristi Ronald D. Laing'dir. (Ayrıntılı bilgi için bkz. «Tıbbi Modelin Eleştirisi»)

Sovyetler Birliği

Bugün artık iyi biliyoruz ki, psikiyatri Sovyetler Birliğinde siyasi muhalefetin baskı altına alınmasında bir araç, akıl hastaneleri ise çoğu Batı ülkesinde «hasta» sayılmayacak olan düzen karşıtlarının barındırıldığı yerlerdir. Şunu da biliyoruz ki, bugünkü Sovyet yöneticileri çok katı bir cinsel ahlak anlayışını benimsemiştir.

Durum başından beri böyle süregelmiş değildi. Tam tersine, Devrimin ilk yıllarında Sovyetler Birliği dünyanın en özgürlükçü, en ilerici cinsel politikasını izlemişti. Böylece, ötekilerin yanında Çarlığın baskısı cinsellik ve evlilik yasalarının yerini Batıdaki cinsel araştırmaları mevcut bulgularına dayanan bütünüyle çağdaş yasalar almıştı. Dahası Komünist Parti cinsel önyargıların üstesinden gelebilmek için çok yoğun bir çaba gösteriyordu. Örneğin, Büyük Sovyet Ansiklopedisinin «Cinsel Sapkınlık» maddeleri Freud ve Hirschfeld'in çalışmaları temel alınarak yazılmıştı. Aynı zamanda Sovyet bilim adamları da yeni araştırmalara giriştiler ve baskısız bir eğitim sisteminin deneylerine önderlik ettiler. Bu deneyler arasında en çok bilineni Mosko-

va'da özel bir çocukevi açan Vera Schmidt'in deneyimidir. Burada çocuklar, doğal cinsel meraklarını gidermek ya da canları istediğinde mastürbasyon yapmak için serbest bırakılıyorlardı. Sonuç olarak, hiçbir cinsel suçluluk duygusuna kapılmaksızın ve birbirlerine karşı arkadaşça ve sorumluluk tavrını geliştirerek yetiştiriyorlardı.

Pek doğaldır ki, başlangıçta Sovyet örneği Batılı cinsel reformcular için kendi hükümetlerine model olarak gösterdikleri bir gurur ve esin kaynağı oluşturuyordu. Ne yazık ki kısa zamanda her şey sona erdi. 1930'lu yılların başında Çarlık döneminin erkek eşcinselliğine karşı iğrenç yasaları yeniden hayat buldu ve eski burjuva cinsel değerleri resmen eski saygınlığını kazandı. Bekaret göklere çıkarıldı ve geleneksel cinsel rolleri ile çekirdek aile tekrar bir ideal olarak öne sürüldü. Stalin etkileri bugün bile duyulagelen genel bir siyasal baskı dalgasını başlattı.

Günümüzde bile Sovyetler Birliği yurttaşlarına fazla cinsel özgürlük tanımaktan kaçınılmaktadır. Sovyet Psikiyatrisi, Freud'u açıkça dıştalar ve «normal» çocuklarda cinsel ilginin varlığını yadsır. Çocukluk mastürbasyonu, cinsel oyunlar ve «erken gelişme», normlardan sapma sayılır. Delikanlılar ve yetişkinlerde mastürbasyon hâlâ «onanizm» diye niteleniyor. Mastürbasyona, akıl üzerinde yıkıcı etkisi olduğundan ve vücudu zayıflattığından, düzeltilmesi gereken bir «ayıp» olarak bakılıyor. Erkek eşcinselliği hem hastalık hem de suç sayılıyor. Bununla birlikte, daha önceleri olduğu gibi kadın eşcinsel davranışlarına daha az önem veriliyor. (Bkz. «Seks ve Hukuk - Karşı Kültürel Perspektifler»).

Küba

Küba sosyalist devriminin açıklanan amaçlan arasında bütün alanlarda kadın ve erkeğin tam eşitliği ve cinsel sorunlara akılcı ve insancıl yaklaşım da vardı. Bununla birlikte, uygulamada, cinsel konularda çifte standart ve aşırı erkeklik kibiri şeklinde toparlayabileceğimiz İspanyol kültür mirası bu alanda başarılar sağlanmasını büyük ölçüde engelledi. Dahası, zararsız sapkınlık biçimlerine bile pek az resmi hoşgörü gösteriliyordu. Fahişelik, «pornografi», karşı cins giysi fetişizmi ve eşcinsel davranışlar, hükümetin baskı altına almayı öngördüğü özel hedefler arasında yer alıyordu. Gerçekten de o dönem çok sayıda eşcinsel, «yeniden şekillenme» adına insanlıkdışı muameleler görerek hapishanelere atıldı ya da çalışma kamplarına gitmeye

zorlandı. Amerikalı ve Avrupalı ziyaretçiler, Küba'nın bu tutumunu öğrenip ülkelerine döndüklerinde kınayınca, Küba hükümeti, tutumunu yumuşatmak için pek utanmış göründü. Buna karşın, bu yaklaşım prensip olarak bugün dahi değişmiş değildir. Eşcinsellik, hâlâ düzeltilmesi gereken mikrop saçıcı bir «sapıklık» olarak görülür. «Eşcinsel sapkınlıklar» Küba Eğitim ve Kültür Ulusal Kongresi'ne göre «toplumsal olarak patolojik»tir ve «yaygınlaşmasından sakınılmalıdır». Eşcinseller «anti-sosyal karakter» gösterirler ve bu nedenle sanatsal ve kültürel etkinlikler yoluyla gençlik üzerinde yaratabilecekleri her türlü etkiden kaçınılmalıdır. «Çürüme derecelerine» göre «kontrol altında tutulmalı», «nakledilmeli» ve «yeniden yerleştirilmeli»dirler. Kısacası, Küba yöneticileri, Kübalı eşcinselleri ikinci sınıf yurttaş düzeyine indirgemek ve onları en temel yurttaşlık yurttaşlık haklarından yoksun bırakmak için sözde tıbbi tartışmaları hâlâ sürdürmektedirler.

Çin Halk Cumhuriyeti

Çin Halk Cumhuriyetine «akıl hastalarının» tedavisi geleneksel Çin tıbbı, Batı tıbbı ve yeni siyasal tekniklerin öğelerinden oluşmaktadır. Akıl hastaneleri yalnızca doktorlar ve hastanenin öteki personeli tarafından değil aynı zamanda ordu mensupları ve profesyonel politikacı işçilerin oluşturduğu Devrim Komiteleri tarafından da yöneltilmektedir. Hastalara yalnızca ilaç ve akupunktur tedavisi uygulanmaz aynı zamanda ideolojik öğütler de verilir. «Üretici çalışma»da bulunmaları ve Mao Zedung düşüncesini kavramaları istenir. Dahası, grup etkinliklerine katılmalarına, «kolektif yardımlaşmada» bulunmalarına büyük önem verilir. Gerçekten de akıl hastalığının toplumsal ve siyasal yönü, tıbbi yönünden önemli sayılır ve bu nedenle psikiyatristler «siyasetin emrine girmekte» sakınca görmezlerdi.

Bugün, Çinlilerin cinsel sapkınlıkla akıl hastalığını ne ölçüde eşit gördüklerini belirlemek güçtür. Bununla birlikte, Freud ve psikanalitik kuramın Çin'de kabul görmediğini biliyoruz. Her ne kadar eşcinsellik tıbbi bir sorun olmaktan çok ahlaksal bir sorun sayılsa da, hoşgörüyle karşılanmadığını da görüyoruz. (Sonraları Halk Cumhuriyeti döneminde sıradan bir yurttaş statüsünde yaşamını sürdüren son Çin imparatoru bir eşcinseldi. Belki de bu nedenle eşcinsellik feodalizmle özdeşleştiriliyordur.) Dahası, mastürbasyonun ezilmesi için resmi bir kampanya yürütülmektedir. Bu kampanya, bütün göstergelere göre yüz yıl önce Batı ülkelerinde sürdürülen kampanyalarla oldukça benzer özellikler taşımaktadır. Viktorya Dönemi Burjuva

Avrupasında olduğu gibi, mastürbasyonun, «beynin aşırı uyarımı, başdönmesi, müzmin uykusuzluk ve genel bitkinlik» ile sonuçlandığı inancı yayılmaktadır. Şimdilerde, eski bir masalın yeni tefsirinde mastürbasyonun «devrimci şevki azalttığı» da söylenmektedir. Bu gibi tehlikelerden sakınmak için Çin gençliğine yeteri kadar cimnastik yapmaları, bol iç çamaşırı giymeleri, Marx, Lenin ve Başkan Mao'nun yapıtlarını incelemeleri salık verilmektedir. Aynı püriten ruhla yeni evli genç çiftler fazla cinsel ilişkide bulunmamak için uyarılmaktadır. Örneğin, resmi bir Çin gazetesinin danışma sütununda, genç bir kadına, kocasıyla yapacağı cinsel ilişkinin haftada 1-3'den fazla olmaması gerektiği, çünkü düşkünlüğün sağlığa zarar verdiği açıklanıyordu.

(**Not:** Sovyet, Küba ve Çin psikiyatrisi hakkında kapsamlı ve sistematik çalışmalar bulmak güçtür. Bu konuda Batıda öğrenilebileceklerin çoğu sayısız kitap ve mesleki dergilerdeki makalelere yayılmıştır. Bununla birlikte, cinsel sorunlar üzerine resmi Sovyet ve Çin açıklamalarının bazıları Stewart E. Fraser'in **Cinsellik, Okullar ve Toplum, Uluslararası Bakış Açıları** (Sex, Schools, and Society, International Perspectives Nashville, Tenen., 1972) adlı kitabında yer almaktadır. Sovyetler Birliği'nde burjuva cinsel değerlere geri dönüş Wilhelm Reich'in **Cinsel Devrim** (Türkçe basımı Payel Yayınlarınca yapılmıştır.) adlı kitabında tartışılmaktadır. Bugünkü Çin Psikiyatrik tedavi yöntemleri ise Ruth Sidel'in **Labeling Mental Ilness** adlı kitabında tanıtılmaktadır. Küba'da eşcinsellerin yurttaşlık hakları üzerine tartışmalar K. Jay ve A. Young'un **Out of the Closets, Voices of Gay Liberation** adlı yapıtında ve yine A. Young'ın **Under the Cuban Revolution** adlı kitabında bulunabilir.)

TIBBİ CİNSEL SAPKINLIK MODELİ

Daha önce belirttiğimiz gibi, bir toplum, cinsel uyumculuğu gerçekleştirmek ya da sürdürmekle ciddi bir biçimde ilgilenirse, cinsel sapkınlara zararsız bireyler olarak davranmayı bir yana bırakır. Bunun yerine onları günahkâr, suçlu ya da hasta olarak kabul eder. Bir başka deyişle, bir toplumsal sorun olarak görülen sapkın cinsel davranış, dinsel, resmi, ya da tıbbi terimlerle tartışılma eğilimi taşır.

Önceki iki bölümde, dinsel ve resmi başvuru çerçevesini, onları kullananların algılayışını nasıl biçimlendirdiğini göstermiştik. (Bkz. «Doğal -

Doğal Olmayan» ve «Yasal - Yasaldışı») Aynı zamanda modern çağda soruna bu geleneksel yaklaşımın tıbbi ya da psikiyatrik bir yaklaşımla giderek düzeltildiğini ya da bütünüyle onların yerini aldığını görmüştük. Aşağıdaki sayfalar bu gelişmeyi daha iyi açıklayabilir ve dile getirilmek istenenlere dikkat çekebilir.

Modellerin İşlevi

İnsanlar, bilinmeyen ya da umulmayanla karşı karşıya kaldıkları zaman genellikle bildik bir şeye benzetme yoluyla onun hakkında en azından bir kavrayış elde etmeye çalışırlar. Örneğin, beyin çalışması karşısında şaşkınlığa düşen bir adam, beynin çalışmasını açıklayabilmek için bunu bir bilgisayara benzetebilir. Bu kıyaslamayı yaparak insanın, beyninin aslında elektronik devre, teyp, daktilo vs. içeren bir bilgisayar olduğunu kastetmediğini söylemek bile gereksiz. Bunun yerine, o, bilgisayarı yalnızca bir model ya da kıyaslama aracı anlamında kullanılır. Beynin sanki bir bilgisayar olduğunu dikkate alarak onun nasıl çalıştığını biraz daha yakından araştırmaya koyulur.

Benzer biçimde, bazı garip insan davranışlarıyla karşılanan biri, onu kendisi için belli kavramsal model ya da başvuru çerçevesi içinde yapılandırarak anlamayı deneyebilir. Örneğin, bunlan kötü ruhun «delice» davranışına yorabilir; ya da yaşamın bir günahı olarak Tanrının verdiği bir ceza gibi görebilir. Bu şu demektir: O insan, deliliğin doğaüstü bir nedeni olduğunu varsaymaya karar verebilir. Sonra bu varsayım ışığında delilik ve şimdiye değin kavranmayan etkinlikleri birdenbire anlam kazanır ve açıklanabilir bir hale gelebilir. Kısacası, bu noktada **deliliğin dinsel modelini** kullanarak başka yolla elde edilemez bir görüşe ulaşır.

Bununla birlikte, başka bir gözlemci, Tanrıya ya da şeytanlara inanmayabilir ve böylece deliyi talihsiz kişisel deneyimlerin sıradan kurbanları olarak ve yaşam süreçleri boyunca başlarına gelenlerle «deliliğe itildiklerini» varsaymayı yeğleyebilir. Böyle bir gözlemci, deliliği sanki öğrenilmiş bir davranışmış gibi dikkate alır böylece o, **deliliğin «öğrenme modeli»**ni kullanmaktadır.

Üçüncü bir gözlemci, bu modellerin her ikisini de yadsıyabilir ve deli davranışına sağlık yitimi ya da eksikliğin neden olduğuna inanmayı yeğleyebilir. Böylece o, deliliği sanki bir hastalıkmış gibi değerlendirir. Bu, onun deliliği bir **tıbbi model** olarak kullanması anlamına gelir.

Kuşkusuz daha birçok olası delilik modelleri vardır. İlerde bunların bir kısmını tartışacağız. Burada belirtilen üç model bile, ayrıntıya girildiğinde çok daha fazla alt modellere bölünebilir.

Örneğin, Hıristiyanlar, Hindular, Budistler ve çok tanrıcı «ilkeller», deliliğin doğaüstü kaynağı konusunda aynı görüşte olsalar dahi farklı dinsel delilik modellerini kabul edebilirler. Aynı nedenle, farklı modern bilimadamları, psikanalitik kuramdan uyanmsız koşullanmaya değin, deliliğin çok farklı öğrenim modellerini kullanabilirler. Sonuç olarak, tarih boyunca hekimler, en azından fiziksel ya da psikolojik durumuna bağlı olup olmadığına göre, deliliğin iki ana tıbbi modelini kullanmışlardır. Duruma göre, onlar bazen deliliği hastalıklı bir bedene, bazen de hastalıklı bir zihne bağladılar.

İnsanlar kendi önyargıları, gereksinimleri ve amaçlarına uygun olması için özel bir model seçerler ve genellikle kendilerine işe yarar açıklamalar sunduğu sürece ona sıkı sıkıya sarılırlar. Bununla birlikte, daha yakından bakılacak olursa, belli bir görüngü (fenomen) öyle çok yeni sorunlar çıkarır ki önceleri, yararlı bir modelin yetersizliği ve bunun değiştirilmesi gerektiği görülebilir. Örneğin, insanlar deli davranışa beyindeki fiziksel hasarın yol açtığını keşfedip doğaüstü güçlere inanmamaya başladıklarında, dinsel delilik modelini terkeder ve tıbbi modele yönelirler.

Şunu da belirtelim ki, modelin bir başkasıyla yer değiştirmesi, onun başlangıçtaki asıl amacını ortadan kaldırmaz. Ancak bu yer değiştirme, tüm model yaratımlarının temel ilkesini pekiştirir. Modeller zorunludur. Ancak tanıma göre, onlar hiçbir zaman geçici yapılar olmakta ileri gidemezler. Bir model, bilinmezi bildik, anlamsız görüneni «anlamlı» kılmalıdır. Bu işlevi yerine getirmekte başarı sağlanmadığı sürece, artık kullanabilirliği kalmamıştır. O nedenle biz daha başka, kapsamlı ya da daha yetkin, daha iyi sonuçlar çıkarabilen modeli aramakta özgür oluruz. Bu yüzden, modellerin yalnızca sınanmak için yaratıldığı pekâlâ söylenebilir.

Modeller, başka modellerle karşılaştırma yapmak için de ortaya konur. Bu model her zaman başka kavramlar, fikirlere, kuramlar ve bakış açılarıyla karşılaştırmayı gündeme getiren bir biçimde belli kavramlar, fikirler, kuramlar ve bakış açılan düzenler. Örneğin, deliliğin hem dinsel hem tıbbi modeli, deli davranışa neyin neden olduğunu, kim tarafından ve ne yapılması gerektiğini, bir delinin davranışlarından ötürü hangi ölçülere kadar sorumlu tutulabileceğini ayrıntılarıyla açıklar. Dinsel modele göre, deli davranışa kötü ruhlar neden olur. Kötü ruhların kovulması için uğraşılmalıdır ve onların kovul-

ması bir rahip ya da başka bir dinsel yetkili tarafından yapılmalıdır. Deli, muhtemelen Tanrı tarafından suçlanarak kendi durumunun suçlusu olur. Ancak bir kez tövbe etti mi, kötü ruh onu terkeder ve ruhu kurtulur.

Tıbbi modele göre, deli davranışa bir hastalık neden olur. Tıbbi tedavi yoluyla mücadele gereklidir ve bu tedavi bir hekim tarafından yönetilmelidir. Deli, hemen hemen hiçbir zaman talihsizlik dışında, durumundan sorumlu değildir. Bununla birlikte, bir kez ilaçlar, elektroşok, psikocerrahi başarıyla yanıtladı mı, tedavi edilmiş sayılır.

Doğal olarak, herhangi biri eğer isterse bu karşılaştırmayı daha ileri noktalara götürebilir. Çünkü her iki model de birçok ek ayrıntıda karşılıklı bağlantı ve iletişim içindedir. Nitekim dinsel modelin taraftarlarının kötü ruhlar, insan ruhu, ilahi buyruklar, günaha teşvik, günah, ceza, bağışlama, inan ve kurtulmadan söz ettiği durumda, tıbbi modelin savunucuları mikroplar, virüsler, parazitler, insan vücudu ya da insan aklı, sağlık bilgisi kuralları, bulaşım, yaralanma, sarsıntı, pataloji, terapi, sağlık ve rehabilitasyondan söz eder.

Her noktada karşılaştırma yapabileceğimiz olgusu kuşkusuz tüm modellerin eşit olduğunu ya da ısrar ettiğimiz sürece istediğimiz herhangi bir modeli seçmede haklı olduğumuzu göstermez.

Tersine, farklı modelleri birbirleriyle karşılaştırdığımızda, onların görece değerlerini keşfedeceğimiz açıktır.

Şunu akıldan çıkarmamalıyız ki, tarih, pek çok durumlarda belli bir modelin tam «doğru» olduğunu, modası geçmiş öteki modellerin geçerliğini yitirdiğini kaydeder.

Örneğin, deliliğin belli biçimleri dikkate alarak eski bir tıbbi model, daha sonraki bilimsel buluşlarla öyle güçlü bir biçimde pekiştirilir ki, gerçekte o bir model özelliğini yitirir ve kabul edilen olgusal gerçek haline gelir. (Bu durumların en iyi bilineni, belki frenginin neden olduğu cinnettir.) Öte yandan, deliliğin tıbbi modeli, sadece doğrulanmamış olmakla kalmaz, olumlu bir biçimde bilimsel olarak çürütülür de. (Bu durumların en iyi örneği, belki de sözde mastürbasyonun neden olduğu cinnettir.)

Modellerin ayrıntılı bir karşılaştırması, aynı zamanda bizim ayrı bir kavram olarak her modeli tanımamıza ve onu bulandırmamamıza yardımcı olur. Yani çeşitli modeller arasındaki ayrımları netleştirerek kendimizi bazı bilimadamlarının «model bulanıklığı» diye nitelendirdikleri bazı kavramsal

karışıklıklardan koruyabiliriz. Modeller birbirine karıştırılmamalıdır. Parçaları mantıken birbirine uygun değilse, olasılıkla işlemezler. İlgisiz varsayımların aşuresi ya da heterojen modellerin bir amalgaması hiçbir zaman anlamlı bir görüş üretemez.

Bu, basit ve apaçık bir gerçek olarak görünüyorsa da, pratikte her zaman böyle olmaz. Yine, «mastürbasyon cinnet durumu» belki en iyi illüstrasyonu burada ortaya koyar. 18. ve 19. yüzyılda birçok Avrupalı ve Amerikalı hekim, mastürbasyonun beynin sulanmasına ve zihinsel bozukluğa yol açtığını ileri sürmüşlerdi. Bazıları da zararlı alışkanlıkların bedensel anormalliklerden ya da zihinsel yapıdan miras kaldığını kabul ederler. Böylece mastürbasyon, deliliğin hem nedeni, hem de sonucu sayılıyordu. Ne de olsa mastürbasyon yapanlar hastaydı ve hastalıkları, cinsel organlarının bağlanması (infibulation), klitoris sünneti (clitoridectomy) ve hadım etme gibi kesin terapatik önlemler gerektirirdi.

Açıktır ki, bu görüşte bir hayli yol alanlar, bu yüzden modern «aydınlanmış» tıbbi bir model yarattıklarına inandılar. Ne var ki, bu modele daha yakından baktığımızda, hâlâ birtakım «aydınlanmamış» dinsel öğeler içerdiğini görürüz. Örneğin, hekimlerin tıbbi olduğunu ileri sürdüğü pek çok terim (onanizm, mastürbasyon yapma) ya doğrudan Kutsal Kitaptan ya da benzer bir hükmî kaynaktan alınmadır. Ayrıca bu hastalık durumunun tedavisi de yararsız ve zalimce, üstelik iyileştirmeye yönelik değil, cezalandırma özelliğindedir. Sonuç olarak, gerçek tıbbi hastalar dışında, mastürbasyon yapanlar hâlâ ahlaksal bakımdan mahkûm edilir. Böyle bir hastalığa yakalanmasının nedeni de kendinde aranır. Bundan dolayı, 'mastürbasyon cinneti' diye ele alınan tıbbi model, aslında tıbbi kılıf altında dinsel ya da ahlaksal bir modeldi.

Modellerdeki bu karışıklığın geçmişte kaldığı da sanılmamalıdır. Bütün zamanlarda güçlü (ve çoğunlukla bilinmeden) süregiden bir günaha teşvik unsuru görülür. Bu, çağdaş psikiyatri alanında, herhangi bir gözlemci için bilinen bir şeydir. Bugün bile aynı hastanede çalışan psikiyatristler farklı varsayımlara dayalı bir uygulamaya girebilirler. Böylece, ameliyattan ilaçla tedaviye, elektroşoktan davranış düzenleme, grup tartışması, karşılıklı seanslar ve ruh çözümlemesine değin, aynı «hastalığa» farklı «tedavi» tipleri uygulamaya kalkışabilirler. Dahası, aynı hastanın hasta olup olmadığına dikkat etmeksizin, psikiyatristlerin farklı teşhislerde bulunması da oldukça yaygındır. Doğal olarak bu tutumlar bir karışıklık yaratır. Karışıklık, sadece genelde değil, psikiyatri mesleğinin kendisinde de ortaya çıkar. Sonuç ola-

rak, bu arada bir kısım öfkeli psikiyatrist, geleneklerde köktenci bir değişim yapmaya ve psikiyatrinin ölümünü ilan etmeye başladı.

Ölüm ilanları her ne kadar abartılırsa da, gerçek olan bir şey var: o da modern psikiyatrinin başının yeter ölçüde dertte olması. Uygun bir benzetme yaparsak; 'kimlik sorununun' (identiy crisis) her derinleştirilmesinde bir sıkıntıya giriyor. Hatta uzun vadede, tıbbi bir disiplin olarak kalamayabileceği olasılığı da görünüyor. Bunun nedeni de modellerin süregiden karışıklığında bulunabilir. Aslında temel sorun kolayca belirtilebilir: Anormal davranışa değindiği zaman, psikiyatristler bazı tıp biçimlerini uyguladıklarını sanıyorlar. Oysa, onların mesleki etkinliklerinin gerçekte artan ölçüde tıbbi bir modele uymadığı açıkça görülüyor. Bunlar başka modeller bağlamında çok daha anlamlıdır. Örneğin, yukarıda belirtilen davranış düzenleme teknikleri, grup karşılaşmaları, kişisel konuşma seansları, terimin dar anlamıyla tıbbi tedavi yöntemi değildir. Ve bu yollarla tedavi olmak isteyen insanların bir hekime niçin gitmesi gerektiğinin mantıksal nedeni de yoktur. İşin doğrusu bugün pek çok insan psikoloğa gider, psikanalistin önüne uzanır ve aile, evlilik, seks, ya da başka alanlardaki tüm ilgileri için danışmanların kapısını çalar. Bunlarla uğraşan «uzmanların» birçoğunun tıbbi bir eğitimi bile yoktur ve yaptıklarında herhangi bir tıbbi nesnellik de izlemezler. Aynı nedenle, onlardan yardım isteyenler hasta sayılmaz ve bu yüzden hasta diye değil, müşteri diye adlandırılır. Onların zorlukları bir hastalık belirtileri olarak değil, sorunu, 'duygusal bozukluk', 'geri kalmış toplumsal beceriler', 'kusurlu öğrenim' ya da 'yaşam sorunları' diye tanımlanır.

Günümüzde en iyi bilinen ve tıbbi olmayan, çok önemli psikiyatri tekniği, kuşkusuz ruhçözümlemedir. Gerçi kurucusu Sigmund Freud bir hekimdir ve bu kavramı hastalarını tedavi ederken bulmuştur ama, oldukça kapsamlı olan kuramı tıp pratiğine bağlanamazdı. Bunun yerine, her zaman bütünüyle yeni, eleştirel bir eğitim ve araştırma sistemi yarattığını görmüştü. Bu yüzden de psikiyatristlerin hekimlik mesleğine girme zorunluluklarının olmadığı kararına vardı. Ancak tam tersine, biyoloji, psikoloji, sosyoloji, uygarlık tarihi, mitoloji, edebiyat ve edebi bilimlerde başka konuların öğelerini birleştiren içdisiplinli çalışmalarda bulunmalarını bekledi. Tıbbi olmayanın daha iyi tanınması için, artistler, yazarlar vb. gibi hasta olmayan çeşitli insanların analizlerinin yapılmasını önerdi. Ne yazık ki, belli tarihsel koşullardan ötürü, Freud'un amaçları, izdeşlerince sürdürülmedi. Ölümünden son-

ra, ruhçözümleme tıbbi bir alan olarak yeniden belirlendi ve de geniş modern psikiyatri dünyasının parçası oldu. Gelişme, buna karşılık artan genel karışıklıktan başka bir şey getiremedi. (Ayrıntılı bir tartışma için bkz. «Yeni Modeller.»)

Burada, genelde «delilik» ya da «akıl hastalığı» üzerine söylenilegelenler aynı zamanda cinsel sapkınlık psikiyatrik bir sorun olarak tanımlandığında uygulanır. Modern psikiyatristler çok farklı cinsel sapkınlık modelleri kabul edebilir ve bu yüzden de mesleki çalışmalarında büyük ölçüde farklı uygulamalar içinde olabilirler. Bir kısmı ise, her cinsel sapkını hasta bir insan gibi değerlendirebilir ve ona çeşitli geleneksel tıbbi terapiler önerebilir. Bazıları da cinsel sapkınların çoğunu sapasağlam kabul edebilir ve onları tedavi etmeyi her zaman reddederler. Bununla birlikte, bir başka grup psikiyatrist, üçüncü bir yolu benimseyebilir ve bir sonuca ulaşmak için hasta olmayan sapkını bile herhangi bir yöntemle düzeltmeyi deneyebilir. Kısacası, psikiyatrinin açıkça görülen tıbbi özelliği, psikiyatristlerin hekimler gibi davranacağını ve hastalara uygulanan yolun cinsel sapkınlara da aynı biçimde uygulanacağının garantisi değildir.

Bu koşullar altında, belki tıbbi model ve onun ne olduğuna daha yakından göz atmak gerekebilir.

Tıbbi Modelin Çağrıştırdıkları

Tıbbi cinsel sapkınlık modeli, en iyi bir hastalık gibi açıklanabileceği varsayımına dayandırılır. Ya da daha çok, çeşitli sapkın cinsel davranış biçimleri kendi neden ve belirtileri olan ve tıbbi olarak tedavi edilebilir birçok farklı hastalıklar gibidir. Varsayımı biraz daha açarsak, cinsel sapkınların tıbbi hastalar olduğu, davranışlarının sınıflandırılmasının tıbbi teşhise girdiği, bu davranışın bir hekim tarafından düzeltilmesi gerektiği ve bu girişimlerin böyle bir terapi oluşturduğu kastedilir. Sonuç olarak, cinsel uyumculuğun sağlıklılığa eşit olduğu ve uyum göstermek için de bir tedavi gerektiği varsayılır.

Bu varsayımlarda bulunan insanlar aslında bir cinsel sapkının «aklen hasta» olduğunu ya da «akıl hastalığı» gibi bir şeyin varolduğunu kabul etmezler. Tersine, onlar tüm cinsel sapkınların bedenen hasta ve dünyadaki her hastalığın da bedensel olduğuna inanırlar. Kısacası, tıbbi sapkın dav-

ranış modeli'nin bizzat kendisi «akıl tedavisi» ya da psikiyatriye gerek duymaz. Birkaç kısa örnek bu noktayı biraz daha iyi açıklayabilir:

Bedensel hastalıklar nedenlerine göre geleneksel olarak üç ana kategoride ele alınabilir:

1 – Bulaşıcı Hastalıklar, yani bazı mikrop ya da virüslerin neden olduğu hastalıklardır. Örneğin belsoğukluğu, frengi, tüberküloz, yaygın soğuk algınlığı.

2 – Vücut Oluşumuyla İlgili Hastalıklar (Sistemsel): Bazı bedensel tıkanıklıkların neden olduğu hastalıklar. Örneğin damar sertliği, prostat büyümesi, ya da şeker hastalığı.

3 – Travmatik Hastalıklar: Vücut üzerinde bazı dış unsurların etkisiyle ortaya çıkan hastalıklar. Örneğin gıda zehirlenmesi, kırık, çıkık, kesik ya da yanma.

Bu kategorilerin üçü de şu ya da bu zamanda sapkın davranışı sınıflandırmakta ve açıklamaktadır. Örneğin:

- İnsan, frengisel bir bulaşımın beyne ulaşıp acı veren temaslara yol açacağını keşfettiği zaman, belli, benzer anormal davranışların böyle bir nedeni olduğu kuşkusuna kapılır (Bu bakışa göre, sapkınlık bir bulaşımlı hastalığı göstermektedir.)

- İnsanlar yozlaşmaya inandıkları zaman, sapkın davranışı kendisini «bozuk sinirlerle» gösteren ve aşırı uyarılmış ve yanlış yönlendirilmiş cinsel iştahın genetik maddesinin kalıtsal bir zayıflığına, ileri düzeyde bozulmasına atfettiler. (Bu bakışla sapkınlık, bir sistemsel hastalık göstermektedir.)

- İnsanlar, «mastürbasyon cinnetine» inandıkları zaman sapkın davranışı tahrip edici «kötüye kullanım» alışkanlığı takip eder ki, beyni aşırı şehvet ateşleri içinde bırakır ve belli gerekli sıvılardan vücut yoksun kalır. (Bu bakışa göre sapkın, travmatik bir hastalık göstermektedir.)

Üç örnekte de sapkın davranışın yalnızca bedensel nedenlere atfedildiğine dikkat etmek çok önemlidir. Başka bir deyişle, bu kişinin davranışı «yanlış»sa, bunun nedeni bedeninin hasta olmasıdır. Bedeni sağlıklı olsaydı davranışı da «doğru» olacaktı ve tedavi edilir edilmez yeniden «doğru» hale gelecekti. (Öte yandan, bedeni tedaviye olumlu yanıt vermezse davranışları «yanlış» olarak sürer.) «Akıl», «ruh», «akıl hastalığı» ya da «psikiyatri»nin sözü bile edilmiyordu. Bütün sorun kesinlikle bedensel hastalık ve beden-

sel tedavi terimleriyle ifadesini buluyordu. Hastanın yalnızca sıradan bir doktora gereksinimi olabilirdi.

Bununla birlikte bu ilk dönemlere ait kısa öykümüzden şunu hatırlamalıyız ki, bugün artık modern çağlarda sapkın davranış bedensel değil, salt akıl hastalıklarına giderek artan bir biçimde yorulmaktadır. Buna göre, sapkının vücudunda kötü herhangi bir şey yoktur, ama aklında bozuk bir taraf vardır.

Bildiğimiz hekimin bunu tedavi edemeyeceği ve yerine onun bir akıl iyileştirici ya da psikiyatriste gereksinim duyduğu anlayışı yerleşir. Her şeye karşın, tüm psikiyatristler tıp eğitimi aldıkları sürece hekimle belli varsayımları paylaşır ve böylece bulaşıcı, sistemsel ve travmatik akıl hastalıklarının da ayırt edebilirler.

Ne yazık ki, pratikte bu yaklaşımın çok yararlı olduğu kanıtlanamamıştır. Özellikle cinsel sapkınlığa ilişkin geleneksel tıbbi kategoriler çoğunlukla karışıklığa ve karşıt önerilere yol açmıştır. Örneğin, yıllar içinde, tek başına «eşcinsellik» akıl hastalığı sayılmış, bu nedenle farklı üç türün üçünü de yaşamıştır. Özel olarak bu konuda aşağıdaki görüşler öne sürülmüştür.

- İnsanlar çoğunlukla yaşlı eşcinseller tarafından ayartıldığı için eşcinseldir. Bu nedenle, eşcinseller, genç insanlardan uzak tutulmalıdır. (Bu bakışa göre, eşcinsellik bir bulaşıcı hastalıktır.)

- İnsanlar belli «zayıf kişilikle» doğdukları için eşcinseldir. Çünkü onlar zamanla yaşlanmış oluyor ya da hareketleri organizasyon yitimine uğruyor, (Bu bakışa göre, eşcinsellik sistemsel bir hastalıktır.)

- İnsanlar nevrotik ana-babalı ya da ilk cinsel karşılaşmaları travmatik olduğundan eşcinsel olurlar. Çünkü bu, onların normal cinsel girişimlerini önler (Bu görüşe göre eşcinsellik, travmatik bir hastalıktır.)

Kuşkusuz bu psikiyatristler ortaya attıkları bu savları netleştiremediler, hatta birçok durumda onlardan habersiz kaldılar. Üstelik, bir kısım psikiyatrist de, bu varsayımlar bazı eleştirel gözlemciler tarafından ele alındığı zaman, açıkça mahçup oldular. Aslında akılsal ve bedensel hastalıkların herhangi bir biçimde doğrudan eşitlenmesinde bazı kaba ve beceriksizce bir yan vardır. Aklın bulaşıma uğrayan, bozulan ya da yaralanan somut, elle tutulabilir bir şey, bir organizma olduğunun ima edilmesi basit düşünce-

lilikmiş gibi görünüyor. Bütün çağrışımlar psikoloji dünyasında bulunursa da, bunlar gerçek değil, ancak mecazi olarak dikkate alınmalıdır. Bulaşım, sistemsel işlevsizlik ve travma kavramları, akıl hastalığına ancak şiirsel ya da benzetme anlamında atfedilebilir. «Akıl mikropları» ya da yaralanabilir «ruhsal organlar» yoktur. Bu yüzden birisi akıl hastalıklarını bedensel hastalıklar gibi aynı doğrultuda sınıflandırmak isterse, başka birinin sığınacak yeri benzetmelerde araması gerekir.

Gerçekte, daha yakın bir incelemenin ortaya koyduğu gibi, «akıl hastalığı» terimi bir benzetmeye dayanmaktadır, mecazidir. Yani sözcüğün dar anlamıyla konuşursak bir akıl, herhangi bir zihnin şişman olmasından ya da bir içgüdünün kanser olmasından daha çok hastalıklı olamaz. Bir insan, «hasta akıl» üzerine, yalnızca bir insanın «kötü şakası» ya da «hastalıklı ekonomi»si anlamında konuşabilir. Gerçekten de, «şaka» ve «ekonomi» sözcükleri gibi «akıl» sözcüğü de bir soyutlamaya ilişkindir. «Fikir, akıl» bir kavramdır, sanıdır ya da insan beyninin etkinliği ve işlevini özetleyen bir düşüncedir (idea). Beynin bizatihi kendisi olmadığı açıktır. (Bir beyin hastalığı bedensel hastalıktır.) Bu yüzden bir insan akıl hastasıdır dediğimiz zaman, gerçekte «beyninin işlevinin» kötü, hastalıklı olduğunu söylemiş oluyoruz. İşin doğrusu, duruma göre, beynin kendisi sağlıklıyken, işlevinin hasta olduğunu da söylüyor olabiliriz. Olayın itibari değeri alınırsa, böyle bir ifadenin anlamsız olduğunu görmek için kişinin mantık profesörü olması gerekmez. Bu, motorda her şey yolundayken, bir otomobil motorunun performansının (başarımının) düşüklüğünü söylemek gibidir. Umutsuz bir karşıtlık... Ne var ki, insan soyut bir kavrama somut bir koşul atfetmekte diretirse, başka bir deyişle, insan «aklın da beden gibi hasta olabileceğini» ve «öteki hastalıklar gibidir» fikrini ciddi olarak ileri sürerse, bu karşıtlık kaçınılmazdır. Bu iddia, eğer akıl gerçekten bir varlık olsaydı ve böylece beden gibi mantıksal bir kategoriye sokulabilseydi, ancak o zaman anlamlı olurdu. Bununla birlikte, gördüğümüz gibi, hiçbir modern bilimadamı bu varsayımda bulunamaz.

Durum, insanların, yalnız bedenin değil, aynı zamanda aklın da somut olduğuna inandığı eski zamanlardan farklıydı. Örneğin, Grekçe akıl için kullanılan «psyche» sözcüğü (modern «psikiyatri» sözcüğünün bir kısmını oluşturur) esasen «nefes» ve daha sonra da «can» anlamına gelmekteydi ve bu can'ın vücudun belli bir özgün noktasında konumlandığı varsayılıyordu. (Yürek, diyafram, ciğer ya da beyinde). Aynı zamanda can'ın göksel bir yaratık ya da bir tür ruh olduğu ve bu yüzden etkilenebileceği, hatta başka

ruhlara geçebileceği kabul edilirdi. Bugün hiçbir hekim, hatta hiçbir psikiyatrist ne ruha ne de can'a inanıyor. «Psyche» sözcüğü de, şimdi soyut, salt teknik bir terim oldu ve artık canlı ve nefes alabilen, görülebilir varlığa ait değil. Kısacası, modern psikiyatristler «bir akıl hastalığı hakkında» konuştukları zaman, aslında gerçek bir organizmanın hastalığı hakkında değil, kuramsal olarak önerilen bir mecazi hastalıktan söz etmiş oluyorlar.

Deneyimlerin gösterdiği gibi, bu basit nokta çok kolaylıkla unutulduğu içindir ki, bunu döne döne vurgulamak gerekir. Dahası, psikiyatristler tarafından kullanılan meslek dili, çoğunlukla yeni arkaiktir, kesin değildir ve yanıltıcıdır. Örneğin, yalnızca «psikiyatri» (aklın iyileştirmesi), «psikoterapi» (akıl tedavisi) ve «psikopatoloji» (akıl hastalığı) den değil, aynı zamanda «psikoaktif ilaçlar» (aklı etkileyen ilaçlar) ve «psikocerrahi» (akıl üzerinde yapılan ameliyat)den söz edildiğini sık sık duyarız. Bununla birlikte, bunlar ve benzeri terimler, gerçekte söylemek istediğimizden farklı şeyler içerir. Bunların mecazi karekterini kavramakta başarısız olan kişi, onları anlamakta da sınırlanmıştır. Başka bir deyişle, mecazi anlamın dışında hasta olamayacağına göre, o zaman ancak mecazi anlamda iyileştirilebilir ya da tedavi edilebilir. Gerçekte, psiko aktif ilaçlar, akıl üzerinde bir etki yapmaz. Ancak belki beyne ya da vücudun bir başka parçasına etki yapıyorlardır. Psikocerrahi ise her zaman bir beyin ameliyatıdır.

İnsan, kuşkusuz, sorunu çok daha iyi bilmesi gereken uzmanların, rastgele bir terminoloji kullanmalarına şaşıp kalıyor doğrusu. Böylece, birisi «eğer bir psikocerrah gerçekte bir beyin ameliyatı yapıyorsa, niçin öyle söylemiyor? Niçin işinden bir beyin ameliyatı olarak söz etmiyor?» diye pekâlâ sorabilir. Yanıtı, onun doğrudan beynin kendisiyle ilgilenmediği, sadece bazı şeyler üzerinde dolaylı etkisini sağlamak için ameliyat ettiği biçiminde olacaktır. Psikocerrahın amacı hiç de beyni değiştirmek değil, yalnızca beynin belirlendiği bir davranışı değiştirmektir. Gerçekte o, beynin kendisinin sağlıklı ve sadece davranışının hastalıklı olduğunu kabul eder. Bir anlamda, ele alınan yalnızca beynin davranışıdır. Bu yüzden kendi kendisini bir beyin cerrahından çok, bir davranış cerrahı olarak düşünür. Beyin cerrahları yalnızca hastalıklı beyinleri ameliyat eder ve hiçbir zaman sağlıklı bir beynin ameliyatını kabul etmezler. Sağlıklı bir beynin ameliyatı bu nedenle «psikocerrahi» terimiyle adlandırılmalıdır, yani akılda ameliyat. Deyim yerindeyse, vekaletle ameliyat... Bu mantıksal temel kabul edildi mi, bütün işlem birdenbire bir anlam kazanmaya başlar: Sağlıklı bir beyin, cerrahi olarak yarılabi-

lir, yani ameliyat edilebilir, çünkü bu yara, hasta bir aklın iyileşmesiyle sonuçlanır.

Psikocerrahinin Batı dünyasında yaygınlaştığı bir sırada ruhi cerrahi ameliyatı için, çeşitli bedensel hastalıkları bulunan Batılı hastaların belli geri kalmış ülkelere koşturması hayret verici bir rastlantıdır. Amerika ve Avrupa'da yasadışı olan bu tipte ameliyatla bir «ruhi iyileştirici» kısmen bazı büyülü ayinler yoluyla hayali ameliyatını icra eder. Burada cerrahi aletler kullanılmaz, yarma işlemi yapılmaz ve nihayet iyileştirici tıpkı bir bıçak kullanmış gibi emin bir şekilde sadece akılsal güçlerinin yardımıyla hastalıklı organı kesip attığını iddia eder. Üstelik işinin tamamladığının bir kanıtı olarak da çoğunlukla hastaya, güya vücuttan kesilip atılan bir kısım kanlı organ parçaları gösterir.

Modern Batılı hekimlerin böyle herhangi bir büyüsel ayini cezai bir şarlatan hekimlik ve zalim, alaycı bir hileden başka bir şey saymayacağını söylemek bile gereksiz. Her şeye karşın, onun kuramsal nedeninden söz edilirse, bir kimse yalnızca bedensel ve akıl hastalığı kavramlarını tartıştığında, bu hilenin ardındaki ideoloji dikkate alınmaya değer. Aynı zamanda bu yaklaşım, fiziksel ve akılsal terapi biçimleri arasındaki farklılık üzerine dramatik ve çarpıcı bir ışık saçar. İşin doğrusu, bu aydınlatılan bakış açısıyla, aşağıdaki biçimde terminolojimizi netleştirebiliriz.

Kültürümüzde savunulan davranışın cerrahi düzeltimi, aslında her zaman beyin cerrahlığından geçer. Yani gerçek bir organda icra edilen cerrahlık. «Psikocerrahi» terimi böyle bir ameliyatı açıklamakta yanlış bir noktaya götürüyor. Çünkü o, bir kişinin bütünüyle bir imgesel organ ya da organizmada, akılda cerrahlık uygulayabileceğimizi ortaya koyuyor. «Ruhi cerrahlık» (psychic surgery) terimi, öte yandan, beyin, mide, ciğer, ya da yürek gibi gerçek bir organ üzerinde imgesel bir cerrahlığa ilişkindir. Sonuçta, dördüncü bir mantıksal olasılıkla, kişi, akıl gibi imgesel bir organ üzerinde icra edilen imgesel cerrahlığı anlayabilir. Bu belki en iyi «ruhi psikocerrahlık» diye tanımlanabilir.

Belki de sorun şöyle özetlenebilir: Bir kişi, beyin gibi gerçek bir organ ve akıl gibi imgesel bir organın her ikisinden ameliyat edilebilir bir hastalığa yakalanabileceği fikrine inanırsa, o kişi aynı zamanda pekâlâ gerçek ve imgesel cerrahlık biçimleri önerebilir. Böylece, kişi tamamen mantıksal olarak dört farklı olası bileşime (kombinezon) varacaktır.

1 – Alışılmış cerrahlık, yani beyin gibi gerçek bir organ üzerinde yapılan gerçek cerrahlık.

2 – Psikocerrahlık, yani akıl gibi imgesel bir organ üzerinde yapılan gerçek cerrahlık.

3 – Ruhi cerrahlık, yani beyin gibi gerçek bir organ üzerinde yapılan imgesel cerrahlık.

4 – Ruhi psikocerrahlık, yani akıl gibi imgesel bir organ üzerinde yapılan imgesel cerrahlık.

Bu terapilerin ilki ve sonuncusu «saftır», yani teori ve pratiğin uyumlu kavramlarına ve böylece mantıksal tutarlılığa dayandırılır. «Ruhi psikocerrahi» kuşkusuz, salt büyüsel bir ayin ve bilimsel bir uygarlıkta kapı dışarı edilen bir törenden başka bir şey değildir. Onun şu ya da biçimi eski ya da «ilkel» halklar arasında pekâlâ varolabilir; ancak artık günümüzde pratik bir anlam taşımaktan yoksundur.

Alışılmış, yani bildiğimiz cerrahlık – ki, binlerce yıl gerilere gider, – hâlâ bilinmekte ve bu arada hayret verici ölçülerde gelişme göstermektedir. Herkesin bildiği ve kavramsal sorunları olmayan bir türdür. Gerçekte sorunsallık, yalnızca yukarıda sıralanan kategorilerin ikinci ve üçüncüsündedir, çünkü onlar mantıken «saf değildir». Bereket versin, günümüz kültüründe «ruhi cerrahi» hileli ve yasadışı olduğundan kolayca atılır, ancak «psikocerrahi» başka bir konudur. Örneğin biz, taş devri (trepaning) cerrah testeresi aletini biliriz. (Yani bazı insanların beyninde delik açma ve açılan delikten beynin içine yuvarlanmış kötü ruhların kovalanması pratiği.) Aynı zamanda ucu sivriltilmiş en ilkel taşların imgesel güçleri etkileyeceği umuduyla, bunların gerçek cerrahide kullanıldığını da biliyoruz. Aslında bu eski umutlar kendilerini korumuş ve bugün cerrahi alet ve tekniklerin süregelen gelişimiyle kuvvetlendirilmiştir. Ruhlara inanç azalabilir, ancak bazı modern cerrahlar doğru bıçak ya da elektrodun, hastanın kafatasının içinde doğru bir yere konulduğunda «ruhunu» kontrol edeceği konusunda ikna olmuş görünüyorlar.

Gerçekte, «psikocerrahi»nin sonuçları çoğu kez yeteri kadar dramatiktir: Önceleri saldırgan hastalar uysallaşıyor, cinsel bakımdan saldırgan hastalar ise sekse karşı tüm ilgilerinde bir gevşeme içine giriyorlar... Bununla birlikte, henüz hiç kimsenin psikocerrahi alanına koymak istemediği hadım etme gibi başka bedensel kötürüm bırakma biçimleri için de doğrudur. Bu yüzden, birçok eleştirel gözlemci etkilenmedi ve sistemde daha dürüstçe ve daha iyi kuramsal doğrulamalar olmasını istedi. Bununla birlikte, pratiğe

ciddi karşı çıkışlar, mahkûmlar ve akıl hastaları gibi isteksiz ve savunmasız durumda ve üstelik bir kısmı ilk anda suçlu ya da hasta olmayan kişilere dayandırılmış olması olgusu üzerinde kuruldu. Özellikle son birkaç yılda psikocerrahiye karşı kamuoyunun tepkisi o denli güçlü oldu ki, uygulayıcıları daha çok dikkat etmek zorunda kaldılar, en azından ABD'de bunların yaptığı ameliyatların sayısında çarpıcı bir düşüş ortaya çıktı.

Bu değişimin başka önemli bir nedeni, şimdi hızla, şiddetli, bastırılmış, dinlenemeyen ve şizofrenik hastaların tedavisinde kullanılan yeni «psikoaktif ilaçlar»ın gelişmekte olmasıdır. Cinsel sorunları olan insanlar, aynı zamanda, vücudun testosteron üretimini azaltan «ilaçlarla» «kimyasal hadımlaşma»ya uğrayabilir ve böylece kişinin cinsel arzusu da bir azalma gösterebilir. Bununla birlikte, cerrahi bir hadımlaştırmanın tersine, bu kimyasal hadımlaştırma kalıcı değildir, ilaç almadan vazgeçilerek kolayca cinsel potansiyel eski haline getirilebilir. Kısacası, bugün çeşitli insan davranışı sadece içitimler (enjeksiyon) ve haplar yoluyla kışkırtılabilir, durdurulabilir, değiştirilebilir ve yeniden canlandırılabilir. Bununla birlikte, «psikocerrahi» durumunda olduğu gibi, bu müdahalenin, açıkça vücut üzerinde etkileme yoluyla, akıl üzerinde de etkilerde bulunacağını söylemek bilimsel olarak doğru değildir. Bedensel değişimler sonucunda, davranışta da değişimler ortaya çıkar. İşin doğrusu, psikoaktif ilaçlar ve psikocerrahinin her ikisi de birçok psikiyatristi önceki uğraşları olan akıl kavramından uzaklaştırıp dikkatlerini yeniden vücut üzerinde odaklaştırdı. Aslında bir hasta cerrahi ve ilaç alma gibi fiziksel tedaviyle iyileştirilebiliyorsa, bu pekâlâ bedensel hastalıktan başka bir şey değildir. Akıl gibi anlaşılması güç bir kavram için ona doğru sürüklenir? Akıl hastalığının salt bedensel nedenlerine duyulan eski inanış yeniden su yüzüne çıktı ve gelecekte de pekâlâ pekiştirilebilir. Ne de olsa, çoğu eleştirel modern psikiyatristlerin bazıları tam anlamıyla, tıbbi, ya da daha çok biyolojik araştırmanın üzerinde durulmasını savundu. Ahlaksal ve toplumsal sorunlara gelince, yapabilecekleri hakkında çok alçakgönüllü davrandılar.

Bu yeni oluşan alçakgönüllülük, hastalığın yakın zamanlarda kullanılmaya başlanan genel kavramlarında da görüldü. Artık aynı derecede kesin ve değişmez bir hastalık durumuyla bazen yer değiştirebilen, yine kesin ve değişmez bir sağlık durumu gibi bir şeyin varolduğu düşünülmüyor. Yerine, şimdi insanların bütün yaşamını uyarlaması ve değiştirmesi gerektiği ve açık olarak bu uyarlama ve değişimlerin normal işlevi bozmadıkları sürece

kaygılanmaya yol açmayacağı düşünülüyor. Aynı nedenle, bedensel ve ruhsal işlevlerin bozulduğu, yani normal süregiden değişimlerin kötü uyumlu hale geldiği noktada artık tıbbi bir müdahale sözkonusudur. Bu açıdan, sağlık ve hastalık, bıçakla kesilmiş gibi iki ayrı alternatif ya da uzlaşmaz karşıtlık değildir, ancak onlar yaşam sürecinin parçalarıdır ve bir sürekliliğin içinde yer alırlar.

Bütün bunlar, bilimsel temellere dayanan öteki girişimlerde olduğu gibi, tıpta da dogmatizme yer yoktur anlamına gelir. Özellikle psikoloji dünyasında neyin kötü uyumlu olup olmadığını belirlemek, kendi bütünlüğü içerisinde dikkate alınması gereken önemli ölçüde bireysel ve toplumsal etmenlere bağlıdır. Dahası, başkasına kendi teşhis ve tedavisini önermekte hırslı görünenler, kendi değer yargılarını hesaba katmayı unutmamalıdırlar. Sonuçta, geçmiş tıbbi bir psikiyatrik kötü kullanımlar, sıradan insanın bile, şu noktayı açık seçik anlamasını sağlamıştır: Tedaviye yöneldiğinde kişinin kendi yargılarını dikkate almamazlık etmesi olası değildir. Kişi, geçmişte abartılan belirli iddialara karşın, bütün sorunlarının tıbbi bir çözümü olmayacağının bilincindedir.

Tıbbi Modelin Eleştirisi

Daha önce görüldüğü gibi, «akıl hastalığı» kavramının gelişmeleri tıp biliminin dört olası teşhis koymasını sağlamıştır. Bir insan:

1. Kafaca ve vücutça sağlamdır;
2. Vücut hasta, kafaca sağlamdır;
3. Vücutça ve kafaca hastadır;
4. Vücutça sağlam, kafaca hastadır.

Birinci örnekte hiçbir tıbbi tedavi gerekli değildir. İkinci örnekte «doktor» gerekmektedir. Üçüncü örnekte ise bir «doktor»a, bir de «ruh doktor»una gereksinim duyulmaktadır. Sonuncu örnekte ise sadece bir «ruh doktor»u tedavide bulunabilir.

Bu durum, tıbbın gelişen uzmanlaşmasıyla ortaya çıkmıştır. Her ne kadar uygulamacıları hâlâ klasik tıp eğitimi alıyorlarsa da, psikiyatri ya da «ruh tedavisi» ayrı bir dal olarak ortaya çıkmıştır. Böylece onlar yalnızca bedensel rahatsızlıkları değil, aynı zamanda ruhi rahatsızlıkları da tedavi etmesini öğreniyorlardı. Gerçekte öteki geleneksel meslektaşlarından daha

yetkili ve daha hünerli «süper doktor» haline geliyorlardı. Öte yandan, vücut tedavisinde yetkin olmayan, ama ruh tedavisinde yetenekli tıpdışı «psikoterapistler» ortaya çıktı. Hastalıkların hem bedensel hem de ruhsal yönleri olduğunu varsayan «psikosomatik tıb»bın (Grekçe **psyche:** ruh ya da akıl, **soma:** beden) izdeşlerince uğraşı alanı haline gelen bir ortak nokta doğdu.

Buna bağlı anlaşmazlık Amerikan Psikiyatri Derneği'nin **Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı** (Diagnostic and Statistical Manual DSM)'nda ortaya çıktı. Birkaç kez çağdaşlaştırılmasına karşın, temelde Kraepel'in ruhsal bozukluklar sistemine dayalı el kitabı, hâlâ eski izlerini taşımaktadır. 1968 baskısı (DSM II) örneğin, anormal davranışları altı ana başlık altında toplamaktadır. Bunların ilk ikisi («Zeka Gerilikleri» ve «Organik Sendromu») bedensel sorunlara değinmektedir. Daha sonraki üç bölüm («Bedensel Koşullara Bağlı Olmayan Psikozlar», «Nevrozlar» ve «Kişilik Bozuklukları») salt ruhsal sorunları tanımlamaktadır. Son bölüm ise (Psikofizyolojik bozukluklar) Hem ruhsal hem bedensel yönleri olan «karışık» durumları içermektedir.

Şurası da vurgulanmalıdır ki, bu sınıflandırma sistemi psikiyatristlerin kendileri tarafından da gelişigüzel, heterojen, güvenilmez ve geçersiz diye sık sık eleştirilmiştir. Örneğin, «psikoz» yalnızca kendi başına bir kategori oluşturmakla kalmaz, aynı zamanda «Organik Beyin Sendromlarının» bir alt kategorisi olarak da ortaya çıkar. «Nevroz» gibi bozukluklar geniş ölçüde psikanalitik varsayımlar temelinde açıklanır ve böylece öteki kategorilerin farklı kuramsal çerçevelerine dahildir. Sonuçta, «Kişilik Bozuklukları» kategorisinde «Cinsel Sapkınlık» «Alkolizm» ve «Uyuşturucu Bağımlılığı» gibi acayip alt kategoriler sayılmıştır. Alkolizmin kendisinin uyuşturucu bağımlılığı olup olmadığı sorusunu bir yana bırakalım, bu terimlerin hangi bilimsel bilgiyi gerçekten içerdiğini insan kendisine sormalıdır. Herhangi bir kimse cinsel sapkınlık ve uyuşturucu bağımlılığının bir hastalığa işaret olduğunu varsaysa bile, (bu oldukça su götürür bir varsayımdır) sınıflandırmaların kendileri hastalık hakkında pek fazla bir şey ortaya koymaz. Bu, bir doktorun hastalığa «zayıflık», «bitkinlik», «ateş», «öksürük» ya da «başağrısı» gibi teşhisler koyması gibi bir şeydir. Bütün bu şikayetlerin binlerce farklı nedenleri olabildiği gibi, kişilik bozuklukları diye nitelendirilen rahatsızlıkların da binlerce nedeni olabilir. Ayrıca bunların nevrozlardan hangi noktalarda ayrıldıklarını belirlemek de oldukça güçtür.

Tanısal elkitabına yapılabilecek en ciddi eleştiri, sınıflandırma sisteminin bazılarının hiç de bilimsel olmayışında yatar. Yani, bu kategoriler «nesnellik» kılığına bürünmüş ahlaki önyargılardan başka bir şey değildir. Bu tür kuşkular, eski dönemlerde bütün psikiyatri tarihi boyunca «mastürbasyonal çılgınlık», «patolojik yalancılık» ve «serserilik» gibi hastalık iddialarıyla beslendi. Gerçekten de, 1973 yılına gelinceye değin eşcinsellik, Amerikan psikiyatristlerince resmen hastalık kabul ediliyordu. Bu yaftayı, eşcinsellere özgürlük verilmesi için mücadele eden grupların artan baskıları karşısında en sonunda kaldırdılar. Böylelikle bazılarının da gururla gözlemlediği gibi; basit bir kalem darbesi bütün dünyada yüz milyonlarca «hasta»yı aniden ve mucizevi bir biçimde tedavi etmiş oldu. Bu, tıp tarihinde herhangi bir büyük kitle tedavisi olsa gerek.

Çeşitli eleştiriler karşısında **Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı** 1980 yılında bir kez daha çark etti. DSM III diye bilinen yeni baskı, tanımsal olmaya çalışır ve böylece önceki geniş kategorilerden vazgeçer. Bunun yerine birbiri ardı sıra «öz kullanım bozukluğu»ndan «kuruntu bozukluğu», «uyum bozukluğu» ve «kişilik bozulması»na kadar birçok heterojen «bozukluklar» sıralar. Yine bu sınıflandırma bir tür gelişigüzellikler ve pek fazla şey açıklamaz, ancak bu kez daha ılımlı davrandıkları gözlemlenir. Ne yazık ki «psikoseksüel bozukluklar» diye nitelenen yeni bir tür, tıbbi kılıkta değer yargıları, karşımızda tartışılması gereken bir karmaşa olarak durmaktadır. «Eşcinsellik» listeden çıkarılmıştır ama «menedilmiş cinsel arzular», «menedilmiş erkek orgazmı»nda boşalma ile erkek orgazmının doğrulanmamış eşitliği ve açıkça ideolojik bir kavram olan «sapkın aşk» (paraphilias) gibi pek az kavrayabildikleri kategoriler bütün işleri altüst etmeye devam eder. Psikiyatrinin cinsellikle gerçekten bilimsel bir tavırla ilgilenip ilgilenmeyeceğini anlamak için ciddi cinselbilimciler (seksolojistler) galiba DSM IV'ün basılmasını beklemek zorunda kalacaklar. (Daha ayrıntılı bir eleştiri için bkz. «Cinsellik Tedavisinde Temel Dokular.»)

Deneyimler psikiyatrik teşhislerin «tarafsız» tıbbi açıklamadan daha başka bir şey olduğunu göstermiştir. Bunların çoğunlukla dolaysız, bazen de kapsamlı toplumsal sonuçları vardır. «Ruhen hasta» diye etiketlenen insanlar, herhangi bir kuruma teslime, tedavi ve başka zorba müdahalelerin her türlüsüne zorlanmaya konu edilebilir. Cinsel davranışlarından dolayı böyle damgalanmışlar için bu, özellikle bir vakıadır. «Hastalık»ları onları tercih etmek, kısıtlamak, çamur atmak ve cezalandırmak için bir bahane olarak pekâlâ kullanılabilir. Bu yüzden gerçekten hasta olup olmadıkları konunun

dışında kalır. Burada yalnızca önemli olan gösterdikleri belirtilere ne gibi toplumsal ve ahlaksal anlamlar yüklediğimizdir. Topal, astımlı, şaşı ya da miyop bir insan kuşkusuz ki normal değildir, hastadır; onu rahat bırakır ve bir kişi olarak haklarına saygı gösterirsiniz. Ölümcül hasta olsa bile insanın isteklerine karşın onu tedavi etmeye kalkışmazsınız. Ancak tam tersine, zararsız bir «cinsel sapkın»ı hasta ya da olmayabilir, davranışlarını değiştirmeye zorluyor ve ona bayağı bir yaratık gibi davranıyoruz. Bu nedenle cinsel sapkınlık öteki «akıl hastalıkları» örneklerinde de olduğu gibi özünde tıbbi olmaktan çok ahlaksal bir sorundur.

Anormal davranışların tıbbi modeline karşı bazı son dönem eleştirmenlerin aldıkları tavır en azından budur. Amerika'da düşüncelerini özgürce açıklayan eleştirmenlerin başında Sosyolog Erving Goffman ve Thomas J. Scheff, psikiyatrist Thomas S. Szasz gelmektedir.

Goffman, 1959 yılında, hastaneye yatırılıp «akıl hastalığı» tedavisi gören insanların deneylerini inceledi, daha sonra **Mülteciler** adlı kitabında da yer vereceği «Akıl Hastasının Ahlak Kariyeri» başlıklı etkili bir deneme yayınladı. Bu deney, aşağılama ve yoldan çıkarmanın bir örneğini ters yüz eder. Tedavi edici dedikleri önlemler, aslında toplumun kendi mensuplarının bir kısmını karaladığı ahlak ayinlerinin bir parçası olarak kendini açığa vurur.

Aynı görüş, birkaç yıl sonra Scheff'in **Akıl Hastası Olmak** (1966) adlı kitabında özenle işlenir. Kronik akıl hastalıklarını, günahlardan arınma ve kurban arama çabasının sonucu olan toplumsal bir rol olarak tanımlar. Gerçekte akıl hastalığı, bazı sapkınları özel bir etiketle yaftalamaktan ve bununla onları esas olarak toplum dışına itmekten ya da onları yurttaşlık haklarından yoksun bırakmaktan başka bir şey değildir. Bütün uygulama, «kuralları çiğneyen tortular»ın kontrol altında tutulması amacına hizmet etmektedir. Tıp dili ve psikiyatri donanımı, topluluğun vicdanını huzura kavuşturmaya yarayan aldatmacanın araçlarıdır.

Bununla birlikte, belki de sapkınlığın tıbbi modeline en şiddetli saldırı bizzat psikiyatri mesleğinin içinden geldi. Szasz, **Akıl Hastalığı Miti** (1961) ve **Delilik Üretimi** (1970) adlı kitaplarında akıl hastalığını mit diye niteler ve kurumsal psikiyatride akıl hastalarının tedavisini engizisyonda büyücülerin tedavisine benzetir. Ona göre akıl hastalığının varlığına inanmak büyücülüğe inanmak kadar yanlış ve zararlıdır; kişiyi aynı aşırılıklara sürükler. Psikiyatristler, aslında, akıl hastalığı ve tedavisi ile değil, «yaşamın kişisel, toplumsal ve ahlaksal sorunları» ile ilgilenmektedirler. Bu sorunları hastalık

diye yanlış ele alıp böylece kişinin kendi dışındaki güçlere karşı antisosyal davranışlarının kınanmasına yardımcı olmaktayız. Bu ise kişisel sorumluluklar prensibini zayıflatmakta ve toplumsal çatışmaların tıp bilimi ile çözümlenebileceği hayalini güçlendirmektedir.

Bunlar ve öteki eleştirel yeniden değerlendirme çağrıları, bu arada yalnızca kamuoyunda değil, aynı zamanda tedavi edici ve yardımcı işkollarında da dikkate değer yankılar yarattı. Eleştirinin esas hücumunu reddeden bir çok tutucu psikiyatrist bile onları rahatsız etmeye yetecek gerçeklikler taşıdığını itiraf etmek zorunda kaldı. Görüş alanlarını genişletmeye ve belki de ilk kez mesleki etkinliklerinin toplumsal boyutlarını tanımaya zorladılar. Yalnızca «hasta» ve «hastalık» üzerinde yoğunlaşmak yerine, toplumsal kontrolün temsilcileri olarak kendi rollerini de gözden geçirmek zorundaydılar. Sonuç olarak, bildirimlerinde daha dikkatli ve sapkın davranışlara karşı daha hoşgörülü hale geldiler.

Özellikle şimdi, cinsel sapkın davranışlar, psikiyatri çevrelerinde birkaç on yıl öncesine oranla çok daha ılımlı biçimde ele alınıyor. Bundan başka, Kinsey İstatistikleri ve son yıllarda yapılan sayısız araştırmanın da gösterdiği gibi, bu tip davranışlar önceleri düşünüldüğünden çok daha yaygındı. Gerçekten sözde cinsel sapkınlığın birçok biçimi hiç de sapıkça değildi ve «normal» bir davranış olarak kabul edildi. Eğer ceza kanunumuz bu anlayışı her an yansıtmıyorsa, bu, cinsel reformların en ateşli savunucuları arasında olan psikiyatristlerimizin bir kusuru değildir.

Toparlarsak, bugün hâlâ sapkınlığın tıbbi modelini kullananlar artık bu işi çok daha incelikle yapıyorlar diyebiliriz. Bununla birlikte, bazıları da (bazı yetkili psikiyatristler dahil) yeniye, kendi deneyimlerinden çıkardıkları tıbbi olmayan modellere yöneldiler.

Yeni Modeller

Bu bölümün başlannda psikanalizin tıbbi olmayan karakterini tartışmış ve Freud'un yalnızca tıp pratiğine bağlanamayacağı şeklindeki umudundan söz etmiştik. Gerçekten de, psikanalitik yöntemin herhangi bir tarafsız tanımlaması, davranışı öğrenilen modelde yattığını ortaya koyar. Çözümlenecek olan kişi uzak geçmişte unutulmuş olan deneyimlerini serbest çağrışımlar ve halihazırdaki rüyalarının yardımıyla hatırlamaya çalışır. Sözel bilgiler analist tarafında dikkatle gözden geçirilir. Analist, bastırılmış bazı eski

deneyimleri ima edebilecek belirli ipuçları, tekrarlayan temalar ya da şablonlar aramaktadır. Bu deneyim ya da deneyimler dizisinin kimliği belirlenir ve bilincine varılır varılmaz, çözümlenen kişi, deneyimlerine bu kez akılcı ve uygun tarzda yaklaşma şansını yeniden kazanmış demektir. Kısacası, psikanalitik yöntem esas olarak tarihsel ya da çok daha özgül deyimle, otobiyografik bir yöntemdir. Sorunlu kişi, bir zaman «yanlış» dersler çıkardığı özgeçmişinden doğruyu öğrenir. Yaşamın belki de onun için sakladığı gelecek derslerden yarar sağlamadaki bu anlayış, onu o zaman özgür kılar.

Psikanaliz, Birleşik Devletler ve Avrupa'da uzun zamandan beri yaygındır ve ünlü taraftarlar kazanmıştır. Örneğin Marie Bonaparte ve Erik Erikson gibi bazıları psikanaliz tekniklerini tanınmış tarihi kişilikleri, Edgar Allan Poe, Martin Luther gibi, incelemekte kullanmışlardır. (Freud, Leonardo Da Vinci üzerine bir inceleme yazmıştı.) Bu nedenle psikanalizin tıp dışı kullanımı iyi tanınmıştır. Aynı anlamda psikanalistlerin yardımına başvurmuş olan pek çok kadın ve erkek şimdi artık yoga, meditasyon, biyolojik geri itilim (biofeedback) vs. gibi tıbbi olmayan tedaviler aramaktadır. Farklılıklarına karşı bütün bu tedavilerin ortak bir noktası vardır. Herhangi bir «hastalık» varsayımında bulunmazlar ve acı çeken bazılarına yardımda bulunabildikleri gibi aynı zamanda sadece kişisel gizilgüçlerini artırmak isteyenlere de uygulanabilmektedir.

Bir başka gelişmekte olan yaygın tedavi ise «davranış düzenlemesi» diye bilinir. O da insan davranışının öğrenim modelini temel almaktadır ve kabul edilebilir davranışları güçlendirmek için ödül kabul edilemez davranış biçimlerini azaltmak için cezalandırma gibi değişik teknikler kullanır. Yine bu da hiçbir hastalık varsayımında bulunmaz. Buna karşılık süreç bütünüyle faydacıdır:

Kapsamlı metafizik spekülasyonlara başvurulmaksızın «hatalı öğrenim» düzeltilir. Buna karşılık, bu yöntemde kullanılan cezalandırma tekniklerini oldukça tiksinti verici bulan pek çok özgürlükçünün kafasını bu eleştirel olmayan yöntemin karıştırdığını söylemek hiç de şaşırtıcı olmayacaktır. Dahası, başlangıç yıllarında «davranış düzenlemesi» aslında rahat bırakılsa daha iyi olacak durumlarda bile davranışları değiştirmek için kullanıldı. Örneğin, eşcinseller, karşı-cinsel hale getirmek niyetiyle bazı acayip ve korkunç tedavilere konu edildi. (Şimdiye kadar aksi hiç denenmedi.) Böylesine kötü kullanımlar, bu arada aklanmış açık zulümlere ve daha büyük mes-

leki önlemler alınmasına yol açtı. Bununla birlikte, hiç kuşku yok ki, sıkı bir önderlik altında ve hassas uygulamacıların ellerinde davranış düzenlemesi hâlâ pek çok iyi şeyler yapabilir.

Son yıllarda bile tıbbi olmayan sapkınlık modelleri önerilmektedir. Örneğin, akıl hastalığını bir mit olarak niteleyen Thomas S. Szasz, insan davranışlarına ya da kötü davranışlarına «kural izleyici model» ya da «oyun modeli» önermektedir. Bu öneriye göre insanlar, yaşamın pek çok değişik oyunlarının kurallarını yavaş yavaş öğrenir ve hangi durumlarda hangi oyunların önceliğe sahip olduğunu anlamaya başlar. Çatışmalar, insanlar belirli kuralları kabul etmediklerinde, oyunun ortasında kurallar değiştirildiğinde ya da yeni oyunlar için yeni kuralları öğrenmeyi reddettiklerinde ortaya çıkar. Bu çatışmaların bazıları dışsaldır ve kendilerini toplumsal tartışmalarda, mücadelelerde ya da devrimlerde gösterir; bazıları ise içseldir ve «normal» birey davranışlarını çarpıtır. Bu çarpıtmalar, «akıl hastalığı» diye yanlış ele alınırken aslında bunlar sadece yaşamın getirdiği sorunlardır: Güç bir durumdan başarıyla sıyrılmakta karşılaşılan tükeniş... Başka durumlarda, başkalarına çirkin göründüğü bir toplumsal oyundan çıkarmak için insanlara akıl hastası sıfatı yakıştırılır.

Söylemeye gerek bile yok ki, Szasz'ın modeli Goffman ve Scheff'in kullandığı «etiket modeli» ile kolayca uyuşur. Döne döne belirttiğimiz gibi herhangi bir tür sapkınlık, en iyi kurallara uyan büyük çoğunluğun kuralları ihlal edenlere taktığı bir etiket ile anlaşılabilir. Herhangi bir sapkınlık incelemesi ya da sapkın tedavisi bu nedenle olayın içinde cereyan ettiği bütün toplumsal içeriği dikkate almak zorundadır. Sapkınlığı (akıl hastalığı dahil) bireysel bir sorun gibi ele alanlar burunlarının ucunu bile göremezler. Bu modele göre sapkınlık kuşkusuz ki, tıbbi bir sorun değildir. Bereket versin, en yaygın sapkınlık modelleri, psikiyatrinin iki savunucusu olan Miriam Siegler ve Humphry Osmond'ın parlak bir çalışma ürünü olan **Delilik Modelleri, Tıbbın Modelleri** (1974) adlı kitaplarında derinlemesine incelenmiştir. Delilik, uyuşturucu bağımlılığı ve alkolizme ait farklı modelleri birbirleriyle kıyaslayarak her modelin bir diğerine göre üstünlüğünü, sınırlarını ve kapsamlarını gösterebilmekte ve böylece mevcut bazı mesleki karşılıkları sona erdirmektedir. Bununla birlikte, çalışmalarının önemi sadece bununla kalmaz. Kendileri bu doğrultuda hiçbir girişimde bulunmamalarına karşın, yöntemleri cinsel sapkınlık sorununa da kolayca uygulanabilir. Bu nedenle met-

nimize onların tablolarından basitleştirilmiş bir uyarlamasını almak pek uygun olacaktır. Tablo, kendini yeteri kadar açıkladığı için fazladan bir yorum gerek kalmamaktadır. (576 ve 577 sayfadaki tabloya bakınız.)

Daha önce de söz edildiği üzere, Siegler ve Osmond, tıbbi modeli epey terketmiş gibidirler. Buna karşılık eşsiz üstünlükleri ve geleceğe yönelik büyük bir gizligücü olduğuna inanırlar. Kuşkusuz meslektaşlarından da tedavi kısıtlamaları yanında yüksek düzeyde bir eleştirel bilinçlilik de beklerler. Psikiyatristler şurasını iyi anlamalılar ki, onların yardımını isteyen her bir kimse ya da onlara her başvuran ruhen hasta değildir. Gerçekten de böyle sözde «hasta»ları «elekten geçirmek» meselesi görevlerinin bir parçasıdır. Pek çok durumlarda kesinlikle tıbbi olmayan tedavi önerileri en iyi çaredir ve bunu unutmamak gerekir. Buna karşılık tıp kaynaklı psikiyatrinin yardımlarıyla çözülebilecek yeter sayıda bireysel ve toplumsal sorun hâlâ vardır. İşin aslına bakılırsa, geçmişte pek çok psikiyatrist tıbbi modele yeterince güven duymadıkları ve ona sıkı sıkıya sarılmadıklarından başarısızlığa uğradılar. Yine cinsel sapkınlık bu noktada ilginç bir durum oluşturur.

Kraliçe Viktorya döneminde «mastürbasyonal delilik», «nimfomania» ya da «eşcinsellik» gibi bozukluklardan muzdarip sözde akıl hastalarına, kendi doktorları tarafından bile çoğunlukla hem hasta hem de ahlaken düşkün gibi davranıldıklarını daha önceki bölümlerde görmüştük. Bununla birlikte iyi kavranılırsa tıbbi modelde ahlaksal suçlamalara hiç yer yoktur. Bir de tam tersi var: Birisini hasta ilan etmek ve onu bulunduğu koşullarda bütün sorumluluklarından affetmek doktorun biricik yetkisi arasındadır. Bu nedenle tanımlamanın katı anlamıyla, hasta kişi sapkın değildir. Hasta, kabul edilmiş standartlardan sapma gösterebilir; o, resmi bir izinle böyle davranmaktadır, çünkü hasta bir kişi olarak öyle yapmamak onun «elinde değildir.» Bu demektir ki, bir psikiyatrist, bir doktor olarak cinsel uyum gösteremeyenleri törel olarak olumsuz sapkın rollerinden kurtarmak ve onları törel olarak olumlu ya da olumsuz bir niteliği olmayan hasta rolüne geçirme gücüne sahiptir. Bu karar bile başlıbaşına onları eza ve tedirginlikten kurtaracaktır. Aynı anlamda kesin bir karara varmakta başarısızlığa düşen bir psikiyatrist, kendi mesleğinin kuyusunu kazmaktadır. Herhangi bir kararsızlık ya da tıbbi yaklaşımların ahlaksal yaklaşımlarla karıştırılması yalnızca hastalara değil, psikiyatri pratiğinin kendisine de zararlıdır. Gerçekten de «akıl hastaları» birer sapkın olarak görüldükçe, bu, gerçek psikiyatrinin tarihsel bir başarısızlığı olarak ortaya çıkacaktır.

Öte yandan, «anormal» cinsel davranışlar karşısında insanların kendi ahlak yargılarını bir kenara bırakmayı neden güç buldukları anlaşılır bir tutumdur. Her şeyden önce, bizim kültürümüzde ahlak ve cinsel uyumluluk neredeyse eş anlamlı hale gelmiştir. En önemlisi de, kamuoyu pekâlâ bilir ki, psikiyatrik tanı çoğunlukla bir «mızıkçılık»tır. Yani öyle profesyonel bir manevra ki, ahlaksal sorunlarla yüz yüze gelmemekte hem doktora hem de «hasta»ya yardımcı olur. Son olarak, cinsel önyargılı doktorların getirip dayattıkları hasta rolü oynamayı reddederek aklandıklarını da hatırlamalıyız. Böylece örneklerimize dönerek, mastürbasyon yapanlar, «nimfomanyaklar» ve «eşcinseller» sadece mahvedici günah ve suç yaftalarına karşı değil, aynı zamanda pek merhametli hastalık etiketine karşı da başarıyla mücadele etmişlerdir.

Bu gibi gözlemler her ne kadar kendi ahlakları pekâlâ geleneksel anlayışlardan farklı olabilirse de sorunu ahlaksal terimlerle değerlendirmekte ısrar eden tıbbi modelin eleştiricilerini desteklemeye vesile olmaktadır. Sonuçta, insan cinselliği üzerine açık görüşlü yeni çalışmalar, bütün ilgili kesimler arasında süregiden tartışmalar ve bütün taraflar arasında ortak çalışma için ümitlenmeliyiz. Zor olmakla birlikte, usavurma için genel bir kararlılık, uyum gösterememeyle ilgilenmek için hâlâ en iyi umuttur.

CİNSEL SAPKINLIK MODELLERİ

	Dinsel Model	Resmi Model	Tıbbi Model	Ruhçözümsel Model	Etiket Model
Sapkınlığın nedeni	İçine şeytanın girmesi ya da şeytanın doğru yoldan saptırması. Günahkârlık.	Sapkının «Suç işlemeye eğilimli karakteri».	Her zaman bilinmiyor, ancak bazı doğal nedenler (hastalık) varsayılır.	Birey, çoğunlukla bilinçsiz yaşam deneyimleri gösterir.	Farklılıklara hoşgörü gösteremeyenlerce takılan etiket.
Sapkın davranışın anlamı	Günah, doğru yoldan sapma, sapkınlık ya da kötülük.	Suç.	Hastalık semptomları (belirtileri).	Bilinçaltı ve çözülmemiş çocukluk çatışmalarının sonucundan sembolik davranışlar.	Sapkını etkileyenlerce belirlenir. Bugün çoğunlukla suçlu ya da hasta kabul edilir.
Müdahale biçimi	Dualarla, şeytan kovma, nedamet, günah çıkarma.	Ceza, bazen «eski haline getirme»	Tıbbi tedavi, ilaç, elektroşok, psikoşirurji vb.	Psikanaliz; sapkın, serbest çağrışımlar ve rüyaların yorumu vasıtasıyla, gizli kalmış çatışmalarla bilinç kazanır.	Suçlu cezalandırılır ya da psikiyatrik tedavi görür (genellikle isteğine bakılmaksızın).
Müdahale eden yetkili	Rahipler ya da öbür dinsel otoriteler. Sapkın, bazen toplum tarafından seçilir.	Polis, hakim, islah memurları, daima toplum tarafından seçilir.	Hekimler ya da psikiyatristler. Bazen Sapkın, genellikle toplum tarafından seçilir.	Ruhçözümleyici; her zaman sapkın tarafından seçilir.	Bugün genellikle bir hekim ya da psikiyatrist. Sapkın etiketi takanlarca seçilir.

Sapkının hak ve görevleri	Şeytan kovma hakkı, günahların kefaretini ödeme görevi.	Suçu kanıtlanana kadar masum sayılma hakkı, cezayı kabul etme ve topluma borcunu ödeme görevi.	Kötü ruhlu değil, hasta sayılma hakkı, iyileşmeye çaba gösterme, doktorla işbirliği yapma görevi.	Davranışının sembolik niteliğini kabul ettirme ve ahlak anlayışının yargılanmasına izin vermeme hakkı. Ruhçözümleyici ile işbirliği yapma görevi.	Hiçbir hak yok. Hiçbir görev yok.
Toplumun hak ve görevleri	Günahları lanetleme ve tecrit etme hakkı. Nadimlere yardım etme görevi.	Kendini suçlulara karşı koruma hakkı. Suçluları cezalandırma görevi.	Tehlikeli olan hastalardan korunma hakkı, onlara tıbbi tedavi sağlama görevi.	Hiçbir hakkı yok. Sapkının davranışını hassas bir rahatsızlığın göstergesi olarak kabul etme görevi.	Toplumsal olarak zararlı sapkınları kontrol etme hakkı, öteki bütün sapkınları rahat bırakma görevi.
Modelin amacı	Ruhu ebedi lanetten kurtarmak.	Suçu kontrol altına alma.	Hastalığı tedavi etme: Sapkına tıbben hasta muamelesi yaparak, onu kınanmaktan korumak.	Sapkının bilinçaltı çatışmalarını çözmek.	Tahammülsüzler için; Statükoyu sürdürmek için etiketleme ve sapkınları «düzeltme.» Tahammüllüler için; baskı altındakileri özgürleştirme.

Bu Tablo M. Siegler ve H. Osmond'un *Delilik Modelleri, Tıbbın Modeli* (Ny. Ny., 1974 S. 16 - 18) adlı kitaplarındaki benzer bir örnekten uyarlanmıştır.

11. EVLİLİK VE AİLE

Çoğu genç Amerikalı, evlenip bir aile kurabilme zamanını bekliyor. Başka bir deyişle, karşı cinsiyetten bir kişiyle yaşamı boyunca mutlu olmayı ve onunla kendi apartmanlarında ya da bir evin çatısı altında, anababalığın sevinçlerini paylaşabilme umudu içinde yaşıyorlar.

Bu bekleyişlerin tümü öyle doğal, basit ve pekâlâ haklı görünüyor ki, başka kültür ve zamanlardan genç insanların çoğu kez, oldukça farklı şeyler hissettiklerine inanmak zor gelebilir. Oysa, tarihçi ve antropologlardan öğrenebildiğimiz kadarıyla günümüzdeki evlilik ve aile biçimleri nispeten yeni olup, kesinlikle evrensel değildir. Örneğin, bazı Batı dışındaki toplumlarda, insanlar aynı cinsiyetten bir kişiyle, hatta karşı cinsiyetten birden fazla eşle evlenebilir; evlilik tamamen mutluluk, aşk, cinsel ilişki ya da üremeyle ilgili olmayabilir. Yeni bir ev, ocak, bir çatı kurmaya götürmeyebilir ve daha başlangıçta yalnızca geçici bir anlaşma olarak planlanabilir.

Aynı nedenle, geçmişin bazı toplumları da, bir aile yalnız anababa ve çocuklan değil, aynı zamanda hizmetçiler, arkadaşlar ve sürekli konukların yanısıra, birtakım yakın ve uzak akrabaları da içerir. Öte yandan, bazen çocukların doğal ana ya da babaları aileden hariç tutulur ve «dışarıda» bilinmeden kalırdı. Gerçekte, bazı durumlarda «resmi» koca ya da karıların kendileri bile çocuk olup, resmi evlatlarından da gençtiler.

Bu birkaç gözlem, sanki herkes için evlilik aynı anlama geliyormuş gibi, evlilik ve aile üzerine soyut biçimde konuşmanın fazla bir anlamı olmadığını göstermek için yeterli olabilir. Ancak, evlilik ve ailenin dünyada çok

farklı biçimleri ve çeşitli tipleri olduğu da akılda tutulmalıdır. Kısacası, herhangi bir kurala uymayan, düşünemeyecek kadar çok istisnai durumlar vardır. Evlilik ve aileyi gerçekte tanımlamak ve hatta açıklamak çok zordur.

Her şeye karşın, bilginler, evlilik ve aileyi sık sık onların açık işlevlerine dikkat ederek açıklamaya çabalamıştır. Gerçekte kadın ve erkek arasındaki cinsel ilişkiden çocukların üretilebilmesi ve bu çocukların kendilerini geçindirebilmeden önce yetişkin olabilmek için yıllarca bakım ve korunmaya ihtiyaç duymaları biyolojik bir olgudur. Böylece, onların tüm olası çeşitleriyle, evlilik ve ailenin, çocuğun uygun bir biçimde büyümesini sağlayan, yani insan türlerinin bekaası için gerekli olan doğal ve kaçınılmaz kurumlar olduğunu göstermiş olduk. Gerçekte iki kurum da tüm üyeleri arasında ekonomik işbirliği, karı ve kocanın arkadaşlığı ve cinsel doyum sağlama gibi birçok ek yararlı işlere hizmet etmek için kurulmaktadır. Ayrıca, başka rastgele barbarca ilişkilere yol açabileceğinden, evliliğin, insanın davranışını sınırlaması, düzenlemesi ve arındırması eğilimi duymasından dolayı geniş topluluğun böyle bir anlaşmadan, yani evlilikten yararlanacağı söylenmektedir. Aynı nedenle, statik bir aile yaşamı, çoğu kez toplumsal huzurun en sağlam güvencesi olarak görülmektedir.

Gerçekte, daha yakın bir gözlem yapılırsa, tüm bu değerli amaçların aynı zamanda evlilikler ve aileler olmaksızın da üstesinden gelinebileceği açık olarak görülür. Çocukların anababalarına bağlı olmaları gerekmez, aynı zamanda profesyonel hemşireler, çocuk bakım evleri, okullar ve benzer kurumlarca pekâlâ yetiştirilebilirler. Cinsel doyum ve arkadaşlık, evlilik dışında da kurulabilir ve ekonomik işbirliği her türden insan arasında her tür yolla başarılabilir. Cinsel davranış, dinsel ve dünyevi otoritelerce düzenlenebilir ve toplumsal huzur, bir kurum olarak aileye daha az değer veren ve herkesin bazı doğrudan totaliter denetimlerle herkesin nesne olduğu bazı toplumlarda korunabilir.

Öte yandan, henüz yukarıda da vurgulandığı gibi, yerkürenin kimi kısımlarında evlilik kurumu uzun zamandır Batılı gözlemcilerin onlara bir anlam veremediği, işin içinden çıkamadığı şaşırtıcı özellikler gösterdi. Örneğin, evliliğin, çocukların kendi anababalarınca yetiştirilmesini sağladığı teorisinin bazı çok acayip «babalık» belirleme kurallarınca belli toplumlarda tersi ortaya koyulmuştur. Böylece Levirete (yani kardeşinin dul karısıyla bir ada-

mın zorunlu evliliği,) pratiğini yaşayan eski İsrailliler arasında, ölü bir adam karısı ve kardeşinin evlenmesiyle olan çocukların babası oluyordu. Benzer bir örnek, Güney Hindistan'da, Nayar'lar arasında, genç bir kız, hiçbir zaman hamile bırakma şansı olmayan bir adamla evlendirildi, ancak her şeye karşın daha sonra adam onun tüm çocuklarının babası oldu. Başka canalıcı bir örnek de, Güney Sudan'da, Nuer'ler arasında, bir kadın başka bir kadınla evlenebilirdi ve dışardan bazı erkeklerin de çocukları olan kadının çocuklannın babalığı kabul edilirdi. Bundan başka, cinsel ilişkinin, evliliğin temeli ya da nesnesi olduğu inancı, yetişkin erkeklerin daha bebek halinde kızlarla evlenmesine izin veren Mojave yerlilerinin örneğini kabul etmesiyle değerini yitirdi. Son bir örnekle açıklamayı bağlayalım: Sibiryalı çukçiler arasında, izin verilen bir sevgilisinden hamile kalan bir kadın, onunla evlenmeyebilir, aynı zamanda bir bebeğin kocası, onun kendi çocuğundan yaşlı değildir ve yine o, onların her ikisini de emzirerek besleyebilir.

Bu geleneklerin bir açıklamasını aramak yeteri kadar garip geliyor. Ancak kişi aransa da nihayet onların benzemezliklerine karşın, ekonomik nitelikli ortak bir paydaya sahip olduklarını bilir. Yani, yukarıdaki örneklerin tümünde, evliliğin biyolojik akrabalık ya da cinsel eş olmayla önemsiz bir yanı olmasına karşın, bunların yerine toplumsal meşruiyet, resmi aile bağları, mülkiyet hakları ve miras yasalarıyla ilgisi olduğu görülür. Kısacası, evlilik statüler ve zengiliğin korunması ve düzenli geçişi için bir yöntemdir. Evliliğin özel biçimi, her toplumun siyasal örgütlenmesine bağlıdır. Bu gözlem, sırasıyla bazı bilginleri evliliğin kökenini ve gerçek temellerini ekonomik olarak tanımlamak için harekete geçmiştir. Friedrich Engels'in 1880'lerde yazdığı **Ailenin, Özel Mülkiyet ve Devletin Kökeni** adlı yapıtı, bu yaklaşımın en iyi örneği olarak bilinir.

Oysa, evlilik ve ailenin gelişiminde ekonomik etkenler kuşku duyulamayacak bir biçimde önemli bir rol oynarken bunlar onlar hakkındaki her şeyi açıklayacağına da dikkat edilmelidir. Örneğin, eğer yalnızca ekonomi gözönüne alınsaydı, aynı-cinsten evliliklerin uzunca bir zamandır tüm dünyada yaygın olması gerekecekti. Oysa, bunun yerine, evli eşler hemen hemen her zaman farklı cinsiyetten olmaktadır. Vurgulanması gereken başka bir nokta da şudur; evlilik çoğunlukla cinsiyetler arasında bir işbölümü gerektirirken, insan işbölümünün pratikte nasıl çalışacağı üzerine asla kehanette bulunamaz. Bir toplumda «erkeklerin işi» olan, başka bir toplumda kadınların işi ya da tersi olarak adlandınlabilir. Tüm eşlerin ve annelerin her yerde

yaşamlarını çocuklarının bakımı, evin yaratıcısı olarak geçirdikleri ya da tüm kocalar ve babaların tedarikçi olarak ev dışında çalıştığı gerçek değildir. Modern antropologlar bu rollerin tersine döndüğü kültürlere tanık olmuştur.

Koşullar gereğince, hâlâ başka açıklamalar yapmaya zorlanıyoruz. Nitekim, bazı çağdaş bilginler bizim tam koca ya da anababa ve çocuklar arasındaki ilişkilerden ötelere bakmamızı önermektedirler. Evlenmenin bundan daha iyi olacağı görünüyor. Gerçekte herhangi bir kişinin soruna bir açıdan bakması, sorunla doğrudan ilgili olmuyor. Örneğin, Fransız Antropolog Claude Levi-Straus, damadı sağlama almak dışında, evliliğin bir karı elde etmek amacından öteye gitmediği duruma, Yeni Gine yerlilerince verilen ilginç bir ipucunu kanıt olarak gösteriyor. Buna göre Levi-Straus, evliliği, evlilikle kazanılan karşılıklı akrabalığın daha geniş bir toplumsal eylemde rol oynaması için iki saygın ailenin kullandığı piyon olarak tanımlar. Bu, gerçekte bir paradoksa değindiğimiz anlamına gelir: Evliliğin aileyi ürettiği bir gerçek olmasına karşın aynı zamanda aralarında anlaşmalar yaparak ailelerin evlilikler ürettiği gerçektir. Böyle genişleyen anlaşmalar uygarlığın önkoşuludur. İnsanlar yakın kan bağı olan akrabaların ötesinde başka insanlarla sistematik olarak yakın ilişki kurmanın bir yolunu bulmasalardı toplumsal ilerlemenin de bir yolunu buldular. Böylece aileler daha geniş gruplar oluşturmak için birleştirildi ve insan ırkının kalımı sağlandı. (Ayrıntılı bilgi için A.S. ve J.H. Skolnicklin **Reference and Recommended Reading** adı altında sundukları antolojilerinin Levi-Straus, «Aile» bölümüne bakınız. Bu deneme daha önce H.L. Shapiro'nun hazırladığı (Newyork 1956) «İnsan, Kültür ve Toplum»da çıkmıştır.)

Levi-Strauss'un ensest tabusu üzerine açıklamalarının herkesçe kesin olarak kabul edilmediğinin belirtilmesi gereklidir. Öte yandan, onun toplumda ailenin yeri üzerine verdiği sonuçları su götürmez biçimde gerçek görünüyor; anababa ve çocuklardan oluşan küçük aile, toplumun doğal temel parçalarından biri, köşetaşı ya da birleştirici çimentosu değildir. Ancak çoğu kez düşüncesizce öyle sayılıyor. Gerçi bir toplum onu meydana getiren bireylerden başka, herhangi bir aileyi içermez, yani toplumu bireyler oluşturur. Eski model bir toplumun, devlet ya da ulusun, insanlardan ya da insan gruplarından oluştuğu yanlıştır. Toplumlar, devletler ya da uluslar, insanlardan değil, ilişkilerden oluşur. Ve bu ilişkiler basitçe sayılar eklene-

rek anlaşılamazlar. Aileye gelince, toplumun gerisiyle onun ilişkisi açıkça statik olmaktan uzaktır. Aileler zorunludur, ancak bu onların sürekli olması anlamına gelmez. Tersine, toplum sürekli olarak oluşur, parçalanır ve evliliklerce yeniden oluşturulup yaşar gider. Yetişkinler, kendi sürekli aile birimlerini bulabildiği ve öyle devam eden sadece evlilikle onlara armağan veren sürekli bir aile biriminde çocuklarla yaşarlar.

Böylece, her evlilik üçüncü, yeni bir aile kurar ve aynı zamanda birbiri arasında bağ olan damat ve gelinin aileleri arasında ikiye ayrılır. Bununla birlikte, tüm girişim noktası toplumsal yükümlülüklerin değişiminin yerinden sıraya sokulması ve nakledilmesinin sürekliliğidir. Strauss'un onu Kutsal Kitap'tan aktararak özetlediği gibi, «sen herhangi bir toplumun işlevi ve kuruluşu için gereken demir kuralı ana ve babanın sağlamasına bırakırsın.»

Oysa birçok eski ve yeni düşünürün bu «demir kuralı» Levi-Straus'un aktardığından çok daha tam anlamıyla uygulanmasını istemesi oldukça ilginçtir. Yani Platon'dan K'ang Yu-wei'ye değin tarih boyunca ütopyacı filozoflar, evlilik ve ailenin birlikte ortadan kalktığını görmek istediler. Bu yüzden çocukların hemen doğduğu günden sonra anababalarından alınması gerekliydi. Örneğin Platon'un **Devlet**'inde kadınlar ve çocuklar ortak oluyordu. Öyle ki, anababalar kendi çocuğunu, çocuk da anababasının kim olduğunu bilmeyecekti. Sonuç olarak, tüm aile duyguları topluma taşınacaktı. K'ang Yu-wei'de **Büyük Eşitlik Kitabı**'nda (1935) çocukların genel kurumlarda yetiştirilmelerini savunuyor ve ailelerin, insan doğasının yetkinliğini engellediğini ileri sürüyordu. Benzer duygular, belli dinsel liderlerde dile getirilmektedir. Gerçekte, evlilik bağları ve aile sadakatlarıyla insan çabalarının engellendiğini görüp onu çözmeye ya da değerini artırmaya çalışanların ne kadar çok olduğu dikkat çekicidir. işte, Kutsal Kitaptan öğrenebildiğiniz gibi, İsa, toplumsal kurum olarak aile ve evliliğe karşı oldukça kayıtsızdı. O, bekârları, evlenmeden kalanları uyardı, arkasından kendi akrabalarını terketti ve hiçbir zaman onlara herhangi bir özel saygı göstermedi. (Matthew-12: 46-50) Bazı gençler onun izdeşi olmak istedikleri zaman O, onlardan ailelerini önemsemeyip kendilerini bütünüyle davaya vermelerini istedi. Hatta izdeşlerinden birine «Git Tanrının hakimiyetini anlat, gidip babanın cenazesiyle zamanını boşa geçirme» diyordu. (Luka 9: 59-60). Bu duruma göre ilk Hıristiyanlar genel olarak aile ilişkileri ve ile yaşamı üzerinde fazla durmadılar. Nasıra'da yakın bir «Hıristiyan Aile» kavramı ve pastoral «kutsal

aile» imgesi daha sonraki tarihsel dönemlerin ürünüdür.

Kuşkusuz ailelerin bir bireyin elinden tuttuğu ve onların hırslarını engelleyebildiği, insiyatiflerin bastırabildiği, kişisel gelişimlerini durdurabildiği ya da soylu amaçları sabote edebildiği üzerine önemsiz bir kuşku vardır. Arasıra aileler tamamen yıkıcı olabilirler. Aynı zamanda değişmez aile sistemlerinin çoğu kez eşitsizliği artırıp derinleştirdiği de açıkça görülür. Kısacası, aile çok tutucu bir kurumdur ve çoğu kez bütünüyle olacak olan hakim toplumsal düzene hizmet eder. Aynı-nedenle devrimciler, reformcular ve toplumsal düşçüler çoğu kez sabırlarını kaybederler. Aile bağları, hatta daha iyisi olmak anlamındaysa ani toplumsal değişim yoluna girmeye yönelir.

Öte yandan, er ya da geç herhangi bir büyük toplumsal değişim aynı zamanda aileyi etkiler. Bu olgu bugün toplumumuzda aile ve evliliğin iyi reklamı yapılan «bunalımları» olarak gösterilir. Biz şimdi sık sık yakın tarihimizin teknolojik ve politik değişiminin aileyi çöküntüye götürdüğünü ve bu çöküntünün de eninde sonunda toplumumuzu çöküşe götüreceğinin söylenildiğini duyabiliriz. Oysa bu iç karartıcı kehanetlerin gerçek olması gerekmez ve hatta yanlış varsayımlar üzerinde de kurulmuş olabilir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, aile ve toplum, birbirleriyle statik bir ilişkiyle ayakta durmaz, ancak dinamik bir gerilimle, gerçekte kesin yeniden düzenlemelerle karşılaşan yaratıcı bir dengeyle varolurlar. Böylece, biz şimdi aile ve toplumun taleplerinin yeni bir denge bulmaya zorlandığı başka bir aşamaya geçebiliriz.

Aşağıdaki sayfalar, bu ve başka sorunların daha ayrıntılı bir tartışmasına ayrılıyor. Anlaşılsın diye, evlilik ve aile aynı bölümlerde inceleniyor. Bununla birlikte, bu bölümlerin her ikisi de bazı tarihsel ve karşı-kültürel gözlemler sunuyor ve doğacak olasılıkları belirtiyor.

EVLİLİĞİN ANLAM VE BİÇİMLERİ

İngilizcede, Latince Maritus: Koca'dan gelen evlilik (marriage) ile Latince mater ana'dan gelen evlenme (matrimony) sözcükleri burada tartışmaya çalıştığımız fenomenin anlamı ve kökeni üzerine bize herhangi bir ipucu ver-

mez. Kuşkusuz, aynı şey, başka Avrupa dillerinde kullanılan Latince kökenli benzer terimler için de geçerlidir.

Farklı toplumlarda ve farklı tarihsel dönemlerdeki evlilikleri karşılaştırdığımız zaman, evli eşlerin her yerde birbirlerine karşı çok açık görevleri olduğunu görürüz. Bu görevler her zaman ayrıntılarıyla belirtilmeyebilir, ancak bunlar iyi anlaşılır ve her durumda severek uygulanır. Bu nedenle, insanlığın bildiği tüm evliliklerin çeşitli biçimleri için bir ortak payda arasaydık, pekâlâ onu karşılıklı yükümlülük temelinde bulabilirdik. Doğal olarak, birçok farklı biçimlerde görünebilir her yükümlülük. Teklifsiz, resmi olmayan bir sessiz anlaşmadan çıkabilen popüler bir kutlamayla herkesin görebileceği, duyabileceği biçimde ilan ediliyor olabilir. Ve çifti de aşarak evlatlarına her iki tarafın ailelerine, hatta tüm topluma yayılabilir. Sürekli sayılabilir ya da karşılıklı anlaşma uyarı tek taraflı hareketle sona erebilir. Bazıları eşler evli oldukları sürece karşılıklı yükümlerin varolduğunu resmen tanısa, bunların hiçbiri sorun olmaz. Erkek ve kadının aşk yaptığı ve aşksız çocuklara sahip olduğu durumda bir sorun, bir oynaşma bir aşk macerası ya da bir birlikte yaşama durumu sözkonusu olabilir ama bir evlilikten söz edemeyiz.

Görebildiğimiz gibi, evlilik, ev kadınlığı, cinsel ilişki ve doğurmadan çok daha başka şeyi ilgilendiren çok özel bir fenomendir. Kendi kendilerine, bu doğal insan etkinlikleri bir evlilik oluşturmaz. Onun gerçek anlamı toplumsal yaptırım ve bekleyişlerden türer. Gerçekte, bekleyişler bir başka toplumda değişseler bile evlilik onun değişmesiyle sınırlıdır. Bu nedenle, kesinlik ifade etmeyen biçimlerde evlilik üzerine konuşmak çok yararlı değildir. Evliliğin işlevlerini ve olası biçimlerini tanımlamak ve listelemek çok daha işe yarayacağa benziyor. Burada, sınırlı amaçlarımız için basit bir sınıflandırma yapmakla belki en iyiyi bulmuş oluruz.

GELENEKSEL OLARAK, BİLGİNLER EVLİLİĞİ DÖRT TEMEL TİPE AYIRIYORLAR

1 – Monogami (tek eşle evlilik)
2 – Polijini (bir kocanın birkaç kadınla evliliği poligeni)
3 – Poliandri (birkaç kocanın tek kadınla evliliği çok eşle evlilik)
4 – Grup evliliği (birkaç kocanın birkaç kadınla evliliği)

Monogami, bugünkü egemen evlilik biçimidir. Polijini ve Poliandri (her ikisi birlikte Poligami olarak adlandırılır) artık azalıyor olmakla birlikte, dünyanın çeşitli kısımlarında görülmektedir. Grup evliliği her zaman ender olmaktadır.

Viktorya çağında dört temel evlilik tipinin insan evriminin farklı aşamalarını temsil ettiğine inanılırdı. Böylece, ilk insanlar grup evliliğine geçmeden önce rastgele ilişkiler kurdukları bir aşamadan geçtiler. Uygarlığın gelecek aşamasında onlar, poliandri diye karekterize edilen anaerkil bir aşamaya girdiler. Bu sırayla, polifinin hakim olduğu babaerkil aşamayla ve sonunda insan ilerlemesinin başarısının tacı olarak monogaminin ortaya çıktığı tek eşle evlilik aşamasınca izlendi, şimdiye değin bu çekici kuramı sağlama bağlanmadı; oysa, dört evlilik tipinin en erken çağlardan beri ekonomik ve teknolojik koşulların tüm çeşitleri altında varolduğunu öğrendik, bu arada. Bazı çok «ilkel» insanlar, bazı «uygarlaşmış» insanlar çok eşle evli olmakta ve bunu hâlâ devam ettirirlerken, her zaman tek eşle evlilik (monogami) pratiğini sürdürdüler. Dahası, biz şimdi evliliğin bu dört temel türünün birkaç türde görünebildiğini de anlıyoruz. Örneğin, ömür boyu ayinsel bir birlik olarak süren monogami ile geçici bir sivil anlaşma olarak ele alınan monogami arasında oldukça önemli bir farklılık vardır. Polijini, bir adamın bir kapatma olduğu zamanla ya da kardeşinin dul karısıyla evlendiği zaman, ya da onlar farklı ailelerden gelip ayrı evlerde yaşamaya çabaladıklarında görülen örnekler gibi, farklı koşullar altında çok farklı şeyleri kastedebilir. Poliandri de bir kadının birkaç kardeşiyle evlenmesi, onlardan yalnızca en yaşlı olanın çocuklarının resmi babaları olması, ya da kadının hepsine eşit haklar vermekten hoşlandığı, birkaç akraba olmayan erkekle evlenmesini kastedebilir. Grup evliliği, çok eşle evlilik pratiklerinin doğal bir sonucu olarak kazaen ya da bilinçli bir «bilimsel» deney de olabilir.

Bununla birlikte, bugün monogaminin bir ya da birden çok çeşidinin her zaman evliliğin en yaygın tipi olduğu üzerine önemsiz bir kuşku var. Grup evlilikleri olsun poliandri olsun, her ikisi de yalnızca az sayıda kültürlerde kurulmuştur ve birçok toplumda izin verilmesine karşın, polijini hemen hemen her zaman daha zengin sınıflarla sınırlanmıştır. Gerçekte, birden fazla karı satın alıp sonra da onların yükünü çekmek asla ucuz olmamıştır. Kuşkusuz, bazen, kadınların işçi olarak sahiplerinden daha çok kazandığı da olmuştur, ancak böyle durumlarda bile kocalarının güçlü ve

etkili olması gerekti, ya da kadın kendisi için böyle bir avantaj yaratmış olamazdı. Başka erkekler de aynı ayrıcalık üzerine ısrar edecekti ve bu ayrıcalık bağışlanmış olamazdı, çünkü «doğal olarak» her erkek için aşağı yukarı yalnızca bir kadın vardı. Erkekler ve dişiler arasındaki biyolojik denge hemen hemen yakındı ve bu yüzden poligami yalnızca ayrıcalıklı koşullar altında serpilebilirdi. Böyle koşullar yeni doğan dişi bebeklerin öldürülmesi âdetinden, sık sık yapılan ve birçok erkeğin öldüğü savaşlardan, ya da az sayıda kişinin özel prestijini sağlayan dinsel ve politik inançlardan kaynaklanabilirdi. Oysa, koşulların «normal» olduğu, insanlara önemsiz bir eşit şans verilen yerlerde tek eşle evlilik gözde eğilim olur.

Bu olgulardan yaklaşımla, insan tek eşle evliliklerinde her zaman mutlu ya da her durumda pratik olacağı sonucunu çıkarması gerekmemesine karşın, kişi, monogamiyi evliliğin «doğal» biçimi olarak görebilir. Gerçekte, monogami üzerinde çok katı biçimde ısrar eden toplumlarda bile evlilik öncesi ve evlilikdışı ilişkilere karşı resmi olmayan bir hoşgörü vardır çoğu kez. Başka toplumlar daha hoşgörülüdür ve monogamiyi başlangıçta «esnek» ya da «açık» bir kurum olarak oluşturur. Ek olarak, aynı zamanda onlar evliliğin başarısız olduğu durumda boşanmalara izin verebilir. Her durumda, deneyler insanın monogaminin tek bir biçimini ya da her yerde tüm erkek ve kadınlar üzerine evliliğin tek bir biçimini empoze edemeyeceğini göstermişe benziyor. Kuşkusuz herkesin gönlünde yatan bir ideal vardır yaşamda ortaya çıkan ama bazı yaratımlara ve deneyimlere de izin vermek gerekir.

Her şeye karşın, karı ve kocaların en büyük cinsel hoşgörü verildiği durumda bile evlilik her zaman önemli sayılır ve evlilikdışı birliktelerden açıkça ayırt edilir. Yani, genel olarak konuşursak, insanın evli kaldığı sürece evliliklerini nasıl düzenlediği, çabaladığı ya da değiştirdiği zor bir konudur. Ayrıntılar, bir kültürden başka kültüre göre derinleşebilir, ancak ilkenin her yerde aynı olduğunda kuşku yok; evlilik de iyidir ve desteklenmelidir. Örneğin, belli toplumlarda evli kişiler, evde kalmış kız ya da bekâr erkeklerden daha ağırbaşlı bir durumda olmaları için evliliğe uygun elbise giymeye zorlanır. Aynı nedenle, evli durumda olanlar çoğu kez özel ayrıcalıklar taşır, görkemli evlenme törenleri ya da masraflı nikahlarla kutlanırlar. Bizzat, bu kutlamalar için çoğu kez önceden ısmarlanan elbiselik kumaşlar istenir ve bunlarla uygun elbiseler yapılır. Kısacası, insanın gerekli gördüğü bazı onayla-

malan için başka herhangi bir insan ilişkisinden evliliği farklılaştıran özel bazı şeylerin olduğu görülüyor. Bunlann hepsi evliliğin sadece kan-kocanın yaran için varolmadığını ve daha başka kişisel gereksinmelere hizmet ettiğini gösteriyor. Yerini açık toplumsal bir ilgi alıyor. Bu ilginin sadece biçimi değil, aynı zamanda evliliğin anlamını yansıttığını ve ikincisinin bu nedenle sadece kişinin, onun bireysel ve toplumsal görünümlerinin her ikisini birden saydığında anlaşılabileceği daha açık görülür.

Kuşkusuz günlük yaşamda evliliğin eksiksiz tanımında ya da olası imalarının tümüne çok üzülmeksizin konuşuyoruz. Uzman kimseler bile fenomenin farklı yönlerini aydınlatmaya çalıştıkları halde çoğu kez bilerek belirsiz kalıyorlar. Böylece, bu çerçeveye bağlı olarak, evliliğin çok farklı bakış açılarından, çok farklı terimlerle tanımlandığını görebiliriz. Örneğin, Amerikan hukuku evliliği, bir kurum, bir statü ve bir anlaşma olarak çeşitli biçimlerde tanımlayabilir. Buna göre bu ülkede bugün politikacılar «evlilik kurumunu» övüyor, bürokratlar öteki insanlara «evlilik statülerini» açıklamalarını istiyorlar ve avukatlar müşterileri için, ilerde belli haklar ve görevlerden söz edebilmek amacıyla resmi evlilik sözleşmeleri düzenliyorlar.

Gerçekte, evlilik sözleşmeleri ne yenidir ne de Amerika'ya özgü bir şeydir. Dünyadaki birçok toplumlar yazılı evlilik anlaşmalarını bilmektedir, gelinle damat arasında ve sonra da saygın aileler arasında değilse bile. Gerçekte feodal dönemde bir evlilik anlaşması tüm kabileler ve halklar arasında bir ittifakı onaylama anlamına gelebilirdi. Şimdi böyle motifler hâlâ toplumumuzun üst sınıflarınca daha ılımlı ölçülerde oluşturuluyor. Böylece, evlilik sözleşmeleri alışılagelmiş bir unsur olarak büyük ailelerin şanslarının birliğini ya da olası yitimini ilgilendiren durumlarda kullanılıyor. Gerçekte, bu durumlarda evlilik yalnızca iki kişinin değil, belki düzinelerce ya da yüzlerce kişinin yazgısını belirleyebilir. Bununla birlikte, kural olarak bu sözleşmeler yalnızca ittifaklar, mali yerleşimler, miras vb. gibi dışsal durumları kapsar, onlar uygun anlamda evlilik konusuna pek seyrek değinirler ve karşılıklı sorunlarla ilgilenmezler. Bu nedenle onlar aslında salt ihtiyat tedbirleri ya da güvenlik ölçüleridir. Bu ölçüler evliliğe eşlik edip korur ama onu oluşturmaz.

Bu temel farklılık her zaman açıkça algılanmamaktadır. Öte yandan, evlilik, bir birlikteliğin sözleşmeler yoluyla korunması, rehberlik edilmesi, hatta bazı sözleşme niteliğinde elementler içermesi olgusu, kimi modern gözlemcilerin evliliğini bizzat kendisinin sözleşmeden başka bir şey olmadığına inanmaya götürmüştür. Bu bakış aynı zamanda öteki kültürlerdeki bel-

li âdetler ve düzenlemelerle desteklenmişe benziyor. Örneğin, İslâm hukuku evliliği açıkça «cinsel ilişkinin ve çocuğun yasallaşması için bir sözleşme» (nikâh) olarak tanımlıyor. Aslında bu kesinlikle özel bir konudur, dinsel tören istemez ve belli koşullar altında sonuçlandırılabilir. Oysa, bu belirleme hiçbir zaman ayrıntılı olmaması ve dogmatik olarak okunulmaması gerektiği anlamına gelmez. Gerçekte mutah evlilikler âdeti çocuğun doğumu için sözleşmeye gerek olmadığını gösterir. (Ayrıntılar için «İslam Ülkelerinde Evlilik»e bakınız.) Bundan başka, babaların isteksiz kızları için zorunlu evlilik sözleşmesi yapması İslâm ülkelerinde olası olduğundan, sözleşme yapan tarafların her zaman damat ve gelin olduğu varsayılmamaktadır. Benzer bir şekilde, Ortaçağ Avrupasının başlarında, evliliğin, kadının, babasından kocasına Lordluğu geçirme amacı taşıdığı durumda, gelin sözleşmede bir taraf değil, onun daha çok nesnesi durumundaydı. Gelinin yazgısı yalnızca evliliğe dinsel bir anlam veren ve ona kutsal bir statü tanıyan kilisenin etkisi altında değer kazandı.

Bir kere, evliliğin kutsal bir karakter taşıdığını söylemeye gerek yok, o artık sözcüğün herhangi bir anlamında, bir sözleşme olarak adlandırılamazdı. Her şeyden önce evlilik bir zerafet aracıydı ve böylece onun özü herhangi bir resmi tahakküm altında değil, onları «tek can» yapan her iki eşin karşılıklı kararı altında yatıyordu (Mark, 10.8). Bu, anababanın etkisi ve ekonomik değerlerin önemini azalttı. Sonuç olarak, bir süre gizli evliliklere bile izin verildi. İkinci olarak; evlilik ilişkilerine kiliseyle İsa ışık tuttuğundan, sona erdirilmedi: «Tanrının birleştirdiğine, insanın onları birbirinden uzak parçalar haline getirmesine izin verme» (Markos 10.9). Oysa, bu sonraki değişim nihayet gücenilir duruma geldi ve bu nedenle Protestan reformu boşanmayı Hıristiyanlar için yeniden olası hale getiren bir medeni sözleşme olarak evlilik kavramına dönüştü. Püriten İngiltere'de, John Milton evliliği ebediyen tarafları bağlamaya ihtiyaç duymayan bir akit, sözleşme (Covenont) olarak adlandırdı.

Evliliğin manastır sisteminden kurtarılması, kuşkusuz birden ortaya çıkan burjuva sınıfınca özellikle memnunlukla karşılandı. Burjuva kiralama, sözleşme ve düzenleme ve tertipte içiçe, dengeli bir biçimde artan alım-satım dünyasında yaşıyordu ve böylece doğaüstü güçlere ya da mitlere çok az sempati duydular. Sonunda, 18. yüzyılda Alman burjuva filozofu Emmanuel Kant'ın, evliliği «cinsel niteliklerinin ömür boyu karşılıklı sahipliği için

farklı cinsiyetten iki kişinin bir birliği» olarak tanımladığı zaman konuyu en açık, süssüz terimlerle yeteri kadar aydınlatmış olduğu görülüyordu. (Rechtslehre, paragraf 24). Bu tanım üzerine çok şey söylenilebilir, ancak biz basitçe onun evrensel olmadığını belirtebiliriz. İki kişiyle ilgisi ve bir «ömürboyu» karşılıklı sahiplik evliliğin yalnızca Batı türü bir özel biçiminin kabul edildiğini gösteriyor. Dahası, herhangi bir sözleşmeden de bahsedilmediği belirtilmelidir. Gerçekte, geri alınamaz, değişmez kişisel, sözleşmeler bireysel özgürlük için modern istemlerle uyum halinde olmaktan uzaklaşmıştır. Bir insanın başka birine ömür boyu sahip olması, şimdi tüm adalet sistemimize garip geliyor. İnsanlar artık kendilerini resmen köle olarak satmıyorlar ya da bazı kimseleri de ömür boyu hizmetçi olarak satın almıyor. İş evliliğe gelince böyle durumların çok daha azı kabul edilebilir. Gerçekte, Eski Roma'da bile evlilik yeminlerini ayırmak hiçbir zaman yasadan önce geçerli olmazdı. Bu nedenle Kant'ın sözünü ettiği «birlik», tam resmi bir anlaşmadan daha başka bir şey olmalı.

Oysa, bizim çağdaş çözülebilir evliliklerimizin bile hiçbir zaman tam bir sözleşme gibi tanımlanmadığı açıkça görülebilir. Karı koca arasında varolan biricik kişisel ilişki yazılı anlaşma, vaziyet, madde ya da imzalarla yaratılamaz, biçimlendirilemez ve kurulamaz. Bu ilişki öyle yakındır ki, geniş ve bağlayıcı olmayan sözleşmelerin ona uydurulabilmesi olası değildir ve bağlayıcı olmayan sözleşmelerin değersiz olduğunu söylemeksizin sürer gider. Basit sağduyu bile, damat ve gelinin başlangıçtan evliliklerinin aleyhine hüküm vermemek için, birbirlerine yasalcı bir ruhla yaklaşmamalarını anlatır. Öte yandan, onlar, evliliğin kurulduktan sonra artık yasayla halledilemeyeceğini de bilirler.

Bu birkaç gözlem, kolay yüzeysel yaklaşımlar için evlilik konusunun çok karmaşık olduğunu göstermeye yeterlidir. Evlilik birlikteliğinin kesin doğasının anlaşılması zordur ve onun toplumdaki rolü koşullara göre değişir. Böylece, tek bir tanım evliliğin tüm kavranabilir anlamlarını ortaya çıkaramaz ya da onun tüm biçimlerine uygun olamaz. Bununla birlikte, biz en azından bazı asgari görüşler elde edebiliriz, kuşkusuz, sorunu bazı tarihsel ve karşı kültürel perspektifte ele alırsak. Bu nedenle, aşağıdaki sayfalar da Batıda ve az sayıda Batı dışı toplumlarda, evliliğin şimdiki aşaması ve tarihsel gelişmesi kabataslak veriliyor. Ayrıca, gelecek üzerine bazı spekülasyonlar bir sonuç bölümünde sunuluyor.

BATI UYGARLIĞINDA EVLİLİĞİN TARİHİ

Bugün, Batı uygarlığında bildiğimiz gibi evliliğin köklerinin Roma, Yahudi ve Germanik kültürlere uzanan uzun bir geçmişi vardır. Batı evliliğinin, biraz daha derinlere inildiğinde, Ortaçağ Hıristiyan kilisesinin politika ve öğretileri, Protestan reform hareketinin istemleri ve Sanayi Devriminin toplumsal etkisiyle biçimlendiği görülür. Atalanmızın evlilik âdetlerine baktığımız zaman, birkaç çarpıcı olay keşfedebiliriz. Örneğin, Batı tarihinin çoğu için evlilik salt karı kocayla ilgili değil, aynı zamanda onları bir araya getiren iki ailenin işiyle de oldukça ilgiliydi. Zaten çoğu evlilikler bu nedenle düzenlenirdi. Dahası, karının kocasından çok daha az hakları vardı ve kocasına köle gibi boyun eğmesi beklenirdi. Romantik aşka pek yer yoktu ve basit cazibenin bile zorunlu olmadığı kabul edilirdi. Doğurma ve işbirliği evliliğin ana görevleriydi.

Öte yandan, ilk zamanlarda boşanmanın çoğu kez kolayca sağlanılmasını duymak modern çiftleri şaşırtabilir. Burada yine erkekler, karılarını kolayca boşayabilme avantajına sahipti, ancak birçok örnekte kadının aynı zamanda boşanma davası açtığı olurdu. Eski Roma'da çiftler, henüz Avrupa ülkelerinin tümünün sahip olmadığı bir olasılıkla, karşılıklı anlaşma yoluyla birbirlerinden boşanabilirdi. Başka bir dikkate değer tarihsel olgu, evliliğin gerekli olduğu üzerine ve tek eşle evlenmeyle sonuçlanan, hemen hemen evrensel baskıdır. Bu baskı, en azından bazı zamanlar bekârlıkta özel bir fazilet bulan Hıristiyanların etkisi altında kısmen kaldırıldı. Hıristiyan Doktrinlerinin kuşkusuz aynı zamanda bizzat evlilik üzerinde etkileri vardı ve bunların bir kısmı aşağıda tartışılmaktadır.

ESKİ YUNANİSTAN VE ROMA'DA EVLİLİK

Eski Yunanistan'da evlilik temel bir toplumsal kurum olarak görülüyordu. Gerçekte, büyük kanun yapıcı Solon, bir kere evliliğin zorunlu olmasını düşündü ve Atina'da Perikles döneminde bekârlar, belli önemli yerlerden uzaklaştırıldı. Sparta, erkekler arasındaki cinsel ilişkiyi teşvik ederken, her şeye karşın onların evlenip çocuk yapmaları üzerine ısrar etti. Tek ve çocuksuz erkekler de hor görüldü.

Bununla birlikte, evlilik önemli bir görev sayılırken ona, çok romantik anlam verilmeksizin pratik bir konu olarak yaklaşılıyordu, çoğunlukla. Bir baba, oğlu için çok avantajlı bir evlilik düzenlemiş ve tanıklardan önce bir

sözleşme imzalamıştı. Kısacası, ondan sonra bir evlenme töreni yapıldı ve (birbirlerini hiç tanımayan) genç çiftler yatağa gönderildiler. Tüm evlilikler tekeşlidir; bir kural olarak, damat otuzlarında, gelin onlu bir yaşta bulunuyordu. Yaşlardaki eşitsizliğe ek olarak, aynı zamanda eğitimde ve politik haklarda da bir eşitsizlik vardı. Kadınlar, erkeklere göre ikinci sınıf sayılıyor ve eve hapsolup kalıyordu. Karı olarak onların temel işleri çocuk yapmak ve kocaları dışarıda genel sorunlarla ilgilenirken ev kadınlığını yürütmekti. Erotik gereksinimleri için erkekler çoğu kez fahişe ve kapatmalara yönelirlerdi. Demostenes gibi hatipler bunu şöyle açıkladı: «Bizim zevklerimiz için fahişelerimiz, sağlığımız için kapatmalarımız ve meşru evlat doğurmak için karılarımız var.» Birçok erkek, aynı zamanda erkek delikanlılarla güçlü duygusal ve cinsel ilişkilerle yetişti. Cinsiyetlerin resmi eşitsizliği boşanmalarda daha aşikâr bir biçimde görüldü. Bir kocanın karısını boşaması, karının kocayı boşamasından her zaman daha kolay oldu. Oysa, boşanan kadın çeyizini yanına alalı beri erkekler boşanmayı yalnızca zina ve kısırlık durumlarında istenmeye başladı.

Eski Roma'nın evlilik yasaları ve âdetleri pek çeşitli olduğundan ve zaman içinde önemli değişmeler geçirdiğinden kolayca özetlenemezler. Bununla birlikte, sorunu çok aşırı basitleştirmeksizin insan, boşanmanın ve evliliğin yönetimin ve dinsel otoritenin onayına gerek duyulmayan ve katılanlar arasında her zaman kişisel medeni bir düzenleme olduğunu söyleyebilir. Roma tarihinin başlarında, bir koca, karısı ve çocukları üzerinde onları cezalandırmaya, satmaya ve hatta uygun gördüğünde öldürmeye değin varan hatırı sayılır bir güce sahipti. Oysa, sonunda kadınlar daha iyi yasal pozisyonlar edinmeye başladılar ve mülkiyetleri ve yaşamları üzeride gittikçe artan olanaklara kavuştular. Böylece, imparatorluk zamanlarında koca ve karı evliliğe eşit olarak yaklaştı. Yine de, imparator Augustus'un tek kalanları cezalandıran ve insanları evlenmeye zorlayan çarpıcı yasaların geçmesini zorunlu kıldığından, doğum oranları ve evlilikte bir düşüş olduğu görünüyor. Evliliğin birkaç türü vardır. İlki hiç tören istemiyordu. O basitçe bir yıl için çiftlerin birlikte yaşaması temelinde oluşturuluyordu. Gayrıresmi olarak boşanma hakları vardı. Evliliğin daha resmi bir türü, tanıkların önünde bir törenle başlardı. Aynı zamanda evlilik bir törenle ortadan kaldırılırdı. Üst sınıfın üyeleri çoğu görkemli bir töreni yeğlerdi ve böylece on tanık ve bir papazın önünde (Con Farreatio) evliliği yaparlardı. Bir boşanma durumunda başka bir büyük tören istenirdi. Oysa, bununla birlikte, evlilik ve boşanmanın bu üç biçimi eşit olarak geçerliydi. Tüm evlilikler tek eşle idi.

Erkek olsun kadın olsun, her ikisi de ilk evliliğe çoğunlukla 13 ile 19 yaşlarının sonlarında girerdi.

Romalılar bir yandan fahişeliğe ve kapatmaya karşı hoşgörülü davranır ve eşcinsel ilişkilerden rahatsızlık duymaz bir yandan da evlilik yasaları kadınlara harikulade iyi yaklaşıyor ve böylece onların özgürleşmelerine büyük ölçüde yardım ediyordu.

Eski İsrail'de Evlilik

Kutsal Kitap'tan öğrenebildiğimiz kadarıyla, eski İsrailliler ataerkil bir aile yapısına sahipti. Kadına ikinci sınıf tutumu takınılır, baba ya da kocalarının malları olarak değerlendirilir ve sahibinin rızası olmaksızın hiçbir şey yapamazlardı. Evliliğin asıl amacı doğurmak ve bir erkeğin soyunu sürdürmekti. Her sağlıklı kişiden evlenmesi beklenirdi. Tek erkekler ve kadınlar hor görülürdü. Bir adamın birkaç karısı ve kapatması olabilirdi (Yakup, Leah ve Rachel adlarında iki kız kardeşiyle evliydi ve Süleyman'ın 700 karısı ve 300 cariyesi vardı) Boşanma teşvik edilmezdi, ancak bir adam karısında bazı «pislikler» bulursa, onun boşanmasına izin verilirdi. Böyle bir durumda o basit bir boşanma belgesi yazıp karısını evinden atardı (Beuteronomy 24: 1). Oysa, bir kadın için kocasını boşamak gerçekte mümkün değildi.

Kutsal Kitap, zaman içinde İsrail evlilik hukuku ve âdetlerinin biraz değiştiğini gösteriyor. Nitekim, boşanmaların artan bir şekilde uygun görülmediği ve tek eşle evliliğe (monogami) doğru genel bir eğilimin olduğu anlaşılıyordu. Başka bir değişim de Levirat'la ilgiliydi (erkeğin kardeşinin dul karısıyla evlenme yükümlülüğü). Bu evlilik türü bir zaman istenirken, başka bir zaman yasaklandı (Levitikus 20: 21). Bu değişim, olasılıkla ekonomik koşulların değişmesiyle ilgiliydi.

Bir gelin için babasına «başlık parası» ödenmesi ve oğlu için bir gelin seçilmesi çoğunlukla ataerkil özelliklerdir. Bu başlık parasının kabulü resmi bir nişanlanmayı kurumlaştırdı ki, bunu, kızın yeni ailesine katılmasıyla birlikte, evlenme töreni izlerdi. Kız olsun erkek olsun, her ikisi de 13-19 yaşları arasında, daha doğrusu hemen ergenlikten sonra evlenirlerdi. Kuramsal olarak, bu nedenle cinslerin hiçbiri de herhangi bir uzun, cinsel engelleyici bir dönemle karşılaşmıyordu. Bununla birlikte, kuşku götürmez bir cinsel çifte standarttan dolayı, erkekler cinsel görevini yerine getirme bakımından kadınlardan daha büyük bir şansa sahiptiler.

ORTAÇAĞ AVRUPASINDA EVLİLİK

Hıristiyanlığın yükselişi, Avrupa'da evlilik yasa ve âdetlerinde derin bir etki yarattı. İlk Hıristiyan İmparatorlar aşağı yukarı geleneksel Roma hukukuna uyuyorlardı. Oysa, değişik politik ve dinsel baskılar altında, onlar alternatifli bir şekilde genişleyip boşanma düzenlemelerini sınırladılar. Aynı zamanda, evlenmemiş ve çocuksuzları cezalandıran eski yasaları da kaldırdılar, kuşkusuz bu uygulama yeni Hıristiyanlığın koyu çileciliğini evlilik üzerinde bakirelik ve cinsel perhiz sopasını etkin bir biçimde salladığı döneme rastlıyordu. Birçok bakımlardan da onlar değişmenin karşısına çıktılar. Evlilik ve boşanma, sivil ve özel konular olmaya devam etti.

Oysa, sonraki yüzyıllarda, evlilik gittikçe artan bir biçimde kilisenin etkisi altına girdi. Roma'yla karşılaştırıldığında, Kuzey Avrupa'nın yenice Hıristiyanlaşmış ülkeleri, oldukça barbar evlilik âdetlerine sahipti ve kadınlara kölelerden pek farklı davranmıyorlardı. Germen hukukunda örneğin, evlilik temelde damatla gelinin babaları arasında geçen bir işten ibaretti, («evlilik satışı»). Başarılı bir gelin satışının simgesi, gelinin kendisine verilen yüzüktü (taksitle alışverişte peşin ödemenin bir biçimi). Yüzüğün kabulu nişanı kurumlaştırıyordu. «Gelinin bedelinin» tam olarak ödenmesi, teslim anında yapılıyordu, yani gerçek evlilik olduğu zaman. (Sonraları yüzük birçok simgesel anlamlar kazandı ve gerçekte hâlâ modern evlilik törenlerinde kullanılır.) Sivilleşmenin kiliseye etkisi kısa bir süre sonra bu ilkel âdetleri temizlemeye başladı. Roma hukuku ve Hıristiyan inancına göre evlilik yalnızca tarafların özgürce onayları üzerine kurulabilirdi ve bu öğreti kadınların statülerinin büyümesini sınırladı.

Bundan başka, tanrıbilimciler evlilikte giderek artan bir biçimde dinsel bir anlam buldular ve nihayet onu da dinsel törenler arasına soktular. Böylece, kökeni daha öncelere dayanan bir düzenlemenin allanıp pullanıp yeniden ortaya çıkarılması da gerçekleştirilmiş oluyordu.

Ne yazık ki kilise, bu arada iki sorun yarattı: evliliğin artık çözülemez olduğunu bildirerek (ölüm dışında) boşanmanın gerçekleşmesi ve evlilik yasaklamalarının büyük ölçüde artması. Artık evliliğin önünde üç temel engel vardı: «kan akrabalığı», «nikâhla kazanılan akrabalık» ve «ruhani akrabalık.» Kan akrabalığı, 6. ve 7. dereceye değin geniş bir biçimde yorumlanıyordu. Bu hiç kimsenin üçüncü kuzen ya da kuzeninden daha yakın olan biriyle evlenemeyeceği anlamına geliyordu. Nikâhla kazanılan akrabalık, karı ve kocanın aileleri arasında gizemli bir yakınlık yaratıyordu. Daha son-

ra yeni evlilere «tek bir can» olmaya başlayınca onların aileleri arasındaki yakınlaşma da artıyordu. Bu durumda onların birbirlerinin ailesinden yeni evlilikler yapması olası değildi. Ruhani akrabalığın da onların aileleriyle vaftiz çocukları ve vaftiz anababaları arasında oluştuğu söylenirdi.

Bu yeni düzenlemelerin sonucu, kilisenin evlilik kurumu üzerinde etkisi giderek güçlendi. Evlenmeye engel durumların olup olmadığını ortaya çıkarmak için şimdi kilise tarafından çok sıkı bir araştırma yapılıyordu. Kuşkusuz uygulamaya karşı çıkılarak yapılan evlilikler, kilise nezdinde geçersiz oluyordu. Kilisenin evlilikleri bu biçimde geçersiz kılması, boşanmalara o dönemde izin verilmediğinden, kilisenin bu tutumu yeni bir boşanma biçimi gibi değerlendirilmeye başlandı. Kuşkusuz kilise de bu yolu kapamak için evlenecek olanların önceden bilmesi gereken yasaklar koydu. Kilisenin evlilikle ilgili bu çabaları, daha sonra evlilik için bir de özel dinsel tören yapılması uygulamalarını ortaya çıkardı. Oysa, Hıristiyanlığın ilk yıllarında evlilik kesin olarak özel bir düzenleme olarak değerlendiriliyordu. 10. yüzyılda bile, evlenmenin asıl zorunlu kısmı bizzat kilise dışında gerçekleştiriliyordu. 12. yüzyılda evlenme törenlerinde bir de papaz bulunmaya başladı ve papaz, 13. yüzyıla değin evlenme işlemi içinde herhangi bir resmi görev almadı. Her şeye karşın, evlilik eşlerin her ikisinin özgür onayından çıkan ve bu nedenle ne anababanın, ne papazın ne de yönetimin geçerliğini etkilediği kutsal bir tören gibi anlaşılır kaldı.

Böylece, evlilik, çiftler için eğer herhangi bir kimsenin desteği sağlanmadıysa, gizlice yapılan bir iş haline geldi. Eğer anababaları onlardan tatlı sözlerle zorunlu bir onay çıkarabilirse, aynı zamanda çok genç çocukların evlenmesi de olası hale geldi. Özellikle aristokratik aileler küçük oğulları ya da kızlarının evlenmelerinde politik bir çıkar gördüklerinde, bu olasılığın yararlarından kazanmak için üzerlerine düşeni yaptılar. Oysa, ortalama olarak erkekler 20'li yaşların ortalarında, dişiler de 13-19 yaşlarında evlenirlerdi (ilk âdet döneminden hemen sonra).

Bugün, ortaçağ evliliklerini yumuşatılmış dinsel öğretilerin ve trobadorların dizelerinin ışığında görmek çekici gelebilir. Oysa, ortaçağın çoğunda ve nüfusun büyük kesimi açısından, evlilik pratik, ekonomik bir sorun olarak kaldı. Bu çerçeve içinde romantik aşklar pek fazla yer kaplamıyordu. Dahası, kadının toplumsal ve yasal statüsü, kimi ülkelerde bir dereceye kadar ilerleme göstermesine karşın, aşağıda kalma durumu sürüp gitti.

ONEIDA TOPLULUĞU
1848'de John Neyes tarafından kurulmuştur. Kuzey Newyork'da, Oneida kolonisinde, kuramsal olarak her kadının her erkekle evli olduğu, karmaşık evlilik diye adlandırılan bir tür grup evliliği gelişti. Topluluk, aynı zamanda bedensel ve akıl sağlığı komitesi tarafından seçilen potansiyel anababaların eleştirildiği «bilimsel çiftleşme» deneyimi yaşadı. Resim onurlu anababaların önünde çocuklann özel çiftleşme oyununu gösteriyor.

MORMON POLİGAMİSİ (Mormonlarda çok eşle evlenme)
Çok eşle evliliklerinden dolayı Mormon kilisesi üyeleri acımasız baskılarla karşılaştı, rahatsız edildi ve alay konusu oldular. Sonunda bu geleneklerini dağıtmaya zorlandılar. Resim, 1877'de Brigham Young'un ölümü üzerine hicivsel bir karikatür yorumunu gösteriyor. Kocalann ölümü üzerine dul kalan 12 kadın, bir yastığa başkoydukları yatakta yas tutarken.

MODERN AVRUPA VE AMERİKA'DA EVLİLİK

16. yüzyılda Protestan reform hareketi birçok başka Katolik öğretiyle birlikte, hakim evlilik kavramını da yadsıyordu. Martin Luther, evliliği devlete bağlı «dünyevi bir şey» olarak açıklarken Calvin de buna benzer düşünceler ileri sürüyordu. 17. yüzyılda ise, İngiliz püritenleri bile evliliğin «ruhani olmadığını» kabul eden Parlamento Akdini meclisten geçirmek zorunda kalıyor ve hemen bir süre sonra evlilik dünyevi bir kurum olarak ortaya çıkıyordu İngiltere'de. Artık evlilik törenleri bir papaz tarafından değil, bir sulh yargıcı tarafından yönetiliyordu. Restorasyon hareketi eski yasayı kaldırıp tersine çevirdi. Ancak püritenler kaldığı yerden evlilik kavramlarını Amerika'ya taşıdılar. Luther ve öteki protestanlar aynı zamanda evlilik engellerinin sayısını da azalttılar. Evlilikle doğan akrabalık ve ruhani akrabalık, artık evlilik için bir engel olarak görülmüyor, aynı zamanda kan bağı akrabalığının da sınırları daraltılıyordu. Böylece, birinci kuzen ile kuzin arasında bir evlilik mümkün hale getirilmiş oluyordu.

Protestan meydan okumaya yanıt olarak durum, 1563'te toplanan Trent Konsiline götürülüp orada eski öğretilerin geçerliliği onaylatıldı. Gerçekte, şimdi tüm evliliklerin iki tanık ve papazın önünde yapılması isteniyordu.

Başka şeylerin yanısıra bu sadece gizli evliliği değil, aynı zamanda önceleri olan yaygın gayriresmi evlilikleri de yok ediyordu. Eski Roma evliliklerine benzeyen (usus), bunlar resmi tören olmaksızın tarafların karşılıklı rızası temeline dayanıyordu. İngiltere'de «ananevi yasa evlilikleri» diye adlandırıldı ve VIII Henry, Roma'yla bozuştuğundan beri, onlara, İngiltere Kilisesinin tüm evliliklere yükümlülükler koyduğu 1753'e, değin izin verilmeye devam edildi. (Yükümlülükler Katolik olanları kapsıyor, Quakerler ve Yahudileri dışlıyordu.) Bu gelişme İngiliz kolonilerine yansımadı, bununla birlikte, ananevi hukuk evlilikleri Amerika'da mümkün oldu. (1970'e değin hâlâ birkaç eyalette kabul ediliyordu.)

Avrupa'nın çoğunda, evliliklerde 1792'de zorunlu medeni evliliği getiren Fransız devrimine değin, dinsel bir tören âdeti sürdü. Bismarck, Katolik Kilisesinin etkisini azalttığı zaman, Almanya'da 19. yüzyılda bu tutumu izledi. Nihayet, bazı yargıçlar ya da devlet görevlilerinin önünde yapılan evlilik, Batı dünyasının çoğunda tek geçerli biçim oldu. Dinsel düğünlere izin verildi ama, bu sivil törenden sonra olabiliyordu. Karşı koyulan bir başka sorun,

boşanma idi. Katolik doktrine muhalif olarak, Protestan reformcuları, evliliğin çözülemez olduğuna inanmadılar, ancak boşanmanın özel koşullar altında olmasını onayladılar. Püriten John Milton, **Boşanma Öğretisi ve Disiplini** adlı yapıtında (1643) devletin ya da kilisenin ilgisi olmaksızın, herkesin boşanma hakkının olacağını savundu. Ona göre, evlilik bütünüyle eşlerin tam geçimliliği üzerinde yükselmeliydi. Karşılıklı sevginin eksik olduğu yerde, evlilik çözülmesi gereken bir yalandı. Oysa, bu düşünce zamanın çok ilerisindeydi. İngiliz Parlamentosu, bazı boşanmalara izin vermeye başladı, ancak işlem o denli hantal ve pahalıydı ki, bundan çok az çift yararlanabildi. 19. yüzyılın ortalarına değin daha yeterli bir boşanma mahkemesi de kurulmadı. Koloniyal Amerika'da Püritenler belli koşullar altında boşanmaya izin verirken, tüm Katolik ülkelerde bu yasak, Fransız devrimine değin sürdü ve boşanma, Fransa'ya Napolyon yasasıyla girdi. Napolyon' dan sonra, boşama monarşinin restorasyonuyla yeniden kaldırıldı, ancak 1884'te 2. Cumhuriyetle yeniden kurumlaştı. Bununla birlikte, boşanmanın Portekiz'de, İspanya'da ve İtalya'da tanınması mümkün olmadı. İtalya'da bu durum 1970'te boşanmanın yasallaşmasına değin sürdü. Luther'in istisnai durumlarda polijiniye gözyummasına karşın monogami, Katolik ve Protestan ülkelerde kabul gören tek evlilik biçimiydi, hâlâ da öyledir. (Luther, gayriresmi olarak Hesse'li Landgra ve Philip'in iki kadın almasına izin verdi.) Her şeye karşın, böyle eski ilk dinsel gelenekler çoğu modern Hıristiyan'a tiksindirici geldi ve Mormonlar 19. yüzyılda Amerika'da Polijiniyi yeniden canlandırmaya başladığı zaman, onlar uygulamaların karşılığında bunları bırakacak kadar acımasızca bir zulüm gördüler.

Kilisenin denetiminden evlilik ve boşanma yasasının giderek kurtulması daha büyük bireysel özgürlüklerle sonuçlandı ve sonucunda, kadınların statülerinde olumlu bir gelişme gözlendi. Anababalar, çocuklarının evliliğinde seçici olma güçlerini yitirdiler ve romantik aşk evlilikte önemli bir etmen oldu. Böyle olsa bile, çoğu çiftler için 19. yüzyıla değin evlilik hâlâ temel olarak ekonomik bir düzenlemeden öteye gitmiyordu. Dahası, kocalar çoğunlukla kâr eden biriydi. Çünkü aile reisiydi ve karısının malını denetlerdi. Aynı zamanda karısına verilmeyen birçok başka hakka da sahipti ve ona hatırı sayılır cinsel bir izin veren ahlaksal bir çifte standartla kollanıyordu. Şartlara göre, kadın bugün henüz tam amacına ulaşmayan bir süreçte daha geniş reformlar için zorlamaya devam etti.

BATILI OLMAYAN ÜLKELERDE EVLİLİK

Birçok Batılı Hıristiyan, yalnızca «doğal» ve işe yarar evlilik biçiminin kendilerinki olduğunu söyler ve tüm öteki biçimlerin yalnızca günah değil, aynı zamanda barbarca olduğu izlenimi altında yaşar. Oysa, öteden beri daha yakın bir menzilden, alışılmamış evlilik âdetlerini gözleyen Batı olmayan ülkelerdeki Hıristiyanlar, konunun hiç de öyle basit olmadığını anlayabilirler. İnsanlar büyük ölçüde bulunduğu koşullara uyabilir ve çoğunlukla özel toplumsal ve ekonomik koşullara yanıt olarak, özel evlilik biçimleri geliştirirler. Bu koşullar değiştiği zaman, evlilik de onunla birlikte değişir. Aşağıdaki üç örnek, bu konuyu açıklayabilir. Burada tanımlanan evliliğin ilk biçimi, fiilen Batı etkisi altında artık görünmez olmuştur. İkincisi, daha uzun zamandır sürmekle birlikte, artan baskıyla giderek modernleşiyor. Üçüncüsü de, modası geçmiş, radikal bir âdetler reformunu temsil etmekte.

ESKİ POLİNEZYA'DA EVLİLİK

Batı uygarlığıyla ilişkiden önce, Polinezyalılar çeşitli yaygın evlilik yasa ve âdetlerine sahipti. Bunlar, Avrupa ve Amerika'da olanlardan tümüyle farklıydı. Polinezyalılar, cinsel bakımdan oldukça yasaksız ve cinsel doyuma büyük değer veren bir toplumdu. Evlilik büyük ölçüde arzu edilebilir sayılıyordu ve çok az yetişkin bekâr yaşardı. Dul olanlar ve boşananlar bile en kısa zamanda yeniden evleniyorlardı. Oğlanlar ve kızlar, çoğunlukla yetişkin olduklarında evlenirdi.

Bununla birlikte, Polinezyalıların bilinç düzeyi oldukça yüksekti ve soyluların evlilik âdetleri halk arasında yaygın olandan farklıydı. Bazı adalarda soylular Polijini deneyimi içindeydi (Marquez Adalarında poliandri). Bazı durumlarda soylular, eğer politik yarar umuyorlarsa çocuk evliliklerini düzenliyorlardı. Her durumda üst sınıflar karmaşık toplumsal düşünceleriyle eş seçiminde oldukça kısıtlıydılar. Alt sınıflar bu bakımdan çok daha özgürdü, evliliklerin çoğu anababaların anlaşması ya da en azından onların isteğiyle olmasına karşın. Birkaç dereceye kadar kan bağıyla akraba olanlar ve bireyin toplumsal sınıfı dışında evlenme yasaklanıyordu. Öte yandan, bir evliliğe başlarken öyle büyük işlemler gerekmiyordu. Damat ve gelin basitçe birlikte yaşamaya başlardı. Evlilikler tek eşli idi (monogami) ve sadakat beklenirdi. Bununla birlikte, kocanın çoğu kez baldızla cinsel ilişki

kurmasına ve gelinin de kayınbiraderiyle ilişkisine izin verilirdi. (Bu çerçevede, kuzen ve kuzinler de aynı zamanda kardeşler ve kızkardeşler gibi değerlendirilirdi.) Bir koca bazen karısıyla yatmak isteyen kan kardeşine, en iyi arkadaşına ya da erkek konuklarına izin verirdi. Koşullara göre, evlilik ilişkileri çok sınırlı bir şey değildi. Bununla birlikte, eğer bir evlilik doyurucu olmazsa, bu evlilik kolayca bazı özel düzenlemelerle çözümlenirdi. Mal ve çocuklar paylaştırılır, çoğunlukla baba büyük oğlanı, karı da bebeğiyle kızlarını alırdı. Yeniden evlilik de kolayca gerçekleştirilebilirdi. Genel olarak belirtirsek, bu nedenlerle eski Polinezya'da evlilik karı koca tarafından mutsuz bir biçimde sürdürülmeyen çok esnek bir kurumdu. Eski Polinezyalılar evliliği zevkli bir gerekseme saydılar. Bu temel tutum, onların sekse gerçekçi ve doğrudan yaklaşımlarına yansıdı bedensel doyuma derin bir saygı duymalarını sağladı.

İSLÂM ÜLKELERİNDE EVLİLİK

İslâm inancı her zaman evliliği güçlü bir şekilde desteklemiş ve bekârlığı, istenilmeyen ve kuraldışı bir olay saymıştır. Manastırlar geleneği ya da ömür boyu bakirliği koruma yemini İslâmiyette yoktur. Birçok açıdan İslâmiyetin evliliğe bakışı, Eski Ahitte (Tevrat) dile getirilenlerle bir benzerlik taşır. Kur'an, polijiniye, yani birden fazla kadınla evlenmeye de izin verir. Hz. Muhammed zamanından beri, bir erkek dört kadınla evlenebilirdi, ancak onların geçimini yeterli ölçüde sağlaması ve tümüne eşit davranması gerekirdi. Ek olarak, karılarının ayrıcalıklarını paylaşmayan birkaç kadına da sahip olabilirdi. İslâm polijinisi, dünyanın pekçok bölgesinde bugün de varlığını korumaktadır. Oysa daha önceki zamanlarda her zaman oldukça kuraldışı durumlarda idi. Çoğu Müslüman için normal uygulamada tek eşle evliliktir, hâlâ da öyledir. Zaman zaman İslâm kültüründe mutah (Arapçası--haz) olarak tanınan geçici bir evlilik biçimine sahip olduğu da görülmektedir. Bir erkek önceden belirlenen bir süre için eğer ona makûl bir ödeme yapar ya da çeyiz alırsa, bir kadınla evlenebilirdi, (bazen yalnızca bir gece için). Bu zamanın sonunda evlilik otomatik olarak çözülürdü (düşerdi). Eşlerin cinsel anlaşmaları dışında, kadının erkeğin malı üzerinde daha başka bir hak iddia edemediğini söylemek bile gereksiz. Mut'ah evlilikleri çoğunlukla Mekke'ye Haca giden ya da başka koşullarda evinden ayrılan erkeklerde görülürdü. Oysa, birçok sofu müslüman bu evliliğe karşı çıktı ve bunun fahişelikten başka bir şey olmadığı ileri sürdü. Resmen de desteklenmez olunca, mut'ah evliliği yaygınlığını yitirdi.

Kur'an boşanmayı yasaklamaz, bu yüzdendir ki boşanma İslâm toplumlarında her zaman varolmuştur. Boşanmanın başka bir biçimi, karının serbest bırakılması için kocasına kurtulmalık olarak ödeme yaptığı basit karşılıklı anlaşmayla olanıydı. Başka bir biçimi de kocanın karısına üç kez kendisiyle boşanmak istediğini söylemesiyle gerçekleşen basit bir yoldu. Bu, bütünüyle kocanın kendi bileceği bir işti ve bu davranışını herhangi bir kimseye haklı göstermek zorunda değildi. Oysa, kadın kocasından boşanmak isteseydi, baskı görme, geçim yetersizliği gibi özel zeminlerde dava açması gerekirdi.

Bu kısa özetin de belli ölçülerde gösterdiği gibi, İslâmda evlilik yasaları ve âdetleri erkeklere açıkça ayrıcalıklı bir kanun tanıyordu. Kadınlar yasal olarak avantajsız kalıyordu. Oysa, daha yakınlarda, sanayileşme ve modernleşmenin birçok İslâm toplumlarında anlamlı değişimlere götürdüğünü dikkate almak gerekiyor.

ÇİN'DE EVLİLİK

İmparatorluk Çininde evlilik, bekâr kişiler önemsiz bir ilişkiden hoşlanırken güçlü bir biçimde özendirilirdi. Bununla birlikte, evlilikler, iki bireyden çok iki aile arasında yapılan bir sözleşmeydi. Babalar, çocukları için, üstelik evlenecek olanlar çoğunlukla evlenmeden önce birbirlerinin yüzlerini bile görme şansına ulaşmadan, en iyi değerlendirmeyi yaparlardı. Evliliğin amacı doğurmaktı, yani soyu sürekli kılmaktı. Karı-koca arasında romantik aşk beklenmezdi ve gerçekte bu sözkonusu bile olmazdı. Koca, ayrıcalıklı bir konumdan hoşlanır: Kadın çok az haklara sahipken, aile üzerinde büyük güç gösterirdi. Kadın yalnızca kocaya itaatle değil, aynı zamanda kaynanasına da aynı itaati göstermekle yükümlüydü. Kocaların bir sevgili bulma hakkı yoktu, ama cinsel gereksinimleri için kapatmalar bulabilirlerdi. Boşanmalar olasıydı, kuşkusuz önce koca isterse. Ancak işlem-karmaşıktı. Dahası, boşanma her iki tarafın aileleri arasında bir sorun yaratacak türdense, uygun görülmezdi. Bu nedenle, evlilik mutsuzluk verse bile öylece sürüp giderdi.

Yüzyılımızın ilk birkaç on yılında, imparatorluk düzeninin sona ermesinden sonra, evlilik yasalarında reform başladı ve Halk Cumhuriyetinin kuruluşundan sonra, 1950'de modernize edilen yeni bir yasanın kabulüyle sonuçlandı. 27 maddeden oluşan bu yasa sadeliğiyle dikkate değer. Devlet, eşlerin özgürce seçimi ve her iki cinsiyetin eşit haklara sahip olduğunu açıkla-

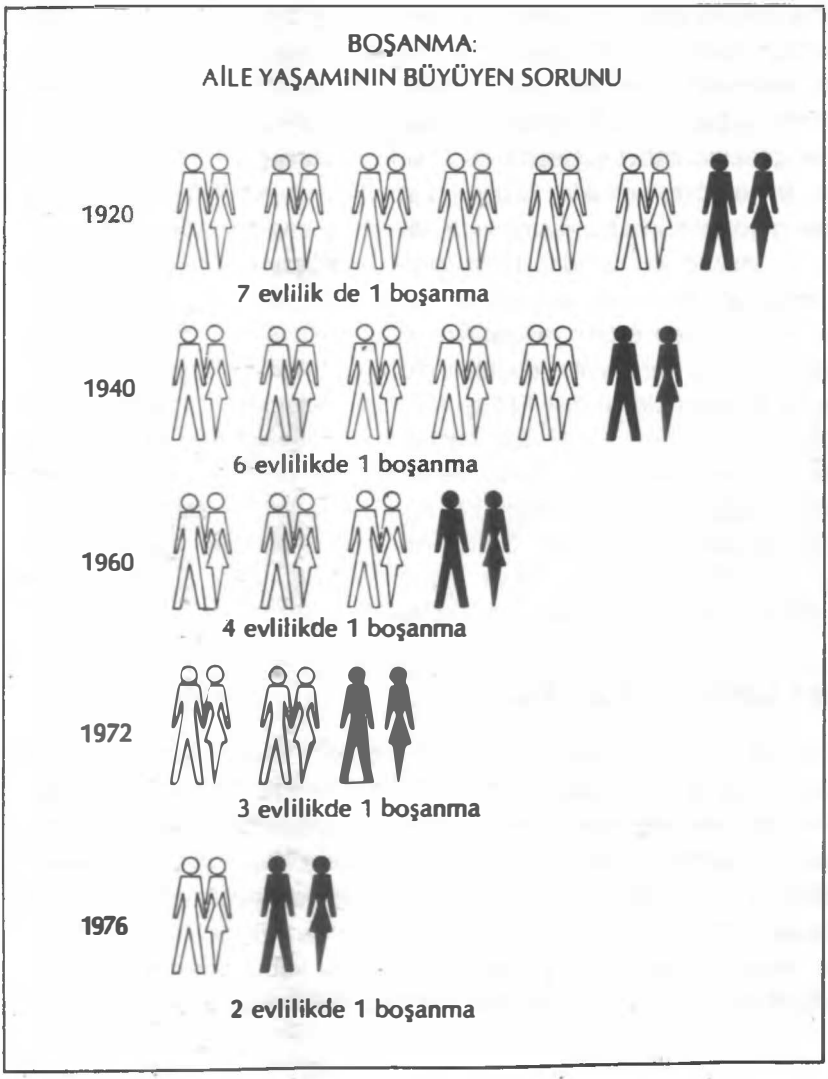
dı. Kapatmalık, çocuklukta nişanlanmalar ve zorla para alma ya da evlilikle ilgili armağanlar gibi eski âdetler yasaklandı. Yasa, evliliğin ancak tarafların tam isteği üzerine kurulacağını öngörüyordu (madde 3). Sonuç olarak evlilik sözleşmesi, daha sonra devletin bir evlenme cüzdanı çıkarmak için öngördüğü bir kayıt niteliğine büründü. Karı olsun koca olsun, her ikisi de isterse, boşanma hemen sağlanır. Eşler, çocuklarının ve malın bakımı için basit bir anlaşma yaparlar ve bunu yönetimin kaydetmesinden sonra bir boşanma belgesi alırlar. Boşanmada yalnızca bir taraf ısrar ederse, uzlaşma için bazı resmi girişimler yapılır. Bu girişimler başarısız olursa, boşanma durumu kesinleşir. Boşanan eşler, çocukların bakımını üstlenir ve yetiştirilmeleri için uygun koşullar yaratmakla yükümlü tutulurlar. Eğer anababa böyle bir çözümü kabul etmezse, mahkeme tarafından bir anlaşma ortaya koyulur. Buna göre, çocuklar koruyucu anababaya kalabilir. Günümüzde, bir yabancı gözlemcinin bu yasaların pratikte nasıl çalıştığını belirlemesi zordur, ancak insanın en azından kâğıt üzerinde onların yüksek ölçüde akla uygun olduğunu kabul etmesi gerekir. Bu yasalar, kesinlikle çoğu Avrupa ülkeleri ve Amerikan evlilik yasalarının oldukça ilerisindedir. Ancak, belki bazı açıklamalara gereksinim duyulan oldukça tuhaf iki koşul içerirler. 5. Madde, taraflardan birinin belli fiziksel kusurlar nedeniyle iktidarsız sayıldığı durumda ve yine birinin belli özel hastalıklara katlandığı durumda evliliği yasaklar. Bu maddenin tam karşılığı belirsizdir, ancak çoğu Batı ülkelerinde bu haktan hoşlanacak olan birçok kötürüm ya da kronik hastaların evlenme hakkı yadsınmış görünüyor. Günümüz Çin'inde erkekler için resmi evlilik yaşı 20, kızlar için 18'dir. Ancak, gençlerin çoğunlukla birkaç yıl daha yaşlandıktan sonra evlenmeleri özendirilmektedir.

ÇAĞDAŞ AMERİKA'DA EVLİLİK

Kitabın daha önceki kısımlarında modern çağlarda kadınların yavaş yavaş özgürleşmesini ve bunu günlük yaşamdaki etkilerini tartışmıştık. Bu özgürleşme henüz tamamlanmamış olmasına karşın, şimdiden evliliğin anlamında ve ailenin yapısında derin değişmeler yaratmıştır. Geçmişte, evli kadınların sözleşme yapmalarına izin verilmiyor ve resmen evlilikten önce sahip olabildikleri herhangi bir malı, mülkü yönetmekten alıkonuluyorlardı. Evli kadınlar hiçbir zaman onlardan bağımsız bir gelir kabul edemezlerdi. Gerçekte evlilik öncesi mal mülkün tümünün kocaya aktarılmış olması gerekirdi.

O zamandan beri, kadınlar hemen hemen erkeklerle eşit haklara sahip oldular. Bundan başka şimdi birçok kadın ev dışında çalışıyor, kariyerini

ilerletiyor ve kimi durumlarda kocasından çok daha fazla para kazanıyor. Ancak, cinsel çift standart hâlâ varlığını sürdürüyor, özellikle seks suçlarına karşı yasalarda bu daha da açık görülmekte. Bunların en kötü görünenlerinden birkaçı ortadan kalkmaktadır. Boşanma yasaları genişletilmiş, basitleştirilmiş ve daha eşit bir nitelik almıştır. Böylece, kadınlar erkeklerden hatırı sayılır bir bağımsızlık kazanmışlar ve bu da geleneksel cinsel rollerde kimi değişimlere yol açmıştır.

ABD'de BOŞANMA
Günümüzde ABD'de boşanma oranı büyük bir hızla artmaktadır ve bu durum bugün de sürmektedir. (Kaynak: ABD Nüfus Bürosu)

Aynı zamanda, ailenin de kimi işlemleri değişmiştir. Eğer, geçmişte aileler herkese yardımda bulunduğu kimi ticari ya da iş birimleri yaratıyorduysa çoğunlukla, bunlar şimdi daha çok salt tüketim birimleri olmuştu. Aile bireyleri hâlâ birlikte yaşarlar, yerler ve öteberi satın alırlar, ancak herkes kendi işine gider. Çocuklar her gün birkaç saatlerini anababalarından uzakta, zorunlu okul eğitiminde geçirirler. Okuldan sonra birkaç saatlerini de, gençlik kulüplerinde, kırlarda ve spor etkinlikleriyle geçirebilirler. Günümüzde birçok anababa dışarıda bir işte çalışmakta. Büyükanne ve babalar ya da hasta devletin yardımıyla evde yaşamaktadır. Böylece, mali ve ahlaki aile yükümlülükleri büyük ölçüde azalmış olur.

Bu ve başka gelişmelerin bir sonucu olarak, bugün evlilik yalnızca bir yüzyıl öncesinden oldukça farklı bir anlam kazanmış olup maddi değerler daha az önemli hale gelmiştir. Yerine, onları evlenmeye zorlayan karı koca arasındaki cinsel çekiciliktir. Oysa, onlar aynı zamanda bu çekiciliğin azalışıyla boşanabileceklerini bilmektedirler. Birçok durumda eşler, dul kişiler olarak kendilerine bakabileceklerini ve yaşlılıkla çocuklarına bir yük olmayacaklarını daha güçlü bir biçimde umabilirler. Öte yandan, genel sağlık koşullarının ilerlemesi ve ortalama yaşamın yükselmesi, karı kocanın, hatta çocukların yetişmesinden sonra bile birkaç on yıl teklifsiz bir dostluğun sürebileceği umutlarını pekiştiriyor. Geçmiş evliliklerin ender gümüş ve altın yılları şimdi tüm genç evli çiftler için gerçek olasılıklar haline geliyor.

Bununla birlikte öyle uzun zaman birlikte kalmayı kararlaştıran çift çok değil. Çiftlerin birçoğu, 20, 30 ya da 50 yıllık sıkı monogami istemlerini aşırı buluyor ve er ya da geç, boşanma yollarını arıyorlar. Böylece, çağımızda ABD'de boşanma oranı hızla artmakta, her üç evlilikten biri boşanmayla (şema'da her 2 evlilikte bire inmiş görünüyor) sonuçlanıyor ve bu yönelim giderek pekişiyor.

Oysa, günümüzde yüksek boşanma oranı, eskisinde daha çok insan evlendiğinden, evliliğin modası geçmiş olduğu anlamına gelmiyor. Bu oran, çiftlerin evliliğe ömür boyu sürecek bir vaat olarak inanmadıklarını göstermiş oluyor. Yalnızca genel değil, aynı zamanda özel yaşamda da erkekler ve kadınlar kişisel mutluluklarını geleneksel kurumların çabalamalarında daha çok değer vermeye başladılar. Koşullara göre, en azından geçici olarak gittikçe artan sayıda çocuğun yalnızca anne ya da babasının yanında yaşamaları pek şaşırtıcı gelmiyor. Boşanıp evlenmemiş anababalar, bazı

rastgele evliliklerle «koruma» yerine, çocuklarına yalnız başına bakmayı yeğliyorlar çoğu kez.

Amerikan evlilik, boşanma ve aile yasaları, bu toplumsal değişimlerin tümünü yansıtacak denli çağdaş düzeye ulaşmamıştır henüz. Bu durum bazı gözlemcilerin modern evliliklerin bir bunalımda olduğuna inanmalarının nedenlerinden biri olabilir. Gerçekte, bu bunalım yeni pratik gerçeklikle eski yasal şeyler arasındaki ihtilafın yarattığı yanlış bir izlenimden başka bir şeye dönmeyebilirdi.

EVLİLİĞİN GELECEĞİ

Bugün pek çok insan evlilik kurumundan memnun değildir ve bu nedenle ona nasıl daha «yeni», daha ussal bir biçim verebileceğini merak eder. Öyle ki, «evlilik bunalımını» tartışan ve çözüm yolları öneren sayısız kitap ve makale okuyabiliriz. Örneğin, bazı yazarlar, sözleşmesel bir evlilik (yani özel bir anlaşmayla kolayca bitirilecek bir temelde) «komünal bir evlilik» (bir toplulukta, komünde grup evliliği), «izinli, seçimli bir evlilik» (evlilikdışı ilişkilere izin veren evlilik) ya da «quarternary bir evlilik» (iki evli çift ve çocuklarının birlikte yaşadığı evlilik) önerdiler. Bu ve benzer düzenmelerin, işlemez hale geldiği varsayılan geleneksel evliliklerden daha gerçekçi ve dayanıklı olduğu düşünülebilir. Oysa, bu önerilerin bazıları bir kısım insanlara radikal görünmekle birlikte, herhangi yeni bir şey içermez. Gerçekte, bugün savunulan evliliğin «gelecek» biçimlerinin tümü geçmişte bir zamanlar bazı yerlerde varolmuştur. Ancak bunlar zamanlarında hakim evlilik biçimi haline gelmemişti. Nispeten özel bir monogami uzun zamandan beri gelecek evlilik biçimlerinin yerini almakta ya da öyle bir süreç içinde görünüyor. Bu, şimdiki evlilik biçimimizin kuşkulanılmayan gelenekten daha sağlam bir zemin üzerinde kurulduğu anlamına gelir. Karı-kocanın birlikte yaşama uğraşında ve çocukların bakımında eşsiz derecede çekici ve uygun bazı şeyler olacağa benziyor. Dahası, bu özel monogami eşlerin gerçekten eşit olabileceği tek evlilik düzenlemesi gibi görünüyor.

Kuşkusuz, yine de monogaminin uzun zaman eşitsizlik vaat ettiği ve kadınların uzun zaman ezilmesi, hatta tek bir kocanın sahipliğinde olması gibi sonuçları binlerce yıldır içinde taşıdığı gözönüne alınmalıdır. Her şeye karşın, kadınlar özgürleştikçe polijiniye dönüşü istemediler. Birçok erkeğin hiçbiri de poliandri için yaygara koparmadı. Öte yadan, grup evlilikleri çok büyük disiplin istediği içindir ki, hiçbir zaman geniş ölçüde yaygınlaşmadı.

Kısacası, sonunda gelecek tam cinsel eşitlik getirirse, tek monogami evliliklerin temellerini daha da güçlendirmiş olacaktır.

Bu, değişimlerin yapılamayacağı demek değildir. Gerçekte, şimdiki resmi evliiik idealimiz belki tümüyle aşırı katı ve kısıtlayıcı nitelikte görülebilir. Gerçi, pratikte herkes için tam görev hiçbir zaman sağlanmadı. Bazı gayriresmi «emniyet subabı», «yan kapı» ya da «kaçış kapısı»nın her zaman açık tutulması gerekirdi. Kısacası, evlilikte birazcık esnekliğe her zaman gereksinme duyulmaktadır. Bu bakımdan, gelecek çok ilerleme getirebilir. Evlilik ve boşanma yasaları daha pratik ve eşitçe yapılabilir, evlilikdışı ilişkilere karşı yasalar kandırılabilirdi. Evlenmemiş kişilere karşı olumsuz tutumlar sona erebilirdi. Evlilik statüleri ve anlaşmaları tam anlamıyla özel sorunlar olabilir ve kişisel tercihlere daha fazla yer verilebilirdi. Bu olasılıkların bazıları aşağıda kısaca tanımlanıyor.

ESNEK MONOGAMİ

Bugün resmen hakim olandan daha esnek bir evlilik biçimini tasavvur etmek kolaydır. Gerçekte, gayriresmi olarak bugünkü standartlara uygun evlilikler şimdiden kurulmaktadır. Aşağıdaki örnekler, doğabilecek olası gelişmeleri gösterebilir.

Açık evlilik

Açık evlilik terimi, daha çok özel olmayan tek eşle evli ilişkiler için kullanılıyor. Böyle bir evlilikte eşlerin her ikisi birbirlerini sevip büyük saygı gösterirler ve birlikte yaşamak isterler. Ancak onlar aynı zamanda birbirlerine başka cinsel karşılaşmalar için izin verirler. Gerçi birlikte girdikleri yatağa arasıra üçüncü, hatta dördüncü eş bile kabul edebilirler. Bu uygulama bugün ABD'de yaygın bir biçimde «swinging» paylaşma olarak adlandırılır. Böyle düzenlemelerin yeni bir yanı yoktur gerçekte. Bunlar tarih boyunca birçok halklar arasında varolmuştur. Örneğin, belli Amerikan yerlileri ve Eskimolar arasında kocaların, karılarını konuklarına sunması bir gelenektir. Aynı zamanda birçok Polinezyalı erkek, bu pratiği izledi ve ek olarak bu ayrıcalığı kendi kardeşlerine de tanıdı. Kendileri de baldızlarıyla, yengeleriyle cinsel ilişki kurdular. (Havai'de bu tür bir ilişki punalua olarak bilinirdi.) Ancak «açık evliliğin» bu toplumsal bakımdan uygun biçiminin dışında bile, birçok başka toplumlarda, özellikle erkekler için evlilikdışı sekse sessizce göz yumulmuştur. 18. yüzyıl Avrupasında üst-sınıftan kocalar, çoğu kez karıları-

nın «resmi bir âşığı» olmasına izin vermelerine karşın, kadınlar bu alanda genellikle daha kısıtlıydı. Eski âdetlerin şu ya da bu biçimi pekâlâ gelecekte de sürebilir.

Geçici Evlilik

Önce de belirtildiği gibi, geçici evlilik zaman zaman İslâm ülkelerinde görüldü (mut'ah evlilikleri). Aynı zamanda, eski Japonya'da da beş yıl ya da daha az bir süre içinde bir evlilik sözleşmesinin geçerli olduğunu biliyoruz. 19. yüzyılın başlarında büyük Alman yazarı Goethe, **Elective Affinities** (Seçmeli Akrabalıklar) adlı yapıtında, beş yıllık evlilik, eğer eşler geçimli olursa sürebilir. Gerçekte, çoğu Batı ülkelerinde boşanmalar kolayca sağlandığından, evlilik aslında yasada olmasa bile, birçok çift için geçici bir düzenlemeye dönüşebilir. Bugün artık birkaç yıl içinde, erkeğin ya da kadının iki, üç, dört, hatta daha fazla evlenerek boşanması olağan hale gelmiştir. Bu gelişmelerin ışığında, her evliliğin sonu için yasanın resmen önceden belirlenmiş bir tarih koyması gerektiği önerilmektedir. Bu tarihe gelindiğinde, kuşkusuz evlilik başka bir dönem için yenilenebilir, ancak böyle bir yenileme olmaksızın, evlilik otomatik olarak bitirilebilir de. Böylece, bu durumda boşanma gereksiz olacaktır. Oysa, bu öneriyi eleştirenler, herhangi bir sabit zamanla sınırlamanın evlilik üzerinde kaygı verici bir tatsızlığın erken ortaya çıkabileceğini ve daha ussal, «kusursuz» boşanma yasalarının aynı amaca daha iyi hizmet edebileceğini belirtmektedirler.

Deneme Evlilikleri

Avrupa tarihinin çoğu boyunca, çiftçiler bekledikleri gelinin doğurganlığını görmek ve uygun bir eş olmasını güvenceye almak için çocuklarının evlilik öncesi cinsel ilişkilerine izin verirdi. Böylece, onlar modern çağlarda İngiltere'de bundling (soyunmadan aynı yatakta yatmak), Larrying Sitting up, Norveç'te Nightrunning, Hollanda'da Guesting, Night-courting-deneme geceleri, Almanya'da Kiltgang, Fensterin vb. adlarla çağrılan çeşitli âdetler yaşadılar. Bu âdete göre, bir kız gece yatağına, eğer anababaları onu ciddi bir umut olarak görüyorsa, bir erkeği alabilirdi. Başlangıçta, bu gece ziyaretlerinde herhangi bir fiziksel yakınlık olmayabilirdi, ancak ziyaretler daha sık olursa, cinsel ilişkiye izin verilirdi. (Bu tür ilişkiler uzun zaman sürerdi) Oysa, evlilik her zaman nihai amaçtı, ancak özellikle kız hamile kalırsa. Evlilik, her ikisi de yükümlülüklerinin farkına vardıklarında düşünülürdü. Gerçek-

te, bazı alanlarda resmi evlilikten önce gelen bu pratik, aylarca, hatta yıllarca süren deneme evlilikleriyle biraz daha resmileştirilirdi. Bu âdetler, birçok yüzyıl onların gerçek anlamlarını önemseyerek avantajlarından yararlanan yabancıların hücumu altında ölene değin, kırsal nüfusa hizmet etti. Bununla birlikte, çağımızın cinsel reformları da tekrar tekrar tüm yurttaşlar için benzer âdetlerin yeniden tanıtılmasını istedi. Böylece, onlar «bir arkadaşlık gibi evlilik» (ABD'de), «Ehe auf Zeit» (Almanya'da) ya da «Probeehe» (Avusturya'da) önerdiler. Ayrıntılarda farklı olmasına karşın bu önerilerin hepsi karşılıklı anlaşma yoluyla, basit bir ayrılmayla ona boşanmanın yerine koyarak onun komplikasyonlarından kaçınmaya yardım etti.

Görüldüğü gibi, bir deneme evliliği yukarıda tartışılan geçici evliliğe çok benziyor. Eskisi, sonuçta bir çifti sürekli evlilik umutlarını ima ederken, daha sonraki, geçici olmayı kastediyor. Bu da onların aralarındaki tek fark oluyor. Oysa, eğer boşanma yasaları basitleştirilirse bu reformların hiçbirinin gerçekte gerekli olmadığı görülecektir. Bugün birçok çift, evlenmeden önce bir süre birlikte yaşayarak bir deneme evliliği uyguluyorlar. Böyle özel, gayriresmi anlaşmalar sürüp gidiyor ve bu gelecekte daha sık uygulanabilir.

İki Aşamada Evlilik

Deneme evliliğinin tek bir çeşidi Amerikan antropologu Margaret Mead tarafından önerilmektedir. Bu öneriye göre; evliliğin iki türü olacaktır. Biri çocuksuz, öbürü çocuklu. Başka bir biçimde açıklarsak, ikinci aşamaya hiç gerek duyulmasa bile iki aşamalı evlilik sözleşmesi yapılacaktır. Birinci aşama, «kişi evliliği» diye adlandırılan biçimi getirecektir genç bir çifte. Bu evlilik, eşler birbirlerini arzu ettikleri sürece işleyecektir, ancak eşler çocuk yapma hakkına sahip olmayacaktır. Gelecek aşama bir «anababasal evliliğe» doğru götürecektir, ancak karı ve kocanın çocukları bakıp büyütmek ve desteklerne yeteneklerini göstermesinden sonra. Bu iki aşamalı evlilik, bu yüzden özel bir belge ve tören isteyecektir.

Böyle bir reform pratik görünmüyor, çünkü kişisel evliliklerde yasağa karşın «gayrimeşru» çocuklar yaratma tehlikesi her zaman olacaktır. Böylece iki aşamalı evlilik sistemi kesinlikle kendi içinde zayıf düşecektir. Her şeye karşın, kuramsal bir düzeyde, Mead'ın önerisi, genç evlilerin anababalık sorumluluklarını etkileme değerine sahiptir.

Monogami Olmayan Evlilik

Monogami, gelecekte şu ya da bu biçimiyle egemen evlilik biçimi olarak kalırken, monogami olmayan evliliklerin de sürebilmesi olasılığı vardır. Bu evlilikler yeniden görünecekse, tam cinsel eşitlik temelinde ortaya çıkmış olacaktır. Aşağıdaki örnekler bunları açıklamak için yararlı olabilir.

Poligami

Poligaminin her ikisi de kuşkusuz uzun ve saygıdeğer bir tarihe sahiptir. Polijiniye Tevrat'ta da Kur'an'da da göz yumulur. Oysa, Hıristiyanlığın etkisi altında ve cinsel eşitlik taleplerinin gelişmesinin bir sonucu olarak, evliliğin bu biçimi Batı uygarlığında uzun zamandır görünmedi ve dünyanın başka bölgelerinde de bir baskı altında bulunmaktadır. 19. yüzyılda Amerika'da, Mormonlar onu yeniden canlandırmaya çalıştı, ancak en azından bu uygulama resmi bir baskı sonucunda kısa zaman içinde yok edilmeye zorlandı. Her şeye karşın, poligami bazı insanlar için çekiciliğini sürdürdü. Öte yandan, pek çok Batılının tekrar tekrer evlenip boşanmasıyla «seri halinde» poligamiye benzere bir uygulamaya başladıkları gözlendi. Gelecekte resmen öyle yapma haklarını kazanırlarsa, bazı erkeklerin yeniden birkaç kadın ve bazı kadınların da birkaç koca alması inanılmaz olmayacaktır. Ancak bugün birtakım insanlar iki evlilikten dolayı mahkûm ediliyor, dava konusu olmaktan kaçanlar da menage a trois diye adlandırılan biri resmi, öbürü resmi olmayan eşle birlikte yaşıyorlar. Günün birinde bu tür düzenlemeler pekâlâ resmen tanınabilir. Böyle bir evlilikte her eşe aynı yasal hakların verilmesinin zorunlu olduğunu söylemek bile gereksiz.

Grup Evliliği

Bir grup evliliğinde, birkaç kocayla birkaç karının evlendiği görülür. Başka bir deyişle, gruptaki tüm erkekler, tüm kadınlarla evlidir. «İlkel» halklar arasında bazı örnekler görülmesine karşın, böyle evlilikler hiçbir zaman herhangi bir yerde yaygınlaşmamıştır... Bununla birlikte, grup evliliğinde ünlü ve oldukça başarılı deneyimle 19. yüzyılda Amerika'da John Humprey Noyes ve Oneilde topluluğunda gerçekleştirilmiştir. Bu toplulukta her kadın «kompleks evlilik» diye adlandırılan bir sisteme göre, kuramsal olarak her erkekle evlidir. Cinsel ilişki özgürce gerçekleştirilir, ancak döllenmeden «bilimsel olarak» belirlenen çiftler dışında kaçınılır. Bilerek doğurmanın bu biçi-

mi (evlilik biçiminden ayrı bir sorun) **stirpiculture** olarak bilinirdi. İnzivaya çekilen ve nihayet bir süre sonra ölen karizmatik önderlerinden sonra, bu deneyimin de sonu geldi. Ancak, yakın zamanlarda böyle deneyimlerin başarı şansı az da olsa, yenilendiği görülmüştür. Eşler üzerindeki duygusal gerginlik, birçok durumlarda çok büyük ve oldukça geleneksel evlilik örneklerinde kendilerini gösterdiği halde, belli çağdaş «komünler»de grup evliliği varolmuş ve varolagelmektedir. Her şeye karşın, gelecekte, grup evliliği üzerine bazı girişimlerin devam edebileceği görülebilir ve evlilikler zaman zaman başarılı olabilir. Resmen tanınıp tanınmayacağı ise başka bir sorundur.

Eşcinsel Evlilik

Yakın zamanlarda bazı ciddi tartışmalara yol açan, ancak önceleri sözkonusu edilmeyen bir sorun da eşcinsel evliliktir. Kuşkusuz, eğer eşlerden biri erkek öbürü kadın olduğu sürece, iki eşcinselin evlenebilmesi her zaman olasıdır. Gerçekte biz, geçmişte böyle evliliklerin pekâlâ gerçekleştiğini biliyoruz. Buna iyi bir örnek, İngiliz diplomat Harold Nicolson ile romancı Victoria Sackville - West arasındaki evliliktir. Her ikisi de cinsel görevlerini ayrı yataklarda, yani dışarıda yerine getiriyor, ancak birbirlerine her şeye karşın derin bir saygı ve sevgi duyuyorlardı.

Bununla birlikte, şimdiye değin Batı kültürü aynı cinsten eşler arasında bir evliliğe hiçbir zaman izin vermemiştir. Yalnız Eski Roma'daki uygulamalar kuraldışıdır. Çok az uygarlık da, daha geniş anlayışlara sahip olmuştur. Nitekim, bazı Amerikalı yerli kabilelerinde, bir erkeğin, kendini kadın rolünde varsayıp başka bir erkekle evlenmesi olasıydı. Kuzey Afrika'da, Siwanlar arasında, birçok erkek, genç erkeklerle evlendi ve onlara, kızlara verilenden daha çok «başlık parası» ödedi. Bununla birlikte, genel olarak konuşursak, böyle âdetler her zaman seyrek olmuştur, çünkü evlilik çoğunlukla doğurmayla ilişkiliydi. Bu nedenle, eşcinsel ilişkilerin teşvik edildiği yerlerde bile, bu ilişkiler evlilik öncesi ve evlilikdışı ilişkiler olarak kaldı.

Evliliğin geleneksel anlamları bazı sanayi toplumlarında yalnızca yakın zamanlarda değişmeye başladı. Yeni, güvenilir gebelik önleyicilerin ortaya çıkmasıyla, doğurma bir seçme sorunu haline geldi ve bugün birçok erkek ve kadın, çocuk sahibi olmak istemeseler ya da çocuk yapamasalar bile

Çin'de Erotik Sanat
Çin sanatçıları cinsel ilişkinin daha çok sevecen ve uysal yönlerini vurgulamaktadırlar. Buna karşın erkek ile kadın arasındaki anotomik farklılıklar daha çok arka plana itilirler. Bu yüzden Çin erotik sanatı çoğunlukla sakin ve gözlemsel (kontemplatif) karakter taşırlar. Hırs (tutku) pek nadir gösterilir. (Yukanda) resim albümünden alınan bu sahne, bir kadınla cinsel ilişki kuran ve başka bir kadına suni bir penisle mastürbasyon yapan bir erkeği göstermektedir. (Genç Ming - Hanedanlığı).

evlendiler. Bunların yerine, eşler evlilikte sevgi, arkadaşlık, mali güvence, mesleki işbirliği gibi başka değerler aradılar. Öte yandan, evlilik için aynı cinsten çiftlerin de aynı nedenleri ileri sürdükleri oldukça açıktır. Bu nedenle, kısır karşı cinsel çiftler evlenebilirlerken, eşcinsel çiftlerin bu haktan yoksun bırakılması doğrusu pek inadırıcı gelmiyor.

Kuşkusuz, birçok eşcinsel çift, bazen ömür boyu bu ilişkilerini değiştirmeksizin sürdürürler ve buun yasal bir evlilik olarak kabul edilmediğinden, bunun olumsuzluklarına katlananlar dışında, pek evlenmek istemezler. Vergi, veraset ve göç yasaları eşcinsellere karşı farklı bir uygulama içine girer

ve böylece onlar bu sorumlu oldukları davranışlarından dolayı herhangi bir ödüllendirmeyi beklemezler. Gerçekte, toplumumuzun bugün eşcinselleri karmaşık ve kararsız bir halde bıraktığını söyleyebiliriz. (Ayrıntılar için «Cinsel Baskılar - Eşcinseller»e bakınız.)

Bununla birlikte, şimdi, birkaç Hıristiyan kilisesi, özellikle Metropolitan Topluluğu Kilisesi eşcinsel çiftlerin evlenme törenlerini ya da (kutsal birliklerini) yerine getiriyor. Böyle bir evlilik yasal olarak tanınmıyor, ancak en azından birbirine kesin tahahhüt veren çiftlerin durumlarının biraz yasallaşmasını sağlıyor. Bazı Avrupa ülkelerinin parlamentolarında (Danimarka, Hollanda) eşcinsellerin birbirleriyle evlenebilmelerinin tanınması için büyük tartışmalar yapıldı. Ve bu tartışmaların sonunda eşcinsellerin birbirleriyle evlenebilmeleri yasallaştı. Öte yandan, ABD'de de benzer yasaların çıkarılması için uğraşılmaktadır.

TARİHSEL PERSPEKTİF İÇİNDE AİLE

Aile sözcüğünün İngilizcesi, «ev hizmetçisi» anlamına gelen latince «famulus»tan türemiş olup, bir adamın sahip olduğu bir grup hizmetçi anlamına gelir. Sonraları anlamı genişlemiş ve bir adamın soyundan gelen ya da bir adam tarafından yönetilen hizmetçiler, karılar, çocuklar, anababalar, büyükana-babalar, öteki yakın ve uzak akrabalar, arkadaşlar ve geçici konuklar gibi bir adamın evinde yaşayan tüm kişileri kapsamıştır.

Bu çeşitli anlamlar, ortaçağ İngilizcesinde çok canlı bir biçimde görülüyordu. Gerçekte, Rönesansla birlikte «aile» sözcüğü ya hizmetçilerin ana bölümü, ya da bir soylunun mahiyeti, kan bağı olan bir grup insan ya da birlikte yaşayan bir grup insan anlamında kullanılıyordu. Bu anlamlar son ikisinin yeni bir toplumsal fenomeni tanımlamak için birleşmesi 17, 18. yüzyıllarda oldu:

Buna göre, aynı çatı altında yaşayan az sayıda yakın akrabalar, birbirlerine duygusal bakımdan da yakın oldular. 19. yüzyılın başlarında bu kullanım, öbürlerinin yerini aldı ve «aile» çoğunlukla anababa ve çocuklardan oluşan yakın bir gruba dönüştü. Bugün bu sözcüğün öncekine göre hem geniş, hem de dar anlamını biliyoruz. (Aynı anlamsal değişim, kabaca Fransız ailesi, «famiile» ve Alman ailesinde «familede» de gözlemlenebilir.

Şimdiki özel aile kavramımızın bu anlamları basitçe öteki kültürlere, hatta geçmiş kültürümüze uygulanamaz. Sorunu gerçekten anlamak istiyor-

sak, filolojik gözlemlerimizin gösterdiği gibi, sorunu daha bir incelememiz, üç ayrı fenomen arasında ayrım yapmamız gerekir.

1 – Akrabalar, yani birlikte yaşasın ya da yaşamasın, akraba olan insanlar.
2 – Ev halkı, yani, akraba olsun ya da olmasın, birlikte yaşayan insanlar.
3 – Aile, yani akraba olan ve birlikte yaşayan insanlar.

Şimdiki kültürde bu üç olgudan en çok üçüncüsü, yani aile, tartışmaların baş köşesinde yer alır. Akrabalık sistemleri ve ev halkı örnekleri bir toplumsal sorun olarak savsaklanır genellikle. Bunun yerine, asıl ilgi, onların uyuştukları bir durumda odaklanır. Örneğin, yakın zamanda ABD'de yapılan bir nüfus sayımında, «aile», bir ev içinde birlikte yaşayan ve kan bağı, ya da evlatlarla iki ya da daha fazla akraba kişiden oluşan bir birim olarak tanımlanır.

Önceki geniş anlamlar dizisiyle karşılaştırıldığında, ailenin bu geçerli tanımı, kuşkusuz oldukça sınırlıdır. Daha yakın bir gözlemle, olası birleşimlerin şaşırtıcı bir çeşidini içerdiği görülür. En basit durumda bile, yani yalnızca iki kişiden oluşan bir ailede, en azından bir düzine farklı ilişki bulabiliriz:

1 – Çocuksuz evli bir çift
2 – Bir kadın ve kendi çocuğu
3 – Bir kadın ve evlatlığı
4 – Bir adam ve kendi çocuğu
5 – Bir adam ve evlatlığı
6 – Bir kadın ve kendi torunu
7 – Bir kadın ve evlatlık torunu
8 – Bir adam ve kendi torunu
9 – Bir adam ve evlatlık torunu
10 – Bir erkek ve kızkardeş
11 – İki kızkardeş
12 – İki erkek kardeş

Gerçekte, liste öteki uzak yakın akrabalarla genişletilebilir. ABD'de nüfus sayımına göre, bu sosyal birimlerin hepsi ya da herhangi biri, yalnızca iki unsur içerseler bile, bazı yaygın yaşam düzenlemeleriyle ilgisi olduğu sürece, aileler olarak kabul edilmelidir.

Görebildiğimiz gibi, «aile» sözcüğünü bu biçimde kullanan bürokratlar, sınırlı ve modern, ancak «yansız» bir bakışı ifade ederler... Onlar günümüz gerçeklerini pratik bir yolla tanımlamasını aramaktan başka özel bir domestik aile tipi ya da idealini ifade etmezler. Gerçekte, onlar basit, tanımlayıcı istatistikler ister. Böylece onlar için yukarıdaki örneklerin tümü parçalanmış ya da dağılmış geniş ailelerin, başka parçalarını değil, kendi hakları içinde meşru aileleri temsil ederler.

Bununla birlikte, ortalama yurttaş, sorunu oldukça farklı görebilir. Ona, «iki kişilik aile» hiçbir zaman «gerçek» bir aile olarak görünmeyebilir. Bunun yerine, bu aileyi, bir ailede olması gereken bir kalıt ya da salt bir iz, bir istisna olarak değerlendirebilir. Bu nedenle, örneğin bir koca ve karısının ya da bir erkek ve kızkardeşinin bir aileyi oluşturmadığı ve bir ailenin en azından iki kuşaktan üç kişiyi, yani ana, baba ve bir çocuğu içermesi gerektiğini hisseder.

Öte yandan, bugün çoğu insanlar esas olandan çok çok derinlere inmekte isteksiz olacaktır. Kuşkusuz bu, herhangi bir ek çocuk sayısını içermeyecek, ancak gerçekte büyükanne ve babalarının, koca dede ve ninelerinin, kuzen ve kuzinlerinin, yeğenlerin, amcalar ve halaların aileye uygun kişiler olup olmadığını merak etmeye başlayabilirler. Burada, yeniden nüfus sayımcılarının farklı düşündükleri hatırlanacaktır. Onlar, ailenin büyüklüğü ya da aile üyeleri arasındaki ilişkilerinin derecesi hakkında hiçbir şey söylemiyorlar. Onların kararlaştırıcı ölçütü, geleneksel ev halkıdır. Böylece, ABD nüfus sayımı tanımları yalnız en küçüğünü değil, olası en geniş aileyi de kapsamaktadır.

Bununla birlikte, gerçek durumda çoğu modern Amerikan aileleri bir dereceye kadar uç noktalar arasına düşüyor. Bu aileler çoğunlukla iki kişiden daha çok kişiyi, ancak nadiren iki kuşaktan daha fazla kişiyi içeriyor. Küçük aileler olsun en geniş aileler olsun, her ikisi de tipik kabul edilmiyor artık, tersine, aileyi belli bir temel grupla ya da evli bir çift ile çocuklarından oluşan bir çekirdeğe indirgemek, genel bir eğilim olarak belirliyor. Bu nedenle, daha ayrıntılı bir tartışma için tek başına «aile» terimi yetersizmiş gibi geliyor. Aileler, farklı biçim ve büyüklüklerde olabilir ve bugün onların açıkça bir özel bileşimi popüler olursa, o zaman daha derin ayrımların yapılması yararlı olacağa benziyor. Böyle, bir ayrım aileyi yaygın olarak iki temel tipte listeleyen sosyologlar tarafından getirilmektedir.

1 – Çekirdek aile (Latince Nucleus: öz, esas.) Sadece ana, baba ve çocuklardan oluşan aile.

2 – Geniş aile: Bir çekirdek aile ve çeşitli akrabaları içerir. (Gerçekte geniş aile, sosyal bir birim oluşturduğu durumda bile, her zaman üyelerinin aynı çatı altında yaşadığı anlamda domestik değildir. Oysa, onlar normal olarak yakın bir birliktelik içinde yaşar ve birçok önemli durumlarda işbirliği yaparlar.)

Bu ayrım ilk kez önerildiği zaman, çoğu kez bir kısım tarihsel evrimi ima edeceğinin varsayıldığı yeteri kadar garip görünüyor. Gerçekte ailenin evriminin evlilikle bir paralellik içinde olduğuna inanılıyordu. Tıpkı monogaminin poligamiden ortaya çıktığı gibi. Çekirdek ailenin de, geniş ailenin evrimiyle ortaya çıktığı söyleniyordu. Çok eşli evliliklerin her zaman geniş aileler oluşturduğunu, ancak bu kurama göre tek eşli evliliklerin de bir kez yalnızca, daha geniş bir çerçeve içinde modern endüstri toplumunda ayrı ve bağımsız halde görüldü.

Bu çarpıcı ve basit kanı, yıllarca üzerinde herhangi bir kuşku bırakmamacasına varlığını korudu. Bu kanının, gerçeğe iyi bir biçimde değindiği de kabul edilmelidir. Her şeye karşın, daha yakın gözlemler bir bütün olarak ele alındığında evrimci monogami kuramı gibi, fazla ayakta kalmadığı görülür. Tarihçiler, çekirdek ailenin, endüstrileşmeden önce Batı dünyasında egemen olduğunu ve geniş ailelerin endüstrileşmeden sonra da devam ettiğini gösterebilirlerdi. Aynı zamanda imalat (fabrika) sisteminin her iki aile tipini de kolayca destekleyebildiği ve birinden öbürüne, düz bir evrimci çizginin olmadığı görülüyordu.

Bununla birlikte, modern çağların Avrupa ve Amerika aile yapısından bazı dramatik değişimlere tanık olduğu ve geniş ailenin giderek seyrekleştiği de gerçektir. Dahası, çekirdek aile şimdi üyeleri açısından farklı bir anlam kazanmış ve böylece konuya yeni ve tek bir fenomen açısından değineceğimiz anlaşılıyor.

Bu durumda, dikkatli bir yol tutup geleneksel geniş aile olsun modern çekirdek aile olsun, her ikisini de tartışmak uygun olacak. Bu nedenle, aşağıdaki sayfalar bu tartışmaya ayrılıyor. Bir bölümde de toplumumuzda gelecek olan aile örneklerine değiniliyor.

MODERN AİLENİN GELİŞİMİ

Çekirdek aile yeni bir fenomen değildir, uzun zamandır birçok farklı kültürde görülmektedir. Bununla birlikte, çekirdek ailenin tipik modern karakter ve anlamı büyük ölçüde aileyi bir üretim biriminden tüketim birimine dönüştüren sanayi devrimiyle biçimlenmiştir.

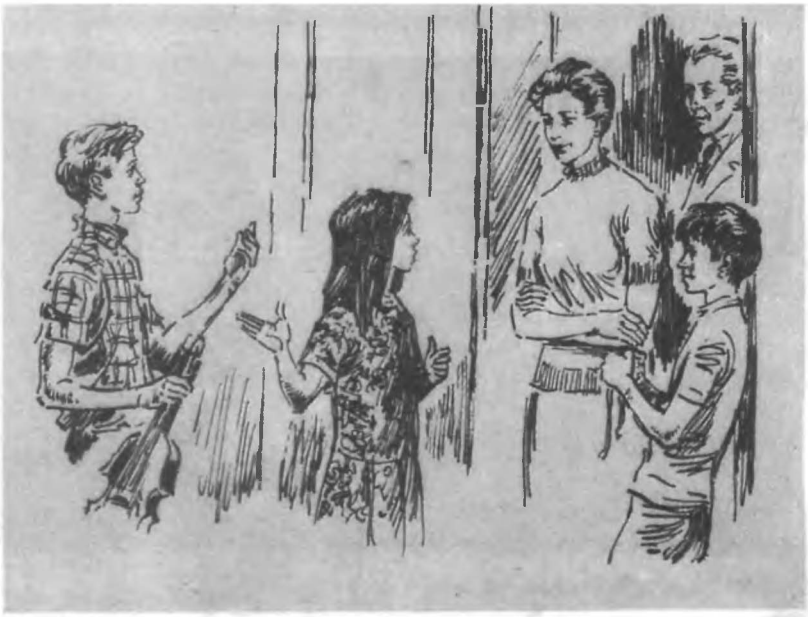
1559'larda İsviçreli Orta Sınıf Bir Aile

Erasmus'un ölümünden 20 yıl sonra yapılmasına karşın, resim, onun Collsquia Familiaria'da yazdığı tipik aileyi gösteriyor. Tek çatı altında birkaç kuşak ve çeşitli akrabaların varlığı ile ciddi bir biçimde düşünen yetişkinler gibi çizilen çocukların, özellikle sol altta köpekle birlikte görülen küçük çocuğun davranışına dikkat ediniz.

19. Yüzyılda Amerikalı Bir Orta-Sınıf Aile

Resim, Sanayi Devrimiyle ortaya çıkan «ideal» yeni çekirdek aileyi gösteriyor. Evinin dışında çalışıp bir ücret kazanan baba, kendisini bütün gün özlemle bekleyen çocuklarının sıcak bir karşılamasıyla eve dönüyor. Bebeğini emziren anne, çocuk bakımı ve öteki ev işleriyle uğraşıyor. Resimde de görüldüğü gibi, büyük ana-baba ya da öteki akrabalar hane halkı arasında yer almıyor.

20. Yüzyılda Tipik Amerikan Ailesi

Zamanımızda banliyosundaki eviyle çekirdek aile, tek geçerli model gibi görülmeye başladı. Birkaç on yıl içinde bu aile imgesi ilan tahtalarında reklamlarda, ticarette, film ve TV gösterileriyle, okul kitaplarında karşımıza çıkmaktadır. Resim, 1972 yılında bir çocuk kitabından alınmıştır. (Baney's Lake).

GELENEKSEL GENİŞ AİLE

Geniş ailenin olası birkaç çeşidi varolup üyelerinin her birinin pozisyonu ve işlevi, durumlarına göre değişebilir. Örneğin, geniş aileler çok eşle evlilik ya da grup evliliğinden oluşabilir ve cinsel eşitlik ya da ev halkının bazılarının önderliğine boyun eğme üzerinde kurulabilir. Günümüz çerçevesinde biz, kendimizi Sanayii Devrimi öncesinde, Batı dünyasında varolan geleneksel geniş aileyle sınırlıyoruz.

Kuşkusuz Hıristiyan Avrupasında monogami, evliliğin kabul edilen tek biçimiydi ve geniş ailede çoğunlukla evli bir çiftin, en büyük oğlu ve karısı, belli torunlar ve öteki yakın akrabaların birlikte yaşadığı tek biçim oluyordu. Başka bir deyişle, çok kere bazı ortak girişimlerle uğraşan üç ya da daha fazla kuşaktan da oluşuyordu bir aile. Bu aile tipi yaygın olmakla birlikte, evrensel değildir. Yaşama koşullarının ilkel insanların kendi topraklarının

olmadığı ve mülkleri biraraya getirmenin zor olduğu durumda küçük aileler daha yaygındı. Gerçekte ailelerin büyüklüğü ve yapısı çoğu kez toplumsal değişimlere bir yanıt olarak düzensizce değişti.

Böylece, artan ekonomik şansla bazı çekirdek aileler genişleyebildi, zenginleşti ve toplumsal etki sağladı. Öte yandan, bazı mali tehditlerle yüzyüze gelince mallarını mülklerini sağlama almak için yeniden sözleşme yapabiliyorlardı. Bununla birlikte, aynı nedenle Ortaçağ Avrupası'nın çoğunda yoksul kitleler hiçbir zaman büyük bir ev halkı çerçevesinde güvenceye alınmış yaşamı arzulayamadılar. Tersine, ayrı kulübeler, ahır gibi evlerde çok küçük gruplar halinde yaşadılar. Açıkçası, geniş çiftlik evleri, büyük evler (kâşaneler), köşkler ve şatolar zenginlere ayrılıyordu.

Her şeye karşın, modern çağın başlangıcı ve ticaretin gelişimiyle büyük, uygun semtlere dayanan orta sınıf ortaya çıktı. Böylece yoksulların bir iki odalı konutları, zengin resmi görevlilerin, tüccarların karıları, çocukları, akrabaları, arkadaşları, hizmetçileri, kâtipleri ve çıraklarıyla yaşadığı iyi yapılmış birkaç bölmeli yüksek binaların görünümünü bozmaya ve gölgelemeye başladı. Bu «büyük evlerde» yaşayan ailelerin «ideal geniş aile»ya da «Batı özleminin klasik ailesi» olarak adlandırıldığı görüldü.

Böyle bir ailenin kesin olarak avantajları vardı. İnsanlar, onların nereye ait olduklarını ve onlardan ne beklendiğini biliyordu. Aynı çatı altında yediler, içtiler, uyudular, öğrendiler, çalıştılar ve hep birlikte oynadılar. Doğumdan ölüme, tanıdık yüzler arasında gelişip yaşlanan organik bir bütünün parçalarıydılar. Hepsi ortak çıkarlarına hizmet edip birbirlerinin sevincini, tasasını paylaştılar, dara düştüklerinde hazır destek buldular. Hasta ya da eli ayağı tutmaz oldukları zaman bakım ve koruma buldular. Kısacası, hiçbir zaman yalnız kalmadılar ve yaşamlarının her zaman bir «anlamı vardı.»

Şimdi geniş aileyi böyle çekici gösteren koruma ve güven duygusu budur. Bununla birlikte, tarihsel çalışmaların gösterdiği gibi, bu birliktelikler gerçekten çok fazla duygusal sıcaklık sağlamamaktadır. Büyük ev olgusunun ana işlevi ekonomik oluşudur. Sevgi ve şefkat ikincil önemdedir. Bireylerin gereksinimleri ve ilgilerine çok fakat dikkat gösterilmezdi. Aslında, anababaların kendileri, çoğunlukla âşık oldukları için değil, maddi ve pratik nedenlerle evlenirdi. Bundan başka, karının konumu, istekleri her zaman egemen olan kocadan aşağı düzeydeydi. Çoğu kez eşler arasında büyük yaş farkı olurdu. Çünkü, birçok kadın çocuk doğururken ölür ve erkekler

17. YÜZYILDA AİLE YAŞAMI

17. Yüzyılın «büyük evleri» genellikle topluluktan bir aynmı sözkonusu etmiyor, aynca aile üyelerinin tüm yaşlardan davetsiz, rastgele konuklar, komşular ve arkadaşlanyla serbestçe kaynaşmalarına izin veriyordu. Kilise yıllan sırasında coşkun kutlamalar yaygındı. Resim: Jan Steen (1626-1979)

de yeniden genç eşlerle evlenme eğilimi duyardı. Evin reisi öldüğü zaman, dul karısı evin işlerini yürütmek için kocanın başta gelen yardımcısıyla evlenirdi. Az sayıda çocuk potansiyel işçiler olarak memnunlukla karşılanır, ancak anababaları zamanlarının çok azını onlarla birlikte geçirirdi. Çocuklara hizmetçiler bakar ve bir süre sonra da bazı işyerlerine çırak olarak gönderilirlerdi. Soylu erkeklerin oğulları da soylu ailenin yanına yardımcı olarak verilirdi. Birçok çocuk basbayağı, ihmal edildiğinden, çocuk ölüm oranı da oldukça yüksek olurdu. Örneğin, 18. yüzyıl başlarında Londra'da 5'ine yaklaşan her 1 çocuğa karşı üçü ölüyordu. Koşullara göre, anababalar evlatlarına çok yakından bağlı değillerdi. Gerçekte dolaysız ve dolaylı yoldan bebekleri öldürme yaygın bir uygulama idi. Anababalar, çocuklarını yatakta boğulmaya terkediyorlar ya da çocuklara zulmediyor, aç bırakıyor, öldürmeleri için sütanne ve bakıcılara teslim ediyorlardı. Hatta, çocuğun ma-

sumluğu üzerine duygusal yazılar yazan «aydınlanmış» Jean Jacques Rousseau bile, beş çocuğunu bir yetimhaneye vermişti. Evler için her türden hizmetçi ve asker gereksinimini sağlayan bu kurumlarda ölüm oranı çok kere % 80-90'ı buluyordu.

17. yüzyıl sonlarından önce, 18. yüzyıl başlarında «büyük evler»in kural olarak fazla kalabalık ve gürültülü olduğunu anlamalıyız. Bu evler bir özellik göstermiyor, ancak yarı kamusal yerler görünümü veriyorlardı. İnsanlar günün her saatinde, tüm bölümlerde koşuşturuyor, bir içeri bir dışarı girip çıkıyorlardı. Konuklar haber vermeksizin görünüveriyor, arkadaşlar, tanıdıklar, iş arkadaşları, müşteriler, her türlü aracılar bir aşağı bir yukarı serbestçe dolaşıyor ve bazen gece de orada kalıyorlardı. Çeşitli hizmetçilere ek olarak, evde çoğunlukla sürekli birkaç konuk da bulunuyordu. Özel odaları, işyerleri ya da büroları birbirinden ayıran bir bölüm yoktu. Yataklar ve masalar biraraya yerleştirilip gereksinmeye göre kullanılıyordu. Aile yemeklerinin bir düzeni olmadığı gibi, belli bir yemek saati de yoktu, yemekler o anda hazırlanıp ortaya getirilip ya da bitişikteki hanlardan satın alınırdı. Bir «aile yaşamı» da olmazdı. Yerine, tüm etkinlikler geniş bir toplumsal yaşamın parçası durumunda idi. Aile her zaman topluluğa ve onun etkisine açık kalırdı.

Bu nedenle orta ve yukarı sınıfların aile bireyleri arasındaki ilişkilerin oldukça soğuk ve resmi olması fazla şaşırtıcı değildir. Fransa'da koca ve karı birbirlerine Monsieuor (efendi) ve Madame (bayan), İngiltere'de sir (sör) ve leydi diye hitap ederdi. Bu resmi sıfatlar aynı zamanda anababalarıyla karşılaştıkları sırada çocuklar tarafından da kullanılırdı. Soylu çocuklar, anababalarına «milord» (lordum) ve «milady» (leydim) diye hitap ederlerdi. Çocukların kendi aralarında seremoni de bundan az değildi. Ön adları kullanmak yerine, birbirlerine «kardeş», «kızkardeş», «hemşire» ve «kuzen» diye çağırırlardı. Ön adın takma ad ve teklifsiz yakınlık olarak «papa» ve «mamma»nın kullanımı, 17. yüzyılın sonlarına değin moda olmadı. (1800' den sonra İngilizler çocuk dilinde ana karşılığı olarak «mama»yı kullanmaya başlarken, Amerikalılar da «momma»yı kullandılar ve sonraları basitçe «mom» (ana) ve Dad (baba) şeklinde konuştular.)

Sonraları, yüzyıllardır geniş Avrupa ev halkı bireylerinin birbirlerine karşı öyle çok fazla duygusal bir ilgi duymadıkları açıkça görüldü. Gerçek ve duygusal yakınlık yalnızca orta sınıfın ve onun değerlerinin yavaş yavaş

ortaya çıkışı ile gelişti. Katı yurttaş tipi ortaya çıkarken, sonraları daha endüstriyel, kurallı, saygın, disiplinli ve evcimen oldu. Kısacası aşina olduğumuz bir «burjuva yuva karakterine» dönüştü. Bu süreç 16. yüzyıl sonlarına iyi biçimde giderek sonraki yüzyıl boyunca da hızlandı. «Büyük ev»in bizzat kendisi değişmeye başladı. Bir kere içbağlantının kurulmakta olduğu yer çok amaçlı bölümlere açık oldu, müzik, okuma, uyuma, yemek odaları birbirine yakın olmakla birlikte ayrıydı. Hizmetçilere özel bölümler, (yatak odaları vb. yerler) yasaklandı. Özel bir dünya kuruluyordu artık ev içinde. Böylece zevkler ve işler karışmayacaktı. Çalışma odaları ve oturma odaları belirgin bir biçimde birbirinden ayrıldı. Her ev davetsiz konukların artık giremeyeceği bir iç kutsallığa sahip olmuştu. Gerçekte, habersiz ziyaretler cesaret kırıcıydı. Aile yalnızca belli günlerde ya da Jours Fixes'de konuk kabul ederdi. Başka zamanların tümünde, aile bireyleri birbirlerine konuk oldu. Onlar «aile masasının» çevresinde toplanıp «aile oyunları» oynadılar, «aile dergileri» okuyup «aile konserleri» verdiler. Anababalar korunma ihtiyacına muhtaç saf yaratıklar gibi değerlendirdikleri çocuklarının eğitimi ve refahına da çok nazik bir ilgiyle yaklaştılar. Bu koruma aile çevresinde oluyordu. Yani, ideal, sıcak, tatlı, saf ve sevimli bir «mutlu yuvaydı».

Yalnız yavaş yavaş ortaya çıkan bu idealin kesinlikle her yerde görülmediğini söylemeye bile gerek yok. Yukarı sınıflar ve aşağı sosyal sınıflar çok farklı bir biçimde yaşadılar. Aristokratlar önceki gibi düzensiz kalabalık bir akraba, hizmetçi ve konuklar tarafından çevrelenen, açık şato ve saraylarda oturmayı sürdürdüler. Yoksul çiftçiler ve geniş bir işçi kesimi de hâlâ küçük kulübe, dam ya da baraka evlerde yaşıyorlardı. İşin doğrusu, burjuvazinin kendisi çoğu kez daha devingen ve maceralı standartlarından saptı. Birçok erkek sevdikleriyle geçirdikleri tatlı akşamları askıya aldı. Bu nedenle, kahvelerde, publarda, derneklerde, kulüplerde, mason kuruluşlarında ya da dinsel cemiyetlerde geçen bir toplumsal yaşam geliştirdiler. Sonuç olarak, ailenin işlevi ve biçimi yeniden değişti. Gerçi ailenin «kapalılığına» karşı aile büyüklüğünde küçülmeye doğru bir eğilim olduğu açıktı. Daha yaşlı kuşağın ve uzak akrabaların devam edegelen varlığı, artan bir biçimde zorla gelip dayatma olarak görülüyordu. Böylece başlayan sanayileşmeyle geleneksel geniş aile, yerini modern çekirdek aileye bıraktı.

MODERN ÇEKİRDEK AİLE

«Çekirdek», «ayrı» ya da «sınırlı» aile, yeni bir fenomen değildir. Tarih boyunca pek çok kültürde varolmuştur. Gerçekten de, birkaç kuşaktan oluşan geniş aile, yeni sanayileşmiş toplumlarda değil, ileri zengin, yerli yerine oturmuş toplumlarda kurulur. İlk ve çok deneyimli toplumlarda çekirdek aile modelinin yeğlendiği görülüyor.

Oysa, çekirdek aileler sınırlılık ve ayırımların derecesine göre değişebilir. Örneğin, Sanayi Devriminden önce Batı çekirdek ailesi sık sık bir çiftlik, malikâne, aristokratik bir konak ya da nüfusu akrabaların oluşturduğu köy gibi geniş bir sosyal birimde görülürdü. Birçok eski kent komşulukları, aynı zamanda güçlü akrabalık bağları gibiydi ve böylece çok küçük aileler topluluğa açık bir durumda kaldı. Aile ziyaretleri çok yaygındı. Çocuklar başka bir evi kendi evleri gibi hissederlerdi. Öte yandan 17. yüzyılın sonlarında, «kapalılığa» karşı yönelim birçok geniş evli ailelerin büyüklüğünü düşürdü ve kalan aile üyeleri arasındaki ilişkiler de değişti. Bu üyeler birbirleriyle daha fazla ilgilenir oldular. Birbirlerine daha çok gereksinme duydular, saf ve sevimli «burjuva» evi, modernleşmenin toplandığı fırtına da, bir huzur odası, dünyadan saldırganlıktan rekabetten ve sınıf savaşlarından uzak, güvenilir bir liman oldu. Biz, aynı zamanda bu evin kadınlara nasıl sığınak olduğu ve çocukları cinsel ve başka günaha teşviklerden nasıl koruduğunu gördük. Başka iğrenç sosyal gerçeklikler de körfezde tutuluyordu. Ailenin geliri artık içerde değil, evin oldukça dışında kazanılıyordu. Cinsler arasındaki işbölümü, erkeklerin zamanlarının çoğunu ailelerinde ayrı, fabrikalarda, dükkânlarda ve bürolardaki ücretliler olarak görülmesiyle yeni bir biçim kazandı.

Küçük çocuklarının bakıcısı ve eğiticisi olarak yalnızca onların bir arkadaşı olan karıları şimdi onların asıl sorumlusuydu. (Önceleri, bu görevler anneler, büyükanneler, bakıcılar ve hizmetçiler arasında paylaşılmaktaydı.) Gerçekten de artık orta sınıftan evde çalışan erkekler yalnızca özel işleriyle doktorlar ve avukatlardı. Bununla birlikte, kural olarak, burjuva ailesi aile reisi ya da kendilerinin geçimini sağlayan kimseyi (ekmek kazanıcılarını) yalnızca o geceleyin işten eve döndüğü zaman görüyordu. Bu çalışma, aile reisinin karısından ve çocuklarından soyutlanmasına yol açtı.

Üretimsel çalışmanın evden fabrikalara aktarılmasının kuşkusuz, tüm aile üyeleri için önemli sonuçları vardı. Artık onların herhangi birini herhangi özel topluluğa ya da özel bir eve bağlayan güçlü köklerde geliştirmek zorunlu değildi. Yerine, herhangi bir yerdeki işi kovalamak, yeni yerleşimlerdeki endüstriyel gelişmeyi izlemek te serbest oldular. Dahası, aile bağları, fabrika çalışması, her zamankinden daha fazla rasyonelleşip yeterlileşirken, daha az önemli hale geldi. Akrabalarını kayırma yerini, yalnızca değer ya da hizmete göre terfi ve kira ödemeye bıraktı. Aynı nedenle, yeni işçiler, işadamları ya da bürokratların artık uzak akrabaları kollaması geekmiyordu ve artık kendi küçük ailesi için çalıştı ve bu da onu daha çalışkan bir hale getirdi. Şimdi geliniyle birkaç insanı geçindirmeye başladığından beri daha hızlı ilerleyebilirdi. Böylece, tek başına koca ya da baba, artık geleneksel ya da yaygın yükümlülükler altında ezilmiyordu. Ek olarak, çocuğunun eğitimi ve yaşlı ya da hasta anababalarının bakımı devlet tarafından ele alınmaya başlanmıştı.

Bu gelişmelerden yaklaşarak, birçok gözlemci, çekirdek aile ve sanayileşme arasında bir «uygunluğa» dikkat çektiler. Başka bir deyişle, küçük, yakın ve devingen aileler, sanayileşmeyi harekete geçirici iyi, uygun unsurlar olarak gördüler ve sanayileşme, çekirdek ailenin oluşumunu hızlandırdı. Gerçekte, modern sanayi toplumlarında eşitlik ve kişisel bağımsızlığa doğru bir yönelim vardı. Bu, sırasıyla, evlilikte eşin ikâmet yerini ve meşguliyetini serbestçe seçmesine olanak veriyor. Geniş bir ailede bu özgürlükler, «yanlış» bir seçim, akrabaların çoğunun etkilenmesine yol açacağından, her zaman sınırlıdır. Böylece, yeni sorumlulukların tüm avantajlarından yararlanmak isteyen insanlar geç evlenip ailelerini küçük görürler. Bununla birlikte, bu kural istisnaları da içinde taşır. Bazen geniş aileler daha yararlıdır, çünkü, canalıcı durumlarda bir sığınma ve yardıma olanak sağlayarak bir «destekleme birimi» gibi hizmet edebilirler. Bu, özellikle geniş aile bağları kurmaya çalışarak üst sınıflara geçmek isteyen aşağı sınıftan kişiler için önemlidir. Nitekim, tam sanayileşmiş toplumlarda bile kişi, geleneksel geniş aile ya da en azından geniş bir akrabalar ağına değer veren erkek ve kadınla karşılaşabilir.

Bununla birlikte, genel olarak yakın bağlarla kenetlenmiş çekirdek aile, Batı toplumlarında, son birkaç kuşaktan beri egemen olmuştur ve böylece bir ailenin ne olması gerektiği konusundaki genel algı biçimlenmiştir: Bir

erkek ve kadın, birbirlerine aşık olarak evlenirler, zamanla iki ya da üç çocukları olur. Bir evde, dairede, kendi kendilerine yaşayıp tüm boş zamanlarını birlikte geçirirler. Kadın, ev işleri ve çocuklarla uğraşırken, erkek de sabahları evden çıkıp, işe gider. Kadın, aynı zamanda akşam yemeğini hazırlar ve gece bitkin eve dönen kocasına yardım eder. Yılda bir ya da iki kez, Şükran günü ya da Noel'de büyükana-babanın evinde, başka akrabalarla törensel bir hava içinde kısa bir zaman için biraraya gelirler. Ama herkes belli bir resmilikle davranıp işlerini aklından çıkarmaz o gün bile.

Bu «ideal» modele göre, aile üyelerinin geniş akrabalıktan tüm toplumdan uzaklaştığı açıktır. Bununla birlikte, onlar bu uzaklaşmayı çekirdek aile içindeki daha büyük bir duygusal sıcaklıkla telafi ederler. Baba, anne ve çocuklar, kendi dünyaları içinde olur. Derin bir karşılıklı sevginin onları bir arada tutacağı varsayılır ve öteki küçük aile birimleriyle ekonomik rekabetleri onların moralini yükseltir. Ne yazık ki, birçok ailenin de gördüğü gibi, evdeki hesap her zaman çarşıya uymaz. Daha büyük ölçüde iletişim eksikliği, çoğu kez bir bozukluk olarak kabul edilebilir. Çok aşırı yakınlık bastırıcı olur ve kaçınılmaz saygısızlık doğurur. Bu nedenle, daha başlangıçtan, modern çekirdek aile eleştiri konusu olmaktadır.

Victoria döneminde, «yuva kültürü» doruğunda olduğu zaman, bu eleştiri esas olarak orta sınıf yaşamının anlayışsızlığını, sığlığını ve ikiyüzlülüğünü açıklayan ve saygın dış görünüş ardındaki çirkin psikolojik iççatışmayı ve katlanılan şeyleri ortaya koyan büyük burjuva yazarları, Flaubert, İbsen ve Stringberg tarafından dile getiriliyordu. Aileyi, felsefi ve politik temel üzerinde, özel mülkiyet çabasına ve kökenine bağlayan Engels tarafından daha derin bir biçimde eleştirildi. Sonunda, Sigmund Freud, dolaylı yoldan da olsa, yani nevrozların ve cinsel saldırganlığın temelinde yatanın «mutlu» çekirdek ev olduğunu ortaya koyduğu zaman, belki de en ciddi suçlamayı getirmiş oluyordu.

19. yüzyılın sonlarında, burjuva aile modelinin dezavantajları, birçok ortalama erkek ve kadına daha açık görünmüştü. Evin sıcak yuva asmosferi boğucu görünmeye başladı ve bir kez kutsal bir yer olarak övüldüğü zaman, çoğu kez artan bir biçimde bir hapishane gibi mahkûm edildi. Geleneksel geniş ailede çocuklar birkaç erkek ve dişi yetişkin rolü, model olarak seçmekteyken, şimdi bir anababayla karşılaşmaktadırlar. Öncekileri, onların ilk eğitimi birtakım farklı insanlar ve çeşitli etkiler altında biçimlenir-

ken, şimdi tamamen kendi ana ve babalarına bağlıdırlar. Gerçekten, son durum her zaman varolamamaktadır. Baba, artık ev içinde çalışmadığından, çocukları da açık bir sosyal rol kavramına sahip olmamaktadır. Yerine, evin geçimini üstlenip, gizemli ve uzak bir otorite biçimi uygulayan disiplin sağlayıcı olmaktadır. Çocuk arasıra sevilir, sık sık korkutulur ve sözüne pek seyrek kulak verilir. Aynı zamanda, karı ve anne, önceki her durumdan daha kısıtlı bulunur. O büyük ölçüde artan nesnel görevleriyle «dört duvar» içinde kuşatılmış kalır. Dışarıda yalnızca kiliseye gitmek ya da alışverişe çıkmak riskine girebilirdi. Onun dünyası küçülüp işlevleri bir daire içinde sınırlanıyordu. O, kadınsı, anacıl, duyarlı, «uygun» olmalı ve tüm önemli konuları kocasına havale etmeliydi.

Bu nedenle, Victoria döneminde birçok kadının çekirdek aileye ve onun içinde kendi konumlarına gücenmeye başladıkları dahi iyi anlaşılabilir. İşte, İbsen'in **Bir Bebek Evi** adlı yapıtındaki kadın kahramanı Nora'nın kocası ve çocuğunu terketmesi böyle bir şeyin göstergesi oluyordu. Zaman ilerledikçe, artan sayıda kadın, erkeklerle eşit tutulma ve bir insan olarak potansiyellerini eksiksiz geliştirme özgürlüğü istediler. Nitekim, başlarda oy verme hakkı, evlilikte reform ve boşanma yasaları için mücadeleye atıldılar. Aynı zamanda, artan bir sayıda işgücü ordusuna katıldılar. Sonunda, 1. Dünya Savaşı sırasında, önceleri giremedikleri birçok işte yeteneklerini gösterdiler ve eve, tutsak olmaktan belli ölçüde kurtuldular. («Kadının Özgürleşimi»ne bakınız.)

Son birkaç on yılda bu yönelimin sürdüğü görülüyor. Bugün, birçok ailede, çocuklar zamanlarının çoğunu bir günlük bakımevi, anaokulu, yuva ya da okulda geçirirken, karı-koca da dışarıda çalışıyor. Sonuç olarak, aile üyeleri arasındaki duygusal bağlar bir dereceye kadar daha yapıcı olmakta ve daha geniş bir hoşgörü ortamı sağlanmaktadır. Akran grupların etkisi yalnızca çocuk için değil, anneler için de giderek artmaktadır. Geleneksel ana ve baba rolleri yeni bir evrim geçirmektedir. Kitle iletişim araçları herkesi daha geniş bir toplumla yüzyüze getirmekte, bu da sürekli bir dönüşüm sağlamaktadır. Bununla birlikte, aile dünyası da genişlememektedir. Büyükana-babalar artık ev halkının bir parçası olamamakta, daha çok kendi köşelerinde, huzurevleri vb. yerlerde yaşamaktadırlar. Evlenmemiş akrabalar ise kendilerine uygun bir otel ya da apartman dairesine yönelmektedir.

TAMA NA SINA
NENE, LITO AT BOY.
FAMILY
PLANNING
MAHIRAP
ANG
MARAMI

Böylece, ortalama Amerikalı bir aile oldukça küçük bir birim olmaktadır. Gerçekte, günümüzde yalnızca ana ve çocuklardan oluşan birçok babasız aile vardır.

Tek ebeveynli aile ya da «öz aile», çoğunlukla «tamamlanmamış» bir çekirdek aile olarak tanımlanmaktadır. Ancak böyle bir ailenin istenmez olduğu üzerine genel bir varsayım vardır. Bir babanın eksikliği, çocuk gelişimine zararlı görülmekte ve «uygun görülmeyen» dişi etkisi üzerine tez elden genellemelere varılmaktadır. ABD'de, ana ve çocuktan oluşan ailelerin genellikle yoksul zenci nüfus arasında görülmesi, bu yorumlara ırkçı bir nitelik vermektedir. Bununla birlikte, boşanma oranının yükselişiyle bu aile tipi beyaz orta sınıf arasında da gittikçe yaygınlaşmaktadır. Gerçekten, günümüz Amerikasında 6 çocuktan 1'i yalnızca tek bir ebeveyniyle yaşar ve gelecekte böyle bir ev halkı biçimi de pekâlâ artabilir. Bizim refah düzenlemelerimiz ve devlet politikalarımız, çoğu kez başka türlü birlikte kalmaya zorlayarak ailelerin dağılmasını etkilemektedir. Yasa koyucularımız henüz ilerlemede böyle niyet edilmeyen sonuçları ortaya koyan «etkin aile çalışmaları» içinde yeni yasaların nasıl deneneceğini öğrenmedi. Bununla birlikte, bu arada tek ebeveynli ailelerin aslında kötü olmadığı da anımsanmalıdır. I. ve II. Dünya Savaşlarını izleyen yıllarda, milyonlarca kadın, çocuklarını yalnız başına yetiştirmeyi başarmış ve bu, duyguları etkileyen örnek yüzeysel yargılara karşı bize bir uyarı olmuştur. Dahası, kesin bir gözlemde birçok «öz aile»nin akraba gruplarıyla yakın bağlarını genişletmeye çabaladıkları ve böylece bu olgu varsayılandan daha açık ve geçerli bir durum kazanmıştır. Sonuç olarak, birçok baba ve çocuklardan oluşan ailenin yeterli eleştirisel dikkatle ele alınmadıklarını biliyoruz.

Çekirdek ailenin bizzat tamamlandığı zaman bile, hâlâ geçerli bir tercih olup olmadığı da başka bir sorundur. Bugün birçok insan, küçük, tek ev halkından oluşan ailenin ekonomik olmadığı ve yıpratıcı bir özelliğe sahip olduğunu kabul ediyor. Aynı zamanda onların duygusal olarak hâlâ sağlıksız olduğu bireyleri modası geçmiş cinsiyet rollerine yükümlü kıldığı ve insanlığın mutluluğu için yalnızca evrensel işbirliğinin geçerli göründüğü bir çağda, çocuklarda egoist ve rekabetçi duygular yeşerttiği görülüyor. Modern ailenin sevgi ve yakınlığı sağlama dışında herhangi bir işlevi kalmadığı, bunun varlığını haklı göstermek için modern ailenin kesinlikle yeterli

olmadığı tartışılmaktadır. Gerçekte, ailelerin eğitimsel, ekonomik ve koruyucu işlevi devlet tarafından sağlandığından beri, cinsel ilgi hemen hemen evliliğin temeli olmuştur ve bu temel gerçekte çok zayıftır. Bununla birlikte, yeniden evlilik ve boşanma, yetişkinler için bir ölçüde pratik olmasına karşın, çocuklara hiç de öyle görünmüyor. Koşullara göre, birtakım düşünceli erkek ve kadının daha kararlı «yeni ve ilerlemiş» aile modelleri araştırmaya devam etmeleri gerektiği, olası çözümlerin en uygunudur.

YENİ AİLE MODELLERİ

Modern çekirdek ailenin dezavantajları, eleştirmenlerin birçoğunu alternatif aramak üzere harekete geçirmiştir. Bunlar arasında bazı reformcular, Sanayi Devrimi öncesi geleneksel geniş aileye dönüşü arzu etmektedir. Oysa, günümüz koşullarında bu aile biçiminin yeniden nasıl kurulacağı pek açık değildir. Gördüğümüz gibi, bunun bazı çok ciddi kusurları da vardır. Ayrıca, şimdi bir hak olarak kazanıldığı düşünülen özel ve bireysel özgürlük talepleri de gözardı edilemez ya da bunlann yerine, başka bir şey konulamaz. Öte yandan, önemsiz ölçüde genişlemiş çekirdek aileler herhangi bir çarpıcı sosyal reform olmaksızın, bireysel olarak yaratılabilir. Ancak böyle arasıra görülen küçük ilerlemelerin çok farkedeceğinden emin olacak çok az insan görünüyor. Aslında, gerçek sorun daha derinde yatıyor. Birçok insan, bir bütün olarak toplumda radikal bir dönüşüm gerçekleşmediği sürece, en iyi potansiyel isteklerinin hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğini hissediyor. Bu insanlar daha iyi bir aile sistemi kurulmadan önce, «yeni bir erkek» ve «yeni bir kadın»ın yaratılması gerektiğine inanıyorlar. Onlara göre, egemen sosyal düzen herkesi başarılı gerçek mutluluğa karşı önceden hazırlıyor. Onlar, insan doğasının günümüzün sağlıksız uygarlığı tarafından bozulduğunu görüyor ve bu nedenle «yeni bir başlangıç» ve geleneklerden tam bir kopmanın gerçekleşmesini talep ediyorlar. Bu deneme isteği aslında yeni olmayıp yalnızca yakın tarihimizde görülen hareketlerle öncekinden çok daha geniş alanlara yayılmıştır. Böylece, bugün birtakım aile modelleri ülkenin ve dünyanın çeşitli yanlarında deneniyor. Aşağıdaki iki örnek bu olasılıklan sergilemekte.

Kibbutz

Kibbutz (İbranice: «grup»: çoğulu: kibbutzim), kolektif yerleşimcilerce İsrail'de uygulanan bir tarım biçimidir. Kolektifin üyeleri bulundukları kolektif için çalışıp her şeye ortak olurlar. Evli çiftler kendi meskenlerine sahiptir, ancak yemeklerini ortak yemek odalarında yerler. Tüm çocuklar ortak bir «çocukevi»nde yaşarlar. Eğitilmiş personelce denetlenip eğitilir, ancak anababaları onları akşamleyin birkaç saatliğine ziyaret edebilir. Böylece, çocuklar arasında özel ilişki kurulması için bazı özel bölümler vardır. Bununla birlikte, bekâr yetişkinler, çocuklarına bakmak için çalışır ve bu nedenle onları kendi çocuğu saydığı için, kibbutzlarda, dış dünyada görülenden daha geniş anlamda ve yeni bir aile biçimi vardır. Evlilikler tek eşlidir. Çiftlere ayrı bir oda verilerek evlilikleri kabul edilmiş olur. Evlenmemiş genç insanlar arasındaki cinsel ilişki hoşgörüyle karşılanır, ancak er ya da geç, sürekli bir birliğe eğilim duyulur. Evli çiftler çoğunlukla dışarıdan getirilir. Kadınlar, kızlık soyadlarını korur ve kibbutzların bir üyesi olarak, kişisel hakları olduğu gibi kalır.

Görüldüğü gibi, bu sosyal düzenlemede geleneksel anlamda aileler yoktur, çünkü anababalar ve çocuklar birlikte yaşamazlar. Bundan başka, anababalar ne kendileri için, ne birbirleri için, ne de kendi evlatları ya da akrabaları için çalışırlar. Tersine, çalışma, eğitim ve tüm sosyal hizmetler onların yeteneklerine ve gereksinimlerine göre kolektif olarak paylaşılır. Kibbutz, yaratılmasını daha insancıl bir toplum kurmak isteyen İsrailli yerleşimcilerin idealizmine borçludur. Bununla birlikte, bazen artan başarıdan dolayı bu idealizmi canlı tutmakta güçlük çekilir. Dahası, bu deneyim her zaman herkesin hoşuna gitmez, İsrailde bile. Şimdiye dek bu uygulama başka ülkelerde de geniş bir biçimde kopye edilmiş değildir.

Komün

Bugün komün sözcüğü hayat pahalılığını azaltmaya çabalayan kent orta sınıfın belli pratik düzenlemelerinden «hippi çiftliklerine» değin uzanan çeşitli komünal ev biçimleri için kullanılır.(*) Aslında komün, yaşanılan bir

(*) Çin Halk Cumhuriyetinde de kırsal kesimlerde görülen ve belli mülkiyet ve yaşam biçimine tekabül eden bir üretim birimidir komün.

yuva ve içinde yemek pişirme, dikiş, çamaşır yıkama, bahçecilik, alışveriş ve çocuk bakımı vd. işlerin yaygın anlamda birkaç çekirdek ailenin birleşmesiyle kolektif olarak daha ucuza sağlanmasından başka bir şey değildir. Bu nedenle, bazı bu tür aileler paralarını biriktirmek için kaynaklarının bazılarını biraraya getirmeye başladı. Onların «komünü» paylaşılmış bir evin ve aletlerden daha etkin kullanımından başka bir şeyi içermeyebilir. Oysa, daha radikal çözümler de vardır. Özellikle son birkaç on yıl içinde birtakım genç insanlar toplumdan «ayrı», «yabancılaşmış insanlar», kırda ya da kentin bitişiğinde bir yerlerde «komünal» alternatif yaşam biçimi oluşturdular. Amerika'da, daha doğal bir yaşam biçimine doğru bu tür hareketler uzun zamandır ve etkin bir tarihsel geçmişle görülmektedir. Günümüzde, Amerikan «radikal» komünleri, kurucularının özel yardımlarına bağlı, büyük ölçüde farklı biçimlerde görünüyor hâlâ. Bazıları dar dinsel inançlar temelinde kurulurken, bazıları da daha dünyevi ve hazcı oluyor. Bazıları resmi tek eşli evlilikler içeriyor, bazıları düzeltilmiş poligami ya da grup evliliklerinin belli tiplerini kapsıyor. Bazı anababalar çocuklarını eğitmek için okula gönderirken, bazıları da kendi kendilerine eğitmeye çabalıyor. Bazı komünler kolektif sahipliği deneyerek, ekonomik bakımdan kendi kendilerine yeterken, bazıları da hayırseverlerden gelen mali destek, gıda ya da benzeri yardımlarla dışarıdan gelen gelirlere bağlı oluyor. Bazı komünler yıllardır göreli olarak durumunu korurken, bazıları da henüz deneyimsiz olanlara uyarıcı bir örnek gibi sefil bir biçimde sürünüp gidiyor ya da parçalanıyor.

Konuyu çeşitli açılardan daha derin bir bakışla, çağdaş komünler üzerine herhangi bir uygun sonuca varmak oldukça zor. Kuşku yoktur ki, birçok durumlarda, bugün bizim bildiğimiz «normal» ailenin yerine getiremeyeceği birçok insanın gereksinmesini karşılar. Birçok komünün başarısızlığı, onların çoğu kez soylu niyetlerine gölge düşürmüyor. Özet olarak, komünal deneyimlerin gelecekte de iyi bir biçimde devam etmesi beklenilmelidir. Böyle deneyimler daha geniş ölçüde kopye edilebilecek değerli seçenekler sunabilirler.

12. CİNSEL BASKI

18. yüzyılda bir filozof, karşıtlarından birine şöyle diyordu: «Düşüncelerine inanmıyorum, ama onları açıklama özgürlüğüne kavuşabilmen için ölümüne savaşabilirim.» Bu soylu özdeyiş, insanlık tarihinde ilk kez ilan edilen evrensel özgürlük, eşitlik ve kardeşliği, entelektüel ve ahlaksal kölelikten kurtulmak için mücadele veren aydınlanma çağının ruhunu çok güzel bir biçimde özetler. Bu ruh, aynı zamanda, Birleşmiş Devletler Anayasasında, her yurttaşın konuşma, din ve basın özgürlüğünü güvence altına aldığı zaman, Amerika'nın kurucularına da kılavuzluk ediyordu.

Bu arada, bu özgürlükler dünyanın birçok yerinde savunucular buldu. Son iki yüzyıl boyunca, hoşgörü, bireysellik, kendi kaderini tayin ve kişisel dokunulmazlık idealleri, çoğu modern ulusların yasalarına girdi. Gerçekte, yüzyılımız bu idealleri, tüm üyeleriyle desteklerne yemini veren Birleşmiş Milletler'de Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi olarak görmüştür. Böylece, en azından kuramda, insan ırkının özgürlüğü hemen hemen tamamlanmış görünüyor. Yazık ki, hepimizin bildiği gibi, yaşanan gerçekler çok daha az teşvik edicidir. Resmi olarak, hükümetler pekâlâ aydınlanma felsefesinin ünlü özdeyişine imza atmış görünebilirler, ancak yapılan muhalefete gayriresmi yollardan, her hükümet kendi bildiğini okumaktadır. İşin doğrusu, hükümetlerin özgürlükçü sözlerine karşın, bazı modern devletler en kötü ortaçağ krallığından daha baskıcıdır. Bütün bunlar kuşkusuz oldukça açıktır, bu nedenle daha derin bir tartışmaya girmeye gerek yok. Bununla birlikte, çoğu hoşgörülü Batı ülkelerinde, hoşgörünün insan yaşamının tüm yanlarına niçin eşit ölçüde dağıtılmadığı bir türlü anlaşılmıyor. Çok rastlanan dikkate değer iki davranış türü, akılsızca tutumları desteklemeye ve sınırla-

maları şiddetlendirmeye devam ediyor: İlaçların kullanımı ve cinsel etkinlik. Henüz hiçbir resmi ağız, «senin kullandığın ilaçları beğenmiyorum ama, onları kullanmanın senin hakkın olduğunu ölümüm pahasına savunurum», ya da «senin cinsel ilgilerini beğenmiyorum ama, onları özgürce ortaya koyabilmen için ölümüne savaşırım» diyemiyor. Üstelik, bu tür açıklamalar çoğu yurttaş tarafından da skandal ve sorumsuzluk olarak kabul edilecektir.

Gerçekte, yakın zamanlarda ilaçlar ve seks, önceleri oldukça hoşgörülü, ancak Batı etkisiyle bu olumlu tutumundan vazgeçmeye başlayan toplumların da korktuğu olgular haline geldi. Bu yüzden insanın kendi bedenini kontrol etmesinin kendi hakkı olduğunu belirten Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'nin kutlanması pek şaşırtıcı gelmiyor. Dökümanlar yalnızca evlenip bir «aile» kurmanın ve kişinin evleneceği eşi özgürce seçmenin «hakkı» olduğundan söz ediyor (madde 16.) Seks eğitiminin, seks uygulamalarının, cinsel etkinlik tipinin ya da cinsel bir eşin özgürce seçilmesinin, gebelikten korunma ve düşüğün bir hak olduğundan söz edilmiyor. Bütün bunlar da yanlış olmaktan öteye gitmez. Ne yazık ki, bugün Birleşmiş Milletler Genel Assemblesi bile bu hakları ortaya koymaya cesaret eden herhangi bir resmi bildirgeyi karşı konulamaz bir biçimde yadsıyacaktır. Birleşmiş Milletlere üye çoğu devletler, hâlâ sadece evlilikle ve döllenmeye yönelik seksi yasal sayıyor.

Bununla birlikte, toplumların, seksin tek kabul edilebilir işlevinin üreme olduğu ve bu nedenle gerçekte çoğu insanın cinsel davranışlarının anormal ya da sapkın olarak değerlendirip bunları kesinlikle mahkûm etmelerini iyi anlamalı. Nitekim, tek başına mastürbasyon, çocuklar arasında seks oyunları, gençlerin cinsel deneyimleri, evlilik öncesi ve evlilikte birleşme dışı ilişkiler, eşcinsel etkinlik, hayvanlarla cinsel temas ve menopozdan sonra seks - bunlar ve cinsel davranışı başka birçok zararsız biçimlerinin hepsi, bastırılan doktrinlere karşı pratikler olarak görülüyor. Bu bastırma, ardından, evrensel bir suçluluk ve heyecan duygusu yaratır. Üstelik, bastırma hiçbir zaman tamamlanamadığından, bir cinsel çift standardın gelişimi ve ikiyüzlülüğün yayılması gerçekte kaçınılmazdır. Kısacası, dar cinsel dogmatizm her zaman toplumsal çatışmalara ve birtakım insansal dertlere yol açar.

Kitabımızın önceki bölümlerinde de gördüğümüz gibi, Batı, Yahudi - Hıristiyan kültürü, seks sorununda uzun zamandır son derece katı olmakta

ve Batıda, dünyanın öteki bölgelerine göre daha fazla cinsel ikiyüzlülük ve cinsel dertler görülmektedir.

Dindar atalarımız önem verilmesi zor ve zehirini bugünkü yaşamımıza akıtan hoşgörüsüz bir miras bıraktılar bize. Döllemenin faziletini övücü şeyler ortaya koymadılar, aynı zamanda üremeyle sonuçlanmayan kusurları çok vahşi ve dehşete düşürücü biçimlerde cezalandırdılar. Başka toplumlarda cinsel bakımdan uyum göstermeyen insanlara karşı hoşgörüyle yaklaşılır ve saygılı davranılırken, eski İsrail'de böyle insanlar taşlanıp işkence edildiler, sakat bırakıldılar, yakıldılar, asıldılar ya da Hıristiyan Avrupasında diri diri gömüldüler.

Örneğin, pagan Yunanistan'ında erkek eşcinsellere örnek yurttaş gibi saygı gösterilirken, Yahova ve İsa'ya inananlar için onlar, her zaman dünyanın tortusu olarak kaldılar. Eski Ahit, erkekler arasındaki seksin ölümle cezalandırılmasını öngördü ve böylece, babtist Roma imparatorları, İspanyol engizisyoncuları, İngiliz Monarşistleri ve Amerikan sömürgecileri bu yolu izlediler. Daha sonra, din genel etkisini yitirmeye başladığı zaman bu kez, psikiyatristler, eşcinsellerin hasta olduklarını ve öncelikle tedavi edilmeleri gerektiğini açıkladılar. Onların isteklerine karşı sık sık şok ya da iğrenme terapileri, «psikocerrahi» ve hadımlaştırma uygulandı. Sonunda, Nazi Almanyasında «halkın sağlıklı duyarlılığı» üzerinde pembe üçgenler bulunan üniformalar giydirilen eşcinsellerin toplama kamplarına gönderilmelerine izin verdi. Orada eşcinsellerin binlercesi öldürüldü, çok azı kurtulabildi. Bununla birlikte, Nazizmin öteki kurbanları dışında, onların hiçbir zaman hakları aranmadı. Tam tersine, ya toplumdışına sürüldüler ya da yine hapishanelere atıldılar. Gerçekte, günümüzde eşcinsel davranış, ABD'nin çoğu eyaletinde ağır bir suç gibi değerlendirilir ve eşcinseller de uzun bir süre hapishanelere atılır ya da «cinsel psikopat» olarak akıl hastanelerine yerleştirilmeleri uygun görülür. Eşcinseller herhangi bir suçtan hüküm giymese bile bir yerden başka bir yere göçemez, oranın yurttaşı olamaz, ya da Silahlı Kuvvetlerde görev alamazlar. Bundan başka, eşcinsel sivil hakların yasallaşmasını hezimete uğratmak için etkin olarak çalışan ve herhangi bir reforma karşı gelen Hıristiyan kiliseleri de vardır.

Bu barbarlıkların her zaman olduğunu ve şimdi de «terbiyeli» insanlarca en yumuşak motiflerle iyi bir bilinçle işlendiğini söylemeye gerek yok.

CİNSEL BASKI SİMGELERİ

Cinsel baskı, çoğunlukla insanlar üzerinde dış bir sınırlama empoze etmesine karşın, sık sık iç korkular ve yasaklar da üretir. Böylece, erkek ve kadınlann kendi kendilerinin baskıcılan olmalan bütünüyle olasıdır.

(BENZERİ YOKTUR)

15. yüzyılın bir elyazmasında, dişi bekâret kemeri'ni gösteren bir şekil. Bu tür kemerler, cinsel perhiz sırasında kadını zinadan korumak amacıyla koca tarafından takılır, anahtan da kocada bulunurdu. Bu âdet aynı zamanda kanlann, kocalarının özel malı ve onlan kilit ve anahtar altında bulundurmanın, kocalann hakkı olduğunu gösteriyor.

19. yüzyılda bir erkek bekâret kemeri'. Bu tür kemerler ve benzer tertibatlar, genç erkeklere anababalan tarafından onlann mastürbasyon yapmalannı engellemek amacıyla takılırdı. Aynı zamanda bazı sıkıntılı yetişkin erkekler de bu kemeri giyerdi, çünkü psikiyatristler, mastürbasyonun insanı cinnete götüreceğini anlatırdı. Bu ve başka saçma psikiyatrik doktrinler cinsel baskıyı haklı göstermek için uzun zaman kullanıldı.

M. McCormick.

Erkek Bekâret Kemeri *10 Ağustos 1897'de patenti alındı.*
No. 587994

BİRLEŞİK DEVLETLER PATENT DAİRESİ
MİCHAEL McCORMİCK – SANFRANCISCO – CALIFORNIA
ERKEK BEKÂRET KEMERİ

Cinsel baskının bahaneleri hiçbir zaman eksik olmamıştır. Bunlar en basit dinsel dogmalardan bilgiç geçinen yalancı bilimsel kuramlara değin sıralanabilir, ancak onların özel biçimlerine dikkat edilmemesi koşuluyla. Onların hepsi bir temel özelliği paylaşır: Mantıksal platformda açık değillerdir. Anlamı olmasa ya da birçok kez çürütülse bile, her şeye karşın, bir kez daha tekrarlanırlar. Aslında, onların gerçek işlevi taraftarlarının vicdanını rahatlatacak kuşku uyandırıcı şeyler konusunda ikna etmek değildir. Kaldı

ki, bu görevi her zaman dikkate değer bir biçimde yerine getirirler. Kutsal Kitaptan yapılan aktarmalar bir yana, örneğimize dayanan bir kişi, şimdi profesyonel «uzmanlar»dan nedense eşcinsellerin «türlerin kalımı»nı tehdit ettiğini ya da «evlilik ve aile kurumlarının kuyusunu kazdığı»nı işitebilir. Bu iddiaların açıkça anlamsız olduğu olgusu bile, onları kendi haklarında ileri sürülenlerden zerre kadar önlemez. Çoğu kez eşcinselliğe karşı hoşgörülükleriyle bilinen Afrika ve Asya'nın Müslüman ve Budist toplumlarının, aynı zamanda yüksek doğum oranları, kalıcı evlilikler ve güçlü ailelere sahip oldukları belirtilmektedir. Şimdi herkes dünyanın aşırı nüfuslanma tehdidi altında bulunduğunu biliyor. Açıktır ki, kendisinin çalışması için, herhangi bir ilgisi olmayan eşcinsellik üzerine empoze edilenlerden evlilik kurumunun kazanacağı bir şey yoktur. Öte yandan, eşcinsellerin niçin akrabalarıyla yakın bağlar kurmaması ve aile yaşamına değerli yardımlar yapmaması gerektiği üzerine getirilenler hiçbir zaman geçerli temellere dayanmaz. Bununla birlikte, bunların hiçbir hoşgörüsüzlükte herhangi bir değişikliğe yol açmıyor. Onların inançları akla dayanmadığından, onlar bu mantıksızlıkla sarsılamazlar. Kısacası, iş bu tür cinsel baskıya geldiği zaman biz ölçülü ve iyi düşünülmüş yargılara değil, sadece önyargılara değiniyoruz.

Eşcinsellere yapılan baskı belki de en çarpıcı ve öğretici örnektir, ancak bu, birçok baskılardan yalnızca biridir kuşkusuz. Cinsel ahlaklılığının «üretim eğitimi» her zaman başka birçok baskıya uğramış azınlıklar ortaya çıkarmıştır. Özel cinsel ilgileri olan kişiler, adet haline getirenler, düşkünler, özürlü ve yetersiz olanlar, yaşlılar, çocuklar ve gençler, hatta birleşme dışı cinsel ilişki kuran ya da gebelikten korunma yöntemlerine başvuran evli çiftler, farklı zamanlarda ve farklı ölçülerde bu baskının kurbanı olmaktadırlar. Dahası, dişi cinse karşı bir bütün olarak binlerce yıldır uygulanan bir çift standart farklılaşmaya yol açmaktadır. Bu nedenle, bütün bu saydıklarımızı birlikte ele alırsak, toplumumuzda cinsel bakımdan baskı altına alınan grupların, nüfusumuzun ezici bir çoğunluğunu oluşturduğunu görürüz.

Bu bakış bize sadece önemli bir tablo vermelidir. Gerçekte, bu tablo, bazı temel ve çok karmaşık sorular ortaya çıkarır. Örneğin, bir toplum kendisini oluşturan bireylerin çoğu tarafından ihlâl edildiğinden emin olduğu cinsel standartları ilk önce niçin yaratır ve sonra da onu korur? Başka bir deyişle, niçin bir nüfusun çoğunluğu bizzat kendine baskı yapmayı seçer? Somut bir dille söylersek, uymak zorunda kaldıkları halde herkesin önünde bir engel olarak görülen seks yasalarına Amerikan halkı niçin bağlanır?

Niçin bir ulus kendini seks suçlularından oluşan bir ulus olarak tanımlamak ister? Niçin bu umutsuz suçluluk duygusuna kapılmak zorundayız? Cezalandırılan bu genel itinin ardında yatan nedir?

Bu ve benzeri sorular sorulduğu zaman, bilinen «uzmanlar» hazır, yanıtları yerine kondurmak için beklerler kuşkusuz. Dinsel dogmalar basit olarak «esas günah» ya da «Ademin günahı» üzerine konuşurlar ve bu tamamen bir inanç sorunu olduğundan, bu görüş üzerine tartışılacak bir nokta da kalmaz. Bununla birlikte, aynı bakış, yerleşik fikirlerden sapan, yıkıcı ya da saldırgan «insan doğası»ndan söz eden insanlar tarafından da dünyevi bir kılıf içinde ifade edilir bazen. Bu nedenle, Amerika'da cinsel baskı ve kendi kendine baskı, insanın belki kaçınılması zor esef verici evrensel eğilimlerinin tezahüründen başka bir şey olmayacaktır. Bu hipotez, birçok başka toplumların niçin böyle hoşgörülü olduklarını henüz açıklayamaz. Ancak bu noktada, cinsel sorunlarımızın hepsinin politik ve ekonomik kötülüklerden geldiğine dikkat çeken bir üçüncü açıklama sunulur çoğu kez. Kapitalizm, sürüp giden kanıtlarıyla, bir kuraklığın toz yaratması gibi cinsel baskı yaratır; ortadan kaldırılır. Kapitalizm ve siz de böylece cinsel baskılardan kurtulmuş olursunuz. Ne yazık ki, bu saf varsayım komünist ülkeler olarak bilinen Arnavutluk, Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyetinde, devamedegelen, hatta artış gösteren cinsel hoşgörüsüzlükle çürütülür. Kısacası, yönetimlerin sadece üreme anlamında denetim yapması olgusu, cinsel özgürlüğü sağlamak için bir güvence vermez. «Çalışan sınıfın» toplumsal özgürlüğü ve onun cinsel baskıları pekâlâ el ele yürüyebilir.

Son örnek bir kez daha göstermektedir ki, cinsel hoşgörüsüzlüğün tanrısal açıklamalar üzerine temellendirilmesi gerekmez. Cinsel baskıların bir nedeni olarak dinsel inancı göstererek bu yüzden hiçbir şey açıklanmış olmaz. Bununla birlikte, bazı dinlerin sekse karşı yaklaşımının niçin olumsuz, bazı dinlerin de böyle olmadığının açıklanması gerekir. Aslında, Kutsal Kitap bir hoşgörülü tutumu destekleyecek kadar materyal içerir ve zaten birçok liberal Yahudi ve Hıristiyan bu materyalleri dinsel inançlarının güçlülüğünü göstermek için sık sık aktarırlar. Her şeye karşın, genellikle, olumsuz olanlar bastırıcı rollerini sürdürürken, cinsel bakımdan olumlu dinsel ifadelere pek önem verilmez. Aynı nedenle, Musa'nın dinsel yemek kurallarına şimdi modası geçmiş diye pek dönüp bakılmaz ve cinsel yasalarına karşı

da aynı tutum takınılır. Ancak belli başka şeyler, arkaik olmalarına karşın şiddetli bir biçimde savunulur. Bu seçmeciliğin nereden geldiği, daha derin nedenlerinin ne olduğu her zamanki gibi gizemli kalır.

Koşullara göre, bu alanda daha kapsamlı araştırmalar beklerken, yine de küçük bir seçme yapmış görünüyoruz. Bununla birlikte, arada, cinsel baskıdan hoşlanmamak ve ona karşı döğüşmek için gerçekten onun nedenlerini anlamamız gerekmez. Onun öldürücü sonuçları çok uzun zamandır açıktır. Gerçekte, o aydınlanmış insanı her zaman daha büyük cinsel hoşgörüde bulunmaya telkin etmek için girişilen herhangi bir radikal yaratılıştan çok bu sonuçların düşüncesidir. Bu bölümün başlangıcında biz, 18. yüzyılın bir düşüncesini aktarmış ve Amerikanın kurucu önderlerini zikretmiştik. Onlar, topluca bizim özgürleşimimiz anlamında hâlâ büyüyüp serpilen liberal geleneğini temsil ediyorlar.

Birleşik Devletler Anayasası'nı hazırlayanlar, din tehlikesini ve politik zorbalığı elbette biliyorlardı ve bu yüzden muhalif ve uyum göstermeyenlerin haklarını korumaya özen gösterdiler. O zamandan beri, bu haklar Anayasa Mahkemesi'nin sayısız kararlarıyla daha kapsamlı bir biçimde genişleyerek güçlendirildi. Gerçekte, son birkaç on yılda muhaliflik ve uyumsuzluğun korunması giderek kendisini cinsel dünyada da göstermeye başladı. Böylece, şimdi Amerikalılar evlilikle kazanılan özelliğe (Connecticut, 1965), gebelikten korunmaya (Baird, 1972) ve düşük (Wade, 1973) yapmaya anayasal bir hak olarak sahip bulunuyorlar. Onlar, aynı zamanda kendi evlerinde cinsel bakımdan açık saçık materyaller bulundurabilir ve onları istedikleri kadar kullanabilir, sevebilirler. (Georgia 1969). Bu haklar hâlâ sınırlı olmakla birlikte, kazanılabilecek yeni hakların üzerine inşa edilebileceği bir temel görevini de yerine getirmiş oluyorlar. Aslında bir yandan da daha büyük cinsel özgürlük talebi giderek kendisini daha çok gösteriyor ve bu arada gelişiyor da. Anayasa Mahkemesi, Kongre ve çeşitli eyaletler meclisleri daha ileri programların uygulanmasından kaçınsalar bile, varlıklarına borçlu oldukları ilkeleri korumak istiyorlarsa, sonunda bunları vermeleri gerekecek. Demokratik yönetim özerk yurttaşlar istiyor, eğer bu tür yurttaşların kendi görüşünü belirtmelerinin onların hakkı olduğunu inkâr etmek saçmalıksa, kendi bedenleri üzerindeki hakkını inkâr etmek de aynı ölçüde saçmalık olacaktır.

Son birkaç yıl içinde, küçük de olsa bazı cinsel gruplar, çoğunluğun önyargılarını sarsmak amacıyla meydan okuyucu nitelikte kendi «insan hakları bildirgelerini» formüle ettiler. Bu belgelerde birçok ayrıntılı talep yer alıyordu. Aynı zamanda, onlar böyle yaparak toplumumuzdaki cinsel baskının büyüklüğünü de gösterdiler. Sonuç olarak, oldukça uygun biçimde, profesyonel bir yolda cinsel sorunlarına değinenler, sorunlarını daha genel ifadelerle özetlemeye yükümlü hissettiler. Böylece, seksolog Lester A. Kirkendall'in öncülüğünde, birtakım önde gelen seks araştırmacıları, şimdi yeni bir Cinsel Haklar ve Sorumluluklar Bildirgesi imzaladılar (Humanist'in 1976 Ocak-Şubat sayısında yer aldı.) Bu bildirge, bizim «üremeci eğilimlerimizi» sarsıcı bir çağrı oluşturuyor ve başkalarına zarar vermediği ya da onların haklarına karışmadığı sürece cinsel ifadelerini serbestçe göstermenin insanların hakkı olduğu belirtiliyordu. Kısacası, bizim söz, din ve basına tanıdığımız özgürlüğün, seks alanına da tanınması talep ediliyor.

Cinsel liberalleşmeye karşı büyük bir direniş var, kuşkusuz. Otoriter politikacılar, katı yargıçlar, Ortodoks psikiyatristler, muhafazakâr sivil gruplar ve püriten kiliseler, cinsel normlarımızda herhangi bir gevşemenin toplumumuzu ahlaksal çürümeye ve nihai olarak yıkıma götüreceğini ileri sürüyorlar. Bu savı desteklemek için de çoğunlukla Roma İmparatorluğu'nun ve bazı başka ulusların gerileyip çöküşünü örnek gösteriyorlar. Bununla birlikte, uzman tarihçiler prova edilemeyeceğinden dolayı bu tartışma türünü ciddiye almıyorlar. Üstelik, o Roma İmparatorluğu'nun başlarından sonlarına cinsel davranıştaki herhangi bir değişikliği gösterecek hiçbir istatistiksel veri de yok. Bildiğimiz önemsiz şeyler de Neron (İs. I) ile Constantie'in (İ.S. 4) imparatorluğu arasında herhangi bir anlamlı değişimi pek göstermiyor. Ne de olsa Roma, (İ.S. 5.) yüzyılda, Romulus Augustulus'un Hıristiyanlığı ve onun çileci cinsel doktrinlerini kabul etmesinden sonra düştü. Öte yandan, fetihçi putperest barbarlar, cinsel bakımdan çok daha az yasaklayıcıydılar.

Açıktır ki, klasik Yunanistan, Rönesans İtalyası ve Elizabeth İngilteresi, daha az görkemli uygarlıklarla karşılaştırıldığında, oldukça «serbest bırakıcı» sayılırdı. Bu nedenle, cinsel baskının herhangi bir kimseye her zaman yararlı olduğu oldukça kuşkuludur. Gerçekte, çok sıkı Stalin Rusyası ve Nazi Almanyası gibi suçlayıcı ve kısır kültürlerin alâmeti farikası olmaktadır

cinsel baskı. Gücünü kişisel özgürlük ideallerine veren ülkeler, bu tutumlarının ilerleyebilmesi için uygun bir yol bulmakta zorluk çekmeyeceklerdir. Er ya da geç cinsel dünyaya yayılmadıkça bu özgürlüğün anlamsızlığını göreceklerdir. Aşağıdaki sayfalarda, toplumumuzda görülen değişik cinsel baskı altında kalmış grupların sorunları işlenecektir. Kişi, kuşkusuz, haklı bir nedenle, cinsel baskı altında kalmış gruplar arasında kadınların da bir grup olarak yer almasını ister. Oysa, kadınlar insan ırkının yarısından biraz daha fazladır ve onların baskıları daha ayrıntılı bir çözümleme gerektirdiğinden, sorunlarını da bu kitabın daha geniş, özel bir bölümünde tartışacağız. (Kadının ve Erkeğin Cinsel Rolü). Aynı zamanda, özürlü kalmış gençler, özel ilgilerinden dolayı mahkûm olanlar ya da bir akıl hastanesine yatırılan yaşlılar gibi birden fazla gruba giren birçok insanın bulunduğuna dikkat edilmelidir. Bu durumlarda, cinsel baskının hepsinden daha şiddetli olduğunu söylemek bile gereksiz.

ÇOCUKLUKTA VE YETİŞME ÇAĞINDA

Çocuklar, doğuştan cinsel özelliklere sahiptir. Her iki cinsten bebekler, belli temel cinsel tepkiler gösterebilir ve birazcık cinsel haz duyabilirler. Başlangıçta, onların cinselliği oldukça yayılmış olmakla birlikte, yaşları ilerledikçe cinsellikleri de daha belirli bir yerde toplanır. Çocuklar, ilk yaşlarda mastürbasyon yapmaya başlar ve çeşitli eşlerle cinsel temas kurmaktan hoşlanmayı öğrenirler. Çocukluk cinsel duygularının yasaklandığı durumlarda, ergenliğe değin devam ederse bu uygulama cinsel ilgilerin çarpıcı ve oldukça ani güçlenmesini beraberinde getirir. Gençler, cinsel bakımdan cevap vermeye hazır ve heveslidir. Öte yandan, bizim kültürümüzde bu heveslilik oğlanlarda kızlardan daha önce ve daha belirgin bir biçimde olabilir. (Aynı zamanda «Cinsel Davranışların Gelişimi»ne bakınız.)

Bununla birlikte, Batı kültürü, genç insanlara cinsel doyum hakkını kullanmada rahat vermez. Son birkaç yüzyıldır, ilk çocukluk ve gençlik, ya

«doğal olmayan» ya da tehlikeli varsayılan cinsel etkinlikten yaşamın önlem alınan özel dönemleri olarak değerlendirilmektedir. Böylece, Avrupa ve Amerika'da çoğu erkek ve dişi evlenene değin, yani çoğu durumlarda pekâlâ 20 yaşın üzerine değin, cinsel bakımdan engellenmiş olarak kalıyorlar. Hatta daha da kötüsü, sistematik olarak kendi bedenlerinden uzaklaştırılıyor ve duygusal gelişimini engellemek için katı püritan tutumlar aşılanıyorlar. Sonuç olarak çoğu duyarsız, hoşgörüsüz ve cinsel konularda uyumcu oluyorlar. Erotik potansiyelleri gelişmemiş ve belirmemiş, saflığa ulaşmamış bir durumda kalıyorlar. Bu olumsuz koşullanma daha bebeklikte, anneler onları biberonla büyüterek bebekleriyle çok yakın iletişimini reddettiği zaman ya da onları kendi sütüyle beslerken, tüm şehvani duyumlarını bastırdığı zaman başlıyor. Yoksun bırakma, bebeklerin tam deriyle temas kurmaktan ve arasıra çıplak bırakılmaktan hoşlanması yerine, onların çocuk bezi, giysiler ve battaniyelerle sarılması, sürecinde de devam ediyor. Sonuç olarak, tahribat esnek olmayan günlük işlerle, zorla tuvalete oturtma, cinsel bilgiden uzak tutma, mastürbasyon yapmasını cezalandırma ve başka çocuklarla seks oyunları oynayarak çocuğun keşiflerini önlemeyle birleştiriliyor. Bu ve benzeri dolaylı ya da dolaysız baskıları sık sık tüm cinsel ilgilerin sınırlanıp engellenmesi ve çocukların kafalarından çıkarılması çabaları izliyor. Bu ilkin önemli bir bellek yitimine götürüyor ve «kuvveden eylem haline dönüşmeyen» uzun bir döneme yol açıyor (Psikoanalistler bu gelişmeleri «Odipal çatışmaya» atfediyorlar.) Ergenlik sonrasında beklenilmeyen ve hoş olmayan bir muhakeme, deneme zamanına ulaşıyor. Kızlarda ani âdet kesilmeleri, oğlanlarda daha sık ereksiyonlar ve ilk boşalmalar, bir hastalık belirtisi olarak yanlış anlaşılabilir. Böylece cinsel bilgi eksikliği heyecan ve karmaşıklığa neden olabilir. Uygun bilgilerin verildiği durumlarda bile, kişinin bir sorunu kalır: Gençlerin büyük ölçüde artan cinsel kapasitesi pratikte gösterilemez. Çağdaş gençlere «yaşamın gerçeklerinden» bazıları pekâlâ anlatılabilir, ancak bu gençler sorunun dışında düzenli cinsel ilişki konusunda da bilgilendirilmelidir. İşte bu yüzden, yani düzenli cinsel ilişkiler konusunda bilgi verilmediğinden, gençler kendilerini mastürbasyon yapmak ve çeşitli sevişme biçimlerini uygulamada sınırlı bulurlar ve bu davranışlar arzu edilmez şeyler olarak görülür ve gerçekte günah, sağlıksız ve olgun olmayan şeyler olarak gösterilebilir.

Toplumumuzda ahlaksal ve duygusal hava açısından bunların hepsi

son derece ciddi sonuçlardır. Aslında, nüfusun aşağı yukarı %40'ı (evlenmemişler dışında) cinsel bakımdan olgundur. Bizim resmi ahlakçılığımız cinsel gereksinimlere musamaha vermediğinden, içimizde büyük bir kızgınlık, düşmanlık ve gerçekte şiddet yaratır. Birçok genç insan açıkça isyan eder ya da kurulu düzeni çiğner. Bu ahlakçılığa uyum gösterenler, yaşamları süresince duygusal bakımdan pek çok sakatlıklara uğrar. Böyleleri evlenmeden önce mutlu olamazlar, evlendiklerinde de hoşnut kalmazlar. Bunun nedeni; onların erotik bakımdan yetersiz oldukları biçiminde açıklanır. Çocuklarımız ve gençlerimiz, basit olarak nasıl aşık olacağını, nasıl nazik ve seven biri olacağını, nasıl bedensel haz duyum vereceğini, cinsel ilişkileri karşılıklı ödüllendirmeyi nasıl sağlayıp bunun için çabalıyacağını hiçbir zaman öğrenemez. Tersine, nedense tutkulu, duyarlı ve doyuma ulaşmış karı-kocalar haline dönüştüren sihirli evlilik törenlerine varıncaya değin, katı bir cinsel utanma ve suçluluk perhiziyle yetiştirilirler. Bununla birlikte, gerçek yaşamda bu tür mucizeler pek seyrek görülür. Gençler için cinsel kurallarımız bu nedenle yalnızca saçma değil, insancıl olmadığı gibi yıkıcıdır da.

Birçok Batılı olmayan kültür, bu tür cinsel baskının gerekli olmadığını göstermiştir. Örneğin, bazı Amerikan yerlileri ve Polinezya toplumları, çocukların ilk cinsel deneyimlerine izin vermiş, hatta onları bu konuda özendirmiştir. Orta Hindistan'da Murialar, her iki cinsiyetten çocukların gecelerini birlikte geçirdikleri «Ghotul» adı verilen binalar yapmışlardır. (Benzer âdetler Afrika'da Masailer ve Trobriandlılar arasında da görülmüştür.) Çoğunlukla 6-7 yaşlarından sonra oğlan ve kızlar anababalarının girmediği «ghotul»larda uyumaya başlarlar. Ghotullar içinde yönetim, pratik olarak çocuklar tarafından sağlanır. Yoksa daha büyük çocuklar, daha küçük olanları cinsel bakımdan etkin olmaya özendirirler ve onlara tüm cinsel teknikleri öğretirlerdi. Düzenli ve sık sık cinsel ilişkiden çocukluğun ayrılmaz bir parçası olarak hoşlanılır ve yaşamın en büyük alımlılıklarından biri ghotullarda oluşturulurdu. Murialı çocukların da birbirlerine saygılı, iyi davranışlı, arkadaş canlısı, nazik, kendine güvenen ve birbirleriyle işbirliği anlayışı içinde yetişmeleri pek şaşırtıcı gelmez. Onlar, yetişkinler olarak da mutlu ve uzun süreli evliliklerle ev yaşamlarını sürdürürdü. Ancak yönetimin getirdiği okullarda zorunlu eğitimin başlamasıyla bu örnek de karışıklık içine girdi.

«Yeni» Murialı çocuklar dünyanın geri kalmış yerlerindeki akranları gibi

kaygılı ve baskı altında görünüyorlar. Gerçekte, açık görülebilen ilerlemelerle birlikte, dünyanın Batılılaşması eskinin doyuma ulaşmış insanlarına aynı zamanda cinsel dertler de getirdi. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Üçüncü Dünya'nın birçok ülkesi, eski Hıristiyan sömürgecilerden daha püriten bir anlayış ve uygulama içindedir. Nitekim, Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi, cinsel haklar üzerine herhangi bir şey getirmiyor. Bu hakların hiçbiri Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesinde de belirtilmiyor. (1959'da kabul edilmişti.) Bildirgenin on ilkesi, bir kişiye, bir ulusa, gıda, ev, tıbbi bakım ve zorunlu eğitim hakkından söz ederken, cinsel eğitim, cinsel etkinlik ve cinsel basmakalıpçılıktan kurtulma hakkı üzerine sessiz kalıyor. Belgeler yalnızca çocuğun sevgi... anlayışa ihtiyaç duyduğunu ve onun her nerede olursa olsun, anababaları tarafından, olası bakım gösterilerek yetiştirilmesi gerektiğini (madde 6) ifade ediyor. Ne yazık ki, günümüz koşullarına göre, yakın bir zamanda bu kararın düzeltileceği konusundaki umut çok az.

Her şeye karşın, yine de kişi özgürlükleri idealini kabul eden Batı ülkelerinde biz bu özgürlüğün çoğunun çocuklara değin genişletilmesi üzerine artan bir isteklilik bulabiliriz. Nitekim, yakın zamanlarda çeşitli Avrupa ve Amerika ülkelerinde yazarlar daha olumlu bir cinsel eğitim ve gerçekte çocuklar için cinsel haklarını da içeren yeni bir «insan hakları bildirgesi» talep etmektedirler. Ayrıntılarda farklı olmakla birlikte, bu öneriler, şu temel noktaları paylaşıyor: Çocukların yetişkinler gibi cinsel bilgi ve cinsel etkinlik üzerine aynı haklara sahip olmaları gerekir ve onlar cinsel rolleri için klişeleşmiş bir tipe zorlanmamalıdır. Bu, çocuklara yalnızca gebelikten korunma, düşük ve zührevi hastalıkların anlatılması gerektiği anlamına gelmiyor, aynı zamanda onlara tüm yetişkin kulüplerine, pornografiyi de içeren gösterilere girmesine, kitap, dergi vb. şeyleri almalarına da izin verilmesi gerektiğine değinmiyor. Daha derin olarak, herkese olduğu gibi, edebe uygun şeyleri gözlemledikleri sürece, (yetişkinleri de içeren) onların cinsel eşlerini özgürce seçebilmeleri anlamına geliyor. Sübyancılık ve ensest, bu nedenle çocukların isteği dışında olmadığı sürece artık suç olarak değerlendirilmeyecektir. (Cinsel askıntıları reddetmenin çocukların yeteneği içinde olduğu ve bunun onun hakkı olarak güçlendirilmesinden söz etmek bile gereksiz.)

Sonuç olarak, çocuklar arasındaki tüm cinsel ayrımlara bir son verilmesi gerekecektir. Oğlanlar ve kızlar, tüm oyuncaklarda, oyunlar, spor okulları, eğitim programları ve tüm uğraşlarda eşit haklara sahip olacaktır.

Günümüzde, ahlaksal bakımdan serbest fikirli birçok anababa bile bu önerileri çok aşırı bulacaklardır, bundan hiç kimse kuşku duymasın. Hâlâ çoğu çocukların cinsel özgürlüğü kötüye kullanmasından ya da onların vicdansız büyükleri tarafından kötüye kullanılacağından korkuluyor. Bu korku basit olarak defedilemez, çünkü toplumumuzda birçok yetişkin bile istismar ediliyor, üstelik sınırlı güç ve deneyimleriyle çocuklar böyle bir duruma daha açık bir mevzii oluşturuyorlar. Bununla birlikte, çocukların herhangi bir biçimde istismar edilmediği ya da başka herhangi bir zarara uğramadığı yerlerde bile çocuklarda cinsel etkinliği mahkûm etmek makul oluyorsa, belki kendi kendimize sormamız gerekir. Bu, aynı zamanda çocuklarla yetişkinler arasındaki cinsel teması da ilgilendirir. Bu tür temasların hepsi elbette zararlı değildir ve hepsini aynı kefeye koyup cezalandırmak akılsızca görünüyor.

Öte yandan, gençlerin cinsel özgürlüğü sorunu daha az tartışma yaratabilir. En azından ergenlik çağından itibaren, oğlanlar ve kızların cinsel anatomi ve fizyolojisi, üreme, gebelikten korunma, düşük ve zührevi hastalıklar konusunda kesin bilgi sahibi olması kabul ediliyor. Aynı zamanda, yaşına bakılmaksızın cinsel bakımdan olgun tüm kişiler için geçerli olan zührevi hastalıkların tedavisi, düşükler, gebelik önleyiciler için salt bu türden teorik bir bilginin yeterli olmayacağı da apaçık ortadadır. (Onlu yaşlarda olanların gebelikten korunma ve düşüğü reddetmelerinin onların hakkı olması gerekir, kuşkusuz.) Gebe kalan kızlarla gebeliğe neden olan oğlanların kendi bedenleri üzerinde nihai kontrolü gerçekleştirmelerinin sağlanmış olması yerinde bir durum olur. Her durumda, onların cinsel kararları, anababalarının ellerine bırakılamaz. Üreme yapabilecek kadar yeterli yaşta olan gençler, isterlerse, istedikleri zaman cinsel etkinliklerinin nasıl olması gerektiğine de karar verecek yaştadır. Bu kararları sorumluluk duyarak alabilmelerini sağlayacak biçimde gençleri eğitmek de toplumun görevidir.

Bu ilkeler kabul edilirse –bu doğrultuda belirli bir eğilim vardır– tüm okullarda seks eğitiminin zorunlu olmasının ve güvenli gebelik önleyicilerin her yerde parayla çalışan makinelerden sağlanmasının önünde yalnızca bir zaman sorunu var. Dahası, gençlerin tıbbi özellikleri korunmuş olur ve anababaları, kızlarının düşüklerine karşı çıkamaz. Onların ne denli genç olabilecekleri önemli değildir. Özel ve tarafların isteği çerçevesinde olan cinsel hareketlere karşı uygulanan tüm cezai yasalar, reşit olmayan bir kızla cin-

sel ilişki kurmak gibi dile düşmüş olanlar da dahil olmak üzere, ortadan kaldırılır. Genç erkekler ve kızlar, herhangi bir yaşta ve herhangi bir cinsiyette, cinsel eşini seçmekte özgür olur. Onlar artık sadece cinsel huyları nedeniyle kabahatli gösterilemezler.

Doğal olarak burada belirttiğimiz cinsel özgürlüklerin gerçekleşmesi için önümüzde hâlâ uzun bir yol bulunduğunu görmemiz gerekir. İşin gerçeği, toplumumuzdaki yetişkinlerin çoğu muhtemelen durumu korumaya çalışacak ve herhangi bir ilerlemeye karşı direnme gösterecektir. Onların ilgileri doğrudur, gerçektir ve birçoğu kızlan ve oğlanları için yüreğinde en iyi duygular beslemektedir. Bu yüzden onların muhafazakârlıklarına uygun bir duyarlık verilirse, bu konumları çocuklarına gerçekten yardım edici bir duruma dönüşebilir. Cinsel özgürlük, duygusal ihmali suistimale dönüştürülebilir. Çocukların ne yaptığına bakmayan anababalar, çocuklarına da basitçe dikkat etmezler. Cinsel özgürlük, anarşi ve ilkelere dikkatsizliği değil, cinsel sorumluluğu kasteder. Oğlanlar ve kızlar yetişirlerken sağlam rehberlik ister, gerçekten buna ihtiyaç duyarlar. Aslında, kendi merkezli bir bebekten modern vatandaşa, bir insanın gelişimi kısaltılmış biçimde, tüm insan ırkının uzun ve çetin uygarlaşma sürecini yineler. Bu süreç otomatik değildir. Kendiliğidenlik artık tek başına yeterli değildir. Bazı yasaklamalar, zorlamalar, yoksun bırakılmalar her zaman gerekli olur.

Bunlar herkesce bilinen gerçekler olabilir, ancak bazen aşırı şevkli liberaller tarafından unutulur. Henüz, genç insanlarımızı kendi başlarına bırakırsak, aslında onlara bir iyilik yapmış olmayız. Yalnızca bu temel gerçek bile anlaşılabilse, onlara cinsel özgürlük vermeye başlayabiliriz. Bununla birlikte, öte yandan, bu özgürlüğü onlara tanımamak hakkına sahip değiliz, günümüz cinsel standartlarının baskıcı olduğunu bilen insanlar olarak çocuklarımızı ve gençlerimizi reformlarla zaten uzun zamandır aşınan bir ahlakı körü körüne kabul etmeye zorlamak bir suç olacaktır.

YAŞLILIK

Daha önceki bölümde de gördüğümüz gibi, erkek olsun kadın olsun, her iki cinsiyet de gerçekte yaşamlarını sürdürdükleri sürece çok ileri yaşlara değin cinsel bakımdan etkin kalabilirler. Kuşkusuz, ciddi hastalıklar ve yaralar cinsel işlevi bozabilir, hatta sekse duyulan tüm cinsel ilgileri öldürebilir,

ancak bu, herhangi bir yaştaki insanlar için de geçerlidir. Daha yaşlı insanlarda cinsel etkinliğin her nasılsa daha az gayretli olduğu olgusu, onların bir şeyden hoşlanamayacakları anlamına gelmez. Normal koşullar altında, bir kişinin cinsel yaşamı yalnızca ölümle sona erer. (Ayrıntılar için «Erkeğin Cinsel Tepkileri ve Kadının Cinsel Tepkilerine» bakınız).

Bununla birlikte, Batı dünyasında yaşlı, hatta orta yaşlı insanların sık sık cinsel etkinlik açısından cesaretleri kırılır. Onlar yaşlı insanlarda seksin anormal, edebe aykırı ve nefret verici olduğu biçiminde bir genel önyargıyla, cinsel ilgilerinden dolayı azarlanır ve alay konusu olurlar. Dul erkek ya da bayanlar, yeniden evlenmek istedikleri zaman kendi yetişkin çocukları tarafından azarlanır, huzurevleri ya da bakımevlerinde cinsel bakımdan ayrım yapılır, herhangi bir özel durumu personel tarafından inkâr edilir, yaşlı hastalara, doktor ya da hemşireler tarafından artık cinsel doyumda gerilemeyi kabul etmesi ve bunun böyle olacağını beklemesi anlatılır. Yaşlı homoseksüeller bar ya da herkese açık banyolara 'homo' oldukları gerekçesiyle sokulmazlar. Yaygın önyargı özellikle büyük ölçüde farklı yaşlardaki eşler arasında görülen cinsel ilişkiye karşı daha güçlüdür.

Çok daha genç bir kocası ya da aşığı olan kadına çoğu kez kötü gözle bakılır ve kendinden çok daha genç bir karısı ya da kız arkadaşı olan adam «pis» olarak adlandırılır. Daha genç olan bu insanların bizzat kendileri de «sinir hastası» ya da «gerontofili» oldukları söylenebilir. Her şeye karşın, bu genel baskıcı tutumlar dışında, bu tür ilişkiler her iki eş için de oldukça tatmin edici olabilir.

Tüm insanlara ya vaktinden önce ölme ya da yaşlılığa kadar gelişme nasip olduğundan ve onların hepsi yaşadıkları sürece sevgi ve muhabbete gereksinim duyduğundan, yaşlılığa karşı cinsel fark gözetme barbarca olup insancıl değildir. Böyle bir ayrım ya da ageizm içinde bulunan bir kimsenin uygar olduğu söylenemez. Bereket versin, tüm toplumlarda bu biçimde bir önyargı yoktur, hatta bizim toplumumuzda daha iyiye doğru gidişin belirtileri görülmektedir. Batılı olmayan toplumlarda genç erkek ve kadınlar, çoğu kez gençlik ve dinçlikleriyle daha az meşgul oluyorlar ve bu yüzden daha yaşlı bir cinsel eşin duygusal kalıcılığı ve yaşantısına daha fazla değer veriyorlar. Aynı zamanda onlar yaşın cinsel doyum kapasitesine etki etmesinin gerekmediği olgusundan daha fazla haberdar olabilirler.

Birleşik Amerika bir göçmenler ülkesi olduğu ve büyük çeşitlilikler gösteren etnik grupları ve alt kültürleri içerdiğinden, bu tür açık fikirli, akla uygun ve gerçekçi cinsel tutumlar, ülkenin farklı bölgelerinde hâlâ görülebiliyor. Aynı nedenle, daha yaşlılar arasında etkin bir seks yaşamının himaye altına alındığı birçok sosyo-kültürel semtler vardır. Bundan başka, yakın zamanlarda seks araştırmacıları, yaşlılığın cinsel ilgilerini yeniden keşfedip onayladılar ve bugün bu sorun üzerine halkı eğitmeye çalışan profesyonellerin sayısında da artış var. Onların çabaları daha çok doktorlar, hemşireler, sağlık alanında çalışanlar ve daha çok yaşlılarla ilgilenen hizmet sektöründe çalışanlara yöneliyor, ancak onlar daha geniş bir alanda seslerini duyurmaya çabalıyorlar. Ayrıca yeniden çevre koşullarına alışmaya açık bir gereksinim duyuluyor.

Cinsel etkinlik, yaşlılıkta iyi bir sağlık çabasına da büyük ölçüde yardım edebilir ve bu nedenle teşvik edilmeye gereksinim duyar. Evlerde bakıcılar, huzurevleri gibi, dinlenme köyleri ve yaşlı kimseler için oteller, barındırdıkları yaşlıların cinsel gereksinimlerini dikkate almalı ve onların doyuma ulaşmalarına izin vermelidir. Gerçi, çok sık yapılan hormon ve çeşitli bedensel tedaviler cinsel ilgileri canlı tutabilir. Aynı zamanda, kuşkusuz her bireye yaklaşımda büyük bir incelik ve basiret duygusu gereklidir. Yaşlı bir insanın cinsel gereksinimlerini önemsememek doğru olmazken, ayrıca bu işlevini yerine getirmek için herhangi bir baskı kullanmak ya da yaşlılık için ortaya yeni bir cinsel başarı ölçüsü koymak aynı şekilde yanlış olacaktır. Aslında, herkes gibi, yaşlılar da cinsel eğitimlerini ve kendini en iyi yargı ve yeteneğine göre yaşamak için onları muhafaza eder.

EŞCİNSELLER ÜZERİNDE

Birçok insan, karşı cinsten kişilerle ya arasıra ya da sık sık, bazı durumlarda da yalnız kendi cinsinden olanlarla cinsel ilişki kurmaktan hoşlanır. Oysa bizim özel kültürümüz bu tür davranışı genel olarak kötü sayar ve şiddetlice cezalandırabilir. Sonuç olarak, aynı cinse karşı erotik bir cazibe duyanlar (bunlar nüfusun büyük bir oranını temsil ederler), kendilerini sınırlanmış, engellenmiş, alıkoyulmuş, ihbar edilmiş ve dava edilmiş, kısacası baskı altına alınmış bulurlar.

Bu baskı şimdiden kendi dilimizle başlayıverir, yani bu tür insanları «homoseksüel» diye adlandırarak. Bu sözcüğün herhangi bir insan için kullanılmasından ve günümüz kitaplarında yalnızca belli özgün alanlarda o şekilde kullanılmasından büyük ölçüde kuşku duyulabileceğini daha önce de belirtmiştik. (Aynı zamanda «Homoseksüel İlişkilere Giriş» bakınız.) Sorun, gerçek terimin çok temel biçimlere önyargıyla yaklaşmasıdır. Eski ve Ortaçağda aynı –cinsiyetten davranış için kullanılan terim her zaman duruma değil, temasın bir biçimine yönelikti– (Kulamparalık, Yunan aşkı, oğlancılık, vb.) Bu terimler, herhangi bir kimse tarafından işlenilen hareketleri tanımlıyor ve kişinin özel bir tipinin varlığını belirtmiyordu. Eş deyişle, bazı kimseler kulampara, Yunan aşkı, oğlancı olarak adlandırıldığı zaman, bazı yoldan çıkmış özelliklere katlanan bir adam gibi değil, belli şeyleri yapan bir adam gibi karakterize ediliyordu.

O, aynı cinste erotik bir çekicilik görmenin belli küçük bir insan grubunun tipik, gizemli bir durumu olduğuna ve bu insanların işte bu yüzden ayrı bir soydan geldiğine inanıyordu. Onların durumuna ad koymaya çalışırkene, rastgele yarı Yunanca, yarı Latince «bilimsel **homosexualitaet** terimini buldu, sonra da geri kalan «normal» çoğunluğun durumu da kendiliğinden, önceki sözcüğün karşıt-anlamlısı **heterosexualitaet** terimiyle ifade edildi. Her iki sözcük de öteki dillere kolayca uyarlandığından, kısa bir süre sonra tüm Avrupa'da yaygınlaştı.

Bununla birlikte, bugün bu iki kategorinin arkasındaki temel varsayımın hatalı olduğunu anlıyoruz. Eşcinsel ve karşı cinsel tercihler bir ölçü sorunudur ve karşılıklı olarak özel durumları yoktur. «Eşcinsellik» yaradılıştan gelen bir duruma dayanmamaktadır, ancak özel bir sosyal rol oynar. Ne var ki, tüm toplumlar böyle bir rolü tanımazlar, hatta toplumumuzda aynı cinsiyetin davranışını göstermek eşcinsellerle sınırlanmış değildir. Başka bir deyişle, gerçek yaşamda çok değişik bölünmeler vardır. Uç noktalar arasında sayısız dereceler vardır ve bu uçlar içerisinde birçok insana her iki cinsiyet de cazip gelir. «Eşcinsel» olarak gösterilen bu etiket dışında çok az ortak yanları olabilir. Nitekim, onlara başkaları tarafından yöneltilen oldukça sapkın bir statü dışında, «eşcinselliği» belli kişilerin nesnel bir karekteri değildir. Sapkınlığın bu türünün yalnızca onu sorunsal olarak ele alan kültürlerde olası olduğu açıktır.

Ne yazık ki, biz böyle bir kültürde yaşamaya devam ediyor ve bir yandan da modası geçmiş Victoria döneminden kalma tıbbi terimleri birlikte

taşıyoruz. Aslında bazı yazarlar onlara yeni bir anlam vermeye ya da onları modern, daha az önyargısız bir biçimde kullanmaya çabalıyorlar, ancak yanlış anlayış ısrarla etkisini gösteriyor. Bu gerçek karşısında, aynı cinsel davranışların toplumsal olarak benimsenmesini isteyen meslekten olmayan liberaller şimdi sık sık «homo kişiler» ya da «homoluk»tan söz etmeyi tercih ediyorlar. Oysa bu oldukça belirsiz bir ilerlemedir. Kuşkusuz «homo» (gay) sözcüğü «renkli kişi», «neşeli» anlamlarına geldiği ortaçağlara değin uzanan bir tarihe sahip olduğundan, «homoseksüel» teriminden daha eskidir. Tarihsel kullanımı içinde bu sözcük, 17. yüzyılın başında, ahlak bakımından gevşek olanları belirtmek için ve 19. yüzyılda dişi fahişeliğini karşılamak amacıyla kullanılırdı. Bununla birlikte, sözcük Amerika'da başka bir çağrışım yapıyordu. Bertrant Russel'in özyaşam öyküsünde anlattığı gibi (1872-1914 yıllarında), 19. yüzyıl sonları Philadelphia'da Quakerler, Quaker olmayanlar tarafından yapılan herhangi bir anlamsız dinsel adeti adlandırmak için «gay» (ibn, sefih) sözcüğünü kullandılar. Sonraları bu «gay» sözcüğü tüm dinsel dogmaları kapsadı.

Bu nedenle, Tanrının dualarını ve On Emri onlar için «gay» oluyordu. Şimdiki yüzyıla değin «gay» sözcüğü homoseksüelle eşanlamda kullanılmadı, ancak başlangıçta bu kullanış «gay» alt kültürüyle sınırlıydı. Daha geniş bir çevrede kullanımı yakın zamanlarda oldu. Bununla birlikte, olabildiği kadar kısa ve basit bir biçimde, terim hâlâ bu iki kamp «ibn» ve ibn olmayanlar (şimdiki dürüstler olarak adlandırılıyor) arasında yapay bir ayrım çiziyor. Böylece polarizasyona karşı eski baskılar etkinliğini gösteriyor.

Gerçekte, yakın birkaç on yılda «ibn» erkek ve kadınlar arasında bir polarizasyon olmaktadır. Modern çağlara değin kadınların aynı cinsiyet davranışları hiçbir zaman pek dinsel, resmi ya da tıbbi dikkat çekmezdi ve «tribadism» sözcüğü dışında bu tür davranışlar için özel bir terim yoktu. Yunanca «tribein»den gelen bu sözcük, kadınlar arasında karşılıklı bedensel sürtünme ya da elle ilişkiyi (mastürbasyon) karşılamak için kullanıldı. Sonraları 19. yüzyılda kadınlar arasında ağız yoluyla ilişki (cunnilingus) iki özel terimle tanımlandı: «Safizm» ve «lezbienizm». (Eski Yunanlı kadın ozan Saphho ve onun yaşadığı Lesbos adasından). Bununla birlikte, yavaş yavaş bu üç terimin de anlamları genişledi ve kadınlar arasındaki tüm cinsel davranışı ya «tribadizm» ya «safrizm» ya da «lezbien» olarak adlandırmak bir alışkanlık haline geldi. Sonuç olarak kendi kültürümüzde, Lezbien

sözcüğü öteki iki anlamın yerini aldı ve bugün aynı zamanda «dişi homoseksüel»lere bir ad vermek anlamında kullanılır. Böylece «Lezbienler» genel homoseksüel kategorisinin dişi alt grubu olarak, yani bir azınlık içinde azınlık olarak ortaya çıkıverdiler. Antik Yunan'da ve Roma'da Lezbienist ve Lezbiyen terimi gayet iyi bilinmekte, ancak özel olarak penisin emilmesine yönelik kullanılmaktaydı (etkin ve edilgin fellatio). Böylece, bu terimler daha çok erkeklere yöneltilmiş oldu.

Birkaç nedenle, modern anlambilimsel gelişme kaçınılmaz ve hatta arzu edilir bir şeydi, ancak onları tartışmadan önce, günümüzde kullanılan tüm terimlerin modası geçmiş, dar kavramlar olduğunu ve bu nedenle esasen baskı verici olduğunu bir kez daha anımsamamız gerekir. Erkekler hakkında ayrı ve farklı bir grup olarak asıl «homoseksüeller» diye konuşmak yanlışsa, kadınları da ayrı ve farklı bir grup olarak lesbien diye adlandırmamız aynı ölçüde yanlıştır. (Bereket versin, hiç kimse kendi erkek akranlarını «Spartalılar» ya da «Atinalılar» diye etiketlemeye girişmedi.) Ancak sosyal ayrımın belli kurbanlarıyla özdeşleşmiş olan, herhangi bir etiket doğru olabilir. Bir kere bu ayrım sona ermiş ve etiketler onunla birlikte görünmez olacak.

Bu arada kuşkusuz «homoseksüel» kadınların kendi özel sorunları var, çünkü cinsel sapkın olmanın yanısıra, erkek hakim kültürü gözünde dişilerdir. Eğer, genelde onların cinsel davranışına cezai yasa tarafından daha hoşgörülü yaklaşılırsa, her şeye karşın resmi tacizin başka biçimlerine bir bahane uydurulur. Lesbienlik için sadece bir örneğin kanıt olarak gösterilmesi birçok Amerikan mahkemesinde annenin kendi çocuklarının bakımından kurtulması için yeterli temel sayılırdı. Evlerde, işyerlerinde, askeri hizmetlere vs. onların tüm «homoseksüeller» gibi aynı adaletsizliğe maruz kaldıklarını söylemeye bile gerek yok. Bununla birlikte bu durumların hepsinde onların kötü durumları dişi olduklarından gerçeğiyle daha da ağırlaştırılır. Kısacası, onlar çifte bir ayrıma katlanır ve böylece bir çoğu cinsel özgürlük için mücadelenin erkek olan «homo»lardan farklı olduğunu hisseder.

Batı dünyasının cinsel inançları, resmi doktrinleri ve psikiyatri kurumlarının uzun zamandır birçok zararsız cinsel sapkını, özellikle homoseksüelleri nasıl kurbanlaştırdığını başka bir bölümde açıklamıştık. (Bkz. «Uyumculuk ve Sapkınlık») Bu kurbanlaştırmanın burada yeniden ayrıntılarına inmek gerekmez. Günümüz ABD'sinde homoseksüellerin hâlâ çeşitli baskılar altında bulunan azınlıkların en geniş gruplarından biri olduğunu söylemek yeter-

ÖTV ARBEITSKREIS
HOMOSEXUALITÄT
GEGEN
DISKRIMINIERUNG
AM ARBEITSPLATZ
AUTOMATEN

li. Bir kişi için kullanılan «homoseksüel» terimi doğru olmadığı, yanlış anlamaya yol açtığı ve uygun olmadığı için, homoseksüellerin işe yarar bir sayısını çıkarmak mümkün değildir. Bununla birlikte, Kinsey'in çalışmaları en dar ve çok muhafazakâr geleneksel tanımlamalarda bile bizim nefretlerimize ve aynı cinsiyet davranışının korkusuna katlanan milyonlarca Amerikalı hakkında konuştuğumuzu gösterdi.

Yansız gözlemciler sık sık bu korkuyu kültürümüzde bedensel aşkın yaygın, irrasyonel korkusunun bir bildirgesi olarak, yani «erotobia»nın bir biçimi olarak tanımladılar. Aslında, son zamanlarda bazı yazarlar kısaca özellikle aynı cinsiyetten eşler arasındaki irrasyonel aşk korkusunu ifade etmek için «homoerotophabia» ya da «homophobia» terimini kullanıyor. Birçok insanın bu korkuyla zihninin meşgul olduğundan kuşku duyulmaz. Tipik olarak, onlar herhangi bir homoseksüeli tanımıyor, onlarla karşılaşmak, onları görmek, onlar hakkında herhangi bir şey işitmek istemiyorlar, aynı zamanda onların kontrol altına alınmasını, uzaklaştırılmasını, kilit altında tutulmasını ya da yok edilmesini istiyorlar. Eğer onlar kendi ailelerinde bir homoseksüel bulursa, onu hemen kapı dışarı atıyorlar. Bununla birlikte, onlar pek sık olarak evde, okulda, işte ya da onları tanımaksızın yıllarca homoseksüellerle birlikte yaşıyorlar. Pekâlâ böyle bir durum olabilir, çünkü homophobia ilkönce tamamen gerçekdışı olan klişeleşmiş ürkütücü bir düşman yaratır, sonra da onu büyütür. Örneğin, bugün Amerika'da tipik erkeke homoseksüelin efemine, zayıf, artistik ve olgun olmadığına inanılır. Bununla birlikte, gerçek durumda bu insan tipine homoseksüellere arasında nadiren rastlanır. Çoğunluğu basit olarak ortalama, yani herkese benzeyen ve onlar gibi davranan insanlardır ve onlar isterlerse farkedilmeden kalabilirler, bir çoğu, aslında bu seçmeyi yapar. Onlar ya kendi gizliliği içinde kalır ya da ince işlenmiş çifte yaşama doğru yol alır. Sonuç olarak, hiçbir zaman yaygın yanlış kavramlara meydan okumak için ortaya çıkamazlar.

Bununla birlikte, bu «dürüst» olanların sahte tavır almaya ve ikiyüzlülüğe zorlanmasıyla ezilenler ile ezenleri her ikisinin de kayba uğradığını anlamamız gerekir. Öncekiler, yani baskı altına alınanlar gizlenmek için harcadıkları büyük bir enerji sonucu harap, endişeli olur, sonrakilerde aptalca fanteziler ve gereksiz endişelerle usandırılır. Bu sırasıyla herkesi boğucu, baskıcı ve cinsel sertliğe zorlar. Sorunun bu biçiminde ifadesi, herkesin tanımlarıyla ahlaki ve sağlıklı sayılamaz.

ÜNLÜ «EŞCİNSELLER»

Alfred Kinsey'in belirttiği gibi bir kişiyi tanımlamak için «Eşcinsel» sözcüğünü kullanmak sorunsaldır. Böyle bir etiket çoğu kez keyili ve abartılmış bir tutumu dile getirir. Bugün, özellikle ABD'de birçok insan «Eşcinsellerin» ne olduğu ya da nasıl davrandığı hakkında gerçekdışı düşüncelere sahiptir. Bununla birlikte, tarih boyunca birtakım erkek ve kadın (Çoğu oldukça ünlüdür), kendi cinsiyetlerinden olanlarda ya arasıra ya da özel olarak bir cinsel çekicilik bulmuşlardır. Bazıları bunu hayata geçirmişler ve yaptıklarından gurur duymuşlar; bazıları bu duygularını bastırıp oldukça mutsuz bir yaşam sürmüşlerdir. Birçoğu da çağdaşları tarafından dava konusu edilmiş ve böylece onların bu konumları trajik biçimde sona ermiştir. Aşağıda görülen portreler, güçlü eşcinsel eğilimlere sahip olmalarıyla bilinen tarihsel kişileri gösteriyor. Açıktır ki, bu liste böyle eğilimlerin insanları üstün kıldığını göstermek anlamına gelmiyor.

Safo (M.O. 600 yılları)
Yunan Ozanı

Sofokles (M.Ö. 496 ? - 406)
Yunan Oyun Yazarı

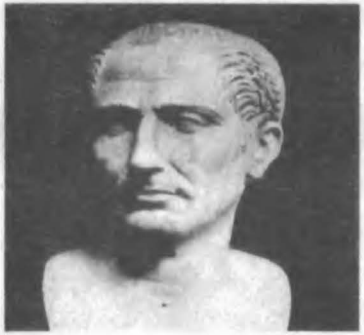
Sokrates (M.Ö. 470 ? - 399)
Yunan Filozofu

Platon (M.Ö. 427 ? - 347)
Yunan Filozofu

Büyük İskender (M.Ö. 356 - 323)
Yunan Fetihçisi

Galus Julius Caesar (Sezar) M.Ö. 100 - 44
Romalı General ve Devletadamı

Hadrian (M.S. 72 - 138)
Roma İmparatoru

Aslan Yürekli Rişard (I. Richard)
(1157 - 1199) İngiliz Kralı

II. Montezuma (1480 - 1520)
Aztek İmparatoru

Leonardo da Vinci (1452 - 1519)
İtalyan Sanatçısı ve Bilimadamı

Michelangelo Buonarroti (1475 - 1564)
İtalyan Sanatçı ve Ozanı

IV. Sixtus (Francesco della Ruvera)
(1414 - 1484) İtalyalı Papa

Prinz Eugen von Savoyen
(Soylu Şövalye) (1663 - 1736)
Avusturyalı Subay

Johann Joachim Winckelmann
(1717 - 1768)
Alman Arkeoloğu

August Wilhelm Iffland (1759 - 1814)
Alman Tiyatro Oyuncusu

Alexander von Humbekdt (1769 - 1859)
Alman Doğabilimcisi ve Kaşifi

Agust Graf von Platen (1796 - 1835)
Alman Yazarı

Nikolai Gogol (1809 - 1852)
Rus Yazarı

Walt Whitman (1819 - 1892)
Amerikalı Ozan

Friedrich Alfred Krupp (1854 - 1902)
Alman Sanayicisi

Çaykovski (1840 - 1893)
Rus Bestecisi

Ludwing II (1845 - 1886)
Bavyera Kralı

Camille Saint - Saens (1835 - 1921)
Fransız Besteci

Arthur Rimbaud (1854 - 1891)
Fransız Ozan

Andre Gide (1869 - 1951)
Fransız Yazan

Marcel Proust (1871 - 1922)
Fransız Romancı

W. Somerset Maugham (1874 - 1965)
İngiliz Yazar

Gertrude Stein (1874 - 1946)
Amerikalı Yazar

John Maynard Keynes (1883 - 1946)
İngiliz Ekonomist

Harold Nicolson (1886 - 1961)
İngiliz Diplomat

Federico Gorcia Lorca (1898 - 1936)
İspanyol Ozan

Thornton Wilder (1897 - 1975)
Amerikalı Yazar

Nitekim düşünceleriyle etkili olmuş birçok gözlemci bu yüzden uzun zaman homoseksüellerin özgürleşimini savundu. Gerçekte, bu arada bazı gayretli «homoseksüel» sivil haklar örgütü ve grupları oluştu, bu amacı daha ileri götürmeye çabalamak için. Ek olarak, gelişen bir homo basını, topluma ve onun özel izleyicilerine, homoların gerçek yaşamı hakkında bilgi veriyor. Ülkenin bazı kısımlarında homoseksüeller kendilerine artık önem verilmediği durumlarda blok oy kullanarak, belli bir politik güç geliştirdiler. Bunların ve başka çabaların sonucu olarak, şimdiden bir hayli ilerleme sağlandı. ABD'de dikkate değer bir sayıda eyalet oğlancılık yasalarını kaldırdı, homoseksüellerin Sivil Hizmetleri federal yetkililerince artık engellenmiyor ve bazı yerel yönetimler evlerle, işyerlerinde, sigorta ve başka alanlarda ayrıma karşı homoseksüelleri koruma altına alan sivil haklarla ilgili kurallar kabul etmiş bulunuyor. Homoseksüellerin sivil haklar mücadelesini önemli ölçüde destekleyen bir unsur Amerikan Psikiyatri Derneğinin homoseksüelliği akli rahatsızlıklar listesinden kaldıran 1973 tarihli kararı olmuştur. Bu karar yalnızca yaygın homophobianın rasyonalizasyonunu önemli ölçüde engellemiştir.

Gelecekte de homoseksüellere karşı tüm ayırımların sona ermesi umulabilir. Seks, ırk, dinsel inanç, ulusal köken gibi cinsel yöneliminde herhangi bir kimsenin onu reddetmemesi için eşit haklara sahip olduğu bir zemin olmalıdır. Bu nedenle, homoseksüellerin sivil haklar mücadelesi, öteki ezilen insanların mücadelesi gibi, başarılmak zorundadır. Bununla birlikte, bu mücadele içinde bir homo azınlığın daha açık olarak tanınması ve ayrı bir sosyal grup olarak süreklilik kazanması talihsizlik olacaktır. Sürekli bir cinsel ayrım, hatta tam eşitlik temelinde bile olsa, kendi içinde baskıcı olacaktır, çünkü o yapay bölünme çizgileri yaratır ve insanları hatalı alternatifleri seçmeye zorlar. Homoseksüel olsun heteroseksüel olsun, her iki kesimin nihai özgürlüğü yalnızca tüm etiketlerin ortadan kalkmasıyla ve herkesin olabildiği her yerde kendi cinsel potansiyelini keşfetmesinin, herkesin özgürlüğü içinde olmasıyla sağlanabilir.

KUSURLULAR VE SAKATLAR ÜZERİNDE

Önceki iki bölümde gördüğümüz gibi, insanın cinsel ve üretimsel işlevleri bedensel ve psikolojik olarak bozulabilir. (Bkz. «Bazı Bedensel Sorunlar» ve «Cinsel Uyumsuzluklar»). Aynı zamanda bu işlevlerin dolaylı olarak birtakım cinsel olmayan yaralanmalar, düzensizlikler, yetersizlikler ve hastalıkları etkileyebileceği açıktır. Gerçekte bunların zararı cahillik ve olumsuz sosyal tutumlarla birleşmiş olabilir. Nitekim bir kural olarak, bedensel ve akılsal bakımdan özürlü kişiler kendilerini kendi özel cinsel sorunlarıyla karşı karşıya bulabilirler.

Toplumumuzda özürlü ve yetersiz, yani bir uzvu olmayan, belden aşağısı tutmayan, dört bir yanı tutmayan ve beyin felcine uğrayan kişilere cinsel ilgilerini birazcık güçlendirmek dışında, çok değerli tıbbi yardımlar sağlanabilir. Tersine, koruma bahanesi altında, onların aileleri, arkadaşları, doktorlar, hemşireler ve öğretmenler artık onların cinsel bakımdan etkin olmaları için herhangi bir fırsatı olmadığını söylerler ve hatta onların açık bir biçimde cesaretini kırarlar. Birçok insan basit olarak ciddi bedensel ve akılsal özürü bulunanların zaten bu durumlarından dolayı bir ödüllendirici unsur olarak seks yaşamı için herhangi bir umut beslemelerinin engelleri bulunduğunu varsayarlar. Oysa bu varsayım hatalıdır. Son derece ciddi durumlar dışında, cinsel bazı biçimlerinin gerekli enerjinin ortaya koyulmasıyla gerçekleşmesinin her zaman olası olduğu görülür. Bu basit gerçeğin geniş bir biçimde bilinmemesi olgusu, yalnızca toplumumuzun duyusal yoksulluğunu yansıtır.

Durum özellikle hastanelerde, bakımevlerinde ya da benzer kurumlarda yaşayan özürlü ve yetersiz olanlar için zordur. Bu tür yerlerde hastaların çoğunlukla çok az özel yaşamları ve dışarıdan bir insanla buluşmak için çok az fırsatları vardır. Oturma bölümleri cinsiyetlere göre ayrılır çoğunlukla. Ek olarak, görevli sık sık iffetlilik taslamanın yanı sıra, hoşgörüsüz davranır. Gerçi, birçok doktor, hastalarının cinsel zevk alabileceklerini asla bilmiyor ve böylece bunu tartışma konusu yapmayı da düşünmüyorlar. Sonuçta erkekler ve kadınlar kendi bakımlarında rehbersiz kalıyorlar ve birçok olası

cinsel alternatifler de keşfedilmemiş halde bırakılıyor. Bundan başka, birçok hastane yönetimi kendi binalarında herhangi bir cinsel etkinliğe izin verilemeyeceğini hissediyorlar. Çünkü bu onların yasayla başlarını belaya sokacaktır ve ne yazıktır ki bu durum haklı olabilir. Evlilikdışı cinsel ilişkiden hoşlanmayan muhafazakâr personel ya da hastanın akrabaları kuruma karşı dava açabilir. Sonuç olarak birçok hasta cinsel birleşme gerçekleştiremediğinden, cinsel ilişkinin başka biçimlerini uygular, ancak bunlar birçok eyalet ceza yasalarında belirlendiği gibi doğaya karşı suç işlemek ya da oğlancılıkla suçlanabilir. Bu da hastalarının zorunlu cinsel deneyimlerine yardım etmekte doktorların niçin isteksiz olabileceğinin başka bir nedenidir. Tüm bu olup bitenlerin yalnızca uzun zamandır yatan hastaları değil, aynı zamanda kısa dönemler için getirilmiş olanlar için de geçerli olduğunu söylemek bile gereksiz. Birçok insan yalnızca birkaç ay ya da birkaç hafta için hastaneye yatırılır ve bu süre içinde cinsel ilişkiden gereksiz yere yoksun bırakılır. Her hastalığın cinsel perhiz gerektirmeyeceği açıktır ama, gerçekte hastaneler hastalarına onları ziyaretlerine gelen eşleri ya da sevgilileriyle yakınlaşmalarına bir fırsat tanımaz. Öte yandan, ciddi bir hastalık olduğu takdirde, sevgililerin zaten ziyarete gelmelerine izin verilmez, çünkü onlar resmen «aile üyeleri» olarak tanınmazlar. Böyle bir düzenleme özellikle homoseksüel hastalar için oldukça duyarsız bir tutumdur.

Bereket versin, son yıllarda daha insancıl ve bilgili yaklaşım belli bir temel kazanmaktadır. Klinik seks araştırması önemli özürleri bulunan kişilerin bile eğer cinsel bilinçlerini geliştirmek ve klasik örneklerden kurtulmak isterlerse seksten hoşlanabileceklerini göstermiştir. Tabii onların eşleri de birlikte çıkmaktan mutlu olurlar. Bu arada özürlü kişilerin cinsel seçmelerini işlek tutabilmek için özel açık kitap ve film gösterileri de sağlanabilir. Bu materyaller bir hastanede gösterildiği zaman, bunlar yalnız hastaya ve hastanın ailesine yardım etmekle kalmaz, aynı zamanda hastane personelini de eğitir. Sonuç olarak bazı kurumlar, aslında, politikalarını değiştirip şimdi hastalarının cinsel doyum bulmak için ya öteki hastalarla ya da dışarıdan gelen ziyaretçilerle çıkmasına izin veriyorlar.

Özellikle kurumlaşmamış düşkünlerevine yerleştirilmemiş, aklen özürlü olanlar, alışılmamış sorunlarla karşılaşıyorlar. Bununla birlikte, ilke olarak, yukarıda söylenilen her şey onlara da yöneltiliyor. Geçmişte onlar, hiç cinsel ilgileri ve hakları yokmuş gibi düşünülür ve bu anlayışla tedavi ediliyor-

du. Çocukken aklen kusurlu olan ya da normal gelişimi gecikenlere seks eğitiminin herhangi bir türü üzerine eğitim verilmezdi. Gençler ya da yetişkinler, olarak onlar, herhangi bir cinsel meşguliyetten zoraki olarak engellendi ve hatta isteklerine karşı sanki doğalmış gibi bir kısırlaştırma uygulandı. Evlenmek isterlerse, yasa buna izin vermeyecekti. Bununla birlikte, artık giderek böyle bir duyarsızlığın adı bile anılmıyor. Tüm öteki çocuklar gibi aklen özürlü çocuklar da gebelik, gebelikten korunma ve zührevi hastalıkları öğrenme ihtiyacı duyuyorlar. Aynı zamanda onlar sevgi muhabbete ve bu yüzden, kendi rızaları ve özel dünyaları olduğu sürece cinsel etkinliğin herhangi bir türünü seçme hakkına sahip olmaya gereksinim duyuyorlar. Bu kişilerin zorunlu gizli dünyaları, aileleri ya da bulundukları kurumlarca sağlanmalıdır. Öte yandan, aklen özürlü olanlar, cinsel istismara karşı da korunmalıdır. Bu kişisel dikkat, uygun kurumsal düzenlemeler ve duyarlı cezai yasalarla yapılabilir. Kısırlaştırmanın istendiği yerlerde, bu işlem onlara bilgi verilerek kendi rızalarıyla yerine getirilmelidir. Aslında, bir politika sorunu olarak, her zaman en az kısıtlı alternatifler yeğlenmelidir. Hiçbir kimseye zarar vermedikleri sürece, tüm özürlü ve yetersiz kişiler yeteneklerine göre tam cinsel işlerini yerine getirmek olanağına kavuşmalıdır.

ÖZEL CİNSEL İLGİLERİ OLAN KİŞİLER

İnsanın cinsel davranışı içgüdüsel değil, çeşitli sosyal etkilerle biçimlendiğinden, farklı insanlar farklı cinsel ilgiler geliştirir ve cinsel bakımdan da farklı biçimlerde davranır. Bu olgu kendisinde sorun yaratmaya gerek duymaz, ancak çoğu toplumlar cinsel davranış için belli standartlar ve normlar yerleştirir ve eğer bu normlar sert ve sınırlıysa, birtakım insanlar «cinsel sapkın» olarak değerlendirilebilir. (Bkz. «Cinsel Davranışa Giriş» ve «Uyumculuk ve Sapkınlık»)

Toplumumuzda cinsel normlar geleneksel olarak son derece kısıtlı ve gerçekdışıdır, bu nedenle çoğu insanlar cinsel sorunlarla ya da daha kesin olarak, cinsel ifadeleri için gereksindiklerinden yayılan toplumsal sorunlarla uğraşmak zorunda kalmaktadır. Kuşkusuz onların davranışı sınırları belirlenmiş olan örneğe uymamakta ve böylece onlar kendilerini zoraki bir sınırlama, engelleme, iftira ya da dava edilme durumuyla karşı karşıya bulmaktadır.

Tag u. Nacht, Hausbesuch
3 Modelle v. 10-10 Uhr. 851 95 91

Teeny, BH 10, blond
Haus-/Hotelbesuch. 211 80 59. Modell

!! Rossige Domina !!
Tolerantes Citymodell: 891 52 81

Gabi und Rosi
2 aparte Modelle. 1/51. Residenzstr. 33. bei Christa. 10-19 Uhr

BH 14
anschmiegsames. nettes Modell mit viel Zeit erwartet 9–16.00 U. 345 24 18

Neu, bis 4 Uhr früh
Neues Ufer 12
Die Adresse in Moabit. In gepflegter Atmosphäre erwarten Sie 3 hübsche Modelle. die Sie auch gerne besuchen (bei Schwarz). 345 22 56. ab 9 Uhr

= Mommsenstr. 61, City =
französische Sklavin, 38
u. Rosi. BH 16. zart/dominant. 35 J. (Modell) 10-19 Uhr. 882 14 87

Charmante 20jährige
frauliches Modell kommt. 213 72 33

Maria
Amateurmodell 32 J.. erwartet Sie tagsüber. Privatatmosphäre. einfach anrufen. 781 70 37

Zartes Teenymodell, 18 J.
für Haus u. Hotel. 211 80 59

Modelle. auch dominant. u. Hausbesuche. 10-19 U.. 323 97 21

1/44, Reuterstr. 68
Neu. 3 hübsche. vielseitige Modelle erwarten u. besuchen Sie von 10–20 U.. Mo.-Stg. 623 55 63 bei Diamant

Vera, Privatmodell
Bastianstr. 7. 10–18 U.. 461 11 58

Nur dominant, Topmodell
blond. langhaarig. 687 38 06

Sunshine-Modell Ramona
23 J.. schwarzhaarige Venus. nett u. feurig. 10-19 U.. 15. Pariser Str. 58. linker Seitenfl. part. rechts

Eva-Maria
Amateurmodell. 31 J.. erwartet Sie in privater Atmosphäre. 211 59 59

Wir haben Ideen u. Sie?
3 vielseitige Modelle. 854 66 40

Forststr. 12, 10-24 Uhr
3 vielseitige Modelle erwarten und besuchen. Nebeneing. links. 821 55 85

Neu, Ines, 45 J., Modell
von 10-19 U.. vielseitig. B. 44. Pannierstr. 5. Sonnenallee. Durchfahrt

1/62, Grunewaldst.. 17
Margit. zierlich. Sonja. vielseitig. heute 10-19 U.. Sbd. -16 U.. Modelle

Neu, Negerin Queen, neu!
Urbanstr. 87. II. Stfl. part. links. 10-19 U.. BH 10. Modell mit Zeit

1/12. Pestalozzistr. 66

Dominant, apart
Mannequin. 10-20 U.. 826 43 72

Neu! Pia, BH 9! 10-18 U.
Gela. langbeinig. Eva. 24 J.. Modelle. Wollankstr. - Nordbahnstr. 3 „Stern"

Topmodell, BH 12
Haus-. Hotelbesuch. 12-21 U.. 395 17 93

Was glauben Sie??!!
Wieviel Phantasie 3 Modelle haben können. 1/41. Schmiljanstr. 8. Studio. 10-19 Uhr. 851 85 91

Süße Sommersprossen
19 J.. BH 10. Modell. 822 65 47

1/44, Silbersteinstr. 71
Ecke Hermannstr.. 3 Modelle. Mo.–Fr. 10–19 U.. Sbd. u. Stg. 10–15 U.

Gutenstr. 70, Sandra, BH 8
sehr vielseitig. 781 20 66. Modell

Dressman, 28 J.
v. 7-10 U. und 16-20 U.. 462 41 56

Nettes Modell
Hausbesuche. 312 93 87

= Brünettes Modell =
18 J.. mit toller Figur u. schöner Oberweite. erwartet in Privatatmosphäre. Rufen Sie mich an: 305 78 52

Für alle Fälle, 492 41 61
Modell. 35 J.. üppig. rothaarig. BH 10

20 J.. BH 9. Katja, zierlich

«SEKS İLANLARI»

Avrupa'da olsun Amerika'da olsun, son zamanlarda gazetelerde kişisel «seks ilanları»nın yayınlanmaya başladığı görülmektedir. Bunların çoğu, özel cinsel ilgileri olan kişilere yönelik ve bazılan az da olsa gizli erkek ve dişi fahişelerce teklif ediliyor. (Yukandaki küpürler böyle ilanlar içeren bir gazeteden alınmıştır).

Kuşkusuz isteği dışında bir cinsel olayla karşılaşanlara yönelik cinsel hareketleri zorlaştıran bazı sosyal sınırlamaların bulunması zorunludur. Cinsel saldırının tüm biçimleri ve ırza geçme bu kategoriye girer. Bununla birlikte, cinsel davranışın taraflann rızası ve kendi gizlilikleri içinde yapıldığı durumlarda gerçekte, toplumsal müdahaleye gerek yoktur ve doğru da değildir. Tersine, resmi olsun, psikiyatrik olsun, herhangi bir müdahale, hangi niyetle hareket edildiği önemli değil, bizzat kendinde baskıcıdır, yani müdahale tarafların eylemlerini engellemeye yöneliktir. Bazı uyumsuz ya da ayrıksı olanlar için bazı terapi biçimlerinin yararlı olabileceği doğrudur, ancak bu zorla empoze edilmemelidir. Herhangi bir ilaçtan önce onlardan cinsel perhiz yapmaları istenmemelidir. Başka hiç kimseye zarar vermedik-

leri sürece, kendi değerlerine göre yaşama haklarına sahiptirler. Hatta biz onların cinsel bakımdan sakat olduklarını sezinlersek (ve bu sezinleme pekâlâ yanlış olabilir) onların desteğini alıp götürme hakkına sahip değiliz. Aslında, ilk önce, olumsuz seks doktrinleri, duygusal ihmal ya da yaşama koşullarının yozlaşması gibi sakatlıklar yaratıp sonra onları hâlâ gerçekleştirebilecekleri cinsel doyumlarını reddederek bir kez daha cezalandırmak toplum için çifte adaletsizlik olacaktır.

Bir şeyden kuşku duyulamaz: Toplumumuzdaki birçok insan, herhangi bir hata yapmadan kendilerini bizim resmi normlarımızdan öteye götüren cinsel ilgiler geliştirdiler. Geçmişte, bu tür kişiler günahkâr ya da yoldan çıkmış olarak adlandırılırdı ve bugün onlar çoğu kez «sapık» ya da «cinsel psikopat» olarak değerlendiriliyor, ancak bu etikete bakmaksızın, onlar bir kural olarak, cinsel işleri yerine getirme haklarından yoksun kaldı, üstelik başka bir kimsenin hakkına bile karışmadan. Örneğin, bazıları, cinsel ilişki sırasında incitmek ya da utandırmaktan hoşlandı, bazıları eşlerine hakim olmak, sidik ya da dışkıyla oynamak «kötü» konuşmak, ya da insanları mastürbasyon yaparken seyretmekten hoşlandı. Bazıları da karşı cinsin elbiselerini giymekten, cinsel bakımdan iç çamaşırlarına tutkun olmaktan, bir bebek, bir motosiklet ya da başka cansız bir nesneden hoşlandı. Örnekler sonsuzdur ve tüm bunları açıp dökmeye gerek yoktur. Temel nokta, bu kişilerin hepsinin oldukça özel cinsel ilgilerinin toplumlarından az bir destek aldığı uygun eşler bulmakta zorluk çektikleri ve çok sık doyumsuz kaldıklarıdır. Onların çoğu evlilik için uygun değildir ve bu nedenle korkunç bir boşluk içinde yalnız başlarına yaşarlar. Aynı zamanda başkalarına açamadıkları arzulan karşısında sıkıntı duyar ve kendilerini suçlu hissederler. Kısacası, onlar yasalarla doğrudan karşı karşıya gelmeseler bile, yaşamları muhtemelen çok mutsuz biçimdedir.

Ancak, daha hoşgörülü bir toplumsal tutumla bunların hiçbiri gerekli olmayacaktır. Aslında isteyen eşler için, insanlara açık olarak bir şans tanınırsa bu durumda, son derece alışılmamış cinsel hazların tatmin edici olabileceğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Bazı durumlarda, bu tür eşlere onların hizmetleri için bir ödeme yapılması gerekebilir ancak, (tümüyle acı veren ve yıkıcı arzular dışında), zevk veren şeyde eksiklik olmamalıdır. Dahası, toplumumuz uygun tutum alarak bir destek verebilir. Örneğin, 1964'te İsveçli hekim Lars Ullerstam, tüm erotik azınlıklar için temas büroları kurulmasına izin veren resmi reformlar yapılmasını önermiştir. Ullerstam, aynı zamanda

gazetelerde özel kişisel seks reklamları önermiş ve cinsel eksantriklerin ortaya koyduğu sosyal kulüpleri uygun görmüştür. Belli sinemalar özel seyircilerine «seks filmi» göstermeyi üstlenebilir ve özel isteklere hizmet veren genelevler inşa edilebilirdi. Gerçekte, Ullerstam, komşularından, hastanelerden ve bakımevlerinden ayrılmış, banliyoları dolaşacak seyyar bir genelev kurulmasını da talep etti. Bu genelevlerin personelleri «erotik Samaritanlar-erotik gönüllüler» olarak adlandırılmalı ve büyük bir saygı görmeliydiler.

Bu önerilerin gündeme geldiği sıralarda kamuoyunda önemsiz bir destek bulabildiğini söylemek bile gereksiz. Bununla birlikte, bu arada, önerilerin bazıları sessizce birçok Batı ülkesinde kabul edildi. Bazı Avrupa ülkeleri, pornografik filmler, kitaplar ve dergilerin yanı sıra, hem erkek hem de kadın fahişeliğini yasallaştırdı. Hatta ABD'nin birçok kentinde sakatlar için «yetişkin» tiyatroları, «röntgencilik gösterileri», kitabevleri ve «oyuncakcı»lar var. Ayrıca artan sayıda gazete ve periyodikler kişisel seks ilanları basıyorlar. Özel «banyoevleri» homoseksüellere, hatta yakın zamanlarda heteroseksüel müşterilerine cinsel fırsatlar sunuyor. Belli «masaj salonları» yorgun ve yalnız olanlara cinsel rahatlık veriyor ve «seks klinikleri» cinsel uygunsuzlukları tedavi etmek için «cinsel vekillere» iş veriyor. Özel kulüpler «eşini paylaşanlar için partiler» ya da çılgınca cinsel törenler, cinsel hafta sonu kaçamakları, kamping turları, ya da vapur seyahatleri düzenliyorlar. Sonuç olarak, özel cinsel eğlencelerin yapıldığı oteller ve gidilecek yerler var.

Bu gelişmelerin yalnızca milyonlarca ortalama insana değil, aynı zamanda cinsel azınlık gruplarına da yardım ettiğine hiç kuşku yok. Uygarlığımızın herhangi bir biçimde bozulmasını göstermekten uzak, onlar, tersine, daha aydınlanmış ve insancıl olduğunu gösteriyor. Yeni kuruluşların bazıları bir zevksizlik ve istismar havası veriyorsa, bu da çoğunlukla onları yeraltına vicdansız reklamcıların kollarına ya da örgütlenmiş suça zorlayan bizim modası geçmiş yasalarımızın kusurudur. Avrupa'da oldukça güzel ve düzenli organize edilmiş seks mağazaları, porno tiyatrolar ve seks kulüpleri saygın insanlar tarafından işletiliyor ve onlar en iyi iş merkezlerinde modaevlerinin ya da önemli mücevhercilerin yanıbaşlarında bulunabiliyor. Fahişeler iyi çevrelerde muhabbet tellalı olmaksızın çalışabilir. Özetle, seksi «kirli» işlerde tutacak zorlayıcı bir şey yok artık. Açıktır ki, eğer herkes isterse, aynı ilerlemeler Amerika'da da gerçekleştirilebilir.

AKIL HASTANELERİNDEKİ KİŞİLER ÜZERİNDE

ABD'de bugün her yıl eyalet ya da federal hapishanelere gönderilenlerden üç kat daha fazla insan akıl hastanelerine teslim edilmektedir. Bu tür teslim ve teslim için gereken uygulamanın zemini eyaletten eyalete değişir, ancak akıl hastanelerinin irade dışı hastaları arasında, kişi yalnızca akıl hastası olarak bilinenleri değil, aynı zamanda «aklen kusurlular, saralı, alkolik, ilaç müptelâları, çeşitli sapkınlar ya da sosyal uyumsuzlar»da bulabilir. Gerçekte, «akıl hastanesi» terimi harfi harfine dikkate alınmalıdır. Gerçek durumda burası çoğu kez çok amaçlı bir kurum olarak işler: bir hastane, bir hapishane, bir yoksulevi ve bir yaşlılar evi.

Bu durum, akıl hastanelerinin tarihini bilenlerce daha kolay anlaşılır. Modern çağlara değin, Batı toplumu deli, serseri, parasızlar arasında bir ayrım yapmıyor ve bunların hepsi de aynı tedaviyle karşı karşıya kalıyordu. Yüzyıllardır, bu kişiler idam edildi, bir yerleri sakat bırakıldı, sürgüne gönderildi ya da kölelik altında tutuldu, çoğunlukla da hapse atıldı. Böylece, ilk önce farklı sınıflardan mahkûmları biraraya toplamak için «düzeltme evleri» inşa edildi. ABD'de ilk kez böyle bir kurum 1727'de Connecticut'ta açıldı. Biraz önce belirtildiği gibi bu kurumlar her türden insanı barındıran bir yapıya sahipti... Sonraları şifa yurtları ve akıl hastaneleri kurulduğu zaman, yoksul olanları ayrı bölümlere koymaya başlandı, ancak diğer tüm uygun olmayanlar yöneticinin iddiasına göre akıl hastası oldukları biçimdeki işleme tabi tutulabilirlerdi. İşin doğrusu, bazen hiç delilik belirtisi istenmiyordu. 19. yüzyılda Illinois'deki bir örneğe göre, evli kadınların itaatsizlik gösterdiği durumlarda onlar kocalarının saçma arzularına göre işlem görebilirlerdi. Bu denli kaba kötüye kullanmalar sonuç olarak daha ikna edici teslim yasalarının yürürlüğe girmesine yol açtı, ancak 1930'lar ve 1940'larda birtakım eyalet yasalarının psikopatların, özellikle, cinsel psikopatların isteği dışında teslim edilmelerine izin vermesinden sonra, görevlilerin keyfi tutumlar içine girdikleri görüldü. 18. yüzyılın «zevk ve şehvet düşkünü kimseleri» gibi, bu psikopatlar tek psikiyatrik teşhis yapılmayan çeşitli zararlı ve zararsız cinsel sapkınların oluşturduğu karışık grup olarak kötü bir biçimde tanımlanırlar. Aslın-

da, onların çoğu tıbbi anlamda hasta olarak değerlendirilemezler. Onların hastaneye yatırılıp tedavi edilmesi onları bazı yerlerde kilit altında tutmanın bir özüründen başka bir şey değildir. Çünkü onlar suçlular gibi tedavi edilseydi, ya hiç mahkûm edilemez ya da nispeten kısa bir süre için cezalandırılırdı. (Aynı zamanda «Günümüz ABD'sinde Seks Yasaları»na bakınız.)

Bir akıl hastanesi teslim, cezai değil, bir sivil uygulamadır ve bu nedenle yaygın cezai durumlarda gereken koruma işlemlerine bu durumda ihtiyaç duyulmaz. Aslında tüm insanlar yalnızca «kendi iyilikleri için» teslim edilir; onlar cezalandırılmaz, tedavi edilirler. Sonuç olarak, onların bu konularda haklarını aramak son derece zordur ve gerçekte, onlar haklarının tümünü hastane görevlilerinin karşısında yitiriverirler. Onlar yalnızca bu görevliler «tedavi»de ya da «emniyet»te olmalarını açıkladığı zaman serbest kalırlar. Dahası, hastanedeyken, elektroşoktan psikocerrahiye ve «kimyasal hadım»a kadar çeşitli gaddarca «terapilere» maruz kalabilirler. Bu özellikle sosyal bakımdan zararsız cinsel eksantrikler ve başka şiddet göstermeyen «psikopatlar» olduğu takdirde tedirgin edici oluyor.

Cinsel haklara gelince, hastanelere yerleştirilmiş tüm akıl hastaları eşittir kuşkusuz: Onlar hiçbir cinsel hakka sahip değildir. Nitekim, yalnızca cinsel sapkınlar değil, aynı zamanda normal hasta ya da mahkûmlar da kendilerini engellenmiş bulurlar. Tıpkı alışılagelmiş hastanelerde, bakımevlerinde ve bu tür yerlerde olduğu gibi cinsel ilişki için ne bir gizlilik ne de fırsat tanınmaz. Yaşlılar için söylenilenlerin çoğu, bu nedenle, aynı zamanda özürlüler ve yetersiz olanlar için de geçerlidir. İlke olarak, bu tür cinsel mahrumiyetlerin tümü için hiç geçerli bir neden yok. Tersine, hastaların daha sağlıklı olması ve onların dış dünyaya yeniden alışmasına yardım için cinsel işlerin pekâlâ çok yardımı olabilirdi. Örneğin, kendilerini ziyarete gelen eşleri ya da sevgilileriyle cinsel ilişkilerine devam ederlerse, bu olanağın onların çoğu için yararlı olacağından emin olunabilir. Hatta gebelikten kaçınılabildiği ölçüde, kurumun içinde bile cinsel ilişki gerçekleştirilebilir. Kuşkusuz homoseksüel hastalar da perhiz yapıp bekleyecek değiller, istekli eş bulurlarsa. (Hastalar ve personel arasındaki seksin gizli olarak kalması gerekeceğini söylemeye gerek yok. Çünkü, sonrakiler öncekiler üzerinde tam hakim bir pozisyon kurmaktan hoşlanırlar. Bu da kolayca cinsel istismara götürebilir.) Bununla birlikte, bu tür kurumlarda, başta kurumların psikiyatristleri, insanın çeşitli cinsel istekleri konusunda daha hoşgörülü olur ve aklen has-

ta gibi her sapkına etiket vurmayı durdururlarsa anlamlı reformların başarılabileceği açıktır. Bu da halen uygulanan çoğu gereksiz «terapileri» ortadan kaldıracak ve gerçekte ilk önce çoğunlukla herhangi bir zorla teslimi önleyecektir.

TUTUKLULAR ÜZERİNDE

Bir kural olarak Amerika cezaevlerinde mahkûmlar herhangi bir heteroseksüel etkinlikten yoksun bırakılırlar. Genelde de, bu tutum mahkûmların cezalarının bir parçası olarak değerlendirilir ve şimdiye dek reformlar için de önemsiz bir çaba gösterilmiştir. Sonuç olarak cezaevlerinde görülen tek tip cinsel davranış, mastürbasyon ve homoseksüel ilişkilerdir. Bu, hem erkek hem de kadın mahkûmlar için bir gerçektir.

Bazı durumlarda, kişi en azından hapishanelerde homoseksüellerin cinsel bakımdan tatmin olduklarını sanabilir, ancak gerçekte durum bu değildir. Aslında mahkûmlar arasında, nüfusun diğer kesimlerinde olduğu gibi heteroseksüeller çoğunluktadır ve onların cinsel bakımdan engel]enmeleri de sınırsızdır. Birçoğu bu engellenimlerini daha genç mahkûmlara ya da zayıf mahkûmlara saldırarak yansıtır, yani homoseksüel tecavüz ve kötü, yıkıcı homoseksüel temasın başka biçimlerini uygulayarak. Böylece, hapishanelerdeki yaygın homoseksüel etkinlik, gerçek doyumu sağlamaktan uzak, esas olarak olumsuz ve baskıcıdır. Çoğunlukla şiddete dayanır ve aslında çoğu kez kurbanlarından nefret eder ve onları hor görür. Böylece, paradoks olarak, toplumumuzun tipik bir özelliği olan homofobiyi kuvvetlendirir. Kısacası, yönelimlerine bakılmaksızın, çoğu mahkûmlar içerdeyken seks yaşamında kendine yabancılaşmaya ve çürümeye doğru gider ve bu, onların özgürlüğe kavuşmasından sonra da kesinlikle bir iz bırakır. Bundan başka, birçok durumlarda, cinsellikten yoksun kalanlar yalnızca mahkûmlar değil, aynı zamanda onların eşleri ve sevgilileridir de. Karılar ve kocalar, mahkûm eşlerinin hapisten kurtulmalarını beklerken evliliklerinin dokunulmazlıklarını korumakta büyük zorluklar çekerler. Bununla birlikte, hapisten çıkan tüm mahkûmlar, önceki cinsel eşlerine uyum gösteremeyebilir ve böylece onların evlilikleri ya da aşk ilişkileri bozulabilir.

Bütün bunlar cinsel mahrumiyet ve mahkûmların vahşileştirilmesi sonucunun iyi biçimde toplumun ilgisini çekemeyebileceğini ortaya koymuş görünüyor. Gerçekte, bu arada Meksika ve Kanada gibi bazı ülkeler, mahkûmların «karı-koca ziyaretleri» ya da «tatil çıkışları»na müsaade ederek onların cinsel bakımdan birazcık olsun rahatlamasını sağlamaya çabaladılar. Bu tür programlar Avrupa'da ve ABD'nin birkaç eyaletinde de (Mississippi ve California) denendi. «Karı-koca ziyaretleri» programı altında, mahkûmlar nispi bir gizlilikte karıları tarafından geceyarısı ziyaret edilebilir; tatil çıkışları ya da gece çıkışları hapishaneye döndükten sonra topluluk içinde cinsel ilgilerini, kovalayabilen seçilmiş mahkûmlara tanınabilir. Bu reformlar yalnızca evlilikleri korumakla kalmaz, aynı zamanda cinsel gerilimi ve mahkûmlar arasındaki homoseksüel hücumları azaltmaya yardım eder.

Bununla birlikte, bu reformlar hapishane nüfusunun yalnızca belli bir kesimini ilgilendirdiğinden, geri kalan çoğunluğun da böyle bir beklenti içinde olabileceğini düşünmek hiç de zor değildir. Sıla izinleri belirlemelerle istisnaidir ve «aile ziyaretleri» doğal olarak evlenmemiş olanları ve homoseksüelleri dışlar. Aynı zamanda aile ziyaret programlarının kadın mahkûmlara hiçbir zaman uygulanmadığının da belirtilmesi gerekir. Eldeki olgulara göre varolan, cinsel rahatlama programları bu nedenle yetersizdir. İşin en iyi yanı, bu programların doğru yönde atılmış ilk adım olmasıdır. Mahkûm olanlar üzerindeki genel cinsel baskı yalnızca bizim tüm ceza sistemimizin kapsamlı bir reformuyla ortadan kaldırılabilir.

13. "CİNSEL DEVRİM"

İkinci Dünya Savaşının sonunda, Wilhelm Reich, Amerikan okuyucularına ilk yazılarından bazılarını «Cinsel Devrim» adı altında sunmuş bulunuyordu (1945). Bu devrimin insanın duygusal, sosyal ve ekonomik varlığının köklerine uzanan açıklamasında Reich, kendisini bir radikal olarak gösteriyordu; yani bu kökleri gözden geçiren ve insanlığın özgürlüğünü oluşturan gerçekleri korkusuzca sergileyen bir adam.

Reich'a göre, gerçek, insanlara doğal olmayan yıkıcı cinsel ahlaklılığı empoze ederek Batı uygarlığının insanları hasta yapmasıydı. Bununla birlikte, doğal insan yaşamının işlevlerini binlerce yıllık bir uykudan uyandıran, çeşitli modern toplumsal ve bilimsel başkaldırılara teşekkürler. Gelecek cinsel sağlığı düzeltecek ve ilk olarak tam insan özerkliğini sağlayacaktır.

Reich, insan mutluluğunu ilgilendiren konularda iç kuşkuya yer bırakmadı. Derin politik değişimler bekledi ve nitekim, «devrim» üzerine konuştuğu zaman bütünüyle bunu kastediyordu. Bu bakımdan daha önceki yazarların geleneğini izledi. Aslında, ondan önce uzun zamandır cinsel özgürlük için mücadele edenler kendilerini isyancı ve devrimciler olarak tanıtmışlardı. Amerikan feminist hareketi de hiçbir zaman bu tür terimler kullanmada bir çekingenlik göstermedi. Örneğin, Birinci Dünya Savaşı sırasında, Margaret Sanger, **Kadın İsyanı** adında bir dergi yayınladı. 1868'in başlarında da Elizabeth Cady Stanton ve Susan B. Anthony de kadınların oy kullanma hakkı için mücadele eden **Devrim** adında bir gazete yayınlamışlardı. Gerçekte, 1776 Amerikan bağımsızlığının doğuşunda, Abigail Adams, ABD'nin ikinci cumhurbaşkanı olan kocası John Adams'ı, politik haklar verilmedikçe

kadınların isyan edebileceğini açıklayarak tehdit etmişti. (Ayrıntılar için «Erkeğin ve Kadının Toplumsal Rolleri», «Kadınların Özgürleşimi»ne bakınız.)

Bu kısa açıklama cinsel devrimin öyle ansızın ortaya çıkmadığı ayrı bir fenomen olmadığını, özellikle 18. yüzyılda İngiltere'de başgösteren Sanayi Devrimi ve Amerika ve Avrupa'da sonuçlanan politik devrimler gibi modern çağların başka birçok devrimleriyle ilişkili olduğunu bize hatırlatmak açısından yeterli olabilir. Gerçi Amerikan Devrimi cinsel özgürlükle henüz açık olarak ilgilenmiyor, hatta kadınların özgürleşiminin tartışılması başarılı olamıyorsa da, bunlara karşın, insan mutluluğunun sağlanması için doğal insan hakkını açıklayarak daha sonraki değişimler için yapılacak esas çalışmalara yol gösteriyordu.

1789 Fransız Devrimi, doğrudan birçok cinsel soruna hitap etti ve en iyi itkileri bir süre sonra boşa giderken, cezai seks yasalarının, kilisenin etkisinden kurtulmasını sağladı.

19. yüzyıl Fransa ve Almanyasında modernleşme sürecine hız kazandırmak ve kişi haklarını genişletmek için birkaç yeni «küçük» devrimin gerçekleşmesi için uğraşıldı, ancak bunlar başarılı olamadı. Bastırıcı evlilikler, aile hukukları ve oy kullanma hakkının inkârı, beraberinde kadınların «yerinde» kalmalarına yol açtı. Edebi sansür, özgür fikirlerin akışına engel oldu ve herkesi cinsel bakımdan bilgisiz bıraktı. Her şeye karşın, prezervatif üretimi büyük ölçüde gerçekleştiği zaman, birçok erkek ve kadın, ailelerinin büyüklüğünü planlamaya başladı ve böylece «bir gebelikten korunma devrimi» yaşandı. Sonuç olarak, bunlar devlet tarafından tanınmadan kalmış olsa bile, en azından cinsel bakımdan kendi kendine karar verebilmek için bazı ölçüler kazandılar. Bununla birlikte, nihayet, geleneksel ideoloji ile pratik gerçek arasındaki uçurum o denli genişledi ki, artık çarpıcı bir yeniden düzenleme kaçınılmaz görünüyordu. Bu yenidene düzenlemeye eskinin katı politik düzeninin çöküşünü ilan eden Birinci Dünya Savaşı neden oldu. 1917'de, Rusya'da devrim başladığı zaman, devrim programında kadınların ve evrensel cinsel özgürlük için eşit haklardan söz ediliyordu. Böylece ilk olarak «cinsel bir devrim» bir devletin resmi politikası oluyordu.

Ne yazık ki, Reich kitabında tanımladığı gibi, birkaç yıl sonra Rus Devrimi, yapılan cinsel baskılarla, özgürlükçü amaçlarından sapıyordu. Tepkisel

yasalar yeniden yerleştiriliyor ve bir süre sonra, birçok başka haklarla birlikte, serbest olan cinsel içerikli haklar ortadan kalkıyordu. Reich, bu gözleminden bir sosyal sınıftan başka bir sosyal sınıfa salt güç dönüşümünün yeterli olmadığını ve çok daha derin bir dönüşümün gerektiği sonucunu çıkardı. Gerçekte, Reich böyle bir dönüşümün daha şimdiden ABD'de ve başka aydınlanmış Batı demokrasilerinde pekâlâ yoluna girdiğini hissetti. Bu yüzden, zenginlik ya da yoksulluk, komünizm ya da kapitalizm artık bir sorun olmaktan çıkıyor, ancak basit olarak bir kişisel özerklik, bir «kendi kendini yönetme»nin karekter yapısı bir sorun olarak ortaya çıkıyordu. Bu tüm doğal bilimlerin yardımıyla varolan politik sistemlerin zorluklarını gözönüne alarak gerçekleştirilmesi gereken bir idealdi.

Kendi kendini yönetim, özerk kişiler, esasen bir burjuva idealidir. Bu ideal, modern Batı orta sınıflarının umutları ve ilgilerini yansıtan insan varlığının bir modelidir ve geçmişin orta-sınıf devrimleri için her zaman itici bir güç sağlamıştır. Bununla birlikte, artık toplumumuzda yaşanan politik devrimlerin bu örneği izlemediği görülüyor. Örneğin Rus, Çin ve Küba devrimleri burjuvazinin sonuna hizmet etmediği gibi bireyselliğe karşı da pek az sabır gösterdi.

Bu yüzden, onların aynı zamanda cinsel özgürlükte bir artış sağlamayı başaramamaları da pek şaşırtıcı gelmiyor. Üstelik, bu ülkeler kazanılmış bazı özgürlüklerin bile üstüne bir çizgi çektiler. (Çoğu başka Katolik ülkeler gibi iyi bir örnek oluşturan Küba, Fransız Devrimi ve onu izleyen Napolyoncu reformların sonucu olarak oğlancılık yasalarını ortadan kaldırmıştır. Ancak sosyalist devrimden hemen sonra Küba bir kez daha homoseksüellere baskı yapmaya başladı.)

Aynı nedenle, kişi özgürlükleriyle ilgilenen Batının kapitalist, burjuva toplumunda, cinsel devrim devam ediyor. Cinsel bakımdan kendi-kendine karar verebilme hakkı her zamanki gibi önemli olarak değerlendiriliyor ve gerçekte, çeşitli cinsel özgürlük grupları bu durumun daha da genişlemesi için sıkı bir biçimde çalışıyorlar. ABD'de bir Eşit Haklar İçin Değişiklik, düşüğün resmen kabul edilmesi, oğlancılık, fahişelik ve müstehcenlik yasalarının kaldırılması ve homoseksüellere karşı ayrımcı tutumun sona ermesi mücadelesi belki de günümüzdeki en iyi örneklerdir. Aynı zamanda, giderek artan sayıda insan daha şimdiden kabul edilen cinsel haklarla belirli bir avantaj sağlamış bulunuyor. Böylece, cinsel özgürleşim hareketi hâlâ güç kazanmaya devam ediyor.

Bununla birlikte, bazı çağdaş gözlemciler bu hareketin burjuva devriminin ya da herhangi bir devrimin bir parçası olduğuna inanmıyorlar. Yerine, onlar kesintiler ve çarpıcı değişimlerin görülmediği tedrici bir gelişmeden, bir doğal evrimden söz etmeyi tercih ediyorlar. Bu görüşü desteklemek için, onlar kur yapma ve evli eşlerin devam etmesi, birçok geleneksel ahlak değerlerinin kalımı ve oldukça muhafazakâr ortalama erkek ve kadınların varlığına dikkat çekiyorlar. Evrimciler bize daha başka, evlilik öncesi ve evlilikdışı seks, gebelikten korunma, düşük, homoseksüel davranış, fahişelik ve «pornografi»de hiçbir şeyin yeni olmadığını hatırlatıyorlar. Gerçekte, bu normların çiğnenmesi şimdi bizim aramızda görüldüğü kadar atalarımız arasında da yaygın olmuş olabilir. Geçmiş dönemle ilgili güvenilir istatistiki veriler sağlanamadığından, herhangi bir devrimci değişime sahip olduğumuzu, gerçekte böyle bir değişimin olup olmadığını öğrenecek bir yolumuz yok. Cinsel törelerin değişiminde hakim izlenim herhangi bir sınırlılığın yitimini göstermeyebilir, ancak sadece daha büyük bir içtenlik durumu değiştirebilir.

Bu varsayımda açık olarak bazı değerler yatar. Genel olarak konuşursak, insanlar cinsel gereksinimleri hakkında eskiden olduklarından daha az ikiyüzlüdür. Nitekim, eskiden üstü örtülü kalan ya da inkâr edilen davranışları da bugün daha açık bir biçimde tartışılabilmektedir. Bu, ardından, geçmişi idealize eden tabloda bir yanlış anlayışa yol açabilir. Bununla birlikte, geçmişte gerçek durumda atalarımızın da bizim gibi davrandıklarını varsaysak bile, yine bir önemli fark kalır: Onlar geleneksel cinsel standartları çiğnedikleri zaman, suçlanmaya katlanmak durumundaydılar çoğunlukla. Geleneği ihlal ettiklerini açıklamadılar ya da yaptıklarını bir hak olarak talep etmediler. Biz bugün kendimiz için «daha rahat» kuralları yerleştirmeye yetkili hissederken, atalarımızsa onları ortadan kaldırmaya yardım edemedilerse bile kuralları kabul ettiler.

Tutumdaki bu değişim bir devrime varmaktan başka bir şey değildir. Eskinin geleneklerini körcesine izlemek yerine, biz şimdi kendimiz için uygun olan cinsel etkinliğe karar veriyoruz. Bu yüzden, açık olan davranışlarımız aynı kalsa bile, bu davranışlar şimdi farklı bir anlam kazanmış bulunuyor. Cinsel ahlaklılığımız üzerine hiçbir şeyin edebi ve kutsal olmadığını, alternatiflerin varolduğunu öğrendik. Artık tabuların üstü örtülü kalmasına ya da yargılarımızın gözardı edilmesine boyun eğmiyoruz. Kısacası, geleneklerimizin meşruluğundan kuşkulanır olduk.

En azından bu anlamda, bir «cinsel devrim»den söz etmek tamamen

yerinde olur. Anlamlı sosyal değişimlerin yalnızca insanların yaptıklarını değiştirdikleri zaman olmayacağını hatırlamamız gerekir. Onların sosyal değişim hakkında düşündükleri yolu değiştirmeleri de yeterli olabilir. Önceden varolmayan ahlaksal seçmeleri gelişmesi, farklı davranışların savunulabilir olması yeterli olabilir. Kabul ediliyormuş göründüğü sürece eski cinsel standartlar çürütülemez görünmektedir. Bununla birlikte, bugün her türde radikal değişimler önceleri eleştirici olmayan birçok erkek ve kadını ikna edici olabilir, hatta yeni şeyler akıllarına yatabilir. Böylece geçmiş ve günümüz geleceğe yol gösterecek güvenilir rehberler olmaktan çıkarlar. Kuşkularla kesinlikler, bilimsel hipotezlerle dinsel dogmalar yer değiştirmektedir. Aynı zamanda, tercihlerimiz ve sorumluluklarımız da artmaktadır. Büyük heyecan duyacak kadar büyük neşe içinde olmanın nedeni vardır. Seks alanında, yaşamın öteki alanlarında olduğu gibi, gerçekte bir şeylerin olması olasılığı beliriyor.

Açıktır ki, bunun gibi bir giriş metni Cinsel Devrimi tüm görünümleriyle kapsayamaz. Bu nedenle, aşağıdaki safyalar bugün özel bir dikkat çeken şu üç sorunu tartışacaktır yalnızca: Seks araştırması, seks eğitimi ve yaratılan yeni, duyarlı seks standartlarının zorluğu. Daha derin bir çalışma için, bu bölümün ve kitabın sonundaki bibliyografyaya başvurulması önerilir.

SEKS ARAŞTIRMALARI

Cinsel işlev ve davranış üzerine çalışmaların tarihi çok eski zamanlara değin uzanır. Örneğin, Platon ve Aristo gibi Yunan filozofları, homoseksüelliğin yararları ve nedenlerini tartışmış ve Hipokrat gibi hekimler de insan üremesi üzerine önemli gerçekler ortaya koymuşlardır. Gebelikten korunma üzerine ilk tezi yazan Soranus ve ilk yerinde cinsel teoriyi geliştiren Galen gibi hekimler de Romalılar devrinde görülmüştür. Roma İmparatorluğunun çöküşünden sonra, galip kuzeyli barbarlar eski bilgilerin pek çoğunu kaybetmişler, ancak bu bilgilerin bazıları Ortadoğu ve Afrika'da İslâm hekimleri tarafından korunmuş, hatta bu hekimler sayesinde hekimlik bilgileri Ortaçağ İspanya ve İtalyasında yeniden boy göstermeye başlamıştır. Sonuç olarak, Ortaçağların sonu birkaç Avrupa ülkesinde modern deneysel bilimin doğuşuna sahne olmuştur. Rönesans bilgin ve sanatçıları, insan vücuduna öncekinden daha büyük bir ilgi göstermiş ve onu daha ayrıntılı olarak ince-

lemeye koyulmuşlardır. Bu dönemi yansıtmak amacıyla sadece Leonardo da Vinci'nin çeşitli kesin cinsel tepkileri, birleşme, dölütsel gelişim ve başka konuları defterinde çizdiğini belirtmek yeterli olur. Bu çizgiler artık Leonardo da Vinci'nin eski otoritelerin bilgilerine güvenmediğini, aynı zamanda kendi anatomik çalışmalarına dayanarak oluşturduğu yalnızca doğrudan gözlemleri yansıtabiliyordu. Bu çalışma sonraları Fallopius, Bartholin ve Graaf gibi kadavraları inceleyerek, iç cinsel organların daha iyi anlaşılmasına hizmet eden ünlü anatomistlerce daha ileri noktalara ulaştırıldı. (Bkz. «Kadın Cinsel Organları»)

Doğal olarak 16 ve 17. yüzyılda anatomik bilgideki bu gelişme, doktorların hastalarını daha etkin bir biçimde tedavi etmesini, hatta onların belli üreme sorunlarına yardım etmesini sağlayan büyük tıbbi değerden kaynaklanıyordu. Ne yazık ki, 18. yüzyılda, tıp mesleği büyük bir gerileme gösterdi ve mastürbasyonun sağlığı tehlikeye düşüreceği iddiaları gibi «keşifler» ileri sürülmeye başladı. Aslında, Galen gibi eski hekimler mastürbasyonun bazen zorunlu ve sağlık için iyi olduğuna inandırmışlar ve düşüncelerini de boşaltılmayan meninin zehirli olabildiği teziyle savunmuşlardı. Şimdi, «aydınlanmış» tıp düzenli meni yitiminin vücudu zayıflatacağını ve aslında öldürücü olabileceğini açıklayarak modern bir hastalığa eski bir tedavi uygulamasına geri dönüş yapıyordu. (Bkz. «Kendi Kendini Uyarım»)

Mastürbasyona karşı bu tıbbi kampanyanın, liberal filozofların Hıristiyalığın seksle ilgili çileci görüşlerini çürütmeye başladığı ve çeşitli kâşiflerin, dünyanın uzak kesimlerinde yaşayan «Soylu Vahşilerin» cinsel bakımdan yasaklanmamış bir anlayış içinde bulundukları haberleriyle ülkelerine döndükleri zaman, meydana çıkması ilginçtir.

Fransız Kaptan Bougainville ve İngiliz Kaptan Cook, Tahiti ve öteki Pasifik adalarına yaptığı gezilerde duyarlı ve mutlu insanlarla karşılaştılar ve bu keşifleri Avrupa'da cinsel standartlar üzerine ciddi kuşkular getirdi. Voltaire ve Diderot gibi yazarlar, eleştirilerinde bu standartların insancıl olmadığını belirttiler ve Fransız Devrimi sonuç olarak resmi reformlar ve daha büyük cinsel özgürlük taleplerini yükseltti. İngiltere'de sekste üremeye ağırlık veren geleneksel görüşte dindar, ancak her şeye karşın pragmatist Thomas R. Malthus'un **Nüfus Teorisi** adlı denemesi ciddi gedikler açtı. Malthus, nüfustaki artışın er ya da geç dünya gıda rezervlerini geçeceği kehanetinde bulunuyordu bu ünlü kitabında. Bu hastalığı tersine çevirmek için,

Malthus, kendi-kendini sınırlama ve geç evliliği savundu. Bununla birlikte, bu tür ölçüler bir süre sonra gebelikten korunmanın yaygınlaşmasına yol açan daha cüretkâr ruhlar tarafından uygun görülmedi. Belki bu çabaların en önemlisi **Felsefenin Ürünleri** ya da **Genç Evli,** ya da **Genç Evlilerin Gizli Arkadaşlığı** adlı kitabında Amerikalı hekim Charles Knowlton tarafından gösterildi (1832). Üzünç ve hatta ahlakçı bir tonda yazılmış olmasına karşın, bu kitap, Soranus'un çağından bu yana, gebelikten korunma yön-

İLK SEKS ARAŞTIRMASI

Ortaçağlarda eski tıbbi ve cinsel bilgilerin çoğu, aynı zamanda bazıları kendilerine ait yeni teorileriyle İslâm hekimleri tarafından korundu ve geliştirildi. Daha sonra Rönesans Avrupasında bu bilgilerden destek alan sanatçılar ve bilginler sistematik anatomik araştırmaya giriştiler.

Leonardo da Vinci'nin not defterinden alınan bu iki sayfadan (soldaki) birleşme ve (sağdaki) dölüt gelişimi üzerine anatomik çalışmaları gösteriyor.

temlerinin en kapsamlı tanımını ortaya koyuyordu. Bununla birlikte, onun bilime yakışır yararlarına karşın, otoriteler bundan hoşnut kalmadı ve Knowlton para cezasına çarptırılıp hapse atıldı.

Ötekiler arasında, bu örnek, kurulu güçlerin tavır almak için tetikte olduklarına iyi bir işaret oluyordu. Batı kiliseleri ve yönetimleri, seks araştırmalarının ilerlemesiyle ilgilenmiyor ve herhangi bir araştırmanın sonuçlarının halka duyurulmasını da istemiyorlardı. Sonraki birkaç on yıl bu işaretlerin anlaşılmakta olduğunu gösterdi. Birçok araştırmacı bizzat kendilerine karşı oldukça hoşgörüsüz davranıp statükoyu savunarak bir uyum içine girdiler. Ancak bu arada psikiyatri yeni bir tıbbi disiplin olarak meydana çıkıverdi. Psikiyatristler, kendini kötüye kullanmak tutumlarına karşı cephe alıp bunun nedenleri ve sonuçları hakkında daha fantastik teoriler geliştirdiler. Fransız psikiyatristleri, Morel, Magnan ve Charcot, «çürüme» dedikleri cinsel «sapıklıklar» üreten, uygun olmayan cinsel davranışa yüklenerek eski ahlaklılığı güçlendirdiler. Rus, Alman ve Avusturyalı doktorlar, cinsel normlardan tüm cinsel sapkınlıkların çıkmasından sorumlu olan «cinsel psikopatoloji» kavramını geliştirdiler. Sonuç olarak, 1886'da Viyanalı psikiyatrist Richard von Krafft Ebing –**Psychopathia Sexualis**– adlı kitabında bu sapkınlıkları listeleyip sınıflandırdı. Kitabın adından da çıkarılacağı gibi, sıradan okuyucuya anlaşılmaz gelsin diye, metnin geniş bir parçasını Latince yazdı. (Ayrıntılar için, bkz. «Uyumculuk ve Sapkınlık», «Sağlık - Hastalık»)

Yüzyılımızın başına değin, daha eleştirel bir tutum yer edinemedi kendisine. Tam bu sırada Sigmund Freud ortaya çıkarak çürüme kavramını safdışı etti ve «anormal» cinsel davranışın travmatik çocukluk deneyimlerinin sonucu olarak ortaya çıktığını açıkladı. Aynı zamanda, modern uygarlığın keskin ve övücü olmayan bir çözümlemesinin yapılmasını önerdi. Daha pratik araştırmalar, cinsel davranış üzerine hacimli ve yeni bir akademik disipline zemin oluşturan «Sexualwissen-schaft» (seks bilim ya da seksoloji) çalışmaları, Havelock Ellis, Iwan Bloch ve Magnus Hirschfeld tarafından yapıldı. Bu tür çalışma daha sonra Kinsey, Masters ve Johnson gibi Amerikalı bilimadamlarınca sürdürüldü. Başka bir önemli araştırma çabası zührevi hastalıklarla ilgiliydi. 1906'da Vasserman ünlü frengi testini geliştirdi ve 1919'da Ehrlich ve Hata, onun ilk başarılı tedavisini gerçekleştirdi. 1928'de penisilinin keşfi (Fleming tarafından) günümüzde de uygulanan etkin tedavinin yolunu hazırladı.

Birinci Dünya Savaşı varolan ahlaksal düzenin sarsılmasına yol açtı ve bu da cinsel özgürlükte büyük bir artışın görülmesine öncülük etti. Kadınlar daha özgür oldu ve aşırı sınırlayıcı geleneksel cinsel rollerini yadsıdılar. Onlar ve cinsel bakımdan ezilen gruplar, seks üzerine karşı-kültürel çalışmalar yapan antropologların çalışmalarında yeni tartışmalar buldular.

Pasifikliler ahlaksal bir ders için bir kez daha materyal sağlıyordu. 1920'ler ve 1930'larda Bronislaw Malinowski ve Margaret Mead, Trobrianderler, Samoalılar ve başka «ilkeller» üzerine çalışmalar yapıp ne Batının cinsel davranış üzerine getirdikleri ideallerin, ne de bizim erkeksilik ve kadınsılık kavramlarımızın evrensel olduğunu doğruladılar. Bu çalışmalar daha büyük cinsel hoşgörü gereksiniminin ahlaksal çürümeye götürmediğini gösterdi. 1951'de Clellan S. Ford ve Frank A. Beach, **Cinsel Davranış Örnekleri** adlı kitabında çok geniş bir antropolojik bilgiyi özetlediler ve öncekilerle aynı sonuca vardılar.

Bugün, seks araştırmaları sayısız cephelerde devam ediyor ve giderek daha çok kabul de görüyor. Bazen aşırı ciddiye alındığı ya da aşırı beklentilerle üzerine çullanıldığı oluyor. Örneğin, pek çok sade vatandaş, modern seks araştırmasının tümüyle yeni insan görüşleri ürettiğine inanıyor. Bununla birlikte bu kısmen doğrudur. Aslında, Freud'un büyük devrimci keşifleri (bebek cinselliği), Kinsey'in (gençlerin yüksek cinsel heveslliği ve eşcinsel davranışların geniş bir biçimde görülmesi), Masters ve Johnson'un (kadınların üst orgazmsal potansiyeli) bulguları daha eski ve Ortaçağlarda da bilinmekteydi. Bu bilgi yalnızca son birkaç yüzyıl içinde bastırıldı, o da sadece sanayileşmiş Batıda. Nitekim, birçok durumlarda modern seks araştırmacılarımız sadece bazı çok eski gerçekleri gözden geçirdiler.

Bu açıklama, son yıllarda yapılan araştırmaların kendisini azaltmış olmuyor, tersine buradan bazı tarihsel perspektiflerin onları daha yararlı hale getirebileceği gerçeği belirtilmiş oluyor. Aşağıdaki sayfalar birkaç kalburüstü araştırmacının çalışmalarını kısaca tanıtarak böyle bir girişimde bulunuyor. Bölümün sonunda günümüzdeki ilgiye ve olası gelişmelere değiniliyor.

SEKS ARAŞTIRMASININ ÖNCÜLERİ

Modern dar anlamda özgün seks araştırmasının kökleri 19. yüzyıla inmektedir. Bu araştırma birkaç Batı ülkesinde çok farklı yöntemler kulla-

nan, farklı zeminlerde bulunan erkek ve kadınlar tarafından başlatıldı. Bu öncülerin çoğunun araştırmayı herkesin kabul etmesi için uzun ve zor bir uğraş vermesi gerekti. Hatta bazıları yakın çevrelerindeki insanların uzaklaştıklarını, halkın kendileriyle ilişkilerini kestiklerini ya da hükümetleri tarafından dava konusu edildiklerini gördüler. Her şeye karşın, sonuçta, onların çalışmaları yararlılığını gösterdi ve bugün gelişmesini sürdüren bilimsel cinsel bilginin temeli, genel olarak tanınmış bulunuyor.

Kitabımızın konumu, bu alanda çalışma yapan bilimadamlarının yalnızca kalburüstü olanlarının tanıtılmasına izin veriyor. Kısa ve eksik olmakla birlikte, bu liste belki seks araştırmasının tarihine ve sorunlarına bir göz atmamızı sağlayabilir

Sigmund Freud

Havelock Ellis

Sigmund Freud (1856 - 1939)

Avusturyalı hekim ve psikoanalitik teorinin kurucusu olan S. Freud, kariyerine, birçok isterik hastasını tedavi etmek zorunda kaldığı Viyana'da başladı. Bunlar bazı «imkânsız» bedensel işlevsizliklerden şikayetçi olan insanlardı. Yani, tüm standart testlere göre sağlıklıydılar ve işlevlerini normal olarak yapabilmekteydiler. Bu tür hastaları uzun zaman yakından inceleyen Freud, onların bilinçsiz cinsel çatışmaların neden olduğu gizemli

yetersizliklerini bulguladı. Bu ve başka bulgular, Freud'u terapinin psikoanaliz olarak adlandırılan biçimine götürdü. (Psikoanaliz, Grekçe «ruh ya da aklın gözden geçirilmesi» anlamına geliyor.) Psikoanaliz, hastanın sorunlarının gizli kaynaklarını kendilerinin «özgür yardımıyla» analiste yavaş yavaş açıklamasından başka bir şey değildi. Bunların en önemli olanını hasta kendinde saklıyordu. Bir kez çatışma su yüzüne çıkıyordu ve hasta böylece bilinçlenmiş oluyordu, artık sorun akılcı bir biçimde ele alınabilirdi. Böylece, daha sonra hasta da tedavi ediliyordu.

Kitabımızın sınırları, burada büyük ölçüde yaygınlaşan ve yüzyıllardır gözden geçirilegelen psikoanalitik kuramının ayrıntılı tartışmasına girmemizi engelliyor. Freud'un yapıtlarının İngilizce basımı toplam 24 ciltten oluşmaktadır. Onun oldukça yüksek bilgili ve karmaşık düşüncesini yaygınlaştırmak bugüne herhangi bir girişim, kuşkulanılır ve bir iş olarak kalıyor. Her şeye karşın en azından Freud'un kuramından bazı görüşler, kitabımızın bir bölümünde kısaca özetleniyor (Bkz. «Cinsel Davranışa Giriş»).

Freud, gerçekten çok geniş alanlarda eğitim görmüş bir insan, önde gelen bir düzyazı ustası ve uzlaşmaz bir düşünürdü. Bu nitelikler hiç kuşkusuz onun başarılarını ve uluslararası ününü artırmıştır. Başlangıçta Freud'un kuramı hiç de iyi bir kabul görmedi. O genel önemi sekse ve özellikle bir tartışma fırtınasına neden olan ve onu meslektaşları arasında hemen hemen dışlanmış bir insan yapan, çocukların cinselliğini yeniden bulgulamasaydı, Viyana Üniversitesinde önce okutman, daha sonra da profesör oldu ama ona hiçbir zaman bir kürsü verilmedi. Bununla birlikte, onun tıbbi pratiği, konferansları ve büyük kitapları olan **Rüyaların Yorumu** (1900), **Cinsellik Kuramı Üzerine Üç Deneme** (1905),* **Totem ve Tabu** (1913) ve **Zevk İlkesinin Ötesinde** (1919), ona geniş bir okuyucu grubu sağladı. Dahası, çevresinde birkaç genç ve parlak taraftar toplayabiliyordu. Yıllar sonra Freud, eski öğrencilerinden bazılarının kendi psikoanalitik okullarını kurmasına karşın, psikoanalitik hareketin tüm Avrupa'da yayıldığını görmenin tadına vardı. Bununla birlikte, yaşamının sonuna doğru çalışmasının çoğunun boşa gittiğini görüyordu. Nazi Almanyasında psikoanaliz, Yahudi bilimi olarak yasadışı ilan ediliyor. Freud'un kitapları alanlarda yakılıyor, izdeşleri hakkında davalar açılıyordu. Sonuç olarak, 1938'de Hitler Avus-

* *Yayınevimizce bu kitap Cinsiyet Üzerine adı altında yayınlandı.*

turya'ya saldırdığı zaman, Freud da, sonraki yıllarda kanserden öldüğü İngiltere'ye sürgüne gitmekten başka bir çıkar yol bulamadı. Ölümünden sonra da, Freud'un etkisi özellikle Amerika'da gelişmeye devam etti.

Her ne kadar onun görüşlerine meydan okunup bazı savlarının gerçekte yanlış olduğu ileri sürülmüşse de, bir bütün olarak çalışması Batı entelektüel tarihinde görkemli bir başarı gibi ayakta duruyor. İffetlik taslama ve ikiyüzlülüğün görüldüğü bir çağda, Freud cinsel konulara tümüyle bilimsel bir yaklaşım gösterdi. Cinsel davranışı açıkça ve ölçülü bir üslupla tartışarak, onun elverişli bir çalışma konusu olmasına yardım etti. Aynı zamanda cinsellik kavramını genişletti ve böylece daha sonraki önemli araştırmalar için bir temel kurmuş oldu.

Havelock Ellis (1859 - 1939)

Bir İngiliz bilgini ve denemecisi olan Henry Havelock Ellis, yaşamının başlarındayken cinsel sorunlara bilimsel bir yaklaşım içinde eğildi. Ellis, tıp öğrenimi gördü ve diploma aldı, ancak hiçbir zaman düzenli olarak bu alanda çalışma yapmadı. Kendini yazmaya verdi ve yıllarca insan cinselliğinin daha iyi anlaşılması üzerine önemli katkılarda bulundu. En ünlü çalışması, 1896 ile 1928 yılları arasında 7 cilt halinde basılan **Seks Psikolojisi Üzerine Çalışmalar**'dır. İlk cildi yayımlandığı zaman müstehcenlikle suçlanıp, yasa önüne çıkarıldı. Suçlanan bir kitap satıcısı, çalışmanın bilimsel değerine dikkat çekti, ancak yargıç bunun bir bahane olmaktan öteye gitmediğini söyleyerek çalışmanın bilimselliğini reddetti ve «iğrenç bir yayını» satmak amacı taşıdığına karar verdi. Bu yargısal tutumun sonucu olarak çalışmanın tümü 1935'e değin kamuoyu önüne çıkarılmadı. Yalnızca tıp mesleğinden olanların okumasına izin verildi.

Her şeye karşın, yazarın ünü ve etkisi Avrupa'da ve Amerika'da hızla büyüdü. Havelock Ellis, bulduğu birkaç terim ve deyimi benimseyen Freud'la yazıştı, bu arada cinsel devrim hareketinde etkin bir rol oynuyordu. Ellis, kadınların özgürleşiminin ve genel seks eğitiminin ilk öncülerinden biriydi.

Iwan Bloch

Magnus Hirschfeld

Iwan Bloch (1827 - 1922)

Berlin'de hekim olarak çalışan Iwan Bloch'un özel ilgisi zührevi hastalıklar üzerine idi. Bu alandaki araştırması, bir süre sonra onun yaygın bir biçimde tanınmasını sağladı. Bloch, cinsel konular üzerine yoğun bir biçimde yazılar yazdı ve cinsel devrim hareketinde etkinlik gösterdi. İki büyük çalışmasından biri olan **Günümüzde Cinsel Yaşam** (Das Sexualleben Unserer Zeit) 1907'de yayınlandı. Yarım kalan **Cinsel Bilimler El Kitabı**'nın yayımı, 1912'den 1925'e kadar sürdü. Block, kendi çapında bir bilim adamı olarak ilk kez seksoloji kavramını (sexualxissenschaft) önerdi ve geliştirdi.

Magnus Hirschfeld (1868 - 1935)

Alman hekimi olan Magnus Hirschfeld, ilk olarak Berlin'de pratisyen hekimlik yaptı ve daha sonra da «Psikolojik Cinsel Düzensizlikler» üzerine yoğunlaştı. Tıbbi deneyimi ve kendi bilimsel araştırmasıyla eşcinsellerin psikolojik ve toplumsal sorunlarını yakından izlemeye başladı ve bir süre onların karşılaştığı resmi baskının haksız, akla aykırı ve insanlıkdışı olduğu sonucuna ulaştı.

Hirschfeld, 1877'de eşcinsellik üzerine bilimsel çalışmalar için Bilimsel - İnsancıl Komiteyi kurdu. Komite, bütün eşcinsellere tek tek yardım etme-

ye girişti. Hirschfeld, bilimsel ve insancıl çalışmalarının bir parçası olarak, eşcinsellik ve başka konularda herkesi olduğu kadar meslekten olanları da eğitmeye yönelik, bir «yıllık» hazırlamaya başladı. Bu bilimsel çalışmaya birçok önemli yazar yıllarca katkıda bulundu. Bütün ciltlerde işlenen sürekli bir konu, Almanya'da anti-homoseksüel yasaların kabul edilmesi mücadelesidir.

1908'de Hirschfeld seksoloji üzerine ilk günlüğünü yayınladı ve 1913'de de Iwan Bloch ve başka bilimadamlarıyla birlikte ilk seksoloji derneğini kurdu. Birinci Dünya Savaşından sonra Hirschfeld, ilk Seks Bilimleri Enstitüsünü kurdu. Enstitü, 1919 yılında yeni Demokratik Alman yönetimine devredildi. Bu enstitü, laboratuvarları, cinsel materyallerden oluşan geniş koleksiyonlar ve bir araştırma kütüphanesini de kapsıyordu. Ek olarak bir danışma bürosu vardı ve genel konularda herkese açıktı. Yoksul hastalara da parasız hizmet veriliyordu.

1921'de Hirschfeld, Berlin'de Cinsel Reformlar için uluslararası bir kongre düzenledi. 7 yıl sonra bu, Dünya Cinsel Reformlar Birliği'ne dönüştü. Bu birliğin üyeleri ve destekleyicileri arasında Havelock Ellis, August Forel, Bertrand Russell, Yargıç Ben Lindsey ve daha birçok seks reformcusu yer alıyordu.

Hirschfeld'in yapıtları içinde en önemlisi **Transvestitler**'dir. (Bu terimi 1910'da buldu.) **Erkek ve Kadında Eşcinsellik** (1914), **Cinsel Patoloji,** 3 cilt (1916 - 1920) ve **Cinsel Bilgi;** 5 Cilt (1926 - 1930). Ayrıca Hirschfeld cinsel reform ve eğitime değinen birkaç (sessiz) film yapmakla da ilgilendi. Bunlardan en iyi bilineni Alman cinsel sapıklık (sodomy-oğlancılık) yasalarında reformu konu alan «Başkalarından Farklar» adlı çarpıcı filmdi (1919). Filmde ünlü aktör Conrad Veidt'le birlikte Hirschfeld'in kendisi de görünüyordu. Bu filmden parçalar hâlâ çeşitli arşivlerde bulunabilir.

1933'te Almanya'da Hitler iktidara geldiği zaman, Berlin'de bulunan Hirschfeld'in enstitüsü saldırıya uğradı, koleksiyonları tahrip edildi ve kitapları yakıldı. O günlerde enstitüde bulunmayan Hirschfeld canını kurtardı ama bir süre sonra kendisini sürgünde buldu. İki yıl sonra da Fransa'da öldü. Nazi Almanyasında eşcinseller ve öteki «sapkınlar»a baskı devam etti, hızla ve eşitsiz oranda arttı. Çoğu da toplama kamplarında öldü. Hitler'in devrilmesinden sonra, çok azı hayatta kalmıştı, çektikleri acılar hiç soruşturma konusu olmadı ya da hakları aranmadı. Sonuç olarak, Hirschfeld'in ilk çalışması 1960'larda meyvesini verdi. Alman anti-eşcinsel yasaları feshedildi ve sonunda Alman eşcinsellerine bütün cinsel ve medeni haklar tanındı.

Wilhelm Reich

Albert Moll

Wilhelm Reich (1897 - 1957)

Reich, Viyana'da tıp eğitimi gördü ve Freud'un etkisi altında bir pratisyen psikoanalist oldu. Onun Viyana'da serbest psikoanalitik klinik çalışması birçok yoksul hastayla temasını sağladı ve onlar üzerine çalışarak tüm dikkatini onların toplumsal ve ekonomik koşullarına yöneltti. Bir süre sonra Freud ve izdeşlerinin bu sorunları tümüyle bir kenara ittiklerini ve gerekli cinsel sağlığı başarmak için bazı politik değişikliklere de gereksinim duyulduğunu sezmeye başladı. Bu nedenle Reich, Karl Marx'ın yapıtlarını inceledi ve 1930'da Berlin'e gittiği zaman, Komünist Partiye katıldı. Aynı zamanda komünist bir cinsel-politik kuruluşun örgütlenmesine yardım eden Reich, geniş ölçüde emekçi sınıftan dinleyicilere konferanslar verdi.

Bu dönem sırasında Reich, yoğun bir biçimde cinsel ve politik sorunlar üzerine yazılar kaleme aldı. En önemli çalışmaları İngilizceye çevrilen ve 1940'larda kısmen yeniden yazılan, **Orgazmın İşlevi** (1932), **Kişilik Çözümlemesi** (1933), **Faşizmin Kitle Psikolojisi** (1933) ve **Cinsel Devrim**'dir (1936).* Bu çalışmalarda Reich, cinsel ve öteki işlevsizlikleşe, cinsel baskı-

* *Bu yapıtların tümü Payel Yayınları tarafından yayınlandı.*

nın kökenine ve insanların faşizme sarılmasına neden olan psikolojik mekanizmalara ve Sovyetler Birliği'nde cinsel reformlar tarihine ve sonuçlarının kaldırılmasına değinir.

Radikal görüşlerinden dolayı Reich bir süre sonra üzerinde tartışılan bir adam haline geldi. Komünistler onun cinsel özgürlük üzerine düşüncelerinden giderek rahatsızlık duymaya başladılar ve 1933'te de resmen partiden çıkardılar. Bu arada meslekdaşları arasında da düşmanlar kazanan Reich, 1934'te Uluslararası Psikoanalitik Derneğinden de ihraç edildi. Artık onun için Nazi Almanyasında herhangi bir yer kalmadığını söylemeye gerek yok. Kitapları herkesin gözü önünde yakılmaya başladığında Danimarka'ya kaçtı ve sonra İsveç'e oradan da Norveç'e geçti. Sonunda 1939 yılında ABD'ye yerleşti.

Reich, 1930'ların sonuna doğru, politikayı bir kenara itip yavaş yavaş biyolojiyle uğraşmaya başladı. Karl Marx ve Freud'un kuramlarını birleştirmeye çabaladığında her ikisinden de uzaklaştı. Yerine 'orgon'u, yani terapatik amaçlar için özel olarak hazırlanmış kutularda toplanabilen, sağlığın restorasyonu ve korunması için gerekli olduğuna inandığı bir temel yaşam enerjisini keşfettiğini ilan etti.

Onun bu yeni kuramını işiten tüm bilimadamları bunu saçma buldular. Ne yazık ki Reich'in bilimsel savları hep daha fantastik olurken, günlük yaşamında da giderek daha usdışı davranmaya başladı. Bu nedenle onu ciddiye almaya devam etmek oldukça zordu. 1954'te tekeller ve çeşitli kurumlar Washington'da onun çalışmalarının tehlikeli bir şarlatanlıktan öteye gitmediği noktasından hareketle tüm «orgon toplayıcılarının» da imhasını öngören, gerçekte tüm yazılarını yokeden bir emir çıkmasını sağladılar. Bu emir, orgon kuramının her ne ad altında olursa olsun yasaklanmasını getiriyor ve aslında orgon sözcüğünün kullanılmasının da (en azından Reich ve yardımcıları için) suç oluşturduğuu belirliyordu. Bununla birlikte, yakılan kitapları yalnızca en yeni biyolojik yazılarını içermekle kalmıyor, aynı zamanda **Kişilik Çözümlemesi** ve **Faşizmin Kitle Psikolojisi'**ni de (bunlarda orgon kuramından söz edilmemektedir) kapsıyordu. Reich, bilimsel soruların mahkemeye getirilemeyeceği ve getirilmemesi gerektiği iddiasıyla emre boyun eğmeyi reddetti. Sonuç olarak, bu girişimi iki yıl hapisle cezalandırıldı, tıpkı Nazi Almanyası öncesi olduğu gibi kitapları resmen yakıldı. Reich bir süre sonra Pennsylvania'da, Levisburg cezaevindeyken öldü.

Bugün Reich'in çalışması (Orgon kuramı dışında) yeniden etkili olmaya başladı. Onun özel masajlarla sözsel iletişimi birleştiren terapatik teknikleri birçok yeni terapist tarafından yararlı bulundu. Ayrıca politik kavramlarda cinsel sorunlar gördüğü için çalışmaları yeniden değer kazanmaya başlıyor. Reich, cinsel konularla uğraşmış en önemli yazarlardan biri olarak kabul ediliyor, günümüzde.

Alfred C. Kinsey

Masters ve Johnson

Alfred C. Kinsey (1894 - 1956)

Alfred C. Kinsey 1938 yılında seks ve evliliğin biyolojik görünümleri üzerine bazı konferanslar vermesi istenildiğinde Bloomington İndiana Üniversitesi'nde zooloji profesörlüğü yapmaktaydı. Bu alandaki mesleki yayınları incelerken, çoğunun büyük ölçüde tartışma götürür olduğunu ve uygun olmayan örneklere dayandıklarını gördü. Aynı zamanda bu çalışmaların, öğrencilerinin kendisine yönelttiği en basit soruların bazılarına bile cevap veremediğine dikkat etti. Bu nedenle Kinsey insan cinselliği üzerine yeni bir çalışmanın gerekli olduğunu anladı. Üniversitede bazı gönüllü yardımcıların yardımıyla kişilerin seks istemi üzerine birkaç bin örneği listelemeye başladı. 1939'da Üniversite dışına çıkıp eyalet hapishanelerinde mahkûmlarla çevredeki küçük kasabalardaki insanları gözden geçirdi. Bununla birlikte, tamamlanması birkaç yıl sürecek olan tasarı kısa sürede iyice belirginleşti

ve Kinsey, bunun için hatırı sayılır bir fon istedi. Bu fonlar Üniversiteden, çeşitli özel ve genel kuruluşlardan sağlandı. Böylece, Kinsey ve yardımcıları Wardell B. Pameroy, Clyde E. Martin ve Paul H. Gebhard çalışmalarına devam ettiler. 1947'de Seks Araştırma Enstitüsü çerçevesinde birleşildi ve 1959'a kadar tek tek 18.000'den çok olay belirlenip toplandı.

Kinsey'in sarsıcı materyali iki büyük kitabının temelini oluşturdu. **Erkeklerde Cinsel Davranış** (1948) ve **Dişilerde Cinsel Davranış** (1953). Bu anıtsal çalışmalar ülkenin dört bir yanından, yaşamın her kesitinden, her yaştan Amerikalının cinsel davranışları üzerine ayrıntılı istatistikler içeriyordu. Eldeki veriler bir dizi şaşırtıcı davranışı ortaya koyuyor ve Amerikan seks yasalarının çoğunun gerçekdışı olduğunu açığa çıkarıyordu. Örneğin eşcinsel davranışın hiç de istisnai olmadığı, hatta oldukça yaygınlaştığı görüldü ve kadınlar arasında da bir hayli yaygın olduğunun ortaya çıkması herkese (ve bizzat Kinsey'e de) büyük bir sürpriz gibi geldi. Kitapları aynı zamanda cinsel tepkilerin fizyolojisi için birçok yeni görüş içeriyor ve önceki çalışmaların eleştirel bir gözle incelenmesini öneriyordu.

Doğal olarak Kinsey'in çalışmalarının basımı bir sansasyon yarattı ve o kendini hem cesaretli bir bilimadamı olarak övülür, hem de yakın ilişkileri tahrip eden utanmaz ve akılsız bir adam olarak mahkûm edilir buldu. Bununla birlikte eleştirmenlerin hiçbiri metni tümden okumayı merak etmiyordu. Bugün bile Kinsey'in buluşlarının önemi henüz herkesçe kavranmış değil. Bu arada, Kinsey'in öncü çalışması hâlâ bilimsel ve kolay anlaşılır sağlam bir örnek olarak ayakta duruyor.

1956'da Kinsey'in ölümünden sonra, Seks Araştırma Enstitüsü Paul H.Gebhard'ın yönetiminde çalışmalarını sürdürdü. **Gebelik, Doğum ve Düşük** (1958), **Seks Suçluları** (1965), **Eşcinseller** (1978) ve **Cinsel Tercih** (1981) gibi birkaç kitabı yayınlandı ve öteki büyük çalışmalar da yolunda gidiyor. Enstitü, aynı zamanda geniş kitaplığını ve koleksiyonunu araştırmacılara da açtı. Bununla birlikte, tüm toplanılan bilgiler güvenlik altında olup Enstitü dışına çıkanlamaz.

William H. Masters (1915 -) ve **Wirginia E. Johnson** (1925 -)

William H. Masters, yaşamını Seks Araştırmasına adadığı zaman henüz genç bir adamdı. Tıp eğitimi gördü. Çocuk doğumu ve jinekoloji üzerine uzmanlaştı. Missouri, St. Louis'de Washington Tıp Üniversitesinde

profesör oldu. Bir tıp araştırmacısı olarak ilk kez hormonlar üzerindeki çalışmasıyla ün kazandı. Bununla birlikte, 1954'te, insanın cinsel tepkilerinin doğrudan gözlemine yöneldi. 1957'de bu projeye, daha sonra karısı olan psikolog Virginia E. Johnson da katıldı.

Bu türden seks araştırmasına önceleri çok az girişildiğinden, Masters ilk önce birçok güçlüklerle karşı karşıya kaldı. Başlangıçta çalışmasına yardım etmeleri için fahişelerin güvenini sağlamak zorundaydı ve ancak bir süre sonra bulabildi erkek ve kadın denekleri. Bunlar da böyle bir çalışmada ilk kez görülecek öncüler oluyordu.

Bu öncüler çeşitli etkinlikler ve tepkileri sırasında Laboratuvar'da gözlemlendi. Bu gözlemler ölçüldü ve sonuçlar aletlerle kaydedildi. Birçok durumlar da filme alındı.

Bu araştırma 10 yıl kadar Üniversitenin desteğinde sürdürüldü. 1964'te Masters, Üniversite yanında kişilerin ve hayırsever kuruluşların mali desteğiyle kendi üretimsel Biyoloji Araştırma Kurumu'nu oluşturdu. İki yıl sonra Masters ve Johnson, ilk büyük çalışmaları olan **İnsanın Cinsel Tepkileri**'ni yayımladılar (1966). Yazarlar bu yapıtlarında seks hakkında birçok yaygın mit ve safsataları ve bazı geleneksel meslek inançlarını çürüterek genel geçer bilgilere meydan okuyorlardı.

Özellikle dişi cinselliği üzerine belli psikoanalitik varsayımla fizyolojik olgularla doğrudan tartışmaya sokulmuş oluyordu. Masters ve Johnson'un çalışması alışılmamış ilgileri ortaya koymaya devam ettiğinden, bu kitabın başka bir bölümünde daha ayrıntılı olarak yer alıyor. (Bkz. «Erkeğin Cinsel Tepkileri» ve «Dişinin Cinsel Tepkileri») Çalışmalarının sonucu olarak, Masters ve Johnson, insanın cinsel görevinin daha iyi anlaşılmasını sağladılar ve 1959'da cinsel sorunları olan evli çiftleri de tedavi ettiler ve bazı örneklerde «vekil eşler» sağladılar. Program sürpriz bir biçimde etkili olmaya başladı ve terapistler bu nedenle buluşlarının yer aldığı ikinci büyük bir çalışma olan **İnsanın Cinsel Yetersizlikleri**'ni yayımladılar (1970).* Öneminden dolayı bu çalışma kitabımızın özel bir bölümünde kısmen özetleniyor. (Bkz. «Cinsel İşlevsizlik») Masters ve Johnson'un tedavi programları devam ediyor. Ek olarak, birkaç başka dizi araştırma projesiyle de uğraşmaktadırlar.

---

* *Master ve Johnson'un bu çalışması da bir süre sonra Yayınevimizce okuyuculara sunulacaktır.*

SEKS ARAŞTIRMASININ GELECEĞİ

Modern seks araştırması yalnızca seks ve üremenin büyük ölçüde daha iyi bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olmakla kalmıyor, genelde insan davranışı üzerinde de yardımda bulunuyor. Her şeye karşın, öğrenilmesi gereken çok şey var daha. Aslında, şimdiye değin, birçok bilimadamı geniş, yeni, keşfedilmemiş bir bölgede ancak ilk birkaç adımın atıldığını kabul ediyor. Bu adımların sonuna dek bize öncülük edeceğini hiç kimse söyleyemez.

Biz cinsel tepkilerin fizyolojisi ve biyokimyası hakkında daha fazla şeyler bilmek istiyoruz. Bu nedenle yeni araştırmada hormonlar ve öteki salgı bezlerinin rolü üzerinde duruluyor. (Örneğin, bulboüretral ya da büyük kanalsal bezler tarafından üretilenler gibi.) Aynı zamanda üreme süreci üzerine devam eden çalışmanın kısırlıktan üremeye, doğuma, kısırların daha iyi bir biçimde kontrolüne ve daha etkili gebelik önleyicilerin bulunması yolunda bazı umutlar var. Ek olarak, bilimadamları sonuçta zührevi hastalık salgınına son verebilecek aşı ya da başka önleyici yöntemler de arıyorlar. Bazı araştırmacılar tüm dikkatlerini insanın çeşitli özürleriyle cinsel kapasitesine çevirmiş bulunuyor. Yaşlı ve kalbinden rahatsız kişiler üzerinde de cinsel etkinliğin sonuçlarını araştırıyorlar. Ayrıca seks terapistleri, cinsel bakımdan işlev yapamayan gençlerle aynı sorunları olan yaşlıları (ama sorunlarını yenmiş olanları) sistematik olarak karşılaştırarak daha başarılı olabilirler. Dahası, cinsel yetersizliği nasıl önleyeceklerini de keşfedebilirler.

Cinsel davranış üzerine daha geniş anlamda çalışma da önemlidir. Örneğin, eğer Kinsey'in özgün çalışması bugün yinelenebilse ve benzer istatistiksel ölçümler başka ülkelerde de yapılabilseydi çok yararlı olacaktı. Bu türden araştırmalar cinsel uyumculuk ve cinsel sapkınlık sorunlarını büyük ölçüde aydınlatabilir. Biz herkesin daha akılcı tutumlar alması ve uygulanabilir seks yasaları istiyorsak (seks suçlularını da içeren) çeşitli cinsel azınlıklar hakkında çok daha fazla şey öğrenmek zorundayız. Aynı zamanda transvestizm ve transseksüalizm gibi cinsel kimlik sorunlarının daha iyi anlaşılması gereğini duyuyoruz. Dişi eşcinseller üzerine de çok az çalışma yapılmakta. Gerçekte eşcinsellik konusu tümüyle gizemli ve kargaşa içinde kalıyor. Şimdiye değin, hep yanlış sorular sorulmakta olduğu görülüyor. Antropologlar, toplumbilimciler, iktisatçılar, hatta siyaset bilimciler, bu tür konulara yeni yaklaşım yolları bulabilirler. Bununla birlikte, çalışmak ve açıklanmak gereği duyulanlar yalnızca cinsel azınlıklar değildir.

SEKSÜEL BİLGİNİN KISITLANMASI

Avrupa ve Kuzey Amerika'da orta sınıfların kalkınması ile seksüel bilgilerin yaygınlaşması giderek kısıtlanmıştır. Yüzyılımıza kadar uzanan bu gelişme, bu üç adamın etkinliklerinde açıklık kazanmaktadır.

(Yukarıda) Erasmus von Rotterdam (1466 - 1536) Çocuk kitabı «Colloquia Familiaria» da açıkça seks konularını işlemiştir.

(Altta) Anthony Comstock (1844 - 1915), yetişkinleri dahi her türlü müstehcenlikten korumaya çalışmış ve bu amaçla ABD'de «Comstock Kanunu» adı altında sunulan posta sansürünü savunmuştur.

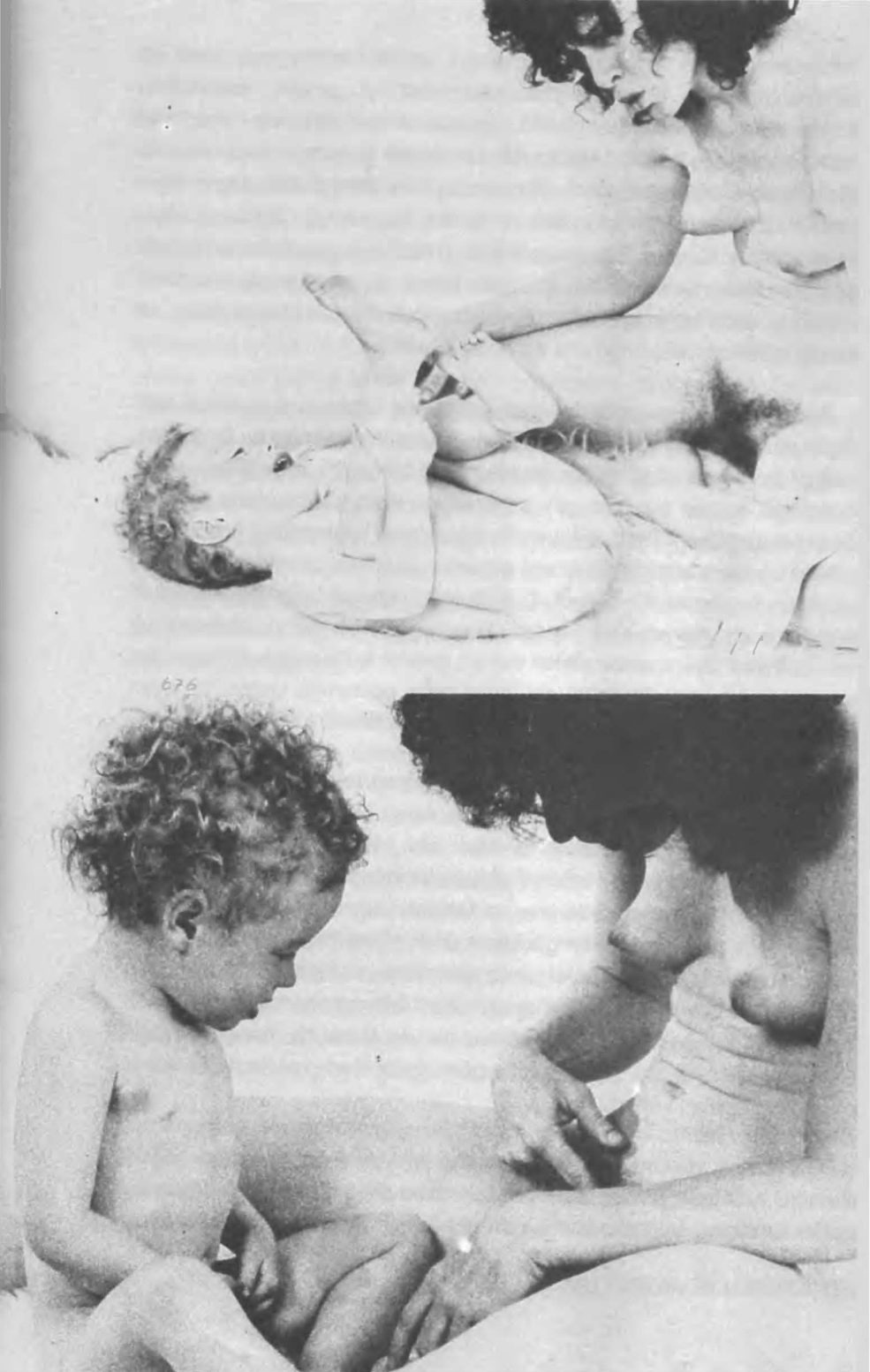
(Ortada) Jean-Jacques Rousseau (1712 - 1778) «Emile» adlı kitabında çocukların «masumiyeti»ni ve tecrübesizliğini savunmuştur.

Çoğunluk da gizemle örtülüdür. Bu yüzden pek masum bildiğimiz varsayımlardan bile kuşkulanmaya başlamamız gerekir. Böyle bir eleştirici ruh, hakkımızda daha başka şeyler öğretmekle kalmaz, kendimizi üstün görme ve hoşgörüsüzlükten uzak durmamızı sağlar. Seks, özneyi büyülerken; onun çok büyük bir tablonun hiçbir zaman daha küçük bir parçası olmaktan öteye gitmediğini de hatırlarız. Bu nedenle, sonuç olarak üzerinde çalışılması gereken insan ırkı ve insanın durumudur. Gerektiği biçimde anlaşılırsa seks araştırması tek bir dar disiplinin sınırlarını aşmaya yöneltilebilir.

CİNSEL EĞİTİM

Bugün anladığımız kadarıyla seks eğitimi yaklaşık 200 yıl öncesine kadar bilinmiyordu. Eski ve Ortaçağ Avrupasında seks; özel ilgi duyanların dışında, sorunsal bir konu olarak değil de, yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak görülüyordu. Cinsel bilgi de, bilginin öbür türleri gibi kendiliğinden sağlanıyordu. Çocukların kendilerine ayrılmış bir dünyaları yoktu, ama onlar gerçekte yetişkinlerin tüm çalışma ve eğlencelerinde bir yer aldılar. Nüfus çoğunluğu çiftliklerde doğayla içiçe yaşadığından, çocukların, hayvanların çiftleşmesini gözleme şansı büyüktü. İnsanların, evlerini sığırlarla paylaşması olağan bir şey gibiydi. Ne üst ne de alt sosyal sınıflar kişisel gizlilikten hoşlanırdı. Doğal bedensel işlevlerinden de tiksinmez ya da sıkıntı duymazlardı. Ailedekiler birlikte banyo yapar, birlikte çıplak olarak uyurlardı. Kur yapma ve gebelikler açık açık tartışılır ve kadınlar bebeklerini evde doğururlardı. «Yaşam Gerçekleri» hiçbir zaman herhangi bir kimse için gizli değildi. Ergenliğe yaklaşır yaklaşmaz erkek ve dişilerin evlilik için artık hazır olduğu kabul edilirdi. (Bkz. «İnsan Vücudu»)

Modern çağın başlarında, kent orta sınıfı baskı altında önemli bilgileri değiştirmeye başladığı zaman, seks henüz ayrı bir konu olarak değerlendirilmiyordu. Nitekim Hollandalı (Rotterdam 1522) Erasmus tarafından yazılan **Colloquia Familiaria** gibi çocuklar için yazılan eğitim kitapları, seksi, genel bilgilerden üç aşağı beş yukarı ayırmadan vurgulayarak, konuya ev yaşamının basit bir parçası olarak dürüstçe yaklaşıyordu.

Bununla birlikte, sonraki birkaç yüzyıl içinde insanlar çok farklı bir tutum benimsediler. İlk önce çocukluk, sonra da gençlik, yetişkinlerin günahlarından uzak tutulması gerekli, yaşamın özel ve «masum» dönemleri olarak ele alınmaya başladı. Hızla artan bir iffetlilik taslama, cinsel olan her şeyi pis ve tehlikeli olarak gördü. Mastürbasyonun evrensel bir sorun olduğu ileri sürüldü ve sağlık için ciddi bir tehlike oluşturduğu açıklandı. Aynı sıralarda, Jean Jacques Rousseau **Emile** (1762) adlı yapıtında «aydınlanmış» eğitim kuramlarını formüle etti. Seks büyük ölçüde gizemli, son derece yıkıcı bozucu bir konu oldu. (Bkz. «Bebeklik ve Çocukluğa Giriş» ve «Gençlik - Delikanlılık»)

Rousseau, tüm çocukların elden geldiğince korunması gereken «doğal» bir «kutsal masumiyet» durumuyla doğduklarına inanıyordu. Ona göre, cinsel bilgisizlik en azından çocuklukta neşeli bir şeydi. Ergenlikten sonra da ancak doğrudan sorulara yanıt verilmeliydi. Hatta delikanlıların ilgi duydukları şeyden iğrenmeleri sağlanmalı, meraklarını bastırmaları önerilmeliydi. Belki de seks eğitiminde cinsel organlar ve cinsel görevler için «kötü sözcükler» kullanmak en iyisiydi. Çok iğrenç bedensel boşalmalarla ilgileri baskı altına alınmalıydı. Öte yandan, kişinin çok açık olarak herhangi bir erken tutkunun uyanmasına dikkat etmesi gerekirdi. Gerçekte eğitimci, her zaman ince bir çizgi üzerinde yürümeye çaba gösterirdi. Uygun olmayan bir tek belirti bile, öğrencilerin yaşamını altüst edebilirdi.

Rousseau, gerçekte birçok bakımdan çağının tutumunu dile getiriyordu. Bununla birlikte, özellikle Almanya'da farklı bir yaklaşım içinde olan oldukça etkin başka eğitmenler de vardı. Bu eğitmenler, Rousseau'nun, çocukluktaki masum seksin tehlikeli olduğu biçimindeki temel inancını paylaşırken, erken «cinsel aydınlanma»nın tehlikeyi savmanın tek etkin biçimi olduğunu görüverdiler. Onların görüşüne göre, cinsel bilgisizlik, cinsel bilgilenmeden daha kötüydü. Çünkü yanlış anlamlara ve çılgınca düşlere neden olurdu. Ayrıca, serbestçe tartışmaksızın mastürbasyonla mücadele etmek olası değildi. Kısacası, seks eğitimi tatsız bir yan taşısa da, her şeye karşın zorunlu bir belaydı. Bu genel bakışa göre, bazı «ileri» okullarda ilk resmi seks eğitim sınıfları kuruldu.

Bu sınıflar, yukarıda belirtilen tüm konulara ılımlı bir duygu ve sağlıklı bir korku yaratarak yardım etti. Her şeyin daha ciddi bir hava içinde olması gerekti. Herhangi bir haz verici ya da neşelendirici önerilerden sakınılıyor-

du. İşin gerçeği, öğrencilerin çok özel ve az diyetlerle vücutlarını zayıflatan ve böylece uyanmış olan tehlikeli arzulan önleyerek seks eğitimi sınıfları için hazır hale gelmeleri öneriliyordu. Ek bir güvenlik ölçüsü olarak da, dolaylı bir yaklaşım salık veriliyordu. Bir bitkinin ve hayvan yaşamının tanımıyla başlayarak, öğretmenler yavaş yavaş insan üremesi konusuna değinmeye gidebilirdi. Bununla birlikte, bu konular çok özel olmamalıydı. Kadınların, çocuklarını «göğsü altından» doğurduğu ve doğumun büyük acı verdiğinin ima edilmesi yeterliydi. Doğal olarak, çocuk doğumunda ölüm tehlikesi her zaman vurgulanabilirdi. Aynı sıkıcı ruhla, bazı eğitmenler, cinsiyetler arasındaki anatomik farklılıkları göstermek için öğrencilerini morga götürüp onlara çıplak dişi ve erkek cesetleri göstermeyi tercih ettiler. Ek olarak, çocuklar frengili hastaları ve mastürbasyonun kurbanları olarak tanımlanan delileri gözlemek üzere hastane ve akıl hastanelerine götürüldü. Bazı okullar kendini kötüye kullanmanın bir sonucu olarak, çok iyi bir tıbbi tedaviye karşın ölen gençler hakkında, gerçek kayıtlar olduğu iddia edilen bilgiler içeren kitaplar okuttular. Öğrencilerin aynı zamanda iğfal, çocuk öldüren kimse ve kendini teslim edenlerle benzer dehşetengiz konular hakkında hikâyeler okumaları teşvik edildi. Kısacası, tüm girişimlerin altında yatan gerçek amacı gençleri günaha teşvike karşı uyarmak, yani seks hakkında öyle çok eğitmek değildi.

Belirtildiği gibi, bu ilk seks eğitim programları az sayıda örnek okulda geliştirildi ve yalnızca yükselen orta sınıfların ve aristokrasinin alt kesimlerinin çocuklarına ulaştı. Toplumun her kesimi için seks eğitimi 1789 Fransız Devrimine değin hesaba katılmadı. Eğitmenler, yeni Fransız yönetiminden böyle bir eğitimin gerçekleşmesi ve özellikle kızlar için âdet görme, gebelik, doğum ve bebek bakımı konularında tıbbi eğitimin sağlanmasını rica ettiler. Eğer bu planlar gerçekleşse ve yerel sonuçları izlenseydi, hiç kuşku yok ki kadınların özgürleşimi hızlanacaktı. Ne yazık ki devrimin sürekliliği sağlanamadı. Sadece Fransa'da değil, tüm Avrupa'da, orta sınıflar giderek daha güçlenip tutuculaştılar. Hatta daha önceki sınırlı eğitim deneyimleri bile kesintiye uğradı. Böylece, tanıtımından kısa bir süre sonra, seks eğitimi yeniden eğitim programında görünmedi.

Her şeye karşın, 19 yy. başlarında yetişkinler bazı olumlu cinsel bilgilerle karşılaşabilmekteydi. Avrupa'da olsun Amerika'da olsun, seks konusunda akla uygun bir tutum alan ve aynı zamanda çeşitli gebelikten korunma yöntemlerini tanımlayan birtakım ciddi «evlilik el kitapları» basıldı. Bu kitap-

lar her zaman bilimsel doğrultuda değildi. (İnsan üremesi üzerine bazı önemli olgular henüz keşfedilmemişti.) Ancak en azından yardımcı olmaya çabalıyordu. Bundan başka, yüzyılın ortalarında yeni teknik süreçler toplu halde kondom (prezervatif) üretimini olası kıldı. Sonuç olarak, giderek daha fazla insan, ailenin büyüklüğünü planlamaya başladı. Kuşkusuz Hıristiyan kiliseleri de haberdardı bu gelişmelerden, ancak konuya resmi bir tutumla yaklaşmadılar. Hatta pek çok Katolik papaz bile sessiz kalmayı yeğleyerek, karşıtlarını iyi inançları olan bir kilise mensubu olarak davranışlarından ayrılmamak konusunda eğittiler. Hızlı sanayileşme ve yükselen bir ulusçuluk, yönetimlerden nüfusun artmasını talep etmeye giriştiği zaman, kiliseler de sözünü sakınmaz bir tutum içine girdiler. Sonuç olarak, politikacılar ve din adamları uygarlığın kalımı için kaygılanan çeşitli sivil gruplarla birleştirildiler. Bunlara, gebelikten korunmaya ve başka «ahlaksız» uygulamalara karşı mücadele veren «Hıristiyan haçlılar» deniliyordu.

ABD'de bu yeni haçlıların en başarılısı, Kötülüğü Bastırma Derneği New York sekreteri Anthony Comstock'tu. Comstock, kariyerine «alkolle mücadele savaşçısı» olarak başlamış, ancak daha sonra yaşamını «müstehcenliği» yok etmeye adamıştı. «Sanat ve edebiyat değil, ahlak!» sloganıyla, cinsel bilginin ulu orta yayılmasını önlemek ve cinsel konuların herkesin önünde tartışılmasına son vermek için uğraşıyordu. Nitekim onun yoğun kulis çabaları kongreyi etkiledi ve Comstock Akti yasalaştı. Bu karara göre müstehcen, şehvani kitap, broşür, resim, yazı, kâğıt ya da benzeri türden herhangi bir başka basılı maddeyi postalamak ağır suç kapsamına giriyordu. Comstock, postanenin özel ajanıydı. Bu, ona başkalarının mektuplarını açma hakkını verdi ve bir süre sonra, gerçek bir püritenik terör egemenliği oluşturdu.

Comstock'a göre, en büyük müstehcenliklerden biri gebelikten korunmaydı. Böylece yeni yasaya göre gebelik önleyici araçlar artık eyalet içinde nakledilemez, taşınamazdı. Hatta gebelik önleyici bilginin postalanması da yasaklanıyordu.

Sonuç olarak, Comstock tıp alanına el atabilir ve herhangi bir gerçek bağnaz gibi, kendi ahlâksal amaçlarını başarmak için her türlü ahlaksızlığı yapmaya vicdanı elverirdi. Örneğin, kendisi ya da izdeşlerinden biri, iyi yürekli doktorun adresini ele geçirip ona yoksul biri olduğunu, çocuklarının anasının ölüm döşeğinde olduğunu yazacak ve gebeliğin nasıl önleneceği

konusunda tavsiyeler rica edecekti. Eğer hekim mektubu yanıtlarsa derhal tevkif edilip hapishaneye gönderiliyor, bu da, hekimin kariyerinin sonu anlamına geliyordu. 1914'te Margaret Sanger gebelikten korunma üzerine yazmaya başladığı zaman, Comstock onu da suçladı. Bununla birlikte Sanger ülkeden ayrıldığı için Comstock onu mahkûm ettirmeyi başaramadı ve onun yerine kocasını cezalandırmaya karar verdi.(*) Standart tuzağa düşürme yöntemlerini kullanan Comstock'un gizli görevlilerinden biri, Bay Sanger'den bir doğum kontrol broşürü almayı başardı. (Bay Sanger bu nedenle hapsedildi.) Comstock yaşlandığında bu kez «edepliliği» savunarak son kahramanca görevini yerine getirdi. Ancak kurbanları, onun düşüncelerini yerine getirmeden önce öldü.

Pek çok kez vurguladığımız gibi, 19. yüzyılın ikinci yarısında, çoğu Avrupa ülkesi, benzeri görülmemiş bir iffetlilik taslama dalgasına girdi. Cahillik ve ikiyüzlülük günümüze değin sürdü ve böylece güç belâ kazanılan birçok sivil özgürlüğün bir kez daha çevresi kuşatıldı.

Kuşkusuz bu fenomen, İngiliz Kraliçesi Victoria sonrasında, Victorianizm olarak bilinir. Bununla birlikte, cinsel bastırmanın uluslararası olduğunu da anlamamız gerekir. İngiltere ve ABD, öteki ülkelerden ne daha iyi ne daha kötü, üç aşağı beş yukarı aynıydı. Bu tarihsel gelişmelerin nedenleri henüz tam olarak açık değil. Belki de sanayileşmenin genel süreciyle bağlantılıdır. Biz Victorianların seksten korktuklarını gerçekten bilmezken, her şeye karşın bu korkunun nasıl yayılıp gelişebildiğini anlıyorduk. Buna önemli bir yardımcı etmen sansürdü. Bir kez, çocuklarla gençlerin cinsel bilgi için tehlikeye atıldıkları varsayımı ileri sürülüyordu. Böyle bir bilginin yetişkinler için de bastırılması sadece bir zaman sorunuydu. Yıllar geçtikçe herkes giderek daha duyarlı oldu. 16. ve 17. yüzyılda özel bir «çocuk edebiyatının» ilk örnekleri ortaya çıktı. Ancak bunlar bile daha sonra aşırı uygunsuz bulundu. 18. yüzyıl çocuklar için «paklanmış» bir Kutsal Kitap yarattı, ancak 19. yüzyılda, ikinci ve daha arınmış bir görev vermek zorunluydu. Hatta geleneksel ilmihâller bile (catcehism) yeterince iffetli sayılmıyor, bu yüzden de yeniden yazılmaları gerekiyordu. Bir süre sonra bu uygulama başka «klasiklere» de sıçradı. Eski Yunan ve Latin yazarları yeni sansür edilmiş basımlarla görünmeye başladı. İngiltere'de bir «aile boyu Shakespeare» tüm kötü sözcükler ve deyimlerden arınmış hale getirilerek yeniden yayımlandı. Böy-

(*) Bu kitabın birkaç sayfa sonrasında Margaret Sanger ve kızkardeşinin otuz günlük bir hapis cezasına çarptırıldığı belirtiliyor. Tabii Comstock sayesinde. (Ç.N.)

lece, yalnız çocuklar değil, anababaları da korunmuş oluyordu. Artık yeni yetişkin kitaplarının da aynı «saf» standartlara uydurulduğunu söylemeye gerek yok. Kısacası, genç olsun yaşlı olsun, her iki kesim de tüm cinsel görevlere başvurmaktan uzaklaştırılmış yapay bir dünyada yaşamaya başladı.

Öte yandan, insanlar gizlice seksle ilgilerini sürdürdüler. Açıkça tartışılamadığından, karanlık ve tehdit edici bir güç oldu. Artık her yerde bilinmeyen tehlikeler pusuya yatmıştı. Çoğu masum sözcükler ve hareketler bile cinsel bir içerik kazandı. Böyle imalara terbiyeli herhangi bir kişinin dikkat etmesi ve aynı zamanda onları önemsememesi önemli bir durum oldu. Edebi uyanıklık, iffetliliğin bedeliydi.

Sonuç olarak «iyi tat» anlayışı kitapların okunulmaması istenen erkek ve kadın yazarlardan uzak durulmasının beklenildiği ve böylece terbiyeli yurttaşın rastgele cinsel ilgisi olduğu suçlamasından sakınacağı bir noktaya değin uzandı.

Victoriacıların bu «sessiz fesat tertibi» derinlemesine bir panik havası yarattı. Genel olarak masum, terbiyeli, ılımlı ve saf olanların kesin hücum altında oldukları ve savunmalarını haklı gösterecek herhangi bir ölçünün olmadığına inanıldı. Aynı zamanda seksin onları incitemediği hakkında bütün insanların bir şey bilmediği varsayıldı. Böylece, oğlanlar ve kızlar çok temel biyolojik konularda bile tam bir bilgisizlik içinde geliştiler. Hatta çok kere onlara bilerek yanlış bilgi verildi. Aynı zamanda ara sıra mastürbasyonun yol açtığı hastalıklar üzerine belli belirsiz şeyler de işittiler. Birçok delikanlı, onları bu kötülükten kurtarmak için uygulanan yararsız, hatta gaddarca tedaviye maruz kaldı. Bazıları bu tür suçluluk duygusunu yenmek için intihara bile kalkıştılar. Yetişkinliğe çoğunlukla bilgilenmemiş olarak, boş inançlarla geldiler. Cinsel korku tüm yaşamlarını zehir etti onlara. Bununla birlikte, güvenlerini tazeleyecek ve onları eğitecek hiç kimse de yoktu. Sansürün kabulüyle kendi bedenlerinin işlevlerini anlama hakkını yitirmiştiler.

Bu cinsel bilgisizlik, mutsuz evlilik biçiminde, istenmeyen çocuklar ve tatsız yaşamlarla toplumdan acısını çıkardı. 19. yüzyılın sonunda, bu eziyet öyle açık bir hale geldi ki artık basit olarak gözden kaçırılamayacaktı. Pek çok erkek ve kadın, cinsel sorunlarından dolayı sinirli, depresif ya da bedensel olarak hasta oldu ve bu sorunlar bilinene değin de herhangi bir

tedavinin etkisi görülmedi. Freud, Bloch ve Hirschfeld gibi bu tür hastalara yardım etmeye çabalayan hekimler bu alanda bir reform yapma aşamasına geldiğinde sessizliğin kırılması gerektiğine zorlandılar. Böylece, onlar ilk önce kendi meslektaşlarını eğitmeyle işe başladılar, sonra daha geniş bir yetişkin tabakasına geldi sıra. Sonuç olarak, yetişkinler kendi korkularını yendiği zaman, gençler ve çocuklar da yeniden bu tartışmaya katılabilirdi. Bu, seks eğitimine yepyeni ve kapsamlı bir yaklaşımın yolunu açtı.

Not: 18. yüzyılın Avrupasında seks eğitimi üzerine verilen bilgiler Jos van Ussel'in 1970'te Hamburg'ta basılan **Sexualunterdrückung** adlı çalışmasından alınmıştır. Bu önemli çalışmadan alınan bilgiler elinizdeki kitabın bazı bölümlerinde de kullanılmaktadır.

Yüzyılımızın başlangıcından önce pek az psikiyatrist cinsel yaklaşımların altında yatan dinsel varsayımları araştırmak zahmetinde bulundu. Bununla birlikte, Birinci Dünya Savaşı, Avrupa ve Amerika'da bir «cinsel devrim» yaratınca, psikiyatristlik mesleği bir bütün olarak daha duyarlı davranmaya zorlandı. Sonuç olarak, daha önceleri cinsel «sapıklık» ya da «sapkınlık» olarak görülen bazı davranışlar, normal bir cinsel «çeşitleme» olarak yeniden sınıflandırıldı, böylece hoşgörülebilir cinsel faaliyetler listesi gittikçe uzamaya başladı. Sözün kısası, önceleri ruhen hasta diye nitelendirilenlerin birçoğu kendilerini artık birdenbire oldukça sağlıklı görmeye başladı.

Öte yandan, psikiyatristlerin sayısı ve etkisi dramatik bir biçimde arttı. Çünkü «sapıklık» listelerinin bütün kısıtlanmışlığına karşın, yeterinden çok hastaları vardı. Cinselliği olumsuzlayan kültürümüzde hâlâ cinsel sorunlarla dolu milyonlarca kadın ve erkek vardı ve psikiyatrik tedavi onlara bir umut ışığı verir gibiydi. Ek olarak, yönetimler cinsel sapkınlıklarla hâlâ büyük ölçüde ilgileniyor, mümkün olan her yerde teşhis ve tedavi için psikiyatristler tutuyordu. Böylece psikiyatristler, mahkemelerde, hapisanelerde, okullarda ve askerlikte birer «uzman» olarak daha sık ortaya çıkıyorlardı. Pek çok eyalet temsilcisi, meclislerden temelde çürük ve haksız olsa da daha fazla resmi uzmanlık gereksinimi yaratan «cinsel psikopatlığa» karşı özel yasalar geçirdiler. Gerçekte, zaman içinde psikiyatride devlet öylesine sağlam bir yer etti ki, gözlemciler birey özgürlüğünün sona ermesinden ve totaliter «tedavici devlet»in ortaya çıkmasından korkar oldular.

Bu gelişmelerin ışığında, bazı çağdaş psikiyatritler ise psikiyatrik varsayımların radikal açıdan yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya attı-

lar. Hatta bazıları bununla da yetinmeyip «efsane» gibi kabul edilen zihinsel hastalıklar kavramını kökten reddettiler ve anormal davranışların çözümü için yeni yollar araştırdılar. (Geniş bilgi için bkz. «Cinsel Sapkınlıkların Tıbbi Modelleri»)

İlerki sayfalar bunları ve başka bazı tartışmalı noktaları tarihsel ve karşı kültürel bir bakışla aydınlatmaya yardımcı olabilir.

SEKS EĞİTİMİNİN ÖNCÜLERİ

Yüzyılımızın başlarında cinsel bilgi edinme hakkı genel bir sorun olarak yeniden gündeme geldi. Özellikle I. Dünya Savaşından sonra, birçok Batı ülkesi, yetişkinler için cinsel sansürün kaldırılması ve normal okul müfredatında bir kısım seks eğitimi uygulamasının önemini tartışmaya başladı. Seks araştırmacıları ve hekimler kolay anlaşılır, açık seks el kitapları ya da herkesin katılabileceği konferanslar düzenlenmesini önerdiler (Bkz. «Seks Araştırması»). Avrupa'da olduğu kadar ABD'de de ilk seks eğitiminin savunucularının hatırı sayılır bir muhalefetle karşılaşması şaşırtıcı olmadı. Bununla birlikte onların dirençli çabaları, genelde daha mantıklı bir tutuma öncülük etti. Burada yalnızca birkaç örnek verebildiğimizden, biz farklı yaklaşımlara sahip üç kişiyi seçtik.

Benjamin B. Lindsey (1869 - 1943)

Benjamin Barr Lindsey yoksulluk ve çocuk suçları arasındaki ilişkilerde ilgilendiğinde, Colorado'da Denver'de bir çocuk mahkemesinde yargıç olarak hizmet veriyordu. Sayısız yasa önerisi sunup Colorado'da ve başka eyaletlerde çocuk adalet sisteminin gelişmesine büyük ölçüde katkıda bulundu.

Lindsey'in sosyal ilgisi, aynı zamanda daha geniş halk topluluklarına konferans vermeye değin uzanıyordu. 1925'te Lindsey ve bir gazeteci olan Wainwright Evans, gençlerin cinsel sorunlarına değinen bir dizi makale yazdılar. **Modern Gençliğin Devrimi** adlı bir kitapta toplanan bu makaleler, Lindsey'in akılcı yargılarıyla göreneklere boyun eğmez bir cinsel davranışla yaklaştığından büyük bir tartışma kopardı. Sonuçta birçok muhafazakâr politikacı ve dinsel önder Lindsey'i, gençliğin ahlakını bozmakla suçladı.

Onun Evans'la birlikte yazdığı, daha sonraki kitabı **«Ortak Evlilik»** (The Companionate Marriage 1927) daha büyük genel tartışma ve olaylara

neden oldu. Bu kitabında Lindsey, herkese açık okullarda diğer derslerle birlikte seks eğitimi ve doğum kontrolü bilgisinin verilmesini savunuyordu. Gençliğin üzerinde devam etmekte olan cinsel baskı karşısında Lindsey aynı zamanda «Ortak Evlilik» adı verilen yeni bir evlilik biçimi önerdi. Bu, Doğum Kontrolü ve çocuksuz çiftlerin nafaka ödemeksizin karşılıklı rızalarıyla birbirlerini boşama haklarının olduğu bir yasal evlilik türü olarak tanımlanıyordu.

Kitap, Lindsey'in dünyaca tanınmasına yol açtı. Ancak, onun oldukça ılımlı ve akla uygun önerileri Avrupa'da olduğu kadar ABD'de de yaygın olarak desteklenirken, aynı zamanda kendisini çeşitli muhafazakâr dinsel gruplarca ahlaksızlıkla suçlanır buldu. Politik karşıtları çabucak onu Colorado' daki yargıçlık mevkiinden sürme fırsatını yakaladılar. Ve Lindsey ölümüne değin yargıçlık yaptığı Los Angeles, California'ya hareket etti.

Bugün yargıç Lindsey büyük ölçüde unutuldu, ancak zamanında cinsel reform mücadelesinin en etkin konuşmacısı ve bu uğurda en yoğun çalışanlardan biri olarak tüm dünyada bilinmekteydi.

Margaret Sanger (1883 - 1966)

New York City'nin yoksul semtlerinde hemşire olarak çalışan Margaret Sanger, bu çalışma süresinde büyük bir cinsel sefalet görüyordu. Sanger, bir süre sonra hastalarına etkin bir yardımda bulunmak için sonuca yaklaştı. Onların istenilmeyen gebeliklerden kaçınmaları gerekiyordu. Derhal bu alanda araştırmalara girişti, bir yandan da yazılar kaleme almaya başladı. («Doğum Kontrolü» terimini bulan odur.) Margaret Sanger, her kadının kendi bedenini kontrol etme hakkına sahip olması gerektiğini güçlü bir biçimde hissediyordu ve 1914'te **The Woman Rebel** (Kadının İsyanı) dergisinde görüşünü açıklamaya başladı. Çıkarılan 9 sayının yedisi Federal yetkililerce toplatıldı. Ve Bayan Sanger 'Mektupla müstehcen yayın göndermek' suçundan sorguya çekildi. Bununla birlikte Sanger, çalışmasıyla hatırı sayılır bir destek kazandığından 1916'da dava düştü.

Aynı yıl Margaret Sanger ve kızkardeşi, Brooklyn'in Brownsville bölgesinde bir doğum kontrol kliniği açtılar. Bu klinik herkesin tepkisini çekiyor diyerek yetkililerce hemen kapatıldı. Kızkardeşler eyalet müstehcenlik yasasını çiğnemekle suçlanıp, ceza olarak 30 günlüğüne bir çalışma kampına gönderildi. Sanger mahkûmiyetini tamamladıktan sonra çalışmalarına

1929'da, Sanger Kliniğine baskın düzenlenerek dosyalar müsadere edilip önlenene değin devam etti. Yine, büyük bir destek davanın nihai olarak düşmesini sağladı. Sonuçta, 1936'da bir Federal (Yargıtay) istinaf mahkemesi hastaların iyi olmalarını sağlamak ya da yaşamını kurtarmak amacıyla gebelik önleyiciler için reçete yazmanın hekimlerin hakkı olduğunu onayladı.

1921'de bayan Sanger, Amerikan Doğum Kontrol Birliğini kurdu. 1929'da da doğum kontrolü için Federal Yasama Ulusal Komitesini örgütledi. On yıl sonra Birlik 1942'de Amerikan Aile Planlama Federasyonuna dönüşen çeşitli başka gruplarla birleşerek Amerika Doğum Kontrolü Federasyonunu oluşturdu. 1952'de, Margaret Sanger, Uluslararası Aile Planlama Federasyonunun ilk başkanı oldu ve kalan zamanının ve enerjisinin çoğunu Asya'da doğum kontrolü davasına adadı.

Margaret Sanger'in büyük kişisel başarısı ve kesin olarak onaylanmasına karşın, onun ölümünden sonra, ABD'nin pek çok bölgesinde doğum kontrol bilgisinin etkin bir yayılımı yasal engellerle karşılaştı. Federal yasa hâlâ mektupla gönderilen bu tür bilgileri önlüyordu ve birçok eyalet, gebelik önleyicilerin satışı ve kullanımına yasal olarak izin vermiyordu. Evlilikte bile gebelikten korunmayı yasaklayan Connecticut yasasının anayasadışı olduğu 1965'e değin açıklanmadı. Anayasa Mahkemesinin kararı karşısında, 1966'da Massachusetts kendi yasasını, ancak bir doktor reçetesi ve yalnızca evli bir çift olmak koşuluyla gebelikten korunmaya izin veren bir düzeltmeye tabi tuttu. Bu düzeltilen yasanın da anayasadışı ilan edip kaldırılması için bir 6 yıl daha geçmişti. Sonunda, 1970'de Kongre gebelikten korunmayla ilgili son kısıtlamayı da kaldırdı.

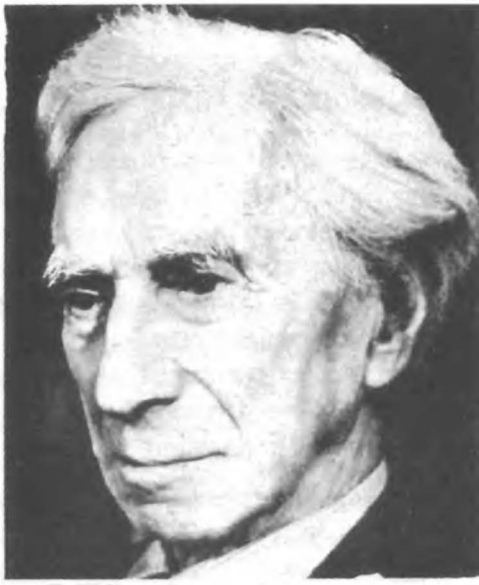
Bertrand Russell (1872 - 1970)

Uzun yaşamı süresince İngiliz matematikçisi ve felsefecisi B. Russell, insan bilgisinin birçok farklı alanında değerli katkılarda bulundu ve bir takım insancıl davaların baş savunucusu oldu. Bunların hepsi aslında iyi biliniyor, bu yüzden burada yinelemeye gerek yok. Bununla birlikte, modern seks eğitimcileri Russell'in cinsel haklar ve cinsel sorunlara akılcı bir yaklaşım için sürdürdüğü cesaretli kavgasına özel bir şükran borçludur.

Russell, kendi çocuklarını yetiştirirken, karısıyla birlikte öğrencilere hatırı sayılır özgürlük veren karma bir okul kurdular. Bu okuldaki deneyimleri Russell'in eğitim üzerine görüşlerini büyük ölçüde etkiledi. 1929'da insanın

Benjamin B. Lindsey

Bertrand Russell

evlilik içi ve dışındaki cinsel ilişkilerine değinen **Evlilik ve Ahlak*** kitabı yayınlandı. Bu kitapta, gençlerin çok daha iyi bir seks eğitimi için, evlilik öncesi cinsel ilişki ile evli çiftlerin evlilik dışı ilişki tercihleri ve çocuksuz çiftlerin karşılıklı rızayla boşanmaları tartışıldı. Russell, bu önerileri evliliğin sosyal bir kurum olduğuna inandığından getiriyor, aslında bilgisizlik, ikiyüzlülük ve cinsel sömürüye karşı savunup onu güçlendirmek istiyordu. Bazı bakımlardan Russell'in konumu kendinden 12 yıl önce bir kitap yazan Yargıç Ben Lindsey'in durumuna oldukça benziyordu. Lindsey gibi Russell'in de çabucak ahlaksız ilan edilmesi ve İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD'ye geldiğinde, tutucu grupların kötü davranışı ve son derece şiddetli düşmanlığı ile karşılaşması şaşırtıcı sayılmaz.

1940'da Russell, New York City College'e felsefe profesörü olarak atandı. Bununla birlikte, City College'deki bazı öğrencilerin anababaları mahkemeye başvurup atamanın bozulması için bir dava açtılar. Anababaların avukatı, Russell'in kitaplarının «seks düşkünü, müstehcen, sefih, erotomanyak, afrodizyak, tanrı-tanımaz, dar kafalı, yalancı ve ahlaktan yoksun» olduğunu söylediler. Dahası, bir birey olarak, eşcinselliğe göz yuman ve İngiltere'de çıplak halde dolaşmaya ilgi duyan bir çevreye öncülük de etmişti. Russell'in felsefi yazıları ucuz, bayağı, işi bitmiş fetişler, halkı yanlış yola

* *Russell'in bu kitabı Say Yayınları tarafından basılmıştır.*

sürüklemek için teşebbüsler ve hileler olarak değerlendirilip gözden düşürülmeye çalışıldı.

Olayı duyan yargıç, Russell'in kitaplarının «iğrenç», ahlaksızca ve «şehvani» öğretiler içerdiğini kabul edip doğruları öğretmediği için Russell'i suçladı. Mahkemenin kararına karşın atamanın yapılması, üniversitede bir «ahlaksızlık kürsüsü» kurma çabası olarak görüldüğünden bu yasadışı bir girişim olacaktı ve dolayısıyla üniversitede insanların genel sağlığı, güvenliği ve ahlakı çiğneniyor olacaktı. Russell, yargılamada bir taraf olmadığından bu suçlamaları yanıtlamak ya da eleştirmek hakkına sahip değildi. New York'taki Yüksek Öğretim Kurulu karara itiraz etmedi, çünkü olayın politik sonuçlarından korkuyordu.

Bertrant Russell konferanslarını Harvard'da sürdürdü ve daha sonra da Philadelphia yakınlarındaki Barnes kurumunda. Ancak, New York'daki deneyimleri Amerika'daki yaşamı boyunca onu gölge gibi izledi

Max Marcuse

Margaret Sanger

SEKS EĞİTİMİNİN GELECEĞİ

1970'de ABD Federal Müstehcenlik ve Pronografi komisyonu Kongre'ye ve Başbakana verdiği resmi raporunda şunu önerdi: Etkin bir seks eğitimi için ok yaydan çıkmıştır. Artık seksin insan yaşamının doğal ve normal bir parçası olduğunun ve insanın bizzat cinsel bir varlık olduğunun

kabul edilmesi amaçlanmalıdır. Ortodoks bir tutum yerine eğitimde çoğulcu bir değerler sisteminin şekillenmesi sağlanmalıdır. Eğitim sadece biyolojik ve fizyolojik bilgilerle yetinmemeli, aynı zamanda toplumsal, ruhbilimsel ve dinsel bilgileri de içine almalıdır... toplumumuzun bütün kesimlerine, çocuklara olduğu kadar ergenlik çağındakilere ve yetişkinlere yönelmelidir.

Bu birkaç cümle çağdaş seks eğitimcilerinin yöntem ve hedeflerini yeterince açıklamakta ve gelecek için akılcı ilkeler ortaya koymaktadır. Bugün seks eğitiminin olumsuz bir rol oynayacağı fikrinin tersine seks alanında eğitimi olumlu olacağı inancı yaygınlaşmaktadır. İnsanlar kendi cinselliklerini yadsımamalı, tersine benimsemeyi öğrenmelidir. Kaldı ki bugünkü kültürümüzde artık bütün diğer eğitimsel alanlarda olduğu gibi seks eğitiminde de dogmatik olunmaması gerektiği açıklık kazanmıştır. Bu nedenle seks eğitimi biyolojik yaşam olgularının ya da jenital boşalım açıklamalarının da ötesinde daha çok bilgiyi içermelidir. Gerçekten de bugün seks eğitimi cinsel duygulanım ve fanteziler, mutluluklar, inanışlar, batıl inançlar konusundaki kısır tartışmaların yeniden gözden geçirilmesinin ötesine geçerek son derece olumlu bir çıkış yoluna girmiş bulunmaktadır. Bundan sonra tartışmalar, farklı toplumsal ve tarihsel dönemlerde cinsel davranışlar, erotizm, seks yasaları ve nihayet, «cinsel siyaset» konularında olacaktır. Son olarak çocuklara kısıtlayıcı olmaksızın, onların toplumun her kesiminde yerlerini bulmalarına yardımcı olmalıdır.

Bütün bunlardan sonra, eğitimin bütün yaşam boyunca sürdürülmesinin önemi özellikle, anlaşılmış olmalıdır. İnsan denen yaratık yaşadığı sürece öğrenmeye açıktır. Ve sadece sıradan yurttaş olmayı öğrenmekle kalınmaz.

Aileler, topluluklar, uzman grupları, siyasi oluşumlar ve hatta uluslar, seks eğitimi sonucunda kişilerin cinsel tutumlarını da değiştirebilirler. Sağlıklı yaşam biçimini, daha mantıklı ahlak standartlarına ve daha fazla cinsel hoşgörüyü benimseyebilirler. Bu önce kişisel sonra kolektif mutluluğun artmasını sağlar.

Kuşkusuz bugünkü cinsel sorunlarımızın birçoğu eski bilgisizliğimizden kaynaklanır. Bazı cinsel ve toplumsal sorunlar bütünüyle yanlış bilgilenmeler sonucu ortaya çıkmışlardır. Bedensel işlevler ve sıradan insan davranışları konusunda yanlış bilgilerden dolayı insan sakat davranışlar ya da korkuların kurbanı olmuştur, ki bu insan ilişkilerini öldürücü bir zehirdir.

Önde gelen seks eğiticileri bunun her zaman ayrımındadırlar ve yine birçok hekim klinik deneyimlerinde hep bu nokta üzerinde durmuşlardır. Böylece, kitabın başlarında gördüğümüz, son yıllarda, cinsel sapkınlığın tıbbi modeli, öğrenme modelinin yerini almıştır. Fizyolog ve psikiyatristler terapinin eğitimin biçimleri olarak açıklanan yeni özel çeşitlerini geliştirmişlerdir. Örneğin bir özyaşam öyküsel yöntem olarak açıklanabilen psikanaliz, çözüme tabi tutulan kişiye analizin kurnazca kılavuzluğu altında, kendi yaşam öyküsünü anlattıran bir eğitim yöntemidir. (Ayrıntılar için «Uyumculuk ve Sapkınlık, Sağlıklı - Hasta» bölümüne bakınız.)

Elbette daha çağdaş ve özgün «seks terapileri» eğitimin şekillenmesini sağlayabilir. Örneğin Master ve Johnson cinsel işlevsizliklerle ilgili tedavilerinde, yardım ettikleri kadın ve erkeklerin cinsel davranışlarını öğrenmek için kılgısal (pratik) alıştırmayla doğru bilgileri birleştirmişlerdir. Benzer biçimde ABD Ulusal Cinsellik Komisyonu tarafından geliştirilen «Cinsel Tutumların Yeniden Oluşturulması» programına katılanlar kendi tutumları üzerine eğitilir ve böylece onlara daha geniş bir anlayış ve cinsel doygunluk yolu gösterilmiş olur. Bütün bunlar ve benzeri gelişmeler, yaklaşmakta olan kavganın habercileri.

Kısacası, seks eğitimi, cinsel organlar ve onların işlevlerinin ve kullanımlarının gözden geçirilmesi, sorgulanmasından öte bir şeydir. Hatta tersine bütün akılsal ve bedensel insan yetisini sonu gelmez yöntemlerle geliştiren kuram ve pratiklerin birleştirilmesidir.

Başka bir deyişle, seks eğitimi, insanın cinsel bir varlık olarak eğitimi demektir.

Aile Planlaması Federasyonu

Margaret Sanger'in çabalarına ve doğum kontrolü için mücadele eden diğerlerinin çabalarına şükran borçluyuz. Onların uğraşları boşa gitmedi ve daha mücadelelerinin yarı yolunda, 1942'de Amerikan Aile Planlaması Federasyonu kuruldu. Bu federasyon şimdi çok daha genişleyerek irili ufaklı şubeleriyle tüm eyaletlerde kuruluşunu tamamladı. Yıllar içinde hatırı sayılır bir gelişme gösteren Aile Planlaması, herkesin yararlanması amacıyla üremeyle ilgili bilgiler ve iradi doğum kontrol hizmetleri sağlıyor. Aynı zamanda uzman ve yarı-uzman kişilerin aile planlaması alanındaki çalışmalarına destek oluyor.

Uluslararası Aile Planlaması Federasyonu, bugün yüzden fazla ülkeye, doğum kontrol servisleriyle hizmet veren ve yetmiş dokuz ulusun aile planlama gruplarının birleşmesiyle oluşan dünya çapında bir örgüt haline gelmiştir.

Bu gözlemlerden, bilinçli seks eğitiminin daha bebeklikten başlaması gerektiği görülüyor. Bebeklerin kendi bedensel tepkilerine aşina olması gerekir, onlar sevginin ne olduğunu anlamalı ve sevgisini ifade etmesini bilmelidirler. Onlara, uygun erkek ya da dişi kimliğini geliştirmeleri öğretilmelidir. Aynı zamanda onlar boş, anlamsız, dar bir cinsiyet rolüne zorlanmamalıdır, bakımları sırasında. Çocuklar için bu türde bir basmakalıp rol iyi değildir ve böyle bir durum onların tam insani potansiyeli anlamasını önleyebilir. Çocukların ilgi gösterdiği herhangi bir konuda bilgisiz bırakılmaması gerektiğini söylemek bile gereksiz. Bu, aynı zamanda seks konusu için de geçerlidir. Özel, kişisel konular gizli kalmalı, ama genel konuların gizlenmesine gerek duyulmamalıdır. Örneğin, elinizdeki kitapta bulunan her şey çocuklarla tartışılabilir, tabii doğru bir çizgi içinde ve dili de onların anlayabileceği düzeyde bir düzeltmeden geçirilerek.

Seks eğitimi esasen ahlaksal değerlerle ilgili olduğundan, kuşkusuz, anababaların himayesi ve sorumluluğu altındadır. Her şeye karşın, başka çalışma alanlarında olduğu gibi, okullarda biyolojik, psikolojik, yasal, tarihsel ve kültürel bilgileri biraz daha geniş vererek önemli bir katkıda bulunabilirler. Nitekim, onlar çocuklara başka tartışmalı konular gibi, tutkulara kapılmadan ve akademik bir yaklaşımla, avantajlarıyla birlikte seks konusunda bilgi verebilirler. Böyle bir uygulamanın ardından, konunun genelde daha düzenli bir şekilde ele alınmasının koşulları yaratılmış olmaktadır.

Bununla birlikte, cinsel bilgi ev ve okullarla sınırlı kalmamalıdır. Aynı zamanda, kiliseler, gençlik kuruluşları, Kızılhaç, Aile Planlama örgütleri, kütüphaneler, müzeler ve hayvanat bahçeleri, insan ve hayvan cinselliğine ilişkin çeşitli tablolara değinen özel programlar hazırlayabilirler. Yayıncılar, çocukların seks eğitimi için çok daha iyi kitaplar, broşürler, dergiler, karikatürler ve plak albümleri sağlayabilirler. Film yapımcıları eğlendirici, ama her şeye karşın eğitsel seks filmleri yapabilirler, tüm aile ya da özellikle genç seyirciler için. Televizyon istasyonları çeşitli yaş gruplarından insanlar için özel seks eğitim programları yaratabilir. Olasılıklar sonsuz görünüyor ve şu

anda tükemek şöyle dursun, ancak çok azı algılanmaktadır. Öğrenci gazeteleri kadar günlük basın da gençlerin cinsel sorunlarına ve hatta düzenli seks eğitimine daha fazla yer ayırabilirler. Belli gebelik önleyiciler herkesin kullanabileceği otomatik parayla çalışan makinelerle çok daha serbest bir şekilde temin edilebilir bir hale getirilebilir. Ayrıca gebelik önleyicilerin yanında gebelikten korunma ve zührevi hastalıklar hakkında ayrıntılı bir bilgi verilebilir. Böyle bir bilgi aynı zamanda âdet tamponlarının bulunduğu kutularda yer alabilir.

Bu sürekli eğitsel kampanyadaki bazı unsurların tüm görünümleriyle üreme üzerinde odaklanacağı açıktır, ancak başka şeylerde aynı zamanda seksin duygusal görünümü ve cinsel etkinliğin bir parçası olabilen haz duyma üzerine konuşmaları vurgulayacaktır. Gerçekte böyle bir haz yetisi dikkatlice desteklenmelidir. Ne yazık ki böyle bir şeyi gerçekleştirme büyük bir dirençle karşılaşıyor. Gençlerin cinsel deneyimlerini bu kitabın başka bir yerinde tartıştık ve toplumumuzda çok az yetişkinin bu tür deneyimleri teşvik ettiği ya da göz yumduğu gerçeğini de öğrendik. Şartlara göre, böyle bir cinsel eğitimin ilk pratik yanı uzun zamandır savsaklanmış bir halde kalıyor. Bununla birlikte, salt cinsel eğitimde değil, başka herhangi bir eğitsel konuda da pratik eksikliğin bulunduğunu herkes açık olarak görebiliyor. Aslında, hiç kimse kitap okuyarak ya da konferanslar dinleyerek bir öğrencinin dans etmeyi öğreneceğini ummaz. Yine hiç kimse sadece tarifle yetinerek otomobil sürmeyi öğrenemez. Kısacası, bugün varolan ve savunulan haliyle seks eğitimi başka bir eğitim disiplininde olmayan bazı kısıtlamalarla engelleniyor hâlâ. Öğrencilere yeterli bilginin verildiği durumda bile, onlann bilgilerini yoğun bir uygulamayla bir şekle sokmalarına da izin verilmiyor. Onlar gerçek cinsel eşlerle kendilerini gerçek durumda gösteremez, kendi izlenimlerini toplayamaz ve çeşitlendiremez, ya da çeşitli yolları deneyerek öğrenemez. Hatta çoğu zaman eğiticinin içtenliksiz ya da kötü niyeti olmasa bile, seks eğitimindeki tüm resmi girişimler bu garip sınırlamalara gerçekdışı ve alışılmamış bir hava veriyor.

Kuşkusuz birçok genç insan resmi olmayan yollardan cinsel ilişkiyle meşgul oluyor ve böylece bazı pratik bilgiler kazanmaya çabalıyor. Ancak bu gençler eylemlerini yetişkinlerin onayı olmaksızın yapıldığından, deneyimleri başkalannda olabildiği gibi ödüllendirici, eğitici ve haz verici olamıyor her zaman.

Dahası, onların eşleri de aynı yaştan oluyor bu kez ve çoğu kez aynı deneyimsizliği ve güvensizliği birlikte yaşıyorlar. Geçmişte ve günümüzde birçok toplum oğlan ve kızlara ergenlikte deneyimli ve yaşça daha büyük eşlerin cinsel bakımdan yardım etmeleri gerektiğine inanmakta. Ne yazık ki ABD'nin birçok eyaletindeki seks yasaları gençler ve yetişkinler arasındaki cinsel temasa sınırlamalar getirmeye devam ediyor. (Bak «Uyumculuk ve Sapkınlık, Yasal - Yasadışı».)

Liseden ayrıldıkları zaman, birçok genç Amerikalı, bazı pratik deneyimler geçiriyorlar, ancak doyumsuz yaşıyorlar ve yüksekokullarda normal olarak çok daha geniş cinsel fırsatlar buluyorlar normal olarak. Büyük ölçüde yüksekokul öğrencisi insan cinselliği üzerine çeşitli kurslara girebiliyor ve aynı zamanda kampüste doğum kontrol hizmetleri de yapılıyor. Yüksekokula gitmeyen genç insanlar da Aile Planlaması, çeşitli başka genel ve özel cinsel bilgi ve danışma hizmetlerinden yararlanabiliyor. Son zamanlarda bu tür servislerde bir çoğalma görülmektedir ve bunlar da toplumun her düzeyinden kişilere yardım edebiliyorlar. Şimdi bazı hekimlerin kendi film ve video kasetlerini yaparak hastane ya da başka tedavi yerlerinde bunları kullanmaları buna çarpıcı bir örnek oluyor. Böyle bir olanak çocuk doğumu, çocuk bakımı, gebelikten korunma, gebelikte cinsel ilişki ya da benzer özel konuları kesin bir biçimde gösterme açısından çok yerinde görülüyor.

Yetişkinlerin seks eğitiminde başka bir kaynak her biçimde kitle iletişim araçlarıdır. Özellikle belli yönelimleri olan popüler dergiler genelde cinsel teknikler, erotik sanat, seksle ilgili yasal ve felsefi sorunlar, cinsel töreler tarihi konularında oldukça fazla eğitsel niteliklere sahiptir. Aslında bu tür dergiler çoğu kez «müstehcenlik» ve pornografi suçlamalarıyla karşılaşmakla birlikte, bazen oldukça değerli cinsel bilgileri basit bir dilde vererek pekâlâ yerinde bir görevi üstlenmiş oluyorlar. Birçok durumda da daha «saygın» yayınlarca açık bırakılan bir boşluğu dolduruyorlar. Bu, aynı zamanda pornografi sinemaları için de geçerlidir. Bu tür filmlerin bir kısmı insanların cinsel duygularını sömürücü ve yıkıcı olmalarına karşın, bir kısmı da gerçekten deneyimsiz seyircileri eğitme işlevini yerine getirebilecek düzeyde olabiliyor.

Öte yandan, bizim çağdaş pornolarımızın insan cinselliğini çoğu kez oldukça gerçekdışı bir şekilde resmettiği görülüyor ve böylece belli saf okuyucuyu ya da izleyiciyi yanlış yöne sevkedebiliyor. Gerçekte, bazı seks eği-

timcileri sansür ya da yasaklamak için söz konusu bu tür materyalleri yeteri kadar ciddi tehlike saymakta. Bununla birlikte, bizim tıbbi ve psikiyatrik metinlerde, ansiklopedilerde, evlilik rehberlerinde, ilmihâllerde, edebi çalışmalarda çok daha fazla zararlı yanlış bilginin bulunduğunu hatırlamamız gerekir. İşin doğrusu, tüm dünyada kilise kapılarında milyonlarca satılan dinsel broşürlerde bugün bile belli tehlikeli yanlış kavramlar yayılmaya devam ediyor. Bu kitapçıkların bazıları bilgisiz genç bir insanın kafasında kötüleyici bir etki yapabilir pekâlâ. Ayrıca, bu kitapçıklar önyargı ve cinsel hoşgörüsüzlüğü besleyebilir çoğu kez. Tüm bu olgularla karşılaştırılırsa, bazı pornolar nispeten zararsız görünüyor.

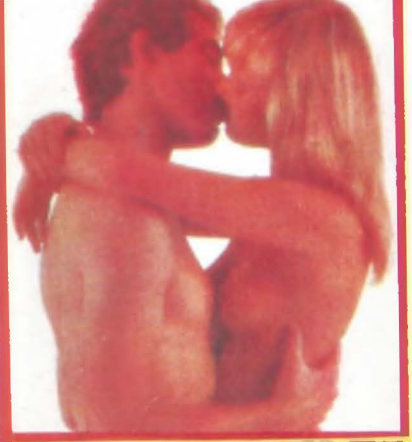
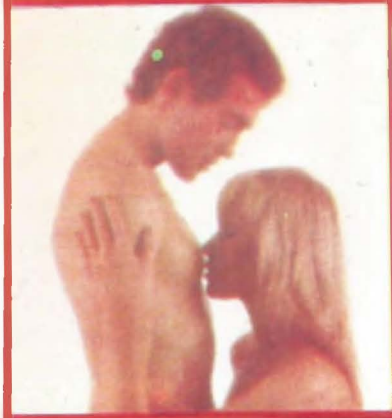
Ne olursa olsun, sansür iyi bir çözüm değildir. Bizimki gibi çoğulcu toplumlarda, «en iyi» cinsel bilgi yalnızca engellenmemiş çok yönlü bir araştırma ve tüm görüşlerin yer aldığı herkesin katılabildiği istekli bir tartışmadan çıkan «kendine özgü» cinsel değerlerde bulunabilir.

Bunu, genellikle bugünkü durum ortaya koyuyor ve muhtemelen de gelecek onu karakterize edecek. Böylece, nihai olarak, biz seksin tehdit edici ve hisleri etkileyici bir sorun olmaktan çıkacağı bir noktaya varacağını ümit edebiliriz. Yerine, insan yaşamının ne aşırı fazla ne de aşırı az dikkat toplayan doğal bir görünümü gelir. Önceki daha az bastırıcı yaşlarda seks eğitimi normal olarak herkesin genel eğitiminin bir parçası olur.

CİNSEL AHLAK SORUNU

Tarih boyunca insanlar cinsel ahlak sorunuyla ya da başka bir deyişle, kendi ya da başka insanların cinsel davranışlarının iyi olup olmadığı sorunuyla uğraşıp durdular. Bugün bu sorun her zamanki kadar önemli olmakla beraber yanıtlanması geçmişte olduğundan çok daha zorlaşmıştır.

Bütün ahlak standartları elbette belli temel inanışlara, inançlara ve varsayımlara dayanır. Belli bir toplumun cinsel ahlakı da seksin amacı ya da «doğası» hakkında toplumun varsayımlarını yansıtır. Örneğin, gezegenimizde seks ile soyun sürdürülmesi arasında nedensel bir bağlantı bulunduğunu bilmeyen topluluklar da vardır. Elbette bu topluluklar da seksin tek amacının soyun sürdürülmesi olduğuna inananlardan daha farklı cinsel davranış standartları olacaktır.

Kendi toplumumuzda bu ilk inanış, uzun süredir dinsel otoriteler tarafından savunulmuştur ve böylece geleneksel ahlakımızı belirlemiştir. Ancak, modern çağda bilim ve teknolojinin ilerlemesi, giderek inancın zayıflaması ve farklı kültürler arasında iletişimin artması ile daha önce eşine rastlanmadık bir değerler çoğulculuğu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak kendimizi yeni bir tarihsel durumda buluyoruz. Yaşamımızın seyri boyunca seksin amacı hakkında çeşit çeşit çelişen görüşlerle karşılaşıyor ve rekabet halinde bir dizi değerler sistemi arasında seçim yapmak zorunda kalıyoruz.

Bundan sonraki sayfalarda bu gelişme tartışılacak ve gerek bugünkü, gerekse gelecekteki seçeneklerimizden bazıları anlatılacaktır.

DİNSEL GELENEK

Ahlaki kültür mirasımız çoğu kez Yahudi - Hıristiyan olarak betimlemektedir. Yani ahlak değerlerimiz Yahudi ve Hıristiyan dinlerinin tipik değerleri olarak açıklanmaktadır ve bu açıklama bir ölçüde doğrudur. Ancak bu iki din bizim her zaman pek farkında olmadığımız çeşitli eski ve yeni etkilere maruz kalmıştır. Gerçekten de tavırlarımız dolaylı ya da dolaysız olarak yakındoğu mitolojileri, Yunan felsefeleri, Roma kanunları ve Germen gelenekleri tarafından şekillendirilmiştir. Üstelik yalnızca «Hıristiyan» geleneği üstünde dursak bile, bunun değişik dönemlerde değişik anlamlar taşıdığını görüyoruz. Örneğin tarihsel incelemeler, Hıristiyanlığın sekse yaklaşımının yüzyıllar boyunca büyük farklar gösterdiğini ve bu farklılaşmaların anlamının ilk bakışta sanıldığı kadar basit olmadığını ortaya çıkarmaktadır... Bir örnek vermek gerekirse: Günümüzde sofuluk ile cinsel mazbutluğu bir kefeye koymak eğilimindeyiz. Ama Chaucer döneminin İngilteresi tüm müstehcenliğine karşın, Kraliçe Viktorya çağının sıkılgan İngilteresinden çok daha dinsel bir ülkeydi. Mamafih bir bütün olarak alındığında, Yahudi - Hıristiyan cinsel doktrinlerinin çok uzun bir süre boyunca yaşamlarımıza egemen olduğunu ve bu doktrinlerin birçoğunun oldukça keyfice olduğunu söyleyebiliriz. Bu dönemin çoğu boyunca, çoğu Yahudiler ve Hıristiyanlar, seksi mazur gösterecek tek şeyin çocuk yapmak olduğuna inanmıştır.

Eski İsrail'de «verimli olunuz ve çoğalınız» diye herkese olabilecek bütün baskılar yapılmıştır. Karı ile koca arasında birleşme teşvik edilmiş, fakat cinselliğin herhangi bir ortaya çıkış biçimi tabu haline gelmiştir. Evlilik içinde cinsel ilişkide kadının âdet döneminde, yani gebe kalması ihtimali

pek olmadığında günah addedilmiştir. Hatta çoğalma ile sonuçlanmayan, «en kötü» günahkâr olarak addedilen eşcinsel ilişki ve hayvanlarla cinsel temas «sapıtma» ya da puta tapma belirtisi olarak ilan edilmiştir. Bunlar böylece dinsel suç haline getirilmişlerdir. Bu işleri yapanlar tanrının doğal düzenini ihlal ediyor ve böylece bir cinsel münafık haline geliyordu. Müminler arasında böyle bir kişinin yer alamayacağını düşünerek öldürüyorlardı.

İlk Hıristiyanlar birçok Yahudi inanç ve geleneğini reddetmiş, fakat seks konusunda Musa'nın yasalarına aşağı yukarı uymuşlardı. Hatta bir süre sonra kendileri daha da katı yasalar geliştirdiler ve hatta bir dönem bütün cinsel zevkleri hor görerek cinsel perhizi yücelttiler. Evlilik içinde çocuk yapılması meşru sayılmakla beraber, seksten tümüyle kaçınmak üstün bir özellik sayılıyordu. Bu yeni çilecilik (ascetiscism) zamanla biraz gevşemekle beraber, esas olumsuz tavır değişmedi. Ortaçağ kilisesi çoğalmayı seksin biricik «doğal» işlevi olarak görüyordu.

Protestan reformu da cinsel hoşgörüyü artırmadı. Tam tersine, bir yandan Katoliklerin bekârlığı ve bakireliği koruyan kültürüne saldırırlarken protestanların çoğu (özellikle püritenler) geleneksel çoğalmaya yönelik önyargılarını koruyor ve evlilik dışında tüm cinsel faaliyetleri cezalandırıyorlardı, hatta çoğalma sonucu vermeyen cinsel sapkınlıklara karşı Tevrat'taki yasaları tekrar canlandırdılar. Bunların felsefesi ise İngiltere'de ve Amerika'da günümüzün seks mevzuatını oluşturmuştur. (Bkz. «Uyumculuk ve Sapkınlık, Yasal - Yasadışı»)

ÇAĞDAŞ MEYDAN OKUMA

Eski Yahudi - Hıristiyan cinsel standartlara ilk saldırılar, Ortaçağ'da başladı. Yunan ve Roma düşüncesine dayanan Rönesans, feodal ekonomiden kapitalist ekonomiye geçiş, teknolojik yenilikler, dünyanın başka yerlerinin keşfedilmeye başlanması, ticaretin artması ve modern bilimin doğuşu, insanları bağımsız olmaya ve daha önce kutsal sayılan birçok inancı kuşkuyla karşılamaya itiyordu. Üstelik Protestan reformlarının sonucu olarak eski dinsel birlik ve keşişlik ortadan yok oldu. Giderek artan sayıda yeni Hıristiyan mezhebi Tanrı'nın emri hakkında kendi yorumunu yapmaya başlamıştı. Her ne kadar bunların çoğu cinsel ahlak sorunları üzerinde görüş birliğinde olsalar da diğer alandaki tartışmalar kaçınılmaz olarak genel etki-

lerini zayıflatıyordu. Sonuçta, bu mezhepler sekse ilişkin konularda bile tartışmaya ve birbirine hiç benzemeyen, hatta karşılıklı olarak birbirini dışlayan tutumları desteklemek için İncil'den alıntılar yapmaya başladılar. Bu durumda birçok kadın ve erkek kiliseye yüz çevirerek, ahlak konusunda başka yerlerden rehberlik aradılar. Genel layikleşme süreci içinde daha önce mutlak sayılan değerler giderek nispi hale geldi.

«DOĞUM KONTROLÜ DEVRİMİ»

Modern bilimsel araştırmalar sonucu insanların seks ve çoğalma işlevleri daha iyi anlaşıldıkça, çoğalmanın bilinçli olarak kontrolü eskisine göre çok daha kolaylaştı. 17. yüzyıl sonlarında ya da 18. yüzyıl başlarında, hayvan bağırsağından yapılma prezervatifler yaygın olarak kullanılmaya başlandı. (Prezervatif kullanımının nerde, ne zaman başladığı üzerine hâlâ çelişik teoriler vardı. Eski çağda bile şu ya da bu biçimde kullanılmış olduğunu öğrenmek şaşırtıcı olmayacaktır.) Başlangıçta bu prezervatifler büyük bir olasılıkla esas olarak zührevi hastalıklara karşı korunma amacıyla kullanılıyordu. Fakat bunların ilkahı önlemekteki önemi anlaşılmakta gecikmedi. Nihayet 19. yüzyılda Latex prezervatiflerinin seri üretimi başladığında giderek daha çok sayıda insan bunları doğum kontrolü için kullanmaya başladı. Zamanla başka etkili yöntemler de bulundu. 1880'lerden diyafram, 1930'larda Spiral ve nihayet 1950'lerde «hap», doğum kontrolü açısından geniş bir seçenekler yelpazesi sağladı. Bu arada bu seçenekleri halka sunmaya çalışan özel kuruluşlar ve kamu kuruluşları gelişti. Bugün çoğu ülkede kadınlar ve erkekler dilerlerse gebe kalmayı kolayca önleyecek olanaklara sahiptir.

«NÜFUS PATLAMASI»

Güvenilir koruyucuların bulunması ve bunları kullanma isteğinin artması sayesinde yeni bir sorunla aşırı nüfus tehdidiyle karşı karşıya kalan insanlık için bir umut doğmuş oldu.

Aslında daha 18. yüzyılın sonunda Thomas R. Malthus, bu sorunun farkına varmış, ancak bunu izleyen dönemde bazı Avrupa ülkelerinde nüfus artışı, sanayileşmenin gereklerinin gerisinde kalınca dinsel ve siyasal otoriteler, Malthus'un uyarılarına kulak asmamış ve hatta doğum oranlarının artmasını teşvik etmişlerdi. Ne var ki gerçekler sonunda ortaya çıktı. Gezegeni-

mizdeki nüfus artışı bir patlamaya dönüştü ve mevcut kaynakların tükenmeye yüz tutmasına yol açtı. İnsan türünün en az üç milyon yıldır varolduğu tahmin ediliyor ama daha 300 yıl önce sayılan yalnızca 500 milyon kişiydi. (Yani ABD'nin şimdiki nüfusunun iki katı kadar.) Ne var ki, 1950'ye varıldığında bu sayı bir kat artarak 1 milyara, 1930'da ise yine bir kat artarak iki milyara ulaşmıştı. Yalnızca 30 yıl geçtikten sonra 1960'da nüfus 3 milyara ve yalnız 15 yıl sonra 1975'te 4 milyara ulaşmıştı. Demek oluyor ki, şimdiye dek yaşamış olan insanların %25 kadarı, yani bir çeyreği, şu anda hayattadır. Yine demek oluyor ki eğer bu eğilim devam ederse, dünya nüfusu yalnızca 35 yıl sonra bir kat artarak 8 milyar gibi dehşet verici bir rakama ulaşacak. (Bkz. 136 sayfadaki şema).

Bu gelişmenin nedenleri ve sonuçları hakkında ayrıntılara girmeden bunun geleneksel ahlakımızdaki çoğalmaya yönelik önyargıyı yeniden gözden geçirmeye bizi zorladığının kuşkusuz olduğunu söylememiz gerekir. Kaçınılmaz sonuç: Eğer kadınlar ve erkekler, tam kapasite «artmaya ve çoğalmaya» devam ederlerse dünya üzerinde yaşamak yakında bir azap olacak ve hatta olanaksız hale gelecektir. Öte yandan, eğer şimdiki yüksek doğum oranını akla yakın bir düzeye indirmek isterlerse cinsel davranışlarını soyun sürdürülmesi amacından koparmak zorunda kalacaklardır. Milyarlarca kişinin cinsel perhize girmesi gerçekçi bir almaşık sayılmaz.

KİŞİ HAKLARI İÇİN MÜCADELE

Ortaçağ sonunda başlayan, insanların kendi kaderini tayin etmesi eğilimi günümüzde derin toplumsal ve siyasal değişikliklere yol açmıştır. Önce dinsel reformlar sonra bilimadamları ve filozoflar ve nihayet sıradan yurttaşlar kendilerini mutlakiyetçi yönetimden kopardılar. «Aydınlanma» özlemi ile herkes kendi mantık gücünü kullanmayı ve kurulu otoriteleri kuşkuyla karşılamaya başlayınca, papalara ve krallara da açıkça karşı çıkıldı. Artık yeni idealler bireycilik, eşitlik ve bağımsızlık ve bunları verecek demokratik yönetim biçimleri ABD ve Avrupa'da kuruluyordu. «Aydın» ve özerk birey «doğal insan haklarına» sahip olduğunu ve bunların arasında yaşama hakkı, özgürlük ve mutluluk olduğunu ileri sürüyordu. Dinsel inanç özgürlüğü ve dilediği her şeyi okuma yazma ve yayınlama hakkı talep ediyordu. Ne var ki bir süre sonra bu hakların hiç de «doğal» olmadığı anlaşıldı. Bunlar tam tersine, ancak insanların bilinçli mücadelesinin ürünü olabilirdi. Aslında «doğa-

nın armağanı» değil, insanlığın başansı idiler. Uğrunda mücadele edilmeleri ve bir kere kazanıldığında savunulmalan gerekiyordu. Çünkü kolayca yitirilebilirlerdi. Üstelik bu yeni özgürlükten başlangıçta yalnızca beyaz orta ve üst sınıfların erkek mensuplan yararlanabiliyorlardı. Kadınlar, köleler, yoksullar ve belli etnik azınlıklar, çeşitli ölçülerde bu haklardan yoksundular. Bu ezilen gruplar, ancak medeni haklar için kendi mücadelelerine başladıkları zaman bir ölçüde özerklik kazandılar.

Günümüzde kişi hakları için mücadele devam ediyor, hatta yaygınlaşıyor ve yoğunluk kazanıyor. ABD'de kadınlar, siyahlar ve diğer etnik gruplar kendilerine karşı yapılan ayrımın tümüyle sona ermediğini görüyorlar ve bizzat kendilerinin «sesini duyurma eylemleri» yapmalan gerektiğini anlıyorlar. Bu kadarla da kalmayarak, onların talepleri şimdi yaşlılar, gençler, yalnız yetişkinler, eşcinseller, özürlüler, akıl hastanelerinde yatanlar ve diğer birçok daha önce sessiz bilinen azınlıklar tarafından yankılanıyor. Bu azınlıklardan kendilerine özgü kuyruk acıları bulunmakla beraber hepsinin paylaştığı ve konumuz kapsamına giren bir şikayet beliriyor; hepsi uzun zamandır cinsel baskının kurbanları olmuştur. (Bkz. «Cinsel Baskı»)

Ama bugün cinsel baskı altında tutulanlar artık kaderlerine boyun eğmiyor ve herkes gibi aynı özgürlüğü istiyorlar. Artık isteklerini mazur göstermeye çalışmıyorlar ve uzun süredir kendilerine biçilmiş olan rolü reddediyorlar. Şu andaki baskıya devam etmek isteyenler ise, aynı nedenle siyasetlerini açıklamak ve haklı göstermeye çabalamak zorunda kalıyorlar. Bu ise giderek zorlaşıyor. Çünkü bu siyasetler çoğunlukla dinsel dogmaların yansıması olup akılcı bir temele dayanmıyorlar. Bu durumda, cinsel kurtuluş mücadelesinin başarıya ulaşacağına haklı olarak inanabiliriz. Bu, kişi haklarının genişletilmesi için verilen mücadelenin bir parçası olup, daha açık, daha adil ve daha «özgür» bir topluma doğru heyecan veren ve yapıcı bir hareketi temsil ediyor. Unutmayalım ki, daha çok kişiye, daha çok hak tanımakla ahlaki, yasal ve siyasal otoriteleri tümüyle ortadan kaldırmıyor, yalnızca onları demokratlaştırıyoruz. (Ayrıca bkz. «Erkeklerin ve Kadınlann toplumsal Rolleri - Kadınların Kurtuluşu»)

GELECEĞİN «YENİ AHLAKI»

Dinsel geleneklere çağdaş meydan okuma, bunu uygarlığımızın sonuna işaret sayan pekçok insanı derinden sarsmaktadır. Onlar hiçbir değişiklik istemezler ve özellikle de cinsel ahlak anlayışları konusunda ilerlemenin mümkün olduğuna inanmazlar. Aksine, sınırlamaların ortadan kalkmasının cinsel kargaşaya yol açacağına ve mutlak olmayan cinsel standartların yararsızlığına inanırlar. Aynı zamanda bazı çok mutaassıp erkek ve kadınlar eski dogmatizmin ahlaksızlık etkilerinden haberlidir ve daha yeni ve insanca bir ahlak için kafa yormuşlardır. Geçmişteki korkularını unutarak onlar hür irade ve bireyselliğin yeni ideallerini kucaklamışlar ve sonunda kilise ve devletin kısıtlayıcı ayrılıkçılığının farkına varmışlardır. Böylece onlar örneğin artık dinsel inançların ceza kanunlarına yansımasını istememektedirler. Hatta cinsel alanda John Stuart Mill'in **«Özgürlük Üzerine»** (On Liberty) (1859) adlı ünlü denemesinde ilan ettiği şu ilkeleri artık benimsemektedirler: «Toplumun, her bir üyesinin üzerine haklı olarak uygulanabilen kaba kuvvetteki amaç yalnızca insanların diğer insanlara zarar vermesini önlemek içindir. Kişinin fiziksel ve ahlaksal iyiliği yeterli teminat değildir. Her insan gerek vücutça, gerekse zihinsel ve ruhsal olarak kendi sağlığının gerçek bekçisidir.

Mamafih görmekteyiz ki bu ilke binlerce yıllık ahlaksal geleneğe pek uymamaktadır. İnsanlık tarihinin çoğu boyunca insanlar kendi «gerçek bekçileri» olmamışlar ve ruhsal sağlıklarıyla ilgili bütün kararları dinsel ve siyasal otoritelerin eline bırakmışlardır. Sadece bu «yüksek» otoritelerin iradesi kişinin tutumlarında neyin iyi neyin kötü olduğunu tayin etmiş ve ayrılıklara karşı sessiz kalma haklarına hükmetmişlerdir. Aslında bazı demokratik toplumların kendi ahlaki değer yargılarını rasyonel araştırmaya ve tartışmaya açmaları yakın bir geçmişte olmuştur.

Bu gelişmeye temelde iki etmen eden oldu: Kişilik hakları için verilen mücadelenin büyümesi ve en özverili nedenin bile ahlaksal despotluğu mazur gösteremeyeceğinin idrak edilmesi. Gerçekten de büyük bir Hıristiyan yazar olan C.S. Lewis, önemle şunu vurguladı: «Bütün zorbalar, zorbalığı kurbanlarının daha zalim insanlar olmalarını önlemek için yapmıştır.» Bencil, açgözlü ve zampara zorbalar bazen yorgun düşebilirdi, ama başkalarına zulmeden bir adam onların iyiliği için vicdan rahatlığı ile böyle davranır,

hiç yumuşayamaz, kimseyi ayırmaz ve onların akibetine ilgi gösteremezdi. Demokratik bir toplum bu yüzden, üyelerinin özerkliğine saygı gösterdiği ve onları «kâdiri-mutlak ahlak hocalarının» eziyetlerinden koruduğu takdirde bu kuruluşları savunur.

Maalesef demokratik değerler teoride kabul edilse bile, pratikte yardımcı olmaktan henüz uzaktır. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri Anayasası insan özgürlüğünü ilan etmesine karşın, cinsel alanda hâlâ büyük baskılar hüküm sürmektedir. Gerçekten eski püriten despotlar, bugün de yine görülmekte ve herkesi aynı cinsel düz kalıba sığdırmaya çalışmaktadırlar. Nitekim 19. yüzyılın sonlarında Amerikan kanun yapıcıları müstehcen materyallerin postalanmasına karşı Comstock Akdini uygulamaya koydular. 20. yüzyılın başlarında önceden yasaya aykırı olmayan zinayı suç saydılar ve geleneksel genelevleri kapattılar. Birinci Dünya Savaşından sonra alkol tiryakiliğinin «ayıp» sayılması ile bu yeni görüş devam etti. 1930'larda ve 1940'larda kamuoyunun «sapıklık» konusundaki isterik tutumu, «Cinsel psikopatlara» karşı yaygın yasal düzenlemeler getirdi. 1950'lerde hayali bir komünist «şorolo» komplosu üzerine fanteziler sonucu eşcinsellere karşı bir dizi baskıcı federal yasa yürürlüğe girdi. 1970'lerde «pornografi»yi ezip yok etmek ve müşterileri tutuklayarak fuhşu önlemek için yoğun çabalara girişildi. Şimdi ise, 1980'lerde, kendini «Ahlaki Çoğunluk» ilan edenler Kutsal Kitap ahlakı üzerine kendi yorumlarını yasa zoruyla tüm yurttaşlara dayatmak istiyorlar. Ama deneyimler bu ve benzeri ahlak seferberliklerinin nadiren istenen sonucu verdiğini ve pekâlâ işi daha çıkmaza sokabildiğini gösterdi. Comstock'un fanatizmi yüzünden kuşaklar boyu kadınlar yeterli cinsel ve koruyucu bilgilerden yoksun kaldılar ve böylece Margaret Sanger ve diğerlerinin, bir ölçüde hafifletmeye çalıştıkları acıların birçoğu doğdu. Evlilikdışı sekse karşı ceza yasalarında yer alan maddeler, muazzam bir ikiyüzlülüğe yol açtı. Mahkemeler zina nedeniyle binlerce boşanma kararı verirken, yasa önünde suçlu olan taraflar hakkında soruşturma yapmamaya başladılar. Genelevlerin kapatılması, birçok fahişeyi sokaklarda çalışmaya ve muhabbet tellallarının «himayesine» sığınmaya zorladı. Alkolün yasaklanması yüzünden suç örgütleri muazzam bir gelişme gösterdi. «Cinsel psikopat yasaları» ve eşcinsellere karşı yasal ayrımlar kamu yararına hiçbir şey getirmediği gibi, ezilen sosyal gruplar yarattı. «Pornografiye karşı mücadele» ise ödediğimiz vergilerin bir parçası olan büyük paraları israf ederek, yayınlan

milyonlarca okur tarafından hevesle satın alınan yayıncıları taciz etmek için yasallığı kuşku götürür gizli girişimlerde kullanılıyor. Öte yandan, bu yayınların okurları da giderek artan sayıda şiddet eylemlerinin kurbanı oluyorlar.

Aslında sorun daha derine gidiyor. Eski püriten baskılar, yalnızca birkaç cinsel günahkâr ve sapkını değil, çok sayıda dürüst «sıradan» yurttaşı da eziyor. Seks araştırmacıları ve terapistler katı ahlaksal inançların insanları gerçekten de hasta edebildiğini ve çeşitli cinsel ve sosyal işlevleri yitirmelerine yol açtığını belirtiyorlar. Ayrıca, böyle inançlar çoğu kez erkekleri ve kadınları birçok zevk potansiyelinden gereksiz yere yoksun kılarak hüsran, haset ve hatta şiddete yol açıyorlar. En azından biyolojik gerçekleri yadsıyamayız: Çağımızda buluğ yaşı giderek düşerken ortalama insan ömrü artıyor. Sonuç olarak insanların cinsel olarak aktif, fakat doğurgan olmayan yıllarında önemli bir artış görülüyor.

Bu durumda, geleneksel cinsel ahlakımızın çoğalmaya yönelik ön yargılarını savunmaya eskiden olduğu kadar bile olanak yoktur. İnsanları, kendileri için pekâlâ bir mutluluk, sağlık ve karşılıklı hoşnutluk kaynağı olacak istekler için suçlu hissettirmekle hiçbir yarar sağlanamaz. Bunun yerine daha insancıl ve daha esnek bir ahlak geliştirmek daha «edepli» olacaktır. Günümüzde yalnız soyun sürdürülmesi için değil, hoşça vakit geçirmek için yapılan seksi de keşfetmeye ihtiyacımız var.

Bir kere seksin meşru bir amacı olarak hoşça vakit geçirmeyi kabul edince geleneksel ahlak standartlarımızın, ceza yasalarımızın ve psikiyatrik varsayımlarımızı birçoğu elbette anlamını yitiriyor. Örneğin, artık cinsel birleşmeyi evlilikle sınırlamak için geçerli bir neden kalmıyor ve böylece, evli olmayan çiftler arasında seksin kötülenmesi ve suç sayılması, keyfi ve adaletsiz oluyor. Aynı ölçüye vurulduğunda, eski cinsel sapkınlıklar ve çoğalmaya yönelik olmayan «sapıklıklar»ın nesnel toplumsal etkileri açısından yargılanmaları gerekiyor. Bazı durumlarda bu etkiler pekâlâ olumlu olabilir. Üstelik, eğer seksin seks olarak tadına varılacaksa, buluğ yaşından itibaren herkese korunma sağlanması ve radyolarda televizyonda ve sokak afişlerinde gebelikten korunma gereçlerinin reklamının serbest bırakılması gerekecektir. Gerçekten de bugünlerde «nüfus patlaması» birçok ülkeyi büyük ölçekli ve sürekli gebelikten korunma kampanyaları açmaya ve bütün iletişim araçlarını kullanmaya zorluyor. Bu ülkelerden bazılarında evli olmayan erişkinler de dahil, isteyen herkese parasız korunma gereçleri dağıtılıyor.

Geleceğin «keyif için» cinsellik ahlakının getirebileceği bütün sonuçları burada ayrıntısıyla ele almaya gerek yok. Bugünlük, köklü değişiklikler olabileceğini ve cinsel alanda eninde sonunda «düşünüleceği düşünmek» zorunda kalabileceğimizi farketmek yeterlidir. Örneğin, zor durumda kalan bazı hükümetler nüfus artışıyla mücadelede büyük aileler için «ters teşvik» (yani ceza) önlemleri uyguluyorlar ve zorunlu kısırlaştırma konusunu tartışıyorlar. Başka bazı hükümetler de evlilik öncesinde cinsel perhiz öğütlüyor ve bir yandan da asgari evlenme yaşını yükseltiyor, bizzat evlilik içinde her türlü şehvet ya da «sefihliği» kötülüyorlar. Acımasızca uygulandığında, böyle siyasetler doğum oranını düşürebilir ama açıktır ki bunlar siyasi totaliterliği de teşvik eder. Bu yüzden demokratik hükümetlerin tam tersi bir rota izlemeleri ehvendir. Belki de ancak toptan cinsel özgürlük, nüfusu gerçekte dengeye kavuşturabilir.

Bu birkaç ipucu «cinsel devrim»in hiç de bitmediğini ve günümüzün bütün cinsel ve evliliksel denemelerinin kaprisli sapmalar olmadığını göstermeye yetecektir. Yine bu ipuçlarından anlayabildiğimiz kadarıyla, sonunda bu denemelerin hepsi başarılı olmayacaktır. Bunlardan bazıları, hatta pek tahripkâr sonuçlar doğurarak terkedilmelerine ve yeni arayışlara yol açabilir. Ama ne olursa olsun başarı ve başarısızlığın gün geçtikçe daha çok pratik açıdan yargılanacağını söylemek kehanet olmaz. Son söz dinsel dogmalarda değil, deneyimlerde olacaktır. Özetlersek, cinsel ahlakımız eskiden olduğundan da çok mantık ölçülerine uymak zorunda kalacaktır.

Bununla ahlak standartlarının tümüyle rasyonel olabileceğini kastetmiyoruz. Cinsel yaratıklar olarak ne yapmamız gerektiğini bize kuşkusuz yalnızca bilim söyleyemez. Bilim, olsa olsa bizi uyanık ve eleştirici yapabilir, ama tek başına bir cinsel ahlak yaratamaz. Değer yargıları özünde bilimdışıdır. Ahlaki tercihler yapmanın nesnel bir yolu yoktur. İyiye ve kötüye ilişkin sorunlarda her zaman duygularımıza, inançlarımıza ve ahlaksal geleneklerimize bağlı olacağız.

Bu nedenle, cinsel tavrımızın biçimlenmesinde, kendimizinki de dahil büyük dinlerin önemli bir rolü bulunuyor. İmanımızda mütevazi ve basiretli, bize rahatlık verecek ve insan din kardeşlerimize en iyi nasıl hizmet edebileceğimizi öğretecektir. Dinler belki artık bütün ahlak ikilemlerine hazır çözüm getirmiyorlar. Ama en azından bize bazı genel kılavuz ilkeler verebi-

lirler. Geçmişte dinin çoğu kez zulüm ve cinsel baskı bahanesi olarak kullanılmış olması gerçeği bile bugün ahlaksal aydınlanmamızda bize yardımcı olabilir. Taassubun yol açtığı acıların idraki bize, ahlak taleplerimizde gereken alçakgönüllülüğü kazandırabilir.

DİZİN

A

ABD Aile Planlama Federasyonu 700
ABD Cinsel Bilgi ve Eğitim Konseyi (SIECUS),
ABD'de Çocuk Sübyancılığı Üzerine Yasalar, 499,
ABD'de Evli Olmayan Kişiler Arasındaki Cinsel İlişki Üzerine Yasalar 504
ABD'de Evlilik, 601
ABD'de Fahişelik Yasaları, 509
ABD'de Feminist Hareket, 397
ABD'de Feminizmin Başlangıcı, 397
ABD'de Gayrimeşru Olarak Birarada Yaşama Üzerine Yasalar, 505
ABD'de Kadın Hakları Hareketi, 398
ABD'de Özel Şehvetlilik ve Müstehcenlik Yasaları, 515
ABD'de Yürürlükteki Yasalar, 496
ABD'de Zina Yasaları, 506
ABD Hukukunda Mağduru İlgilendiren Suçlar, 497
ABD Hukukunda Mağdursuz Suçlar, 502
ABD Yasalarında Ensest, 513
Abu Nasr el İsra'ili, 330
Acton, William, 390
Açık Evlilik, 605
Adams, Abigail, 397 - 398, 666
Adams, John, 397, 398
Adet Dönemi, 68
Adet Düzenleme, 156
Adet Görme, 68 - 73
Adet Görme Sırasında Cinsel İlişki, 73
Adet Tamponları, 73
Ağız Yoluyla İlişki, 278 - 280
Ailede Yeni Modeller, 626
Ailenin Tanımı, 583 - 589
Akıl Hastalarına Cinsel Baskı, 661
Akıl Hastalığı Etiketleme, 661 - 662
Akıl Hastalığı Miti, 661, 570
Akıl Hastalıkları Üzerine Tıbbi Araştırma ve Gözlemler (Rush), 261
Akıl Hastası Olma (Scheff), 553 - 559 - 570
Alman Komünist Partisi, 679
Almanya'da Evlilik, 596
Almanya'da Kadının Oy Kullanma Hakkı İçin Mücadelesi, 402
Almanya'da Nazilerin Reich'in Kitaplarını Yakması, 680
Ambiseksüelite, 311
Amerika Aile Planlama Federasyonu, 696
Amerika'da Toplumun Görünümü ve Durumu (Wright), 398
Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi, 466
Amerikan Devrimi, 397 - 398, 485, 508
Amerikan Doğum Kontrol Birliği, 696
Amerikan Federal Müstehçenlik ve Pornografi Komisyonu, 698
Amerikan Kadınları (Başkanlık Raporu), 397 - 404
Amerikan Psikiyatri Birliği, 535, 548
Amerikan Ulusal Kiliseler Konseyi, 451
Amerikan Yerli (Kızılderili) Dinleri, 456
Amerika Toplumu (Martineault), 399
Anababa Tarafından Sağlanan Evlilik Biçimi, 579 - 80
Ana Cinsel Özellikler, 27
Ana Erkek Cinsel Karakteristikleri, 27
Anal Aşama, 201
Anal İlişki, 294
Anal Karakter, 201
Analizm, 350
Anatomik Gelişme, 26 - 38
Anglo - Sakson Hukuku, 487

Anthony, Susan B., 401, 665
Antik Yunanda Doğal Hukuk, 468, 469
Antik Yunanda Evlilik, 590 - 591
Antik Yunanda Kadınların Konumu, 387
Antik Yunanda Oğlan Sevgisi, 314
Antik Yunanda Uyumculuk ve Sapkınlığın Tıbbi Modeli, 539, 540
Aquinas Thomas, 445, 446, 462, 464, 510
Arioi Toplumu (Tahiti), 459
Animizm, 460 - 466
Aristo, 474, 476
Arkadan Sarılarak Birleşme Pozisyonları, 299
Arnavutluk, 634
Asylums (Goffmon), 570
Atinalılarda Evlilik, 590 - 91
Atomcular, 469
Augustine, 367 - 443, 487
Avicenna, 541
Avrupa'da Feminizmin Doğuşu, 403
Ayakta Birleşme Pozisyonları, 278
Aynı Yumurta İkizleri, 111
Aziz Paul, 388, 443, 487
Aziz Simon, 432

B

Babaerkil (Patriarşi), 385
Bacon, Francis, 469
Bakirelere Uygun Pozisyonlar, 300
Bartholin, 93, 61, 670
Batı Avrupa'da Feminizmin Başlangıcı, 393
Batı Avrupa'da Psikiyatrik Uyumculuk ve Sapkınlık, 549 - 550
Batılı Olmayan Toplumlarda Evlilik Modeli, 598
Beaavoir, Simone de, 394
Beach, Frank, 673
Bebek Evi (A. İbsen), bak İbsen
Bebeklerin Cinsel Davranışı 198 - 219
Bebeklikte Cinsel Tepki, 219
Bebeklik ve Çocuklukta Cinsel Davranış, 215 - 218
Becker, Lydia, 397
Bedenin Cinsiyet Hataları, (Money), 205
Bedensel Cinsiyet, 208
Bedensel Sorunlar, 159
Behn. Aphra, 394
Bekker, 260
Belçika'da Napolyoncu Yasa, 491
Belirgin Bir Mikroptan Meydana Gelmeyen Yangı, 179
Belsoğukluğu, 171 - 173
Bentwa, 269
Bestiality, 349
Bhagavad Gita, 454
Bireysel Haklar İçin Mücadele, 671 - 672
Birleşik Hıristiyan Kilisesi, 449
Birleşme, 285
Birleşme Pozisyonları, 295
Birleşme Üzerinde Aşırı Durma, 287 - 88 - 272
Birleşmiş Milletler, 630, 640
Bismarck, Otto Von, 596
Bizans İmparatorluğu, 487
Blackstone, William, 473
Blackwell, Elizabeth, 401
Blackwell, Emily, 401
Bloch Ernst, 480
Bloch Ivon, 672, 677
Bohemyalı Gulyan (Guillemine), 393
Bonaparte, Marie, 572
Boswell, James, 389
Boşalma Yetersizliği, 335 - 339
Boşanma, Öğretisi ve Boşanma Disiplini (Milton), 597
Bougaiviller'in Yolculuğuna Ek (Diderot), 371
Bölünme (Segmentasyon), 110 - 111
Bradley, Robert, 122
Brahe Tycho, 469
Budizm, 455
Budizmde Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 454 - 455
Bulbourcthral Bezler (Cowper Bezi), 56
Bundling (Soyunmadan Aynı Yatakta Yatma), Deneme Evlilikleri, 606
Büyücülerin Zulme Uğraması, 389
Büyük Dudak (Dış Dudak), 58
Büyük Eşitlik Kitabı (Kang Yu - wei), 582

C

Catherine de Medici, 394
Calvin Jean, 447, 596
Cennetin Duyusal Zevkleri, 453, 427
Cinnet (Delilik), 427
Cinsel Ahlak, 705, 716
Cinsel Ahlakın Boy Göstermesi (Reich), 436

Cinsel Ahlaklar, 706 - 714
Cinsel Arzu Teriminin İlk Kullanımı, 184
Cinsel Baskılar, 629 - 664
Cinsel Baskı Sakatlar Üzerinde, 655
Cinsel Baskı Homoseksüeller Üzerinde, 644 - 654
Cinsel Baskı Kusurlular Üzerinde, 655
Cinsel Baskı Yoluyla Uyarım, 655 - 60
Cinsel Belirtiler (Money), bak Money
Cinsel Birleşmeden Sonra Alınan Haplar (morning After Pills), 149
Cinsel Davranış, 183 - 198
Cinsel Davranış Örnekleri (Ford ve Beach), bak Ford
Cinsel Devrim (Reich), 665
Cinsellik Dürtüsü, 186, 193
Cinsel Etkinlik, 256
Cinsel Etkinlik Olarak Öz - Uyarım, 259
Cinsel Farklılaşmada Üretilen Hormonlar, 38 - 43
Cinsel Farklılaşım, 23 - 45
Cinsel Farklılaşımda Anatomik Gelişme, 23 - 45
Cinsel Farklılaşmada Hormonların Rolü, 38 - 43
Cinsel Güdülenim (Motivasyon), 197
Cinsel Güdülenimler, 197
Cinsel Haklar ve Sorumluluklar Bildirgesi, 636
Cinsel İçgüdü Teriminin İlk Kullanımı, 186
Cinsel İlişkinin Tanımlanması, 183 - 190
Cinsel İlişki Teriminin İlk Kullanımı, 186
Cinsel İşlevsizlik, 324
Cinsel İşlev Teriminin İlk Kullanımı, 186
Cinsel İtki Teriminin İlk Kullanımı, 184 - 190
Cinsellik Kavramının Kökenleri, 184 - 190
Cinsellik Teorisi Üzerine Üç Deneme, bak (Freud)
Cinsel Organların Apozisyonu, 284
Cinsel Öz - Özdeşleşme, 25
Cinsel Rol, 209
Cinsel Rolün Öğrenilmesi, 220 - 282
Cinsel Tepki, 77 - 95
Cinsel Tutumun Yeniden Düzenlenmesi Programları, 700
Cinsel Uyumsuzluk, 322
Cinsel Yeti (Kapasite), 195
Cinsel Yönelim, 209
Cinsellik ve Türk Hukuku, 519
Cinsiyet Belirlenimi ve Yetişme, 24
Cinsiyet Kimliğin Belirlenmesi, 25
Chancroid (Yumuşak Çıbanlar), 177
Charcot, Jean Martin, 672
Chauvin, 384
CHC'de Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 485
CHC'de Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 552 - 53
Claudius, Galen (bak Galen),
Coemptio, 591
Coitus Interruptes, (bak Geriçekme),
Coitus Reservatus (bak Birleşme),
Colloquia Familiaria (Erasmus), 228, 685, 686
Comstock Akdi (1873), 690
Comstock Anthony, 518, 685, 690
Condorcet, Marquius de, 395
Conferrettio, 591
Cook James, 368
Copernicus, Nicolaus, 469
Coprophilia, 350
Corpora, Cavernosa, 87
Corpus Spongiosum, 87
Cowper Bezleri, 92, 61
Crab Lis (Kaşık Biti), 179
Cromwell, Oliver, 490
Cumhuriyet (Platon), bak Platon
Cunnilingus, 281

Ç

Çağdaş Amerika'da Evlilik, 601, 604
Çekirdek Aile, 621 - 626
Çıban (Şankr), bak Chancroid
Çiçero, 461
Çifte Standart ve Kadın, 386
Çift Standartlık, 383
Çinlilerin Freud'un Hisleri Üzerine İlk Çalışmalarına Tepkisi, 552
Çinde Evlilik, 600 - 601
Çin Halk Cumhuriyeti, 552
Çin Devrimi, 552
Çocuğun Cinsel Yaşamı (Moll), 86
Çocuk Aldırma (Düşük), 154 - 158
Çocuk Doğumu, bak Doğum
Çocuk Doğumunda Kocanın Yardımı ya da Koca Yardımlı Çocuk Doğumu, 123
Çocuk Hakları Bildirgesi, 640
Çocuk Pornografisi, 516 - 519
Çocuklar Arasında Cinsel Oyunlar, 224 - 225
Çocuklara ve Delikanlılara Cinsel Baskı, 637 - 642
Çocuklukta Cinsel Oyunlar, 222

Çocuklarda Cinsel Temas, 215 - 220
Çocuklarda Öz Uyarım, 222
Çocuklar ve Yetişkinler Arasında Cinsel Temas, 226
Çok Sayılı Gebelikler, 112
Çoktanrıcılık (Politeizm), 463
Çukçiler, 580

D

Danimarka'da Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 493
Davranış Değiştirme, 571 - 577
De Graaf, 670
Delikanlılar Arasında Heteroseksüel İlişki, 240 - 33
Delikanlılar Arasında Homoseksüel İlişki, 138 - 246
Delikanlılarda Öz - Uyarım, 235 - 237
Delikanlıların Yetişkinlere Cinsel Teması, 246
Delikanlılık, 227 - 228
Delilik İmalatı (Szasz), 570
Delilik Modelleri, Tıp Modelleri (Siegler ve Osmond), 573
Demi - Vierge, 242
Demosthenes, 591
Deneme Evliliği, 606
Devletin, Özel Mülkiyetin ve Ailenin Kökeni bak (Engels)
Devrim (Gazete), 665
Dış Cinsiyet Hücresi - Yumurta, 106
Dış Cinsiyet Organlar, 24
Dickinson, R.L. 195
Dick - Read. G, 122
Diderot Denis, 371, 670
Dildo, 269
Dişi Ana Cinsel Özellikleri, 29 - 30
Dişinin Cinsel Tepkisi, 89
Dişi Cinsel Tepkisinde Heyecan, 91 - 92
Dişi Cinsiyet Hücreleri bak Yumurtalar, 106 - 107
Dişi Dış Cinsiyet Organlar, 56 - 61
Dişi İç Cinsiyet Özellikleri, 62 - 67
Dişilerde Düzlük Aşaması, (Plato), 93
Dişinin Cinsel Tepkisinde Sönüş (Sonuç) Aşaması, 94 - 95
Dişinin Gebelikten Korunması, 142 - 148
Dişide Orgazm, 93 - 94
Dişide Orgazm Yokluğu, 344
Diyafram Yoluyla Dişinin Gebelikten Korunması, 146
Diyojen, 540
Doğal Bilimler ve Doğa Yasaları, 466
Doğal Çocuk Doğumu, 120 -122
Doğal Hukuk, 460, 479
Doğal Yasa Öğretisi, 460
Doğum, 120
Doğumdan Sonra Cinsel İlişki, 132
Doğumdan Sonra İyileşme, 131
Doğum Kontrolü, bak Gebelikten Korunma
Doğum Kontrolü Devrimi, 707
Doğum Sancıları ve Kurtulma (Doğurma), 123, 130
Doğu Roma İmparatorluğu bak Bizans İmp.
Douglass, Frederich, 401
Doyumsuz Orgazm Zamanlaması (Dişide), 337
Doyumsuz Orgazm Zamanlaması (Erkekte), 336
Dölleme, 109
Dölütün Gelişimi, 114
Dölyatağı (Rahim), 65
Dölyatağı Boynu (Cervix) 65
Dünya Cinsel Reform Birliği, 678
Dünya Çevresinde Bir Yolculuğun Muhasebesi (J. Cook), 368
Düşük İçin Tuz İçitimi, 157

E

Edward, III, İngiltere Kralı, 394
Ehrlich, 672
Eisenstadt'e Karşı Baird, (1972)
Elective Affiritie. (Goethe) bak Goethe
Elektra Kompleksi, 203
Elektrikli Vibratörler, 339
Elizabeth I, İngiltere Kraliçesi, 676, 394
Elle İlişki, 276
Ellis, Havelock, 518, 672, 676
El Razi, 541
Embriyonun Gelişimi, 113 - 114
Emile (Rousseau), 228, 389, 395, 685
Emme Yoluyla Çocuk Aldırmalar, 157
Emzirme, 131
Engels, Frederick, 580, 436
Ensest. 349, 513

Epididim, 54
Episkopal Kilisesi, 449
Erasmus (Rotterdamlı), 228, 229
Erbezlerinde (Testlerde) Üretilen Hormonlar, 51 - 52
Erbezlerinde Sperm Üretimi, 52
Erbezlerinin Torbaya İnmemesi, 164
Ereksiyon (Sertleşme) Eksikliği, 80
Ergenlikte Fiziksel Değişimler, 232
Erikson, Erik, 572
Erkeğin Gebelikten Korunması, 132, 135, 127
Erkek Cinsel Tepkisi, 77 - 80
Erkek Cinsel Tepkisinde Heyecan Aşaması, 81
Erkek Cinsel Tepkisinde Orgazm Aşaması, 83
Erkek Cinsel Tepkisinde Plato (Düzlük) Aşaması, 82
Erkek Cinsel Tepkisinde Sönüş (Sonuç) Aşaması, 84
Erkek Cinsiyet Hücreleri, Sperm, 106
Erkek İç Cinsiyet Organları, 51 - 56
Erkek Şovenizmi, 384
Erkek ve Kadın Oğlan ve Kız (Money), 205
Erkeklerde Acılı Cinsel İlişki, 167
Erkekte Cinsel İşlevsizlik, 331
Erkekler İçin Gebelik Önleyici Yöntemler, 140
Erkekte Dış Cinsiyet Organları, 48
Erkekte Genital Kanallar, 53 - 54
Erkekte Kısırlık, 161
Erkekte Orgazm Yokluğu, 339 - 340
Erken Boşalma, 331 - 338
Erken Doğum, 119
Eros (Yaşam Dürtüsü), 194
Esnek Evlilik, 605
Esnek Monogami, 605 - 607
Eski İsrail'de Evlilik, 592
Eski İsrail'de Dinsel Uyumculuk ve Sapkınlık, 440 - 441 - 442
Eski İsrail'de Doğal Hukuk, 467 - 469
Eski İsrail'de Tıbbi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 539
Eskimolar Arasında Evlilik, 605
Eskimolar Arasında Delikanlılık, 230
Eski Roma'da Evlilik, 590 - 91
Eski Roma'da Dinsel Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 437 - 38 - 39 - 40
Eski Roma'da Kadının Konumu, 387 - 88
Eski Roma'da Tıbbi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 538 - 39
Esseneler, 441
Eşcinsellik, 349
Eşcinsel Evlilik, 609
Eşit Haklar Düzeltimi, 403
Eşit Haklar Düzeltiminin Kongreden Geçişi, 403
Eşit Hakların İlk Olarak Tanınması, 403
Eş Ziyaretleri (Karı - Koca)
Eşcinsel İlişki, 303
Eunuck, 41
Evli Olmayanların Birlikte Yaşaması, 505
Evlilikte Cinsel Uyum, 251
Evlilik ve Ahlâk (Russell), 697
Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi, 629, 640

F

Fallik Aşama, 201
Fallop Boruları, 64, 109
Fallopius, 559, 670
Faşizmin Kitle Psikolojisi bak (Reich)
Federal Alman Cumhuriyeti, 494
Federal Alman Cumhuriyetinde Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 494
Fellatio (Heteroseksüellerde) (Ağız Erotiği), 280
Femmes Savantes, Les bak (Moliere)
Fensterin, 606
Fetişizm, 349
Filip IV (Fransa Kralı), 507
Filip (Madekonyalı), 312
Filipo (Halnault'lu), 394
Finlandiya'da Kadınların Oy Kullanma Hakları Mücadelesi, 402
Flaubert, Gustave, 623
Flegellant (Kamçıyla Dövülmekten Cinsel Zevk Alanlar), 542
Fleming Aleksander, 672
Ford, Clellan S., 673
Frottage, 349
Fourier, Charles, 391
Fransa Kralı IV. Filip, 507
Fraser, Steward E., 553
Fransız Devrimi, 596, 670
Frengi, 14, 174
Freud'a Sovyetler Birliğinin Tepkileri, 550
Freud'un İsteri Üzerine İlk Çalışmaları, 674 - 76
Freud'un Libido Teorisi, 192 - 194
Freud, Sigmund, 191 - 192, 201 - 202, 674 - 76

Fricdan, Betty, 403
Fuller, Margaret, 399

G

Galen, 540
Galilei, Galileo, 469
Gautama, Siddharta, 455
Gebe Kalmak İçin Uygun Pozisyonlar, 300
Gebelik, 112 - 117
Gebeliğin İkinci Üç Ayında Cinsel İlişki, 116 - 118
Gebeliğin İlk Üç Aylık Dönemi, 116
Gebeliğin İlk Üç Ayındaki Sorunlar ve Şikâyetler, 118
Gebelik, 113
Gebelikte Cinsel İlişki, 120
Gebelikten Korunma 132 - 135, 137
Gebelikten Korunmada Ritim Yöntemi, 142 - 143
Gebelik Sırasında Görülen Şikâyetler, 118, 119
Gebhard, Paul H., 681 - 682
Gece Orgazmları, bak Uykuda Orgazm
Gecikme (Tarrying), 606
Geçici Evlilik, 606
Gelecekte Gebelikten Korunma Yöntemleri, 151
Genişletme ve Kürtaj, 157
Geniş Aile, 616
Gerçeklik İlkesi, 201
Gerontofiliya, 349
Geriçekme, 84
Gilman, Char lotte Perkins, 402
Girit (Eski) 258
Glans (Penis ya da Klitoris Başı), 48 - 50 - 59 - 60
Gluck, Christoph Willibold, 41
Goethe, Johann Wolfgang von, 184 - 606
Goffman, Erving, 570
Gonadal Cinsiyet, 24
Göğüsler, 74
Granuloma Inguinale, 177
Grimke, Angeline, 400
Grimke, Sarah, 400
Griswold (Connecticut)
Grup Evliliği, 608 - 584
Günlük Yaşamda Viktoryancı Baskı, 121

H

Hadımlaştırma, 41
Handel, George Frederich, 41
Hand Fasting, 508 - 609
Hap, 148 - 149
Hapla Gebelikten Korunma, 148 - 149
Hata, 672
Hauptmann, 547
Hawaii de Açık Evlilik, 608
Hawaii de Kraliyet Ensesti, 460
Hawthorne, Nathaniel, 490
Hayvanlarla Cinsel Temas, 318
Hz. İsa, 443
Henrik İbsen, bak İbsen
Henry I, İngiltere Kralı, 393
Henry VIII, İngiltere Kralı, 447, 489, 508, 596
Heraclitus, 468
Hermafroditizm (Çiftcinsiyetlilik), 308
Herpes Progenitalis, 178
Heteroseksüel, 210
Heteroseksüellerde Ağız Yoluyla İlişki, 278
Heteroseksüellerde Anal İlişki, 294
Heteroseksüellerde Elle İlişki, 276
Heteroseksüellerde Genital İlişki, 282
Hijrus, 455
Hinajana, 455
Hindistan, 405
Hinduizm, 454
Hinduizm'de Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 454 - 460
Hipokrat 540, 669
Histerotomi, 157
Hitler, Adolf, 677
Hollanda'da Kadının Oy Hakkı İçin Mücadele, 402
Hollanda'da Napolyonik Yasa, 491
Hormonal Cinsiyet, 24
Hormonlar, 39 - 43, 52, 63 - 64
Homoseksüel 210
Homoseksüel Evlilik, 609
Homoseksüeller Arasında El Yoluyla İlişki, 303 - 318
Homosekseüllerde Anal İlişki, 303 - 318
Homoseksüellere Cinsel Baskı, 633, 644 - 649
Homoseksüellerde Genital İlişki, 303 - 318
Homoseksüelliğin Tanımı, 303 - 318
Hroswitha (Gandersheim'li), 393

I

Irza Geçme, 519
Irza Geçme Üzerine Yasalar (ABD'de) 496

İ

İbn. Sina, 541
İbsen, 547, 623
İdeolöji Olarak Doğa, 472
İdraryolu (Üretra), 55
İğfal, 405
İki Aşamalı Evlilik, 607
İkinci Cinsiyet (Beauvoir), 403
İkincil Dişi Cinsel Özellikleri, 38
İkincil Erkek Cinsel Karakteristikleri, 36, 37
İkincil Cinsel Özellikler, 36 - 38
İngiltere'de Evlilik, 596
İngiltere Kilise, 596
İngiltere Yasaları Üzerine Yorumlar (Blackstone), 473
İnmemiş Erbezleri, 164
İnsanın Cinsel Tepkisi (Masters ve Johnson), 683
İnsanın Cinsel Yetersizliği (Masters ve Johnson), 683
İnsanın Cinsel Yetersizliği ve Sapkınlık Modeli, 452 - 453
İslâmiyette Evlilik ve Boşanma, 599
İspanya'da Napolyonik Yasa, 491
İsveç'te Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 493
İtalya'da Boşanma, 597
İtalya'da Napolyonik Yasa, 597 - 491

J

Japonya'da Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 495
Jenital İlişki, 282
Jerome, 443
Jeanne D'arc, (Jandark), 374
Johnson, Samuel, bak Bosweli
Joyse, James, 518
Justinian, Roma İmparatoru, 444, 487

K

Kaan, 545, 546
K'ang Yu - wei, 582
Kadın ve Ekonom (Gilman), 402
Kadın Haklarının Korunması (Wollstonecraft), 395
Kadın İsyanı (M. Sanger), 665
Kadının Boyuneğişi Üzerine (Mill), 397
Kadının Cinsel Tepkisi, 89 - 90
Kadının Tam Vatandaşlığa Girişi, 395
Kadınlara Yöneltilen Korkunç Dalgaya Karşı Onların İlk Tepkilerinin Fırtınası (Knox), 394
Kadınlarda Acılı Cinsel İlişki, 168
Kadınlarda Cinsel İşevsizlik, 341
Kadınlarda Kısırlık, 161 - 162
Kadınların Günümüz Dünyasındaki Yeri, 404
Kadınların Oy Kullanma Hakları İçin Mücadelesi, (Athony ve Stanton), 401
Kadınların Özgürleşimi, 391
Kadınlığın Gizemi (B. Friedan), 403
Kalıtsal Kusurlar, 163
Kamasutra, 454
Kanal Bağlama, 50
Kant Immanuel, 476, 589
Kaptan Bouganinville, 670
Karezza, 84
Karşı Cinsten Olanların Elbisesini Giyme Fetişizmi, 355
Karşıcinsel İlişki, 271 - 276
Katolik Kilisesinin Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 442 - 443
Kas Yöntemi (Billings Yöntemi), 144
Kegel Arnold H., 347
Kelsen, Hans, 479
Kendiliğinden Düşük, bak Erken Doğum
Kepler, Johannes, 469
Kısırlaşma Yoluyla Gebelikten Korunma, 149 - 150
Kısırlaştırma, 150
Kısırlık, 160 - 162
Kızılhaç, 701
Kızlık Zarı (Hymen), 60 - 61, 168
Kibbutzlar, 627

«Kidide Porn», 519
Kiltgang 606
Kinsey, Alferd C. 205, 352, 308, 632, 681-82
Kirkendall - Lester A. 195, 197, 636
Kişi Hakları İçin Mücadele, 708
Kişilik Çözümlemesi bak (Reich),
Kleptomanizm, 350
Klitoris, 59
Knights Templar, 507
Knox, John, 394
Knowlton, Charles, 671
Komünal Evlilik, 627
Komünler, 627
Kondomlar (Prezervatif - Kapuk), 138, 141
Konstantin, Roma İmparatoru, 636
Kötülüğü Bastırma Derneği, 690
Kraepelin Emil, 547
Kraft - Ebing, Richard Von, 545
Kramer, Heinrich, 389, 543
Kuran, 452, 541
Koromozomal Cinsiyet, 24
Kurtulma, Doğum, 123
Küba, 551
Küba'da Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 485
Küba'da Tıbbi Uyumculük ve Sapkınlık Modeli Üzerine, 552
Küba Devrimi, 551
Küba Ulusal Eğitim ve Kültür Kongresi, 552
Küçük Dudak (İç Dudak), 59

L

Lady Chatterley'in Sevgilisi (Lawrence), 518
Laing, Ronald D. 550
Lamaze F. 122
Langermann, 545
Latin Amerika'da Napolyonik Yasalar, 484
Lawrence, D.H., 518
Leboyer F., 123
Lenin, 553
Leonardo da Vinci, 572, 669
Le'vi - Strauus., Claude, 581
Libido Teorisi, 192, 194
Lindsey Benjamin B., 694
Linne, 185, 186
Lolita (Nabokov), 518
Luther Martin, 447, 572, 596
Lymphogranuloma Venereum, 177

M

Madam de la Fayette, 394
Magna Canta, 465
magnan, 672
Magnus Hirschfeld, 677 - 678
Mahabbarata Mahaya, 455
Mahkumlara Cinsel Baskı, 663
Malthus - Thomas, R., 670, 707
Manu Yasaları, 454
Mao Zedung, 551
Margared Mead, 607
Marouerite (Navarre), 394
Martineau, Harriet, 399
Marx, Karl, 553, 680
Masai, 639
Mazoşizm, 357, 350
Massachusetts'de Puriten Yasaları, 490, 491
Masters ve H. Johnson, 196, 205, 345, 672, 681 - 682 - 683
Mastürbasyon, 267
Matilda (İskoçyalı), 393
Matriarşi (Anaerkil Sistem), 385
Matrilinear Sistem, 383 - 385
Maudsley, Henry, 262
Mayıs Akdi, 510
Meiji Restorasyonu, 495
Meni Kanalı (Vas - Deferens), 55
Meni Kesesi (Seminal Vesicles), 55
Menopoz, 74
Metafizik (Aristo), 474
Methodus Sexualis (Linne), 185
Mikelangelo, 517, 518
Mill, John Stuart, 396
Milton, John, 388, 597
Misyoner Pozisyonu, 296
Modellerin İşlevi, 554 - 560
Modern Feminist Hareketler, 390 - 394
Modern Gençliğin Başkaldırısı (Lindsey ve Evans), 694
Modern İsrail, 626, 627
Muhammed, 482
Mojave Yerlileri, 580
Moliere, 394
Moli, Albert, 86, 96
Money, John, 205
Monogami (Tek Eşle Evlilik), 584 - 540
Monolial (Vaginitis) Vajina Yangısı, 177

Monoteizm (Tektanrıcılık), 459 - 60
Mons Veneris, 56 - 61
More, Thomas, 394
Morel, 546, 672
Mormon Kilisesi, 595
Mormonlarda Poligami, 595, 597
Morris James (Jan Morris), 361
Mott, Lucretia, 400
Mozart, Wolfgang Amadeus, 41
Muhabbet Tellâllığı, 510, 512
Musa, 482, 483
muriallar, 639
Mut'ah, 599
Müstehcenlik ve Pornografi Federal Komisyonu, 698

N

Nakabov, Vladimir, 518
Napolyon, I. Fransa Kralı, 484
Napolyonik Yasa, 484, 597
Naturrecht and Menschliche Würde, bak Bloch,
Nayarlar, 580
Nazi Almanyasında Homoseksüellerin Takibata Uğraması, 549
Nekrofiliya, 349, 508
Neron, 636
Neşeliler, 646
Nicolson, Harold, 609
Night - Courting, 606
Nightrunning, 606
Norveç'te Nighrunning, 606
Norveç'te Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 493 - 494
Neyes, John Humprey, 608
Nuetler, 580
Nüfus Patlaması, 135, 670, 707
Nüfus Üzerine (Malthus), 670

O

Oidipus Kompleksi, 211 - 212
Oğlancılık (Sosomy), 516
Onania ya da Kendini Kirleten Heinous'un Günahı, 260
Onanizm, 557
Oneida Toplumu, 595, 608
Onemir, 387
Oral Aşama, 201
Oral Karekter, 201
Oralizm, 340
Orgazm Gecikmesi, 332 - 343
Orgazmın İşlevi (Reich), 86
Orgazm Yokluğu (Dişide), 340 - 344
Orgazm Yokluğu (Erkekte), 339 - 344
Orgazm Zamanlaması, 335, 338
Ortaçağ Avrupasında Evlilik, 593
Ortaçağın Dinsel Mahkemeleri, 487, 488
Osmond, Humprey, 573
Oto Erotisizm, 349
Orgon Kuramı (W. reich), 680 - 681

Ö

Ölüm İçgüdüsü, 192
Özel Cinsel İlgiler, 657
Özel Cinsel İlgileri Olanlara Cinsel Baskı, 657
Özel İsteklere Yanıt Veren Pozisyonlar, 299
Özgürlük Üzerine (Mill), 710
Öz - Uyarım, 259
Özürlü ve Sakat Olanlara Cinsel Baskı, bak Cinsel Baskı,

P

Pankhurst, Emmeline, 397
Pedofiliya (Sübyancılık), 349, 356
Penis, 48 - 50
Perikles, 387
Pezevenklik, 510
Pigmalionizm, 349
Pinel Filip, 545
Platon, 582, 461, 669
Poe, Edgar Allen, 572
Poliandri, 584 - 585
Poligami, 584 - 85, 608
Polijini, 584 - 585
Polinezya'da Delikanlılık, 230
Polinezya'da Evlilik, 598

Politika bak (Aristo),
Polinezya'da Uyumculuk ve Sapkınlık Modelleri, 459
Pomeroy, Wardell, B., 681
Popper Karl, 479
Pornografi, 493, 516
Portekiz'de Boşanma, 596
Portekiz'de Napolyonik Yasa, 491
Precieuses bak Moliere,
Priapizm, 86
Prostat Bezi, 55
Protestan Kiliselerinin Uyumculuk ve Sapkınlık Modelleri, 447 - 48 - 49
Psikiyatrik Bozukluklar Üzerine Tanısal ve İstatiksel El Kitabı, 548, 568
Psikoaktif İlaçlar, 563
Psikoanalitik İçgüdü Teorisi, 188 - 190
Psikoanalitik Teoride Gelişimsel Aşamalar, 201
Psikoanalitik Teoride Oedipus Kompleksi, Aynı Zamanda Bak Sigmund Freud, 201 - 203
Psikoanaliz, 550
Psikocerrahi, 563, 564, 565, 566
Psychological Review, 197
Psychopathia Sexualis (Kaan), 545
Pyschopathia Sexualis (Kraft - Ebing), 545, 672
Punalua, 605
Puritan Akdi, 442
Puritan Hıristiyan Öğretisi, 448
Puritanlar, 447
Puritanlarda Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 490
Pyrolaginia, 350

R

Rahimiçi - Aygıtlar (IUD'ler), 146 - 48
Rahimiçi - Aygıtlar (RİA), 146 - 48
Rahimiçi Aygıtlar Yoluyla Dişinin Gebelikten Korunması, 146 - 148
Ramayana, 454
Rafotonga'da Kraliyet Ensesti, 460
Reich Wilhelm, 86
Reich Wilhelm, Seks Araştırmasının Öncüsü Olarak, 679 - 680
Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modelleri, 480 - 81
Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modellerinin Tarihsel Zemini, 486
Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modelleri Üzerine, Karşı - Kültürel Perspektifler, 502 - 496
Retrogradi (Geriye Çekme), 84
RH Etmeni, 110
Ridicules, (bak Moliere),
Rin - no - tama, 269
Ritm Yöntemiyle Gebelikten Korunma, 142, 144
Romulus Augustulus, Roma İmparatoru, 387 - 591
Roper, Morgoret, 383 - 84
Rousseau, Jean - Jacques, 229, 395, 389
Röntgencilik, 355
Rus Devrimi, 550
Russell, Bertrand, 696 - 97
Rus Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyetlerinde - Cezai Yasalar, 492 - 93
Rwala Bedevileri, 421
Rüyaların Yorumu (Freud), 675

S

Sacher - Masoch, Leopold Von, 358
Sade, Marquis de, 357
Sadizm, 350, 358
Samuel Johnson (Boswell)'un Hayatı, 390 - 91
Sand, George, 394
Sanger, Morgared, 695, 711
Sapkınlık Olarak Homoseksüellik, 429 - 431
Sapıklık Üzerine, 421 - 430
Saraydan Kız Kaçırma (Mozart), 41
Scabiel bak Uyuz
Scarlet Mektubu (Hawthorne), 490
Scheff, Thomas, 570
Schimdt, Vera, 550
Segmentasyon bak (Bölümleşme),
Seks Araştırmasının Geleceği, 684
Seks Araştırmasının Öncüleri, 673 - 674
Seks Bilimi El Kitası, 677
Seks Eğitiminin Geleceği, 698
Seks Eğitiminin Öncüleri, 694
Seks Psikolojisi Üzerine Çalışmalar (Ellis), 673
Seks Terapi, 329 - 331

Seksüel Edim Teriminin İlk Kullanılışı, 186 - 188
Seneca Falls «Kadın Hakları Konvensiyonu», 400
Sevigne, Madamde, 394
Sezeryan Ameliyatı, 157
Shakespeare, William, 514
Shapira, H.L., 581
Shaw, George Bernad, 518
Skolnick, A.S. ve J.H., 581
Siegler, Miriam, 573
Sidel, Ruth, 553
Sitting Up, 606
Şivanlar, 421, 313
Sorunsal Cinsel Davranışlar, 347 - 368
Sovyetler Birliğinde Kadınların Oy Kullanım Hakkı Mücadelesi, 402
Sovyetler Birliğinde Psikiyatrik Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 492 - 93
Sovyetler Birliğinde Resmi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 550 - 51
Sözleşmeli Geceler, 606
Sözleşmesel Evlilik, 606
Spartalılarda Evlilik, 590
Spartılalarda Kadınların Konumu, 387
Sperm, 106
Spermisid, 145
Spermisidal Jöleler, 145
Spermisidal Kremler, 145
Spermisidler Yoluyla Gebelikten Korunma, 145
Sprenger, Jakob, 389
Sri Lanka, 406
Stael, Madam de, 394
Stanton, Elizabeth Cady, 400
Stirarpiculture, 609
Stoacılık, 461
Strindberg August, 623
Sullivan, James, 398
Summa Theologica bak (Aquinas),
Sünnet, 167 - 168
Sünnetderisi, 167 - 168
Süt Salgılama, 131
Szasz, Thomas, S., 570

T

Tahiti'de Herkesin Önünde Cinsel İlişki, 368
Tamponlar (Tıkaçlar), 73
Talleryrand, C.M. 395
Tanrının Kenti bak (Augustine),
Tarihsel Batı Uygarlığında Evlilik, 590-98
Tekeşle Olmayan Evlilikler, 602 - 606
Tertullian, 443
Testisler bak Erbezleri,
Teşhircilik, 349, 354
Thanatos (Ölüm İçgüdüsü), 192
Theodosius, Roma İmparatoru, 487
Tıbbi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli, 553
Tıbbi Uyumculuk ve Sapkınlık Modelinin Eleştirisi, 567 - 571
Tıbbi Uyumculuk ve Sapkınlık Modeli Üzerine Karşı Kültürel Perspektifler, 549 - 553
Tıbbi Uyumculuk ve Sapkınlık Modelinin Tarihsel Çerçeve, 538 - 549
Tissot, 229
Toksemi bak. Gebelik Zehirlenmesi,
Topitsch, Ernst, 479
Torba (Scrotum), 51
Totem ve Tabu (Freud), 675
Transseksüalizm, 359 - 362
Transvestitizm, 350, 355
Travmatik Hastalıklar, 560
Trent Konsili, 596
Trichomonal Vaginitis, 178
Trobriond Adaklar, 639
Troilizm, 349
Tropikal Zührevi Hastalıklar, 177
Truth, Sojourner, 400
Tubman, Harriet, 400
Tuz İçitimi, 157

U

Ujus, 596
Ullerstam, Lars, 660
Ulusal Kadın Örgütü (NOW), 403
Ulusal Kiliseler Konseyi bak Amerikan Ulusal Kiliseler Konseyi
Ulusal Seks Forumu, 329
Uluslararası Kadın Konferansı, 405
Uluslararası Psikanalistler Birliği, 680
Ulysses bak (Joyce),
Upanişadlar, 454
Urolognia, 350
Ussel, Jos Van, 693
Uyanma Eksikliği, 341

Uykuda Orgazm, 265
Uyumculuk ve Sapkınlığın Psikiyatrik Modelleri, 536 - 553
Uyumculuk ve Sapkınlığın Tarihsel Zemini, 436, 486, 540
Uyumculuk ve Sapkınlık Üzerine Karşı Kültürel Perspektifler, 451, 492, 549
Uyuz bak (Scabies), 179

Ü

Üç İlkel Toplumda Seks ve Huylar (Mead), 604
Üreme, 101 - 105
Üretim Organlarının İşlevi ve Bozuklukları bak (Acton),
Üretimsel Biyoloji Araştırma Kurumu, 683

V

Vajina (Dölyolu), 60
Vajinal Ağız, 60
Vajinal Köpük, 146
Vajinal Kökük Tabletleri, 146
Vajinizm, 67, 341
Vasektomy (Erkeğin Kısırlaştırması), 150
Vaughan, Robert, 394
Vedalar, 454
V.E. Johnson'un Terapatik Teknikleri, 325, 328, 700
Victoria, İngiltere Kraliçesi, 247
Viktoryanizm, 121, 422, 428, 553
Voltaire, 670
Voyeurizm, 349

W

Washington, Georga, 398
Wasserman Augustvon, 672
Weyer, Johann, 544
Whalen, R.E., 197
What is Justive bak Kelsen,
III. William, İngiltere Kralı, 535
Wissenschaflich - Humanitares Kommitte, 677
Wollstonecraft, Mary, 397
Women Rebel (Süreli Yayın) bak Kadın İsyanı,
Woodhall, Victoria, 402
Wrighth, Frances, 399
Wycliffe, John, 184

Y

Yahudiler bak Eski İsrail,
Yalancı Gebelik, 119
Yapay Dölleme, 162
Yardımcı Cinsel Organlar (Erkekte), 24
Yasalar bak Çiçero,
Yaşam İçgüdü, 193
Yaşlı Erkeklerde Cinsel Tepki, 85
Yaşlı Kadınlarda Cinsel Tepki, 95
Yaşlılarda Cinsel Baskı, 632 - 644
Yeni Zelanlada'da Kadının Oy Kullanma Hakkı Mücadelesi, 402
Young, A., 553
Yuvalanma, 71
Yuvalanmaya Hazırlık, 71
Yumurtlamaya Hazırlık, 69
Yumurtalar, 62, 206
19. Yüzyılda Kadın bak Fuller

Z

Zamanımızda Cinsel Yaşam bak Bloch
Zevk Bağı bak Masters ve Johnson
Zevk İlkesi, 184 - 188
Zevk İlkesinin Ötesi (Freud), 186 - 190
Zola, Emile, 547
Zoofiliya, 349
Zührevi Hastalıklar, 169 - 180
Zührevi Hastalıkların Önlemini, 170
Zührevi Sığiller, 178
Zührevi Hastalıkların Tedavisi, 176
Zührevi Hastalıkların Teşhisi, 176
69 (Heteroscksüellerde), 282

SEKS EĞİTİM TESTİ

Aşağıdaki 100 soru, ki San Francisco, The Institute for Advanced Study for Human Sexuality tarafından geliştirilmiştir. Aynı zamanda Seksoloji alanında master ve doktora yapanların sınavlarında kullanılmıştır, birkaç yıldan beri. Kuşkusuz, bu akademik sınavlarda, öğrenciler, başka sorulara da yazılı ya da sözlü yanıt vermek sorunda. Bununla birlikte, bu sorulardan belirli asgari bir seçme, bu konularla ciddi olarak ilgilenen okuyucuya ya da arkadaşını denemek isteyen bir kimsenin cinsel bilgisini ortaya çıkararak bir hizmet yerine getirmiş olabilir.

Seks Eğitim Testinizin sayısını nasıl belirlersiniz? İlk 75 «Doğru» ya da «Yanlış» sorusu için, her doğru soruya 1 puan, bunu izleyen seçmeli soruların tam doğru yanıtı için 2 puan ve kısmen doğru yanıt için 1 puan vereceksiniz. Bu puanlama sonucunda en yüksek olası puan 125 olacak. En az puan 120 puanlık bir sonuç: Mükemmel, en azından 110 puan iyi ve en azından 100 puan geçer olacak.

Testi başaran kişiler kendilerini cinsel bakımdan bilgili kişiler olarak kabul edebilirler.

Doğru ya da Yanlış

1. Prezervatifler, vajinal köpükler ve diyaframlar reçeteyle sağlanan gebelikten korunma yöntemleri değildir.
2. Dikizciler (röntgenciler) muhtemelen cinsel saldırgan değildir.
3. Androjen terapi iktidarsızlık sorunlarının tedavisinde çoğunlukla başarılıdır.
4. Teşhirciler muhtemelen kendilerine karşı koyan insanlara saldırırlar.
5. Bir kişinin cinsel yönelimi (yani karşıcinsel ve eşcinsel ilgilerinin ölçüsü) zaman içerisinde kendi kendine değişebilir.
6. Hayvanların farklı türlerinin birbirleriyle cinsel temas kurması yaygındır.
7. Sünnetli ve sünnetsiz erkeklerin cinsel heveslilği arasında önemli farklar bulunmamaktadır.
8. Lezbienler ya da eşcinsel erkekler Amerika'da herhangi bir büyük dinsel cemaate rahip, papaz ya da rahibe olarak kabul edilmezler.
9. Erkek transvestit kadar dişi transvestit de vardır.
10. Ereksiyon olmaksızın bir adam orgazm olabilir.
11. Bir kadının vajinal yağlanması Bartholin bezleri tarafından sağlanır.
12. Bir Mazoşistle cinsel karşılaşmasını kontrol eden çoğunlukla sadisttir.
13. Bir ambiseksüel kişi tek evli olabilir.
14. Genel olarak konuşursak, kızlar ergenliğe erkeklerden daha önce ulaşırlar.

15. ABD'nin bazı yerlerinde fahişelik şimdi resmi olarak serbesttir.
16. Sadistler, Mazoşistlerden daha fazladır.
17. Meninin büyük çoğunluğu erbezlerinde üretilir.
18. Genel olarak eşcinsel bir erkek, cinsel ilişki kurduğu erkek, bariz bir eşcinsel değilse, onunla ilişkisinde isteksiz davranır.
19. Âdet görme sırasındaki cinsel birleşmede gebe kalınmaz.
20. Eşcinsellik, Ortaçağ Avrupasında bir hastalık olarak sayılmıyordu.
21. Mastürbasyon Kutsal Kitap'ta mahkûm edilir.
22. Fahişeliğin yok edilmesi, zührevi hastalıkların yaygınlaşmasını büyük ölçüde azaltıyor.
23. Çoğu erkek cinsel heveslilİklerinin en yüksek noktasına 13 - 19 yaşlarında ulaşıyor.
24. Çoğu dişi cinsel heveslilİklerinin en yüksek noktasına 13 - 19 yaşlarında ulaşıyor.
25. Bir kadının dölyatağı orgazm sonrasında kasılır.
26. Anal ilişki eşcinsel erkekler arasında çok yaygın bir cinsel pratiktir.
27. Bazı kadınlar herhangi bir erkekten daha büyük bir cinsel kapasiteye sahiptir.
28. Vajinal açıklıktan klitorisin uzaklığı, bir kadının cinsel hevesliliğinde önemli bir rol oynar.
29. Döllenmiş yumurtanın dölyatağı dışında gelişmesi durumu, dış gebelik olarak bilinir.
30. Erkek fetişist kadar kadın fetişist de vardır.
31. Çocuklara karşı çoğu cinsel suçları kurbanın akrabaları ya da arkadaşları işler.
32. Lezbien eşlerden biri çoğunlukla etkin ve koca rolü oynar, diğer kadın da edilgin ve karı rolü oynar.
33. «Müstehcen» konuşma Birleşik Devletler Anayasasının İlk Düzeltme maddesinin koruması altında değildir.
34. Oğlanlar ergenlikten önce de boşalabilir.
35. Mastürbasyon 20. yüzyıldan önce hiçbir zaman terapatik bir yol olarak kabul edilmezdi.
36. Transseksüelizm erkeklerde kadınlardan daha yaygındır.
37. Eşcinsel davranış erkekler arasında, kadınlar arasındakinden daha yaygındır.
38. Dişilerde kızlık zarının hizmet ettiği fizyolojik işlev bilinmiyor.
39. Keskince bir şey hissetmek, tatmak, koklamak, işitmek bir kişinin cinsel uyanış kapasitesini azaltır.
40. Bir adamın yaşı, onun cinsel uyanırlılığıyla ilgili değildir.
41. Genelde, erkek bereketliliği yaşın ilerlemesinden etkilenmez.
42. Çoğu Eyalet ceza yasasına göre fahişelik sadece dişiler tarafından işlenen bir suçtur.
43. Cinsel uyanış sırasında klitorisin büyüklüğü artmaz.
44. Seks suçlularının hadım edilmesi her zaman onların cinsel itilerini yok eder.
45. Kadınlar hadım edilemezler.

46. Tek başına mastürbasyon orgazm zamanlamasını düzenlemek üzere erkeğe yardımcı olmaz.
47. Cowper bezlerinin salgıları sperm içermez.
48. Yetişkinlerde hormon, cinsel yönelime göre değişebilir.
49. Çocuklukta eşcinsel ilişki, çoğunlukla yetişkinlikte, eşcinsel davranışa götürür.
50. Irza tecavüz edenler öteki erkeklerden daha fazla porno tüketicisidir.
51. Oğlanlar ve kızlar yaşamlarının ilk yıllarında orgazm olamazlar.
52. Çoğu Amerikan ceza yasasma göre, aynı cinsiyetten kişiler birbirlerine karşı ensest suçu işleyemezler.
53. Cinsel uyanış sırasında erkeğin erbezleri çekilip küçülür.
54. Eğer uygun kullanılırsa vajinal önleyiciler bir diyafram ya da jöleden daha güvenlidir.
55. Amerikanın bazı eyaletlerinde eşcinsel olmak suçtur.
56. Çoğu Amerikan eyalet ceza yasasına göre, erkekler tecavüzden mağdur olamazlar. Yani bir ırza geçme olayının kurbanı olamaz.
57. Vaginismus, birleşme sırasında acı dolu bir duyum verir.
58. Herhangi bir dikkate değer belirti göstermeksizin bir kişinin belsoğukluğu göstermesi olasıdır.
59. Herhangi bir farkedilir belirti göstermeksizin bir kişinin frengiye yakalanması olasıdır.
60. Özel eşcinsellik, ambiseksüellikten daha az yaygındır.
61. Çoğu eşcinsel erkek, durumlarına bağlı olarak, cinsel ilişkilerinde hem erkek hem de dişi rolü oynayabilir.
62. Bir erkeğin sadist cinsel deneyimleri yaşamının başka alanlarında da çoğunlukla bir gaddar davranış göstergesidir.
63. Genital iltihaplar zührevi hastalıkların başka türlerine göre antibiyotik tedavisine daha iyi yanıt verirler.
64. Zina Amerika'da ölümle cezalandırılabilirdi.
65. İnsanın bir hayvanla cinsel teması Amerika'da ölümle cezalandırılabilirdi.
66. Güçlü bir vajinal spazm sonucu olarak bir erkeğin penisi tuzağa düşürülebildiği pekâlâ kanıtlanır.
67. Bir kadının cinsel uyanışı artarken, klitoris kabartısı da daha çok kendi kabuğu altına girer.
68. Genelde, bir erkeğin orgazma ulaşma yeteneği, yaşının ilerlemesini göstermez.
69. ABD'de işleyen seks yasaları çoğu Amerika'lıyı suçlu yapar.
70. Bir klitoridektomy, bir kadının cinsel tepkisini bozmaz.
71. Dişi hayvanlar da orgazm olur.
72. Gebeliğin ilk ayında bir embriyonun cinsiyetini belirlemek olasıdır.
73. Çoğu Amerikan ceza yasasına göre, bir erkek, karısına tecavüz edemez.
74. Seks terapistleri müşterilerinin dikkatini süreçten cinsel ilişki amacına yeniden döndürmeye çabalar.

II. Seçmeli Test
(Not: Bazı soruların birden fazla doğru yanıtı vardır.)

75. Her normal insan vücut hücresi aşağıdaki sayıda kromozom içerir.
    a. 49
    b. 49
    c. 46
    d. 44
76. Sperm hücreleri üretilir:
    a. seminal vesicles'de
    b. epididymis'de
    c. vac deferens'de
    d. Prostat bezinde
77. Ortalama boşalma'da sperm sayısı:
    a. 250.000.000
    b. 2.500.000
    c. 250.000
    d. 25.000
78. Maksimum üretkenlik sağlamak için torbadaki sıcaklık:
    a. vücudun öteki kısımlarından daha yüksek olmalıdır.
    b. vücudun geri kalan kısmından daha düşük sıcaklıkta olmalıdır.
    c. aşağı yukarı vücudun geri kalan kısmıyla aynı olmalıdır.
    d. Sıcaklık onunla ilgili değildir.
79. İlk dördü ve çok canalıcı olanlar Freud'un gösterdiği psikoseksüel gelişme aşamalarıdır.
    Latency
    a. anal, oral, kuvveden fiil haline geçmemiş olma, fallik,
    b. oral, anal, fallik, latency
    c. oral, anal, genital ve latency
    d. anal, latency, fallik ve genital
80. Çoğu erkekler mastürbasyonu
    a. kendi keşfederek öğrenir,
    b. başkalarından işiterek öğrenir,
    c. başkalarının öğretmesiyle öğrenir,
    d. onun hakkında birşeyler okuyarak öğrenir.
81. Kutsal Kitap'ta, Onan'ın öyküsü:
    a. mastürbasyona karşı bir polemiktir,
    b. doğum kontrolüne karşı bir polemiktir,
    c. ülkenin murdarlaşmasına karşı bir polemiktir.
    d. ölü kardeşinin mirasının çalınmasına karşı bir polemiktir.
82. Aşağıdaki mastürbatör fantezilerinden hangisi sosyal bakımdan zararlıdır?
    a. Sadistik pedofiliya
    b. Hayvanların tecavüzü
    c. Necrofiliya
    d. Yukarıdakilerin hiçbiri
    e. Yukarıdakilerin hepsi.

83. Vajinismus için hangisi uygun bir tedavidir.
    a. Kızlık zarını kesme,
    b. Vajinal genişleticiler kullanımı,
    c. Psikoanaliz
    d. Sıkıştırma teknikleri
84. Aşağıdaki etmenlerden hangisi ereksiyonun işlevsizliğine neden olabilir?
    a. Alkol
    b. Diyabetler
    c. Penisin az kanla beslenmesi
    d. Heyecan
85. Retrograde boşalma:
    a. Gecikmiş boşalma,
    b. Olgunlaşma öncesi boşalma,
    c. Kanala boşalma,
    d. Boşalmada güç eksikliği anlamına gelir.
86. Peyronie hastalığı:
    a. bir rahim hastalığıdır,
    b. bir zührevi hastalıktır,
    c. bir prostatik hastalıktır,
    d. bir penil bölge hastalığıdır.
87. Fimosis:
    a. Derinin geri alınamamasıdır,
    b. Penis başının altındaki idrar yolu kanalıdır,
    c. Sünnet yapılmamış penistir,
    d. Derinin son derece uzun olmasıdır.
88. Cinsel işlevsizliğe:
    a. Çocuklukta aşırı mastürbasyon neden olabilir,
    b. Bedensel hastalık neden olabilir,
    c. Katı dinsel terbiye neden olabilir,
    d. Hekimler ve danışmanların kötü tavsiyeleri neden olabilir,
    e. Yukarıdakilerin hiçbiri.
89. Dişi - erkek tepkilerinin hangileri benzer değildir?
    a. Penis sertleşme - vajinal yağlanma,
    b. Cowper bezinin salgısı - Bartholin bezinin salgısı.
    c. Uyanış sırasında testislerin yükselmesi - küçük dudağın kırmızılaşması,
    d. Meme uçlarının sertleşmesi - meme ve göğüsün genişlemesi.
90. Cinsel psikopat terimi:
    a. Özel bir akıl bozukluğunun geçerli teşhisidir.
    b. Amerikan Psikiyatri Derneği Tanısal ve İstatistiksel El Kitabında bir akıl bozukluğudur.
    c. ABD'nin farklı eyaletlerinde farklı anlamlara sahip olan resmi bir terimdir.
    d. Bugün artık kullanılmayan, 19. yüzyıldan kalma bir terimdir.
    e. Eski Yunan ve Roma'da seks suçluları için kulanılan bir terimdir.
    f. Yukarıdakilerin hiçbiri.

91. Pedofiliya
    a. Ayaklara tutulmak demektir,
    b. Delikanlı oğlanlara tutulmaktır,
    c. Fahişelere tutulmaktır,
    d. Çocuklara tutulmaktır.
92. Urolagnia sözcüğü
    a. Eşcinsellik için kullanılan eski moda bir sözcüktür.
    b. Bir idraryolu hastalığıdır,
    c. İdrara erotik ilgi duymadır,
    d. Bir ürolojik özelliktir.
93. Günümüzdeki araştırmalar eşcinselle büyüyen çocuğun
    a. Muhtemelen eşcinsel olduğunu
    b. Muhtemelen başka çocuklardan daha fazla eşcinsel olmayacağını
    c. Muhtelen transvestit olacağını
    d. Başka çocuklardan daha fazla transvestit olmayacağını muhtemelen gösteriyor.
94. Ortaçağlarda cinsel etkinlik çok sık, aşağıdaki durumlardan birinde yoldan çıkma olarak değerlendirilirdi.
    a. Ensest
    b. Yahudiyle seks
    c. Mastürbasyon
    d. Oğlancılık (sodomy)
95. Sodomy'ye karşı çoğu Amerikan yasaları aşağıdakileri yasaklar:
    a. Erkekler arasında anal ilişki,
    b. Evlenmemiş erkek ve dişiler arasında anal ilişki,
    c. Karı-koca arasında anal ilişki,
    d. Karı-koca arasında oral ilişki,
    e. Evlenmemiş erkek ve dişi arasında oral ilişki,
    f. Erkekler arasında oral ilişki.
96. Bir kadının iki ya da daha fazla kocaya sahip olması durumunda kullanılan evlilik terimi:
    a. Poligami
    b. Polijini
    c. Poliandri,
    d. Grup evliliği.
97. Düşüklerin başlarında aşağıdaki yöntemlerden hangisi kullanılır?
    (.... Aşı aşkın)
    a. Saline enjeksiyon
    b. Kürtaj ve genişletme
    c. Histeroktomy
    d. Vakumla alma
    e. Histerotomy.
98. 50 yaşında hadım edilen bir erkek kesinlikle:
    a. Sertleşme yeteneğini yitirir,
    b. Döllenme yeteneğini yitirir,
    c. Daha yüksek bir sese sahip olur,
    d. Daha ince saçlara sahip olur.

TESTİN YANITLARI

1. yanlış (diyafram için reçete istenir.)
2. doğru
3. yanlış
4. yanlış
5. doğru
6. doğru
7. doğru
8. yanlış
9. yanlış (transvestitlerin büyük çoğunluğu erkek)
10. doğru
11. yanlış
12. yanlış (mazoşistler kontrollüdür)
13. doğru
14. doğru
15. doğru
16. doğru
17. yanlış
18. doğru
19. doğru
20. doğru (ancak homo davranışlar günah sayılır)
21. yanlış
22. yanlış
23. doğru
24. yanlış
25. yanlış
26. doğru
27. yanlış
28. doğru
29. yanlış
30. doğru
31. yanlış (Eski Yunan ve Roma'da da öyle sayılırdı)
32. doğru
33. yanlış
34. doğru
35. yanlış
36. doğru
37. doğru
38. doğru
39. doğru
40. doğru
41. yanlış (yaşlılıkla uyanma düşer)
42. yanlış
43. doğru
44. yanlış

45. yanlış
46. yanlış (yumurtaların kaldırılması da, dişi hadımlaştırılmasıdır.)
47. yanlış
48. yanlış
49. yanlış
50. yanlış
51. yanlış
52. yanlış
53. doğru
54. yanlış
55. yanlış
56. yanlış
57. doğru
58. yanlış (vajinismus birleşmeye başlamayı olanaksız kılar.)
59. doğru
60. doğru
61. doğru
62. doğru
63. yanlış
64. yanlış
65. doğru
66. doğru
67. yanlış (fenomen insanlarda olmaz.)
68. yanlış
69. yanlış
70. doğru
71. yanlış
72. doğru
73. yanlış (embriyo hâlâ cinsel olarak farklılaşmamıştır.)
74. doğru
75. yanlış (tersi doğrudur.)

SEÇMELİLER

76. c
77. c.
78. a
79. b
80. b
81. b
82. a
83. a
84. d
85. b
86. a, b, c, d
87. c
88. d
89. a
90. b, c, d
91. c
92. c
93. d
94. c
95. b, d
96. d
97. a, b, c, d, f
98. c (yeteri kadar kesin olmamakla birlikte (a) da doğru.)
99. b, d
100. b (belli değil ama aynı zamanda (a) da olası.)

CİNSEL ATLAS

Prof. Dr. Erwin J. Haeberle

Bugünkü cinsel sorunlarımızın birçoğu eski bilgisizliğimizden kaynaklanır. Kimi cinsel ve toplumsal sorunlar ise, hatalı bilgi ve gereksiz baskılar sonucu ortaya çıkmaktadır. Cinsel işlevler ve sıradan insan davranışları konusunda yanlış bilgilerden dolayı insan, sakat davranışlara yönelmekte ya da cinsel korkulara düşmektedir ki bu insanı ve ilişkilerini yıpratmakta, toplumdaki görevini de aksatmaktadır. Bu konuda verilecek doğru bilgi günümüzde gereksiz cinsel sıkıntıların çoğunu hafifletecek ya da ortadan kaldıracaktır.

Bu kitap cinsel eğitimin sadece biyolojik ve fizyolojik bilgilerle değil, aynı zamanda toplumsal ve ruhbilimsel bilgilerle yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Seksin insan yaşamının doğal ve normal bir parçası olduğunu, insanın cinsel niteliği olan bir varlık olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Kitabın yazarı E. J. HAEBERLE, San Francisco İnsan Cinselliği Araştırma Kurumu'nda araştırma bölümü başkanı ve San Francisco Eyalet Üniversitesi'nde profesördür. İnsan cinselliği konusunda sayısız yapıtları vardır. Elinizde tuttuğunuz bu kitabı tüm Batı dillerine çevrilmiş ve birçok baskıları yapılmıştır.

ISBN 975-468-043-4

kapak: hurşit arikan